LACZA MÁRTA festő, grafikus

Lacza Márta festő,grafikus és
Dékány Ágoston grafikus kiállítás.
Budapest, Gaál Imre Galéria, 1991. jan.18.-
február 10.

LÁCZA MÁRTA

kiállitás ismertetés

Lóska Lajos:L.M. kiállitása.Várszinház Galéria
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/15.sz. 4.o.

degen mester művei. Ezidőbeli natura-
észet szolgálatában állott.
körültekintve, mint egy pompás tarka
Lent a mindannapiért törtető élet, itt
y im fellebbentettem, iparkodtam cse-
t méltó fokra emelni.

Einczinger Ferenc.

, a barlangok ismeretesek voltak
án, csak mint alkalmi menedékhe-
hogy hosszabb ideig tartózkodott
elme legelőször akkor fordult a bar-
i (Liege) és délfranciaországi (abbe-
— emberkézmegmunkálta kőeszkö-
ult század harmincas éveiben. E
léssel fogadta, de származásuk ké-
a barlangokat a történelemelőtti
k ismerjük.
iskolci paleolith lelet óta — Her-
révén — vett a tudományos bar-
zóta csaknem megszakítás nélkül
Esztergom megyében

Maler und Grafiker Márta Laura

General Art betreut hauptsächlich ungarische Kunst der Gegenwart. Bei der Vernissage am Montag wurden auch Nonkonformisten, Surrealisten, Spitzfindige und Ironische zu bewundern. – Márta Laura zeigt auf ihren grafischen Blättern üppige Frauenakte mit katzenhaften Physiognomien.

K. Rösicke: General Art Studio eröffnet.
Daily News, 1984. május 9.

Laura Márta Munkácsy-di...

1 84. IV. 12. P. 10,45 /Bereckiné/

Láttuk, hallottuk

Folytatódik az uj budapesti szállodák művészetpártoló programja. Április hónapban a Thermál Szállodában a manuál csoportnak, a Fórum hotelban pedig Lacza Márta grafikusnak rendeztek eladással egybekötött bemutató kiállitást.

Láttuk, hallottuk,

1984. IV. 12. Petőfi 10.45 / Bereckiné /.

Lacza Márta

festő

Lacza Márta Munkácsy-díjas festőművész kiállítását tegnap Székely András művészettörténész nyitotta meg az Iskola Galériában Csepelen (Rákosi Endre u. 138.). A kiállítás szeptember 25-ig látogatható.

Népszabadság, 1988. szept. 6.

LACZA MÁRTA

UJ TÜKÖR 1982. XIX.évf. 4. sz. 3.p.

Székely András: Grafika 80-81. Bartók 32 Galéria

.....

igazgató

LACZA MÁRTA

LACZA ÉS DÉKÁNY

Siófokon a dél-balatoni kulturális központban két ismert grafikus, Lacza Márta és Dékány Ágoston állította ki munkáit. A tárlat október 4-ig látogatható. Képünkön Lacza Márta rajza.

39. sz. 43. o

s:

megfelelő szem. alapbér: Ft.

munkaidő: hónap.

-tól -ig.

s engedély kelte, száma:

iv jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

....

.....

megbizó

töltésű képek sohasem játékosak — vívódó alkat keze nyomán születtek —, mégis bizonyos fokig könnyeddé teszi őket a belső átélés, a technikai készség, a festői fantázia. *(Képünkön a Magányos fa című festmény részlete)*

Pellionisz Valéria

BÁNÓ ATTILA GRAFIKÁI

Tiszavasvári, Vasvári Pál Múzeum

A karikatúrával és reklámgrafikával is foglalkozó Bánó Attila ezen a kiállításán a tudományos — főként régészeti témájú — könyvek és dolgozatok illusztrálására készült munkáiból válogatott.

A grafika szerepét a régészeti publikációkban alig csökkentette a fényképezés fejlődése. Ugyanis nem mindig a csodálatra késztető szépségű leletek a fontosak, hanem gyakorta csak a rajzoló kéz nyomán újjáéledő morzsányi töredékek. Ezek a fotón semmitmondóak. A régész sokszor csak hosszan tartó, türelmes vizsgálódással tud fényt deríteni az egykori használati tárgyak rendeltetésére, s leggyakrabban a felületükön alig észlelhető kopások vezetik nyomra. Írásban kifejtett elgondolásáról pedig csak úgy győzheti meg

ZŐDÉS
gyéb jogviszony létesitéséhez

szettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

esorolás

LACZA MÁRTA

XX. KERÜLETI KÉPZŐMŰVÉSZEK
Ságvári Iskolagaléria

Pesterzsébet és Soroksár festőinek, szobrászainak, grafikusainak ez a tizenkilencedik tavaszi tárlata. Olyan seregszemle, melyet a munka szervezett hagyománnyá. Ez az a városrész, ahol a társadalom művészetpártolása is meggyőző hozzájárulást jelent az értékekhez. Nem akadály az sem, hogy a Pesterzsébeti Múzeum is költözködik — így most először egy iskolában tartják az áprilisi tárlatot, s ezzel egyúttal kezdeményező lendületet adnak egy új Iskolagaléria független működéséhez. Az idei díjazottak között találjuk Lacza Mártát — most részesült Munkácsy-díjban —, Misch Ádámot és Molnár Esztert, Morvay Lászlót. Továbbra is forrást jelent a szűkebb pátria megörökítése Bartl József, Dékány Ágoston, Kadarkúti Richárd, Németh Miklós, Nolipa István Pál, Pánti Imre, Rácz Edit és Sinkó Veronika műveiben. Ehhez társul a magyar táj és a nagyvilág, az érzelmek és gondolatok képi átköltése más-más műfajokban és sokrétű vizuális fogalmazásban.

Losonci Miklós

ÚJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 17. szám 4.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek meg

3. A dijazás számitásánál alapulvett mun

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes en

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jö
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

Mert amikor véletlenek ritka összjátéka folytán történetesen [redacted]

casso szín- és formakezelésére emlékeztető ábrákat komponálnak, arcukat is egy olajos festékkel készült maszkká képzik át, megszám- [redacted]

népszaporulat csecsemői elállhatnak az emberiség tévútjait. Azok is folytatni fogják, ahol apáik abbahagyták.

[redacted]

Lacza Márta

Lacza Márta: Autóstop

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni. 19

XX. évf. 25. sz. 3. lap.

3

ÉLET ÉS IRODALOM

[redacted]

lemetlenül érinti az egész ügy.

„Nézze kérem, a mi családunkban soha senki nem volt büszke arra, hogy az egyik ős Marie Antoinette francia királyné szerelmese volt. Nem csodálom tehát, hogy az 1800-as évek derekán egyik anyai ősöm, Klinkowström báró, megunva a történészek, újságírók, regényírók zaklatását, egyszerűen tűzbe vetette a királyné leveleit. Előzőleg, a család jó híre, s nem utólsósorban a királyné jó emléke érdekében már fekete tintával türelmesen kihúzogatta a legárulkodóbb szavakat, mondatokat, csak úgy engedett betekintést a levelekbe néhány tudós úrnak, franciának, németnek, orosznak; a lefejezett királyné élete mindenkit érdekelt. Hurcolták a családunk nevét szerte a világon. Klinkowström megunta a dolgot. De hát milyenek a szerelmesek: éjjel-nappal írják egymásnak a leveleket, így történhetett meg, hogy létezett egy másik paksaméta is, amelyről a báró nem tudott. A kastélyát renoválják, a padlásról kerültek elő, a kőművesek találták meg. Ezek most az én tulajdonomban vannak. Nem sok levél; négy-öt darab. A többi tönkrement, szétfoszlott, olvashatatlan és rekonstruálhatatlan.

— Mint tudjuk, ön egy megbízható bank széfjében helyezte letétbe a leveleket, a fénymásolatukkal együtt.

— Igen. Végrendeletem szerint halálom után a dokumentumok a svéd akadémiát illetik. Azt csinálnak vele, amit akarnak. Amíg élek azonban, addig többé nem vagyok hajlandó olvasni, hallani, nyilatkozni erről az ügyről. Hans Axel Fersen csaknem kétszáz éve halott, ne bolygassuk már az életét. Bolygatták eleget úgyis. Egész ügye... Amíg elrendezkedek, csináltok nekem egy neszkafét, fiúk, leszóltok a portára, hogy küldjenek fel valami ennivalót... Átforgatjuk egy kicsit a szekrényt is, elnézést, odalenn még van két kamera, a hozzávaló alkatrészekkel, állványokkal, meg két kis láda prospektus, fénykép, miegyéb, Montevideóból, meg egy lengyel színésznő is, alighanem, ha még megvan, ő Pulában csatlakozott hozzám, címoldalt ígértem neki, meglesz itt közöttünk szépen holnapig, a német színésznővel együtt, aki ugyan csak statiszta a Defában, de mutatós szőke feje van... Így ni, kész a kávé? Ilyen lassan megy?!

Boyok törtek be a szobába, hozták a gépeket, a ládákat, megérkeztek a színésznők, a színésznők ismerősei és honfitársai; a filozófussal együtt gyorsan ruhákat kapkodtunk magunkra, egyikünk igyekezett biztonságba helyezni a holminkat, a másik futott a portára reklamálni és szobát kérni, diszkréten, nehogy a honfitárs megsértődjék... Szoba nem volt, visszakullogtunk, fuldokolva a méregtől.

— Sajnálom, hogy nincs revolverem — mondta a lépcső pihenőjén a filozófus.

— Én is.

— A fotósnak azonban biztosan van.

— Lehetetlen, hogy ne legyen neki.

— Kérjük kölcsön és lőjük le vele?

— Igen, nincs más menekvésünk.

Így is tettünk, de nem fogott rajta a golyó, röptében nevetve elkapta és belehajította a mosdóba:

— Ne gyerekeskedjetek, honfitársaim. Mindjárt itt lesz Sophia

A rajzot lásd:

Kaim Miklós nevénél

Élet és Irodalom, Bp.
1976. juni. 19.
XX. évf. 25. sz. 4. lap.

Lacza Márta

Keleti Éva fotókiállitása a Magyar Nemzeti Galériában szeptember 2o.-ig, Lacza Márta és Dékány Ágoston grafikusművészek kiállitása a székesfehérvári Pintér Károly Müvelődési Házban szeptember 19.-ig tekinthető meg.
A lap Kulturális eseményeket ismertető rovatának közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szeptem ber 11
XX. évf. 37. sz. 8. lap.

Lacza Márta

Élet és Irodalom, Bp. 1976. aug. 21.XX.
évf.34.sz. **Lacza Márta: Nyaralás** 6. lap.

politikai presszió vagy egyéb ügyeskedés nyomán, ráadásul itt, a szemünk láttára következett be. Vagy egy másik példa: ha egy magyar külpolitikai újságíró bizonygatja a képernyőn, hogy az USA bizonyos körei igen kevéssé szorgalmazzák az enyhülést, az megszokott dolog. Egészen másképp hangzik viszont egy amerikai és baloldalinak sem nevezhető kolléga szájából az a nézet, hogy Ford bizony akadékoskodik, de csak azért, mert jobboldali nyomás nehezedik rá, majd ha jelöltnek választják, akkor jó fiú lesz.

Még egy mozzanatot kell kiemelni: ez az eszmecsere nemcsak élénk volt, fordulatos, jó légkörű, hanem *megnyugtató is;* azt sugallta, hogy a meglevő ideológiai konfrontáció ellenére a nézetek, a katonai szakértők, a politikusok, az államférfiak asztalánál is közeledhetnek egymáshoz, hogy azért még hihetünk az emberi értelemben, mert íme, létezik és — hadd fejezzem be János szavaival — *„megfogá a sárkányt, azt a régi kígyót, a ki az ördög és Sátán, és megkötözé azt ezer esztendőre. És veté őt a mélységbe és bezárá azt és bepe-*

zem meg, hogy az úgynevezett mindennapi életben nemegyszer csak a frázisainkat éljük meg és ezen az áron az életünket teszszük frázissá.

— *Igaz lehet, de ha jobban megnézzük, te is ebben az úgynevezett mindennapi életben élsz. A te magatartásod, a nemzedékedé, mit gondolsz, nem válhat frázissá?*

— Erre megvan minden esélyünk. Arra már kevésbé, hogy mégse váljon frázissá.

— *Miért?*

— Ugyanis az sohasem lehet elég, hogy „különbözni akarunk" az előző nemzedéktől. Hiszen az még önmagában nem volna több az érdek kifejeződésénél. Hogy mégse váljon frázissá? Ahhoz legelőször is tisztázni kell önmagunkban, hogy ez nem nemzedéki kérdés. Ezt nem lehet semmiféle kollektív programmal elérni. Ebben nincs közös akol. Azt az embert, aki nem gondolkodik frázisokban, csak azzal a bátorsággal mérhetjük, amivel a frázisok helyett gondolkodik és ez már az ő hasonlíthatatlan személyisége, vagyis a magatartása.

— *Helyben vagyunk...*

— Hát igen. Azok a „jóakarók",

ienti azt, h
olvasó az f
le a művé
megfordítv
mon a mag
eszmék a „
fakadnak.
sősoron dis
egyszerre k
— *Ezt k*
— Nagyo
— *Elism*
„militáns"
— Ki tu
Akinek pél
ciója, hogy
a nászi ágy
harctérig.
zonyítson.
ez, mert há
— *Azt*
nel vagy
arra: vál
lod a mili
— Ha az
muszáj vál
mondok. D
itt, hogy a
tudja, hogy
Akinek mé
mi több, c
külsőségekr
nyegre, m
szerves és

Lacza Márta
grafikus

Illusztrációk

Csörsz István: A szög
Ulj Tükör, 1976. jun 1–16 oldal

Lacza Mária, grafikus

L.: Elekfy Jenő

— : Kiállítások 12

Esti Hirlap, Bp. 1976. szept. 7

Lacza Mária, grafikus.

a Lila iskola körében szerepelt. (XV. ker.)

P. Kiss J.: Mit kapa Lutyus 7.

Népszabadság, Bp. 1977. ápr. 19

Lacza Márta, [ ]

L: Kéri László

P.Szlics J.:Jegyzetek ... 7.

Népszabadság, Bp. 1977. ápr. 8.

Lacza Márta, grafikus

LACZA MÁRTA és DÉKÁNY ÁGOSTON grafikusok kiállítása a székesfehérvári Pintér Károly Művelődési Házban. Megtekinthető: szeptember 19-ig.

Kiállítások

Élet és Irodalom, 1976. szept. 11.

ב ר

Lacza Márta grafikusmüvész

A lap Kulturális eseményeket ismertető rovatában tudósit arról, hogy a müvész kiállitását április 7.-én nyitják meg a Józsefvárosi Müvelődési Házban.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Lacza Márta

Lacza Márta: Beszélgetés

[redacted] 1975. JÚNIUS 14.

Élet és Irodalom

patetikusabban szólva a nép gondol, érez és óhajt. Egy-egy könyv megjelenése a legkiválóbb alkalom arra, hogy találkozzék azokkal, akikről és akiknek ír. A legjobb ebben az, hogy ez nemcsak az író igénye, hanem az olvasóé is.

(Ember és szerep) Hazatértem tehát és már az első nap délben kiültem a Váci utcába — amelyet egy hétre könyvutcának kereszteltek át —, az első könyvsátorba, a Szépirodalmi Könyvkiadó cégére alá. Ott ültem egy kis asztalkánál, az asztalon baranyai hímzésű abrosz, rajta váza, benne három szál virág és vártam az olvasókat. Így ült végig a könyvutcán nyolc sátorban még nyolc író és még nyolcszáz sátorban, váltakozó időben az egész országban, ha nem is nyolcszáz, mert ennyien azért nem vagyunk, de nyolcvan vagy száz biztosan, és várta az olvasót. Az olvasók jöttek. Először egy fiatalasszony jött, olyan szemrevaló, hogy a Váci utcában, amikor nem könyvutca, megfordulnék utána, hozza könyvnapi könyvemet, megkéri,

Lacza Márta, festő

A József-városi Galériában nyílik meg tárlata ápr. 7-én.

— :□ Lacza Márta 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 1.

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 24.
XIX. évf. 21. sz. 5. lap.

ÉLET ÉS IRODALOM

Az NSZK nyelvi és irodalmi akadémiája tavaszi ülésén a *naplóval, mint irodalmi alkotással foglalkozott.* A darmstadti tanácskozás egyik felszólalója az irodalmi napló történeti tipizálását végezte el a XVIII. századtól napjainkig. A napló nyilvános funkcióját érintve Gide és Mauriac naplóiról esett szó. Legtöbben a naplók és az önálló irodalmi alkotások viszonyához szóltak hozzá, és olyan régi kérdéseket feszegettek, hogy a naplóban a költő igazsága, hiúsága vagy hazugsága olvasható-e? Az akadémia gondozásában idén először megjelenő Thomas Mann-napló, amely 1933—55 között íródott, új megvilágításba helyezheti a napló és az önálló alkotások viszonyát.

KRITERION '74

A *bukaresti nemzetiségi kiadó* nyilvánosságra hozta azokat az adatokat, amelyek tavalyi tevékenységét jellemzik: 196 művet jelentetett meg, összesen 1 124 492 példányban. Ebből a 113 magyar nyelvű kötet 962 845 példányban, a 46 német kiadvány 136 530, a 14 szerb könyv 7770, a kilenc-kilenc román és ukrán kötet 12 380, illetve 3785 példányban, az öt jiddis nyelvű kötet pedig 1182 példányban látott napvilágot.

wohlt-kiadó zsebkönyvsorozatát, amely teljesen átformálta a nyugatnémet olvasási szokásokat az elmúlt negyedszázad alatt és jelentőségében vetekszik a nagy múltú angol Penguin-sorozattal. Az alapítástól eltelt időben 3315 könyvet adtak közre, 161 millió példányban. Bestsellerré tettek olyan, ma már klasszikus műveket, mint *Borchert:* Az ajtón kívül, vagy *Dürrenmatt:* A bíró és a hóhér. Ezeket több mint egymillió példányban jelentették meg. Jubileumi kiadványként most olcsó életműsorozatokat indít a kiadó, szeptemberben *Tucholsky* összegyűjtött művei, majd *Hemingway, Sartre* és *Camus* teljes zsebkönyvkiadásai várhatók.

A MAGYAR KÁRPIT PÁRIZSBAN

Mai magyar kárpit gyűjtőcímmel kiállítás nyílik a *Sin' Paora* galériában, május 29-én. Az érdekes bemutatón tizenhárom — nagyobb és kisebb méretű — faliképpel nyolc iparművészünk vesz részt; *Balázs Irén, Cságoly Klára, Dobrányi Ildikó, Hübner Aranka, Pászthy Magda* (idei állami díjas), *Pécsi László, Szenes Zsuzsa* és *Szücs József.* A tárlat különleges, többszínnyomású plakátját Balázs Irén hímzett-varrott jutadomborművének reprodukciója díszíti.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068 / 387-748, 340-796
1975 MÁJ 24

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

Lacza Márta rajza

lóval, mint irodalm
foglalkozott. A da
nácskozás egyik fel
irodalmi napló törté
sát végezte el a X
tól napjainkig. A n
nos funkcióját érint
Mauriac naplóiról es
többen a naplók és a
dalmi alkotások viszonyához szóltak hozzá, és olyan régi kérdéseket feszegettek, hogy a naplóban a költő igazsága, hiúsága vagy hazugsága olvasható-e? Az akadémia gondozásában idén először megjelenő Thomas Mann-napló, amely 1933—55 között íródott, új megvilágításba helyezheti a napló és az önálló alkotások viszonyát.

KRITERION '74

A *bukaresti nemzetiségi kiadó* nyilvánosságra hozta azokat az adatokat, amelyek tavalyi tevékenységét jellemzik: 196 művet jelentetett meg, összesen 1 124 492 példányban. Ebből a 113 magyar nyelvű kötet 962 845 példányban, a 46 német kiadvány 136 530, a 14 szerb könyv 7770, a kilenc-kilenc román és ukrán kötet 12 380, illetve 3785 példányban, az öt jiddis nyelvű kötet pedig 1182 példányban látott napvilágot.

vül, vagy *Dürrenmatt:* A bíró és a hóhér. Ezeket több mint egymillió példányban jelentették meg. Jubileumi kiadványként most olcsó életműsorozatokat indít a kiadó, szeptemberben *Tucholsky* összegyűjtött művei, majd *Hemingway, Sartre* és *Camus* teljes zsebkönyvkiadásai várhatók.

A MAGYAR KÁRPIT PÁRIZSBAN

Mai magyar kárpit gyűjtőcímmel kiállítás nyílik a *Sin' Paora* galériában, május 29-én. Az érdekes bemutatón tizenhárom — nagyobb és kisebb méretű — faliképpel nyolc iparművészünk vesz részt; *Balázs Irén, Cságoly Klára, Dobrányi Ildikó, Hübner Aranka, Pászthy Magda* (idei állami díjas), *Pécsi László, Szenes Zsuzsa* és *Szücs József.* A tárlat különleges, többszínnyomású plakátját Balázs Irén hímzett-varrott jutadomborművének reprodukciója díszíti.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 ÁPR 1

ESTI HÍRLAP

Lacza Márta festő-
művész

...ZA MÁRTA fes-
...árlata április 7-
...május 2-ig tekinthető
...eg a Józsefvárosi Galé-
...riában. (VIII., Déri Miksa
u. 3.).

mi politika sikerei többeket erán- vál.

Lacza Márta

Lacza Márta: Beszélgetés

Élet és Irodalom, Bp. 1975. junius 14.

1975. JÚNIUS 14.

XIX. évf. 24. sz. 4. lap.

patetikusabban szólva a nép gondol, érez és óhajt. Egy-egy könyv megjelenése a legkiválóbb alkalom arra, hogy találkozzék azokkal, akikről és akiknek ír. A legjobb ebben az, hogy ez nemcsak az író igénye, hanem az olvasóé is.

(Ember és szerep) Hazatértem tehát és már az első nap délben kiültem a Váci utcába — amelyet egy hétre könyvutcának kereszteltek át —, az első könyvsátorba, a Szépirodalmi Könyvkiadó cégére alá. Ott ültem egy kis asztalkánál, az asztalon baranyai hímzésű abrosz, rajta váza, benne három szál virág és vártam az olvasókat. Így ült végig a könyvutcán nyolc sátorban még nyolc író és még nyolcszáz sátorban, váltakozó időben az egész országban, ha nem is nyolcszáz, mert ennyien azért nem vagyunk, de nyolcvan vagy száz biztosan, és várta az olvasót. Az olvasók jöttek. Először egy fiatalasszony jött, olyan szemrevaló, hogy a Váci utcában, amikor nem könyvutca, megfordulnék utána, hozza könyvnapi könyvemet, megkéri, magyarosan írva, és közben-közben egy-egy történelmi nevet is, egy Mednyánszkyt, egy Perényit. Igyekszem mindegyikhez egy-egy külön szót írni, egy jelzőt találni. Jön egy fiatal férfi és amikor a nevét kérdem, azt feleli: Barnabás Péterke. Felnézek rá. Becézteti magát? Nem, a kisfiának lesz. Hány éves? Másfél. Gondos apa, beírom hát Péterkének, hogy majd tizenöt-húsz év múlvai jó olvasást kívánok.

És amig elfogy a sor és aztán újra megnő, amíg figyelem, hogy az emberek a könyvek fölé hajolnak, böngésznek, beleolvasnak, méricskélnek, a fiatalabbak pénzüket számolgatják, de aztán ők is megrakodnak, amíg felelek kérdéseikre életemről, írásaimról, többi írókról, a nagyvilágról, sokszor a családról is, arra a sok külföldi kerekasztalra, értekezletre, szimpozionra és egyéb szájtépésre gondolok, amelyeken az utóbbi másfél évtizedben újra meg újra az író szerepét és helyét vitattuk a társadalomban. Ez a könyvsátor és ez a könyvutca is válasz erre a kérdésre. Jó lenne, ha marasztaló és vitatkozó francia barátaimat ide tudnám varázsolni, ehhez a sátor-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 AUG - 5

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1921

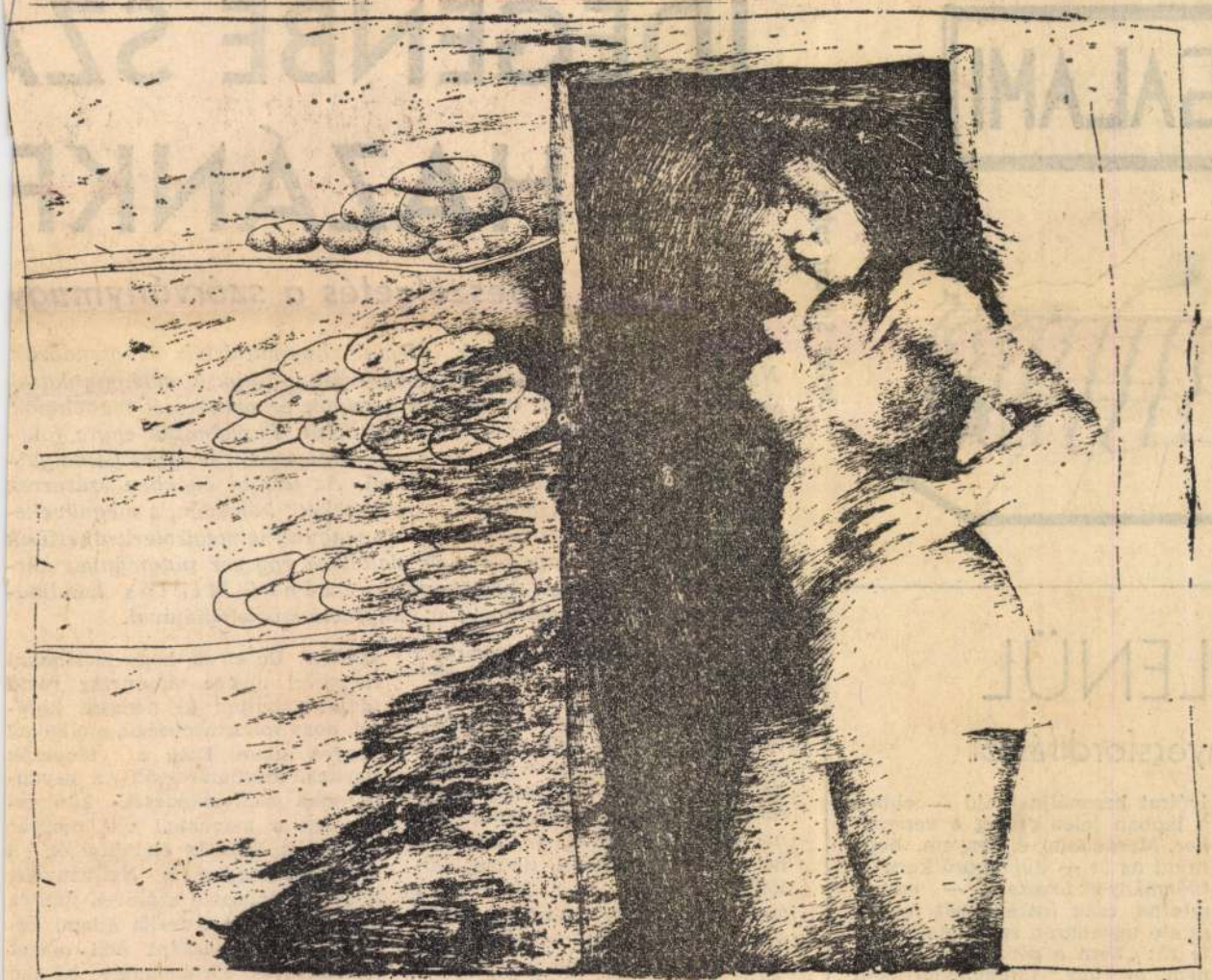

Lacza Márta rajza

Jesse Sándor rajza

IDEGENBE SZA
HAZÁNKF

Beszélgetés a szórványmagy

Szegények és gazdagok. Illegális kommunisták és csendőrök. Nyomor elől „kitántorgók" és Nobel-díjas tudósok. Vendégmunkások és szerencsevadászok. Politikába merülők és politikától menekülők. Sokszínű a külföldön élő magyarság képe. Figyelmünk egyre fokozottabban fordul feléjük, mint ahogy a diaszpóra is egyre komolyabban keresi kapcsolatait az óhazával. Az utóbbi években százezrek látogattak haza, rokonokat és „gyökereket" keresvén, s megnövekedett számú nyugati turistaútjainkon magunk is megismerkedhettünk valódi életükkel. Kapcsolataink alakulása egy sor tudományos kérdést is motivál; erről beszélgetünk Szántó Miklós kandidátussal, aki régóta foglalkozik az emigráció szociológiájával.

— Kit tekinthetünk magyarnak? Hol húzhatjuk meg a magyar etnikum határait?

— Bonyolult kérdés. A Magyar Népköztársaságon belül élnek nemzetiségek; tagjai magyar állampolgárok, de etnikai szempontból délszlávok, németek, szlovákok, románok. Földrajzilag a magyarok három elhelyezkedési típusát különböztethetjük meg. Nálunk a szocialista nemzet túlnyomó többségét alkotó etnikumot jelentik, a szomszédos szocialista — vegyes etnikumú — országokban pedig nagy létszámú nemzetiséget alkot-

szerepe. De az is, hogy történelmi mércével mérve viszonylag rövid ideje alakultak ki nemzeti keretei, hogy soknemzetiségű, etnikailag vegyes állam. Ezek a tényezők ugyanis meghatározzák a bevándoroltak beilleszkedését, közérzetét, így a magukkal vitt magyar kulturális örökség életteliségét, a magyarságtudatot is. Nyilvánvaló, hogy a mindössze százéves múltra visszatekintő Ausztrália állami keretei között másként érzi magát az ezeréves történelmére büszke magyar, mint a világkultúra élvonalát jelentő, a miénkben hason-

ELENÜL

nyersfordításról

lyóirat használja majd — ebben a lapban jelenik meg a verscsokor. Maradandó élményem, hogy mind az öt — különböző korú és tudományos fokozatú — ember mintha csak összebeszélt volna, szinte ugyanazon szavakkal felelte rá: „Nem a pénz érdekel, hanem az ügy." (Mondanom sem kell, egyikük sem milliomos.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 AUG 1 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Mi ketten

világot, amelyben az értők már akkor is tudták, hogy Európát viszed válladon, a Piac utca aszfaltján, a harmincas évek egyre apokaliptikusabb porfergetegében.

Végezetül megköszönöm, hogy főként a felszabadulást követően, meleg barátságoddal tüntettél ki, hogy belejavítottál verseimbe, és sorsom nem egy időszakában megóvtál az elzuhanástól. S most még azt, hogy maradj sokáig közöttünk, Te nyolcvanéves ifjú, az esztétikum és a tisztesség modern prédikátora, mindig elegáns ünnepi öltözékben, az önirónia és a játszi humor csillogásával, aki előtt valóban meghajolnak a könyvtárpolcok üdvözlő seregei.

Vilar Béla

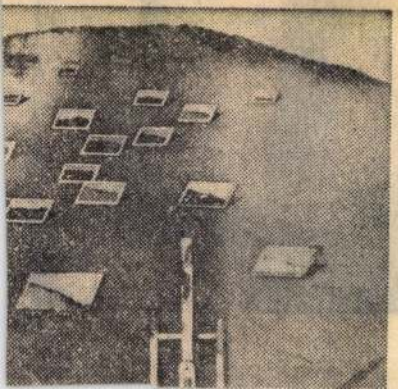

— A tömegszervezete
adatai közé tartozik a
mérése, időről időre a
tudományi Intézet, a
pedig a Népművelési-
lógiai Intézet is tájéko
vélemény egyik vagy r
téről. Mindenesetre a
dák", akik hivatásszerű
resen ezzel foglalkozr
gyunk. Néha kicsit Mü
érezve-képzelve magunkat, mert a saját hajunknál fogva próbálunk problémáink fölé emelkedni: napról napra kell új elveket, módszereket kitalálni vagy meglevőket erőteljes kritikával a helyzetre alkalmazni.

— A témák az utcán hevernek? Netán az intézet munkatársainak fejéből pattantak ki? Esetleg megrendelésre dolgoznak? Egyáltalán: hogyan fognak bármilyen vizsgálatba: előfeltevésekhez keresnek pro és kontra érveket, vagy egyszerűen vallatják a valóságot?

— Csak a gyakorlatból szabad kiindulni. Megkapjuk a megrendelőtől — szerkesztőségtől, tájékoztatáspolitikai részlegtől — az igényt, hogy mire kíváncsi. Legelőbb azt próbáljuk kijelölni, melyek azok a kérdések, amelyek a mi eszközeinkkel vizsgálhatók. Ha lehet, a kialakuló munkahipotézist egyeztetjük a megrendelővel: valóban ott kutakodunk-e, ahol őt szorítja a cipő? Érdeklődünk a terepen is, hogy az adott

— Kutatási témáink harmincnegyven százaléka önálló elemzés. Fő törekvésünk, hogy egy hajszállal előbb járjunk az artikuláltan már megfogalmazódott társadalmi igényeknél. Még csak rebesgettek valamit a Korona hazahozataláról, amikor a kollégáim javasolták, hogy készüljünk föl. Így aztán mire megkértek minket a közhangulat szondázására, szinte gombnyomásra indulhattak a kérdezők.

— Ezek szerint most is foglalkoznak olyan témákkal, amelyekről nekünk csak néhány év múlva jutnának eszünkbe kérdések?

— Szerepelnek a munkatervünkben olyan kutási témák, amelyeknek eredményeiből a mostani iskolások profitálhatnak. Ma még nem időszerű dilemma, hogy mit tesz az a nézők, aki több televíziós program közül választhat, néhány éven belül azonban az egész országban kialakulnak a komplex vételi lehetőségek. Mi

Lacza Márta, grafikus

SZÉP KÖVÉR LÁNYOK VILÁGA

Lacza Márta kiállítása a Stúdió Galériában

„*Szép kövér lány kukoricát eszik*" — ezt a kölcsönvett idézetet rajzolta meg az egyik lapján *Lacza Márta*, de a kukoricaevésen kívül egyéb dolgok is történnek a szép kövér lányokkal a *Stúdió Galéria* kiállításán. A szép kövér lányok olívzöld meg vörös hajúak lesznek, és minden valószínűség szerint kórházi titkokon merengnek a *3 nap múlva* című lapon, kocsmaillatú, csapszékké züllött presszóban ülnek, és szomorúak *Délután 4-kor*, gyanús érzékiséggel lépnek fel egy *Daphnis* és *Cloé*-jelenetben, s tiszta lírával oldódnak fel a vegetációban (*Tópart*). Mindig egyformán kövérek és mindig másféleképpen szépek ezek a jellegzetes, rajzolt, s nemcsak sokfélének, de sokféleképpen is rajzolt leányok Lacza Márta lapjain. Tehát nemcsak annyi a különbség egy-egy inkarnációjuk között, hogy rasszosan ellapul az orruk, és szapora terhességbe nehezül a kövérségük *A telep* rútságosan szép világában, hogy kifinomult-távolkeletien alélnak *A vörös szoba titkát* idézve alattomos-szép érzékiséggel, hogy lumpenné süllyednek és nehézkes, de határozott tündérré emelkednek, gyötört szűzlányokká, hasadó szájú némberekké és riadtkövér kékharisnyákká válnak.

Lacza Márta csodálatos-terhes élményvilágot, vagy csodálatos-terhes életformákra nyíló érzékenységet hozott magával eddigi rövid életútján — ezt korábbi bemutatkozásaiból, riasztóan vonzó grafikáiból eddig is tudták a harminc körüli fiatal grafikusnemzedéknek örülni tudók. Számon tartottuk. De azt, ha tudomásul vettük is, nem láttuk ilyen tisztán, hogy a meghatároz[illegible] vagy [illegible] milyen [illegible]

ban, nagyszerű tenyerestalpasságban.

A tenyerestalpasság most is meghatározó, folyamatos. Nemcsak a városszéli, építési engedélyt nem látott házak környezetében, nemcsak kispolgári lakodalmak kétes légterében, bádogvárosokat formázó magyar üdülőhelyek szánalmasságában terpeszkedik kényelmesen, ott a tapintható tenyerestalpasság idilli tópartokon, színes kiskertekben, lírai kisablakokban is. Ott van, de mindig másképpen van jelen. Mert ha a nehézkes jeleneteket, lényegükben nehézkes figurákat, nehéz léleg-zetre késztető motívumokat embersúlyúvá könnyíti, humanizálja Lacza együttérző iróniája, színbeli gyöngédséggel, vonalak tünékenységével előadott részazonosulása, — a szokványforma szerint idilli, poétikus, érzelmes motívumokat-témákat meg cammogósan reálisabb lépésűre lassítja ez a korántsem röppenő-szárnyaló fogalmazás.

Magyarán: a szép kövér lányok egyetlen világa éppen olyan sokféle, teljesség felé tartó lesz a színes és nem színes ceruzák és kréták nyomán, mint a mi egyetlen sokféle világunk. Puha, ceruzás grafitvonások és felületbe mélyedő, rézkarcos vonalkázás, meleg, barna árnyalatok közé szövött rózsaszín derengések és ádáz sárgák, folyadékzöld felületre ejtett pontnyi sárga, piros és kék virágpettyek — a felületi és színbeli finomságok éppúgy meghatározzák a lapokat, mint a kövér lányok. Pontosabban: együtt határozzák meg, finomság és darabosság. Így lehet a csaknem egyformán dúsidomú, hasadt ajkú és vágottszemű szép kövér lányok jellemeatmoszférája egészen más egy-egy finoman és biztosan megválasztott szemszíntől például. Így lapulhat obszcenitásnál több — művészi — obszcénség a barnával keretezett rózsaszín szemgolyó kövérségében, romlottság a feketével kihúzott és fekete ponttal megpettyezett vörös tekintetben, s elhasználtság egy hasonló arc hasonló formájú, de hajszoltan vízkék pupillájában.

Lacza Márta érett grafikus, festői grafikus és szuverén szellem — ezt bizonyítja mostani kiállítása. Hiányérzetfélét legfeljebb az a két-három lapja kelt most (*Értekezlet, Mulandóság*), amelyek az ő tünékeny darabosságához nem egészen illő, világát mesterséges keretek közé szabdaló túlstilizált, lekerekítő-szabályos komponálómódtól nem szabadultak még meg. A *Bolhapiac*, a *Családi kép*, a *Dünék* belülről fakadó, szerves szervezettsége a meggyőzőbb, az iskolásság nélkül laczamártás.

R. G[illegible]

7.

c. 2.

Megyei mezőgazdasági aktíva ülés Szolnokon

Szolnok megye mezőgazdasága a kedvezőtlen természeti körülmények ellenére teljesíti 1978. évi

ti Bizottsága agitációs- és propa-
gandaosztályának, valamint a
Veszprém megyei pártbizottság
oktatási igazgatóságának rendezé-
sében. A tanácskozás megnyitóján
részt vett *Grósz Károly*, az
MSZMP KB osztályvezetője is.

lenül ügyelnek erejük takarékos
beosztására. A katonák hosszú tá-
vú versenye a járőrök próbája.
Ők is a kilométerekkel, a máso-
percekkel és persze saját erejük-
kel győzködnek. Ám vannak nem
jelentéktelen különbségek. A ka-
tona nehéz súlyokat cipel — fegy-
verét, felszerelési tárgyait —; ér-
tenie kell a tájoló használatához,
mert ismeretlen állomáshelyeket
kell felkutatni, ahol még felada-
tok is várják — például éleslövé-
szet vagy gránátdobás —, hiszen
az csak természetes, hogy a jár-
őrtől megkövetelik a pontos cél-

egész éremgyűjteménye van.
— Az izmaikat már megdolgoz-
ták, most a lelki felkészítésen a
sor — veszi át a szót ismét a
hadnagy. — Ilyenkor egyébként
se jó zavarni őket; nagy gonddal
kell magukra erősíteniük a fel-
szerelésüket, ne nyomja oldalu-
kat a kulacs, a tölténytáska, és a
gázálarcot is úgy kell elhelyezni,
hogy a szükséges pillanatban
gyorsan használni lehessen. És
persze nem potyoghatnak el út-
közben az eszközök.

A főtörzsőrmesterről emlegetik:
igazi sportember. Tavaly az egyik
hosszútávú versenyen megelőzték
a célegyenesben; az illető azon-
ban egy rossz pillanatban elejtet-
te a sapkáját. Csurim figyelmez-
tette — pedig ha nem szól, az ő
nyakába akasztják az elsőnek já-
ró érmet.

— felsőfokon

Lacza Márta

Lacza Márta rajzait és anti karikatúráit bemutatta a Stúdió galériában. Tavaly a Lila isholában volt tárlata a művésznőnek.

—: Kiállitások.

Művészet, 1978 november – 48. lap.

Lacza Mária grafikus

neve említve, szerepelt a Fiatalok
Studiójának kiállításán

Bereczky Lóránd: A fiatalok studiójának kiállítása
Kritika 1979/3 37-38.o.

Lacza Márta fertő

(Bp. 1946 –

1970-74-ig járt a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Sarkantyu Simon volt a mestere.

Kiállítása a Studió Galériában

– Bp. 1978. nov. 15 – dec. 2. –

Katalógus a Könyvtárban

Laczár Géza

„Behatolás" – és „A múlt emlére" – érmeivel vett részt az I. Orsz. Érembiennálén.

Askercz Éva: Az I. orsz. érembiennálé Sopronban

Soproni Szemle 1978/4 366 old

Karol Laczkó, szobrászművész

Bártfai Tibor és Karol Laczkó szlovákiai szobrászművészek öt-alakos, 6 és ½ mtr. magas Klement Gottwald-emlékművét, – amelyet Pozsonyban fognak felállítani, – most faragják kőbe Budapesten, a Képzőművészeti Kivitelező Váll.-nál. (említve és repr.)

Hétfői Hírek, 1948. ápr. 17.

Laczko, Karol, szobrász -

L.: Bárfai Tibor

-: Ötalakos szoborcsoport Pozsonynak 4.

Esti Hirlap, Bp. 1978 aug. 10

Lacza Márta

A "Képzőművészet" c. rovat hozza Vadas József: "Vonalhálóban" c. kritikáját a Miskolci Képtárban megrendezett kilencedik Országos Grafikai Biennáléról. Értékeli a tárlaton bemutatott műveket és felsorolja a művészek nevét: Barabás Márton, Decsi Ilona, Drózdik Orsolya, Kovács Tamás, **Lacza** Márta, Lukovszky László, Mezey István, Muzsnai Ákos, Orosz János, Rékassy Csaba, Sáros András Miklós, **S**omogyi Győző, Szabados Árpád, Szemethy Imre, Sziráki Endre. Művészetük elismerése mellett külön emliti meg zárójelben azokat, **a**kiknek művészi fejlődésében bizonyos eltérést lát, vagy korábban tünt fel: Almásy Aladár, Csohány **Kál**mán, Pásztor Gábor és Valkó László. Fenti c. kritikát lásd: Rékassy Csaba nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 17. XXI. évf. 51. sz. 12. lap.

Lacza Márta grafikus

L. Kovács Tamás

Rózsa Gy: Jó tárlat, szűk körben 7.

Nénszabadság, Br. 1977. dec. 21.

145

Lacza Márta

A IX országos grafikai b ennálén szereplő fiatal művészek közé tartozik kiforrott lapokkal.

Alföld 1978-2-92
Szabó Ernő: Egyenletes teljesitmények

Lacza Maita grafikus

„Üdülőhely" színes ceruza 40x30cm

szerepelt a Studió 1978-as kiállitásán

-katalógus a könyvtárban-

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 4.
XXII. évf. 9. sz. 15. lap.

PÁRTOSPÁLYA

ÁLMOM A SZÍNHÁZRÓL

elt tárcaberuházás

árosrész helyén.
ítósárgán elütő,
Gyula, a Szol-
ez a tizmillió
rt még a múlt
jeződik az épit-
ya lakói. Azóta
e, tessék nézni",

bban különálló-
ő ötéves tervből
előotthon, amely
férnek el. Sür-

gősségét már régóta érzik, tizennégy-tizenöt éve úgynevezett téglajegyekre is gyűjtöttek. A megyei tanács tervosztályának vezetője, Csoma Kálmán szerint: — A téglajegyekről akkor volt szó, amikor végső kínunkban elhatároztuk, hogy magunk összehozzuk. De hát több mint százmillió forintot? ... Azután állami feladat lett, és biztosítottuk a helyét a volt Kisgyepen.

1977. szeptember harmincadikán még nem fejeződött be a kisajátítási eljárás. A kivitelezőnek: a szolnoki Állami Építőipari Vállalatnak ugyanekkor még nem volt szerződése. A vállalat azóta módosította a határidőt, és 1981 márciusa helyett félévvel korábban fejezik be a munkát.

Ha ki lehetne húzni a földből a falakat, Patkós Gyula talán tiz körömmel kihúzná. Vajon hitte volna-e valaki a legfényesebb szelek idején, hogy 1977 decemberében 2203 gyerek szorul majd állami gondoskodásra, csak Szolnok megyében? és hogy a számuk évről évre nő? ...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 MÁR - 4

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márton

1021

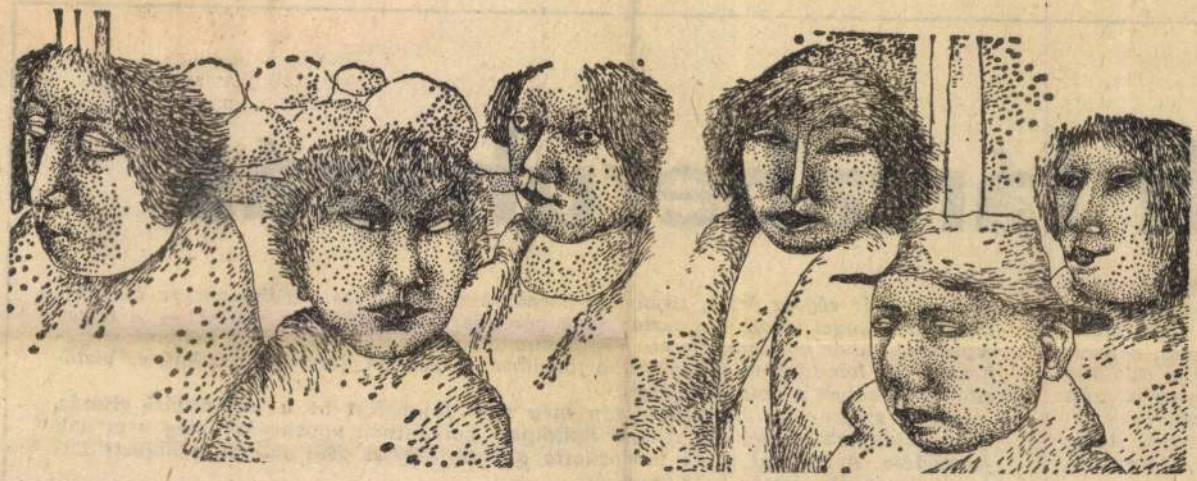

Lacza Márta rajza

lt tárcaberuházás

osrész helyén.
ósárgán elütő,
Gyula, a Szol-
ez a tizmillió
még a múlt
ödik az épít-
lakói. Azóta
tessék nézni",
an különálló-
ötéves tervből

gősségét már régóta érzik, tizennégy-tizenöt éve úgynevezett téglajegyekre is gyűjtöttek. A megyei tanács tervosztályának vezetője, Csoma Kálmán szerint: — A téglajegyekről akkor volt szó, amikor végső kínunkban elhatároztuk, hogy magunk összehozzuk. De hát több mint százmillió forintot? ... Azután állami feladat lett, és biztosítottuk a helyét a volt Kisgyepen.

1977. szeptember harmincadikán még nem fejeződött be a kisajátítási eljárás. A kivitelezőnek: a szolnoki Állami Építőipari Vállalatnak ugyanekkor még nem volt szerződése. A vállalat azóta módosította a határidőt, és 1981 márciusa helyett félévvel korábban fejezik be a munkát.

Ha ki lehetne húzni a földből a falakat, Patkós Gyula talán tíz körömmel kihúzná. Vajon hitte volna-e valaki a legfényesebb szelek idején, hogy 1977 decembe-

kísérletező periódus — sikerrel, és kikerülhetetlenül — szakított a hagyományosan lekerekítő dramaturgiával, és kedvelte az esetlegesen pergő, nyitott történetet.

felnőttség küszöbére ért, s olyan életanyagot, olyan látásmódot hozott magával, amire ma még nincs is irodalmi-esztétikai kategóriánk, de ami frissességével „beolthatná"

a néző és a film.

Bár az sem ártana, ha egy-egy film olykor fél lépéssel újra a jelenidő előtt tudna járni. Ha lúd, legyen kövér.

Lacza Márta: Képek

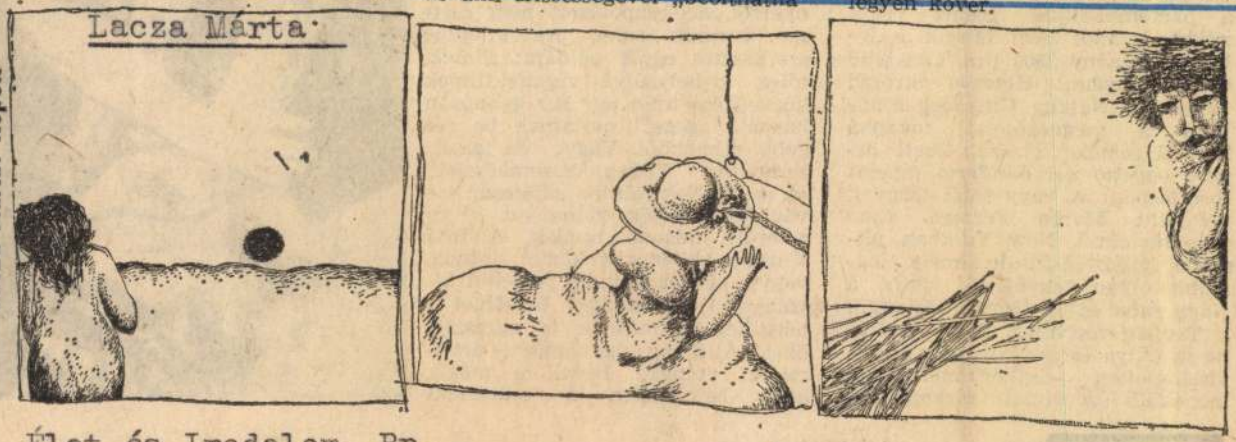

Élet és Irodalom, Bp.

1978. május 27. XXII. évf. 21. sz. 5. 5 lap.

ÉLET ÉS IRODALOM Bp.

több filmsort kínálnak, legalábbis a filmklubok. Fűtésről itt sincs szó, tél derekán se, nemhogy most, de a helyár legalább „olcsó": potom 6—800 líra, vagyis alig egy dollár; a bársonyzsöllyés „prima visionékban", ahol nem látszik a lehellet, kemény 2500 líra. Legszebb moziélményeim: Herczog Strosek balladája (Natalia Ginzburg ajánlotta a megnézését); továbbá Buñuel remeke: olaszul *Quell oscuro oggetto del desiderio* (nyersfordításban: A vágy sötét tárgya), valamint Marco Ferrero *Ciao maschio* című, New Yorkban játszódó világvég-filmje, mely legalább olyan lenyűgöző, mint a *Nagy zaba* és az *Utolsó nő;* végül a Taviani testvérek *Padre padrone*-ja (Atya és gazda), mely az elviselhetetlen életkörülményekből menekülő szardíniai birkapásztois igen érdekesen, színesen *informáltak;* a nálunk oly kitartóan izgalmas őszi-tavaszi mezőgazdasági „munkabeindításról", mélyszántásról, aratásról-cséplésről, új kenyérről, acélcsapolásról nem esett szó bennük soha. Az ötletdús szerkesztés egyik példája: filmek, főleg pehelysúlyú vígjátékfilmek közvetítése után egy sor gyanúsan hasonló „geget" mutatnak be régebbi filmekből. Vagy: én igazán kedveltem Vitray ötszemköztjeit, de az olaszok mintha sajátosan továbbfejlesztették volna ezt a mi sikerült műsorszámunkat. A RAI Vitrayja kilencszemköztet játszik, vagyis három (mindig remekül kiválasztott) személlyel beszélget s lehetőleg egymásnak is ugrasztja őket. Állítólag úgynevezett értelmiségi volnék, bevallom mégis, igazi kedvencem a csütörtöki

Lacza Márta: Konyha

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 15.
XXII. évf. 15. sz. címlap.

ÁRA: 2,50 Ft

Sik Endre

máját, tudományos működésének csaknem haláláig kutatott terepét: Fekete-Afrika történelmét és problémáit. Állami díjas tudós, aki hol diplomata, hol diplomaták nevelője, majd egy ideig külügyminiszter. A Magyar Béketanács elnöke, akit e mozgalomban végzett munkájáért Lenin Békedíjjal és a Népek Barátsága Érdemrenddel tüntettek ki. S ezzel még korántsem foglaltam összse ismeretlen ismerősöm pályájának minden jelentős állomását.

Sik Endre — fehér volt. Nemcsak ősz és nemcsak sápadt; fehér ember a szó szépen csengő, lelket is minősítő értelmében.

S ez az ember már a huszas években nekilátott az emberiség fekete bőrű részének tanulmányozásához. Felfedezte azt, amit Európa és Amerika csak az utolsó két évtizedben ismert fel igazán: a Föld lakóit nem lehet magasabb és alacsonyabb rendű fajtákra felosztani, s ha az egyes népek fejlődési üteme, történelmileg, gazdaságilag meghatározott sorsa különböző is, a fehér ember, az európai szellem önmaga korlátoltságát bizonyítaná, ha a ma „harmadik világ"-ként számon tartott földrészeket nem értené meg, ha nem számolna hagyományaikkal, kultúrájukkal és különbözőségeikkel. Ha Tamás bátyákat látna azokban, akik más és más feltételek között a huszadik század második felének legizgalmasabb forrongásait, változásait élik át.

A bölcs és széles látókörű tudós bebizonyítja — többek között a számos nyelven megjelent Fekete-Afrika történelmé-ben —, hogy nem a különböző osztályokhoz való tartozás, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak viszonylata. A közelmúlt és a jelen Afrikájában dúló osztályharc, a felszabadult nemzetek új, fekete burzsoáziájának kialakulása, a törzsi ellentétek és kis háborúk igazolják ezt és teszik aktuálissá Sik Endre munkáit.

Alakja, élénk szelleme, a békemozgalomban vállalt elképesztően szorgos munkálkodása pedig jelképpé válik az emlékezetben, s arra int: nem az gazdálkodik okosan az életével, aki bezárkózik hivatásának bunkerébe és onnan kukucskál ki a veszélyekkel terhes, de biztató jelenségeket is felcsillantó világra.

Sik Endre nem kímélte magát, nem kényeztette el a sorsa, mégis egy kiteljesült, szép élettől búcsúzott el 1978. április 10-én. Nyolc nappal nyolcvanhetedik születésnapja után.

Máriássy Judit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 MÁR 11

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Mária

1021

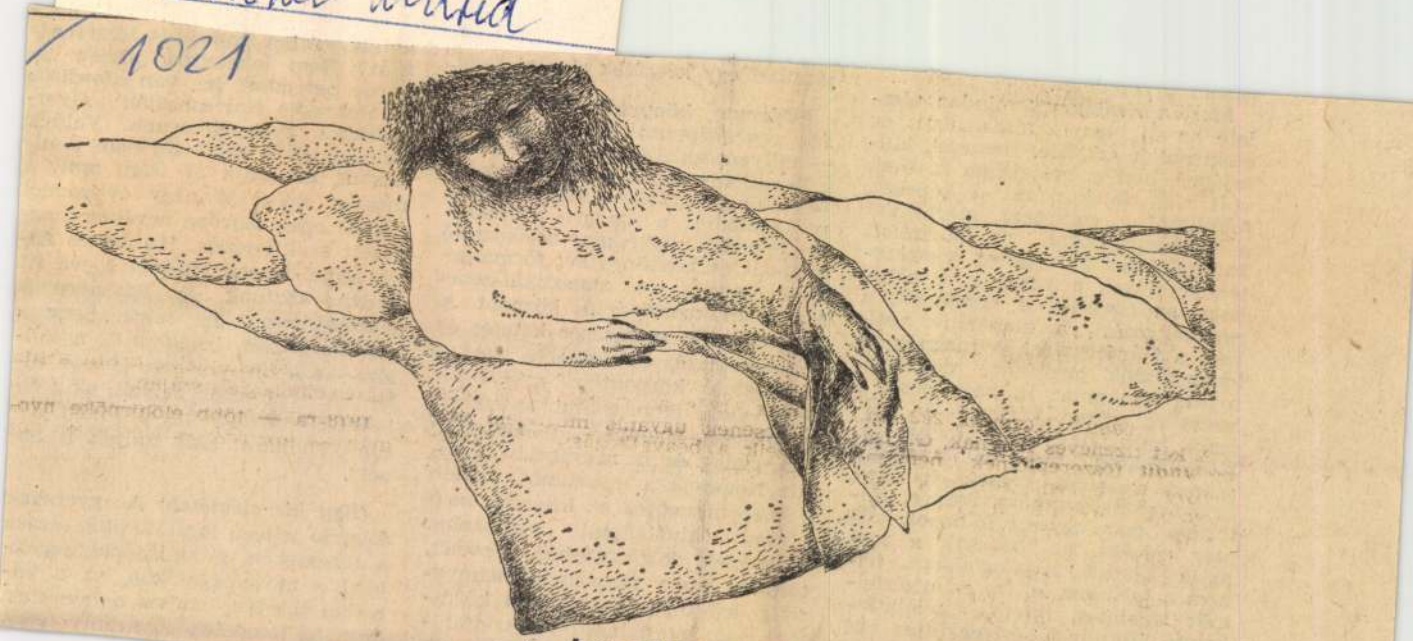

Lacza Márta rajza

igazán új épületet.

Mert a Beaubourg minden részlete az új ipari forradalom: az elektronika szülötte. Nemcsak külsejében, hanem belsejében is. Nem volt elég felakasztani a képeket, felállítani a szobrokat, megtölteni a könyvespolcokat, de be kellett kapcsolni azt a rengeteg szerkezetet, amelynek nemcsak az a célja, hogy az olvasást, a képnézést, a zenehallgatást, a diapozitív vetítést, a filmforgatást, a magnók és lemezjátszók járatását megkönnyítse, hanem az is, hogy ezzel a huszadik század végének új műszaki kultúráját kézzelfoghatóvá, kitapinthatóvá tegye a huszadik század végének öregei, felnőttei és gyermekei számára. Sokszor töltöttem benne egy-egy félnapot, kétszer egészet is. Nemcsak a formája késztet állásfoglalásra, hanem a tartalma is. De ez egyértelmű: izgalmas, ihlető, gondolatfakasztó közművelődési együttes jött létre. Az építmény maga, a látványa sem hagyja nyugton az em-

járatnál egy készülé

(Múzeum, könyvtá
zés, zeneközpont.)
— milyen szakállasa
a Beaubourg környe
fogalmilag pontos —
re tagolódik: a mod
tek nemzeti múzeum
központ és közkönyvt
vező intézet és ak
kutató és koordináció
könyvtár háromszáz
ezerháromszáz olvasóhelye van. A tájékoztató központhoz nyelvi laboratórium, ikonográfiai szolgálat, ötszázezer diapozitív, egymillió hangszalag és hanglemez is tartozik. Nemcsak a múzeumot, hanem a központokat és az intézetet sem szabad hivatalként elképzelni. Nincsenek dolgozószobák, irodák, termek, mert nincsenek mennyezetig érő tégla vagy beton közfalak, csak mozgatható választófelületek, s ezek is felül nyitottak.

Párizsba is
visszatérhetne, azt látná, hogy a gép Párizsban, legalább is a kultúra házában valóban „kezes állat". A gyermekek helyett, akik elözönlik a Beaubourg-t, József Attila kimondta: „Mi tudjuk a nevét".

(Egy kis elégtétel.) A gyerekek állandó jellegű izgatott futkározása a termekben, a kiállítóhelyiségekben, a mozgólépcsőkön, az a váratlan türelem, amivel a felnőttek, őrök és látogatók egyaránt elvise-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 MÁJ 27

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Képek

hellet, kemény 2500 líra. Legszebb moziélményeim: Herczog Strosek balladája (Natalia Ginzburg ajánlotta a megnézését); továbbá Buñuel remeke: olaszul *Quell oscuro oggetto del desiderio* (nyerspordításban: A vágy sötét tárgya), valamint Marco Ferrero *Ciao maschio* című, New Yorkban játszódó világvég-filmje, mely legalább olyan lenyűgöző, mint a *Nagy zaba* és az *Utolsó nő*; végül a Taviani testvérek *Padre padrone*-ja (Ätya és gazda), mely az elviselhetetlen életkörülményekből menekülő szardíniai birkapásztoszó bennük soha. Az szerkesztés egyik példája főleg pehelysúlyú vígjá közvetítése után egy sor hasonló „geget" mutatna gebbi filmekből. Vagy: kedveltem Vitray ötsze de az olaszok mintha sajátosan továbbfejlesztették volna ezt a mi sikerült műsorszámunkat. A RAI Vitrayja kilencszemköztet játszik, vagyis három (mindig remekül kiválasztott) személlyel beszélget s lehetőleg egymásnak is ugrasztja őket. Állítólag úgynevezett értelmiségi volnék, bevallom mégis, igazi kedvencem a csütörtöki

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp.

1978. márc. 11. 10. sz. 11. lap.

szítést követelni a már-már kelle-
ténél is többhöz? Talán annak jo-
gán igen, hogy fölösleges, elmére-
tezett részleteket is találtam a kö-

miképp se érdekfeszítő újdonság,
ha Gáldi László a *Csodálkozó bo-
garak közt* című jelentéktelen vers
egyik sorában „trochaikus kilencest

re beköszöntő kijelentését: *Én,*
zsef Attila, itt vagyok! Meggyőz
ról is, hogy közben nem lett se e
presszionista, se konstruktivis

építészeti forradalma óta az első gazán új épületet.

Mert a Beaubourg minden részete az új ipari forradalom: az elektronika szülötte. Nemcsak külsejében, hanem belsejében is. Nem volt elég felakasztani a képeket, felállítani a szobrokat, megtölteni a könyvespolcokat, de be kellett kapcsolni azt a rengeteg szerkezetet, amelynek nemcsak az a célja, hogy az olvasást, a képnézést, a zenehallgatást, a diapozitív vetítést, a filmforgatást, a magnók és lemezjátszók járatását megkönnyítse, hanem az is, hogy ezzel a huszadik század végén[illegible] zaki kultúráját kézz[illegible] kitapinthatóvá tegye a[illegible] század végének öregei, felnőttei s gyermekei számára. Sokszor töltöttem benne egy-egy félnapot, kétszer egészet is. Nemcsak a formája késztet állásfoglalásra, hanem a tartalma is. De ez egyértelmű: izgalmas, ihlető, gondolatfaasztó közművelődési együttes jött étre. Az építmény maga, a látványa sem hagyja nyugton az embert, egész Párizst végigvitatkozam felőle. De ami benne van és még lehet, az szórakoztat is, lenyűgöz is.

(Pompidoleum?) A két építész, az angol Richard Rogers és az olasz Renzo Piano, nemcsak azért

ses eljárásnak vetették alá. A kijáratnál egy készülék sípolni kezd.

(Múzeum, könyvtár, formatervezés, zeneközpont.) Az intézmény — milyen szakállasan hat ez a szó a Beaubourg környezetében, pedig fogalmilag pontos — négy fő részre tagolódik: a modern művészetek nemzeti múzeuma; tájékoztató központ és közkönyvtár; formatervező intézet és akusztikai-zenei kutató és koordinációs központ. A könyvtár háromszázezer kötetes és ezerháromszáz olvasóhelye van. A [illegible]

hangszalag és hanglemez is tartozik. Nemcsak a múzeumot, hanem a központokat és az intézetet sem szabad hivatalként elképzelni. Nincsenek dolgozószobák, irodák, termek, mert nincsenek mennyezetig érő tégla vagy beton közfalak, csak mozgatható választófelületek, s ezek is felül nyitottak. Amikor először ottjártam, az igazgató éppen egy amerikai csoportnak magyarázta a Bobúrt. Így: „Mi ezt az utca egyetemének szánjuk. Mindenkit szívesen látunk. Azt szeretnők, hogy a Beaubourg légköre vidám és szórakoztató [illegible]

tetkésítől, a gyermekekre is gondoltak? Talán ismerik is József Attilát? Nem lehetetlen, hiszen „A város peremén" le van fordítva franciára és elolvashatják: „Gyermekkora gyermekkorunk. Velünk nevelkedett a gép." Ha nem is olvasták, az hatja át őket, amit a magyar költő jó négy évtizeddel ezelőtt egész Európa nevében megérzett és kifejezett. Ha József Attila élne, hiszen koránál fogva itt lehetne köztünk és Párizsba is visszatérhetne, azt látná, hogy a gép Párizsban, legalább is a kul-

[illegible]

tila kimondta: „Mi tudjuk a nevét".

(Egy kis elégtétel.) A gyerekek állandó jellegű izgatott futkározása a termekben, a kiállítóhelyiségekben, a mozgólépcsőkön, az a váratlan türelem, amivel a felnőttek, őrök és látogatók egyaránt elviselik a kisgyermekek jelenlétét és nyugtalanságát, nagyon megkapott a Beaubourg-ban. Ez a másik oka, hogy legutóbbi párizsi tartózkodásom alatt szinte naponta visszatértem. Az első természete-

Lacza Márta

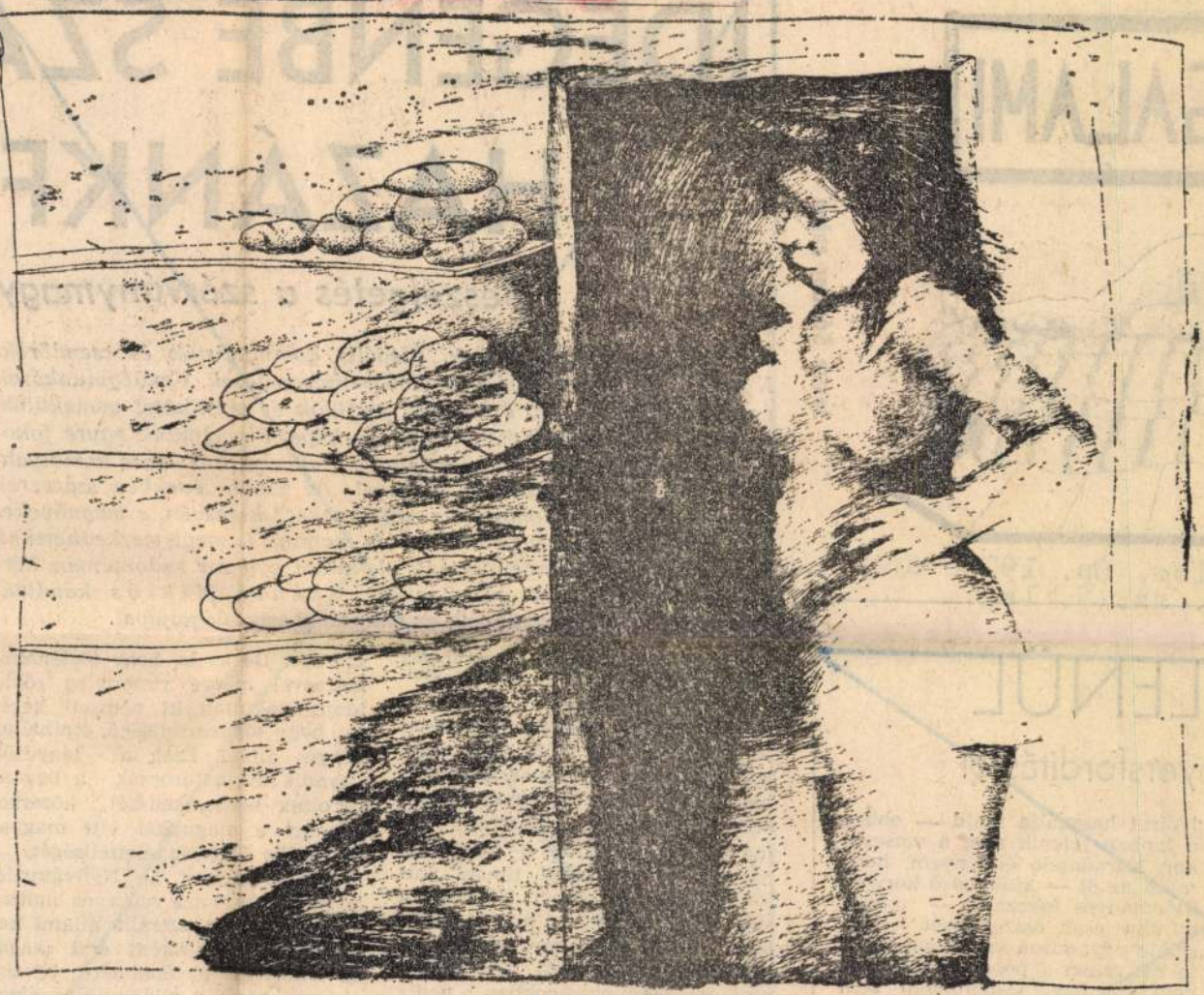

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug. 5.
~~XXII. évf. 31. sz. 8. lap.~~

Vendégeink

A tuloldalon lásd: Jesse Sándor rajzát

A hatodik Duna menti folklórfesztiválon, Tolnában, nemzetközi konferencián találkoztak azok a szakemberek, akik a népművészet mai tá-

művesek Európa legnagyobb nép-

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEI

Új könyvek

SZEPIRODALOM

ADY ENDRE: IFJU SZIVEKBEN ELEK. Kétnyelvű kiadás (Madách, Bratislava — Európa, Budapest)
BALZAC: MODESTE MIGNON. Regény (Szépirodalmi)
PASSUTH LASZLO: BARLANGKEPEK. Regény (Szépirodalmi)
SZILVASI LAJOS: HOZOMANY. Regény (Szépirodalmi)
ANTON HOLBAN: ERTELMETLEN HALAL. Kisregények (Kriterion, Bukarest)
PANEK ZOLTAN: ELMOZDULT KEPEK. Válogatott novellák (Kriterion, Bukarest)
HUBAY MIKLOS: A SZIV SEBEI. Drámák (Magvető—Szépirodalmi)
DRAGUNSZKIJ: ÉVEK PANCÉLBAN. Visszaemlékezések (Zrínyi)

ÜTLEIRAS, ESSZE, TANULMANY

DINICO GOLESCU: UTAZÁSAIM LEÍRÁSA. (Kriterion, Bukarest)
JOSIP VIDMAR: ESSZÉK ES MEDITACIOK (Fórum, Újvidék)
EDER ZOLTAN: BENKO JOZSEF NYELVESZETI MUNKASSAGA ES AZ ERDÉLYI MAGYAR NYELVMUVELO TARSASÁG (Akadémiai)
KAREL CAPEK: EVSZAKOK. Publicisztikai írások (Madách, Bratislava —Európa, Budapest)
ZOLTAN ÖDÖN: A VADASZAT MAGYAR JOGI RENDJE (Közgazdasági és Jogi Kiadó)

Filmbemutatók

FELKAVART VIZ. Színes magyarul beszélő amerikai film.
A SOLYOM NYOMABAN. Színes, magyarul beszélő NDK film
MAGASFESZULTSEG. Koreai film
A RÜGY. Színes indiai film

ROVIDFILMEK

NYITÁNY. Magyar filmsorozat
MAGYAR TÁJ — Kamerával. Magyar filmsorozat

Hangversenyek

Jesse Sándor

Jesse Sándor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug. 5.
XXII. évf. 31. sz. 7. lap.

NÉVTELENÜL

Jegyzetek a nyersfordításról

Valahányszor nem-szakmai közönség előtt a műfordításról beszélek és munkáim közül például csuvas, észt, kazah, tatár, örmény, grúz, mordvin, lett stb. versek magyar fordításait mutatom be, az előadást követő kérdések között feltétlenül elhangzik: „Ilyen sok nyelvet tud?"

Minden alkalommal apróra elmondom, milyen úton-módon jutottak el ezek a versek hozzánk, hogyan válhattak magyar versekké. Vagyis a *nyersfordítás* lényegét próbálom elmagyarázni. Újabban meg sem várom a kérdést: elébevágok a magyarázatnak. Ugyanis a nyersfordítás lényegét nem könnyű megmagyarázni. Ezért is szeretném, ha végre valahol megjelenne egy olyan folyóirat, amelyben a nyersfordítás lényegét, módszerét, buktatóit és előnyeit egyszer s mindenkorra tisztázni lehetne. Ez a folyóirat használja majd — ebben a lapban jelenik meg a verscsokor. Maradandó élményem, hogy mind az öt — különböző korú és tudományos fokozatú — ember mintha csak összebeszélt volna, szinte ugyanazon szavakkal felelte rá: „Nem a pénz érdekel, hanem az ügy." (Mondanom sem kell, egyikük sem milliomos.)

Istvánovits Márton a kért — és honorálandó — 70 sor grúz nyersfordítás helyett több mint háromszázat készített; olyan szép, inspiratív, korántsem száraz „filosz"-szöveget, hogy még a többnyire tüzes szótagszámot is igyekezett

IDEGENBE SZÁ
HAZÁNKFI

Beszélgetés a szórványmagyar

Szegények és gazdagok. Illegális kommunisták és csendőrök. Nyomor elől „kitántorgók" és Nobel-díjas tudósok. Vendégmunkások és szerencsevadászok. Politikába merülők és politikától menekülők. Sokszínű a külföldön élő magyarság képe. Figyelmünk egyre fokozottabban fordul feléjük, mint ahogy a diaszpóra is egyre komolyabban keresi kapcsolatait az óhazával. Az utóbbi években százezrek látogattak haza, rokonokat és „gyökereket" keresvén, s megnövekedett számú nyugati turistaútjainkon magunk is megismerkedhettünk valódi életükkel. Kapcsolataink alakulása egy sor tudományos kérdést is motivál; erről beszélgetünk Szántó Miklós kandidátussal, aki régóta foglalkozik az emigráció szociológiájával.

— Kit tekinthetünk magyarnak? Hol húzhatjuk meg a magyar etnikum határait?

— Bonyolult kérdés. A Magyar Népköztársaságon belül élnek nemzetiségek; tagjai magyar állampolgárok, de etnikai szempontból délszlávok, németek, szlovákok, románok. Földrajzilag a magyarok három elhelyezkedési típusát különböztethetjük meg. Nálunk a szocialista nemzet túlnyomó többségét alkotó etnikumot jelentik, a szomszédos szocialista — vegyes etnikumú — országokban pedig nagy létszámú nemzetiséget alkotnak. Típusában ehhez hasonló Ausztria is, ahol a burgenlandi magyarság viszonylag kis tömegű nemzetiség. Végül a földkerekség sok országában tömegesen élnek etnikailag magyar csoportok.

szerepe. De az is, hogy történelmi mércével mérve viszonylag rövid ideje alakultak ki nemzeti keretei, hogy soknemzetiségű, etnikailag vegyes állam. Ezek a tényezők ugyanis meghatározzák a bevándoroltak beilleszkedését, közérzetét, így a magukkal vitt magyar kulturális örökség életteliségét, a magyarságtudatot is. Nyilvánvaló, hogy a mindössze százéves múltra visszatekintő Ausztrália állami keretei között másként érzi magát az ezeréves történelmére büszke magyar, mint a világkultúra élvonalát jelentő, a mieinkhez hasonlóan évezredes történelmet átélt Franciaországban vagy Angliában. A minőségi tényezők sorában számolni kell még a szórványmagyarság nemzedéki szerkezetével, a foglalkozás-struktúrával a különféle

nyugati világgal.

— *Mégis, kevéssé ismerjük egy-*

gati irányzatokkal és műfajokkal,

Vedres Vera

Lacza Márta

Lacza Márta: Mi ketten

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug. 12.
XXII. évf. 32. sz. 8. lap.

Az osztrák *Literatur und Kritik* legfrissebb — júniusi — számában látott napvilágot a nemrégiben el-

Vallomások

Nagytemplom kettős tornyát, az aggodalmak fellegeit az Alföld metropolisa fölött; ezt a kicsiny világot, amelyben az értők már akkor is tudták, hogy Európát viszed válladon, a Piac utca aszfaltján, a harmincas évek egyre apokaliptikusabb porfergetegében.

Végezetül megköszönöm, hogy főként a felszabadulást követően, meleg barátságoddal tüntettél ki, hogy belejavítottál verseimbe, és sorsom nem egy időszakában megóvtál az elzuhanástól. S most még azt, hogy maradj sokáig közöttünk, Te nyolcvanéves ifjú, az esztétikum és a tisztesség modern prédikátora, mindig elegáns ünnepi öltözékben, az önirónia és a játszi humor csillogásával, aki elő

kö

Vikarbela

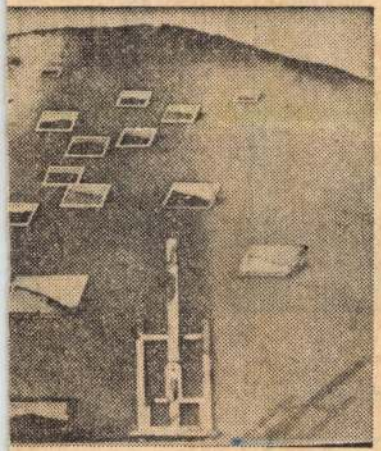

NSZK) rézkarca

fogadó elemzése.

— Más intézmény nem is foglalkozik effajta vizsgálatokkal?

— A tömegszervezetek belső feladatai közé tartozik a közhangulat mérése, időről időre a Társadalomtudományi Intézet, alkalmanként pedig a Népművelési- és a Szociológiai Intézet is tájékozódik a közvélemény egyik vagy másik részletéről. Mindenesetre a „profilgazdák", akik hivatásszerűen, rendszeresen ezzel foglalkoznak, mi vagyunk. Néha kicsit Münchausennek érezve-képzelve magunkat, mert a saját hajunknál fogva próbálunk problémáink fölé emelkedni: nap-

— A témák az utcán hevernek? Netán az intézet munkatársainak fejéből pattantak ki? Esetleg megrendelésre dolgoznak? Egyáltalán: hogyan fognak bármilyen vizsgálatba: előfeltevésekhez keresnek pro és kontra érveket, vagy egyszerűen vallatják a valóságot?

— Csak a gyakorlatból szabad kiindulni. Megkapjuk a megrendelőtől — szerkesztőségtől, tájékoztatáspolitikai részlegtől — az igényt, hogy mire kíváncsi. Legelőbb azt próbáljuk kijelölni, melyek azok a kérdések, amelyek a mi eszközeinkkel vizsgálhatók. Ha lehet, a kialakuló munkahipotézist egyeztetjük a megrendelővel: valóban ott kutakodunk-e, ahol őt szorítja a cipő? Érdeklődünk a terepen is, hogy az adott témában mi az, ami él az emberekben. Ezzel elkerüljük, hogy kérdéseinkkel esetleg mi vigyük be a problémát a fejekbe. Aztán összeállítunk egy-két próba-

legyünk. Nem értem ezt. Az elkötelezettség fogalmában természetesen benne van az értékelő mozzanat, de hát a valóságot mindig csak egy értékrendszer szűrőjén át minősíthetem. Felelősségünk abban áll, hogy minél alaposabban mutatjuk meg az összefüggéseket, annál biztosabban, reálisabban tudunk értékelni és javasolni is a munkánkat felhasználóknak.

— Ennek megvalósításához szükséges az úgynevezett problémaérzékenység.

— Kutatási témáink harmincnegyven százaléka önálló elemzés. Fő törekvésünk, hogy egy hajszál-

junk az artikuláltan

mazódott társadalmi

Még csak rebesgettek valamit a Korona hazahozataláról, amikor a kollégáim javasolták, hogy készüljünk föl. Így aztán mire megkértek minket a közhangulat szondázására, szinte gombnyomásra indulhattak a kérdezők.

— Ezek szerint most is foglalkoznak olyan témákkal, amelyekről nekünk csak néhány év múlva jutnának eszünkbe kérdések?

— Szerepelnek a munkatervünkben olyan kutási témák, amelyeknek eredményeiből a mostani iskolások profitálhatnak. Ma még nem időszerű dilemma, hogy mit tesz az a néző, aki több televíziós program közül választhat, néhány éven belül azonban az egész országban kialakulnak a komplex vételi lehetőségek. Mi most megpróbáljuk Győrt hosszabb ideig figyelni, s mondjuk tizenöt év múlva talán tudunk valamint mondani a most még csak feltételezett kommuniká-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 NOV 18

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1021

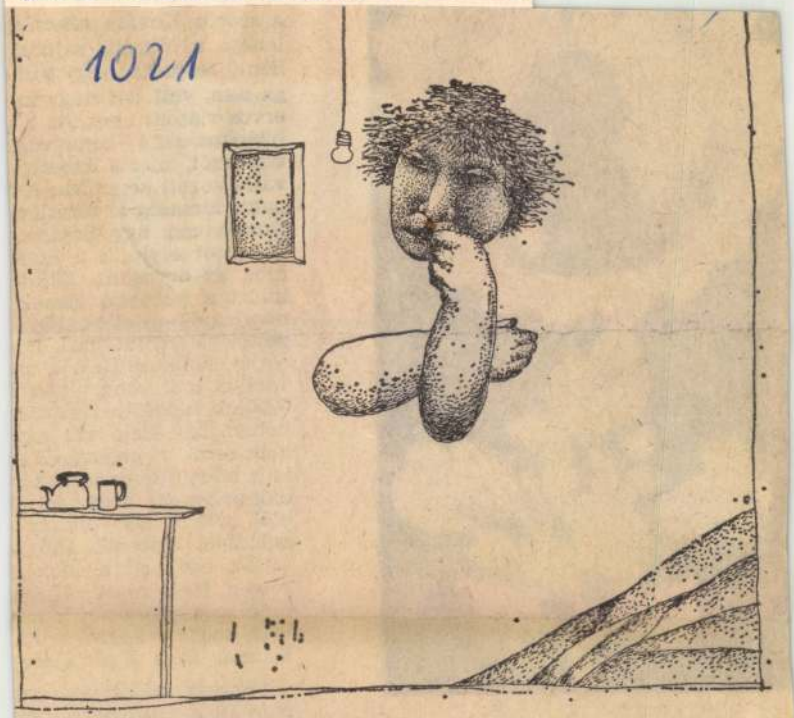

Lacza Márta kiállításáról: Citromos tea

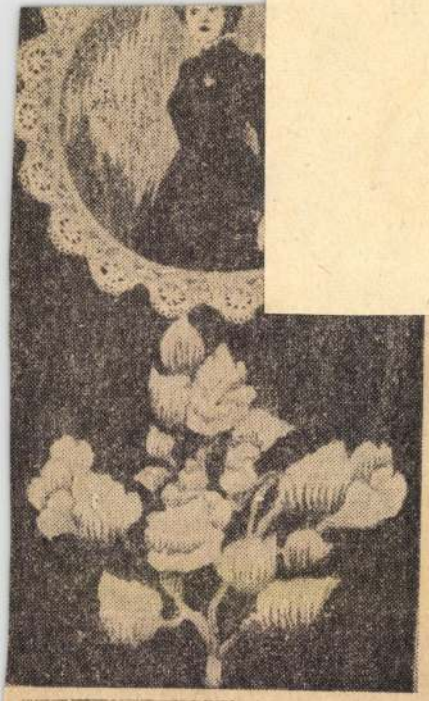

éreli Zsuzsa: Hölgy virágok között

mind a 49-en elindultak.
pelték Margitot, hatan
férjét. Kalmár Béla a sz
váccsal a libasor végén
többiek taposták nekik a
hóban. Így haladtak egy
nem értek el sehová. Kal
la a hóban elvesztette tür
előremászott, hogy mi
elől. Ott is hó volt, az
csöndben taposták. Időnk
tották egymást a Margit
részeg férje alatt. Kalm
még sose járt azon a táj
volt, szembe vágott a ha
Kalmár Béla a sor élére

Mintegy másfél óra mú
már Béla észrevette, hog
iránya útközben többsz
változott. Most már jövőr

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1978 ÁPR 15
Lacza Márta
1021

Lacza Márta: Konyha

Sík Endre

máját, tudományos működésének csaknem haláláig kutatott terepét: Fekete-Afrika történelmét és problémáit. Állami díjas tudós, aki hol diplomata, hol diplomaták nevelője, majd egy ideig külügyminiszter. A Magyar Béketanács elnöke, akit e mozgalomban végzett munkájáért Lenin Békedíjjal és a Népek Barátsága Érdemrenddel tüntettek ki. S ezzel még korántsem foglaltam összse ismeretlen ismerősöm pályájának minden jelentős állomását.

Sík Endre — fehér volt. Nemcsak ősz és nemcsak sápadt; fehér ember a szó szépen csengő, lelket is minősítő értelmében.

S ez az ember már a huszas években nekilátott az emberiség fekete bőrű részének tanulmányozásához. Felfedezte azt, amit Európa és Amerika csak az utolsó két évtizedben ismert fel igazán: a Föld lakóit nem lehet magasabb és alacsonyabb rendű fajtákra felosztani, s ha az egyes népek fejlődési üteme, történelmileg, gazdaságilag meghatározott sorsa különböző is, a fehér ember, az európai szellem önmaga korlátoltságát bizonyítaná, ha a ma „harmadik világ"-ként számon tartott földrészeket nem értené meg, ha nem számolna hagyományaikkal, kultúrájukkal és különbözőségeikkel. Ha Tamás bátyákat látna azokban, akik más és más feltételek között a huszadik század második felének legizgalmasabb forrongásait, változásait élik át.

A bölcs és széles látókörű tudós bebizonyítja — többek között a számos nyelven megjelent Fekete-Afrika történelmé-ben —, hogy

való tartozás, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak viszonylata. A közelmúlt és a jelen Afrikájában dúló osztályharc, a felszabadult nemzetek új, fekete burzsoáziájának kialakulása, a törzsi ellentétek és kis háborúk igazolják ezt és teszik aktuálissá Sík Endre munkáit.

Alakja, élénk szelleme, a békemozgalomban vállalt elképesztően szorgos munkálkodása pedig jelképpé válik az emlékezetben, s arra int: nem az gazdálkodik okosan az életével, aki bezárkózik hivatásának bunkerébe és onnan kukucskál ki a veszélyekkel terhes, de biztató jelenségeket is felcsillantó világra.

Sík Endre nem kímélte magát, nem kényeztette el a sorsa, mégis egy kiteljesült, szép élettől búcsúzott el 1978. április 10-én. Nyolc nappal nyolcvanhetedik születésnapja után.

Máriássy Judit

nyújt neki. Mennyi az olyan könyv, mely olvasóját a passzív elfogadás szintjén tartja; amelyben soha nem tesznek fel egyetlen igazi kérdést sem; amelyben senkit nem akarnak gondolatokkal megzavarni, legfeljebb enyhe csiklandozás engedélyezett.

Csak akkor lehet zavartalan a jó könyv fölötti örömünk, ha időnként eszünkbe jutnak a rossz könyvek, s a rossz könyvekben settenkedő álságok, hamisságok is. Ilyenkor emlékezzünk arra is, hogy a magyar könyv útja, sorsa milyen viszontagságos volt. Mert mi a könyv igazi sorsa? Ha találkozik az olvasóval, ha minél több értő olvasóval találkozik. A magyar nép és a magyar könyv, a hazai könyvkiadás közé évszázadokon át az ember testét-lelkét nyomorító kizsákmányoló, elnyomó rendszer és az általa teremtett nyomorúság emelt válaszfalat. A társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális viszonyok miatt az eleven, korszerű könyvkultúráért harcoló politikai és művelődési mozgalmak szűk körben hatottak. Kevés valósulhatott meg a hajdani könyvnyomtatók és a szellemi élet legjobbjainak törekvéseiből. A könyvkiadók nagyobbrészt üzleti haszonért dolgoztak, a könyvtárhálózat fejletlen volt, a tömegek kulturális elmaradottságuk miatt képtelenek voltak a könyvekben felhalmozott értékekkel élni. Ha mégis könyvhöz jutottak, az többnyire silány ízlést, hamis ideálokat terjesztett.

Hatvan évvel ezelőtt, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom-

Elhangzott az Ünnepi Könyvhét megnyitóján.

dag, sokszínű, az utóbbi években különösen nagy volt a fejlődés. A könyv iránti érdeklődésben ugyancsak nagyarányú javulás következett be. Az elmúlt öt évben a kiadott művek példányszáma több mint a másfélszeresére, a könyvforgalom pedig kétszeresére emelkedett. Az olvasást szorgalmazó mozgalom és a közművelődési könyvtárakkal való nagyobb törődés is figyelemre méltó eredményeket hozott.

Jellemző volt a törekvés, hogy mindinkább az értékes, szocialista eszmeiségű alkotások jussanak el mind szélesebb tömegekhez. Terjedtek és megszaporodtak azok a kiadói vállalkozások, amelyek célja, hogy könyvkiadásunk gerincét az értékes művekre épülő nagy példányszámú, olcsó sorozatok alkossák. A szépirodalom magyar és külföldi klasszikusai és a kortársak művei különféle sorozatban jutnak el az olvasóközönség táguló-bővülő köréhez. Ezzel egyidőben különféle sorozatok teszik széles körben ismertté a tudományok legfrissebb eredményeit és világítják meg a legújabb gazdasági és politikai fejleményeket.

Az elmúlt évben fontos szervezeti változások történtek a nemzetiségi könyvkiadásban, amelynek nagy szerepe van a nemzetiségek anyanyelvi műveltségének, hagyományainak őrzésében és fejlesztésében. Az intézkedéstől a nemzetiségi könyvkiadás szélesedését, tematikai bővülését, kiteljesedését várjuk.

Az ünnepi könyvhét tárgyilagos számvetésre kötelez bennünket. Nem hisszük, hogy minden úgy jó, ahogyan van. A gondok, problémák — egyben-másban — nem is csekélyek.

~~szervesen egészül ki új szocialista értékekkel.~~

~~(Folytatás a 4. oldalon)~~

~~egyszer majd meglátjuk a többit.~~

Lacza Márta

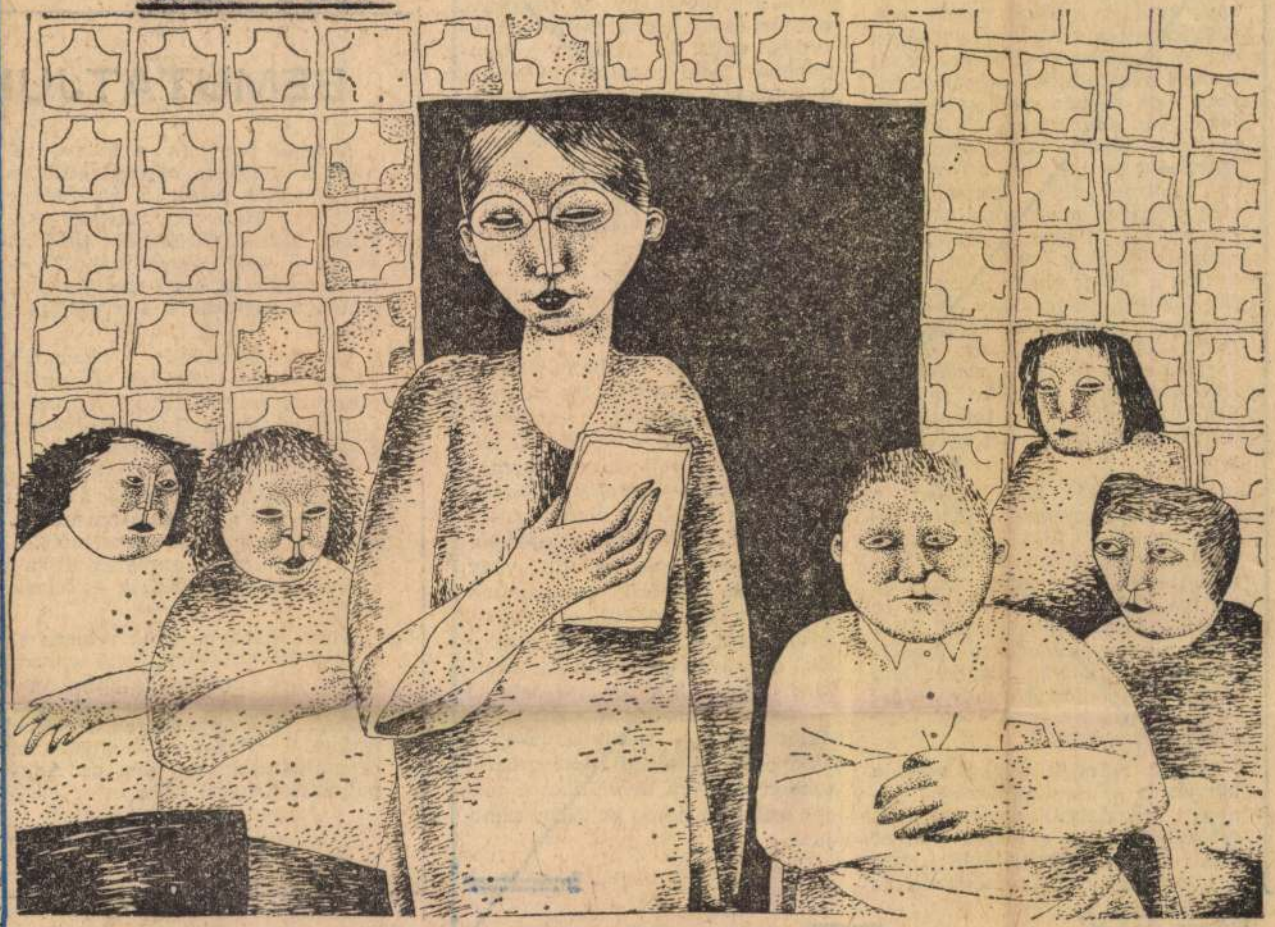

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.

~~ÁRA: 2,50 Ft~~ XXI. évf. 22. sz. címlap.

A tuloldalon lásd: Takács Imre: "Bemutatjuk Lacza Márta grafikáit" c. írását.

égbolt nagyon sok fényes csillagáról. De még az irodalmiakról sem."

A szerző irodalmi üstökösről beszél, amin a kritikát magát érti. (Egyébként a cikk bevezetőjében ezt le is szögezi.) Érdemes tehát a fenti mondatoknál megállni, hiszen nem csupán futó, színes ötletről van szó, hanem a könyvismertetés keretét adó gondolatról. Márpedig ha így van, akkor nem árt a természetből, tudományból vett példákat pontosan alkalmazni. Az Új Magyar Lexikonban ugyanis egyebek között ezt olvashatjuk a csillag címszó alatt: „Saját fénnyel, tehát belső energiaforrással rendelkező égitest...", majd zárójelben: „...az *önálló energiaforrással nem rendelkező égitestek*, mint bolygók, holdak, *üstökösök* stb. nem tekinthetők tudományos értelemben csillagoknak."

Világos tehát, hogy éppen a csillagoknak nevezett égitesteknek van önálló fényük, a szegény üstökösöknek viszont nincs. S a hasonlat azért is sántít, mert az üstökös fényes kómája (burka) és csóvája — a tudomány mai állása szerint — korántsem állandó, hanem csak a Nap sugárzásának hatására keletkezik vagy tűnik el, attól függően, hogy közel vagy távol van a Naptól.

Persze, mindez aligha von le bármit is a könyvismertetés lényegi (irodalmi) gondolatainak értékéből. De, s idézek ismét Marx József recenziójából: „...bár a tudomány számára nemcsak az

[illegible] belépő tanterv- és tananyagmegújítás csak akkor kamatozik, ha sikerül megértetni, elfogadtatni: *a korszerű kultúra* szintézis, mert tartalma, belső szerkezete ész és kéz, tudomány és technika, elmélet és gyakorlat, szellem, szaktudás, reális és humánum komponense. Nem hagyható ki belőle a gondolati, emberi-alkati tulajdonság, született és szerzett intelligencia, semmiféle intellektuális követelmény, mert *mindez dialektikusan egy*. Nélkülözhetetlen része az „igazi", az újraértelmezett, permanensen gyarapítható általános műveltségnek; ugyanakkor megköveteli a változó világ értését, befolyásolását; előfeltétele végső soron a *totális továbbhaladásnak*.

Nyomban azt is hozzáteszem: Keresztury Dezső fontos dologra figyelmeztet, amikor a szakbarbárság föléledő veszélyeiről beszél. Mert a fejlett szocializmus kora olyan embereket követel, akik értik s élik az Életet, amely — József Attila találó kifejezésével — nem puszta technika vagy ökonómia. Nevelési eszményünk tehát a „zoon politikon", vagyis a közösségi, a munkálkodó, a felelős, a művelt személyiség. Mert kikerülhetetlen, hogy a közeljövő — ezen körülbelül az ezredfordulót értem — (párhuzamosan a szocialista építéssel), tömegméretekben emeljen bennünket a teljes ember, a homo politicus szintjére.

Pesti Imre

[illegible] alapján is részletes dokumentációval szolgálni.

Márkus László

[illegible] hát róla, s ő igyekezett is, hogy köznapi és utcai megjelenése legalább annyira rikító legyen, mint [illegible] mosolyra húzódott a szája.

Alig száz méterre Muráti Lilitől.

BEMUTATJUK LACZA MÁRTA GRAFIKÁIT

A fehér papír és a fekete tus, máskor a színes ceruza, különös alkalmakkor pedig a tűzzománc — Lacza Mártának ezek az eszközei. Mintha Brueghel táncolói közül — vagy lakodalmából? — lépett volna ki, hogy mestere szellemében lányosan ő is lerajzolja a világot.

Fényképezkedőnek látszanak Lacza Márta alakjai. Őszintén megmutatkoznak, hogy lényegük árnyékolódjon a finom papírosra. Ki ne maradjon egy vonás se!

Tevékenységének színhelye a Csepel-szigeti Királyerdő, az üzemek köré a húszas-harmincas években épült kertváros-labirintus. Odapottyant emberek állnak a homokra épült viskók és házak előtt.

Lacza Márta nemrég végezte el a főiskolát, 1974-ben, festő szakon. Eddig több önálló kiállítása volt (Pesten, Fehérváron), és részt vesz a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tárlatain. 1976-ban a miskolci rajzpályázaton, az idén az Ady-pályázaton nyert díjat.

Takács Imre

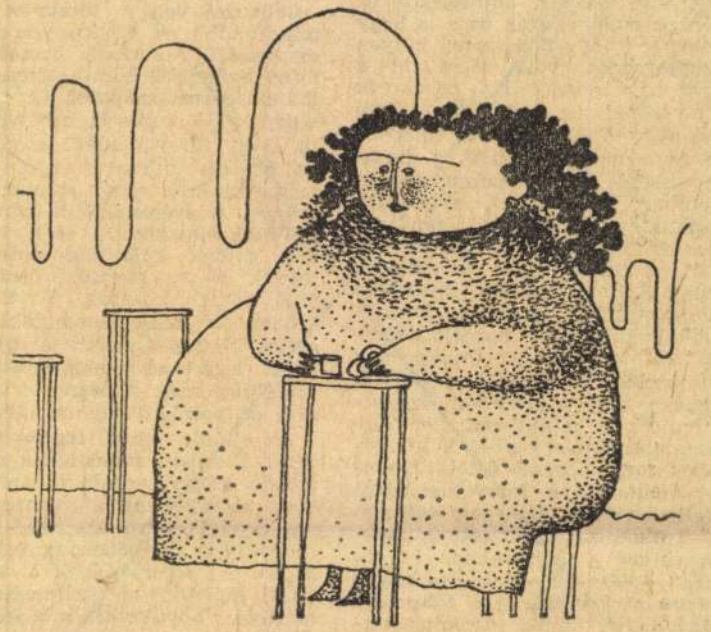

Lacza Márta

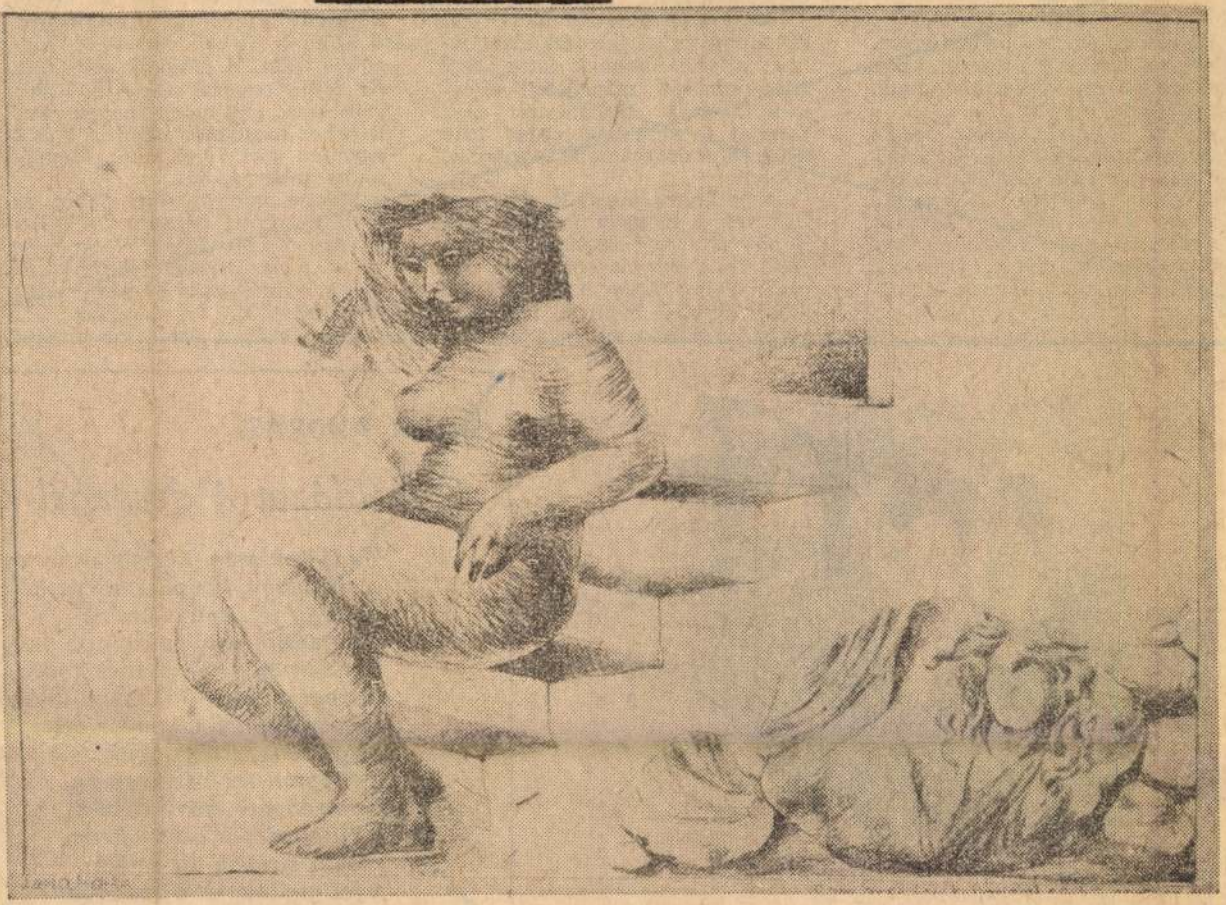

Lacza Márta két színes ceruzarajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.

XXI. évf. 22. sz. 3. lap.

3

ÉLET ÉS IRODALOM

A tuloldalon lásd: a művész "Tavasz" x. rajzát.

magával hozott, időnként kitörő ősgaraboncias voltára.

*

Hadd idézzek most néminy részletet azokból az írásokból, amelyekhez minden tapasztalatommal csatlakozom.

Az első: Vészi Margit levele Hatvany Lajoshoz. A levél Rómából indult a Bécs melletti Lainzba. 1924. VI. 24-én. (Közreadta Hatvany Lajos özvegye: *Levelek Hatvany Lajoshoz*, kiadta az Akadémia 1967-ben.) Jegyezte pedig a levelet „Baronessa Margit Mantica".

„...Furcsa folyamat, ami itt szemmel látta volna Ady lényének jelentőségét, megnyilatkozása rendkívüliségét? Polgári szalonértelmességgel?

Nos, a tegnapi vasmunkás, Kassák Lajos vajon jelentéktelenebbnek, súlytalanabbnak látta Ady felbukkanását századeleji történelmünkben? Hallgassuk csak hangját forradalmas lapja 1919 februári emlékszámának vezércikkében:

„Ady Endre meghalt, és meghalt vele a magyar nemzeti líra legnagyobb reprezentánsa. 1848—1918. Hatalmas útvonal, melynek végén materiálisan Ady, mint fajának minden báját és konokságát szintetizáló embert, a pont...

bet, minthogy egymás mellé rakjuk verseskönyveit. Az *Új versek*, *Vér és Arany*, *Az Illés szekerén* (amelyet ő maga legjobban szeretett), *Szeretném, ha szeretnének*, a *Minden Titkok versei*. *A menekülő Élet*, *A Magunk szerelme*, *Ki látott engem?* és *A holattak élén* — az, ami belőle megmaradt. Ezekhez most már nem ad hozzá egyetlen sort .. Elment, némaságba takaródzott...

Milyen márványosan fehér az arca a halotti párnán. A bölcs ember milyen fölényes lenézése ül a megszenvedett Beethoven-arcon. Sápadt ajka keményen bezárt, mint aki feleslegesnek tart minden szót ... De... az emberi

Lacza Márta: Tavasz

SIMOR ANDRÁS:

Új példázat A dzsungel kö

Tudjátok még, ki volt Csucsundr
a vianyogó, kis pézsma-patkány,
ki nagy félelme ellenére
elmondta — noha könnye hullott
mit terve a két gonosz kobra,
e szegény, megtört szívű állat,
kinek bátorsága kevés volt
kirohanni kicsiny lyukából
a roppant szoba közepére,
de elrebegte, mire készül
a kígyópár, és aztán sírva,
magát siratva ült sokáig
a fal mellett, az éjszakában?
Tanuljátok el minden neszre
remegő szíve gyönge merszét,

Lacza Márta

Takács Imre: "Bemutatjuk Lacza Márta grafikáit" cimmel ismerteti a müvész munkáját.

Fenti ismertetést lásd a müvész -cimlapon szereplő- rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
1977. május 28. XXI. évf. 2. lap.

Lacza Márta: Reggeli órák

tár (olaszországi levél)

gok pedagógusnapon

yvheti könyvekről

ben Don Quijote (riport)

Lacza Márta

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni.4.

ÉLET ÉS IRODALOM

RODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

1977. JÚNIUS 4.

Lacza Márta

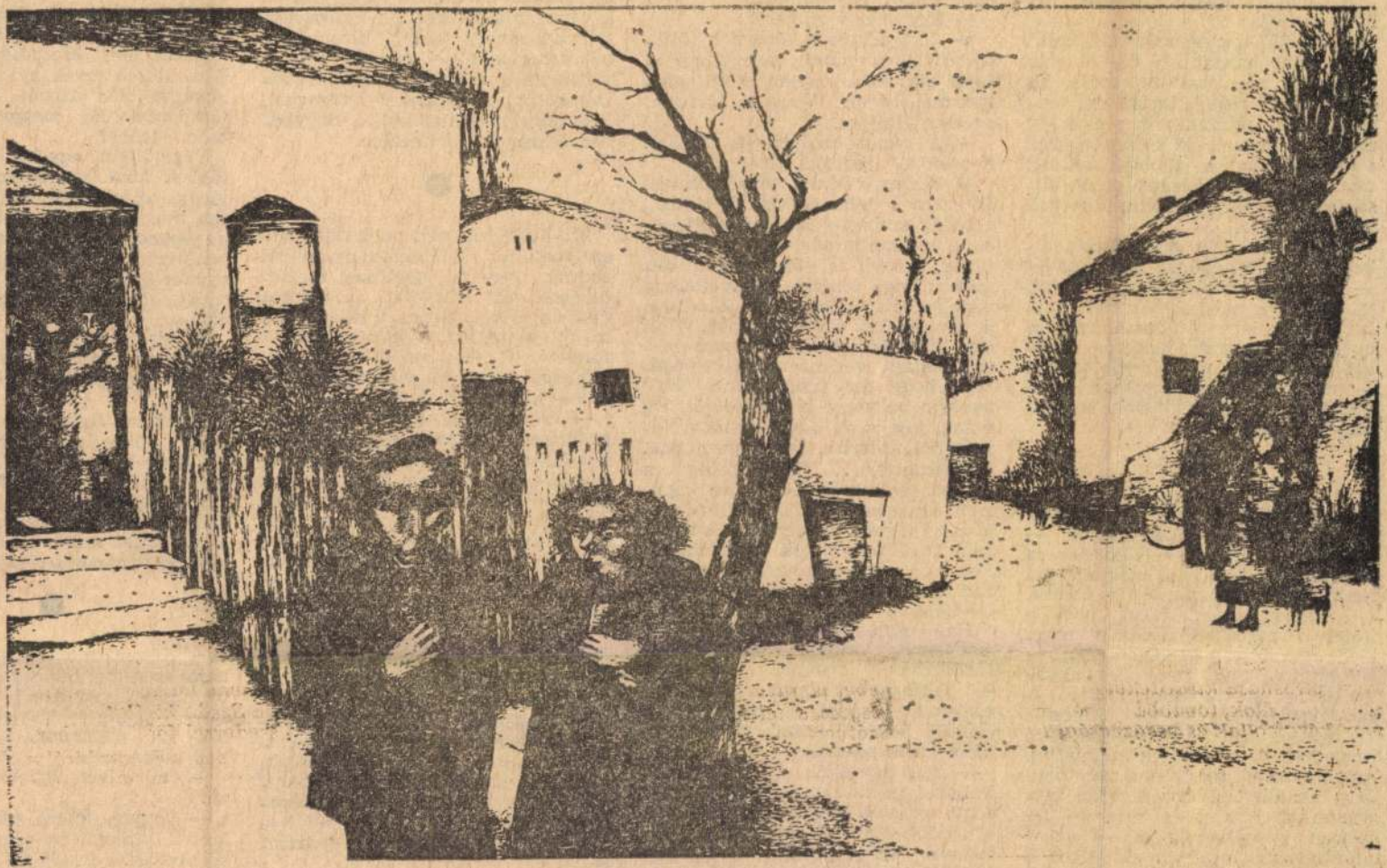

Lacza Márta: A Négy szürkéhez

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.XXI. évf. 22. sz.15.lap.

…ságokról, ügyészségekről, az államigazgatási apparátusból százszámra hiányoznak a jól felkészült szakemberek.

A Magyar Jogász Szövetség titkára mondja:

— Az 1970-es népszámlálás adatai szerint hazánkban 26—28 ezer embernek van jogi diplomája. Ez elég sok, de rögtön hozzá kell tennem, hogy pillanatnyilag csak 13 ezren dolgoznak kifejezetten jogi munkakörben, a többiek másutt: tisztviselőként, pedagógusként, újságíróként. A jogi doktorátus sok mindenre jó…

A háború előtt a jogászok alkották értelmiségünk egyharmadát — ma még tizedrészét sem teszik ki. Relatíve csökkent anyagi megbecsülésük is: a huszas-harmincas években a jogászok jövedelme messze meghaladta a többi diplomásét — most az állatorvosok, a mérnökök és a közgazdászok is jobban keresnek náluk.

●

— Az átlagkereset 4410 forint, de az eltérések elég nagyok — folytatja a titkár. — Különösen a bíróságokon és a tanácsoknál kellene jócskán emelni a fizetéseket.

Most abban bíznak, hogy a kötelező pályázati rendszer megoldja majd a létszámgondokat — de tudjuk, ugye, hogy a nagykapu mellett ott húzódik a kicsi… A pesti jogi kar egyik oktatója mesélte nemrég: ha a végzős hallgató megegyezett valamelyik vállalattal, szövetkezettel, megkéri a vezetőjét, hogy az illetékes tárca útján hirdessen pályázatot, s arra — ha többen jelentkeznek is — az ő ajánlkozását fogadják el. Mikor a pályázat megérkezik az egyetemre, a jelölt már régesrég kiválasztott, de hát a játékot — szabály az szabály — végig kell játszani.

— A jó állás elnyeréséért sok mindenre képesek a hallgatók s ezen nincs okunk felháborodni — …

…temen, sem később nem jutott eszembe, hogy bíró, jogtanácsos vagy ügyész legyek. Szerintem a jogi munka legszebb része a védelem. Védeni egy embert.

— Egy bűnös embert!

— … igen, büntetőperben többnyire vétkes embert, nehogy súlyosabb büntetést kapjon, mint amilyet megérdemel. Vagy ha ártatlan, nehogy elítéljék.

— A bűnöző mégiscsak bűnöző. S a védő azonosul vele?

— Bizonyos fokig, természetesen. De nem a bűncselekménnyel, hanem az emberrel, aki elkövette — ez nagy különbség. Ha a vádlott tagad, nekem is kételkednem kell abban, hogy valóban elkövette-e a terhére rótt cselekményt. Ebben is a tapasztalat erősített meg. Volt egy különös esetem. Annyira biztos voltam védencem vétkességében, hogy azt tanácsoltam neki: ismerje be végre a bűnösségét. De ő tagadott, s az utolsó tanú vallomásából kiderült, hogy igaza van. Fölmentették… Ha pedig a terhelt csakugyan bűnös, én kaparom össze az enyhítő körülményeket. Az ügyész elsősorban a súlyosbító körülményeknek ad nyomatékot — a védő közreműködése nélkül a bíró nemigen hozhat objektív ítéletet.

Hat esztendeje végezte el az egyetemet, most harmincéves. Elsősorban polgári ügyeket — lakáspert, válópert, adásvételi eseteket — vállal, de gyakran fordulnak hozzá büntetőügyekben is. Nem keres rosszul.

— Azt mondják, akit fölvettek valamelyik munkaközösségbe, megfogta az isten lábát. Nem mondom, a legtöbb ügyféltől csurran-cseppen valami, de a pénzért keményen megdolgozom. Sokszor reggel nyolctól este kilencig talpon vagyok.

— S mennyi a jövedelme?

— Az öt-hatezer általában összejön. Néha több, néha kevesebb. De ne felejtse el, hogy a vidéki utazásokért, a pesti szaladgálásokért sokszor senki nem fizet, gán…

…lázat viszonylag egyszerű. Az ügyészt a sok krimi olvastán és láttán a laikus közönség valamiféle mumusnak képzeli. A bűnügyi filmekben rendszerint az ügyész az a vérszomjas, kegyetlen figura, aki mindenáron rá akarja bizonyítani a hófehér lelkű — de alibi nélküli vádlottra a szörnyű vétket. Ő befolyásolja az esküdteket furfanggal, ő a nagy megfélemlítő, a nagybetűs Jogrend védelmezője.

●

Mi, hallgatók, más okok miatt viszolyogtunk. Tanulmányainkból tudtuk, hogy az ügyészség meglehetősen zárt szervezet, az alárendelt ügyészt felettesei utasítják arra, mit csináljon, a felettest meg a főfelettesek — s az efféle merev hierarchia nem túl csábító egy huszonéves fiatal számára.

— Én mégis úgy gondoltam, megpróbálom — mondja Klári. Gimnazistaként olasz-művészettörténet szakos tanár akartam lenni, de nem sikerült a felvételim. Akkor találtam ki, hogy jogász leszek. Tetszett, hogy az ügyész nyomozást vezet, vádat emel vagy megszüntet, bizonyítást kezdeményez — kezdettől fogva erre a pályára készültem. És most itt vagyok.

Három éve végzett, esztendeje tette le az ügyészi vizsgát. Minden szaván — még panaszszavain is — hivatásszeretet érződik.

— Közlekedési ügyekkel foglalkozom, eléggé változatos a szakterületem. Bár ha arra gondolok, hogy életem végéig közúti szabályszegéseket, ittas vezetést, cserbenhagyást tárgyalok… nem túl lelkesítő. De még bírom, sőt, élvezem is.

— És a kollégák, a főnökök?

— Rendesek, segítőkészek. Emberileg. Az utasítási rendszer viszont nagyon zavaró. Én például a csoportvezetőm engedélye nélkül nem dönthetek: nem módosíthatom, nem ejthetem el a vádat. A na…

…együtt jártunk középiskolá…
…ő elmegy is, én itt marad…
…lenne, ha mindenki elszökn…
…a helyről, ahol valami …
…rendben? Nem ez a megoldá…
…szerűbbé, szabadabbá kell …
…munkát, hogy érezhessük a …
…lyes, alkotó tevékenység és …
…lősségvállalás örömét. Meg…
…fáradozást. Én megpróbálo…
…bajom lehet?

Végigültem egy-két tárg…
…többek közt egy súlyos sé…
…járó gázolási ügyet. Higgadta…
…san magyarázta el, miben h…
…a gépkocsivezető, de nem …
…tette szem elől az enyhítő kö…
…nyeket sem: azt, hogy a pil…
…radt volt, tizenegy órája …
…aznap.

A bíró kiszabta az álta…
…büntetést, végrehajtását a…
…három évi próbaidőre felf…
…tette.

— Ez is valami — jegyez…
…mikor elhagytuk a tárgyaló…
— A sofőr gondatlanságból …
…elég büntetés neki a felfüg…
…szabadságvesztés meg az …
…Látja, most nyugodt vagyok…
…ságos ítélet született, s ebb…
…kem is van némi részem.

●

— Kérem, mondja meg ő…
…nem szeretne talárban, par…
…ülni a bírói székben?

— A tekintély független s…
…tól, azt megalapozott ítél…
…kell kiérdemelni.

— Ön milyen ügyekkel fo…
…zik?

— Vagyon elleni cselekm…
…kel: a lopástól az orgazdas…
…sikkasztástól a rablásig mind…
…zám tartozik. Meg az er…
…bűntettek: garázdaság, testi …
…erőszakos nemi közösülés.

— Hány bíró működik a …
…ban?

— Várjon csak… pillana…
…tizenhárman vagyunk. Ebb…

nogy a szello angyalt emel *láng volt a te lelked, szép Baba-lo,*
i párából a parti fára, *de bazaltot fuvaroztattak véled,*

Lacza Márta

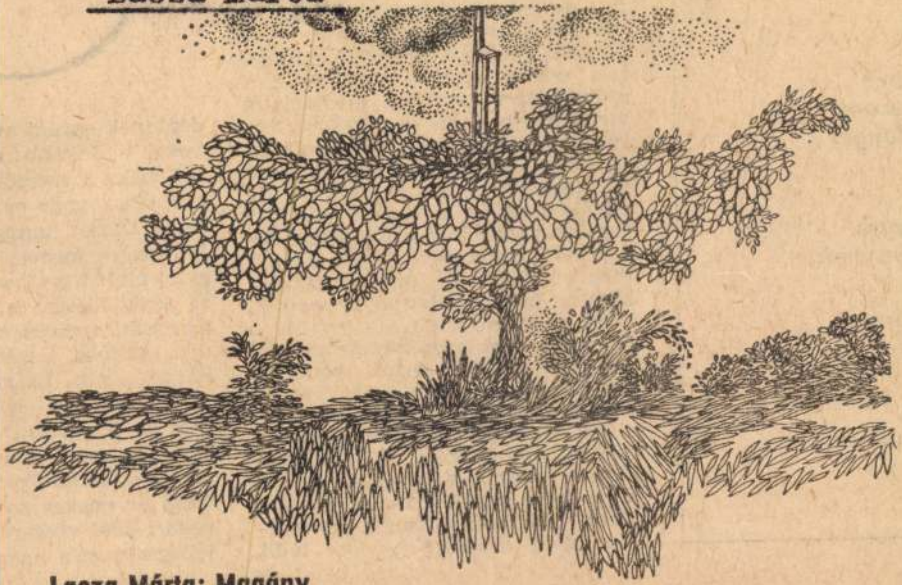

Lacza Márta: Magány

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.

XXI. évf. 22. sz. 14. lap.

ıek soha.
:sznyefa.

lenni
e az ember
úlykisasszony
ısolygó tenger

edben
:m a hegyre
ágítótoronynak
ánynak
özel a város
im)
tan

:ba várlak
fákat
a hó

esülne megszállottja, hanem a hatalomé is, olyan vezér, aki az őt megkövezőkre égi szövetségese villámával sújt le. Ha nincs körülötte a csodatevőnek kijáró ámulat — márpedig az operában nincs —, s ha nem világítja meg útját a kifejtett eszme fénye — márpedig a szövegkönyv ilyesféle ideológiától tartózkodik —, mi sem tudunk válaszolni ellenfeleinek vádjaira: joga van-e, joga volt-e mások vérével megírni a maga álmait? De odaállhatunk-e a másik oldalra? Csatlakozhatunk-e az ingatag tömeghez, amelynek néppé érését, megtisztulását az opera szövegkönyve nem érezteti meg velünk, s így az utolsó képben a továbbélő ifjú nemzedék még mindig csupán apái szenvedése jogán vonulhat tovább Kánaán felé — új vezére, Józsué a felismert történelmi szükségszerűség „kegyelmével" sem oldozhatja fel Mózest, aki az „igazságnak" még mindig egyedüli birtokosaként marad magára a pusztában. (Madách Józsuéja így csendíti ki a drámát: „...ne hidd,

denkinek egyéni ar
beszél-e inkább r
ból maga a szerző
nizmoban, vagy psz
(ezek Durkó hangs
jellegzetes formase
gyító alatt figyelhet
ra kifejlődését, a
ágazását, a zenés s
nem változó, egyén
hatást kíván. És ar
jár: olyanfajta szö
lesztési technikát,
nagy, hatásos terül
za. Ezt a kívánságot
nünk az énekes szó
nekari letét viszony
jellegzetesen a hang

kollégánője pedig csak addig jut el, hogy a mai báréságról vagyis a tánedalénekesi dicsőségről áb- nemcsak kacagtatóan bájos, de egy reményboli musicalszínésznő körvonalait is sejteti.

Lacza Márta

Lacza Márta: Ebédidő

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 13. lap.

KARTAL ZSUZSA:

zket a levél alá
lőkék emlékezetére,
cínlódik fiaiért.
lik bennük a Szederkirály,
küket meg-megrabolja.
gy fölér a Vörös Dombra
óval, tört szederággal,
llatok temetőjéhez:
ári csodát, — micsodát?
y bokrot, ez rózsaszínt
gzani, klipszet a fülre,
bokrot, de nincs levele,
nyálával tetőtől talpig
gesen lüktet a fátyol,
ek a bokor szívében:
anya ül a tojásain,
az a szárnya, két kis levél,
ül el, csak olykor-olykor
o le a fátyoláról,
negint, a kis szemehéját

De patája a Szederkirálynak
fölver némi port, és csodálva őt
szedervári pici kölkek zöld levelet
hintenek elébe és kisleányok
játszva sok aranykaput nyitnak néki.
Ám az a színarany-pápaszemes,
ezüstbiciklis, kutyakorbácsos
agárkutyás, agárkutya-száraz,
vitéz-jelvénnyel zománcozott szívű
Papifejedelem a nyomába lappang.
Szederkirály csak patázik előtte,
lóg oldaláról a fele derékszíj,
vette a búcsuban, rövidebb nem volt,
s Papifejedelem elkapja a bőrt,
kicsatolja és a Szederkirályt
csatolja a villanydúchoz. Mi lesz?
A zászlóról a fekete gyöngyöt
ütögeti korbáccsal mind a porba,
csizmaorrával a babai patát
kopogósan rúgja: Te ördög, te rút,

[redacted]

e potyog a Szederkirálynak.
itemre a színezüst fátyol
eg, ó csillagos égbolt,
csoda összkomfort ez,
dár ez, micsoda madár!

adárért jött ide ő
lajával az elhúllt
etőjébe, de másért:
iba lováért, a sírhoz,
dani, harangozni,
elmaradt, elföldelték
ít. Most harangok szólnak:
irodalom, uradalom,
n, bim-bam, foradalom,
ulom, sírhalom, bim-bam! —
aranaszó, jön most a szép

Én, igenis én, mert szaloncukor
illata van nyáron is, ajándék az is!
Illata? Te gyehennai rút kisértet,
kisérted Szedervárt, Szedervármegyét,
Szederországot! Te patás eretnek,
te csöpp antikrisztus! De jaj most neked,
szent kereszt alakjában megcsaplak én!
S megostorozza, bár jelképesen,
mégis fáj a szegény Szederkirálynak,
álmában is vicsorít. — De most mi
legyen?
Kössünk-e Papifejedelmet a vers
oszlopához? Kössünk? Ne kössünk! Ne
kössünk!

Most nagy tűnődés következik, Pirpír,

Lacza Márta

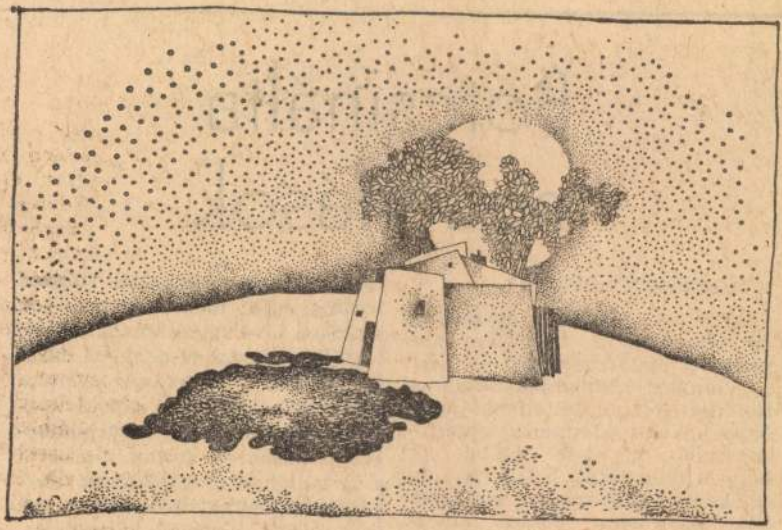

Lacza Márta: Ady-illusztráció

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
ISZLAI ZOLTÁN: XXI. évf. 22. sz. 11. lap.

Botcsinálta mecénások

Mire való a művészet?

Arra — válaszolta egyszerűen és érthetően a nagyüzem személyzeti osztályvezetője —, hogy „... amikor vállalatunk hatalmas fejlődés előtt áll, feltétlenül szükséges nekünk a termelés egyre fokozottabb növelése mellett is, hogy a dolgozóink belső tartalmi értéke is ehhez mérten emelkedjen. Szeretnénk olyan művelt munkásokat, ha nem is pillanatnyilag, de bizonyos idő után kinevelni, akik majd méltók lesznek arra, hogy itt, ezen a területen tehát olyan munkaeredményeket, olyan munkasikereket érjenek el, amely vállalatunk eddigi jó hírnevét továbbra is fog-

lok, a lelkem visszaránt. Tölgyed lombja, mint méhes döng, sok emléked hívó kakukkmadár.«" —; legföljebb harminc-negyven munkás lézeng a munkások számára rendezett tárlaton. Feltárul közművelődésünk talán legfájóbb ellentmondása: a forma eltakarja a tartalmat, a kisközösségek megkérdezése nélkül kezdeményezett kampányok a *magas*, következésképpen érthetetlen kultúra képzetét keltik a botcsinálta mecénásokban.

A rossz érzések filmje a Mecénások. Feszeng a fiatal népművelő, mert ő most műveli a népet,

végiggondoljuk, mindjárt reális színben tűnik fel az a tomboló ünneplés, amely *K. Kaspar-Trikolidist* köszöntötte a Zeneakadémián. Hadd idézzem Pernyét most szó szerint: „Gyakran hallhatunk — főként muzsikusok részéről — ilyesféle véleményeket: X nem is játszik olyan jól, de rendkívül rokonszenves, a közönség azonnal megszereti és azért figyel rá olyan nagyon! Nos, erre a véleményre csakis azt tudom mondani, hogy *mindenkinek, aki sok ember előtt tevékenykedik,*

nélkül állíthatom, hogy a tévé zenei osztálya a két karmesterversennyel, a rendezőversennnyel *és az összes többi műsorával* már eddig is hasonlíthatatlanul sokat tett a zenei műveltség terjesztése, általában a közművelődés érdekében, valósággal forradalmi cselekedeteket vitt végbe, s mint ilyen, az egész televízió elé példaként állítható. Ezzel nem azt mondom, hogy revolúciót várok más műfajokban is, ugyan: csak evolúciót. Abból is csak egy kicsit. Picikét.

Lacza Márta

Lacza Márta: Napsütés

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 12. lap.

...etes követ-
Istvánnak
...s feltűnést
...e, a Beta-
...ásokkal sok
... is időtálló
...ósorozatnak
...zemszögéből
...ő nyíltság-
...gazdálkodá-
...nt amilyen
...ikusan és
...
...megbecsülé-
...orszerű di-
...
...szociográfusi
...ré az Igyál,
...st hasonlít-
...y 1976-ban
...rriportjához.
...koztatja a
...gyedi esete-
... anyagtudá-
...ás mellé il-

sodródott tisztjei még semmit sem érzékelnek a palesztinai tüdőszanatórium „Varázshegyébe" zárva, azért sem, mert a maguk ugyancsak vallási fikció alapján újjászervezendő polgári nemzetállamának illúzió-ködében élnek.

Megállapíthatatlan (mert megjósolhatatlan) az is, hogy mikor fejeződik be majd igazán a történet, amely A történet vége című új Kardos G. György-regényben vé-
[illegible]
gárzó) népessége csakugyan nemzetté lényegül? Talán akkor, amikor a kísérlet fölgyülemlő feszültségei önrobbanással vetnek véget a folyamatnak? Vagy talán akkor, amikor a belső nemzeti és a nemzetek közötti külső feszültségek valamely közel-keleti nemzetköziség váratlan békéjében oldódnak fel? Kardos G. György mindenesetre akkor folytatja a történetet Avraham Bogatir hét napja című regényében, amikor a nemzetszervező erők általános támadásba lendülnek, a várható retorziók még pátoszt is adnak harcukhoz, egy nép bátor fiai küzdenek itt a saját hazáért az angol hódítók ellen, meg hát mindazok ellen, akik más néphez tartozván esetleg maguk is saját hazát vagy legalább közös ha-

Deák-i műnek nevezünk, kisemmizettként Amerikába futó zsellérekkel és sértett nemzetiségekkel fizettünk. Ha „a Haza minden előtt", akkor jaj annak, akinek a kenyér jár minden előtt a fejében, mert egyszerűen éhes, és jaj annak, akiről úgy döntenek, hogy ráadásul idegen is a hazában. Az amerikai hazateremtésnek fekete rabszolgaság és indiánirtás volt az ára. Anglia nemzeti dicsőségének és birodalmi nagyságának előbb leírha-
[illegible]
gunak látszó franciák se kivételek: nemzetteremtő lázukban ők se vették észre, hogy délen provanszálok és baszkok, északnyugaton bretonok élnek, akik egyszer csak benyújtják majd a sérelmi számlát. És nincs ez másként most sem, a friss keletkezésű polgári nemzetállamokban, ahol — mint mondjuk Afrikában — egyszer csak fehérellenes indulat váltja fel a fekete kisebbségérzést. Pedig ezeket a polgári nemzeteket egytől egyig szép buzgalom hozta — és hozza — létre, az értük folyó harcnak és a harcot vezérlő nacionalista eszme történetének van egy felfelé ívelő haladásszakasza (amely persze már ekkor is ellentmondásokkal terhes), de aztán elérkezik az a pillanat, amikor a rejtett ellentmon-

Lacza Márta

Lacza Márta: Árleszállítás

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.

XXI. évf. 22. sz. 9. lap.

A tuloldalon lásd: a művész tájképét.

MÉNÍPTAM

Lacza Márta

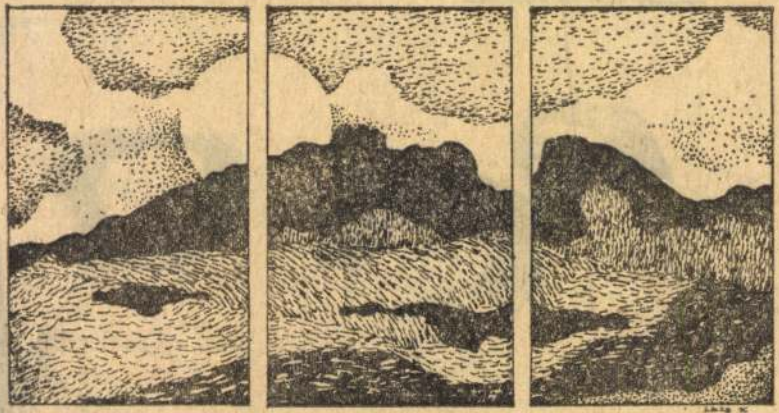

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 10. lap.

BATA IMRE:

A helyzet és árnyéka

Körkép '77 (Magvető, 558 old.)

Könnyebb az olvasónak a regénnyel, mint a novellával. S annál is nehezebb az elbeszélés-gyűjteménnyel. A jó regény az első tíztizenöt lap után már nem hagyja magát, de a legjobb novellának vége, mire beleizeledtünk. Novellás gyűjteményt olvasni annyi, mint mindig elölről kezdeni. A novella nagy klasszikusa a kerettel enyhítette az újrakezdés kínját. Meglepő élményről tanúskodhatom most mégis. A *Sík Csaba*-szerkesztette novella-antológiát egyvégtében el

get, az elbeszélés önismereti értékét. A lélektani analízis mellett földeríthető bölcseleti (ismeretelméleti) megfontolás is művészi eszköz ezekben az elbeszélésekben, sosem célja a kifejezésnek. Az intellektualitás nem fölényeskedik a novellák anyagával, nem áll fölöttük, mert bennük oldódik vagy katalizál.

A fiatalabb szerzők mintha már beleszülettek volna ebbe a szemléletbe. Mások — az idősebbek — viszont pályányit ívéltek, míg e szakaszra értek, de azok is, ezek is

Lacza Márta

Három képből szerkesztett tájképét hozza a lap.
Repr.

---

fenti képet lásd a müvész "Árleszállitás" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 10. lap.

~~átalakult egyszerű pódiummá. Pé-~~
~~diummá, amely a díjazott költők~~
~~elhangzó költeményeitől, szépírók~~

Lacza Márta

Lacza Márta: Kapcsolat

Az irodalom iránt fogékony gyerekek nyilván elboldogulnak valahogyan a Nagy Lajos-novella elemzésével, vagy Petőfi Szeptember végén és Beszél a fákkal a bús őszi szél című verseinek összevetésével, de mit csináljon a többi? Az a tétel ugyanis, amely nemcsak a kiválóaknak, hanem a közepeseknek s gyengéknek is biztosabb talaja lehetett volna — az Ady-tétel — a megszabott feltételek mellett teljességgel megoldhatatlan. *Ady Endre hazafisága és forradalmisága az Új versek s a Vér és Arany című kötetek alapján. A tételhez verseskötet, szöveggyűjtemény nem adható.* Ugyan honnan kéne tudniok a gyerekeknek, hogy a versek amelyeket ismernek s *fejből idézni is tudnak*, melyik kötetben találhatók? Ezt év közben — helyesen — nem kérik tőlük a tanárok, hiszen nem adatokat, dátumokat tanítunk.

Ady-év van. Az évfordulót a nálunk szokásos alapossággal ünnepeljük. A könyvkiadók nem fukarkodnak az Adyról szóló visszaemlékezések, tanulmányok kiadásával; a folyóiratok, heti- és napilapok mindegyike megteszi a magáét; a tanulók ünnepi műsorokon, kiállításokon, Ady-vetélkedőkön vesznek részt, s mert mindenki biztosra vette, hogy lesz Ady-tétel, a negyedikesek különösen buzgón készültek ebből a témából. Úgy látszik azonban, annyira mégsem, mint a tételek összeállítói várták tőlük. Mert például a budapesti Berzsenyi gimnázium százharmincegynéhány érettségizője közül mindössze hat

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 9. lap.
1977. MÁJUS 28.

lenpontozás kedvéért mutat föl egy-két csiricsáré vásári kacatot, mely egy időben kelendő portéka volt, antisznobok megbecsült csecsebecséje. Ezt a szélsőséget Hazafi Verai János jelzi elképesztően agresszív antitalentumával: ő a hazafiaskodó költő karikatúrája. Valami kocsmaillatú természetességnek azért ő sincs híjával; talán ő az utolsó vándorköltő, Tinódi és Petőfi groteszk leszármazotta — de nem általa, hanem rajta nevetünk. Vele csak Mezőtúri Nagy Károly versenyezhet, a szadista humorú horror-költő. „Csúnya+ostoba=érdekes" — olvassuk Madách egyik aforizmájában, s Weöres nem tagadja meg tőlünk az érdekességnek ezt a fajtáját. Mértékkel adagolja — nem kell félni a csömörtől.

Nemzeti líránk nagyjai ezúttal nem kapnak nagyobb teret, mint az elfelejtett poéták. S az előbbiek is „furcsaságaikkal", s nem az iskolában tanult remekműveikkel szerepelnek. Érdemes próbára tenni ezt az anti-maximalizmust, amihez képest a költő-szerkesztő jegyzeteiben meglepően sokszor találkozunk a felsőfok *leg*-szócskájával. *Leg*többször meggyőzően, jótékonyan tágítja beszűkülésre hajlamos értékrendünket. A *Feltámadás végítéletkor*, ez az ősi háromsoros, valóban, „terjedelmi kicsinységében is a legnagyobb költemények egyike". Távlata kozmikus, gondolatritmusa, alliterációi mesteriek. Az sem kétsé-

ben, a Psyché lehetőségeit felmutató pajzánságokban, szabadosságokban, a patriarchális világ fonákát okosan láttató, szomorú realitásokban. A magyar költészet eddig még föl nem tárt vonulatáról kapunk itt átfogó szociológiai és esztétikai áttekintést. A könyv sok-sok értéke közül bizonyára ez a legfontosabb.

★

Külön elismerés illeti az előszó fróját, *Kovács Sándor Iván*. Valóságos detektívmunkát végzett Psyché, azaz Lónyay Erzsébet családfájának megrajzolásával, a Rákócziaktól, Báthoryaktól, Bethlenektől egészen a századforduló kitűnő költőjéig, Czóbel Minkáig. És számtalan olyan részlet-összefüggés végignyomozásával, ami az időben oly mozgékonyan otthonos Weöres Sándor líratörténeti ihletettségét szemlélteti. Csupán egyetlen példa: Szenczi Molnár Albert híres XLII. zsoltár-fordításának motívuma (Mint a szép híves patakra A szarvas kívánkozik...) végigvonul költészetünk történetén, Apafiné Bethlen Katalinon, Kisfaludy Sándoron és Arany Jánoson keresztül egészen Weöres Sándorig, s — tegyük hozzá — számos mai költőig. Csupán egyetlen, fontos adalékkal szeretném kiegészíteni ezt a szép sort: József Attila *Bánat* című versével (Futtam, mint a szarvasok...). Az irodalomtörténész logikai gyönyörűséggel megnyerő tanulmánya is bizonyítja: a weöresi életmű olyan magaslat, ahonnan anyanyelvű líránk hatalmas hegyláncai és rejtett völgyei láthatók.

vett tények fátyla mögül ilyenkor mindig előbújt egy teljesen soha el nem űzhető hátha.

Hátha mégis sikerül? Hisz tulajdonképpen csak ötvenhét éves, a szíve hibátlan, és már tizenkét esztendeje, hogy egyetlen csepp

hozza a tejet, nem kell felébresztenie, csak szép csöndesen lehallgatja.

Felkattintotta a készüléket, visszasüppedt a felfrissített párnák közé és tagoltan, a szavakra, fogalmazásra, minden mondatfűzés-

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28. XXI. évf.
SEBŐK JÁNOS:
22. sz. 8. lap.

— Miért érdemes, miért fontos a társadalmi mobilitást ilyen alaposan figyelemmel kísérnünk?

— Több okot is említhetek. Az első elméleti természetű. Nagyon mélyen jellemzi, meghatározza a társadalom működését a benne végbement mobilitás. Például másképpen viszonyul a munkássághoz és parasztsághoz az az értelmiség, amelynek kétharmada fizikai foglalkozású családokból származik (ilyen a mai magyar értelmiség) mint amelynek többsége szellemi foglalkozású családokból származik. Más az az ipari munkásság, amely felerészben mezőgazdasági munkások és parasztok gyermekeiből áll (ilyen a mai magyar ipari munkásság), mint amelynek nagy része harmad-negyediziglen munkás. Ha csekély a társadalmi mobilitás, jobban elkülönülnek egymástól az osztályok és rétegek, nagyobb az esély az érdekellentétek kialakulására.

A második ok közelebb áll társadalompolitikai, társadalmi tervezési megfontolásokhoz. A társadalmi származás meghatározó ereje az egyén életpályájára: a társadalmi egyenlőtlenség egyik formája. Ezért kívánatos, hogy gyengítsük a társadalmi származás

fiaik között több volt az értelmiségi és a szakmunkás. A hetvenes években itt lényeges változásokat figyelhettünk meg: a leányok életpályája egyre inkább kezd hasonlítani a férfiakéhoz. Ez mindenképpen annak a jele, hogy a nők és a férfiak közötti társadalmi különbségek — legalább ebben a vonatkozásban — fokozatosan mérséklődnek.

— Egyértelműen jó dolog a karrier, vagy feszültségek is járnak vele?

— Deviáns viselkedésekre vonatkozó vizsgálatokból kitűnik, hogy a társadalmi helyváltoztatások — különösen a nagy ugrások — sokszor feszültségeket okoznak, alkalmazkodási, tanulási problémákkal járnak, és az ilyen feszültségek néha deviáns viselkedések kialakulásához vezetnek. Például az alkoholistákra vonatkozó vizsgálatokban fordult elő olyan parasztból lett építőipari művezető, akit az új munkaköréből adódó nagy felelősség erősen nyomasztott, és ebből támadt lelki feszültségét próbálta ivással levezetni. Hasonlóan erős csalódottságot, „frusztrációt" okozhat a társadalmi lesüllyedés. Mégis azt mondanám, hogy a feszültségek előfordulása nem lehet érv a társadalmi mobilitás pozitív értékelése ellen. A mobilitás hiányá-

dolgozó és
kás.

— Ön k
a falusi n

— Mert
felszabadu
be a legna
kesebb tár
dául: a n
több mun
rasztot; a
milliónyi
munkásosz
egy a fele
sadalmi m
legével sz
rasztságbó
daságból a
zőgazdaság
mobilitás
úgy ment
kások falu
közben csa
vábbra is
maradt. E
ró nehézs
nyeges elő
ládok szár
más kisegi
ben végze
lentősen h
vedelmek
mezőgazda
lének van

lunk a megszerzett iskolai végzettség hatása az életpályára különösen erős, ezért elsősorban a társadalmi származás szerinti továbbtanulási arányokat kellene közelebb hozni egymáshoz. Nem állítom, hogy a jövedelmi vagy kulturális különbségek mérséklése nem ugyan-

ból, a társadalom lezártságából. A szerepek végleges kiosztottságából sokkal tömegesebb és kínzóbb feszültségek támadnak.

vegyünk egy traktoros, aki kifakad az orvosok vélt vagy valódi kiváltságai miatt. Az a jó, ha szitkozódik, vagy az, ha a fiát orvosnak adja?

tenni, hogy az ilyen gazdaságokban lényegesen alacsonyabb egy munkaórára jutó jövedelmet lehet elérni, mint amekkorák a városi mellékkeresetek órabérei. Maga a munka pedig általában nehezebb.

Németh Miklós

Lacza Márta

Lacza Márta: Tűzzománc-terv

Élet és Irodalom, Bp. 1977.
május 28. XXI. évf. 22. sz. 7. lap.

Zorro (ol—fr.) 3, f6.
Segesvár (m.) este 8.
Lucky Lady (am.)** 28-án éjjel fl1.

VÖRÖS CSILLAG:
Egészséges házasélet (sp.) 9, n12, f2.
Déryné (m.) f4, n6, 8.

SZOVJET FILMEK MOZIJA: (GORKIJ)
Vihar a szárazföldön f4, h6, 8, 30-án f4, 8.
A siker lovagjai (orosz nyelvű előadás) 30-án h6.

VÖRÖSMARTY KERTMOZI:
A farmer felesége (am.) f8.

BUDAI KERTMOZI:
Libera, szerelmem (mb. ol.) f8.

HUNYADI KERTMOZI:
Szöktetés (mb. am.)** 26—29. f8.
A nagy Caruso (am.) 30—1. f8.

Vastag légkör növeszti a napot,
hő szökik hevült földpórusokból,
hazaballagó tehenek
álomkolompjai karomban
és a gerlék lassulnak.
Alvásterveket termékenyít
valósággá a közeli sötét,
a szerves világ egy része
nyugodalmat tapogat a jövőben
— lassuló gerlék —
gyomortájt valami végtelen
otthonosság érzete salátaalakban,
a képzelet hátterén
Bach-zene asztrálhangja
és meghatottság.

éve. Most dalai
hazatért: e köny
vén országosan
mertekké válnak
kal a szöveg-
lamváltozatokkal
gyan énekelték é
lik őket ma is.
lok egy részét m
rásfalván gyűjtö
amatőr néprajzo
jain csak egy
kísérte, mint sz
bevallja, akkor
azt sem tudta, m
lent a „gyűjtés
Saját gyönyörűsé
gyezgette a hall
lamokat. Munk

középkor kultúrájának egészét rokat, diákokat is.

Lacza Márta

látomást nyomtalanul. De a tűza-

Lacza Márta: Domboldal

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 6. lap.

Magyarságkutatás Amerikában

A tuloldalon lásd: a művész "Életképek" c. munkáját.

Ötödik éve adja ki a New Brunswickban (New Jersey államban) működő *Amerikai Magyar Alapítvány* (American Hungarian Foundation) magyarkutató központja (Hungarian Research Center) a magyarságra vonatkozó könyvek, fontosabb folyóiratcikkek és kéziratos doktori értekezések referáló lapját. A *Hungarian Studies Newsletter* (HSN) évente háromszor jelenik meg.

Elsősorban az amerikai földrész angol nyelvű magyarságkutatásait tartja szemmel, de gyakran ismerteti a Corvina és az Akadémiai Kiadó könyveit is. Hézagot tölt be az amerikai egyetemeken készült magyar tárgyú értekezések szemléjével, ezekhez az érdeklődők xerox- vagy mikrofilmmásolatok révén férhetnek hozzá.

A minap érkezett 12. szám például ismerteti *Gál Zsuzsának*, a California-egyetem (Berkeley) készült dolgozatát, a felsőőri magyarok kétnyelvűségének történelmi-társadalmi törvényszerűségeiről. Egy másik értekezésben *Glenda Gross Thompson* elemzi Benedictius Appenzellernek, Magyarország-

gi Mária németalföldi királynő udvari karmesterének és dalköltőjének életét, műveit. A legújabb szám beszámol *András Imrének* a népi mozgalmakról Bécsben kiadott műveiről; *Érdy Miklós* háromkötetes gyűjteményéről — amely a sumér-magyar „kutatások" régebbi irodalmát gyűjtötte egybe —; *Nyerges Antal* Arany-fordításairól, *Ságvári Ágnes* Budapest története című könyvéről (Corvina); *Szépiaki József* Kossuth amerikai tartózkodását végigkísérő bibliográfiájáról. Ismerteti az Osztrák Történeti Évkönyv 11. kötetét, benne több hazai szerző (*Ember Győző, Hanák Péter, Kosáry Domokos*) tanulmányát is.

A fontosabb folyóirat-közlemények között *Kretzoi Miklós, Várday Béla, Gömöri György, Rézler Gyula* írásai szerepelnek. Érdekes rovat a folyamatban levő kutatásokról beszámoló hírszemle. *Dreiziger F. Nándor* a kanadai magyar bevándorlásról, *Held József* a 15. századi magyar társadalomról, *Tezla Albert* az 1772. és 1849 közötti magyar irodalomról, *Spira Tamás* az 1918. és 1936. közötti magyarországi svábságról készül írni. *Bisztray György* Lukács György munkásságát a skandináv irodalmak szemszögéből elemzi; *Bíró Béla pedig* a Pittsburgh és Cleveland környéki magyar települések múltját, jelenét kutatja. *Scheer C. István* a Twayne világkönyvtár-sorozat számára ír monográfiát Mikszáth Kálmánról, *Basa Molnár Enikő* az Egyesült Államok és Kanada magyar vonatkozású kiadványainak bibliográfiáján dolgozik. *Robert S. Hosh* a Vasváry Ödön washingtoni gyűjteményéről készült mikrofilm alapján állítja össze az amerikai magyarság történetére vonatkozó, egyedülállóan gazdag magánkollekció katalógusát. (A gyűjtemény eredetiben — Vasváry Ödön adományozása alapján — később hazakerül, a szülőváros, Szeged Somogyi-könyvtárába.)

A HSN kiadója, az alapítvány és a kutatóközpont igazgatója *Molnár Ágoston*, főszerkesztője *Maday C. Béla*. A szerkesztésben közreműködik *Basa Molnár Enikő* és Londonból *Czigány Loránt*.

P. L.

...ről hangot a köz dolgairól, nép, ország, nemzet, haza szavakat pedig a vers — és a prózájuk is — kiveti magából, mint a szervezet a műszivet.

A felelősség történelmi hagyomány. Karöltve jár a szabadsággal. A magyar nép története szakadatlan küzdelem a túlélésért, a nyelv fennmaradásáért is. Petőfi a szabadságharcban örnagy volt, de minden író és költő törzstiszti rangot visel a nyelvi szabadságharcokban. Már-már elmondom, hogy az utóbbi fél évezred minden háborújában részt vettünk, csatát sokat nyertünk, háborút egyet se, de ez túlságosan patétikusan hatna Talleyrand utcájában. Máris érzem körülöttem a kánikulában is a levegő lehülését; ezek franciák, elmélyük cartesiánus, szívük jansenista, máris félrenéznek, nem bírják az érzelmeket, még ha azok közösségiek is. Inkább a jelen levők közös nyersanyagánál, az anyanyelvnél maradok. Elmesélem, hogy néhány évvel ezelőtt egy nemzetközi PEN-gyűlésre érkeztünk Dublinba Nemes Nagy Ágnessel, Illyéssel, van szó. Az árról, amit minden írónak, művésznek meg kell fizetnie az erkölcsi súly, a nagyobb tekintély s hír s név boráért. Komolyabban veszik őket, jobban hallgatnak rájuk, szavuk súlyosabb mint nyugat-európai és észak-amerikai pályatársaiké.

Ez a felelősség szépsége. Az alkotó művészek, főképpen az írók érzik, hogy felelősséggel tartoznak az ország, az olvasók, és természetesen önmaguk művészete iránt. Talán túlzottan is szem előtt vannak. Idézem Illyést — szerencsére az ő nevét már nem kell lebetűzni Franciaországban, a párizsi Magyar Intézeten kívül se —: egy időben az íróknak akkora volt a tekintélye, hogy egyik-másik olvasó legszívesebben a vakbelét is költővel vetette volna ki. Eszembe jut s el is mondom egy másik PEN-találkozóbeli emlékemet. Még jó tíz évvel ezelőtt Bledben — és előtte is, és azóta is, és mindig — az író és a társadalom viszonyáról, az alkotói szabadságról vitatkoztunk. Úgy idéztem a keservesen tréfás Illyés-mondást, hogy ő maga is ott

...felelősség aranypajzsát testünkhöz szorítva, a szabadság ezüstkardjával a kezünkben mindent elmondunk, és kimondunk, amit akarunk. Ez művészileg gyakran nehezebb, de — görögül folytattam, nyilván a homéroszi pajzs és kard képétől megihletve — *ta chalepa, ta kala.* Aztán a pátosztól félve, gyorsan így fejeztem be: Az ógörög azért nincsen a második nyelvek holtversenyében. És tisztelettudóan le is fordítottam franciára, ahogyan most magyarra teszem: Ami nehéz, az szép.

*

Ezzel a nagy bodonéi vargabetűvel térek vissza a jövő héten egy másik nehéz (tehát szép?) leckéhez: folytatom az egyenlőség jogáról szóló kerekasztali naplómat, amit legutóbb a kávészünetben félbehagytam. Addig is elnézést kérek Molière szellemétől és BLE barátomtól, minden párizsi titkok tudójától, hogy a múlt héten Molière csorgóját a róla és Richelieuről elnevezett utcák sarkáról a Szent Mihály útjára helyeztem át.

TANDORI DEZSŐ:

Nagy fény gyúl fejem felett

Egy lámpa, melyről megfeledkezem,
mert nem gyullad kapcsolója szerint,
egy lámpa, ahogy bizonyos helyen,
ahol létszükségleti szereink
feldolgozása folyik, s tárolók
találhatók, tereikben megint
újabb terek, csapok, mosogatók,
használatlan, de szép cserépedények,
melyek közé gyógyteás-dobozok
kerülnek, ahogy itt valamit épp meg
szeretnék nézni, de olyan homály van!
idegen a hely, valamit nem értek,
azt gondolom: én itt valaha l á t t a m!
edény mellé kávét csobogtatok,
azt hiszem, nincs semmi egy sárga tálban,
beleköpöm a cseresznyemagot
reszelt sajtomba, melyre — persze! persze! —
tegnap óta vártam, kotorgatok,
szedem ki belőle a jó levesre
hagyott magot-húst, és kezd elegem
lenni magamból, engem senki erre
nem kényszeríthet! bent van a helyem
a tercinák mellett! kellett megint
mást akarnom, ilyen mellékhelyen!
még hogy létszükségleti szereink —
egy lámpa, mely fel volt kapcsolva végig,
csak nem működik kapcsoló szerint,
folygúl, nagy tejfehér búrája fénylik.

Lacza Márta

Lacza Márta: Életképek

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 5. lap.

Lacza Márta

"Tavasz" c. rajzát -két női aktot ábrázol-
bemutatja a lap.
Repr.

Fenti kép ugyancsak egy női aktot ábrázoló
rajzának hátlapján látható.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 4. lap.

Lacza Márta

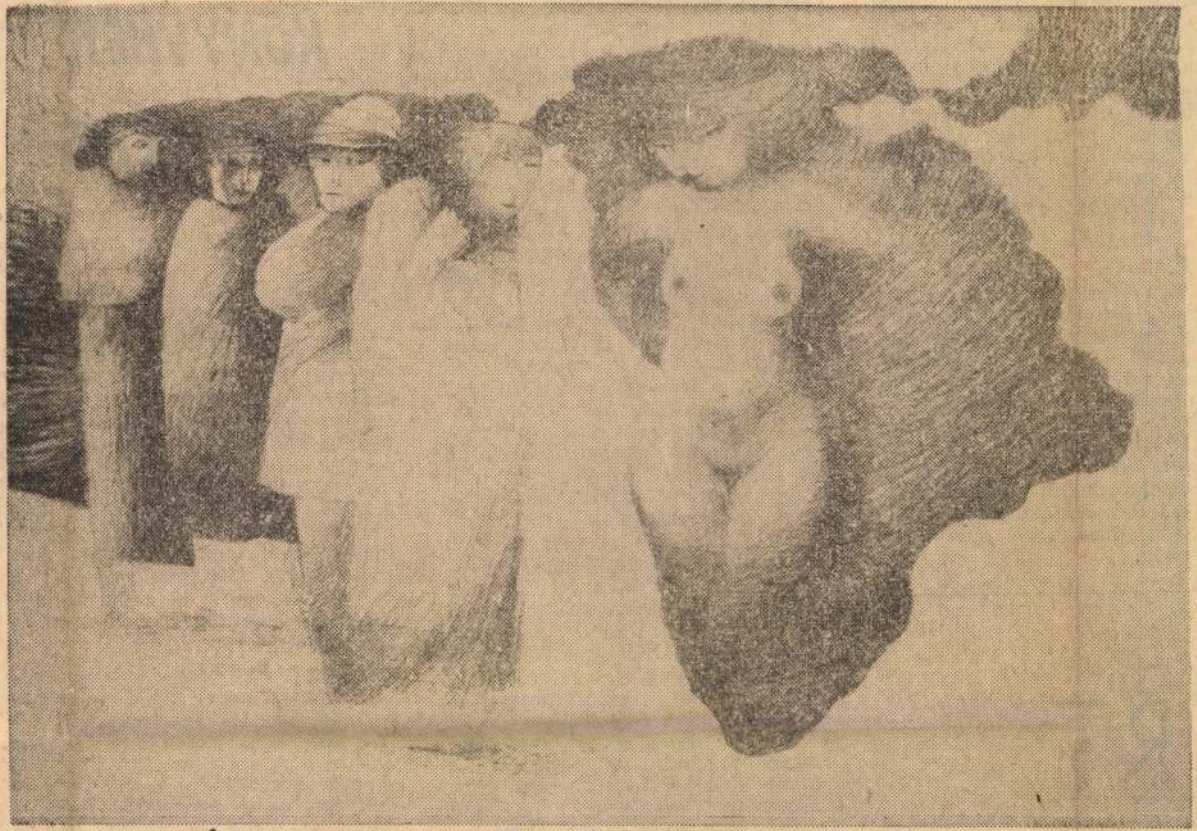

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 3. lap.

m azt akartam mondani, hogy
y felelősség nélkül l'art pour
t költő volt. *Ha csak az lett*
na, szenvelgő esztétákon kívül
nyúlna ma hozzá, mint általa
ıdig figyelt s most neki is a
ökig fájó valakihez... Adyval
nagy politikai és művészet-fi-
ófiai korszak záródott le. És eb-
a fölségesen elintéző gesztu-
an van az ő történelmi nagy-
ı... Nem a drámain kirobbant
det, hanem a tragikusan elé-
: vég. De így is *fényuszállyal,*
ıt egy üstökös és úgy hogy ezt
na senki sem csinálhatja job-
, szebben... és akit soha sen-
nem érhet be, mert ő a múlt
nabezárója és a jelen kapunyi-
volt. Utána semerre út, amin
ember önmagához juthatna.
volt, mint akinek küldetése
, és elment, mint szigorúan le-
klasszikusa önmagának."
lassák hangjából süvölt az
nteség.

ÉRT

---

z ember szeretné megköszön-
neki, hogy ezt az elbírálást így
ölte velünk. Nyomban Ady ha-

dolgok fölött való fenséges de-
rű, az ott lebeg már az arcán...
lehiggadt vonásain, és ez olyan
játékosan könnyed, és olyan ti-
tokzatosan mély, mint az élet...
a halálon túl.

A legelső napon, amikor Ady
Endrét megláttam... az is szá-
natóriumi szoba volt. Ady akkor
is nagybetegen feküdt. Neki a be-
tegség esztendők óta megszokott
élet- sőt: egészségformája volt,
hozzátörődött, és veleszületett
földerejével úgy győzte is, mint
senkisem... Közös íróbarátunk,
Balázs Béla vitt el hozzá, mert
el volt hagyatva és névnapja kö-
zelgett. A Hűvösvölgyben volt ez,
ablakán dérlepte fák rajzolódtak,
és kis kokszkályha izzott pirosan.
Felkönyökölt ágyában, szégyelte
és mentegette legényszobája ösz-
szevisszaságát, talán konvenciós
szavakat mondott — nem tudom.
A szeme... zseniális szeme volt,
mint egy emberoroszláné —, ki-
kezdetlen... és dominált. Az egész
mindenségből a két szeme volt ő.

... Hogy fájt neki, idegeiben,
tudattalan emberrétegeiben vala-
mi: tán maga az élet, és ezért kel-
lett keresnie a narkotikumot. So-
ha szilajabbul, soha nagyobb erő-
vel nem akart senki önmagától
elszakadni, mint Ady. A józanság
olyan tűrhetetlenül fájt neki, mint
nagybeteg szemnek a nappali
fény: bújt előle, színes, selyem-
lágy homályokba burkolózott. Ez
is életformája volt, mert akkor
boldognak érezte magát. Mindegy

KÖNYVHETI SZÁMVETÉS

(Folytatás az 1. oldalról)

Az idei ünnepi könyvhét hivatása szerint elsősorban a kortársi magyar írók műveit és a klasszikus örökséget nyújtja a közönségnek. Mai irodalmunk a népszerű antológiákban és új alkotásokban van jelen, de felsorakoztatja a könyvhét régebbi múltunk, és a közelebbi, az elmúlt évtizedek magyar irodalmát is. Nagy elődeink közül Ady Endre kap most mindenkinél nagyobb figyelmet. Ez év novemberében lesz születésének 100. évfordulója: a műveiből készült kötetek mintegy nyitányát jelentik a rá való emlékezésnek.

Bevált hagyománya a könyvhétnek, hogy a szomszédos szocialista országokban élő írók művei is jelen vannak, s ugyanígy jelen vannak a világ minden tájának írói is — műveikkel. És mint már évtizedek óta, most sem csak szépirodalmat nyújt a könyvhét, hanem jelentős politikai, tudományos és művészeti köteteket is. A nemzetközi figyelem bizonyságaként

Lacza Márta

Lacza Márta: Lelet

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 17.
XXI.évf.38.sz. 6. lap

majszolva és vitaminos itókákat

TÁNCZOS GÁBOR:

Szász szomszéd — sváb szomszéd

Sächsischer Nachbar — schwäbischer Nachbar

Kétnyelvű cím? Talán furcsa magyar lapban. De ezek a jegyzetek — egy barátkozó szándékkal készült könyvhöz kapcsolódva —ugyancsak a barátkozás gesztusai szeretnének lenni, nemcsak róluk szólva, hanem meg is szólítva köztünk és közelünkben élő régi szomszédokat: magyarországi németeket és romániai szászokat.

Erdélyi kóborlásaim egyik legérdekesebb, de még sokadszorra se igazán megértett, „feldolgozott" szász élményéhez kaptam most kiváló fogódzót: a bukaresti *Kriterion* kiadónál ez évben megjelent *Egy kis madárka ül vala — Es sass ein klein Waldvögelein* című kétnyelvű erdélyi szász népköltési gyűjteményt, *Kányádi Sándor* fordításában. Tudom, hogy a „szász élmény" másoknak is problémát

XII. századi román stílusú erődtemplomot csodálhattuk meg, hanem találkozhattunk az eleven, virágzó szász nemzetiségi közösség mostani munkájának, szorgalmának, rendszeretetének ezer jelével is. A múlt *összes* tragédiájából oly világos a *mai* következtetés: az a jó, *ha nyelvét, műveltségét szabadon fejlesztve, mindenki ott élhet* — ha úgy akarja —, *ahol ősei alkottak, kultúrát teremtettek.* Amikor Száraz György tanulmánya *(Egy előítélet nyomában)* megjelent a zsidókérdésről és antiszemitizmusról, voltak, akik azt kérdezték: miért *csak* a zsidók deportálásáról írt, miért nem ítélte el a németek kitelepítését is? Mások fölháborodtak ezen a párhuzamon; szerintük sohase szabad elfeledkezni arról, hogy *ki kezdte* ...

Népdal-e, műdal-e, a sváb bál nótája? Nem tudnám megmondani. A hegyekből aláfolyó hideg víz, a hűs bor a búcsúzás nangulatát vezeti be. De mi lehetne a *Schätzchen* jó fordítása? *Kincsem*, ezt jelenti, de még becézve-kicsinyítve is. Talán kettőzve: Kincsem-kicsikém?

Hol késnek a Kányádiéhoz hasonló *magyarországi* vállalkozások? Mert akárhogy keresgélek, csak a *Magyarországi Német Szövetség* könyvárusításba be nem vont belső kiadványait találom. Pedig jó lenne, ha kottával, énekelhetően rendelkezésre állnának ezek a dalok, hogy a szomszédok zenéje iránt érdeklődő, fogékony fiatal együttesek repertoáriába ezek is bekerülhessenek. És ha bennünk, idősebbekben még maradtak is némely görcsök: a „kidalolásnál" a közös éneklésnél

~~ben őt megillető helyet. Erről van szó. Helyreállt az oly sokáig így vagy úgy megbolygatott egyensúly.~~

~~munkában részletesen beszámolunk.~~

Lacza Márta

Lacza Márta: rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 3.
XXI. évf. 36. sz. címlap.

ÁRA. 2,50 Ft

A tuloldalon lásd: Kovács József rajzát.

De mindegyik tiszta angol vérrel".

Szentmihályihoz hasonlóan foglalkozott a könyvek illusztrációival is. Íme a magyar puszták lakója egy mesekönyvből: *„a jurtász sarkig érő hófehér külsejű Mensikoff-kaftánban, háromszögletes kalapban, kék pantallóban, és hogy a toalett teljesen modern és nemzetközi legyen, hegyes orrú cipőben támaszkodik kampós botjára."* Miért nem lehet a nagy magyar mesemondó módszeréből átvenni a konkrétságot. Az egész vita során egyetlen idézettel, példával nem találkozhattunk. Pedig Szentmihályi szerint *„...ebben a stílusban három óra alatt egy kötetnyi versikét össze lehet ütni és közlik is."* Seres úgyszintén céloz *„a kiadók bizonyos, valóban gyenge gyermekvers köteteire"*. De mindez az elegáns megfogalmazás jóvoltából annyi információs értékkel bír, mint mikor az egyszeri adnekdotában a főnővér jelenti a nagyvizitet tartó főorvosnak, hogy a kórterem betegeinek hőmérsékleti átlaga 37,3 fok.

Érzésem szerint Szentmihályi frásában két alapvetően lényeges probléma keveredik. Az első: hol áll a magyar gyermekköltészet 1977-ben. Ha a kritikus erre kíváncsi, nézze meg, mit ír *ma* Weöres Sándor, Csanádi Imre, Nemes Nagy Ágnes, Tamkó Sirató Károly, Zelk Zoltán, illetve mit írnak az őket felváltani hivatott következő nemzedékek. Valószínűleg hasonló eredményre fog jutni, mint ha azt vizsgálná meg, milyen szerepet tölt be a korábbiakhoz képest a líra a mai magyar irodalomban.

Az viszont egészen más probléma: mit olvas a magyar gyerek ugyanebben az időben. A gyermekköltészet egykori és élő klaszszikusai jóvoltából ugyanis már ma lehetőségünk van arra, hogy

[illegible] ja országos sikert aratott, némelyik többször is megjelent kötetben. Az ÉS is nem egyszer közölt tőlem cikket. A nyájas olvasó ítélje meg maga, felfuvalkodottság volt-e, ha azt képzeltem, hogy a Nagyvilág hatvanezer és az ÉS legalább ugyanannyi olvasójából akad egy-kétezer, akit érdekelni fog, hogy a groteszk ürügyén miket írkál Szenczei László?

Nos, a Könyvkiadó Főigazgatóságától simán megkaptam az en[illegible]

állami szektorban megjelent könyvekre sincs elég kapacitása, hogyan lenne magánkiadásban megjelent művekre, és értésemre adta, hogy — künt tágasabb...

Az igazság az, hogy mind a Könyvterjesztő, mind a könyvkereskedések gyanakvással nézik a magánkiadást — dilettantizmust vagy politikailag gyanús jelenséget látnak benne. Csak akkor áldoznak rá kapacitást, ha jól fizet.

Kovács József

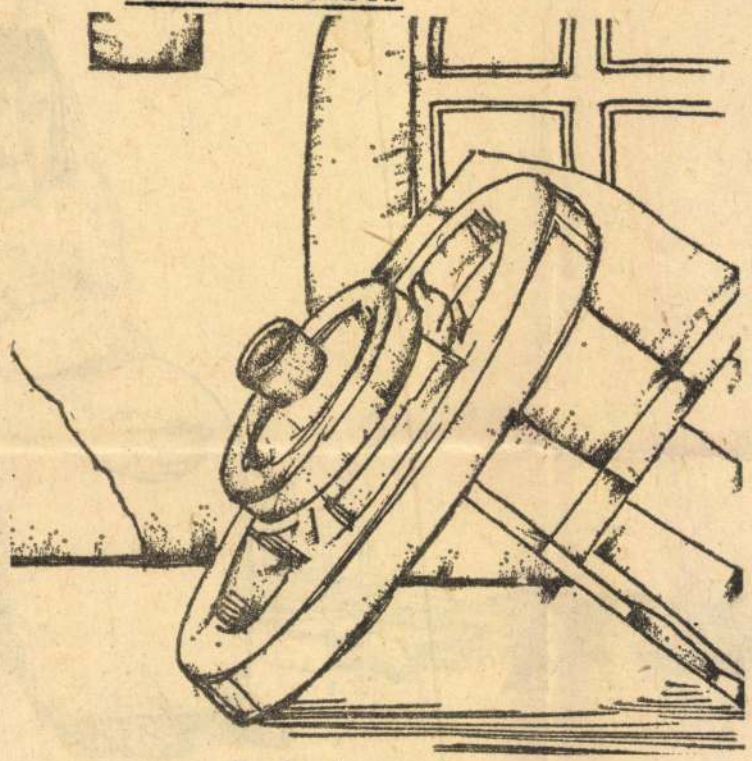

Kovács József rajza

D. Lacza Márta

A Csepeli Galériában megnyílt a Csepeli képzőművészek közös tárlata, melyen a művész életképei szerepelnek.

Akácz László: A Csepeli Képzőművészek Tavaszi Tárlata.
Tükör, Bpest, 1947. márc. 20

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1977 SEP 17

Lacza Márta
/1021

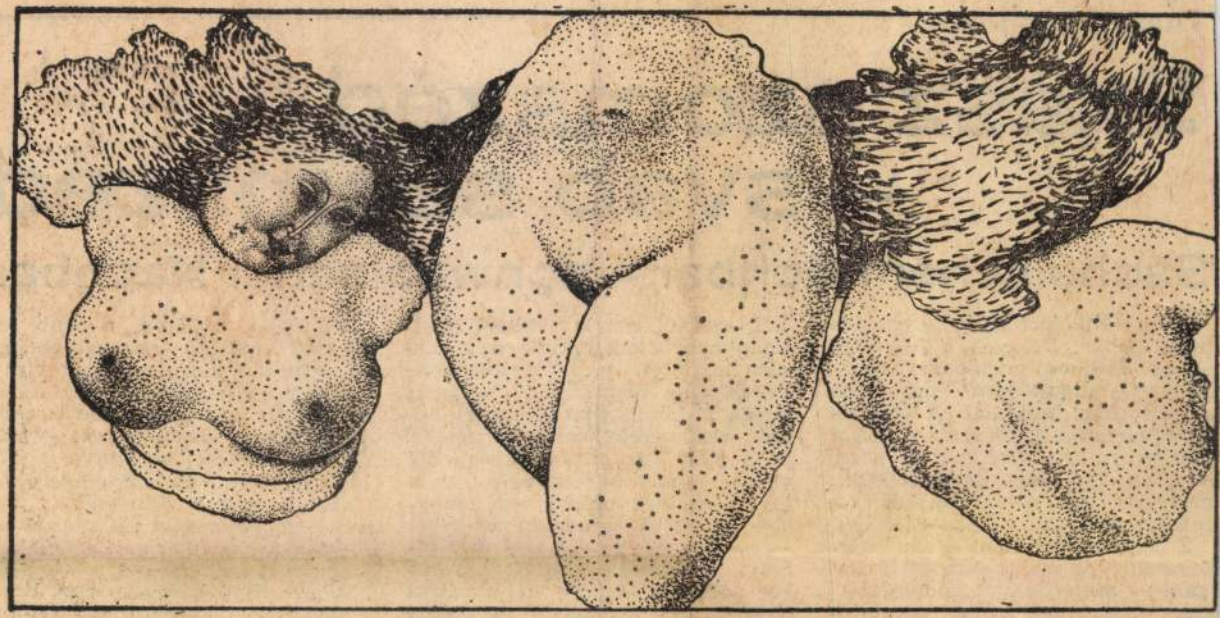

Lacza Márta: Lelet

TÁNCZOS GÁBOR:

Szász szomszéd — sváb szomszéd

Sächsischer Nachbar — schwäbischer Nachbar

Kétnyelvű cím? Talán furcsa magyar lapban. De ezek a jegyzetek — egy barátkozó szándékkal készült könyvhöz kapcsolódva —ugyancsak a barátkozás gesztusai szeretnének lenni, nemcsak róluk szólva, hanem meg is szólítva köztünk és közelünkben élő régi szomszédokat: magyarországi németeket és romániai szászokat.

Erdélyi kóborlásaim egyik legérdekesebb, de még sokadszorra se igazán megértett, „feldolgozott" szász élményéhez kaptam most kitűnő fogódzót: a bukaresti *Kriterion* kiadónál ez évben megjelent

XII. századi román stílusú erődtemplomot csodálhattuk meg, hanem találkozhattunk az eleven, virágzó szász nemzetiségi közösség mostani munkájának, szorgalmának, rendszeretetének ezer jelével is. A múlt *összes* tragédiájából oly világos a *mai* következtetés: az a jó, *ha nyelvét, műveltségét szabadon fejlesztve, mindenki ott élhet* — ha úgy akarja —, *ahol ősei alkottak, kultúrát teremtettek.* Amikor Száraz György tanulmánya *(Egy előítélet nyomában)* megjelent a zsidókérdésről és antiszemitizmusról, voltak, akik ezt kérdezték:

Népdal-e, műdal-e, a sváb bál nótája? Nem tudnám megmondani. A hegyekből alálfolyó hideg víz, a hűs bor a búcsúzás nangulatát vezeti be. De mi lehetne a *Schätzchen* jó fordítása? *Kincsem*, ezt jelenti, de még becézve-kicsinyítve is. Talán kettőzve: Kincsem-kicsikém?

Hol késnek a Kányádiéhoz hasonló *magyarországi* vállalkozások? Mert akárhogy keresgélek, csak a *Magyarországi Német Szövetség* könyvárusításba be nem vont belső kiadványait találom. Pedig jó lenne, ha kottával, énekelhetően ren-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 SEP 3
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Lacza Márta
1021

Lacza Márta: rajza

val is. Íme a magyar puszták lakója egy mesekönyvből: *„a juhász sarkig érő hófehér külsejű Mensikoff-kaftánban, háromszögletes kalapban, kék pantallóban, és hogy a toalett teljesen modern és nemzetközi legyen, hegyes orrú cipőben támaszkodik kampós botjára."* Miért nem lehet a nagy magyar mesemondó módszeréből átvenni a konkrétságot. Az egész vita során egyetlen idézettel, példával nem találkozhattunk. Pedig Szentmihályi szerint *„... ebben a stílusban három óra alatt egy kötetnyi versikét össze lehet ütni és közlik is."* Seres úgyszintén céloz *„a kiadók bizonyos, valóban gyenge gyermekvers köteteire"*. De mindez az elegáns megfogalmazás jóvoltából annyi információs értékkel bír, mint mikor az egyszeri adnekdotában a főnővér jelenti a nagyvizitet tartó főorvosnak, hogy a kórterem betegeinek hőmérsékleti átlaga 37,3 fok.

Érzésem szerint Szentmihályi frásában két alapvetően lényeges probléma keveredik. Az első: hol áll a magyar gyermekköltészet 1977-ben. Ha a kritikus erre kíváncsi, nézze meg, mit ír *ma* Weöres Sándor, Csanádi Imre, Nemes Nagy Ágnes, Tamkó Sirató Karoly, Zelk Zoltán, illetve mit írnak az őket felváltani hivatott következő nemzedékek. Valószínűleg hasonló eredményre fog jutni, mint ha azt vizsgálná meg, milyen szerepet tölt be a korábbiakhoz képest a líra a mai magyar irodalomban.

Az viszont egészen más probléma: mit olvas a magyar gyerek ugyanebben az időben. A gyermekköltészet egykori és élő klaszszikusai jóvoltából ugyanis már ma lehetőségünk van arra, hogy

[illegible] olvasó [illegible]
felfuvalkodottság vol
képzeltem, hogy a Na
vanezer és az ÉS leg
annyi olvasójából a
ezer, akit érdekelni
groteszk ürügyén
Szenczei László?

Nos, a Könyvkiad
ságtól simán megkaptam az en-
gedélyt, a Ságvári Endre nyom-

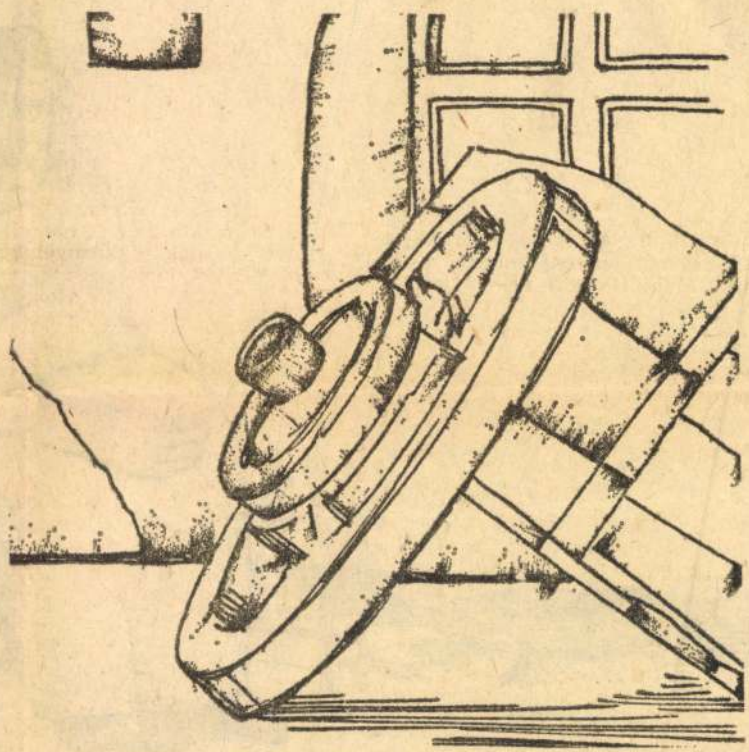

Kovács József rajza

D. Lacza Márta

Groteszk élethépeket mutatott
be a tárlaton a művész

Akácz László: A „Csepelé képzőművészek"...
Tükör, 1977. március 20 - 41 lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 ÁPR 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1021

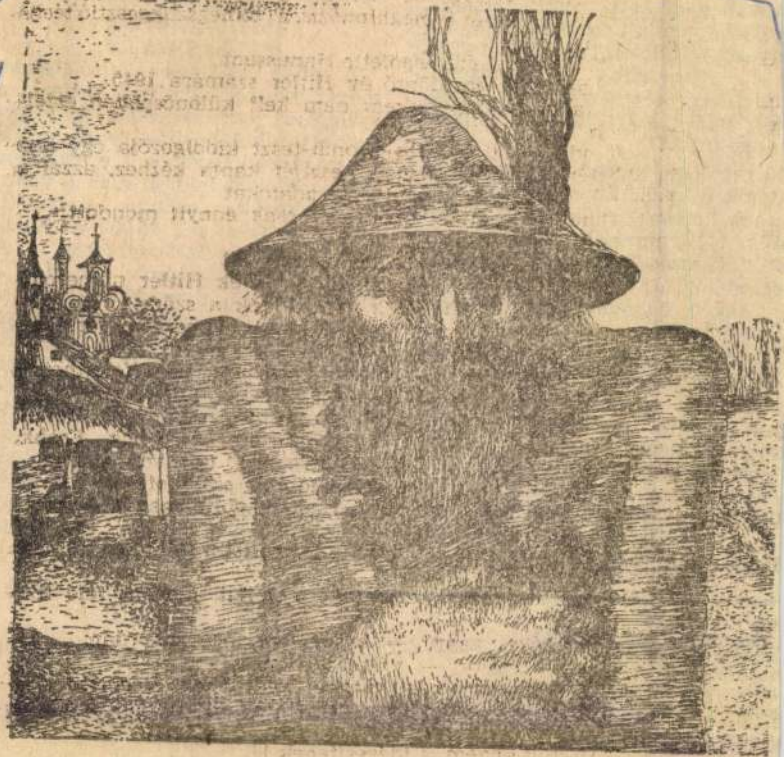

Lacza Márta kiállításáról

ınkahelyet kell változtatniok. új helyen nincsenek meg a dvező feltételek, esetleg a fize- is kevesebb... Egyszóval: nden egyszerre változik meg, kik pedig helyt kellene állniok ndenhol...

Körzetében főként kétgyerekes talok laknak. Ez a többség, bár nnak három gyerekesek is — kesen. Nyilvántartja, hogy ki, miyen fogamzásgátló szert használ. ég akkor is, ha nem orális, haem egyéb, *hagyományos* módszerl védekezik.

— Mert a legtöbb, *valamilyen ódon védekezik.* Szerintem a aládi élet egyensúlya szempontból az sem mellékes, hogyan. bortusz-ellenes vagyok... Szetném megóvni őket a művi terség-megszakítással járó testi és lki traumáktól. Nekem két gyekem van, és hiába szeretnék bbet, tiszta lelkiismerettel nem már 222 000 nő használt Infecundint, vagy Bisecurint. Bizonyos, más védekező eszközök száma lecsökkent, néhánvé jelentéktelen százalékban emelkedett.

A születési grafikon emelkedése mögött elsősorban az ötvenes évek első felében született házasnárok állnak. Többen vannak, de általában nem több gyerekkel.

AGÓ VILMOS
-164: 14 óra után 113—221
LDÜNK VISSZA
Postafiók 323 Telefon: 221—235
lelős vezető: Roder Imre igazgató
ézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra"
stafiók 149
, egész évre 120 forint

MEGJELENIK
MINDEN
SZOMBATON.
16 OLDALON

Főmunkatárs:
NAGY LÁSZLÓ

1959. október 31-én kelt azt meséli a bravúros *Alexandriai nő*-

sen ártatlanok, s ő a botrány elől ismét Párizsba ment. Magyar

Lacza Márta

Lacza Márta kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 2.

1977. ÁPRILIS 2.

XXI. évf. 14. sz. 15. lap.

Bár oly
ros nyi
kezések
többnak
találtan
kelet-ny
lat-ügy
írással
(Idegen
bemuta
való is
polgárh
kor So
volt. A
újságíró
ter hos
zott. N
ria *Hál*
nyolors
monum
szót ké
fogadta

Beszé
felvétel
raux
küzdele
ta hábo
né, ha
felejten
ria meg
ni a be
Malrau
nyoloso
ges: én

S am
rin-kast
elváltak
be szor
után m
lud!"

kor a feleségé felveszi a munkát. Vannak olyan asszonyok, akiknek messzire kell vinniök a gyereküket az óvodába, napközibe. Gyakran munkahelyet kell változtatniok. Az új helyen nincsenek meg a kedvező feltételek, esetleg a fizetés is kevesebb... Egyszóval: minden egyszerre változik meg, nekik pedig helyt kellene állniok mindenhol...

Körzetében főként kétgyerekes fiatalok laknak. Ez a többség, bár vannak három gyerekesek is — kevesen. Nyilvántartja, hogy ki, milyen fogamzásgátló szert használ. Még akkor is, ha nem orális, hanem egyéb, *hagyományos* módszerrel védekezik.

— Mert a legtöbb, *valamilyen módon védekezik.* Szerintem a családi élet egyensúlya szempontjából az sem mellékes, hogyan. Abortusz-ellenes vagyok... Szeretném megóvni őket a művi terhesség-megszakítással járó testi és lelki traumáktól. Nekem két gyerekem van, és hiába szeretnék többet, tiszta lelkiismerettel nem

Magyarországon.

1938-ban 182 206
1948-ban 191 907
1954-ben 223 437
1966-ban 138 489
1975-ben 194 240
1976-ban 185 400

A művi vetélések feltételeinek megszigorítása alig van hatással a születések emelkedésére. A kiterjesztett felvilágosítás és az orális fogamzásgátló szerek elterjedése következtében inkább csak a védekezőeszközök aránya változott. 1967-ben még csak 16 000 nő használt fogamzásgátló tablettát. A művi vetélések száma elérte a 200 000-et. 1975-ben 96 200 terhességmegszakítást végeztek, és ekkor már 222 000 nő használt Infecundint, vagy Bisecurint. Bizonyos, más védekező eszközök száma lecsökkent, néhányé jelentéktelen százalékban emelkedett.

A születési grafikon emelkedése mögött elsősorban az ötvenes évek első felében született házaspárok állnak. Többen vannak, de általában nem több gyerekkel.

erkesztő: FARAGÓ VILMOS
4, 310—920, 314—164; 14 óra után 113—221
ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
evélcím: 1906 Postafiók 323 Telefon: 221—285
Budapest — Felelős vezető: Roder Imre igazgató
ataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra"
Budapest. Postafiók 149
évre 60 forint, egész évre 120 forint

MEGJELENIK
MINDEN
SZOMBATON.
16 OLDALON

Főmunkatárs:
NAGY LÁSZLÓ

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 MAJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Lacza Márta

1021

Laczo Márta rajza

bilitá
ul a
z az
arma
ádoki
agya
töb
salád
z ipa
ben
arasz,

a mai magyar ipari
int amelynek nagy
negyediziglen mun-
y a társadalmi mo-
elkülönülnek egy-
tályok és rétegek,
ély az érdekellenté-
ra.

k közelebb áll tár-
i, társadalmi ter-
plásokhoz. A társa-

mazkodási, tanulási problémákk
járnak, és az ilyen feszültségek né
ha deviáns viselkedések kialakulá
sához vezetnek. Például az alkoho
listákra vonatkozó vizsgálatokba
fordult elő olyan parasztból le
építőipari művezető, akit az ú
munkaköréből adódó nagy felelős
ség erősen nyomasztott, és ebbé
támadt lelki feszültségét próbált
ivással levezetni. Hasonlóan erő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977. MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Ebédidő

nnuk a Szederkirály,
meg-megrabolja.
lér a Vörös Dombra
ört szederággal,
temetőjéhez:
ódát, — micsodát?
rot, ez rózsaszínt
klipszet a fülre,
ot, de nincs levele,
al tetőtől talpig
lüktet a fátyol,
okor szívében:
ül a tojásain,
árnya, két kis levél,
sak olykor-olykor
fátyoláról,
, a kis szemehéját
a húzza föl s nézi,
ederkirályt,
rel föstött szobor.
og a Szederkirálynak.
a színezüst fátyol
illagos égbolt,
összkomfort ez,
, micsoda madár!

rt jött ide ő
l az elhúllt
e, de másért:
páért, a sírhoz,
harangozni,
adt, elföldelték
t harangok szólnak:
om, uradalom,

hi
já
Ai
ez
ag
vi
Pa
Sz
lóg
ve
s F
ki
csatolja a villanydúchoz. Mi lesz?
A zászlóról a fekete gyöngyöt
ütögeti korbáccsal mind a porba,
csizmaorrával a babai patát
kopogósan rúgja: Te ördög, te rút,
te fekete száj, te üszökfekete
szemkarika, rémes fekete szív,
te koslatsz az édes Ilonom után?
Én, igenis én, mert szaloncukor
illata van nyáron is, ajándék az is!
Illata? Te gyehennai rút kísértet,
kísérted Szedervárt, Szedervármegyét,
Szederországot! Te patás eretnek,
te csöpp antikrisztus! De jaj most neked,
szent kereszt alakjában megcsaplak én!
S megostorozza, bár jelképesen,
mégis fáj a szegény Szederkirálynak,
álmában is vicsorít. — De most mi
legyen?
Kössünk-e Papifejedelmet a vers
oszlopához? Kössünk? Ne kössünk! Ne
kössünk!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 MÁJ 28.

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

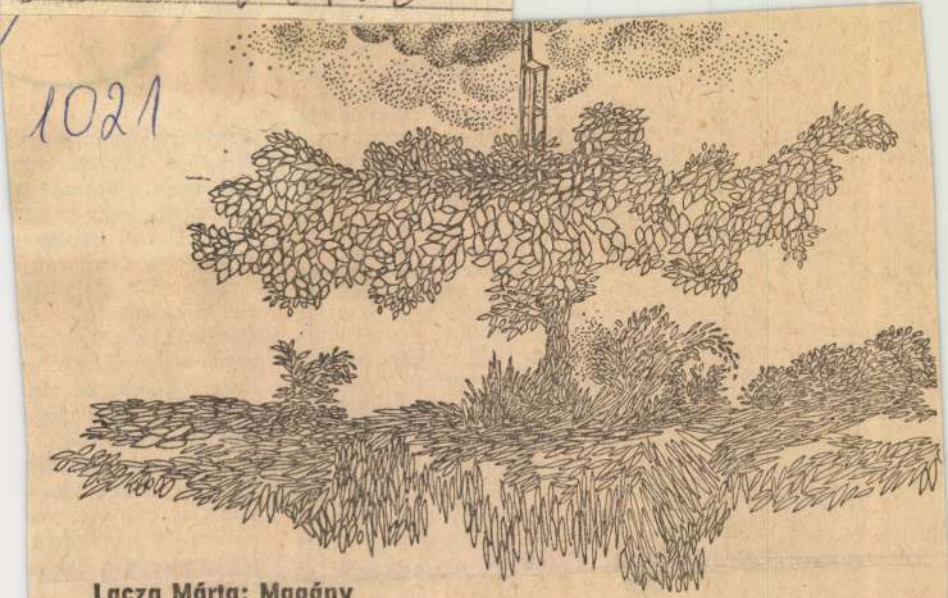

Lacza Márta: Magány

te a csodatévő
márpedig az o
ha nem világítj
tett eszme fér
szövegkönyv il
tartózkodik —,
laszolni ellenfe
ga van-e, joga
vel megírni a
odaállhatunk-e
Csatlakozhatunk
meghez, amely
megtisztulását az opera szöveg-
könyve nem érezteti meg velünk,
s így az utolsó képben a továbbélő
ifjú nemzedék még mindig csupán
apái szenvedése jogán vonulhat
tovább Kánaán felé — új vezére,
Józsué a felismert történelmi szük-
ségszerűség „kegyelmével" sem ol-
dozhatja fel Mózest, aki az „igaz-
ságnak" még mindig egyedüli bir-
tokosaként marad magára a puszta-
tában. (Madách Józsuéja így csen-
díti ki a drámát: „...ne hidd,

gyító alatt figyelhetjü
ra kifejlődését, a da
ágazását, a zenés szín
nem változó, egyérte
hatást kíván. És am
jár: olyanfajta szöv
lesztési technikát,
nagy, hatásos terület
za. Ezt a kívánságot
nünk az énekes szóla
nekari letét viszonya
jellegzetesen a hangs

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

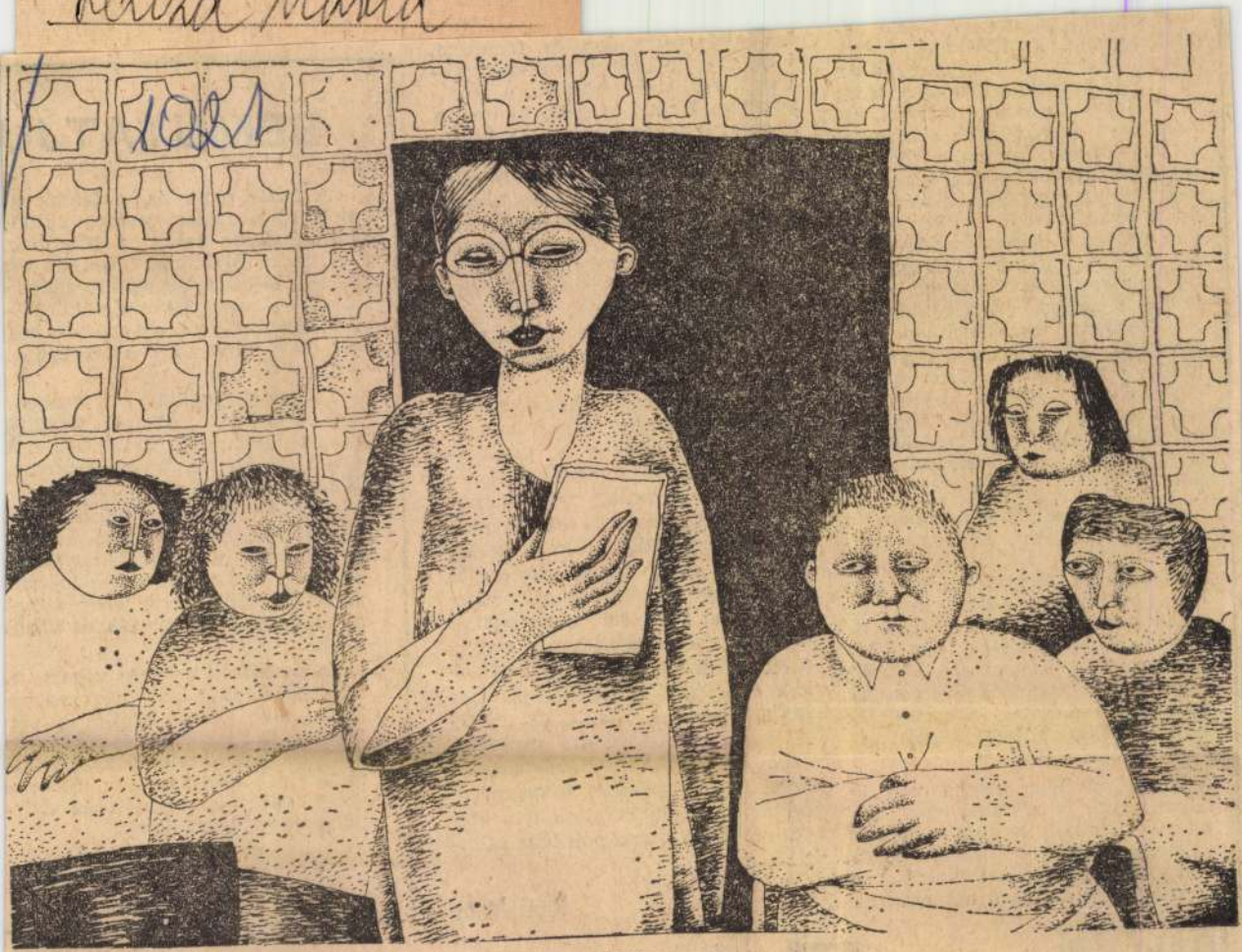

Lacza Márta rajza

A szerző irodalmi ősökről beszél, amin a kritikát magát érti. (Egyébként a cikk bevezetőjében ezt le is szögezi.) Érdemes tehát a fenti mondatoknál megállni, hiszen nem csupán futó, színes ötletről van szó, hanem a könyvismertetés keretét adó gondolatról. Márpedig ha így van, akkor nem árt a természetből, tudományból vett példákat pontosan alkalmazni. Az Új Magyar Lexikonban ugyanis egyebek között ezt olvashatjuk a csillag címszó alatt: „Saját fénnyel, tehát belső energiaforrással rendelkező égitest...", majd zárójelben: „...az *önálló energiaforrással nem rendelkező égitestek*, mint bolygók, holdak, *üstökösök* stb. nem tekinthetők tudományos értelemben csillagoknak."

Világos tehát, hogy éppen a csillagoknak nevezett égitestek van önálló fényük, a szegény üstökösöknek viszont nincs. S a hasonlat azért is sántít, mert az üstökös fényes kómája (burka) és csóvája — a tudomány mai állása szerint — korántsem állandó, hanem csak a Nap sugárzásának hatására keletkezik vagy tűnik el, attól függően, hogy közel vagy távol van a Naptól.

Persze, mindez aligha von le bármit is a könyvismertetés lényegi (irodalmi) gondolatainak értékéből. De, s idézek ismét Marx József recenziójából: „...bár a tudomány számára nemcsak az ész és kéz, tudomány elmélet és gyakorlat, tudás, reális és hu ponense. Nem hagyh a gondolati, emberi donság, született és ligencia, semmiféle követelmény, mert *m tikusan egy*. Nélkülö sze az „igazi", az újr permanensen gyarapi nos műveltségnek; ugyanakkor megköveteli a változó világ értését, befolyásolását; előfeltétele végső soron a *totális továbbhaladásnak*.

Nyomban azt is hozzáteszem: Keresztury Dezső fontos dologra figyelmeztet, amikor a szakbarbárság föléledő veszélyeiről beszél. Mert a fejlett szocializmus kora olyan embereket követel, akik értik s élik az Életet, amely — József Attila találó kifejezésével — nem puszta technika vagy ökonómia. Nevelési eszményünk tehát a „zoon politikon", vagyis a közösségi, a munkálkodó, a felelős, a művelt személyiség. Mert kikerülhetetlen, hogy a közeljövő — ezen körülbelül az ezredfordulót értem — (párhuzamosan a szocialista építéssel), tömegméretekben emeljen bennünket a teljes ember, a homo politicus szintjére.

Pesti János

közül — vagy lakodalmából? — lépett volna ki, hogy mestere szellemében lányosan ő is lerajzolja világot.

Fényképezkedőnek látszana Lacza Márta alakjai. Őszinté megmutatkoznak, hogy lényegü árnyékolódjon a finom papírosra Ki ne maradjon egy vonás se!

Tevékenységének színhelye Csepel-szigeti Királyerdő, az üze mek köré a húszas-harminca években épült kertváros-labirintus. Odapottyant emberek állnak a homokra épült viskók és házak előtt.

Lacza Márta nemrég végezte el a főiskolát, 1974-ben, festő szakon Eddig több önálló kiállítása volt (Pesten, Fehérváron), és részt vesz a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tárlatain. 1976-ban a miskolci rajzpályázaton, az idén az Ady-pályázaton nyert díjat.

Takács Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

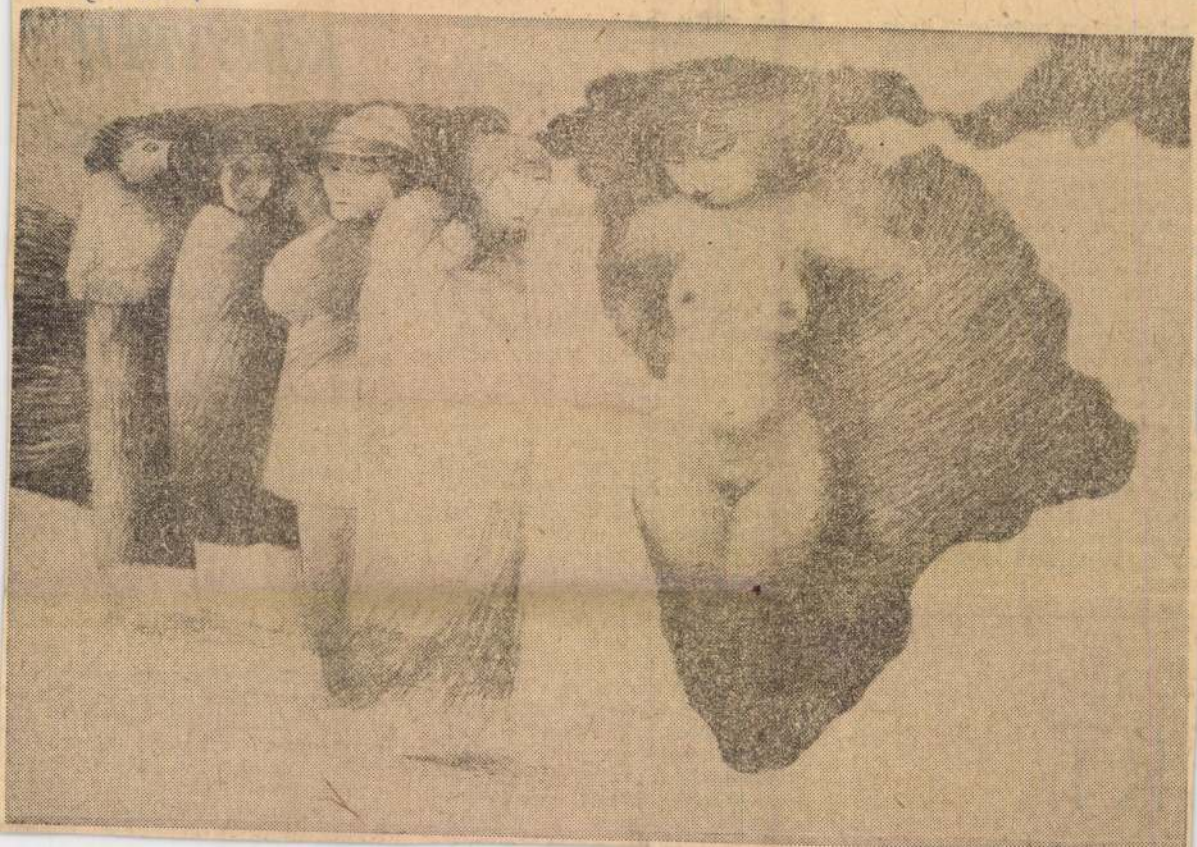

azt akartam mondani, hogy felelősség nélkül l'art pour költő volt. *Ha csak az lett ı, szenvelgő esztétákon kívül yúlna ma hozzá, mint általa ig figyelt s most neki is a ig fájó valakihez...* Adyval agy politikai és művészet-fi- ai korszak záródott le. És eb- a fölségesen elintéző gesztu- ı van az ő történelmi nagy- ... Nem a drámain kirobbant et, hanem a tragikusan elé- vég. De így is *fényuszállyal, egy üstökös és úgy hogy ezt ı senki sem csinálhatja job- szebben... és akit soha sen- m érhet be, mert ő a múlt abezárója és a jelen kapunyi- volt.* Utána semerre út, amin mber önmagához juthatna. *olt, mint akinek küldetése és elment, mint szigorúan le- klasszikusa önmagának.*"

ssák hangjából süvölt az teség.

RT

dolgok fölött való fenséges de rű, az ott lebeg már az arcán.. lehiggadt vonásain, és ez olyar játékosan könnyed, és olyan ti. tokzatosan mély, mint az élet.. a halálon túl.

A legelső napon, amikor Ady Endrét megláttam... az is szanatóriumi szoba volt. Ady akkor is nagybetegen feküdt. Neki a betegség esztendők óta megszokott élet- sőt: egészségformája volt, hozzátörődött, és veleszületett földerejével úgy győzte is, mint senkisem... Közös íróbarátunk, Balázs Béla vitt el hozzá, mert el volt hagyatva és névnapja közelgett. A Hűvösvölgyben volt ez, ablakán dérlepte fák rajzolódtak, és kis kokszkályha izzott pirosan. Felkönyökölt ágyában, szégyelte és mentegette legényszobája összevisszaságát, talán konvenciós szavakat mondott — nem tudom. A szeme.,. zseniális szeme volt, mint egy emberoroszláné —, kikezdetlen... és dominált. Az egész mindenségből a két szeme volt ő.

... Hogy fájt nek. idegeiben, tudattalan emberrétegeiben valami: tán maga az élet, és ezért kellett keresnie a narkotikumot. Soha szilajabbul, soha nagyobb erővel nem akart senki önmagától elszakadni, mint Ady. A józanság olyan tűrhetetlenül fájt neki, mint nagybeteg szemnek a nappali

SZÁMVETÉS

(Folytatás az 1. oldalról)

Az idei ünnepi könyvhét hivatása szerint elsősorban a kortársi magyar írók műveit és a klaszszikus örökséget nyújtja a közönségnek. Mai irodalmunk a népszerű antológiákban és új alkotásokban van jelen, de felsorakoztatja a könyvhét régebbi múltunk, és a közelebbi, az elmúlt évtizedek magyar irodalmát is. Nagy elődeink közül Ady Endre kap most mindenkinél nagyobb figyelmet. Ez év novemberében lesz születésének 100. évfordulója: a műveiből készült kötetek mintegy nyitányát jelentik a rá való emlékezésnek.

Bevált hagyománya a könyvhétnek, hogy a szomszédos szocialista országokban élő írók művei is jelen vannak, s ugyanígy jelen vannak a világ minden tájának írói is — műveikkel. És mint már évtizedek óta, most sem csak szépirodalmat nyújt a könyvhét, hanem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Lacza Márta
1021

Lacza Márta két színes ceruzarajza

✲

Hadd idézzek most néhány rész-
et azokból az írásokból, ame-
ekhez minden tapasztalatommal
atlakozom.

Az első: Vészi Margit levele
atvany Lajoshoz. A levél Rómá-
l indult a Bécs melletti Lainz-
. 1924. VI. 24-én. (Közreadta
atvany Lajos özvegye: *Levelek
atvany Lajoshoz*, kiadta az Aka-
emia 1967-ben.) Jegyezte pedig a
velet „Baronessa Margit Manti-
".

„... Furcsa folyamat, ami itt

értelmességgel?

Nos, a tegnapi vasmu
sák Lajos vajon jelenté
nek, súlytalanabbnak
felbukkanását százade
nelmünkben? Hallgas
hangját forradalmas la
februári emlékszámánal
kében:

„Ady Endre meghalt
halt vele a magyar ner
legnagyobb reprezentán
1918. Hatalmas útvonal, melynek
végén materiálisan Ady, mint fa-
jának minden báját és konoksá-
gát szintetizáló embert, a pont...

ül a megszenvedett Beethoven-
arcon. Sápadt ajka keményen be-
zárt, mint aki feleslegesnek tart
minden szót... De... az emberi

Lacza Márta: Tavasz

SIMOR ANDRÁS:

Új példázat A dzsungel

Tudjátok még, ki volt Csucsu
a vinnyogó, kis pézsma-patkó
ki nagy félelme ellenére
elmondta — noha könnye hu
mit tervez a két gonosz kobr
e szegény, megtört szívű álla
kinek bátorsága kevés volt
kirohanni kicsiny lyukából
a roppant szoba közepére,
de elrebegte, mire készül
a kígyópár, és aztán sírva,
magát siratva ült sokáig
a fal mellett, az éjszakában?
Tanuljátok el minden neszre
remegő szíve gyönge merszé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Árleszállítás

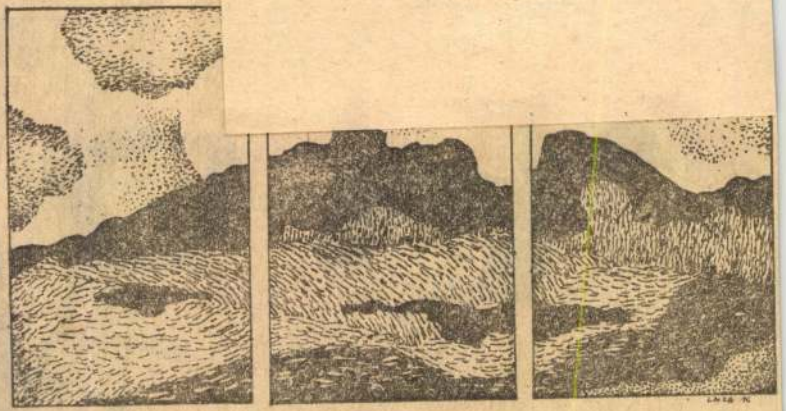

Lacza Márta rajza

BATA IMRE:

A helyzet és árnyéka

Körkép '77 (Magvető, 558 old.)

Könnyebb az olvasónak a regénnyel, mint a novellával. S annál is nehezebb az elbeszélés-gyűjteménnyel. A jó regény az első tíztizenöt lap után már nem hagyja magát, de a legjobb novellának vé-

get, az elbeszélés önismereti érdek két. A lélektani analízis mellet földeríthető bölcseleti (ismerete méleti) megfontolás is művész eszköz ezekben az elbeszélésekben sosem célja a kifejezésnek. Az in tellektualitás nem fölényeskedik

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Lauka Márta

1021

családfájának megrajzolásával, a Rákócziaktól, Báthoryaktól, Bethlenektől egészen a századforduló kitűnő költőjéig, Czóbel Minkáig. És számtalan olyan részlet-összefüggés végignyomozásával, ami az időben oly mozgékonyan otthonos Weöres Sándor líratörténeti ihletettségét szemlélteti. Csupán egyetlen példa: Szenczi Molnár Albert híres XLII. zsoltár-fordításának motívuma (Mint a szép híves patakra A szarvas kívánkozik...) végigvonul költészetünk történetén, Apafiné Bethlen Katalinon, Kisfaludy Sándoron és Arany Jánoson keresztül egészen Weöres Sándorig, s — tegyük hozzá — számos mai költőig. Csupán egyetlen, fontos adalékkal szeretném kiegészíteni ezt a szép sort: József Attila *Bánat* című versével (Futtam, mint a szarvasok...). Az [illegible]lemtörténész logikai gyönyö[illegible] tanulmánya is

Lacza Márta: Kapcsolat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726
1977 MÁJ 28
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Lacza Márta
1021

BEMUTATJUK LACZA MÁRTA GRAFIKÁIT

A fehér papír és a fekete tus, máskor a színes ceruza, különös alkalmakkor pedig a tűzzománc — Lacza Mártának ezek az eszközei. Mintha Brueghel táncolói közül — vagy lakodalmából? — lépett volna ki, hogy mestere szellemében lányosan ő is lerajzolja a világot.

Fényképezkedőnek látszanak Lacza Márta alakjai. Őszintén megmutatkoznak, hogy lényegük árnyékolódjon a finom papírosra. Ki ne maradjon egy vonás se!

Tevékenységének színhelye a Csepel-szigeti Királyerdő, az üzemek köré a húszas-harmincas években épült kertváros-labirintus. Odapottyant emberek állnak a homokra épült viskók és házak előtt.

Lacza Márta nemrég végezte el a főiskolát, 1974-ben, festő szakon. Eddig több önálló kiállítása volt (Pesten, Fehérváron), és részt vesz a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tárlatain. 1976-ban a miskolci rajzpályázaton, az idén az Ady-pályázaton nyert díjat.

Takács Imre

nem akarnak gondolatokkal megzavarni, legfeljebb enyhe csiklandozás engedélyezett.

Csak akkor lehet zavartalan a jó könyv fölötti örömünk, ha időnként eszünkbe jutnak a rossz könyvek, s a rossz könyvekben settenkedő álságok, hamisságok is. Ilyenkor emlékezzünk arra is, hogy a magyar könyv útja, sorsa milyen viszontagságos volt. Mert mi a könyv igazi sorsa? Ha találkozik az olvasóval, ha minél több értő olvasóval találkozik. A magyar nép és a magyar könyv, a hazai könyvkiadás közé évszázadokon át az ember testét-lelkét nyomorító kizsákmányoló, elnyomó rendszer és az általa teremtett nyomorúság emelt válaszfalat. A társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális viszonyok miatt az eleven, korszerű könyvkultúráért harcoló politikai és művelődési mozgalmak szűk körben hatottak. Kevés valósulhatott meg a hajdani könyvnyomtatók és a szellemi élet legjobbjainak törekvéseiből. A könyvkiadók nagyobbrészt üzleti haszonért dolgoztak, a könyvtárhálózat fejletlen volt, a tömegek kulturális elmaradottságuk miatt képtelenek voltak a könyvekben felhalmozott értékekkel élni. Ha mégis könyvhöz jutottak, az többnyire silány fzlést, hamis ideálokat terjesztett.

Hatvan évvel ezelőtt, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom-

kiadott művek példá
mint a másfélszeresé
forgalom pedig kétsz
kedett. Az olvasást
mozgalom és a k
könyvtárakkal való r
dés is figyelemre m
nyeket hozott.

Jellemző volt a tö
mindinkább az érték
eszmeiségű alkotások
mind szélesebb töme
jedtek és megszaporo
kiadói vállalkozások, amelyek célja, hogy könyvkiadásunk gerincét az értékes művekre épülő nagy példányszámú, olcsó sorozatok alkossák. A szépirodalom magyar és külföldi klasszikusai és a kortársak művei különféle sorozatban jutnak el az olvasóközönség táguló-bővülő köréhez. Ezzel egyidőben különféle sorozatok teszik széles körben ismertté a tudományok legfrissebb eredményeit és világítják meg a legújabb gazdasági és politikai fejleményeket.

Az elmúlt évben fontos szervezeti változások történtek a nemzetiségi könyvkiadásban, amelynek nagy szerepe van a nemzetiségek anyanyelvi műveltségének, hagyományainak őrzésében és fejlesztésében. Az intézkedéstől a nemzetiségi könyvkiadás szélesedését, tematikai bővülését, kiteljesedését várjuk.

Az ünnepi könyvhét tárgyilagos számvetésre kötelez bennünket. Nem hiszem, hogy minden

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Lacza Márta

1021

Lacza Mária: Ady-illusztráció

Botcsinálta mecénások

Mire való a művészet?

Arra — válaszolta egyszerűen és érthetően a nagyüzem személyzeti osztályvezetője —, hogy „... amikor vállalatunk hatalmas fejlődés előtt áll, feltétlenül szükséges nekünk a termelés egyre fokozottabb növelése mellett is, hogy a dolgozóink belső tartalmi értéke is ehhez mérten emelkedjen. Szeretnénk olyan művelt munkásokat, ha nem is pillanatnyilag, de bizonyos idő után ki- ... méltók lesz-

lok, a lelkem visszaránt. Tölgyed lombja, mint méhes döng, sok emléked hívó kakukkmadár.«" —; legföljebb harminc-negyven munkás lézeng a munkások számára rendezett tárlaton. Feltárul közművelődésünk talán legfájóbb ellentmondása: a forma eltakarja a tartalmat, a kisközösségek megkérdezése nélkül kezdeményezett kampányok a *magas*, következésképpen érthetetlen kultúra képzetét keltik a botcsinálta ...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Lacza Márta

1021

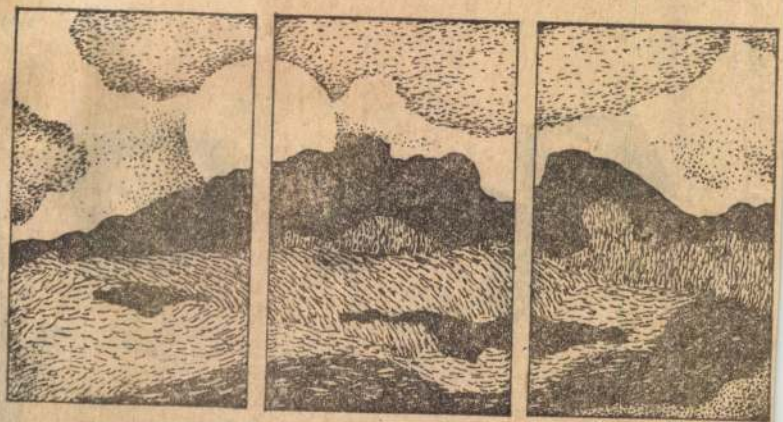

Lacza Márta rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Lacza Márta

1021.

Lacza Márta: Tavasz

a két színes ceruzarajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Napsütés

gárzó) népessége csak
zetté lényegül? Talán
kor a kísérlet fölgyüle
ségei önrobbanással ve
folyamatnak? Vagy t
amikor a belső nemzeti
zetek közötti külső feszt
lamely közel-keleti ne
váratlan békéjében old
Kardos G. György m
akkor folytatja a történ
ham Bogatir hét napja
nyében, amikor a nem
erők általános támadásba lendül-
nek, a várható retorziók még pá-
toszt is adnak harcukhoz, egy nép
bátor fiai küzdenek itt a saját ha-
záért az angol hódítók ellen, meg
hát mindazok ellen, akik más nép-
hez tartozván esetleg maguk is sa-

buzgalom hozta — és hozza — lét
re, az értük folyó harcnak és
harcot vezérlő nacionalista eszm
történetének van egy felfelé ível
haladásszakasza (amely persze má
ekkor is ellentmondásokkal ter
hes), de aztán elérkezik az a pil

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 MÁJ 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Lacra Mária

1021

ogy sírni fogok

gy sírni fogok

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 APR 3
ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1921

Lacza Márta rajza

PÁKOLITZ ISTVÁN:

Légüres

A szegények strandjára, Kavicsosba menet,
az országút kereszteződésében
óriási sárga táblán
hatalmas fekete betűk böllenkedtek:

GARGOILE MOBILOIL VACUUM OIL COMPANY

Magyarul ókumláltuk-betűzgettük
s azon röhögcséltünk,
micsoda marhaság,
egy árva kukkot se lehet
érteni belőle.

Abszurd

Hogyan lehetne nyilatkozatra bírni
a magzatot
még fogamzásgátlás előtt:

vajon földhözragadt,
bolhacirkuszos-keljföljancsis,
tökéletlenül tékozló dolgainkban
részt óhajt-e venni,
vagy sem?

Nanenáné

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1976 MÁR 1 3
Lacza Márta

1021

Lacza Márta rajza

szabadult most. Másként fo[illegible]
ahogy kellett. Aztán anyám f
Akkor nem értettem: miért?
gény Petőfi! Meg a Kossuth Lajo

Az a március tizenötödike, a
már az előestéjén kezdett ünnep
sen, szelíd, langyos, Duna-illatú
ébresztett. Apró szellők paskolga
kolórt, fürge, göndör, áttetszően
hőcskék kóboroltak a szemközti
nyei, a padlásablakon napozó m
lött.

Mi ünnepi misével ünnepelt
idusát, az a mise rövid volt. Hisz
a feladata: egy szerzetesi iskola
vel áldozzon — a történelminél

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 JÚN 1 9
Lacza Márta
ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Lacza Márta: Autóstop

hogy az 1800-as évek derekán egyik anyai ősöm, Klinkowström báró, megunva a történészek, újságírók, regényírók zaklatását, egyszerűen tűzbe vetette a királyné leveleit. Előzőleg, a család jó híre, s nem utolsósorban a királyné jó emléke érdekében már fekete tintával türelmesen kihúzogatta a legárulkodóbb szavakat, mondatokat, csak úgy engedett betekintést a levelekbe néhány tudós úrnak, franciának, németnek, orosznak; a lefejezett királyné élete mindenkit érdekelt. Hurcolták a családunk nevét szerte a világon. Klinkowström megunta a dolgot. De hát milyenek a szerelmesek: éjjel-nappal írják egymásnak a leveleket, így történhetett meg, hogy létezett egy másik paksaméta is, amelyről a báró nem tudott. A kastélyát renoválják, a padlásról kerültek elő, a kőművesek találták meg. Ezek most az én tulajdonomban vannak. Nem sok levél; négy-öt darab. A többi tönkrement, szétfoszlott, olvashatatlan és rekonstruálhatatlan.

— Mint tudjuk, ön egy megbízható bank széfjében helyezte letétbe a leveleket, a fénymásolatukkal együtt.

— Igen. Végrendeletem szerint halálom után a dokumentumok a svéd akadémiát illetik. Azt csinálnak vele, amit akarnak. Amíg élek azonban, addig többé nem vagyok hajlandó olvasni, hallani, nyilatkozni erről az ügyről. Hans Axel Fersen csaknem kétszáz éve halott, ne bolygassuk már az életét. Bolygatták eleget úgyis. Egész

kel, állványokkal, meg k
láda prospektus, fényké
egyéb, Montevideóból, m
lengyel színésznő is, alig
ha még megvan, ő Pulába
lakozott hozzám, címolda
tem neki, meglesz itt kö
szépen holnapig, a német
nővel együtt, aki ugyan c
tiszta a Defában, de muta
ke feje van... Így ni, kés
vé? Ilyen lassan megy?!

Boyok törtek be a szobá
ták a gépeket, a ládákat,
keztek a színésznők, a szí
ismerősei és honfitársai
zófussal együtt gyorsan
kapkodtunk magunkra, egyikünk igyekezett biztonságba helyezni a holminkat, a másik futott a portára reklamálni és szobát kérni, diszkréten, nehogy a honfitárs megsértődjék... Szoba nem volt, visszakullogtunk, fuldokolva a méregtől.

— Sajnálom, hogy nincs revolverem — mondta a lépcső pihenőjén a filozófus.

— Én is.

— A fotósnak azonban biztosan van.

— Lehetetlen, hogy ne legyen neki.

— Kérjük kölcsön és lőjük le vele?

— Igen, nincs más menekvésünk.

Így is tettünk, de nem fogott rajta a golyó, röptében nevetve elkapta és belehajította a mosdóba:

— Ne gyerekeskedjetek, honfitársaim. Mindjárt itt lesz Sophia

Lacza Márta

2

„Várakozás" o.v. 70x90 cm - repró-

„Asszonyok I." tus 195x155 mm

„Asszonyok III." tus 166x120 mm

"Ifjuság a szocializmusban"Kiállitás katalógusa
MNG,Fiatal Képzőművészek Studiója Bp.1976.

Lacza Márta

Lacza Márta, Kiss Zoltán László és Gálor István nyerte a III. díjat a Lánhán az Uttörőváros fehérnulási terén lévő dísztrébűre Mellvédjen elhelyezendő kompozicióra kiírt pályázaton.

------:Köztéri munkák.

Müvészet, 1976. augusztus - 48. oldal.

Laczák Géza

Következik a harmadik rész, ahol az ujitók szerepelnek: Bohus Zoltán, Borsfai László, Demcsik Attila, Kalmár Zsolt, Kardos Botond Kiss Éva, Lugossy Mária, Papp László, Soltész György. A kritika végül még egy negyedik részt is feltüntet, ahol az eklektikus darabok kerülnek bemutatásra. Készitőik: Laczák Géza, Magyarcsek Mária, Rozgonyi Béla müvészek.
A müvésznevek mellett szerepelnek alkotásaik ismertetése, néhol keményen birálva, másutt elismeréssel méltatva őket.

Vadas József cikkét lásd: Péri József nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30.
XX. évf. 44. sz. 12. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

festő - grafikusművész

1979 AUG 25

1021

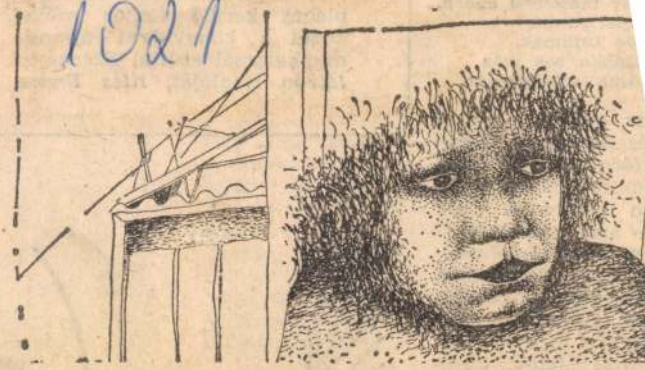

Lacza Márta

Lacza Márta

"Citromos tea" c. rajzát bemutatja a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Péreli Zsuzsa: "Hölgy virágok között" c. munkájának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 18. XXII. évf. 46. sz. 13. lap.

~~ni. Még engem sem.~~

~~Ranódy László az érzelmek~~ megalázásának elfogult elemzője. Mondhatnám: érzelmes tanulmányírója. Különös figyelemmel kísérve nemcsak a hősöket, a belső folyamatokat, hanem a közeget is, amely e megható cselekményt létrehozta. A *Légy jó mindhalálig*ban Nyilas Misi illúziói szégyenülnek meg a felnőttek inkvizíciós tekintetétől. A *Pacsirta* hősnőjét a szülei alázzák meg, habár szándéktalanul, a távollétében, rút jóindulatának terhe alól fölszabadulva. Az *Aranysárkány*ban a bölcs tanáros, latin igazságérzet válik kiszolgáltatottá.

De a megaláztatás sehol sem olyan brutális, mint az Árvácskában. Itt magát a meztelen jóságot tapodják meg. Akár az emberevők társadalmában. Illetve bocsánat: dehogyis! Mint egy rémtörténetben. A kis lelenclány sorsa oly visszariasztó, hogy a sokat tapasztalt Móricz Zsigmond is meghasonlott tőle. Rá kellett döbbennie: a nép, a történelem mélypontján, nemcsak szép álmokat

~~[illegible]~~

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

ÉLET ÉS IRODALOM Bp.
1976. márc. 13. XX. évf.
11. sz. 13. lap.

remből. A cédulán néhány sor. Március tizennegyedike volt, akkor akasztották ki házunkra a trikolórt. Anyám elolvasta a cédulát, írásos felével az asztalra tette. Aztán adott ötven pengőt a pikolónak.

— Vigye — mondta. És leszedette a hatodik terítéket. — Apátok — mondta aztán — későn jön haza. Máshol vacsorázik. Megünnepli március tizenötödikét. És kért száz pengőt.

— De anya — csodálkoztunk mi négyen —, maga csak ötvenet adott!

— Annyit. Egyetek rendesen. Hogy tartod a kést? Nem ceruza.

Hallgattunk. Éreztem, kis keserűségtől szabadult most. Másként fogtam a kést, ahogy kellett. Aztán anyám felnevetett: Akkor nem értettem: miért? — A szegény Petőfi! Meg a Kossuth Lajos!

Az a március tizenötödike, amit apám már az előestéjén kezdett ünnepelni, derűsen, szelíd, langyos, Duna-illatú szellőkkel ébresztett. Apró szellők paskolgatták a trikolórt, fürge, göndör, áttetszően szürke felhőcskék kóboroltak a szemközti ház kéményei, a padlásablakon napozó macskák fölött.

Mi ünnepi misével ünnepeltük március idusát, az a mise rövid volt. Hisz annyi csak a feladata: egy szerzetesi iskola szentmisével áldozzon — a történelminél is örökebb üdvöt kívánva —, a hősöknek. Aztán szé-

mért az áldozott megtorp
ajtaja előtt. Megtorpant s
rendőrcsapat is, fenyegetően
kard. A kölcsönös tehetetl
volt ez. Egyszerre elném
uszály kürtjét lehetett halla
esetten kavargó galambok,
csapásait.

— Nézd — mondta Emil
Az üldözött akkor zuha
tyébe, egy karinges fiatal p
ba. Ifjú kerub, pallós nélkü

— Ezzel kész — fordult
laktól. — Refugium nostrum
mini...

— De hát, utána mennek

— Isten háza — és Emil
kus lett. — Oda nem követ
karja! Óvják a veszta-szüzek
ben a Métér Theou, Isten
anya. — S szemrehányóan
Apám, te nem tudod a rór
pedig azt már dosztig meget

— De... — Nem tudtam,
el: — Nem maradhat örökké

— Naná, hogy nem. Egysz

— De... mért volt vörös
lyukában?

— Mit tudom én?! Biztos
fehéret meg a zöldet. Na, m

Odalent oszladozott a tömeg
den terelgetett mindenkit a
rendőrhad. A templom el

1021

Lacza Márta: Nyaralás

olitikai presszió vagy egyéb
gyeskedés nyomán, ráadásul itt, a
emünk láttára következett be.
agy egy másik példa: ha egy ma-
ar külpolitikai újságíró bizony-
tja a képernyőn, hogy
zonyos körei igen k
lmazzák az enyhülé
okott dolog. Egésze
angzik viszont egy
aloldalinak sem neve
a szájából az a nézet
zony akadékoskodik
zért, mert jobboldali
ezedik rá, majd ha jelöltnek vá-
sztják, akkor jó fiú lesz.

Még egy mozzanatot kell kiemel-
i: ez az eszmecsere nemcsak
énk volt, fordulatos, jó légkörű,
anem *megnyugtató is*; azt sugall-
, hogy a meglevő ideológiai kon-
ontáció ellenére a nézetek, a ka-
nai szakértők, a politikusok, az
lamférfiak asztalánál is közeled-
ek egymáshoz, hogy azért még
hetünk az emberi értelemben,
ert íme, létezik és — hadd fejez-
m be János szavaival — *„megfo-
a sárkányt, azt a régi kígyót, a
az ördög és Sátán, és megkö-*

hiben otthonos, de hadd jeg
zem meg, hogy az úgyneve
mindennapi életben nemegy
csak a frázisainkat éljük meg
ezen az áron az életünket te
szük frázissá.

Igaz lehet, de ha jobb
ban az ú

— Ugyanis az sohasem leh
elég, hogy „különbözni akarun
az előző nemzedéktől. Hiszen
még önmagában nem volna tö
az érdek kifejeződésénél. Ho
mégse váljon frázissá? Ahhoz le
először is tisztázni kell önm
gunkban, hogy ez nem nemzed
ki kérdés. Ezt nem lehet semm
féle kollektív programmal elér
Ebben nincs közös akol. Azt
embert, aki nem gondolkodik fr
zisokban, csak azzal a bátorság
mérhetjük, amivel a frázisok h
lyett gondolkodik és ez már az
hasonlíthatatlan személyiség
vagyis a magatartása.

— *Helyben vagyunk...*

Lacza Márta

Az I. Nemzetközi Ifjúsági Rajz-
triennálén szereplő magyar kiál-
lító művészek között szerepel a
művész is.

Haulisch Lenke: I. Nemzetközi Ifjúsági Rajztriennale
Művészet, 1979. szeptember – 47. lap.

Lacza Márta

Hübner Aranka textilkiállítása a Budavári Iparművészeti Boltban november 8.-ig,

Nagygyörgy Sándor fotóművész: "DE NATURA" c. kiállítása november 2.-től,

Lacza Márta és Dékány Ágoston kiállítása a szolnoki Damjanich Muzeumban tekinthető meg,-közli a lap a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 3. XXIII. é évf. 44. sz. 8. lap.

Lacza Márta

Kaján Tibor a Fészek Művészklubban december 2.-ig, Bujdosó Ernő a Studió Galériában december 1.-ig,
Kurucz D. István a Csontváry Teremben november 29.-ig,
Lacza Márta és Dékány Ágoston a Csepel Művek Munkásotthonában november 30.-ig,
Szlaukó László és Sallai Katalin a szolnoki Megyei Művelődési Központban november 23.-tól, szerepel műveivel fent nevezett kiállító termekben.
Gyarmathy Tihamér gyűjteményes kiállítása a Műcsarnokban megtekinthető november 23.-tól.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 24. XXIII.évf. 47. sz. 8. lap.

Lacza Márta, grafikus

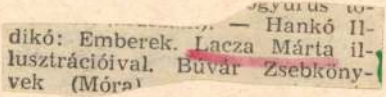
dikó: Emberek. Lacza Márta illusztrációival. Búvár Zsebkönyvek (Móra)

-: Most jelent meg

8.

Népszabadság Bp. 1980. márc. 20.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-743, 340-726

1978 DEC 16

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

1021

Lacza Márta: Telep

vette tollotoha hegyével.

Kedden reggel, a gondosan kiválasztott és becsomagolt finom pulóverrel aktatáskájában, beült a hatalmas kék autóba, aminek feljegyezte a számát. A sofőr ott állt jobbról, az ajtaja előtt. Nem támaszkodott hanyagul, egyenesen tartotta magát, és az irodaépület irányába nézett. Amint észrevette, hogy feléje tart, tüstént kinyitotta a kocsi ajtaját.

Szalóky viszonozta a nála alacsonyabb és fiatalabb férfi köszönését, kezet fogott vele, de a nevét nem mondta meg azt a sofőrnek már tudnia kellett. Ő viszont, miközben intett, hogy nem hátra, hanem előre ül, és bebújt a vezető mellé, így szólt:

— A nevét, ha lenne szives...

— Mentes Gyula... Mentes Gyulának hívnak, kérem tisztelettel... — felelt a sofőr, hangjában is tisztelettel s egy kis zavarral is.

Szalókynak tetszett, hogy Mentes először a hátsó ülés ajtaját tárta ki előtte. Ez a köztük levő rangbeli távolság tudatára és szerénységre vallott. A többiek, akikkel már többezer kilométert tett meg az eltelt évek folyamán, feszélyező könnyedséggel, olykor kellemetlen, nehezen kivédhető bizalmaskodással fogadták, ami azt a vélekedésüket takarta, hogy „hát hiszen, te is csak onnan jöttél, ahonnan én, csak jobban ügyeskedtél."

Szalóky, míg a város sűrű forgalmából kijutottak az országútra, két kezét a térdére állított, lapos dobozhoz hasonló, kemény aktatáskán tartotta. Jobbra hajtotta fejét, mintha a szembejövő kocsikat nézné, pedig a sofőrt tanulmányozta, akit majd Makoldon, titkos célja érdekében, egy időre minden feltűnés nélkül és gyanúra semmi okot nem adó ügyességgel le kell ráznia magáról.

Negyvenöt év körüli ember volt, sovány, szinte vézna. A mellkasa lapos volt, majdnemhogy homorú, a válla, háta meg kissé kidomborodott, mintha két erős tenyér a mellét, lapockáját gyakorlott nyomással meghajlította volna. Simán hátrafésült, fekete haja kicsit zsírosnak látszott, s itt-ott a fésű fogai nyomán szétnyílt, az alsó, összetapadt réteget mutatva. Arca egészségtelenül sárga volt, s a járomcsontok alatt mélyen behorpadt. Szeme is mélyen ült a magas, de felfelé keskenyedő homlok alatt.

Szalóky elégedetten figyelte meg mindezt, s még nyu-

során valósággal kimerítette a gyárrészleg mérn gatóját. A sürgető, többször is megismételt e kedvesen és sajnálkozással elhárította:

— Sajnos, nincs időm, tovább kell utaznon lítettem, hogy nem Makold az úticélom, csak ha tem keresztül, hát felhasználtam az alkalmat...

Az előre eltervezett időpontban ült be ism Amikor a városszéli gyár már jócskán a háta m az egyik téren megállíttatta az autót.

— Nézze, Mentes elvtárs... Nekem még v intéznivalóm. Maga addig ebédeljen meg, és itt lálkozunk.

— Mikor, osztályvezető elvtárs?

A sofőr hangját határozottan megrezgette az lyen ülő, árnyékos szemében valamiféle remén gyúlt fel. Az ő meg nem határozott külön útjáv ban teljes közöny volt benne, ezt Szalóky világo most ő lett kíváncsi.

— Miért kérdi? Hiszen úgyis megmondtam gyezte meg könnyedén, s egy kis mosollyal, h bele a szót a vézna, tisztelteljes tartással előtt

Mentes lesütött szemmel félrenézett és zava mégis eltökélten válaszolt:

— Lenne egy... egy kis dolgom itt... Úgy óráig tartana... Ha lehetne addig...

— De hát miért nem használta ki az időt, gyaltam? — kérdezte csodálkozva Szalóky.

— Nem tudtam, hogy olyan sokáig... És n tunk a gyárban. Azt hittem, legfeljebb egy órái

Lacza Márta

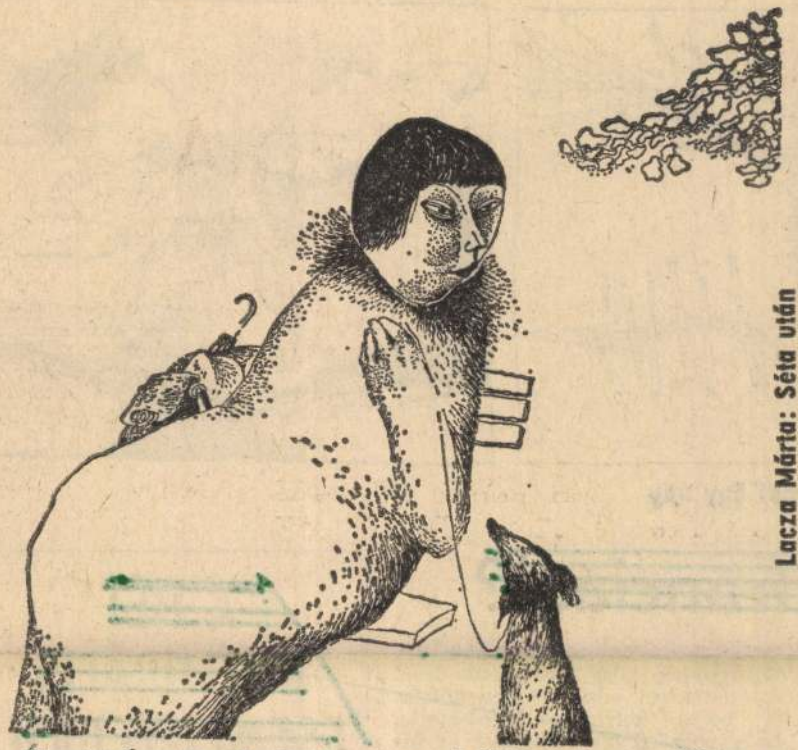

Lacza Márta: Séta után

Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan. 20.
XXIII. évf. 3. sz. 7. lap.

GALAMBOSI LÁSZLÓ: A tuloldalon lásd: Károlyi András: "Egy nap" c. rajzait.

Lovász Pálnak

Mit várhatunk a ku

Beszélgetés Straub F. Bruno aka

Az MTA Szegedi Biológiai Központjának egyik alapítójával és volt főigazgatójával; e központ budapesti enzimológiai intézetének jelenlegi igazgatójával a biológiáról kezdtünk beszélgetni, de beleütköztünk a kutatómunka néhány kérdésébe.

— Minek köszönheti a biológia, hogy a leggyorsabban fejlődő tudományágak közé került?

— Elsősorban a fizika és a kémia új eredményeinek, amelyek lehetővé tették, hogy az élőt alkotó anyagok szerkezetét milliomod milliméterig, a bennük zajló változások csodálatos sebességét a másodperc egymilliárdnyi töredékéig, az anyagrészek mennyiségét a gramm egy ezerbilliomod részéig meghatározhassuk, megismerhessük. Így, a molekulák mélységéig hatolva, objektív képet alkothatunk az élő bonyolult szerkezeteről, a folyamatok sokaságáról és szabályozottságáról. Ennek köszönhető, hogy az evolúció mechanizmusát, az életközösségek törvényeit, az izom- és idegműködés, a biológiai energiatermelés, a fotoszintézis és az átöröklés lényegét megismertük.

— Nem féleimetes, hogy ennyire be tudunk hatolni, be tudunk avatkozni az élő természetbe?

nélkül nem születhet új technológia.

— Miért nem maguk a szegediek vitték végig az egész folyamatot?

— Soha nem értettem egyet az elmélet és a gyakorlat egységének olyan értelmezésével, hogy — például — a legjobb krumplitermesztő agronómus a legalkalmasabb növénykutató. Fordítva különösképpen nem igaz a tétel. Az a jó társadalmi munkamegosztás, ha a gyakorlat gondosan kiszűri az alapkutatások eredményeiből mindazt, amire szüksége van és kifejleszti az alkalmazás legjobb technológiáját. Nálunk sokáig makacsul élt az a szemlélet, hogy az a jó, ha az alap-, valamint az alkalmazott kutatás és a fejlesztés összefolyik, egybemosódik. Persze, nem szabad őket mereven szétválasztani, de mégiscsak három különböző típusú kutatásról van szó. Mindháromnak sajátos feladatai és módszerei vannak.

Károlyi András

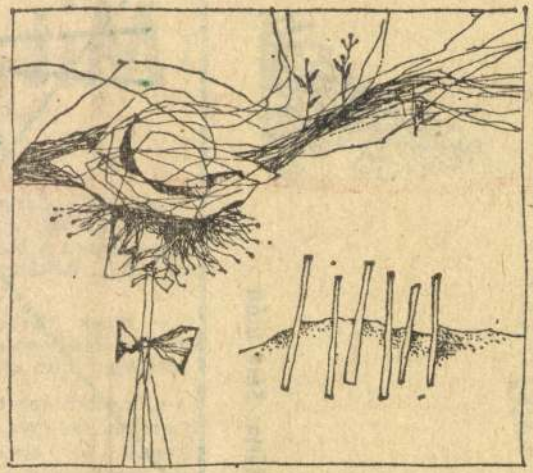

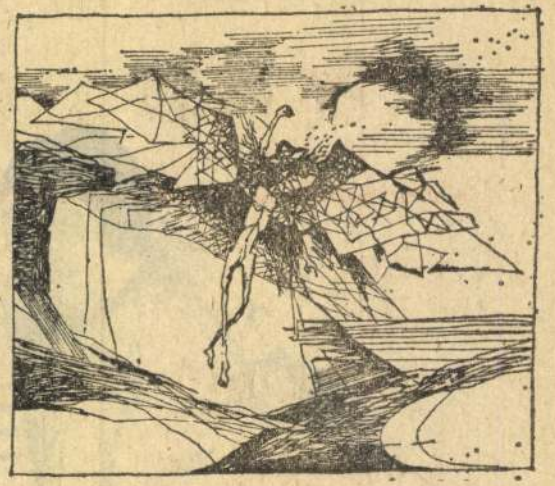

Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan. 20. XXIII. évf. 3. sz. 8. lap.

Károlyi András: Egy nap

Tudott-e Victor Hugo franciául?

Az emlékművek rosszul adják vissza a hős arcát. A márvány — a hálás utókor lerött adója — merevít, „szent szörnyeteggé", bálvánnyá alakítja azt, ami és aki eleven volt. Victor Hugo is rosszul járt a maga szoboralakjával, mert a márvány feledésbe borította a másikat: a „felforgatót", a személyi hatalom átkozóját, a reakció meghajszoltját. Tudnak erről a Hugóról valamit a mai francia diákok? Ezt feszegette a párizsi tévé egyik irodalmi nyomozása.

ról tárgyal a francia nemzetgyűlés 1850. január 15-én. A reakciós reform ellen felszólal Hugo képviselő. A jobboldal — akkor is többség a nemzetgyűlésben — azonnal zúgni kezd: „Gyalázat! ... Rendre utasítani! ... Megsértette az egyházat!" Sőt: „Megsértette Franciaországot!..." Húszévi száműzetés után Hugo visszatér Párizsba. (A kényszerű távollét két évtizede alatt a második császárság minden mocskot kéjjel szórt rá.) A költő nem okosodott meg: azonnal bele-

kül a kommünárok oldalára áll. Olyannyira, hogy Brüsszelbe teszi át székhelyét, oda kell menekülnie. A belga kormány bejelentette, hogy nem ad menedékjogot az üldözött kommünároknak, Hugo nyomban ellennyilatkozatot tesz: „Én adok, bármikor, bárkinek, nálam". Másnap ötven fehérkesztyűs alak, „Halál Jean Valjeanra!" kiáltásokkal be akart hatolni hozzá. Továbbmenekül Luxemburgba, jegyzőfüzetébe pedig beírja: „Tombol a fehérterror". Közben a fran-

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALMI

FIATALOK RIVALDÁJA. Színművek (Magvető)

GÁRDONYI GÉZA: HOSSZÚHAJÚ VESZEDELEM. Agglegény-elbeszélések (Szépirodalmi)

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

a Nemzetközi Gyermekév, valamint a Képzőművészeti Világhét alkalmából gyerekekkel kapcsolatos pályázatot hirdettek meg, melynek címe: „A gyermekkönyv nemzetközi nyelve a grafika!" – a pályázatra beérkezett anyagból, kiállítás nyílt Miskolcon a József Attila könyvtár kiállítótermében. A művész műve szerepelt e tárlaton.

Képzőművészet a gyermekekért.

1979. IX. 21. TV 2. műsor, 20.34 (Gué).

Lacza Márta grafikus

Aknay János a szentendrei Megyei Művelődési Központban február 6.-tól,
Dékány András és Lacza Márta a Pesterzsébeti Muzeumban február 2.-től,
Fekete Mária a Fészek Művészklubban február 10.-ig,
Kálmán Anikó a dunaujvárosi Munkásmüvelődési Központban február 15.-ig,
Kürthy Sándor a Ferenvárosi Pincetárlaton február 14.-ig,
Madarász György a Fiatal Művészek Klubjában február 8.-ig,
Szabadi Katalin és Weinacht Péter az Országos Közegészségügyi Intézetben február 4.-ig, mutatja be müveit.
Szabó Aurél emlékkiállitása a győri Muzeumi Képtárban megtekinthető március 18.-ig.
Élet és Irodalom, Bp. 1979 febr. 3. XXIII.évf. 5.sz. 8. lap.

[illegible] re hasalt a rongyszőnyegen. Az ágy alatt jó kis pormacskák ül- [illegible] jön te a nyakpiszok! És azt minden kisboci tudja, hogy anyanyállal!

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

3

ÉLET ÉS IRODALOM

1979. juli 28. XXIII. évf. Bp.
30. sz. 3. lap.

Én ennek a körnek csak a perifériáján éltem, márcsak ifjúságom okán is. Mondjuk, a hajósinasságig vittem. Egyszer Gabi az életemről rögtönzött egy *epepét*, Somlyó György, Karinthy Cini és a szerző közreműködésével. Az *epepe* az a habókos komédia, melyben minden szó, mondat helyett csak azt lehet nyögni, süvölteni, ordítani, hogy *epepepepepe*. Az abszurd dráma Karinthy Frigyes-ihlette előzménye volt ez, lélegeztelállító mimetikus technikával. Akit érdekel a dolog, Karinthy Ferenc *Epepe* című regényéből kimüvelődhet. De még abból sem tudhatja ki, miről szólt az én epepém. Jószerivel magam is elfelejtettem. Csak arra emlékszem, hogy életem drámáját Gabi a két ősellenség, Basch Lóránt, a Baumgarten-díj hajdani társ-kúrátora és Füst Milán közötti vergődésemben látta. Egyébként is pompásan utánozta és feneketlenül utálta Basch Lórántot. Ha rámtelefonált, mer' verset írt, s azt akarta felolvasn, gyakran Basch hangján szólt a telefonba. „Unghfááhii dohtor?"...

bel-díjat nyújtom át Gabinak. King's College! Tagság! Fellow! Akinek ez van a névjegyén, a Világbank igazgatójához is besétálhat bejelentés nélkül. A földgolyóbis minden egyetemén cserébe azonnal tanszéket kínálnak ezért a címért. (Hazánk kivétel.)

Gabit azonban csupán az érdekelte a hírből, hogy mit kell majd csinálnia Cambridge-ben.

És kiábrándultan, csalódottan nézett rám, amikor meg kellett vallanom: valószínűleg semmit.

Az angliai Cambridge egyetemi rendszerét, a kollégiumok szerkezetét elmagyarázni nem tartozik az egyszerű feladatok közé. Csak egyetlen jellemző adatot: abban a városban több a tanár és doktorandus, mint a diák. Nem mindenki tanít tehát, aki tanár.

— Mit csinál akkor? — kérdezte Devecseri.

Erre meg csak azt tudtam felelni neki, amit nekem mondott azonos kérdésemre a saját kollégiumom elnöke. „Generating ideas", vagyis „eszméket ösztönözni". „Gondolato-

Lacza Márta

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12.
XXIII. évf. 19. sz. 14, lap.

A tuloldalon lásd: Molnár Vera+ "Négyből kettő" c. rajzát.

MÁCZA JÁNOS HAZATALÁL

Több mint fél évszázados késéssel idehaza, magyarul is olvasható *Mácza János* kismonográfiája, *A mai Európa művészete S. Nyirő József* fordításában. A művet „anyanyelvén" a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Népművelési Propaganda Iroda jelentette meg. Az orosz nyelvű első kiadás óta jócskán megváltozott a kontinens művészeti arculata. Ennek ellenére az *Irodalmi Múzeum* című sorozat legfrissebb forráskiadványa ma is felfedezésszámba megy.

Az első méltatások egyikét nem kisebb személyiség írta, mint Lunacsarszkij. A tudós *kritikust* a vállalkozás kimenetele, a Szovjetunió termékenyen kísérletező kulturális életének *népbiztosát* pedig a kísérletező Európa eredményeinek gyorsmérlege érdekelte. A „kivételes alkotás" végső tanulsága ma sem mellékes: „amennyiben elengedhetetlen, hogy figyelembe vegyük a proletariátus művészeti építőmunkájában — legyen ez a háborús korszak, vagy a győzelem utáni kulturális alkotás időszaka — mindazt, ami az elmúlt korok művészi próbálkozásaiban pozitív volt, úgy ebből nem zárhatjuk ki a legújabb művészi eredményeket sem..." (Balogh Tibor fordítása).

Az új eredményeket — többek között — olasz és orosz

~~lyen bíróság, sohu nem lehet képes~~
~~annak kifürkészésére, hogy közben~~

Molnár Vera

Vera Molnár: Négyből kettő

SZÁRAZ GYÖRGY ROVATA

NAPTÁR

Hogyha golyóznak a gyerekek,
az isten közöttük ott ténfereg.
S ha egy a szemét nagyra nyitja,
golyóját ő lyukba gurítja.
(JÓZSEF ATTILA)

UTTORŐVEZETŐK 7. KONFERENCIÁJA: „Változás tapasztalható a társadalom szerkezetében, a felnőttek, a családok életmódjában."

MAGYAR HÍRLAP, II. 25. KOSA ERZSÉBET: „A hatvanas évek elejétől a gyermektelen házaspárok együttmaradásának esélye nagyobb az esélye, míg a kétgyerekes családok felbomlása messze meghaladja az átlagot."

... avagy a felbomlás:

— Apu, mióta vagy te az anyu férje?
— Tíz éve.
— Hűha! És még meddig muszáj?

MAGYAR HÍRLAP, II. 25. KOSA ERZSÉBET: „Az urbanizáció következményeit személyes magatartással követni elég nehéz. Plusz megterhelés különösen a feleségre, az anyára hárul."

LITYERATURNAJA GAZETA, 6. sz.: Egyes

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12. XXIII. évf. 19. sz. 3. lap

Amikor viszont felsorolta, hogyan akar élni, szinte teljes egészében szülei életmódját ismételte meg."

MAGYAR NEMZET, II. 27., MARÓT MIKLÓSNÉ: „Szaporodik a rendszeresen italozó anyák száma."

MAGYAR NEMZET, IV. 7.: „— Vannak napok, amikor anyu félóránként küld pálinkáért... Már többször elhatároztam, hogy inkább megiszom, csak neki ne maradjon."

LOBOGÓ, 18. sz., SZŰCS ISTVÁNNÉ: „A mi gyerekeink szellemileg, fizikailag minden előző nemzedéknél fejlettebbek. Mégis... kitolódott a gyerekkor... Túl hosszú az az időszak, amikor a gyerek úgy kap meg mindent, hogy nem kell érte csinálnia semmit."

A NEMZETKÖZI MUNKAÜGYI SZERVEZET JELENTÉSÉBŐL, 1979.: „A világon mintegy 52 millió 14 éven aluli gyermeket dolgoztatnak, köztük több milliót már hetedik életévében. A kizsákmányoláshoz kapcsolódik a gyermek prostituálása. Brazília szegény tartományaiban sok szülő bordélyházaknak adja el leánygyermekét."

NÉPSZABADSÁG, II. 24. DR. SZIJÁRTÓ KÁROLY LEGFŐBB ÜGYÉSZ: „Bár a bűncselekményt elkövető gyermekkorúak száma — 2780 — nem nagy, de a puszta tény is negatív."

MAGYAR KÉPES ÚJSÁG, II. 15.: „A nagyvárosok különösen a fejlődő országokban növekszenek robbanásszerűen. A betegségnek és bűnözésnek ezekben a fészkeiben ma 156 millió 15 éven aluli gyermek él."

SZPILKI, IV.: „1978. december 1-től a svéd parlament betiltotta az ólomkatonák és katonai

SIMONFAI:

Nincsene

Így zsörtölődött a háziasszony, bizonyítékul az asztalra helyezve néhány infantilis zsemlepéldányt. — Nem a zsemle ment össze, a pofánk tágult ki! — legyintett rá a férje.

Bizony nincsenek pékek. Ahogyan bányászok, építők, fások, vasasok, postások sincsenek. Hová lettek? Jó negyedszázada, megbízható baráti körben erre a kérdésre összefércelt „szellemességgel" illett felelni: — Ne a föld alatt, a munkapadok, kemencék mellett keressétek őket, hanem az igazgatói bársonyszékekben!

Az utóbbi megjegyzés rosszhiszeműségét aligha kell bizonygatni. Az ilyenfajta tréfálkozáshoz savanyodottak is állítják, hogy ennek a hülyéskedésnek azért van némi igazságmagva. Sok-sok esetből kihámozható a kortünet: egy-egy tekintélyes munkásdinasztia folyamatossága megszakadt.

★

Itt is, ott is megemlítik a közgazdasági szabályozók elévülhetetlen érdemeit. Azt az egyszerű eljárást, amely a bérarányok tetszés szerinti módosításával önműködően irányíthatja a munkásoknak a tervekben elképzelt megoszlását. (Az eljárás hasonlítható azokhoz a szövevényes szerkezetű gépi berendezésekhez, amelyek segítségével néhány fehér köpenyes dolgozó erőműriásokat működtet.) E szabályozók alkalmazását illetően különböznek a vélemények. Sokan elavultnak ítélik, s meg is okolják miért. Amikor még egy-két szakmáról volt szó, kézenfekvő megoldásként kínálkozott. Ma már képtelenség volna valamennyi foghíjas szakmát ezen az úton kiegészíteni.

~~ezt mondom: benne — élt. Belőlük~~
~~került ki, s azokból, akiktől függe-~~

Lacza Márta

Élet és Irodalom, Bp. 1979. ápr. 28.
XXIII.évf. Lacza Márta rajza 17. sz. 10. lap.

ndok estjet. Kortárs költők
ivein kívül épp a forradalmak

ivesz, aki hibátlan szöveggel
ndta volna el Juhász Gyula
rseit! Nem hangsúlyozásbeli,
elmezési különbségre gondolok,
nem szó szerint értett szöveg-
ségre.
Szóban, írásban jobban kellene
ztelnünk a költői szót. Hiszen
sztolányi megírta: „Ki a köl-
? Az az ember, akinek a sza-
k fontosabbak, mint az élet."
ly is „elvérzik egy gondolaton".
éppen Juhász írta a költői al-
tás szenvedéséről:

Form
gond
És el
igén.

A szerk
nél könnyebb: *csak* figyelniük
ene a gondolatokra.

Péter László

ÁSULTAN

anyadnak szólítottál — mondta a hervatag királyné, és kedvesen megcirógatta Hófehérkét.

Meskete II.

— Anyu, te hány éves vagy?

— Harminckettő.

— Akkor te már boszorkány vagy?

Meskete IV.

— Egy rózsaszál szebben beszél — szólt Böbe-baba a Pipacs-bárban, és undorral odébb pöckölte a gyűrött százdollárost.

szemmel.

tam...

Mit képes tenni az arasznyi lét? — sóhajtott az újszülött kérész, és már el is ment a kedve az egésztől.

Mitológia

— Jól össze vagyunk fonódva — szólt a kígyó Laokoónékhoz.

Aranyigazság

kel, aranyat
Júdás, amikor
dosont a Get-
De csak

Kísértethistória

Házmesterék az utcán, zászlókkal, ünnep előtt:

— Hová tegyük a vörös zászlót?

— Nem mindegy?

— Ki tudja?

Lacza Márta

Rajza. /részlet/
Repr.

Fenti rajzot lásd: El Kazovszkij rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. aug. 25.
XXIII. évf. 34. sz. címlap.

Lacza Márta

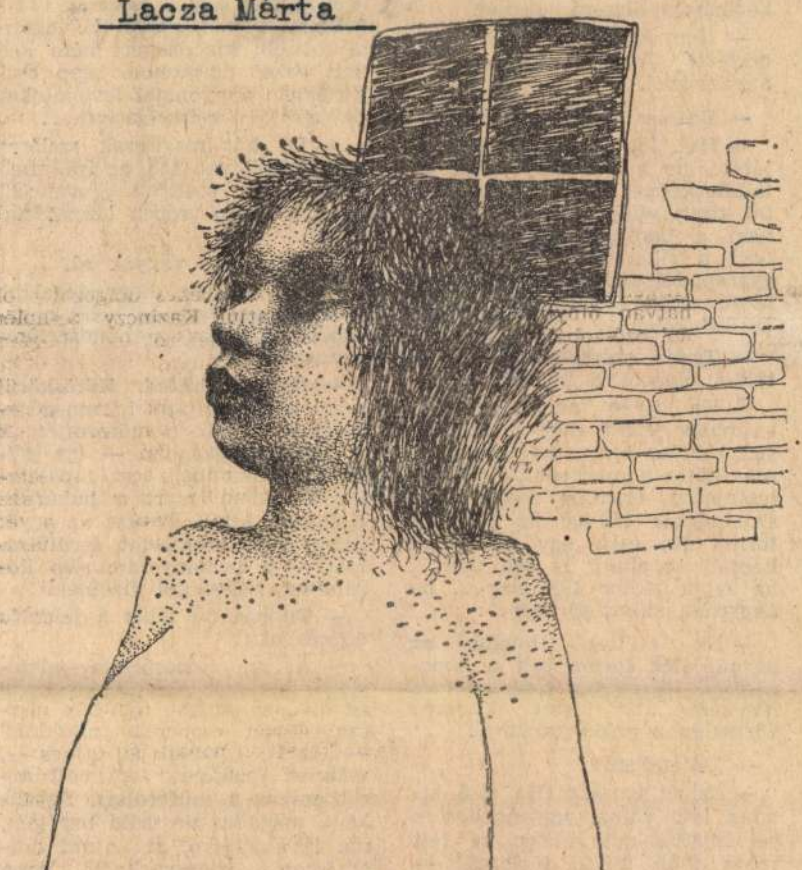

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom. Bp. 1979. juni. 30.
XXIII.évf. 26. sz. 10. lap.

megkaptam a kritika szokásos két-három dicsérő jelzőjét.

— Nem erről van szó. Nem az erkölcsi javakról, hanem az anyagiakról.

— Bocsáss meg, nem értlek.

— Hát, ide figyelj! Nekem ne játssz, ne színészkedj ilyen ártatlan képpel. Nem az adóhivatal tisztviselője áll előtted, hanem a barátod, írótársad. Aki örül a sikerednek. Az anyagi gyarapodásnak nemkülönben.

tudod olvasni a kolofont.

— Ha ilyen nagy példányszámban jelent meg a fordításod, minden bizonnyal szép summa ütötte a markodat. A könyv huszonhat forintba kerül. Huszonhatszor 152 400 az 3 962 400 forint. Ha csak egy százalékot kaptál, az akkor is 396 ezer... ha felet, akkor 198 ezer... ha negyedet, akkor 99 ezer...

— Ne erőltesd tovább az agyad. 4752 forint volt a honorárium. Harmadik kiadás lévén, ívenként 216 forint. Teljesen független a példányszámtól.

— Lehetetlen.

— Ez az igazság. Ha első kiadás lett volna, ugyanebben a példányszámban, akkor se lett volna több 23 760 forintnál — az ívenkénti 1080-at számolva. Ami ráadásul kiemelt tiszteletdíj, a legmagasabb.

— Nahát, ezek a kiadók!

— Ne szidd őket. Nem fizethetnek többet. Pedig szeretnének. Mert így lassanként kihal a „szakma". Valamirevaló műfordító hovatovább nem vállalja

Ha csak egyszer jelenik meg a két regény, akkor összesen 13 860 forintot kapok értük. És végtére a további kiadásokért nem kellett sokat dolgoznom: épp csak átnéztem a nyomdai levonatokat, javítgattam, csiszolgattam...

— De hát mégiscsak szellemi tulajdonról van szó, az író mellett a te szellemi „javadról", amit a kiadó szépen kamatoztatott...

— Büszke is vagyok rá.

galább
nagy-
árium-

rendszer.

— Rosszul hitted. Körösközül a mi tiszteletdíjunk három-négyszeresét kapják a műfordítók. S a legtöbb országban — így például Romániában, ezt tapasztalatból tudom, mert a bukaresti Kriterion kiadó átvette az egyik itthon már megjelent fordításomat — a példányszám sem közömbös: százalékot fizetnek.

— De hát mi lehet a jelentős eltérés oka?

— A mi honorárium rendszerünk igencsak elavult, gyökerei az ötvenes évekbe nyúlnak vissza. Olyan emberek „alkották" — köztük írótársak is, sajnos —, akiknek fogalmuk sem volt arról, mi az a műfordítás. Egyébként, magadra ne vedd barátom, ma is akad író, aki a mi dolgunkban „ellenszurkoló". Ama téveszme megszállottjaként, hogy a fordítás-irodalom elnyomja a hazait. Fordítsák csak az ő műveiket, minél többet, minél több nyelvre. „Importra" nincs szükség. Pedig nyilvánvaló: az irodalmak nem „konkurálnak" egymással. Még azt is hozzátenném, hogy bár a külföldi megjelenés valóban egyéni és nemzeti dicső-

Lacza Márta

Élet és Irodalom. Bp. 1979. aug. 4.
XXIII. évf. 31. sz. címlap.

Lacza Márta rajza

a közelet egyik mutatójával. Ebbe a vonulatba illik Márványi György *Demokrácia — kicsiben és nagyban* című írása, amely az Élet és Irodalom 1979. július 7-i számában jelent meg.

Ellentmondás feszül a vitával kapcsolatos elvi állásfoglalásunk és a valóságos helyzet között. A vélemények ütköztetésére szükség van a gazdasági életben, a tudományos és a művészeti életben egyaránt. Többnyire elfogadják ezt azok is, akik adott esetben úgy védik pozíciójukat, hogy nem állnak le vitatkozni, mert nincsenek rákényszerülve. Persze, a közéleti szokásoknak is megvan a maguk története. Annak a vezetési stílusnak például, amelynek csak egyik tünete a vita hiánya, nagy hagyományai vannak A szaknyelv ezt *autokratikus vezetésnek* nevezi; lényeges jellemzője, hogy miközben a központi irányítás az általa helyesnek ítélt programot végrehajtja, igazából nem tart igényt a visszacsatolásra. Bár általában nem szeretjük ezt a vezetési stílust, vannak olyan helyzetek, amelyekben a legeredményesebb. Nem nagyon lehet például légideszant-hadművelet közben az akció értelmét érdemben vitatni. De vannak olyan munkafolyamatok is, amelyek az ilyen típusú vezetés mellett a leggazdaságosabbak. Sőt, a modern ipari tevékenység munkafegyelme is ezen alapul, csak itt a pénz bújtatott módon végzi a szabályozást. (Napról napra szembekerülünk azzal, hogy milyen nehéz a szabályozás egy részét olyan magasabb rendű, de szubjektív tényezőkre átruházni, mint a munkaerkölcs, tudatosság.)

Az iskolai oktatás is ilyen autokratikus elvek alapján szervezett. Márványi György is csak két kísérleti jelleggel működő iskolát tud felhozni ellenpéldaként, amelyek don vezetett csoport csaknem azonos szinten teljesít a vezető jelenlétében és távollétében egyaránt, tartja normáit és szokásait. Az autokratikus módon vezetett csoport viszont az első adandó alkalommal kitör a szabályozottságból, vezető nélkül szétzilálódik, alulteljesít, esetleg anarchiába csap át.

Mi, kellő társadalmi tapasztalatok birtokában, már jó ideje demokratikus vezetést szándékozunk megvalósítani. A változás lassabb, mint szeretnénk. Már csak azért is, mert az ilyen bonyolult szociálpszichológiai konstrukció, mint a vezetés (és a vezetettség) hagyománya lassabban változik, mint a környezeti feltételek. Részben azért, mert viszonylag állandó személyiségvonásokhoz kötött — tudniillik az autoriter személyiséghez —, részben pedig azért, mert a már kialakult kapcsolatok túlélik időszerűségüket. Ezért megkockáztatom, hogy a vita nélkülözése általában nem egyszerű hiányállapot, amely bármikor megszüntethető, hanem egy sajátosan torzult állapotot jelez. Ha már kialakultak a hallgatólagos érdekszövetségek, akkor ezeket nagyon nehéz áttörni. Ha a nyílt vitákat valami akadályozza, akkor az érdemi történések a színfalak mögött, nehezen ellenőrizhető módon zajlanak. Aki ilyen légkörben próbál vitatkozni, az óhatatlanul megsérti a már kialakult játékszabályokat.

A legkülönbözőbb területeken éleződhet ki a hagyományos és az új irányzat harca, de nem mindegy, hogy milyen feltételek mellett folyik a küzdelem. Az optimális szintézishez olyan légkör szükséges, amelyben mindkét fél vállalni köteles a vitát.

Szerdahelyi Szabolcs

adatokkal ugyan nem rendelkezünk, de sem a kritikus, sem a szerkesztő nem él elefántcsonttoronyban, alkalma van szembesíteni véleményét az irodalomban, művészetben nem „bennfentes" nézők ítéletével is, mely gyakran **nem** azonos az övével. Ajánlanánk ugyanezt a levél írójának is, hiszen: 1. Nem találkoztunk egyetlen olyan nézővel sem, aki a szövegből ne értette volna meg, hogy az a bizonyos apa nem rablásért, lopásért vagy egyéb bűnért ült börtönben, hanem törvénytelenül ítélték el, rehabilitálták, párttagsági könyvét is visszakapta. Hogy mindez megviselte, hogy a lányával való megrázó találkozás után leissza magát? Az irodalmi mű egyik erénye éppen az, hogy jelzi: az ember élete, idegrendszere, törékeny, a sérelmek nem múlnak el nyomtalanul. 2. „Illendő már tudomásul venni" — írja Ön epésen — minden élő költő, író... ha nem is éppen zseni, de legalábbis zseniális." A Sértés írója, Vaszilij Suksin, a világhírű író-színészrendező-festő valóban zseni. Noha már 1974 ősze óta nem él.

TÖBBEKNEK. Július 21-i számunk **Közönségsiker** című glosszája azon a művelődésszociológiai tényen meditált, hogy az évtized nagy közönségsikerei olyan művészileg kétes értékű vagy egyenesen giccses alkotások voltak, mint a **Love story** például, a **Gyökerek** vagy a **Holocaust.** Több olvasónktól kaptunk felháborodott levelet: miért minősítette a glosszaíró hiteltelen agyalmánynak a Holocaust című tévésorozatot. Legszigorúbb olvasónk azt találta írni, hogy aki „agyalmánynak nevezi a filmben látott borzalmakat, annak talán egy náciobártban lenne a helye." Válaszunk: arra kérjük levélíróinkat, gondolják át még egyszer szigorú ítéletüket. Fontolják meg, hogy a téma nem azonos a művel. Igaz tényekből is lehet giccses agyalmányt koholni és kitalált tényekből is lehet remekművet alkotni. A Holocaustban ábrázolt történelmi tények nem kitaláltak, a tévésorozat mégis hiteltelen. Sajnos.

Lacza Márta

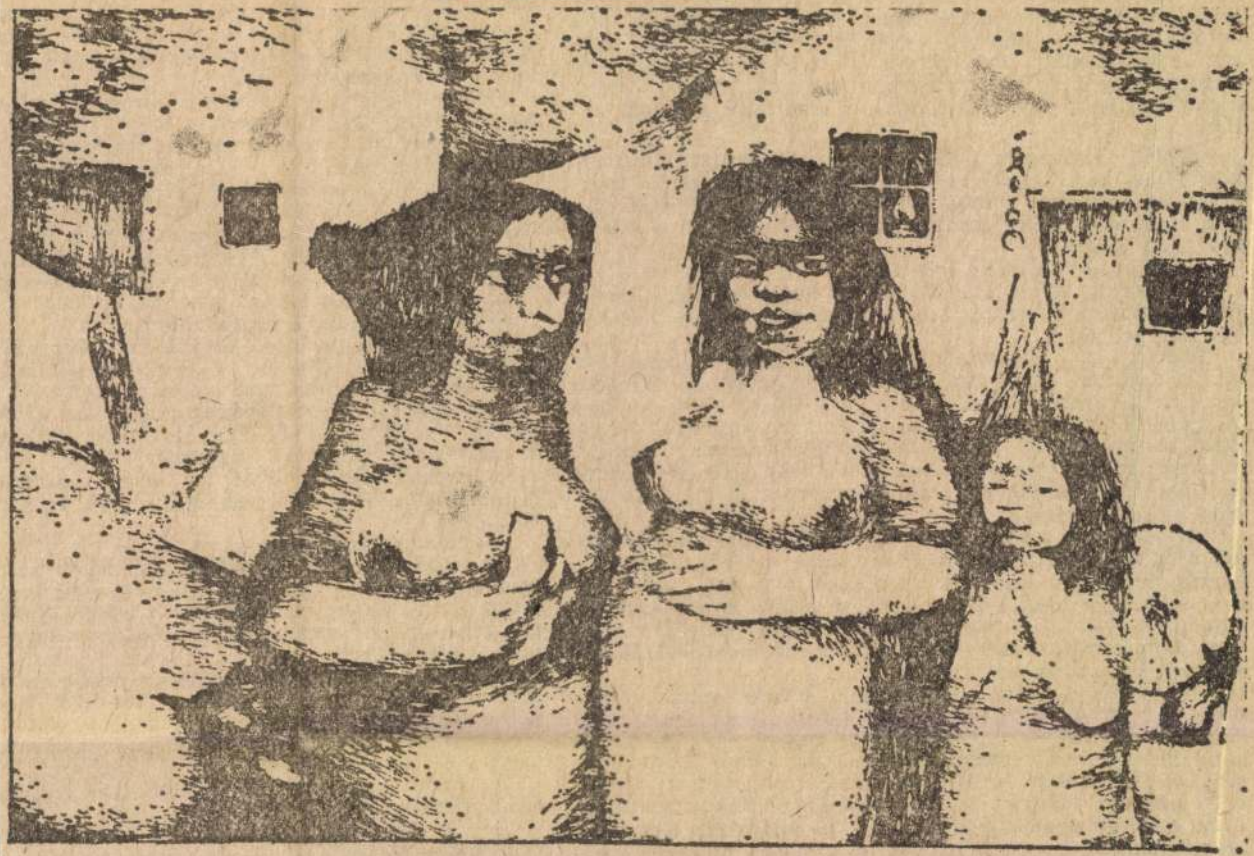

Lacza Márta: Telep

13

ÉLET ÉS IRODALOM Bp.

1978. dec. 16. XXII. évf.
50 sz. 13. lap.

lóky közönyösen. Az eléje tett papirosok fontos sorait követte töltőtolla hegyével.

Kedden reggel, a gondosan kiválasztott és becsomagolt finom pulóverrel aktatáskájában, beült a hatalmas kék autóba, aminek feljegyezte a számát. A sofőr ott állt jobbról, az ajtaja előtt. Nem támaszkodott hanyagul, egyenesen tartotta magát, és az irodaépület irányába nézett. Amint észrevette, hogy feléje tart, tüstént kinyitotta a kocsi ajtaját.

Szalóky viszonozta a nála alacsonyabb és fiatalabb férfi köszönését, kezet fogott vele, de a nevét nem mondta meg, azt a sofőrnek már tudnia kellett. Ő viszont, miközben intett, hogy nem hátra, hanem előre ül, és bebújt a vezető mellé, így szólt:

— A nevét, ha lenne szives...

— Mentes Gyula... Mentes Gyulának hívnak, kérem tisztelettel... — felelt a sofőr, hangjában is tisztelettel s egy kis zavarral is.

Szalókynak tetszett, hogy Mentes először a hátsó ülés ajtaját tárta ki előtte. Ez a köztük levő rangbeli távolság tudatára és szerénységre vallott. A többiek, akikkel már többezer kilométert tett meg az eltelt évek folyamán, feszélyező könnyedséggel, olykor kellemetlen, nehezen kivédhető bizalmaskodással fogadták, ami azt a vélekedésüket takarta, hogy „hát hiszen, te is csak onnan jöttél, ahonnan én, csak jobban ügyeskedtél."

Szalóky, míg a város sűrű forgalmából kijutottak az országútra, két kezét a térdére állított, lapos dobozhoz hasonló, kemény aktatáskán tartotta. Jobbra hajtotta fejét, mintha a szembejövő kocsikat nézné, pedig a sofőrt tanulmányozta, akit majd Makoldon, titkos célja érdekében, egy időre minden feltűnés nélkül és gyanúra semmi okot nem adó ügyességgel le kell ráznia magáról.

Negyvenöt év körüli ember volt, sovány, szinte vézna. A mellkasa lapos volt, majdnemhogy homorú, a válla, háta meg kissé kidomborodott, mintha két erős tenyér a mellét, lapockáját gyakorlott nyomással meghajlította volna. Simán hátrafésült, fekete haja kicsit zsírosnak látszott, s itt-ott a fésű fogai nyomán szétnyílt, az alsó, összetapadt réteget mutatva. Arca egészségtelenül sárga volt, s a járomcsontok alatt mélyen behorpadt. Szeme is mélyen ült a magas, de felfelé keskenyedő homlok alatt.

Szalóky elégedetten figyelte meg mindezt, s még nyugben van. De munkaidőben... A gyár sofőrjét, k zinjét igénybe véve... Egy olyan ellenőrzés ürüg dokolható ugyan, de nem sürgős, és valójában csa hét múlva válna igazán esedékessé. Amikor, ha ne ismét meg kell tennie ezt az utat. Természetese napon, amikor Böbe értesíti, hogy a férjének, szi losan, vidékre kell utaznia.

Ha nem akarja is... De még mennyire, mily fogja vállalni! Az a bizonyosság, hogy a következ már kemény kötelezettség teszi lehetővé, eloszla észlelhetővé zsugorította a belül mocorgó kényel

A makoldi gyárban pontos számítással délig t A meglepetést legyűrő, készséges udvariassággá Szalóky, hogy igazgatójának messzemenő tájékozt gálhasson, a műhelyek látogatása és az irodai során valósággal kimerítette a gyárrészleg mérnök gatóját. A sürgető, többször is megismételt ebé kedvesen és sajnálkozással elhárította:

— Sajnos, nincs időm, tovább kell utaznom, lítettem, hogy nem Makold az úticélom, csak ha n tem keresztül, hát felhasználtam az alkalmat...

Az előre eltervezett időpontban ült be ismé Amikor a városszéli gyár már jócskán a háta mö az egyik téren megállíttatta az autót.

— Nézze, Mentes elvtárs... Nekem még van intéznivalóm. Maga addig ebédeljen meg, és itt, lálkozunk.

— Mikor, osztályvezető elvtárs?

A sofőr hangját határozottan megrezgette az i lyen ülő, árnyékos szemében valamiféle remény gyúlt fel. Az ő meg nem határozott külön útjáva ban teljes közöny volt benne, ezt Szalóky világos most ő lett kíváncsi.

— Miért kérdi? Hiszen úgyis megmondtam v gyezte meg könnyedén, s egy kis mosollyal, hog bele a szót a vézna, tiszteletteljes tartással előtte

Mentes lesütött szemmel félrenézett és zavart mégis eltökélten válaszolt:

— Lenne egy... egy kis dolgom itt... Úgy ké óráig tartana... Ha lehetne addig...

— De hát miért nem használta ki az időt, a gyaltam? — kérdezte csodálkozva Szalóky.

— Nem tudtam, hogy olyan sokáig... És má tunk a gyárban. Azt hittem, legfeljebb egy óráig

Lacza Márta

A Beresényi Klubban Birkás Ákos és Halász István november 14.-től, a Műcsarnokban Somogyi József és Reich Károly november 17.-től, a Csepel Művek Munkásotthonában Németh Miklós, Csorhalmi Eszter és Szabó Jánna november 19.-ig, a Beresényi Klubban Najmányi László november 21.-től, az ujpalotai Lila Iskolában Turcsán Miklós november 23.-ig, a Szoboszlói Galériában Pócsi László: "Fonalképek" cimmel november 26.-ig, a Stúdió Galériában Lacza Márta december 2.-ig mutatja be alkotásait a felsorolt kiállitótermekben, mint a lap hirül adja a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 18.
XXII. évf. 46. sz. 8. lap.

Lacza Márta, festő- és grafikus

A csepeli képzőművészek móri tárlatán szerepel a művész grafikája, melyen megjelenik Csepel eltűnőben levő arca, a Király-major, a sufnik tegnapi világa. Helyette ma új élet növekedik, családi házak emelkednek. /említve/

-zes-: Erőtlen erővonalak.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. okt. 18.

Lóránt Zsuzsa

A Nemzeti Galériában rendezték meg a Fiatal Képzőművészek Studiójának kiállitását. Vadas József: "Huszévesen" cimmel részletes leirást ad a tárlaton szereplő müvekről s alkotóikról.
Külön választja a textiltervezőket: Benkő Marianna, Erdős Julia, Martos Katalin, majd a plakátgrafikusok következnek: Eskulits Endre, Helényi Tibor, Rényi Katalin és Szyksznian Wanda. Utánuk az üvegtervezőkről szól: Buczkó György, Mészáros Mária. Ezután elmondja, hogy a rendezőség elkülönitett boxokat ajánlott a fiatal müvészek számára, akik szivesen vállalták a kezdeményezést, mivel igy beválthatták elképzeléseiket. Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 5o. sz. 13. lap.

Lacza Márta

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 MÁJ 26

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikusművész

1021

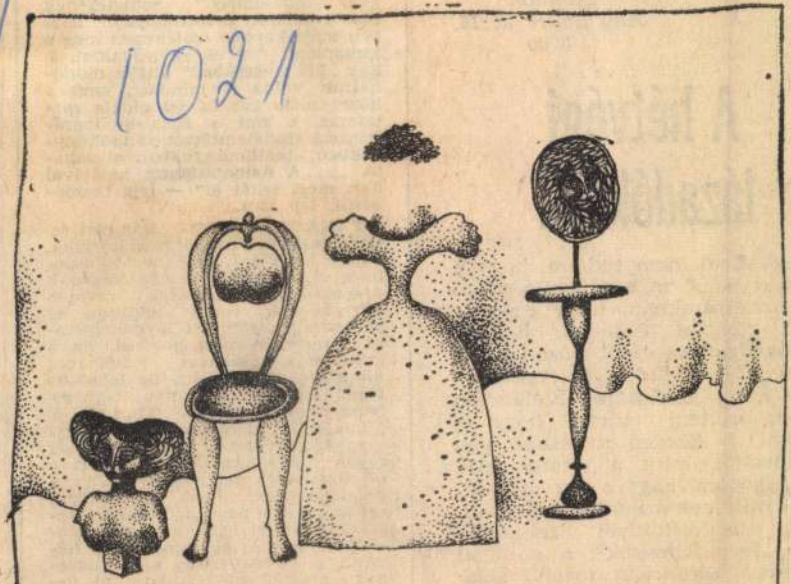

Lacza Márta: Szobor

Tompa

Szol
Ady End
50

A hétvégi
lázadókhoz

Megvallom, nem tudtam, hogy a magyar punk már olyan tényező lett fővárosunkban, hogy egészoldalas riportot érdemel. Süksd Miklós *Beatrice* című írása, az ÉS május 12-i számában, érzékletes képet ad a jelenségről. Életemben először örültem annak, hogy — eszerint — Szeged messzebb van Budapesttől, mint a térkép jelzi. Bár aggódom, hogy a ma még kirívó kivételnek számító, zsilettpengével, biztosítótűvel felszerelt, 79-es „forradalmárok", a szombat délutánra bátorságot merítő lázadók elszaporodása nálunk is csak idő kérdése.

feladó nélküli írásokat nem közlünk, s csak kivételes esetekben válaszolunk rájuk, az Ön hozzászólásának újszerű eszmefuttatását röviden közzétesszük. Hadd okuljon az emberiség! Malthust megszégyenitő határozottsággal helyesli, ha a „csúnya ellenszenves természetű nő boldogtalan lesz, de legalább nem szaporítja a csúnya vagy ellenszenves lények táborát". E „humánus" szempontból állapítja meg szomorúan, hogy még sok olyan férfi akad, aki „nem ért a nő testi vagy lelki előnyeinek megítéléséhez". S az ő vakságuk eredményeképpen „láthatunk közöttünk annyi csúnya vagy ellenszenves természetű embert." Népünk és az emberiség elcsúfulásának apokaliptikus képét új veszélyként fenyegeti a mesterséges megtermékenyítés tudománya —

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

DAILY NEWS
1978 NOV 29
Márta Lacza

1021

What's on on Wednesday?

OPERA: Figaro's Marriage. 7 p.m.
ERKEL: Ballet performance. Ninth Symphony of László Lajtha; Concertino by Kamilló Lendvay; Eighth Eclogue by Iván Székely and Variations on a Children's Song by Ernő Dohnányi. 7 p.m.
ACADEMY OF MUSIC: Hungarian State Symphony Orchestra. 7.30 p.m.
OPERETTA: Die Fledermaus. 7 p.m.

Exhibitions:

NATIONAL MUSEUM: History of the Peoples of Hungary from Prehistoric Times to the Magyar Conquest (A.D. 896).—History of Hungary from the Magyar Conquest to 1849.
MUSEUM OF FINE ARTS: 19th- and 20th-Century European and Czech Drawings.
NATIONAL GALLERY: Sculptor Agamemnon Makris.
PALACE OF EXHIBITIONS (Műcsarnok): Sculptor József Somogyi and graphic artist Károly Reich.
MUSEUM OF APPLIED ART: Old Caucasian Rugs and Carpets.
MUSEUM OF ETHNOGRAPHY: Ancient and Contemporary Art of Mexico.
MUSEUM OF HUNGARIAN WORKERS' MOVEMENT: Exhibition of works by the Group of Socialist Artists (1934-1942).
BUDAPEST HISTORY MUSEUM: 18th-Century Pest-Buda Goldsmith Art.
MUSEUM OF TRANSPORT: Transport and Communication Workers Role in the 1918-1919 Revolutions.
NAGYTÉTÉNY CASTLE MUSEUM: Baroque Goldsmith Art.
STUDIO GALLERY: Painter Márta Lacza.
INSTITUTE FOR CULTURAL RELATIONS: "Today, Yesterday, Tomorrow" Lajos Vincze's graphics about Iraq.

In the country:

ESZTERGOM, CULTURE CENTRE: Budapest MÁV Symphonics, conducted by Richard Kapp (US), with collaboration of Ferenc Tarjáni (horn). 7 p.m.
LENINVÁROS, CULTURE CENTRE: Concert by Zoltán Kocsis, Kálmán Berkes and Miklós Szenthelyi. 7 p.m.
SOPRON, LISZT FERENC CULTURE CENTRE: Concert by the Szombathely Symphonic Orchestra, conducted by Gyula Borbély, with collaboration on the violin of Vera Gyarmati. 8 p.m.
BÉKÉSCSABA, MUNKÁCSY MIHÁLY GALLERY: Ceramics by Éva Kovács.
KECSKEMÉT, PICTURE GALLERY: Painter Tibor Kováts.
SZÖNYI ISTVÁN GALLERY: Painter Marianna Benkő.
SZOMBATHELY, PICTURE GALLERY: Painter Simon Sarkantyú.
KAPOSVÁR, PICTURE GALLERY: Painter Sándor Ernő Nagy.

WEATHER: Mostly overcast. Snow in W, elsewhere sleet, rain. Wind W, fresh or strong in W, S and moderate to fresh in the Great Plain. Max. temp. around Zero in W and around 5 °C in E.

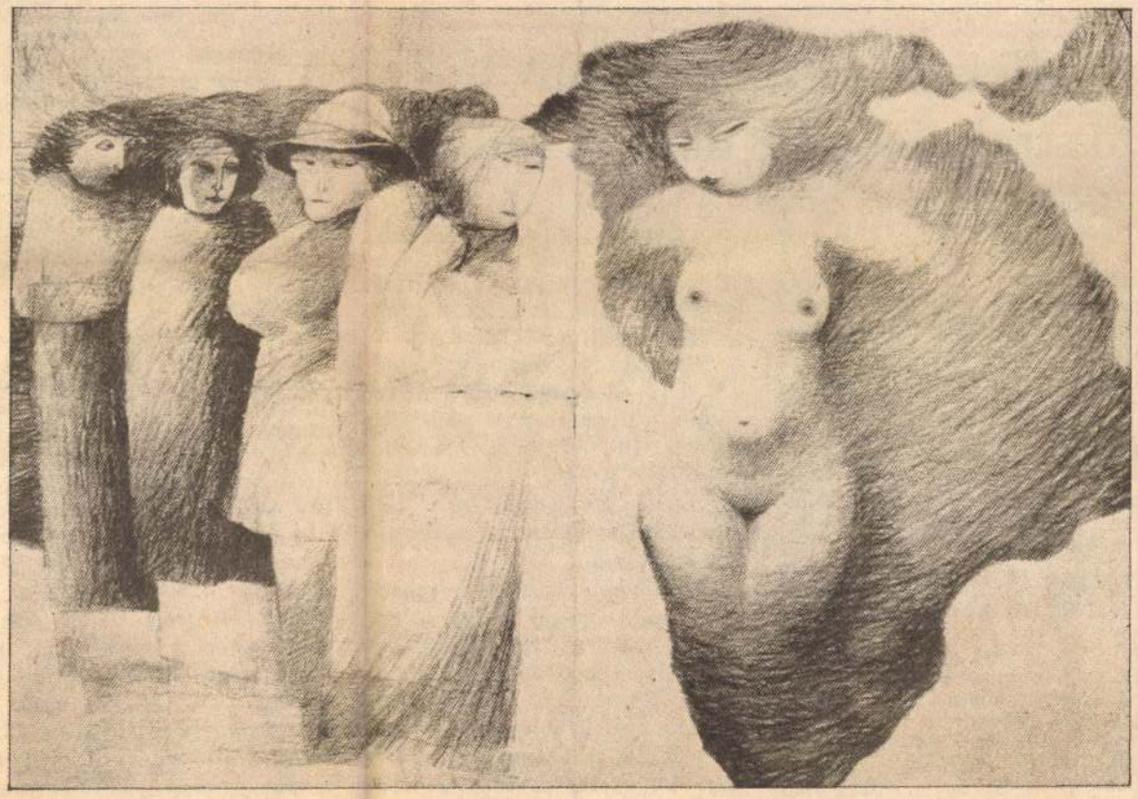

"TRANSIENCE", one of Márta Lacza's works at her one-person show at the Studio Gallery. Born in 1946, Lacza studied painting at the Budapest Fine Art School, under Simon Sarkantyú. After graduation, she joined the Studio of Young Artists. She has contributed works to 32 exhibitions since 1974 and has arranged three one-person shows. She has won several prizes, and took part in the Kasterlee, Belgium, artists' colony in 1978

PHOTO MTI

were beginning to suspect —that Venus was very hot with a very dense and dry atmosphere.

Eleven spacecrafts have since explored Venus, including four Soviet landing crafts that radioed data back from the Venusian surface. The last two, Veneras 9 and 10, transmitted the first photos from the surface in 1975.

It is now known that Venus' surface temperature is at least 900 degrees Fahrenheit (482.8 °C) and its atmosphere is 100 times thicker than earth's.

The six American crafts due to reach Venus Dec. 4 and Dec. 9 will concentrate on the Venusian atmosphere. One, Pioneer Venus 1, will orbit Venus for a year to return daily pictures of its cloud circulation and make radar maps of its surface. Five components of what originally was one Pioneer Venus 2 craft will dive into the planet's atmosphere, with four making top to bottom measurements.

The two Soviet spacecrafts scheduled to get there later in December will attempt landings and surface studies, to radio back more photos of the planet's rocky surface.

The key question that American and Soviet scientists hope their probes will help answer is why does Venus differ so much from earth when its size, mass and location suggest it might be earth's twin?

Of more pragmatic importance, could earth's climate evolve into one similar to Venus' someday?

They are US President Jimmy Carter, Valéry Giscard d'Estaing of France, Soviet leader Leonid Brezhnev, Carlos Andres Perez of Venezuela, Josip Broz Tito of Yugoslavia, Kenneth Kaunda of Zambia, and S. M. Bhumipol Adulyadej, the king of Thailand.

The 50-minute program will be broadcast in January and is being produced in collaboration with the First Channel of

cerned.

Unesco Director-General Amadou Mahtar m'Bow and other Unesco officials will also take part in the show, which will be compared by actor-comedian Peter Ustinov.

National television networks throughout the world, who may add messages from their own chiefs of state to the program, will receive the recording of the show on request.

Coffee doesn't contribute to strokes — US doctors say

Chicago (UPI) — Coffee drinking does not contribute to heart disease or strokes, according to a new study published in the journal of the American Medical Association.

A study of coffee drinkers in Evans county, Georgia, found no statistical difference in deaths between coffee drinkers and abstainers, the article said.

The study was conducted by Dr. Siegfried Heyden of Duke University's medical centre in an area of the country known in medical circles as the "stroke belt" for its high incidence of cerebral hemorrhages.

"Medicine's accusing finger, habitually wagging at life's pleasures, has not bypassed the coffee cup," wrote journal editor Samuel Waisrub in an accompanying editorial. "These reassuring statistics will reassure the coffee drinker as well as the abstainer.

● **Tokyo** — About 280 pursers and stewardesses of Japan Airlines (JAL) 2,400-member cabin crew union went on strike Tuesday, protesting what they called management moves to split the union. A JAL spokesman said the walkout forced cancellation of 39 of 110 domestic flights and seven of 28 international flights, affecting about 4,000 passengers. Several hundred members of the cabin crew union and the 1,100-member cockpit crew union walked out Nov. 19 through 21, demanding higher year-end bonuses. The earlier issue has not been settled. — **AP**

auctioneer's hammer
a row broke out
daughter Liza Minne
judge to stop the sa

Miss Minnelli is
daughter by her secor
film director Vincent

The sale, of items ra
silverware to under
arranged by Sid Luft, Miss Garland's third husband.

The judge refused to stop the auction, but said he would decide on Friday who would get the proceeds.

A letter to Miss Garland by the late Bing Crosby fetched $400, and her trade union card went for $150.

Other items included an invitation to Miss Garland from the Duke and Duchess of Windsor and a pair of loaded dice given to her by the late Humphrey Bogart, who used them in "Casablanca".

Tokyo — Japanese men and women now have the longest life spans in the world, according to a government report released Tuesday. The 1978 welfare white paper said the average life span of a Japanese man in 1977 reached 72.69 years. For a woman it was 77.95 years. The report, issued by the Health and Welfare Ministry, said in 1976 the life span of the Japanese man was 72.15 years while that of the Japanese woman was 77.35 years. — **AP**

United Nations (AP) — Si
Eric Gairy, prime ministe
of Grenada, urged Monda
that the United Nations ad
unidentified flying objects t
its list of concerns.

Speaking before the UI
General Assembly's specia
political committee, he said
recent UFO incident in Aus
tralia seemed a compellin
reason for the United Nation
to "take a serious look at th
UFO phenomenon."

He was referring to th
October 21 disappearance of
single-engine Cessna plan
after its pilot, 20-year-old
Frederick Valentich, radioed
Melbourne airport that a large
UFO was "playing games"
with him.

Gairy revised an earlier
proposal for a special agency,
which he said would be too
expensive, and suggested that
three experts be assigned to
work as a UFO group within
the existing UN committee on
the peaceful uses of outer
space.

He said he has twice seen
UFOs, the first three years

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 JAN 20

Lacza Márta,
festő- és grafikus

1021

Lacza Márta: Séta után

rás: Egy nap

franciául?

kül a kommünárok oldalára áll. Olyannyira, hogy Brüsszelbe teszi át székhelyét, oda kell menekülnie. A belga kormány bejelentette, hogy nem ad menedékjogot az üldözött kommünároknak. Hugo

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 APR 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta
grafikusművész

1021

Lacza Márta rajza

művész, aki hibátlan szöveggel mondta volna el Juhász Gyula verseit! Nem hangsúlyozásbeli, értelmezési különbségre gondolok, hanem szó szerint értett szövegh ségre.

Szóban, írásban jobban kellene tisztelnünk a költői szót. Hiszen *Kosztolányi* megírta: „Ki a költő? Az az ember, akinek a szavak fontosabbak, mint az élet." *Ady* is „elvérzik egy gondolaton". S éppen Juhász írta a költői alkotás szenvedéséről:

Formát keresni minden
gondolatnak,
És elvérezni egy fonák
igén...

A szerkesztők, előadók dolga ennél könnyebb: *csak* figyelniük illene a gondolatokra.

Péter László

FÁSULTAN

anyadnak szólítottál — mondta a hervatag királyné, és kedvesen megcirógatta Hófehérkét.

Meskete II.

— Anyu, te hány éves vagy?

— Harminckettő.

— Akkor te már boszorkány vagy?

Meskete III.

— Csak egy a kívánságom — mondta a halacskának az öreg halász. — Paprikás, aranyhalból.

Meskete IV.

— Egy rózsaszál szebben beszél — szólt Böbe-baba a Pipacs-bárban, és undorral odébb pöckölte a gyűrött százdollárost.

Főpróba

— Jól össze vagyunk fonódva — szólt a kígyó Laokoónékhoz.

Aranyigazság

— Ki korán kel, aranyat lel — mondta Júdás, amikor pirkadat előtt kiosont a Getsemáné-kertből. De csak ezüstöt talált.

Kísértethistória

Házmesterék az utcán, zászlókkal, ünnep előtt:

— Hová tegyük a vörös zászlót?

— Nem mindegy?

— Ki tudja?

— Na várj! A 15-ben hol

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 13
ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

festő- grafikusművész

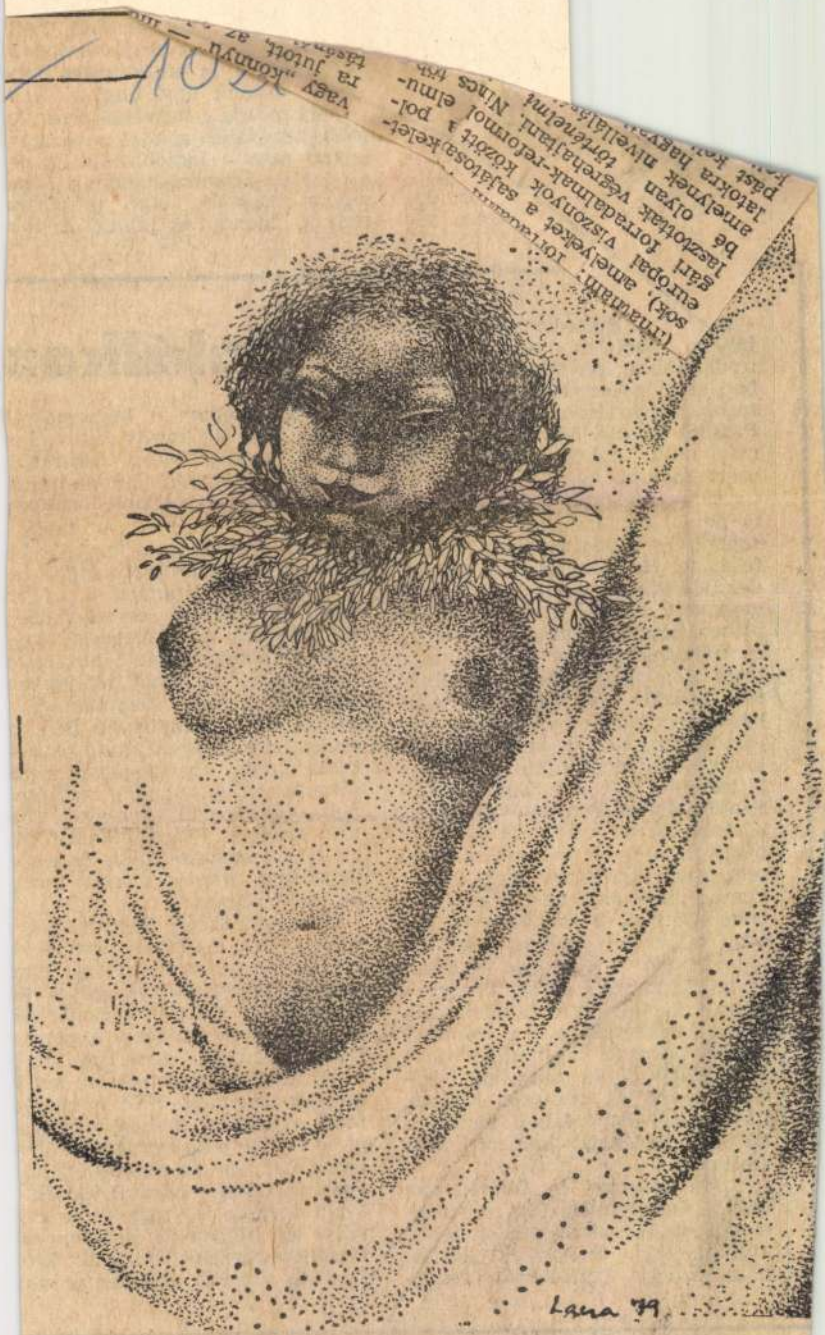

Lacza Márta rajza

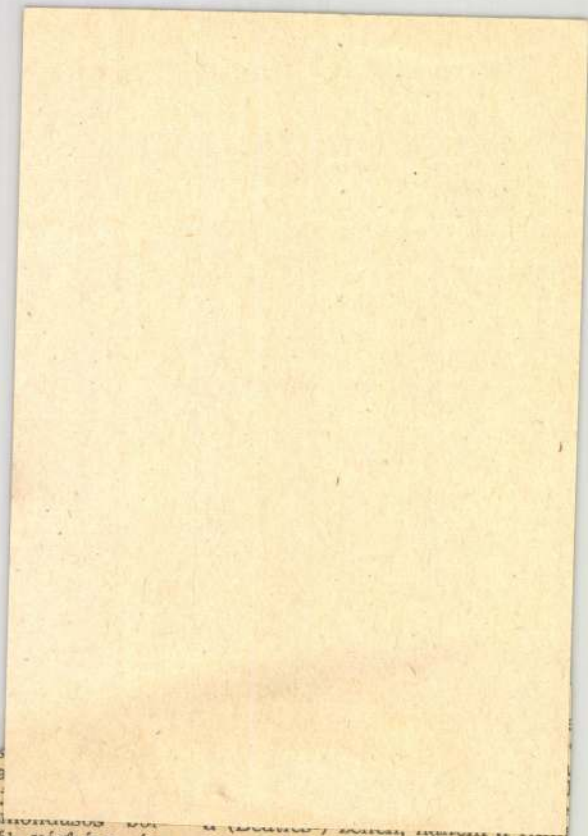

...tkozha...
...taposni, ...
...lépni, a köz...
csesség a járt útról végképp érvényét veszítette. A hogyanra te-

...van a hangsúly. Azt is keves...
tudják, mennyire kivált a töb...

Találkoz...

Elment a legkedvesebb magyar író. Nem volt és nincs a magyar irodalomban, de talán az országban se előzékenyebb, szolgálatkészebb, udvariasabb ember, mint Passuth László. Mivel nem tudok még múlt időben beszélni róla, ezért már az első mondatokban hozzáteszem, csak egyvalaki méltó párja kedvességben, udvariasságban és emberségben: Lola, a felesége. Ha nevezetes, vagy szívemhez közelálló külföldi vendégem volt, ha azt kívántam, hogy otthon érezze magát egy házban, és ugyanakkor azt is érzékelje, hogy Magyarországon van, felhívtam Lászlót vagy Lolát, és megkérdeztem, van-e egy szabad órájuk. Mindig volt, olyankor is, amikor később megtudtam, hogy napi tervüket felborítottam, vagy tihanyi útjukat lemondták, egy szó kérésre. Barátok vagyunk — nem megy ez a múlt idő —, és mégsem csak azért tették, hogy a kedvembe járjanak, hanem annak az ismeretlennek a kedvéért is, aki attól a perctől kezdve, hogy átlépte a házuk küszöbét, a lejtős budai Rózsahegy utcában vagy a tihanyi kertben, már ismerős volt. Olyan ismeretlen, aki a szemünk láttára változott át ismerőssé, idegen, akiből Lola páratlan háziasszonysága és régészeti tudása, László írói egyénisége, hazai és külföldi történetei barátot varázsoltak.

Talán százszor is átéltem az utóbbi évtizedekben ezt a metamorfózist. Természetesen nemcsak külföldiekkel. Passuthék kertje, háza, szobája úgy alakult át szín-

paddá, amelyen a legkomolyab...
játék, valóság került színre, ho...
abban szerep jutott nemcsak ...
protagonistáknak, hanem mind...
díszletnek és kelléknek is. Bud...
a barokk tabernákulumnak, ...
empire székek huzatának, a bi...
dermeier ülőalkalmatosságok la...
formájú támlájának, a szekr...
nyeknek és az asztaloknak, ...
könyveknek és a festményekne...
a föld minden tájáról hazahozo...
köveknek, és a világ minden te...
geréből kiemelt kagylóknak ...
csigáknak; Tihanyban a nem h...
valkodóan szerepet játszó parasz...
bútoroknak, faragásoknak, ko...
sóknak, csobolyóknak, hímzése...
nek — egyszóval annak a légkö...
nek, amelyet Passuth László m...
ga körül megteremtett, és ame...
ugyanúgy alkotóerejének term...
ke, mint regényei.

Ha egy külföldi Passuth Lász...
vonzásának mágneses terébe k...
rül, akkor szavát hallgatva, foga...
mat kap arról, milyen volt a m...
gyar múlt, amelynek honorati...
és lateiner nemzedékei a magy...
irodalom régebbi generációit me...
teremtették, de észlelhette azt i...
hogyan szervül bele a magy...
múlt a jelenbe, és hogyan foga...
ja be a jelen a hagyományok oly...
tisztelőjét és képviselőjét, mi...
Passuth László. Barátai tudták ...
talán olvasói is, hogy ez a sze...
vülés és befogadás nem ment...
viszontagságoktól és zökkenőkt...
Passuth a nehéz években is me...

Lacza Márta

A Nemzeti Galériában rendezték meg a Fiatal Képzőművészek Studiójának kiállitását. Vadas József: "Huszévesen" cimmel részletes leirást ad a tárlaton szereplő művekről s alkotóikról.
Külön választja a textiltervezőket: Benkő Marianna, Erdős Julia, Martos Katalin, majd a plakátgrafikusok következnek: Eskulits Endre, Helényi Tibor, Rényi Katalin és Szyksznian Wanda. Utánuk az üvegtervezőkről szól: Buczkó György, Mészáros Mária. Ezután elmondja, hogy a rendezőség elkülönitett boxokat ajánlott a fiatal művészek számára, akik szivesen vállalták a kezdeményezést, mivel igy beválthatták elképzeléseiket. Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 50. sz. 13. lap.

Lacza Márta

A felajánlott boxokban rendezkedő művészek munkáit a kritika mérsékelten bírálja. Így: Drózdik Orsolya tulzottan sok műve közül az üvegrepesztés változatait, Bernáth Sándornál a képzeletbeli utazást megjelenitő munkát. Hasonló bírálat illeti Zámbó István és Lengyel András munkáját is.
A grafikusok közül kiemeli: Banga Ferenc és Lacza Márta, a szobrászok közül Lóránt Zsuzsa drótkötéseit. Valamennyiük között a legtöbbre értékeli Dienes Gábor, Kárpáti Tamás és Nagy Gábor munkáját, melyeket bővebben ismertet.
A tárlatról szóló kritikát lásd: Dienes Gábor nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 50. sz. 13. lap.

Lacza Márta, [ ]

L: Kobas T.

Tandi L: Kiállítási jegyzetek. 108-112.

Tiszatáj, Szeged, 1980. nov. XXXIV/11

Lacza Márta

A Vigadó Galériában a fiatalokat bemutató közös tárlaton szerepelt.

Ily módon *El Kazovszkij*, akinek műveivel vitatkozni lehet, kezemunkáját azonban fel nem ismerni lehetetlen (összetéveszteni még kevésbé), jelen van, akárcsak a líraian ironikus *Lacza Márta*, aki egyike a mai magyar grafika (ebben fiatalok és idősebbek egyaránt beleértendők) legkifinomultabb színkezelésű művészeinek

Magyar Hirlap 1981/5/14/6

Kenessei:Fiatalok seregszemléje

Lacza Márta, grafikus

L: Hincz Gy.

Rózsa Gy: Grafika jéfikorban 7.

Nénszabadság, Bp. 1979. dec. 12.

Lacza Márta

Lacza Márta Tópart cinnü litografiája, amely ilyen jellegű rajzainak összegezése és sokszorosított grafikába való áttétele.

Lóska Lajos: Egy jólfésült biennale.
Művészet, 1980. április – 10. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 MÁJ 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Lacza Márta
avatókiállítása
1021

Lacza Márta: Ital

Lacza '79

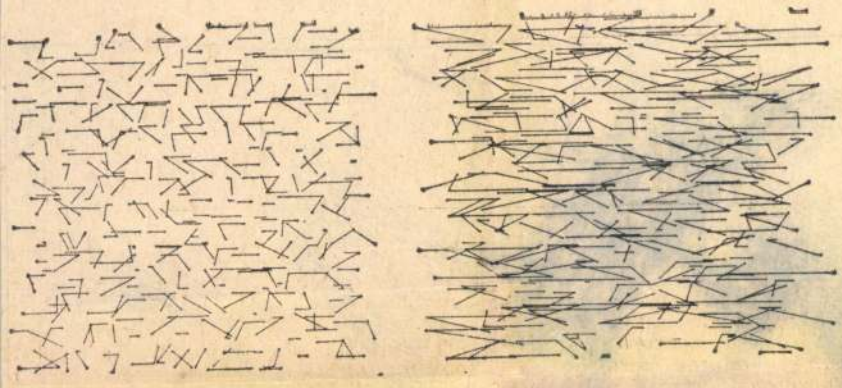

Vera Molnár: Négyből kettő

SIMON EMIL:

Nincsene

Így zsörtölődött a háziasszony, bizonyítékul az asztalra helyezve néhány infantilis zsemlepéldányt. — Nem a zsemle ment össze, a pofánk tágult ki! — legyintett rá a férje.

Bizony, nincsenek pékek. Ahogyan bányászok, építők, fások, vasasok, postások sincsenek. Hová lettek? Jó negyedszázada, megbízható baráti körben erre a kérdésre összefércelt „szellemességgel" illett felelni: — Ne a föld alatt, a munkapadok, kemencék mellett keressétek őket, hanem az igazgató bársonyszékekben!

Az utóbbi megjegyzés rosszhi szeműségét aligha kell bizonygatn Az ilyenfajta tréfálkozáshoz sava nyodottak is állítják, hogy enne a hülyéskedésnek azért van nén igazságmagva. Sok-sok esetből ki hámozható a kortünet: egy-egy te kintélyes munkásdinasztia folya matossága megszakadt.

★

Itt is, ott is megemlítik a köz gazdasági szabályozók elévülhetet len érdemeit. Azt az egyszerű eljá rást, amely a bérarányok tetszé szerinti módosításával önműkö dően irányíthatja a munkásokna a tervekben elképzelt megoszlásá (Az eljárás hasonlítható azokhoz szövevényes szerkezetű gépi be rendezésekhez, amelyek segítségé vel néhány fehér köpenyes dolgoz erőműóriásokat működtet.) E sza bályozók alkalmazását illetően kü lönböznek a vélemények. Sokan el

VATA

ÁR

óznak a gyerekek,
öttük ott ténfereg.
szemét nagyra nyitja,
yukba gurítja.
(JÓZSEF ATTILA)

ERENCIÁJA: „Vál-
lom szerkezetében,
jában."
KÓSA ERZSÉBET:
yermektelen házas-
e nagyobb az esé-
k felbomlása mesz-

...omlás:

Amikor viszont felsorolta, hogyan akar élni, szinte teljes egészében szülei életmódját ismételte meg."

MAGYAR NEMZET, II. 27., MARÓT MIKLÓSNÉ: „Szaporodik a rendszeresen italozó anyák száma."

MAGYAR NEMZET, IV. 7.: „— Vannak napok, amikor anyu félóránként küld pálinkáért... Már többször elhatároztam, hogy inkább megiszom, csak neki ne maradjon."

LOBOGÓ, 18. sz. SZÜCS ISTVÁNNÉ: „A mi gyerekeink szellemileg, fizikailag minden előző nemzedéknél fejlettebbek. Mégis... kitolódott a gyerekkor... Túl hosszú az az időszak, amikor a gyerek úgy kap meg mindent, hogy nem kell érte csinálnia semmit."

A NEMZETKÖZI MUNKAÜGYI SZERVEZET JELENTÉSÉBŐL, 1979.: „A világon mintegy 52 millió 14 éven aluli gyermeket dolgoztatnak, köztük több milliót már hetedik életévében. A kizsákmányoláshoz kapcsolódik a gyermek prostituálása. Brazília szegény tartományaiban sok szülő bordélyházaknak adja el leánygyermekét."

NÉPSZABADSÁG, II. 24. DR. SZÍJÁRTÓ KÁROLY LEGFŐBB ÜGYÉSZ: „Bár a bűncselekményt elkövető gyermekkorúak száma — 2780 — nem nagy, de a puszta tény is negatív."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 AUG 4
Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

Festő - grafikusművész

1021

Lacza Márta rajza

ÁRA: 4,– FT

ban című írása, amely az Élet és Irodalom 1979. július 7-i számában jelent meg.

Ellentmondás feszül a vitával kapcsolatos elvi állásfoglalásunk és a valóságos helyzet között. A vélemények ütköztetésére szükség van a gazdasági életben, a tudományos és a művészeti életben egyaránt. Többnyire elfogadják ezt azok is, akik adott esetben úgy védik pozíciójukat, hogy nem állnak le vitatkozni, mert nincsenek rákényszerülve. Persze, a közéleti szokásoknak is megvan a maguk története. Annak a vezetési stílusnak például, amelynek csak egyik tünete a vita hiánya, nagy hagyományai vannak A szaknyelv ezt *autokratikus vezetésnek* nevezi; lényeges jellemzője, hogy miközben a központi irányítás az általa helyesnek ítélt programot végrehajtja, igazából nem tart igényt a visszacsatolásra. Bár általában nem szeretjük ezt a vezetési stílust, vannak olyan helyzetek, amelyekben a legeredményesebb. Nem nagyon lehet például légideszant-hadművelet közben az akció értelmét érdemben vitatni. De vannak olyan munkafolyamatok is, amelyek az ilyen típusú vezetés mellett a leggazdaságosabbak. Sőt, a modern ipari tevékenység munkafegyelme is ezen alapul, csak itt a pénz bújtatott módon végzi a szabályozást. (Napról napra szembekerülünk azzal, hogy milyen nehéz a szabályozás egy részét olyan magasabb rendű, de szubjektív tényezőkre átruházni, mint a munkaerkölcs, tudatosság.)

Az iskolai oktatás is ilyen autokratikus elvek alapján szervezett. Márványi György is csak két kísérleti jelleggel működő iskolát tud felhozni ellenpéldaként, amelyek

[illegible] és távolléteben egyaránt, ta[illegible] ja normáit és szokásait. Az au[illegible] kratikus módon vezetett csop[illegible] viszont az első adandó alkalo[illegible] mal kitör a szabályozottságból, [illegible] zető nélkül szétzilálódik, alultel[illegible] sít, esetleg anarchiába csap át.

Mi, kellő társadalmi tapasztal[illegible] tok birtokában, már jó ideje d[illegible] mokratikus vezetést szándékozu[illegible] megvalósítani. A változás lassab[illegible] mint szeretnénk. Már csak azért is, mert az ilyen bonyolult szociálpszichológiai konstrukció, mint a vezetés (és a vezetettség) hagyománya lassabban változik, mint a környezeti feltételek. Részben azért, mert viszonylag állandó személyiségvonásokhoz kötött — tudniillik az autoriter személyiséghez —, részben pedig azért, mert a már kialakult kapcsolatok túlélik időszerűségüket. Ezért megkockáztatom, hogy a vita nélkülözése általában nem egyszerű hiányállapot, amely bármikor megszüntethető, hanem egy sajátosan torzult állapotot jelez. Ha már kialakultak a hallgatólagos érdekszövetségek, akkor ezeket nagyon nehéz áttörni. Ha a nyílt vitákat valami akadályozza, akkor az érdemi történések a színfalak mögött, nehezen ellenőrizhető módon zajlanak. Aki ilyen légkörben próbál vitatkozni, az óhatatlanul megsérti a már kialakult játékszabályokat.

A legkülönbözőbb területeken éleződhet ki a hagyományos és az új irányzat harca, de nem mindegy, hogy milyen feltételek mellett folyik a küzdelem. Az optimális szintézishez olyan légkör szükséges, amelyben mindkét fél vállalni köteles a vitát.

Szerdahelyi Szabolcs

[illegible] megvi-
selte, hogy a lányával való megrázó találkozás után leissza magát? Az irodalmi mű egyik erénye éppen az, hogy jelzi: az ember élete, idegrendszere törékeny, a sérelmek nem múlnak el nyomtalanul. 2. „Illendő már tudomásul venni" — írja Ön epésen — minden élő költő, író... ha nem is éppen zseni, de legalábbis zseniális." A Sértés írója. Vaszilij Suksin, a világhírű író-színészrendező-festő valóban zseni. Noha már 1974 ősze óta nem él.

TÖBBEKNEK. Július 21-i számunk **Közönségsiker** című glosszája azon a művelődésszociológiai tényen meditált, hogy az évtized nagy közönségsikerei olyan művészileg kétes értékű vagy egyenesen giccses alkotások voltak, mint a **Love story** például, a **Gyökerek** vagy a **Holocaust.** Több olvasónktól kaptunk felháborodott levelet: miért minősítette a glosszaíró hiteltelen agyalmánynak a Holocaust című tévésorozatot. Legszigorúbb olvasónk azt találta írni, hogy aki „agyalmánynak nevezi a filmben látott borzalmakat, annak talán egy náciinártban lenne a helye." Válaszunk: arra kérjük levélíróinkat, gondolják át még egyszer szigorú ítéletüket. Fontolják meg, hogy a téma nem azonos a művel. Igaz tényekből is lehet giccses agyalmányt koholni és kitalált tényekből is lehet remekművet alkotni. A Holocaustban ábrázolt történelmi tények nem kitaláltak, a tévésorozat mégis hiteltelen. Sajnos.

Lacza Márta

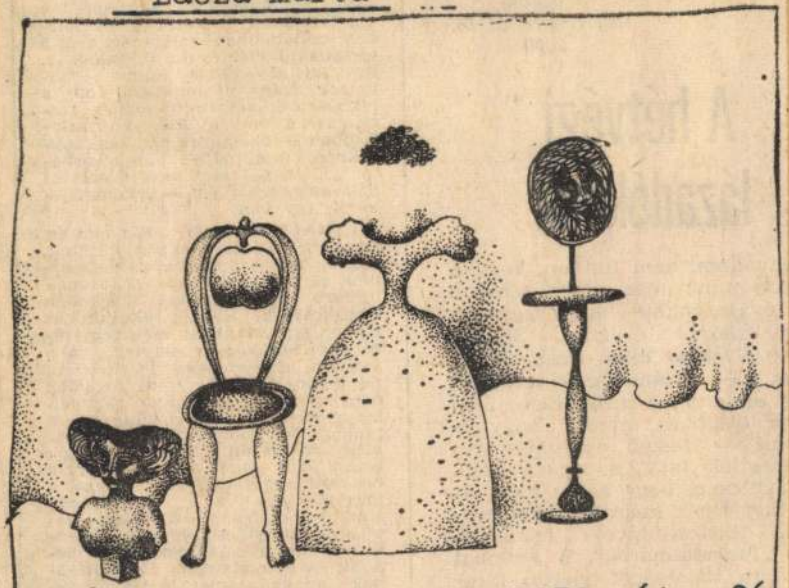

Lacza Márta: Szobor

Élet és Irodalom, Bp. 1979.május 26.
XXIII.évf. 21. sz. cimlap.

margaréták.

érzéketlenek nem vagyunk, arró
ket, hogy

Ady Endre út 16.
5000

A hétvégi
ázadókhoz

om, nem tudtam, hogy a
unk már olyan tényező
osunkban, hogy egészol-
portot érdemel. Sükösd
eatrice című írása, az ÉS
-i számában, érzékletes
a jelenségről. Életemben
ültem annak, hogy —
— Szeged messzebb van
ől, mint a térkép jelzi.
om, hogy a ma még ki-
elnek számító, zsilettpen-
iztosítótűvel felszerelt,
radalmárok", a szombat
bátorságot merítő lázá-
orodása nálunk is csak
e.
retek prédikálni, én is
vagyok huszonhárom évem-
el, mégis legszívesebben levelet
nék a csövesekne

százötvenedik évfordulója
ben méltóképpen emlékeze
társadalmi élet és az iroc
Egy „kis glosszában" aligh
hattuk volna el mindazt,
hozzászólás két és fél olc
talmaz, s ami a Jókai-n
fiákban irodalomtörténeti t
vekben, tanulmányokban
tó. „... A halhatatlanok h
halt meg, tehát él" — írja
zésül. Így van.

TAKÁCS PÁL. (?) Bár
feladó nélküli írásokat nem
s csak kivételes esetekben
lunk rájuk, az Ön hozzászó
újszerű eszmefuttatását
közzétesszük. Hadd oku
emberiség! Malthust megsz
tő határozottsággal helyesl
„csúnya ellenszenves ter
nő boldogtalan lesz, de l
nem szaporítja a csúnya v
lenszenves lények tábo
„humánus" szempontból
meg szomorúan, hogy m
olyan férfi akad, aki „nen
nő testi vagy lelki előnyei
megítéléséhez". S az ő va
eredményeképpen „láthatun
zöttünk annyi csúnya vagy
szenves természetű embert."
pünk és az emberiség elcsú
nak apokaliptikus képét
szélyként fenyegeti a mest
megtermékenyítés tudomán
írja. Mert a megtermékenyí
lenszenves természetű csú
feltevése szerint, hiába sz
nak a tökéletes férfitól, „ne
lószínű, hogy az apára fogn

ÉLETRAJZ

1948-ban Csepelen születtem. 1976-ban végeztem el a Képző- és Iparművészeti Gimnázium festő tagozatát. Ezekután múzeumi területre kerültem, ahol régészeti jellegű grafika munkát végeztem és végzek ma is. Több könyvet illusztráltam már a Corvina és egyéb kiadók részére valamint külföldi intézetek és kiadók megbízásából. A különböző régészeti leletek jellegének megfelelően többféle grafikai techi nikát dolgoztam ki és ezeket a technikákat saját munkáimban is felhasználom.

E területen elért szakmai eredményeimet és önálló művészi munkámat figyelembe véve nyertem felvételt a Képzőművészeti Alapba 1976-ban. Azóta több csoportos kiállításon vettem részt és hét kiállítást rendeztünk Lacza Márta festőművésszel közösen.

1978 óta minden évben meghívás alapján veszünk részt a „Frans Masereel" Nemzetközi Grafikai Művésztelep munkájában a Belgiumi Kasterlee-ben.

Munkáimban legfőképpen az ember környezete érdekel, a ér amelyben él az ember és a környezet, amelyet szinte tudat alatt formál olyanra amilyen. Természetesen maga az ember milyensége is foglalkoztat és ezeket a vizsgálódásaimat próbálom bizonyos szinbólumrendszerbe foglalni.

Budapest, 1981. május 7.

DÉKÁNY ÁGOSTON

Dékány Ágoston: Volt egyszer egy háború

LACZA MÁRTA

Lacza Márta: Albérlet

LACZA MÁRTA

Önéletrajz

1946. dec. 2-án születtem Csepelen, azóta is itt élek. A képzőművészeti Főiskolát 1974-ben fejeztem be, festő szakon, Sarkantyu Simon osztályán. Azóta tagja vagyok a MN. Művészeti Alapjának és a Fiatal Művészek Studiójának. 1979 óta tagja vagyok a Képzőművészek Szövetségének.

1978 óta minden évben egy-egy hónapot dolgoztam a Belgiumban működő nemzetközi grafikai művésztelepen.

1974 óta rendszeresen részt veszek országos tárlatokon és kiállításokon. Öt alkalommal nyertem díjat munkáimmal.

Önálló kiállításaim: 1975. Józsefvárosi Galéria
1977. Lila Iskola Újpalota
1978. Studió Galéria
1979. Pesterzsébeti Múzeum Dékány Ágostonnal
1980. Csili Galéria
1981. Várszínház Galéria

Külföldi kiállítások: 1979. INTERNATIONALE JUGENDTRIENNALE Nürnberg
INTERNATIONALE JUGENDTRIENNALE Genk
Galeria Capa Athen
INTERVERSA Kiáll. Hamburg
Galerie MENSCH Akt kiállítás
FIRENZEI Magyar Hét
1980. Concours Galéria London
1981. PHILIPS Galéria Eindhoven Hollandia
Koppenhágai Magyar Hét
MENSCH GALERIE ÖNÁLLÓ Hamburg

1980 óta Derkovits Ösztöndíjas vagyok. A festészet mellett főleg grafikával foglalkozom, az egyedi rajzokon kívül a litográfia és rézkarc technika áll közel hozzám.

LACZA MÁRTA

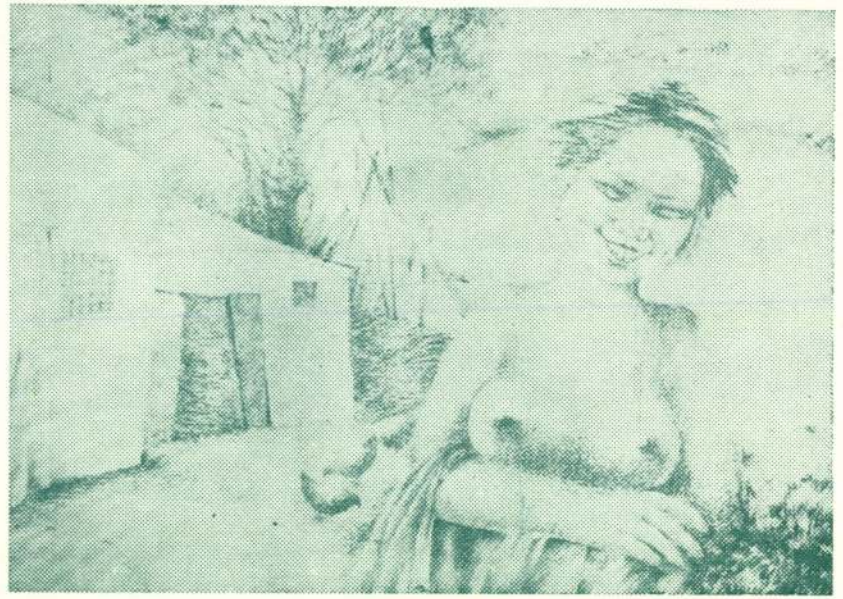

Lacza Márta: Tanya

Lacza Márta: „Kitérő"

F. k.: Dr. Dömötör János – Szegedi Nyomda 81-2909

Dékány Ágoston: Nagyanyám a műteremben

DÉKÁNY ÁGOSTON

LACZA MÁRTA

Lacza Márta öt müvel szerepelt a Milanoban rendezett magyar kiállitáson.

Katalogus:
Arte ungherese contemporanea,
Milano, Palazzo Reale,
Dicembre 1979 - gennaio 1980.
Grafika 15-19.sz. 1 kép.
Firenze, é.n. sztl.old. képekkel.

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

Bővült Bogláron a képzőművészeti rendezvények száma. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége kiállításán Lacza Márta és Somogyi Győző grafikáit, valamint Kő Pál szobrait állították ki.

H. B.: Várdombi vasárnap Boglárlellén.
Somogyi Néplap, 1980. júl. 1.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta,

ÉLET ÉS IRODALOM

festő- és grafikusművész

1980 JUL 12

1021

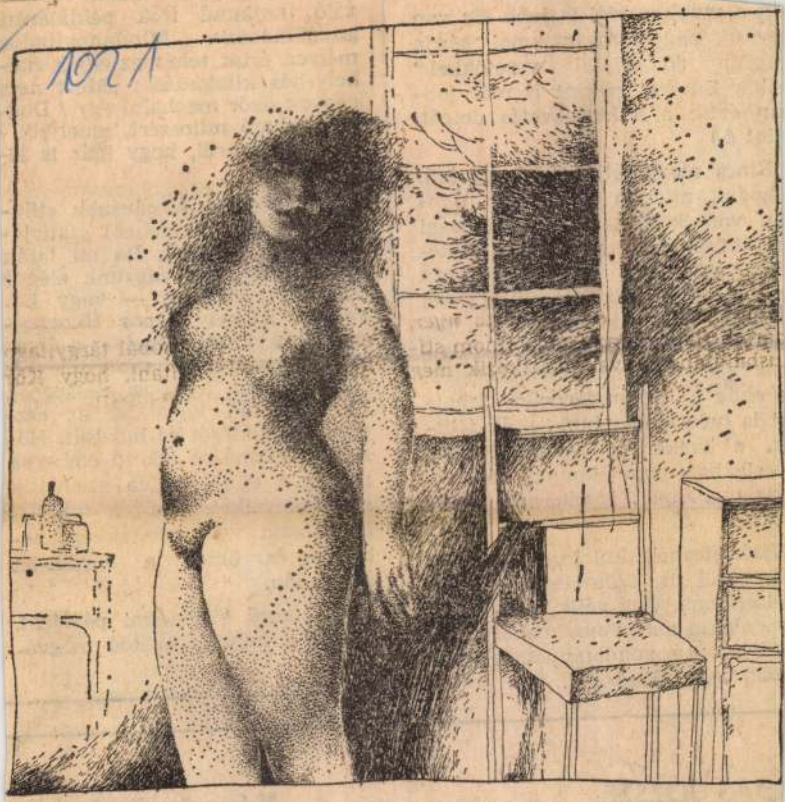

Lacza Márta rajza

an a munkamorál is
gy új, nagyszerű sz
agyon jó fiatal
Akik Burgert szerint
an értik a kukorica
int ő.)

Nincs mozdulatlanság, [illegible]
jhodni, minden területen, min-
en vonatkozásban. A gazdasági
gyüttműködést nem lehet elke-
ilni, „különben előbb-utóbb jön
: egyesülés. Az egyesülés, ami
nkinek sem hiányzik" ... Há-
m-négyezer hektárosak tulaj-
nképpen a termelőszövetkezetek.
: ebbe a legmondernebb techni-
t is bele lehet vinni — ők állít-
k, a szakértők, akik országos
éretekben gondolkodnak és vi-
gszínvonalon igyekeznek ter-
elni.

Kísérleteznek, kutatnak. Egy pá-
in belül is szüntelenül pályát
ódosítanak. Úgy vélik, a spórolás
y dologra nem vonatkozhat sem-
képpen: a gondolkodással nem
bad takarékoskodni.

Könnyedébb, elegánsabb stílusú korokban mindebből szatírjáték is születhetne. De mi talán ehhez még nem vagyunk eléggé bölcsek, cinikusak — vagy keserűek. Székely János *Hugenották* című darabja, melyet a Gyulai Várszínházban mutattak be, húsbavágóan, tragikus élességgel, dialektikusan tárja fel az eszmék tündöklését és bukását. Hősei, az eszméket alkotó emberek rajongva és borzadva szemlélik szüleményeiket, melyek irányíthatatlanná vált rakétákként sebeznek és ölnek a börtön-lét színpadán.

A színmű történelmi példázat. Találó a hely és az idő megvá-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓVÁLLALKOZÁS
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1980 AUG 2
ÉLET ÉS IRODALOM
Lacza Márta,
festő- és grafikus

nincs az a térképen, nem visz oda ösvény, hajóút
voltaképp már nem is vágyom oda, csupán hiány

1021

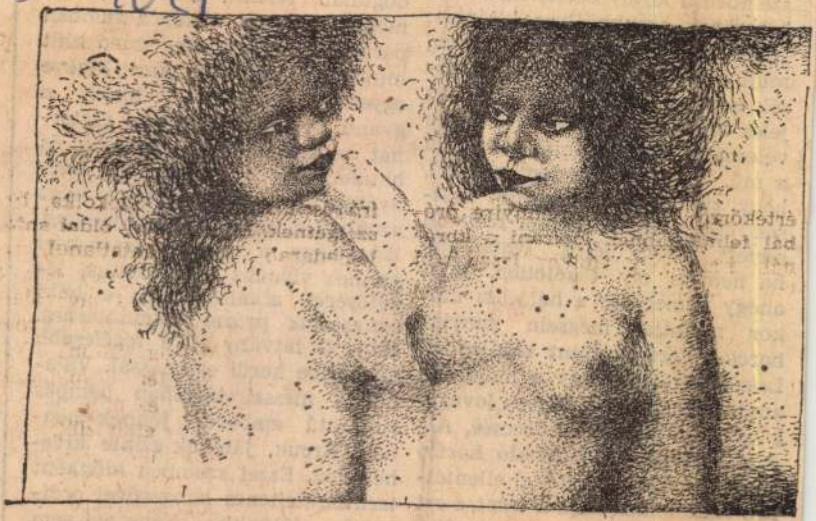

Lacza Márta rajza

legerősebb támasza, s ezáltal majd megadatik a nemzetnek a lehetőség, hogy önmagával rendelkezzék.

E könyves okoskodással áll szemben a király öccsének, Álmos hercegnek szenvedélyes kitörése: „Csak ennyi országom legyen, mint a tenyerem, de ez kívül essék a pápa szembogarán!" A két jeles férfiú — illetve ellentétes vélemény — küzdelmét ábrázolja a mű. A szerző mindent elkövet, hogy személyes szimpátiát keltsen címszereplője iránt. Kálmán sértett, finom lélek. Testalkata, ha nem is oly tökéletlen, mint ahogy némelykor a hálátlan utókor mutatja, mégsem annyira harcias, férfias, mint elődjéé (I. László királyé) vagy a majdnem analfabéta, ámde kitűnően lovagló s szívesen bujálkodó öccsé, Álmos hercegé. A haldokló László király korábbi ígéretével ellentétben Kálmánnak adja a trónt, s ezt — teljesen logikusan — a nyertes sohasem bocsátja meg Álmosnak,

hatalomvágyból követi el, környezete (és a néző) ellen. Mindez azonban nagyon drámai lehetne. Kár, hogy a szegedi szabadtéri színház vizuális és akusztikai lehetőségei alkalmatlanok e lelki árnyalatok prózai bemutatására. Hang és látvány itt a legélesebb ellentétbe kerül egymással. Valahol a messzi távolban pompás ruházatú emberek jönnek-mennek. Arcuk, játékuk szinte kivehetetlen. Ezzel szemben időnként természetellenes hangerővel ordítanak a fülünkbe. Néha azt sem tudjuk, hogy a hangok valóban a

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta,

ÉLET ÉS IRODALOM

festő- és grafikus-művész

1980 MÁJ 3

1021

Lacza Márta litográfiája

ír, határozott véleményként: „lássa Scher e.t. is!"

A nevek persze kitaláltak, de a felelősségtologatás meg a személyes ízlés (vagy ízléstelenség) vegyüléke nyilván nem; s feltehetően e kavargásban, stílusosan szólva, ebben az aleatórikus játékban kell keresnünk a magyarázatot arra, miért készülhet el *ez* a terv és miért nem *amaz*. Holott akár e tárlat is megerősítheti, hogy mindenekfölött természetszerűleg az alkalmazott grafika szakemberei értenek a legjobban ahhoz, ami az alkalmazott grafika körébe tartozik, és ha *csakugyan* van *társadalmi igény* munkájukra, akkor *törvényszerűen* rájuk lehet bízni a művészi-honpolgári felelősséget is.

tovább (arra), illetve a szerző a konfliktusok indulatainak EKG-jét kívánja közvetíteni.

Itt az alapmű alig kínál ilyen lehetőséget. Így hát a hangszeres vagy énekes anyag folyton belebelekapcsolódik a dialógusokba, elkezdi és folytatja a színpadi mozgásokat. A zene néha melodramatikus, néhol közjáték- vagy betétszerű; máskor zsánerképet ad (minősége ilyenkor ígér a legtöbbet), de mint a vásott kölyök, a föld alól is előbújik, együtt viháncol az eseményekkel. Szőnyi Erzsébet zenéje stílusával — mint az egész rendezés is — az erdélyi falusi történethez illeszkedik, miközben egy (nemlétező) magyar buffa-atmoszférát keres.

Él a komponista a zártszám lehetőségével is. De mintha a cselekményt meg nem állító, arioso

Arisztophanész-darabok nyomán (Ekklésziazuszai és Lüszisztraté) írta Franz Ignaz Castelli azt a szövegkönyvet, amelyet *Az összeesküvő* (majd a cenzúra miatt Házihábórúskodás) címen *Franz Schubert* zenésített meg. Állítólag 1827-ben zongora mellett elénekelték egy bécsi házban. Színpadra a szerző életében nem került. Igazi Schubert-kompozíció: kiapadhatatlan melódikus invenció élteti. Minden zugát betölti az egyszerű, fülbemászó, ' románc-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JUL 20

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Lacza Márta,
festő- és grafikusművész

1021

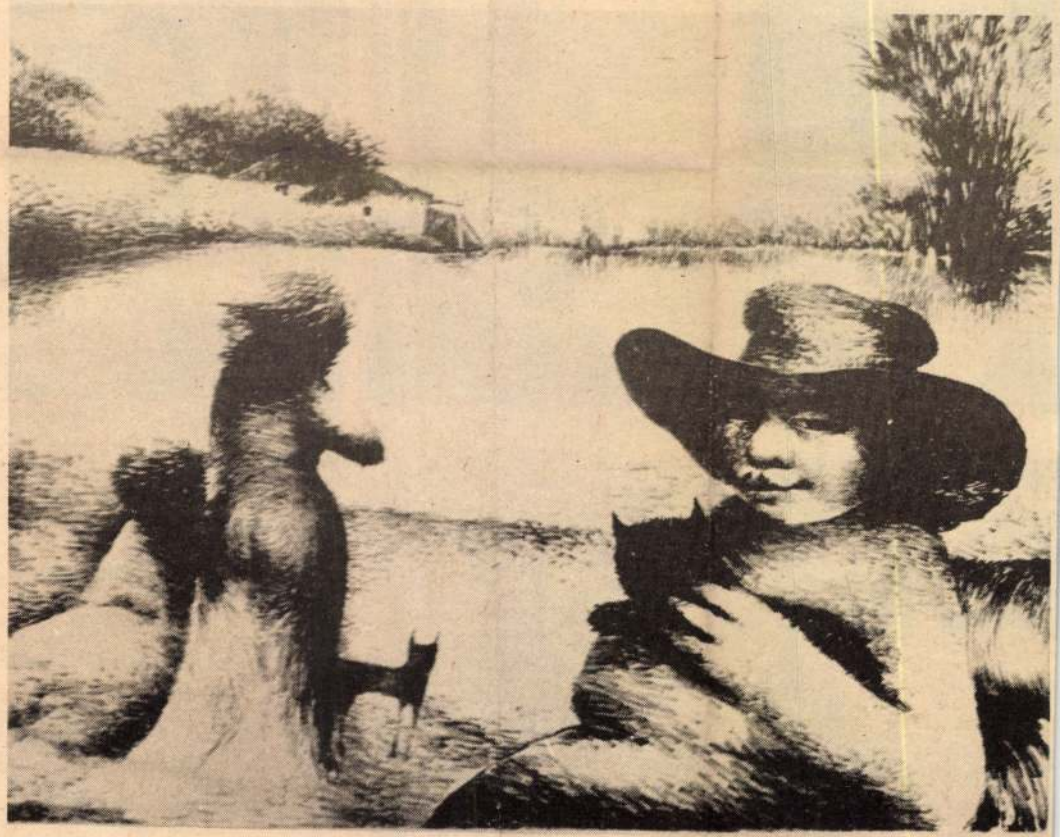

LACZA MÁRTA: TÓPART

melléklet

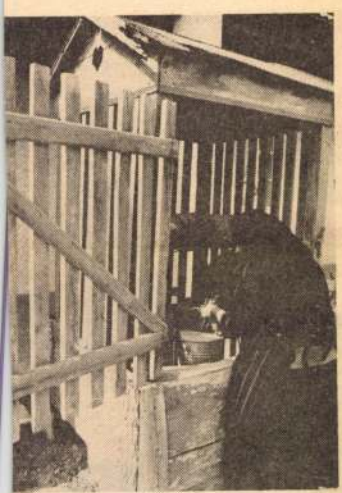

De dolgozott
az utolsó pillanatig.

Én mintha egyre inkább kivül
kerülnék az időn.
Egy irodában, egy lakásban,
egy autóban
s a halálos kényelemben.
Érzéketlenedve,
akár a körülöttem levő gépek.
S az a sebesség,
amellyel ide-oda rohangálok
sem több a helybenjárásnál.
Közben többet veszek el
a természettől,
mint amennyit szabadna.
Nem vitorlákkal válaszolok
a szelekre,

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 AUG 9

Lacza Márta,

ÉLET ÉS IRODALOM

festő- és grafikusnüvész

1021

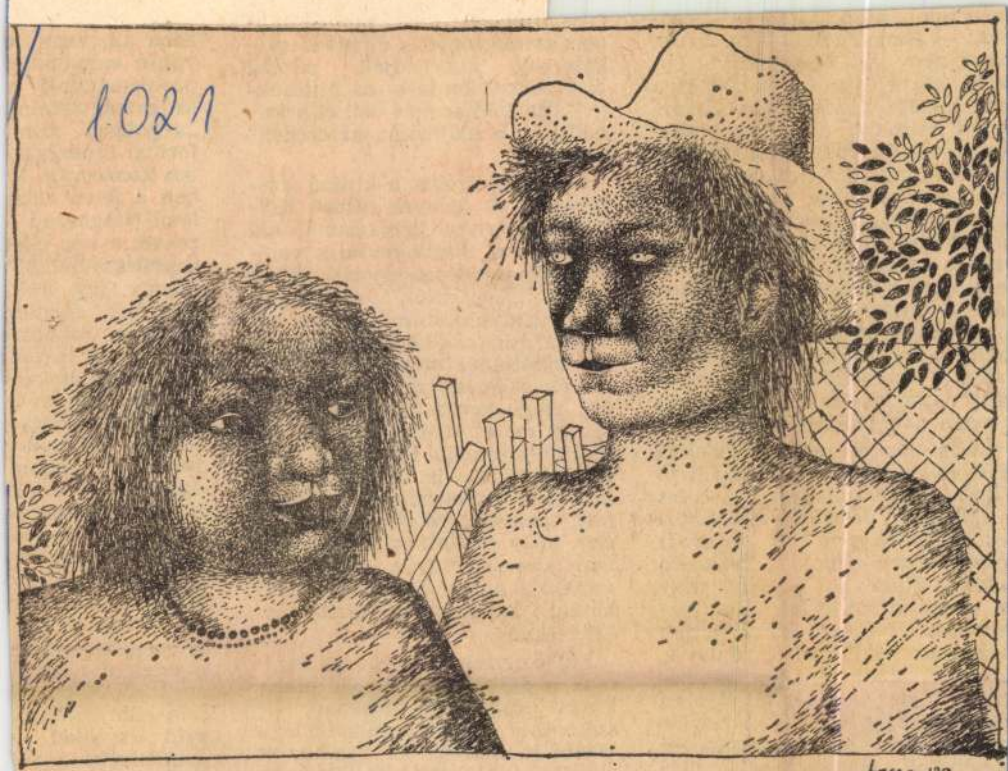

Lacza Márta rajza

nem adok, ajánlatára — nezőként — nem orientálódom. Azért, mert nem tud *meggyőzni*. Képtelen közvetíteni a közte és a színielőadás között kialakult *érzelmi viszonyt*. Azt a csak személyességben megnyilvánuló és hatásos művészi minőséget (ha van) amiért (vagy aminek illúziójáért) egyáltalán színházba árnunk érdemes. Szóval szerinem az az igazi kritikus, akín keesztül az előadás élménye hozám — a szintén élményre számítóhoz — *átjön*. Attól függetenül, hogy „lebaltázza-e", elfoadja-e, helyesléssel üdvözli-e, agy netán lelkesen dicséri, amit maga átérzett-átélt-meglátott.

Koltai kis és nagy terjedelmű a *Cselekvő színházban* található ülföldi és régi magyar, valamint *Magyar drámák színházába* erült, többnyire új magyar) rámabeszámolóiból csaknem nindig átjön az élmény, vagy z ennek elmaradása fölött érett emóció. Ebben érhető tetten atározott kritikusi egyénisége, zzel igazolható illetékessége. Peig külsőleg nem hangsúlyozza zemélyességét, inkább tárgyilaos. Kivéve, ha elegánsan — nondhatni megsemmisítő higadtsággal — *feledtetni* akar. Ek- félelmetesen — a

Iriss
den s
kátorr
jó érz
ból a
malist
eskedő

Szim
készség
tai az
nagyon
ban el... tendenciák, és az átmeneti kiugrások, „besikeredések", vaktyúki szemtalálások között. Distinkciós képessége ugyanígy hibátlanul működik, ha dráma és előadás, rendező-szándék és megvalósulás, színész-képesség és mutatott összjáték dialektikáján töpreng. Ha teheti, még kis kritikáiba is be-beilleszti a közönség visszhangjára utaló megjegyzéseit. Méghozzá mindig úgy, hogy érzékelteti: ez jóllehet nem abszolút mérce, de mégis mutatója a mai és tegnapi színházzal kapcsolatos társadalmi igényeknek.

Aki elolvassa köteteit, az nemcsak a darabokhoz fűződő emlékeket idézheti föl magában, de szerencsés esetben a szűkebb korszakot is, amiben és amikor az előadást eljátszották. Koltait nemcsak a színház érdekli, ahová eminens szorgalommal jár, hanem a

fejező színházzal".
lahogy így kell
nemcsak diszting
kitűnően működte
ségteljesen is gond
val együtt haladó

Rokonszenves p
zátenném, hogy
hetne tüskésebb,
nemcsak finoman
dulatosabb érték
hogy tárgyilagoss
toltságát sutba dob
dösítetlen szókim
cikkeinek gyűjtem
kibontakozik, min
ból, továbbra is s
a magyar színhá
megérteni akarjul
években. Ebből
sem hiányozhatna
velő, érvekkel v
gondolkodtatóan
tikusok.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1988 APR 19

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta
festő- és grafikusművész

dekeink mozgósítására, egyéni hajlamaink szerint cselekszünk. Másként nem is lehetséges. De nem így az irodalomban. Ott gyakran ke-

s képzelhető el a jövő. Meg az önzetlenségünk is valamiképp az önzésünkből táplálkozik.

Kimozdulni erről az „aktív holt-

1021

Lacza Márta rajza

csak meg lehetne egyezi
István nyilatkozata, me
híradóban hangzott el, n
tapsra vonatkozik: „Az
hogy az a néző, aki egy
adás végén nem tapsol,
kodik a tapsolás helyett.
rendező, akár akarta, aká
zonyos mértékig szembe
tapsot és a gondolkod
miért éppen Kazimir Ká
gált erre? Sok egyéb ok mellett ta-
lán azért, mert Paál István egy at-
titűdöt is támadott, melynek csak kis
alkotóeleme a sokszor funkcióját
vesztett taps. Ezt az attitűdöt már
érzékletesen vázolta Mezei András.
Minden esetre Paál István nem
olyan ártatlan ebben a vitában,
mint ahogy azt Mezei András gon-
dolja.

Amint ilyenkor általában törté-
nik, Kazimir Károly megemelte a
tétet, és elítélte a darab katasztró-
fa-hangulatát is, szembe állítva a
lelkesítés eszméjével. És ezzel az új
vágattal szíven találta Mezei And-
rást is. Nem csodálom. Bizonyára
Kazimir Károly sem gondolja ko-
molyan, hogy nekünk *csak* olyan
színházra van szükségünk, amelyik
lelkesíti az embereket. Ezen már

Mohácsi Regős F

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

festő- és grafikusművész

1980 JUN 14

1021

Lacza Márta litográfiája

tevékenységet folycslésem szerint az nyolcvan decibelt ezni Önnek, igazkissé csökkentsék

el: X. X. közíró

nségeket okozunk egész éjszaka is tóságok ezt a ledélyezték. Tehát misszumot kötni Öntől is belátást al jár; nem tudrendeltetésszerű nyos zörej. Minatok, szeretnénk óhajtok oktalan unkája és a mi

hasonlóan, egymást követő robajokat hallat. Miközben következő írásom tárgyán töprengek, úgy érzem, mintha fejemet nagykalapáccsal ütögetnék, s kiszáll belőlem minden gondolat. Az Önök által keltett zajhatás immár túllépte a tűrhetőség határát. Nyomatékosan kérem, hogy építkezésükön ne egyszerre kapcsoljanak be minden gépet, hanem felváltva. Ezzel talán némileg csökkenthetnék a zajt. Legyenek emberségesek!

Tisztelettel: X. X. közíró

X. X. közírónak
Budapest
T. közíró elvtárs!

Javaslata nélkülöz minden realitást. Hogyan képzeli el gépeink felváltva történő használatát? Bennünket csak a természeti jelenségek korlátozhatnak; a zápor esőre, hófúvásra, valamint az előírt étkezési és cigaretta szünetre gondolok. Ezen kívül is akadhat állásidő: olykor anyaghiány miatt kényszerülünk kikapcsolni egyik-másik munkagépünket. Dolgozóinknak lendületesen kell pótolniok minden kiesést, hogy a munkaversenyben élen járjanak. A maximális

helyszínét már ner
rább helyezni, ahor
én pedig a jelenlegi
partnert kapni, ha
vom meg lakásom
magyar állampolgár
zatok árán is, egy
szemrevételezi lakásomat. A megoldás kézenfekvő. A hátra lévő két és fél é / időtartamára Önök gondoskodjanak kulturált és csöndes zugról, ahol közírói tevékenységemet háborítatlanul folytathatom. Kérem, hogy ezen felszólításomnak tegyenek eleget, különben polgári bíróság előtt érvényesítem jogaimat.

Tisztelettel: X. X. közíró

X. X. közírónak
Budapest
Tisztelt Uram!

A pereskedéssel való fenyegetése minden jogalapot nélkülöz. A polgári törvénykönyvnek nincs egyetlen paragrafusa sem, amely kötelezné Vállalatunkat, hogy Önnek szállásról, szállodáról vagy ideiglenes lakásról gondoskodjék az építkezés idejére. Egy esetet

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

Jubileumához érkezett a salgótarjáni tavaszi tárlat, 1980. ápr.-ban tizedszer került megrendezésre. Jelentőségét, kvalitását tekintve a szobrászatival egyenrangú a grafikai anyag.

Lacza Márta csúnyácska nőalakjai, arcukon bárgyú mosollyal kissé nosztalgikus hangulatot árasztva mozognak századelőt idéző világukban. (említve)

Krunák Emese: A salgótarjáni tavaszi tárlatról.

Napjaink, 1980. 6. 38-39. old.

Lacza Márta grafikus

1983-ban Munkácsy-díjat kapott.

Magyar Nemzet 1983. IV. 7.

Lauza Márta, festő- és grafikusművész

Az idei utolsó hónapjában rendezte bemutatóját a Fiatal Képzőművészek Stúdiója, melyen szerepeltek a művésznő művei.

Bereczky Lóránd: a fiatalok stúdiójának kiállítása.

Kritika, Budapest, 1949. 3.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta,

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

festő- és grafikusművész

1980 MÁR 2 3

1021

Tópart

Lacza Márta rajza

ászna a kiesett üzemórák
ámának a csökkentésében
lenik meg, amelyeknek a
pgazdasági jelentősége igen
gy.

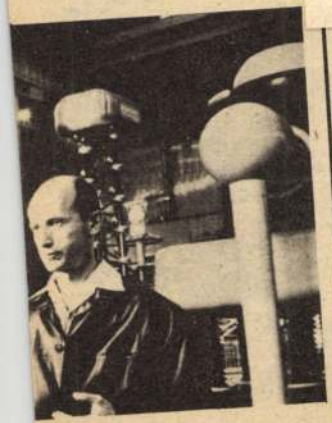

ras feszültséggel végzett
orkészítő Intézet nagy-

— a tűnyomás nem lehet több 1,5—2,5 grammnál — elektrodinamikus pick-up ül, s gyémánthegyű letapogató fut a fekete lemez finom barázdáiban. A szakemberek véleménye szerint a nem is olyan távoli jövő lemezjátszói már nem tűs, hanem lézersugaras letapogatásúak lesznek, s megjelennek a 11,5 centiméter átmérőjű, 1,1 milliméter vastag mini hanglemezek, amelyeknek mindegyik oldalán egyórás sztereó hangfelvétel lesz rögzítve.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta festő –

ÉLET ÉS IRODALOM
és grafikusművész

1980 MÁR 8

1021

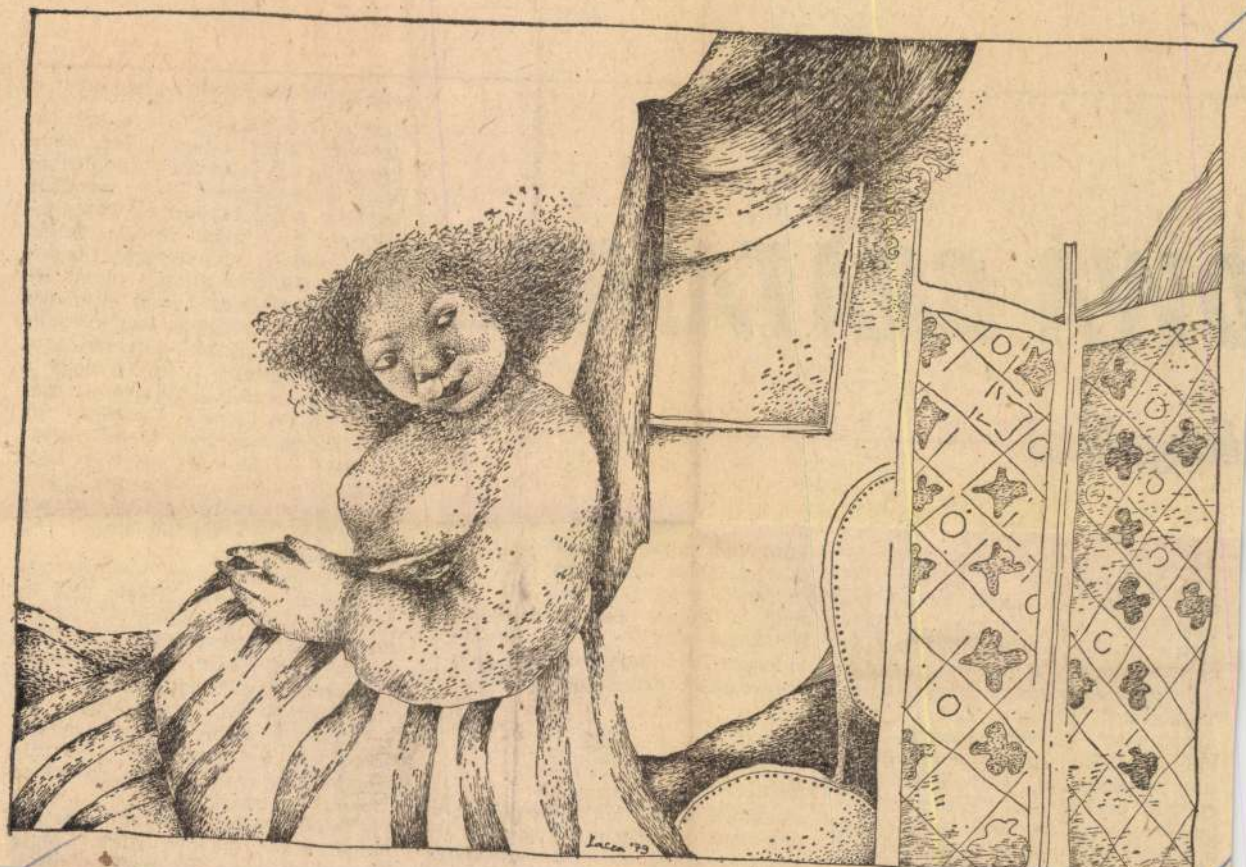

Lacza Márta rajza

DWA BRATANKI...

hangokkal

ő aktív részvállalásával zajlott. „Csupán annyit mondani róla — írja ă jegyzőkönyv J. Robert Nowak véleményét idéző mondatára utalva —, hogy, főleg belpolitikájában osztálykorlátok bénították', annyira enyhe fogalmazás, hogy már *történelemhamisításnak* is nevezhetem." Amikor Teleki felismeri, hogy milyen szörnyű ára van a német támogatásnak Trianon revíziójánál, külpolitikai akciókkal próbálkozik Hitler távolabbtartására, ugyanakkor fokozza a belső elnyomást, a rasszista propagandát, a zsidóüldözést. Végül morális zsákutcába kerül: s hogy dolta át Nowaknak a jegyzőkönyvben idézett gondolatát: a szovjetellenes háborúból való kimaradás nem a bolgár cár, hanem a bolgár nép magatartását határozta meg — a cár számolni *kényszerült* a nemzet hagyományos oroszbarát hangulatával.

A kölcsönös félreértések, gyanakvások — sőt: gyanúsítások — sajnálatos módon szinte törvényszerűen jelentkeznek olyan esetekben, amikor igen nagy szükség

ben a Teleki-kormány is két lehetőség között választhatott: vagy folytatja a lavírozó külpolitikát vagy egyértelműen szembeszáll és vállalja a megszállást... Vajon felelőtlen és cinikus volt-e Teleki azért, mert a viszonylagos függetlenség védelmében csak olyan lépések megtételére szánta el magát — s ide tartozott a lengyel-politika is, mert Teleki helyesen arra a következtetésre jutott, hogy a megtorlás legfeljebb korlátolt méretű lesz —, amely ezeket az alap-állapotokat nem veszélyeztette. Más kérdés az, hogy a horthysta politika elmarasztalható, azért, hogy végülis 1939-ben ezekre a kérdésekre kellett felelnie." *(M. K. S. történész)*

„Kétségtelen, hogy jelentős különbségek voltak Teleki Pál és Imrédy, Bethlen István és Bárdossy, Keresztes-Fischer és Kovarcz Emil között, . világnézetükben, módszereikben éppúgy, mint műveltségükben, jellemükben. De — ebben E. Fehér Pálnak teljesen igaza van — nem lehet a ló túlsó oldalára esve fehérre mosni se Telekit, se mást."

„Teleki saját uralkodó osztálya németbarát szárnya ellen végig támaszkodhatott a magyar prog-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 OKT 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta
festő- és grafikusművész

1021

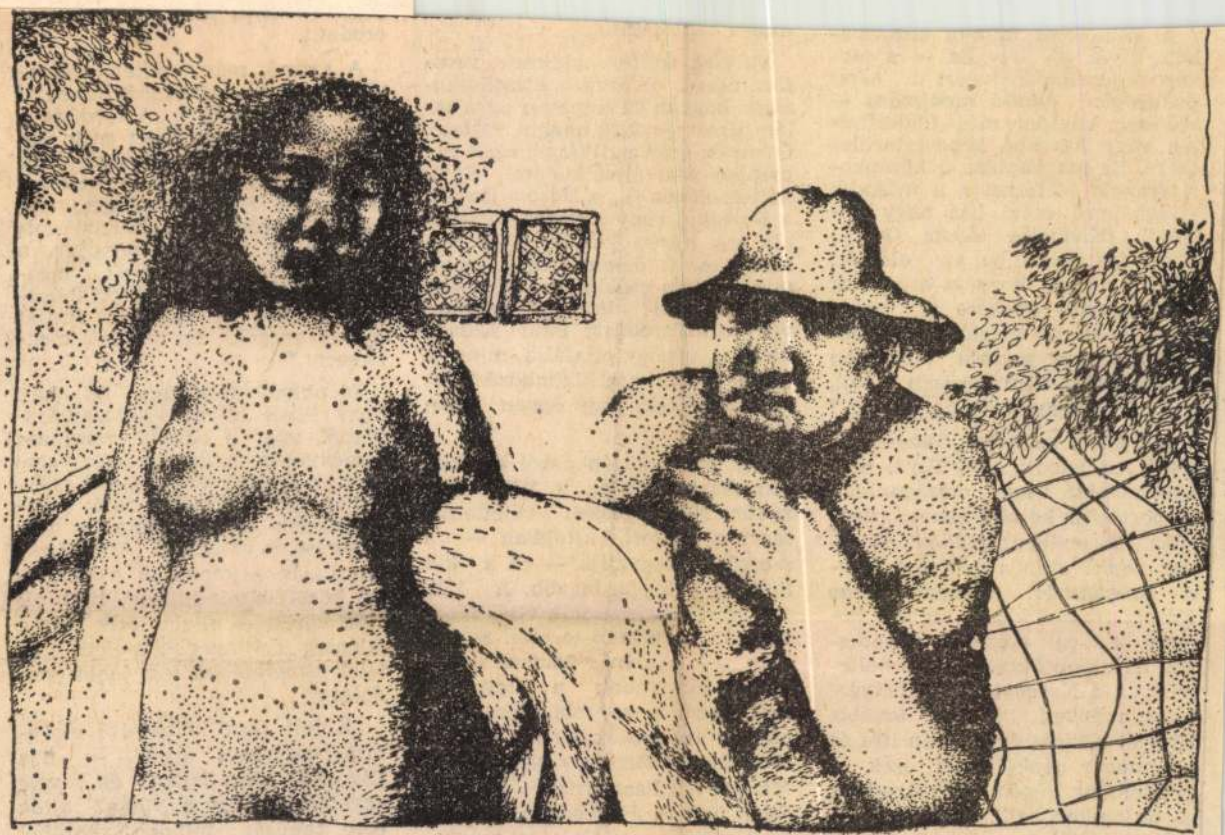

Lacza Márta rajza

A kétkötetes munka előszavában Illyés így ír: „Én — a térkép teljessége kedvéért s *némi pedagógiai ösztön sugalmára* — szívesen vágtam még földerítetlen vagy kevésbé ismert területekre. Ez magyarázza a középkori francia költészet s a második világháború utáni líra nagy helyét." (Kiemelés tőlem, G. G.) Majd így fejezi be az előszót: „Rajta voltam, hogy az olvasó az összevegyítés ellenére is könnyen kiismerje magát benne. Beosztása, magyarázata tudatosan iskolás, majdnem tanárra vall, aki valaha lenni szerettem volna."

Mit jelent az, hogy „összevegyítés"? Azt jelenti, hogy Illyés nem nyelvenként vagy országonként csoportosítja költőit, hanem szigorúan időrendben; például Horatius versei után a névtelen francia *jongleur*-től származó *Nagy Károly zarándoklása* majd a *Roland-ének* egy részlete következik, de utóbb *Sainte-Beuve* költeményét, a *Korbea*, román betyárballada követi, és így tovább. Kivétel a kínai és a japán líra és a finnugor népköltészet; ezek a gyűjtemény végén helyezkednek el, de ezeken belül is lényegében a kronológiához ragaszkodik a költő-fordító.

dítása feltalálat.

Vannak költők, akiknek versfordításait olvasva elcsodálkozom: hogyan is képesek egyáltalán újra meg újra hangot váltani. Őszintén szólva Illyésnél ezen egy cseppet sem álmélkodom. Saját költészetében is, a *Három öreg*től a *Bartók*ig vagy a próza-versekig oly sok húron játszik, hogy természetesnek érzem (bár ez semmiképp sem csökkenti érdemét): a „bukolikus" Francis Jammes vagy a szürrealista Paul Éluard hangját éppúgy eltalálja, mint a tőlük olyannyira különböző Henri Michaux-ét vagy éppen Jean Follainét.

De, lám a középkorból egyenesen átszökkentünk a XX. századba. Nem egészen véletlenül. Mert a *Nyitott ajtókban* — a szerző is megvallja — ez a két időszak a leggazdagabb. A XX. századból is a második világháború után következő termés. És itt már nem csupán a franciákra érdemes fölhívnunk a figyelmet (egyébként a korábbi időszakokban is inkább csak a hangsúly kedvéért tettük ezt.) Nezval és Martinov, Paszternak, Arghezi, Ellen Niit és Jevtusenko, Voznyeszenszkij megszólaltatása magyarul nem csupán kirándulás Illyés

ezen egy cseppet sem kesereg. Utóbb azt írja: „A fordítás nem tukmálás, hanem szükséglet dolga. Ha az angolok, mondjuk, a mi líránkat nem ismerik, megmosolyogtató ha azon mi búsulunk, s nem ők, akiknek líráját mi ugyancsak igyekszünk megismerni."

Jó okkal tételezem föl hát, hogy Illyés aligha áldozatkészségből, vagy a külföldi viszonzás reményében teremtette meg versfordítói életművét — benső szükséglet ösztönözte és a saját nemzetünknek teendő szolgálat fölismerése és vállalása. (Anyagi rászorultság — mondjuk a két kötet között eltelt időben, 1963 és 1979 között — aligha, erre már a jelenleg érvényes tiszteletdíj-tételek ismeretében sem lehet gondolni.)

„Költőt csak költői erő elevenníthet-szépíthet újjá" — írja Illyés. S hadd írjam én, vele egyetértően, hogy a *Nyitott ajtók* erre tanúság: minden sorából fogyhatatlan költői erő sugárzik.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JUN 30

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta

[illegible] - [illegible]

1021

Lacza Márta rajza

... három ücsörö jelzőjét.

— Nem erről van szó. Nem erkölcsi javakról, hanem anyagiakról.

— Bocsáss meg, nem értlek.

— Hát, ide figyelj! Nekem ne játssz, ne színészkedj ilyen ártatlan képpel. Nem az adóhivatal tisztviselője áll előtted, hanem a barátod, írótársad. Aki örül a sikerednek. Az anyagi gyarapodásnak nemkülönben. Mert, ugye, 152 400 példány, az 152 400 példány.

— Tudsz számolni. Illetve el tudod olvasni a kolofont.

— Ha ilyen nagy példányszámban jelent meg a fordításod, minden bizonnyal szép summa ütötte a markodat. A könyv huszonhat forintba kerül. Huszonhatszor 152 400 az 3 962 400 forint. Ha csak egy százalékot kaptál, az akkor is 396 ezer... ha felet, akkor 198 ezer... ha negyedet, akkor 99 ezer...

— Ne erőltesd tovább az agyad. 4752 forint volt a honorárium. Harmadik kiadás lévén, ívenként 216 forint. Teljesen független a példányszámtól.

— Lehetetlen.

— Ez az igazság. Ha első kiadás lett volna, ugyanebben a példányszámban, akkor se lett volna több 23 760 forintnál — az ívenkénti 1080-at számolva. Ami ráadásul kiemelt tiszteletdíj, a legmagasabb.

— Nahát, ezek a kiadók!

— Ne szidd őket. Nem fizethetnek többet. Pedig szeretné-

— De hát mégiscsak szellemi tulajdonról van szó, az íróé mellett a te szellemi „javadról", amit a kiadó szépen kamatoztatott...

— Büszke is vagyok rá.

— Azt hittem, hogy legalább a szocialista táboron belül nagyjából egyforma a honorárium-rendszer.

— Rosszul hitted. Körösközül a mi tiszteletdíjunk három-négyszeresét kapják a műfordítók. S a legtöbb országban — így például Romániában, ezt tapasztalatból tudom, mert a bukaresti Kriterion kiadó átvette az egyik itthon már megjelent fordításomat — a példányszám sem közömbös: százalékot fizetnek.

— De hát mi lehet a jelentős eltérés oka?

— A mi honorárium-rendszerünk igencsak elavult, gyökerei az ötvenes évekbe nyúlnak vissza. Olyan emberek „alkották" — köztük írótársak is, sajnos —, akiknek fogalmuk sem volt arról, mi az a műfordítás. Egyébként, magadra ne vedd barátom, ma is akad író, aki a mi dolgunkban „ellenszurkoló". Ama téveszme megszállottjaként, hogy a fordítás-irodalom elnyomja a hazait. Fordítsák csak az ő műveiket, minél többet, minél több nyelvre. „Importra" nincs szükség. Pedig nyilvánvaló: az iro-

Lacza Márta

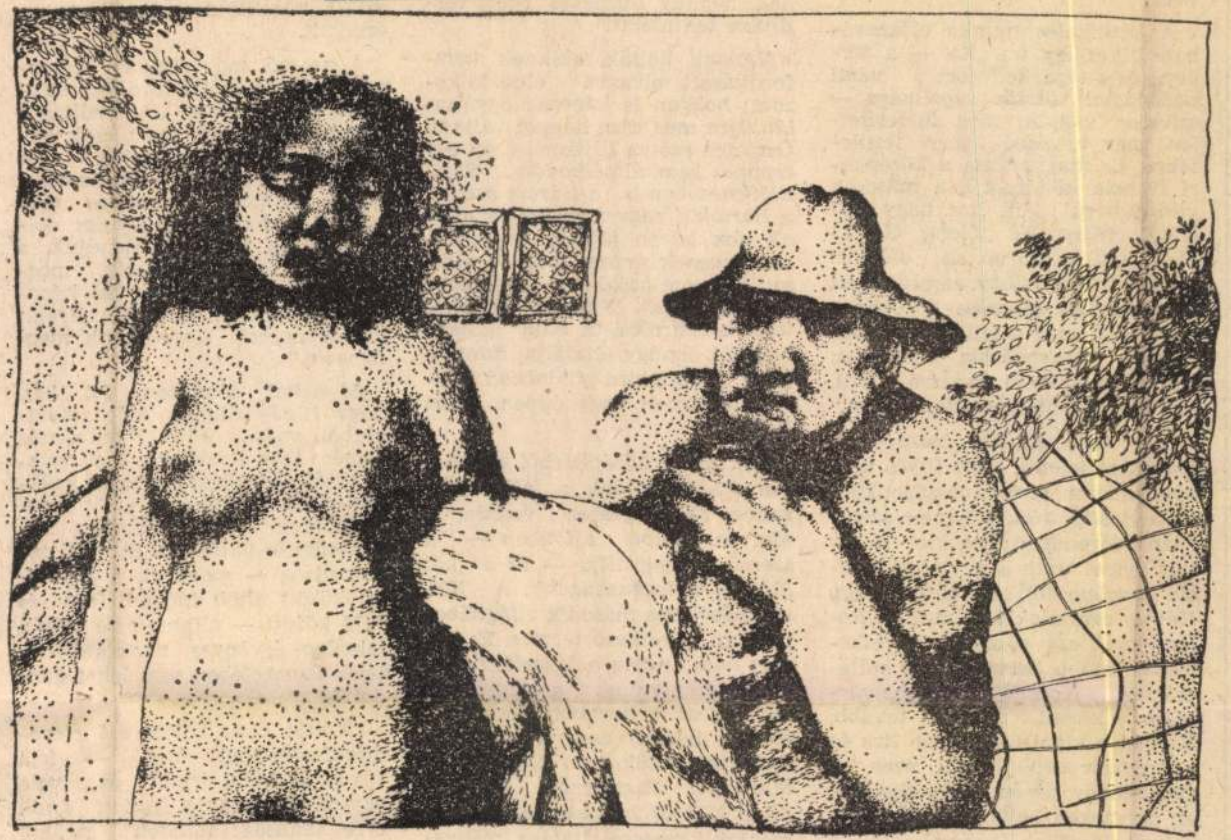

Lacza Márta rajza

ÉLET ÉS IRODALOM Bp. 12
1979. okt. 20. XXIII. évf.
42. sz. 12. lap.

— tanító törekvést vélem felfedezni, a művekben és a szerkezetben egyaránt, mint annak idején a francia antológiában felfedeztem volt.

A kétkötetes munka előszavában Illyés így ír: „Én — a térkép teljessége kedvéért s *némi pedagógiai ösztön sugalmára* — szívesen vágtam még földerítetlen vagy kevésbé ismert területekre. Ez magyarázza a középkori francia költészet s a második világháború utáni líra nagy helyét." (Kiemelés tőlem, G. G.) Majd így fejezi be az előszót: „Rajta voltam, hogy az olvasó az összevegyítés ellenére is könnyen kiismerje magát benne. Beosztása, magyarázata tudatosan iskolás, majdnem tanárra vall, aki valaha lenni szerettem volna."

Mit jelent az, hogy „összevegyítés"? Azt jelenti, hogy Illyés nem nyelvenként vagy országonként csoportosítja költőit, hanem szigorúan időrendben; például Horatius versei után a névtelen francia *jongleur*-től származó *Nagy Károly zarándoklása* majd a *Roland-ének* egy részlete következik, de utóbb *Sainte-Beuve* költeményét, a *Korbea*, román betyárballada követi, és így tovább. Kivétel a kínai és a japán líra és a finnugor népköltészet; ezek a gyűjtemény végén helyezkednek el, de ezeken belül is lényegében a kronológiához ragaszkodik a költő-fordító.

fordításában valóban a katolikus módra bűntudatos és kegyelmet remélő költőt állítja elénk. S bár nem specialistája az angol lírának, néhány Burns és Yeats fordítása telitalálat.

Vannak költők, akiknek versfordításait olvasva elcsodálkozom: hogyan is képesek egyáltalán újra meg újra hangot váltani. Őszintén szólva Illyésnél ezen egy cseppet sem álmélkodom. Saját költészetében is, a *Három öregtől* a *Bartókig* vagy a próza-versekig oly sok húron játszik, hogy természetesnek érzem (bár ez semmiképp sem csökkenti érdemét): a „bukolikus" Francis Jammes vagy a szürrealista Paul Éluard hangját éppúgy eltalálja, mint a tőlük olyannyira különböző Henri Michaux-ét vagy éppen Jean Follainét.

De, lám a középkorból egyenesen átszökkentünk a XX. századba. Nem egészen véletlenül. Mert a *Nyitott ajtókban* — a szerző is megvallja — ez a két időszak a leggazdagabb. A XX. századból is a második világháború után következő termés. És itt már nem csupán a franciákra érdemes fölhívnunk a figyelmet (egyébként a korábbi időszakokban is inkább csak a hangsúly kedvéért tettük ezt.) Nezval és Martinov, Paszternak, Arghezi, Ellen Niit és Jevtusenko, Voznyeszenszkij megszólaltatása magyarul nem csupán kirándulás Illyés *Nachtlied* című, szerintem lefordíthatatlan, bár hússzor-harmincszor magyarra fordított versének átültetését. Úgy vélem, Illyés fordítása közelíti meg legjobban az eredetit.

A szerző, már említett előszavában, egyik költő-fordítótársától idézi, egyetértőleg: „A fordítás a legnemzetibb mű, mert csak egy nemzet számára értékes." De ezen egy cseppet sem kesereg. Utóbb azt írja: „A fordítás nem tukmálás, hanem szükséglet dolga. Ha az angolok, mondjuk, a mi líránkat nem ismerik, megmosolyogtató ha azon mi búsulunk, s nem ők, akiknek líráját mi ugyancsak igyekszünk megismerni."

Jó okkal tételezem föl hát, hogy Illyés aligha áldozatkészségből, vagy a külföldi viszonzás reményében teremtette meg versfordítói életművét — benső szükséglet ösztönözte és a saját nemzetünknek teendő szolgálat fölismerése és vállalása. (Anyagi rászorultság — mondjuk a két kötet között eltelt időben, 1963 és 1979 között — aligha, erre már a jelenleg érvényes tiszteletdíj-tételek ismeretében sem lehet gondolni.)

„Költőt csak költői erő eleveníthet-szépíthet újjá" — írja Illyés. S hadd írjam én, vele egyetértőn, hogy a *Nyitott ajtók* erre tanúság: minden sorából fogyhatatlan költői erő sugárzik.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 DEC 8

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta,
festő-grafikusművésznő

1021

Lacza Márta rajza

1979. DECEMBER 8.

omány, mint eszköz — önálló-
a magát, végeredményként el-
eti önmaga felszámolását. Ez,
sze, már a fantasztikus regé-
k témaköre és kedvelt téma-
Számomra banálisabban hang-
tanulságok kínálkoznak: a tu-
nem tesz feltétlenül etikus
nyé és nem minden tudós okos
ber egyúttal. Sőt legyikről-má-
ról Ilja Ilf zseniális jegyzete
eszembe:: „A forradalom
t egy tábornok alfele volt,
óber felszabadította, s azóta
llósította magát."

CEMBER 1., SZOMBAT:

Szlovák Nemzeti Galéria
inyánszky László gyűjtemé-
s kiállítását hirdeti: „Ladislav
dňanský: súborné dielo". Med-
ský?

CEMBER 2., VASÁRNAP:

lőször Jász Dezsővel jártam
sán. Jász akkor már kereken
en éve nem járt a városban,
l a Kassai Munkás egyik szer-
ztőjeként közreműködött Cseh-
vákia Kommunista Pártja
alapításában, mégis pontosan
kozódott. Körbevitt a régi ut-
on, megmutatta, hogy merre
a szerkesztőség, hol lakott
munkatársként dolgozott, s Márai forradalmi hangú cikkeket írt a lapba. Jász később újra mundért öltött, s a magyar Vörös Hadsereg egységeivel vonult be először 1919-ben Kassára, felszabadítva a várost és így is segítve a Szlovák Tanácsköztársaságot. Amikor a Tanács-Magyarország leverése után Jász másodszor kerül Kassára, Márai már másféle vizeken evez: német iskolákat látogatott, s hamarost a legnagyobb német lapok tárcaírója. Például a Frankfurter Zeitung hasábjain Thomas Mann, Gerhart Hauptmann és Stefan Zweig írásaival együtt szerepeltek Márai cikkei. „Ugyanazokat a cikkeket és tárcákat adtam közzé a Frankfurter Zeitungban, amelyeket előbb egy kassai lapban jelentettem meg, s legalább olyan fontos volt nekem, mit szólnak kísérleteimhez Kassán, mint a frankfurti kritikusok véleménye..." — jegyezte fel később az Egy polgár vallomásaiban. Az sem érdektelen, hogy Márai Franz Kafka első értői közé tartozott. Jász közben a szocialista világirodalmat fedezi fel: igaz, már nem hírlapíróként. Moszkvában és Spanyolországban. Mondjuk: Ehrenburgot. Fölösleges a további hasonlítgatás .. S én is csak

en
se
ko
és
ak
zo
sa
út
az
ad
ró
ra
in
ny

amennyit Márai. De mekkora a távolság e két amigráció között — nemcsak világnézetileg, hanem *a hazához fűződő viszony* tekintetében is.

DECEMBER 3., HÉTFŐ:

Készséggel elismerem: voltak, s talán maradtak is illúzióim Willy Brandt személyével kapcsolatban. Ezzel nem szeretném kétségbevonni Brandt kivételes politikai képességeit, még kevésbé azt, hogy személyében megtestesíti azt a tisztességet, amelyet egy polgári demokratikus állam vezetője egyáltalán megadhat személyiségeinek. Nem is szólva arról, hogy következetes ellenfele volt és maradt a nácizmus minden megnyilvánulási formájának,

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1979.VI. 23.
XXIII. évf. 25. sz. cimlap.

Találkozások

Elment a legkedvesebb magyar író. Nem volt és nincs a magyar irodalomban, de talán az országban se előzékenyebb, szolgálatkészebb, udvariasabb ember, mint Passuth László. Mivel nem tudok még múlt időben beszélni róla, ezért már az első mondatokban hozzáteszem, csak egyvalaki méltó párja kedvességben, udvariasságban és emberségben: Lola, a felesége. Ha nevezetes, vagy szívemhez közelálló külföldi vendégem volt, ha azt kívántam, hogy otthon érezze magát egy házban,

hanyi útjukat lemondták, egy szó kérésre. Barátok vagyunk — nem megy ez a múlt idő —, és mégsem csak azért tették, hogy a kedvembe járjanak, hanem annak az ismeretlennek a kedvéért is, aki attól a perctől kezdve, hogy átlépte a házuk küszöbét, a lejtős budai Rózsahegy utcában vagy a tihanyi kertben, már ismerős volt. Olyan ismeretlen, aki a szemünk láttára változott át ismerőssé, idegen, akiből Lola páratlan háziasszonysága és régészeti tudása, László írói egyénisége, hazai és külföldi történetei barátot varázsoltak.

Talán százszor is átéltem az utóbbi évtizedekben ezt a metamorfózist. Természetesen nemcsak külföldiekkel. Passuthék kertje, háza, szobája úgy alakult át színpaddá, amelyen a legkomolyabb játék, valóság került színre, hogy abban szerep jutott nemcsak a protagonistáknak, hanem minden díszletnek és kelléknek is. Budán a barokk tabernákulumnak, az empire székek huzatának, a biedermeier ülőalkalmatosságok lant formájú támlájának, a szekrényeknek és az asztaloknak, a könyveknek és a festményeknek,

nek — egyszóval annak a légkörnek, amelyet Passuth László maga körül megteremtett, és amely ugyanúgy alkotóerejének terméke, mint regényei.

Ha egy külföldi Passuth László vonzásának mágneses terébe kerül, akkor szavát hallgatva, fogalmat kap arról, milyen volt a magyar múlt, amelynek honoratior és lateiner nemzedékei a magyar irodalom régebbi generációit megteremtették, de észlelhette azt is, hogyan szervül bele a magyar múlt a jelenbe, és hogyan fogadja be a jelen a hagyományok olyan tisztelőjét és képviselőjét, mint Passuth László. Barátai tudták és talán olvasói is, hogy ez a szervülés és befogadás nem mentes viszontagságoktól és zökkenőktől. Passuth a nehéz években is meg-

őrizte der
rokkant
múltbeli
erősödtek,
sivárságáb
sóján is s
gen ismer
ban az i
tisztelni is
Mindig
valami k
té
hang vagy
hőt arcára
ki és fáj
újra neke
népszerűsé
mondták
arra sem
datának a

Különös
vesztett b
első és az
tolulnak
emlékszen
Imre nev
könyvesbo
ban olvast
közben a
számát la
ajtóban e
talember.

gazókat". A dolgozók: lányok és a munkásszállás nem sokat visz el kozás *gesztera*, amely garantálja, asszonyok, akiknek a kezejárását belőle, így a többi tiszta pénznek, hogy az itteni dolgozók bérét a sa-

Lacza Márta

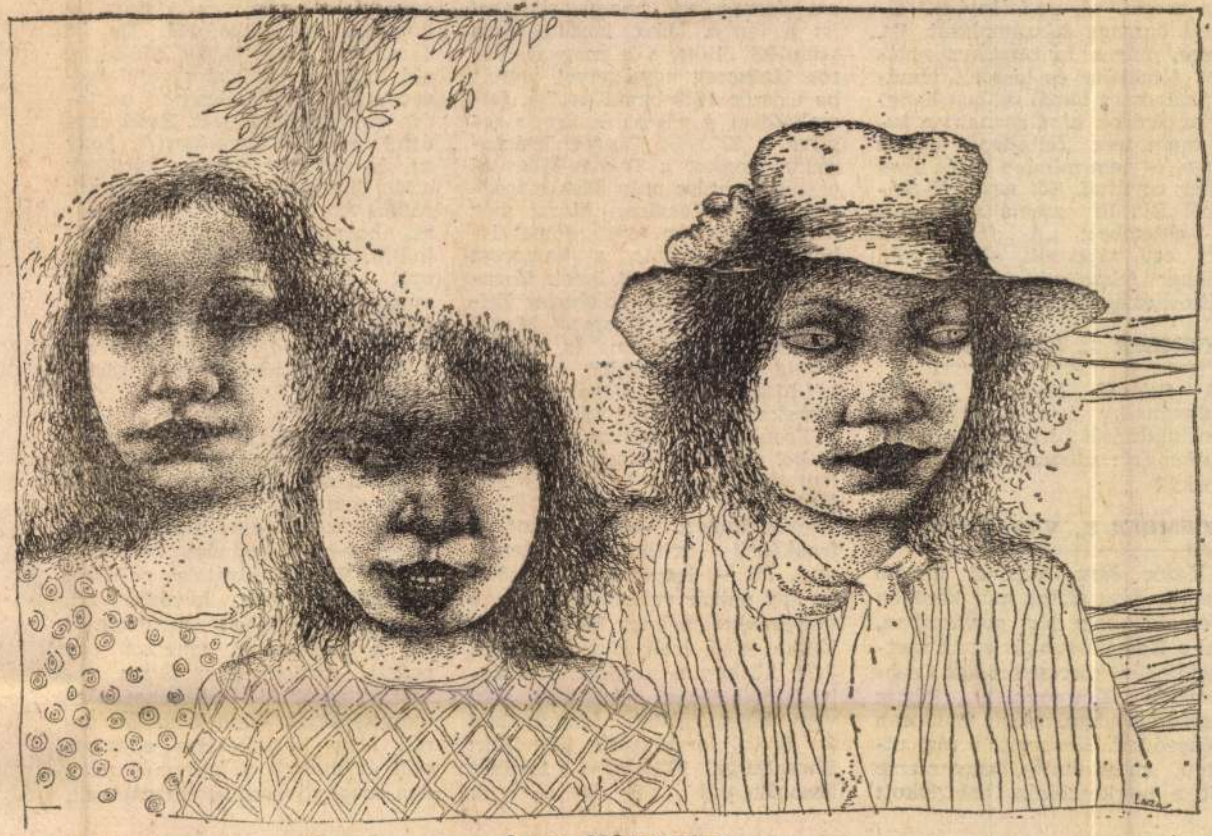

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom, Bp.

1979. DECEMBER 8.

XXIII. évf. 49. sz. 5. lap.

elkötelezettségében. Különben, már régen nem a lelepiezésekre lenne szük meztetések tudomány, sítja magát, végeredményként elérheti önmaga felszámolását. Ez, persze, már a fantasztikus regények témaköre és kedvelt témája. Számomra banálisabban hangzó tanulságok kínálkoznak: a tudás nem tesz feltétlenül etikus lénnyé és nem minden tudós okos ember egyúttal. Sőt egyikről-másikról Ilja Ilf zseniális jegyzete jut eszembe:: „A forradalom előtt egy tábornok alfele volt, Október felszabadította, s azóta önállósította magát."

DECEMBER 1., SZOMBAT:

A Szlovák Nemzeti Galéria Mednyánszky László gyűjteményes kiállítását hirdeti: „Ladislav Medňanský: súborné dielo". Medňanský?

DECEMBER 2., VASÁRNAP:

Először Jász Dezsővel jártam Kassán. Jász akkor már kereken ötven éve nem járt a városban, ahol a Kassai Munkás egyik szerkesztőjeként közreműködött Csehszlovákia Kommunista Pártja megalapításában, mégis pontosan tájékozódott. Körbevitt a régi utcákon, megmutatta, hogy merre volt a szerkesztőség, hol lakott

[redacted]

házát sem. Hiszen munkatársak

rai forradalmi hangu cikkeket írt a lapba. Jász később újra mundért öltött, s a magyar Vörös Hadsereg egységeivel vonult be először 1919-ben Kassára, felszabadítva a várost és így is segítve a Szlovák Tanácsköztársaságot. Amikor a Tanács-Magyarország leverése után Jász másodszor kerül Kassára, Márai már másféle vizeken evez: német iskolákat látogatott, s hamarost a legnagyobb német lapok tárcaírója. Például a Frankfurter Zeitung hasábjain Thomas Mann, Gerhart Hauptmann és Stefan Zweig írásaival együtt szerepeltek Márai cikkei. „Ugyanazokat a cikkeket és tárcákat adtam közzé a Frankfurter Zeitungban, amelyeket előbb egy kassai lapban jelentettem meg, s legalább olyan fontos volt nekem, mit szólnak kísérleteimhez Kassán, mint a frankfurti kritikusok véleménye..." — jegyezte fel később az Egy polgár vallomásaiban. Az sem érdektelen, hogy Márai Franz Kafka első értői közé tartozott. Jász közben a szocialista világirodalmat fedezi fel: igaz, már nem hírlapíróként. Moszkvában és Spanyolországban. Mondjuk: Ehrenburgot. Fölösleges a további hasonlítgatás .. S én is csak

ságát nem kell követni az olvasói [redacted] nem is- [redacted]i a szo- 1948 óta írásaiban sem feledkezik meg a primitív kommunistaellenességről. De élt és alkotott egy *másik* Márai is, aki hajdanán másként gondolkozott a haladásról. Ferenczi pontosan elmondja mindezt. Ezzel egyúttal arra is figyelmeztet, hogy az úgynevezett kényes kérdések addig kényesek, amíg hallgatunk róluk. Ám térjünk vissza Kassára, ahonnan Jász is, Márai is elindult. Jász nagyjából ugyanannyit élt emigrációban, mint amennyit Márai. De mekkora a távolság e két amigráció között — nemcsak világnézetileg, hanem *a hazához fűződő viszony* tekintetében is.

DECEMBER 3., HÉTFŐ:

Készséggel elismerem: voltak, s talán maradtak is illúzióim Willy Brandt személyével kapcsolatban. Ezzel nem szeretném kétségbevonni Brandt kivételes politikai képességeit, még kevésbé azt, hogy személyében megtestesíti azt a tisztességet, amelyet egy polgári demokratikus állam vezetője egyáltalán megadhat személyiségeinek. Nem is szólva arról, hogy következetes ellenfele volt és maradt a nácizmus minden megnyilvánulási formájának,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta
festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 OKT 18

1021

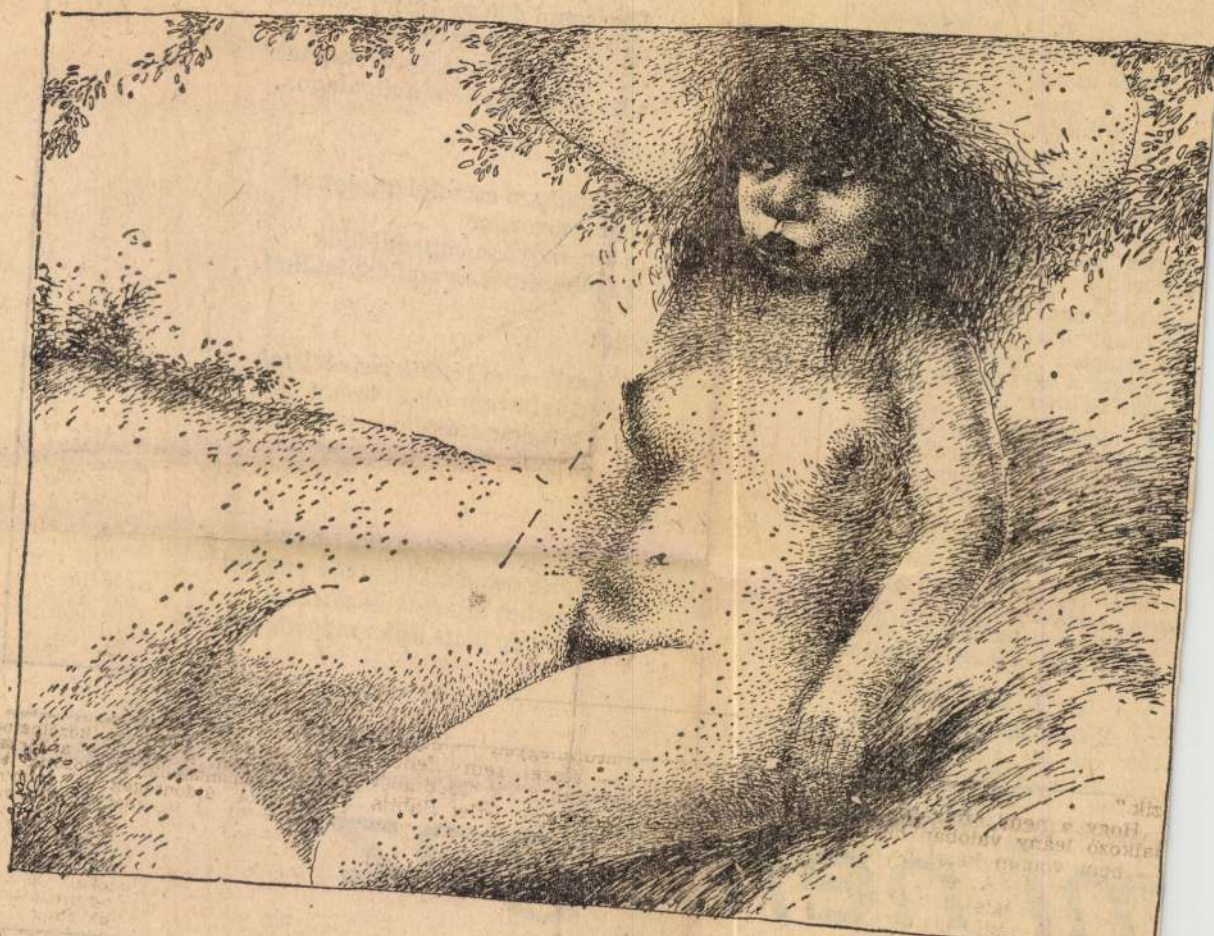

Lacza Márta rajza

mi nem igaz

gaz, hogy a lakásigénylők szá-
nem csökken. Ez nem csak
bizonyítja, hogy a lakótelepi
ások nem kielégítőek, hanem
is, hogy az igények növeked-
k. Mert a család fogalma ma
st fed: a fiatalok már házasság
tt is elvágynak a szülői háztól,
és a válások; az önálló kere-
ű, saját lábukon megélő nők
., stb. (Ezért nem hiszek a több
nerációs nagy lakások szüksé-
ségében.)

gaz, hogy nem mentes tévedés-
az elmúlt húsz év lakásellátá-
nak komplex tevékenysége. A
nulságokat a lakásellátás távlati
lesztése hasznosítja.

Ezért dicsérendő Pusztai Éva
zefoglaló, a hamis „axiómákat"
ismerő, azokkal vitatkozó, komp-
szemléletű reagálása egy bi-
nytalan állításokat tartalmazó
tábori véleményre, mert monda-
alója alapvetően *igaz*: a ház-
ári-panelos építést lehet és kell
csinálni, anélkül, hogy az mére-
vel, bútorozhatóságával, mono-
, tipizált embereket formálna.

Dávid János
Építéstudományi Intézet

amíg jövök Eckermann

Otthon

Berzsenyi dohog Ar
és Heinével Ady vit
az indulat köztük ö
szavukat figyelem h

A kávéházban

Semmilyen asztaltársasághoz
nem tartozom
a kávéházban egyedül ülök
ki jóbarátom az mellém leülhet.

Magánügyem

Tetszik nem tetszik már leírtak
mint leltárkor ócska lomot
ezután már számba sem vesznek
hogy élek még magánügyem.

Közöttetek

Mint aki kivándorolt s idegen
körötte mindenki csupán magára
számíthat így élek közöttetek
itthoni ég alatt ilyen magam vagyok.

... és a több ezer lakás nem azonos

Lacza Márta, festő-grafikusművész

A Műcsarnokban 27 fiatal képzőművész kiállítása nyílt meg, mindanyian Derkovits-ösztöndíjasok. — A Minisztérium 14 művet vásárolt meg a fiatal művészektől. A szobrászok közül Pusztai ágostonnak egy kisplasztikáját, a grafikusok közül Lacza Márta-Püspöki István és Stefanovits Péter-től néhány lapot.

Esti Magazin

1981. márc. 24. Kossuth rt. 30 /M./

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Lacza Márta
NÉPSZABADSÁG
festő-grafikusművész
1981 APR 27

1021

TÜRELMI IDŐ

MŰKRITIKAI JEGYZETEK A DERKOVITS-ÖSZTÖNDÍJASOK ÜRÜGYÉN

SAJTÓTÖRTÉNETI ISMERETEIM szerint a legutóbbi ötven évben nem ment simán a művészek generációváltása. Legalábbis olyankor, ha a háborúk és a forradalmak, a rezsimváltozások és a katasztrófák nem gondoskodtak automatikusan egy-egy garnitúra leváltásáról és az újak beemeléséről. Most béke van — legalábbis földrészünkön; folytonosság van — legalábbis a világnak egy részében. A kritikusi munka pedig nehezebbé vált, fordított arányban az emberi életfeltételek megkönnyebbedésével. Mert milyen egyszerű volt (nem volt egyszerű, csak most tetszik annak!) kimondani 1945 után a kompromittálódott stílusok kiiktatását. Milyen felszabadító lehetett a hatvanas években leírni a témacentrikus ábrázolásmód kiürült formakészletét. A kritikus esztétikai ítéletét ilyenkor erkölcsi ítélet támogatta. Tudták ezt azok is, akik Kelet-Közép-Európában gyakorolták a művészetet, és tudták azok is, akik vették az üzenetet.

Volt egy nagy generációnk a hatvanas években, amely az összekacsintós jelbeszédet nem vette tudomásul: lerázta azt a művészre nézve megalázó szerepet, hogy a kiküzdött mondanivaló kizárólag a másodlagos, a politiko-stilisztikai, a besorolásra alkalmas jegyek alapján kerülhessen nyilvánosságra. A békének ebben az első évtizedében világos lett, hogy a képzőművészet „kinézete" nem írható le normatív eszközökkel. Nincs út, csak utak vannak.

Minden fennköltség nélkül: szabad a formák vására. Azaz: nincsenek biztos receptek, nincsenek a belső emigrációba vonulás és az érvényesülés alaki sajátosságai meghatározva. Mi bizonyítja jobban a történelmi békeidőt, ha nem az, hogy a szürrealisztikus-képzettársításosfantasztikus modorban dolgozók között akad olyan, aki a kommunista aktíva tagja, akad olyan, aki „másképpen gondolkodik", és akad olyan, akinek egzisztenciája csak a műkereskedelmi zsüri boldogító igenjétől függ.

STÚDIÓKIÁLLÍTÁSOK, pincetárlatok és Derkovits-ösztöndíjas beszámoló munkák a tanúk arra, hogy az íratlan szabályok megtartásával az akadémiák felbomlásának, a tekintélyek eltűnésének és a mintaképek megsokszorosodásának lehetünk tanúi. Annak idején, jó tíz évvel ezelőtt szíven ütött — mert a képzőművészet figyelője is találva érezhette magát — Vas Istvánnak az új költőkről fogalmazott véleménye. „Aligha volt nemzedék" — mondta —, „amelyik ennyire érzékeny lett volna hatásokra, és csak ilyen *kevés* hatásra lett volna érzékeny." Most? Örömmel jelenthetem, hogy legalábbis, ami a „derkós" — azaz, az ösztöndíjjal támogatott fiatal — festőket, szobrászokat, grafikusokat és a műfajközi képviselőket illeti, a „ki kire hasonlít" elve alapján aligha lehet az erővonalakat meghúzni.

Mindezt az ösztöndíjat kapott művészek *első nyilvános műcsarnoki* szereplése alkalmából lehetett végiggondolni, és abból az alkalomból, hogy az epigonokról készítendő alkalmi statisztika más eredménnyel végződött, mint annak idején. Akkor, amikor csupán két-három vezéregyéniség mögött lépdelt a fiatalok egész stábja, akkor, amikor a Somogyi József-epigonokkal, a Kondor Béla-követőkkel, a Kokas Ignáctanítványokkal és a Sváby Lajos-idézőkkel körülbelül le is lehetett írni egy alkalmi társulás ideálrendszerét.

A mostani műcsarnoki „összeírás" meddő vállalkozásnak bizonyult. Volt ugyan egy középmezőny, amelyre szemlátomást mágikus hatással voltak a közvetlenül előtte haladók. A tárlatok világában jártasak észrevehették, hogy Lóránt Zsuzsa-utánzókból három, Almásy Aladár-hívőből

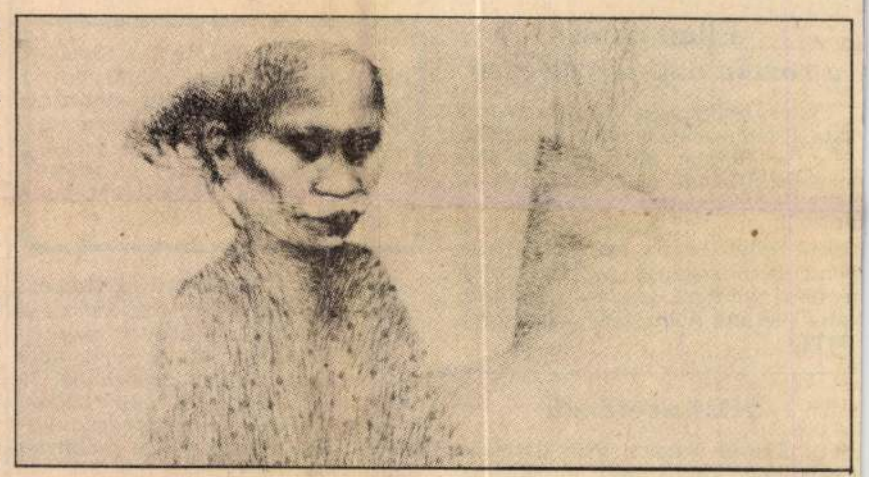

Lacza Márta: Porta.

éppen négy akadt a termekben, de ezzel az eszményképek elősorolhatóságának vége is szakad. Tanulságot nem a kapcsolódások megértése tartogat.

Tanulságot a mondanivalóból magából lehet levonni. Ha az előző generációnak, generációknak az volt probléma, hogy miképpen honosítsák az avantgarde nemzetközileg felkínált eszköztárát, hogy miképpen számolják fel azt a vizuális konvenciókban jelentkező elmaradottságot, amely, mint „turáni átok" ült az egymásra torlódó évtizedeken, a mostani fiataloknak szemlátomást más a gondjuk. Ez a generáció ugyanis a *stílusra* alig hederít, nekik az *élmény* anyaga vált bonyolulttá. Egyszerűsíthetnénk a kérdést arra a banális tényre, hogy miután a történelem tektonikus mozgásai megkímélték ezt a korosztályt, következésképpen idegenül mozognak a hűségnyilatkozatok, és a pátoszos kiállások világában, kifejlesztettek egy „Cordélia-magatartást". Igényt a szűkszavú, őszinte beszédre, kerülendő az idősebb nővérek hízelgő szép szavait. De nemcsak erről van szó. Inkább arról, hogy a vertikális — történelmi — folyamatok lassúbbodása kitágította — társadalmi — érdeklődésük horizontját. Számukra a társadalom új felfedezés, a társadalomhoz való viszony pedig merőben új. Úgy tartozik magatartásformájukhoz a kritizálva elfogadás, mint a századforduló ifjúságához a halálösztön felfedezése, és a húszas évek fiatalságához a csömör érzete. Ez az új mondanivaló pedig kialakított egy stílusnál lényegesen fontosabb mondanivalóközösséget a részvevők többsége között. Ez pedig a *szocio-groteszk*.

A SZÓÖSSZETÉTEL szocio-részét igazolhatjuk a műcímekkel. Az olyan téma, mint a *Homo militaris*, a *Színhely: Budapest, Arcuk egy-egy külváros* nem is kíván kommentárt. A bonyolultabb a groteszk iránti különös érzékük meghatározása. Tucatnyi az olyan produkció, amely a karikatúrák leplezetlen humorát, a reklámgrafikák keresetlen blickfangját, a bábfigurák nyers jópofaságát vagy a firkákban rejlő spontán derűt használják céljuk érdekében. De legtöbben mégis a *fotó*, a valóság, pontosabban a valószerűség jegyében keresik a fanyar igazságkeresés megjeleníthetőségét. E szép gesztus azonban buktatókkal van teli. A „legújabb tárgyiasságot" csak úgy lehet, csak úgy érdemes művelni, ha a művész tökéletesen birtokolja a képzőművészet avantgarde előtti, klasszikus-akadémikus fegyvertárát. Ha tökéletesen — a laikusok számára is tökéletesen — tud rajzolni, festeni, mintázni. Ekörül valami baj lehet nálunk, mert a szépen elszaporodó hiper-, szuper- és fotónaturalisták szakmai készültsége messze a vállalt cél mögött marad. Ennek a pontatlanságnak, igaz, figyelemre méltó hagyományai vannak idehaza.

Jelen pillanatban tehát sajátos konfliktusnak lehetünk tanúi. Van egy sürgető mondanivaló, ami nagyfokú fegyelmet, szakmai felkészültséget, technikai invenciót igényel, és ezzel szemben van egy főiskolai konvenció, amely az érzelmek pátoszára, a formák új tradíciójára, az avantgarde leszűrt eredményeire épül.

A KRITIKA, véleményem szerint, ilyenkor egyet tehet. *Vár.* Örömmel regisztrálja, hogy a Derkovits-ösztöndíj nyújtotta hároméves türelmi idő és a viszonylagos anyagi biztonság a generáció többségének egyet jelent a társadalomba ágyazott ember, az életkörülményeivel viaskodó ember, az emberszerű ember megjelenítésének gondjával. Tetszhet az az érzékeny, hajlékony, majdhogynem lágy realisztikus ábrázolásmód is, amely a legígéretesebb munkák sajátja. Legalábbis erről a tehetségről tudósítanak *Lacza Márta* selymesszálkás vonzó-taszító kövér asszonyai, *Körösényi Tamás* elevenre színezett terrakotta portréi, mindenekelőtt pedig a nagy felfedezés, *Paulikovits Iván* intellektuális gondok között fuldokló esendő híresember-hősei. S vár a kritika azért is, mert bízik abban, hogy a „történelmietlen történelem" végül is megtalálja a maga stílusát, még ha ehhez az avantgarde nem avantgarde, népi — urbánus, magyar, nem magyar ellentétpárokra kihegyezett hazai hagyományok nem is adnak éppen jó nevelést.

Egyet azonban nem célszerű tenni. Ha a párhuzamosan futó stílusutak rengetegéből egyet-egyet, kurrenset vagy nemzetközileg hitelesítetten újszerűt kiemel a kritikus, és azt a többiek elé állítja példaképül, mint „a mai szellemi valóság rendkívül összetett szellemi problematikájának megfogalmazását". Ahogy tette azt a legutóbbi nagy stúdiókiállítás alkalmából a *Művészet* folyóirat recenzense, lefutottnak minősítve például a Paul Klee-vel jelölhető hagyomáhyt, és kívánatosnak tartva például a sokkolóan kemény módszereket. Örvendetesnek ítélve például a magánmitológiákat, unalmasnak a lírai nonfiguratív törekvéseket. E szelekció nem azért veszélyes, mert bizonyos módszerektől eleve megtagadja a hiteles ábrázoláshoz való jogot, és mert eleve használhatatlan hierarchiát tételez fel olyan szituációban, ahol nincs hierarchia, hanem mert az *élményből* újra a stílusra tereli a figyelmet. Fordított előjellel, ultraavantgarde párti módon játssza vissza azt a rossz emlékű műsort, amikor a manírok normarendszere döntött az élet valódi követelményei helyett. A türelmi idő nemcsak a művészeket, hanem a kritikát is kötelezi. Ha az életélmény helyett a stíluséimény részesül előnyben, akkor a generációs stafétaváltás feltételei ismét megnehezednek. Végső soron olyan álkonfliktusok termelődnek újra, amelynek kikerülésére — talán művészettörténetünkben először — van még esély.

P. Szűcs Julianna

HÍREK

Filmkoktél a román nagykövetségen

Victor Bolojan, a Román Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete, a Román Kommunista Párt megalakulásának 60. évfordulója alkalmából kedden a nagykövetségen filmkoktélt adott. Az eseményen megjelent *Ballai László*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, továbbá politikai, gazdasági és kulturális életünk több más képviselője. (MTI)

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács több évtizedes kiemelkedő szövetkezeti munkássága elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából *Panák Lászlónak*, a Zöldker vezérigazgatójának a *Szocialista Magyarországért Érdemrendet* adományozta; *Pintér Györgyöt*, a Zöldker vezérigazgató-helyettesét a *Munka Érdemrend arany fokozatával* tüntette ki.

Molnár Istvánnak, a Mátravidéki Fémművek vezérigazgatójának több évtizedes, eredményes gazdasági és társadalmi munkája elismeréséül, nyugdíjba vonulása alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozatát* adományozta az Elnöki Tanács.

ÜDVÖZLŐ TÁVIRAT. Japán nemzeti ünnepe alkalmából Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban fejezte ki jókívánságait Hirohito császárnak.

A HETI RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓMŰSORT a május elsejei ünnepek miatt nem a pénteki, hanem holnapi, csütörtöki számunkban közöljük.

HAZAÉRKEZETT az Amerikai Egyesült Államokból Gosztonyi János, a Magyarok Világszövetségének főtitkára. Az USA több államában magyar iskolákat és egyesületeket látogatott meg, s megbeszéléseket folytatott magyar nyelvű lapok szerkesztőivel, egyesületi, illetve egyházi személyiségekkel.

DÍSZDOKTORÁVÁ FOGADTA a pécsi tudományegyetem dr. Wilhelm Weber jogász-közgazdász professzort, az Osztrák Tudományos Akadémia rendes tagját. A professzor, aki másfél évtizede ápolja a pécsi és a bécsi egyetem kapcsolatait, főként közgazdaság-elméleti kutatásaival szerzett magának nemzetközi hírnevet.

MAGYAR—SZOVJET barátsági napot tartottak kedden Baranya megyében. Komlón és Pécsett pedagógusok találkoztak a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának képviselőivel. Siklóson, a közéleti klubban a szovjet népképviseleti szervek szerepéről hangzott el előadás.

HÉTSZÁZ ÉVVEL EZELŐTT, 1281-ben kelt az az okirat, mely először említette a Rákos-patak menti települést, a mai Rákospalotát. A főváros XV. kerületében az idén megemlékeznek az évfordulóról. Palota történetének hét évszázadát rendezvénysorozaton ismerteti meg az itt élőkkel a XV. kerületi művelődési központ és a Hazafias Népfront helyi szervezete.

EGYHETES VENDÉGSZEREPLÉSRE az írországi Corkba utazott a nyíregyházi vegyes kar. A 71 tagú társulat az ír város hagyományos nemzetközi kórus- és néptáncfesztiválján képviseli a magyar színeket.

ISMÉT MŰKÖDIK az indonéziai Szunda-szorosban fekvő Krakatau szigetének tűzhányója. A vulkán fél kilométeres magasságba lövell ki köveket kráteréből, veszélyeztetve ezzel a part menti halászat biztonságát. A vulkán 1883-as kitörésének, valamint az azt követő szökőárnak 36 ezer halálos áldozata volt.

FOGARASI BÉLÁNÉ, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje 73 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása május 4-én délután egy órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. — *Az MSZMP VII. kerületi Bizottsága.*

SZÁZÉVES az Elzett Művek írószergyára. A centenárium alkalmából a kőbányai vállalatnál kedden megemlékezést tartottak. Ma írónból, körzőből, irodatechnikai kisgépekből 70 millió forint értékben exportálnak. Tíz éve a VAZ—Zsiguli program keretében megkezdték 8-féle műanyag alkatrész gyártását.

ÚJJÁALAKULT a Hazafias Népfront Országos Elnökségének környezetvédelmi bizottsága. A tegnapi ülésen a települések ivóvízellátásával, a fásítás további lehetőségeivel és a nagyüzemi állattartó telepek környezetvédelmi kérdéseivel foglalkozó éves munkatervet fogadták el.

ÚJABB ÖT ÉVRE SZÓLÓ megállapodást kötött lengyel partnereivel a Magyar Viscozagyár és a Hungarotex. A szerződés a lengyel és a magyar textilipar alapanyag-ellátásának folyamatosságához és a választék bővítéséhez járul hozzá.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN Kő Pál szobrászművész kiállítását a nagy érdeklődésre való tekintettel május 31-ig meghosszabbították.

MEGALAKULT a Magyar Földrajzi Társaság kisalföldi osztálya Győrött. Tagjai bekapcsolódnak a nyugat-magyarországi peremvidék természet- és gazdasági földrajzi kutatásaiba, s feladatuknak tekintik a földrajzoktatás segítését is.

SZOKATLAN JELENSÉGET idézett elő a szeszélyes időjárás a Mecsekalján. Egyidejűleg két termés látható a fügefákon: a tavalyi és az idei. Összel sok gyümölcs termett, de a korán beköszöntött tél miatt egy részük lehullott, többségük azonban az ágakon maradt.

Floralia-ünnep Gorsiumban

Virágcsokorral köszöntik a látogatókat a táci Gorsiumban a kedden kezdődött s egy hétig tartó tavaszköszöntő ünnep, a Floralia alkalmából. A hajdani római városkában a székesfehérvári István király Múzeum munkatársai minden évben feleleventenek néhány antik ünnepséget, köztük a Floraliát, amelyet időszámításunk előtt 238 — Flóra istennő templomának felszentelése — óta minden évben nagy pompával, vigasságok sorával ültek meg a rómaiak. Állatviadalokat rendeztek, táncosnők szórakoztatták a közönséget, s minden módosabb polgár házánál lakomát csaptak. Gorsiumban mindebből csak a tavaszköszöntés, a Flóra istennőre emlékeztető virágcsokor maradt fenn.

HÚS- ÉS CSEMEGEÜZLETET nyitott meg Debrecen legnagyobb lakónegyedében, az Újkertben kedden a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet. A közös gazdaságnak ez a harmadik boltja a városban.

GERENDAVÁR, CSÚSZDA és sok más játék áll abban a játszókertben, amelyet kedden vettek birtokukba Újpesten a Fóti úti óvodások. A létesítményt a tatabányai bányászok készítették társadalmi munkában.

Felvétel az Állami Balettintézetbe

A lottótárgy

az 1981. április 28-án megtartott április havi lottó-jutalomsorsolásról, melyen a 17. heti szelvények vettek részt. A gyorslistában az alábbi rövidítéseket használtuk:

A Vásárlási utalv (1000 Ft)
B Lada 1200 típ. személygépkocsira utalvány
C Trabant Lim. Special típ. személygépkocsira utalvány
D Színes televízió (22 000 Ft)
E Automata mosógép (13 700 Ft)
F Szerencse-ut. (30 000 Ft)
G Iparcikk-ut. (25 000 Ft)
H Otthon lakberendezési ut. (25 000 Ft)
I Zenesarok-ut. (20 000 Ft)
J Televízió (10 000 Ft)
K Vásárlási utalv. (10 000 Ft)
L Vásárlási utalv. (9000 Ft)
M Vásárlási utalv. (7000 Ft)
N Vásárlási utalv. (5000 Ft)
O Vásárlási utalv. (4000 Ft)
P Vásárlási utalv. (3000 Ft)
R Vásárlási utalv. (2000 Ft)

1 423 228 P
1 440 319 R
1 446 016 O
1 457 410 L
1 463 107 I
1 468 804 K
1 474 501 M
1 502 986 G
1 508 683 K
1 514 380 F
1 531 471 L
1 537 168 N
1 548 562 O
1 554 259 P
1 565 653 L
1 571 350 P
1 577 047 L
1 588 441 O
1 611 229 O
1 616 926 P
1 628 320 R
1 634 017 M
1 668 199 N
1 679 593 O
1 696 684 G
1 702 381 K
1 713 775 P
1 719 472 R
1 736 563 O
1 742 260 F
1 747 957 L
1 776 442 I
1 782 139 K
1 793 533 I
1 822 018 J
1 833 412 N
1 839 109 N
1 844 806 N
1 850 503 M
1 856 200 R
1 861 897 N
1 867 594 F
1 873 291 L
1 878 988 M
1 896 079 R
1 901 776 H
1 913 170 K
1 918 867 M
1 930 261 M
1 935 958 N
1 947 352 P
1 958 746 J
1 964 443 J
1 970 140 M
1 987 231 M
1 992 928 I
1 998 625 K
2 431 597 M
2 442 991 L
2 448 688 G
2 454 385 K
2 460 082 O
2 465 779 R
2 499 961 M
2 511 355 N
2 517 052 R
2 522 749 M
2 534 143 M
2 539 840 G
2 551 234 K
2 556 931 O
2 562 628 O
2 568 325 H
2 574 022 K
2 591 113 P
2 596 810 P
2 602 507 L
2 608 204 H
2 613 901 K
2 625 295 E
2 636 689 L
2 642 386 M
2 653 780 M
2 665 174 N
2 676 568 L
2 682 265 M
2 687 962 P
2 693 659 F
2 705 053 K
2 710 750 N
2 716 447 P
2 722 144 P
2 727 841 P
2 767 720 F
2 773 417 K
2 779 114 N
2 784 811 O
2 790 508 I
2 796 205 K
2 807 599 F
2 824 690 K
2 836 084 J
2 841 781 J
2 864 569 N
2 870 266 P
2 875 963 O
2 881 660 R
2 893 054 M
2 904 448 N

3 388 693 H
3 405 784 K
3 411 481 N
3 417 178 N
3 434 269 P
3 439 966 M
3 445 663 R
3 451 360 R
3 462 754 I
3 468 451 K
3 474 148 M
3 479 845 M
3 485 542 M
3 491 239 L
3 502 633 F
3 508 330 L
3 514 027 N
3 519 724 O
3 542 512 P
3 553 906 P
3 559 603 P
3 565 300 P
3 570 997 I
3 576 694 J
3 593 785 M
3 599 482 M
3 605 179 I
3 610 876 K
3 616 573 M
3 639 361 N
3 645 058 P
3 650 755 P
3 662 149 M
3 667 846 L
3 673 543 F
3 679 240 K
3 684 937 G
3 690 634 K
3 696 331 N
3 707 725 M
3 724 816 O
3 730 513 R
3 736 210 R
3 741 907 R
3 753 301 L
3 770 392 F
3 787 483 L
3 798 877 O
3 804 574 P
3 810 271 N
3 821 665 N
3 827 362 D
3 844 453 L
3 855 847 I
3 867 241 J
3 872 938 M
3 878 635 L
3 895 726 M
3 901 423 P
3 907 120 R
3 924 211 N
3 929 908 I
3 946 999 K
3 952 696 P
3 958 393 P
3 961 181 M
3 986 878 P
3 992 575 F
3 998 272 K
4 362 880 R
4 368 577 R
4 379 971 L
4 391 365 M
4 436 941 M
4 442 638 L
4 454 032 P
4 459 729 F
4 471 123 K
4 499 608 I
4 511 002 J
4 516 699 M
4 522 396 L
4 539 487 O
4 545 184 R
4 562 275 R
4 573 669 R
4 590 760 F
4 596 457 K
4 602 154 I
4 607 851 K
4 613 548 N
4 619 245 O
4 624 942 H
4 636 336 K
4 642 033 J
4 647 730 N
4 653 427 G
4 659 124 K
4 664 821 M
4 676 215 P
4 681 912 I
4 687 609 J
4 693 306 R
4 699 003 L
4 704 700 N
4 710 397 R
4 716 094 R
4 721 791 R
4 727 488 R
4 750 276 R
4 761 670 C
4 881 307 K
4 887 004 F
4 898 398 L
4 904 095 M
4 915 489 C
4 921 186 D
4 943 974 L
4 955 368 O
5 376 946 G
5 382 643 K
5 411 128 I
5 416 825 J
5 433 916 O
5 439 613 L
5 445 310 I
5 456 704 K
5 462 401 P
5 473 795 M
5 490 886 D
5 496 583 L
5 513 674 M
5 519 371 O
5 530 765 M
5 542 159 P
5 593 432 M
5 599 129 F
5 610 523 L
5 616 220 H
5 627 614 K
5 633 311 M
5 644 705 M
5 650 402 O
5 656 099 N
5 667 493 J
5 673 190 J
5 678 887 E
5 684 584 L
5 690 281 M
5 695 978 L
5 707 372 M
5 713 069 P
5 718 766 P
5 724 463 P
5 735 857 R
5 747 251 O
5 752 948 F
5 758 645 K
5 770 039 R
5 775 736 L
5 781 433 I
5 787 130 K
5 809 918 M
5 815 615 O
5 821 312 N
5 827 009 I
5 832 706 J
5 838 403 P
5 844 100 P
5 849 797 E
5 855 494 L
5 861 191 M
5 872 585 M
5 883 979 F
5 889 676 L
5 895 373 J
5 901 070 J
5 912 464 F
5 918 161 L
5 935 252 F
5 952 343 L
5 958 040 I
5 963 737 J
5 969 434 M
5 980 828 N
5 986 525 G
5 997 919 K
7 912 111 N
7 917 808 N
7 929 202 O
7 940 596 O
7 946 293 F
7 957 687 L
7 963 384 N
7 969 081 L
7 974 778 F
7 980 475 L
7 986 172 N
7 991 869 N
7 997 566 N
8 003 263 M
8 008 960 O
8 014 657 O
8 026 051 O
8 031 748 O
8 043 142 O
8 054 536 P
8 060 233 O
8 083 021 O
8 088 718 G
8 094 415 K
8 100 112 N
8 105 809 O
8 111 506 H
8 117 203 K
8 122 900 F
8 128 597 L
8 134 294 I
8 151 385 J
8 157 082 H
8 162 779 K
8 168 476 F
8 174 173 L
8 179 870 N
8 191 264 O
8 196 961 I
8 202 658 K
8 219 749 O
8 225 446 O
8 231 143 H
8 236 840 K
8 242 537 M
8 248 234 N
8 265 325 O
8 271 022 O
8 276 719 F
8 282 416 K
8 288 113 M
8 293 810 P
8 299 507 D
8 305 204 L
8 310 901 P
8 316 598 M
8 322 295 J
8 339 386 J
8 379 265 F
8 390 659 K
8 396 356 M
8 402 053 O
8 413 447 F
8 419 144 L

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 AUG 1

1021

Lacza Márta kiállításáról

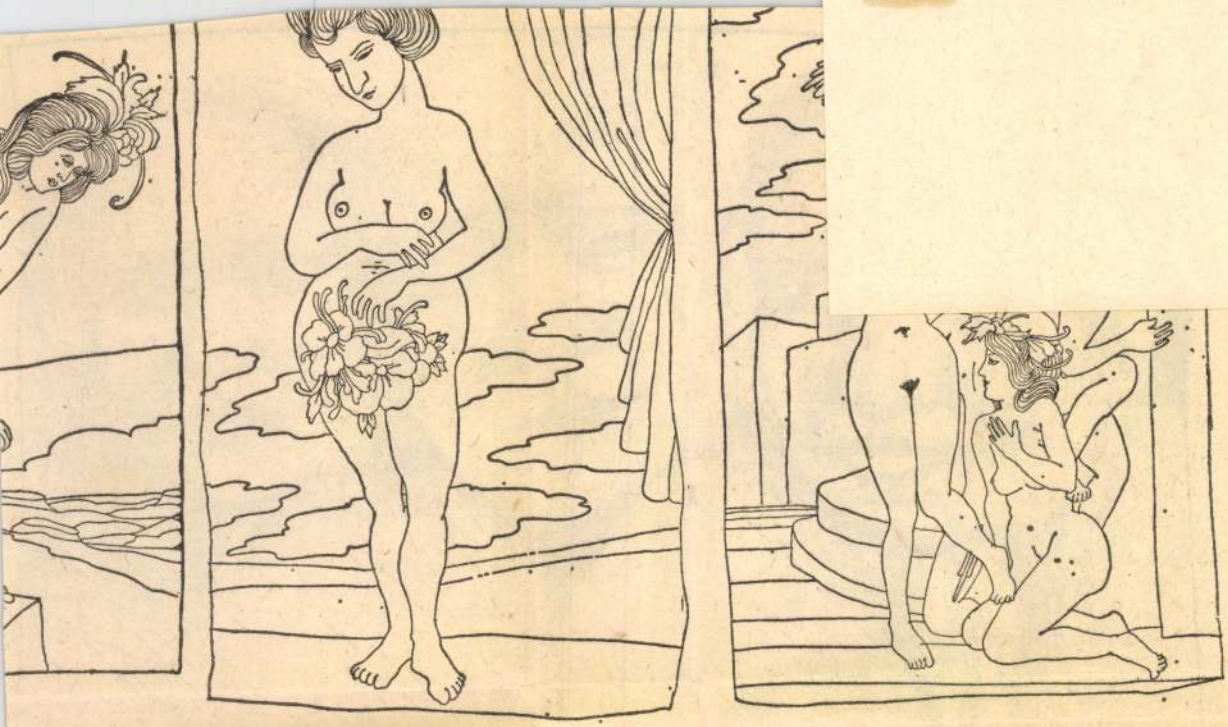

Herpay Zoltán: Bagatellek

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 AUG 15

1021

Lacza Márta: Így történt

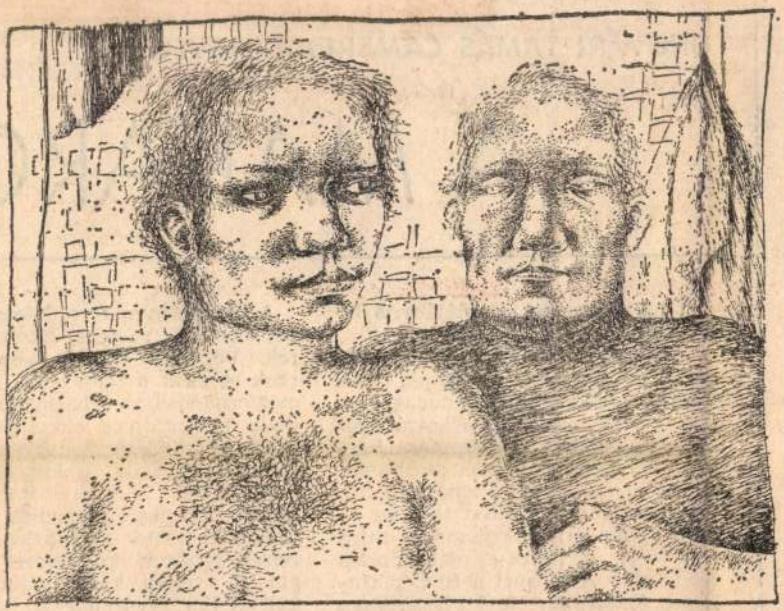

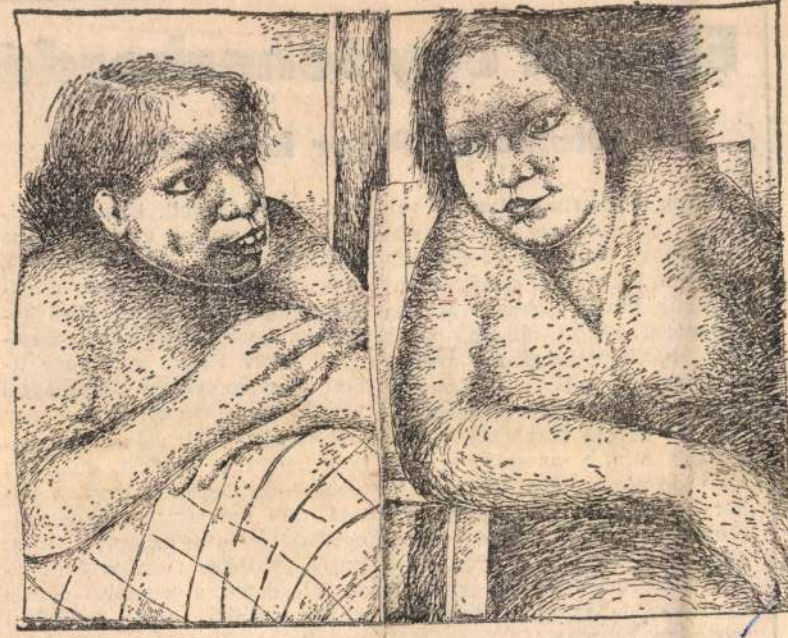

Elment egy teherhordó

Hajnóczy Péter halálára

Meleg augusztusi éjszaka van most, amikor ezeket a sorokat írom, hogy Hajnóczy Pétertől búcsúzzam. Húsz évvel ezelőtti nyári éjszakák jutnak eszembe. Mintha fegyencek között látnám, akkor még hórihorgasságában pengesoványan, hajlottan. Legfőbb munkaruhánk, a kulcscsonttól térdig érő vaskos bőrkötény — súlyosabb, mint a roncsoló sugaraktól védő ólomkötény, amelyet akkor akasztanak a nyakadba, ha röntgensugarakkal próbálják megállapítani, van-e és milyen mértékű élő szervezetedben az elváltozás — lóg rajta, mint valami szokatlan rabruha.

zénk. Rakodó volt, igazi kocsikísérő. Ő, az egykori válogatott úszó nem jött velünk a Sportuszodába, nem mászott át a telepet a medencéktől elválasztó egyetlen kerítésen, hogy ússzon egyet. Derogált neki? Fáradt volt vagy ittas? Vagy mélységes konoksággal vállalt egy szerepet?

Szerepet vállalt volna? Szégyellem *így* ezt a kérdést, ezért ide írom, hogy legalább most, a halála után tudatosuljon mindenkiben, aki ezt a nekrológot olvassa: Hajnóczy Péter tizenhat éves korától egészen a legutolsó évekig a legnehezebb fizikai munkával tartotta el magát. Úgy írt, hogy

UNGVÁRI TAMÁS CAMBRIDGE-I LEVELE:

A MAKARÓ

A hiszékenység számlájára is írhatnánk az alábbi esetet.

Ragyogó svájci hegyifalu, népviseletbe öltözött parasztok, Tell Vilmos unokái. Távoli dudaszó, a fák gyümölcsét szedik a havas csúcsok hátterében. A termés, bármily hihetetlen, fákról gombolyodó makaróni. A tévé riportere néhány közömbös kérdést tesz fel — jobb volt-e az idei gyümölcs, mint a tavalyi, érdemes-e makarónifát telepíteni? A műsort a BBC tekintélyes *Panoráma* című sorozatában sugározták (a *Panoráma* a magyar

A tudományos forradalom, a na
pi előretörés részegei itt az embe
rek. Végzetes illúzió rabjai mé
azok is, akik a társadalmi fejlődé
megtorpanásaiba belenyugszanal
de a tudományos előrelépést fe
tartóztathatatlannak, egyenes vo
nalúnak képzelik. Holott olykor
találmányok is zsákutcába veze
hetnek. Fényes bizonyíték rá
Concorde esete. A büszke óceá
repülő gépóriás két nemzet, az a
gol és francia közös vállalkozá
volt (talán jóvátétele is, század
vetélkedés után): néhány óra ala

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta,

ÉLET ÉS IRODALOM

festő-grafikusművész

1981 APR 18

1021

Lacza Márta: 2x3 év

ARÓCI BÁRDOS T

És mégis röpült

A Röpülj Páva kapcsán elindult
ta érzékenyen érintett. Tollat ra-
dtam, hogy összefoglaljam im-
ár megzabolázott gondolataimat,
igazítsak néhány bizonyára jóhi-
emű tévedést. Először néhány
nyt a Páváról.

1. A Páva szervezői népdalének-

hogy Bartók és Kodály országában, az ő zászlajuk alatt valaki harcot indítson a feldolgozások ellen? Hogy gúnyoros macskakörmök közt lehessen csak erről a művészeti tevékenységről beszélni egy olyan országban, ahol igazi gyöngyszemek is bőven termettek és teremnek ezen a területen? Hadd tegyem hozzá, hogy a táncházi zene-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

festő-grafikusművész

1981 MÁJ 9

1021

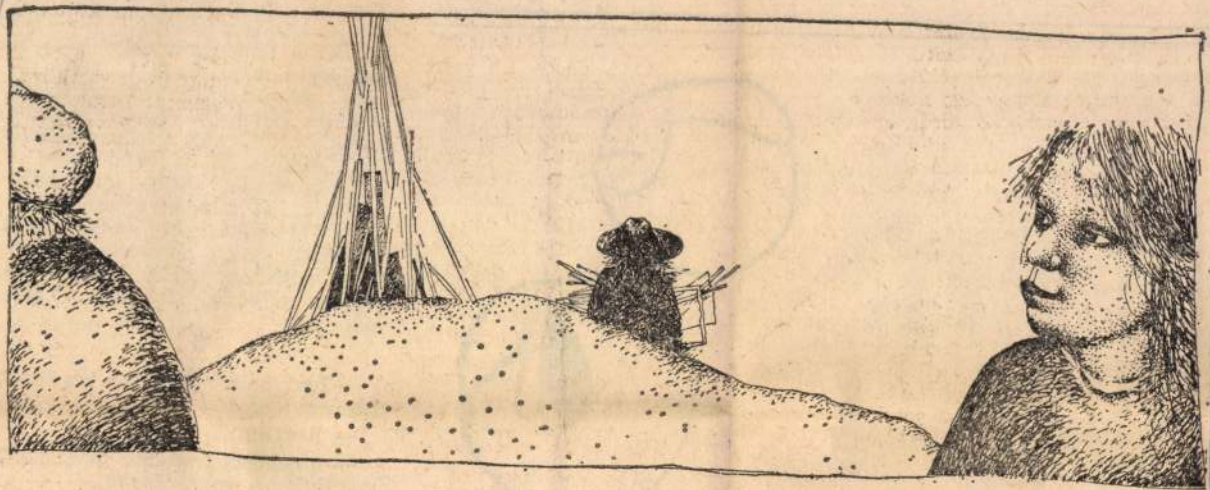

Lacza Márta: Lerakó

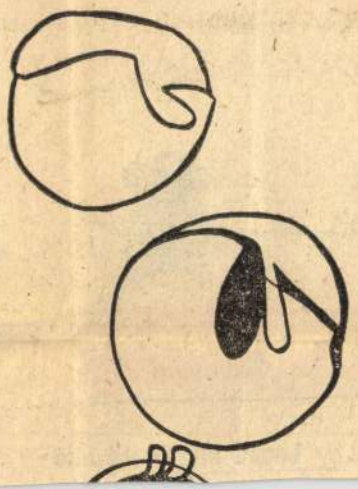

Nem kell majd mindent időre csinálnia. Mindent? Semmit! Elkésés? Lógás? A fene vigye el, még lógni sem lehet majd. Csak ki kéne találni valamit, különben szétfolyik az élete, elvégre a képet is keretbe teszik, attól válik a környezetétől elkülönülővé. És ha venne egy iskolai tanrendet? Abba sorra beírhatná a hét minden egyes napjára... Marhaság, ez nem valódi tennivaló, csak a mímelése. Amúgy is a pótlékok korát éljük. Műanyag, művirág, művese... műélet.

*

— Igaz, hogy nyugdíjba készülsz? Rosszul teszed.

— Rosszul... Kinek?

— Magadról te tudsz, magunkról mi. Nekünk rossz. Maradj.

— Gondolkodom.

— Nem volt jó velünk? De őszin-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lacza Mária, festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁJ 16

1021

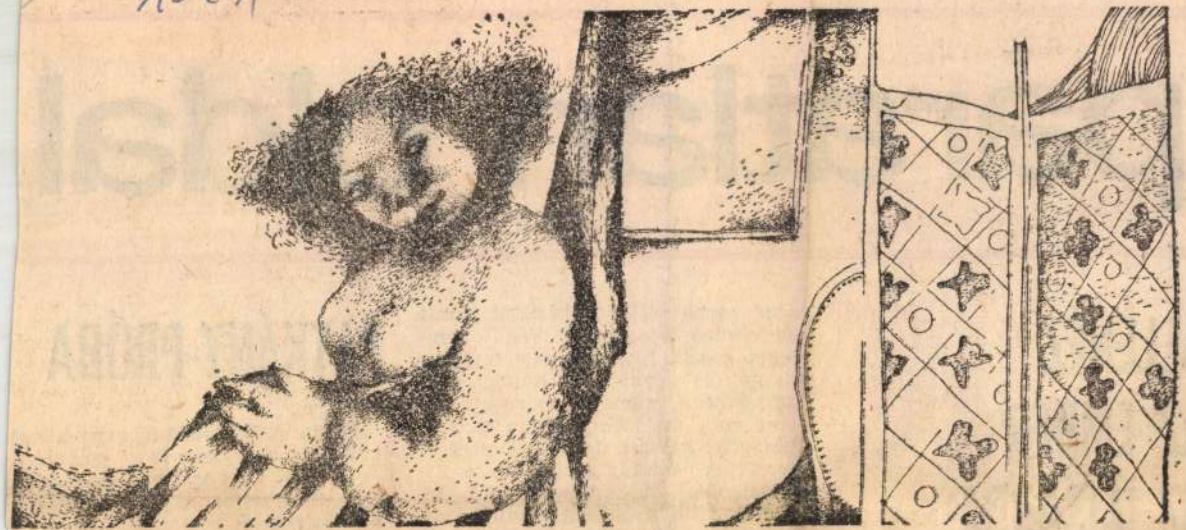

Lacza Mária rajza

páratlan oldal

BELENÉZ AZ EMBER AZ ÚJSÁGBA

szor: sorban áll, átadja az öt gumit és felveszi érte a pénzt. Végül: mérleget készít. Elveszett egy munkanapja (és egynapi keresete), benzinköltsége, mondjuk harminc forint volt, taxiszámlája (ha taxival utazott) hatvan forint. Összesen, mondjuk, kétszáz forint. Ez a kiadási oldal. Egy gumi, tegyük fel, három kilót nyomott, öt gumi összesen tizenöt kilót. Kapott érte hetvenöt fillért. A MÉH ugyanis — a hirdetés szerint — öt fillért fizet

PATKÁNY-PRÓBA

Patkánykísérletekből arra következtetett egy amerikai pszichológus, hogy „... az agresszió (mint negatív érzelmet keltő tényező) és a hőmérséklet között (...) fordított U alakú összefüggés van", amúgy kell értenünk, hogy meleg

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

1981 JUN 14

Lacza Márta, festő-grafikus művész

DÉL-MAGYARORSZÁG

1021

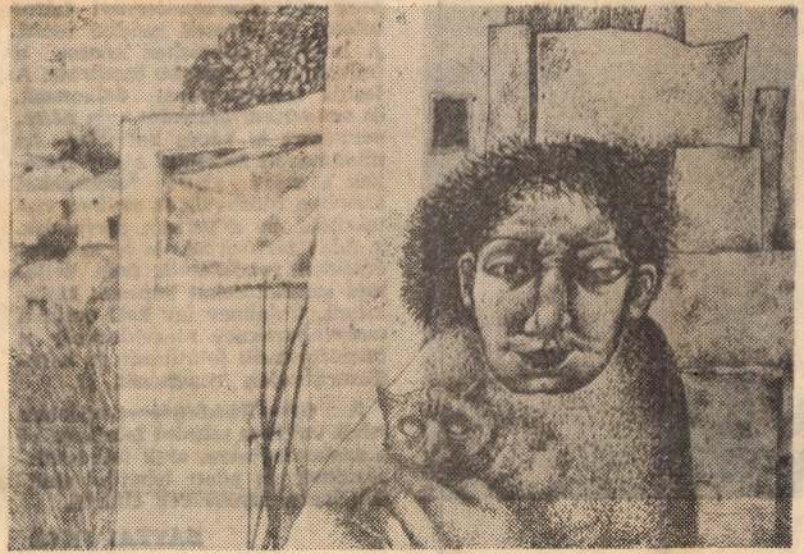

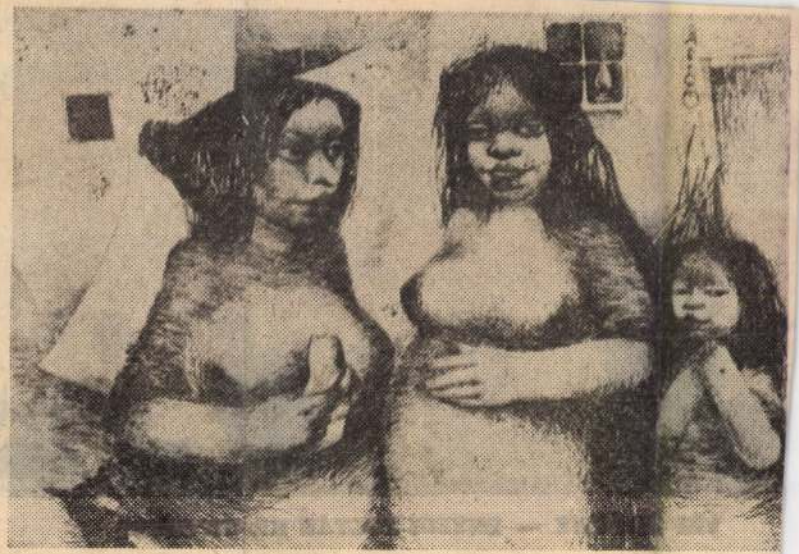

LACZA MÁRTA RAJZAI

VÍZ ÉS FÉNY — ENYEDI ZOLTÁN KÉPRIPORTJA

A településkörnyezet-védelem tehát valóban sokrétű feladatot ró a szakemberekre, akik felkészültségüknél és adott lehetőségeinknél fogva igyekeznek eljárni.

BÁTYAI JENŐ

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 JUN 7

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Lacza Márta
festő-grafikusművész

1021.

melléklet

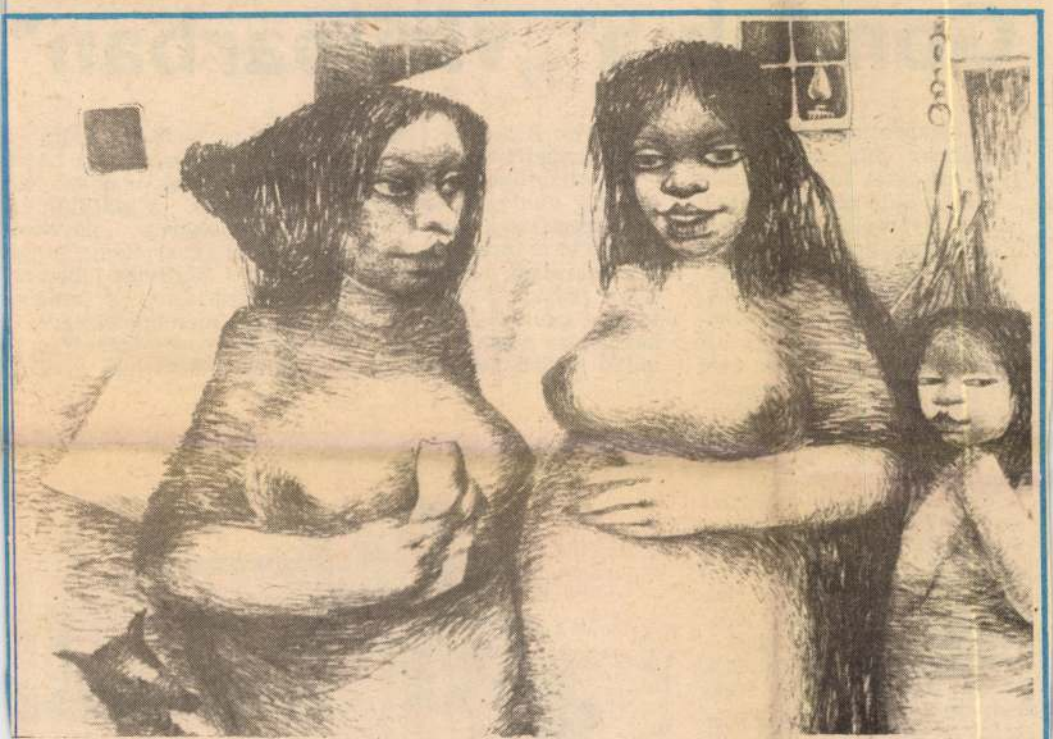

Lacza Márta rajza

Gondok a „víziiparban”

Alighanem azoknak az országoknak volt igazuk, amelyek mértéket tudtak tartani az olajszállító tankhajók számának gyarapításában és befogadóképességük minden határon túl való növelésében. Ismeretes, hogy a 70-es években a tankhajók voltak a világtengerek „sztárjai”. A nagy hajóépítő üzemek nem győzték teljesíteni a megrendeléseket. A kapacitásnövekedés évi átlaga akkor még 8—10 százalékos volt. Napjainkra erősen visszaesett a kőolaj részesedése az összes szállított áru mennyiségében. Ugyanakkor viszont ma már a világflotta hajóinak 47 százaléka tankhajó, s ezek kb. 20 százaléka hosszabb ideje rakomány nélkül vesztegel a kikötőkben. Az előrejelzések szerint az elkövetkező években még tovább csökken az igény a tankhajók iránt, de a tőkés gazdasági ciklus egy-

járművek kereslete fokozódhat valamelyest.

A világflotta kapacitása jelenleg mintegy 420 millió bruttóregisztertonna (BRT). Ennek 10 százalékát a szocialista országok kereskedelmi hajói adják. A Szovjetunió tengeri szállítójárműveinek a kapacitása meghaladja a 20 millió BRT-t, Lengyelországé a 6, az NDK-é pedig a BRT-t. A szocialista hajóta saságok forgalmában nin visszaesés, a szállított ár mennyiségének növekedé jócskán meghaladja a vilá átlagot. Ugyanez jellemző hajógyártásra is, amelyn egy, a mértékletességre j lemző reprezentánsát a k pünkön láthatjuk. A 295 m

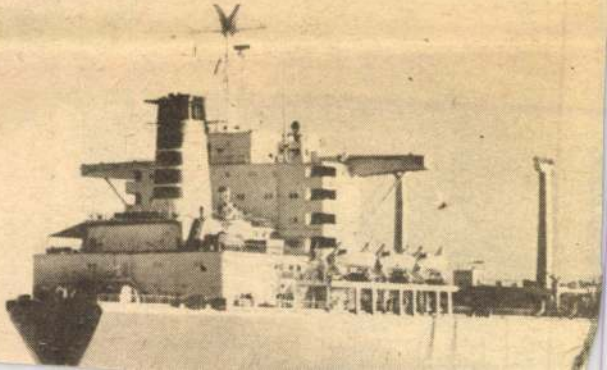

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

Bpesten, a Dahány u.-ban levő Metro Klubban nyílt meg „a női szépség rajzban" c. tárlat, melyen hat művész női aktokról készült grafikái láthatók. – Bojár Iván művészeti kritikus mondja: a tárlat rendkívül disztingvált. Érdekes módon a legjobb mint grafikus és a legtöbb újat adja Lacza Márta. Ő évek óta elsősorban női alakokat rajzol és ezt valami konok következetességgel immáron évek ót viszi végig. Itt ezen a kiállításon a többiekkel szembesítve, kiderül, hogy itt a női test teljesen másfajta szempontból, női önfeltárulkozásként jelenik meg. Ez az önfeltárulkozás vallomás is álom is, bíra is. Ezekben a bumfordi fejű, azonos arcú nőkben groteszk, fanyar irónikus bírálata jelentkezvék.

Láttuk, hallottuk

1982. I. 13. Petőfi 10.45 (Áné).

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítását Szegeden, az új Ifjúsági Házban rendezték meg. — Szerepel lapja Lacza Mártának a kiállításon.

P. Szabó Ernő: Stúdiókiállítás Szegeden, Magyar Ifjúság, 1981. szept. 22. 27. old.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-725

Lacza Márta
festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JAN 22

1021

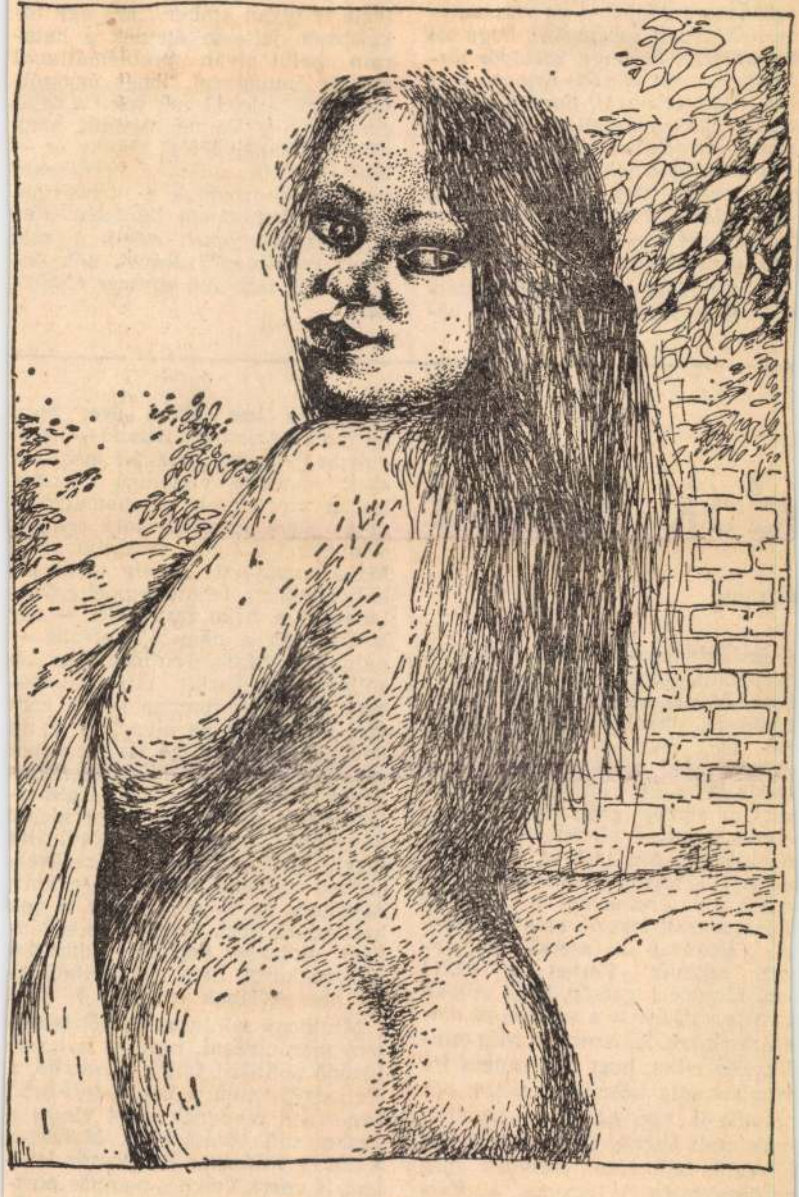

Lacza Márta rajza

hogy melyik mesélő csi
ban. Aztán volt úgy, hog
lyik mesélő nem jött
szabadságra többé — és
sen nehéz volt elképzelni
történt vele; hiszen a kat
ténetben, amit mesélt, eg
volt halálfélelemről, borzalmaknak
valami elképzelhetetlen sötétjéről,
emmi iszonyúságról a világon,
mit komolyan lehetett volna ven-
ni: ... nem, úgy kellett lennie,
hogy valami rettenetes véletlenen
nült az egész — s aki ezt megér-
ette, nem élte túl."

Molnár Kata tényleg ott folytat-
a, ahol az 1918-ban járványos be-

ván észrevétlenül van jelen a saját életeténél". — De ne higyjük, hogy afféle „emancipációs" regény ez — Molnár Kata azokat a kérdéseket teszi fel önmagának és korántsem ártatlan, korántsem bűntelen hősnőjének, amelyeket mind a mai napig meg-megkérdeznek nők önmaguktól, legalább egyszer életükben.

---

dok Briand

könyve

énészi alapozást kívánó munkára
nert vállalkozni, mint ez az álme-
noár. (Azóta kiderült: nem is me-
észségről, hanem vakmerőségről
an szó, mert a megjelent, jó
úszéves *Én, Aristide Briand* csu-
án első része annak a trilógiá-
nak, amelyben szerzőnk Francia-
ország százéves történetét kívánja
negírni egészen 1962-ig, vagyis az
ilgériai háborúig.) Kíváncsian vár-
am hát az eredményt, s kíváncsi-
ágomat csak fokozta az a két rész-
et, amelyet a szerző felolva-
ott nekünk Pesten a PEN-
en. Elcsépelt igazság, hogy milyen
livatja van szerte a világon az em-
ékiratoknak. Az azonban még min-
lig elég ritka, hogy egy rangos író
násnak adja kölcsön a tollát, bár
nálunk is van példa rá (gondol-
junk csak Cseres Tibor remek *Én, Kossuth Lajos*-ára, melynek még címszerkezete is azonos a Ver-
corséval).

„Jövőre lesz ötven éve, hogy meghalt Aristide Briand — kezdi előszavát az író. — E fél évszázad alatt életében világhírű figurája lassan szertefoszlott, elhomályosodott. Neve immár szinte semmit sem mond a fiatal nemzedéknek." Majd hozzáteszi: „Pedig ez az elhalványulás a lehető legméltánytalanabb." A béke zarándoka — így is becézték a nagy államférfit — nálunk természetesen még mélyebb süllyesztőbe került, mint hazájában. Kamaszkoromban szinte nem volt nap, hogy ne olvastam volna nevét a lapokban, ne láttam volna szalmakalapos, gall bajszos fényképét vagy barátságos bizalmatlansággal, de meleg emberséggel hunyorgó szemű karikatúráját (egyik fő-fő rajzolója a Népszövetségben működő *Kelen Imre* volt; sajnálom is, hogy Vercors a sok karikatúra közt, amelyet az egyébként érdekes képekkel díszített könyve közöl, nem szerepelteti jeles hazánkfiának rajzait...)

Minthogy szinte az Estből tanultam meg olvasni, neve és a hozzá fűződő politikai tettek (Locarno, a Kellogg-paktum, a Young-terv stb.) ismerősen csengnek most vissza a vaskos mű olvasásakor. Mellesleg a könyv valóságos Ki kicsoda lexikon is, mert Vercors pompás portrékat fest a kor néhány francia és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1982
2.
Lacza Márta, festő- és
Népművelés
grafikus művész

Lacza Márta: Boerderij (Tanya)

1021

XI. ORSZÁGOS GRAFIKAI BIENNÁLÉ / MISKOLC 1981

-egy természettudományi vagy
ban író.
ét beszélgetéssor?
kasztal-beszélgetés, mely ritkán
lmondják véleményüket. Ezek
zően hangzanak, de nem szem-
, alig cáfoltatnak, s nyomukon
.
dalompolitikai.
orban nagy horderejű társadal-
is, tudományos kérdések, ami a
akik sokszor személy szerint is
tenni őket a másik eszmecsere-

és egyenlőtlenség; teljesítmény,
zerkezet és életmód; kultúra és
elyzet.
illeszkedés zavarai; a mezőgaz-
réteghelyzet, rétegtudat; haszon-
élvezői vagy kárvallottjai vagyunk-e a tudományos-technikai forradalomnak? népművészet, ízlés, közízlés.

„Semmit a szemnek, mindent a fülnek!" – ez itt a kimondatlan jelszó. A látvány: öt-hat beszélgető ember. Egy-két percig persze ez is érdekes: a Kossuth-díjas akadémikus, az első könyvén dolgozó ifjú szociológus meg a botrányokat kavaró író együtt – de egy óráig? Évszámok, címek, adatok, százalékok, arányok, nevek röpködnek a levegőben, s elillannak meg- és följegyezhetetlenül. Megnéztem-hallgattam egy tucat Tudósklubot, mindig így volt. Egyetlen eset kivételével: akkor száz év magyar élveszületéseit és halálozását, a felszabadulás utáni három és fél évtized születéseit két grafikon szemléltette. 1981 őszén a Szemlében kétszer is sugározták a *magyarságtudomány* mibenlétéről szóló beszélgetést. Szó, szó, szó... Említették *Gragger Róbert*et, e több ágból álló tudománytömb, a *magyarságtudomány* – manapság *hungarológia* – megalapozóját, *Ortutay Gyulá*t meg az *Eckhardt Sándor*ral közösen szerkesztett *Magyarságtudomány* folyóiratot, a két háború közötti [illegible]

zött. Ma mindegyike
végzett szellemi dolgo
talra, de az nagyjából
vagy egy életművet Á
tató, tudományos fo
tató van országunkba
lén szóhoz jutó kiválóakat, jeleseket. Helyes. De a Tudósklubnál legyen sokkal szigorúbb a mérce, ott csak a tudományágak *meghatározó elméi* jussanak szóhoz, *harminc-negyvenezer helyett talán ha három-négyszáz*.

De *valóban vita* kellene. Hogy sokszor éles nézetkülönbségek ellenére legtöbbször elsiklanak egymás mellett a megállapítások, arra tanúm a Tudósklub (RTV-Minerva, 1981.) című válogatás az 1980-as adásokból. A részkérdések legyenek tömörek, világosak, megkerülhetetlenek, mindenki mondja el róluk a véleményét bizonyítva a maga igazát, cáfolva a többiek cáfolható állításait, a vitavezető mindegyik után foglalja össze azt, ami közös álláspontként elfogadható, a legvégén pedig összegezze a következtetéseket. Minden tiszteletem és elismerésem *Papp Zsolt*é, de a szövegek – s az élő adások – nem tükrözik ezt a részenkénti haladást, nem adnak végső szintézist: érdekes, izgalmas volt sok eszmecsere, de nem jutottunk egyről a kettőre.

Egy utolsó megjegyzés, mely mind a négy tévébeszélgetéssorra, sőt a televízió mindenfajta ismeretterjesztő beszélgetésére vonatkozik: a szó *oktatástani* értelmében nem ismeretterjesztő beszélgetések ezek, hanem *párbeszédesített közlések*. Te beszélsz erről a résztémáról, én arról, a professzor úr amarról, a kolléga kifejti ezt, itt meg itt próbálhatunk némi vitát provokálni. Érdekesebb, változatosabb ez a közlésmód – de csak közlés. A nem köznapi, nem társalgási, hanem didaktikai értelemben felfogott beszélgetés más: *a beszélgetésvezető nem mondja meg, amit a témáról tudni érdemes, hanem úgy vezeti a partnereket, hogy meglévő ismereteik, tapasztalataik elemzésével ők jussanak el új általánosításokhoz*. Bejárni az ismeretszerzés fokozatait: ez az otthon ülő nézőket is jobban aktivizálná, mint holmi telefonálga-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Márta Lacza

DAILY NEWS

1982 III. - 3

/1021

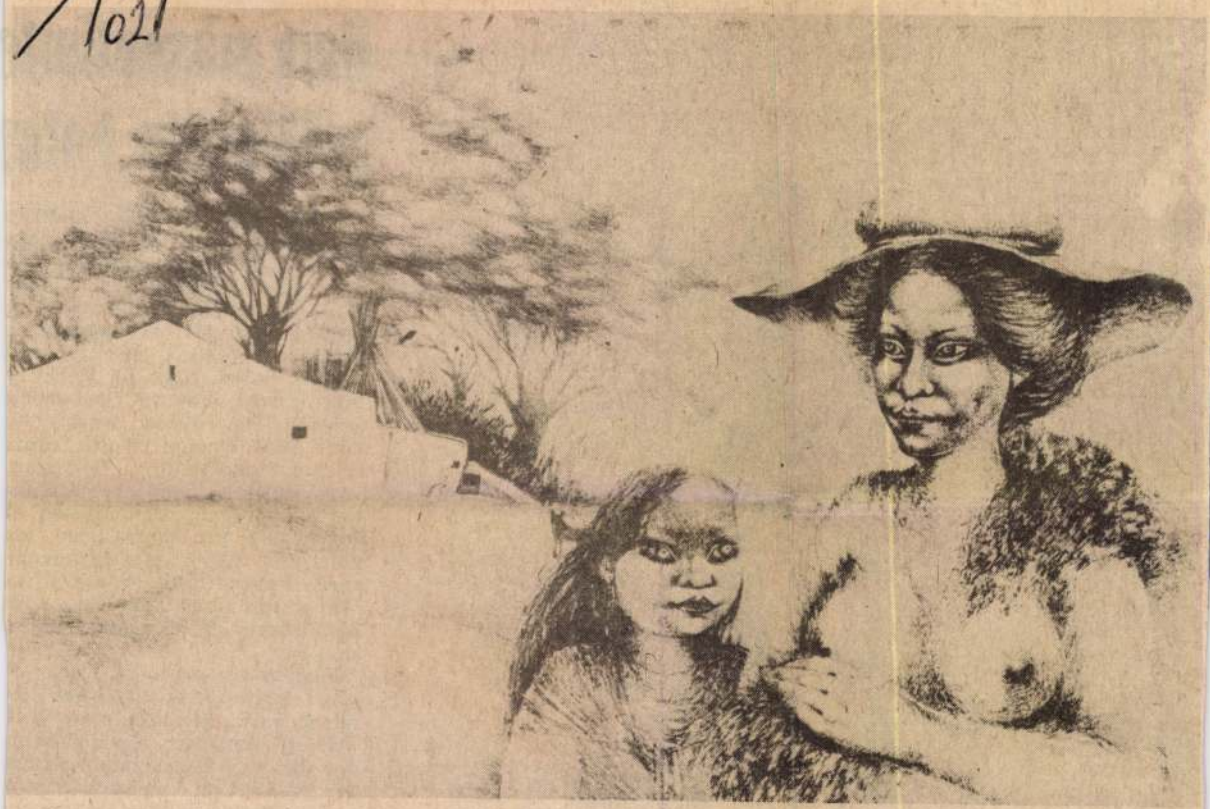

FOTO GY. TAHIN

Márta Lacza ist eine der prägnantesten Persönlichkeiten unter den jungen ungarischen Grafikern. Sie hatte bereits mehrmals Ausstellungen im Hamburger „Atelier Mensch". Diesmal ist sie u.a. mit der Grafik „Sonntag" vertreten.

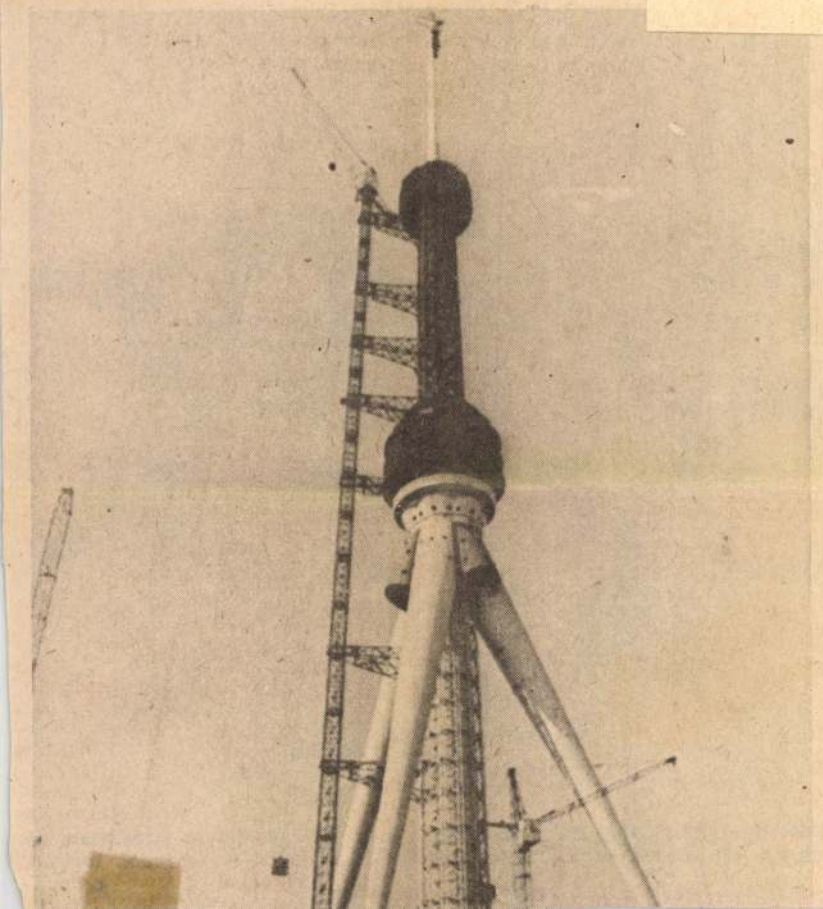

Haig plaziert gefälschte Fotos

Washington, 2. März (AP) – Die Regierung in Washingto hat am Montag mitgeteilt, da von US-Außenminister Alexar der Haig benutzte Fotos übe Greuel, die das nicaraguanisch Militär angeblich an Indianer verübt haben soll, in Wirklich keit einen anderen Sachverha zeigen. Die Fotos waren vo rund zwei Wochen in der franzö sischen Tageszeitung „Le Figaro veröffentlicht worden. Auf s hatte sich Haig am Samstag b zogen, als er Journalisten vo warf, zu viel über den angebl chen Terror in El Salvador un „zu wenig über den Terror de Sandinisten in Nicaragua" zu b richten.

Außenamtssprecher Dean F scher sagte jetzt, daß die Fot falsch seien. Sie zeigen in Wirl lichkeit Massaker, die die Arme des von den Sandinisten gestür ten Staatschefs Anastasio Somoz in Nicaragua an der Indianerb völkerung verübten. Somoza wu de am 19. Juli 1979 gestürzt.

MH SAJTOFIGYELO
MAHIR
1001 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, festő és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JAN 1

Noxyronok gejzírként törtek fel belőle, hyolc darab elke [illegible], so long.

1021

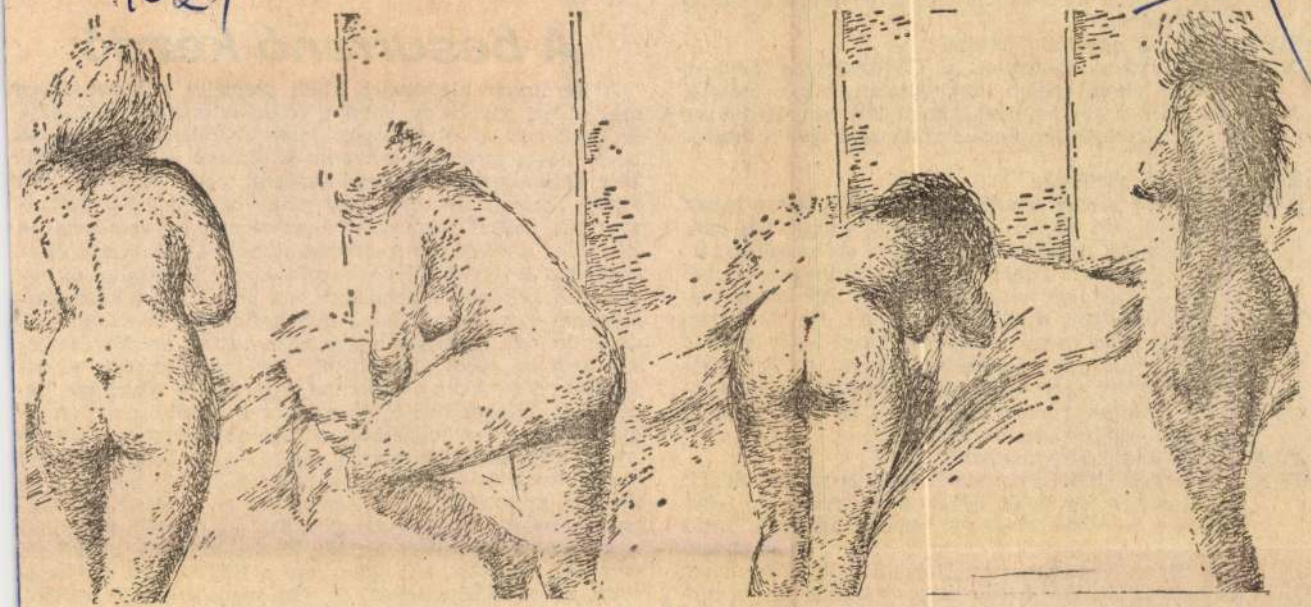

Lacza Márta: Tévémaca

ÉLET ÉS IRODALOM

renczi egyszer meg is világította nekem ennek az önemésztőségességnek a lelki rugóját. Az az arányos tündéri, az a szemüvege alól vesénkig kandikáló Ferenczi!

RIPORTER: Mi mondott Ferenczi?

D. ZS.: Egy ízben kilátogatott a Hűvösvölgybe Adyhoz. Ő ment előre, engem kint váratott, meglepetésnek szánt. De a meglepetésből nem lett semmi. Illetve hát lett, csak éppen énrám rótta ki a sors a meglepődést.

RIPORTER: Mi történt?

D. ZS.: Ferenczi a szemüvegét zavartan törülgetve lépett ki Adytól. Én rögtön láttam, hogy valami baj van. És akkor azt mondta az a jóságos, az az arkangyaliságos Ferenczi: „Egész éjszaka vedelhetett valahol szegény. A padlón hever és hortyog, úgy látszik hazajövet elbotlott a tudatküszöbében. De ne féljen, drága Zsukica, nem ütötte meg magát: egy nagyon is puha, mezítlen nőszemélyre zuhant, az van alatta". Ezzel mindent megmondott. Az ő szokásos nagynagy tapintatával, de mégis. Azt mondta ki, amit kellett. Se többet, se kevesebbet.

RIPORTER: A mezítlen nőszemélyt?

D. ZS.: Dehogyis! Hiszen ezt a dürrögős, kanságos oldalát jól ismertem én az én drága Adysomnak. Ha ivott, még azt se nézte, kivel tér haza és hánnyal. Őneki akármiféle bibircsókos csoroszlyák megtették olyankor. És ez elég gyakorta előfordult nála, sajnos. Nem is tudom, tán úgy három-négy óránkint. Aztán perszer rögtön, ahogy kijózanodott és rápillantott az illető csúfságos fehérszemélyre, egyszeriben bűnbánó kisgyerek lett, megint. Nem: Ferenczi pontos diag-

zolják
élet he

A Fe

még afféle süvölvény voltam, írópalántának is zsengécske, akit sok ájtatos dicsérő jelzővel kellett megöntözni, hogy idővel terebélyt eresszen. E dicsérő jelzőkért általában délutánonkint, a szerkesztőségi órák után, de volt úgy is, hogy a késő esti vagy pláne hajnali órák stearingyertyás, krinolinszoknyás álomvilágában vetődtem a Pilvaxba, ahol abban az időben mindig lehetett más éhező írókra és egy-egy leves reményében új irodalmi műremekeink áldozatos meghallgatására kész fülekre lelni. Emlékszem, egyszer-másszor a már befutottak közül is beáldott-vert oda néhányat a sors keze, teszem azt Vörösmartyt, akit mi, pécsi öregdiákok, tanárpukkasztáson edzett gonoszkodásunkkal egyszerűen csak Vörös Marcinak becéztünk, jóllehet fürtjei már akkor is inkább egy vén cigány földszerűen megőszült színezetében pompáztak. Annyira, hogy egy alkalommal valaki — tán Jókai lehetett? vagy Vasvári? — az ugratást halálos komoly hangsúly és ábrázat sztanioljába csomagolva föl is vetette, nem volna-e célszerű, hogy magának a Tavasz (azelőtt Frühling) nevű hajfodrász közeli, Kristóf téri boltjában vendéghajat veendjen. A költő, aki akkoriban a Nagyvilágot szerkesztette, megsértődött ugyan, de nem maradt el a Pilvaxból, mert — mint mondotta — a Nagyvilágon ekívül nincsen számára hely. Ez nyílt kiállásnak számított akkoriban a Kárpátia, az Astoria és a Belvárosi kávéház ellen;

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

önkívületben. A többit
érbe, apám bevágtázott
disznóölés — nem haj-
é egy lázbeteg kisfiú
— mondja. „Nézze, jó-
ézbe kapja a hentesbár-
nber, a kutyaüristenit,
a ezzel a bárddal szét-
int később elmesélte —
a nem ül fel a szekérre.
ott, s mint a példa mu-

volt mellette nyugodt,
alkézfelől jött s akiért
már szóltam, de egyéb
ől is mindenki tudott a
edett vele a „kurvájai"
e viharokkal, villámlá-
egyen a magyarázandó
mégis — apám kegyet-
következett haláláig s
mellett, özvegyen is;

s mégis — épp a bal-
kadt. Anyám összepa-

oznunk kellett, megváltozott. Re
irtások, ligetek helyett kutyahen
mokdombok, amiket be kellett te
chális modorú erdőmester helyet
dőtanácsos, aki előtt vigyázz-áll
beültetett területek sarjadási s
szolgálati napló, fakitermelési
vekmény; fenyveserdő helyett az
lomány és ehhez hasonló istenve
ráadásul a puskadurranás is mes
ton s az urak sem olyanok már,
polgármester, Vásáry István spo
kásokkal a Nagyerdőn, Speyer
stockholmi városházát utánzó ú
halottégető krematórium terveit
építésszel, klinkertéglát is égett
mar — s az új püspökkel, Balt
leg össze is rokonosodott, valam
hogy azt majd a püspök a min
ván elé terjeszti liberálisabb ir
jaikat a gróf persze visszautasi
más éghajlat, bár a halápi erd
toltak be a fuvallatai, de behat
Vásárynak mennie kell, hogy
kormány pénzügyminiszterekén
vid időre — de hol vannak mé

Márta Laura

In der Krayenkampstraße wird die Galerie „Atelier Mensch" Werke von 30 ungarischen bildenden Künstlern, u.a. der Graphiker Márta Laura, András Szunyoghy.

(IVN): Ungarische Kunst bei Hamburger Tagen.
Daily News, 1982. III. 3.

Lajta Béla, építész

„A századforduló magyar művészete – olvashatjuk a Magyar Művészet 1890–1919 című kiadványban – ... megteremtette a városi környezetet, a művelődési, egészségügyi és egyéb közösségi feladatköröket elfátó tárgyi világát... A kor magyar építészetében és képző művészetében lelünk olyan műveket, amelyeknek nem kellene raktárban rostokolniuk a kor egyetemes múzeumában... Lajta, Medgyaszay... nemcsak a magyar művészet értéknormái szerint voltak jelentős művészek..."

Székely András: A boldog békeidők képe.

Tükör, 1982. febr. 21. 24. old.

LACZA MÁRTA Munkácsy-díjas grafikusművész tárlatát nyitották meg csütörtökön Miskolcon, a József Attila Könyvtár kiállítótermében. A művész az utóbbi két évben készült hetven alkotását mutatja be a tárlaton.

Népszabadság, 1984. VI. 15.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

Festő- és grafikusnővér

1021

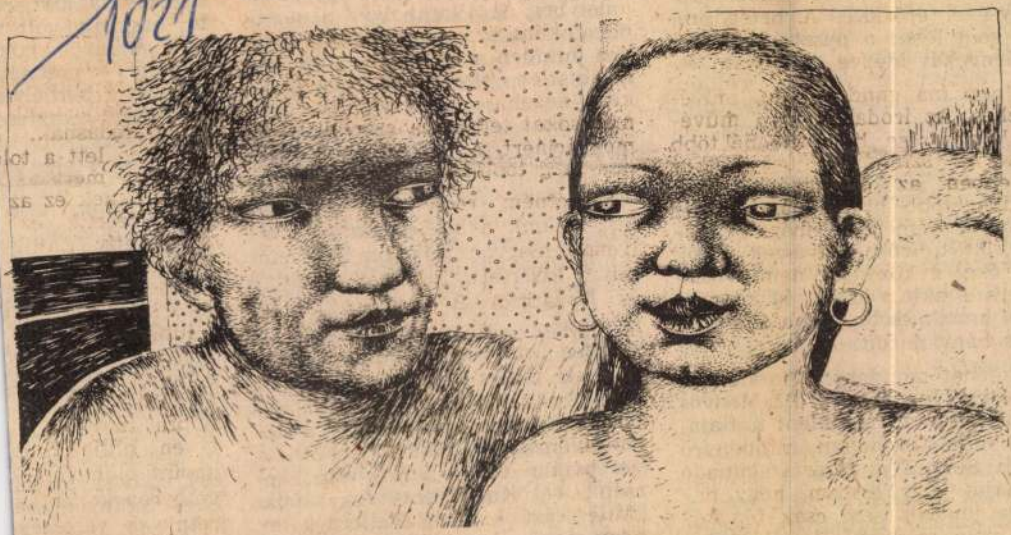

Lacza Márta: A természet dolgairól

érhetetlenül mondta a maga vánrlását Bukovinától a Bácskáig, s vább a front egyik, majd másik dalán a Buda környéki végállomásig. Caplattam a porban a szeer mellett, és boldog voltam, ert ez az út nem a bizonytalangba vezetett, mint az a másik, a ár elején.

Azon a nyár eleji délutánon még nentem a kertünk fölötti hegyolba, álltam a bokrosodó krumpli ött, és utoljára megnéztem a vá-, közepén a szögletes őrtoronyl, a magas hegyek karéjában. zaka indultunk, nagy fuvarossin: anyám, apám meg én, meg tanítónő, a mienknél is kevo holmival; és *ideátról* valami ncfeleség, aki a szüleit látogatés külön engedéllyel élelmet, át vitt át a határon; a hasábok voltak a ládák között, meg a kük alatt. Hajnalban záport unk, elöl a vaskos lábú finánc-

met.

Látoga

Az els

mondta,

tévedésb

marosan

tudatos v

te, hogy

asszony nézelődött, lement a kamrába is, és amikor meglátta középen a nagy bükktuskót, amelynek széléről szilánkokat hasogattam tüzelőnek, sírva fakadt: a férje pacallal, marhabéllel foglalkozik, abból építették a házat, és ez a tuskó itt munkaeszköz... Istenem, mi lesz ebből, ezt hajtogatta még elmenőben is. Többé nem láttuk. Katonák is jártak erre a közeli repülőtérről. Az ösvényen mentek a borospincék felé, a hónuk alatt szögletes komiszkenyérrel. Hozzánk is bekopogtak néha, bort kértek, kínálták cserébe a kenyeret, sárgás kristálycukrot. Végül kiírtam a verandaajtóra, így: VINO NYETU! Egyszer mégis bekéretőzött kettő,

sagos osbozont nött
dig nyár elején m
tam, és azt hittem,
tamból nem ülök
Nem a kopaszság m
zászokhattam; apá
vaszon lenyíratott,
totta, gyereknek e
De azon a tavaszo
nyírtak le, a mosd
nem mondtak gún
gyarul, se másfélek
földrajztanár, aki
nyakú népi inget
rá belém karolt az
son, odavitt egy fel
hogy tanítsam csá
szép volt, mosolyg
tötte a tenyeremet
gető selyemruha al

Lacza Márta, grafikus

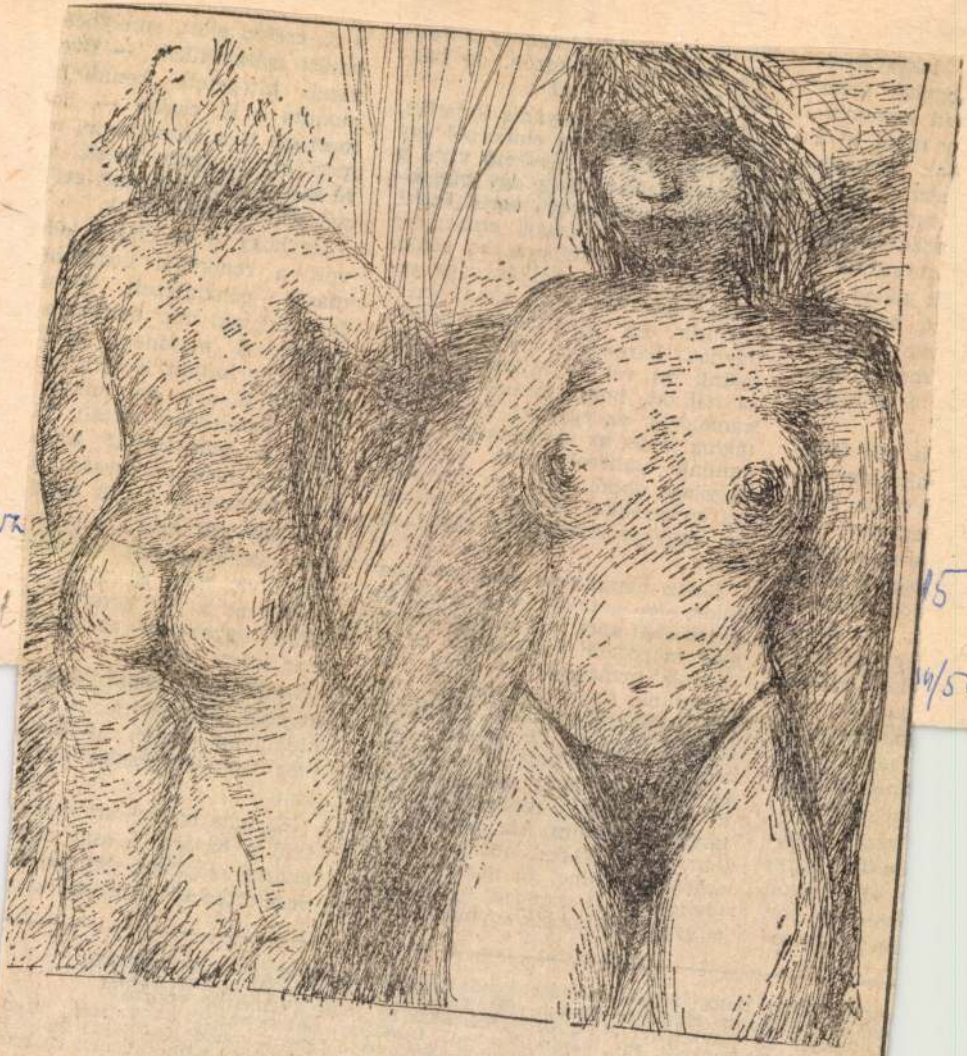

Lacza Márta: Délegyháza

n, ha lehet,
ha nem ad,
apró betűim-
olgálnom.
meg a levél-
lcsönt, hogy-
, sőt, nagyon
lesleges volt
ıber támoga-

telt listájú társasútra, a nagyobbiknak négy-öt év múlva lehet, hogy már lakás kell, ahhoz telefon, és én itt és most maximum szőnyegtisztítóra, biztosítóügynökre támaszkodhatom. Ha betörik egy szimpla ablakom otthon, duplaszárnyút számol el nekem a biztosító, s azt mondja, ugyan már, ennyivel tartozunk egymásnak. Hát

— K. nem tehet semmi
mondta látogatóm, s elr
dióhéjban, hogy mi törté
még ilyen történetet nem
tam.

K. soha nem akart emele
teni a házára, ő csak a te
akarta beépíteni, egy szobát
vezető lépcsővel. Ehhez kért

esztő: BATA IMRE; helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS és ZÖLDI LÁSZLÓ
sztőség: Budapest, Széchenyi utca 1. 1054. Telefon: 533-122, 533-287, 533-590, 113-221
RATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!
Ó VÁLLALAT. Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 223. Telefon: 221-28
T vezérigazgató. 84—6156. Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN
fizethető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföld
" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. H — 1389. Budapest, Postafiók 149.
díj havonta 24 forint, negyedévre 72 forint, fél évre 144 forint, egész évre 288 forint
INDEX: 25 244
HU ISSN 0424—8848

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márt

13.

Élet és J ta rajza

. 9. XXVIII/45

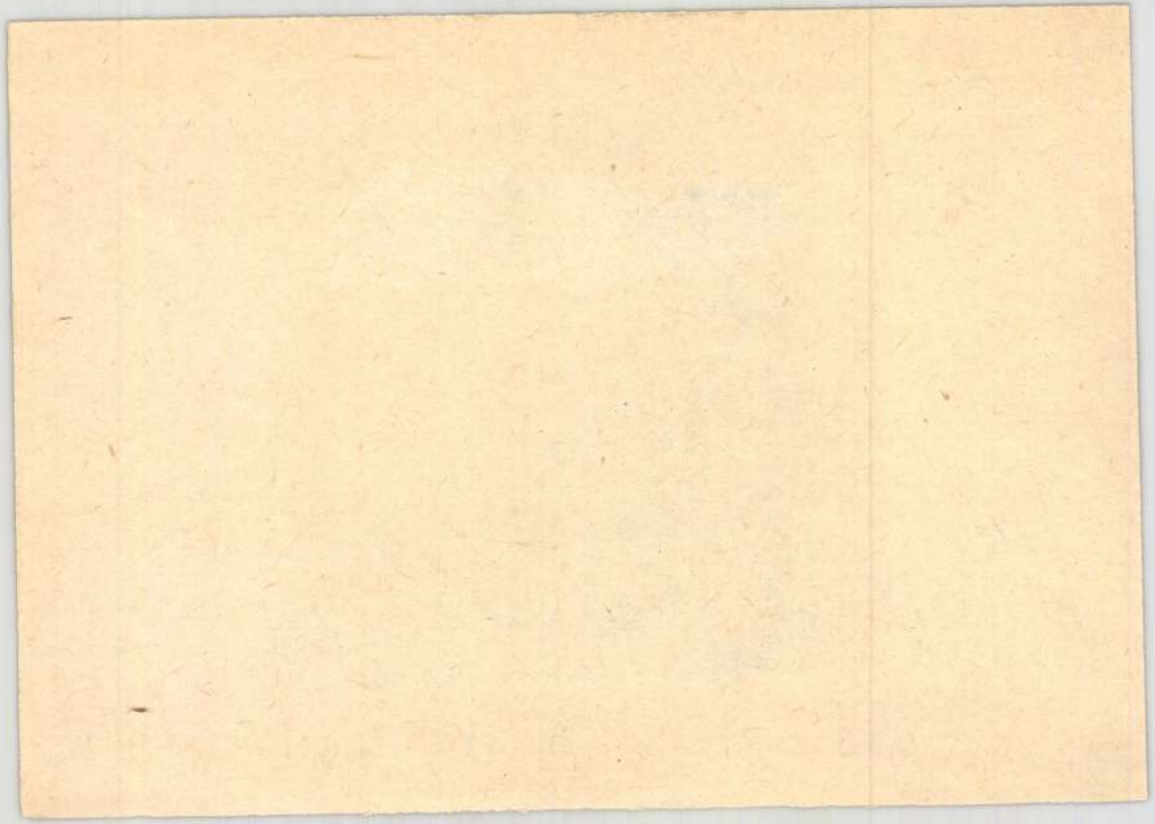

Lacza Márta, grafikus

7 rajz : repró.

Lacza Márta: Grafikái

Jászkunság, Kolnok, 1983. szept.

Borító 1, 2, 3
és 3, 27 old.

XXIX/3

Márta Laczó

Artbureau will arrange three exhibitions during the Hungarian Days series of events in Hamburg in late March. — The list of Hungarian artists includes Márta Laczó.

Daily News, 1982. márc. 3.

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

A VIII. akvarellbiennálét Egerben rendezték meg. A gondolatot hangsúlyozók közül kivált Lacza Márta groteszkjei: „Hevező", „Madár", „Délelőtt" c. (említve).

Németi Zsuzsa: „Megemlékezés" a VIII. akvarellbiennáléról.

Hevesi Szemle, 1982. 4 2–3 old.

Lacza Márta, festő- és grafikusművész
a főiskolánkban rendezett Országos Képzőművészeti Kiállításon szerepel a művész munkája, és ő az, aki megtorpant.

Losonci Miklós: Országos Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.
Élet és Irodalom, 1972. jún. 12. old.

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

A Műcsarnokban rendezett Stúdió '82 c. kiállításon szerepelnek Lacza Márta groteszk grafikái, melyek már jóideje egy félreérthetetlenül önálló világot tanúsítanak.
(emlitve).

(fáliján): Kiállítás a Műcsarnokban, Stúdió '82.
Film, Színház, Muzsika, 1982. nov. 27.

Laczza Márta, grafikus

L: Kemény György

Kemény György. Mit látsz, Laca 9

Élet és Irodalom Bp. 1984. aug 17. XXVIII/33

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta: Átkelés

Lacza M

Élet és

11.

XXIII/19

elmúlt évek Hamletjeiből egy, a győri avval a trükkel „lopta" magát képernyőre, hogy az MTV-vel és a MAFILM-mel koprodukcióban készült — egyébként valószínűleg sosem láthatta volna a néző. A korszakos jelentőségű kaposvári és a bizarr pécsi értelmezési kísér-

gondolkodtató munka volt. Lehet hogy van remény? De csitt, dübörg — rosszakarói szerint — ilyenkor az itész, Hamlettel, mert „ily kétkedés által sok nagyszerű, fontos merény kifordul medriből s elveszti tett nevét." S a többi néma semmi.

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza Már 2.

Élet és Irodalom Bp. 1984. jan. 13 XXVIII/2

Lacza Márta, Parpikus

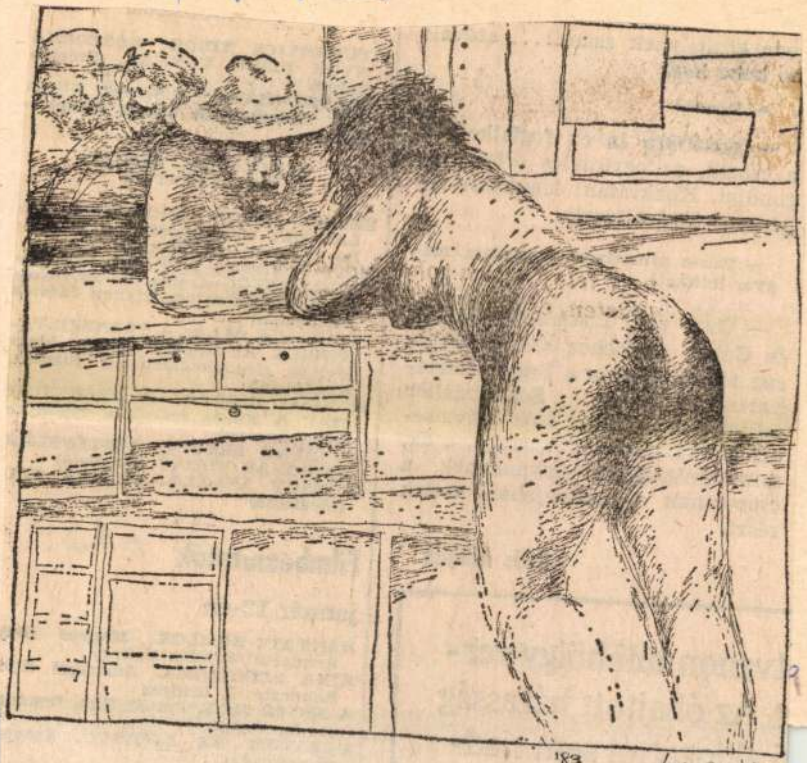

Lacza Márta rajza

Lacza

Élet

7.

XXVIII/1

gi áldozattól sem riad-
y: ez az utolsó lehető-
a boldogságra...

A KICSI SELE. román film. Rendez
te: M. Verciu
BARÁTOM AZ ESERNYŐ. Szovje
mesesorozat

Színház

Laura Márta, grafikus

1. rajz : repró.

Laura Márta: Rajz 2.

Élet és Irodalom 1983. jún. 17. XXVII/24

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza M 1.

Élet és Irodalom Bp. 1983 jún. 24. XXVII/25

Laura Márta, grafikus

1 rajz : rézk.

Laura Márta : Rajz

5.

Érkezett irodalom Bp. 1983 márc. 11. XXVII/10

LACZA Márta

DÖBRENTEI Kornél: A harmónia házában. = ÉS XXXV.évf. 6.sz. 1991 12.p.

Megnyitóbeszéd a Gaál Imre Galériában 1991.jan.18. Lacza Márta és Dékány Ágoston kiállitásán

li la fine del Regno autonomo e la
(1503), in Ungheria la conquista
sso sociale e civile parallelo e
oporto. In tal modo i frutti ecce
apoletana ed italiana in generale
sulle rive del Danubio. Le cose
iel XVIII secolo, quando da un la
ial dominio turco benchè dipenden
iall'altro a Napoli troviamo un
ubentrato dal 1707 a quello spa
inglobata nel grande organismo
1734, anno in cui nasce il nuo
la dinastia dei Borbone. In quei
ne culturale tra il meridione d'
.e si accentua moltissimo; artisti
eis esportano opere in Austria,
dinale d'Althan, il conte d'Har
ale ed in tal modo varie pinacote
icchiscono dei dipinti di Batti
, Giordano, Solimena, De Mura; ne
ite di queste opere nel Museo di
ristiano di Esztergom.
rali dei due stati si mescolano
egna il formarsi di una nuova

Lacza Márta, grafikus

1 rajz : repr.

Lacza Márta: III-ort. 6.

Élet is Irodalom, Bp. 1983, máj. 6. XXVII/18

Lacza Márta grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza
Élet

6

XXVII/31

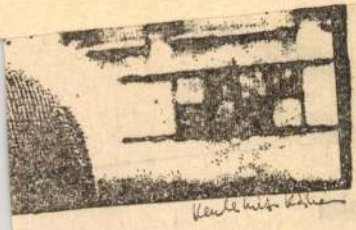

be nézés, az alakoskodás meddőségétől s beleolvadhat egészen a minden földi babonától és szolgaságtól megszabadult emberiségbe". Ez nemcsak a nagy irodalom mindenkori kritériuma, de az irodalom válsága elleni harc legcélirányosabb eszköze is Gyergyai szerint, s ha igaza volt a harmincas években miért kételkednénk benne, hogy ma

Lacza Márta, grafikus

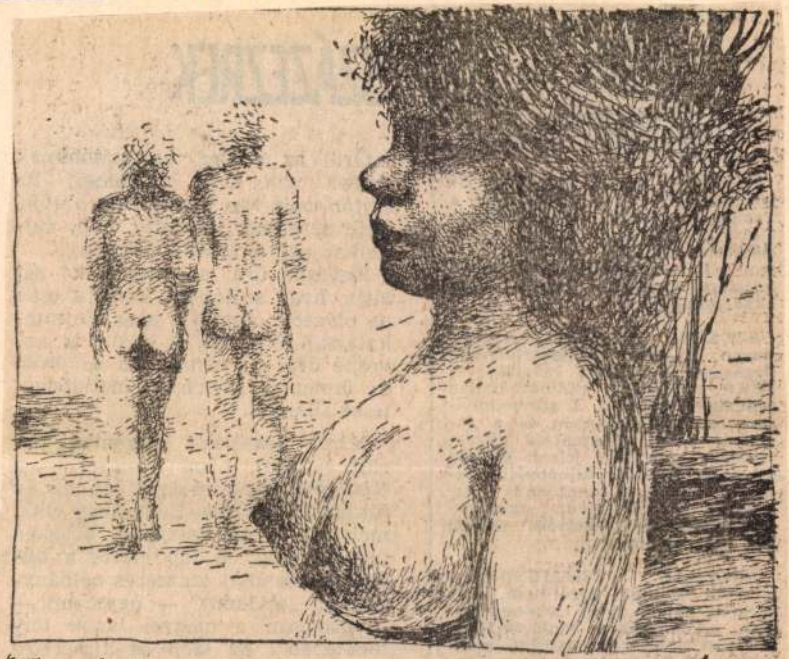

Lacza Márta rajza

Lacza Má

10

Élet és

XVII/32

olvasatlanul a kötetet?
Nyugtalanító kérdések.

nappal korábban, a *Dunántúli Napló* ez évi január 20-i számában a

Lacza Márta, grafikus

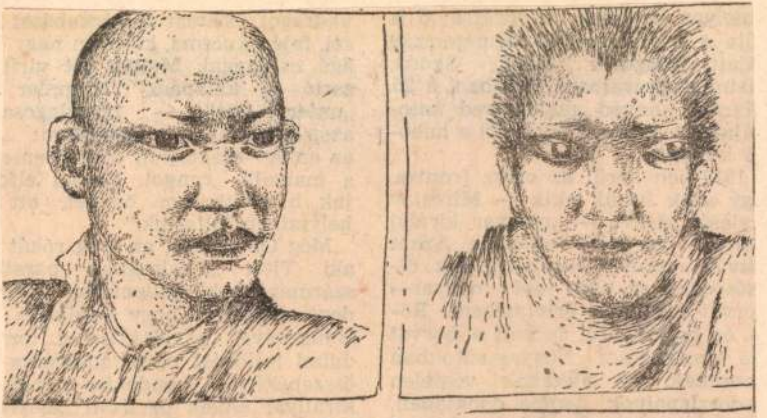

Lacza Márta rajza

Lacza Márta: Kor

6.

Élet és Irodalom 1983. júl. 8. XXVII/27

Lacza Márta, grafikus

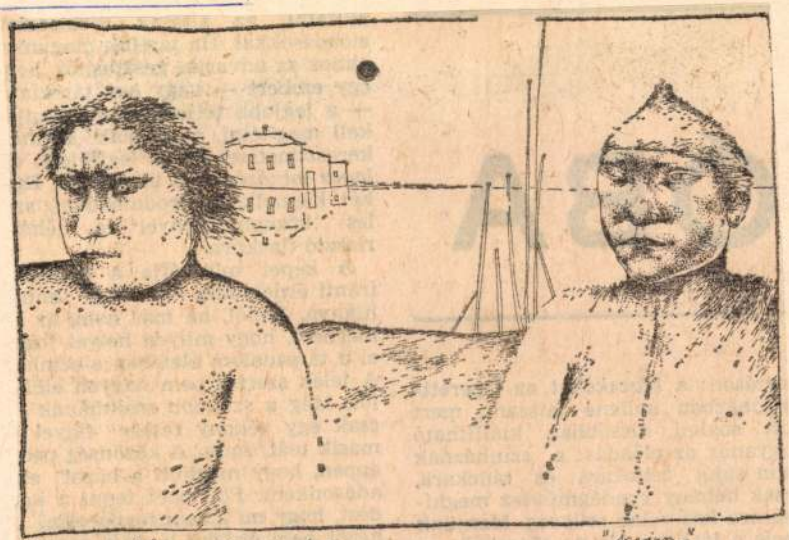

Lacza Márta rajza

Lacza 11

Élet és [illegible] 1983 júl. 1. XXVII/26

Lauza Márta, grafikus

L. Németh József

R. Gy.: Grafika és kerámia
Népszabadság, Bp. 1981. okt. 23

J.

Lacza Márta, grafikus

l: Kakasy Éva

-: O A női szépség rejtelme 8.

Esti Hírlap Bp. 1982 jan. 7.

Lacza Mária grafikus

Huor Mária: Derkovits ösztöndíjasok beszámoló kiállítása

Művészet, 1983. július

Lacza Márta grafikus

Nagy Zoltán: Lerkovits ösztöndíjasok
beszámoló kiállítása

Művészet, 1982. június

Lacza Márta grafikus

Líska Lajos: Képmesék

Művészet, 1982. február

Lacza Márta grafikus

Szeremi Pál: Triptichon
Országos tárlatok szegeden
és Vásárhelyen

Művészet, 1982. január

Lacsa Mórta

Országos Képzőművészeti
Kiállítás '84

Magyar Nemzet 1984. III. 25.

Lacza Márta

Lacza Márta festőművész munkáiból nyílik meg kiállítás ma, hétfőn délután 17 órakor a Csepel Galériában.

Magyar Nemzet
1985. XI. 4.

Lacza Márta

A fiatalabb nemzedék képviselői között számon tartott grafikus,

Lacza Márta

kiállítása látható december 1-ig a *Csepel Galériában*. Illusztrációival, jellegzetes vaskos nőalakjaival gyakran találkozunk az újságok, a folyóiratok hasábjain, ezek nyomán azonban eléggé egyoldalú kép alakul ki bennünk Lacza Márta művészetéről. A rajzok, a grafikák, a fekete-fehér nyomatok ugyanis a köztudatban elfedik legvonzóbb erényét, kifinomult színérzékét. Festői adottságai persze ezekben is megmutatkoznak; többnyire éppen hogy csak érzékeltetett lebegő árnyalatokkal jelzi az alakok, a tárgyak térbeli elhelyezkedését, a félreérthetetlenül háromdimenziósnak feltüntetett képelemeket. A hosszú szünet után ismét látogatható megújult Csepel Galéria okkal nyílik meg Lacza Márta válogatott anyagával. A művésznő itt született, itt él, dolgozik, műveivel a főváros külső körzeteinek szociológiai problémáira utalva a peremkerületek légkörét fejezi ki.

Népszabadság

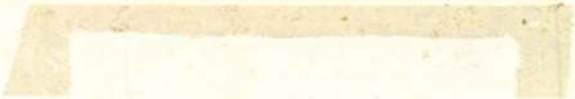

Lacza Márta

KULTURÁLIS INTÉZMÉNNYEL gazdagodott hétfőn a főváros XXI. kerülete: megnyitották a Tanácsház téren lévő Csepel Galériát. Az új galéria közönségének elsőként Lacza Márta Munkácsy-díjas festőművész és Steiner Endre, Ausztráliában élő szobrászművész alkotásait mutatják be.

Népszabadság, 1985. XI. 5

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

4.

XXVII/33

ár Boethiusnál ott szerepel
ság kritériumai között.
, úgy összességében, olyan
ító, hogy ha Madách tör-
n most lépdel át a szí-
esett arcán a szívbaj fél-
hetetlen előrejelzésével),
iktat egy jelenetet erről
m fürdőgatyában lépdel
e felé, kezében papírtálca;
— az örök — e nyüzsgés-
r messziről (s gömbölyde-
talbászra mosolyog. Ugyan-
a estefelé majd beáll az
be. És nekikeseredve pró-
szabadulni fölös kilóitól.
falánkság (persze, leegy-
e) azt jelenti: múlt, akkor
talán néki a jövő.
a *torna-diszkó*, civiliza-
iss szertartása, és egy
szorgoskodik mindenki,
. Vegyük hozzá: jószántá-
d kapjunk újabb adalékot
ri lélek mélységeihez.
k fel, hogy az van kiírva

GONDOLÁM

Nem kódexlapunk fakul, csak a miniatúra: alakok egy esküvői asztal körül. A Szófia étterem

Akárcsak ezen, olyan elnézően mosolyoghatott fél évvel később nyáron a költő-tanú, amikor a

örömhírrel érkezett a kánikulás Pozsonyból az olvatag aszfaltú Budapestre, hogy

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

10.

nov. 18. XXVII/46

országtól nem lehet számonkérni.

— Ezt más országtól azonos fogalmazásban nem lehet számonkérni, de majdnem biztos, hogy annak az országnak a joga szerint, amelyet majd alkalmaznak, ahol a

lelátóin. Most azonban egy régi álmom vált valóra. Nem kell a két ujjammal többé a számba nyúlnom. Nem kell a héjat megroppantanom a fogammal. Köpködni sem kell többé, mert gép végzi el a már-már hihetetlenül finom és kényes

telt, üresedés nincs, nem való- inű. Van viszont „E" bérlet, ha egfelel. Műsora csaknem ugyan- z. Csak nem a színházban tart- ik és nem a dómban, a közönség em elit, ezenkívül olcsóbb is Nemigen veszik. Van bőven.

Nagykönyv elő. Nevem, szüle ésem dátuma, anyám neve. Mi foglalkozásom. Helyes. Hol dolgo zom? Lakhely? A másik bérlet Kedves férjemnek? Helyes. Mi neve? Foglalkozása? Nagyon j Munkahelye? Lakik? Rendben máris ratifikálhatjuk a szerződés Anyakönyvi kivonat, újraoltási é erkölcsi bizonyítvány, házasságle vél, vérkép, tüdő- és gyomorrönt gen nem kell. Aláírjuk a záróok mányt mindketten. A hölgy bélye gez. Én fizetek. Távozom. Fölemel érzés.

Csalog Judit

KI VAN ADVA

Az Ózd és Budapest között kö lekedő 547. számú gyorsvonat teljes pontosság kedvéért: n vember 10-én) elhagyja Miskolc

Lacza Márta, grafikus

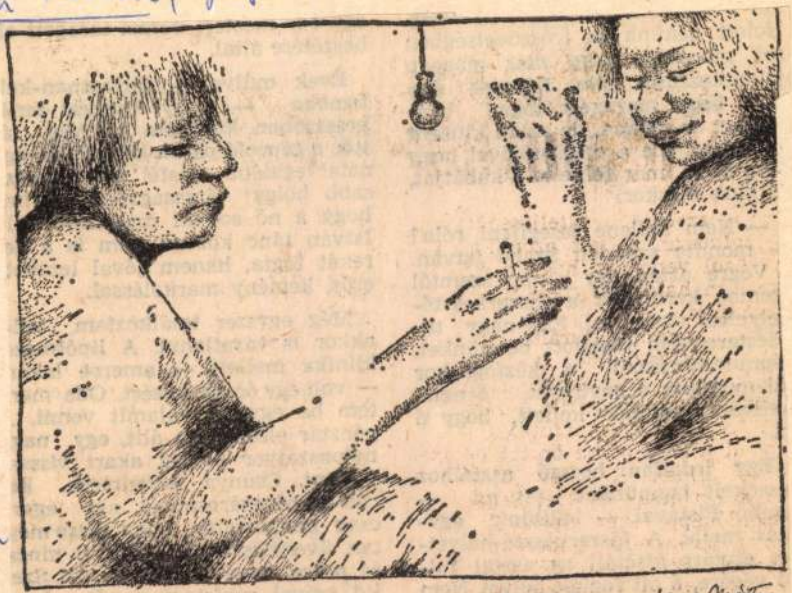

Lacza Márta: Sophi

Lacza

Élet

13

XXVII/34

Lacza Márta, grafikus

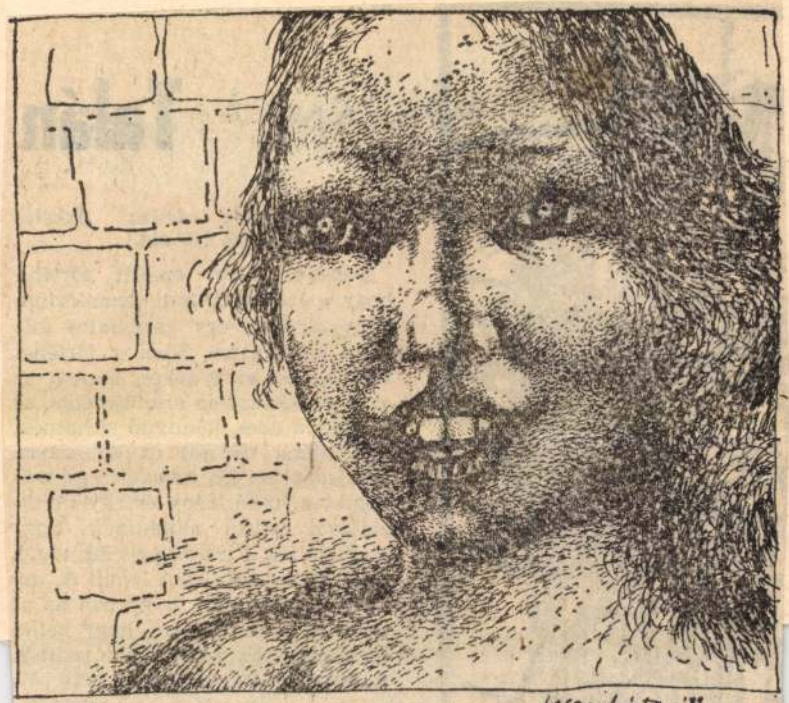

Lacza Márta rajza

Lacza

Élet

12

XXVII/49

ne lennie. És mert mást tudtam,
mint amire vágytam, azaz más volt
mint ami lehetett volna, olyan jó
fájt a szívem... olyan jól, mint a
Hableány meséjétől, vagy amikor

Lacza Márta, grafikus

Lacza

Élet

13.

XXII/11

Lacza Márta rajza

a rollókat lehúzza.

A standon rozzant konflisok,
gebék rágják az abrakot
tempósan és unottan.
A mészárszék előtt sóvár
szemekkel egy korcs kutya áll
a nyála szinte csurran.

Már kihallatszik a zene;
a tekintetes vármegye
húzatja a Komlóba'. —
Nézd, lefüggönyzött ablakán

mégis neked lesz igaz
mögötted a közvélem
— s míg véleményét g
mégis halkan megkérd

— újult úgy két karo
hogy széthullott az ért
a divány langyos bárs
vagy künn a hűvös r

— szenvedtél-e már f
megcsalatva kegyetle

Lacza Márta, grafikus

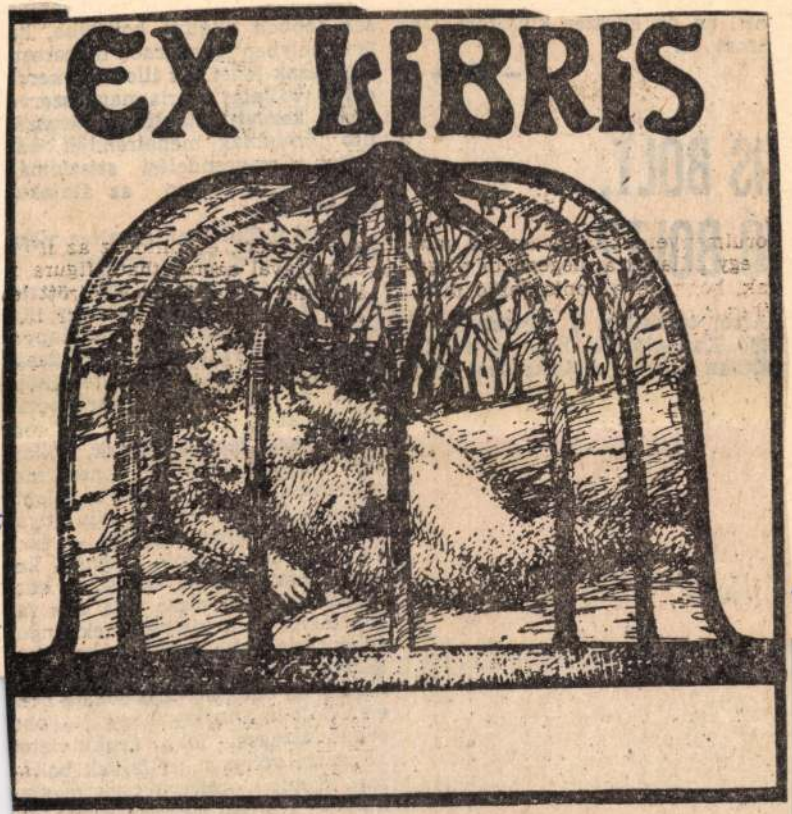

Lacza Márta rajza

10

XXVII/9

gozván, módja nyílt ott bevásárol-
ni. Így az ellentmondás sokáig nem
éleződött ki annyira, hogy nagyobb
rugalmasságra, jobb árukínálatra
késztette volna a kis falvak bolto-
sait. Később azonban csak megin-
dult — részben kereskedelmi ér-
dekből, részben inkább politikai

Lacza Márta, grafikus

Lacza Má 4

Élet és XVII/6

Lacza Márta rajza

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta: Rajz

Élet is [illegible]adalom

16.

XXVII/14

róra vont fejedből
edett szemeddel,

a sok
vak-

Lacza Márta, grafikus

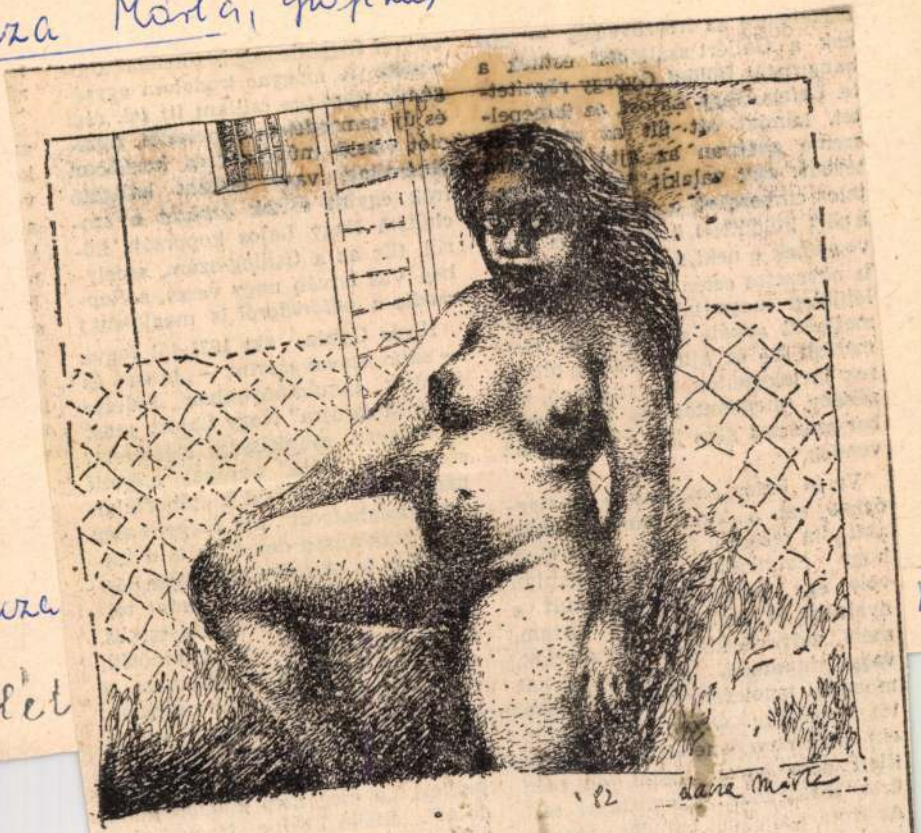

Lacza Márta rajza

6

Lacza

Élet

XXUU/13

vagy hivatalos [illegible]
mondani lehetetlen volt vele szemtől szembe... Olyan ember volt, aki előtt nem lehetett, mert nem illett nem igazat szólni, de még üres szólamokat hangoztatni se." Az írótárs sírjánál mondta ezeket a szavakat Veres Péter, aki már 1934-ben is a legjobb magyar írónak tar-

kuseget és aki tökéletesen [illegible]
volt a különböző kórok ellen, amiket József Attila „ős patkánya" terjesztett, „a meg nem gondolt gondolat". Szabó Lőrinc Nagy Lajos valóságfeltáró szenvedélyét, engesztelhetetlen igazságtiszteletét elemzi, Örkény István pedig stílu-

Lacza Márta grafikus

Lacza Márta rajza

Élet és Irodalom 1983. szept. 2. XXVII/35.

10

„Lakodalom vérfürdővel. Kigzés jutalomból. A mozikban: lcs Jaroszláv"

pesés likvidben

T. O. főszónok): „A likvidítás esztül-kasul szárnyalja a eskedelmi mérlegeket"

gvan a megoldás

A legnagyobb magyar): yedül oly hazafiak kézfogó olata képezhet tömkeleges ülményeink közt üdvpartra érlő kalauzt, melyféle testü- nemzeti létünknek mind kevéssel ezelőtti mivoltát, d annak újabbkori javulásra ulását, mind még mindig fe- nagy gyengeségét, mind e kifejtésének és felviruláik roppant hihetőségeit osophiai mélységgel egybezteni képes"

zú átmenet

Lacza Márta, grafikus

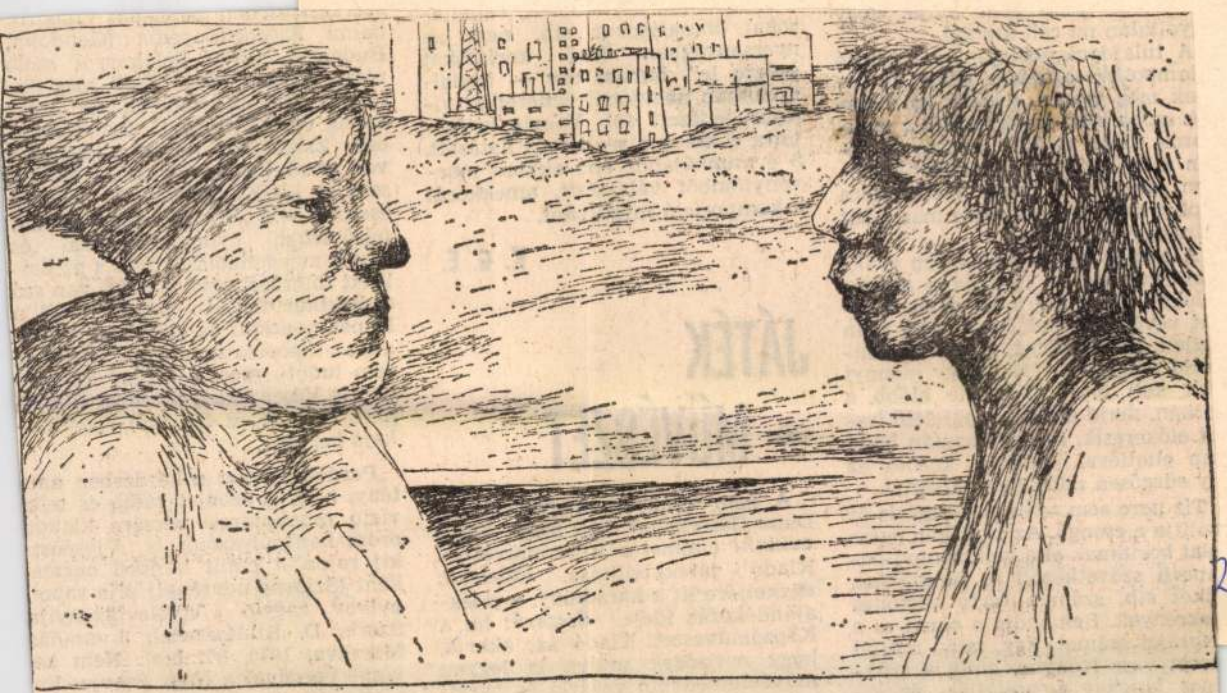

Lacza Márta rajza

10.

28. XXVII/43

ésében megjelent Világiro-
Kisenciklopédia (Gondolat,
t, 1976.) Solohovról szóló
josenszkaját jelöli meg So-
születési helyéül. Az orosz
sszeállítója, G. Zs. (Geren-
gmond) ugyanis tisztában
al, hogy az orosz „e" betű a
kiadványokban — legtöbb
— a „ë"-t is helyettesítheti
an nyomdatechnikai és
eggondolásokból), s az em-
drajzi névben erről van szó
us helyen. Sajnos erről a
olitikai és gazdasági világ-
letékes orosz szakreferense
ott, mert e kitűnő munká-
esenszkaja szerepel (Buda-
1. 94. és 409. lap) *Vjosensz-*
yett.

ató lehet a kérdésben ama
gy a szovjet rádió és tele-
ankatársai részére kiadott
ngsúlyszótár is „Vjosensz-
a"-t említ kiejtési norma-
lovar udarenyij dlja rabot-
ragyio i tyelevigyenyija
). E. Rozental, 3. kiadás
, 1970. 87. lap). Nem ke-
vésbé perdöntő a Nagy Szovjet En
ciklopédia 2. kiadása, mely eg
Vjosenszkaja területi tanyát jelö
meg a világhírű író születési he
lyéül (Rogyilszja v hutore Kruzsili

ercet vesz igénybe, amíg a szük-
éges lapokat megtalálják, és ki-
melik. A következő három perc le-
rgása alatt egy másik tisztviselő
énymásolatot készít a lapokról,
gy harmadik pedig rányal két ok-

hogy évtizedek múlva is legyen
művészetkedvelő vásárló és baráti
köre, *most* a gyermekekhez kell
fordulnia, az alapokat most kell
megvetnie. Látni is a kiállításon a
Nemzeti Múzeum néhány kölcsön-
adott régi játékát, „létrája

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta: Elkáetvé

13

XVII/2

akitől a lakást örökölte, valahogy végig nem vette észre, mennyire tönkrement ez a ház. Pedig folyton siránkozott a romláson, felemlegette, hogy egészen negyvennyolcig bordó velúrszőnyeg vezetett fel a második emeletig — a lépcsőhajlatokban a leszorító rudak rögzítésére szolgáló rézkarikák máig is tanúsítják ezt, s a régi rangra vallanak a még meg-

bírt nézni. Aztán jö
l.

yáron befizetett egy
n ment, ugyanis ner
női társaságot nélk
mint hogy valamelyi
y épp nyugdíjba vo
, ez eleinte kelleme
társ a nők számára
íjas időkre átmente
ra, de sajnos az ass
ának, s korban is ho
lányával kettesben
ánvállalkozásban Fiu
rt vissza. A csoportba
lőfizetéses étkezéssel
agot távozása reggelé
sító szobatársa így el
a fővilágosító társaság
ányos nők fiatalok ho
csakhogy neki meg
átja el őket, különben

gosító meglát egy fan
helyet keres magánal
vele. Vörös hajú, köve
de már — nyilván mest
t egy kis rózsás bevo
ilyen. A lánnyal csak egy dologban volt részreha
mészet — egyébként csakugyan a vörös nő prot
teremtette meg —, hogy világos, de hihetetlen
szempillával látta el. A fővilágosítónak vörös

Lacza Márta, grafikus

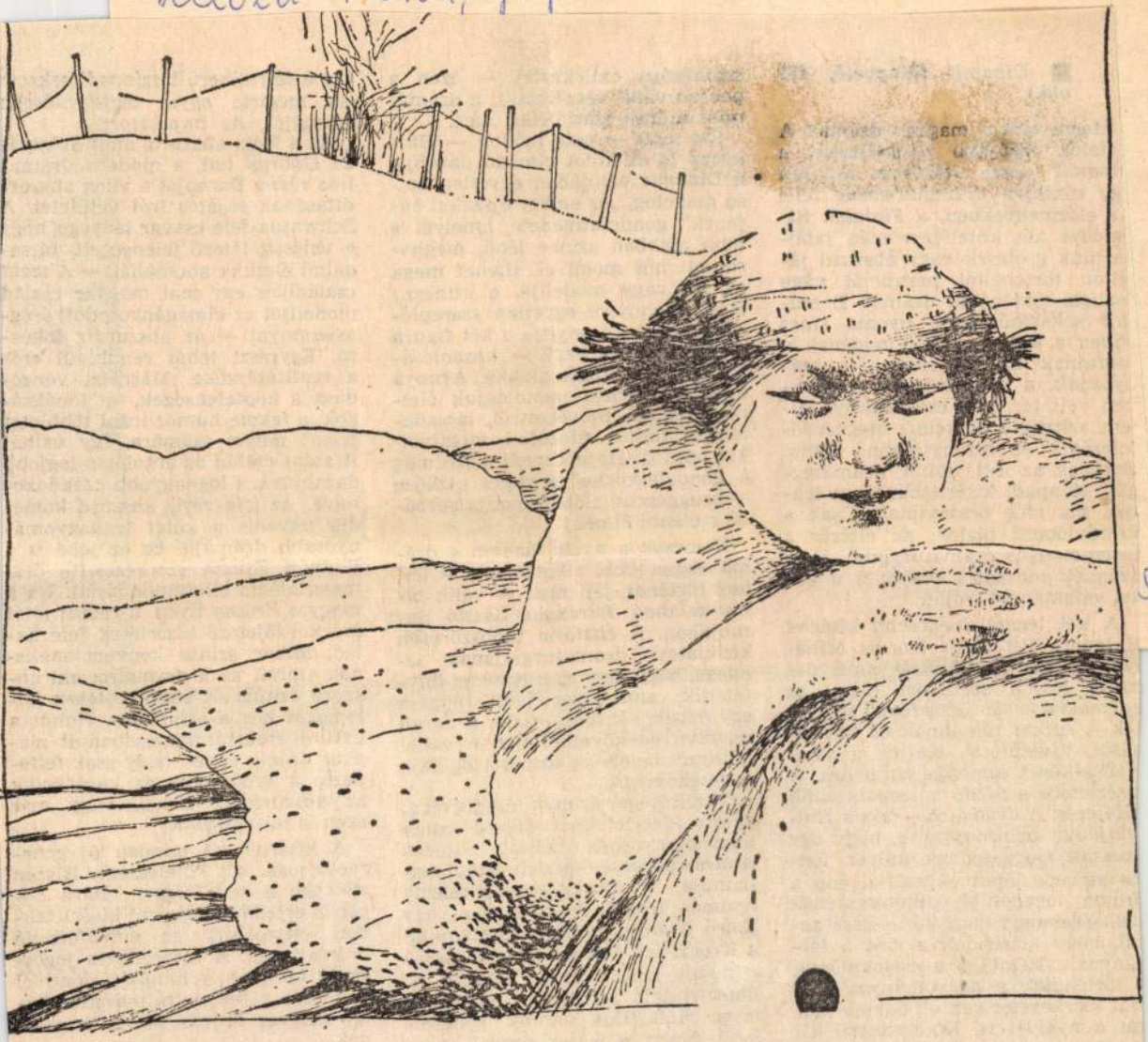

Lacza Márta rajza

lyé. Kornis *Büntetések* című darabja Kafka szellemét idézi: az egymással lazán összefüggő jelenetek a kafkai rémálmok és szorongások kivetülései. Kornis a saját Kafka-képét álmodja színpadra. — Kísérletére a víziló a legpontosabb kifejezés. A drámaíró — aki a *Hal-elűjában* bebizonyította, hogy egy korszak zsargonjának milyen fontos szerepe lehet — ezúttal épp a dráma legelemibb alkotórészének szükségességét teszi kérdésessé azzal, hogy alárendeli a szót a látványnak. Nemcsak a cselekményt, a történetet, a hagyományos drámai szerkezetet veti el, hanem magát a nyelvet is. Kollázsszerű kísérlete — amely fantáziavízióival

nyege, hogy nem az a történet folytatódik, ami elkezdődött, hanem egy másik, sőt több másik. A darab kuszává és követhetetlenné válik, hiányzik belőle az abszurd logikája és játékossága.

E szélsőséges és nem mindig meggyőző kísérletekhez képest szinte hagyományosnak számít *Forgách András* pepecselő pszichológiai realizmusa a Dosztojevszkij-regény nyomán készült *A játékos*ban vagy *Spiró György* szupernaturalizmusa a Kroetz-ízű *Esti műsor*ban. (Spiró színpadi kísérletének lényege az improvizáció lett volna, de ez a fajta játékstílus nálunk ismeretlen!) Hogy a kötet szerzői nem mindig a legjobb művükkel szerepelnek, arra éppen Spiró a példa,

adi szkecs
jelentősebb
't.
nit *Schwaj*-
ern dráma-
ilág abszur-
vetületei. A
nyege, hogy
égeit, társa-
it — *A szent*
gyar család
sodott öreg-
rdig fokoz-
dkívül erős
észt vonzó-
a fonáksá-
int többletet
Így válhat
ógia legjobb
b paradoxo-
szurd komé-
leghagyomá-
ez jelzi is a
esztette drá-
dásait. Ha a
műfaj létét
tek felé ha-
ivencionális-
aíró, aki ab-

szurd szituációt vagy groteszk jellemeket hoz a színpadra. Holott a naturalizmustól megszabadult magyar dráma éppen hogy csak felfedezte a groteszket, és kacérkodik az abszurddal. Lehet, hogy már ezen is túl vagyunk?

A kísérletezés minden új generáció joga, sőt kötelessége. Hiszen ezekben a szélsőséges, vitára ingerlő, erjedő és erjesztő kísérletekben csiszolódik az ezredforduló drámatípusa. A kísérletezés jogosságát azonban a minőség dönti el — s ez a kötet alatta marad a fiatal magyar dráma valódi értékeinek.

Ézsiás Erzsébet

Lacza Márta, grafikus

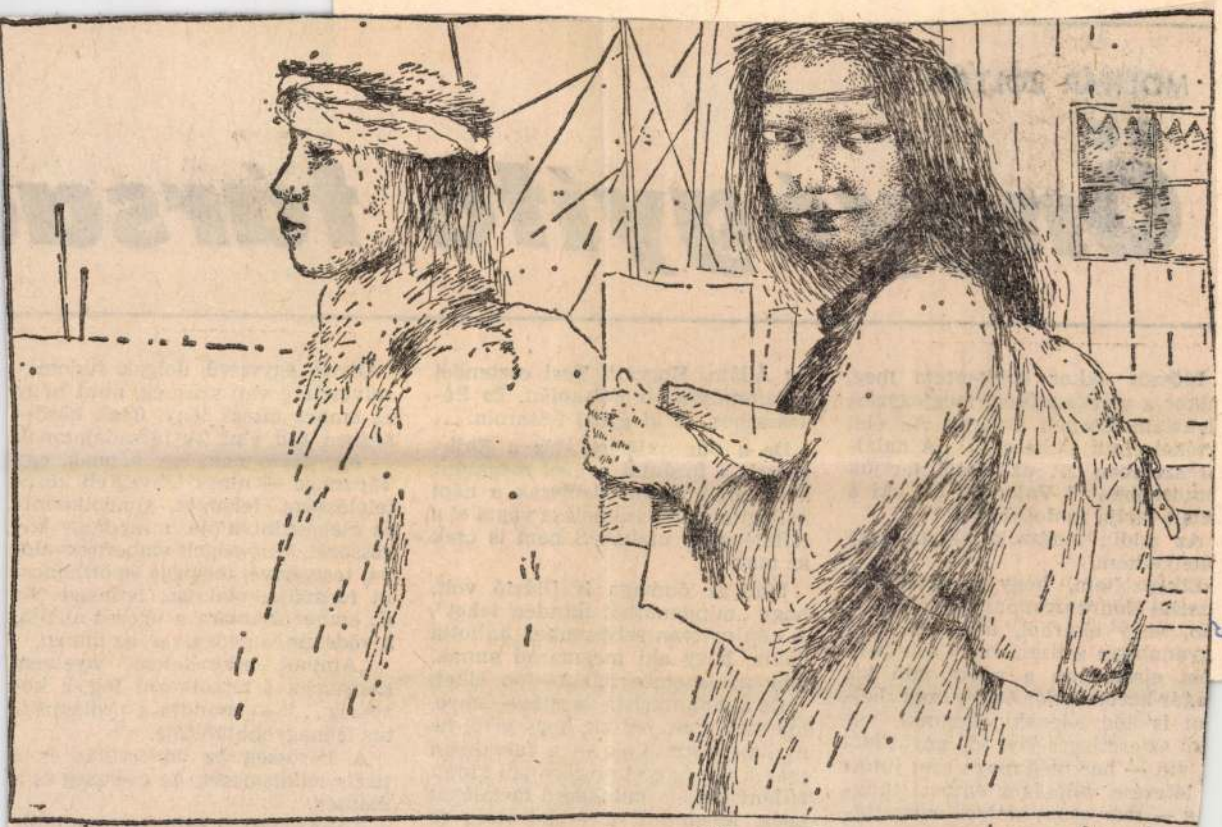

Lacza Márta rajza

6.

.16. XXVIII/11

társa

n egyszerű dolgok tudomá-
elére van szükség, mint hogy
ber társas lény. Csak közös-
tud élni. A társadalomnak
országnak, egy népnek, egy
nak — nincs lényegibb közös
sége, feladata, gondolkodni-
lekednivalója, mint hogy kö-
ét, közösségeit embernekvaló-
stvérivé, meleggé és otthonos-
málja, alakítsa, fejlessze. Ez
ber számára a létezés alapja,
lem, a gyógyszer, az ünnep.
niből eszméletem, nyelvem
származik s táplálkozni fog, a kö-
zösség . . .” — mondja a proletariá-
tus legnagyobb költője.

A közösség az önbecsülés és a
tiszta lelkiismeret. Az egészség és a
szépség.

Közösségeket kell teremtenünk,
ahonnan nem megyünk két fillérért
oda, ahol többet adnak.

ágár káromkodót *hallja* (mert hal-
ni is kénytelenek vagyunk), ha-
em az esetleges jövendő anyát *lát-*
, aki — bár még maga sem jutott
létezése valóságos emberi tuda-
g — már szenvedélyes cigarettá-
ssal pusztítja nemcsak önmagát,
nem valaha talán mégis megszü-
endő gyermekét is. Az orvos ke-

ami, az is emberibb módon élhet.

De a voluntarista vezetés — ugye,
ma már nincs okunk, hogy erről ne
nyíltan beszéljünk — a falvakban
csak a vas és acél országának kime-
ríthetetlen munkaerő-tartalékát
látta. Megindult a — közösség és
kultúra nélküli — „urbanizáció”, a
falvak kisöprése. Nemcsak a pad-
lásokról a gabonát, hanem a pad-

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza Márta: Rajz

Élet és Irodalo

3

K VIII/9

ette, hogy a magyar uralkodó
sztályok képtelenek saját meg-
ıentésükre akár egy másik —
háború után tárgyalóképes —
arnitúrát a politikába behoz-
i! No, és mit mondhatunk
árdossyról, aki Antonescut
ırtotta becsületes embernek?
árdossy László, mielőtt a kor-
ıány tagjává nevezték ki, bu-
aresti magyar követ volt. Így
ájékozódott.

latokkal k
segítségét

A pszich
kevesebb
kedési bal
„beszámíth
főleg, mint
Betegségük
rában zajli
rendellenes
eltérése, b
be stb. A
pangás" st
ideig legfe
tokkal leh
deviancia -

Lacza Márta, grafikus

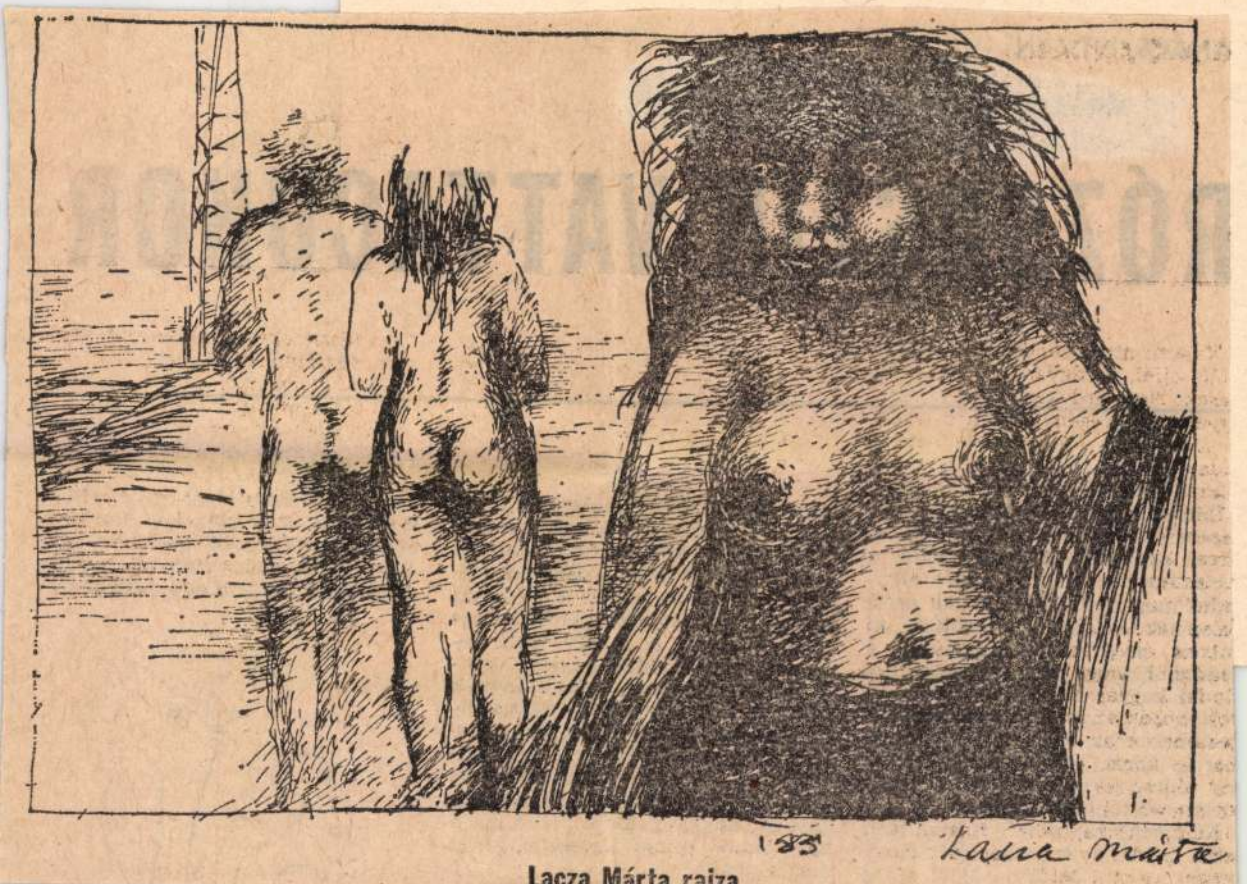

Lacza Márta rajza

4

XXVIII/35

CUKOR

A kérdés jogos, mert a fiam
lás után hüppögve jön ki a
l. Kérdezzük, miért sír, hisz
most választhatott egy szép
kot. Válasza egy elkényezte-

yárra. Milyen lesz az idő, hol
nennyibe kerül egy éjszaka, hol
sztább a víz a strandon. Az elő-
előbbek már a télen is üdültek.
Kezük-lábuk törték a Tátrában,
ár akkor is megérte, ha a sebé-
zeten végződött a sítúra.

Ki merné ilyenkor azt mondani,
ogy ő utálja a vakációt? Hogy
zerény sikerélményei egytől egyig
munkájához, a neki korántsem

ki, hogy a társadalomtudománynak
nincs gyakorlati haszna!) Mióta ki-
tört a szerződéses világ, azóta el-
tűnt az érdekkonfliktus a tulajdo-
nos és a kávéfőző közül. A plusz
kétforintos bizonytalan, az üzemel-
tetőnek akkor biztos a pénze, ha a
zacc mellé minél kevesebb kávét
tesz a gépbe.

Minden fánál ajándékbolt, tömve

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta festő- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1982 JUL 31

1021

Földmunkások. Lacza Márta grafikája
(A Derkovits-ösztöndíjas művészek kiállításáról)

HON

akótársak. De olyan is volt – az egész városnyi, 15 ezer akásos Újpalotai lakótelep –, ahol javasolták helytör-éneti vetélkedő megrende-ését, hogy minél többet udjanak meg közös ott-onukról. Figyelemre méltó ezdeményezés: Rákospalo-a ezekben a hónapokban nnepelte fennállásának 700. vfordulóját, s az alig né-ány éve ottlakók szeretnék obban megismerni a régi s közeli múltat, hogy — alán évek múltán, talán in-ább majd csak gyermekeik – igazi rákospalotai lokál-atriótákká váljanak. Ehhez helyismereti vetélkedő az lső lépést jelentheti.

Mindez tanulságul szolgál

Boglári Büchner

Leonce herceg ner

„Magyar doli"

ahogy a színész mondja a kritika e részéről, *Georg Büchner* üstökösélete sziporkázó abszurd dráma: csekély huszonnégy éve alatt orvosi tanulmányokat folytat, a márnák idegrendszeréről(!) ír doktori értekezést, Darmstadt bigott levegője után Strasbourg szabad légkörében szippant nagyokat, titkos társaságot szervez a tömegek felvilágosítására, menekül, „mellesleg" megújítja a hagyományokba ragadt német drámát a *Danton halálával* és a torzó *Woyzeckkel*, bölcsnek nem nevezhe-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JUL 30

/ 1021

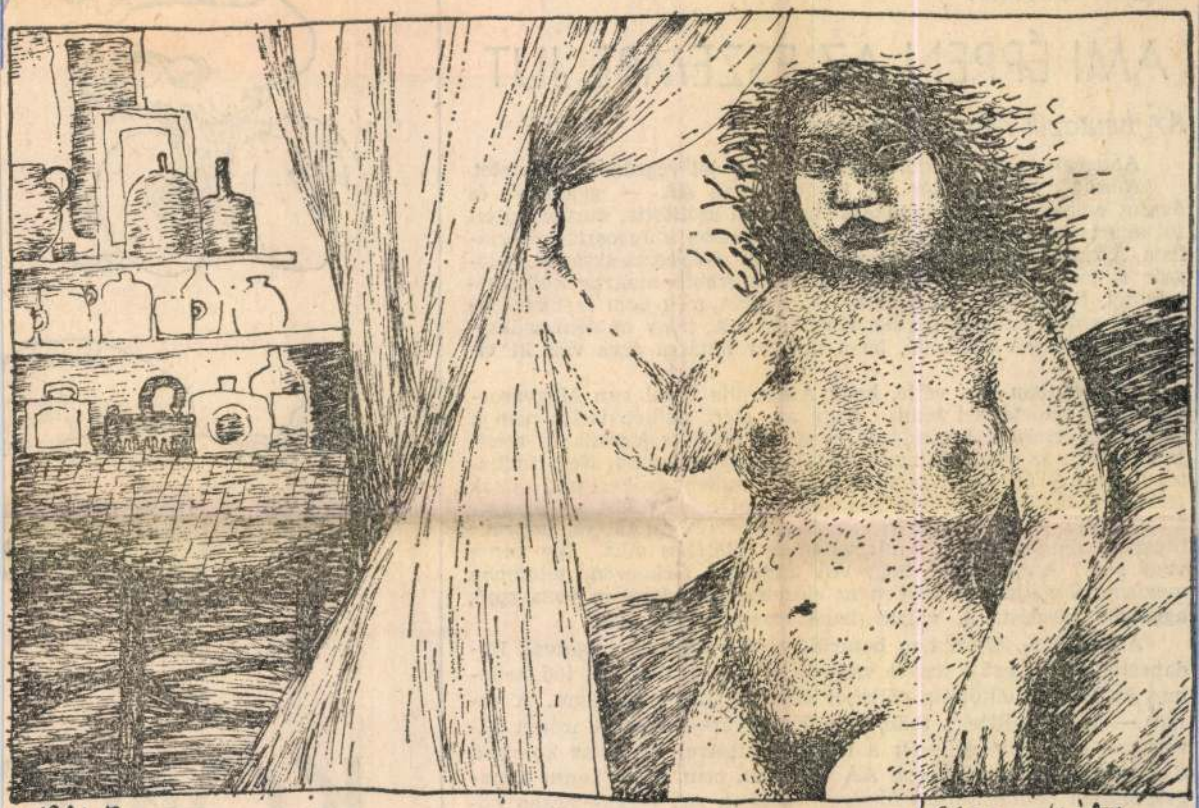

1981 Gy

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

LÁZÁR ISTVÁN:

AMI ÉPPEN AZ ESZEMBE JU

AÁ beutazik Magyarországra

Ahogyan én hallottam, továbbadok egy jól végződött történetet. Ausztrál Állampolgár — továbbiakban AÁ — gyanakvó és óvatos ember. Amikor munkája Zágrábba szólította, európai útját föl akarta használni arra is, hogy ellátogasson a Jugoszláv Szocialista Köztársasággal szomszédos Magyar Népköztársaságba, először is megérdeklődte a számára hozzáférhető magyar külképviseletnél, hogy szükséges-e néki — miután még nem is biztos az útja — előre vízumot kérnie. Közölték vele, hogy ez nem szükséges. Tökéletesen elegendő, ha a magyar határra érve vált ki vízumot.

AÁ azonban úgy vélte, hogy Ausztrália távol van Magyarországtól. Megtörténhet tehát, hogy az elért külképviselet nem a legjobban értesült. Jugoszlávia közelebb lévén, s társadalmi rendje is rokon, az ottani információ talán megbízhatóbb. Nem tudható, hogy AÁ útközben támadt aggálya miben gyökerezett. Csak feltételezzük, hogy miután AÁ sok évvel ezelőtt MÁ — magyar állompolgár — volt, még ifjúkorában, idehaza ragadt rá, hogy ne higgyen rögtön annak, amit valamely illetékes állít. Így van-e vagy sem? Annyi tény, hogy AÁ Zágrábba érkezvén, telefonon megismételte illetékes helyen az előzetes vízumkérésre vonatkozó, aggályos kérdést. A válasz ismét megnyugtató volt.

AÁ ezután, Zágrábban határidő előtt végezvén dolgaival, Budapestig szóló vasúti jegyet vásárolt, s a megtakarított idő kellemes és hasznos eltöltése céljából elindult Magyarországra. A vonat — Fiume—Rijeka felől, s a Kaposvár—Budapest irányt követte — kora este érkezett a magyar határra. Udvarias közegek, figyelemmel tanulmányozva AÁ útlevelét, nem lelték benne a magyarországi beutazáshoz szükséges vízumot. AÁ magabiztosan közölte, hogy nem is lelhetik, mert ő ezt most kéri. Mibe kerül? Szerencse, hogy a magyarázatot nem nehezítette nyelvi akadály. Így AÁ egyhamar felfogta, hogy a legtöbb határátkelő helyen — közútin, repülőtéren — helyben, rögtön megkapható a vízum,

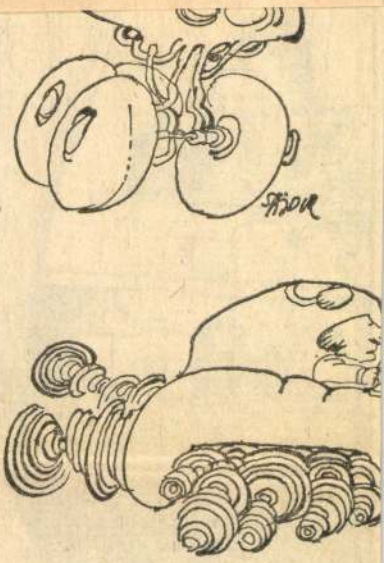

KÖNY

Úgy látszik, a Váci utcával min-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 MÁJ 28

is jelentünk: Triszen még ény-
nyire komornak látszó időben is

1021

dollárért beleugrik a víztartályba. A ruhát öblögető lányokra pillantok, aztán a fakírra és megrázom a fejemet. Úgy érzem, megmentettem az életét. De neki más a véleménye. Újra elmagyarázza az egészet, mindenképpen le akar ugrani.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

Lacza Márta, festő-grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 MÁR 12

1021

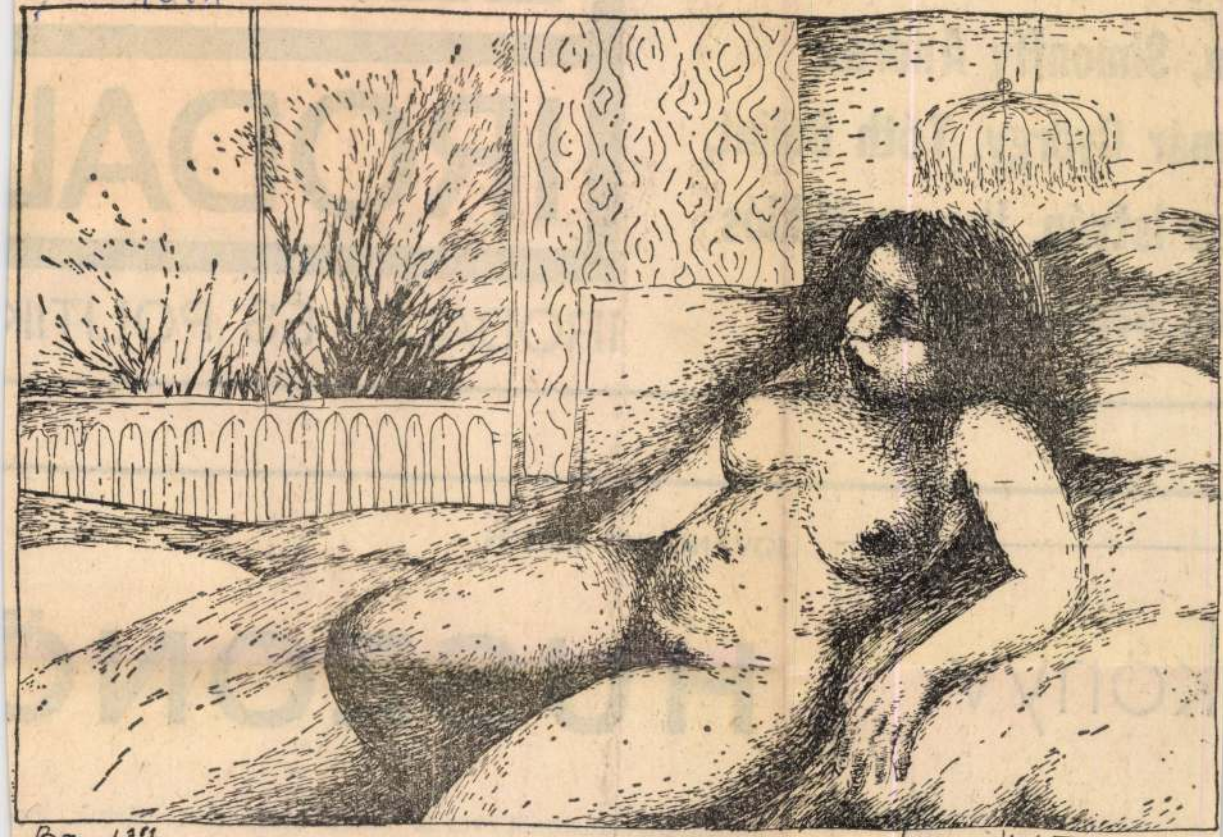

Lacza Márta rajza

olyi Amy, Ladányi Mihály,
n, Simonffy András,
már György, Tóth Bálint,
as István, Veress Miklós
es Sándor írása

IRODALMI ÉS POLITIK

könyv

JOVÁNOVICS MIKLÓS:

HUSZONÖ

Jubilálunk. Huszonöt éves az Élet és Irodalom. 1957. március tizenötödikétől napjainkig negyed évszázadon át tükrözte

után kíváncsian vártuk, hogyan módosítja elképzelésein ket az irodalmi és az olvasó közvélemény. Reményeinkbe

LACZA Márta ÉS 1991. 6. 2.

A harmónia házában

Vizitálásom a Dékány Ágoston—Lacza Márta művészpárosnál majdnem álomszerű. A valóság és képzelet egymásba átfolyó, egymást folytató, újabb és újabb variációkká összeálló kaleidoszkópjátéka; eleven múltidejű jelen s jövő idő.

Ebben a haszonelvű érzelmiszellemi kiüresedésben, amit ma racionális életvitelnek neveznek, egyre jobban hiszek a jelekben, amelyek, még ha a véletlennel szövetkezve is — mint tudjuk, véletlenek pedig nincsenek, ha mégis, az csakis a véletlen műve! — egy magasabb rendű létsíkról hírnökölnek. Látogatásom kezdetétől efféle jelek kísértek. Leszállva a HÉV-ről rögvest egy jámboran baktató csacsifogattal találkoztam. Valószerűtlen volt, a kép, a civilizációrongálta környezet pillanatra bibliai tájjá változott. A kordét egy nagyobb meg egy kisebb szamár húzta, anya és fia lehetett. A bakon vastag nő uralkodott szelíden, fején elgyötört férfikalap, markában álmodozva tartotta a gyeplőt, bizodalmasan. Látszott, egész lényével ráhagyatkozik az állataira. Mentek, elementárisan összetartozó szövetségesek.

Aztán az utcanév: Harmatos utca. Benne az épülettel, amely számomra valóban a tisztaság, a romlatlanság végvárakéntmagasodik azóta is. Lenyűgöző nagyságában is finomvonalú kecsességgel. Már külsejében bensőségesen. A kaputól lépcső iramodik fölfelé. Fürge, a kutya nevéhez méltatlan komótossággal jött elém; a szeretet megtestesülésének kicsiny, eleven darabja. Megsimogattuk egymást, ő a pillantásával, én a kezemmel. Ahogy hozzáértem, feltöltődtem csendes-ragyogású melegséggel. És a lépcső továbbvitt egy tüneményes birodalomba, ahol nyitott szívű, tiszta lelkű, mesterkéletlen emberek fogadják a látogatót. Látszott, hogy a falak, a padló, a bárpult, a bútorok is jól érzik magukat, egymást kiegészítve harmóniában léteznek, már-már megszemélyesülnek. Itt minden, a szolgálatra született tárgyak, az intim szobabelső, még a jó szándékú energiát sugárzó lámpafény is, mintha rögtön alkotássá válnának, ünnepélyesség nélkül, magától értetődő predesztinációval. És a lépcső lankadatlanul vitt tovább, a galériára, a teremtés serkentőfényességű cellájába, ahol két öntörvényű alkotó ember egymás autonómiáját erősítve, egymást inspirálva, tágas árkusokon, vásznakon vonalakból, színekből világokat teremt. Új és új dimenziók fogalmazódnak meg így, válnak láthatóvá, az ötletek megejtő pazarsága struktúrákká szikárul, rajtuk, általuk varázsosan parázslik át az Üzenet, hogy diadalmas, szent felfedező-kaland az élet. Még akkor is, ha a Dékány-rajzolta árnyék a sivatagba feketedett bőrcsomagként hever az evilági jelenlét írtózatos lehetetlenségeként. Mégis azt sugallja, állni kell az életőrhelyen, mint a fantasztikus madárijesztő, aki vitorlaszárnyával elszakadna a földtől, de marad: félszárnyú albatrosz örökké idelent, repülésre-feszülten. Vagy a varrataival döbbenetessé hangsúlyozott koponya, a Hamlettől odahagyott, amely töredezett szélű tojáshéj is egyben. „Tojáséj" ötlik fel a weöresi sor, de van kiút ebből az éjből, nyitottan várakozik a reménykapu: egy használaton kívüli poroló. Kitódulhatnak rajta a laczai nők az életszikrától teherbe ejtve, elnyűhetetlenül gömbölyűn a hömpölyös létáramlású nők, gusztusos, hars hússal, amelyből kiszületünk, amiért élünk, s amibe belehalunk.

A vaskosan igaz női test, mely vággyal és ábránddal tetézve mindig eszme is, több, mint ölelhető valóság: a test olykor Igévé leszen. Áll egy nő a folyóparton, hirtelen mozdulattal magára kanyarítja az elzúgó folyamot, ettől a mozdulattól dinamikus talpa alatt a part is, vagyis a túlnan. Megérkezés és kezdet. Mítikussá duzzasztott asszonyi mell táplálja a folyót, ereszti tova, hogy termékenyítse meg a semmit. Ez a folyót tápláló emlő a megmaradás, a túlélés reményes szimbóluma. És a szabadságé.

Dobientsi Kornél

Elhangzott a Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre galériájában 1991. január 18-án, Lacza Márta és Dékány Ágoston kiállításának megnyitóján.

nyv kell ahhoz, ek között a tüs- nesebb kapocs a ndolat, 261 old.,

„egyenlő távolságra" legyen. Talán ezért is kérték föl — számos döntnöki funkciója mellett — például az új, az „a" *Világ* szerkesztőbizottságának tagjául, talán ezért ő vizsgálta, miként jelent meg az októberi taxisblokád a médiában.

imitáló stílusban, fontoskodástól mentesen szól egy olyan esztendőről és egy olyan ifjú politikusi gárdáról, amely valóban új volt honi égboltunk alatt. *(AB-Beszélő Kiadó, 278 old., 186,— Ft.)*

KÁROLYI AMY:

UTAZÁS

Ha S.-nek utazhatnékja volt, kivert a verejték. Kezeslábasban és kerti cipőben is nekivágott volna a világnak. De az ember idővel nem bírja a hajópadlón fekvést, mint annak idején a Baumgarten-díjas luxusutazásom Ceylonba. Lásd az útinaplót.

Egyszóval, mikor komolyra vált az utazás, elkezdődött a csomagolás. Először gondolatban. A KEVÉS HOLMI keresztrejtvénye. Keveset, de mindent. Vagyis mindent, ami adott alkalomkor kézügyben kell legyen. Szóval a gyógyszerek. Mégpedig kettős szereposztásban. Egy nejlonzacskó a bőröndbe, a másik a kézitáskámba. A rendszeresen szedendő, a ki nem hagyható, az életmentő gyógyszerek. Aztán a pénznemek (aprópénzek). Más ország, más bugyelláris. Közlekedésre, hordárra, egy-egy kávéra. Más ország, más pénz. A kutatók ezer év múlva következtethettek volna kézitáskámból a XX. századi utazóra. És vatta, gáz és tetránpor. Borotvakenőcs, kisolló, kiskanál, kéziratpapír, füzet, töltőtoll és ajándék könyv. És tű, gombok és különböző színű cérnák, hogy semmit se kelljen vásárolni.

Utazásainkra nem küldtek, hanem hívtak. Ez kötelezettségekkel járt. Színpad, pódium, egyetemi katedra. Megfelelő öltözékben. S mert a meghívások koboldja általában szezonközre szólt, megfagyás ellen: kabát, megsülés ellen: vászonruha. Stockholmtól Sardegnáig változó az időjárás.

Az így kilatolgatott koffer hetekre biztosított, hogy semmit sem kell venni. Feltéve, ha kofferünket a repülőördög Zürichből nem Bukarestbe továbbítja, vagy ha a vihar Frankfurt helyett nem Bonnban szállít ki a gépből. Ahol ránk várakozni a meghívónak eszébe se juthatott. Egy-egy utazásra fordított energiából disszertációt lehetett volna írni.

Majd minden utunk szolgált ilyen zökkenőkkel. Így érthető, hogy visszatérő álmom az elveszett csomag, az elrejtőző aprópénz, vagy hogy Sándort nem találom. Hát ilyen álmom volt tegnap is. Valami idegen pultnál töltjük, töltjük a blankettákat, én már megvagyok, de Sándor még körmöl. „A személyi számom kellene" mondja, s agyamon cikcakkban villámlik át, hogy vajon hol lehet. Nézünk egymásra értetlenül, hogy kérhetik, hiszen a személyi igazolványt le kellett adni, mikor a halotti anyakönyvi igazolványt kiadták. Az álom itt reálisan korrigálta önmagát: nincs személyi igazolvány, nincs személy. De hiszen akkor . . .

Lacza Márta

△ Lacza Márta festőművésznő kiállítása november 4-én nyílik meg és december 1-jéig látogatható a Csepel Galériában.

Népszabadság, 1985. X. 29

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Laura Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

JÁSZKUNSÁG

Szolnok

1983 [illegible] 3

1021

a közös értesítőben közzétett iskolatörténet
újra megjelenteti, anélkül, hogy a levéltári

Kiemelkedően fontos és érdekes forrásanya
zagujszállásiensis", amelyben elsősorban tan
jegyezve Karcag református népiskoláinak é
ból 1722-től 1955-ig. Az adatok mellett me
zéssel a „Nemzeti Oskola" Karcagra adaptá

Egy másik bejegyzés a nevelők kötelességeit összegzi. Idézem a címét: „Az 1828-ik esztendő március 25-ik napján tartott Consistoriális Gyülésből az oskolai Protocollumba való beírás és megtartás végett kiadott törvényei a fiú Oskolabéli Praeceptoroknak".

„1-ső pont a Proeceptoroknak akik csak a Belső és Külső Ekklézsiai Előljáróságnak közönséges megegyezésével jöhetnek ide első és legfőbb rendeltetések lévén a reájuk bizattatott tanuló gyermekeknek a jó erkölcsökben és a tudományokban való öregbítése..."

És egy más helyen: ...„a Praeceptorok a tanítást minden magános dolgaiknál elébbvalónak tegyék... stb.". Az idézetekből kitűnik, hogy a nevelés elsődlegessége és összekapcsolása az oktatással, valamint a pedagógusok munkaköri

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Lacza Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

JÁSZKUNSÁG
Szolnok

1983 3

1027

Ára 8.50 Ft

1071

JÁSZKUNSÁG

Társadalompolitikai
művészeti és irodalmi
folyóirat

3

XXIX. évfolyam
harmadik szám
1983. szeptember

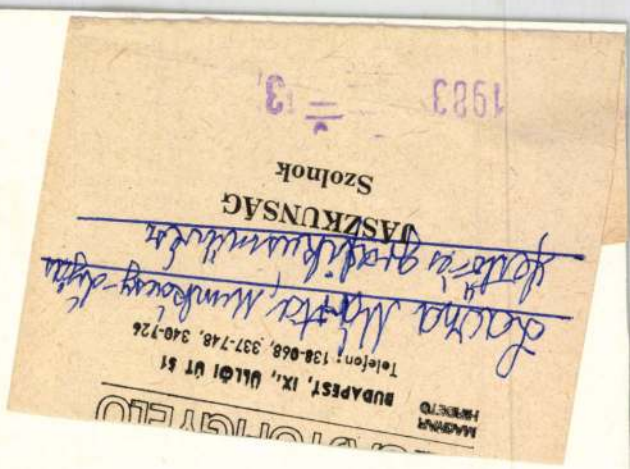

E számunk szerzői:

Berta Ferenc
fotó-technikus, Szolnok

Bérczes László
középiskolai tanár, Szolnok

Kádár Béla
áruházigazgató-helyettes, Szolnok

Lacza Márta
grafikusművész, Budapest

dr. Lukács Pál
KSH megyei Igazgatóságának vezetője, Szolnok

dr. Soós Árpád
egyetemi tanár, Debrecen

Tóth Tibor
levéltár-igazgató, Szolnok

dr. Zádor Béla
MSZMP MB Archívumának vezetője, Szolnok

JÁSZKUNSÁG

Szerkesztő bizottság: Berényi Ferenc, Dorkovics Ágnes, Erdélyi Sándor, László Gyula (felelős szerkesztő), Nánási Mihály, Tálas László, Zádor Béla, Valkó Mihály (elnök).

Szerkesztőségi óra: szerda 16—18 óráig.

A Szolnok megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztályának folyóirata. — XXIX. évfolyam. 3. .szám. Megjelenik negyedévenként — Szerkesztőség: 5000 Szolnok, Kossuth téri Irodaház. Telefon: 12-069. — Kiadja a Szolnok megyei Lapkiadó Vállalat. A kiadásért felel: Virág Iván. — Terjeszti a Magyar Posta. — Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál (1900 Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál. Előfizetési díja: 1 évre 34,— Ft, csekkszámlaszám: 215-96162. — Készült a Szolnoki Nyomdában (5000 Szolnok, Vörös Csillag út 28.) — Felelős vezető: Gombkötő Béla igazgató.

ISSN 0448—9144

Index: 25 910

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 DEC 9

1021

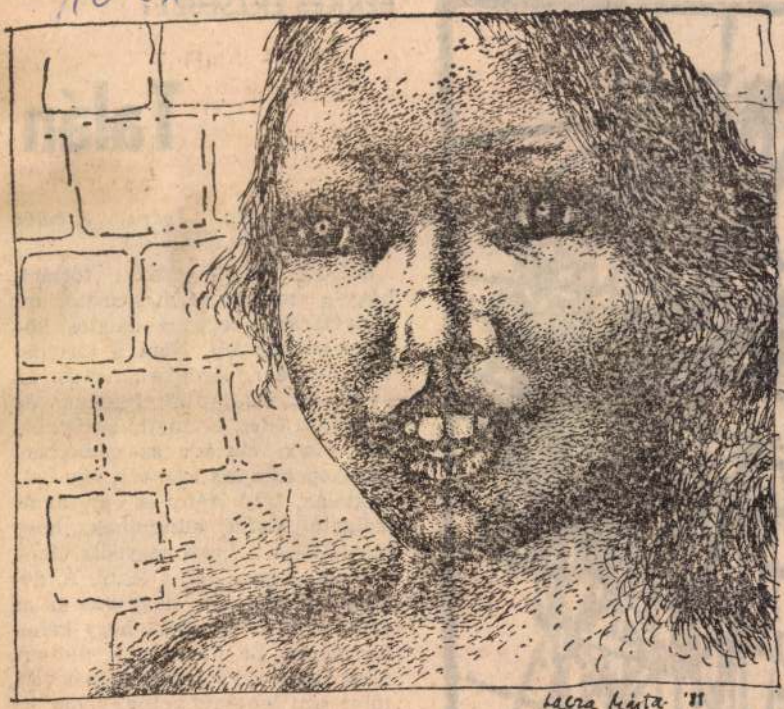

Lacza Márta rajza

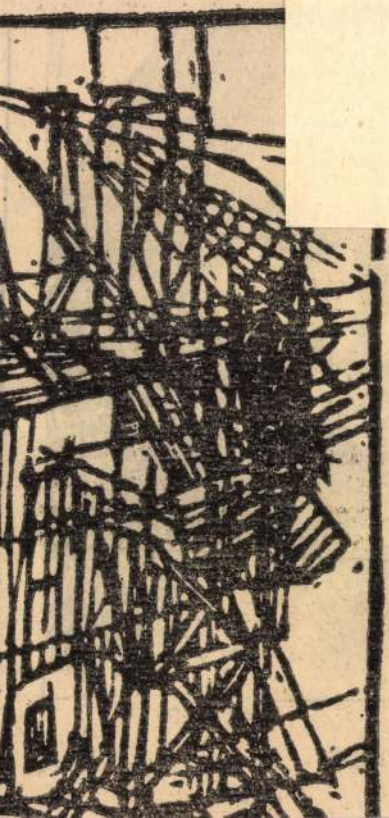

(*Magvető, 218 old.*)

Sok-sok évvel ezelőtt történt, hogy a szentgotthárdi szanatórium könyvtárában egy csodálatos kötetre bukkantam. Nem a történet volt benne az érdekes, hanem az az elmondhatatlan szívfájdalom, az a nagyon édes, könnyítő sírhatnék, ami utána maradt az emberben. Egy kopottka kis szobaúr, egy boldogtalan, fakó leány és egy fantáziálgató kisfiú elindulnak, hogy megtalálják a huszonegyedik utcát, ahol boldognak lehet lenni. Á, dehogy is hittem én, hogy *van* az az utca, csak azt tudtam, hogy kellene lennie. És mert mást tudtam, mint amire vágytam, azaz más volt, mint ami lehetett volna, olyan jól fájt a szívem... olyan jól, mint a Hableány meséjétől, vagy amikor megtudtam, hogy kedvenc tanárom

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta munkásságáról

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 12

1021

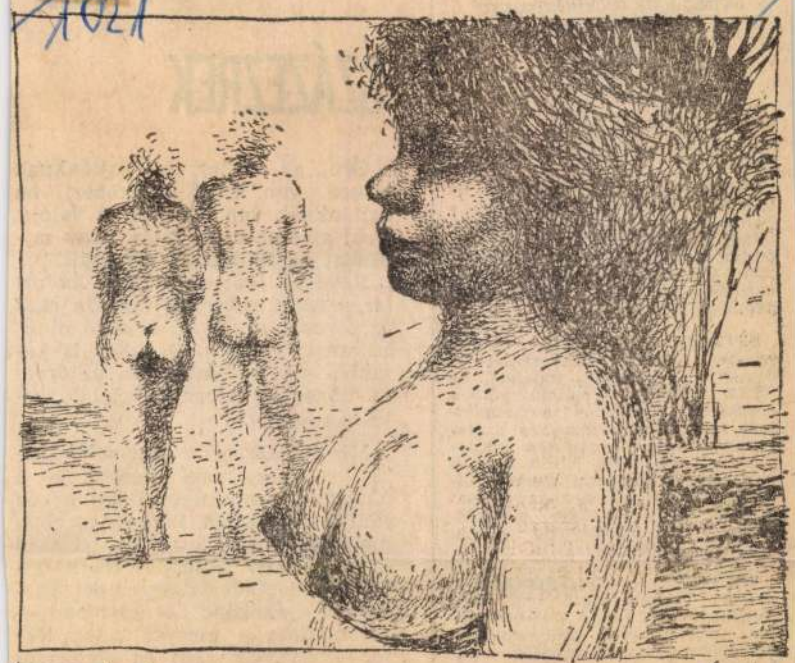

"Tavak"

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

(pecsét)
Pedagógus Párt
Vezetőség

II.

Jegyzete
tájékozatlan

FOGARASI BÉLA (
lozófus. 1918-tól a K
Tanácsköztársaság
tatási népbiztoshelye
Bécsben, Berlinben és Moszkvában élt emigrációban. 1945-ben hazatért. Egyetemi tanár, majd akadémikus lett.

SZTÁLIN (1879—1953), eredeti nevén: Joszif Visszarionovics Dzsugasvili, 1924-től haláláig az SZKP vezetője. Felülmúlhatatlan érdemeket szerzett a szovjethatalom megszilárdításában és a fasizmus elleni világméretű küzdelemben. A nevével jelzett kultusz ugyanakkor felbecsülhetetlen károkat okozott a marxizmus eszméinek, a nemzetközi munkásmozgalomnak és személy szerint sok ezer embernek.

SOLYMÁR ZSIGMONDNÉról ninesen adatunk. Arról sem, hogy miként hatott rá az 1959-ben kapott jutalomkönyv. Felhasználta-e olvasmányélményét nevelői munkájában? És meddig? Vagy egyszerűen eladta, úgy, ahogy kapta, olvasatlanul a kötetet?
Nyugtalanító kérdések.

tónkat egyre többen olvassák.

Kevésbé örül az ember, ha azt látja, hogy sajtónkat jobbára csak az olvasók olvassák, a sajtó munkatársai nemigen. S akkor is kevésbé örül az ember, ha az öröm és ünneplés fatornyos melldöngetéssé silányul.

Miről beszélek? Kezembe került — igaz, némi késéssel — a *Kisalföld* című megyei lap ez év június 11-i száma. Benne egy cikk, melyben a szerkesztőség büszkén tudatja, hogy a lap elérte a bűvösnek mondott százezres példányszámot, „elsőként" — úgymond — „országosan a megyei lapok történetében". Ez szép és dicséretes dolog. Kiváltképp az volna, ha nem olvashattuk volna véletlenül öt hónappal korábban, a *Dunántúli Napló* ez évi január 20-i számában a

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 19.

1021

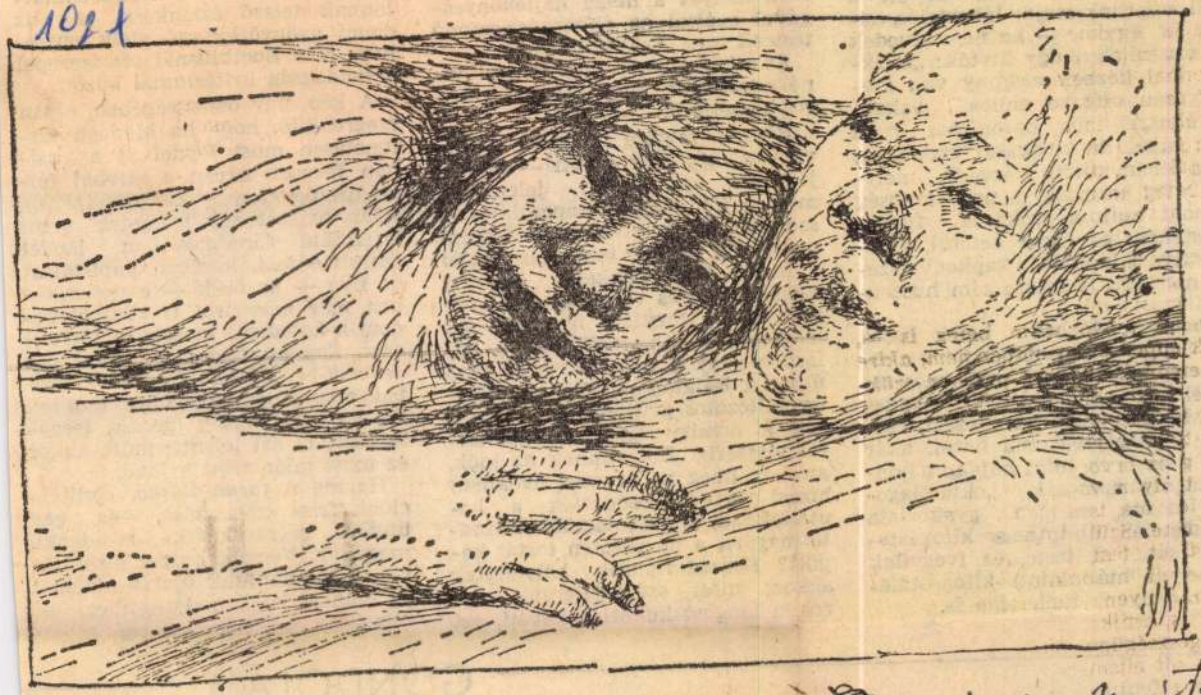

'83 Lacza Márta

Lacza Márta rajza

poros fuvon, pokroc, torülköző vagy ifjúságom tornaszőnyege nélkül, pedig kisvártatva hanyatt is kell vágódni majd, lábemelés, csípőt fel, egykor — ha nem tévedek — ezt például úgy hívták: „bicikli". Egyetlenegy asszony van szabályosan öltözve ehhez, valami úszúkosztümhöz hasonlatos ruha van rajta, de kivágásai vadabbak, és a lábán kötött szárvédő, melyről a fej hiányzik. A nagy többség viszont csak a szokásos fürdődresszben, és izzad cefetül, kisvártatva a levegőt is kapkodva szedi, nem hűl le estére sem huszonöt alá.

Mindegy, jobbra kettő, balra kettő, ugrik, legyez, pördül, egyetlen szó nélkül; igaz, ilyen erős zenénél kár is volna bármit mondani. Maga az előtornász, ezért, csupán a példájával tud hatni, akár a jó vezető; és, mint hajdan a honvédségnél mondták, „oktatólagosan" mozog, minden gyakorlata kifogástalan, aminthogy kifogástalanul sudár a teste, és (vegyünk közhelyes hasonlatot) kifogástalanul ragyogó a szőkesége is.

vagyalmok felhője felet
ruganyosság szentsége
idol, melyet a maga ha
gával ezúttal az előtorn
testesít meg. Fekete ruh

Ez a bálványkép teszi
né egyébként, hogy maz
ról beszéljünk.

Hiszen, végtére is, kivatalos meghatározással jött ide. Ám eredeti
mely a felüdüléssel kapcsolatos, a szó már régen elvesztette. Üdülni manapság annyit tesz, mint sülni a napon, alkalmanként étkezési szünetekkel; és van még piros ulti meg tévé. Mozgásra így nem sok lehetőség nyílik, legföljebb a halashoz vagy a palacsintáshoz vivő úton. A Balaton partján ennélfogva változatos gyűjteményét láthatjuk a domborulatoknak, pókhastól visszérig. Hol vannak az idők, amikor (még az ötvenes években) hízási versenyt rendeztek a beutaltaknak, és aki a legtöbbet szedte magára, a búcsúesten tortát kapott? Keszeg figurák bolyongtak akkor; most szájszögletünk zsíros, a lángost kukorica követi, azt

[illegible] előrejelzésével), talán beiktat egy jelenetet erről is; Ádám fürdőgatyában lépdel szerelme felé, kezében papírtálca; és Éva — az örök — e nyüzsgésben már messziről (s gömbölydeden) a *kalbászra* mosolyog. Ugyanezen Éva estefelé majd beáll az *aerobic*-be. És nekikeseredve próbál megszabadulni fölös kilóitól. És, ha a falánkság (persze, leegyszerűsítve) azt jelenti: múlt, akkor ez most talán néki a jövő.

Harsog a *torna-diszkó*, civilizációnk friss szertartása, és egy ütemre szorgoskodik mindenki, magának. Vegyük hozzá: jószántából, hadd kapjunk újabb adalékot az emberi lélek mélységeihez.

Tegyük fel, hogy az van kiírva

GONDOLÁM

Nem kódexlapunk fakul, csak a miniatúra: alakok egy esküvői asztal körül. A Szófia étterem

Akárcsak ezen, olyan elnézően mosolyoghatott fél évvel később nyáron a költő-tanú, amikor a tengerpartról rímes-játékos ké-

örömhírrel érkezett a kánikulás Pozsonyból az olvatag aszfaltú Budapestre, hogy megjelenendő-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, Munkácsy díjas festő-grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 26

1021

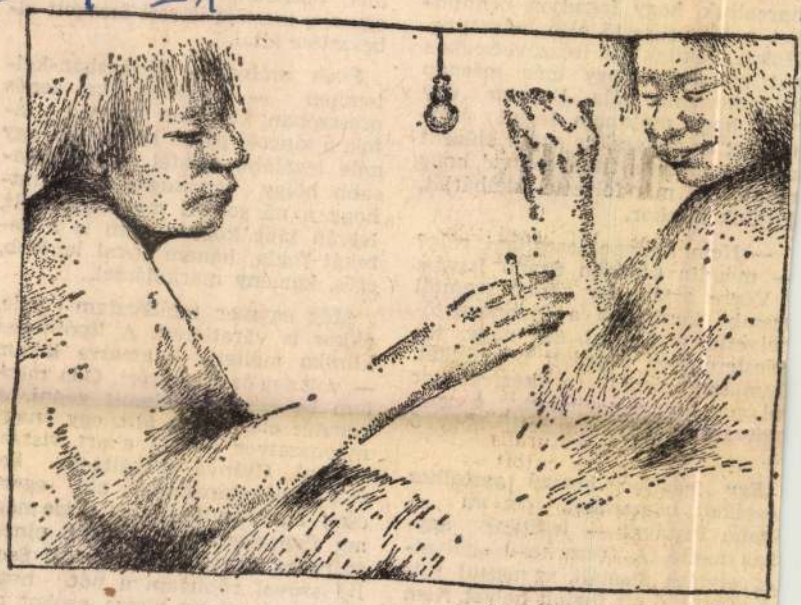

Lacza Márta: Sophi

harcoltuk, hogy fogadjon bennünket a főszerkesztő első helyettese. Holott nekünk az írószövetségben azt mondták, hogy már másnap jelentkezzünk nála. Egyszer úgy volt, hogy majdnem fogad bennünket az elvtárs, de aztán kiüzent az előszobába a titkárnőjével, hogy nem ér rá, már felvette a kabátját, jöjjünk máskor.

— Nem kellene lesegíteni róla? — mondta szelíden Szabó István.

Végre aztán egy nap szemtől szembe kerültünk a főszerkesztő-helyettes elvtárssal. Egy nagy tanácsteremben fogadott bennünket. Bemutatkozásnál a kézfogáskor mi mondtuk a nevünket, ő nem, nyilván tudnunk kellett, hogy ő ki.

Egy irdatlan hosszú asztalhoz ereszkedtek bennünket, ott mi — Szabó Pistával — leültünk egymás mellé. A főszerkesztő-helyettes elvtárs átsétált az asztal túlsó végére, ő ott foglalt helyet. Nem hírt, üzenetet, egyre ritkábban, egy-egy mesteri kézzel faragott elbeszélése által.

Évek múlva — jártamban-keltemben — egy éjszakai zenés presszóban kötöttem ki. Mit látok, a táncoló párok közt Pista; egy nála legalább másfél fejjel magasabb hölgy társaságában. Minthogy a nő sokkal magasabb volt, István tánc közben nem is a derekát fogta, hanem jóval lentebb, erős, kemény markolással.

Még egyszer találkoztam vele, akkor is váratlanul. A lipótmezei klinika mellett — amerre lakom — volt egy ócska közért. Oda mentem be egyszer valamit venni. A pénztár előtt Pista állt, egy nagy nylonszatyor üveget akart visszaváltani. Csúnya szóváltásba került a pénztárosnővel, aki egyre csak hangoztatta, hogy értse meg, ma üvegvisszaváltás nincs, nincs, és nincs, az atyaistennek se! Szelíd szóval rábírtam a nőt, hogy mégiscsak vegye vissza azokat az üvegeket, és fizesse ki az árát.

Közben Pista meg folyton csak

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, Munkácsy-díjas fiatal grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 OKT 14

1021

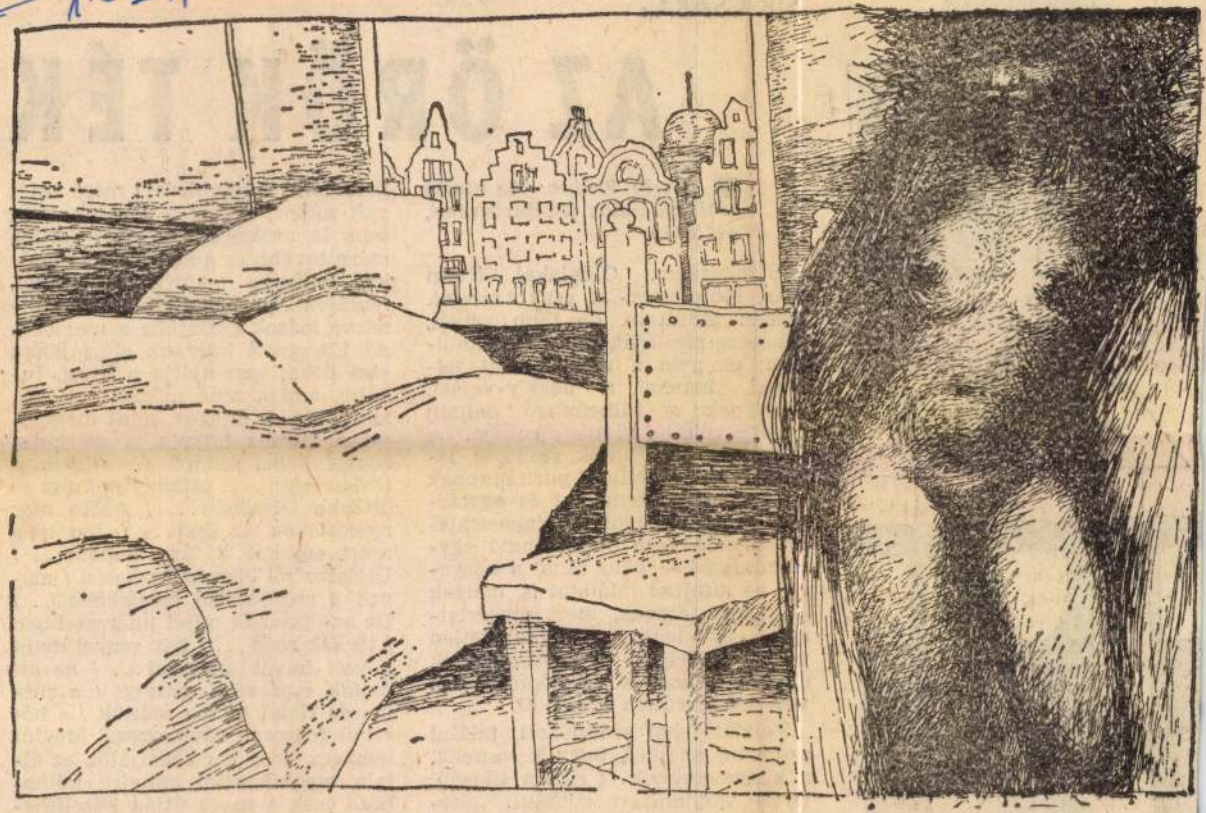

Lacza Márta rajza

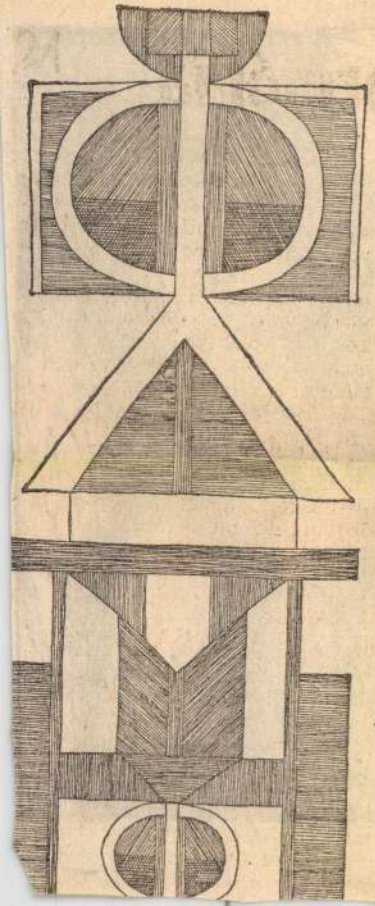

SIK CSABA:

AZ ÖRÖK TÉKA

■ *Jékely Zoltán: Az utolsó szál liliomhoz (Szépirodalmi, 441 old.)*

Újrakezdem. Oldalakat írtam már, több lapon át csak idézetet. Sosem tanultam, de több versét, rengeteg strófáját, sorát megtanultam; ez nem a memóriámat jellemzi, hanem a Jékely-verset, amelynek a fülbemászó dallam csupán ruhája, illetve álruhája. Le is vetheti, mint a nők, szebb és izgatóbb lesz nélküle. S puritánabbak az egyszerre személyes és egyetemes érzést, hangulatot, tapasztalatot tovább nem analizálható egyszerűséggel — akár aktot a körvonal — kifejező találatai is, melyek gazdaggá tesznek, mert megértetnek egy lenni nélkülözhetetlen tényt, igazságot, és megfosztanak az idő, a sors könyörületességébe vetett ésszerűtlen illúziótól.

Találat lehet szándékolt, találni azonban, anélkül, hogy keresnénk, a kivételeseknek is ritkán sikerül. Ilyen versindítást például: „Szegény kutyánk, be egyedül maradtál / az árva villa betonküszöbén!" Tényt közöl pontos egyszerűséggel, hetetlenül különbözött, mert saját volt akkor, mikor a többiek, még azok is, akiknek költészete esetleg mára tovább ér a koordináta mindkét tengelye mentén Jékelyénél, mutálva próbálgatták, bele-bele nézve mások kottájába a magukét. Az Elhagyott kutyánk elégiájának sem titka, sem nyitja a hang. Inkább, ami a zene mögött rejtőzik, amit inkább eltakar, mint megmutat a ritmus fátyola, a szerkezet röntgenképe, szilárd és rugalmas ízületeivel: „... otthagytunk ősz és éjszaka küszöbén... / Azóta már nyakatokon az ősz!... / Jön még azért egy-két vidám napod:... / Utólszor jól kihancúrozhatod / magad a csörömpölő levelekben... / De az éjszakák mind lidércesebben / törnek reád... / Egy reggel majd a szél havat keveret... / az almafák csontváza csattog: / a zúzmarás Halál kullog alattok / s hószínű fogsorod rávicsorog." Megint idéztem, de a kor divatjától, az általa megkívánttól ennyire különböző csak a maga útján közelíthető meg, elutasítja az elméletesdit, mely rendszerint az éppen uralkodó divathoz kötött, az lévén maga

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 334-748, 340-726

Márta Lacza

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1983 OKT 10

1021

Márta Lacza (geb. 1946): Narbonne, 1981, Buntstift
Zeitgenössische ungarische Grafik

Auf de
Staats- und
in New Yo
tive von
durchgefüh
auch *Pál L*
der des
Ungarisch
eine Ansp

„Wir le
sagte er, „
in zunehmender Zahl kom-
plexe und langfristig wir-
kende Probleme bewältigen
muß. Diese berühren mehr
oder weniger jedes Land, un-
abhängig von seinem Ent-
wicklungsgrad, seiner gesell-
schaftlichen Einrichtung und
geographischen Lage. Global
sind diese Probleme auch in
dem Sinne, daß die ihnen
entspringenden Gefahren nur
durch internationalen Zu-
sammenschluß abgewendet

„Es ist
gung, daß die Interessen der
nichtpaktgebundenen Länder
und somit auch ihre Bemü-
hungen um die Erhaltung
des Friedens und die Redu-
zierung der Spannung mit
denen der sozialistischen
Länder übereinstimmen. Die
Voraussetzungen für ein ge-
meinsames Handeln sind also
gegeben. Es kommt nun dar-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 NOV 18

1021

lelki teljesítmény terméke. A kon- szakét.

Lacza Márta rajza

— Az alapvető kérdés itt az, hogy ezek a képek jogtalanul, jogellenes cselekménnyel kerültek ki a magyar állam tulajdonából. Így a tulajdonjogi igények igazában *nem évülnek el.* Azzal szemben sem, akinek a büntethetősége esetleg elévült, mert annyi idő telt el, *a magánjogi, a polgárjogi igény nem évül el.*

— Lehet, hogy a tolvajt adott esetben már nem lehet megbüntetni, viszont még mindig visszakövetelhetjük a képet?

— Igen. Minden jog ismeri az elbirtoklás intézményét: tartós birtoklás esetén a birtokos tulajdont szerez a vagyontárgy felett. Ez a tartósság jogrendszerenként változik. Nálunk csak tíz év, a legtöbb országban sokkal hosszabb. Van azonban az elbirtoklás intézménye körében egy olyan szabály, hogy *bűncselekménnyel szerzett vagyontárgyat nem lehet elbirtokolni,* így afelett *tulajdont szerezni nem lehet.* S a magyar jog ismeri azt a szabályt is, hogy állami tulajdonban levő vagyontárgy fölött elbirtoklással tulajdont szerezni nem lehet.

— Ez a mi szabályunk, ezt más országtól nem lehet számonkérni.

— Ezt más országtól azonos fogalmazásban nem lehet számonkérni, de majdnem biztos, hogy annak az országnak a joga szerint, amelyet majd alkalmaznak, ahol a kép felbukkan, valamilyen hasonló szabályok lesznek.

megis attól tartok, a
sóközönség azt hiszi
meghibbantam és nem
mig számolni. Hadd k
mindenkivel, és kiv
Európa kiadónak e k
lős dolgozóival, mis
hogy

egy háromsoros str
csak három sorból
nevezetesen

az első sorból
a második sorból
és a harmadik sorbo

Eörsi István

KÖPKÖDNI IS ENGEDD

Szeretem a szolgálat. Küzdelmes és már-már idegtépő munka a héjacska szétroppantása, a magocska kihámozása, ami sokaknak idegnyugtató tevékenység a stadionok lelátóin. Most azonban egy régi álmom vált valóra. Nem kell a két ujjammal többé a számba nyúlnom. Nem kell a héjat megroppantanom a fogammal. Köpködni sem kell többé, mert gép végzi el a mármár hihetetlenül finom és kényes munkát helyettem, és én megvehe-

zom? Lakhely? A másik fél? Kedves férjemnek? Helyes. Mi a neve? Foglalkozása? Nagyon jó. Munkahelye? Lakik? Rendben; máris ratifikálhatjuk a szerződést. Anyakönyvi kivonat, újraoltási és erkölcsi bizonyítvány, házasságlevél, vérkép, tüdő- és gyomorröntgen nem kell. Aláírjuk a záróokmányt mindketten. A hölgy bélyegez. Én fizetek. Távozom. Fölemelő érzés.

Csalog Judit

KI VAN ADVA

Az Ózd és Budapest között közlekedő 547. számú gyorsvonat (teljes pontosság kedvéért: no vember 10-én) elhagyja Miskolc

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Lacza Márta munkácsy díjas festő-grafikus-művész

CSEPEL

1984 JUL 20

pel

1021

Lacza Márta: Akt

A költsé

Hog

Akár egy k
k a vasöntő III. üzem ho-
okszállító berendezéseit ke-
lő *Somogyi János* beszámo-
ja: *„Lesben álltunk a mű-
zetővel, be is állt a gépko-
vezető a leeresztőcső alá, de
tán gyanút fogtatott, mert
m szállt ki. Ült bent a ve-
őfülkében egy darabig, az-
hátratolatott és elhaj-
t..."*

Nincs miből dolgozni

Ezen a lesen ugyan nem
tak tolvajt, ám reggelre,
ek ellenére megint eltűnt
omok a tartályból. Igaz,
sz éjjel nem állhatnak őrt
üzem előtti utcaszakaszon.
tehergépkocsi-vezetők pe-
szemfülesek, nyilván nem
or járnak lopni, amikor le-
őket.

csigás keverők feletti ki-
tartályokban már alig
homok. Az automatikával
relt rendszer a melegho-
-tartályból ugyanis csak a
n keresztül hajlandó ki-
a homokot. A homokhűtő
ndezés kapacitása viszont
ny, mindenesetre nem ak-
, hogy az összes formázó-
homokigényének egyszer-
egfeleljen. Ha éjszaka —

verőt — magyarázza Domon
kos László —, ez az anya
már nem jó a formázásho
A keverő első részében má
megkötött a korábban beke
vert gyanta, új gyanta pedi
nem kerül erre a részre. E
megy tehát a hulladékba ez s
anyag. Én nem vagyok gépés
de valamit biztos ki lehetn
találni erre is. Van, amikor e
akad a katalizátor, de ezt ne
jelzi nekünk műszer, me
nincs. Mi teleengedjük ezek
a nagy formaszekrények
gyantás homokkal, de csa
nem akar megkötni. Akkor d
rül ki, hogy nincs benne k
talizátor. Dobhatjuk ki
egészet, ez a rengeteg homo
és kötőanyag, az a sok mun
ka mind veszendőbe megy.

Mit mutat a műszer

Bő sugárban jut a form
szekrénybe a furángyantáv
kevert homok. Most a sav
katalizátorból is lehet a k
verékben éppen elég, me
Domonkos László kapkodja
fejét a katalizátor, a furá
gyanta erős szaga miatt.

— *Mennyi furángyantát k
vernek most éppen a homo
ba, mit mutat a műszer?*
kérdezem Domonkos Lá

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 AUG 31

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta, Munkácsy-díjas
fekete-grafikus művész

/1021

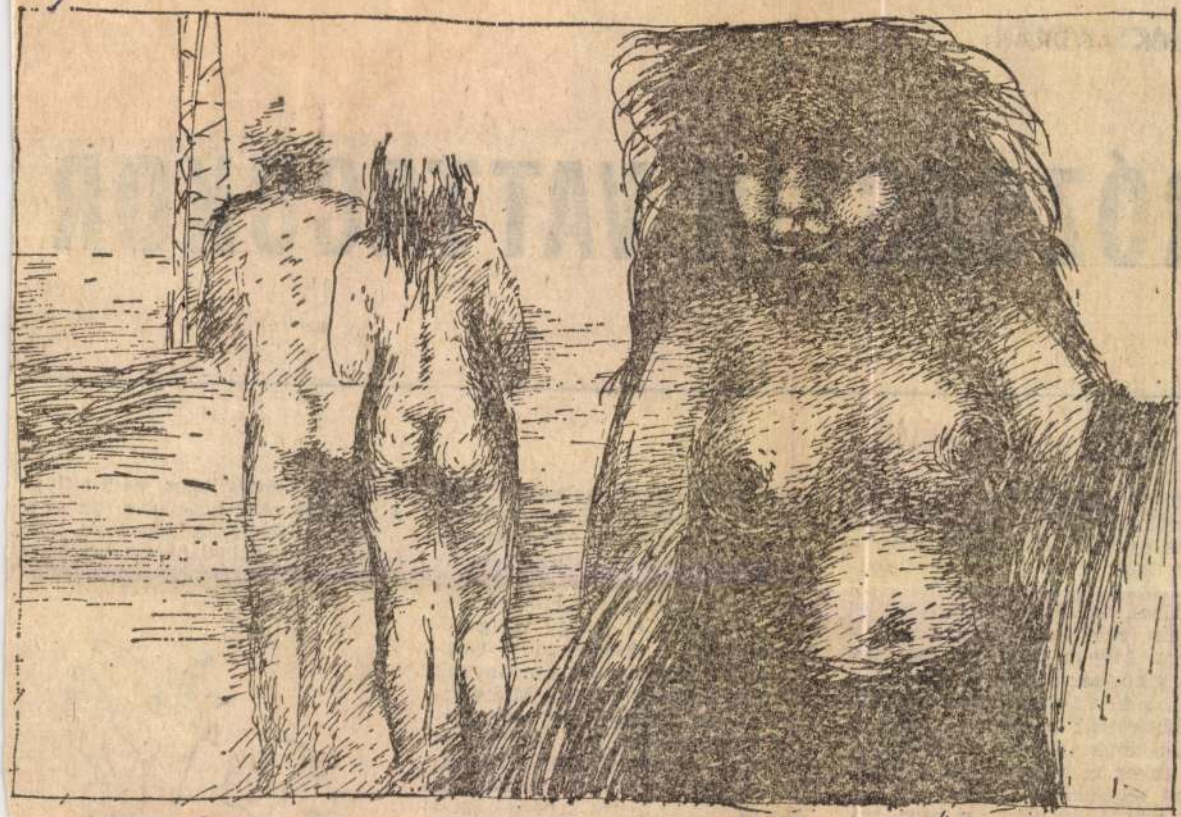

Lacza Márta rajza

TANÁCS ISTVÁN:

RÓZSASZÍN VATTACUKOR

Üdülni muszáj. Feloldódni, kikapcsolódni, félredobni a hétköznapok nyűgeit — kötelező. Kitör a rász, hogy sikerüljön végre elenedni magunkat. Március óta arról beszélnek kollégák, ismerősök, ki milyen programot szervezett a nyárra. Milyen lesz az idő, hol mennyibe kerül egy éjszaka, hol isztább a víz a strandon. Az előkelőbbek már a télen is üdültek. Kezük-lábuk törték a Tátrában, bár akkor is megérte, ha a sebészeten végződött a sítúra.

Ki merné ilyenkor azt mondani, hogy ő utálja a vakációt? Hogy szerény sikerélményei egytől egyig a munkájához a neki karántsem az zavarosra gőzölt meleg víz. Visszasírom a régi szép állami vendéglátós időket, amikor kétforintossal bélelt blokkal még tisztességes kávét kaphatott az ember. A módszert Hankiss Elemér korrupciótanulmányából lestem el, s egy ideig fényesen bevált. (Még mondja valaki, hogy a társadalomtudománynak nincs gyakorlati haszna!) Mióta kitört a szerződéses világ, azóta eltűnt az érdekkonfliktus a tulajdonos és a kávéfőző közül. A plusz kétforintos bizonytalan, az üzemeltetőnek akkor biztos a pénze, ha a zacc mellé minél kevesebb kávét tesz a gépbe.

Minden fénél ajándékkal [illegible]

ha ők? A kérdés jogos, mert a fiam a vásárlás után hüppögve jön ki a bódéból. Kérdezzük, miért sír, hisz éppen most választhatott egy szép új játékot. Válasza egy elkényezte-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1031 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-746, 340-726
Lacza Márta munkácsy-díjas textil-grafikusművész
CSEPEL
1984 AUG 17

Lacza Márta: Illusztrációk a Hetvenhét magyar népmesé-hez

Kovakovits Gyuláné	igazgatóhelyettes
Puluszkai József	gondnok
Tkacz József	villanyszerelő
Jakab Lászlóné	gondozónő
Király Sándorné	gondnok
Marosházi János	CSM pb munkatárs
Klecker Péter	CSM MHSZ lövészklub titkár

Oktatási Vállalat

40 ÉVES FOKOZAT:

Bojtos Miklós	főelőadó

35 ÉVES FOKOZAT:

Szécsi Jánosné	ügyviteli alkalmazott

Számítástechnikai Vállalat

35 ÉVES FOKOZAT:

dr. Hoppál Sebestyén	számítástechnikai tanácsadó
Kerek Albinné	könyvelő
Liszkai Erzsébet	titkárnő
Németh Imre	személyzeti vezető
Pongrácz Józsefné	létszámgazdálkodó

Szerszámgépgyár

35 ÉVES FOKOZAT:

Szabó Sándor	osztályvezető
Szakács József	gépszerelő lakatos
Perényi Mátyás	gépszerelő lakatos
Budai Tibor	üzemi normatechnológus
Horváth János	normatechnológus
Kiss Károly	gyártmánytervezési csoportvezető
Grobusek Károly	üzemi normatechnológus
Tóth Lajos	gyártástervező
Pataki József	szerszámkiadó vezető
Sinka Istvánné	információs csoportvezető
Hegedűs Pálné	utókalkulátor
Füleki József	raktárgazdálkodási
Gergesy Flórián	gazdasági vezető
Szivák Mátyásné	szervizszerelő
Deli András	anyaggazdálkodási előadó
Ardelán Mihályné	üzem- és munkaszervezési csoportvezető
Sütő Imre	szabványügyi előadó
Bach János	csúcsesztergályos
Tibori József	csúcsesztergályos
Kovács István	csúcsesztergályos
Németh Imre	csúcsesztergályos
Pintér Mihály	hengerköszörűs
Talabos István	hengerköszörűs
Szarvas Mihály	síkköszörűs
Ivánczi József	síkköszörűs
Schausitz József	síkköszörűs
Sidó Antal	marós
Pillár István	marós
Malomsoki István	szerszámkészítő lakatos
Steurer Tibor	szerszámkészítő lakatos
	előrajzoló
Nagy Gábor	marós
Bartos Ferenc	fémmintakészítő
Deák Gyula	fémmintakészítő
Farkas Vencelné	csoportvezető
Horesnyi Ferenc	formajavító
Kovács József	lakatos
Balogh Béla	lakatos
Nagy Györgyné	hegesztő
Nagy József	művezető
Kassai Mihály	művezető
Schmidt Antalné	könyvtáros
Kolatsek Józsefné	titkárnő
Jenei Sándor	főenergetikus

Vasmű

50 ÉVES FOKOZAT:

Balogh Miklós	kemencelakatos
Horváth Károly	hőkezelő

45 ÉVES FOKOZAT:

Staengler Miklós	üzemtakarító
Szabó Antal	előmunkás
Nébald Rudolf	iparitanuló-oktató
Szabó Tibor	tervező mérnök
Matheisz Mátyás	csoportvezető
Stark Ferenc	hőkezelő
Kiss Lajos	ferdelakatos
Tóth Géza	hengerész
Illés István	hengerész

40 ÉVES FOKOZAT

Wéber János	kovács
Pusztai István	főolvasztár
Kocsis Sándor	olvasztár
Cseh Mihály	kokillamunkás
Szall S	gyalus
Sipos I	esztergályos
Kolomp	polgári védelmi törzsparancsnok
Varga	vegyésztechnológus
Forgács	fejlesztési előadó
Szuhár	tervező
Czirják	adminisztrátor
Tóth L	diszpécser
Varga S	diszpécser
Rubos I	osztályvezető
Madarász Sándor	művezető
Koncz Péter	technológus
Sprenger Konrádné	üzemvezető
Róma Imre	művezető
Leidecker János	művezető
Hunyadi Jánosné	műszaki előadó
Rumi József	osztályvezető-helyettes
Mátrai László	csoportvezető
Főző Imre	anyagbeszerző
Perger György	elemző önköltségi előadó
Paudics Ferenc	művezető
Dörnyei Oszkár	művezető
Máté József	művezető
Fejes Béla	művezető
Nagy László	műszaki előadó
Pásztor Mihály	osztályvezető-helyettes
Kovács Sándorné	csoportvezető
Börcsök Ferencné	anyagbeszerző
Szirmai Kornélné	elemző önköltségi előadó
Papp János	művezető
Szabó Albert	művezető
Szarka János	művezető

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 SEP 0 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Lacza Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművésznő

1021

Lacza Márta rajza

Auguste-nek hívták...

B. L. E.

KI LÁTTA KAFKÁT?

...ó pár évvel ezelőtt egy jeles ma... publicista az ÉS hasábjain be...ámolt arról, hogy a harmincas ...ek elején Berlinben egy kávéházi ...sztalnál látta az akkor már csak...em egy évtizede halott Kafkát. Most a Film Színház Muzsikában Lindner András (Gyertyafény az ...rénában) arról számol be, hogy 913. augusztus 10-én az Aida pre...ierjén is megjelent a veronai aré...ában Kafka, más „világhíressé...ek" (úgymint: Gorkij, Boito, Más...gni, Puccini stb.) társaságában.

A világ így ment

(P. D. felszólaló): — Én ugyan nem vagyok a témának a szakreferense, de véletlenül megkérdem: miért ne kísérelhetnénk meg — botcsinálta hályogkovácsként — három vagy négy huszárvágást szőrmentében?

Hadastyánok I.

(N. V. G. író): „Az egyik földbirtokos, ki még az 1812-es hadjárat idején szolgált, olyan csatákról mesélt, melyek sose léteztek és azután nem tudni mi okból, fogta az egyik butélia dugóját és belenyomta a süteménybe"

Hadastyánok II.

(P. A. K. memoáríró): „... minden alkalommal, mikor elbeszélésében odáig ért, hogy meleg vére belefolyik a csizmájába, felugráltunk, hogy csókjainkkal és ezernyi gyöngédséggel halmozzuk el"

...láncolata képezhet tömkeleges körülményeink közt üdvpartra vezérlő kalauzt, melyféle testület nemzeti létünkr.ek mind csak kevéssel ezelőtti mivoltát, mind annak újabbkori javulásra indulását, mind még mindig felette nagy gyengeségét, mind végre kifejtésének és felvirulásának roppant hihetőségeit philosophiai mélységgel egybeilleszteni képes"

Hosszú átmenet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Lacza Márta Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

MAGYAR PAPÍRIPAR
1983 DEC 17

„Anyám, édesanyám,

1021

Lacza Márta legújabb munkáiból nyílt kiállítás a Csepel Galériában — képünkön a művésznő egyik műve

A két Bóna

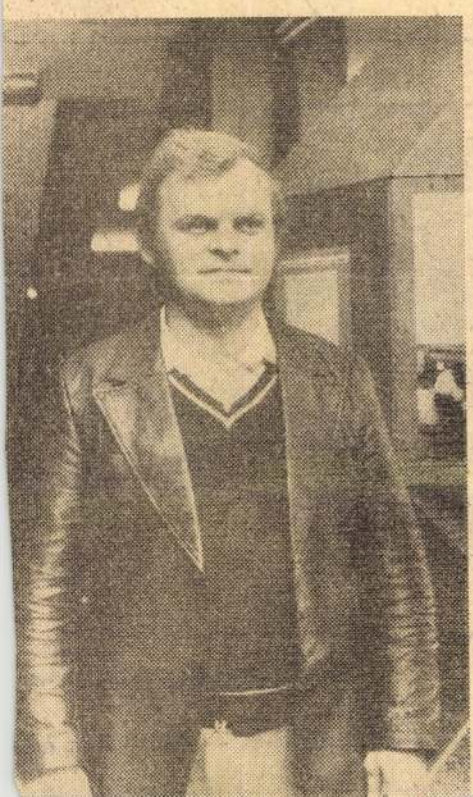

„Nem lett gépészlakatos sem (majdnem belőlem csináltak lakatost a szakmunkásképzőben), de fúr, hegeszt, esztergál, mindent tud, ami a gépészet. Így aztán szépen kiegészítjük egymást. Enyém az elektronika, övé a »felöltöztetése«."

Az I. papíripari újítási börzén hoz össze a véletlen Bóna Sándorral. Két közös újításuk fényképe és leírása is itt látható a bemutatott újítások között. Az egyik képen, mely a gépesített *tekercsszállító kocsit* ábrázolja, ott állnak kettesben. Mihály barnának tűnik. Sándor közelebb van a szőkéhez. Csak az arcukról leolvasható felszabadultság azonos: „sikerült!". Az 54 éves Fűzfői Papírgyárban ötven éven át úgy szállították át a kiszerelő terembe a 2,5 tonnás papírtekercseket, hogy két ember nekifeszült, s hogy egyáltalán elinduljon a kocsi, a harmadik, a mázsamester segített az elmozdításban. Nyögtek mind a hárman. Most az akkumulátoros meghajtás jóvoltából, elegendő egyetlen gombnyomás.

Igaz, a haszon nem kalkulálható. Utólag sem mutatható ki. De valahol mégis jelen van, hiszen a gyár igazgatója által adható 10 ezer forintot a vállalat vezetői megtoldatták még 10 ezerrel.

A 31 éves Mihály, igaz, csak fényképen van itt, de két évvel fiatalabb öccse kettőjük nevében kalauzol tovább. Visz a következő újításukhoz, a *B1 típusú üzemi rakodólapsüllyesztő géphez.* Közös újítás. És mégsem csak újítás. Kései anyáknapi megemlékezés

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 140-726

Lacza Márta, Munkácsy-díjas textil-grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 FEB 24

1021

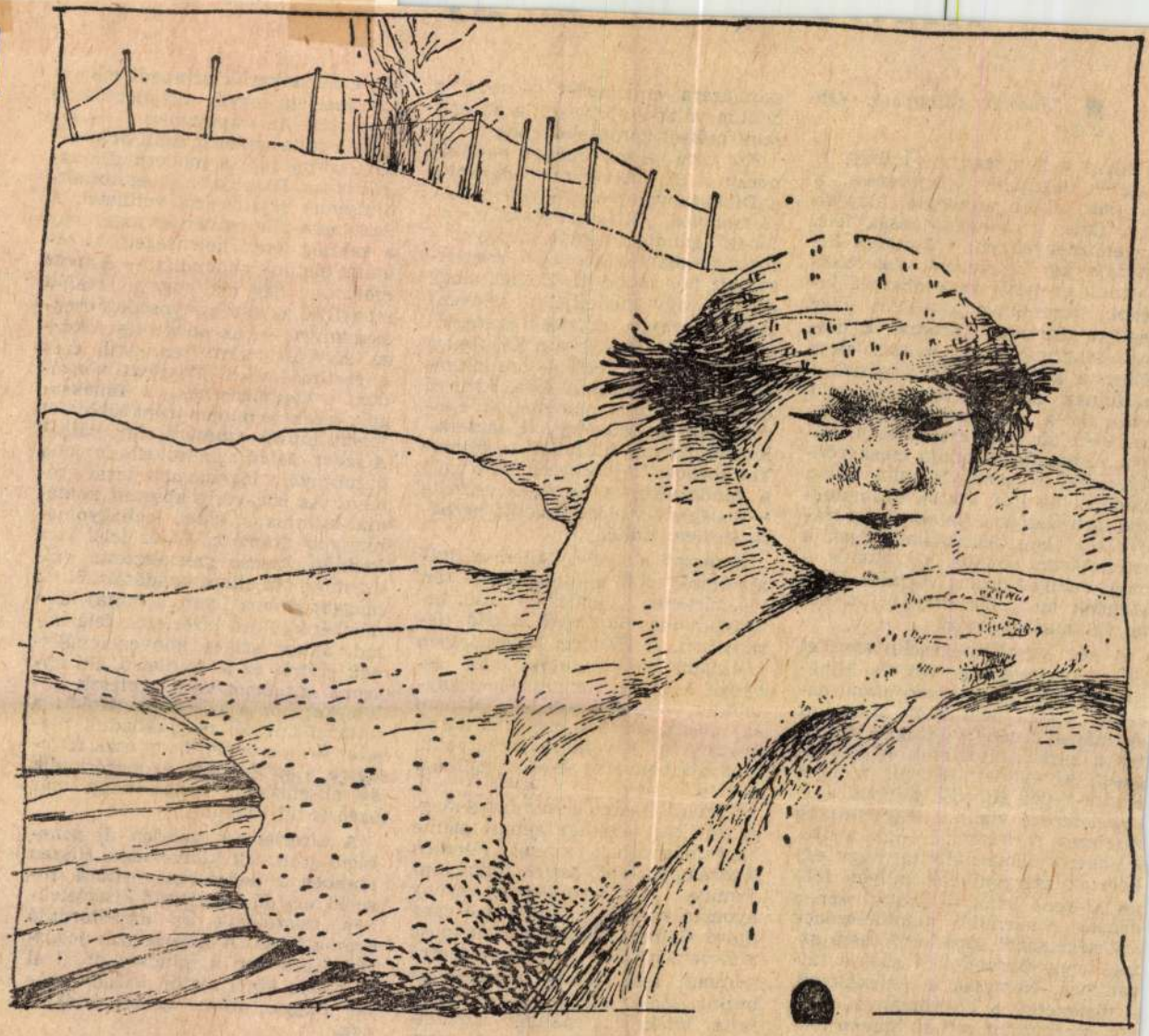

Lacza Márta rajza

■ *Dinamit (Magvető, 429 old.)*

Merre tart a magyar dráma? A fiatalok legújabb jelentkezése, a *Dinamit* című antológia alapján úgy tűnik, a drámaiatlanság felé. Az előzményekben, a *Fiatalok Rivaldája* két kötetében még találhattunk groteszk vagy abszurd játékot, történelmi parabolát vagy realista történelmi drámát. E műfaji sokszínűségnek nyoma sincs ebben a kötetben. Sőt magának a műfajnak az alapelemei is hiányoznak: a hagyományos értelemben vett tér, idő, cselekmény, jellem, szituáció funkciója megkérdőjeleződik és bizonytalanná válik. Ezeknek az írói, költői, dramaturgiai, színpadi kísérleteknek az iránya ma még bizonytalan. Csak a kiindulópont biztos: az eltérés a hagyományos dramaturgiától. Ez a szándék mozgatja (hajtja?) a kötet valamennyi íróját.

A két legszélsőségesebb kísérlet Hajnóczy Péteré és Kornis Mihályé. Kornis *Büntetések* című darabja Kafka szellemét idézi: az egymással lazán összefüggő jelenetek a kafkai rémálmok és szorongások kivetülései. Kornis a saját Kafka-képét álmodja színpadra — kísérletére a víziló a legpontosabb kifejezés. A drámaíró — aki a *Hallelujá*ban bebizonyította, hogy egy korszak zsargonjának milyen fontos szerepe lehet — ezúttal épp a dráma legelemibb alkotórészének szükségességét teszi kérdésessé azzal, hogy alárendeli a szót a látványnak. Nemcsak a cselekményt, a történetet, a hagyományos drámai szerkezetet veti el, hanem magát a nyelvet is. Kollázsszerű kísérlete — amely fantáziavízióival leginkább József Szajna lengyel színházára emlékeztet — ezen a ponton válik veszélyessé: a drámát mint műfajt kérdőjelezi meg.

Ezt teszi — más módon — Hajnóczy is. A kötet címadó darabja, a *Dinamit* valójában egyetlen belső monológ, „az ember éjszakai énjének" gondolatmenete, amelyet a több alakban színre lépő, meghasonlott hős mond el. (Lehet maga az író vagy modellje, a színész.) Hogy mennyire egyetlen szereplőről van szó, bizonyítja a két figura — Narrátor és Férfi — hasonlósága, és végül közös alakká, Árnnyá olvadása. Közös monológjuk életről, halálról, művészetről, társadalomról fontos filozófiai tartalmakat hordoz: Hajnóczynál a szó még a gondolatközlés lényeges eszköze — szuggesztív előadásmódja *verbális* szellemi élmény.

Nemcsak a nyelv, hanem a dráma összes többi alkotóeleme — tér, idő, történet, jellemek — válik bizonytalanná *Baranyai László* darabjában. A *História* többszörösen kisiklatott dramaturgiájának lényege, hogy nem az a történet folytatódik, ami elkezdődött, hanem egy másik, sőt több másik. A darab kuszává és követhetetlenné válik, hiányzik belőle az abszurd logikája és játékossága.

E szélsőséges és nem mindig meggyőző kísérletekhez képest szinte hagyományosnak számít *Forgách András* pepecselő pszichológiai realizmusa a Dosztojevszkij-regény nyomán készült *A játékos*ban vagy *Spiró György* szupernaturalizmusa a Kroetz-ízű *Esti műsor*ban. (Spiró színpadi kísérletének lényege az improvizáció lett volna, de ez a fajta játékstílus nálunk ismeretlen!) Hogy a kötet szerzői nem mindig a legjobb művükkel szerepelnek, arra éppen Spiró a példa, családban egy mai magyar család modelljét az elmagányosodott öregasszonnyal — az abszurdig fokozza. Egyrészt tehát rendkívül erős a realitásérzéke. Másrészt vonzódása a képtelenségek, a fonákságok, a fekete humor iránt többletet jelent művei számára. Így válhat *A szent család* az antológia legjobb darabjává, s legnagyobb paradoxonává. Az ízig-vérig abszurd komédia ugyanis a kötet leghagyományosabb drámája. És ez jelzi is a *Radnóti Zsuzsa* szerkesztette drámaantológia ellentmondásait. Ha a magyar dráma ilyen, a műfaj létét megkérdőjelező kísérletek felé halad, akkor szinte konvencionálisnak számít az a drámaíró, aki abszurd szituációt vagy groteszk jellemeket hoz a színpadra. Holott a naturalizmustól megszabadult magyar dráma éppen hogy csak felfedezte a groteszket, és kacérkodik az abszurddal. Lehet, hogy már ezen is túl vagyunk?

A kísérletezés minden új generáció joga, sőt kötelessége. Hiszen ezekben a szélsőséges, vitára ingerlő, erjedő és erjesztő kísérletekben csiszolódik az ezredforduló drámatípusa. A kísérletezés jogosságát azonban a minőség dönti el — s ez a kötet alatta marad a fiatal magyar dráma valódi értékeinek.

Ézsiás Erzsébet

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta,
Munkácsy-díjas festő-grafikus
művész

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 MÁR 2

1021

Lacza Márta rajza

lyes intézkedéseket foganaítana az újvidéki vérfürdő zében? „Elmondott egyetst Ribbentrop, Keitel, majd poglavnik, conducator körül, említette, hogy Antonescut csületes embernek tartja, aki minden összeomlik, főbelőmagát... Azt is mondta, gy persze Romániában ott n Maniu, aki mögött ott áll a mán nép, jobban, mint valais Antonescu mögött. Nem artam megkérdezni, hogy hát agyarország szolgálatában hol n az a másik garnitúra?" rsze, hogy Bajcsy-Zsilinszkyk volt igaza, amikor észrette, hogy a magyar uralkodó ztályok képtelenek saját megentésükre akár egy másik — háború után tárgyalóképes — rnitúrát a politikába behoz-! No, és mit mondhatunk irdossyról, aki Antonescut rtotta becsületes embernek? irdossy László, mielőtt a korány tagjává nevezték ki, buresti magyar követ volt. Így jékozódott.

kelyben szen
sok elmebete
vagy sokszor
— tér el a
dott viselked
sadalmi norn
lő viselkedés
egyértelműen
pszichiátriai
nék azokra
ra, amelyek
káig nem is
ja súlyos p
(Megemlíten
az esetét, a
nyezete oly
súlyos depr
kor állandó
latokkal küs
segítségét vá

A pszichi
kevesebb b
kedési bale
„beszámítha
főleg, mint
Betegségük
rában zajlik
rendelleness
eltérése, be
be stb. A n
pangás" stá
ideig legfel
tokkal lehe
deviancia —
illeszkedési
pedig már

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Élet és Ir dalom, Bp. 1979. dec.22.

elk[illegible]
Aki [illegible]

ÉLET, [illegible] Mit ér, hogy az annak egy re-
sze valóra vál, hogy azután örökre eltűnjék? Mit ér az, belekóstolni a dicsőségbe, szerelembe, hogy azután az éjszaka annál sötétebb legyen? A holnap reggel kétszínűen boldog újéveket fogunk egymásnak kívángatni, holott tudjuk, hogy minden újabb év könyörtelenül hajt a vénülés, a nyomorúságok felé."

MAGYAR LÁNYOK, 1939. ÚJÉV: „Az Idő kunyhójában öreg, szürke emberke ült. — *Fáradt vagyok* — sóhajtott. — *Nagyon fáradt. Múlnak a napok, a hónapok és még mindig itt kell ülnöm az Idő kerekénél és lendítenem. Már alig bírja a karom. Elfogyott az olaj, elfogyott az erő és elfogyott a munkakedvem is. Oh, csak már felváltanának...*"

ARANY JÁNOS: ÉV UTOLJÁN:

Mehetsz, mehetsz jó év!...
... Mi emléket hagytál?
Annyit se nekem, mint a tavalyi *naptár*,
Mely hiába mondja, hogy: „csütörtök, péntek",
Ha egyszer ledobtam, bele se tekintek!

[illegible] ból áttette hatalmát a túlvilágra.

[illegible] Téry boldoggá és istenüli egyedül!"

[illegible] rek [illegible] szt- [illegible] ére, [illegible] Igazuk van, a nyelvromlás ellen küzdeni kell, a nyelvművelőkért szurkolni illik, noha nyilvánvaló, hogy küzdelmük majdnem reménytelen. Gondolom, ezt ők is nagyon jól tudják: a nyelvdivatok sohasem nyelvi meghatározottságúak; az a sok közgazdasági mutató is, amely nyelvünket elárasztotta most, nem nyelvi okokra mutat, hanem társadalmiakra. A nyelvi divatváltást ugyanis rendkívül erős irányultságváltás előzte meg. Az ötvenes évek politika-központúsága után a hatvanas évek végétől az egész magyar társadalom gazdaság-érdekű lett. Közemberi voltunkban is, magánemberi voltunkban is ez került figyelmünk középpontjába: *a termelés* (a korábbiakkal ellentétben nem mint hőstettekr[illegible]rkentő [illegible] a politikai megbíz[illegible]g bi- [illegible] ha- [illegible] ség)

Lacza Márta rajza

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta, grafikus

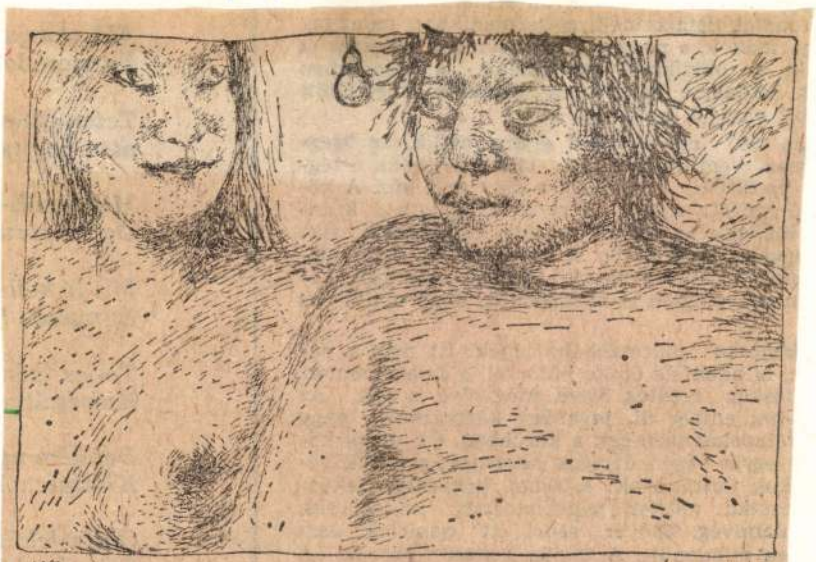

Lacza Márta rajza

Lacza

Élet és [illegible]

13

XXX/29

Lacza Márta, grafikus

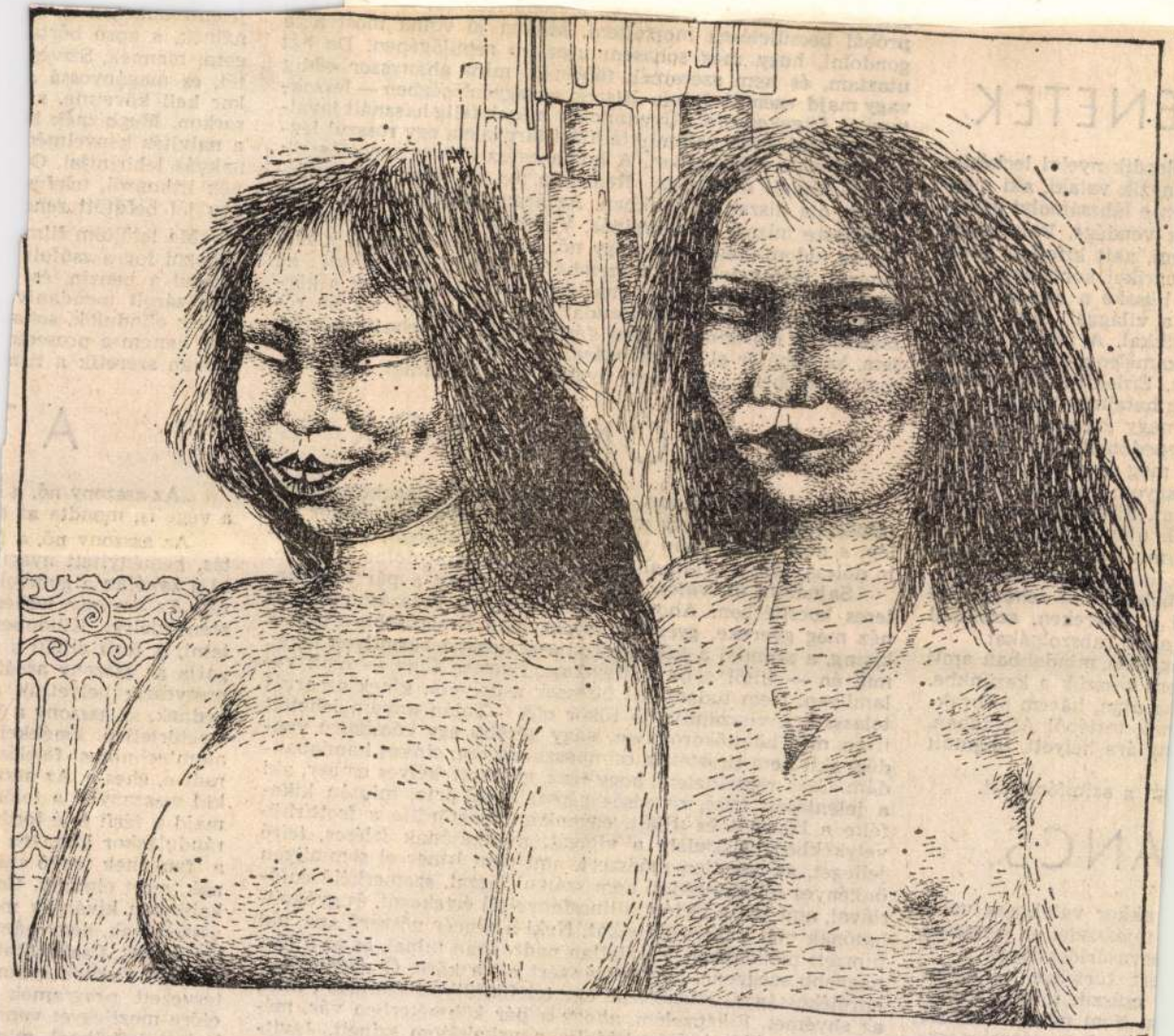

Lacza Márta rajza

16.

v.7. XXX/45

t arra
De hát
eddig
eszok-
javai-
ul lég-
égszik
skolás-
, mint
legzik.
ik hát-
ni az
a kör-
ha ró-
a fe-
bujjai-
g.

jelentésadásban is, be
nálnék, s apró bőrta
getni mennék. Szíves
tét, és magányossá a
kor kell követnie, s
sarkon. Megbíznék b
a naivitás kényelmér
nakvás lebirintjai. O
nék itthonról, telefo
egy jól befűtött zen
Ma letöltöm film
rakozni fog a zsúfolt
Drágul a benzin, és
nem zárolt mondaniv
Mikor elindulok, soha
vár, hanem a prosect
jobban szeretik a tisz

A

hirde-
kor be-
engőaj-
zívesen.
öbéme-
at. Mit
már a
n lehet,
kising, a szandál a képen? Tudja-e, hogy ő bármilyen lehet,
míg én — kitől gondja, figyelme, fizetése függ — csak va-
lamilyen. Nem tudom, kit ültessek a helyére, kinek az arcát
tolassam a visszapillantó tükör elé. Talán anyám lehetett
ilyen még bölcsőkoromban, vagy később egy bácsikorú ven-
dég, akit nem ijesztett a csimpaszkodásom, cinkos handaban-
dám. Csak remélhetem, hogy igaz, gyomorfekélyes ember, aki
a jelentéseit friss, ragacsos gépszalaggal írja, miután kike-
félte a körmeit és ujjait, egyenként megtörölte a frottírhü-
velykékben. Tisztelem a világát, munkájának ízléses, leíró
jellegét, az egyetlen módszert, ami nem ismer el semmilyen
önkényes félrebeszédet, nem számol lázzal, szemerkélő eufó-
riával, ami tud a kedély bilincsfényeiről értekezni, és gyógyít-
hatónak véli a beszédhibákat. Neki a pincér nőszerű apa, aki
hímzett mellényben, vasalatlan nadrágban talpal, és az a leg-
nagyobb szégyene, ha tele tányért ejt a kőre. Ő ugyanolyan
aprólékossággal ellenőrizné egy telefonfülke tisztaságát, mint
az enyémet. Elképzelem, ahogy a pár köbméterben vár, mé-
retet vesz, időt jegyez, kódolja nagykabátom színeit. Javít-
gatja a piszkozatait, félpercenként mintát vesz a területből.
Itt senki se gyanús, csak kiemelődik. Valamikor réges-régen
a reggelinél jegyezte

„Az asszony nő, a
a vége is, mondta az a
Az asszony nő, a f
tás, keményített nyári
ki a zakóján a gombok
ret. Az asszony terhes
szenvedélyét. Különbe
letni. A férfi elítéli a
gatja az asszony arcát
megveszik helyettük a
kednek, az asszony a V
megtörletlen fenékkel,
atomtechnikusi felelős
radt-e, éhes-e. Az assz
kül visszanyeli a felök
majd a férfi felé fordu
ránduláskor könnyen
a fenyőnek fenyő sza
nak, mert elmúlik. Ús
kabinban kívánják m
asszonynak, hogy hány
pintatosak. Csak felfal
za nem visznek semm
tervezett programok
előre mozijegyet venn
Valamelyiküknél min
az elcsöppent ételekh

goldás, mindabban, amit
em vesszük a kezünkbe.
a után, hárem az urak-
nők testéből Afrikában.
ny ára helyett. Régmúlt

m a szimfóniákat.

ANCS

akkor valakinek vala-
tojásszelet a kenyéren
evásárlószatyor.
ert fürtökre — akkor
csúszik tovább. Soha-
z. Nem nézek többször
k én is a várostenger-
m. Fényesek, mint a
k ünnepein. Mire az
ért nem árvának szü-

Lacza Márta, grafikus

LACZA MÁRTA RAJZA

J. Rit

Új

-16

n/23

sollyal végigpillantott rajtam, elém tette. Észrevettem, hogy kikészítette magát, szép volt, s elérhetetlenül távoli. Én már ettem

borsátor itt állott, annota Aje az eszét tudta. Valamikor nem volt magányos, halászok és rénszarvastenyésztők messzenyúló szálláshelye terült el körös-körül.

Lacza Márta, festő

LACZA MÁRTA FESTMÉNYEI

Bernáth Aurél Terem, Kaposvár

Lacza Márta festő szakon végzett a Képzőművészeti Főiskolán 1974-ben, ennek ellenére a 70-es években inkább rajzolt, sokszorosított grafikát készített. Nem csoda hát, hogy elsősorban grafikusművészként tartja számon a szakma.

Az elmúlt évben azután ismét kezébe vette az ecsetet, egyre nagyobb kedvvel, egyre többet festett. Ezek az új képei láthatók Kaposvárott. Ízig-vérig festmények a kiállított munkák, de meghatározó grafikai jellegük is. Nemcsak azért, mert zömében kevés színnel készülnek, hanem azért is, mert a rajzokat idézik a vékony ecsetnyomok, a finom ecsetkezelés is.

Lacza az egy témát — a szerelmet, az érzékiséget — feldolgozó művészek közé tartozik. Képeinek színvilága és tematikája harmonikus, de ha e felhőtlen, idilli világ felszíne mögé nézünk, ott vannak az árnyak, ott van az elmúlás. Úgy sejlenek fel az alakjai, mint az álomképek, nincs konkrét helyük, csak úgy feldobja őket a képzelet.

A képeket vizsgálva szólnunk kell színvilágukról is. Paradox ugyanis ezeknek a munkáknak a színhatása; nagyon színesek — pirosak, zöldek, lilák, sárgák —, mégis egyszínűek, hiszen egy szín különböző árnyalataival készültek. Méretük a téma intim jellegéből következően kicsi, de a művész ezeken az apró felületeken is örök, emberi dolgokat — a szerelmet, a szeretetet, a félelmet — képes bemutatni; ezért érdekesek alkotásai.

Lóska Lajos

-: Heti ajánlat

Új Tükör

3.

XXIII/42

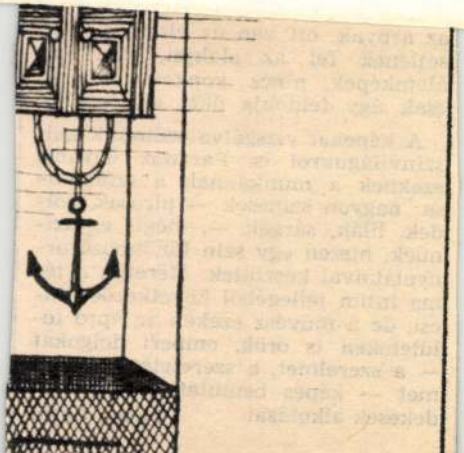

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

6.

J. 15 XXI 1/46

e azon tori a fejét, mikent is el-
netné el, hogy a fordulatszámot
negnövelje, és sorra veszi, milyen
akadályokat és hogyan kell leküz-
denie ahhoz, hogy tervét megvaló-
sítsa. Melyikükből lesz az újító?
A másodikból. Abból, aki nem kí-

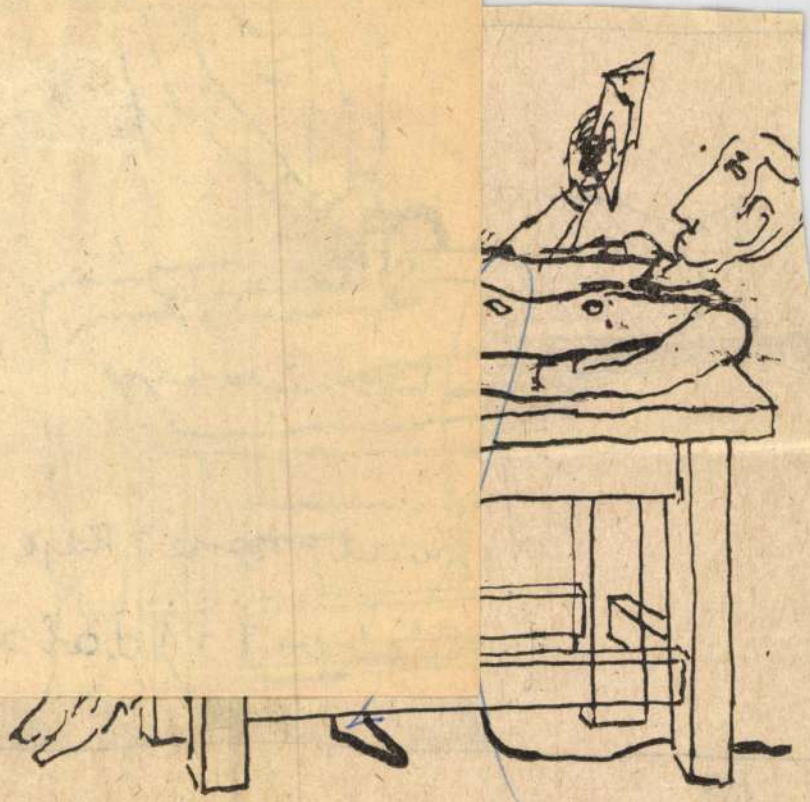

Böröcz András: A vasaló nő

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

9

XXIX/44

mint új nyelv felett, s bekebelezni őket teljes kulturális örökségünkbe." A megjegyzés fontossága különösen akkor látszik, ha meggondoljuk, hogy a magyar tömegkommunikációs rendszer még mindig nem emésztette meg egészen azokat a változásokat, amelyeket

ásban.
ából
va hámoz.
irgyban

szta és hering
azt mondaná: van,
llámverése
-se-én-se".

büfé

ég
-hajóit,
énsárga ég
tódik;
és

fényt,

ól épp

olódás, félsötét
ingás — álom-utóiz . . .

S a kétes alkonyatban vérszemet
kap a lény, mely sosem hitt
metszve egészen el igent-nemet,
s egymásba játszva fordít

Lacza Márta, grafikus

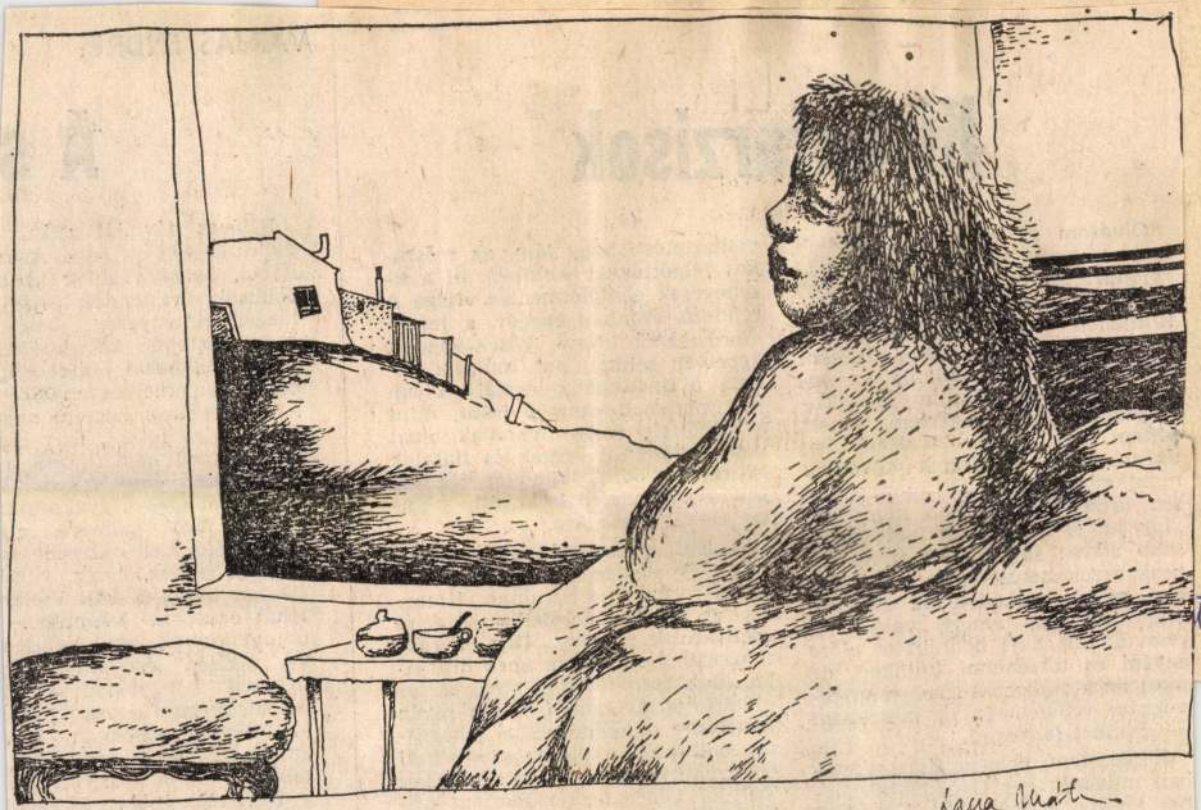

Lacza Márta rajza

Ú.13. XXIX/37

most az atomkorba érve — ha intoleráns erővé hagyjuk merevedni — létünket fenyegeti."

Elképzelem, hogy a filmszakmában működik egy Gyarmathy-ellenes maffia, ez kérte föl a rendező valamelyik ellenlábasát a *kedvcsináló* megfogalmazására, lehetőleg úgy, hogy a bődületes marhaság láttán feldühödött kritikusok

kat hoz szemközelbe, amelyek az alkotók természetes iróniája révén nevetésbe oldódnak. S a jellegzetes építkezés hitelesen érzékelteti Gyarmathy Lívia kétarcúságát. Túl jól ismeri a társadalmat ahhoz, hogy eleve kizárja a bukás lehetőségét, ám ahhoz is eléggé realista, hogy bízzon a körülmények jobbító hatásában. Kevésbé képletesen fogalmazva, feltűnő,

VARJAS ENDRE:

A s

Féléves távollét után, tavaszán tértem haza Aus liából, barnára sülve az a podusok világának napj idegen élményekkel telíte A fél esztendő már kiszak némileg a hazai mindennap ból, s valamelyes fénytörő latot teremtett köztem meg itthon újra föllelt, már hiá zó, de még nem fájdalma elveszített életközegem Gyakorló köziró, gyakorló s házba járó számára ali képzelhető el szerencsés pillanat ahhoz, hogy színi tikákat kezdjen írni. Vállar tehát azzal a szemtelen daimonionnal, aki minden vá elkísér, és aki véle nyeimet kételyekkel s ell véleményekkel teszi próbá ki fülembe susogván foly emlékeztet arra, hogy nem találtam föl a spanyolviasz a forró vizet, a csokoládé tát, vállamon tehát ezzel a masz szellemecskével, aki l vagy csitít, fűt vagy hűt, gy sít vagy fékez, igazol vagy fol, belevettem magam

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza
Élet

8.
XXIX/35

nyelvészeket. Vannak az elmélet nyelvészek, például Chomsky, akik a maguk nyelvészetét valóban alkalmazhatatlannak tartják a nyelvtanításban. Alighanem igazuk van, hiszen az ő diszciplínájuk nem különösebben humán vagy kreatív nyelvészet. Nagyrészt csak

Journal is írt róla.

— Az iskolai idegennyelv-tanítás tömegessé válása előtt, nagyjából a második világháborúig, a nyelvtanítás egyik célja az volt, hogy a tanulókat képessé tegye a tanult nyelven írt szépirodalom olvasására. Mai világunkban a szépirodalom olva-

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza

9

Élet és Irodalom Br. 1985. júl 5

XXIX/27.

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

13

XXIX/22

Lacza

Élet

ágott, nem is túl nagy ragtapasz került. Az
ta neki, hogy „összekapcsolta" a sebét, és kis-
gy Köves, egyszerű munkás létére is meg-

— Ne félj; már e
togta, és némi tétova
hogy lassan ismét elön

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

1

-máj. 17 XXIX/20

ben, kötelességemnek érezten
helyesbítést.

Preisich Gábor

i kísértett meg?

ndig utáltam (sohasem értet-
meg), hogy mi késztet (kény-
íthet) valakit (bárkit is) arra,
ír valamit, de azután az em-
nek fogalma sincs, hogy ki is az
ő (netán mi), hogy mégis, kit
tassunk válaszra? Pedig ezúttal
ttébb érdekelne a dolog, mert
ttal) olyan valaki adott közre
kicsiny glosszát az Élet és Iro-
m 1985. május 10. számában,
al megkísértése címmel, akinek
a kedvenc író is vagyok (ki le-
az az őrült?), és aki még az
receptjeimet is szívesen olvas-

Mindez világos. Több semmi.
rt minden más a homályba vész.
(lehet) az a „(Leskó)"?

Lacza Márta, grafikus

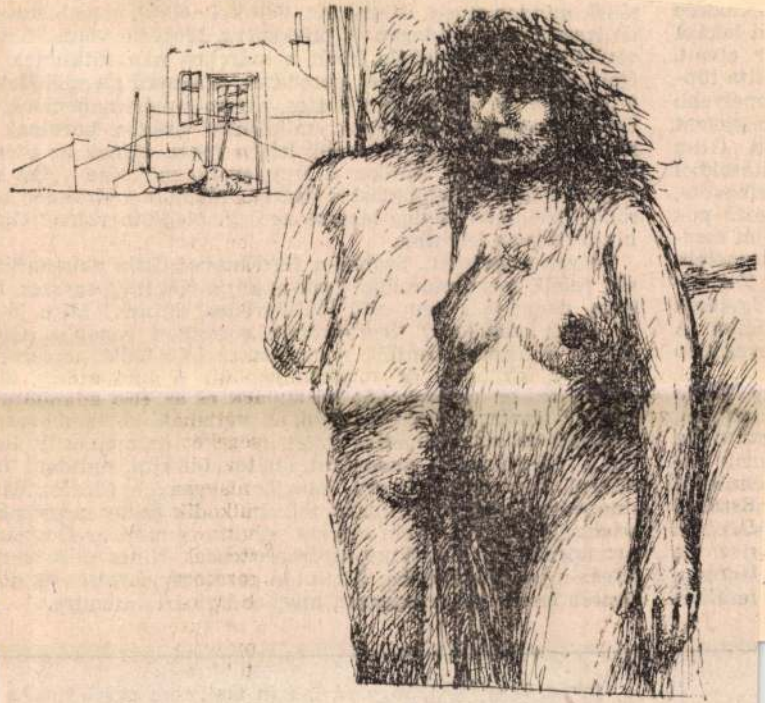

Lacza Márta rajza

Lacza M

Élet és

13

XXIX/17

ják a vagyonért, hogy rá fogom írni, nem azért teszi, a másik szomszéd, nézd, az ott, mindennap kenyeret hoz, az meg ivóvizet, van itt minden, Bagó egy kilométer nincs messze a bolt, sokszor magam megyek, de az em-

Lacza Márta, grafikus

Lacza Márta rajza

Lacza

Élet és

11 9.

XXIX/16

gel szabadon bocsátottak. Azt már nemcsak a politikatörténetből, hanem a szépirodalomból is tudjuk, hogy Buday Dezső jogakadémiai tanár keménykezű vezetése után Kecskeméten Sinkó Ervin lett a városparancsnok; ő a meggyőzés leghatásosabb eszközének Dosztojevszkij regényeit tartotta. A későbbi író *Optimisták* című regényében és egy esszéjében meglehetősen pontosan láttatja a történteket, saját illúzióit is. Ezt írja például említett esszéjében, amely *Szemben a bíróval* címmel a Gondolat Kiadó

a forgács, hanem néhány esztendővel később.

★

Hát ilyen kérdésekről vitatkoztak a piknikezők az Orgovány melletti horhosban, ezeket a gondolatokat érleltem tovább magamban ezekről cseréltek eszmét a filmvitrészt vevői is. A körzeti orvos például, aki elmondta, hogy nemegyszer megtörtént; a váróteremben a egyik beteg közölte, hogy nem egy padon azzal, akinek a nagyapja megölte az ő nagyapját. A is kifejtette, hogy ő miért ne

Lacza Márta, grafikus

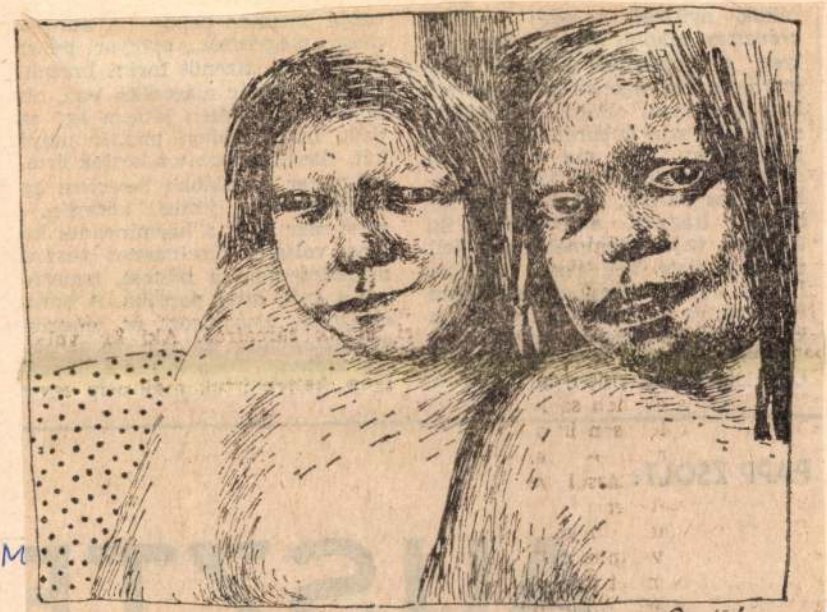

1984 Lacza Márta

Lacza Márta rajza

Lacza M

Élet é

5
XIX/6

avagy a sarkok legomb

Lacza Márta

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1983 JUL 11

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

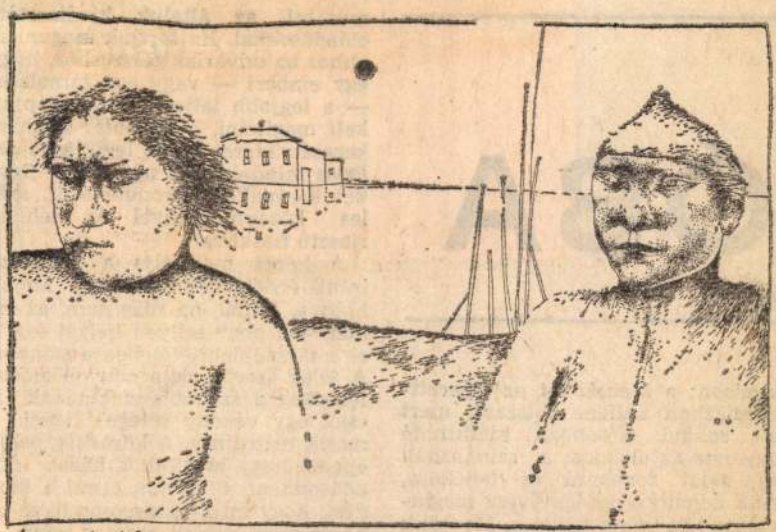

Lacza Márta rajza

ÓB

kozáson: a *Macskák*at az Operett-színházban kellene játszani, mert ott sokkal olcsóbban kiállítható ugyanaz az előadás: a színháznak van saját zenekara és tánckara, csak néhány vendégművész meghívására lett volna szükség. Menjünk bele a játékba. Ha a *Macskák* az Operettben lenne jó helyen, akkor az *Olympia* a Vígben. Az *Isten, császár, paraszt* a Nemzetiben. A *Tit-*

A képet motiválja a találkoz iránti érdeklődés — vagy anna hiánya. Ebből, ha más nem, az le mérhető, hogy milyen helyet fogla el a társadalom életében a színhá: A jelek szerint nem nagyon előke lőt. Még a szűkebb szakmának i csak egy vékony rétege figyel másik teátrumra. A közönség pedi éppen, hogy megtölti a házat elő adásonként. Föl lehet tenni a kér dést, hogy mi a langyosság oka. A nézőt nem érdekli a saját sorsa színházban? Vagy érdekelné, h csakugyan azzal találkozna?

A vitákon, némi meglepetésre akadt rendező, aki mindenbe

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 5

Lacza Márta

1021

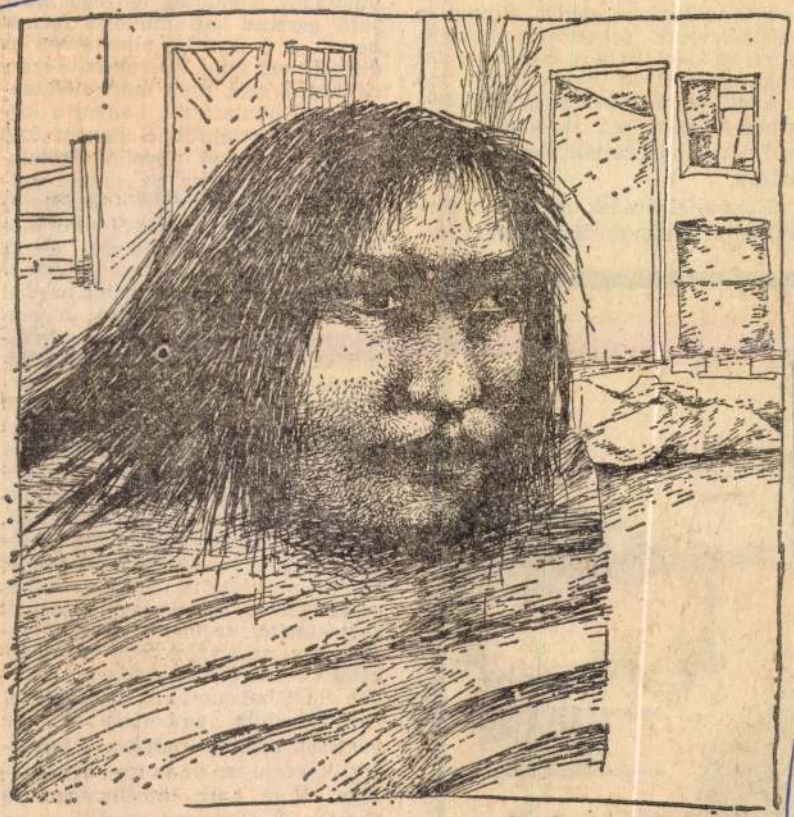

Lacza Márta rajza

szes részvénye az ő zsebében van. Az irodalomban pedig elindul a céhbeliesedés folyamata; gondoljunk például Robert Merle-re, aki nem akármilyen írónak indult, ma viszont egymagában látja el Hollywood szerepkörét, kiadóink pedig valutával honorálják olcsójánoskodását.

Ezek a jelenségek ugyan nem fordíthatók le egyszerűen a hazai hely-

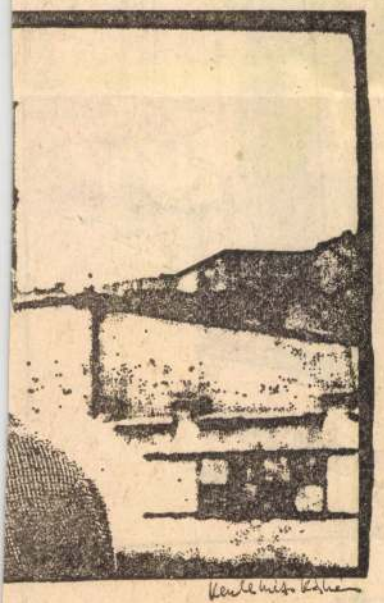

ín: Külváros

lett; az a hagyományos igazságérzet s igazságszolgáltatás, ami Móricztól Hunyadyig lényegi eleme kisprózánknak, és annak az értékrendnek a védelme, amitől az élet nem cella, bolondokháza, hanem minden keservvel együtt is felülmúlhatatlan öröm. Az emberi nyomorúság és az emberi méltóság kérdéséről van tehát szó, arról, amiről Gyergyai Albert írt a Szczepanski feltette kérdésre is válaszolva *A mai francia regény* című könyvében: „a marxizmus megmutatja neki rousseau-i, humanista ábrázatát, a nagy, a legnagyobb egyetemességet, amelyben az ember ember lehet az emberek között, megmenekülhet magányának és elszigeteltségének gyötrelmétől, az önelemzés, a tükörbe nézés, az alakoskodás meddőségétől s beleolvadhat egészen a minden földi babonától és szolgaságtól megszabadult emberiségbe". Ez nemcsak a nagy irodalom mindenkori kritériuma, de az irodalom válsága elleni harc legcélirányosabb eszköze is Gyergyai szerint, s ha igaza volt a harmincas években, miért kételkednénk benne, hogy ma is igaza van?

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM
1983 JUN 24

1021

Lacza Márta rajza

megszervez
A leginkább
ként az in
holland ku
hollandoka
sektől elüt
zelgő meg
ról: „...sc
dultak, ho
zációk vor
magyarok
deklődőbb
olvasó bel
megállapít
nem lehe
hogy a magyar olvasó jobban is-
meri a holland irodalmat, mint
a holland a magyart? Felmerül
azonban a kérdés, milyen ügyet
szolgálnak az ilyenfajta kijelentés-
sek? Fájdalmas és érthetetlen,
hogy egy magyar értelmiségi, aki
évek óta Hollandiában él, kétes
értékű adomákat tud mesélni ar-
ról, hogy a hollandok az „írónő"-t
csak gépírónővel tudják azonosí-
ni. Számomra ugyanis teljesség-
hetetlen, hogy egy holland
zán valaki ne tudná, mi a

DAPEST.
ulásának,
íteni ben-
olvastuk
sei And-
tárcájá-
igelandot,
evésbé iz-
isát, mely
imű soro-
füz kiegé-
a rende-

UDAPEST.
jatlakozott
istván mű-
előre mi
lémiát, en-
írószövet-
ya őszre
vität tervez ebben a tárgykörben.

VERMES KÁROLY, SZÉKESFEHÉRVÁR. Olvasónk joggal nehezményezi, hogy múlt heti számunkban hibásan közöltük **Csoóri Sándor** verseskötetének könyvészeti adatait. A könyvcím fele véletlenül lemaradt. Mentségünkre szolgáljon, hogy a cikk szövegében már helyesen szerepel a cím, így: **Várakozás a tavaszban.**

SIPOS ANDRÁS, BUDAPEST. **Lázár István Ami éppen eszembe jut** című sorozatának egyik részletéhez kapcsolódik olvasónk. Lázár István itt arról elmélkedett,

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 JAN 06

1021

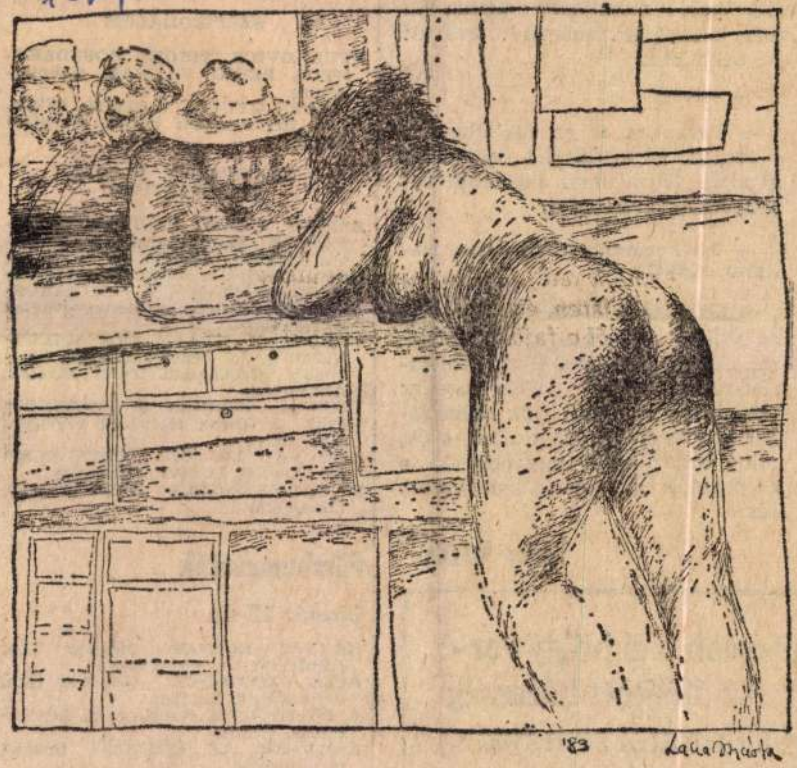

Lacza Márta rajza

szervezés terén kevesebb lesz, tán több időnk jut egymásra és persze, ha... mondjam? hiszen ez már közhelynek számít... szóval: ha béke lesz.

— Tervel?

— Továbbra is ez foglalkoztat: a család, az együttélés örömei és gondjai. Konkrétan: legutóbbi regényem tévéváltozata.

— Van-e személyes kapcsolata magyar írókkal?

— Csak volt. Lukács Györgyhöz és Gábor Andorhoz szoros barátság fűzött, amikor a Bund proletariat-revolutinärer Schriftsteller (Munkás-forradalmi írók szövetsége) szervezetében dolgoztam, s ők, mint emigránsok ugyanennek a csoportnak a munkájában vettek részt.

Soós Magda

atvanon túli hölgy ver-
ért. Az óhajtott házasság
gi áldozattól sem riad-
gy: ez az utolsó lehető-
e, a boldogságra...

LÁSZLÓ: Magyarország a nyugati világban (Akadémiai)
HOPP LAJOS: A LENGYEL LITERATÚRA BEFOGADÁSA MAGYARORSZÁGON (Irodalomtörténeti füzetek Akadémiai)
POMOGÁTS BÉLA: A TRANSZILVÁNIZMUS. Az Erdélyi Helikon ideológiája (Irodalomtörténeti füzetek, Akadémiai)
MICHAEL KORDA: A SZERENCSE FIAI. A Korda testvérek regényes élete (Európa)
RITSBYAU ERVUIN: TÖRTÉNELEM ÉS FONÁK TUDAT (Magvető)
F. NAGY ANGÉLA: SALÁTA ABC (Medicina)

Filmbemutatók

január 12-én

HANYATT-HOMLOK. Magyar film. Rendezte: Révész György
KÍNA SZINDRÓMA. Amerikai film. Rendezte: J. Bridges
A KÍGYÓ JELE. Román film. Rendezte: M. Verciu
BARÁTOM AZ ESERNYŐ. Szovjet mesesorozat

Színház

SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 JAN 13

Lacza Márta

1021

Lacza Márta rajza

1984. JANUÁR 13.

nek, az MSZ
Bizottság titk

Az emlék
miniszter és
Sziklai László, a Lukács-archívum vezetője. Tagjai: Almási Miklós, Ancsel Éva, Benjámin László, Benke Valéria, Eörsi Gyula, Eörsi István, Fekete Gyula, Fischer Annie, Hermann István, Hubay Miklós, Huszár István, Huszár Tibor, Jánossy Ferenc, Józsa György, Kardos György, Kenyeres Zoltán, Keresztury Dezső, Király István, Kiss Kálmán, Knopp András, Kótai Géza, Kovács András, Kőrösi József, Kulcsár Kálmán, Lukács József, Pándi Pál, Pozsgay Imre, Száraz György, Szigeti Györgyné, Szinetár Miklós, P. Szűcs Julianna, Tőkei Ferenc, Ujfalussy József, Zoltai Dénes.

Az emlékbizottság 1984. január 9-én tartotta alakuló ülését, amelyen megvitatta az évfordulóval kapcsolatos megemlékezések, hazai és külföldi rendezvények, valamint kiadványok elkészítésének tennivalóit.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

Az április XXI 28.

1021

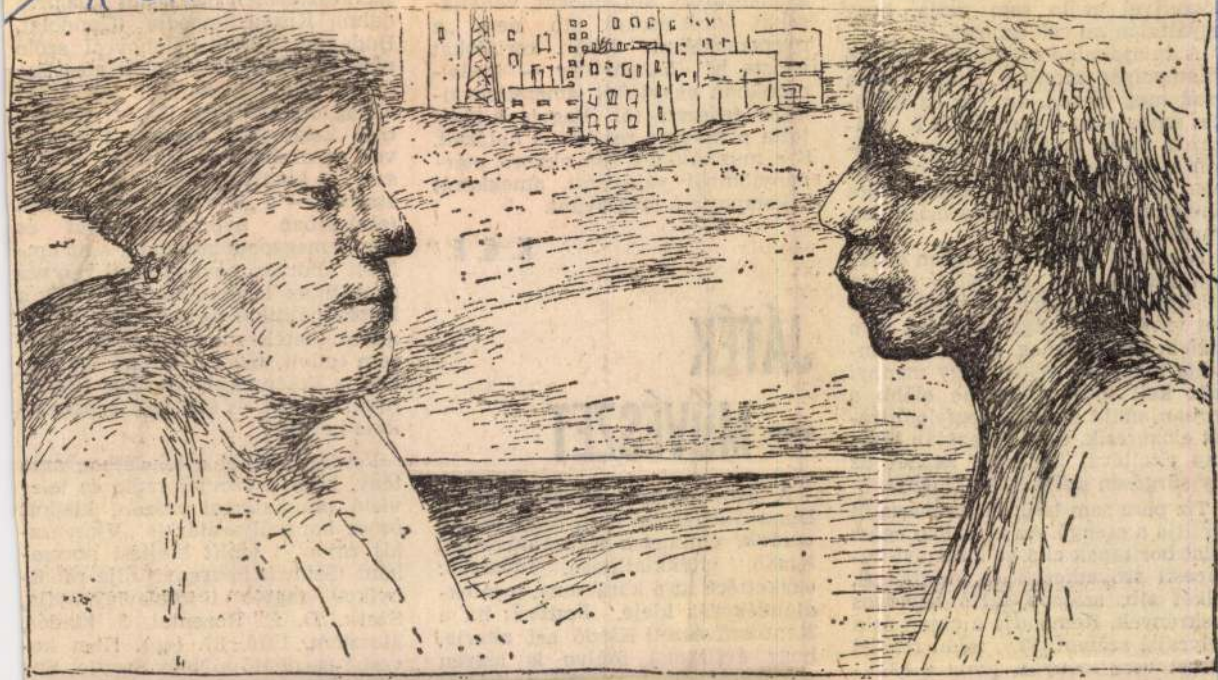

Lacza Márta rajza

csolatos okmányra, nevezetesen *tulajdonlapra* van szüksége, amelyről jószerivel azóta sem tudja, hogy egyáltalán mi célt szolgál.

A tulajdonlapot igényelni óhajtó állampolgár azonban akkor retten csak meg igazán, amikor az illetékes szoba előtt megpillantja a várakozók sorát, majd elolvassa az ajtón a feliratot. Az ugyanis olyképpen igazítja el, hogy csengőszóra léphet csak be, méghozzá másik két várakozóval együtt.

A csengő ugyan meglepően gyakran invitálja az irodába a sorban állókat, ám a bajra könnyen előleget vevő állampolgár ezt még nem észleli. Ellenkezőleg, éppen azt gondolja magában végig, hogy mennyi időt kell most eltöltenie előbb a sorban, majd amíg a megfelelő iratot előkeresik, és hogy azután hány nap elteltével kaphatja kézhez az oly sürgősen szükséges okmányt.

Tíz perc sem telik el, és máris őt szólítja a csengő. Az irodában egész halat borítanak el a valamennyi budapesti szövetkezeti és öröklakást, telket stb. számon tartó kartonos szekrények. Bemondja a címet és a helyrajzi számot. Egy, talán másfél percet vesz igénybe, amíg a szükséges lapokat megtalálják, és kimelik. A következő három perc lefirgása alatt egy másik tisztviselő fénymásolatot készít a lapokról, egy harmadik pedig rányal két ok-

gény körébe a cselekv
kedő ember sajátos le
a látszatokat, ábrándo
sokat, öncsalásokat s
nyersanyagban lévő
győzte le", hanem eg
munkban nagyjából is
lágot fedezett föl. V
totta a magyar realiz
S e munkájához épp
ványtömböt választot
a kompozíció megkívá

K. G. E.

JÁTÉK — MŰVÉSZET

A nem könnyen megközelíthető Duna Galériában nyílt meg *Játssz velünk!* címmel a Képzőművészeti Kiadó játékkiállítása. *Időszerű:* egykettőre itt a karácsony, a játékajándékozás ideje. *Ésszerű:* ha a Képzőművészeti Kiadó azt akarja, hogy évtizedek múlva is legyen művészetkedvelő vásárló és baráti köre, *most* a gyermekekhez kell fordulnia, az alapokat most kell megvetnie. Látni is a kiállításon a Nemzeti Múzeum néhány kölcsönadott régi játékát, „létrajátékot"

egyéb meggondolásokból), s az említett földrajzi névben erről van szó a kritikus helyen. Sajnos erről a Képes politikai és gazdasági világatlasz illetékes orosz szakreferense sem tudott, mert e kitűnő munkában is Vesenszkaja szerepel (Budapest, 1971. 94. és 409. lap) *Vjosenszkaja* helyett.

Perdöntő lehet a kérdésben ama tény, hogy a szovjet rádió és televízió munkatársai részére kiadott orosz hangsúlyszótár is „Vjosenszkij rajon"-t említ kiejtési normaként (Szlovar udarenyij dlja rabotnyikov ragyio i tyelevigyenyija, Szerk. D. E. Rozental, 3. kiadás, Moszkva, 1970. 87. lap). Nem kevésbé perdöntő a Nagy Szovjet Enciklopédia 2. kiadása, mely egy Vjosenszkaja területi tanyát jelöl meg a világhírű író születési helyéül (Rogyilszja v hutore Kruzsilinom sztanyici Vjosenszkoj oblasztyi ...

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta
festő-és

MAGYAR HÍRLAP

Gyulai Hi m.

1984 FEB 2 21

1021

Lacza Márta rajza

ezzel bővülhet
alakítás forrás
körű lehetőség
vállalatoknak é
nek ahhoz, hog
építési telkeket

A határozat
lakásépítés mu
gatására jogos
lakásépítő sz
más gazdálkod
kel — saját vá
kockázattal — végrehajtott telekkialakításra, közművesítésre a hatáskörileg illetékes tanácsok megállapodást köthetnek."

A megállapodás elsőrendű feltétele, hogy a kijelölt területnek jóváhagyott rendezési terve legyen.

S mit kell tartalmazniuk a pályázatoknak? A felhívásokban pontosan meg kell jelölni az adott területet, csatolni kell a rendezési tervét, infor-

állapodni a tartós használók kiválasztásáról, annak feltételeiről, s a használati díjról. Fontos intézkedés: a megállapodás szerinti használati díj semmiképpen sem haladhatja meg a kialakítás költségét, illetve a környezetben kialakult forgalmi árat.

A felhívásokat a kerületi tanácsok hirdetőtábláin, a Fővárosi központi ügyfélszolgálati Irodában és a napilapokban közzéteszik.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX. [illegible]
Lacza Márta
1984 MÁR 16
ÉLET ÉS IRODALOM

festő-és grafikus

1021

Lacza Márta rajza

MOLNÁR ZOLTÁN:

Öngyógyító társa

Először akkor hökkentem meg, mikor a szerkesztőségi megjegyzést olvastam Csepeli György Az élet értékei című cikke előtt: „A halállal szemben ... az életet tartjuk fontosabbnak." Vajon ki az, aki a halált tartja fontosabbnak?

Az addig megszólaltakban nem kételkedtem.

Elképzeltem, hogy a vitaindító Czeizel Endre ugyanazt látja az utcán, vagy akárhol, mint én. S ő ugyanabban a tizenéves kislányban nem elsősorban a nyelvrontó kis rágár káromkodót *hallja* (mert halani is kénytelenek vagyunk), hanem az esetleges jövendő anyát *látja*, aki — bár még maga sem jutott el létezése valóságos emberi tudatáig — már szenvedélyes cigarettázással pusztítja nemcsak önmagát, hanem valaha talán mégis megszülendő gyermekét is. Az orvos ke-

tes Ádám, Horváth Teri esztendei a Színművészeti Főiskolán. És Békéstarhos, és ki győzi felsorolni...

De a dús oxigénellátás a Rajkperrel, a fordulat évével megszűnt a társadalomban. Nemcsak a népi kollégiumok felszámolása vágta el a felfelé nyílt utakat. S nem is csak az utak...

Már az önmaga is illúzió volt, hogy „mindenkiből minden lehet". A nép nyilván szívesebben hallotta volna, hogy aki megmarad annak, ami, az is emberibb módon élhet.

De a voluntarista vezetés — ugye, ma már nincs okunk, hogy erről ne nyíltan beszéljünk — a falvakban csak a vas és acél országának kimeríthetetlen munkaerő-tartalékát látta. Megindult a — közösség és kultúra nélküli — „urbanizáció", a falvak kisöprése. Nemcsak a padlásokról a gabonát, hanem a pad-

Olyan egyszerű dolgok tudomásulvételére van szükség, mint hogy az ember társas lény. Csak közösségben tud élni. A társadalomnak — egy országnak, egy népnek, egy városnak — nincs lényegibb közös felelőssége, feladata, gondolkodni- és cselekednivalója, mint hogy közösségét, közösségeit embernekvalóvá, testvérivé, meleggé és otthonossá formálja, alakítsa, fejlessze. Ez az ember számára a létezés alapja, a védelem, a gyógyszer, az ünnep.

„Amiből eszméletem, nyelvem származik s táplálkozni fog, a közösség..." — mondja a proletariátus legnagyobb költője.

A közösség az önbecsülés és a tiszta lelkiismeret. Az egészség és a szépség.

Közösségeket kell teremtenünk, ahonnan nem megyünk két fillérért oda, ahol többet adnak.

Sokak előtt talán nevetséges

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Lacza Márta
1984 JUN 15
DÉLI HÍRLAP
Grafika

1021

✶ *Előfizetéses menü — Lacza Márta tusrajza*

látogattak el szerdán Nógrád megyébe, Salgótarjánba, Kalóczkai Istvánnénak, a Miskolc városi Pártbizottság titkárának vezetésével és Karancsberényben, a múzeum falán megkoszorúzták Nógrádi Sándor emléktábláját. (Tudósítás a 3. oldalon.)

(Kerényi László felvétele)

Harcostársukra emlékeztek

Lacza Márta, festő- és grafikusművész

- Lacza Márta grafikái Miskolcon, a József Attila klubkönyvtárban, Pataki Tibor origáni papirhajtogatásai Kecskeméten a Szórakaténusz Játékmuzeumban, Tóth Sándor textilmüvei Kalocsán, a Nagykun Muzeumban, Lehotka László szines fotói pedig Szolnokot, a Fotó Galériában tekinthetők meg.

1.

Láttuk, hallottuk.

1984. VI. 21. Petőfi 10.45 /K.B./

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lacza Márta

ÉLET ÉS IRODALOM

festő - grafikus

1984 MÁJ 1 1

1021

Lacza Márta: Átkelés

yöket. S mert a kritika mindig aruspex-tevékenység, csak tippeim vannak: a rendezőnek tán ereplőkre volt koncepciója, nem drámára. E fölfogás bevált Laertsnél, Claudiusnál, csődöt mondott oloniusnál (a szószátyár, sumák köntörfalazó szöveg *ellen* nem het eljátszani ezt a jóságtól csöögő, súlytalan öregurat), alkatilag em vált be Ophéliánál, a mindig gyforma Pap Veránál (Angi Vet instruktornak nevezte ki a Párt lsingőrbe), s eredménytelen madt Hamletnél is.

Mondom, nehéz helyzetben vayok, hiszen elsődleges Hamlet-élnénynek a nézők milliói számára, a úgy tetszik, gorombán fogalnazva: TIT-alapon, igen jó volt ez film. De a kritikus ezen az alapon mégsem nézheti, annál inkább, nert hiszen a rendező maga fogalmazta meg nagyigényű reményét, azt, hogy e produkció lesz talán a 80-as évek Hamletje.

S ez már messzebbre vezet adott témánktól. Félő ugyanis, hogy sokmok nézőnek valóban ez lesz, lévén a menükártya egyetlen kínálata. Az elmúlt évek Hamletjeiből egy, a győri avval a trükkel „lopta" magát képernyőre, hogy az MTV-vel és a MAFILM-mel koprodukcióban készült — egyébként valószínűleg sosem láthatta volna a néző. A korszakos jelentőségű kaposvári és a bizarr pécsi értelmezési kísérezt bizonyítnatja a vasarnapi csucsidőben merészen bemutatott BBC-Shakespeare is. Ennél érthetetlenebb tehát, miért nem merészeljük a Kisfaludy, a Madách, a Csiky Gergely, a Víg, a Szigligeti színházat adni ugyanekkor.

Illő, hogy a jó példákat is említsem. *Almási Miklós* mostanság ismételt sorozata, a *Színházat játszunk* régi hiányt pótol; vajha hosszabb lehetett volna. A legutóbbi színházi közvetítés, Krúdy Rezeda Kázmérjának *Kapás Dezső* dramatizálta és rendezte nyíregyházi előadása, szerencsére nem illett a tévés színházi közvetítések föntebb elősorolt fajtái közé — ellenben érdekes, tehetséges, meggondolkodtató munka volt. Lehet, hogy van remény? De csitt, dübörg — rosszakarói szerint — ilyenkor az itész, Hamlettel, mert „ily kétkedés által sok nagyszerű, fontos merény kifordul medriből s elveszti tett nevét." S a többi néma semmi.

Lacza Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművésznő

1984. VI. 14. 21.15. TV.2.m.

Tv-hiradó-2

- Miskolcon a József Attila Könyvtár kiállítótermében Lacza Márta Munkácsy-díjas grafikusművész tárlata látható. x

TV-hiradó 2.
1984. VI. 14. TV-2 műsor, 21.15

Lacza Márta

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Festő - grafikus művész.

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
1982 DEC 03

1021

Lacza Márta 1981 "Park"

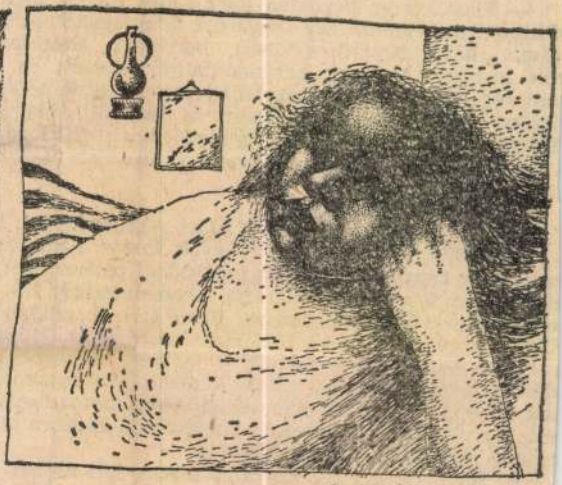

Lacza Márta

Lacza Márta rajzai

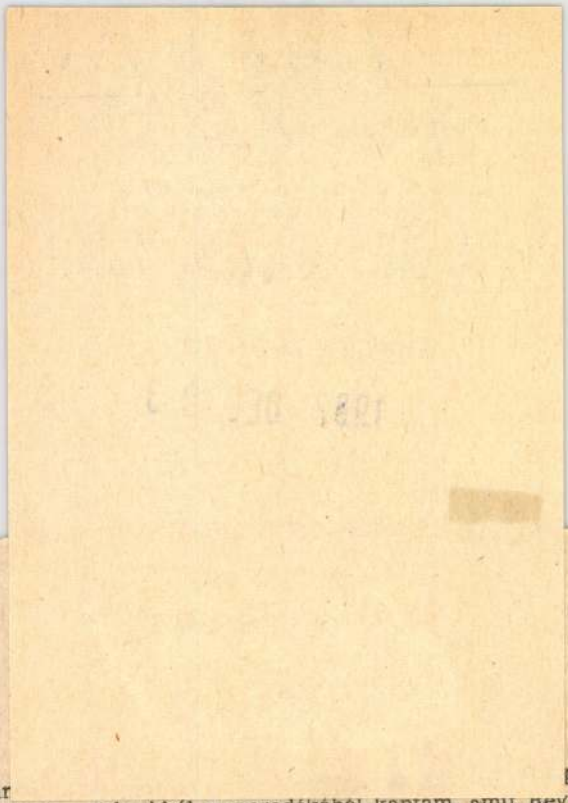

— Fiatalkorom kezdetén Rácz Lajos Hársfa utcai ar
váriumában találtam egy tenyérnyi könyvecskét, szép, piros-
ekete, kacskaringós rajzolatú borítóval. Szerelmeskönyv
volt a címe. Mintegy hatvanoldalnyi lehetett és 1910-nél
em régebbi kiadású, a szerzőjét, sajnos, elfelejtettem, arra
iszont emlékszem, hogy finom és fennkölt írásocskái elé
'Bevezető"-t illesztett, ami így kezdődött: „Európa Királyi
kadémiái bizonyára meglepetéssel fogadják a Szerelmes-
önyvet.".

— Ezt az öntelt idiótát!

— Ez egyenesen Európa Királyi Akadémiáinak ír!

— Szóval ennek én nem vagyok fontos, nem vagyok ol-
vasó, nem vagyok ember! Ez megpróbál párbeszédet folytat-
ni a fejem felett holmi Királyi Akadémiákkal! Hát én? Én
senki vagyok? Hát lehetséges ilyen szemét módon megke-
rülni a szolgálati utat? Ott állok megrontott ifjúságommal
a dohos antikvárium homályos mélyén, miközben valahol
időtlen távolságban egy gálába öltözött gyalázatos törpe lép-
ted Európa Királyi Akadémiáinak pompázatos fogadóterme-
ben, hogy az oroszlánlábakon terpeszkedő asztalra suttyantsa
a maga fatökű Szerelmeskönyvét!

— Ha önök ezt így képzelik uraim, hát én azt kiáltom:
Éljen a világforradalom!

Mindezt Rév Zoli, ma már egyetlen életben maradt ba-
rátom mondta, amikor nyolc-tíz év után újra találkoztam

k az
nek abból a maradékából kaptam, amit Rév Zol
Másrészt tudtam, amit Gáll valószínűleg nem, h
mondatának eleje és vége egy Iszaak Babel nov
mazott.

Rév Zoli még mindig ott volt a közelünkben
állította egy szőke fiú:

— Módos Péter vagyok — mondta —, nagy
beszélésed.

Azt a bizonyos elbeszélést én is olvastam, h
szem, az Új Írásban, vagy valamelyik vidéki
Azzal keltett feltűnést, hogy olyan életet mesél
Rév Zolihoz hasonló korúak, tehát a harminc
jól ismertek, mint sajátjukat, de az akkori iro
hol sem találtak. De hát ez volt az újdonság
annyiunk írásában. A feltűnés igazi oka inkább
hogy a leplezetlenül saját életéről szóló elbesz
ta elő, mintha az valami régi „haláltábor" alka
merengése lenne. Így a leírt sorssal és a mién
kételkedő, keresgélő gondolkodással önkéntele
olvasóit ravasz csapdába ejtette, azt sugalmazv
lamennyien egyformán alkalmasak lennénk a h
dozat szerepére. Volt valami Dosztojevszkij-sz
elbeszélésben, mert a hőse, ha szenvedett va
élete mint egész volt, és nem annak „barbár e
legfeljebb csodálkozott vagy ámuldozott, mint

Lacza Márta

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
MAGYAR HIRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusnő

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 DEC 22

1021

Lacza Márta rajza

lágok legjobbika. És ki
iszi.

ÚJÉV: Mit ér, hogy az ál
hogy azután örökre eltű
a dicsőségbe, szerelemb
annál sötétebb legyen
en boldog újéveket fogu
, holott tudjuk, hogy min
ül hajt a vénülés, a nyomorúságok

ÁNYOK, 1939. ÚJÉV: „Az Idő kuny-
szürke emberke ült. — *Fáradt va-*
ott. — Nagyon fáradt. Múlnak a na-
és még mindig itt kell ülnöm az Idő
endítenem. Már alig bírja a karom.
laj, elfogyott az erő és elfogyott a
is. Oh, csak már felváltanának..."
VOS: ÉV UTOLJÁN:
tsz jó év!...
... Mi emléket hagytál?
em, mint a tavalyi *naptár*,
ondja, hogy: „csütörtök, péntek",
lobtam, bele se tekintek!

(Folytatása nem következik!)

tudják: a nyelvdivatok sohase
nyelvi meghatározottságúak; az
sok közgazdasági mutató is, ame
nyelvünket elárasztotta most, ne
nyelvi okokra mutat, hanem társ
dalmiakra. A nyelvi divatváltá
ugyanis rendkívül erős irányultsá
váltás előzte meg. Az ötvenes év
politika-központúsága után a h
vanas évek végétől az egész m
gyar társadalom gazdaság-érde
lett. Közemberi voltunkban is, m
gánemberi voltunkban is ez ker
figyelmünk középpontjába: *a te*
melés (a korábbiakkal ellentétb
nem mint hőstettekre serker
vagy a politikai megbízhatóság
zonyítására szolgáló alkalom, h
nem mint gazdaságos tevékenys

Aki magát mutogatja, em ragyog

A KÉSZTETÉSRŐL

— Mintha csak a barlangi festők belső parancsát hallanád: Teremtsd lapjaidon olyannak a bennünk élő világot, amely kifejez és véd bennünket! Ez a világ képeiden távol esik a fényűzőtől, a csillogótól, a jóléttől. A perifériára szorultak érdekelnek. Vajon mit és miért hordasz nehéz súlyként magadban ebből a világból?

— Valószínű, hogy arra vagyok érzékeny, ha valaki elesett, ha olyan helyzetben van, amire nem biztos, hogy mindenki odafigyel. Már kiskoromban a rosszabb állapotú házakat figyeltem meg, a beomlott kerítéseket, az öreg néniket, a kicsapott kutyákat. Mindig az izgatott, hogy miért mások ők, mint az átlag. Ez a késztetés később tudatos vizsgálódáshoz, majd a látottak ábrázolásához vezetett. Nem nehéz egyébként megtalálni hőseimet, mindenütt találkozhatunk velük, csak nem szabad átnézni a fejük felett. Fontos lenne, hogy megértsük, az ami *más*, még nem *rossz*. Hidegek az emberi kapcsolatok ma, és szomorú, hogy különösen a fiatalokban látni mind kevesebb megértést. Pedig éppen aki elesett, öreg, beteg, esetleg nem szép, az igényel nagyobb odafigyelést és emberséget. Mindenkiben van jó, csak azt elő kell tudni bányászni. Meg kellene már tanulnunk elviselni a másságot.

— Saját kapcsolataidban is ilyen megértő vagy?

— Általában nagyon toleráns vagyok. Sokáig elhiszem, hogy a másik jót akar.

— Jóhiszemű tehát. De türelmes is?

— Megtanultam annak lenni. Egy pályakezdő persze mindent egyszerre akar. Engem azonban nem vettek föl elsőre sem a képzőművészeti gimnáziumba, sem a főiskolára. Elvégeztem hát a kirakatrendezői iskolát, de terveimet nem adtam föl. Lassan rájöttem, hogy csak akkor sikerülhet bármi is, ha tudok kitartóan várni. És föltettem magamnak a kérdést, hogy miért is kellene mindent azonnal elérni?

Lacza Márta megbízásoktól függetlenül mindennap dolgozik. Főként éjszaka. Műtermében pedáns rend uralkodik. Koordináta-rendszerbe állított rajzlapjai és tűhegyes ceruzáinak kötegei munka után mindig a helyükre kerülnek vissza. Rendszerető és szorgalmas.

A SZÍNES CERUZÁRÓL

— Mestereid a főiskolán sokszor érezték úgy, hogy festményeid grafikus látásmódban készültek. Azt mondták, groteszk, kicsit ironikus hangvételű vásznaidról, hogy több benned a grafikusi hajlam, mint a festői. Ezért pártoltál kezdetben a tűhegyes világhoz?

— Valóban sok problémám adódott abból a főiskolán, hogy mestereim szerint a festményeim kirívóak, mellbevágóak voltak, mert intenzíven ábrázoltam a látottakat. De nem csak ez vezetett a rajzhoz. Bár festő szakon végeztem, műtermem nem lett azonnal, nem tudtam hol dolgozni egy ideig. Rajzolni szerényebb körülmények között is lehet. Először főként tussal dolgoztam. Egy betegség kényszerített a színes ceruzára. Ágyban feküdtem, nem tudtam a tusos üveget használni. A férjem egyszer beállított a kórházba egy tucat színes ceruzával. Kezdetben nagyon vad színekkel és durván dolgoztam. Csak lassan alakult ki bennem, hogy a ceruzával árnyaltan is lehet fogalmazni. Két éve visszakanyarodtam a festészethez. Most az a tervem, hogy nagyon vékony ecsettel úgy dolgozzak a vászonra, mintha rajzolnék. Majd meglátjuk, milyen lesz. Az elmúlt időben ötven-hatvan kis képet festettem, de a méretet szeretném növelni.

— Új munkáidat a fővárosban még nem láthattuk.

— Kaposváron állítottam ki először azt a kollekciót, aztán Szolnokon, a grazi vásáron is. De azért zavar, hogy Budapesten már régen nem volt kiállításom. Az utolsó óta eltelt hat év alatt sok minden történt velem. Talán nekem kellene mennem a Műcsarnokba, a Képcsarnokba vagy más kiállítótermekbe, de szerintem egészségesebb, ha egy művészt fölkérnek egy tárlatra, mint ha az maga jelentkezik.

Lacza Márta tíz éve rendszeresen részt vesz egy belga nemzetközi művésztelep munkájában, amelynek lényege a kísérletezés, az útkeresés. Észak-Olaszországba is hívják dolgozni. Turistaként, városnézőben, papír és ceruza nélkül ő nem képes utazni, munka nélkül nem tud kikapcsolódni.

A MONGOLREDŐKRŐL

— Tartozom egy vallomással: amikor rajzaidat megismertem az ÉS hasábjain, idegenkedtem tőlük, durvának és hidegnek éreztem őket. Azután a kiállítótermek falain kiderült, leheletfinom rajzok ezek, szépek, légiesek, sziporkázóak. Őszinték. Tudom, hogy komoly antropológiai munkák részese vagy és voltál. Széles járomcsontú, mongolredős asszonyaid és embereid sokszor emlékeztetnek távoli vidékek népcsoportjaira. Malájok? Vagy indokínaiak? Egyáltalán hogyan születtek meg benned? Hogyan találtál rájuk?

— A nyomdatechnika sokat torzít munkáimon. Mégis örülök, ha találkozni rajzaimmal újságokban. Van, aki szereti őket, van, aki haragszik rám miattuk. És akadnak, akik annak dacára, hogy idegenkedtek figuráimtól, eljönnek a kiállításaimra, és ott éppúgy megdöbbennek, mint te. Akiket lerajzolok, szépek az én szememben. Nekem nem idegenek. Ha valaki elmegy a piacra, a kocsmába vagy a faluszélre, találkozhat hasonlókkal. Nemrégiben az Emke aluljárójában ült egy idős, vak néni, és szárított virágot árult. Mindenki elment mellette, én meglátam a forgatagban.

A CSALADRÓL

— Dédapád a kalocsai érsekségen volt festő. Más őseid azonban távol estak az alkotóművészettől. Inkább a zene, az éneklés örömét tanithatták neked, de tőlük tanultad a természet tiszteletét és szeretetét is. Ma lombos fák, dús növényzetű kert közepén áll a ház, otthonod és műtermed. Itt, Csepelen, kicsit a világ végén élsz, messze a lüktető várostól. Itt a májusi szél olyan, mintha szellőztetnék az áporodott világot.

— Szüleim 1938-ban vették ezt a telket. Ide születtem, itt nevelkedtem, és innen sosem kívánkoztam el. Gyermekkoromban sokkal romantikusabb volt ez a vidék. Reggelente gyakran lejártunk a Kis-Duna partjára gombát szedni. Dűnés, elhagyatott vidék volt, ahol sokszor el lehet bújni mindenki elől. Talán ezt érzem egy kicsit ma is saját otthonomban.

— Férjed, Dékány Ágoston szintén grafikus. Azt már tudjuk, hogy tőle kaptad a színes ceruzákat. De hogyan találkoztok a munkában?

— Nagyon sokat jelent nekem a férjemmel való kapcsolatom, mert ezen a pályán, ha valaki magányos, vagy olyan kapcsolata van, amely nem segíti, igen nehéz helyzetbe kerülhet lelkileg és fizikailag. Mi egymástól függetlenül dolgozunk, de kemény kritikusai vagyunk egymásnak. Régészeti, antropológiai rajzokat és illusztrációkat azonban gyakran közösen készítünk, mert a férjem már 21 éve foglalkozik régészeti grafikával. Ez a rajznak nagyon egyedi területe, s tapasztalatairól, módszeréről most írt könyvet. Az ásatások helyszínrajzait, a tárgyak rajzait és rekonstrukcióját készíti, s a munkájában szívesen részt veszek én is. A rajzzal egyébként nemcsak rekonstruálni lehet, hanem magyarázni is. Sok részlet a restaurálási folyamatban eltűnik, ezeket csak a rajz őrizheti meg.

Lacza Márta tudja, hogy aki lábujjhegyre áll, az nem áll szilárdan. És ha túl nagyot lép, nem halad előre. Hogy is mondja a taoizmus? „Aki magát mutogatja, nem ragyog, aki bizonygatja kiválóságát, nem tartják annak." A művésznő ösztönösen óvja magát a hívságoktól.

A MEGALKUVÁSRÓL

— 14 éve végeztél. Egy pályakezdő ezer álommal ébred. Neked ezek közül mi vált valóra?

— Nem készítettem mérleget. Talán korai is volna. Az jó, hogy képeimen egyéni világ született meg. Öröm az is, hogy ismernek és hogy már bizonyítottam. Úgy érzem, nekem csak jót szabad csinálnom. Gyilkos és őrült dolog, hogy semmit sem tudok fél kézzel vagy kézlegyintéssel elintézni.

— Ha kenyérgondjaid lennének, mennyi kompromisszumra volnál hajlandó?

— Művészi hitemből nem engedhetek. Ha azt föladom, mindent elveszítek. Inkább megpróbálnék valami más tevékenységből megélni. Egy alkotást létrehozni nemcsak annyit tesz, hogy bevégzem a munkát, de azzal be is tolakszom mások életébe. Segíthetek és rombolhatok.

BOGYAY KATALIN

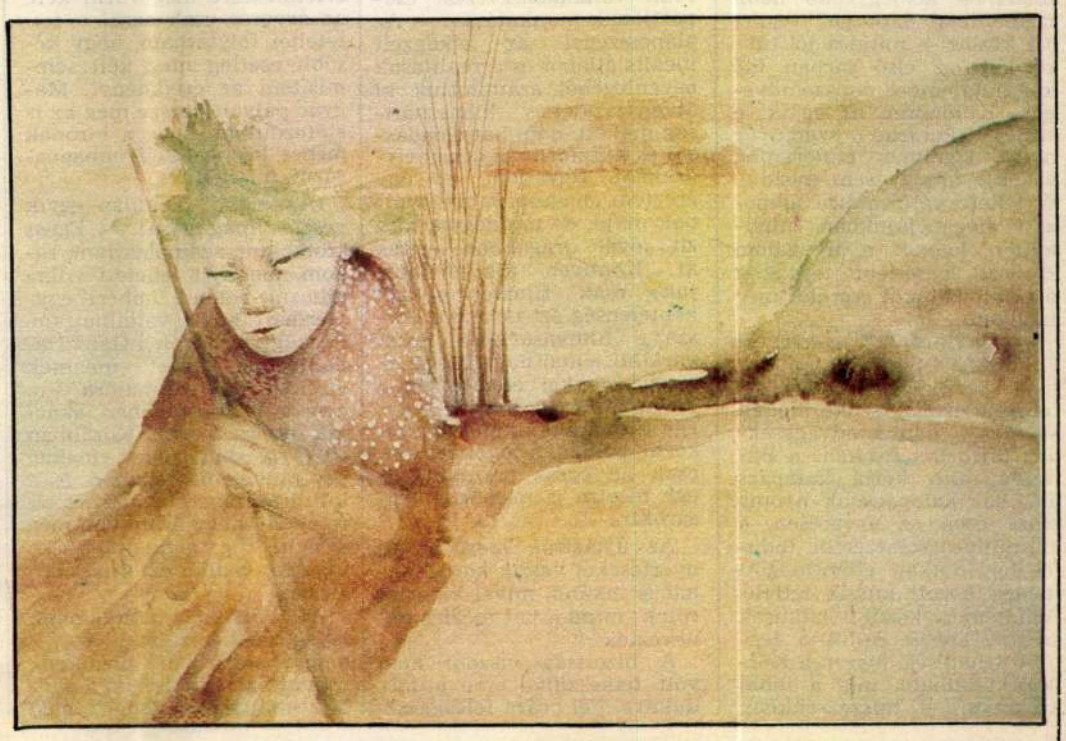

Lacza Márta: A ladik
KEKESDY KAROLY FELVÉTELEI

Csak egy (pár) mozi

A fekete minden lehetséges eleganciájával

SÁFÁR TIBOR FELVÉTELEI

A felsőbb szintű értelmezésre még várni kell

A vesztes visszakapja személyijét és letétbe helyezett húszezer forintját

A Vörös Csillagban régóta megy az előadás, a kicsi kocsi ezúttal Monte Carlóba megy. Mi az egyik hátsó terembe; nem is lepődik meg a jegyszedő néni, amikor a licitálást említjük, csak mutatja, merre tovább — az utóbbi években akadt mihez edződnie már.

A belépőket bizalmatlanul, a lehetséges vetélytárs szemével mustrálja mindenki, pedig aggodalomra aligha van ok, mert több az újságíró, mint a fizetőképes jelölt. Ez már csak így van, új idők járnak, és ha más nem, hát legalább az olvassa az újságot, aki írja. Meg is akadt sokunknak a szeme a Magyar Hírlap május 25-i számában egy hirdetésen; a Budapest Film — régebbi nevén Főmo — hat budapesti moziját kívánja elárverezni, finomabban szólva vállalkozásba adni.

A teremben már a kezdés előtt alaposan felforrósodott a levegő, nem izgalmaktól, a budapesti körzeti tévé reflektorozta be jó előre a terepet. A kulturált tájékoztatás játékszabályainak megfelelően, tájékoztatják a jelenlevőket, hogy ebből még aznap estére műsor készül, a kellemetlenségeket mindenki ennek tudatában viselje; a rádió három jelen lévő riporterének egyike is segítséget és megértést kér dokumentum-összeállításának elkészítéséhez; nem lehet vitás, igazi eseménynek vagyunk tanúi. Az elnöki asztalnál is nagy a forgalom, hol ez, hol az keresi Feldmajer Sándort vagy Horváth Lajost valamiért, a közjegyzőnő némi izgalommal lapozgat papírjai között — mindez jól tükröződik az első sorban ülő két fiatalember napszemüvegén. Különösen az egyik, a széles Porsche szemüveg nyújt izgalmas panorámát, viselője amúgy sem mozdul. A fekete változataira alapozott eleganciájukban mindketten maguk a nyugalom szobrai, legfeljebb térdükön átvetett lábukat cserélik meg időnként.

— Kezdhetjük? — kérdezi Feldmajer Sándor, amikor megérkezik Biró Ica, a poszterekről ismert szőke modell — ő is a napszemüvegesekhez tartozik. Elsőként a Bányász mozi kerül kalapács alá, bár kalapácsnak nyoma sincs ezen az árverésen, a kétmillió-ötszázezerről induló licit halkan elmormogott igenek között kúszik felfelé. A hat mozi közül a laikusok szerint ebben rejlik a legtöbb lehetőség, hiszen a Körúton található, míg a többi külvárosi — húszezrenként, majd ötvenezer forintonként emelkedik a kikiáltási ár, nem csoda, ha Feldmajer Sándor gyakran téveszti a számokat.

A négy pályázó közül egy visszalépett, majd a Hangulat Kisszövetkezet száll ki, aztán szép tornáztatás után, négymillió-hatszázötvenezernél a két napszemüveges is, akikről kiderül, ők a Filmpremier Kisszövetkezetet képviselik. A Bányász mozi három évre a Kontrax Kisszövetkezeté lesz.

(Szőke Pál elnökhelyettes: — Alapfunkcióként a mozizást tartanánk meg, természetesen kiegészítve néhány vendéglátó szolgáltatással. Nem rétegekre akarunk alapozni, ez üzleti vállalkozás, ide sikerfilmek kellenek, de nem szeretnénk egy bizonyos szint alá süllyedni... valahogy úgy, hogy Bud Spencer megférjen lírai történetekkel.)

Az igazi sláger, úgy tűnik, mégis az Óbuda. Talán azért, mert jó helyen fekszik, talán, mert többtermes, igaz, társbérletben a pártbizottsággal, és a moziban laknak is, mindenesetre hat pályázó egy mozira sem jelentkezett. Alig férnek el az első sorban, a filmpremieresek nem engednek három helyükből, így újabb székeket kell hozatni. Kétmillió-százhatvanezer forintról indulnak, négymillió-nál már csak ketten maradnak, de a Filmpremier itt sem enged, a kikiáltási ár több mint kétszereséért nyerik el a hároméves bérleti jogot.

(Horváth Lajos, a Budapest Film vállalatszervezési csoportjának munkatársa: — Az alapösszeget az elképzelt ideális állapot és a realitások egyenlegéből számítottuk ki ötvenszázalékos kihasználtság mellett, napi hat előadással és húszforintos átlaghelyárakkal. Bevallom, én úgy éreztem, magasnak bizonyulnak majd, de mindegyik mozit jóval drágábban vették ki. Könnyen kiszámolhatjuk; csak filmvetítésekkel képtelenség ezt behozni. Persze a filmvásárlással lehet variálni, a mai nagy beszerzőszervezetekkel ellentétben a kisvállalkozók esetleg egy-egy filmmel is tudnak foglalkozni, például a jogokat nemcsak az egész országra, de egy mozira is meg lehet vásárolni.)

Az újságírók most az új nyerteseket veszik körbe, annál is inkább, mivel kiderült róluk; mind a hat mozira beneveztek.

A bizottság viszont nem volt felkészülve erre a fordulatra. Fél órára felfüggesztik az árverést, a közjegyzőnő elmegy telefonálni, mert szerinte az egyetlen idevonatkozó jogszabály szerint egy pályázó nem nyerhet többször. — De ez nem vendéglátás, ez kulturális szolgáltatás! — érvel a Budapest Film jogásza, és a reflektorok tovább világítanak, a vélemények megoszlanak.

— Joghézag! — születik meg a salamoni kompromisszum. — A felsőbb szintű értelmezésre még várni kell, az árverés csak azzal a feltétellel folytatható, hogy később esetleg meg kell semmisíteni az eredményt. Magyar pályán persze még az is előfordulhat, hogy a bírónak menet közben kell elmagyarázni, mi az a les.

(Az előbbi licitálás egyik vesztes magánosa: — Egész szombaton számolgattam, tudom, mennyit lehetett volna kihozni belőle, többért egyszerűen nem vállalhattam. Pénzügyis vagyok a Ganz Danubiusban, most mehetek vissza a süllyedő hajóra — a gyárat is mostanában akarják dobra verni. Korábban tíz évig dolgoztam vidéken egy művelődési házban, és a kultúrát, ugye, nem lehet elfelejteni, négy évem van még a nyugdíjig, gondoltam, addig kipróbálom ezt a kis mozizást.)

A vállalat munkatársai igyekeznek bizalmat és reményt sugározni magukból, semmi baj, folytassuk, a gondok majd csak elhárulnak.

A pestlőrinci Madáchot rövid licitálás után kilencmillió-háromszázötvenezerért nyeri el öt évre a Filmpremier, és rögtön utána a Balassit is — egyedüli pályázóként ötszáznegyvenezerért. A sikeren nem lepődnek meg, a működés zavaraitól nem jönnek zavarba, a kérdezősködőkkel készségesek, de láthatóan nem az öröm eufóriájától. Természetesen mozognak ebben a közegben, a szünetben tárgyalni vonulnak félre az egyik korábbi vetélytárs képviselőjével, a büfében egy üveg vörösbor fölött még koccintanak is. Ebben az új felállásban szokatlan szerepeket osztanak: itt a régiek, az állami szervek bizonytalanok, múltjukkal súlyosan terheltek, jelenük nyertesei pedig az igazi játékszabályok biztos tudatával most előbújó vállalkozók, a jövő diadalmas emberei.

(Pócsfalvi Csaba, a Hangulat Kisszövetkezet részlegvezetője: — Hogy maguk mindent észrevesznek! Igen, tárgyaltunk egymással, és azonnal megállapodtunk szövetkezetünk egy hangtechnikai találmányának közös hasznosításáról, sőt a jövőben talán szorosabb együttműködés is kialakulhat, de erről még nem nyilatkozhatok.)

A Maros mozira ketten pályáznak, a fekete fiúk mellett izgatott, bajszos ember foglal helyet magában mintás dzsörzséöltönyében. Ő a mozi jelenlegi vezetője, de hamar kiszáll, hatszázhatvanezerért ez is a Filmpremieré.

(Benedek Ágoston, a vesztes: — Biztattak, próbáljam meg, ugye lehetett volna nyitni kis büfét, jegyszedőből is elég kevesebb, de hát annak a mozinak tulajdonképpen az lenne a nyereség, ha bezárnák. Most persze az a kérdés, mi lesz velem? Nem félek, a Főmo majd csak talál nekem egy másik moziban helyet.)

A Filmpremier a Hangulat rövid statisztálása mellett háromszázhatvanezerért megszerzi a Tétény mozit is.

— Kik ezek, olaszok vagy cigányok? — kérdezi valaki egy sorral hátrébb a vesztesek rosszindulatával. Hamar kiderül, sem ez, sem az, a fekete eleganciájú képviselők egyike, a grúz-magyar nevű filmrendező angol nyelvű névjegyén a foglalkozás „Film Director East West Liaison".

(Damenija Csaba filmrendező, a Filmpremier művészeti vezetője: — Fő profilunk a filmgyártás és -forgalmazás, ennek kapcsán adódik lehetőségünk olyan kompenzációs üzletekre, amelyekkel megszerezhetünk egy-egy Golan-filmet vagy más toplistás filmet is. A pornóval nem akarunk kifejezetten foglalkozni — bár a Mokép is behozott már szoftpornót, azt a japán filmet... azt, azt, az Érzékek birodalmát —, szerintem másban mutatkozik hiány. A harmadrendű akciófilmek helyett inkább a műfaj legjobbjait kellene megszerezni és thrillereket, de ezekben sem a véren van a

Uj Tükör, XXV.évf.29.sz.1988

LACZA MÁRTA

LACZA MÁRTA

Uj Tükör, XXV.évf.4o.sz.1988.
3.p.

bútoraival az osztrák Michael Thonet.

De ha alaposan végigmustráljuk az anyagot, ennél meglepőbb következtetésekre juthatunk. Legelőször hogy mi mindenre, azaz gyakorlatilag *mindenre* alkalmas ez a bútortechnológia. Aztán hogy ez a technika képes volt akár a legnagyobbak — Otto Wagner, Josef Hoffmann, Mies van der Rohe, a magyar Marcel Breuer és sok más — teremtő zsenijét is mozgásba hozni, alkalmazkodva a kor stílusához, nemritkán egyenesen megtermékenyítve azt.

Tovább nézelődve azt is könnyű belátni, hogy az effajta bútorok, jó minőségük és tartósságuk ellenére, mindig is olcsók lehettek. Végül szembeötlőek a hajlított bútor hazai vonatkozásai, habár nem láttunk utalást Thoneték egykori pesti jelenlétére. Viszont szépecskén szerepel a régi Hajlítottbútor Gyár, a Lichtig cég és a többi, s egyetlen utóduk, a debreceni leányvállalat.

Hogy a Thonet ma is világcég, és pompás dolgokat művel, arról sajnos hallgat a kiállítás, amelyet egyébként stílusosan állított össze Görgényi Judit, Kiss Éva és Pataki Judit.

És noha mindezek alapján tudni vagy sejteni lehet, hogy a hajlított bútor nem csupán múlt, hanem jelen, sőt részben jövő, én — kissé didaktikusan bár — ezt is jeleztem volna az erre egyébként mindig hajlamos Iparművészeti Múzeumban.

Balog János

LACZA MÁRTA
Csepeli Iskola Galéria

Az egyik Lacza Mártát jól ismerjük. Újságrajzai kedélyborzoló tudósítások a periférián élő többségről, a kulturálatlanságban tartottakról, az előfizetéses menüért és a Duna Tsz kenyeréért sorban állókról, a valami megfoghatatlan szépre vágyókról. Bravúros tusrajzok ezek, amelyeket nem a drámai erő, inkább az együttérző részletezés jellemez. Gyakran használ hökkenetes túlzásokat e művein Lacza Márta, hogy ne maradhassunk gondtalan szemlélők, művelvezők, hogy megméressék toleranciánk.

Ez az egyik Lacza Márta, aki jó tíz éve jelen van közéletünkben, mint „Csepel szava". A határozott keménységgel azonban együtt jár a határtalan lágyság művészetében. Ez a másik Lacza Márta, akit legfeljebb ritka kiállításairól ismerhetünk, a színes ceruzarajzokról, akvarellekről, olajképekről. Érzelmes utazásainak ugyanazok az erotika nélküli, őstestiségű nőalakok az utazói, mint a csepeli buszról készült helyszíni tudósításainak. Megfoghatatlan álomvilág felé úsznak el ezek a művek, omlatag látomások magáról az elérhetetlen harmóniáról. (Stílusukat tekintve Kárpáti Tamás és Dienes Gábor korábbi munkáival rokoníthatók.)

Ám ezekben a művekben is jelen van az az itt kevéssé helyénvaló türelmetlenség, kiegyensúlyozatlanság, ami természetes sorban állás közben, de ami idegen Árkádiától.

Bán András

ER MAMA

lene hogy legyen a beidegződések oldása, a nyitott, rugalmas, új jelenségek integrálására képes személyiségek kialakítása. A jelenlegi általános gyakorlat azonban messzemenően indokolttá teszi a feltételes módban való fogalmazást." Ma egyre gyakrabban jutnak szóhoz azok, akik évek óta sürgetik, látszatreformok helyett, a nevelés valóságos humanizálását. Mint a Muzsika írja: »Tisztességes pedagógiának nem lehet fontosabb nevelési célja, mint az emberi többoldalúság, az értékközpontú életvezetés kialakítása, ha úgy tetszik, az „ember-mű" megalkotása. Így, ha a feladatokat tekintve nem is, a *végcélt* illetően e ponton föltétlenül közömbössé válik, hogy a növendékek zenével való kapcsolata a szakmai boldogulás, vagy „csupán" az emberi létminőség meghatározó tényezője lesz-e.« A zene szó természetesen behelyettesíthető mással. **Albert Mária**

ÚJ TUKOR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 222-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettes:
GYURKÓ LÁSZLÓ,
KORÓSPATAKI KISS SÁNDOR

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11. 1906
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

88.1710 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A szerkesztőbizottság tagjai:
FEKETE SÁNDOR
GYURKÓ LÁSZLÓ
KELETI ÉVA
KORÓSPATAKI KISS SÁNDOR
NÁDAI FERENC

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) Budapest XIII., Lehel u. 10/A. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,— Ft, fél évre 240,— Ft, 1 évre 480,— Ft.

Lacza Márta
festő- grafikusművész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 MÁR 1 81

1021

Lacza Márta rajza

SIMONYI IMRE

Szombat esti korzó

Nadányi Zoltánnak

Litániáról jönnek épp,
a szép káplán ma jól beszélt
éneklő, lágy tenorban —
A lányok összesúgnak: lám
ilyen gyümölcs volt tiltva tán
ott a Paradicsomban...

A nénék csóválják fejük;
ezeknek nincs már istenük! —
— Kedélyes méltósággal
egy agglegény bottal mutat:
nézd azt a fruskát, mintha csak
az anyját lánykorában

látnám... — És sokat sejtetőn
kacsint... — vidáman elköszön
vastag szivarra gyújtva.
— Már itt is, ott is lámpa ég,
mikor a fűszeressegéd
a rollókat lehúzza.

A standon rozzant konflisok,
gebék rágják az abrakot
tempósan és unottan.
A mészárszék előtt sóvár
szemekkel egy korcs kutya áll
a nyála szinte csurran.

Már kihallatszik a zene;
a tekintetes vármegye
húzatja a Komlóba'. —
Nézd, lefüggönyzött ablakán
úgy átláthatsz, mint a szitán;

— hallom — s joszik
— vagy a remény? — —
ma is csak úgy lesz: n
a pletyka, vagy a szer
az esti promenádon.

S a korzó zsong. — Ig
látvány; a hires éneke
hirdetik a plakátok.
Nézik — s én őket bo
hiszen ma szombat es
a szövőgyári lányok..

Egy rágal

Szavad úgy vág akár a
lábad bordám közé ta
— bár jó kötésemig se
s koponyád szűk és za

mégis neked lesz igaza
mögötted a közvélemé
— s míg véleményét g
mégis halkan megkérd

— ájult úgy két karod
hogy széthullott az ért
a divány langyos bárso
vagy künn a hűvös ré

— szenvedtél-e már fé
megcsalatva kegyetlen
nyakalva literszám a b

Lacza Márta
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Festő - grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 NOV 9

1021

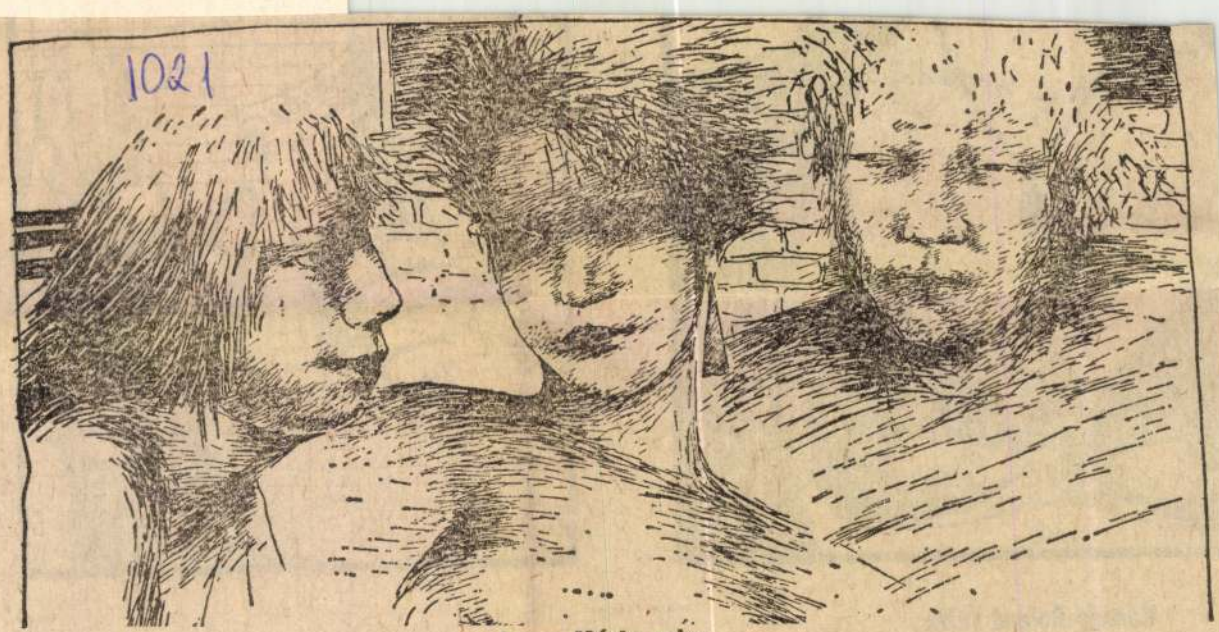

Lacza Márta rajza

1984. NOVEMBER 9.

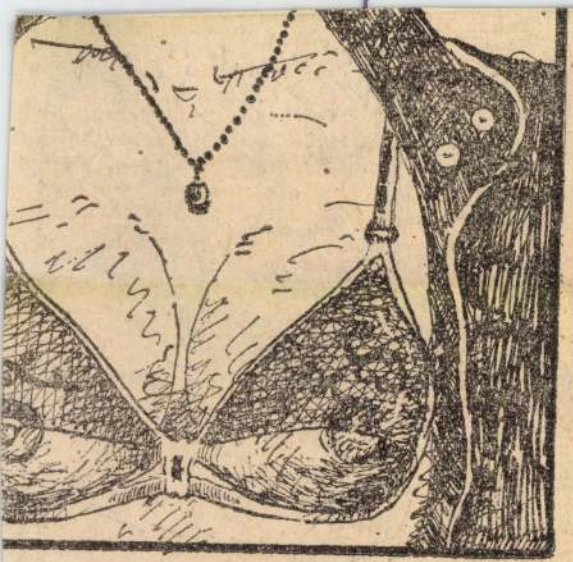

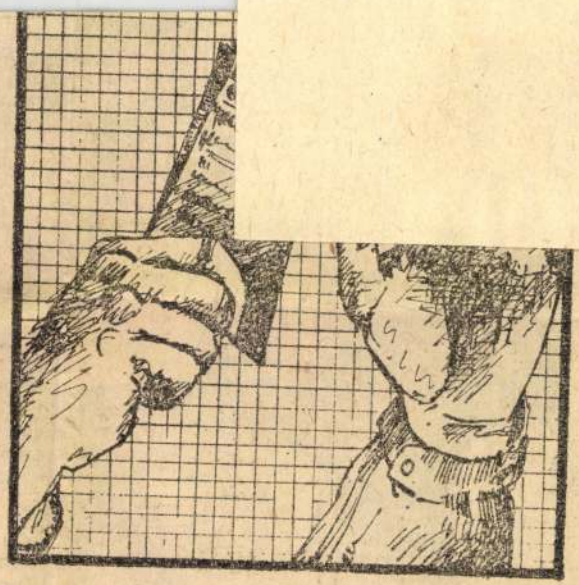

Kosnás Roland rajza

Lacza Márta

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP KFT.
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gyuki Zsuzsanna

ÉLET ÉS IRODALOM
1983 ÁPR 1

ÁCS JENŐ:

1021

Mint a bölényt s ily nagyvadat

Talán szívének udvarol a tenger
s lélegzetének mestere a szél,
s ha április színjátékán átnéz,
csöndbe robban száján a beszéd.

Milyen anyagból készülsz vereség,
testre és lélekre ki szab téged?
ki napba indul, nem vesz más irányt,
csak vére rajzol rettentő térképet.

Mint a bölényt s ily nagyvadat,
egyenként kerítik s ejtik el a férfit!
jöhet hajnal vagy ritka délután,
óceán-szeme örökre kivérzik.

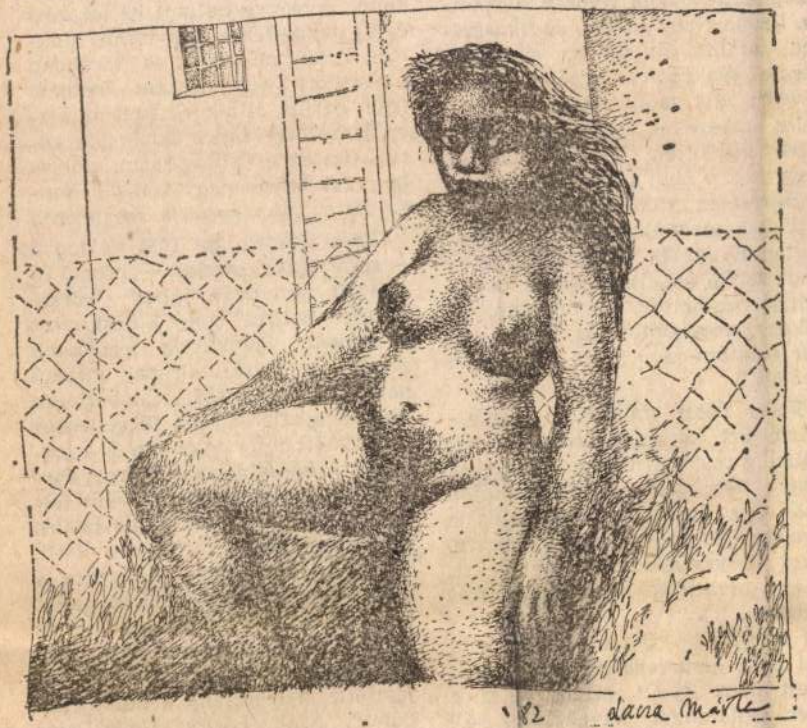

Lacza Márta rajza

tiszteletére az írószövetség — ennek a Gellért szállóbeli estnek a hangulatát Bölöni György rögzítette. Leírja Nagy Lajost, az ünnepeltet, „amint ott ült az asztalfőn, szeme gyakran az ajtó nyílására tévedt: várt valakit. Várta a hivatalos embereket, a minisztérium és a párt küldötteit, hogy azok is részt vegyenek e neki s nekünk, íróknak is nevezetes estén s legalább jelenlétükkel megadják neki az értelmetlenül sokáig visszatartott elismerést. De az ajtón csak a pincérek jártak-keltek, a nyugtalan, érzékeny, megbántott és beteg ember számára nem jött a várva várt vendég."

Veres Péter emlékezete is megőrizte ezt a kínos ünnepi estét: „Mindig restellni fogom, amíg élek, hogy hetvenéves születésnapján vele egy asztalnál, megbénult a nyelvem és csak dadogni bírtam, mert udvariaskodó közhelyeket, vagy hivatalos dicshimnuszokat mondani lehetetlen volt vele szemtől szembe... Olyan ember volt, aki előtt nem lehetett, mert nem illett nem igazat szólni, de még üres szólamokat hangoztatni se." Az írótárs sírjánál mondta ezeket a szavakat Veres Péter, aki már 1934-ben is a legjobb magyar írónak tartotta Nagy Lajost és páratlan mun-

az írói függetlenség bátorságát képviselte. A magyar irodalom egységének reménye csillant itt fel, régi és új nemzedékek képviselői, funkciót viselő művészek és korábban elnémított vagy önként hallgató írók együtt álltak őrséget a szocialista Nagy Lajos koporsója körül. (Ez az a Csillag-szám, amelyben Vas István nagy verse, a *Rapszódia a bátorságról* is megjelent.)

Illyés Gyula, aki 1931-től fogva — saját szavai szerint — „hosszú és izgatott tanulmányokban fedezte fel újra és újra" Nagy Lajost, most a magyar munkásság legélesebb szemű és tollú, európai méretű nagy írójának nevezi a „tábortalan szabadságharcost", aki függetlenség és illúziótlanság dolgában is a legnagyobb, és akinek tárgyilagos karcolatai Csehov és Maupassant tollára méltók. Vas István klasszikus, egyetemes érvényű írónak minősíti, aki swifti méretekben ostorozza a világtörténelmet mérgező szolgalelkűséget és aki tökéletesen védett volt a különböző kórok ellen, amiket József Attila „ős patkánya" terjesztett, „a meg nem gondolt gondolat". Szabó Lőrinc Nagy Lajos valóságfeltáró szenvedélyét, engesztelhetetlen igazságtiszteletét elemzi, Örkény István pedig stílusának „szürkeségével", „közhely-

torithatatlan ragaszkó
rűséghez."

Eltűnődhetünk, mit
azzal, hogy a felsza
közvetlenül nem Józs
vét tűzte zászlajára
akkor még csak ha
kommunista párt, és
neve mellé Bartókét
Nagy Lajosét. Akiről
szabadság centenáriu
cikkében ez áll: „Nag
hanem az első kommu
prózaíró. Nem pártta
szerint, hanem világnézete és művészete alapján."

*

A *Csillag* Nagy Lajos-számát azért vettem le a polcról, mert helyre akartam igazítani Szilágyi János *Néhány szó Nagy Lajosról* című évfordulós kommentárjának néhány mondatát. Például — a többi között — a következőt: „Amikor 1954-ben meghalt Nagy Lajos, kevesen tudtuk, hogy milyen igaz embert, milyen jelentős írót veszítettünk el vele."

Nem tudom, hányan tudtuk, de az biztos, hogy voltak, akik *tudták*. És ez ma már elhanyagolhatatlan irodalomtörténeti tény.

Erki Edit

tért már lehetett venni egy pá
rossz külsejű debrecenit, nyolc fo
rintért üdítőt és negyvenötért dc
bozos sört. Akinek mindez ner
elég, ihatott a vécében vizet, h
gusztusa volt hozzá, vagy vehete
negyvenforintos pamuttrikó
Beatles-emblémával, száznyolc
van forintért.

Volt, persze, felhozatal másból i
A Beatles-nosztalgia jegyében ve
hettünk volna télikabátot, logika
társasjátékot, bűvös akármiket, p
paszurkálót és mechanikus bá
fék-kondenzátort, amely hol
fénynél bekapcsolja a lépcső
mosást. Hogy a show-ról se feled
kezzek meg: a kölni Beatles-köz
pont elhozott néhány színes tabló
tizenkét fejhallgatón a nagy ang
négyes lemezeit hallgathatták a
érdeklődők, s a hétnek mind a
öt napján filmeket nézhettünk.

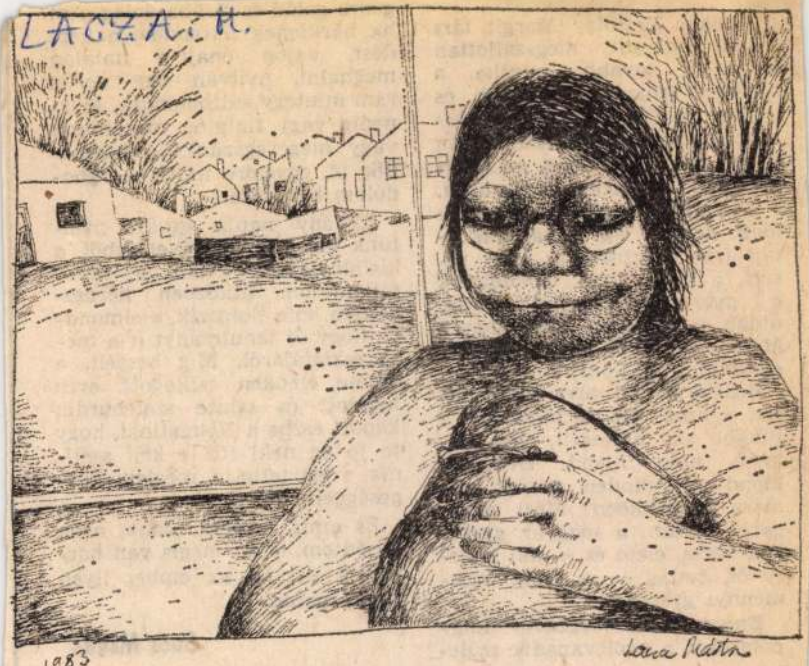

Lacza Márta rajza

ÉS 1988 11. 12.

Amikor Petrolay Margit társ nélkül maradt, megszállottan dolgozott tovább, mintha a hirtelen támadt űrt, újabb és újabb munkáival szeretné kitölteni. Ebben az időszakban jelent meg a *Vásárfia*, az *Erdei kalács* a *Világszép kecskebéka*, s a számára legkedvesebb *Különös dolgok*. Ugyancsak ekkortájt írta tanulmányai nagy részét, a kötet címe: *Gondolatok a gyermekirodalomról*. Legutóbb — 1985-ben jelent meg a *Mese a kisfiúról, aki nem akart elaludni* című könyve.

Büszke vajon arra, amit elért, s amit „az asztalra tett"? Inkább azt mérlegeli, elég fontos-e, amit mond, elég jól mondja-e, minden gyerek számára élvezhetően? Mert ez izgatja igazán, a magyar gyerekek sorsa, élete és — aki ismeri őt, tudja — a világ valamennyi gyereke.

Engem kissé megzavar, hogy e sorokat a nyolcvanadik születésnapi galád és ostoba dolog. Am ha bárkienek feltenném a kérdést, vajon óhajt-e fiatalon meghalni, nyilván úgy nézne rám mintegy sültbolondra. Márpedig vagy fiatalon meghalunk vagy megöregszünk — harmadik út egyelőre nincs —, gondolom bánatosan.

Néhány napja együtt mentünk haza az Írószövetségből, a kisföldalattin, aztán a hatos villamoson. Útközben kérdezgettem, min dolgozik, s elmondta, hogy új tanulmányt ír a mese esztétájáról. Míg beszélt, a szeme élénken csillogott, arca kipirult és szinte szeleburdin kapott észbe a Nyugatinál, hogy te jó ég neki itt le kell szállnia, s ezt tette is, meglepő fürgeséggel.

És amíg néztem utána, azon tünődtem, talán mégis van harmadik út: ha az ember ilyen fiatal marad.

Soós Magda

LACZA Mária

Kenessei András

Lacza Mária kiállítása

Hotel Fórum Galéria

Új Tükör 1984. ápr. 22. XXI. évf. 17. a. 4.

EK

ze, [1913.] III. 21.

szabb ideig nem
oszlott el – hogy
árakozásokra tett
mert több egy
gy mit csinálok,
volt várni és nem
ak mivel azelőtt
ncsak támogatás,
ra a gondolatra,
ár neheztel, akár
agyobb kedvvel,
iket gyerekfejjel
ntha már készen
ben nem ejtettem
ezetek mindenike
ígos nagy Dante-
formában pedig
leménye szerint,
lvánosság elé. A
– de nem tartom
nkát és különben
onban ma még
azt ki nem adom
özönségünk előtt

n; ott egyelőre a
egyszer, mert ez

különben mindig
incs [2]

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JAN 29

ÉLET ÉS IRODALOM

LACZA MÁRTA

1021

LACZA M.

Lacza Márta rajza

OK

Hogy-hogy?

Harmincöt lóerőig szocialista a inkézen tartott traktor, attól lé már kapitalista.

Honnét veszi ezt?

Megkérdeztem hivatalos he-

Én úgy tudom, hogy szakcso-an például üzemeltethet na-b, használt traktort is.

zű mosollyal gazdagodom a z előtt.

Ezt is az aktakukacok találták ekünk. Ugyanis melyik az a id paraszt, aki menetlevelet ír nak, ha kiindul a földjére. kitölteti a papírt és emiatt gy a szövetkezet irodájába tíz-két kilométer távolságra min-ap.

rtyintás után summáz:

Vásárhelyre. De féltünk is, meg van, akit ezért fizetnek. Annak kellene eljárni.

★

— Mi is megpróbálkoztunk már a gyártól rendelni — legyint a megyei tanács osztályvezető-helyettese —, de sajnos nem lehetett. Egyrészt nem a kéttengelyes pótkocsi gyártása a profiljuk, másrészt csak hivatalos megrendelésre adhatnak árut.

— Annak mi a módja?

— Bemegy a gazda az áfész-boltba, föliratkozik, a szövetkezet elküldi az agrokernek — ott iktatják —, majd küldik a központhoz, onnét tovább az Agrotröszthöz, azok átadják a Mezőgéptrösztnek, onnét eljut a gyár központjába, s majd azután a kirendeltséghez. És ezután, ha van áru — elindul visszafelé. A baj akkor keletkezik, ha valami nincs.

— Várható változás?

— Egy lépcsővel kevesebb lesz, mert megszűnik az Agrotröszt, de ez vajmi kevés. A több talán, hogy a Gépkísérleti Kutatóintézet azt a leckét kapta, hogy dolgozzon ki valamilyen elfogadható módszert

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1982 MÁR 2 0

1021

A napokban megnyílt a budapesti Galériában a Derkovits-ösztöndíjas művészek kiállítása. Képünkön: Lacza Márta: Földmunkások.

a csengő.
ül az ügy
Mihály fő
lefonok, U
tik munká
lat a megyé
művekkel, s
országgal.
hova, milye
vonulni ad
itt a csengő
szültségi fokozatnak megfelelő jeleket morzézza, ha a szükség, így kívánja.

Szabó Károly őrnagy, a készenléti csoport vezetője, míg a hírközpontot mutatja, fontos, mi több, megnyugtató felvilágosításokkal szolgál.

— Minden újonnan épülő házat megnézünk, egyebek közt azért is, hogy tudjuk, ha

A forgalomnak mennie kell. Hazafelé a „porkocsin" egy pillanatig arra gondoltam, amit majd 24 órával korábban, Dombrádi alhadnagy mondott: „Ha újságíró van itt, akkor tűz sosincs."

Bánkódni azért nem volt okom. Hiszen csak én lettem „szegényebb" egy tűzzel. A látvány helyett viszont rácsodálkozhattam az emberekre.

MHSAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1981 OKT 2 5

1021

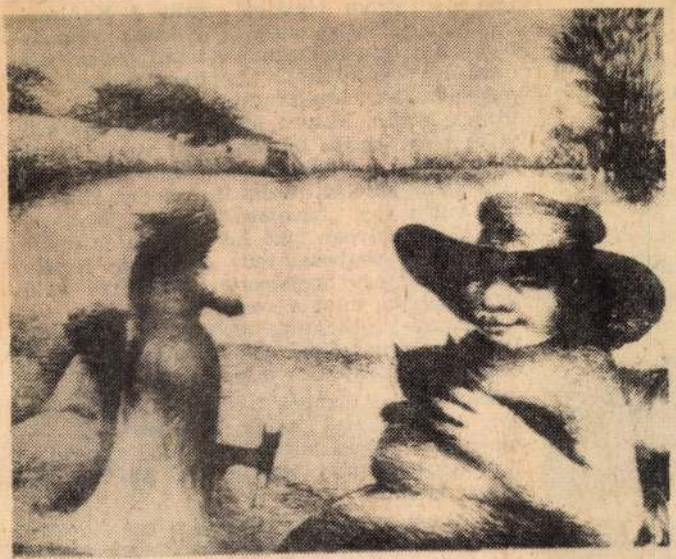

Tópart. Lacza Mária grafikája.

féle a klast
család, a pá
birtokolta fa
elém a lelke
múzeumokba
Pintér Istvá
21-es helyi
most olyan,
régi boksabe
nek volna e
egy olyan h
az idestova
József meg
lelkes lakója

Madarak szólítgatják egymást cifra füttyel. Bogarak zöngicsélnek. Nem hang nélküli a csönd a berkenyék, a *lasponyafák* alatt.

Már fakul a dombok zöldje. A dombok között út kanyarog, kamionok, teherautók — innen csak színes bogarak — haladnak rajta Kanizsa felé, Iharosberény felé. Azt mondja Pintér István:

— A tanács megbízott mind a hat, körzetbeli község monográfiájának megírásával. Nagy munka lesz.

Leskó László

1982. ÁPRILIS 17.

Lacza Márta: Földmunkások

1982 APR 17

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

MSZMP
MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

POKOLJÁRÁS

Zám Tibor tragikomédiája a kecskeméti kamaraszínházban

drámája megy
szép sikerrel
Kelemen
n. A kitűnő
borcsiszárko-
lamosítás, a
demokrácia
s kérdésének
ykor vihart
gyi jegyze-
Tibor — im-
„homoklakó-
egy igen
zk humorú,
ntatású drá-
közönség elé.
endezői lele-
hogy az ere-
ént íródott
5 átdolgozá-
lon is meg-
Pokoljárás
dia főhőse
on, művész-
— ahogy a
vegközi ma-
: teljesen
in. Szeme
a semmibe,
l. Testét a
álló helv-
ls gyötörte,
készülő író-
teszi latra
esztendőm
ör. Marad
könyv meg
dráma..."
r, az egyik
a másikba
vekhez ital-

rázol, de ebben a furcsa csőd-tetőpontban, éppen a figura esendő, gyarló, önző és cinikus, tehát mégis csak emberi mivolta groteszk panorámájának bemutatása révén, megadja az életre ítéltetettség esélyét, amikor Jákó rájön, hogy annyi elvetélt írói terv után, az életre kell magát „betájolnia". Paradoxnak tűnhet, de ebben a tragikomédiában voltaképpen a komédia az, ami igazán jó. Az, ahogyan Jákó — Tolnai Miklós kimagaslóan remek szerepformálásában — végigkomédiázza élete huszonnegyedik órájának minden percét, partnerét, partnernőjét, s önmaga életbentartásának lehetőségét. A monodráma hőse lényegében véve mindvégig az életével játszik. De ugyanilyen önsorsrontó ember élet-, majd házastársa: Zsálya alias Kerekes Zsuzsanna is. Kettejük furcsa háborúja, afféle mai héja-nász a subán, hogy Jávégezetéig tisztázatlan kérdése marad, hogy miről mi jut az ember eszébe." Eszembe jutott annak a drámának a címe, amelybe mint egy nagy szeméttárolóba, hogy írói kudarcomat elfeledjem, házasságunk minden szennyét, mocskát is beleöntöm... „Túl a poklon", ezt a címet adom neki. Özönleni fog a nép, mindig telt ház lesz, ha mégsem, akkor vagy a házasságom volt jó, vagy a dráma lett rossz." Nos, az általános irodalmi tapasztalat receptje szerint csak a rossz házasságokról lehet jó drámát írni. Zám Tibor Pokoljárásában azonban nem pusztán egy élet- és házastársi közösség csődjéről van szó. Hanem inkább arról, ami a keretek között történt és történik, vagyis egy esendő és jóra szomjas gyötrődő lélek hányattatásairól. Félelme az egyszavas igazságoktól, aggodalma amiatt, hogy ha az ember önmagával sem tud lépést tartani, utólérheti-e még a világot — küzdő és kereső hőssé avatja Jákót.

A halálba készülő az élet foglya marad. Hite és reményei annyi, hogy a kínokat megtapasztalva, az öntisztulás groteszk tragikomédiáját átérezve, minden poklot járt lélek megváltható, az

Legyen édes, mint a violának
Legyen gyenge, szép, mint gerl
Szóljon a magyar szó e gyöny
Nevünk trombitálva, hírünk h
Áradjon, öntsön, ki innen dic
Mint a Tisza, mikor kiönt,
S nem látszik a vége.

Szép Ernő ünnepi prológjának befejező passzusát idéztük. 1912. április 20-án este mondta el a szolnoki Városi Színház bársony függönye előtt, — miután Mariházi Miklós társulatának 18 tagú zenekara Erkel Hunyadi László című operájának nyitányát játszotta.

Az ünnepi prológus után gördült fel először közönség előtt a függöny — a színpadon ott állt az egész társulat, a Nemzeti Színház meghívott művészei — a Himnusz hangjai mellett.

Megható percek, — Gopcsa László a vallás- és közoktatási miniszter képviseletében a szolnoki Városi Színházat — a mai Szigligeti Színház jogelődjét — megnyitottnak nyilvánította.

Az első színész, aki a Szigligeti Színház színpadára lépett, minden idők legemlékezetesebb Tiborca, Pethes Imre, a Nemzeti Színház tagja volt. A jászsági születésű ünnepelt művész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP KFT.
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 JAN 14

1021

Lacza Márta: Elkáelvé

De a fővilágosító nem ezekért a dolgokért utálja az ügyelőt. Miért is utálna valakit csupán csak azért, mert silány jellemű ember? Amellett a fővilágosítónak semmi oka sincs arra, hogy részvétet érezzen az ügyelő áldozatai és céltáblái iránt, sem a műszakiak, sem a színészek körében. Nem úgy fest a dolog, mintha az ügyelő egy szép, harmonikus erkölcsi világrendet zaklatna apró disznóságaival. Hanem azért nem állhatja a fővilágosító az ügyelőt, mert az — jó ötvenes létére — vállig növeszti a haját, az állandó kvarcolással úgy tönkr[illegible] az arcbőrét, ahogy a színészek bőrét cserzi ki a smink, és [illegible]nleges, méretre szabott, betétes, behúzott gombos ingeke[illegible]s választékos bőrzakókat, bőrlemberdzsekeket visel. Azért nem állhatja, mert vastag aranylánc csúszkál a szőrös csuklóján. De a legeslegutálatosabb, hogy „Mester"-nek szólíttatja magát. A fővilágosító csak öt éve került a színházhoz, így fogalma sincs, hogy jöhetett ez szokásba. Vajon az ügyelő annak idején egyenesen megmondta, hogy erre a megszólításra tart igényt? Vagy egyszer valaki tréfából — vagy kajánságból — megeresztette ezt a „Mesterem"-et, s minthogy az ügyelő komoly képet vágott hozzá, az újonnan jöttek már azt hitték, ez dukál neki? A fővilágosító talán soha senki iránt nem érzett ilyen totális, engesztelhetetlen megvetést, mint az ügyelő iránt; de persze azért ő is „Mester"-nek szólította.

Nagyon lerobbant, belterületi bérház, amelynek lépcsőházában a fővilágosító futva veszi a kanyarokat. Nagyanyja, akitől a lakást örökölte, valahogy végig nem vette észre, mennyire tönkrement ez a ház. Pedig folyton siránkozott a romláson, felemlegette, hogy egészen negyvennyolcig bordó velúrszőnyeg vezetett fel a második emeletig — a lépcsőhajlatokban a leszorító rudak rögzítésére szolgáló rézkarikák máig is tanúsítják ezt, s a régi rangra vallanak a még meg-

meg férj nélkül, érettsé[illegible] lányával kettesben az első napok egyikén [illegible]ánvállalkozásban Fi[illegible] dult, ahonnan aztán ne[illegible] tért vissza. A csoport rültséget keltett, hogy az előfizetéses étkezésse rűen járó hideg élelemcsomagot távozása regge magához vette. A fővilágosító szobatársa így kelleténél több időt töltött a fővilágosító társas a csoportban fellelhető magányos nők fiatalok l a fővilágosítóhoz illenének, csakhogy neki meg nek. Csak az étteremben látja el őket, különbe szerteszéled a tengerparton.

Egyszer azonban a fővilágosító meglát egy fa gyönyörű lányt, aki éppúgy helyet keres magán kon, mint ő, s szembejön vele. Vörös hajú, kö pen szeplős és fehér bőrű, de már — nyilván me tos napozással — szert tett egy kis rózsás bev által a szája szinte világosabb, mint a bőre. Se zésű, puha, halványrózsaszín száj — a vörös nő ilyen. A lánnyal csak egy dologban volt részre mészet — egyébként csakugyan a vörös nő pr teremtette meg —, hogy világos, de hihetetl szempillával látta el. A fővilágosítónak vörös

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
1982. MÁR 20

1021

Lacza Márta: Földmunkások

MI

Tápl

Csirke, csirke

Csirkemell paradicsomszósszal

Hozzávalók: (4 személy részére) 4 evőkanál olaj, ételízesítő, 15 dkg mélyhűtött csirkemell, 15 dkg hagyma, 2,5 dl víz, paradicsompüré, 5 dkg

lét és felforraljuk. Végül átpasszírozzuk, és a csirkére öntjük. A rozmaringot és kakukkfüvet és borsot rászórjuk a húsra. Tetejére kevés vajjal megkent pergamentpapírt teszünk. Előmelegített sütőben erős lángon fél órát

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 DEC 17

1021

Lacza Márta: Putifárné

ből megzenésített dal
kitűnő érzékkel válas
irodalmi hagyományu
időszerű tanítást közve
sait. Nemcsak egyéni
tatását, hanem a magy
vedéseit is világgá kiál
mus Hungaricus-ban,
Vég Mihály zsoltárirat
és a második világhábor
kásénekkarok ajkán
akusztikája volt Berzs
gyarokhoz című kórus
Szabad nép! ismételt
nak.

A *Psalmus* születéséről 1963-ban Kodály mondotta: „A *Psalmus* versét a filológusokon kívül senki nem ismerte. Így derül ki, hogy azok a szálak, amelyeket az ember az életben akár öntudatlanul is követ, a végén valahol mégis összefutnak. Ha nem tanulmányoztam volna a régi magyar irodalmat, sose írtam volna meg a *Psalmus*-t, mert nem találtam volna rá a szövegére." Horváth János (az Eötvös kollégista társ, akit 1939-ben *János köszöntő*-vel ünnepelt) *A reformáció jegyében* című könyvében a „magyar zsoltár" megrendítő szépségéről szólva hozzátette: „Nem csoda, hogy megihlette a zeneköltőt is..."

Balázs [illegible]
vitatott sikerű *Cinka Panná*-t. Móricz Zsigmond *Pacsirtaszó* című színművéhez Kodály 1917-ben kísérőzenét írt, és a húszas évek elején operát terveztek Dózsáról is. Móricz szöveget írt Kodálynak *Odüsszeuszról* is, de ez nem bizonyult alkalmasnak megzenésítésre. Viszont Móricznak egy kis jelenete a *Székelyfonó* központi képének ihletőjévé vált.

❹

Kodály a Nyugat nagy nemzedékének tagja volt. Nemcsak életkora szerint, hanem mint a folyóirat munkatársa, s mint akit a korszak e legszínvonalasabb folyó-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JUN 18

LACZA MÁRTA

1021

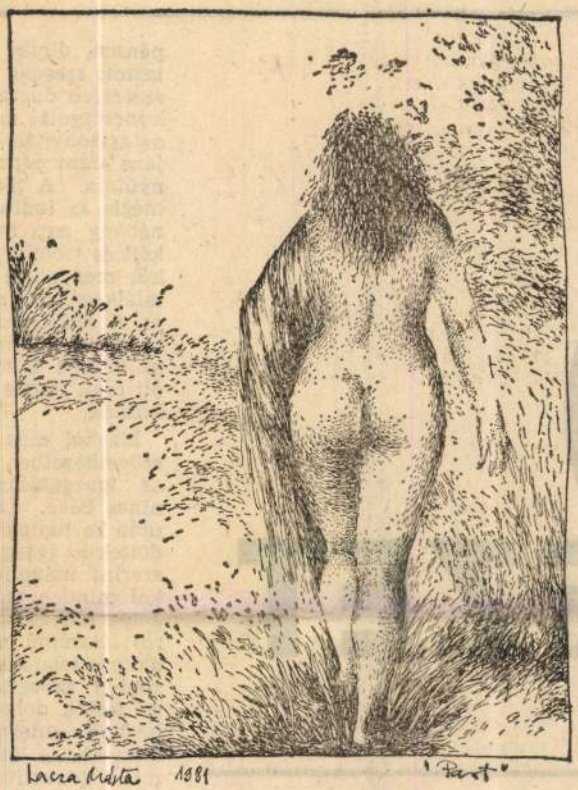

Lacza Márta rajzai

pénzen, direkt ilyen szolgáltatásra tartott szerelő, az igazolólapon tízszeresére duzzasztott munkáért kikuncsorgott magának borravalót; az asszonynak a gyerek óvodai díjára szánt pénzéhez kellett hozzányúlnia. A történet közreadását mégis az indította el, hogy a csap néhány nap múltával újra prüszkölt és trombitált. Kereste az elnököt meg akire ez tartozott, de a találkozáshoz nem volt szerencséje. A szövetkezeti irodában is óva intették: ilyesmit ne hozzon szóba az ünnepi küldöttgyűlésen, mert ott csak fontos közügyekkel foglalkoznak.

Máshol más a baj. A szomszéd szövetkezetben a tagok beleszóltak az igazgatóság dolgába, s azóta nincs béke. Sokadik próbálkozás után se tudtak megyegyezni a küldöttek az igazgatósággal. Egyiküket szerint utánanézettek hozzáértőkkel minden számoszlopnak, s rengeteg baj előugrott. Például: tízezres létszámú nagyvállalatnak nincs akkora telefonszámlája, mint a maroknyi szövetkezetnek; méregdrága festők dolgoztak olyan lépcsőházban, amelyik még festéket új kora óta se látott. Megkérdezték, miért közvetít jobb képet az elnökéknek a központi antenna, mint másoknak? Miként lehetséges, hogy némelyek a szövetkezet számlájára

nek.

A valamikori felügyelő így összegez:

— Általában egy időben volt az iparosok, a kiskereskedők és a lakók gyűlése. A gazdálkodás összegzésében nem volt jogom beleszólni, a lebonyolítás menetébe meg nem nagyon érdemes. Ha ragaszkodnánk a törvény betűihez, sose haladnánk. Kivárni az előírás szerinti létszámot ebben a gyűlésezéstől írtózó világban, fölér egy agyvérzéssel. A szervezők ezért igyekeznek is minél gyorsabban pörgetni. Céljuk, hogy legalább fölfelé legyen jó látszata a munkájuknak.

Ennél azért többet érdemelnénk.

Halk kopogtatás a kávészagú előszobából a párnázott ajtó félfájára. A pozíciós ember fölpislant a papírhegyek, színes naptárak és a külföldi újságok tornyai mögül. Emlékezve az egyezségre, azonnal a témára tér:

— Tisztáznunk kellene, valójában mit is értünk társadalmi megbízatáson. A szocialista rendszer kezdettől számol az önzetlen segítők seregére és sose volt szűkmarkú a vezetőivel. Kicsit álszentek vagyunk a megítélésben, de minden társadalminak nevezett munkának

EZET

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JÚN 4

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

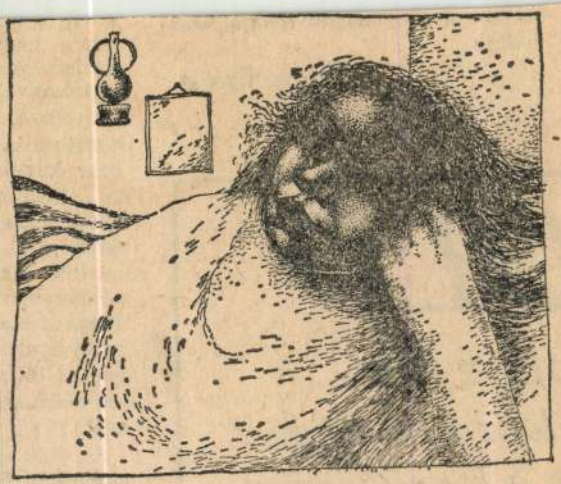

Lacza Márta: Délután, este

nálunk a cím magyar alakját használta.)

Kerényi György

OLD

olasz film.
olasz film nagy
en a lenyügözően
zumban új az az

A lap rövidesen egyik fóruma lett a jugoszláviai magyarság szellemi életének: irodalmi és képzőművészeti alkotásokat tett közzé, számos cikkben dokumentálta a Dráva-szög magyar falvainak néprajzi emlékeit, beszámolt a községekben zajló kulturális életről, az anyanyelvi oktatás eredményeiről. Az Eszéken ma 4500 példányban megjelenő lap *Tausz Imre* főszerkesztő irányításával elsősorban a Szlavónia—Baranya régió területén élő magyarság számára készül.

A jubileumi számban — címlapján Petőfi és Tito alakját együtt megjelenítő grafikával, horvát és magyar nemzeti színekkel — a lap régi

Hangversenyek

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR koncertje a Zeneakadémián, vezényel Charles Bruck, június 4-én

VIRÁGH ENDRE orgonaestje a Mátyás-templomban, június 4-én

A MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA koncertje a Zeneakadémián, vezényel Doráti Antal, június 5-én

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR koncertje a Zeneakadémián, vezényel Uri Mayer, június 7-én

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1981 FEB 28

1021

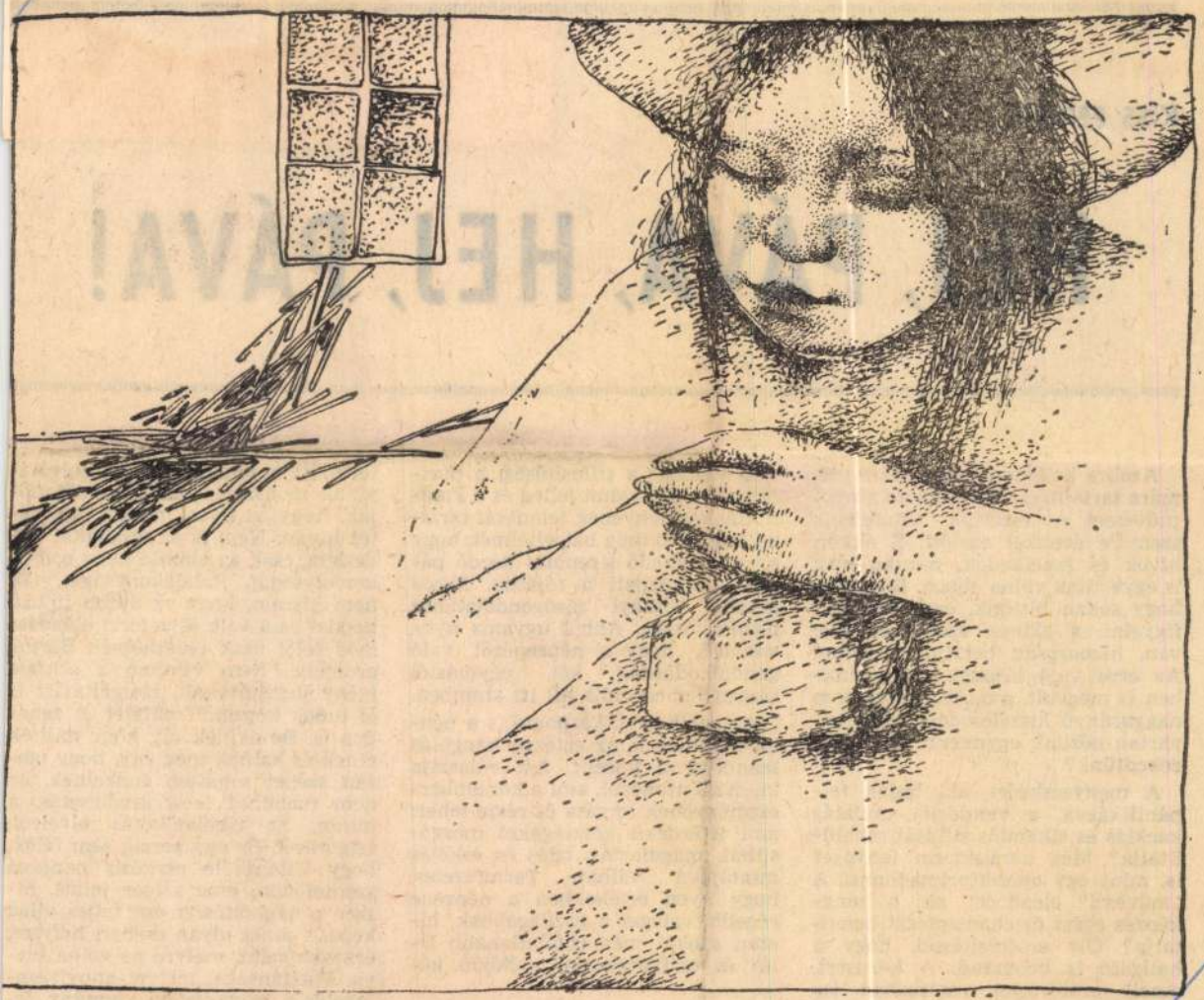

Lacza Márta: Utazás

KISS FERENC:

HEJ, PÁVA, HEJ, PÁVA!

Azokra kellene figyelni, akik számára tartalmas öröm forrása a népművészet — vetettük vitafeleink szemére évekkel ezelőtt. S akkor, hivők és kételkedők, mintha meg is egyeztünk volna ebben. Bizonyos, hogy sokan hittünk, csak oda kell figyelni, s akinek szeme és füle van, hamarosan belátja: érdemes. Az erre való készség vitafeleinkben is megvolt, s most a mozgalom nagyarányú kiszélesedése után, zavartan nézünk egymásra: ezért verekedtünk?

A menyecskéért, aki buján felpántlikázva, a vendéglői mulatás kackiás és sikamlós stílusát rehabilitálja? Még hamiskásan fenyeget is, mint egy operettprimadonna. A „művészi" előadóért, aki a hangképzés egész mechanizmusát bemutatja? Oly erőfeszítéssel, hogy a hallgató is beleizzad. A kórusért, amely oratóriumi ornátusban (az obligát ringásokkal), fekete dossziéból gyötri elő a különben szilaj és vidám „Dana danát", melyet lap-

tett mállást: a stílushűség, a puritánság, a mozgalmi jelleg és a kreativitás eszményének feladását bírálva fejezte ki ama balsejtelmét, hogy ez a vetélkedő a repülni kezdő pávát visszaűzheti a tojásba. Mégis inkább Vitányi zárógondolatához térnék vissza. Abból ugyanis nyilvánvaló, hogy a népzenéről való gondolkodásnak két, egymástól idegen koncepciója áll itt szemben.

Az egyik *értékközpontú*, s a népköltészethez is az értékre hangolás szándékával közelít. Azt választja ki, azzal azonosul, ami a kor embereszményének forrása és része lehet: ami létérdekű készségeket mozgósíthat, magatartás, ízlés és erkölcs mintájává válhat. Természetes, hogy ilyen értékekben a népzene régebbi rétegei a gazdagabbak, hiszen azokat még romlatlanabb ízlés és csalhatatlanul működő kö-

teendőt: a tömegek zenei kultúrájának módszeres alakítását. Mondják, hogy az ilyen munka tapintatot kíván. Nem is az erőszakot keveslem, csak az alakító kedv erejét, komolyságát, találékonyságát. És nem hiszem, hogy az újabb típusú népdal és a vele összeforrt előadásmód felől utak vezethetnek Bartók erdejébe. Nem vitatom a sokféle igény jogosultságát, szolgáltatást is el tudok képzelni sokfélét. A zenében is. De akinek fáj, hogy milliók élnek és halnak meg úgy, hogy igazán szépet sohasem énekelnek, az nem mondhat le a kiválasztás, a minta, az iskolaalkotás elveiről, szigoráról. És egy percig sem félek, hogy valamiféle aszkézis papjává szentelődöm eme szigor miatt, hiszen a népköltészet egy teljes világ képe, s nincs olyan emberi helyzet, érzésárnyalat, melyre ne volna szava. Puritánsága, melyet annyit emlegetünk, magasrendű vívmány, lepárlás műve. Róla szólva illő hát tömören is rögzítenünk:

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983. JUN 1 7

1021

Lacza Márta rajza

1983. JÚNIUS 17.

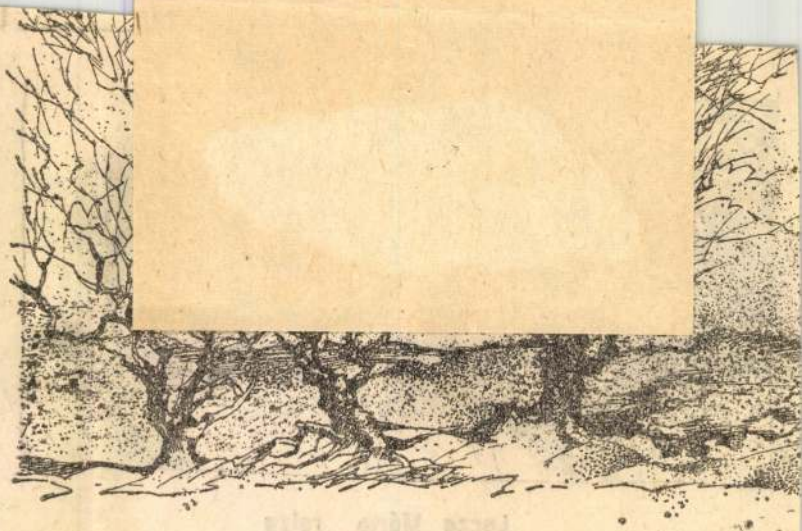

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1981 MÁR 13

1021

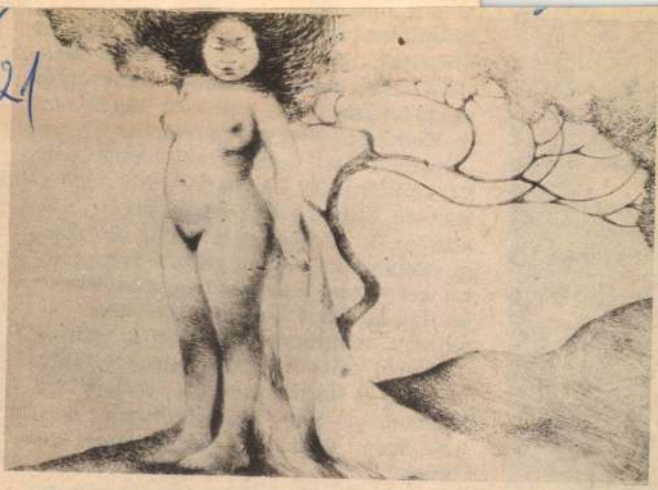

Csepeli képzőművészek alkotásaiból nyílt kiállítás a XXI. kerületi Csepel Galériában. A tárlaton grafikusok, szobrászok és iparművészek szerepelnek együtt műveikkel. (Képünkön Lacza Márta rajza: Tavasz.)

4

A Komárom megyei Sárisápon határon nemzedék ad egymásnak találkozót. Dunaújvárosban, a Bartók Művelődési Ház ad otthont a diákszínpadok találkozójának. Székesfehérváron, az Állami Zeneiskolában művészeti bemutatóra kerül sor. Szécsényben a művészet és ifjúság kapcsolatáról rendeznek kiállítást, bemutatót. Tolcsván a sportolni vágyó úttörők találkoznak. Nyíregyházán Ifjú Gárda Menetdalverseny lesz. Pásztón, a Váci Kötöttárugyár helyi üzemében Beszéljük meg címmel fórumot tartanak a fiataloknak. Az ország szinte valamennyi településén sor kerül ünnepi megemlékezésre, koszorúzásra, ifjúsági nagygyűlésre.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 DEC 1 2
ÉLET ÉS IRODALOM
L
1021

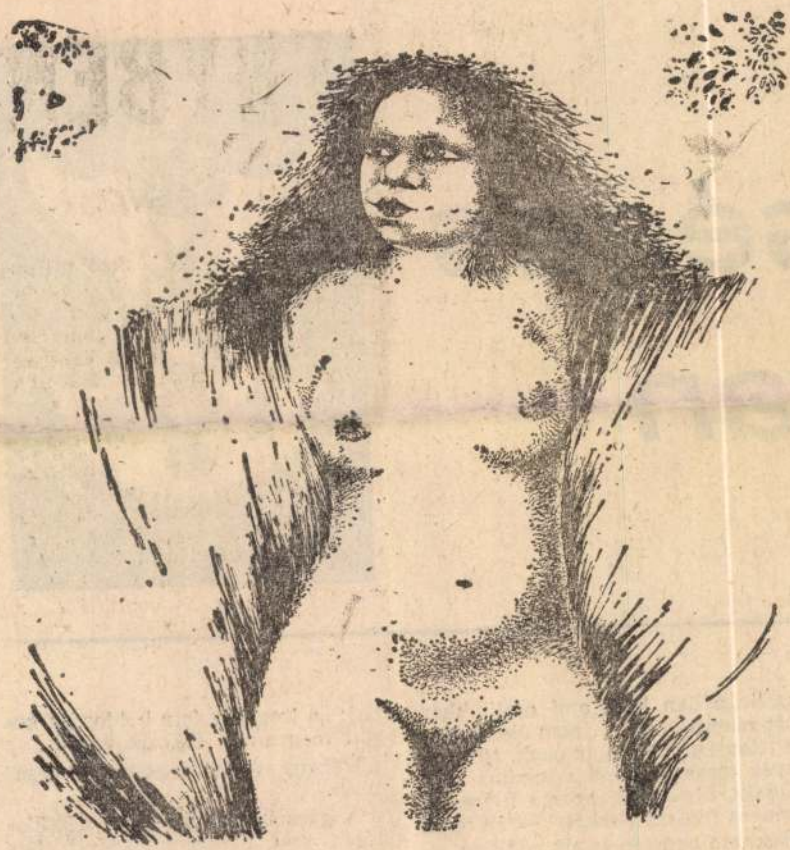

Lacza Márta rajza

dok

séges

van

szélirányban kell, ami esetünkben azt jelenti, hogy... nem elsősorban a jelenség, hanem az okok, előzmények megszüntetésére teszünk sokoldalú, átgondolt, hosszú időre érvényes intézkedéseket." — Ez idáig csaknem egészében elfogadható. — „Hogy mik volnának ezek? Nem tudom pontokba foglalni." Kész. Ennyi az összes pozitív indítványa. Terjedelmileg: egy kishír vagy egy baj: „a tragédia és a boldogság között még annyi fokozat van."

Néhány vázlatos gondolat végezetül.

A gyes bevezetése után a születések száma megemelkedett. Egy idő múlva visszaesett. Egy idő óta a fogyasztói árak rendszeres ütemben emelkednek. Nincs-é itt is valami összefüggés?

Nagy bajok vannak nálunk. Meg

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

L

ÉLET ÉS IRODALOM
1983 MAR 11

1021

Bp. 1081

Lacza Márta

Lacza Márta rajza

megvártuk, mert tudtuk, hogy Mityu késik-késik, de végül mégis mindig megjön.

Mityukám, remélem, tíz év múlva még mindig mondhatok efféle baráti gorombaságokat a születésnapodon.

Hegedűs Géza

pedig a tökéletes forma e
eszméjét keresi, előbb-utó
tökéletes semmihez. Az
festészet ultima rációja a
szon. Nem hiszem, hogy
old meg a filozófia, azt é
pográfia oldaná meg. K
zetekből olyan nagy ügy
mindnyájan ugyanazon
dörömbölünk. És a kapu
lik.

De hát mi végre az e
hő? Lev Nyikolajevics Tolsztoj gróf
összes műveivel sem lehet betömni
egyetlen éhező szájat sem. A világ

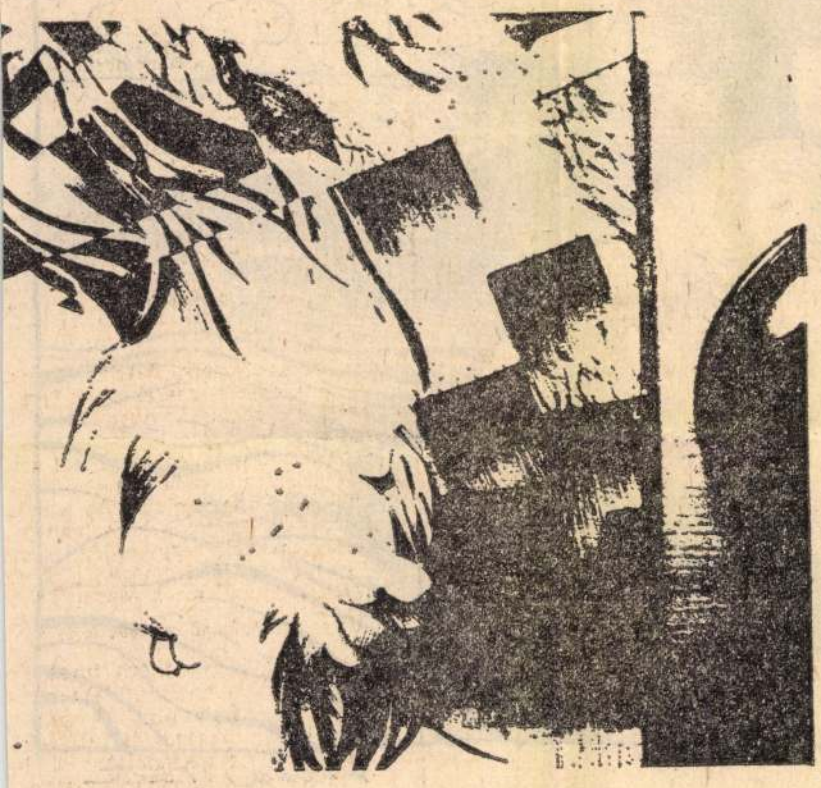

Kovács Péter Balázs rajza

csak állami papíron, [illegible]
non. Kivonni magát az állami támogatásból csak a lejmoló tudja. Ő is csak addig, míg az állami szeretetotthonra, vagy az állami elfekvőre nem kényszerül. Az ellenzéki gyereke is állami bölcsődében kap vagy nem kap helyet. Legjobb, ha nincs gyereke. Lakást — még a pénzünkért is — az állam valamelyik szerve ad, vagy nem ad. Tehát ne kívánjunk fedelet a fejünk fölé. Egyetlen konzekvens ellenzékiség lehetséges: az öngyilkosság. De az öngyilkos, szegény, a legnagyobb konformista: belenyugszik a változtathatatlanságba, csak magát öli ki belőle. Vég nélkül ismétlődik kicsiben, kutyakomédiában, Tolsztoj dilemmája, akinek azért volt módja és ideje elítélni a feudalizmust, mert maga feudális nagyúr volt. Míg jobbágyai szerették, és röhögve kihasználták a patriarchális viszonyt, amelybe uruk lelkiismeretfordulása révén kerültek. De mindez nem változtat azon, hogy az irodalom rendeltetése: minden létező és létezés tökéletlenségének kimondása.

Mit tehet az egyén az államban? Szelektál. Ezt elfogadom, azt nem fogadom el. Ezt végrehajtom, azt elutasítom. Ezt még igénybe veszem, arra nem tartok számot. Az állam is válogat. A kormánypárti is szelektál. Érdeke szerint is. De pusztán jóízlésből is. Most éppen ő kell nekem. Máskor más. És ismét előttünk a milliárd változat, az örökösen nyüzsgő tenyészet, ahol az ember maga dönt, hol így, hol úgy, hol ezt bánja meg, hol azt, és köz-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 MÁR 4.

1021

EX LIBRIS

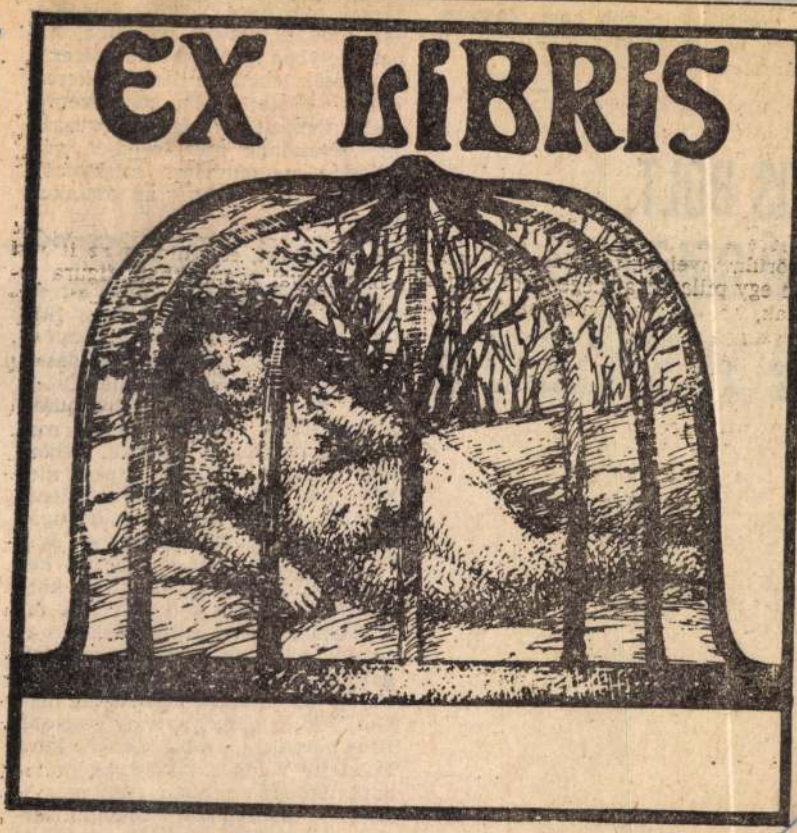

Lacza Márta rajza

szerűségüket, de Salamon Bélára gondolva inkább nem teszem. Mert, ha én egyszer kinyitom a számat...!

— kár —

KIS BOLT, JÓ BOLT?

Arról tudósított a napokban a rádió Kaposvárról, hogy a közelmúltban szinte ugrásszerűen nőtt

E mai fordulatnak azonban részére nyúlnak az előzményei.

Hosszú évekig alig „vette észre", a falusi kiskereskedelem, hogy 1956 után bár fokozatosan, de alapvetően megváltozott az agrárgazdaság és a falusi térség helyzete. Csökkent az önellátás, gyarapodtak anyagiakban a falvakban élő mezőgazdasági foglalkozásúak, miközben megnőtt közöttük a nem mezőgazdaságból élők aránya. Ellentmondás támadt tehát a falu anyagi ereje, lakóinak igényei — és a falu egy ideig szinte stagnáló kereskedelmi ellátása között. A közlekedés viszont olcsó volt. S a falun lakók nem kis részének, ingázóként, nagyobb településeken dolgozván, módja nyílt ott bevásárolni. Így az ellentmondás sokáig nem éleződött ki annyira, hogy nagyobb rugalmasságra, jobb árukínálatra késztette volna a kis falvak boltosait. Később azonban csak megindult — részben kereskedelmi érdekből, részben inkább politikai felismerések nyomán — a falusi kereskedelem fokozottabb fejlesz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1981 MÁR 7

1021

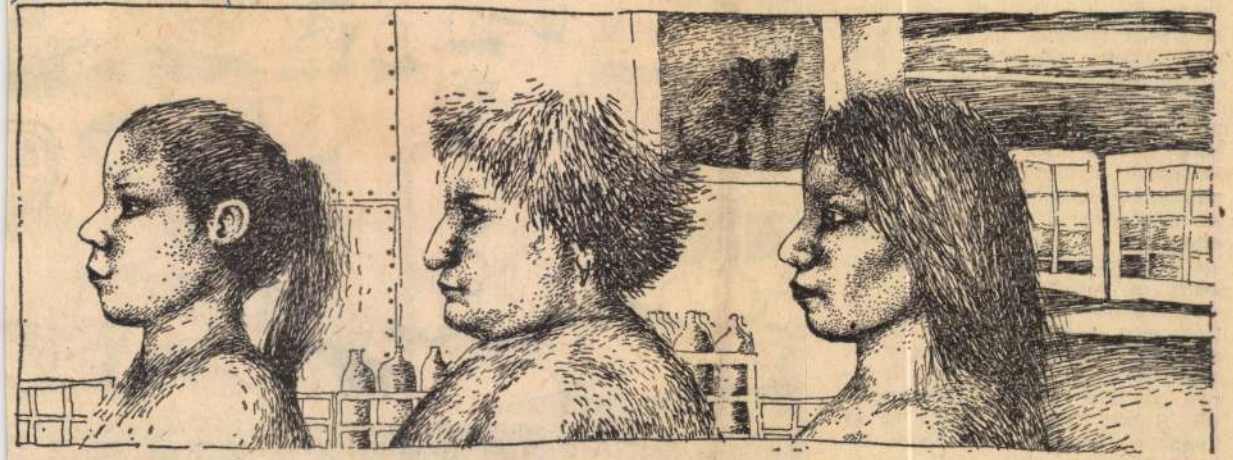

Lacza Márta: Üvegvisszaváltó

1981. MÁRCIUS 7.

közelebb ment az eladóasztalhoz, s anélkül, hogy eszébe jutott volna fölfedni kilétét — a Magyar Rádió egyik sűrűn megszólaló riporternője —, halkan, de igen erélyesen kikérte magának, hogy egy üzlet alkalmazottja ilyen hangot merjen használni a vevővel (aki ezt ráadásul nem is provokálta semmi módon, ha csak azzal nem, hogy *venni akart.*) Fellépése a többi vevő egyetértő morgását, megjegyzéseit váltotta ki, miközben ő sarkon fordult és elhagyta az üzletet; nem volt kedve ezután e helyen bármit is kérni és vásárolni.

A harmadik esetben e sorok írója elég élesen és nem éppen szelíden hozta tudomására a két suhancnak, hogy mi a véleménye az ilyen tréfák természetéről. S bár meg is kapta rá az ilyenkor szokásos, pökhendi viszontválaszt az elkövetőtől, atrocitásra végül is nem került sor. Talán azért, mert túl sokan voltak az utcán, talán azért, mert a má-

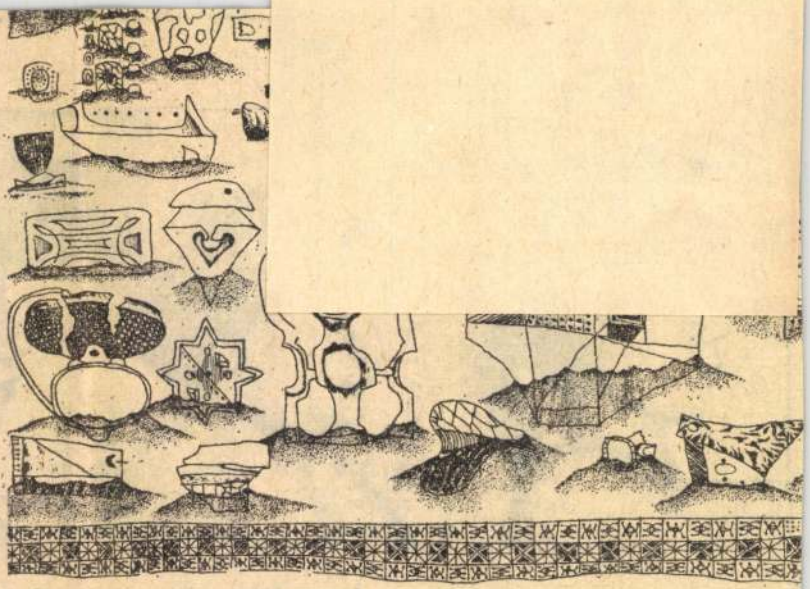

Szemethy Imre: Török áfium

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1981 JUN 2 8

veg — hogyaszongya, mar me- nalok.

1021

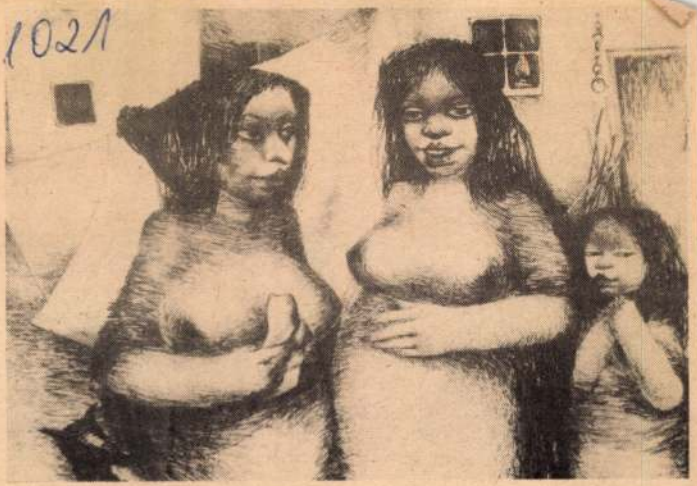

Lacza Márta rajza

... a nap
...zerkesztő:
Gruss und
...st zenés
...ánságmű-
... németek
...erkeszti és
... és Hart-
Műsorzá-

...n. — sz.)
...műsora. 1.
...2. Az el-
...sz.) 8.20:
...k műsora
...top! (sz.)
... története
10.35: Lé-
... két rész-
...0: A ken-
...ukk leg-
...n. — sz.)
... várnai bo-
... a gála-
... vadon vi-
... (ism. —
... tvúkanyó.
Önök kér-
...ám. 16.15:
...uk (sz.)
...0: A Kö-

...Eti mese (sz.)
(sz.) 20.00: Híre
Wilder-sorozat:
rón szereti. A
22.05: Sporthírek
tók: Kontrasztok

JUGOSZL...

10.00: Barázdá...
sor. 11.00: Az ...
Japán játékfilm.
filmek. 12.30: ...
13.00: Földmúvel...
Jugoszlávia, jó ...
Stúdió 071. 15.30: Dingó, a vadkutya — szovjet játékfilm. 17.00: Vasárnap délután. 18.40: Szállodai szolgáltatások — amerikai játékfilm. 19.55: Miki egér műhelye — rajzfilmsorozat. 20.00: Zágráb 80. Animációs filmek szemléje. 20.27: Ma este! 21.00: Partizán halórai — drámasorozat. 22.00: Törökországi képek — dokumentumriport. 22.30: A maga módján — szórakoztató zene. 23.05: Sportszemle.

MÁSODIK MŰSOR

18.45: Vízilabda. 19.45: Dokumentumműsor. 20.27: Ma este. 21.00: A Nap kapuja. 22.10: A stúdió ötödik oldala.

dig Jánosházán húzzák a lottó esedékes heti nyerőszámait.

időjárás

Várható időjárás vasárnap estig: Változóan felhős idő. Főként szombaton szórványos zápor, helyenként zivatar. Időnként megélénkülő nyugati szél. Erősödő felmelegedés. A várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 12 és 17, legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 25 és 30 fok között.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 JUN 1 1.

SOMOGYI NÉPLAP

1021

Lacza Márta rajza

ántúlon

volt román, német va
szlovák származásu. „Te
ilyen volt a magyar »elny
mó intézmény« a századf
dulón" — válaszol a szu
jektivizmustól nem mentes
véleményekre a neves pécsi
tudós. A dunántúli szlovák-
ság és németség, valamint a
szerb, a horvát és a szlovén
nemzetiség letelepülésének
körülményeit, életmódját,
nyelvhasználatát ismertető
töb kutató is hasonló követ-
keztetésekre jutott.

Hallatlanul izgalmas, a
köztudatban még korántsem
eléggé „felszívódott" szem-
pontot adott a további vizs-
gálódásokhoz Jelesnapi szo-
kások az *észak-dunántúli*
szlovákoknál című előadásá-
val *Lukács László*. A du-

Richard Attenborough rendező két évtizede dédelgette magában Gandhi életének filmre vitelét. A terv megvalósult, és óriási diadalt aratott az elkészült mű: nyolc Oscar-díjat ítéltek alkotóinak, többek között a rendezőnek, az operatőröknek, a forgatókönyvíróknak. A legjobb férfialakítás díjával Mahatma megszemélyesítőjét, Ben Kingsleyt tüntették ki. Kiválasztása a címszerepre igazi telitalálat: Kingsley anyja angol, apja indiai; elmélyülten készült

Ben Kingsley, kítója a filmb

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 DEC 04

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1021

Lacza Márta: Csepeli házban.

a háztáji. Mit tartanak szívesen odahaza a pölöskeiek?

házat épített, dolgozni jár a gazdaságba, a gyerekek iskolában tanulnak.

váth Józsefnétől. Láttuk, éreztük, hogy még sok mindent

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 AUG 27

Bodri Ferenc

1021

Lacza Márta rajza

teremtő igyekezetével, s a mítoszt tápláló titkokat föl nem fedi a közönség előtt.

Bános Tibor erre vállalkozott, amikor *Pályák és sorsok* című portrékötetében sorra megidézte tizenkét tegnapi színészünk húsvér szellemárnyát. A mai pályaválasztóknak címezte könyvét, akik „újszülöttek" lévén, nem láthatták színpadon a tegnap sztárjait, így azok ugyanolyan távoliak számukra, mint a századelő kedvencei. Bajor, Törzs, Rátkai, Tőkés, Rajnai, Gózon, Kabos Gyula, Kiss Manyi, Sárdy, Básti Lajos, Domján, Latinovits — a névsor színháztörténeti folytonosságot érzékeltet, amint a huszadik század első és második felének színészgenerációi stafétaszerűen találkoznak, majd elválnak egymástól. Közben bepillantunk a háború előtti színházi világ kulisszái mögé, ahol magánszínházak rivalizálnak egymással, és üzleti szempontok alakítják a műsorpolitikát.

Tanulságos történelmi leckék ezek az érdekes életrajzok, hiszen Klaus Mann—Szabó István Mephistója után már nem lehet úgy visszatekinteni a harmincas-negy-

padlásán bujkált; T
négyesztendei mellő
tében „mesterséges
tett"; Kabos Gyula
elől Amerikába emi
remenni és meghaln
pedig — amolyan
magyar Marlene Di
az ukrán harcteret
színházzal, hogy „h
öntsön" a katonákb

Akik az ötvenes é
tek a pályára, a háború pokla helyett saját alvilágukat bugyrait járták végig. A „fájdalmat mosollyal kifejező" Domján Editről kevesen tudták életében, milyen zárkózott és magányos. Azonosították könnyűvérű szerepeivel, pedig távol állt tőle a frivolitás. Gyöngédsége, galambhangja egy eltökélt irgalmatlan puha páncélja volt. Legutolsó, kifürkészhetetlen tette rá a bizonyíték.

Latinovits Zoltánt már életében végigkísérte „a nagy összeférhetetlen" legendája. Most, a Bánosféle pálya- és sorsanalízis föltárja a mítosz valóságmagvát. Egy rendkívüli színészegyéniség igazi csapat és testhezálló feladatok után vágyik, de színházjobbító álmait

vek, mint A fűhárfa, vagy az is
kolát teremtő Hidegvérrel, és szá
mos novellagyöngyszem után sen
hogy beevezett a halhatatlanságb
hogy most már csak gyártania ke
a sikeres termékeket. Depresszi
lett, legszívesebben újraírt volr
mindent. És akkor rájött, hogya
folytassa: azt a rengeteg ismer
tet, amit az írásról (nyolcéves k
rától, szisztematikusan, napon
gyakorolva, mint a hangszerek vi
tuózai) összegyűjtött, *egy* adott fo
mában kell kamatoztatnia, „mi
den energiát és esztétikai izga
mat felszabadítva, ami az anya
ban benne rejlik".

Mi mindent tud Capote, am
most egyesíteni igyekszik? Ott le
ni, ahol történik valami, fonto
nak és jelentéstelinek megélni
leghétköznapibbat is, befogadni
értelmezni az extrémet, s legf

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓMEGFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 FEB 19

1021

Lacza Márta rajza

va, akik azonban jó
népdalesteken és az
képviselő itt tartott
vesznek részt. A
üzemi vállalatok a h
rangsor szerint szár
ványokat osztanak, a
pír tulajdonosai ingyen látogathat-
ják a filmszínházakat. A fürdő-
városok kedveskedése az arra mél-
tóknak: állandó strandbelépő. Az
ünnepi heteiről híres alföldi tele-
pülés idegenforgalmi hivatal pe-

egyik rubrikában jelez takarékos
ságot, valahol másutt — igaz, ne
hezebben kimutatható — pazar
lást.

A gyárigazgató kedvezménye

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVÁNOVIC
Szerkesztőség: Budapest,
KÉZIRATOKAT É
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALA
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazg
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: a hely
Könyv- és Hírl
Előfizetési díj havonta

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 MÁR 19

/1021

Lacza Márta rajza

kolt, földszintes egű magánnyűglődéseit.

Személyes rokonszenv fűz a meglepően tartós sikerű *Csigalépcső*höz is. Főhőséhez, Benkő Lajos könyvtárnokhoz hasonlóan én is szakasztott így vészeltem át, nagybútoros albérletekben, egyedülvaló lányok házassági reményeit akaratlanul fel-felkeltve a családtól különköltözés meg a különélési pótlékosság bizonytalan státusát, s közömbös kollégákkal súlyosbított periódusait.

Remélem, utóbbi két példámmal érzékeltettem, hogy az ötvenes éveket úgy-ahogy kibíró (magát egyébként „budapesti tükének" valló) Bárány Tamásnak mennyire erőssége a megzavart intimitás bemutatása, az otthonias elviselhetetlenség, a zárt fedelű familiáris fortyogások, a hivatali falak-behatárolta, személyiségkivégző négyszögek ábrázolása...

Első nagyobb szabású regénye, a József Attila-díjat hozó *Húsz*

deklődése mostanában történelem felé fordul ság erre a római Brut tömör kisregénye, *A b* felül (szerintem a k jobban) frekventálja k faját, az... *és így tovább* ben összegyűjtötteket folytató paródiáit. Negyvenéves prózaíró pályájának ezen a virtuális állomásán mintha már nem érdekelnénk annyira őt, mint amennyire szívesen bíbelődött viselt dolgainkkal — egyre boldogabb emlékezetűnek tetsző — társadalmi konszolidálódásunk alatt.

Ezért szeretném most, dolgozószobájába behajolva megzavarni egy jókora torokköszörüléssel, s további köztünk-működését igényelve, magunkra mutatni: Tisztelt Barátom, és barátunk Bárány Tamás, kérjük, szemrevételezz bennünket, nyolcvanas évekbelieket is!

Iszlai Zoltán

tásban is megjelenik. Hogy kellene egy mai *Korunk*. Gaál Gábor hiányzik, gondolatainak folytatása azonban társadalmi szükség. Kritikai-politikai fütykös csattan a hátán, még mit nem?! Hiába mondták — ez alkalommal Sütő és Földes László —, hogy csak a „bambán pufókarcú" prózából volt elegük, a muszáj-ujjongásból. Fejükre gyúlt a szalma. El is éghettek volna alatta.

Nem tudom pontosan, mikor kezdte írni Sütő András a naplóját. Csak a bejegyzés dátumaiból látni, hogy ez idő tájt kezdett fontos közéleti irodalommá válni, ami beleírt; megjelent cikkeinek kommentárjává, mintegy folytatásává homályba borított végződéseként a nyilvánosaknak.

49. Lacza Márta: Meditáció
litográfia, 41,5x37 cm

50. " Falu, litográfia, 47,5x31 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor

AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

1.500.

1.500.

Éhen Gyula, a költő

Éhen Gyuláról szinte mindenki tudja, hogy a modern Szombathely megteremtője. Az már kevésbé ismert, hogy fiatalabb éveiben költő is volt, akinek verseskötetei, sőt színdarabjai is jelentek meg.

A múlt század második felében többen akadtak a vidéki városokban elsősorban orvosok, jogászok, tanárok, hivatalnokok, akik napi foglalkozásuk mellett ki-ki rándulgattak a költészet *virányos* mezejére. Ők töltötték meg a mindinkább szaporodó vidéki lapok *„Tárcza"* rovatait versekkel, elbeszélésekkel. Ehhez a körhöz tartozott Éhen Gyula is.

Már pápai diák korában verselgetett, az önképzőkörben díjakat nyert. Visszakerülve Szombathelyre, mint ügyvéd és városi képviselő tevékenykedett, miközben előbb a *Vasmegyei Lapok*, majd a *Szombathelyi Lapok* szerkesztője lett 1891-94. között.

Verseskötetei saját kiadásában élete delén jelentek meg, 1889-ben a *Régi dalaimból*, 1893-ban pedig az *Elfeledt dalok*.

Mindjárt szögezzük le, nem volt különösebb költői tehetsége. Költészete a reformkori almanach lírában gyökerezett, melynek jellegzetessége volt a mesterkélt, ünnepélyes, finomkodó nyelv, a szentimentalizmus, a kicsit avittas formák mondatfűzésben és szókincsben egyaránt:

Szende gyermek szűz kedélye
Ifjú szív, mely hőn szeret,
Buzgó aggnak halk fohásza
Vágyva, tűrve kér eget.

Bár Petőfi népiessége hatott rá, próbálkozott népdalokkal is, életkörülményei és az irodalmi hatások, melyekhez Reviczky érzelmes költészete is hozzájárult, ezeket teljesen háttérbe szorították. Ezen nem csodálkozhatunk. Ha felütjük *Endrődy Sándor: A magyar költészet kincsesháza* (1912) című antológiáját, a kortársak között legalább két tucat hasonló szellemű költőt találhatunk Ábrányi Emiltől Büttner Linán át Vargha Gyuláig. Ez a stílus divatos és általános volt, s ebben a körben Éhen Gyulának nincs szégyenkezni valója, mert vannak olyan ihletett percei is, amikor az élmény és érzelem valóban verssé válik.

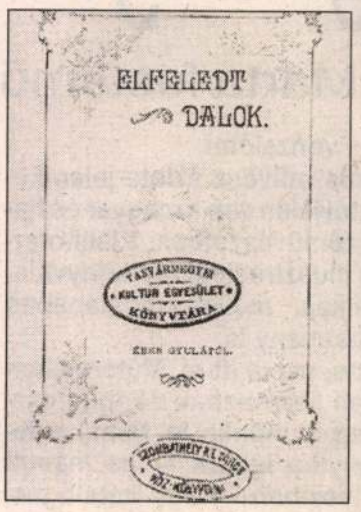

A népdalokhoz hasonlóan ez a költészet is felhasználja a természet képeit érzelmek kifejezésére, s elsősorban az ősz, a szomorúság az, aminek a verseket át kell szőni, mert az olyan megható, olyan szép, olyan elringató:

Halk szellőnek lassú szárnya
lebben;
Suttogása alig hallható. —
Haldokló nem piheg
csendesebben,
Kinek lelke égbe szárnyaló.

Mennyi bánat szól e
suttogásban!
Hangját csak a vesztes
érti meg...
Hisz bánat van
a levélhullásban,
Melyet letép őszi förgeteg.

Azonban Éhen Gyula életében történt olyan esemény, amely ezt a megjátszott szomorúságot igazzá s így őszintévé avatta. Harmincas éveinek közepén elvesztette feleségét, két kicsi gyermekével egyedül maradt. Ez a családi tragédia egész költészetét átszőtte; *Cyprus-levelek* címmel versciklust írt, mely — ha forrását Petőfi *Cipruslombok*-jában találjuk is — egyéni sajátosságokkal telítődött.

Kevésbé sikerültek társadalmi kérdésekkel foglalkozó versei, melyeknek nem igazságában, hanem közhelyszerűségében és stílusában van a hiba:

Drága ruhás úrnép előtt
Megnyílnak a termek,
S míg ők vígan,
s jól mulatnak,
Éhezik nő, gyermek.

Szedtek is ám össze-vissza
Jövedelmet szépen.
De mire a néphez jutott, —
Meghalt fele — éhen!

Mintha Pósa bácsi gyermekverseit olvasnánk.

Ugyanezt mondhatjuk hazafias verseiről is.

Járjak bárhol: völgyed,
bérced,
Szívem, lelkem
visszavonzzák...
Én előttem te vagy csak szép,
Drága hazám,
— Magyarország!

Hogy e kisvárosi költőknek mi volt a szerepük és jelentőségük, azt Kocsis László emlékezése jól megvilágítja, aki a század első évtizedében volt a szombathelyi gimnázium diákja.

„Két költő élt akkor a mi tágra nyílt szívünkben. Éhen Gyula polgármester úr s Stamborszky Lajos orvos úr. Azóta se csodálkoztam úgy emberi dolgon, könyvön, rímen, mint amikor ennek a két szombathelyi költőnek verseskönyve az ifjúsági könyvtárból kezembe került. Talán az új diákok és új poéták közül senki sem forgatta azóta annyit — ha még megvannak — ezeket a verseskönyveket, mint ahányszor kezembe vettem Éhen Gyula és Stamborszky Lajos verseskönyvét, az Elfeledt Dalokat és a Tempi Passatit. Nekem Éhen Gyula és Stamborszky Lajos volt az élő költő. Szavaltam ifjúsági ünnepélyen Aranyt, Ábrányit, Endrődit, olvastam Vajdát, szerettem Reviczkyt, de milyen messze voltak a kisdiáktól ezek a beérkezettek a szombathelyi költőktől. Hányszor megálltam Éhen Gyula Szily János utcai háza előtt, ha nem másért, csak azért, hogy lássam a költő ablakát... Mit tudtam én akkor, hogy Éhen Gyula a modern Szombathely megalapozója, mikor én csak 2-3 strófás verseiben láttam az életet s az élő költészetet."

Éhen Gyula később tudományos művekre fordította idejét, s ezek a művek alapvetőek Szombathely és Vas megye történetében. E művek megszületésében bizonyára szerepe volt a költőnek is. De nemcsak ebben. Abban is, ahogy a világot nézte. A múlt század jeleseiben volt valami emberi teljességre törekvés. Nem lehet véletlen, hogy annyi politikus, gazdasági és közigazgatási szakember művelte a szépirodalmat — Eötvös, Arany László, hogy csak az egészen nagyokból valakiket említsünk, s a kisebbek hosszú sorát találhatjuk pl. Nemeskürty: A kőszívű ember unokái című munkájában — s ez bizonyára szerepet játszott abban, hogy a technokrata gondolkodás túlzásaitól a költészet, az érzelem megóvta őket.

Éhen Gyula mint politikus maradandót alkotott, s vele megmarad a költő is, aki egy kor lírájának jellegzetességeit őrzi a vasi irodalom történetében.

Ács László

---

polt

Valami hófödte, mókus-barna mosoly vetül kiugró pofacsontjaira, s onnan az én egyre zavartabbá-zavarosabbá váló lelkemre... Szinte kívül hordja még a NOS RECTOR-i lélekmentő diplomát! Köszönöm! nagyon kö-kö-köszönöm... De tán nem is tudja, mi vár önre! Nem a kis nőcskékre gondolok, akik (ó az áldott női öl!) szívesen megosztják, két haláleset között, az idegölő készenlét, s az esetleges kudarcok fáradalmait — nem! Vesszőparipánkra: a „manira"...

Látja kérem, ezért nem bandukoltam ki az erdőbe. Meg aztán hol találnék megfelelő odvas-fát? Kalyibát nincs erőm csinálni; építtetni, meg egyáltalán! Minden vagyonom borrá, sörré, stb. változott. Ama bizonyos NÁZÁRETI „csak" egyszer tett hasonló csodát, de azt is — mint a legtöbb szavát — félreértették... Talán ez okból nem lettem szerzetes — sem! Már régóta mondogatom: barátaim, nem kell, nem szabad rakétákkal megtűzdelni a Földet! De ha mindenáron ELSŐSZÜLÖTT FIÚ akartok lenni, akit az ÚR, mivel okosabbat nem tehetett — megjelölt, és mondá: „Aki Kaint megöli, annak hétszeresen kell lakolnia", nos, akkor legalább térjetek vissza a Természethez! (Azt a franciát, Rosszó? Ruszszó?, nem emlékszem a nevére...) TÉRJETEK VISSZA A KŐBUNKÓHOZ... Azt go-go-gondolom, eltértem a tárgytól. De... szétszórt vagyok. Mentment-mentség csak a születésemre és az utolsó sóhajomra van. Ami meg e két pont között végbemegy — merő magyarázkodás. Persze. A Hivatal! Az árnyék is napozott, mikor megszámoltam a Városháza lépcsőit, és kiértem a „hős-vértől-pirosult-gyásztér-sóhajtva-köszöntlek" dallamos nevű térre. Már feledtem a dundi anyakönyvvezetőnő blúzán átsejlő keblek csőreit... Bizony, doktor úr, szívesen elidőztem volna; hátha megszemlélhetem, kisimogathatom barnás bőrtokjukból mind a kettőt! De eh! akkor újfent a T. Bíróság elé állhatnék — pár hónapja jegyeztettem be a hatodik válásom tényét...

A név! A MEGTALÁLT NEVÜNK izgatott. Az került mohó szemem elé, a kitárt szárnyú, súlyos anyakönyvből — mert semmi más igazolványnak, vagy más szóbeli felvilágosításnak nem hiszek... Néztem és láttam a NEVET! Ismerem? Kire emlékeztet? Apámra — nem! Magamra — nem! Téboly. Enyyire beteg vagyok? Mintha egy nagylyukú rosta volnék: minden ki-hull-hullt belőlem...?!

Ó, professzor úr! ugye, megtalálom egyszer? Ugye, nem lehetek ennyire kegyetlen az emlékeimhez?! Vagy cs-cs-csupa befalazott u-u-urna árválkodik a koponyámban?...

Dobosi Valéria

Ami utánad itt marad

a karod íve a levegőben,
félbemaradt, suta mozdulat,
nevetésed göcögő zenéje,
s ahogy homlokodra hullik a hajad

elsimítod, mint félszeg kisgyerek,
a tenyeredbe hajlított ujjad,
talán akaratlan, de megremeg,
s egy toll nyoma körmöd holdja alatt

szó szó után, mint hullámzó moraj:
leesik, felbúg, de el nem veszik
őrzik emlékezetem rejtjei

nem tudhatom a holnapunk hol van,
de a tegnap fényei itt égnek
bennem, mint egy láthatatlan könnycsepp.

Az ősz még ellenáll

Köd füstölög a nyárfák avarján,
ázik a színevesztett, lágy falomb.
A tócsát gyűrött kincsek takarják —
ami tegnap még öröm volt, ma gond.

Lassan készíti már puha vackát,
s belénk fészkel a tél, csak az álmok
őrzik nyárfa lombok fanyar szagát.
Minden, ami a múlt olyan távol.

Befödi gyarló képzeletemet,
s fehérre festi minden léptemet
láthatatlanul és vakon a tél.

Fényét veszti az utolsó lámpás,
de a fakóra csendesült nyárfás
fanyar szagát még röpteti a szél.

Lacza Márta

A szemem a leghangsúlyosabb

Vendégségben Lacza Márta festőművésznél

Lacza Mártát még az (eleinte a Nagy László által kép-szerkesztett) ÉS-ben kellett először észrevenni. A kordivattal ellentétes nőalakjai vonzalmat és elutasítást egyaránt kiváltottak. Székely András szeretettel teli nemes egyszerűséggel Laczamacáknak titulálta figuráit.

Bizonyára azért szerették, szeretjük, mert a sokak számára elérhetetlen szilfid karcsúság örökké álom marad, s minden törekvésük ellenére dundik lesznek. S ezeket a jó húsban levő, mifelénk deréknek tartott asszonyokat jeleníti meg. Bennük nagyon sokan önmagukra ismernek.

Ezért is lehet a vonzalom!

A festő-grafikus művész szinte jelentkezése pillanatától jelen van a magyar és határon túli képzőművészetben. Kiállítótermek falain, és illusztrációkkal a könyvkiadásban. Grafikája mellett mostanában mind több a festmény is.

Csepel szülötte, ma is itt él. Műtermében példás rendben sorakoznak a képíró eszközök és elkészült munkái is. Nem kérdezem, de bizonyára létezik — ha másutt nem, hát bensejében — egy katalógus, amely pontosan nyilvántartja, mit csinált eddig.

— Kicsoda a Lacza Márta?

— Hát... nem is tudom. Talán a hétéves korombeli lábtörés „hozta elő" a mai Lacza Mártát. A két hónapig húzódó betegeskedés alatt adtak a kezembe papírt, ceruzát, hogy csináljak valamit.

Ekkor tűnt fel a családnak, hogy mennyire szeretek rajzolni. A mai pályám gyökere valószínű ide vezethető vissza. Nyilván nem azért rajzoltam gyerekként szívesen, mert erre a pályára készültem, de tény, később már előttem nem is volt más alternatíva. Igaz, nehezen indultam. Az általános iskolából a képzőművészeti gimnáziumba kellett volna jelentkeznem, de nem is nagyon tudták, hogy van ilyen. Rossz helyre küldték a jelentkezési lapomat. Egy évet így késtem. Az érettségi után pedig először a kirakatrendező iskolát végeztem el. A Képzőművészeti Főiskolára csak negyedszerre vettek fel. Festő szakon végeztem 1974-ben.

Műterem hiányában festőként nem kezdhettem meg pályámat. Rajzolni kezdtem. Előbb tussal, ceruzával, majd színes ceruzával. Ez hasonlított leginkább a festészethez.

Ekkor kezdett tudatosulni bennem, hogy nekünk nőknek a 20. század végére rossz lett a helyzetünk. Rossz, mert el kellett veszítenünk nőiességünket. S ha így van, akkor „vége a világnak", mert fölbomlik a megszokott rend: a nő nőiességét, a férfi a férfiasságát veszíti el.

Én erre úgy reagáltam, hogy a verdikt-szerű szépségideállal szemben igyekeztem megjeleníteni a telt asszonyokat, lányokat. Nem tudtam elfogadni akkor sem, most sem a manökentípusú szépségideál kizárólagosságát. Én a másságot kerestem, a másságot kívántam megtalálni, szépnek ábrázolni ezekben a nőkben. Sok emberben örömet váltott ki, mások megkérdőjelezték: hogy jövök én ahhoz, hogy ilyen előnytelen nőket szépnek ábrázolok.

— Milyenek a Lacza-féle nők?

— Milyenek? Szeretném, ha ők vinnék tovább évszázados, évezredes szokásainkat. Az otthonteremtő melegséget, amely ma fontosabb, mint valaha. Az anyaságot, azt a megbízható hátteret, amelyet csak az anya tudja adni gyereknek, férjnek, hozzátartozóknak.

— Honnan ismeri őket?

— A gyermekkoromból. Akkor még nagyon sok asszonynak az otthona volt a munkahelye. Nekem szerencsém volt úgy felnőni, hogy mellettem volt az anyám. Gyakran jött hozzánk a szomszédasszony is. Körülvettek, biztonságot adtak. Különös világ volt. Később persze mind többen eljártak dolgozni, s napközben egyre több helyen kiüresedtek az otthonok.

— Úrinőket, proletárasszonyokat rajzol?

— Mindenféle van közöttük. Érdekes része volt ez a városszéle a fővárosnak. Családi házak álltak itt jobbára. Sokfelől jöttek ide az emberek. Igaz, akkoriban még meglehetősen falusias rész volt ez. Sajátosan zárt világ is alakult ki itt. Az emberek többsége a szigeten lévő 3-4 üzembe járt dolgozni. Akadtak persze mások is, akik hivatalokba — a „városba" jártak be kenyeret keresni.

— Mit tart fontosnak?

— Az emberséget. Ez a legfontosabb! Csak el ne veszítsük.

— Van-e rendszeresen visszatérő mondandója?

— Direkten nincs. A rajzaim jobbára figurálisak, s azokon mindig ott van az *ember*, akinek, akiknek az arcára koncentrálok. Az arcokkal — úgy érzem — az ember egész életét el tudom mondani. Legalábbis igyekszem, ezért figyelek mindig oly nagyon az arcokra. Az arc mindig nagy élmény nekem.

— Hogyan dolgozik?

— Nagyon kicsi, 3-4 cm-es skicceket csinálok. Előbb megrajzolom a keretet, aztán a képbe komponálom az élményt. Ezt a módszert különösen külföldi útjaimon használom. Később előszedem őket. Néha 4-5 évig is pihennek, amíg „életre kelnek".

— Kárpáti Kamill, egyik szép elemzésében, Gulácsy Lajos húgának nevezi. Vállalja?

— Vállalom.

— Én meg azt gondoltam, hogy magának Somogyi Győző a testvére. A Somogyi-férfiak ugyanúgy az ÉS hasábjairól váltak ismertté, mint a Laczanők. Házastársuknak, lánygyereküknek nézném — nézem is! — őket.

— Ebben is sok igazság van. Nagy élményt jelentettek Győző rajzai, amikor először láttam őket. Még nagyobb élmény volt vele és a szobrász Lóránt Zsuzsával együtt kiállítani. Egyébként sokat gondolkodtam a mi alakjainkon. Talán a kor hozta ki belőlünk, talán a kor adta ezt a hangot.

— Hogyan él? Van-e sok kapcsolata művésztársaival?

— Nem túl sok. Ennek objektív okai vannak. Itt a város szélén nem lehet csak úgy beugrani hozzám, de nekem sem a többiekhez. Ritkán találkozom a kollégákkal. Nem direkt elhatározás ez. Bár ennek az életformának is vannak előnyei.

— Nem csak önigazolás ez az életforma, hogy kívül maradhasson mindenféle csoportosuláson?

— Lehet. Lehet, hogy befelé forduló alkat vagyok. De az embereket szeretem. Szeretek társaságot összehívni. Igaz, sem a gimnáziumban, sem a főiskolán nem tartoztam semmiféle csoporthoz. Ma sincs egyetlen csoporttal sem kapcsolatom. Így valószínű, hogy a nehezebb utat választottam. Élvezem, természetesen az előnyét is, mert senki sem zavar. Az alkotó munkában még a férjemmel sem tudok együtt dolgozni. Én szeretem, ha munka közben szól a zene, ő meg a csendet kedveli. A festészet individuális tevékenység. A bemutató, a kiállítás az más. Ott szeretem, ha vannak körülöttem.

— Könnyen, gyorsan dolgozik?

— Általában könnyen és gyorsan is dolgozom, de nekem is vannak nehezebb napjaim. Ilyenkor nem csinálok semmit. Később aztán igyekszem pótolni.

A papír elé mindig nagyon magabiztosan ülök le. Nagyon tudom, hogy mit akarok. ... Na ez utóbbi kicsit túlzás, mert mindig kérdésekkel van teli az ember. Ugyanis a kép belső törvényei visznek, diktálnak, és gyakran visszafeleselnek. Ha az elképzelésem megvalósul, örülök. Ha nem — ma már nem ragaszkodom az eredeti elképzeléseimhez, mert sokszor rájöttem, abból nem sok jó születik.

— Legyőzik magát a „teremtményei"?

— Igen... időnként. Ilyenkor félbe marad az egész. Rossz érzés ez, mert rájön az ember a gyengéire.

— Mit gondol, elkészítette már élete legfontosabb tíz alkotásából valamelyiket?

— Valószínűleg igen. A rajzban biztosan. A festészetben még van mit tennem.

A munkáimban sokféle szituációt ábrázolok. A nők csak egy szűkebb részét teszik ki munkáimnak. De lehet, hogy ez a domináns rész. Amikor a 70-es években elkezdtem ábrázolni őket, sok kritika ért. Bíráltak, hogy nő létemre miért ábrázolok női aktokat. Ez félreértésre adott okot. Legalábbis a kritikákból ezt olvastam ki. Bizonyára nem volt érthető, hogy mit akarok ábrázolni velük.

— Hol a helye a magyar képzőművészetben?

— Nem tudom megítélni. A kiállítási vendégkönyvek bejegyzései, a kritikák adnak egyfajta eligazítást. De azt tapasztalom, hogy a negatív véleményeket előbb közlik az emberek szóban-írásban, mint az elismerő, jó, biztató észrevételeiket.

Hozzáfűznék még valamit. Tizenöt éve járok rendszeresen egy belgiumi grafikai művésztelepre, litográfiákat készíteni. Mivel ez egy nemzetközi alkotó műhely, a világ minden részéről érkeznek a művészek, hogy műveiket megalkossák és egymás munkásságát megismerhessék. A Magyarországon már ismert Lacza Márta név ekkor még számukra nem mondott semmit (mint az ő neveik nekem). Itt mindannyiunknak újra meg kellett teremteni művészi rangunkat. Eleinte idegenkedve fogadták furcsa, groteszk, keleties figuráimat, majd mind nagyobb érdeklődéssel és elismeréssel szemlélték őket, és az eltelt hosszú alkotó évek alatt igen szép szakmai sikereket értem el. Ezért úgy vélem... bízom benne... jó úton járok.

— Hogyan tovább?

— A művészi alkotómunka mellett könyv-illusztrációkat készítek szépirodalomhoz, gyermekkönyvekhez, tudományos munkákhoz. A felkérések ez esetben meghatározók. Szeretném megalkotni mindazon mondanivalóimat, melyek az utóbbi időben leginkább foglalkoztatnak.

Különösen *környezetünk* pusztulása aggaszt. E műveket — talán sorozatot — szeretném egy kiállításon bemutatni, remélhetőleg a nem túl távoli jövőben.

— Az önarcképén mi lenne a leghangsúlyosabb?

— A szemem.

Gál József

programok folytatását, a már jóváhagyott szennyvízcsatorna- és útépítések mellett a Bányalég utcai szennyvízcsatorna megépítését, valamint a környezetvédelmi és lakáskoncepció kidolgozását – hangzott el a testület ez évi utolsó ülésén. A helyi költségvetési rendelet megalkotására csak a fővárosi forrásmegosztás után kerülhet sor. Rendeletet alkottak viszont a 2000. év eleji átmeneti időszak finanszírozására, melynek

képviselők célul tűzték ki többek között a Duna-parti kikötő megteremtését, valamint az idegenforgalmi koncepció megalkotását. Rendelettervezetet fogadtak el az önkormányzati tulajdonú közterületeken a szeszesital-fogyasztás korlátozásáról. Szabályozták az intézményi térítési díjakat: 2000. január elsejétől a bölcsőde és óvoda egész napos térítési díja százhatvannyolc, az iskoláé kétszáz forint lesz.

Ty. K.

Hatvan centi hamu

Az elektromos hálózat hibája miatt a közelmúltban Csepelen teljesen kiégett a *Lacza Márta–Dékány Ágoston* házaspár otthona. „Hatvan centi hamu lett az életünk", mondta a Munkácsy-díjas festőművésznő: lángok martaléka lett mintegy kétszáz alkotása, közöttük az új kiállításra összeállított kollekció, a műterme – még egy ecset sem maradt. Elpusztult a grafikusművész minden régészeti rajza, pótolhatatlan illusztrációit tartalmazó számítógépes rendszere, a több ezer kötetes könyvtár. Odaveszett valamennyi okmányuk a barátaik címét, telefonszámát tartalmazó füzettel együtt. A kerületszerte tisztelt művészpár most megtapasztalhatta a csepeliek őszinte szeretetét: ismerősök és ismeretlenek keresik a módját, hogyan segíthetnek enyhíteni a bánatot, a veszteséget. Egyebek között már csak a napja ismeretlen, hogy januárban mikor tartják a javukra rendezendő jótékonysági koncertet a zeneiskola művésztanárai.

G. É.

SZÍNHÁZMŰSOR

P.: Péntek, SZ.: Szombat, V.: Vasárnap

Budapest Bábszínház: P.: Diótörő (2). **SZ.:** Pinokkió (4). **V.:** Marcipán cica (fél 11). **Fiatalok Színháza a Stefánián: V.:** Mindhalálig Beatles (3, 7 - koncert). **Fővárosi Nagycirkusz: SZ.–V.:** Kínai Állami Cirkusz ea. (**SZ.:** 3, **V.:** 10, 3). **Holdvilág Kamaraszínház: P.:** Karácsony gyertyácskái (11). **Játékszín: SZ.:** Hotel Plaza (7). **V.:** A Napsugár fiúk (3, 7). **József Attila Színház: V.:** A miniszter félrelép (3, 7). **Karinthy Színház: SZ.:** Broadway-New York (7). **V.:** Az Ikarosz Balett Színház vj. (7). **Kamra: V.:** Közellenség (7). **Kolibri Színház: V.:** A kék madár (10). **Kolibri Fészek: P.:** A boldog herceg (fél 11). **Madách Színház: SZ.:** Macskák (3, 7). **V.:** Macskák (7). **Madách Stúdió: SZ.:** Mario és a varázsló (fél 8). **Madách Kamara Színház: SZ.:** Kész komédia (7). **Mikroszkóp Színpad: SZ.:** Kihajolni veszélyes! (fél 8). **V.: Zsebrepacsi** (fél 8). **Nemzeti Színház: SZ.:** My Fair Lady (6). **V.:** Régimódi történet (3). **Várszínház: SZ.:** Az úr katonái (7). **V.:** A hattyú (7). **Operaház: SZ.:** A diótörő (11). Bohémélet (7). **Erkel Színház: V.:** A varázsfuvola (6). **Radnóti Színház: V.:** Sirály (7). **Thália Színház: V.:** A Kép-Világ Alapítvány koncertje (7). **Vidám Színpad: SZ.:** Szex a lelke mindennek (fél 3, 7). **V.:** Mindenki mondjon le? (fél 3, 7). **Vidám Színpad Kisszínház: V.:** Bajorkabaré (4, fél 9). **Vígszínház: SZ.:** Szent István krt. 14. (7). **V.:** Óz, a csodák csodája (de. 11). Sylvia (7). **Pesti Színház: SZ.:** A dzsungel könyve (fél 3, 7). **V.:** Sógornők (7).

Kellemes karácsonyi

kíván Budap

a Fővárosi Közterület-

előtt át...
...ött a forgalo...
...osítása" ablaknál
...dős nő a nyaklán-
...esküvői gyűrűjét

ni, hogy szilveszter ejjel...
tudják őket.

Sz. E. | ... Viktor utca 9., telefon: 266-9349. *(Munkatársunktól)*

...uxuscukrászda romokban

A Hauer-ház lakói már nagyon várják a felújítást

...nyog a hajdanvolt ...ött. Az anyja eltűnt ...azért, hogy egeret ...incs nehéz dolga: ...rászda helyiségei-...a már, mint bármi ...ag nincs is a ter-...g kosz.

Foszladoznak a plakátok a ház falán

KOVÁCS BENCE FELVÉTELE

...nem kimondottan ...ívülről még bohém, ...ozó plakátok lenge-... tavalyi Hobo-kon-...lülről azonban nincs ...ant kapubejáró falá-...ktelenkedik, a Hauer ...bb terme felé állan-...a a csótányoknak. A ...edig maga a belváro-...rben, ahol másutt az ... befalazott nyílások ...A csupasz tégla mo-... helyen szakítja meg ... a helyére rögzített, ...vít a szél.

...nlapokkal kell eltor-...jtaját, hogy legalább ...sóválja a fejét a ház ...*irtalan Józsefné.* – ...indjárt beengedem ...najd, milyen kiet-...nincs, miért is len-...nyha fölött lakom ...t éppen mínusz öt ...győzök fűteni.

...a deszkát az ajtó-...a volt cukrászda ...ező belseje. Birta-...i, hogy negyven ...szét hét évvel ez-...g fent volt a se-... tükrök. Most pe-...ek is kiszaggatva ...ót húszcentis por, ...szétszórt fémdara-...y megszomorított ...nég az utcafronton

... hagyta itt a terüle-...s, az Orient, hogy ...menni, inkább nem ...muszáj – kiabál be ...l. – Azoknak a lyu-...e menjenek a kör-...veszélyes kissé. A ... boltíves, és mikor lebarmolták ezeket a termeket, a boltívek közepét, a csúcsokat szépen kivették. Nem kell érteni az építészethez, hogy tudjuk: ezzel a szerkezet lelkét távolították el, a padló pedig ingataggá vált.

– Később – folytatódik a mese – az önkormányzat kötelezte az Orientet, hogy tömje be ezeket a lyukakat. Akkor a vállalat már nem akarta felújítani a helyet. Azt mondják, azért verték szét, mert így sokkal kevesebbet ér, és ők sokkal olcsóbban megvehették volna az önkormányzattól. Aztán eladták volna valami gyorsétteremnek, mint a többi ingatlanjukat itt a környéken. Aztán rájöttek, itt kizárólag cukrászda lehet, a pusztítással tehát csak azt érték el, hogy százmilliókba kerülne a teljes felújítás. Erre persze nem volt pénzük, így inkább lemondtak az egész ügyletről. Kivonultak, és itt hagyták nekünk ezt a borzalmat.

Birtalan Józsefné már nem hisz az ígéreteknek. *Hauer Rezsőben* is csalódott kissé, mondja, mert itt van egy éve, és még nem ért el semmit.

A cukrászunoka is nagyon fájlalja ezt. Mondja, az önkormányzat legtöbb munkatársa segítőkész, még a Miniszterelnöki Hivatalból is kapott biztató levelet, épp csak az tesz neki keresztbe folyamatosan, akinek a legnagyobb befolyása van az ügyre: *Molnár György,* a helyi gazdasági bizottság elnöke. Szabályokra hivatkozik meg pályáztatási kényszerre, miközben mindenki pontosan tudja, hogy itt hagyományőrzésről, egy világhírű régi név feltámasztásáról van szó.

– Kinek vannak meg a régi, eredeti, hétpecsétes titokként őrzött receptek? – teszi fel a költői kérdést, majd válaszol is rá. – Nekem. Ki az igazi szakmai befektető, aki nemcsak szeretné felépíteni a cukrászdát, de ért is hozzá? Én. Most már van mögöttem egy cég, amely négyszázötvenmillióval megtámogatja a pályázatomat. Ez tökéletesen elég garancia lenne az építkezéshez, a bankhitelt tehát el is lehetne felejteni, Molnár úrnak azonban ez sem elég. Ismét pályázat lesz, ismét lehet járni tárgyalásokra.

Molnár György visszautasítja, hogy neki személyesen köszönhető a totojázás. Mint mondja, garanciákat kell adni minden jelentkezőnek, még akkor is, ha a Hauer család leszármazottja.

– A hagyománytisztelet szép dolog, de biztosak szeretnénk lenni abban, hogy magunkat sem károsítjuk meg, miközben a kerület garantáltan gazdagodik. Ha valóban minden igaz, amit Hauer úr állít, úgyis megnyeri a pályázatot. Én is rá fogok szavazni.

A házban már nagyon várják a történet végét. Beépítik az udvart – találgatnak –, új homlokzatot is kaphat az épület. A kismacska pedig tejen-vajon él majd, és pár év múlva az egér ízére sem emlékszik.

Dunai Márton

Laczák Géza

Laczák Géza lemezplasztikái – jával szerepel a tárlaton.

Kocsogh Ákos: Otvosók és fémművesek Miskolcon
Népszava, 1976. november 12 – 5 old. a.

Laurál Géza

Ötvös és fémmüves quadriannálé

Magyar Nemzet 1985. VII. 29.

Laczák Géza ötvn

Ipmův. Vall. tervezője

→ Gorka Géza ip

MŰVÉSZET 1985/10/8

LACZÁK GÉZA

említve

Dvorszky Hedvig: Studió '83. Kiállítás az Ernst Múzeumban

UJFÜKÜR 1983.XX.évf.36.sz.28.o.

Laczák Géza

"Képtől - gépig" cimmel Vadas József ir az I. Miskolci Országos Ötvösmüvészeti és Fémmüves Kvadriennáléről. A tárlatot a müvek szerint három részre osztja, megnevezi az egyes csoportok résztvevőit. Az elsőn szerepelnek az ötvösmüvészek: Bartuschek Ilona, Máté János, Muharos Lajos, Péri József. A második csoportban vesznek részt: Ásztai Csaba, Papp Zoltán, Schlosser Béla, Zétényi János, Zidarics Ilona. Ez eknek a müvészeknek az alkotásai-a kritika szerint inkább a zomácmüvészeti és a kisplasztikai biennáléra kivánkoznak.
A folytatást lásd a 2.-es sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 3o. XX.évf. 44. sz. 12. lap.

Lacza P

521. Lacza P.

Működött a XIX. sz. közepén.

Ábrahámffy János.

Derékon alólig látható, kissé jobbrafordultan ül. Gyűrűs jobb kezében könyvet tart, balját pedig térdén pihenteti. Haja, bajusza és álla körüli szakálla szőke, szeme és szemöldöke barna. Nyakkendője fekete, mellényén és kabátján díszgombok vannak, órájának láncza rövid. Jobbról az asztalon kalamáris köti le figyelmünket lúdtollal. Jelzése balról a széknél: »*P. Lacza 1858*«.

Vászon, méretei 78·5 : 63·5 cm. — Értéke 200 K. — Gajári Ödön ajándéka 1894 május 15-én. — Az adományt elfogadta az 1894 október 4-iki 48320 sz. határozat (205–894). — Bejelentetett 1894 szeptember 25-én (175–894).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : IX. 387. *Lacza P.* : Ábrahámffy János.

A „Lacza-macák"

Lacza Márta grafikus-és festőművész
[Művészet 1985/7. 33-35.]

A „Lacza-macák"-ból sokkal találkozik az újságolvasó. Talán túl sokkal is. Macskaszerűen összehúzott szemük, befelé forduló, csöndes mosolyuk gyakori vendége az irodalmi lapoknak: idén januárban egy egész számot velük illusztrált az *Élet és Irodalom* képszerkesztője, s maradt a következő hétre is. Ez a népszerűség részben nagyon is praktikus okokból fakad: *Lacza Márta* rajzai bonyolultabbak a vonalrajzoknál, csaknem tónusossak, de technikájuknak hála, hatásukból viszonylag keveset vesztenek a reprodukálás során, még a mi újságnyomó papírunkon sem. És a képszerkesztőnek nincs szebb álma, mint hogy a betördelt grafika a lapban is majdnem olyan mutatós legyen, akár az eredeti.

Szerény életrajza van még ennek a művésznek. Jó évtizede, hogy elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, ahol *Sarkantyú Simon* tanítványa volt. Ez nem határozta meg különösebben formanyelvét. Férje, *Dékány Ágoston*, szintén grafikus – sokat dolgoznak együtt egy bizonyos gépiesnek tűnő, de valójában alkotó jellegű feladaton: régészeti illusztrációkat készítenek, mintegy értelmezve e leleteket, az egykori cserépedényt vagy más tárgyat, és épp a művészet erejével élesztve újjá azt, amit a fénykép csak dokumentálni tudna. Ezen kívül annyit lehet tudni róluk, hogy rendszeresen dolgoznak Belgiumban egy művésztelepen, s ott is népszerűek a gyűjtők körében. Egy további adat: Csepelen születtek, s ott is laknak, immár megfelelő, munkára alkalmas körülmények között. Sajátos szépségű aszszony Lacza Márta, akarva-akaratlanul

1

felbukkan alakjaiban valami önarcképjelleg. A széles arcú, széles csípőjű lányokasszonyok teremtőjük természetes földanyai derűjét sugározzák. Akárcsak szemük „hun pupillaláng"-ja, hogy *Illyés* szavát idézzük.

Természetesen annak is van bizonyos veszélye, ha valaki túl sokáig ragaszkodik egyfajta ábrázolásmódhoz, technikai ötlethez, vagy épp önmaga burkolt tükröztetéséhez. A barcelonai Picasso-múzeumban hatalmas gyűjtemény látható a mester idős kori rajzaiból, ugyanazokkal a gondosan kirajzolt genitáliájú hölgyekkel. Bizony, csak az illem tartja vissza a látogatókat, hogy ne ásítozzanak az unalomtól. Laczának is vigyáznia kell, hogy ne engedjen túllépni bizonyos határt a képszerkesztőknek. Egy nem túl udvarias olvasólevél intő jel volt az Élet és Irodalomnak. Több, hasonló karakterű rajz nem fokozza, hanem kioltja egymás hatását.

Miből fakad a Lacza-rajzok vonzereje, túl azon, hogy aki nem ismeri készítőjüket, az is megérzi a belőlük sugárzó őszinte vallomásosságot, a képi lírát? Úgy gondolom, tematikájuk és technikájuk közt van bizonyos ellentét, s ez varázslatos feszültséget teremt. A lapok „hősei" Budapest peremterületeinek lakói. Cigányok vagy szociológiai értelemben vett cigányok. Olyan emberek, akiknek életét a modern kor áldásai kevéssé vagy csak felületesen befolyásolták, akik a maguk hagyományos törvényei szerint alakítják egymáshoz és a világhoz való kapcsolataikat, inkább ösztönösen, mint tudatosan igazodva e törvényekhez. Magyarország falu és város végi lakásaiban ezerszám zajlanak le görög sorstragédiák, amelyeknek résztvevői képtelenek arra, hogy kifejezzék és ezáltal megzabolázzák érzelmeiket. Az úgynevezett átlagemberhez e sorsok csak a rendőri hírek csodálkozó hangvételű történeteiből jutnak el, s a panellakásának terheit nyögő, hibáit javítgató újságolvasó éppoly kevéssé érti, mi játszódik le a lakótelepekig el nem jutók lelkében, mint az újságíró. De Lacza színes ceruzája vagy karcolótűje nagyon is érti.

A hajdani szociofotó társadalomkritikus képeinek távoli rokona ez a grafika. Különösen látszott azon a pesterzsébeti kiállításon néhány évvel ezelőtt, ahol *Somogyi Győző* lapjaival és *Lóránt Zsuzsa* szobraival együtt mutatták be Lacza rajzait. Lóránt generációjának egy rétegéről adott művészi sűrítettségű körképet; Somogyi a maga szeretetteljesen torzító optikáján keresztül a Kelet-Közép-Európába ágyazott

2

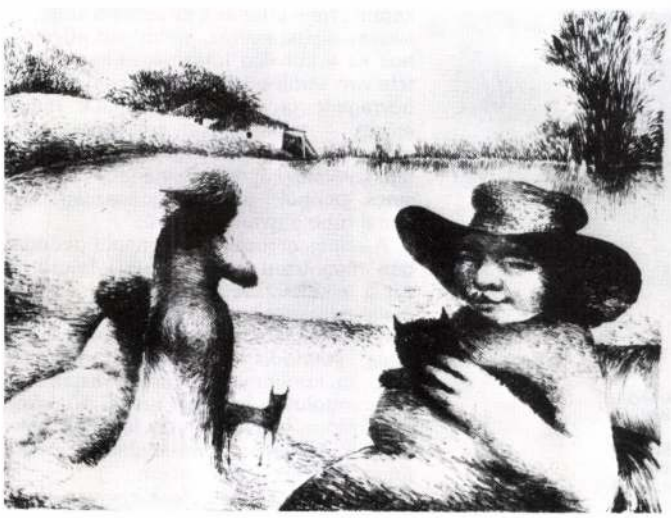

3

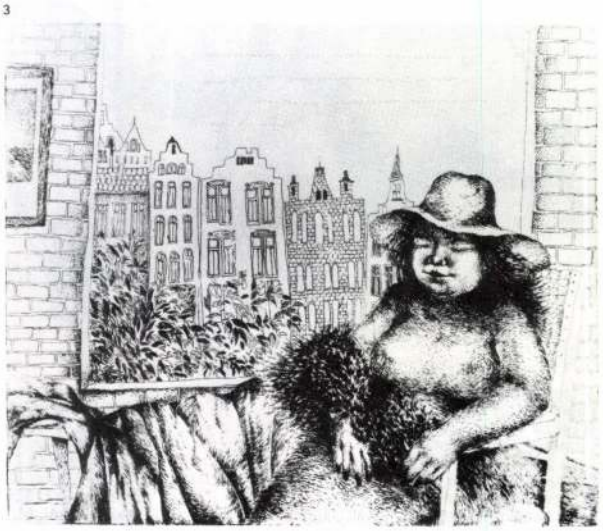

4

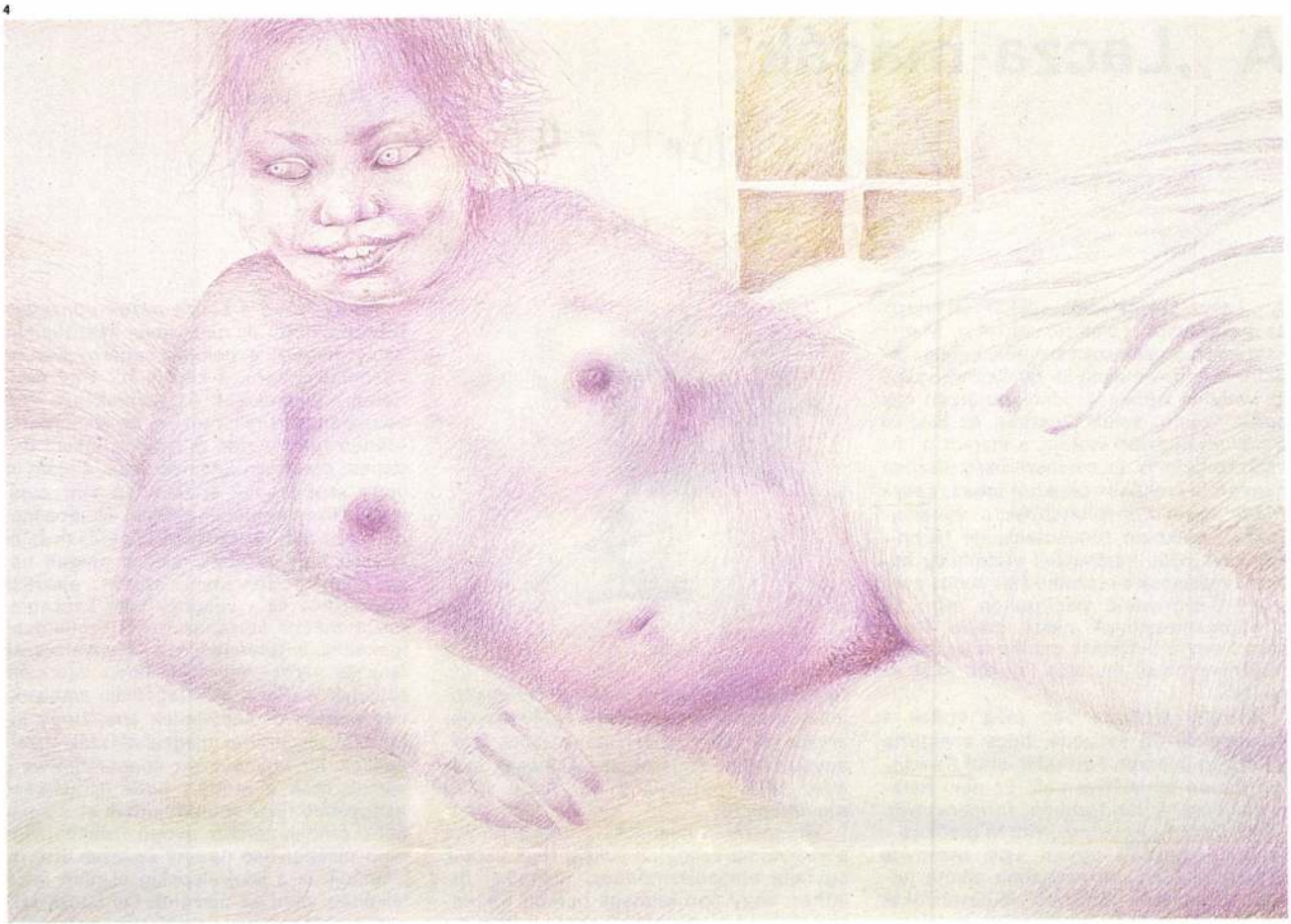

5

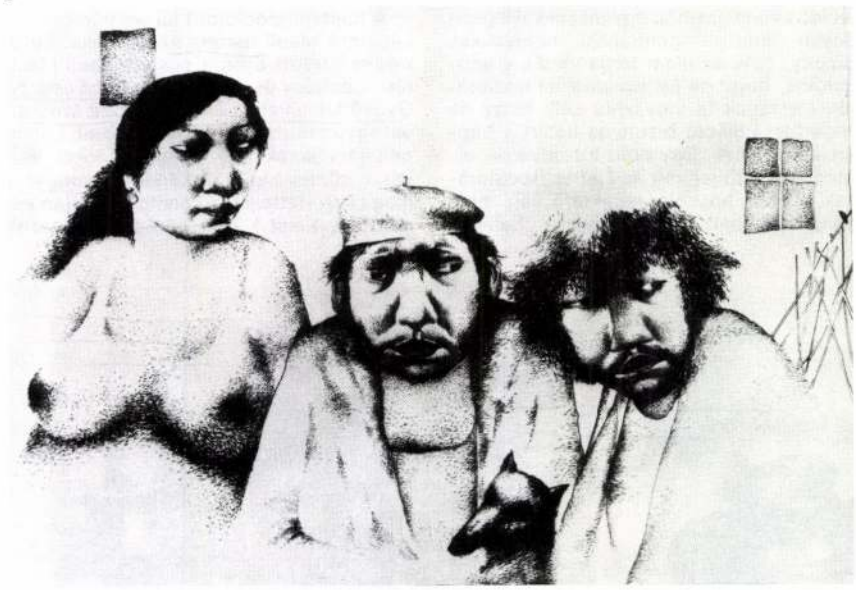

1 Lacza Márta: Kép,
papír, tus, 20x24 cm, 1979
2 Lacza Márta: Tópart,
litográfia, 30x40 cm, 1978
3 Lacza Márta: Prémgallér,
rézkarc, 17x20 cm, 1981
4 Lacza Márta: Franciaágy,
színes ceruza, 39x56 cm, 1979

5 Lacza Márta: „Cs" házban,
papír, tus, 33x22 cm, 1979
6 Lacza Márta: Ladik,
akvarell, 24x35 cm, 1984
7 Lacza Márta: Gyógygödör,
színes ceruza, 32x38 cm, 1984
(fotók Sulyok M.)

Magyarország múltját és jelenét mutatta fel; Lacza a maga kisvilágát vitte közönség elé, főként asszonyait, feszes húsukon szinte szétrepedő farmerjaikban.

E rajzok eszköze a finomság. A szó hétköznapi értelmében durva arcok, gyanakvóan összehúzott vagy álmos, bedagadt szemek pillantanak ránk. Csakhogy ezek az emberek valójában nem olyanok, mint amilyennek látjuk őket, lelkünk mélyén talán a törvénytisztelő állampolgár gyanakvásával. Lacza hősei „nem tudnak viselkedni". Nem értenek a társadalmi szerepek sikeres eljátszásához, súrlódnak egymáshoz és a külvilág intézményeihez, életük tele van sérülésekkel, bukásokkal és földhözragadt örömökkel. Érzelmeik mégis erősek – talán sokkal erősebbek, mint amilyenre a rajzok nyugat-európai kultúrájú kedvelői képesek volnának –, és soha sincs bennük tudatos gonoszság. Ám annál több a gyermeki derű.

A színes ceruza mérhetetlenül gyöngéden meghúzott apró vonalkái fejezik ki ezt a lelkületet. A féltő gonddal egymás mellé helyezett karcvonalak. És az a gyakori eset, amikor ez a szociografikus indíttatás átitatódik valamiféle reneszánsz szépségeszménnyel, s a testes, vastag szájú, mongolosan metszett szemű nőalakok évszázados hagyományok fejfedőit, lepleit öltik magukra, álomszerűen, a rézkarc finom vonaljátékához illően.

Persze, a megtalált útnak megvan a ma-

6

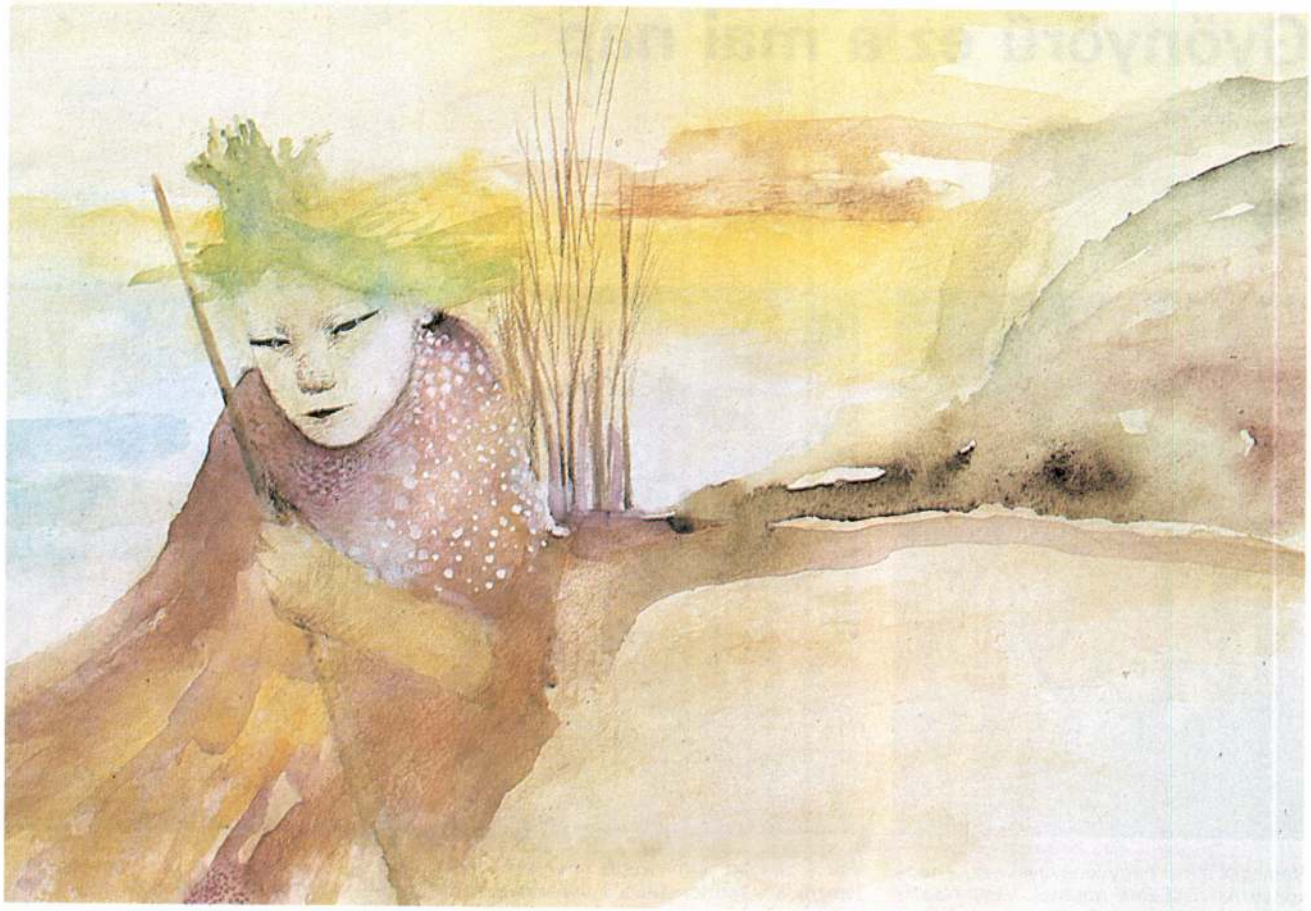

ga veszélye, amelyről a bevezetőben szóltunk: a stílus könnyen modorrá változik, a feladatok rutinból is megoldhatók, a művész elkezd a feje és szeme helyett a kezével, mondhatni, csuklóból alkotni. Hasznos védekezés a régészeti szakrajz: egy neolit edény ábrájának félig-meddig rekonstruált megrajzolásánál nem lehet lezserkedni. Itt nincsenek megszokott formák és technikai megoldások. Nem csupán pénzkereset célját szolgálja ez a munka, hanem bizonyos fajta művészi sport, az önfegyelem edzése.

Lacza Márta más módon is vigyáz, hogy világa be ne szűküljön. Festőként keresi a „csepeli világ" kiteljesített megörökítését. Eltűnő világ ez, hiszen ha nem is a lakótelepek falánkságával, de az élet fokozatosan visszaszorítja a hagyományok egyszerre megkötő és támasztékot adó korlátai közt élő hagyományos-falusias világot. Ezek a festmények még keresik hangjukat: érződik rajtuk, hogy egy kialakult művészi (grafikus) világ átültetései a vászon nyelvére. Színeik harsányak, kevésbé képesek azokat a rejtett harmóniákat visszaadni, mint a színes grafikák, s ezért a „Lacza-macák" és férfipárjaik bumfordi-ordenáré bája nem érvényesül. Lacza festményei – minden melegségük ellenére – inkább a művészi tisztesség dokumentumai: bizonyítékai annak, hogy valaki, aki megtalálta önmagát, nem éri be a könnyű sikerrel. *Székely András*

7

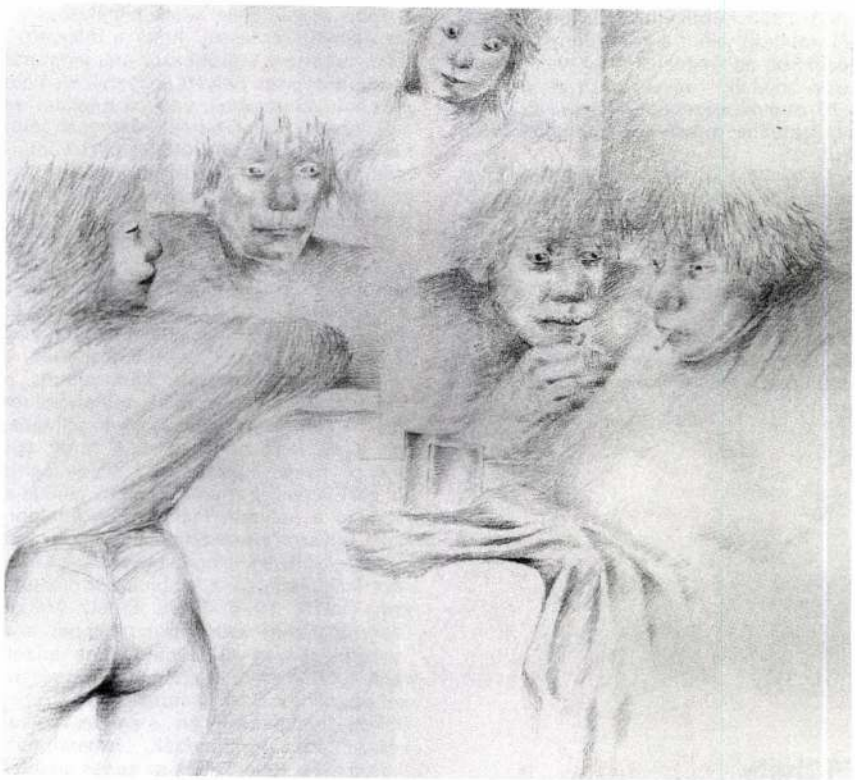

Gyönyörű ez a mai nap

1

Nemcsak a mai negyvenéveseknek, a neokonstruktivista *Bak Imré*nek vagy *Nádler István*nak hozott újjászületést a 80-as évek új festészeti szelleme. Annak az 1948–1953 körül született korosztálynak is fordulatot jelent a közvetlen festői eszközökhöz és önkifejezéshez való visszatérés, amelyik – mint *Koncz András* is – a 70-es évek közepének szigorúan elvont, intellektuális művészeti korszakában indult.

1975–76-ban, főiskolai tanulmányaival párhuzamosan, vagy azt épp befejezve, az ún. „Rózsa-körben" tömörült az avantgarde-nak egy, a hivatalos pályáról és a „renitensek" előző generációiról egyaránt leszakadt fiatal csoportja (*Birkás Ákos, Drozdik Orsolya, Halász András, Károlyi Zsigmond, Kelemen Károly,* Koncz András, *Méhes Lóránt, Tolvaly Ernő*). Önálló stúdiumai eredményeképp a koncept art vált e társulat természetes nyelvévé. Jellemzőjük a monomániás művészetelemző magatartás, a nyelvészeti, ismeretelméleti gondolkodás. Talán a holland *Dibbets*-csoport attitűdjéhez álltak a legközelebb, azzal a megszorítással, hogy a magyarországi művészek legtöbbször már a naturális kiindulópont helyett is nyelvi, mediális példákat választottak, vagy a minimal art eszközeivel teremtettek demonstrációs helyzeteket, s legtöbb fotójuk, rajzuk, intermediális munkájuk, akciójuk, performance-uk a konkrét realitásból a metafizikaiba futó dimenziókat kereste.

E csoport a munkáját minden támogatás nélkül végezte, művészi egzisztenciateremtés szempontjából a legnehezebb helyzetben, mert a nagyfokú elvontság és a minden külsőleges artisztikumról való lemondás rendkívül megnehezítették a közönséggel kialakítandó kapcsolatot.

Koncz András is ebből a műhelyből indult. A Rózsa presszóban egyik jellegzetes akciójának célja az volt, hogy egy pontos nyelvi gesztussal („Megvilágítja az események hátterét" feliratú címkével látva el a helyszín legkülönbözőbb dolgait) egyszerre realizáljon egy cselekvést és tautologikus kijelentést tegyen. A *Montázs* kiállításon és a Möbius-kép kiállításon (1975, 1976. FMK. Erdély Miklós szervezésében) szereplő konceptjei is a verbális szöveg és a médiumok között rejlő többértelmű valóságösszefüggésekkel operálnak. Ezek a munkák rendszerint pokoli didaktikusak, és „mágikus ráolvasásszerűen" alkalmazzák, ismételgetik, illusztrálják, tudatosítják az egyes elméleti téziseket, s hoznak létre – egy-egy kiemelkedő alkotást leszámítva, amely a racionálisan várható következtetések helyett egy művészi-irracionális összefüggést világít meg – ma már elég banálisnak látszó szemiotikai programművészetet. Az 1977-ben készült *Vonaleltérítés* (amely a Bercsényi-kollégium után Wilhelmshafenben is szerepelt) a korszak jellegzetes tükrözési problémájára reflektálva, pofonegyszerű kísérleti helyzetben: négy, padlóra ragasztott szigetelőszalag-vonal merőlegeséhez képest elmozdított négy tükör segítségével eltérítve az eredeti pályákat megsokszorozza a realitásban mereven meghatározott és lehatárolt utakat, alternatívákat, dimenziókat. 1979-ben a *„Rajzolsz?"* kiállításra (FMK) beadott önportré-fotósorozatán Koncz a valóságsíkok, közegek közötti szabad átjárást a nemek közötti transzvesztita szereptranszformációban mutatta meg. A mediális korszak lezáró akciója pedig a *Megnyitó* című munka volt (fotóperformance-installáció/1982), amely az időszak valamennyi eszményét hordozza és minden követelményét magán viseli. Koncz a Fiatal Művészek Klubjában rendezett vernisszázsán 100 polaroid felvételt készíttetett a kiállításmegnyitó résztvevőivel: lényegében az évekig azonos munkatársi gárdával és egyben állandó közönséggel, a kollégákkal. A fényképekből a helyszínen készült fotóinstalláció a véletlent hívja kreatív alkotói módszerül, és a kiállításmegnyitó művészeti szituációját mint művészetmeghatározó közeget és történetmeghatározó aktust avatja művé. Egy-

Zacza P

Lasd

Perlajst. 128

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191...

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

LACZA Márta

Tamási Orosz ~~István~~ János

Töretlen ívű pályán

[Lacza Márta]

17/91 Bp. Forum Galéria, 1984

Magyar Hírlap. 1984. ápr. 18. 6.

n, újságírókon
személyiségei,
ntek. Véleményt
gymás közt a
előkelő, magát
ájához, ahogy
itja ezt. A sajtó
ást: beszámolt
a megjelentek-
ól, s persze a
król is. Szerve-
vatalos értéke-
Az adományo-
tanulmányútra
nellett jelentős
últ században

LACZA Maita

grafikái és festményei: Jozef Attila
Könyvtár Kiállítóterme, Miskolc, 1984. június
14. - július 21. - Miskolc: Vánsi Kot. 1984
[8] p. ill

Pencz, Georg 25, 155, 438
Perugino, Pietro 32, 42, 56, 85,
Petschnig, Hans 218, 459
Petter, Franz Xaver 197, 401, 45
Pheidias 19, 20, 67, 73, 82, 456
Piloty, Karl von 256, 419
Platon 97, 332
Plinius id. Secundus Caius 295,
Plinius ifj. Caecilius Secundus C
Pollack Mihály 226 - 228, 460, 4
Pollak, Leopold 200, 458
Pontius, Paulus 47
Poussin, Nicolas 14, 42, 83
Praxitelés 67, 302
Pribék Béla 218

Lacza Márta

grafikusmű vén

Mun Jácsy Mihály Dijat Jagott.

Esti Magazin

1983 IV. 1.

Kossuth 1830

Lacza Márta

festő - grafikusművész

munkái a II. Országos Rajzbiennálén
(Salgótarján)

Dél-Magyarország
1984 nov. 3.

Lacza Márta

grafikusművén

Lapjai a Műcsarnokban a dec.-januári
kiállításon.

Molnár Zsolt
ciNc

Magyar Ifjúság
1981 jan. 23

LACZA Marta graf.

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

Lacza Márta

grafikusművész

Ceruzarajzai Pécsett. a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának Ziállitásán

Dunántúli Napló
1979 dec. 16.

Vörösi Pál
ádle

Lacza Mária, Munkácsy-díjas

festő - grafikus művész

a XI. Országos Grafikai Biennálén
szerepeltek művei.

Stúdió '81 (TV)

1981 dec. 8.

Lacza Márta, munkácsy-díjas festő- és grafikusművész

A Hazafias Népfront IX. ker.-i bizottságának szervezésében létrejött Művészek és Barátaik Köre grafikai és kisplasztikai csoportja mutatja be Tatabányán, a Néphász Galériában két éves gyűjtői tevékenységének eredményét.—

Lacza Márta műve „Székelyfonó"-ja c. összetéveszthetetlenül kedves. /említve/.

E. Nagy Lajos: Grafika, kisplasztika 1982-83.

Tükör, Budapest, 1984. júl. 15. 3-4.-old.

Lacza Márta

Kenessei András: 1. nagykőrösi grafikai bárlat

Magyar Hirlap, 1985. IV. 26

Lacza Márta festő- és grafikusművésznő akvarell, pasztell, gyas és olajpasztell kiállítása nyílt Budapesten, a General Art Stúdióban. – Közreadjuk a kiállításon Lacza Márta művei.

TV-Híradó.

1984. VI. 19. TV 2. 21.15

Lacza Márta festő- és grafikusművész

Ma délután nyílik a General Art Studió akvarell, pasztell, gyam, olajpasztell bemutatója, a kiállítást olyan nevek jegyzik, mint Szi-kora Tamás, Lacza Márta, Wintz Ádám, Kis-honti Zenó, Erdélyi Etelka.

Jó reggelt!

1984. VI. 18. Kossuth 4.25

Lacza Márta, grafikus

Budapesten, a két kiállítás közti időszakban rendezték meg Lacza Márta grafikus Kiállítását a Csepel Galériában.

Kiállítási Kalendárium

Szocialista Művészet, 1984. febr.

Lacza Márta grafikus

Kiállítás a M. Nemzeti Galériában
(L. El Karovszkij ciinszt alatt)

Brestyánszki Ilona:
„Mai magyar grafika és rajzmű részet."

Népújság (Hevés) 1983. VII. 23.

Lacza Márta

Kiállítás a Csepeli Galériában

Magyar Nemzet 1981. XI. 26.

Lacza Mária, grafikus

14 rajz: rejz

12, 13, 14, 15, 16 oldalon

Lacza Mária: Rajzai az 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11,

Élet és Irodalám Bn 1985. jan 25 XXIX/4

Lacza Márta, grafikus

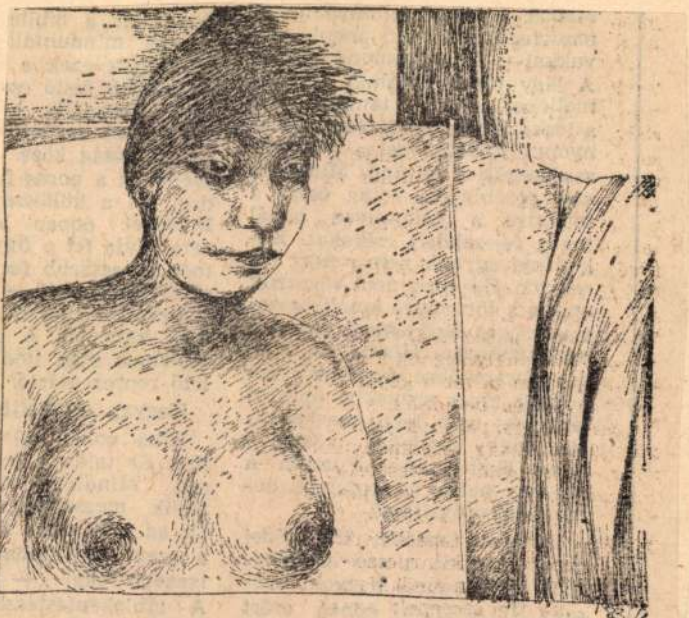

Lacza Márta rajza

Lacza Mo

Élet és J.

14.

XXIX/1

Lacza Márta.

Alföldi Tárlat Békéscsabán

M. Nemzet
1987. IX. 12.

Sarkantyú Simon | fotóművész

Lacza Márta Sarkantyú-
-tanítvány

→ Lacza Márta graf. fotóm.

(Művészet 1985/7. 330.]

Somoggi Győző grafikusművész

közös kiállítása emlékezve
Lénárt Zsuzsával és
Lacza Mártával

→ Lacza Márta grafikus és festőm.

[Művészet 1985/7. 38. o.]

Dékány Ágoston | grafikusművész

Lacza Mósta gr. férje
és alkotótársa régészeti
illusztrációkban

→ Lacza Mósta grafikus
és festő

[Művészet 1985/7. 33o.]

Lacza Márta, grafikus

L: Almásy Aladár

–: Közművelődés, klubkiradó... 46

Új Tükör, B p. 1986. febr. 23. XXIII/8

Lauza Márta, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész.

Megnyílt a napokban a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobb szabású seregszemléje. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Lauza Márta.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.

Nógrád, 1983. júl. 23.

Lacza Márta munkácsy díjas festő-grafikus művész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet ~~minél~~ minden eddiginél nagyobbszabásu seregszemléje. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Lacza Márta.

B.Y.: Seregszemle a Nemzeti Galériában.
Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-old.

Lauda Márta, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész.

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. — Néhány kiemelkedő rész lappal jelentkezik a festők közül Lauda Márta.

Prestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. júl. 23.

Lacza Márta Munkácsy-díjas festő-grafikusművész
a Magyar Nemzeti Galériában a Kisgalériában nyílt meg
a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. —
Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok
közül Lacza Márta, festő-grafikusművész.

B. I.: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Dolgozók Lapja, 1983. aug. 13.

Laczák György

Laczák György feliratai, emblémái a Mátrafüredi Avar Szállót díszítik.

-----:Köztéri munkák.

Müvészet, 1976.augusztus - 48.oldal.

Fritz Oszkár

építész

Szül. Ürményháza 1878.

Oklevelet nyert 1901.

Néjegyzőműegyetem [redacted] f. l.

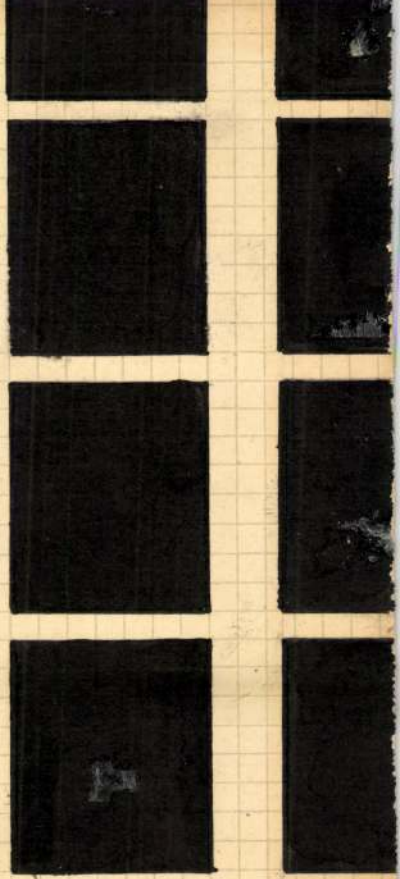

165000 V

Láczay/Fritz/Oszkár, építészmérnök, sz. 1878.aug.7. Ürményházán /Torontál m./. Versecen végezte a középiskolát és ott tett érettségit. A bpesti müegyetemen 1901. szerezte építészmérnöki oklevelét. Ezután Schulek Frigyes irodájában dolgozott és közremüködött a Halászbástya építésében és a mester egyéb munkálataiban. 1902. egy évi tanulmányuton tartózkodott Párizsban. 1903. Schulek hazahivta és maga mellé vette a müegyetem középkori építészeti tanszékére, ahol adjunktusi minőségben dolgozott 1920-ig. Ekkor kinevezték a magyar parlament épi-

tészévé és ebben a minőségében vezette az országház restaurálási munkálatait ~~xxxxxxxxxxxxxxx~~ három évtizeden keresztül, mert nyugdijazása után még tiz évig ott tartot~~xx~~ták, mint tanácsadó épitészt. 1931. magántanárrá habilitálták a müegyetemen, majd 1943. rk.tanári cimet kapott. A m.épitészmérnöki kar öt nemzedékét tanitotta és segitette tudományos munkájában. Közben tervpályázatokon vett részt és főleg müemlék-restaurálással és felméréssel foglalkozott mint a MOB tagja és annak megbizásából. A kerci apátsági templom restaurálása közben fontos középkori emlékeket tárt fel a helyszinen.

A román kormány megbizásából restaurálta a brassói Fekete-templomot. 1913. első dijat nyert az aradi rk.plébánia-templom tervpályázatán és a kivitelre is megbizást kapott, de az alapkő-letétel idején kitört az első világháboru és igy az épitkezés elmaradt. Fontosabb tervezései: a bpesti Telepy-utcai -, a pándi állami-, a xi rimakokovai áll.-, a rahovai áll.-, a pilisi áll. iskolák épületei és a rábapordányi-, az erdődkai-, a novotyi rk. plébánia-templomok, amelyeknek kivitelezését is ő végezte. Ezeken kivül számos bérpa-

lot át és magánlakóházat épitett. Tagja volt a MOB-nak, a M.Orsz. Képzőművészeti Tanácsnak, alelnöke a M.Képzőművészek Egyesületének és elnöke u.annak Épitőművészeti Szakosztályának, és a MMÉE épitészeti szakoszt.elnöke. Szakirodalmi munkássága során számos cikkben ismertette az ország müemlékeit és azok restaurálását. Önálló kutatásai alapján megirta "A természetes épitőkövek elmálása és az elmálás elleni védekezés" c.munkáját, amelyért a MMÉE Hollán-diját nyerte 1929. Ezt a művét ujra kiadta a felszabadulás után a Mérnöki Továbbképző Intézet.
1949 óta visszavonult a munkától és jelenleg/1956/ vidéken él.
/Személyes közlés/

~~Fritz Oszkár építészmérnök, l.~~

Láczay-Fritz Oszkár.

Láczay Fritz Oszkár

épitez

szül. Ürmeinyházán

1878-ban.

A bpesti műegye-
temet végezte

1901-ben.

Kismarty Lechner J-
közlése

1955-nov. 23

M.D.K.

Láczay Fritz Oszkár, építés

vezette 1913-14-ben a Műemlékek Orsz. Bizottsága által elrendelt kisebb mértékű helyreállítást a kerci templom főszentélyén és a kolostorromon. E munka előzményeképpen Láczay 1911-ben felmérte az egész épület-együttest, melyet szerző a Páris környéki cisztercita építkezésekkel vet össze.

Entz Géza: A kerci /cirtai/ cisztercita épitő-
műhely
Müvészettörténeti Értesitő, 1963. XII. 2-3. sz. 131-132. ~~1-~~
+ 10 felmérési rajzábra

M.D.R.

vitéz Láczay (Fritz) Oszkár, okl. építész, országgyűlési műszaki főigazgató, a Műemlékek Országos Bizottságának tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet alapító tagja, a Magyar Képzőművészek Egyesületének választmányi tagja, a Képzőművészeti Társulat művész-társtagja, az Országos Vitézi Szék központi társadalmi bizottságának delegált tagja, eml. l. tüzérőrnagy, „Az épületek jókarbantartása" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett a volt M. Kir. József-Műegyetemen 1931. június 27-én, a M. Kir. József Nádor Műegyetemen 1936. március 6-án. V., Országház.

Pr Józsefműegy 1938/39. II.
60. l.

Láczay Fritz Oszkár

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 35. hét

22 Vasárnap	Timót *Menyhért*
23 Hétfő	B. Fülöp *Farkas*
24 Kedd	Bertalan *Bertalan*
25 Szerda	Lajos kir. *Lajos*
26 Csütörtök	Zefirin *Izsó*
27 Péntek	Kal. József *Gebhárd*
28 Szombat	Ágoston *Ágoston*

MDK

Láczay Oszkár, építész mérnök aranydiplomában részesült.

Szabad Nép, 1955 jul. 4. – Gyémánt- és aranydiplomások ünneplése az Építőipari Műszaki Egyetemen. –

Tárcsy Gabár, épitéz mérnök
aranyolyolomában részesült.

Szabad Nép, 1955 fol 4 – Gyémánt- és arany-
diplomáisok ünneplése az Épitőipari Mű-
Rabi Egyetemen. –

LÁCZAY FRITZ *Oszkár*, vitéz, építész, * Ürményháza 1878. A budapesti József-műegyetemen 1901. szerzett oklevelet, azután u. o. adjunktus volt. Építészeti pályázatokon több díjat nyert. Az Országház műszaki főigazgatója. Mint a Műemlékek Orsz. Bizottságának tagja, számos műemlékünk restaurálását irányította (Mátraverebély stb.). Sokat foglalkozott a kőkonzerválás problémájával; e kérdést tárgyalja A természetes építőkövek elmállása és gyors pusztulásának megakadályozása c. műve is (Budapest, 1930).

K. Gy. II. 31

687.

687. Louis Leopold Boilly.

Sz. Basséeban 1761-ben.* † Párisban 1833 után.

A nagyapa.

A zöld terítővel letakart asztalnál, a szoba közepén, balra fordultan ül a piros kabátot, térdig érő nadrágot, fehér harisnyát és csatos czipőt viselő nagyapa, ki unokáját térdei közt tarja. Jobbját mellére tette; balját, melyben könyv van, térdén pihenteti és mialatt az előtte álló hölgyre figyel, kinél kávés edényt látunk, a kis gyermek czukrot vesz magának. Az asztal mögött egy csinos szőke leány tünik fel, ki csészét hozott és balját kinyujtva meg akarja akadályozni, hogy a kicsike a czukrot kivegye, mi felett az öreg úr mosolyog. A czukortartó mellett cziczát és a párnázott zsámolyon az úrnőhöz támaszkodva, kis kutyát veszünk észre. A háttérben, balról az iróasztalnál, egy nagyobb fiú foglalt helyet és figyel a közelgő férfira, ki hóna alatt kalapját szorongatja és balját keblén nyugtatja. Jobbról spanyolfal áll.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYÉNEK
HAVI FÜZETEI
VII. ÉVFOLYAM. 1—2. SZÁM SZERKESZTI: FEYÉR GYULA 1930 JANUÁR—FEBRUÁR

A természetes építőkövek elmállása és gyors pusztulásuknak megakadályozása.

Vitéz LÁCZAY-FRITZ OSZKÁR.

Résumé: Après une exposition des publications relatives au sujet, l'auteur traite de la décomposition des pierres de taille et il décrit dans le partie I. de l'article les influences différentes nuisibles causant la décomposition et dans la partie II. les méthodes de défense.

*

Zusammenfassung: Mit Hinweis auf den bedauerlichen Zustand der in den letzten Dezennien in Budapest aus Stein geschaffenen Monumentalbauten, sowie auf die immer neue Restaurierung der vor nicht langem erneuerten Teile mittelalterlicher Baudenkmäler im In- und Ausland, behandelt der Verfasser im ersten Teil alle schädlichen Einflüsse, welche die Verwitterung der Bausteine hervorrufen. So die Einflüsse der Atmosphäre, die Wirkung des Sauerstoffes, die verschiedenartige zersetzende Einwirkung des Wassers. Die Volumenzunahme durch Aufnahme von Wasser, Auswaschung, Einwirkung des Kohlensäureinhalts, Frost, das Lösen der Gesteine. Wasseraufnahme und die Erweichbarkeit. Die Zerstörung durch Temperaturwechsel. Ausdehnung und Schrumpfung. Die chemische Wirkung des Temperaturwechsels. Die Rauchgase, die zersetzende Wirkung des Schwefels. Der Russ. Verwitterung durch organisches Leben. Die Auskristallisierenden Salze. Die Widerstandsfähigkeiten der eizelnen Gesteinarten. Die Fehler im Aufbau. — Der zweite Teil behandelt die Massregeln und Schutzmittel, die zur Hintanhaltung der Verwitterung dienen. Die Auswahl des Bausteines. Die traditionelle Beurteilung des Steinmaterials durch, auf Fachkenntniss beruhende blosse Betrachtung. Beurteilung auf Grund bei früherer Verwendung gemachten Erfahrungen. Bestimmung des Widerstandes gegen Verwitterung mittels Versuche. Die natürlichen und die künstlichen Verwitterungsversuche. Die Arbeiten in den Versuchslaboratorien; deren Resultate. Die richtige Bearbeitung und Versetzung der Bausteine. Die künstliche Stärkung des Widerstandes durch Konservierungsmittel. Die Vorteile und Nachteile der einzelnen Schutzmittel. Die chemische und die mechanische Wirkung der Schutzmittel. Die praktischen Erfahrungen mit Konservierungsmitteln. Die Wirkung der Fluatsalze, des Szerelmey, sowie der übrigen chemisch wirkenden Schutzmitteln. Der Kalkanstrich. Die Konservierung mit Paraffin.

I. RÉSZ.

A természetes építőkövek elmállása.

Ha Budapestnek az utolsó évtizedekben emelt monumentális építményeit szemügyre vesszük, szomorúan kell megállapítanunk, hogy némelyiknek nagy pénzáldozatokkal, kiváló művészi készséggel és tudással alkotott kőhomlokzata igen rossz állapotban van. Az Erzsébetvárosi templom egyes részeiben valóságos rom, az Országháza finom tornyocskáinak több mint fele hiányzik, a Mátyás-templom tornyát ötvenéves fennállása óta már másodszor látjuk teljesen beállásolva. A királyi palotán több ezer követ kell kicserélni. A Kúria restaurálásra szorul, szintúgy az Opera és még számos más, azt lehet mondani, napjainkban emelt épület. Kérdés, így kell-e ennek lennie, amidőn külföldön mindenfelé annyi, több száz éves, teljesen kőből épített műemlékben gyönyörködhetünk. Igaz, hogy külföldön sok, nagy évszázados katedrális áll, és pedig épen, de ha közelebbről vizsgáljuk a dolgokat, azt látjuk, hogy külföldön, a látszat ellenére sem sokkal jobb a helyzet. A külföldi nagy katedrálisokat is állandóan restaurálják, amióta azok csak állanak. Nagyon kevés olyan szabadon álló, vagy gazdagon faragott kő van azok külsején, melyet az emlék eredeti építése idejében helyeztek oda.

Pollák osztrák mérnök megállapította, hogy Bécsben minden második, vagy harmadik generáció új, gótikus Stephans-dom tornyot kapott. A torony kősisakját az évszázadok folyamán körülbelül tizenkétszer építették meg újra. A Votiv-templomot, melyet a 70-es és 80-as években építettek, már vagy 20 év óta korláttal veszik körül, hogy a járókelőket a kőhullástól megóvják. Helyreállítását a mult évben kezdték meg nagy apparátussal és sok pénzzel, a munkálatok 10 éves időtartamára számítva, de valószínű, hogy azok 20 évig is el fognak tartani. De nemcsak a gótstílű emlékek mennek így tönkre, hanem a zárt tömegű épületek is. A bécsi operát már negyedik éve restaurálják és egész kő felépítményét megújítják. Igen erősen pusztulnak a kövek a kölni dómon is. Ott nemcsak a mult században helyreállított középkori részeket kellett már többször restaurálni, hanem az egészen új tornyokat is, sőt azokat a részeket is, melyek helyreállítását alig húsz éve fejezték be.

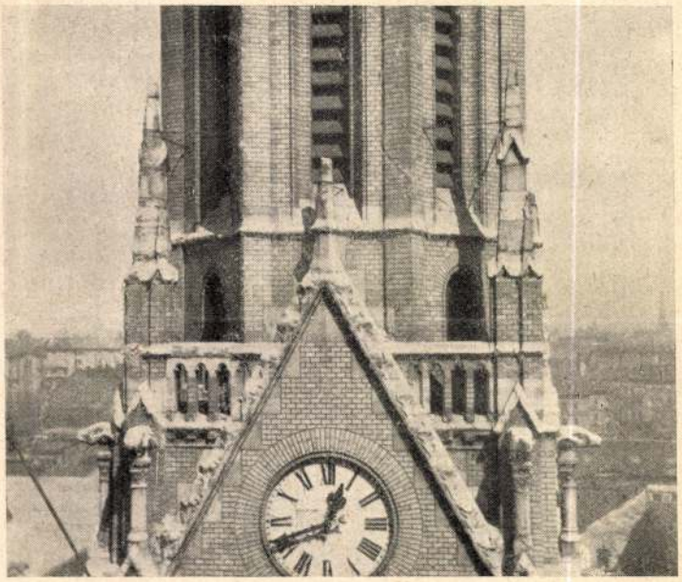

1. ábra. Erzsébetvárosi templom. Északi torony.

Az a két kérdés foglalkoztatja a szakembereket és érdekelteket mindenfelé, hogy egyrészt mi okozza az épületkövek ilyen arányú gyors pusztulását, másrészt, amennyiben a kövek pusztulása és mállása, jólehet mérsékelten is, a természet rendjéből folyik, hogyan lehet azt megállítani, vagy legalább is lassítani.

Hogy a kövek mállásának természetrajzát alaposan megismerjük, e tanulmányt egy rövid visszapillantással ott kell kezdenünk, ahol a kő, mint a földkéreg fundamentuma, alapja, viszi a főszerepet, kint a természetben. Az első, amit ott észlelünk az, hogy a világon semmi sem marad örökké meglevő alakjában. Megállás nincsen, minden örökkétartó változásnak, átalakulásnak van alávetve. Ami együvé tartozott és egyet alkotott, széjjel bomlik, részekre esik, de a részek más és más alakban újból egyesülnek és új anyagokat alkotnak. Így megy ez örökké, a pusztulás és keletkezés követik állandóan egymást az átalakulás örök körfolyamatában a legapróbb molekulától a földrészeket alkotó hegységekig. A földkéreg első szilárd anyagainak, az őskőzeteknek legnagyobb részei törmelékké, homokká és porrá váltak, de a törmelékből, a homokból és a porból újabb szedimenter, másodlagos üledékes kőzetek keletkeztek.

Így tehát minden mulandó, amit az ember formál, legyen az bármily anyagból is alkotva. Az ember, ha

nagyot alkotott, természetesen mindenkor igyekezett maradandót is alkotni és ezért nagy alkotásait kőből készítette, úgy évezredek előtt, mint a legújabb időkben. De kő és kő között nagy a különbség. Míg sok, négy-öt, vagy még több évezred előtt kőből létesített szíriai, babilóniai vagy egyiptomi építmények még ma is épen állanak, addig a legújabb korban, napjainkban emeltek, szemünk előtt pusztulnak el, sokszor teljesen.

Azt nem lehet mondani, hogy tájékozatlanság vagy gyakorlatlanság az oka ennek. A körülmények teszik ezt. A technikai eszközök óriási fejlődése ellenére is ma nem alkothatjuk építményeinket 10 méteres gránittömbökből, mint ahogy azt Szíriában tették 4000 évvel ezelőtt. De a tudás, a tapasztalat és a gyakorlat mai fejlettsége mellett mégis kell, hogy elkerülhető legyen az, hogy amit 20, 30 vagy 40 évvel ezelőtt óriási áldozatok árán a művészet oly nemes formáiba öntöttünk, az ily hamar az enyészet martalékául essék.

Lehetetlennek látszik, hogy ma, amidőn az ember átrepüli az óceánt, amidőn a New-Yorkban játszott zenét vagy beszédet Budapesten tudjuk élvezni és amidőn

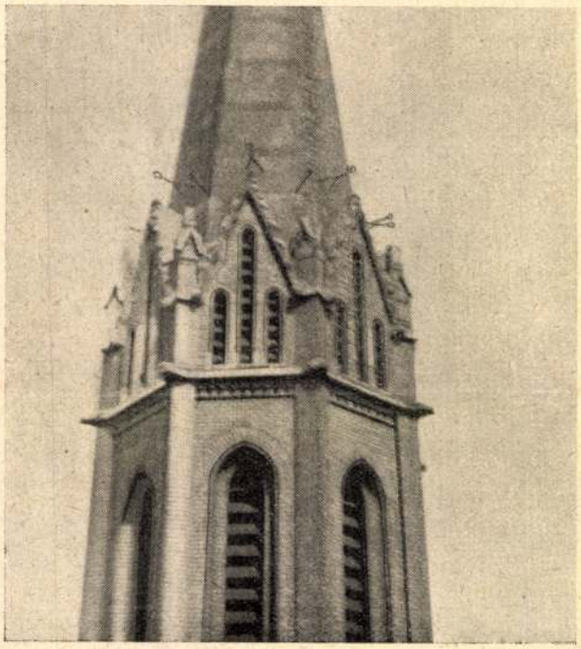

2. ábra. Erzsébetvárosi templom. Északi torony. A kövek, melyeket a látható vasak tartottak, már régen elpusztultak.

már csak pénz kérdése, hogy a vonatok a tenger alatt közlekedjenek a kontinens és Anglia között, akkor meg ne tudnók gátolni monumentális építményeinknek azt a gyors pusztulását, melyet itt Budapesten, de mindenütt máshol is látunk.

De a pusztulásnak e meggátlása nem tisztán az építész feladata, a tudósnak kell azt a módot és eljárást megtalálnia, mellyel a pusztulás megállítható és melyet az építésznek azután alkalmaznia kell. Hogy a nagy felkészültségnek, az akarásnak és az ez irányban kifejtett nagy munkásságnak még oly igen kevés az eredménye, az annak tulajdonítható, hogy az elmélet még nem jár kellőkép együtt a gyakorlattal, a tudós nem dolgozik kellőképen karöltve az építésszel.

E tanulmányban először az építőkövek pusztulásának okait kívánom röviden feltárni, azután ismertetem azokat az eljárásokat és eredményeket, melyeket a tudomány és a gyakorlat e pusztulások meggátlása céljából kitalált, alkalmazott és elért.

Azzal a felfogással szemben, mely szerint e tanulmány már nem időszerű, minthogy a természetes köveket a műkövek mindjobban kiszorítják az építőiparban, rámutatok arra, hogy természetes kövekből épültek összes műemlékeink és az utolsó évtizedek alatt keletkezett monumentális építményeink mind, amelyeket fenn kell tartanunk, de természetes kövekből építünk még ma is igen sokat és fogunk még többet építeni, ha a természetes köveket a jövőben jobban tudjuk konzerválni. De rá fogok mutatni arra is, hogy az, amit a természetes kövek elmállásáról és konzerválásáról mondok, nagyjában érvényes a műkövekre is.

A kövek elpusztulását, azaz kompakt egészet alkotó struktúrájuknak emberi beavatkozás nélküli szétbomlását általában mállásnak nevezzük.

Minden kő mállásnak van alávetve. A mállás folytán előállott elváltozást legszembetűnőbben a kövek eredeti lelőhelyein, fennsíkokon vagy igen gyenge lejtőkön látjuk, hol az átalakulás összes termékei a helyszínen maradtak. Itt rendkívül hosszú, mondhatnók százezeréves idő alatt végbemenő elváltozás keresztmetszetét láthatjuk. Ilyen helyen, ha eredetileg tiszta kő volt is a földkéreg felszíne, ma alulról felfelé haladva, a még eredeti alakulatban levő kőanyag felett először egy már megtámadott, belsejében meglazult átmeneti réteget, felette mállási törmeléket, ezt fedő agyagos földes réteget és legfelül egy már szerves anyagokban gazdag hu-

3. ábra. Erzsébetvárosi templom. Fiálék a sekrestye fölött

muszréteget találunk. Más a helyzet ott, ahol az átalakulás termékei nem maradnak meg az eredeti helyükön, például hegyes vidéken.

Az épületkövek mállásának foka általában két tényezőtől függ:

1. A külső befolyásoktól, melyek a földrajzi fekvés, az éghajlat, az évszak, az építmény fekvése, a kő elhelyezési módja stb. szerint változnak.

2. Az épületkő tulajdonságaitól, főkép ellentálló-képességétől, mely minden egyes kőfajtánál, minden egyes kőfajtának lelőhelye, sőt ugyanannak a lelőhelynek egyes rétegei szerint is változik.

Az épületkövek mállásának megítélésekor mindenkor e két szempontot vesszük tekintetbe.

I.

A külső befolyások a tudomány szempontjából háromfélék.

1. Fizikai, illetve mechanikai behatás. Ezeket főkép a hőmérsékleti változások, a nedvesség- és nyomásváltozások idézik elő.

2. Kémiai behatások, mint vegyi átalakulások eredményei.

3. Organikus behatások, melyek főkép a por közvetítette állati és növényi szerves életre vezethetők vissza.

Az építőkövek mállásának külső befolyásokból eredő okozóit gyakorlati szempontból, a tudományos beosztástól függetlenül, a következőkép is csoportosíthatjuk:

1. A légköri (atmoszferikus) befolyások.
2. A hőmérsékleti különbségek.
3. A füstgázok.
4. Az organikus élet.
5. Sók, melyek az építőköveknek a vakolattal vagy a földdel való érintkezése révén a köveken keresztülhatolva, azok felületein mutatkoznak.

1. *A légköri (atmoszferikus) befolyások.*

A levegő, fő alkotó részén, a nitrogénen kívül $^1/_5$ részben oxigént tartalmaz. Van benne ezenkívül vízgőz átlagban majdnem 1%, szénsav 0·03%, továbbá ammoniák, konyhasó, ózon stb. Ezek közül a kövekre bomlasztóan főkép az oxigén, a víz és a szénsav hatnak.

Az oxigén és a szénsav behatása tisztán kémiai, míg a víz behatása részben fizikai és részben kémiai.

4. ábra. Erzsébetvárosi templom. Déli oldal.

Az oxigén hatása kétféle:

1. szabad elemekkel egyesül és velük oxidot alkot,
2. a meglévő oxidok, oxigén behatása folytán, tovább oxidálódhatnak.

Az első eset olyan kőzetekre jellemző, melyekben szén (C) finom részecskékben szabadon fordul elő (pala, egyes mészkövek), vagy olyan kőzeteknél, amelyek organikus részeket tartalmaznak. A szén itt az oxigénnel egyesül és mint szénsav elillan. Az oxigénnek ez a hatása a köveket fehéríti. Az oxidok fokozottabb oxidálódása az alacsonyabb fokozatú fémoxidokat tartalmazó kövekben jelentkezik. Ezeknél a vasoxidul (FeO) vasoxiddá (Fe_2O_3), a mangánoxidul (MnO) mangánoxiddá (Mn_2O_3) alakul.

A víz a kövek mállásának leggyakoribb okozója. Hatása igen sokféle, közvetlen és közvetett; fizikai, mechanikai és kémiai.

Minden kő, ha vízzel kerül érintkezésbe, több vagy kevesebb vizet vesz fel. Általánosságban ezért a kő vízfelvevőképességéből tartósságára következtetünk. A vízfelvevőképesség a kő likacsosságától függ. A kő vízfelvevőképességét kétféleképen és pedig: *súlyszázalékban* és *térfogatszázalékban* szokták kifejezni. Az egyes kőfajták súlyszázalékos vízfelvevőképességét nálunk a Műegyetem kísérleti állomása minden egyes kővizsgálattal kapcsolatban megállapítja. A vizsgálat eredményeit az állomás hivatalos közleményeiben az egyes kőfajtákra nézve közzétette. Ezekből az adatokból dr. *Rakusz Gyula* műegyetemi tanársegéd a következő táblázatot állította össze:

Kristályos szemcsés kőzetek (gránit, márvány	0·01— 1%
Tömött mészkövek	0·1 — 8%
Likacsos durva mészkövek	1·0 —26%
Édesvizi mésztufák	0·6 — 5%
Vulkáni tufák	0·5 —20%

A térfogatszázalék megállapításához a kő által felvett víz térfogatát (súlyából átszámítva) állapítják meg és azt hozzák arányba a kő teljes térfogatával.

A vízfelvevőképesség megállapítását a kőnek kétféle

5. ábra. Országház. Oromrészlet.

állapotában végzik, és pedig: közönséges légköri nyomás mellett és 50—150 (Hirschwald szerint) légköri nyomás mellett.

1. A közönséges légköri nyomás mellett való telítéskor először a száraz kő súlyát állapítjuk meg, azután fokozatosan elborítjuk vízzel és addig hagyjuk a vízben ázni, amíg további súlygyarapodást már nem érhetünk el (3—30 napig). Az átitatott állapotban mutatkozó súlygyarapodásból (ami a felvett víznek felel meg), megállapíthatjuk a százalékos vízfelvételt.

2. A nyomás melletti telítéskor a kőből vízben vákuum alatt először kiszivattyúzzuk a levegőt és utána a megfelelő nyomás alatt szintén vízbe tesszük. A felvett víz mennyiségét itt is a súlygyarapodásból állapítjuk meg.

Ha a közönséges nyomás alatti vízfelvétel értékszámát V_1-el jelöljük, a nyomás alattit V_2-vel, akkor (Hirschwald tanár szerint) $\frac{V_1}{V_2}$ a telítési együttható. Ez az együttható azt adja meg, hogy a kövek pórusai hányadrészben telnek meg vízzel a közönséges áztatás alatt.

a) A víz legelső közvetlen s feltétlen bomlasztó hatása a kőre az, hogy behatolásával térfogatát növeli, viszont a víz elpárolgása után a kő sokszor még eredeti térfogatánál is kisebb lesz.

A kövek eme térfogatgyarapodásának, illetőleg térfogatcsökkenésének még nem sikerült tudományos magyarázatát adni. Egyelőre meg kell elégednünk a tény megállapításával.

Hirschwald berlini műegyetemi tanár vizsgálatai alapján az egyes kőfajtáknál ez a térfogatváltozás a következő:

Kőzet (lelőhely)	Tágulás a hosszúság tört részeiben	Fogyás a hosszúság tört részeiben
Homokkő (Pirna)	0·00053	0·00689
Mészkő (Krensheim) . . .	0·00019	0·00045
Bazalt (Kirn)	0·00041	0·00050
Gránit (Demitz)	0·00012	0·00018

Jesser német tudós újabb vizsgálatai szerint még a levegő vízgőztartalma is befolyásolja az építőkövek térfogatát. Ha a kőzet szárad, vagyis abszorpciós vizéből veszit, akkor összehúzódik, kivéve ha a száradást nem oly erős felmelegedés kíséri, mely ennél az összehúzódásnál nagyobb tágulást idéz elő. Ha viszont a kőzet vízgőzt vesz fel a levegőből, akkor tágul.

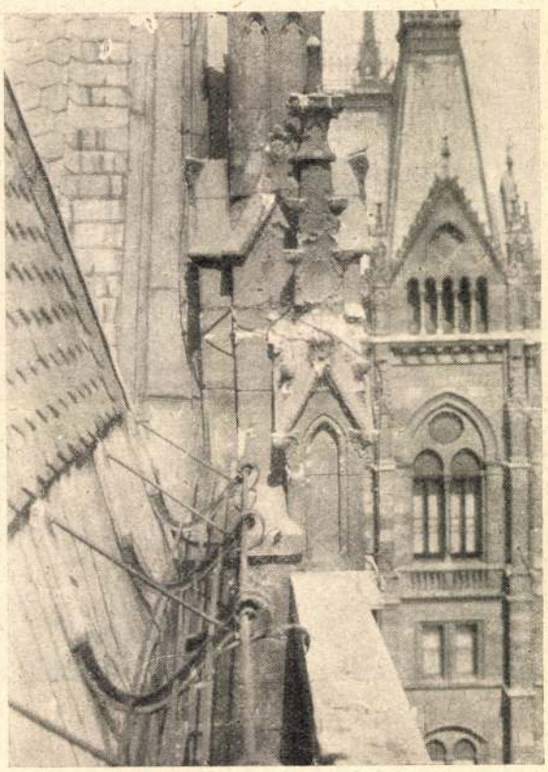

6. ábra. Országház. Fiálé a keleti oldalon.

b) A víz egyik fizikai hatása, hogy azokat a köveket, melyek részecskéinek összefüggése adhézión alapszik, megpuhítja, illetve meglazítja. Ez az agyagos kőzetekre, vagy oly kőzetekre érvényes, melyeknek agyagos rétegei vannak. Az agyagnak teljesen száraz állapotában, ha nem is nagy, mégis bizonyos keménysége van, azonban nagyon higroszkópikus. A levegőből a párát könnyen magába veszi. Vízzel telítve teljesen meglazul. Az agyag 40—70%-ig vesz fel vizet és ily állapotban plasztikus lesz. Ha a kőzetek a legcsekélyebb mennyiségben tartalmaznak is anyagrészecskéket, úgy az tartósságukat igen csökkenti (bácsdorogi kő, lásd Erzsébetvárosi templom, Mátyás-templom tornya). Az agyagtartalom, minthogy a vizet könnyen magába veszi, bomlasztóan hat, és pedig azért, mert 1. nedvesség folytán dagad, 2. megpuhul, 3. ily állapotban kimosódik, 4. a vizet magában tartva, fagykárt okoz. A víznek eme fizikai hatása főkép azokban a kőzetekben okoz nagyobb mértékben mállást, melyeknél az agyag rétegekben (Las) vagy érhálózatokban jelentkezik. (10. ábra.) Az agyag a rétegekben és erekben a víz behatása folytán meglazul, minek folytán néha egész nagy ródarabok válnak el és esnek le (Erzsébetvárosi templom) vagy, különösen márványoknál (siklósi márványok: a lipótvárosi templom lábazata (11. ábra) és korlátjának régi kövei, a Műegyetem aulájának padozata stb.) a kő felületén nagyobb mélyedések keletkeznek.

c) Az atmoszférikus víz mindenkor tartalmaz szénsavat, ezért a szénsav romboló hatása a vízzel együtt jár. A mészkövéknél a szénsavat tartalmazó víz a kőzetben a tiszta vízben oldhatlan normális karbonátokat, oldható hidrokarbonátokká változtatja.

A kalciumkarbonát szénsav és víz behatása folytán kalciumhidrokarbonát oldattá alakul át, mely oldat a kőben lefelé húzódik, ott a víz elpárolgása folytán újból kalciumkarbonát és szabad szénsav keletkezik, mely utóbbi elillan. E vegyi folyamatot a következő képletek jellemzik:

$$CaCO_3 + CO_2 + aq \rightleftarrows CaH_2(CO_3)_2 aq$$

$CaH_2(CO_3)_2 aq$ párolgás $CaCO_3 + CO_2$ elillan.

d) A víz legnagyobb mértékben ama különös tulajdonságánál fogva bomlasztja a kőzeteket, hogy $+4\,C^\circ$ alá lehűlve, térfogata rendkívül nagy feszítőerővel nő.

7. ábra. Országház. Fiálé a keleti oldalon.

A víz térfogatnövekedése (Rosetti és Depretz szerint a következő:

Ha + 4 C°	hőmérsékletnél	térfogata	1000·000 cm³, úgy
+ 3 C°	„	„	1000·009 „
0 C°	„	„	1000·129 „
— 1 C°	„	„	1000·209 „
— 3 C°	„	„	1000·414 „
— 4 C°	„	„	1000·549 „
— 9 C°	„	„	1000·607 „
+20 C°	„	„	1000·607 „

Ez a tágulás igen csekély, azonban abban a pillanatban, amikor a 0 fokú víz 0 fokú jéggé változik, azaz a megfagyás pillanatában a térfogat 1000·129 cm³-től 1083·24 cm³-re, kereken egy 12-ed résszel, vagyis 8·3%-kal növekszik. Hosszméretben ez megközelíti a 3%-ot. Ha a víz eme tágulásának nincsen akadálya, azaz a jéggé merevedett víz terjeszkedésének helye van, akkor a fagyás nem okoz bajt.

Ezért általában az a feltevés, hogy a kőbe szívódott víz fagyáskor csak akkor rombol, ha a kő likacsainak több mint $^9/_{10}$ részeit betölti. Ha a telítés ezen alul van,

akkor a víz 10% növekedése jobban tölti be a likacsokat, csak ha nincsen helye tágulásra, akkor rombol. Ezt a feltevést az elvégzett kísérletek is igazolják. Kísérleti állomáson a 11. ábrán szemlélhető, felül nyitott (csak az *f* jelű, felül is zárt) üvegedényeket $^{9}/_{10}$ részig vízzel megtöltve —15 C°-ra lehűtötték. A jéggéfagyott víz az edényeket színig megtöltötte és csak a g-vel jelölt edényt repesztette széjjel. Ennél tehát a tágulás akadályba ütközött, a terjeszkedő jégtömeg a vékony kapilláris csőben nem tudott kellőkép utat találni. Ebből következik, hogy a fagyás nem okoz nagy nyomást az oldalfalakra, ha a jég terjeszkedhetik. Azonban, ha egy aránylag nagyobb tér teljesen meg van töltve vízzel, fagyáskor még akkor is repeszt a jég, ha egy kis kapilláris nyílással a szabad térrel kapcsolódik. Egy másik kísérletnél (12. ábra), melynél teljesen megtöltött üvegecskében fagyasztottak vizet, a jég hengeralakban kinőtt az edényekből, olyformán, hogy minden ily hengernek felül gombaszerű feje lett. Látjuk ebből, hogy a jég először a még folyós állapotban kitódult víz

8. ábra. Operaház. Sarokvégződés.

9. ábra. Szobor az Operaház főhomlokzatán.

felső részén keletkezett és csak azután préselődött ki a belső tartalom a szűk nyakon keresztül, de anélkül, hogy az üveget széjjelrepesztette volna. Ebből arra lehet következtetni, hogy csak akkor van a fagynak a kövekre repesztő hatása, ha likacsai teljesen megteltek vízzel és csak igen vékony nyílással vannak a külső térrel összekötve. Tehát azok a kövek, melyek nem teljesen telített állapotban, tehát természetes telítés mellett nem fagynak széjjel, vákuum és nyomás alatt vízzel teljesen megtöltve, feltétlenül széjjelfagynak. Ezek alapján a fagy hatása függvénye a telítésnek, miért is elsősorban a telítési együtthatótól függ a fagyállóság

A fagyállóság tekintetében általában a 0·8-at lehet a telítési együttható felső határául elfogadni. Bár meg kell jegyezni, hogy a fagyállóság nem tisztán csak a telítéstől függ, azt még erősen befolyásolja a kő struktúrája is. Réteges kövek kevésbbé fagyállók, azoknál a telítési együttható legfeljebb 0·7 lehet; míg az igen tömör kőzetek, melyek vákuum és nyomás alatt 1·3%-nál kevesebb vizet vesznek fel, fagyállóság mellett telítési együtthatója 0·8-nál több is lehet.

A kőnek széles kalapáccsal (Stockhammer) való megmunkálása, tapasztalat szerint, a felületi kifagyásnak szintén egyik okozója. Ez esetben nyilvánvaló, hogy a felület nyílásai (kapilláris csövei) tömődnek be vagy szűkülnek meg erősen és a fagy okozta repesztés a már említett tágulási akadályok következménye.

Érdekes jelenség, hogy a kő keménysége nagyjából nem befolyásolja a fagyállóságot. Azok a kőzetek, melyek belső struktúrájuknál fogva (a pórusok alakja és elosztása) a teljes telítésig veszik magukba a vizet, nagy szilárdságuk ellenére is könnyen szétfagynak, míg más, jóval puhább, durván likacsos kőzetek, mint a vulkáni tufák (erdőbényei tufa) és édesvizi mészkövek sokszor igen fagyállók.

A mi éghajlatunk mellett a kövek mállását leginkább a fagy okozza. A fagy pedig, mint az elmondottakból látjuk, csak akkor okoz kárt, ha a kő vízzel telített. Tehát a mállás foka nagyban attól függ, mennyire hatol be a víz a kőbe. A beépített kövekbe, rendes körülmények között, csak a szabad levegővel érintkező felületükön át hatol be a víz (falazatok alsó részeiben a kövek a talajból is vesznek át vizet). Ez a beszívódó víz, még tartós esőzések alatt is, az egész kő teljes telítéséhez szükséges víznek csak 20-ad vagy 30-ad része. A kövek felületi részei azonban bizonyos körülmények között teljesen telítődnek. Az eső folytán a kőbe hatolt víz rendesen az esőzések közötti időközökben megint elpárolog és a kő kiszárad. Hogy a kő több vagy kevesebb vizet vesz-e magába, lassabban vagy gyorsabban szárad-e ki, az főkép annak beépítési módjától függ. Síma, függőleges fal kövei kevesebb vizet vesznek fel, mint szabadon álló végződések. Azok a kövek, melyekről gyorsan lefolyik a víz, rendesen szárazabbak, mint azok, melyeken a víz megáll. Árnyékos vagy levegőtlen helyeken tovább tartja magában a kő a vizet, mint napos és szellős helyen. Réteges kőanyag esetén a befalazott kő nedvessége a réteg helyzetétől is függ. A rétegezéssel párhuzamosan lazább a belső összefüggés. E tulajdonság akkor jut erősen érvényre, ha a kő olykép van a falba helyezve, hogy rétegei nem fekvő, hanem álló helyzetben vannak. A kő ily helyzetben arányra sokkal több vizet képes magába venni. Ez az oka annak, hogy az ilyképen elhelyezett, azaz élükre állított kövek sok-

kal gyorsabban mállanak el, mint a fekvő helyzetben levők. Ezt a jelenséget számos budapesti középületen jól megfigyelhetjük. (13. ábra.)

e) A víz súlyánál fogva a kő belsejében lefelé húzódik. Az esetben, ha a falazat habarcsrétegei a vizet nem eresztik keresztül (cementes vakolatok), a víz a kő alsó részében felszaporodik. Ez az oka annak, hogy sok esetben a kövek alsó részei, különösen a vízszintes hézagok mentén, mállanak el fokozottabban. Ezért a cementhabarcs használatát kőfalaknál nemcsak vegyi hatása miatt, de eme fizikai okoknál fogva is kerülni kell. A cementvakolat eme rossz hatása nyers téglafalazatokon is észlelhető.

f) A kőzeteket alkotó ásványok egyrészét a víz oldja, az oldás igen lassú, de hosszú idő folyamán még ellentálló kőzeteken is számottevő elváltozást okoz. Az épületkövek belsejébe hatolt víz ott ásványrészeket old fel. Kiszáradáskor a víz a kő belsejéből a kő felszínére húzódik, ott elpárolog és a magába oldott anyagok, valamint mechanikai úton a víz által odavitt (iszapolás útján, főkép agyag) részecskék a kő felszínén lerakódnak. Ennek folytán a kő felszínén egy a kő belső szerkezetétől eltérő kéreg képződik. Az oldás útján odajutott anyagok a kőzet anyagaival és az iszapolás útján ott lerakódott részekkel a felületen cementet alkotnak, melyek a kő felületén kemény réteggé egyesülnek és a kő felszínén a pórusokat (kapilláris csöveket) elzárják. A füstgázok hatása folytán a mészkövekből képződő gipsz is hozzájárul az ilyen kéreg keletkezéséhez, azaz a felület tömörítéséhez. Ez a kéregképződés a már említett okoknál fogva különösen a kövek alsó részeiben áll elő fokozatosan. A kövek felső részeiben a pórusok az elmondottak alapján kevésbbé záródnak, tehát a víz ott akadálytalanul behatol a kőbe, abban lehúzódik, alul azonban, minthogy ott sem kiszivárogni, sem elpárologni nem tud, a belső üregeket teljesen kitölti. A víz itt a kőre egyrészt kémiai hatást gyakorol, azt belsejében kioldva, másrészt fagyáskor, tágulásában gátolva lévén, a követ repeszti, belső szerkezetében meglazítja. (14. ábra.)

Érdekes jelenség azonban, hogy ott, hol a közvetlen eső a köveket jobban éri, sokkal kevésbbé képződik az ilyen felületi kéreg, mint az esőtől védettebb helyeken (például párkányok alsó részein). Ennek az a magyarázata, hogy az odacsapódó eső a lerakodott anyagokat újból oldja és elmossa.

g) Van végül a víznek az épületkövekre gyakorolt még egy káros tulajdonsága, mely, bár nem okoz közvetlenül mállást, a kövek szilárdságát csökkenti. Nyomási kísérletek igazolták, hogy a vízzel telített kő szilárdsága 0·1—0·2-vel kevesebb a száraz kő szilárdságánál. Ennek a jelenségnek okát a tudomány még nem tudja precizen megmagyarázni. *Hirschwald* német tudós abban látja az okot, hogy a pórusokban levő víz a nyomást minden irányban, a legkisebb hajszálrepedésbe is továbbítja, tehát hozzájárul a kőzet megrepesztéséhez. Tekintve azt, hogy magasépítkezéseinknél ott, ahol a kő közvetlenül érintkezik a vízzel (külső alakításoknál), a kő nyomási igénybevétele mindenkor messze alul marad a szilárdsági határon, ennek a jelenségnek nincs is nagyobb jelentősége. A víznek eme káros hatása leginkább nedves földbe épített alapfalaknál okoz bajokat.

2. *A hőmérsékleti különbségek hatásai.*

A hőmérséklet állandó ingadozása nagy mértékben hozzájárul a kövek bomlásához, illetve mállásához. A hőváltozás kártékony hatása háromféle módon nyilvánul meg.

a) A hőváltozás okozta tágulás és összehúzódás.
b) A hőváltozás hatása vízzel egybekötve.
c) A hőváltozás kémiai hatása.

a) A hőingadozások okozta térfogatváltozások a kőzetet alkotó molekulák egymáshoz való közeledését és egymástól való távolodását okozzák. Tehát bizonyos mozgást idéznek elő a kő belső részecskéiben, mely mozgás, bárha rendkívül kismértékű, folytonos ismétlődése folytán mégis meglazítja a kő belső szövetét és idővel annak szétesését okozhatja. A kövek eme bomlását, minthogy a víznek itt szerep nem jut, száraz mállásnak nevezzük. A száraz mállás legjobban a vízszegény, tropikus övezetekben észlelhető, hol a napnak kitett kőzetek napi hőmérsékletváltozása a 60°-ot is meghaladja. Ezek a hőmérsékletváltozások ott a legkeményebb sziklákat is képesek megrepeszteni. A hatás közvetlen jelenségei a kövek homokozása és kérges elválások.

Az építkezéseknél nálunk használatos kövek térfogatát 60—70°-nyi hőmérsékletváltozás 1—2%-kal változtatja meg. Ezt az aránylag igen csekély térfogatváltozást rendesen az anyag rugalmassága teljesen ellensúlyozza; azonban ezek a folyton ismétlődő állandó megmozdulások idővel természetszerűen a belső szerkezetet valahogy elkoptatják. Az anyagrészecskék elmozdulása mindenkor okvetlen súrlódással és a súrlódás koptatással jár. A helyéből kimozduló anyagrészecske, miután sok-sok ezerszer visszatért a régi helyére, egyszer csak az említett súrlódás és az abból származott koptatás folytán nem tudja eredeti helyét elfoglalni. (15., 16. ábra.) Hogy a térfogatváltozások sokszor számottevő elmozdulásokat okoznak, azt onnan tudjuk, hogy

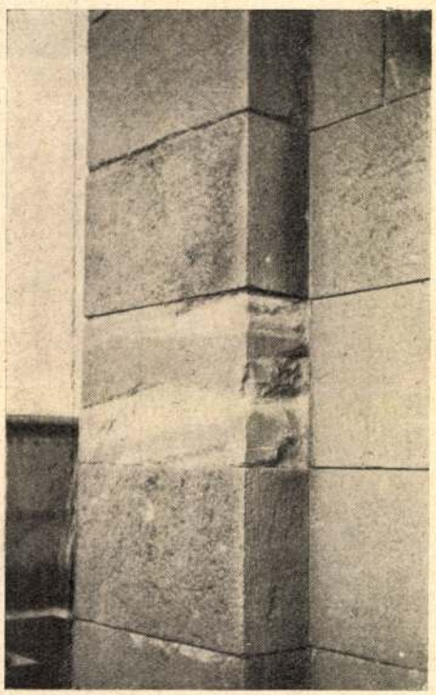

10. ábra. Országház. Agyagos réteg.

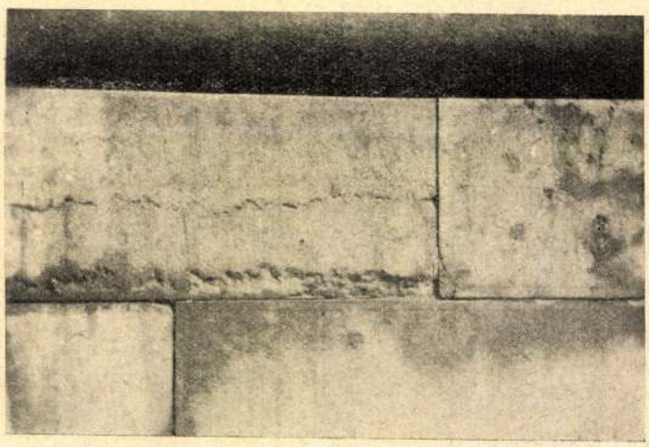

11. ábra. Lipótvárosi templom. Lábazat siklósi márványból.

a kőfalakon télen észlelhető nyitott repedések nyáron eltűnnek, nagy boltozatok záradékai viaduktoknál a nyári melegben emelkednek, völgyzárógátak kihasadnak. Vizsgálatok alapján kimutatták, hogy egy 30 méter magas kőből épített torony csúcsa nyáron derűs napon, a torony hőokozta elhajlás folytán olyan zárt görbét ír le, melynek átmérője félmétert is elér.

A hőtágulás kártékony, mállást előidéző hatása főkép onnan ered, hogy a köveknek a naptól ért külső felszíne sokkal nagyobb térfogatváltozást szenved, mint a belső részek, ami az egyes részecskék (molekulák) teljes szakadására vezet. Tekintetbe kell még itt venni azt a körülményt is, hogy a befalazott köveknél a térfogat növekedésének nagy erővel ellenáll a kőre nehezedő megterhelés és a növekedést gátló beszorított helyzet. Az erőknek emez összeütközései oly belső feszültségeket idéznek elő, melyek hatása alatt a külső tér, vagy a belső pórusok felé elmozdulni képes részecskék elszakadnak.

A belső szerkezet meglazulását, a szemcsés kőzeteknél (gránit, márvány) nagyban előmozdítja az a körülmény is, hogy a kőzetet alkotó kristályok a melegedésnél különböző irányokban, különböző mértékben nagyobbodnak.

Dr. Rakusz szerint a 10 *mm*-es kvarckocka, ha hőmérsékletét 15°-ról 45°-ra emeljük, a kristálytani főtengely irányában 0.000023 *mm*-rel, a melléktengely irányában pedig 0.000040 *mm*-rel tágul, tehát mégegyszer annyival. Még feltünőbb szerinte ez a jelenség, a kalcitnál (mészpát), melynek 10 *mm*-es kockája ugyanilyen hőmérsékletváltozáskor a főtengely irányában 0.000078 *mm*-rel tágul, erre merőleges irányban, ellenben 0.00016 *mm*-rel összehúzódik. Elképzelhető, mily káros feszültségek támadnak akkor, ha a mészpátkristálynak a főtengellyel párhuzamos lapja a másik kristály ama

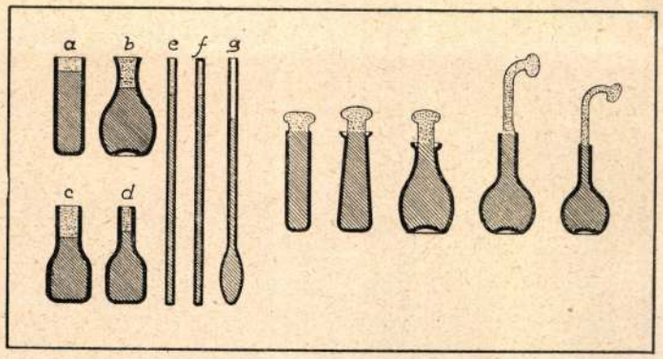

12. ábra. Fagyási kísérletek.

lapjával nőtt össze, mely a főtengelyre merőleges. Az egyik tetemesen tágul, amikor a másik összehúzódik és ez a mozgás többezerszer ismétlődik. A külső felületeken, ahol az így támadó feszültségek kevesebb ellenállásra találnak, idővel az egyes részecskék egymástól elszakadnak. Ily száraz mállást előidéző hatásoknak a legkeményebb gránitok sem tudnak ellenállni. Példa erre a Lánchíd gránitja, a Kúria épületének lábazata, stb.

Kísérletek során azt tapasztalták, hogy a napnak kitett kövek felülete alatt 1 *cm*-rel a részecskék hőfoka már 5 fokkal kisebb a felület részecskéinek hőfokánál. Az ilyen kő felületébe ágyazott 1 *cm*-es mészpátkocka külső lapjának hőmérséklete 5°-kal több a belső lapjának hőmérsékleténél, minek folytán a két szembenfekvő lap tágulásában már 0.000114 *mm*-nyi különbség mutatkozik. Az itt előálló molekuláris belső mozgások hatásaira ugyanaz érvényes, amit a kritályoknak a különböző irányokban fellépő különböző tágulás okozta belső feszültségek hatásáról mondottam.

b) A hőváltozásnak a kövekre gyakorolt legjelentősebb hatását a 0° alatti lehűléskor víz jelenlétében előálló fagyás okozza. Ezt a hatást már az előzőkben részletesen tárgyaltam.

Más hatása még a hőmérsékletváltozásnak, hogy felmelegedés esetében a kőben levő víz elpárolog, a kő kiszárad, ami a kőnek, ha csekély mértékben is, összehúzódását okozza. A lehűlés viszont azáltal, hogy a levegőben foglalt vízgőzt kondenzálja, az a kőre lerakódik, a hézagokba és pórusokba behúzódik és a követ nedvessé teszi, még sokkal hatásosabban mozdítja elő a mállást.

c) A hőváltozás kémiai hatására vonatkozóan az állapítható meg, hogy magasabb hőmérsékleten minden a kőben végbemenő kémiai változás fokozottabb.

3. *A füstgázok hatása.*

A tüzelésből eredő gázok, a korom és az épületköveket érő egyéb égéstermékek kártékony hatását csak az utolsó évtizedek óta kísérik figyelemmel a szakkörök és bár az ez irányban a laboratóriumokban végzett kísérletek és vizsgálatok a füst-

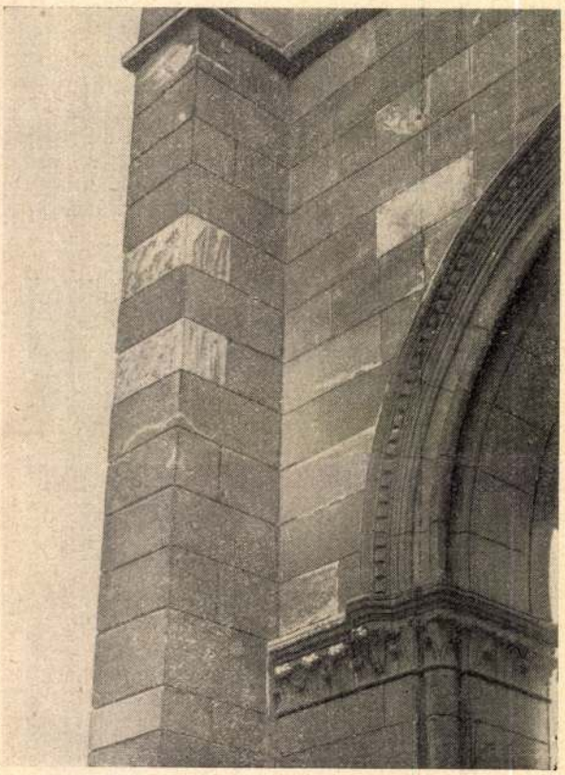

13. ábra. Országház. Északi oldal.

gázok romboló hatását igazolják, az idevágó vélemények még nem teljesen egyöntetűek. Nálunk még tudományosan e kérdéssel nem foglalkoztak, de gyakorlati szakember részéről e kérdést részletesebben tárgyaló vélemény sem hangzott el még a nyilvánosság előtt s éppen ezért ismertetni kívánom az egyes külföldi szakvéleményekben kifejezett idevágó nézeteket.

A kölni dómon, melyet az egész német nemzet megmozdulásával, nagy pénzáldozatok árán a XIX. században állítottak helyre, illetve legnagyobb részben újraépítettek, az utolsó évtizedekben rohamosan kezdtek a kövek elmállani. A dóm építésekor, a XIV. században, igen különböző kőminőségeket alkalmaztak. A mult században újonnan épített részeken, de még olyan részleteken is, melyet alig húsz év előtt, sőt néhol még csak öt év előtt létesítettek, igen erős mállások mutatkoznak. A dóm közvetlen szomszédságában áll a város nagy pályaudvara, ahonnan a mozdonyok füstgázai állandóan érik a dóm köveit. A rohamos mállás okának felderítésére, valamint a védelem szempontjából szükséges teendők megállapítására számos szakértő véleményét kérték ki.

Dombaumeister *Hertel* véleményében a mutatkozó károk részletes leírása és tárgyalása után azt mondja:

a dóm, mely a régi időkben a legtisztább levegőtől körülvett fejét a Rajna tiszta vizében tükröztethette, ma, sajnos, egy kénes savakkal teli nagyvárosi légkör közepette áll, mely légkör azt igen gyakran oly sűrű füst és párafelhőkbe burkolja, hogy a most is lábainál hullámzó folyam vizét nem is láthatja. Miután ez a nagyvárosi levegő, mely Kölnben különösen kártokozó alakban lép fel, az építmények legnagyobb ellensége, e behatások ellen alkalmazható intézkedések megtétele felettébb kívánatos.

Manikowsky, az antwerpeni Dombaumeister szerint a füstgázok kártékony hatására vonatkozóan az elfogadott magyarázatok ellen fordul. Szerinte a kölni dómon előforduló mállásokkal kapcsolatban a legfontosabb azt megállapítani, hogy a szén elégetéséből eredő kénes savak tényleg minden esetben a baj okozói. Szigorú összehasonlítást kíván oly építményekkel, melyek messze állanak a dóm helyétől és az előttük elhaladó mozdonyoktól szintén nagymennyiségű füstgázt kapnak. Ő nem tapasztalta és senkitől soha nem hallotta, hogy az antwerpeni katedrálisnak, a mechelni csipkékkel összehasonlított finom faragásait a katedrális lábánál kikötő nagyszámú hajó kéményéből kiáramló füst megtámadta volna, vagy mállásukat idézte volna elő. Rámutat arra, hogy Löwenben a XV. századból származó Péter-templom, valamint a városháza mészkőből épültek és azokon a hozzájuk épített házak sokszor csak 2—4 méternyire helyezett kéményei semmiféle elmállást soha nem okoztak.

14. ábra. Országház. Déli torony.

Az ulmi Münstert, mely a XIV. és XV. században épült, 1844—1899 között teljesen helyreállítottak; akkor építették ki az eladdig csonka tornyot is. Sok helyen a helyreállítás alkalmával beépített kövek ma már roszszabb állapotban vannak, mint némelyik eredeti kő. Mindenféle homok- és mészkő nyert itt alkalmazást. A mállási tünetek a mellékhajó körüljárója magasságában és pedig a keleti oldalon a legerősebben jelentkeztek, míg felfelé a mállás mindig gyengébb. *Haas* építész véleményében eme jelenséget a szomszédos házakból ugyanily magasságban torkoló kémények füstgázainak tulajdonítja. Említi azt is, hogy csak ebben a magasságban kezdődnek a finoman tagozott épületrészek és hogy a magasabban fekvő részeket csak 1877-től 1880 között építették. Az 1871—1880 között a négyezet körül épített pillérek a délkelet felé fordított függőleges síma falsíkjukon éles vonallal ketté osztattak; baloldalt a felület világos és ép, jobboldalt füstösen fekete, mállott és kérgesen levállott. A vonal azt a határt adja, melyen túl a záporeső a felületet éri, ez a rész jó állapotban van, míg a védett rész fekete és mállott. *Haas* ezt úgy magyarázza, hogy az esőverte részeken a kőre lerakodó kénes savakat az esővíz állandóan lemossa és így azok hatástalanokká válnak. *Hirschwald* berlini egyetemi tanár, ki a helyszínen beható kémiai vizsgálatokat végzett, véleményében nem nyilatkozik azonos értelemben. A füstgázokra nem is tér ki. Ő a kérges lemállások okát vízhatlan külső kéreg képződésében látja, mely a kövek kilúgozásából keletkezik és amelynek keletkezését a záporeső meggátolja azáltal, hogy a lerakodó anyagokat állandóan feloldja és elmossa. (A kövek mállását ennek alapján avval próbálják meggátolni, hogy az esőtől nem ért részeket időnkint tüzoltófecskendővel lemos-

15. ábra. Országház. A végződés déli oldalán a levéldíszek teljesen elmállottak, míg az északi oldalon megmaradtak.

sák.) Megállapították, hogy általában az esőtől sűrűbben ért északi oldal mutatja a legkevesebb mállást, míg a délkeleti oldal a leginkább megtámadott. Ez érvényes a budapesti építményekre is. Ahol az eső jobban éri a felületet, a kövek kevésbbé mállottak, mint azokon a helyeken, ahol az eső mechanikai hatása gyengébb. (16. ábra.)

Pollák Vince bécsi mérnök, a kövek mállási folyamatának egyik legjobb ismerője, könyvében óva inti a szakköröket attól, amit újabban igen gyakran tapasztal, hogy a köveken mutatkozó pusztulásokat beható vizsgálat nélkül, főkép a füstgázoknak tulajdonítsák. Ezek a vélemények, mint látjuk, a füstgázok hatását nem ítélik meg egyöntetűen. Magam is, ki az országházát állandóan figyelem, nem tapasztaltam, hogy az épületnek a Dunapart felé eső részei, melyeket a hajók füstjei állandóan közvetlenül ér, rosszabb állapotban lennének, mint a város felé eső részek. Jóllehet a füstgázok a levegőben hamar elterjednek és mindenhová el is jutnak, mégis a füsttel való gyakori közvetlen éritkezés kell, hogy intenzívebben hasson. A Mátyás-

templom tornyán tapasztalható erős mállásoknál már a magas fekvés folytán sem tulajdoníthatok a füstgázoknak nagy befolyást.

A füstgázok hatásának tudományos vizsgálatai.

A füstgázok hatása mindenkor a kő minőségétől, a gázok összetételétől és a helyi viszonyoktól függ.

A városok tüzelőhelyeiből kiáramló füst- és gáztermékek főalkotórészei a levegőn kívül a következők: vízgőz, szénsav (CO_2), szénoxid (CO), korom, kénes savak, főkép kénsav (H_2SO_4), kéndioxid (SO_2), sósav (HCl), szabad, vagy a koromhoz kötött sók és a száraz lepárlás (desztilláció) számos más terméke. A termékek kétfélekép hatnak az épületkövekre; egyrészt a gázok közvetlen hatása folytán, másrészt a kőre lerakodó korom közvetítette hatás folytán.

a) A gázok között a kénsavnak és a kénes savaknak a hatása a legerősebb. A füstgázokból eredő kénsavat és egyéb vegyi anyagokat akár gőzalakban, párában, vagy úszó porszem alakjában van a levegőben, az esővíz és a hó is magába veszi és átadja a köveknek, ami a fütgázok hatását még jobban fokozza. A víz elpárolgása folytán az oldatok, így a kénsavoldat is, mely az eső és havazás folytán a kövekbe jut, ott fokozatosan

16. ábra. Országház, oromvégződés. A déli oldala elmállott, az északi ép.

koncentrálódik. A városok levegőjének kénsavtartalma az ott elégetett szénmennyiségtől és az elégett szén minőségétől függ. Gyárvárosok levegőjében természetesen fokozottabb a kénsavtartalom. 1000 súlyrész levegőben Londonban 0·2049, Liverpoolban 0·3959 és Manchesterben 0·4166 súlyrész kénsavat találtak. 1000 m^3 levegőben Londonban 1·67, Manchesterben 2·52 g kénsav van, míg egy kisebb, átlagos angol vidéki város levegőjében csak 0·47 g. (Hogy Budapesten a levegő átlagban mennyi kénsavat tartalmaz, sok utánjárás dacára sem lehetett megtudnom.

A kénsav hatása mészkőre a következő:

$$H_2SO_4 + CaCO_3 + aq \longrightarrow CaSO_4 aq + CO_2$$

a mészkő (kalciumkarbonat) átalakul gipsszé (kalciumszulfát) és a szénsav szabaddá válik. Átlagos hőmérsékleten végbemenő párolgásnál azután gipszkristályok képződnek.

$$CaSO_4 aq \longrightarrow \text{párolgás} \longrightarrow CaSO_4 + 2H_2O.$$

Ha azonban a párolgás a levegőnedvesség vagy más okoknál fogva igen lassú, akkor a szabaddá vált CO_2 a vízzel és újabb kőanyaggal új vegyületeket alkot:

$$CaCO_3 + CO_2 + aq \longrightarrow CaH_2(CO_3)_2 aq.$$

Az ilyen oldatból párolgás folytán újból kalciumkarbonát marad vissza.

$$CaH_2(CO_3)_2 aq \longrightarrow \text{párolgás} \longrightarrow CaCO_3 + H_2O + CO_2$$

Ha az első és harmadik egyenletet összefoglaljuk

$$H_2SO_4 + 2CaCO_3 + aq \longrightarrow CaSO_4 + CaH_2(CO_3)_2 aq,$$

ezen egyenlet azt mutatja, hogy a kénsav által előidézett reakció kétszerannyi mészkövet old fel, mint ahogy azt tisztán az első képlet nyomán feltételezni lehetne.

Látjuk ebből, hogy a kénsav és víz hatása folytán először is kalciumszulfátoldat és kalciumhidrokarbonátoldat keletkezik, amely miután a felületen elpárolog, a kő belsejéből kifelé szivárog. A felületen a párolgás helyén a kalciumszulfát és kalciumkarbonát kikristályosodik és lerakódik, ez a lerakódás idővel befelé vastagodik; minthogy pedig a kalciumszulfát lágyságánál fogva elmállik és a víz azt elmossa, a felület pórusaiban mindig több lesz a kalciumkarbonát, ami a kéreg megkeményedését vonja maga után. E kéreg így mindinkább vízáthatlanná válik, ami egyrészt a kövek mind a víz ellen, mind a gázok ellen megvédi; ha azonban a kő más helyein, ahol a záporeső az oldatot még megkeményedés előtt elmossa és így a kristályosodást megakadályozza, vagy más oknál fogva (fagyás, hőtágulás stb.) a kő belsejébe hatolhat a víz, akkor annál nagyobb bajt okoz. A kéreg mögött a víz beszorul fagyás vagy általa okozott oldás és kristályosodás, valamint egyéb, már említett jelenség folytán, az anyag struktúráját széjjelroncsolja. Itt meg kell még jegyezni, hogy amidőn a kalciumkarbonát a kénsav közbejöttével gipsszé alakul, ez a folyamat térfogatnövekedéssel jár. Ez a térfogatnövekedés különösen akkor nagy, ha a kénsav és a kalciumkarbonát anélkül egyesül gipsszé, hogy (nagyobb vízmennyiséggel) előbb oldatot képezne. Ilyen esetben a térfogat eléri az eredeti kalciumkarbonát térfogatának hétszeresét. A meglazult anyag a kristályképződés, a víz és fagy hatása folytán erősen megdagad, a kemény kéreg először mindjobban kidudorodik, a kő táskásodik, de később már a kéreg megszakad és felfeslik, kifakadó sebhely formájában megnyílik, a mögötte levő meglazult részek kiesnek. Idővel a kéreg mindjobban és nagyobb felületen elválik, végül leesik, de leválik és lehull a mögötte meglazult anyag is. A folyamat végén azt látjuk, hogy a kő

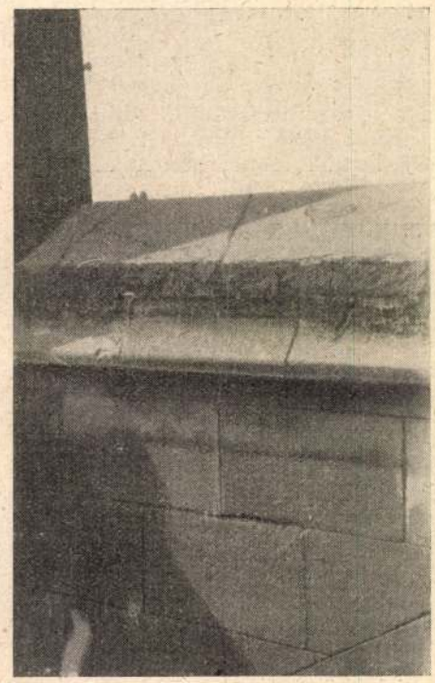

17. ábra. Országház. Részlet.

felületén tömegéből egy pár centimétert veszített. De ezután sincs megállás, újból képződik a külső kéreg és halad a rombolás, azaz a mállás tovább. (16—20. ábra.)

A mállásnak itt ismertetett legáltalánosabb folyamata nemcsak a füstgázok, illetőleg a kénsav behatása folytán áll elő. A kövek felületén keletkező keményebb és a vizet nehezebben keresztülbocsátó kéreg keletkezésére már a víz hatásának tárgyalása során is rámutattam.

Mint látjuk, a kéregképződés a mállási folyamatok egyik fő tényezője. Ez egyszersmind azt mutatja, hogy helytelen és meddő minden oly kőkonzerváló kísérlet, illetőleg eljárás, mely a kő felületének elzárását veszi célba.

b) A korom, mely finom pelyhekben rakodik vagy tapad a kőre, legelőször is feketére, vagy helyesebben mondva sötétre festi a falat, különösen ott, ahol a záporeső azt nem mossa. A bekormozás főkép azokon a helyeken erős és mélyreható, ahol a korom az oldott alakban a kő felületére szivárgó kalciumszulfáttal és kalciumhidrokarbonáttal vegyül, ily helyeken a párolgás folytán képződő ásványrészek egészen feketék lesznek. De behatol a korom a kő belsejébe az esővíz révén is, mely azt magával viszi, de különösen a kövek felületét hidegben hosszú ideig megülő és korommal teljesen telített hó révén, melynek vize olvadáskor a korom összes anyagával együtt a kövek belsejébe szivárog.

A korom nem oly savtartalmú, mint a füstgázok (a gázokban savakat alkotó elemek itt bázisok által vannak lekötve), kémiai értelemben inkább semleges, így

18. ábra. Országház. Déli torony.

közvetlenül nem oly ártalmas. Ez azonban nem azt mondja, hogy a korom nincsen hatással a kövekre, vagy hogy az teljesen ártalmatlan lenne. A semleges szulfátok és csekély mennyiségben kloridok is a kövek vegyi anyagaira szintén ható átalakulásoknak vannak alávetve, mely átalakulások a lerakodó korom mennyiségének növekedésével fokozódnak.

Ennek a hatásnak mértéke attól is függ, mennyire tud a korom a kőbe behatolni. Síma, csiszolt részeken nem annyira ártalmas.

Vannak azonban a koromnak oly alkatrészei is, melyek folytán annak egyenesen konzerváló hatást tulajdonítanak, ezek a kövek felületeit impregnáló földolajok és antracénolajok, melyek a víz beszivárgását akadályozzák. E hasznos tulajdonságok azonban nem érnek fel azokkal a károkkal, melyeket, a már említettek szerint, a korom mégis okoz. Tény az, hogy a korom, ha igen vastag, zsíros tapintatú védő rétegként, (mondjuk közvetlen a kémény feje körül) bevonja a köveket, s minthogy azt mind a víztől, mind a levegő és füstgázok savaitól izolálja, feltétlen konzerváló hatású, de ez a védelme építészi szempontból már nem kívánatos.

4. *Az organikus élet hatásai.*

A levegőben kisebb-nagyobb mennyiségben mindenkor úszó por, ásványi anyagokon kívül rendkívül sok szerves anyagot hord magával; így a korhadás és rothadás minden termékét, az organikus élet mind növényi, mind állati csiráit. A porszemek a levegőn keresztül a levegő mozgása folytán (szél) a magasba emelkednek, így vagy közvetlenül az épületkövekre és ennek mélyedéseibe, hasadékaiba és pórusaiba rakodnak le, vagy az eső útján vízzel együtt a kő belsejébe kerülnek. A por által kőre, illetőleg kőbe átültetett organikus élet kétféle: állati és növényi.

Angliában műemlékfenntartási szempontokból ily irányban igen beható vizsgálat tárgyává tették a mállásnak indult köveket és nemcsak külső, de belső részeiket is mikroszkópikus vizsgálat alá vették. Átlátszóságig vékonyra csiszolt lemezeket tettek a górcső alá és megállapították, hogy az organikus életnek legkülönbözőbb megnyilvánulásai észlelhetők mindenütt a kövek

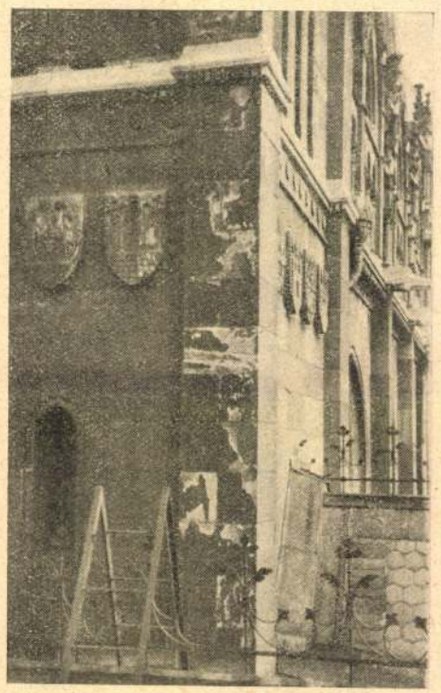

19. ábra. Országház. A felsőházi ülésterem északnyugati sarka.

réseiben és pórusaiban. Mind a növény, mind az állatvilágnak legkülönbözőbb fajtái élnek a kövek belsejében. Hogy ez az élet milyen mértékig szapora, az mindenkor a helyi viszonyoktól függ. Azt tapasztalták, hogy előrehaladott mállást feltételezve apró élőlények 60 *cm*-es mélységig is behatolnak a kő külső felszíne mögé és hogy az így behatoló élőlények romboló hatása sokszor nagyobb, mint a légköri befolyásoké. A kövek fajtája szerint más és más volt a káros hatás. A kísérleteknél egyes kőfajtákat inkább a légköri behatások támadták meg, másokat szemmelláthatólag az organikus élet pusztított el. Az apró élőlények életmegnyilvánulása különbözőkép támadja meg a kő szerkezetét és anyagát. Az élősdiek körül mindenféle szerves anyagok (humusz) halmozódnak fel, melyek maró savtartalmuknál fogva hatnak a kő anyagára. (Ammóniák, salétrom, salétromsav, huminok, szénsav stb.) Különösen azokat az épületköveket lepik el mindenféle növényi képződmények (algák), melyek állandóan nedvesek, így az épületek északi oldalain, mélyedésekben, zugokban és erősen beárnyékolt helyeken mindenütt találunk több, vagy kevesebb növényi életet. A növényzet káros hatása két irányban nyilvánul meg. Egyrészt a növényi

részek elhalása és korhadása folytán itt is csakhamar kártékony savakat tartalmazó humuszréteg borítja a követ és hatol belsejébe. A humusz kártékony alkatrészei az ulminsav, huminsav, géinsav stb., valamint a különféle sók. Másrészt azonban ezek a növényzetek erős mechanikai hatást is fejtenek ki. A kő réseibe behatoló spórák, csirák, kisebb-nagyobb gyökerek, sőt törzsek és ágak rendkívül nagy erővel repesztik a kövek tömegeit.

Angliában tizenkétféle oly növényfajtát állapítottak meg, mely a kövek mállására különösképen befolyással van. Ott ezeket most tanulmányozva épületköveken tenyésztik. A kísérletek és tanulmányok eredményeit még nem ismertették.

5. *Sók hatása.*

Azok a sók, melyek a vakolatban keletkeznek és a köveken keresztül kivirágoznak, vagy kőfalaknak szerves anyagokban gazdag földdel való érintkezése folytán a kövek felületein mutatkoznak, nem nagyon ártalmas.

20. ábra. Országház. Oromrészlet.

sak. A vakolatból erednek, ha a vakolatban nátron van és az kénnel egyesül, illetve a kénből oxidáció útján keletkezett kénsavval. Keletkezésük a vakolat teljes lekötése és kiszáradása után elmarad. Rosszabb, ha a köveknek humuszos földdel való érintkezéséből erednek, akkor kikristályosodásuk, ha az eső el is mossa, mindig megújul A kivirágzás akkor erős, ha a kőben pirit, tehát kén van. A kivirágzó sók: kénsavas mész, kénsavas nátron és kénsavas magnézia. *Rákusz* dr. megállapította, hogy a Szépművészeti Múzeumon és a Milléniumi emléken esős napok után észlelt sókivirágzások glaubersóból állanak. ($Na_2SO_4 + 10H_2O$.) Megállapított tény, hogy nincsen olyan vízben oldható só, melynek fajsúlya kisebb lenne a telített vizes oldatnál. Tehát ezek a sók kristályosodáskor mindenkor összehúzódnak, minek folytán nem feszítik a kövek pórusainak oldalfalait; sőt azokat némi kémiai hatás folytán tágítják, így a kövek felületeit nem zárják el, sőt nagyobbítják a felület nyílásait. Ezért nem kártékonyak.

II.

Még annak vizsgálata volna hátra, mennyiben függ a gyors mállás a kőtől magától. Erre a felelet igen egyszerű, minden kő mállik, a jó kő kevésbbé, azaz lassabban, a rossz kő gyorsabban. Az épületköveknek ez a fokmérője.

Mállás szempontjából csakis a kő tartóssága számottevő. Az egyes kőfajták tartósságának megállapítása céljából a Műegyetemen levő állami anyagvizsgáló kísérleti állomás a Magyarországon található és az építkezéseknél használatban levő összes kőfajtákat a legkülönbözőbb tulajdonságaik irányában vizsgálat alá vette. A vizsgálat eredményét a kísérleti állomás közleményeiben igen áttekinthető táblázatokban ismertette. Arra kívánok azonban rámutatni, hogy azok mindenkor csak a beküldött bizonyos kődarabokra vonatkoznak és így azok alapján csakis a bányából eredő legjobb kövekre lehet következtetni, nem pedig az átlagra, de legkevésbbé minden abból a bányából eredő kőre. Ha biztosak akarunk lenni abban, hogy bizonyos bányából beszerzett kő rendelkezik-e azokkal a tulajdonságokkal, melyeket a kísérleti állomás arra a kőre vonatkozóan kimutat, akkor minden egyes szállított követ hozzáértő és gyakorlott szemmel a kísérleti állomás pecsétjével ellátott mintadarabbal kell összehasonlítani. (Magam az Országház helyreállításához felhasznált minden darab követ a bányában általam megjelölt rétegből bányásztatok és minden egyes darabot a bányában megvizsgálva veszek át.)

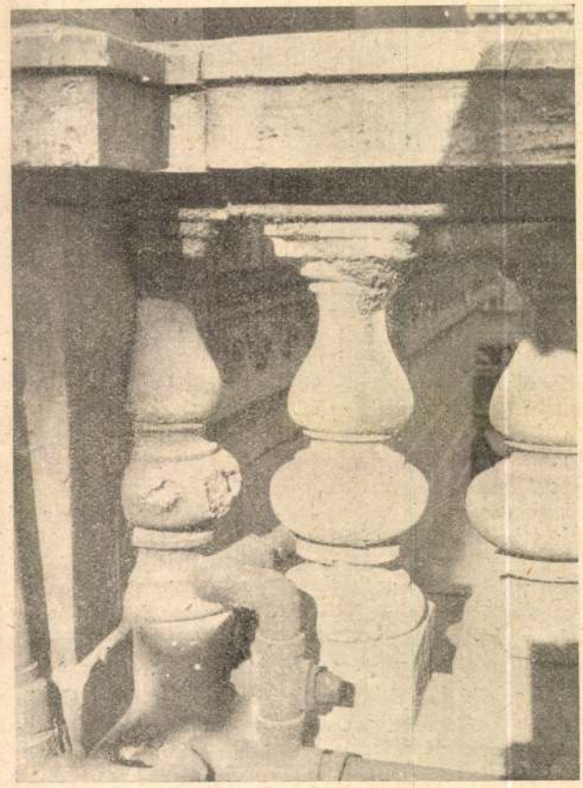

21. ábra. Operaház. Az Andrássy-úti erkély korlátja.

Általában csak azt a követ használhatjuk fel, amelyet kitermelnek, hiába tudunk valahol az országban kitűnő építőköveket, ha nincsen arra vállalkozó, ki a követ kibányássza és a városba szállítsa, nem tudunk abból építeni.

Az egyes kőfajtáknak mállás elleni különleges viselkedését itt nem kívánom külön-külön tárgyalni, az minden egyes kőfajtának részletes méltatására vezetne, ami azonban e tanulmány keretei között nem fér el. A budapesti építkezéseknél kevés kivétellel három kőfajtát alkalmaznak. Homokkövet, puha mészkövet és kemény mészkövet. A puha mészkövet gyakran homokos mészkőnek, vagy mészhomokkőnek is nevezik. Meg lehetne még különböztetni a középkemény mészkövet is, mivel a puha és kemény mészkövek között számos átme-

neti fajta van. Ilyen a sóskúti antalbányai, melynek lelőhelyén a puha mészkőtől a legkeményebb mészkőig a keménységi fok minden árnyalata megtalálható. A háromféle kő közül leginkább a puha mészkő mállik, kevésbbé a homokkő és legellentállóbb a kemény mészkő. Némelyik homokkő, könnyű megmunkálásához képest, aránylag igen ellentálló. Ugyan így egyes tuffafajták (erdőbényei) is eléggé ellentállók, azonban budapesti alkalmazásban, minthogy lelőhelyük messze van, nem igen jöhetnek szóba.

A mállást sokszor az is elősegíti, hogy a kövek befalazásuk idejében még bányanedvességüket nem veszítették el teljesen. A bányanedvesség rendszerint a követ egészében átitató, teljesen telített oldatból ered. Az többnyire kálciumhydrokarbonát, $CaH_2(CO_3)_2aq$. A szabaddá tett, kiemelt kőből elpárolog a víz, az oldott anyagok ($CaCO_3$) lerakódnak, minek folytán a kő keményebb lesz. Ha a még nedves követ befalazzuk, a víz abból csak annak a fal síkjába eső oldalán tud elpárologni, miért is az oldatok eme lap alsó részére húzódnak és ott a már többször említett hátrányos kéregképződést mozdítják elő.

Ide tartozna még annak megvilágítása, milyen befolyással van az épületkövek pusztulására, azok elhelyezési módja, a helytelen habarcsok használata és az erősítővasak okozta sérülés. Minthogy azonban ezeknek a tényezőknek szerepre jutása az építész kezére van bízva, azokat e tanulmány második részében fogom tárgyalni, melynek tárgya az építőkövek pusztulásának lehető megakadályozása lesz.

Miután a tárgyaltakból megismertük mindazokat az okokat, melyek a kövek elmállását előidézik, rá akarok még mutatni arra, hogy mennyire nem lehet valamely mállásról azt megállapítani, hogy vajjon azt a fagyás okozta-e, azért, mert a kő nem volt eléggé fagyálló, vagy, hogy a füstgázok okozták-e, vagy éppen a víz kilúgozó hatása, illetve a rátűző nap stb. Mindenkor csak azt mondhatjuk, ebben az esetben a mállást, főkép a kőnek gyenge fagyállóképessége, avagy főkép a füstgázok stb. okozták, mert minden egyes esetben feltétlenül a mállás előidézésében a felsorolt hatások és befolyások egész sorozatának része van és pedig részben egyszerre, egymásba kapcsolódva, vagy egymás után olyképen, hogy az egyik hatás előkészítette a másikat, azaz elősegítette annak eredményességét.

Ezért a kísérleti állomások vizsgálatainak eredményei nem feltétlenül megbízhatók. El tudom képzelni, hogy egy, a fagyasztási kísérletek alapján fagyállónak elismert kő, épületen elhelyezve, kilúgozás, vagy a füstgázok behatása, vagy pedig hőmérsékleti különbségek folytán már öt év mulva nem lesz fagyálló.

Ha valamely épületet, mely a kövek mállása folytán erősen megrongálódott, megvizsgálunk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a mállásokat a legtöbb esetben az itt elhangzott összes okok, illetőleg tényezők együttesen idézték elő. Az épületek egyes részein sokszor rá tudunk azonban mutatni a mállást főkép okozó közvetlen körülményekre, kiváltképen ha azt a víznek a kőbe való behatása idézi elő. Ily esetben többnyire a víznek elvezetésével, vagy a kő lefedésével a további erős mállást megállítani, vagy legalább is lassítani tudjuk. A legtöbb esetben azonban magukat a mállást előidéző okokat nem tudjuk elhárítani. Az esőt és a fagyot megszüntetni, — a gyárkémények füstkiömlését beszüntetni nem lehet s az egész épület fölé sem emelhetünk tetőt. De két dolgot tehetünk, az első az, hogy az épület köveit olyanná tesszük, hogy azok mindezeknek a káros külső befolyásoknak jobban tudjanak ellentállani, a második pedig az, hogy azokat az új köveket, melyekkel az elpusztult részeket pótolni kívánjuk, oly kőzetből faragjuk, melyet a tapasztalt befolyások nem tudnak elpusztítani. E két eljárás ismertetése lesz a tanulmány második részének tárgya.

II. RÉSZ.

A kőépítmények gyors pusztulásának megakadályozása.

Minden építmény, mint minden emberi alkotás, idővel tönkremegy, bomlik és végül teljesen elpusztul. A műszaki tudás feladata e pusztulást a lehetőségig megátolni s a bomlást lassítani. Monumentláis épületeink külsejét a multban kizáróan, de napjainkban is nagyrészt kőből szerkesztették. Az építőkövek pedig mind, hol lassúbb, hol gyorsabb elmállásnak vannak alávetve. Azokat az eljárásokat, melyekkel a beépített kövek gyors elmállását megakadályozhatjuk, három csoportba sorozhatjuk:

I. A kőanyag helyes megválasztása.
II. A kövek megfelelő, helyes beépítése.
III. A kövek tartósságának fokozása.

I. *A kőanyag megválasztása.*

Rendkívül fontos az, hogy az építész a felhasználni szándékolt kő minden tulajdonságát, jóval az építkezés megkezdése előtt már megismerje. Sok későbbi bajt és helyreállítási költséget tud ezáltal elhárítani. Hogy a meg nem felelő kő alkalmazása mily rossz következményekkel jár, Budapest számos, nagy költséggel alkotott monumentális épületén tapasztalhatjuk. Az Erzsébetvárosi templom, a Mátyás-templom, az Országház külseje elrettentő példáját adják annak, hogy rossz, a mi éghajlati viszonyaink mellett aránylag igen gyorsan elmálló kő alkalmazása mily károkat okoz. Most látjuk, mily nagy és helyrehozhatatlan hibák történtek akkor, amidőn a mi magasfokon álló építészetünk legremekebb alkotásainak, nagy építőművészeink örökszép és örökbecsű elgondolásainak messziről hozott ily silány és mulandó anyagban adtak testet, amidőn Budapest közvetlen környékén annyi kiváló jó építőkő van.

Nagyon sokba kerülnek a szegény Csonka-Magyarországnak azok az olcsóbb kövek, amelyeket harminc éves középületeinken újakkal kell most pótolnunk. Hogy mennyire nem gazdaságos rosszabb minőségű követ alkalmazni, mert annak megfaragása sokkal könnyebb és így az építkezés olcsóbb, azt az említett példák világosan mutatják. Ily kövek alkalmazásának az a következménye, mint ahogy azt az Erzsébetvárosi templom esetében is látjuk, hogy már 20 év mulva a nagy költséggel emelt alkotás a pusztulás képét mutatta, 30 év után pedig már egyes részeiben rom és amit már egyszer az építész megrajzolt, a kőfaragó kifaragott, a szobrász finoman kiformált és a kőműves befalazott, azt most nagy vesződséggel ki kell bontani, újból meg kell rajzolni, ki kell faragni, meg kell formálni és be kell falazni. Ha pedig a második megépítésnél ugyanily követ használunk, akkor ezt az egészet 30 év mulva újból meg kell ismételni.

Fővárosunk számtalan épületén láthatjuk, hogy Magyarországon van elég megfelelő jó kő, amely szakszerűen, a kő tulajdonságaihoz mérten alkalmazva, akár évszázadokon keresztül is megáll változatlanul. Ha megfigyeljük az Országházat, az Operaházat, a Lipótvárosi templomot, azt látjuk, hogy a régi mesterek azokon a helyeken, ahol az épületrészt a romboló befolyásoknak inkább kitéve látták, jobb köveket alkalmaztak, ezek a kövek be is váltották a beléjük helyezett reményeket. Kár, hogy azt az elvet nem vitték keresztül következetesebben, mert következetlenséget kell látnom abban, hogy például az Országháza koronázó részein a választópárkányokat és az oszloptörzseket kitűnő minőségű, kemény kőből faragtatták, de már a gazdagon faragott oszlopfők és a végződések puha, rossz kőből valók. A következménye ennek az lett, hogy ma az összes oszlopfők tönkrementek és azokat kivétel nélkül újakkal kell pótolni.[1]

[1] Nem fogadható el az az ellenvetés, hogy nem lehetett az egész koronázó részt végig kemény kőből megépíteni, mert

A kő teljes megismeréséhez igen sokirányú tanulmány vezet és csak, ha minden irányban megvizsgáltuk a kő anyagát, tudjuk, mit várhatunk tőle.

Ezeket a vizsgálatokat általában kétféleképen végezhetjük, vagy gyakorlati szaktudáson alapuló egyszerű megtekintéssel, vagy kísérletekre támaszkodva; miért is ezeket két csoportba osztjuk.

1. *Az egyszerű megtekintésen alapuló vizsgálatok.*

Ily vizsgálatok alapján értékelték az építőköveket évezredek óta és értékelik túlnyomórészt még ma is. Ezek a vizsgálatok nem annyira a kövek keménységének, szilárdságának és szívósságának megállapítására irányulnak, mint inkább a kövek tartósságára, azaz a mállás elleni ellentállóképességére. A kövek tartóssága a legkülönbözőbb. Vannak kőzetek, melyek a légkör behatásainak kitéve már pár esztendő alatt teljesen széjjelbomlanak és vannak, amelyek évszázadokon keresztül alig változnak. Ezen határok között persze a fokozatoknak minden mértéke megtalálható. A kő tartósságának megítélése nagy vonásokban igen könnyű és főkép nálunk, minthogy Budapest környékén igen sok rendkívül tartós, nehezen málló kő található, a kő kiválasztásakor, ha tisztán csak ezt a szempontot kellene tekintetbe venni, a feladat elég egyszerűvé válna. Sajnos, azonban a kő kiválasztásakor a kő tartósságán kívül sok mást is tekintetbe kell az építésznek venni. Az építkezésekhez felhasználandó kő megválasztásába nyomatékosan beleszól a kő megmunkálhatóságának kérdése is, mert avval szorosan összefügg a költség, tehát a pénzkérdés. A kő tartósságával arányban nő nehezebb megmunkálhatósága és így felhasználásának költsége. Ha evvel nem kellene számolnunk, gránitból alkotnók építményeinket és nem okozna annyi gondot a kövek gyors mállása. Az építészre hárámlik az a feladat, hogy megtalálja az arany középutat. A felhasználandó kő legyen lehetőség szerint tartós és az építkezés mégse legyen túl drága. E szempontot figyelembe véve, az a kő lesz a legjobb, mely könnyen és jól faragható és mégis tartós.

A kő megítélésénél tehát a legfontosabb tulajdonságok a faraghatóság és a tartósság. Ezek mellett azután figyelembe jönnek még az igénybevétel szerint a kő szépsége (színe), merevsége (keménysége), kopás elleni szívóssága, (pl. lépcsőfokoknál), súlya és még egyéb tulajdonságai.

Itt újból meg kell említenem, hogy a kövek megválasztásakor igen erősen köt minket az a körülmény, hogy csak azt a követ alkalmazhatjuk, melyet a bányából kitermelnek. Hiába ismerjük és jelöljük ki esetleg egy bánya valamely kitünő követ, ha a bányavállalat nem találván meg számításait, a nekünk megfelelő réteget nem bányássza. Például tudjuk, hogy a Lánchíd pilléreinek követ a sóskúti bányában hol termelték ki, azonban azon a helyen technikai nehézségek miatt már vagy 60 esztendeje nem bányásznak. Rendszerint a nekünk ajánlott kövekre vagyunk utalva.[2]

Az egyes kőfajták tartóssága egymáshoz való viszonyának megállapítására, valamint általában az építőkövek tartósságának tanulmányozására kitűnő alkalmat nyujtanak a temetők. Budapest temetői valóságos tárházai a különböző kőfajták mintadarabjainak. Ott minden egyes a legköri behatásoknak kitett faragott kőre rá van írva, melyik évben állították fel. Egy bizonyos kőanyagot legegyszerűbben és legcélszerűbben oly épületen nyert tapasztalatok és megfigyelések alapján ítélhetünk meg, melyen azt a követ felhasználták. Döntés előtt azonban feltétlenül szükséges a bányát is megtekinteni. Mert, mint már említettem, mindenkor kétséges, hogy a jelen esetben ott termelt kő azonos-e a régebben ugyanabban a bányában termelt kővel.

A bányában, vagy annak közelében mindenkor találunk évtizedek óta szabadban heverő, vagy esetleg befalazott kődarabokat, melyeken, különösen ha faragott részeik is vannak, igen jól megvizsgálhatjuk a kő tartósságát, azaz a mállás szempontjából való viselkedését. Keressünk egy ilyen igen régi, de lehetőleg még jó állapotban levő követ, üssünk le róla egy darabot és a bányában hasonlítsuk össze azt a szállítandó újonnan bányászott kövekkel. Gyakorlott szem, főkép nagyítóval igen jól meg tudja állapítani a kőanyag egyformaságát.

2. *Kísérleteken alapuló vizsgálatok.*

Az építőkövek tulajdonságait megállapító kísérletek általában kétfélék szoktak lenni. Először a megvizsgálandó kő szilárdságának (keménységének) megállapítására irányuló kísérletek.

A) *Az építőkövek szilárdságának (keménységének) megállapítása.*

A kövek szilárdságának megvizsgálását megfelelő gépekkel felszerelt laboratóriumokban végzik, Magyarországon a Műegyetem műszaki, mechanikai és szilárdságtani laboratóriumaiban, valamint a Technológiai Iparmúzeum laboratóriumában. Azt, hogy ezeket a kísérleteket miként ejtik meg és a kövek szilárdságát a kísérletek alapján hogyan állapítják meg, itt részletesen nem kívánom ismertetni.

az az amúgy is nagy építési költséget a lehetetlenségig emelte volna, mert végeredményben, úgy ahogy megépítették, még drágább, így az egészet legalább is kétszer kell megépíteni. Még kevésbbé fogadható el az a logika, hogy mert nem állott annyi pénz rendelkezésre, hogy megfelelő tartós kőből építhessük ezt az építészeti emléket, a kényszerűségnek engedve, rosszabb anyagot kellett alkalmazni. Ha ilyen gazdag kialakításban a nagyobb költségek miatt nem lehetett tartós kőből faragva megépíteni az építményeket, akkor a költségekkel és a jó anyaggal összhangban kellett volna a kialakítást megoldani, de semmi esetre nem oly kőbe faragni a gazdag architekturát, amely 30 év után az erzsébetvárosi templom mai képét adja. Ha a jó kőből nem tudunk gazdag kialakítást csinálni, mert nincsen meg a hozzávaló pénz, akkor célszerűbb és gazdaságosabb a kialakítás gazdagságából engedni, nem pedig a kő tartósságából. Ha a három tényezőt vizsgáljuk: a mikénti kialakítást, a rendelkezésre álló pénzt és a megfelelő jó anyagot, akkor most meggyőződhetünk arról, hogy a mikénti kialakítás az, amelyiknek alkalmazkodni kell a másik két tényezőhöz. Hogy az mennyire tud alkalmazkodni azt az építőművészet multjából láthatjuk; így ott, ahol az egyik országban kifejlődött stílust más országban, egészen más körülményeknek megfelelően másként alkalmazták. A franciaországi gót kőarchitektura nyomán mily remek gót stílust alkottak Poroszországban, ott, ahol kő nem is állott rendelkezésre. Így kellett volna itt nálunk is a kialakítást az építési költség előirányzatával összhangban, a nehezen megfaragható jó kőanyaghoz alkalmazni.

Most azonban, amidőn oly feladat előtt állunk, hogy a rossz kőbe faragott emléket helyre kell állítanunk, nem változtathatunk a kialakításon, most a kőanyagon kell változtatnunk. Nem vagyunk annyira megadóztatva középkori műemlékek fenntartásával, mint például Franciaország, ezért kell, hogy azt a pár, a mult század végén gót stílusban épített, ránkmaradt építészi emléket tartós anyagban hagyjuk az utókorra. Csak egy koronázó templomunk van, annak toronysisakját 40 év alatt már kétszer állítottuk helyre; most harmadszor: faragjuk meg díszeit jó kőbe, és ha drágább is, végeredményben így lesz olcsóbb.

[2] Amidőn 1924-ben az Országházon megkezdtem a helyreállítási munkálatokat, természetesen az országban lelhető, ennek a célnak legmegfelelőbb követ iparkodtam alkalmazni. Dr. Schafarzik Ferenc műegyetemi tanárhoz fordultam, ki Magyarország köveinek legjobb ismerője volt. Az ő tollából való *A magyar korona országai területén létező kőbányák részletes ismertetése* című kitűnő könyv. Sorravéve vele a csonka országban lelhető összes köveket, 35 olyan kőfajtát állapítottunk meg, melyet közelebbi tanulmányozásra érdemesnek találtunk. Hivatalos formában fordultam e 35 lelőhely érdekeltjeihez. Ahol bányavállalatot tudtam, a bányavállalathoz, de mindenütt azonfelül az ottani elöljáróságokhoz is, kérve a környékbeli összes bányavállalatok megnevezését. Összesen csak hét helyről tudtam a szállításra ajánlatot szerezni. Huszonhét helyről az a válasz érkezett, hogy a követ nem termelik, a bánya nincsen üzemben, a lelőhelyet benőtte a fű.

Nagyjában az eljárás a következő:

A kőzetből annak keménysége szerint 5—10 *cm* oldalhosszúságú, lehetően pontosan faragott, a nyomólapokhoz fekvő két párhuzamos lapon csiszolt kőkockát törésig nyomják össze. Az öntöttvas nyomólapok egyike golyóscsapban forog, hogy a kocka nyomott felületéhez tökéletesen illeszkedhessen. Több egyforma kocka törési határából megállapítják az átlag törési határt. A kísérleteket többféle vonatkozásban viszik keresztül. Teljesen száraz állapotban és a kőkockának több napon vízben való fektetése után, nedves állapotban. Azután még a kőkockának többszörös fagyasztása után.

A kövek szilárdsági vizsgálatát bizonyos esetekben még a húzás elleni ellenállásra is kiterjesztik. Főkép akkor, ha a kőzetet képező egyes részecskéket vagy kristályokat összefogó ragacsanyag szilárdságát kívánják megismerni.

A vizsgálat eredményeit a kísérleti állomások táblázatokba foglalva ismertetik. A kir. József-Műegyetem műszaki-mechanikai laboratóriumában Magyarország összes ismertebb építőkövein végzett szilárdsági kísérletek eredményeit a kísérleti állomás külön közleményekben adta ki.

B) *Az építőkövek tartósságának, vagyis a mállással szemben tanusított ellenállásának megállapítására irányuló kísérletek.*

E kísérletek két csoportba és pedig a természetes és mesterséges mállási kísérletek csoportjába oszthatók. Míg mesterséges mállási kísérleteket már évtizedek óta minden kísérleti állomáson végeznek, addig kimerítő és sokkal megbízhatóbb eredményeket nyujtó rendszeres természetes kísérleteket csak igen kevés helyen folytatnak. Ez abban leli magyarázatát, hogy míg a mesterséges mállási kísérletek a gyorsított eljárás folytán egy pár hét alatt elvégezhetők, addig a természetes mállási kísérletek évekig elhúzódnak.

a) *A természetes mállási kísérletek.* Minthogy e kísérletek mintaköveire a mállást előidéző tényezők teljesen azonos körülmények között és ugyancsak egyszerre és együttesen hatnak, akárcsak az épületeken beépített kövekre, a kísérletek eredményeiből sokkal megbízhatóbb következtetéseket tudunk levonni, mint a mesterséges mállási kísérletekéből.

Ezeknek a kísérleteknek egyik kezdeményezője dr. *Seipp* német építőiparisкolai igazgató volt, ki 1896-ban Königsbergben főkép palafajtákkal végzett pontos, kimerítő és rendszeres mállási kísérleteket. Az ő útbaigazításai alapján dr. *Rathgen* vegyész is főkép márványokkal 1902-ben Berlinben ily kísérletekbe fogott.

Az anyagvizsgálóknak 1901-ben Budapesten tartott nemzetközi kongresszusán *Martens* tanár, a Berlin melletti Gross-Lichterfeldében levő kísérleti állomás vezetője jelentette be, hogy az új állomás épületében nagyszabású természetes mállási kísérletek végzésére alkalmas laboratóriumot fognak elhelyezni. 1903-ban ez a laboratórium tényleg el is készült. Az ott végzett munkálatok eredményeiről azonban még eddig ismertetést nem adtak ki. Úgy látszik, a kísérletek megejtése során nem tartották a gyakorlati szempontokat a szakemberek igényeit kielégítően szem előtt. Legalább erre lehet következtetni abból, hogy a német szakkörök, illetve szaktestületek azoktól teljesen függetlenül végeztek azóta és végeznek ma is nagyszabású ilyirányú kísérleteket.

Dr. *Seipp* kísérleteit olykép végezte, hogy a megvizsgálandó kőzetből faragott 9 *cm* oldalhosszú és 1 *cm* vastagságú négyzetalakú mintadarabokat pontos lemérésük után az intézet tetején felállított állványra helyezte ki, úgy csupán, hogy éleik érintkeztek üveggel. A mintadarabokon észlelhető változásokról és előállott súlyveszteségekről minden évben pontos feljegyzéseket készített.

Ezek a feljegyzések mindenesetre értékes adatokat szolgáltatnak a vizsgálatnak alávett kövek viselkedéséről. Azonban dr. *Seipp* nagy hibát követett el abban, hogy a mintadarabok nagyságát túlságosan kicsire szabta. Ezek a kis lemezek, ha esőben meg is áznak, utána nyomban megszáradnak, míg a befalazott kövek napokig, sőt hetekig magukban tartják a nedvességet, mi a mállás szempontjából ismertetett különböző okokat figyelembe véve, az eredmények tekintetében igen nagy különbséget jelent.

Dr. *Seipp* kísérleteinek eredményeit kivonatosan, csak az átlagértékeket tekintetbe véve, az 1. táblázat tárja elénk.

1. tábl. A dr. Seipp-féle kísérletek eredményei.

Kőminőség	A felület megdolgozása	Egy év után			Két év után		
			súlyveszteség %-ban	mállási együttható		súlyveszteség %-ban	mállási együttható
Carrarai fehér márvány	csiszolt	egyforma lett az utóbbival	0·190	11·88	A polírozásnak nyoma veszett	0·345	21·56
	polírozott	—	0·165	10·31		0·347	21·73
	alsó felületek símára megdolgozva	az alsó felületeken növényi nyomok [Algák]			az alsó lapon a növényzet eltűnt, de a felület kormos lett		
Fekete svéd gránit	csiszolt	mind a kettő teljesen változatlan	0·015	0·94	változatlan	0·018	1·13
	polírozott		0·024	1·50		0·038	2·38
	alsó felület símára megdolgozva	színezése élénkebb lett			megtámadva, rozsdafoltok		
Kékesfehér svéd homokkő Gotland szigetéről	csiszolt	sötétebb és likacsos lett	0·397	26·31	a felület durva lett és likacsos	0·877	54·81
	alsó rész símára megdolgozva	erős növényzet [Algák]					

Természetes mállási kísérleteket végeznek újabban Angliában és Németországban is különféle kőkonzerváló szerekkel kapcsolatosan. Ezekre majd a kőkonzerválószerek tárgyalása során vissza fogok térni.

b) *Mesterséges mállási kísérletek.* E kísérletek jellemvonása az, hogy a követ gyorsított eljárással pár hét alatt teszik ki mindazon összesített befolyásoknak, melyek a beépített követ csak évek alatt érhetik.

Minthogy a mi éghajlatunk alatt a mállást legnagyobb mértékben a fagy okozza, a mesterséges mállási kísérleteknél főleg a fagynak a kövekre gyakorolt hatását vizsgálják. A legtöbb kísérleti állomáson csupán fagyasztási kísérletek megejtésére szorítkoznak.

A kir. József-Műegyetem műszaki-mechanikai laboratóriumával kapcsolt Kísérleti Állomáson a normális kővizsgálat a következőkre terjed ki:

Először megállapítják a kő térfogatsúlyát, azután 12 darab próbakockával a nyomószilárdságot határozzák meg és pedig 6 kockát légszáraz állapotban, kettőt vízzel telített állapotban törnek el, 2—2, tehát összesen

4 próbakockát pedig 25-szöri fagyasztásnak vetnek alá kb. —17°-on s aztán a négyből kettőt nedves állapotban, kettőt pedig a fagyasztás után 110 C° körüli hőmérsékleten súlyállandóságig szárított állapotban törnek el. Ugyancsak megállapítják a vízfelvételt és a fagyás okozta esetleges súlyveszteséget súlyszázalékban. A 12 próbakockán kívül a megvizsgált kőből 2 darab mintakockát állítanak elő, amelynek felületeit különbözőképen dolgozzák ki. Egy ilyen mintakocka a bizonyítvány kiegészítő mellékletét alkotja. A kőzet megvizsgálására vonatkozó megbízáshoz mindenkor egy nyers mintadarab melléklendő, amelyen a kőzet lelőhelyét a hatóságnak hivatalosan kell igazolnia.

A kísérletekhez szükséges próbakockát, valamint a mintakockákat a Kísérleti Állomás maga állítja elő, a lehetőség szerint egy darabban beküldött kőanyagból.

Külön kívánságra a kísérleti állomás a Bauschinger-féle koptatógépen a kő kopási ellenállását is megállapítja.

A Kísérleti Állomás a közel jövőben még a következő vizsgálatokra terjeszti ki tevékenységét:

1. A Deval-dobban való koptatásra.
2. A szívósság megállapítására a Föppl-féle kalapáccsal.

A Bauschinger-féle koptatógép vízszintesen forgó öntöttvaskorongból áll, melyre a megfogott kő súlyával nehezedik. A kő koptatását a korongra hintett csiszolópor (Korundpor Al_2O_3-smirgli) segíti elő. A kőnek bizonyos idő alatt bizonyos csiszolópormennyiség használata mellett szenvedett súlyvesztesége adja a kopás mértékét. Olaszországban a hivatalosan végzett ily kísérleteknél összehasonlítás céljából a mintakővel együtt mindenkor egy normálkövet is koptatnak. Ennek a vizsgálatnak a lépcsőfokoknál használandó kőnél van jelentősége.

A Deval-dob ferde tengely körül forog, körülbelül 50 *cm* hosszú és 30—40 *cm* átmérőjű dobból áll, melybe a megvizsgálandó kőanyagot zúzott formában helyezik bele. Forgatás által a kődarabok állandóan egymáshoz ütődve ide-oda hányódnak. Bizonyos számú forgás (10.000) után kiveszik az anyagot, megszitálják és a szitán keresztül ment mennyiség nagyságából a kő szívósságát megállapítják.

A Föppl-féle gépnél határozott súlyú vaskalapács esik ismételten a mintadarabra. A kő tartósságának az a mértéke, hogy a mintadarab a kalapács hányadik ütése után törik össze. Nem mindig a keményebb kő bírja ki a több ütést, hanem a szívósabb. A kalapács visszaugrásából a kő ridegségére lehet következtetni.

Úgy a Deval-, mint a Föppl-féle gép inkább útburkolathoz alkalmazandó kőanyag vizsgálatára való.

Miután ezekkel a vizsgálatokkal nincsen az ugyanabból a kőbányából származó minden fejtési anyag jellemezve, a műegyetemi Kísérleti Állomás arra törekszik, hogy a mostani kővizsgálat helyébe a *kőbányavizsgálatot* vezesse be. Tudjuk, hogy egyetlen kőbányán belül mennyire eltérő lehet a kőanyag minősége. Néhány év óta a kőzetek mikroszkópikus vizsgálatára is berendezkedett a Kísérleti Állomás. A mikroszkópikus vizsgálat az egy ugyanazon bányából származó kőzet minőségi azonosításához biztos, gyors és olcsó eljárás.

Tervbe veszi ezeken kívül még a Kísérleti Állomás különösen a magas építészetben használt kövek fagyállóságának további jellemzésére, a fagypróbán kívül, a telítési hányados megállapítását is és ezzel kapcsolatban a kövek szerkezetének kipuhatolását festési eljárással.

A festési eljárással a kövek belső struktúrája állapítható meg. A telítési együttható mértéke a fagyállóságnak, azonban réteges köveknél az átlag telítési együtthatónál sokkal nagyob egy esetleges likacsos réteg együtthatója, mely külön nem állapítható meg. A festési eljárás a kő belső rétegezésére vet világot. A mintadarabot festékoldatba (anilinfesték) fektetik és utána kettévágják. A vágás felületén világosan látni a festék terjeszkedését és annak nyomán a kőanyag rétegezését, valamint az egyes rétegek egymáshoz viszonyított vízfelvevőképességét.

C) *A mesterséges légköri kisérletek.*

E kísérleteknek célja az, hogy a kövek mállását előidéző légköri befolyásoknak a kőzetekre gyakorolt hatását a fagyasztási kísérletekhez hasonló módon, gyorsított eljárással megállapítsa.

Itt is példaszerűek *Seipp* dr.-nak Barmen-Elberfeldben folytatott kísérletei. Az ő kísérleti felszerelése a következő: 7 *cm* széles és 24 *cm* magas átlátszó színtelen kísérleti üvegeket állít egymás mellé sorba, annyit, ahány mintadarabot megvizsgálni kíván. Minden üveg $^1/_3$-részig vegytiszta vízzel van megtöltve. Az üvegek gumidugóval zártak, a dugón keresztül két üvegcső vezet az üveg belsejébe, az egyik cső közel a víz felszínéig ér, ez a gázt bevezető cső, a másik csak a dugón keresztül ér, ez a gázt elvezető cső. A dugó közepén üvegpálca megy keresztül, melynek alsó végén platinadróton a megvizsgálandó kő mintadarabja lóg. A mintadarabok mérete: 7 *cm* hosszúság, 3 *cm* szélesség és 0·85 *cm* vastagság. A mintadarabok

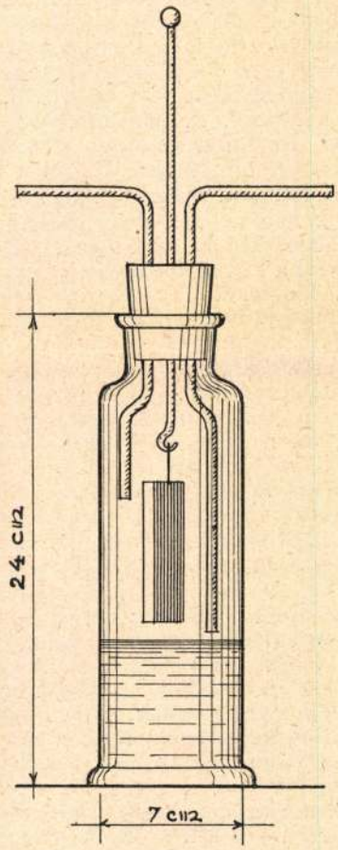

22. ábra. Seipp dr. kísérleti üvege.

az üvegpálcával tetszés szerint a vízbe márthatók, vagy abból kiemelhetők. (22 ábra.)

A kísérlettel *Seipp* dr. megállapítja a légkörben előforduló és a mállást előidéző legfőbb tényezőknek, mint a víznek (H_2O), a szénsavnak (CO_2), az oxigénnek (O) és a kénes savnak (SO_2), külön-külön és együttes hatását a kőzetekre. A kísérlet 10 napig tart. Nappal egymásután váltakozva szénsavat, oxigént, kénes savat, oxigént, szénsavat, oxigént, azután megint kénes savat és utána oxigént és így tovább, bocsát keresztül az üvegeken. Éjjel csak szénsav cirkulál az üvegekben. Közben naponta háromszor 2 percnyi időtartamra bemártja a mintadarabokat vízbe. Naponta vett pontos feljegyzéseket készít a darabok elváltozásáról és a végén pontosan megállapítja az egyes daraboknak a kísérlet folytán szenvedett súlyveszteségét.

E kísérletek az egyes kőfajták tartósságának összehasonlítása szempontjából mindenesetre nagyon értékes adatokat szolgáltatnak. Egyízben *Seipp* ily kísérlettel kilencféle német homokkövet vizsgált meg. Az összesen csak 10 napig tartó kísérlet táblázatba foglalt eredményei módot adtak arra, hogy a kilencféle kőnek a légkörben évtizedeken keresztül várható viselkedésére meglehetős biztonsággal lehessen következtetni. Az ilyen kísérletnek nagy jelentőségét akkor értjük meg legjobban, ha példával hozzuk kapcsolatba. Tegyük fel, a kölni dóm, vagy az ulmi Münster restaurálásához alkalmazandó kő kiválasztásáról van szó. A restaurálás milliókba kerül, 20—30 évig tart, vagy talán, mint ahogy az ily emlékek munkáinál szokott lenni, állandó és igen sok embert foglalkoztat. Egyéb megítélések alapján mondjuk hatféle követ hoztak javaslatba, melyek közül választani kell. Mily aránytalanul csekély dolog ez esetben a javaslatba hozott kövek minden fajtáját ilyen kísérleteknek vetni alá, a kísérlet által elérhető nagy gazdasági eredményekhez képest.

II. *A kövek megfelelő beépítése.*

E tárgykörből csak azt említem, ami a kövek elmállásával összefügg és főkép azokra a dolgokra kívánom a figyelmet felhívni, melyekre tapasztalatom szerint az építkezéseknél nem fordítanak elég figyelmet.

Csak a bányanedvességet teljesen veszített, kiszáradt követ szabad befalazni. A bányanedvesség kártékony hatását a kövek elmállása szempontjából már a tanulmány első részében tárgyaltam. *Clark*, a Lánchíd építője, miután Sóskúton a nyers köveket kibányásztatta, három évig ott hagyta a szabad levegőn feküdni és csak azután választotta ki az egyes köveket és faragtatta meg. Ezáltal a kövek teljesen elveszítették bányanedvességüket, kiszáradtak és egyszersmind az egyes darabok fagyállósága is némikép megítélhető volt.

Nagy figyelem fordítandó a helyes kőmetszésre. Rossz helyen alkalmazott hézagok a falazat, valamint a kövek belsejébe vezetik a vizet és így előmozdítják a mállást. Erre a középkori mesterek rendkívül nagy súlyt vetettek, ők a kőhézagok elrendezése körül oly tökélyt értek el, melyet ma sehol sem tapasztalunk. Aki kőarchitekturával foglalkozik, az igen érdemes munkára vállalkozik, ha a kiváló francia katedrálisokon és a német Bauhütték székhelyein emelt épületeken a kőmetszést behatóan tanulmányozza, mert néha oly megoldásokra fog akadni, melyek új gondolatirány felé vezetik. Persze azért nem feltétlenül minden példaszerű, ami a középkorból maradt, vannak a távolabb eső vidékeken épült rossz dolgok is. Általában a középkorban az architektonikus kiképzést alárendelték a az esővíz legjobb elvezetésének, vagy legalább is avval teljes összhangban készítették, amit a modern gót építészetben ritkán látunk. A szobrok faragásánál is igen nagy figyelemmel voltak a víz gyors lefolyására, ami főkép a ruha ráncvetésének alakításán jut erősen kifejezésre, megadva a gótstílű szobrok jellegét.

A legjobb habarcs az, mely megkeményedése után legközelebb áll a kő struktúrájához. Ezért nem szabad porozus követ cementhabarcsba helyezni. Hogy a cementhabarcsnak a kőfalazatban milyen rossz a hatása, arra már a kövek mállása okainak tárgyalásakor rámutattam. Vasat nem szabad a kőbe beereszteni, annak rozsdásodása térfogatnövekedéssel, azaz terjeszkedéssel jár, mi a követ széjjelrepeszti. A csapok és erősítőrudak vagy bronzból, vagy vörösrézből valók legyenek; beerősítésükre, hacsak lehet, ólmot használjunk; szintúgy a végződések, keresztrózsák vízszintes hézagjait is ólommal öntsük ki. Ezek a kövek a szél behatása alatt állandóan lökéseket kapnak, minek folytán a habarcs a széleken kitöredezik. Az Országházon majdnem az összes kisebb keresztrózsavégek hiányoznak. Valahányszor egy-egy varjú vagy galamb arra rászáll, de főkép, ha arról elrepül, a kőnek erős lökést ád. E kis lökések hatása alatt a mészhabarccsal odaerősített kövek, bárha bronzcsapokat is alkalmaztak, meglazultak és végül elpusztultak. Mindazokat a nem vízszintes hézagokat, melyek felülről nem fedettek, okvetlen ólommal kell lezárni.

III. *A kövek tartósságának mesterséges fokozása.* (A kövek konzerválása.)

Az építőkövek tartósságának mesterséges növelése igen régi keletű törekvés. Az elmult évszázadok folyamán igen sokféleképen iparkodtak a kövek mállását megakadályozni. A legkülönfélébb konzerválószereket és eljárásokat találták ki és alkalmazták. Arról persze nem lehet szó, hogy valamilyen szerrel, konzerváló anyaggal vagy kezeléssel a mállást teljesen meg lehessen szüntetni. Mindenkor csak a mállás lassításáról, a bomlás elodázásáról lehet szó.

Az ókorban az indus, a kisázsiai, az egyiptomi és a görög monumentális épületek mind színes festékkel voltak átvonva. Nagyon közelfekvő az a gondolat, hogy ezzel az átfestéssel nem tisztán az épület hatásának fokozására céloztak, hanem általa egyszersmind a köveket a légköri befolyások ellen is védő réteggel kívánták bevonni. Vitruvius említi, hogy a rómaiak a kőszobrokat Puniából hozott viaszkkal vonták be, vagyis itatták át. A középkorban is különféle anyagokkal és kezeléssel iparkodtak a köveket tartósabbá tenni.

A francia katedrálisok homlokzatainak színezése is ezt a célt szolgálta. A párizsi katedrális homlokzatának csak a finoman faragott részletei voltak festve és ma már kimutatott tény, hogy az alkalmazott festékréteg a kövek mállását hátráltatta.

Möller István műegyetemi tanár szerint Velencében a doge-palota építésének a XIII. századból való számadásaiban igen nagymennyiségű disznózsír elszámolásáról találtak feljegyzéseket. Eleinte azt hitték, hogy a munkások élelmezésére kellett, hogy azt kommencióba kapták; egy helyen azonban úgy szól a feljegyzés, hogy *disznózsír a kövekhez*. Tehát nyilvánvaló, hogy a köveket a víz behatolása ellen zsírral dörzsölték be. Guicciardini építész az 1567. évben, a löweni városháza építéséhez (1448—1459) használt avesnesi kőről feljegyzi, hogy ez a könnyen megdolgozható kő sajnálatosan igen likacsos, minek folytán ha vízzel megtelik és megfagy, rétegekben hámlik, valamint nem keményedik meg a levegőn, mint más kő. Ez oknál fogva ott az volt a szokás, hogy a köveket olajjal kenték be. Ennek a műemléknek köveit 1829-ben megindult első helyreállításáig, tényleg időnként olajjal kezelték és valószínűen ennek köszönhető, hogy az épületnek a XV. századból való figurális díszei és finom aprólékos ornamentális részletei a mai napig is fennmaradtak. *Manikowsky* antwerpeni építész és restaurátor állítja, hogy a löweni városháza köveinek olajjal való kezelése nem volt kivételes dolog, a kövek olajozása, mésztejjel való bevonása vagy befestése a középkorban gyakori volt, ezt *Viollet-de-Duc* is elismeri. *Manikowsky* összehasonlítva a kölni dóm eredeti régi részeit a löweni városházával, az elmállás nagy különbségeinek okát feltétlenül a löweni kövek olajjal való kezelésében látja.

A renaissance és barokk korban igen elterjedt a köveknek olajfestékkel való átvonása, különösen Németországban, ahol egyes vidékeken kivétel nélkül olajfestékkel festették be a kőfaragványokat. Az az állítás, hogy az akkori mesterek nem ismerték volna fel a természetes kőfelületek szépségeit, nem helytálló. Ellentmond ennek a kor kiváló építészeinek magas fokon álló művészi ízlése, melyről éppen remek alkotásaik tanuskodnak. A drezdai Zwinger építőjéről nem lehet feltételezni, hogy a finom kőfaragványoknak olajfestékkel való befestésével az építmény szépségét kívánta volna emelni. Ez az elhatározás csakis abból a szándékból fakadhatott, hogy a köveket az elmállás ellen akarta megvédeni. Magam is merem állítani, hogy a tiszta, egészen száraz kő, ha teljesen zárt olajfesték-réteggel van körülzárva, feltétlenül maradandóbb, mint a be nem vont kő. A baj csak akkor kezdődik, ha vala-

honnan és valahol a kő belsejébe nedvesség hatol, ekkor áll elő a kőnek úgynevezett megfulladása, mert a víz nem tud a kőből párolgás útján kiszabadulni. Így volt ez a drezdai Zwingernél is, a légköri behatások folytán a festékréteg idővel egyes helyeken elpusztult vagy megrongálódott és ezeken a helyeken azután a víz behatolt. Ezért vetendő el minden olyan konzerváló anyag, mely a kő felületét teljesen elzárja és a víznek a kő belsejéből való elpárolgását meggátolja.

Hogy a köveknek olajfestékkel való bevonása, ha a festékréteg mindenkor teljesen zárt, a követ megóvja, arra példa az *Ochs* német építész által a *Denkmalpflege* című folyóiratban (1911, Heft 3) ismertetett eset. Magdeburgban a dómmal szemben, a téren három, a XVII. századból való, a város jellegéhez simuló épület áll, együttvéve igen jóhatású, egyöntetű csoportot alkotva. E három testvérépület is, mint az akkori időből való ottani épületek, mind olajfestékkel volt átfestve és állapota igen jó volt. 1895-ben a középső épület homlokzatáról restaurálási szándékkal eltávolították az olajfestéket. E beavatkozás eredménye az volt, hogy azóta az épület homokkőhomlokzatának kövei erős mállásnak indultak s az épület már 15 év mulva igen megrongált állapotba jutott, míg a két testvérépület kövei az olajfesték védőrétege alatt változatlanul megmaradtak és a homlokzatok megtartották megszokott régi tökéletes állapotukat.

Az építőköveknek átfestés nélküli konzerválása iránti törekvés a mult század végével, miután a szakemberek a század derekán a kő szabad természetes felületeinek megtartása mellett foglaltak állást, mindenütt erős lendülettel újból felújult. Minden országnak meg voltak a maga elfogadott és leginkább elterjedt konzerváló szerei és eljárásai, melyek alkalmazása és elnevezése többnyire a feltalálók személyéhez és nevéhez fűződik. Franciaországban és onnan elterjedve egész Németországban Kessler, Clermont—Ferrandi francia vegyész által először készített fluátokat, vagy fluátsókat alkalmazták és alkalmazzák ma is mindenfelé. Ausztriában Kubelka (butschowitzi uradalmi alkalmazott) eljárása volt a leginkább elfogadott, Angliában Szerelmey magyar mérnökkari tiszt találmánya már 70 év óta a legelismertebb és leginkább használt kőkonzerváló anyag. Ezt ma is *Szerelmey* név alatt gyártják és hozzák nagymennyiségben piacra. De ezeken kívül még számtalan más szer és eljárás ismeretes. Ilyen a *Testalin*, mit Hartmann és Hauer Hannoverben gyártanak, a *Zapon* kollodiumszerű anyag, a Barythydrát, a Pollux, a Siasic, különféle viaszkkészítmények és még számos más konzerváló anyag.

A Kessler-féle fluátokról, vagyis fluátsókról, valamint a kövek fluátozásáról ezelőtt 25 évvel *Nagy* Dezső műegyetemi tanár a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet építési szakosztálya ülésén ismertető előadást tartott. Szerinte a Kessler-féle fluátok akkor, vagy mint színtelen kristályos sók, vagy folyadékok alakjában kerültek forgalomba és nem voltak egyebek, mint fluor-siliciumsavnak valamely fém oxidjával képezett sói. Legáltalánosabb volt a cinkfluát, a magnéziumfluát és a kettős fluát, mely utóbbi a cink és aluminiumfluátnak keveréke. Azóta persze ezeket a preparátumokat sokfelé még tökéletesíteni igyekeztek. Németországban, különösen Hauenschild vegyésztanár foglalkozott sokat a fluátszerek tökéletesítésével. Tanulmányait 1913-ban könyv alakjában ki is adta: *Die Kesslerschen Fluate* címmel. Neve alatt Hamburgban részvénytársaság alakult ily kőkonzerváló szerek gyártására. Újabban *Lithurin* név alatt hoznak forgalomba ily fluátkészítményt, melyet az általuk terjesztett elismerőlevelek szerint, mindenfelé, mint hatásos szert tartanak számon. Magam is az Országháza helyreállítási munkáihoz a puhább köveknél alkalmaztam. Legutóbb azonban volt alkalmam számos oly követ is megvizsgálni, melyet 15—20 év előtt ily fluátkezelésnek vetettek alá. Az elért eredményekről nem sok jót tudok mondani. Az ősszel Möller tanárral és Schulek építésszel együtt megvizsgáltuk a Mátyás-templom tornyán 20 év előtt fluáttal impregnált köveket és a fluátozásnak semmi számottevő jótékony hatását megállapítani nem tudtuk. Hogy ez a szer a gyakorlatban nem válik be, igazolja azt a feltevésemet, hogy a légköri befolyások és azokkal együtt a fagyás is, az évek hosszú során át az épületek köveit mégis egészen másképp támadják meg, mint ahogy laboratóriumokban végzett gyorsított kísérletek alapján azt elképzelik.

Annak idején Nagy Dezső által végzett vizsgálatok és kísérleteket, melyek meglepő jó eredményét említett előadásában ismertette. Ő a fluátsók hatását két kőnemen próbálta ki, és pedig a szentmargittai durva mészkövön és a kolozsmonostori mészkövön. Háromféle fluátsóoldatot alkalmazott: magnéziafluátot, úgynevezett kettős fluátot és cinkfluátot. Mindegyikkel 28 darab 12 *cm* oldalhosszú szentmargitai kőből faragott kockát itatott át és szárított ki utána teljesen, azonkívül vett ezekhez még 28 darab természetes állapotú szentmargitai kőkockáit is. Ezen 112 kocka egy részét szárazon, egy részét szivattyúzás útján vízzel telített állapotban, más részét pedig 25-szörös fagyasztás után szintén szárazon és vízzel telítve összenyomott.

A kísérlet eredményeinek átlagértékeit a 2. és 3. táblázat adja.

2. tábl. A fluátozás hatása.

Term. áll.		Cinkfluát		Kettősfluát		Magnéziafl.	
száraz	nedves	száraz	nedves	száraz	nedves	száraz	nedves
109·0	86·7	151·1	120·7	148·1	118·2	132·2	101·5
Szilárdságnövekedés %-ban		37·5	39·2	34·8	36·3	20·3	17·1

3. tábl. A fluátozás hatása 25-szörös fagyasztás után.

Term. áll.		Cinkfluát		Kettősfluát		Magnéziafl.	
száraz	nedves	száraz	nedves	száraz	nedves	száraz	nedves
81·2*	63·4*	126·2	92·0	a fele elrepedt			
Szilárdságnövekedés %-ban		55·4	44·9	—	—	—	—

* Nagy része elrepedt.

Az első táblázat arról számol be, hogy e kőnem szilárdsága fluátozás által mind száraz, mind nedves állapotban erősen nő.

A 25-szörös fagyasztás alatt a természetes állapotban levő kövek a kettős fluáttal és a magnéziafluáttal kezelt kövek nagyrésze elrepedt, de a fluáttal kezelt elrepedt kövek részei is, Nagy Dezső szerint, szilárdabbak voltak, mint a nem fluátozott kövek részei. A cinkfluáttal kezelt és fagyasztott kövek mindannyian épek maradtak, sem sarkaik, sem éleik a legkisebb lefagyást sem mutatták.

A kolozsmonostori köveken eszközölt hasonló kísérletek eredményeit a 4. táblázat tárja elénk.

(E kísérletnél a vízfelvevőképességet is megmérték).

4. tábl. Fluátozás hatása k. monostori köre.

		Term. állapot		Magnéziafl.		Cinkfl.		Kettősfl.	
		vízfelv. %	tör. hat. kg/cm²	vízfelv. %	tör. hat. kg/cm²	vízfelv. %	tör. hat. kg/cm²	vízfelv. %	tör. hat. kg/cm²
Száraz		—	340	—	374	—	347	—	348
Nedves		10·3	283	10·5	300	9·5	285	9·8	271
25-szörös fagyasztás után	száraz	—	elf.	—	355	—	299	—	340
	nedv.	10·6	elf.	10·3	261	10·0	264	9·7	234

A táblázat adataiból azt látjuk, hogy a fluátozás ennél az arányra tömörebb és szilárdabb kőnemnél a szilárdságot is, bár kisebb mértékben, de határozottan fokozta, a fagyállóságot azonban igen hatásosan emelte, amennyiben a nem fluátozott mintadarabok mind elfagytak, a fluátozott kövek közül pedig csak a kettős fluáttal kezelt egyes daraboknak felületén mutatkozott némi lehámlás, a többiek pedig a 25-szörös fagyasztás ellenére teljesen épen maradtak.

Nagy Dezső tanár ezek alapján kijelentette, hogy az általa megvizsgált két, különben nem fagyálló kőnem fluátozás által fagyállóvá tehető és így azok használható építőanyagokká változtathatók.

E kijelentés laboratóriumi kísérletek nyomán, a gyorsított fagypróbák eredményeire támaszkodott, a légköri befolyások figyelmen kívül hagyásával. Amellett a fluátozást olyképen végezték, hogy a mintadarabokat teljesen bele fektették a fluátoldatba, mely eljárás építkezésen alig vihető keresztül.

A húszéves tapasztalat ezt a megállapítást nem igazolta.

A fluátozás keresztülvitelére vonatkozóan Nagy Dezső tanár a következőket mondotta:

Oly esetben, midőn a kő teljesen szabadon, párkány védelme nélkül alkalmaztatik, amidőn tehát az a felülről jövő víz behatásának a legnagyobb mértékben ki van téve, a fluátozásnak is intenzívebbnek kell lennie, mint egyébként.

Ily alkalmazás esetén a leghelyesebb az az eljárás, hogy a puha kőzetből, aránylag csekély költséggel kifaragott köveket a beépítés előtt teljes beiktatás útján fluátozzuk és pedig oly módon, hogy a fluátozandó darabokat e célra alkalmas, hermetikusan elzárható kazánba helyezzük és abba léghíjas tér előállítás után a fluátoldatot bocsátjuk be, mely így a kő összes üregeit teljesen kitölti, tehát a követ tökéletesen átitatja.

Az esetben, amidőn a kő többé vagy kevésbbé síma felületű és párkány által védett függőleges falat alkot, elégséges annak csak a felületét fluátozni. Az így beépített kő a nedvességet csakis oldalról kapja. A reácsapódott eső vizének nagy része lefolyik és csakis aránylag kis része hatol be a kőbe. Ezen beszívódás megakadályozása, valamint a behatolt nedvesség káros következményének meggátlása képezi a felületi fluátozás célját, melyet olyképen eszközölünk, hogy a lemosott és ismét megszárított falfelületre a fluátoldatot ecsettel felkenjük. A felkenést célszerű többízben eszközölni és pedig kezdetben igen híg és később sűrűbb oldattal.

A fluátoldat ugyanis olyformán alakítja át a kő felületét, hogy a fluorisilicium fémsó a kő szénsavas meszére hatván, ott siliciumdioxid és fémdioxid kiválásával fluorsavas meszet képez, a szénsav pedig elillan. Hogy ez az elillanás ne történjék felette nagy erővel, — ami annak volna okozója, hogy a kiváló fémsó és a silicium a kövek hézagaiból kitolódnék, úgyhogy az azt ennek folytán nem tömöríthetné — ezért használjuk a híg oldatot.

A fluátozással a kő felületén fluorsavas mésszé alakult meszet, a csapadékvizek már fel nem oldják, az keményebb is, mint a szénsavas mész, tehát minden tekintetben ellenállóbb.

A fluátozott puha mészkövek felülete gyenge savak behatása alatt nem pezseg, késsel alig karcolható, mert sokkal keményebb lett. A felületen védőréteg képződik, de nem mint különváló kéreg, hanem oly réteg, mely lassan megy át az eredeti anyagba, amiért is az onnan nem válik le, hanem megóvja a kövek épségét.

Minthogy Nagy Dezső ismertetései és útbaigazításai 25 évvel ezelőtt hangzottak el és a forgalomba kerülő fluátszereket azóta tökéletesítették és számos újabb kőkonzerváló szert és eljárást találtak ki, a szerek kémiai összetételeit viszont titokban tartják, a szakirodalom újabb adatai alapján kívánom ismertetni a most használatban levő ismertebb szereket.

Pollák Vince osztrák mérnök és tanár, aki kimerítően foglalkozik a kövek konzerválásának módjaival, 1923-ban kiadott könyvében a fluátsókról a következőket mondja:

A fluátsók, vagy fluátszilikátok a sziliciumfluorhydrogénsavak sói. A magnéziumfluát a kalciumkarbonáttal egyesülve elillanó szénsav képzése mellett, a kövek felszínén lerakódó oldhatlan magnéziumfluoridot és kovasavat alkot. Homokköveknél, melyek meszet nem tartalmaznak és amelyeket ezért előzőleg az avantfluáttal kell kezelni, a kövek anyagát olykép alakítják át, hogy a felületeken oldhatlan kryolit és kovasav képződik. A fluátozás a kő keménységének fokozása mellett a pórusait kisebbíti, minek folytán gátolja a víz behatolását és így csökkenti a légköri káros behatásokat.[3]

A *testalin* két folyadékból áll. A követ először az egyikkel, mely zsírsavas nátronoldat, kell bekenni, megszáradás után a másikkal, mely ecetsavas aluminiumoldat (essigsaure Tonerde). A zsírsavas nátron és az ecetsavas aluminium vegyületéből oldhatlan aluminiumszappan és ecetsavalkali keletkezik, mely utóbbit le kell öblíteni.

A *zappon* kollodiumszerű anyag, vagyis nitrocellulóze-oldat. Az oldóanyag elpárolgása után a zappon, mint vékony, átlátszó hártya a kőre tapad. Hátránya, hogy az esőcseppek mechanikai hatása folytán leválik és így a kezelés sűrűn megújítandó, miért is inkább csak emlékművek konzerválására alkalmas.

Kubelka kőkonzerváló eljárása Max Setz bécsi építész és főmérnök leírása szerint a következő:

A kezelésre szoruló követ előzően teljesen le kell tisztítani, minden zsíros anyagtól meg kell szabadítani, úgy, hogy a pórusok szabadok legyenek. A hiányzó részek kiegészítendők friss portlandcementből, mosott éles kvarchomokból és egy rész kálivízüvegből, valamint 5—7 rész lágyvízből álló oldattal kevert vakolattal. A beeresztésre csak a teljes kiszáradás után kerülhet sor.

A kezelésre szoruló követ nyáron, jó időben, de nem napsütésben, először vízben oldott kálivízüveggel és teljes száradás után olvasztott klórkalcium-oldattal kell beitatni. Ha az első itatás után eső éri a követ, akkor azt tisztára le kell mosni és újból beitatni; ha azonban a követ csak az olvasztott klórkalciummal való impregnálás megtörténte után éri eső, akkor a lemosás már nem szükséges.

A kezelés folytán a pórusokban a klórkalcium és kovasavas nátron egymásrahatásából oldhatlan kovasavas mész rakódik le, míg a képződő oldható klórnátriumot az esővíz elmossa.

Angliában általánosan használt *Szerelmey* konzerváló anyagnak már százéves multja van. Feltalálója, Szerelmey, magyar ember volt. Mint az osztrák hadsereg mérnökkari tisztje, 1829-ben megbízást kapott, hogy Olaszországban a várfalak szárazzátételét tanulmányozza. Hosszú tanulmány és kísérletezés után 1841-ben visszatérve, munkásságának eredményeképen magával hozta az azóta neve alatt ismeretes eljárást. Tanulmányait a katonaságnál nedves kazematták szárazzátételére használták. Oly helyiségek, melyeknek nedvessége folytán a bent lakó katonák állandóan lázas betegek voltak, Szerelmey eljárásának alkalmazásával teljesen egészséges lakóhelyiségekké váltak.

1855-ben Londonban, az akkor még egészen új parlamenti épület kövein erős mállási folyamatot észleltek. Szerelmey (akkor már mérnökkari ezredes) kiment

[3] Néhai Nagy Dezső műegyetemi tanárnak 25 évvel ezelőtt felállított azt a tételét, hogy fluátozás által puha, tehát könnyen és így olcsón megfaragható köveket fagyállóvá, tehát egyszersmind tartóssá tehetünk, ma teljességgel nem fogadhatjuk el. A fluátsók alkalmazása Budapesten nem vált be. Meglehet, hogyha szigorúan követve utasításait, minden egyes követ e célra szerkesztett, hermetikusan elzárható kazánba helyezve, a fluátsóoldatot légüres tér előállítása után, a kőbe bocsátva csinálnók meg az átitatást, talán jóval nagyobb eredményeket érhetnénk el. Az ily komplikált eljárás keresztülvitele azonban kétségessé teszi azokat a takarékossági előnyöket, amelyeket az idomoknak puha kőbe való faragása nyujthat.

Angliába és tanulmányát felajánlotta az angol kormánynak. Az illetékes hatóságok először tartózkodóan fogadták az idegenből jött feltalálót. A nagyszabású új parlamenti épület köveinek pusztulása felköltötte általános érdeklődés folytán akkoriban nagyszámban ajánlották a legkülönfélébb konzerválószereket. A közmunkák ügyosztálya erre a legmegfelelőbb szer és eljárás kiválasztására bizottságot küldött ki.

A bizottság tagjai voltak: Sir *Faraday* egyetemi tanár, Sir Roderick *Murchison*, a földrajzi társaság elnöke és Sir Charles *Barry*, a parlament építésze.

A bizottság ezirányú munkássága két évet vett igénybe és eredménye *Szerelmey* szerének elfogadása volt.

Ezek után az épület nagyrészét ezzel a szerrel vették kezelés alá. A munkálatok befejezése után 15 évvel, 1872-ben Mister *Ayrton*, a közmunkák tanácsa nevében jelentette a parlamentben, hogy Szerelmey eljárása, minden kétséget kizáróan, a sok ajánlott konzerváló szer között a legjobb volt.

1925-ben a parlament épületén végzett vizsgálatok is igazolták, hogy mindazon részek, melyek *Szerelmey*-vel voltak kezelve, sokkal jobb állapotban vannak, mint a nem kezelt részek. Természetesen az eredmény nem volt mindenütt egyforma és bár a szer használata nem volt teljesen hatástalan, az első 20 év alatt sok szép eredmény mellett voltak oly esetek is, ahol a konzervált kövek állandósága nem volt kielégítő. Ezért kívánatos volt, hogy további újabb kísérletekkel a készítményt tökéletesítsék. A gyártást egy angol társaság vette a kezébe és az első 20 év tapasztalataira támaszkodva, a tudomány haladásával lépést tartva a konzerváló szert tökéletesítette és 1876-ban *Szerelmey ston liquid 101* (Szerelmey kőfolyadék 101) név alatt bocsátotta piacra. A szer kémiai összetételét a *Szerelmey Limited London* részvénytársaság természetesen titokban tartja.

Az egyes kőkonzerváló szerek értékének és gyakorlati használhatóságának megállapítása céljából a külföldön igen sok helyen, részint már itt nálunk a fluátsókkal 25 évvel ezelőtt Nagy Dezső műegyetemi tanár által végzett mesterséges és gyorsított eljárásokkal, részint természetes mállási kísérletekkel, a szereket és különböző eljárásokat hivatalos vizsgálat alá veszik.

Szászországban még a mult század végén, a Műemlékeket Gondozó Bizottság kezdeményezésére, a belügyminisztérium annak tanulmányozására, hogy miképen lehet az építőkövek gyors pusztulását megakadályozni, bizottságot küldött ki. A bizottság elnöke: *Kayser* tanár, az anyagvizsgáló intézet főnöke, tagok: *Diez* tanár, szobrász, *Gurlitt*, *Hempel*, *Heyn*, *Richter* és *Temper* építészek.

Németországban a porosz közmunkaügyi minisztérium által alakított bizottság ellenőrzése mellett 1911 óta többnyire az anyagok gyárosai által impregnált legkülönbözőbb konzerválóanyagokkal 1257 mintakődarab van az ország különböző helyein a légköri behatásoknak kitéve. Így Berlinben, Kölnben, Hamburgban, Schleswigben, Münchenben, Stuttgartban, Karlsruheban, Heidelbergben és a Wartburgon.

A kísérleteket dr. Rathgen tanár, a berlini múzeumok vegyésze vezeti, ki a megfigyelésekről időnkint jelentéseket tesz közzé.

A második jelentésben a Szerelmeyvel itatott kövekről azt mondja, hogy az impregnálás után sötétedtek, a később már feketedő kövek azonban két év mulva újból világosabbak lettek és négy évvel rá méginkább világosodtak, míg a fluáttal kezelt kövek inkább sötétebbek lettek. Szerelmey hatását mészköveknél, a méhviaszemulzióét márványnál igen kielégítőnek találta. De már a harmadik és negyedik évben a márványokon mutatkozó fokozott súlyveszteségek alapján a jelentés igen sürgősnek mondja ki azt, hogy Berlin márványemlékeit minden második évben méhviaszemulzióval kell bevonni.

A negyedik jelentésben már határozottan kiemeli, hogy a Szerelmey-átitatás mészköveknél feltétlenül bevált. Szerelmeyvel átitatott kőminták súlyvesztesége sokkal kisebbek a konzerváló anyagokkal nem kezelt mintadarabok súlyveszteségeinél. A testalinnal kezelt daraboknál is észlelt jó hatást, de nem abban a mértékben; a fluátokról nem nyilatkozik.

A kísérleteket 1919-ben még számos újabb konzerválóanyagra kiterjesztették. Így barythydrátra, az angol siasic-kezelésre, mely különösen a mészkövek felületeit kémiai értelemben erősen átalakítja, és a polluxra.

A későbbi jelentések szerint, míg Kölnben a fluátok és a testalin jó eredményeket mutattak fel és a Szerelmey kevésbbé, addig a Berlinben végzett kísérleteknél a paraffin-kezelések váltak be és a fluátok meg a testalin teljesen hatástalanok voltak. Márványoknál a fluátkezelések határozottan hátrányosak voltak, azoknál leginkább a viaszkezelés mutatott fel jó hatást.

Jó eredményeket adtak még általában alkalmazásukkor a barythydrátok, a pollux és a siasic. Ezek a kísérletek még folytatódnak és a szakkörök az összefoglaló jelentéseket érdeklődéssel várják.

Az eddigi eredményekből azt látjuk, hogy feltétlenül előnyös a puha köveknek konzerválóanyaggal való kezelése, arra azonban, hogy nálunk hol, melyik kőnemnél, milyen konzerválóanyag a legmegfelelőbb, megbízható kíséretek híjján ma még határozottsággal feleletet adni nem lehet.

A kőkonzerválás tárgyában Angliában kifejtett munkásságról Hans *Hörmann* müncheni építész számol be részletesen az 1927. évben az angol műemlékvédelem és építőkövédelem tanulmányozása céljából tett tanulmányútja eredményeiről kiadott jelentésében.

Jelentésének egyik igen érdekes része az, mely az angol parlament épületének szükséges, nagyszabású újabb helyreállítási munkálataival kapcsolatosan foglalkozik az ott alkalmazandó anyag kiválasztásával. A tervbe vett munkálatok költségét 1,062.350 angol fontra, azaz 29,640.000 pengőre becsüli. Ez névértékben körülbelül az eredeti építési költségnek fele. Azokat az indítványokat, melyek műkövet és terrakottát hoztak javaslatba, a leghatározottabban visszautasították. A műkövet, mint oda nem illő, holt, gépiesen előállított tömeget még szobroknál sem engedik alkalmazni. A terrakottát pedig, minthogy anyaga a természetes kő struktúrájától még inkább eltér, szintén elvetették.

Az angol műszaki tudományok ügyosztályának (Departments) épületismereti szakosztálya 1922-ben a kövek mállásának és konzerválásának tanulmányozása céljából bizottságot alakított, melynek feladata az, hogy a szakosztályt az építőkövek tartósságát fokozó, leginkább bevált szerekről és eljárásokról rendszeresen értesítse. E bizottság először kisebb mintafalakat akart felépíteni és azokon az egyes konzerválóanyagokat kipróbálni. Ezt a gondolatot azonban később elejtették s most ott is, úgy, mint Németországban, bár kevesebb tudományos precizitással, kőmintadarabokkal végzik a kísérleteket. Ők függetlenítették magukat az iparszerűen gyártott, összetételeikben titokban tartott preparátumoktól.

Huszonnégy kísérleti kődarabon hatféle anyag hatását vizsgálják. Ezek a

1. paraffinviasz,
2. nátriumszilikát,
3. telített báriumhidroxid-oldat,
4. telített báriumhidroxid-oldat és arzénes sav együttesen használva,
5. alkoholban oldott kovasavester,
6. a cink és magnézium szilicium, fluorhidrogénsavas sóinak oldatai.

A mintadarabokat 1926-ban tették ki egyik középület tetején a légköri behatásoknak és azóta figyelik elváltozásukat. A konzerváló anyagokkal 24 órás időközöket tartva, mindenkor háromszor eresztették be a mintadarabokat. Ezekkel a kísérletekkel párhuzamosan azonban laboratóriumban is végeznek ily impregnált mintadarabokkal gyorsított kísérleteket. Hörmann ezekre a laboratóriumi kísérletekre azt mondja, hogy legfeljebb a kezdő ellentállóképességre vonatkozóan ad-

nak felvilágosítást, de szerinte nem lehet szó arról, hogy ezen az úton az atmoszfériliák évtizedes befolyására következtetni lehessen.

Állítását túlzottnak tartom. A kísérletek eredményeiből azonban minden esetre, ha nem is lehet precíz megállapításokat a légkörben való viselkedésre levonni, de következtetéseket feltétlen igen.

Hörmann ezeken kívül érintkezést keresett a kőkonzerválóanyagok gyárosaival is és bőven beszámol a Szerelmey részvénytársaságnak az építőkőmentés (Steinerhaltung) terén elért sikereiről.

Felsorolja a Szerelmey-társaság felállította azt a hat feltételt, melyeknek a jó kőkonzerváló szernek meg kell felelnie és melyek mindegyikének, a társaság állítása szerint gyártmányuk meg is felel.

1. A víznek távoltartása legyen állandóan egyforma, tehát a kezelés folytán képződő védőanyag ne legyen oldható, mely követelménynek a fluátok nem felelnek meg teljesen.

2. A védőanyag ne képezhessen a levegővel, vagy a levegő tartalmazta anyagokkal vegyületeket.

3. A szer ne változtassa a kő felületének se színét, se strukturáját.

4. A szernek nem szabad a kövek pórusait teljesen elzárnia.

5. A szernek mélyen kell a kőbe behatolnia, mert tisztán csak a külső felületen lerakodva, hatása nem lehet állandó.

6. A szernek nem szabad sem tűzveszélyesnek, sem pedig nagyon drágának lennie.

Igen érdekes Hörmann jelentésének az a része, melyet *Építészek gyakorlati tapasztalatai* címen közöl. Ebben első helyen az angol *Műemlékek Fenntartását Célzó Társaság*nak a kővédelem tárgyában szerzett tapasztalatairól ír. Szerinte a társaságban feltétlenül előbbre helyezik a kövek mechanikai, felületi védelmét a kémiai szereknél. Ők a legjobb eredményeket mindenkor mésztejjel érték el. A mésztej a kő színét alig változtatja, de a kő felületének keménységét tetemesen fokozza. Kevés festék hozzáadásával mindenkor a régi színhez lehet alkalmazkodni. A felületet kétszer tiszta mésztejjel és harmadszor színezett oldattal kell átfesteni. A követ azonban előzően egészen egészséges anyagáig le kell tisztítani. Nagy szerepet tulajdonít a társaság a mésztej összetételének és a kezelés gondos keresztülvitelének, miért is az oldat elkészítésére és alkalmazására részletes utasítást ad, melyet nyomtatványban terjeszt. Ennek az utasításnak magyar fordítása a következő:

A mésztej, mint konzerváló szer.

A Londoni Műemlékvédelmi Társaság szakbizottsága által kiadott útbaigazítás.

A mésznek frissen égetett, nagy darabokból állónak kell lennie. Legmegfelelőbb a Wakeley-mész, mert annak világos kőszíne van, minek folytán a legtöbb esetben feleslegessé válik külön színezése, mely mindenkor csökkenti a beszívódást és a célzott eredményt. A színezést célszerű az utolsó mészréteg felrakása után elvégezni, amikor is az, ha tényleg szükséges, könnyen elérhető száraz festék, vagy festékporbedörzsölésével, avagy kefeléssel.

Wakeley-meszet I. F. Rippon Comp. mészkereskedő cég Queen Street, Petersborough tetszésszerinti kismennyiségekben szállítja. A megrendelésnél célszerű hangsúlyozni, hogy frissen égetett darabok küldendők, mert azok kémiai hatása jobb. Ha a legkisebb mennyiséget el akarjuk készíteni, vegyünk közönséges 3 gallonos házi vedret (kb. 12 liter), ebbe tegyünk egy vagy két darab száraz meszet, körülbelül 2 fontot (inkább kevesebbet, mint többet), egy negyed font törött kősót, erre öntsünk egy negyed vödör (kb. 3 liter) forró vizet. Ha a víz a mészdarabokat feloldotta, egy percig erősen forrni fog. Ezután még egy kevés víz hozzáadásával kavarjuk fel az egészet jól, utána hagyjuk egy percig állni, míg a mész teljesen oltott állapotba kerül, végre töltsük meg egészen a vödröt forró vízzel, hogy az oldat összesen 12 liter legyen. Az oldat így használatra készen körülbelül olyan híg legyen, mint a szedett tej. Az oltáshoz azért kell forró vizet venni, mert ezzel a meleg még fokozódik, ami az oldást teljessé teszi, és a meszelés mélyrehatását fokozza. Ha a mész a vederben nem forr fel, úgy kiöntendő és más két darab veendő.

Az építőkő első lekefélése után dörzsöljük be a mészoldatot könnyen és huzamosan közönséges súrolókefével. Némelyik kő igen tetemes mennyiség oldatot tud magába venni. Az első bedörzsölésnél igen fontos, hogy a kő tényleg telítve legyen mészvízzel, miért is annak nagyon huzamosnak kell lennie, hogy az oldat a kő minden pórusába behatoljon. Ha az első beeresztés teljesen megszáradt, ismételjük még mégegyszer és utána harmadszor is. A bedörzsölés alaposságának fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Hogy tényleg jó legyen, ahhoz idő kell, türelem, ügyesség és kemény munka. A kő előzőleg átlagosan száraz legyen, mert akkor legnagyobb a felvevőképessége. Igen meleg időben és napsütésben azt fogjuk tapasztalni, hogy a felületi párolgás túlságosan gyors.

Célszerű még néhány szóval rámutatni arra is, hogyan kell régi töredezett falrészeket a mészkezeléshez előkészíteni. Minden kísérlet, mely a laza hámlásokat és a homokos tömegeket eredeti helyükön megkeményíteni és rögzíteni igyekszik, mint ahogy némely kémiai eljárásnál befecskendezéssel megkísérlik, a bajt még csak fokozza. Szintúgy nem eredményes ily elmállott részeknél a mészoldattal való befecskendezés sem. Ha attól lehet tartani, hogy egy előző lekefélés folytán oly részek is lesodródnak, amelyek még fenntarthatók lettek volna, célszerű az oldatot előzetes lekefélés nélkül közvetlenül igen hígan a jelzett módon bedörzsölni (?). Lényeges gyakorlattal és tapasztalattal oda juthatunk, hogy minden egyes esetben meg tudjuk állapítani, mily mélyre kell az első kefeléssel hatolnunk, mert gyakran porhanyós felületek az első beeresztés után egészen megkeményednek és ha teljesen megszáradtak, a második bedörzsölés már könnyen végezhető. Célravezető módszer a piszok és por lekefélése után a kő felszínét óvatosan kézzel vagy ronggyal ledörzsölni. Ezáltal általában minden eltávolítandó lekerül és amennyire a szóval adott utasítás azt lehetővé teszi, a kő előkészítésének helyes határa a legkönnyebben betartható.

Ha ezzel a mészkezelés mikénti keresztülvitelét lényegesebb részében meg is adtuk, ismételten rá kell utalnunk arra, hogy sokszor hosszú ideig tartó, igen keserves dolog, míg ezt a munkát jól el tudjuk végeztetni és sok embert lehetetlen odáig vinni, hogy ezt az egyszerű dolgot a kellő komolysággal és odaadással elvégezze. De a mészkezelés lelkiismeretesen elkészítve sokkal több, mint egy kőre rakott védőréteg. A kő a meszet magába szívja, az onnan többé el nem távolítható és a követ keményebbé teszi. Valamely teljesen porhanyóssá vált felületnél, ahol a hámlás már erősen megindult, persze túlsokat nem szabad várni az első kezeléstől. Azonban a másodszori kezelés és egy pár év mulva a harmadszori, a gyógyulás menetét hathatósan elő fogja mozdítani.

Az első kezelés utáni külső képen, különösen ha az nagyobb darabon egyszerre történt, egy kissé meg fogunk akadni; de a tapasztalat mutatja, hogy a kő természetes színe hamarosan keresztülüt megint és az eredeti stuktura, valamint a szabálytalanságok, melyek az anyagnak életet adnak, újból előtűnnek.

Hörmann a társaság titkárának vezetése mellett egész sor ily mészkezelésnek alávett műemléket tekintett meg és jelentésében számos igen szép eredményről tanúskodó példát sorol fel. Így az Exeteri Guildballt említi, mely 1900-ban igen rossz állapotban volt. Mészköveibe zsebkéssel ½—1 coll mélységig lehetett beleszúrni. Kétszeri mészoldatkezelés után még szilárd a felület ma is.

A Stratfordi Ham-Church hámlásnak indult homokköveit 1904-ben kezelték így. Azóta állapota kifogás-

talan. Megállapítást nyert, hogy a középkorban igen sok helyen a kőrészeket elkészítésük után, az állványok eltávolítása előtt ugyan így híg mészoldattal dörzsölték be, minek nyomait számos angol műemléken még ma is látni lehet.

De ezeknek a példáknak és a társaság meggyőző kiadványainak ellenére még Angliában is ellenzik egyesek ezt az eljárást. Maga Hörmann is beismeri, hogy oly eseteket is látott, melyeknél a kezelés több kárt okozott, mint hasznot. Beismeri azonban, hogy azok valószínűen a szakszerűtlen keresztülvitel eredményei.

Mr. Noel Heaton a mészkezelés alkalmazását nem annyira a régi építmények már mállásnak indult kövein látja helyesnek, mint inkább az új köveken, ahogy azt a középkorban is tették.

Legkívánatosabb az volna, ha a magyar Műemlékek Országos Bizottsága az ország egyik műemlékén, ezt a műemlékek fenntartása szempontjából fontos eljárást minden vonatkozásában kipróbálná, vagy alkalmat és módot adna arra, hogy ez az Angliában, mint látjuk, igen jónak és eredményesnek elismert kezelés a mi építőköveinken, a mi éghajlati viszonyaink mellett végzett kísérletek útján kitapasztalható legyen.

Kis területen magam is végeztem kísérletképen ily kezelést, de nagyobbszabású, hosszabb ideig tartó vizs-

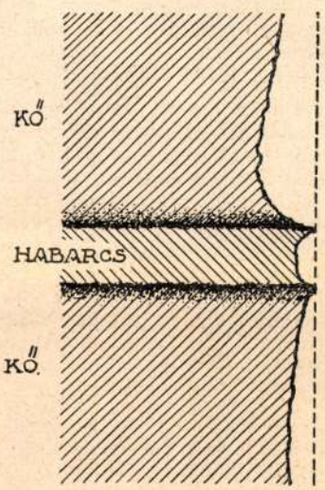

23. ábra. Mészhabarcs hatása a kőre.

gálat és tapasztalat nélkül nem merném az Országházat így bemeszelni, mert igen is áll, amit az idézett angol utasításban is elismernek, hogy az így kezelt részek első kinézésén meg lehet akadni; azok olyan fehérek lesznek, mint a bemeszelt fal.

Hogy a kő mésszel érintkezve, illetve mésztejjel átitatva mennyire megkeményszik, arra igen tanulságos példákat láthatunk az Országháza számos helyén. A homokos mészkövek (biai kő) ott igen kövér mészhabarccsal vannak egymáshoz illesztve. Harmincéves fennállása után a vízszintes hézagokon keresztül elgondolt függőleges metszet a 23. ábrán feltüntetett rajzot adja. A habarcsréteg két oldalán a kő kérge 2—3 *mm* vastagságban annyira kemény, hogy most, miután mind a kő, mind a habarcs szabad felületei elmállottak és az eredeti felsíkból már szélső anyagrészecskéik lehullása folytán beljebb húzódtak, akkor a köveknek a mésszel érintkezésbe jött kérgei, mintegy a habarcsot közrefogó két lemez, az eredeti falsíkig kiállanak a fal mai felületéből. E jelenség oly feltűnő, hogy a szemlélőnek beható vizsgálat nélkül sok helyen az a benyomása, mintha a habarcs két fémlemez között feküdne.

Végül rá akarok mutatni azokra a biztató eredményekre, melyeket Möller István műegyetemi tanár, kinek a kőkonzerválás terén évtizedes tapasztalatai vannak, legutóbb kipróbált saját készítményű konzerválószerével és eljárásával elért. Alkalmam volt útbaigazításai mellett teljes részletességgel azokat a kísérleteket, vagyis helyesebben mondva, konzerválási munkálatokat tanulmányozni, melyeket Möller tanár a pécsi székesegyházon végzett. Az ő szere főkép paraffinból áll. A konzerváló folyadékot permetezőgépből, vagy szivatyúból nagy nyomással egészen közelről a kőre fecskendezi, hogy a szer mentül mélyebben hatoljon be a kőbe. E befecskendezést háromszor is megismétli és pedig mindenkor a teljes száradás után. Az impregnálásnak a nyári hónapokban, száraz időben, kell történnie, olyankor, amikor a kő meleg. Ha a kő nem elég meleg, akkor azt előzően faszéntűzzel, parázzsal, vagy forrasztólámpával melegíteni kell; mindenkor a legjobb azonban a rátűző nap melege. A kőnek amellett teljesen tisztának (tehát jól letisztítottnak) és száraznak kell lennie.. A szer hamar megszárad, úgyhogy nyáron, ha az első fecskendezés kora délelőtt történt, a második már aznap délután és a harmadik másnap délelőtt végezhető. A kezelés a kő külső kérgének összes részecskéit finom paraffinréteggel vonja be, anélkül, hogy pórusait elzárná. A paraffin rendkívül állandó anyag, állandósága messze felülmúlja az olajok, kátrányok és más zsiradékok anyagait, amellett a zsiradékok ama tulajdonságaival rendelkezik, hogy a vizet magától távol tartja. A víz, ha paraffinnal érintkezésbe jön, összehúzódik és gyöngyöket képez, elveszíti híg terjedőképességét és bár nyitott, de paraffinnal körülfogott pórusokba nem tud behatolni.

A kezelés költsége aránylag kevés. A pécsi székesegyházon végzett munkáknál 1 m² kőfal kezelési költsége jóval két pengőn alul marad. A költségeket magasabb helyeken az állvány készítése némikép megdrágítja; de a kezelés függőálványról is végezhető.

A Szeremley Rt. állította fel azt a helyes tételt, hogy az ideális konzerválóanyag az, amely a vizet a kőbe nem ereszti be, azonban a kőben bent lévő vizet kiereszti. Beismeri azt is, hogy még az ő szerük sem tud teljes tökéletességgel megfelelni eme feltételeknek. A víz mindig folyadék alakjában hatol be a kőbe és gőz, vagy gáz alakjában, párolgás útján hagyja el azt. Möller tanár eljárásával impregnált kő felületén a paraffin a cseppfolyós vizet, főkép az esővizet nem bocsátja be, viszont azonban kiengedi a kő belsejéből a vízgőzt, mely a párolgás folytán ott bizonyos nyomás alatt van. Amellett ez a kezelés nem alkot a kő felületén kemény kérget, mi a legtöbb szernek nagy hibája, mert a kő mállását sohasem a külső kéreg keménysége fogja feltartóztatni, ha mögötte a kő nedvességet kap. A pécsi dóm impregnált köveit Möller tanárral kitettük víznek, melegnek, tűznek (forrasztólámpa), a paraffinréteg változatlan maradt. A nagy melegtől legfeljebb még beljebb húzódik a paraffin, de nem illan el a kőről.

Az Országháza helyreállítási munkálatainál a sok tanulmány, kísérletezés és nyert tapasztalatok után ma ezt a konzerválási módozatot alkalmazom. Möller tanár az általa végzett kísérleteket és a szer összeállítása iránti tanulmányait még nem tekinti teljesen befejezettnek. Ezért eljárásának részletes ismertetését még nem tartja időszerűnek. Az Országházán végzett munkák is még csak kísérletnek minősíthetők, de igyekezni fogok néhány év mulva az elért eredményekről a szakköröknek beszámolni.

*

Hogy az ismertetett sokféle kőkonzerválószerek valamelyike a mi puha köveink mállását tényleg annyira meggátolni tudná, hogy exponált helyen is feltétlenül kielégítően ellenállanának a pusztulásnak, arra vonatkozóan még kellő időre alapított tapasztalat és megfelelő kísérletek híjján ma még felelni nem lehet. Azt azonban meg lehet állapítani, hogy nem követünk el hibát, ha függőleges falsíkok (lehetnek tagozottak is) és védettebb helyeken levő részek alakítására jól megválogatva alkalmazzuk a mi úgynevezett középkemény köveinket. Teljesen szabadon álló és végződésekkel kiképzett épületrészek azonban okvetlenül kemény kőből készítendők.

SZEMLE

Két építész. *Louis Welzenbacher, Innsbruck és Emil Fahrenkamp, Düsseldorf.* A németek két reprezentatív folyóirata, a *Der Baumeister* és a *Moderne Bauformen* vezető helyen közli ennek a két markánsan egyéni építésznek legújabb munkáit. Ők a szerencsések, már túlkerülhettek a modern építészetről folytatott polemizálás állapotán, nekik a fejlődésre alkalmasabb talaj megadta azt, amire minden építész vágyik: tervezhettek és terveiket fel is építhették. A megindulás nehézségeit már legyőzték, az anyag már nem parancsol nekik, ők formálják az anyagot. Lehet, sőt valószínű, hogy nekik is olympusi mosollyal, de ez náluk már a mult és előttük tág, nyitott perspektíva, a művésznek extatikus álma: a végtelenből kiformálni a végeset. És ebben találkoznak ők ketten, az egyik a legbüszkébb délnémet tartomány építésze és a másik a nagy-német, a protestáns.

Welzenbacher westfaleni *Haus Schulz*ja az oberhauseni katholikus templom, a kitzbüheli *Tanzcafé* mind olyan alkotások, amelyek a szemlélőt a hétköznap profán világából az élet más-más megnyilatkozásai számára kiragadják. Az innsbrucki villamosvilágítási társaság épülete, amelyet e sorok írója maga is látott, újabb igazolása annak, hogy régi tradicionális épületek utcasorában a komolyan elgondolt lélekben fogant modern épületek igenis sokkal nobilisabban illeszkednek be, mint nagyon sok mintakönyvből kirajzolt renaissance, vagy zopf homlokzat. A receptje sem nehéz ennek, amint Welzenbacher munkái mutatják, csupán „művészetről" van szó.

Emil Fahrenkamp bochumi *Parkhotel Haus Rechen* épületét a Moderne Bauformen idei első száma hozza. Erről tulajdonképen írni is fölöseges, csupán azt ajánljuk a modern építés hívőinek és tanárainak: forgassák át ezeket a lapokat, nézzék meg ezeket a fényképeket és szálljanak magukba. —*x*—

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni).

Központi fűtés, szellőzés, melegvízkészítés. Írta: *Óri Róbert* okl. gpm. Kézikönyv épületfelszerelők és építészek részére. Budapest, 1929, 240 l. 178 szövegábrával és a mű végéhez csatolt XXXII képmelléklettel. A Vállalkozók Lapja könyvosztályának kiadása. Ujságüzem r.-t. nyomása.

Szakirodalmunk ismét egy olyan könyvvel szaporodott, melynek a piacon való megjelenését csak örömmel üdvözölhetjük. A szerző nemcsak hézagpótló munkával állt elő, mely érezhetően hiányzott eddig az érdekeltek munkaasztalárói, hanem helyes érzékkel a kor hívó szavát is felfogta s akkor jelent meg, amikor művével nemcsak egyszerűen egy szakmunka szerepét tölti be. Ma, amikor az építkezés új lendületet vesz és a gazdaságosságra való törekvés az ipar minden ágában egyre növekvő súlyra tesz szert, ez a mű hathatós előmozdítója lesz ennek a szakmának, mert míg egyrészt kezébe adja a vállalkozónak a gazdaságos tervezés és szerelés vezérfonalát, addig másrészt az építészen keresztül az építtetőt is meggyőzi a központi fűtő- és szellőzőberendezések előnyeiről.

A könyv tartalmilag erősen tagozott tárgyalása az áttekinthetőséget nagyban mozdítja elő. Az első rész a központi fűtési rendszerek általános ismertetésével foglalkozik és az egyes rendszerek alcsoportjaira is kiterjeszkedik. Rámutat mindjárt a lényegbevágó különbségekre s azok gyakorlati jelentőségére és fontosságára is. A második részt a központi fűtések berendezési elemeinek szenteli a szerző. A melegtermelő, azaz víz- és gőzkazánok rendszereinek ismertetését a melegátadó (radiátorok) és melegvezető készülékek leírása követi a szükséges szerelvényeivel együtt.

A központi fűtések számításával, méretezésével a harmadik rész foglalkozik, amit bőséges adatmennyiséggel támaszt alá. Külön-külön fejezetben ismerteti a hőszükséglet megállapítását a hőmérsékletek és melegátadási tényezők alapján; a fűtőfelület megállapítását, a szükséges kazánok méretezését és végül a csővezetékek számítását. Ez utóbbit minden csővezetési rendszerre külön végzi el és pedig kétféleképen aszerint, hogy az elő- vagy a végleges kalkuláció célját szolgálja-e. A kiegészítő negyedik rész a berendezés létesítésével kapcsolatos szabványokat ismerteti.

A szellőzés szükségessége, mértéke, eszközei és berendezésével kapcsolatos számítások az ötödik részben vannak csoportosítva.

Külön részben találjuk összefoglalva a tüzeléstan elemeit, a tüzelést, a kéményméretezést és a tüzelőanyagfogyasztás meghatározását. Ámbár mindez nem tartozik szigorúan a könyv tárgyához, mégis kissé bővebb tárgyalást érdemelt volna, mert miként az előszavában is írja, művét részben a kézművesiparnak szánja s így legalább a tüzelőanyagfogyasztás gyakorlati kivitelét és az ott követendő eljárást kellett volna bővebben leírnia. Mert feltehető, hogy a kézművesiparosság, melynek elméleti képzettsége hiányos, ennél a műveletnél durva hibát követ el.

Szerencsés gondolat vezette a szerzőt, amikor a hetedik részben a melegvízkészítő berendezéseket és azok méretezéseit foglalta össze. A mindennapi élet fontos igényeit kielégítő eme szerkezetek ismertetése ott nagyon is helyén való.

Végül még gyakorlati útmutatások következnek építészek és vállalkozók részére, amit a függelékben még a középítési munkákra vonatkozó feltételekkel egészít ki. A példákat azonban szerencsésebbnek tartottuk volna az egyes főfejezetekhez kapcsolni, mint külön részbe összevonni. Egy-egy példa közvetlenül az elméleti fejtegetés után sokkal közvetlenebb hatású, mint amikor a példa és a szöveg összehasonlítása végett előre-hátra kell lapozgatnunk.

Örömmel üdvözöljük e művet, mint egy olyan tényezőt, mely a magyar ipar fellendítésében részt venni hivatott s komoly tartalmának is megfelelő szép kiállításban került a piacra. Remélhetőleg azonban nemcsak a közvetlenül érdekelt szakemberek, de a mérnöki társadalom szélesebb rétegeihez is meg fogja találni az utat tárgyánál fogva, mely a ma problémáinak egyik legfontosabbjával foglalkozik.

Jakab Árpád.

Sopron barokk lakóházai. A magyar kir. Állami Felső Építőipariskola 1926/27. évi tanévének szünidei felvételei. VIII. füzet. Budapest, 1929. Lex. 8°. 7 l. szövegrész és 50 rajzmelléklet. Korvin Testv. nyomása.

Sopron csodálatosan finom építészeti kincseit ismerjük meg a felső építőiparisko la „Szünidei felvételei"-nek most megjelent VIII. füzetéből.

A renaissance-tól a barokkon át, egész az újklasszicizmusig, minden stílus hagyott Sopronban emléket. Renaissance időkről a Stornó-ház erkélyének lágy profiljai, festői szellős loggiák és a fantasztikusan szép kovácsolt kopogtatók mesélnek. A város igazi karakterét azonban a barokk művészet adta meg. Az 1676-i nagy tűz után, hosszú ideig csak barokkban épitenek, úgy, hogy Foerk Ernő tanár szavaival élve, városaink közül ma Sopron nyujtja a legigazibb barokk milieut. Aki szereti az igazi szépet, — akinek magyar szíve van —, aki belátja azt, hogy elsősorban hazánk műkincseit kell megismernünk, az majd örömmel lapozgat ebben a műben.

Elismeréssel kell adóznunk annak az intézetnek, azoknak a tanároknak és azoknak a fiúknak, akiknek lelkesedése ennek a megbecsülhetetlen kultúrdokumentumunk megjelenését lehetővé tette. Fölösleges e munkának sikert kívánnunk, — sikere biztos.

Bálint Sándor.

TARTALOM:

A természetes építőkövek elmálása és gyors pusztulásuknak megakadályozása. Második rész. **A kőépitmények gyors pusztulásának megakadályozása.** *Vitéz Láczay-Fritz Oszkár.* 1. l.

SZEMLE: Két építész. 22. l.

SZAKIRODALOM: Központi fűtés, szellőzés, melegvízkészítés. Írta: *Óry Róbert.* Ism.: *Jakab Árpád.* 22. l. — Sopron barokk lakóházai. Ism.: *Bálint Sándor.* 22. l.

v. LÁCZAY - FRITZ OSZKÁR

ÉPÍTÉSZ.

JELEN VOLT WALTER GROPIUS ELŐADÁSÁN
A MAGYAR MÉRNÖK ÉS ÉPÍTÉSZ EGYLET
BUDAPESTI SZÉKHÁZÁBAN, 1934 FEBR. 5-ÉN.

BONRI FERENC: GROPIUS PESTI FÉNYKÉPE.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 54. LAP.

V. Lácray-Fritz Oszkár

előírása is szerepel annak a fénytópnek a hátlapján, mely Walter Gropius budapesti előadása alkalmából, 1934. febr. 5-én készült.

Bodri Ferenc: Gropius pesti fénytópo. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz.54.l.

Lairay Fritz Oszkár

24. VII. *Telep-utcai* elemi fiu és leányiskola és kis óvoda. Az épület két emeletben és manzardban tartalmaz: 12 osztálytermet, 7 egyéb termet, 6 szertárat, 1 tornatermet öltözővel és szertárral, 1 tantestületet (igazgatói iroda, tanácskozó, szertár), ezenfelül 1 igazgatói, 1 óvónői és 2 szolgalakást. Az összes épitési és berendezési költség 458.000 korona, amiből egy osztályteremre 38.000 korona, 1 m² beépitett térfogatra 18 korona esik. Tervező épitész: *Fritz* Oszkár.

Kabdebo Gyula A fővárosi uj iskolaépületek. Gerlói J. Fővárosi almanach 1913–15. 134. l.

Láczay Fritz Onkár

vitéz Láczay-Fritz igazgató, a Műemlékek és Építész-Egylet alapít választmányi tagja, a Országos Vitézi Szék k eml. l. tüzérőrnagy, „Az tanára. Magántanári ké Műegyetemen 1931. júni 1936. március 6-án. V.,

tanára. Magántan pontnál).

Bauer Mihály tárgykör magánta 18-án, (l. 10. pont

Feimer László és hídprovizórium tése megerősítete

Programmja, A m. kir. József nádor műszaki és gazdaságtud. Egyetem — az 1937/38. tanévi első félévére. 52. l.

Láczay Fritz Oszkár

~~sed~~

Luxépmemlhely.

551. l.

Brassói városház tornya.
Brassói fekete templom,
(helyreállítását megkezdte

nség-
t.U-
vivő
van
ínx
szá-
tszór-
Nagy
ofág,
oormü-

rült
ik a
ntos-
régé-
ogva

m

Láczay Fritz Oszkár

wid
z

Lex Magy Társ

329 b. l.

Láczay-Fritz Ondár

cród

Ki-Kicsoda?

474. l.

é n y

egy példányát, szerzői példány
ságától átvettem.
ius hó 5.-én.

Lácray - Fritz O,

arck. repr.

Lex - Magyarás

44. tábl.

Beschreibende Darstellung

der älteren

Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Sachsen

und angrenzender Gebiete.

Schon unter der Regierung des kunstsinnigen Friedrich Wilhelm IV. wurde erkannt, dass es hohe Zeit sei: a. alle in Staats- und Privatbesitz befindlichen Kunstsachen aus früheren Jahrhunderten aufzusuchen, zu verzeichnen, wo möglich zu sammeln oder doch Abbildungen von ihnen zu gewinnen; b. dem weiteren Verfall der aus der Vorzeit auf uns gekommenen Bauwerke, sofern sie irgend welches historische oder Kunstinteresse beanspruchen konnten, vorzubeugen, so weit thunlich für ihre Erhaltung zu sorgen oder wenigstens, wenn erstere nicht möglich, in treuen Abbildungen sie der Nachwelt zu bewahren. Mehrfache Gründe sprachen dafür, die Eintheilung der Provinz in Kreise für das Werk massgebend sein zu lassen und so liegen bis jetzt die folgenden neun Hefte vor:

I. Heft. **Der Kreis Zeitz.** Unter Mitwirkung von Dr. th. Heinrich Otte, Pastor em., bearbeitet von Gustav Sommer, kgl. Bau-Inspector a. D. VIII. u. 76 S. mit 50 Abbildungen. M. 3.

II. Heft. **Der Kreis Langensalza.** Von denselben Verfassern. VI. und 94 S. mit 65 Abbildungen. M. 3.

III. Heft. **Der Kreis Weissenfels.** Von denselben Verfassern. VI. und 95 S. mit 46 Abbildungen. M. 3.

IV. Heft. **Der Kreis Mühlhausen.** Von denselben Verfassern. VI. und 144 S. mit 95 Abbildungen. M. 3.

Lainay-Fritz Oszkár, építész

Az aradi második katholikus templom tervpályázatán a jury egyetlen egy pályaművet sem talált a kivitelre alkalmasnak, az első díjat tehát nem ítélte oda, kimondotta ellenben, hogy újabb szűkebbkörű pályázatot hirdet, amelyen részt vehet a nyolc legkiválóbbnak deklarált terv szerzője. Beérkezett 49 pályamű. A 3000 koronás második díjat egyhangulag a 27. számú „Üdvözlégy Mária" jeligéjű tervnek ítélték oda, amelynek szerzője Fritz Oszkár műegyetemi adjunktus Budapesten. A harmadik díjat (1500 korona) szintén egy budapesti építész, Morascher Sámuel nyerte, a 57. számú „Hit virága" jeligével ellátott tervvel. Megvétettek továbbá 500 koronával darabonként a 10. számú (szerzők Györgyi Dénes és Werner Frigyes), a 16. számú (Vidor Emil és Opaterny Flóris), a 28. számú (Ottovay és Winkler), továbbá a 5. és 6. számú tervek, melyeknek szerzője Wuschek Iván (Budapest), illetve Kocsis Iván műegyetemi adjunktus.

Művészet 1913. 237. l.

Karperec tőredéke bronzból, római

IX. 17.

Láczay Fritz Oszkár

Láczay-Fritz Oszkár műszaki főigazgató. A nemzetgyűlés elnöke Láczay-Fritz Oszkár műszaki főtanácsost a műszaki főigazgatói cím használatára jogosította fel. Kiváló munkatársunknak sikeréhez szívből gratulálunk.

Építő-Ipar — Építő-Művészet 1926. 164. l.

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 13—14. SZÁM. 1926 ÁPRILIS 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A budapesti utcák nevei.

Különös vonása a mi szép fővárosunknak, hogy az utcák neveit minduntalan változtatják. Kellemetlen ez főleg a város azon vidéki látogatóinak és a külföldieknek, kiket dolgaik elintézése nagyobb időközökben hoznak Budapestre. Ez a folytonos névváltozás, régi helyek, megszokott beszerzési források, kapott cimek felkeresését igen megneheziti. De hogy a pesti embert is mily kellemetlenül érinti az állandó ujitás, mutatja a sok panasz és tiltakozás, mit e névváltozások kiváltanak. Nemrégiben igen gyakran voltam szem- és fültanuja ily élénk tiltakozásoknak és kemény kifakadásoknak a Szarvas-téren áthaladó villamoskocsikban. Ez a kedves kis budai tér ósdi házaival teljesen olyan még, mint amilyen akkor volt, mikor dédapáink idejében a jó tabániak e helyen gyülekeztek szines frakkokban és strupflis nadrágoban, hogy onnan kiindulva zeneszóval hangos menetben vonuljanak hálájuk kifejezése jeléül József nádor elé. Egy szép napon arra ébredtünk, hogy az évszázados Szarvas-tér már nem Szarvas-tér, hanem Szebeny Antal-tér. Miért e változás? Erre nem kaptunk feleletet. Ugy érezte mindenki: megint veszitettünk valamit a régi szép Magyarországból. De ezuttal nem az ellenségeink raboltak meg minket, hanem saját hatóságaink fosztottak meg valamitől, ami nekünk kedves volt és értékes. Többé-kevésbé minden emberben van némi ragaszkodás és tisztelet az iránt, mit apáink ránkhagytak, csak azokról, kik ez átkereszteléseket véghezviszik, sajnos, nem fedezhető fel ez érzés. Ők nincsenek tekintettel sem tradiciókra, sem emlékekre, sem érzésekre; egy idő óta valami oly érthetetlen mohósággal pusztítják a régi elnevezéseket, mely túltesz az utolsó évtizedek minden ily irányu ténykedésen. Itt nem voltak tekintettel sem megszokottságra, sem gazdasági érdekre, de a legkevésbé az ottani lakók érdekeire és érzéseikre.

Eltünt a Bomba-tér, a Fazekas-tér, a Kigyó-tér, a Gizella-tér, a Hatvani-utca, a Váci-körut, a Kerepesi-ut, a Koronaherceg-utca, a Fürdő-utca és ki tudná megmondani, hány elnevezés és név, mely nekünk oly kedves és megszokott volt. De nemcsak ily lelki momentumokat és érdekeket sértenek e névváltozások, hanem megnehezitik a tájékozódást is. Ha valaki tiz vagy tizenötéves távollét után hazajön Budapestre, térképpel a kezében kell, hogy a szülővárosát járja, hiszen az utcák neveit nem ismeri.

Nagy jelentőséggel bir az utcák és terek neveinek változatlansága a kereskedelmi életben, különösen itt minálunk, hol az annyira hangoztatott kulturfölényünk révén, az utódállamok és a Balkán külkereskedelmét fejlettebb iparunkkal és gazdasági életünkkel itt Budapesten szeretnék központositani. A szerencsés földrajzi fekvés igen kedvez törekvésnek, melynek viszont roppant hátrányosak a tájékozódást annyira megnehezitő folytonos válozások. Akiknek e névválozásokat köszönhetjük, nem veszik fontolóra, mit jelent a cim állandósága oly kereskedőnek, kinek vevőközönsége az ország határain túl van.

Mennyire más a felfogás ez irányban Bécsben. Harminc éve ismerem már azt a várost, de nem tudok egy esetről sem, hogy a belvárosban vagy más kifejezeten kereskedelmi városrészben ez idő alatt egy utca vagy tér más nevet kapott volna. Évszázados elnevezéseket látunk ott mindenfelé, neveket, melyek még a középkorból maradtak meg. Tuchlauben, Wollzeile, Graben, Kohlmarkt, Bauernmarkt, Seilerstätte, Am Hof, Freyung, Lugeck és mindmegannyi nevek, melyek már századokon keresztül jelölték ezeket a helyeket. Nagy ennek a jelentősége, mert igen sok ezen utcákban és tereken száz évnél idősebb kereskedelmi cég, melyek cimei tehát ily hosszu idő alatt nem változtak. Ezen helyeket és az ott lévő üzleteket ismerik egész Keleteurópában. A bécsi beszerzési források cimei a Keleten apáról fiura szálltak és ha ma is egy balkáni kereskedő bécsi cégtől kiván valamit rendelni, ugy még

nagyapja üzleti könyveiben is megnézheti, ezt vagy azt az árut hol kaphatja. Avagy ha üzleti dolgokban Bécsbe utazik, otthon nyert utbaigazitások, még ha igen régi tapasztalatokból erednek is, mindenkor értékkel birnak neki. De eltekintve ezen gazdasági érdekektől, melyeket konzervativizmus magában rejt, valami különös szép varázst ad az örök császárvárosnak e nemes, tiszteletreméltó, ősi jellege, mely az évszázadok sok vihara dacára megmaradt. Ott is voltak az országnak, avagy a városnak kiváló emberei, a törvényhozásnak tekintélyes politikusai, nagy érdemeket szerzett miniszterek és polgármesterek, és mégis nem áldozták fel ezek emlékeinek, avagy érdemeik jutalmának évszázados létesitmények régi elnevezéseit.

Különös az a Budapesten mindig jobban érvényesülő szokás, hogy érdemeket utcák elnevezésével jutalmaznak. Régebben még csak a kiváló emberek emlékét szándékozták megörökiteni azzal, hogy haláluk után egy-egy utcának vagy térnek adták meg neveiket. Ma már, hogy élők neveivel is jelölnek meg utcákat, e tiszteletreméltó szokásból jutalmazás lett, mi az egyes nagy emberek hiveinél bámulatos, szinte veszedelmes aspirációkat kelt. Egy kor sincsen hivatva saját embereinek érdemeit több generációk vonatkozásai tekintetében végérvényesen elbirálni. Ily birálatra csak az utókor hivatott. Nem hiszem, hogy a mostani névadományozásoknál csak rövid évtizedes időtartamra gondoltak, nem tételezhető fel, hogy illetőket oly gondolatok vezetik, melyek szerint az utcák és terek neveit husz- vagy harmincéves időközökben változtatni akarnák. Ez értelmetlenség volna. Tehát amidőn a Szarvas-térnek elvették évszázados régi nevét, feltétlen az volt a gondolat, hogy az uj nevét legalább is száz évig viselje majd e tér, vagy még annál jóval tovább is. Száz év utáni időben pedig vajmi kevés jelentősége lesz a most adott névnek; miért akarják tehát az akkor élőknek oly ember emlékét ráerőszakolni, kiről a mai időben is alig tudja valaki, hogy ki volt és mik voltak az érdemei. Ezen kétes értékü megemlékezésért csak igazán kár volt egy évszázados tradiciókkal és emlékekkel biró elnevezést feláldozni, eltekintve attól még, hogy az uj elnevezésnek nehéz a kiejtése, minek kellemetlenségét tehát száz éven keresztül viselje a lakosság.

Legutóbb a Műemlékek Országos Bizottsága is foglalkozott az utcanevek e folytonos változtatásával, melyben a tiszteletet érdemlő régi tradiciók sértését látja . Oly akció megindítását határozta el, mely az indokolatlan névváltozások megsemmisitését és a régi nevek visszaadását célozza. Reméljük, törekvése, melyet Budapest művelt lakossága nagy százalékának szimpátiája kisér, eredményes lesz.

Láczay Fritz Oszkár.

GROZIT BŐR-FEDÉL-LEMEZ
Erős! Tartós! Vihartálló!
Grozit aszfalt és kátrány vegyitermékgyár
Városi iroda: Buda est, VI., Berlini-tér 3. (Westend-ház)
Telefon: 67-96 Telefon 67-96
Tetőfedések, facementfedés, talajviz és nedvességelszigetelések, aszfaltozás

Mennyibe kerül az épitkezés a gazdaságban?

A főbb épitőanyagok és épitőipari munkabérek áralakulását a következő táblázat szemlélteti:

	Mennyiség	1910—14 K. f.	1925.[1]) papir K.	Emelkedési index (szorzószám)
1. Tégla, nagyméretü Ia	1000 db	35.00	612.000	17.500
2. Betonkavics	1 m³	3.30	51.000	15.300
3. Égetett mész	1 q t	24.—	48.000	20.000
4. Portlandcement	1 q t	4.80[2])	76.500[3])	15.940
5. Hódfarku cserép Ia	1000 db	43.00)	765.000	17.780
6. Hornyolt cserép (Ujlaki)	1000 db	61.00	1,071.000	17.550
7. Eternit műpala (kész fedés)	1 m³	3.70	50.000	13.500
8. Faragott fenyőfa	1 m³	32.00	700.000	22.430
9. Fürészelt fenyőfa-gerenda és deszka	1 m³	42.00	950.000	23.070
10. Fazsindely	100 db	14.00	46.000	33.500
11. Kőmüves és ácssegéd	órabére	0.56	8.000	14.280
12. Napszámos, férfi és lány (segédmunk.)	évi és helyi átlagban			16.000

E 12 adat átlagértéke (18.890) azonban nem adja meg a helyes átlagos emelkedési indexszámot, mert ennek kiszámitásánál arra is figyelemmel kell lenni, hogy az egyes tényezők mily arányban szerepelnek az épület összköltségei között.

A helyesbitett számitást két korszerüen épitett laggyakoribb gazdasági épületre (A = cselédház, B = istálló, mindkettő téglafalakkal, famennyezettel, hornyos cserépfedéssel, az istálló betonpadló és jászlakkal) az alábbi táblázat mutatja be. (A földmunka, kőművesmunka, stb. tételek emelkedési szorzószámai — D) rovat — szintén nem közvetlenül az első táblázat adatai, hanem azokból az anyag és munkabér arányának megfelelően kiszámitott átlagok.)

	Az összköl ség %-a				
	A) családháznál	B) istállónál	C) A) és B) átlaga	D) emelkedési szorzószám	E) C×D/100 arányositott drágulási részt. tényező
1. Földmunka	2.42	3.10	2.76	16,000	441.6
2. Kőművesmunka	40.00	26.40	33.20	16,200	5,378.4
3. Mennyezet és fedélszék	28.60	33.40	31.00	19,400	6,014.0
4. Tetőfedés	10.00	13.00	11.50	17,000	1,955.0
5. Ajtó, ablak és egyéb különfélék	18.70	6.74	12.72	20,000	2,544.0
6. Padló, jászol, csatorna	—	17.40	8.70	16,000	1,392.0
Összesen:	99.72	100.04	99.88		**17,725.0**

Átlagos drágulási szorzószám **17,725.**

Ha a békebeli fürészelt gerendák helyett, mint ma általában szokás, faragott árut alkalmazunk, a gerendaanyag áremelkedése 16.700 lesz, a végeredmény pedig körülbelül 16.800-ra módosul.

Az elmult épitési évadban, a nagy épitőipari és kereskedelmi pangás következtében helyenkint a kiszámitott eredményelnknél 5—15 százalékkal olcsóban is lehetett épitkezni. (Köztelek.)

Kotsis Endre dr. épitész.

[1]) Forgalmi adóval együtt.
[2]) Zsák nélkül.
[3]) Zsák leszámitásával.
[4]) Viszont azokban a gazdaságokban, hol az épitőanyagok (cement, mész stb.) beszerzése nagyobb vasuti szállitást igényel, az aranyparitást meghaladó vasuti fuvardijak folytán, az áremelkedési indexszám kissé nagyobb. (Rovatvezető.)

L. Fritz Oszkár

(Láczay Fritz Oszkár)
műszaki fotanácsos, gazgató
a parlamentben –

Műcsarnok
1922. jub. kiáll – 228, 229, 230, 231.
1926. angol – magy. kiáll – 439

Földmivelésügyi minisztérium

TV. 157, 158, 159

Láczay Fritz Oskár

Magyar Művészet
1928. 144. 718

Kardhüvelypaint bronzból,

római VI. 275.

Láczay Fritz Oszkár

wód
z

Historia 1929. 7–8.

sz. 12. l. (A mátra-
verebélyi róm. kath.-
templom restaurálása.)

fenti iránytása mellett
történt

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Laicsay - Fritz Oszkár

MAGYAR MUVESZET

1928. 144, 718

1929. 299

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Fritz Oszkár, műépítész IV. 257.

T

Lácray Fritz Ondrás

vód
z

Fiebermodmův

135. l.

Római sarcophagok feliratai V. 261

(Láczay Fritz Oszkár)

könyve

7) A természetes építőkövek lemállása és a védekezés.

A Műegyetem Mérnöki Továbbképző Intézete kiadványa.

ltattak.

azok, kik tulajdoni igényt támaszthatni vélnek

s 92. §§-ai értelmében a jelen felhivás keltétől

kir. járásbirósághoz adják be.

hivás közlése, az ismeretlen igénylők pedig a

felhivás utján értesittetnek.

Budapesthó 27 napján.

kir. bir. végrehajtó.
VI., Gyar-utcza 10 szam.

sef Budapest.

Láczay (Fritz) Oszkár

Józsefnádortájék 1940/41

60. l.

vitéz Láczay (Fritz) Oszkár, okl. építész, ny. országgyűlési műszaki főigazgató, a Műemlékek Országos Bizottságának tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet alapító tagja, a Képzőművészeti Társulat művész-társtagja, az Országos Vitézi Szék központi társadalmi bizottságának delegált tagja, eml. l. tüzérőrnagy, „Az épületek jókarbantartása" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett a volt M. Kir. József-főigazgató, a Műemlékek Országos Bizottságának tagja, a Magyar Mérnök- 1936. március 6-án. *V., Országház.*

január 31-én, egyetemi nyilvános rendes tanárrá 1928. augusztus 25-én. *II., Nyúl-utca 24.* Távbeszélő a lakáson: 351—533, a tanszéken: 186—366.

Báró Kaas Albert dr., jog- és államtudományi doktor, a közjog és összehasonlító államjog ny. r. tanára, a M. Kir. József Nádor Műegyetem közgazdaságtudományi karának e. i. dékánja, a Műegyetemi Gazdasági Bizottság elnökhelyettese, volt országgyűlési és nemzetgyűlési képviselő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, a Pestmegyei Alsó Evangélikus Egyházmegye felügyelője, a Pestvármegyei Dunavölgy-Lecsapoló és Öntöző Társulat, valamint a Tisza-Szamosközi Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat miniszteri biztosa. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1927. január 31-én, nyilvános rendes tanárrá 1929. január 4-én. *I., Uri-u. 27.* Távbeszélő a lakáson: 160—801, a tanszéken: 183—024.

Kováts Ferenc dr., államtudományi doktor, a magyar gazdaságtörténet és történeti segédtudományok ny. r. tanára, képesített törvényhatósági levéltárnok, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és 1939. évi Chorin Ferenc-jutalom kitüntetettje, az Országos M. Kir. Gazdasági Szaktanárvizsgáló Bizottság tagja, több belföldi és külföldi tudományos társulat tagja, a volt pozsonyi és ezidőszerint pécsi M. Kir.

Láczay Fritz Ondár

A brassói fehete
templomról szóló
cikke

Magyar Épitőmüvészet

1913. 3. szám

számos Éppel

Láczay Fritz Oskár

Az aradi rk. Templom
tervpályázatán 1913-
ban II. díjat nyert.

Magyar Építőművészet

1913. 5. 4. 32. l.

...wurm Antal

...yarországi cinko-
...s chromo-auto-

ÜVEGIPAR-RÉSZVÉNYTÁ

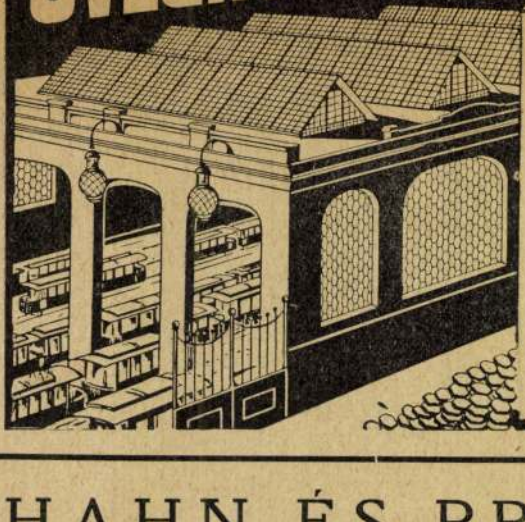

Drót
ablakok cé
hoz; 15—3
és szilárdsá

Fuvo
üreg
törvényesen
jéggyár, jég
mozdonyszí
és boltozata
Padozati
nagyságban
dázott. **Fén**
üveg, vízá
feliratos táb

HAHN ÉS PREY
PAPIRKÁRPIT GYÁRI RAK
BUDAPEST, V., FÜRDŐ-UT
TELEFON 154—79. TELEFO

LINOLEUM, LINCRUSTA, STUCKOLIN,

Az elszakított Magyarország műemlékei. A Műemlékek Országos Bizottsága által az Uránia színházban rendezett előadássorozat ötödik előadásaként Láczay-Fritz Oszkár építész, országgyűlési műszaki főigazgató Erdély déli részeinek műemlékeit ismertette. Rávilágított azon érdekes történelmi összefüggésre, mely II. Endre király leányának, a 4 éves kis Erzsébetnek a thüringiai Wartburgba való kiküldéséből származott kapcsolatból, a német lovagrendnek a Barcaságba való letelepítéséhez vezetett. A német lovagrend, melyet ugyan II. Endre király már mésfél évtized után függetlenségi törekvései miatt kénytelen volt az országból kiűzni, vetette meg a keleti végek benépesítésének alapját. Ők építették ottan az első várakat. Templomok építésére a népet a messze földről jött cisztercita szerzetesek tanították, akik a fogarasmegyei Kercben alapították a ma romokban heverő, valamikor hatalmas apátságot. Brassó városának szép emlékei, különösen a nagyméretű híres fekete templom, a nagyszebeni, segesvári, szászsebesi középkori emlékek ismertetését vetített képek nyomán, nagy érdeklődéssel hallgatta a nagyszámban megjelent közönség. Igen érdekes részét képezte az előadásnak az erdélyi erődtemplomok és templomvárak bemutatása, melyek ma is élő tanui annak a sok viszontagságnak és harcnak, melyet a végek királyhű népei a külső ellenséggel évszázadokon keresztül vívtak. Szelindekvára, Törcsvára, Rozsnyóvára és a fogarasi vár ismertetett szép romjai mind vallják, hogy bár sok véres harc árán, mégis mindenkor a honé maradt e föld. A gyönyörű előadást lelkesen megtapsolták.

A Közmunkák Tanácsának rendelkezései a várbeli építkezésekről.

A Közmunkák Tanácsának az Építésügyi Szabályzat 116. §-a helyébe léptetett módosításai a következők:

HIVATALOS RÉSZ

Versenytárgyalási hirdetések:

A Hatvani Róm. kath. Egyház Tanácsa az Ujhatvanban létesítendő róm. kath. templom terveinek beszerzési határidejét **április 1-ig** meghosszabbította.

A Máv. budapesti üzletvezetősége versenytárgyalást hirdet 5200/1928/II. sz. alatt a Szolnokon épülő lakóházak vízvezetéki és csatornázási munkáira. Az ajánlatok **március 5-én déli 12 óráig** nyujtandók be.

Budapest székesfőváros tanácsa a Kórház uccai élelmiszerpiac összes munkáira **március 9-én** versenytárgyalást tart.

Budapest székesfőváros tanácsa linoleum fektetési munkákra **március 6-án** versenytárgyalást tart.

Nagydorog község elöljárósága vágóhíd építési munkáira **március 8-án** versenytárgyalást tart.

Kiskunfélegyháza rend. tan. város polgármesteri hivatala iskolák építésére 1928. **évi március hó 17-ére** versenytárgyalást hirdet.

A zalaegerszegi államépítészeti hivatal Keszthely—bakonyregedei állami közút 48. sz. hídjának újjáépítési munkáira 549/á 1928. szám alatt versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok **március 8-án d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

Fejérvármegye alispánja vármegyei gépház építési munkáira **március 12-én** versenytárgyalást tart.

A szekszárdi kórházbizottság elnöke kórházépítési munkáira **március 22-én** versenytárgyalást tart.

A pápateszéri róm. kath. plébánia hivatal versenytárgyalást tart **március 10-én** róm. kath. iskola építésére.

Szabolcs-Ung m. alispáni hiv. 5095/1928. K. szám alatt versenytárgyalást hirdet a nyiregyházai Erzsébet-közkórház

Láczay-Fritz Ordár

műves-, elhelyező-, vas-, vasbeton-, ács-, bádogos- és tetőfedő-, válaszfal-, ugyanezen épületek és a fő- és adminisztrációs pavillon igazgatóilak asztalos-, lakatos-, mázoló-, üveges-, műkő-, szobrász- és az igazgatói épület padozati, burkolati, esslingeni vászonredőny, szobafestő, takaréktűzhely, vízvezeték, csatornázási, fűtés- és villanyvilágítási-munkáira versenytárgyalás tartatik. Ajánlatokat **1928 március 22-én d. e. 10 óráig** kell benyujtani.

A győri államépítészeti hivatal a mezőörsi róm. kath. elemi iskola építési munkáira versenytárgyalást hirdet. Ajánlatok **1928 évi március hó 16-ik napjának d. e. 10 órájáig** adandók be.

A zalaegerszegi m. kir. államépítészeti hivatal versenytárgyalást hirdet Ságodon létesítendő elemi iskola és tanítói lakás munkáira **1928. évi március hó 16-ik napján délelőtt 10 órai** határidővel.

A nyiregyházai róm. kath. lelkészi hivatal 3 tanteremmel és egy tanítói lakással biró elemi iskola építési munkálataira versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok **1928. évi március hó 6-ik napjának d. e. 9 órájáig** nyújtandók be.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi minisztérium a M. Kir. Állami Tüdőbeteg Szanatórium részére szükséges asztalos-, lakatos- és mázoló-, üveges-, műkő-, burkoló-, cementár-, padozati-, redőny-, szobafestő-, szobrász-, vízvezeték-, csatornázás-, központifűtés-, melegvízkészítés-, villany- és jelzőcsengő-, felvonó-munkálatokra nyilvános versenytárgyalást hirdet **márc. 5. déli 12 órai** határidővel.

MAGÁNÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK.

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1928 február 13-án és 20-án tartott ülésében (elnök: Csármann Ferenc műsz. főtanácsos, jegyző: Haris Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta:

Blitz Miksa az V., Nádor u. 38. az a VI. [illegible] bérvilla, terv. Dénes István. — Papp Sándor és Tsa a VII., Gervay u. 1975/152. hrsz. a. fdsz. ikerház, terv. Némedi Gyula. — Makai Ferencné a X., Devecseri u. 2038/3. hrsz. a. családi lakóház. — Mészáros Mária a VI., Kerékgyártó u. 1973/6. hrsz. a. családi ház. — Hajdu Ferenc a VII., Szentes u. 1974. hrsz. a. családi ház. — Papes Józsefné a VII., Gervay u. 1974/33. hrsz. a. fdsz. ház. — Pozsonyi György a X., Mogyoródi út 2004/5/7. hrsz. a. toldalék. — Vágó Rezső a II., Bimbó u. 12937. hrsz. a em. toldalék, terv. Lessner Manó. — Lakatos Pál a VI., Forgách u. 26085/5. hrsz. fdsz. családi ház. — Nagy Gábor az I., Sashegy 2651/5. hrsz. a. fdsz. ház. — Richter Gedeon r.-t. a X., Cserkesz u. 7949/I. 4. hrsz. a. fdsz. épületek, terv. Fenyves és Fried. — Dr. Siklóssy László a II., Bimbó u. 12357. hrsz. a. fdsz. villa, terv. Reischl Gusztáv. — Kocsis Antalné az I., Kelenföld 34771/13. hrsz. a. fdsz. ház. Hetyei József a VII., Gervay u. 1974/15. hrsz. a. fdsz. ikerház. — Dukai István a VI., Jász u. 1541. hrsz. a. fdsz. ház, terv. Takács József. — Faa Géza a II, Saru u. 12370/2. hrsz. a. toldalék. — Vajda István z I., Budaőrsi út 1992. hrsz. a. toldalék. — Szalontai Mihály a III., Remetehegy 16356/2. hrsz. a. családi ház. — Adorján István az I., Kelenföld 3887/42. hrsz. a. fdsz. ház és kerítés, terv. Schally József. — Németi Pál a VI., Szent László út 1548/a. hrsz. a. fdsz. ház és raktár. — Spiegel Etel az I., Dombovári út 3000. hrsz. a. toldalék, terv. Hlatky József.

SEMPERNEMES
Központi iroda:
Budapest, VII.
Lövölde tér 2/a

KÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK

Vitéz Láczay Fritz Oszkár: A természetes építőkövek elmállása és gyors pusztulásának megakadályozása. 66 oldal. 24 képpel. Budapest, 1930. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Láczay Fritz Oszkár, az Országház épületének főigazgatója és gondozója, sokéves tapasztalatait, amelyeket úgy középkori épületek helyreállítása, mint Steindl Imre remekének gondozója, munkássága során, mélyreható kutatásai közben szerzett, tárja fel ebben a formás kis kötetben. Az első rész úgyszólván a természettudományát adja a kötetnek, részletesen tárgyalván a különböző káros befolyásokat és hatásokat (atmoszferikus hatások, hőmérsékleti hatások, füstgázok hatásai), a második részben pedig a pusztulás megakadályozásának eddig ismert és gyakorolt módszereivel foglalkozik. Azonban ezektől eltekintve, határozott állásfoglalást jelent ez a könyv a pótanyagok és rossz kövek alkalmazásával szemben. Nem mulaszthatjuk el, hogy az erre vonatkozó részt olvasóink elé tárjuk: „Nem fogadható el az az ellenvetés, hogy nem lehetett az egész koronázórészt végig keménykőből megépíteni, mert az amúgyis nagy építési költséget a lehetetlenségig emelte volna, mert végeredményben, úgy ahogy megépítették, még drágább, így az egészet legalább is kétszer kell megépíteni. Még kevésbé fogadható el az a logika, hogy mert nem állott annyi pénz rendelkezésre, hogy megfelelő tartós kőből építhessük ezt az építészeti emléket, a kényszerűségnek engedve, rosszabb anyagot kellett alkalmazni. Ha ilyen gazdag kialakításban a nagyobb költségek miatt nem lehetett tartós kőből faragva megépíteni az építményeket, akkor a költségekkel és a jó anyaggal összhangban kellett volna a kialakítást megoldani, de semmiesetre sem oly kőbe faragni a gazdag architektúrát, amely 30 év után az erzsébetvárosi templom mai képét adja. Ha a jó kőből nem tudunk gazdag kialakítást csinálni, mert nincsen meg a hozzávaló pénz, akkor célszerűbb és gazdaságosabb a kialakítás gazdagságából engedni, nem pedig a kő tartósságából. Ha a három tényezőt vizsgáljuk: a mikénti kialakítást, a rendelkezésre álló pénzt és a megfelelő jó anyagot, akkor most meggyőződhetünk arról, hogy a mikénti kialakítás az, amelyiknek alkalmazkodni kell a másik két tényezőhöz. Hogy az mennyire tud alkalmazkodni, azt az építőművészet multjából láthatjuk; így ott, ahol az egyik országban kifejlődött stílust más országban, egészen más körülményeknek megfelelően másként alkalmazták. A franciaországi gót kőarchitektura nyomán mily remek gót stílust alkottak Poroszországban, ott, ahol kő nem is állott rendelkezésre. Így kellett volna itt nálunk is a kialakítást az építési költség előirányzatával összhangban, a nehezen megfaragható jó kőanyaghoz alkalmazni".

„V."

Das Schöne Heim. 1930. 6—7. szám.

A nagy Bruckbann cég egyik új vállalkozása: a jóízlésű laikus építési és belső berendezési tanácsadója. Ház, kert és berendezés, mint pedig felszerelés.

A márciusi szám egy kölni üzletházat ismertet, amelyet Klotz és Fieth építészek terveztek. Nagyon érdekesen hat ez a modern épület a meredektetős, régi házak között, azonban lépcsőzetes felépítésével egyáltalán nem rontja a városképet. A hatalmas fémablakok, az alaprajzon is felismerhető érdekes körüljárós bejárat a nagyméretű hajlított üveglapokkal, érdekes, modern hatásúak. A Herrmann Frede által tervezett Goldene Kugel hallei szállodaátépítés ugyancsak sikerült munka, jóllehet a belső kiképzésben sok a németes modorosság.

Bernhardt Pfau düsseldorfi építész üzletinteriőr nagyon szép és lakástervei is a német ízlés legjobb munkái közé tartoznak. Még Fritz Fuss kölni pavillonja, a Prassával kapcsolatos építkezések közül és Walter Knoll közepes interiőrjei diszítik a füzetet. Meg kell még említenünk G. Henrik Well hamburgi vendéglőjét.

A 7. szám amerikai interiőröket és bútorokat mutat be s ezután Max Taut legújabb kislakásos lakótelepének képeit sorakoztatja fel: ezúttal ferdetetős, eléggé tradicionális formájú, de igen szeretetreméltó házakat. Végül igen érdekes a jónevű Grete Schütte Lehotzky tervezte frankfurti kertiház tipus.

K. J.

Moderne Bauformen. 1930. 2—4. szám

Bruno Taut nagy könyvének egy fejezetét közli az orosz építészetről. Majd érdekes épületek képeit, köztük a moszkvai nagy Stadiont, — amely azonban kivitelezett formájában sokkalta kevésbé radikális, mint azok a fantasztikus tervek, amelyeket könyvekben és folyóiratokban néha látni! A német stadionok közt nem egy radikálisabb, ennél a lepolgárosított szovjet architekturánál. Utána, mint erős ellentét, Clemens Holzmeister osztrákos alpesi építkezései, végül pedig raffinált bécsi bútorok. A márciusi szám néhány kölni üzletet mutat be, egy igen megnyerő hallei szállodaépítkezést, illetve egy régebbi szálló átépített formáját. Befejezésül pedig visszatér az 1928-as „Pressá"-ra.

Az áprilisi szám H. de Fries igen érdekes tanulmányát hozza a nagy német lakótelepépítkezésekről. Reánk nézve talán legérdekesebb Háy Gyula cikke Kozma Lajos művészetéről. A Magyar Divatcsarnok pompás képeit budapesti portálépítkezései, bútorok és weekendház tervei követik, melyeket a Tér és Forma jelen száma model-fotografiák kíséretében közöl. A cikket Kozma Lajos legújabb bútorainak gazdag sorozata zárja le.

Die Pyramide. 1929—30. 6—7. szám.

A berlini tisztviselőegyesületi székház hatalmas építkezéséről tájékoztat, alaprajzok nélkül. Remek interiőrök, gazdag anyagi pompa. Igen szép egy berlin-neukölni iskolaépítkezés; Beckmann munkája.

A hetedik szám teljes egészében a modern német mozaik-művészettel foglalkozik s sok felette érdekes munkát mutat be, részben színes képekben is. Nem értjük teljesen, hogy a Bremen hajón miért alkalmaztak igen sok üvegmozaik faliképet? Pour épater? Mert azt talán senki sem állíthatja, hogy a minden ízében mozgó, vibráló hajón, a vasszerkezetek közepette a mozaikkép nagyon stílusos!

Die Baugilde. 1930. 5—6. szám.

Az első néhány, már mindenütt megjelent Le Corbusier épület fényképet hoz s az igen érdekes hamburgi repülőkikötő épületet mutatja be. A második füzet egész képanyaga a berlini AEG gyár építkezéseinek van szentelve, hatalmas vasvázas téglaépületek, mindenképpen a szükséglet kielégítői, mind a keresett monumentalitásnak talán már túlzott elkerülési tendenciáival.

Die Farbige Stadt.

Ez a folyóirat, amely a városok színessé alakítását célozza, mellékletén a különben kiváló dr. Friedrich Fischer nem nagyon sikerült tervét mutatja be, egy német vidéki városház színezésére. Majd a németek kitünő esztétikusának, Cornelius Gurlittnak 80. születésnapjáról emlékezik meg egy cikk. Továbbiakban a berlini parlament kibővítésére kitűzött tervpályázat munkáit látjuk, míg az élénk folyóirat mindezeken kívül alkalmat ad a temetőkultúra, továbbá a fényreklámok és hatások tárgyalására is, különböző német városképekben.

K. J.

Rassegna d'architettura. 1930. 1—3. szám.

Az első szám a római magyar intézetről hoz néhány képet, közöttük Faludi igen jól sikerült belső berendezési munkáit, melyekből ízelítőt adott *a Tér és Forma II. évfolyam 10. száma.* A Kolumbus világítótorony olasz terveiből közöl egynéhányat — architektúrák ezek? Architektonikus feladat volt ez? Luigi Angelini bergamói mezőgazdasági palotája konvencionális munka, de tagadhatatlan az, hogy a legújabb olasz eklekticizmus-

Tér és Forma
1930. 5. sz.

ban annyi nobilitás van, hogy ezeket a munkákat nem lehet egy kézlegyintéssel, vállrándítással elintézni. A harmadik számban igen érdekes G. Samona tanulmánya a modern építészet és az ornamentum viszonyáról. A folyóiratszemle, mint mindig, ezúttal is kitünő: apró képeivel megállásra kényszeríti a legfelületesebb olvasót is.

Arkittehti. 1930. 1—2. szám.

Hatalmas vizierőtelepek építkezései vonulnak fel, igen komoly építészeti munkák. A harmadik szám egy hatalmas helsinkii banképülettel ismertet meg. Jó értelemben vett amerikai monumentalitás.

Österreichs Bau- und Werkkunst. 4—6. szám.

Mindkét ezuttal is vegyes, mindenfelől összeszedett építészeti képeket sorakoztat fel, minden egységes szerkesztési gondolat nélkül. Igen érdekesek Thilo Schnoder gerai munkái, családi házak és sorházak.

A márciusi számban egy leipzigi gyermekkórház, néhány jól kiválasztott üzlethelyiség Bécsből, Laurenz Schweighoffer szeretetreméltó családi ház tervei kapják meg figyelmünket.

Der Baumeister. 1930. 3—4. szám.

A márciusi szám igen változatos tartalmú. Elsőnek a szerkezetileg módfelett érdekes müncheni új repülőtér nagy hangárját ismerteti, utána két cseh templomot, egészen modern próbálkozásokat, végül pedig egy müncheni postás-lakótelepet mutat be. Az utolsó lapokon szereplő francia interiőröket, Djo Bourgeois munkáit, a *Tér és Forma I. évfolyamában* közöltük. Az áprilisi szám a frankfurti Fuld-féle villamos műszer- és óragyár tervpályázatának bírálati eljárását teszi alapos kritika tárgyává. S ennek a kritikának módszere mintaszerűnek nevezhető. A befejező elvi álláspont annyira találó, hogy azt a következőkben ismertetjük és sokak figyelmébe ajánljuk.

„A kiíró rendszerint azért rendez tervpályázatot, hogy az építési feladat egyértelmű, legjobb megoldását kapja meg. A bírálóknak feladata, hogy a kiíró megbízásából a legjobb megoldást kikeresse s ha egyik pályamű sem kielégítő, akkor az általánosan kiforrott szempontokról tájékoztassa a megbízóját. Általános szempontból kívánható, hogy a bírálók korrekt, lelkiismeretes és okszerű munkát végezzenek. A korrekt bírálati eljárás alapfeltétele az, hogy mindenekelőtt a kiírás ellen vétő pályaművek kizárassanak, kivéve, ha ezt a formahibát egészen kiváló tulajdonságaik ki nem egyenlítik. Megállapítható, hogy a jelen esetben az összes díjazott művek a kiírás nagyszámú lényeges pontjai ellen vétettek.

Lelkiismeretesnek nevezhető az a bírálati eljárás, amely a beérkezett terveket bizonyos rendszer szerint csoportosítja és csak ezután mérlegeli az egyes terveket. Viszont elfogadhatatlan az, hogy, mint ez esetben, a selejtezés felületesen megtörténjen. (A beérkezett 912 terv közül az első délutánon 757 munkát selejteztek ki!) Szakértelemmel végzett bírálati munka az, amely az épületnek szervezési, munkafolyamati, városépítészeti helyes elrendezésének elvi megállapítása után kiválasztja a legjobb munkákat és ezeket a döntő szempontokat lerögzíti. Egy bírálat, amelyről bebizonyítható, hogy — enyhén szólva — nem eléggé tett eleget e szempontoknak, annyira, amennyire a feladat fontossága megkívánta volna, árt a pályázati ügynek, az építészeti kultúra haladásának, a kiírónak anyagi kárt is okoz, mert egy ilyen eljárás felfogásunk szerint jogilag is megtámadható".

A Baumeister ezen lángoló tiltakozása reámutat arra a körülményre, hogy Németországban bajok vannak a pályázati kérdés körül.

Die Wohnung für das Existenzminimum. 100 alaprajz. Kiadja: Nemzetközi kongresszusok az új építésért és a városi magasépítési hivatal, Frankfurt. Megjelent: Englert és Schlosser, Frankfurt. 1930. 207. oldal.

Régen akadt kezünkbe könyv, amely nemcsak szorosabban vett építészi szempontból, hanem általánosan emberi és legtágabb értelemben véve is minden intelligens ember számára annyira érdekes, sőt lebilincselő tartalmú lett volna. Ennek oka talán abban is keresendő, hogy valószínűleg nem üzleti vállalkozásról van szó ennek a könyvnek kiadásánál, hanem az 1929-ben Frankfurtban tartott kongresszus eredményeinek és céljainak tárgyalásáról és a vele kapcsolatos kiállítás anyagának ismertetéséről. Száz alaprajzot látunk egységes módon és nagyszerű grafikai készséggel megrajzolva és mindegyik alaprajzhoz magyarázó adatok a lakófelületről, beépített köbtartalomról és ablakfelületről. Természetesen az alaprajzokban mindenütt a bútorok helye is fel van tüntetve.

Sajnos, nem részletezhetjük a cikkek tartalmát, mindössze címüket, szerzőjüket és rövid lényegüket akarjuk ismertetni. Siegfried Giedion cikke a nemzetközi kongresszusok célját és lényegét ismerteti. Arról tárgyal, hogy az építészet szinte az utolsók között van, amely a termelőiparok közül a kézművességtől a tényleges iparosításig még csak most készül az utat megtenni. Ezután beszél a létminimum lakáskérdéséről, ismerteti ennek a nagyfontosságú kérdésnek multját és a legközelebb Brüsszelben, 1930-ban tartandó kongresszus tárgyát.

A második cikk Ernst Maynak fejtegetéseit tartalmazza a létminimumos lakásról. Legjellemzőbbnek tartjuk cikkének fejezetcímeit közölni: Van-e szükségünk létminimumos lakásokra ? Ki adja a tanácsokat ? Teremtsetek lakásokat, ha kicsik is, de egészségesek és lakályosak legyenek és mindenekelőtt elérhető áruak. Ki építse a létminimumos lakásokat?, Milyen legyen a létminimumos lakás ?

Következő cikk Walter Gropius rövid, de rendkívül érdekes cikke a szociológiai kérdésekről a minimállakással kapcsolatban. Ebben pontokba foglalja az ezen a téren kívánatos rendelkezések sorozatát.

Le Corbusier és Pierre Jeanneret a minimállakás alapvető elemeinek analizise címen írtak cikket. A francianyelvű cikk általános szociológiai fejtegetésekkel indul, majd áttér a minimális típus, a standardizálás, majd a konstruálás módjának kérdéseire. Nagy alapossággal és lelkesedéssel tárgyalja az olcsó házak előállításának lehetőségeit és ismerteti a különböző eredményeket, amelyeket saját munkásságuk Franciaországban elért. Cikkük második része technikai fejtegetéseket tartalmaz, amelyek tisztázni kívánják a minimállakás megalkotásánál figyelembe veendő fontos kérdéseket.

Viktor Bourgeois a minimállakás organizációjáról tárgyal, majd a megépítés fizikai alapjairól, a minimállakás elemi szükségleteiről beszél. Továbbiakban a lakás megszervezését és használatát tárgyalja.

Hans Schmidt az építési szabályzat viszonyát tárgyalja a minimállakáshoz.

Egy érdekes táblázat után, amely a munkások heti bérének összehasonlítását mutatja különböző országokban, következik a könyv tulajdonképpeni anyaga. Kellemesen jól eső, hogy a kislakás alaprajzok sorát egy budapesti alaprajz nyitja meg. Azután következik 18 egycsaládos lakóház, 6 kétcsaládos lakóház, 66 többcsaládos lakóház és 8 speciális probléma alaprajza. A sorrend a lakófelület nagysága szerint van elrendezve éspedig olyan módon, hogy először a legkisebb lakófelületek következnek, majd fokozatosan növekszik a lakás alapterülete. A legkisebb lakás a budapesti alaprajzon 14.7 négyszögméter, a legnagyobb egy madridi terven, 76.5 négyszögméter. A többlakásos házaknál viszont egy madridi alaprajz mutatja a legkisebb beépítést, 24.7 négyszögméterrel, azonban ennél a nem nagyon kellemes alaprajznál lényegesen jobb egy frankfurti, 29.9 négyszögméter alapterülettel.

Nem mondjuk, akad bőven közepes, sőt gyenge alaprajz is, azonban különösen a francia, a magyar, a német és a svájci alaprajzok rendkívül sok szellemességgel és a súlyos kérdéshez mért komolysággal készültek.

Azért ismertettük ekkora részletességgel ezt a könyvet, mert meg vagyunk győződve, hogy nemcsak az építőművészetnek, hanem az emberi művelődéstörténetnek sem igen akad ennél emelkedettebb szempontokkal és célzattal készült műve.

Komor János

Láczay Oszkár

Esti Ujság 1943. máj. 7

— **Uj egyetemi tanárok.** A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére vitéz *Láczay* Oszkár ny. országgyülési műszaki főigazgató, m. kir. József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetemi magántanárnak, továbbá dr. *Gesztelyi Nagy* László m. kir. gazdasági főtanácsos, műegyetemi magántanár, országgyülési képviselő, a Duna—Tisza-közi Mezőgazdasági Kamara igazgatójának az egyetemi rendkívüli tanári címet adományozta.

EGYETEMI NYOMDA
ÚZEUM-KÖRÚT 6.

vanyi Gyula urnak

yosi-u. 16. BUDAPES'

Lácsay Fritz Oszkár

épitész

vród

z

Szabó Borsodárphtempl

26. l. – 28. l.

1905 · XI · 9.

23 Hirlap és Folyóiratnak: az 1904 évi jelentés-
nek elküldése (980/905)

Láczay Oszkár, vitéz

előadása a József nádor egyetem Mérnöki Továbbképző Intézetében.

Az épületfák romlása és az ellene való védelem (Bora)

MMÉEK közl.
1944. 72. l.

sassalka'

Berey'

ÉG

efit'

SZAKCSOPORT

Szövetnemű

KOR

1916

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

rasztaltartó.

AN RÓLA?

Láczay Fritz Oszkár

épitész

erőd

z

részt vett az alábbi tervpályázaton.

Aradi Közlöny

1913. jul. 6.

(A [z aradi második kath.] templom-pályázat eredmény e.)

767

<Lácsay Fritz Oszkár>

cikke

< > Az első házgyár.
Építő Ipar – Építő
Művészet. 1925. 9–10. sz.

Dr. Márffy Ede ny. r. tanár: 1. *A városi üzemek közigazgatási jogi vonatkozásai.* (Budapest, 1938.) 2. Előadást tartott a közigazgatási továbbképző tanfolyamon a városi üzemi gazdálkodás egyes kérdéseiről. 3. Előadást tartott a Soproni Nyári Egyetemen a modern városi közigazgatás szervezetéről a nevezetesebb külföldi államokban. 4. Működött, mint a gyakorlati közigazgatási vizsgabizottság tagja.

Dr. Fodor Ferenc c. és jeli. felruh. ny. rk. tanár: 1. *Módszertani problémák a modern földrajzban.* (Földrajzi Közlemények 1937 évf., 6—7. sz., 151—158. lap.) 2. *Mit értenek geopolitika alatt a németek?* (Katolikus Szemle, 1937, dec. sz., 746—747. lap.) 3. *Magyar föld, magyar élet.* (A Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium megbízásából, 1—263. lap., Budapest, 1937, Szent István Társulat kiadása.) 4. *A magyar falukutatás elmélyítése.* (Jelenkor, 1937, dec. sz., 5—6. lap.) 5. *Carte ethnographique de l'Europe Centrale.* 6. *Földrajzi Atlasz.* A római katolikus népiskolák számára. (Szent István Társulat kiadása, Budapest, 1938.) 7. *Tájéletrajzi tanulmányok a Jászságban.* (Bemutató előadás a Szent István Akadémia IV. osztályának 1938 árpilis 8-i ülésén.)

Laczay Fritz Oszkár

wod

Ert. 1928

30.1.

T. Műemlékek Országos Bizottsága Könyvtára Bp.

Szállítójegy.

Die Weltkunst 1940. Nr. 34-35.

	Kötet	Füzet	Ára

Budapest, 19 40. aug. 30.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA
Budapest IV,
Kossuth Lajos-utca 18. szám.

17.255. — K/9.

Láczay Fritz Ondár

ninegyetemi adjunktus

vred

Megfagyott Mursikus

[1909] 26 l. torzkeppel.

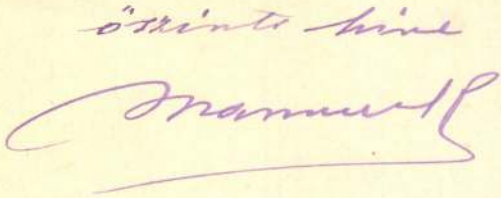

Lacray Fritz Oskár

l. Lech Marst 40

TK 4. l.

Igentisztelt Uram!

Kérem értesitését,hogy a restau

Hegyfalu,1930.szept.12.

Láczay Oszkár, írtez

ny. országgyűlési mű-
szaki főlgazgató
a magyar műemlékek
restaurálása terén
kobb évtizedan át ki-
fejtett munkassága elisme-
réseül egyetem. rk.
MMÉLKözl tanári
cím
1943. 79. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Láczay - Fritz Oszkár

vitézzé avatása óta

nevét így írja:

vitéz Láczay Oszkár.

147. kép. *Német (kölni) fe*

NÉMET FESTŐ, XVIII. század eleje
Parókás férfi
Ovális, vászon, olaj, 47×50 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Férfiarckép
Karton, pasztell, 65×51 cm.

Láczay Fritz Ordár

Arad

Arad és Vidéke
1913. jul. 6.
(Ki épitsecz uj
katholikus tem[illegible]
plomot?)

770. r.

1907.

~~Lajos udvarmestere~~

os ~~képe~~

dalú medaillon előlapján ~~szemlélhető, a hol~~

tan, ~~és~~ arczélben és olyszepen van ábrázolva, hogy

zakálla, rövid, öltözete pedig barett,

ny, ~~és~~ mely felett aranylánczon ke-

t perem és a vonalkör közt galy-

BERG VND SCHWIHAV. Kö MAT.

D...XXVII.E.

~~sima.~~

8.3:8.3 cm.-- Becsértéke 80 K.--

rilis 30-án (787-907-93).

1607

Láczay Fritz Oskár

cvid

2

Töry Emil: Nehány nó

a műegyetemi építészoktatás

reformjához.

Bp. 1919. 3. l.

Hatfield House udvari része.

Hatfield House emeleti folyosója.

tott VII. nemzetközi építészkongresszus.

Láczay Fritz Oskár

a Ferenc József emlék-
templom terop.
megvétel

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1927. 10-12. sz. 10. l.

képpel és
alapraj 22 al

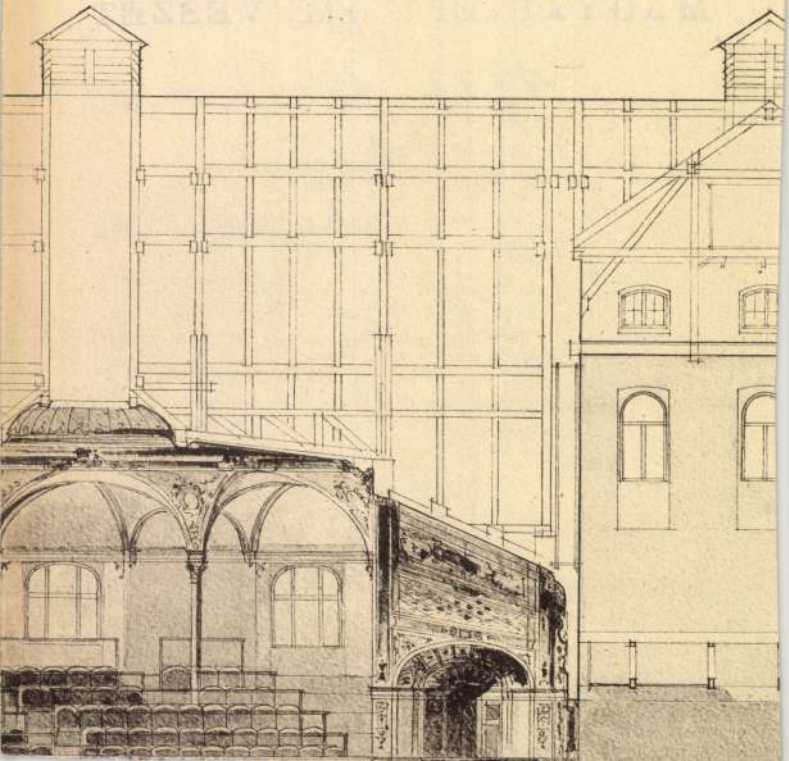

lenül a szénbánya mellett elhelyezett középpontjuk segítségével a silányabb aknaszenet és porszerű törmeléket értékesítik. A *Lehigh Navigation Electric Company* Philadelphiában a hautoi szénbányák mellett 100.000 *KW*-os középpont építését tervezi. A középponti telep elhelyezésével a szénszállítás költségeit akarják megtakarítani és a szénből nyerhető elektromos energiát nagy kiterjedésű helységközi hálózat segítségével számos ipari kerületben szétosztani. Hauto mintegy 16 *km*-nyire fekszik nyugat felé Mauch Chunk-tól nagy vasúti alagút torkolatánál, amely a társulat nagyterjedelmű antracitbányáiból nyílik a szabadba. A termelt energiát Kelet-Pennsylvániában és New-Jerseyben fogják szétosztani olyan területen, melynek lakossága 2½ millió.

A telep az antracit-bányák szénporát és már el nem adható törmelékét fogja gazdaságosan értékesíteni. A gőztelep létesítését megkönnyíti a Hauto melletti nagy duzzasztó gát. A telep szénfogyasztása évenként 1 millió *t* szén, amely évenként 20.000 nagy amerikai szénszállító kocsit tételez fel. A telep első kiépítését immár elhatározták s 1912. év végével üzembe helyezik. A magasépítkezések elkészültek és a General Electric Company három darab 10.000 *KVA*-es egység gyártását megkezdte. Ezek a generátorok 25 periodusú áramot termelnek, gerjesztésükre két 300 *KW*-os gőzturbinagerjesztő szolgál egy darab hasonló teljesítményű mótordinamós tartalékkal. A telepet fokozatosan hét újabb egység fölállításával fogják kiépíteni. Az eddigi költségek 3 millió dollárt emésztettek fel. A vonalhálózat, amely Trentonon át Philadelphiáig húzódik, igen nagy kiterjedésű; a középponttól legtávolabb eső pontja 128 *km*-nyire van. A telep tervezéséhez való előmunkálatokat 1908-ban kezdték meg és az áram szétosztására a különböző kerületekben mintegy 60 áramelárusító társaságot alakítottak. A legnagyobb fogyasztók egyike a Lehigh és Northhampton környéki cementgyárak és palabányák szindikátusa 20 cementőrlő malommal, amelyek mintegy 120 *km*-nyi területen vannak elhelyezve. Az áram-eladás alapjául szolgáló árszabás a fogyasztás nagyságához és idejéhez alkalmazkodik és *KW*-óránként 4 f-től 25 f-ig váltakozik. Az árszabást úgy állapították meg, hogy átlagos 10 órás munkaidő mellett az áram ára kisebb, mint az eddigi, az egyes vállalatok termelte gőzenergiának önköltségi ára. *Weltzl.*

Víztartány vasbetonból. Az ausztráliai Viktória-vasút hálózatán az utóbbi időben több állomáson építettek vasbetonszerkezetű 70 m^3 férőjű víztartányokat, melyek az eddig alkalmazott szerkezetektől főképpen az egyszerű alakításban térnek el. A tartány alépítménye cementhabarcsba falazott téglafalból készült, míg a tartányt magát vasbetonból építették. A tartány hasonlít az Intze rendszere szerint épült tartányokhoz, de a fenék belső kúpalakú része jelentékenyen kisebb a külsőnél, függőleges oldalfala pedig egyáltalában nincsen. A falazat köralaprajzú s aránylag nagyon keskeny, a tartány fedetlen, sőt külső fallal sincs ellátva; az egész szerkezet külső képe leginkább álló tölcsérhez hasonlítható.

A tartány vasbetétei sugárirányúak és erre merőlegesek. Átmérőjük 9·5 *mm*, a vasanyag előírt szakító szilárdsága 4200 és 4800 kg/cm^2 között mozoghatott. A betonhoz zúzott bazaltkavicsot és bazalthomokot használtak, 1:2:3 keverő aránynyal. A tartány belsejét 2 *cm* vastag 1:2 keverő arányú cemetvakolattal simították, melylyel különben a víztelenítést is végezték. A kizsaluzás után egy hónappal a tartányt vízzel töltötték meg, s az első négy hétben szivárgott is ki kismennyiségű víz, később azonban nem.

A Viktória vasúttól átszelt vidéken a hőmérséklet a fagypontot csak a legritkábban éri el, ezért is volt lehetséges a tartányt befedés nélkül megépíteni; mivel pedig a tartányok a lokomotívok táplálására szolgálnak, hőszigetelő oldalfalakkal sem volt szükséges a tartányokat körülvenni.

Egy tartány építő költsége 4700 K volt, míg az egész berendezés, beleértve 6·0 *m* magas alépítményt és a csővezetékeket is, 9600 K-ba került. A vasút igazgatósága reméli, hogy később, ha a vállalkozók gyakorlottabbak lesznek, a tartányokat olcsóbban fogják előállíthatni.

(*Beton und Eisen.* 1912. II. füzet.) *Dr. E.*

Cinkveszteségek a cink kohászatánál. Ismeretes, hogy a fémkohászatnál tekintélyes mennyiségű fémek mennek veszendőbe, különösen a füst-, illetőleg a kohógázokban. Ezeknek a veszteségeknek nagyságát igyekezett vizsgálatai során megállapítani *Bassett* W. H., aki kutatásairól az *American Chemical Society* legutóbbi washingtoni nagygyűlésén számolt be. A cink illékony természete a sárgaréz öntésénél jelentékeny veszteségeket szokott okozni. A jó sárgaréz öntéséhez körülbelül 1050 C^0 hőmérséklet szükséges, míg a cink forrási hőmérséklete körülbelül 930 C^0. A 70% rezet és 30% cinket tartalmazó sárgaréz olvadáspontja *Charpy* szerint 945 C^0, a 60% rézből és 40% cinkből álló sárgarézé pedig 880 C^0, 2 rész réz és 1 súlyrész cink esetében az olvadáspont 920 C^0 körül van.

A hengerkészítés céljából való olvasztásnál és öntésnél tehát körülbelül 6% cink vész el szállópor, vagy gőzök alakjában. Ennek a cinknek visszatartása alig fizeti ki magát, részben azért, mivel a kemencék ismételt megnyitása következtében a gőzök igen meghígulnak. Lehetséges, hogy erre a célra sikeresen használható lesz a *Cottrell*-féle eljárás, mely abban áll, hogy az igen finoman elosztott szilárd anyagokat a gázokból elektromos kisülések segélyével leválaszszuk. A vizsgálatok szerint a kadmium és ólom, melyek a sárgarézkészítésre használt cinkfajtákban körülbelül 0·75%-nyi mennyiségben szoktak előfordulni, gyorsabban párolognak el, mint maga a cink; sok esetben a cink mennyiségének 6%-át tevő kadmium is mutatható ki a szállóporban. Másrészt a cink ötvözeteiből olyan hőfokoknál szokott elillanni, melyek forráspontjánál jóval alább vannak. A lágy sárgaréz a kísérletek szerint 15 *mm* vastagságú rétegben már egyszerű kiizzításnál még a vékony pléhvé kihengerelés előtt körülbelül súlyának 1·3%-át tevő súlyveszteséget szenvedett a cink elpárolgása következtében; más szóval a sárgaréz cinktartalmának 4%-a vész el. Ha folyósító anyag gyanánt kloridokat használunk: a cinkveszteség még inkább növekszik. A konyhasógőzök a sárgarézből úgyszólván teljes cinktartalmát elvonják olyan hőfokoknál, melyek jelentékenyen az ötvözet olvadó pontja alatt vannak. Az öntődék hulladékaiban és salakjában foglalt cink, ha a rézművekben ez anyagot újra olvasztják, teljesen veszendőbe szokott menni. Ez a veszteség valószínűleg valamivel több, mint a kovácsfém készítésénél felhasznált cink 1%-a. Az előállításnál az összes veszteségek körülbelül 10%-ra rúgnak.

(*Chem. Ztg.* 1912. 745. l.) *h—a.*

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A gépészeti, elektrotechnikai és gyáripari, valamint a bányászati és kohászati szakosztályok ülése május hó 14-én. Elnök: *Bánki* Donát; jegyző: *Merse* Pál. Jelen van 48 tag és vendég.

Elnök megnyitja az ülést és felkéri *Réthy* Oszkárt „A Magyar Villamossági r.-t. megváltásáról" bejelentett előadásának megtartására. *Réthy* Oszkár az utolsó évi mérleg alapján ismerteti a társulat üzletmenetét és vagyoni viszonyait, majd a budapesti és bécsi telepek rentabilitási és üzemi viszonyait hasonlítja össze. Az előadást, amelyből az előadó következtetéseket nem vont le, a hallgatóság élénk érdeklődéssel fogadja. Utána más tárgy nem lévén, *elnök* az ülést bezárja.

A gépészeti, elektrotechnikai és gyáripari, valamint a bányászati és kohászati szakosztályok ülése május 18-án. Elnök: *Bánki* Donát; jegyző: *Merse* Pál. Jelen van 108 tag és vendég.

Elnök az ülést megnyitja s felkéri *Kármán* Tódor dr.-t „Hidrodinamikai tanulmányok" című előadásának megtartására.

Előadó az áramlási jelenségek megvizsgálására végzett kísérleteit ismerteti és bemutatja az ezekről készített fényképfelvételeket. Módszerével sikerült az áramlási jelenségeket annyira tisztáznia, hogy elméletileg kifogástalan számításokkal az ellenállási értékek a gyakorlati mérésekkel teljesen megegyező módon előre megállapíthatók. Rendkívül fontos és nagy horderejű fejtegetéseit, melyek Közlönyünkben egész terje-

MMÉE Közl 1912

delmükben közöltetni fognak, a hallgatóság élénk érdeklődéssel és tetszéssel fogadja.

Elnök néhány szóval méltatja az elhangzott előadás nagy jelentőségét, majd búcsúzik a szakosztályoktól, mivel elnöki megbízatása az évad ezen utolsó ülésével lejár. Az ezt követő választások alkalmával a szakosztályok elnökévé *Szuk* Gézát, a működő bizottság tagjaivá pedig: *Balla* Pál, *Bartel* János, *Bálint* Béla, *Bánó* László, *Châtel* Vilmos, *Egán* Ede, *Feyér* Gyula, tóvárosi *Fischer* Gyula, *Gálocsy* Árpád, *Hollós* József, *Jakobovits* Dániel, *Jász* Dezső, *Justus* Artur, *Kájlinger* Mihály, *Kerékgyártó* György, K. *Lehotzky* Gyula, *Markos* György, *Martos* Viktor, *Reisinger* Antal, *Stein* Sándor, *Szabó* Gusztáv dr., *Valatin* Béla, *Varsányi* Emil dr., *Tóbiás* Károly, *Weltzl* Károly szakosztályi tagokat választják meg. A Magyar Elektrotechnikai Egyesülettel az elektrotechnika szabályzata dolgában közösen alakított bizottságba a szakosztályok az elhunyt *Semsey* Béla helyébe tóvárosi *Fischer* Gyulát küldik ki.

Ezután az *elnök* a szakosztályok élénk éltetésétől kísérve az ülést bezárja.

A mű- és középítési szakosztályok ülése október 14-én. Elnök: *Sándy* Gyula; jegyző: *Wälder* Gyula.

Elnök az ülést megnyitja és a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Palóczi* Antal és *Kabdebó* Gyula szakosztályi tagokat.

Komor Marczell felolvassa az 1911—12. évi Czigler-plaket pályázat bíráló bizottságának jelentését. Szép szavakkal emlékezik meg *Czigler* Győző egyéniségéről, az Egyesület felvirágoztatására irányult munkásságáról, azután közli, hogy a bizottság a plakettel egyhangúlag *Fritz* Oszkárt tünteti ki a brassói fekete templomról tartott előadásáért melyben önálló búvárkodással párosult alapos szakértelmét bizonyította be.

Az *elnök* melegen üdvözli a pályanyertest és kéri, hogy továbbra is buzgó munkás tagja maradjon a szakosztálynak.

Ezután a szakosztályok megválasztják az 1912—13. évi Czigler-plaket pályázat bíráló bizottságát. Rendes tagok lettek: *Huszka* József, *Ker- tész* K. Róbert, *Kommer* József, *Somló* Emil; póttagok pedig: *Kiss* László és *Lechner* Jenő.

A szakosztályok ezek után részletes tárgyalás alá veszik az *építőipar gyakorlásáról szóló törvényjavaslat* előadói tervezetét.

Az 1. §-ban *Sziklai* Zsigmond indítványára *Pásztor* Béla, *Wälder* Gyula, *Jakab* Dezső, *Fritz* Oszkár, *Román* Ernő, *Sándy* Gyula és *Schön* Frigyes fölszólalásai alapján a szakosztályok az építőiparágak közé felvétetni óhajtják a mérnöki építkezéseket, a vasbetonmunkát, a csatornaépítkezéseket és a vízvezeték, gáz- és villanyvezeték és minden szerelési munkát.

A 2. §-nál a *c)* bekezdés elmarad.

A 3., 4., 5., 6. §-ok csekély változtatásokkal megmaradnak.

A 7. §-ban a szakosztályok *Sziklai* Zsigmond indítványára felvenni kívánják az építőmesteri vizsgálat tárgyait, — hogy t. i. ezt is a törvény határozza meg. Ugyancsak a 7. §-ban kívánják a szakosztályok az építőmesteri vizsgát megelőző gyakorlat szabályozását, olyképpen, hogy a gyakorlat megkezdése az ipartestületnél bejelentessék, amely ellenőrzést gyakoroljon és hogy a gyakorlati bizonyítványokat is az ipartestület hitelesítse.

A 8. és 9. § változatlan marad, a 10. §-ban kimondják, hogy az építőmester minden építőipari munkát végezhet.

A törvényjavaslat további tárgyalását, az előrehaladott idő miatt, a szakosztályok a következő ülésen folytatják.

A VII. kerületi járásbíróság megkeresésére a válaszadásra a szakosztályok *Jakab* Dezsőt kérik fel. *Pásztor* Béla ismerteti a Trick János ügyében adott szakvéleményét, melyet a szakosztályok tudomásul vesznek. A működő bizottság javaslatára a szakosztályok tagjaik sorába felveszik *Freund* Dezső és *Fodor* Zsigmond egyleti tagokat.

Ezek után *elnök* az ülést bezárja.

A gépészeti, elektrotechnikai és gyáripari, valamint a bányászati és kohászati szakosztályok ülése október hó 19-én. Elnök: *Szuk* Géza; jegyző: *Merse* Pál. Jelen van 87 tag és vendég.

Elnök az ülést megnyitja és üdvözölve az új ülésszak elején a tagokat, köszönetet mond megválasztatásáért és a szakosztályok támogatását kéri. Ezután *Hochstein* Károly tartja meg előadását a beni-soueíi városi elektromos és vízmű telepről, melyet a Ganz-féle villamossági r.-t. épített. *Előadó* az egyiptomi speciális, klimatikus és szociális viszonyok jellemzése után ötletesen ismerteti a telepet, melynek a rendellenes viszonyok következtében számos különleges részlete van. A hajtóerőt a botensdorfi gyár által szállított Diesel-mótorok szolgáltatják s üzemükben rendkívül nehéz, 1·5 fajsulyú olajat használnak. A nehéz körülmények dacára is a telep kitünően sikerült, az angol kormányközegek közreműködésével megtartott átvételi próbák alkalmával a garanciákon alúl maradt és így a távoli földrészben is tanuságot tesz a magyar ipar fejlődéséről és magas színvonaláról.

Az érdekes, vetített képekkel kísért előadást a szakosztályok élénk tetszéssel fogadják.

Ezután a Cserháti-plaket-bizottság jelentését olvasták fel, mely szerint a bíráló bizottság az 1911—1912. évre a plaketet *Schimanek* Emilnek ítélte oda „Új nyersolajmótorok" című előadásáért. *Elnök* üdvözli ez alkalomból *Schimanek* Emilt, ki a szabályzat alapján az 1912—1913. évi bíráló bizottság tagjává lett. A bizottság rendes tagjaivá a folyó évre megválasztattak: *Bánki* Donát, *Bartel* János, *Châtel* Vilmos és *Szabó* Gusztáv dr.; póttagokká: *Markos* György, *Varsányi* Emil és *Vértesi* Kornél.

A működő bizottság javaslatára még a szakosztályok a működő bizottság tagszámát eggyel szaporítják és a bizottságba *Bánki* Donátot beválasztják. Több tárgy híján *elnök* az ülést bezárja.

A mű- és középítési szakosztályok ülése október hó 21-én. Elnök: *Báthory* István; jegyző: *Wälder* Gyula.

Elnök az ülést megnyitja és a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Pásztor* Béla és *Berényi* Ignác szakosztályi tagokat.

A napirend értelmében a szakosztályok folytatják *az építőipari törvényjavaslat előadói tervezetének* tárgyalását.

A 11. §-nál, mely a kőművesmester hatáskörének megállapításáról szól, *Sziklai* Zsigmond előadó azt javasolja, hogy az eredeti szöveggel szemben a kőművesmester csak legfölebb 10·00 *m* magas egyemeletes házat építhessen, még pedig azt is csak az 50.000-nél kevesebb lakosú városokban. *Pásztor* Béla különbséget akar tenni a felsőbb iparisklát végzett és a többi kőművesmester között, úgy hogy az utóbbiak csak földszintes, az előbbiek azonban kétemeletes házakat is építhessenek. *Rainer* Károly, *Marton* Ákos, *Sándy* Gyula és mások hozzászólása után a szakosztályok az előadói javaslatot fogadják el.

Az építőipari törvényjavaslat folytatólagos tárgyalását a szakosztályok a szerdai ülésre halasztják.

Ezek után *Fenyő* Henrik előadása következik, melyben az általa tervezett Erzsébet-sugárútat ismerteti. Ez a sugárút a Fürdő-utca és a Váci-körút sarkát a Baross-térrel köti össze. A felolvasás után *Palóczi* Antal szólalt fel és Budapest szerves, a belváros felől kifelé irányuló úthálózatának helyzetére és fejlődésére utalva kimutatja, hogy a tervezett vonal merőben ellenkezik a város fejlődésének szellemével. Ugyancsak ilyen nézetüknek adtak kifejezést *Forbáth* Imre és *Pirovits* Aladár is.

Az *elnök* köszönetet mond az előadónak és a felszólalóknak és az ülést bezárja.

A mű- és középítési szakosztályok ülése 1912 október 22-én. Elnök: *Báthory* István; jegyző: *Havas* Sándor.

Elnök az ülést megnyitja s a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Mihályfi* József és *Rainer* Károly tagtársakat.

Az ülés tárgya az ipartörvénytervezet folytatólagos részletes tárgyalása a 12. szakasztól kezdve. A szakaszt a szakosztályok *Sziklai* Zsigmond, *előadó* módosításával elfogadják. Ugyancsak elfogadják a szakosztályok az *előadó* magyarázatára az általa javasolt módosításokkal a 13., 14., 15. és 16. szakaszokat, míg a 17. szakasz tárgyalását *előadó*, *Rainer* Károly, *Pásztor* Béla, *Porgesz* József és *Stauber* József felszólalásai után a következő ülésre halasztják, minthogy e szakaszban a tervező építészek jogairól lévén szó, kívánatos, hogy e szakasz külön tárgyaltassék. Ezután *előadó* javaslatára és általa ajánlott módosításokkal elfogadják még a szakosztályok a 18—27-ik szakaszokat rövid viták után, melyben az *előadón* kívül *Mihályfi* József, *Marton* Ákos és *Pásztor* Béla vettek részt. A 27-ik szakaszra vonatkozólag a szakosztályok úgy határoznak, hogy az Egyesület ügyészének véleményét kikérik arra nézve, miként volna a legsúlyosabb ipari kihágásra kiszabott legnagyobb büntetés: az iparengedély megvonása *a közigazgatási hatóságok* hatásköréből a *rendes bíróság* illetékessége alá utalható.

Ezek után a tervezet folytatólagos tárgyalását a szakosztályok a következő ülésre halasztják, mire *elnök* az ülést bezárja.

A mű- és középítési szakosztályok ülése 1912 október 28-án. Elnök: *Sándy* Gyula; jegyző: *Havas* Sándor. Jelen van 124 tag.

Elnök az ülést megnyitja s a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Pecz* Samu és *Jeney* Ernő tagtársakat. Az elmult ülések az ipartörvényjavaslat tervezetének 27 szakaszát tárgyalták le, de függőben hagyta a legutolsó ülés a 17-ik szakaszt, melyre a vitát *elnök* megindítja. E szakasz a tervezési munkát, mely pedig szellemi foglalkozás, az ipartörvényben kívánja szabályozni. Ez ellen felszólalnak *Somló* Emil, *Bálint* Zoltán, *Rainer* Károly és *Werner* Frigyes s kérik a szakasz kihagyását, mert az építészek jogainak biztosítását a mérnök- és építészkamara megalkotásával látnák megoldva. *Sziklai* Zsigmond az építőmesterekre vonatkozólag benhagyni kívánja a tervezési jogra vonatkozó intézkedést. *Koch* Károly az egész szakasz változatlan meghagyásához kéri a szakosztályok hozzájárulását. *Stauber* József átmeneti intézkedésekre vonatkozó javaslatot tesz. Hosszabb vita után, melyben az előbb említett felszólalók ismételten részt vettek, *Marton* Ákos következő indítványát fogadták el a szakosztályok nagy többséggel: *Az ipartörvényjavaslatból a tervezet 17. szakasza hagyassék ki, de a felterjesztésben, melylyel a törvénytervezetre vonatkozó javaslatainkat mutatja be az Egyesület, kérjük fel a minisztert, hogy az ipartörvény életbeléptetésével egyidejüleg az építészi tervezések jogkörét novelláris úton szabályozza.* Folytatják ezután a szakosztályok a javaslat tárgyalását a 28. szakaszszal, melynek második bekezdése *Sziklai* Zsigmond előadó javaslata alapján elmarad, első bekezdésére pedig *Román* Ernő javaslatát fogadják el a szakosztályok,

ÉRCNÉL MARADANDÓBB

Tóth László családi sírboltja

A Kerepesi úti temető egyik legkiemelkedőbb építészeti és képzőművészeti értéke az 1908-ra felépült kettős árkádsor, illetve az itt található síremlékek együttese. A két-két kupolacsarnokot összekötő, a főút felől oszlopokkal tagolt építmények összesen mintegy kétszáz sírboltnak adnak helyet. Az árkádos sírboltok itáliai eredetű, Európa-szerte elterjedt típusának e jelentős képviselője a tervező Gerle Lajos főművének tekinthető. Ezt támasztja alá, hogy amikor az építész két évvel az avatás után meghalt, az egyik kupolacsarnok közelében kapott díszsírhelyet, síremlékére pedig az árkádsorok domborművű ábrázolása került.

A jobb oldali árkádsor főúttól távolabb eső, oszlopok nélküli oldalán található a kor funerális szobrászatának egyik legismertebb műve, szecessziós temetői művészetünk valóságos jelképe: id. Tőth László 1907-ben felavatott családi sírboltja. A síremlékre ifj. Tőth László, az ismert kőbányai nagykereskedő hirdetett pályázatot a Magyar Iparművészeti Társulat útján, s 1906-ban a Vasárnapi Ujság még arról írt, hogy az emlék a kőbányai új köztemetőben fog állni. A család azonban szűkebb pátriája helyett végül a főváros és az ország rangban első sírkertjét választotta.

A síremlék építészeti részét, melynek meghatározó eleme a szecesszió egyik jellegzetes motívuma, a boglyaív, Fritz Oszkár tervezte, a szobrok pedig a fiatal, a fővárosi tárlatokon ekkor három éve feltűnt Betlen Gyula alkotásai. Az összhatástól a legkisebb részletekig magas színvonalat képviselő mű, melyet maga az építész mutatott be az Építő Ipar című szakfolyóiratban, egykor jelentős sikert aratott. Híressé válását elősegítette, hogy a még át sem adott árkádsorok elsőként felavatott síremlékei közé tartozott. Érdemes kiemelni, hogy a négy allegorikus figura – a sirató nő, a lepellel letakart halott, valamint a két összegörnyedő akt – közül a szobrász csak a férfialak arcát tette láthatóvá. A Tőth család síremléke jól példázza, hogy temetői művészetünk kimagasló alkotásai sokszor nem prominens személyek, hanem tehetős családok nyugvóhelyét díszítik.

Az árkádsorok sírboltjaiban, illetve az ikerépítmények körül később számos neves személyt is eltemettek. A jobb oldali árkádsoron nyugszik Görgey Artúr tábornok, Láng László, a nevét viselő gépgyár megalapítója, Hegedüs Sándor és fia, Lóránt, a két jeles gazdaságpolitikus, vagy az egyik legnagyobb magyar orvos, Hőgyes Endre, a budapesti Pasteur Intézet létrehozója. A bal oldali árkádsoron temették el többek között Jungfer Gyulát, számos jelentős dualizmus kori középület kovácsoltvas díszeinek mesterét és Than Károlyt, a pesti egyetem európai hírű Kémiai Intézetének megszervezőjét. Az itteni csontfülkék egyikében helyezték el Hartmann Józsefnek, a Danubius Hajó- és Gépgyár megalapítójának hamvait. Az árkádsorokat övező díszsírhelyeken pedig megtalálható Zsigmondy Vilmos, Cholnoky Viktor, Vámbéry Ármin, Klösz György, Madarász Viktor, vagy az ide áttemetett legendás óbester, báró Simonyi József síremléke.

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Tóth Vilmos

TÜDŐ-SZŰRŐ

Vasárnap

Vasárnap volt, tehát kirántott húst ettünk rizsával – kitűnően ízlett –, utána pedig oroszlánkrém-tortát. – Töltsük meg némi tartalommal – fogalmazott irányomba Pista bácsi, és átnyújtotta az asztal felett poharát, amelybe halálfejes kadarkát csorgattam, kedvenc italát. – Az én szájam többé nem iszik forrásbul, csak füles pohárbul – tromfoltam vidoran, és kibontottam egy bajor sört a budai agglomerációból. – Na, merre lendüljünk? – kérdezte rokonom. – Talán az Orczy-kertbe – dobtam fel. – Talán – zárta le a beszélgetést.

A Nagyvárad tér felőli oldalon létesített masszív acélkapun keresztül jutottunk be a zárt kertbe, kicsit nehezen, mert Pista bácsit valamelyest akadályozta a mozgásban a kanniszter. Balra tartva egy lépcsőn a töltésre jutottunk, amely a mentett oldalon lévő, kissé elhasznált, pipitérrel szerelt sportpályát volt hivatott védeni az Üllői úti árvizektől. A gát tetejére öntött aszfalton kényelmes járás esett, na és a kilátás! Innen nézve két egész méterrel kisebbnek tűnt Budapest legmagasabb háza, az úgynevezett SOTE. Hamarosan elhaladhattunk a Herkules nevű sportklub mellett, majd felkaptattunk egy dombon, amelynek tetején ősmagyar vitéz állott hím oroszlánnal. Pista bácsi megcsodálta a háborús emléket, majd letekintett: a mélyben akkurátusan bekerített kis tó csillogott, közepén egy rég elbomlott hajótörött négy utolsó szál deszkájával. A parton horgászok próbálkoztak, felszerelésüket tekintve tonhalra. – Aztán görbűjjön ám! – kiáltotta nekik Pista bácsi, és nagyot húzott a kanniszterből.

Az ösvényt balról nyilvános vécé szegélyezte olyan állapotban, hogy még Pista bácsinak sem akaródzott igénybe venni, pedig szó mi szó, éppen elég nagy tapló. A vécé mellett teniszpályát alakítottak ki, túlnyomórészt PVC-ből, a túloldalon pedig hangulatos ház simult a lombok alá, amelynek nem érheti szó az elejét: pitvarán németjuhász, kertjének nyirkos, sekély, setétlő mélyibe' húsz olajoshordó javította az atmoszférát. A házikó mögött szabványos, tüchtig játszóteret fedeztünk fel, formás fa játszószerekkel, odébb pedig egy barakkot, amely Pista bácsinak a Georgi Dimitrov építőtábort juttatta eszébe, ahol '67 nyarán naponta kétszer is alkoholmérgezést kapott. – Engem kisgoromba' internáltak – jegyezte meg, nem először, de nem is utoljára, és félig elnyelte a ballont.

Hamarosan hatalmas réten találtuk magunkat. Buja aljnövényzet borította, amelyet – akárhogy vizslattuk – sehol sem tagolt kutyaszar. Nocsak – mondta Pista bácsi, aki kezdte megszokni, hogy a tek. székesfőváros parkjaiban gumicsizmát hord, letűrt szárral.

Egészen hátul, a Ludovika árnyékában szabályos síkvidéki erdőre bukkantunk. Az erdőn farönkökkel szegélyezett, kéregzúzalékkal behintett ösvény tekergett, testnevelési célzattal: a haladót húszméterenként stációk állították meg, ahol különféle tornagyakorlatokat illett végeznie piktogramos táblák útmutatása alapján. Az egyik rajz szerint tíz-tizenöt törzshajlítást kellett végrehajtani, egy másik pedig arra sarkallt, hogy tízszer-hússzor ereszkedjünk guggolásba szögvassal átszúrt fejjel. A gyakorlatozókat vizelő férfiak lesték a fák árnyékából. – Fogd csak meg – adta át a ballont Pista bácsi, és beállt a sorba. A kanna alján alig-alig lötyögött valami.

A sűrűből kijutva neoluxszal összefújt, üres strandmedencéhez értünk, amely valaha bizonyára szebb időket látott, most viszont nem. Kovácsoltvas kerítése még mindig jó állapotban volt, meg se nyikkant, amikor Pista bácsi nekidőlt, hogy az utolsó csepp kadarkát is kiszippantsa. – Ez is megvan, még sincs este – kommentálta a kivégzést öreg barátom, elhajította a kannisztert, és mérgesen körülnézett, hol késik az utánpótlás. Nemsokára ismét elértük a tavat, ahonnan már eltűntek a horgászok: berántotta és elnyelte őket két kardhal.

Hamarosan ígéretes kioszkra bukkantunk, rendes kis fémpavilonnal, műanyag bútorokkal, de tisztességes árakkal. – Kadarkát, de gyorsan! – csapott a pultra Pista bácsi, aki innentől kezdve nem emlékszik semmire, ami persze nem baj.

Pesti Pál

Nsz 2002. április 18. 42.

ságát (Hazai és Külföldi Tudósítások), amelyet haláláig, 1828-ig szerkesztett. Sok egyebet is tett a nemzeti kultúra szolgálatában. Legfőbb támogatója volt a magyar színészet ügyének, röpiratokat írt, állandó színház felépítését

kopaszi- és néptáncgyűjtés szorgalmazóját, valamint az utazót. Elvezettel olvassuk érzékletes beszámolóját németországi útjáról Légrády Imréhez írt – eddig kiadatlan – levelében: „Heidelbergi univerzitást a kamerális tudományok iskolája tette előttem emlékezetessé, és a várat pedig nem a nagy hordó, hanem a pompás régi épület maradékai, melyeknek oldalán még Ottó magyar király a császárok rendjében magyar köntösben kőből ki van faragva. Mannheimot kesergik szüzei; mert régi Jeruzsálemként ledöntettek bástyái, azt nem remélni, hogy kereskedőváros legyen idővel."

Hídvégi Violetta régi könyvek, aprónyomtatványok, folyóiratok garmadát böngészte át, de kéziratárakban is kutatott, hogy egybegyűjtse Kultsár műveit, leveleit és a róla szóló írásokat. Megint csak kiderült, hogy Hatvany Lajosnak nem volt igaza, amikor „a tudninem-érdemes dolgok tudományának" nevezte a filológiát. Ezek tudni érdemes dolgok.

Torda István

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Színház: Hat szereplő szerzőt keres (7). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** Figaro házassága (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Amit a lakáj látott (fél 8). **Budapest Bábszínház:** Kaland a Tigris bolygón (3). **Buda Stage:** G.Ö.R.CS. 2000 (fél 8). **Budapesti Operettszínház:** Elisabeth (7). **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz és varázslat! (3). **József Attila Színház:** Légy jó mindhalálig! (7). **Karinthy Színház:** Szellemidézés (7). **Komédium Színház:** Stílusgyakorlat a 401-től (7). **Kolibri Színház:** Csimpi szülinapja (10). **Kolibri Fészek:** Kukacmatyi (3). **Magyar Állami Operaház:** Traviata (7). **Merlin Színház:** A balek (7). **Merlin Színház Kamaraterem:** A vágyak idomítása (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** Türelmes zóna (fél 8). **MU Színház:** Hősök (8). **Pesti Magyar Színház:** Téli rege (7 – Patrona Piarist-bérl. 3. ea.). **Radnóti Színház:** Anconai szerelmesek (7). **Stúdió K Színház:** Konfesszió (fél 8). **Szkéné Színház:** Változatok (8 – bemutató ea.). **R Klub:** Álmodozó (8). **Thália Színház:** Ezeregyév (7 – ExperiDance ea.). **Thália Színház Új Stúdió:** El nem küldött levelek (fél 8). **Thália Színház Régi Stúdió:** Leonce és Léna (8 – Krétakör Színház ea.). **Új Színház:** A mizantróp (7). **Városi Színház:** Színház a színházban (7). **Vidám Színpad:** Nejcserés támadás (7). **Vígszínház:** Bűn és bűnhődés (7 – Ráday-bérl. 5. ea.). **Pesti Színház:** Bölcs Náthán (7 – Hunyady-bérl. 4. ea.).

Nyitott hétvége: április 20-21.

- Bemutatkozik az új Opel Combo Tour,
- Easytronic-váltó ajándékba egyes Corsa-modellekhez*,
- Vectra 500 ezer Ft árelőnnyel*,
- Astra Cool ajándék légkondicionálóval**,
- Astra Viva Plusz kampánymodell légkondicionálóval 2 799 000 Ft-tól**.

*Az akció május 31-ig tart. **Az akció augusztus 31-ig tart.

Az akciós ajánlatok részleteiről készséggel adunk felvilágosítást márkakereskedésünkben!

Az Ön Opel-partnere:

Opel Di-Fer
2030 Érd, Fazekas dűlő
Tel/Fax.: 23/365-407

Opel Solymár
2083 Solymár, Mátyás kir. út 45.
Tel.: 26/560-630 Fax: 26/560-634

Opel Toth
1191 Budapest, Üllői út 194.
Tel./Fax: 282-3158

Opel Toth Monor
2200 Monor, Vasadi út 1.
Tel/Fax: 29/412-121

Opel Gombos
1039 Budapest,
Szentendrei út 237-243.
Tel.: 240-3700 Fax: 453-4749

Opel Belváros
1052 Budapest, Szervita tér 8.
Tel.: 484-8050 Fax: 267-5792

Opel Maxabo
1037 Budapest, Bécsi út 254.
Tel.: 250-7373 Fax: 367-3590

Opel Maxabo
1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 32.
Tel.: 200-7200 Fax: 200-6820

Opel Ivanits & Bárkány
1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel/Fax.: 257-6064

Schiller Opel
1138 Budapest, Váci út 113.
Tel.: 452-1111 Fax: 452-1134

Opel Wallis
1106 Budapest, Kerepesi út 85.
Tel.: 260-7777 Tel/Fax.: 261-7777

Opel Molnár Dunaharaszti
2330 Dunaharaszti, Soroksári u. 65/c.
Tel.: 24/462-222 Fax: 24/260-251

Opel Molnár M0 Csepel
"M0" autóút, Csepel-Halásztelek lejáró
Tel/Fax: 24/475-220

Opel Interat
2092 Budakeszi, Budaörsi u.
Tel.: 23/451-749 Fax: 23/535-747

Opel Danubia
1118 Budapest, Budaörsi út 62.
Tel.: 310-0010 Fax: 310-2880

Opel Duna
1097 Budapest, Soroksári út 160.
Tel.: 347-1000 Fax: 347-1010

Opel Kövesdán
1221 Budapest, Hajó u. 1.
Tel.: 229-2500 Fax: 229-2523

Opel Sztráda
Budapest, M3 kivezető szakaszán,
METRO áruház mellett
Tel.: 415-2150 Fax: 415-2188

Fritz Ottár

(dáczay Fritz O.)

Kabdebó Bp

4.1.

Házi példány

...tatás.

...minisztérium. Műemlékek Országos Bizottsága

VI. Aréna út 41. szám

...kérem a félárú vasuti menetjegy váltására

...34. évre való érvényesitését.

Leróth		Igazolvány száma	Érvényesitési bélyeg száma
érvényesitési illeték	Térítési összeg		
Pengő			
1	8	C sorozat 007.058	
1	8	C sorozat 077.287	
		C sorozat	

Fritz Oszkár

az alábbi templom
pályázatán II. díj.
az I-ső nem adtak ki-

Építő Ipar. 1913. 233. l.-
(Az aradi ref. templom
tervpályázata.)

MDK

Láczay-Fritz Oszkár

Magyar Iparmüvészet 1923. 72.l.

MDK

Láczay Fritz Oszkár vitéz építész

"Az épületek jókarbantartása" c. tárgykör magántanára. Magántanári képesitése megerösittetett 1936. márc. 6.-án.

pr Józsefm[ű]egyet 1939/40. I. 60. l.

L. Fritz Oszkár

épitesz

Jolán u 12.

Muczarnok

1922 jub. kiáll.

FRITZ *Oszkár*, építész, l. *Láczay-*

Pántlika, nemreti, 1849-ből

VIII. 191.

Fritz Ordrár

vród

z

Sváb Gyula

Ujabb állami nepi-
szobák.

MMÉE Közl

1914. 24. l.

7 –

317. Flatz, Gebhard (német festő, 1800–1881): Xaveri Szent Ferenc halála Vászon, olaj, 135 × 95 cm.

erevich: PA, 249 l.
latz, Gebhard: 1874.

aszlagky II. 212 sz.
elezve jobbra: Gebhard Flatz 1874.

–

ényi 23 l.

aszlagky: Az esztergomi érseki képtár
Uj Magyar Sion, VII 1876, 37 l.

Laczay Imre és M. Nagy Ilona

Csák Gyula: "A nagy kisérlet" c. darabjának kecskeméti bemutatójára terveztek jelmezeket a müvészek.
Barta András kritikájában emliti meg a müvészeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. jan. 17.
XIV. évf. 3. sz. 5. lap

Fritz Ondrás

László

Lácray - Fritz

Ondrás

alatt is

szept. 7., és szept. 11. sz. — *Aradi Közlöny.* 1913 máj. 18. (A második katholikus templom tervei.) — 1913 júl. 6. (A templom pályázat eredménye.) — 1913 szept. 11. (Döntés a katholikus templom tervpályázatáról.) — *Magyar Építőművészet.* 1909. 10. sz. 17—19. l. — 1910. 4. sz. 26—27. l — *Művészet.* 1903. 335. l. — 1906. 280. l. — 1913. 206, 237. l. — *Ország Világ.* 1906. 517. l. — *Pesti Hírlap.* 1913 máj. 28. (Az Erzsébet-emlékmű.) — *Vasárnapi Ujság.* 1903. 580. l.

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenkettedik évfolyam. 17. szám. Budapest, 1906. április 25-én.

Előfizetési felhivás

1906. évi május hó 1-től uj előfizetést nyitunk lapunkra és tisztelettel kérjük az esedékes előfizetéseknek mielőbbi megujitását, hogy a lap szétküldése zavartalanul eszközölhető legyen.

San-Francisco

Mióta az emberiség öntudatosan és előrelátással védekezik a veszedelmek ellen, melyek a természetben állandóan környezik s igyekszik elkerülni a sulyos csapásokat, melyekben lépten-nyomon része van, mindig ujabb és ujabb uton-módon éri őt valamely szerencsétlenség, a mire nem volt elkészülve. Mikor már már nagyjából biztosnak érzi najlékát, orvul támad reá a sors sujtó keze, onnan, a honnan nem is sejtette, s ha sejtette is, a csapás erejének mértékét soha el sem képzelte.

Elvezette az ember háza fölül a fenyegető villámcsapást, a tudomány erejével legyőzte s engedelmességre szoritotta, midőn vezetékén lassu kisülés utján kártevés nélkül a föld gyomrába lefutni kényszeriti.

A mérnöki tudomány óriási munka árán a hatalmas vizárakat megfékezi, gátakkal felfogja, lefolyásának irányt szab, zsilipekkel szabályozza az ár sebességét.

Hollandia a tenger pusztitó erejét hatalmas védőfalakkal töri meg, nehogy megismétlődjék a mult idők gyászos eseménye.

A jégverés ellen ágyuval védekezik, az ember, hogy a levegőben megakadályozza a jégképződést. A tenger kiszámithatlan viharai ellenében vizalatt járó hajókat épit. Megméri müszereivel a szelek járását, megállapitja bármely helyen a szélnyomás maximumát, hogy épületeit megfelelő ellentálló szilárdsággal szerkeszthesse.

A tüzvész ellen pedig se szeri se száma a rendelkezéseknek, melyek alapján épitményeit a veszély ellen biztositani törekszik.

Egy-egy borzalmas tüzkatasztrófa ujabb és ujabb tanulságokkal szolgál, melyek nyomán ujabb és ujabb intézkedések történnek, és mégis tucatszámra égnek le szinházak és egyéb nagy épületek a széles világon, mert a veszedelem mindig ujabb őrizetlen rést talál az emberek intézkedéseiben.

Mikor már vasból épiti házát s azt kénytelen tapasztalni, hogy vasépitménye a nagy hőfokon egyszerüen összeroskad, a vasat is körülburkolja, s mikor a baltimorei tapasztalatok alapján megnyugvással konstatálja, hogy ime vasvázas beton épitőmodora mikép meg tudja őt védeni emez eddig legyőzhetetlennek hitt elem pusztitásaiban — akkor San-Francisco virágzó városa alatt kissé megcsuszamlik a föld, viszonylag csekély rázkodással elmozdul néhány centiméterrel, s egy két pillanat alatt romokban hever egy hatalmas háztenger, emberek százezreinek lakóhelye, maga alá temetve az ott védelmet kereső emberek ezreit, és felismerhetlen chaossá döntve milliókat erő munkáikat.

Ha valaki tüzes, folyton füstölgő és veszélyes vulkán tövében épit, ne csodálkozzék a nápolyi katasztrófán. A történelem megtanitotta már az emberiséget, hogy mi vártatja őket ilyenek közelében. De hogy ha lábunk alatt sehol sem biztos a föld, a mit szintén évezredek óta tud az emberiség, akkor csodálkoznunk kell azon, hogy elérkeztünk az emberi müvelődés 20-ik századáig a nélkül, hogy e tekintetben az épitéstörténet terén valamely védekező lépésről számot adni tudnánk.

Kivételt egyedül a Japán épitészetnél tapasztalunk, a hol a gyakran 7—9 emelet magas faépitmények is az ott gyakori földrengések dacára igen magas kort értek el, a középkorból napjainkig fennmaradván. Ezt egy érdekes szerkezeti fogásnak tulajdonitják, mely abból áll, hogy a pagoda belsejében, órainga, vagy harangnyelvhez hasonlóan hatalmas gerenda van a fedélszékre felfüggesztve, melynek mintegy ingó császárfáját képezi, s mely lelóg csaknem a pagoda padlózatáig, alul még sulyokkal meg van terhelve. Ez a szerkezeti elrendezés azt eredményezi, hogy az összefüggő vázu épitmény sulypontja lejebb esik s igy a földrengések lökéseivel szemben nagyobb ellenálló képességgel bir.

Ugyanott a gyakori földrengéseknek tulajdonitható a massiv kőépitmények mellőzése. Ugyanez továbbá megokolja az alapozás elhagyását, az épületet tartó faoszlopok a talajba sülyesztett, vagy arra lefektetett kőlapokon nyugosznak a nélkül, hogy velök szerves összeköttetésbe kerülnének. Igy a földrázkodtatások kisebb mértékben vitetnek át az egész épületre.

A nyugaton, sem az uj világban ezekhez hasonló berendezkedésre példa nincsen.

San-Franciscó ez évben lett hatvan éves város. Spanyol misszió telepből fejlődött ki, mint a legtöbb kaliforniai község. A misszionárius Szent Ferenc missziójának hivták s 1776-ban épitették. A mai város tulajdonképpen egy kis, 1835-ben létesült falu szétterpeszkedésének az eredménye, a mely 1846-ban került amerikai lobogó alá s a következő évben a mai nevét vette föl. Most elpusztult épületei az utolsó tiz-tizenöt év alatt épültek. A város keskeny földnyelven fekszik, három oldalról tengertől környezve. Mindjárt a tengerpartiól vonul be az 5 kilométer hosszu Market-street, a főforgalmi utvonal, mely végig huzódik az egész városon. Nagyrészt ezen az uton vannak, vagy hozzá közel feküsznek a szinházak, a középületek, s a nagyobb üzleti épület, melyek mindegyike egy-egy felhőkarcoló. A Ferry állomáshoz közel esik a Front street, a melynek egyik gyengén épült magas házában van a mi konzulátusunk. Azután, felfelé sétálva a Market streeten vagy környékén találjuk a nagy Palace hotelt, gyönyörü belső 6 emeletes árkádos udvarával, a San-Francis hotelt, mely amerika legmodernebb, legpazarabb szállója, az ujságok (Examiner és Spreckel Building) épületeit, a városházát (City Hall) melynek arshitekturája a londoni Szt. Pál templomára hasonlit s hatásra vetekedik a mi parlamentünkkel, továbbá a nagy bankokat, a Kalifornia, orfeum, Alkazar, Tivoli, Majestic szinházakat, a nagy operát, az állami pénzverőt.

Az előkelő gazdag emberek lakóhelye a Nob Hill és a kinai városrész, a csirkefogók tanyája egymás szomszédságában feküsznek, a városnak az öböl és a Market-street által határolt éjszakkeleti negyedében. A város éjszaknyugati sarkában van az ugynevezett Presidio. Most tisztán katonák lakóhelye. A kaszárnyák és a tiszti lakások gyönyörü parkban vannak elhelyezve, melynek körülbelül ezer holdas területén bőven elférnek a gyakorló-terek is.

A város délnyugati sarkában van az aranykapu park (Golden-Gate Park), körülbelül egy harmadrésznyi területen, mint a Presidio. Az óceánra dülő része a világnak talán a legszebb sétahelye. A park legalsó szögletén, kiugró sziklafokon volt a Cliff-House, a sziklaház. Egy torony-magasan épitett fürdő és mulatóhelyiség, az óceánra való kilátással. Mindezek az épületek áldozatává lettek a borzalmas katasztrofának. Elpusztultak a hires kaliforniai egyetem épületei is, melynek gyönyörü épitészeti osztálya volt. Elpusztultak a villamos vasutvonalak, melyek átszelték a dombos völgyes, várost, a vizvezeték elszakadt, s megakadályozta a tüz elleni használatot.

Óriási volt a pusztulás ama városrészekben, a hol nagy házak között faépületek állottak, mint az az összes amerikai nagy városokban divik, meg lévén hatóságilag engedve. Itt tapasztalható most ennek a tüzrendészeti szempontból abszurditasa. Ime a nagy szabadság minden irányban, ilyenkor hogy megboszulja magát.

Kiváncsian várjuk azonban a későbbi vizsgálat eredményét abból a szempontból, vajjon voltak-e és ha voltak minő állapotban maradtak meg a vasvázas és betonkonstrukciós épületek. A californiai katasztrófa valóban tüzpróbája lehetne ennek a modern épitkező modornak minden tekintetben.

Most, mikor mind merészebb és merészebb kronstruktiokkal mind magasabb és komplikáltabb épitmények épülnek, az épitmények teljes összefüggésének stabilitására is kellene törekedni. Mert ha a természet meglepő szeszélyei ellen nincs is teljes védekezésünk, a földrengések — némely helyen kivált — annyira gyakoriak. hogy épitményeinknek a földlökések bizonyos mértékéig megfelelő ellentálló szilárdságáról gondoskodni kellene tudni a XX. szazad müszaki tudományának s hogy ez nem utapisztikus gondolat, mutatja a japán példa.

Hogy vajjon a vasváz s vele kapcsolatban a vasbetonszerkezetek e célt némi megnyugtató eredménynyel szolgálni képesek-e, érdeklődéssel várjuk. Eredmény már az is, ha ilyenszerü épitkezéssel az épitmények rombadöltét késleltethetjük s igy utat engedhetünk az idejekorán való menekülésnek.

Ennek hasznát láthatnók más hasonló esetekben is. Földcsuszamlások, részleges talaj és alapelmozdulások, földalatti csatornák bedőlésekor előálló sülyedések, vizalátódulások mind olyan esetek, a melyekben az épület részben való megroskadása a mai épitőrendszerek mellett hirtelen és elháritha tlan katasztrófát okozhat. Ez a helyzet kivált nagy városokban gyakran előfordulhat.

Olyan területeken pedig, a hol a földrengés gyakori természeti tünet, e szempont figyelembevétele nélkül egyáltalán nem volna szabad épitkezni. Amerika, főleg Kalifornia és Metixo vidéke pedig ilyen terrenum.

RADÓ I.

Budapest, VII., Valeró-utca 12., Király-utca sarok.

vizvezetéki-, légszesz és csatornázási-, closetek, türdőszobák, mindennemü fütések és szellőztetések, valamint **épület- és horganydiszitményü bádogos munkák vállalata.**

TELEFON 55—15.

SZAB. PARAFAKŐ
SZIGETELŐ ANYAG.
SHEDTETŐK,
FACEMENTTETŐK, MANSARDTETŐK.
HIDEG és VÉKONY FALAK BURKOLÁSA.
KÖNNYŰ HANGFOGÓ VÁLASZFALAK,
HÜTŐK, JÉGVERMEK, SÖRRAKTÁRAK,
BORPINCÉK SZIGETELÉSE.
PADLÓ SZIGETELÉS NEDVESSÉG ELLEN, GŐZ, MELEG, HIDEG VIZVEZETÉKEK és KÉSZÜLÉKEK SZIGETELÉSE.
TULHEVITETT VEZETÉKEK SZIGETELÉSE SZAB.
„THERMALIT“ ANYAGGAL.

SZABADALMAZOTT
PARAFAKÖGYÁR
RÉSZVENYTÁRSASÁG
ELŐTT
Kleiner és Bokmayer
Igazgatóság: VIII., József-körut 2.
TELEFON: 60—33.
GYÁR: KŐBÁNYA.

MŰSZAKI IRODA:
GABOS OSZKÁR építész
VIII., RÖKK SZILÁRD-U. 3.
TELEFON 89—65.
HÜTŐ BERENDEZÉSEK,
FÖLDFELETTI
JÉGVERMEK, HŰTŐK, BORPINCÉK
HANG és HŐSZIGETELŐ PARAFAKŐ SZERKEZETEK,
VAS- és FAVÁZAS PARAFAKŐ RENDSZERÜ ÉPITKEZÉSEK,
TRANSPORTÁBILIS ÉPÜLETEK TERVEZÉSE

A román stilusról.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet hétfői építészi szakosztályi ülésén Fritz Oszkár építész, műegyetemi adjunktus felolvasást tartott a román stilus keretében tett tanulmányaiból, s annak a modern építészethez való vonatkozásáról tett tartalmas részéből közöljük a következőket:

Minden kétséget kizárólag uj korszak kezdetét éljük az építészet történetében. A közel jövő stilusa keletkezőben, alakulóban van, ha ugyan a jövőre nézve egyáltalán beszélhetünk még egy kor stilusáról; mert merem állitani, hogy a jövőben egységes, egy időben az egész építkezést uraló stilus, mint a hogy az egész a XIX. század kezdetéig meg volt, többé nem lesz. De ha nem is beszélhetünk ma egy jövendő kor stilusáról, mégis szólhatunk egy uj stilusról, hiszen nem egyedül a modern művészi érzék, hanem mint már a legkonzervativabb elemek is elismerik, a modern igenyek, de különösen a modern anyagok követelik azt. Érzi és látja is már mindenki ennek fejlődését, mint szabadul ki az, a mult szazad épitőművészetének, bár diszes, de regi darabokból összefoltozott köntöséből. Áttörte azt már több mint egy évtizede, azóta lassan, de határozottan kibontakozik belőle. Ma már nem egy helyen teljesen ledobta magáról és hogy példával éljek: itt a kisebb lakóházak ma már általános modern alakitása, hol teljesen szakitottunk a régi traditióval és uralkodó az Angolországból kiindult modern irány, mely szerint csakis belső célszerüségből alakuljon az kifelé, elkerülve minden külső disz gyanánt rarakott vagy ráhuzott, más időben, más országban alakult formát, a hogy az a mult században még általános volt.

De el ne bizakodjanak a modern irány feltétlen hivői, mert jóllehet érezzük egy uj stilus keletkezését, még a régi irány teljes életképességét, aktualitását le nem tagadhatjuk; nagyjában a mai architektura testét még a régi, mult századbeli ruha fedi. Fényes ruha ez, csillog minden része, geniális művészek varrták azt a mult század folyamán. Kiválasztották a régi művészetek legbecsesebb részeit, legszebb alkotásait, ezeket egyesitve keletkezett mesteri kezeik alatt ez, az eddigiek között a legfényesebb, leggazdagabb ruhája az épitőművészetnek.

A modernek azt mondanák: igaz, hogy szép, — de nem igazi ruha — inkább jelmez az. A felelet nehéz — igazuk van is, — meg nem is. De nézzük hát mi vezette a mult század épitőművészeit arra, hogy a multat utánozzák vagy abból meritsenek. — Rágalmazás lenne azt mondani, önállóság vagy az ujat alkotó forrás hiányában fordultak a mult század mesterei a régi minták felé. Nem ezek voltak okai, igy a művész nevet nem érdemelnék, mert művész az, kinek alkotásai saját korának, társadalmának szellemét magukon hordják. Ők művészek voltak, az akkori általános szellemi áramlat, hasonlóan a renaissance korához, kényszeritette őket a régi stilusok felhasználására. Munkájukban kifejezést nyert koruk szellemi mozgalma, vagy legalább annak a társadalmi osztálynak szellemi élete, melyben éltek. Ők maguk annyira rabjai voltak annak az áramlatnak, hogy hazugság lett volna részükről mást alkotni, mint a mi gondolkodásuknak, érzésüknek megfelelt.

A klasszikus görög emlékek felmérése és ismertetése mint már a XVIII. sz.-ban az angol Stuart és Revett a német Bötticher megkezdett, a XIX. sz. elején annyira lekötötte a müvelt és müérző közönség figyelmét, hogy a klasszikus görögszellemi élet egész kultusszá fejlődött, a hellenizmus kötötte le teljesen az alkotó művészek gondolkodását, természetes tehát, hogy klasszikus görög szellemben épitkeztek is. Ilyen körülmények között csak nem várhattuk tőlük tehát, hogy a rokokó lejárta után, egy egész uj stilust az eddigiektől eltérő formavilággal alkossanak. Ők, kiknek minden érzésük, teljes lelkük Hellas felé fordult, csakis abban a szellemben alkothattak. Valamint merem állitani, hogy azok a francia szerzetesek nem teremtették volna meg a gót stilust, ha mondjuk egész ifjuságukat a klasszikus római emlékek tanulmányozásával töltötték volna.

Analog módon történt a romanticismus hivei által a gót stilus felujitása.

A francia forradalommal és különösen Napoleon leverése után általánossá lett nemzeti önérzet hozta magával a nemzeteknek történeti multjuk iránt való érdeklődését és szeretetét. Valamint a klasszicismus a pogány ó-kor felé fordult, ugy a romanticismus hivei a katholikus középkor szellemét iparkodtak felidézni, ott vélték még tiszta eredetiségben találni nemzetüket. Németországban volt ennek az áramlatnak legtöbb és leglelkesebb hive. Pr testánsok áttértek a katholikus vallásra, hogy a hitéletben is, hol a középkori élet sulypontja feküdt, közelebb álljanak a régi szellemhez. Az épitőművészek ilyetén figyelmessé téve a középkor alkotásaira, azok szellemét megértve, azokban találták az épitőművészet ideálját. Ők a középkori emlékek tanulmányozásával, felmérésével foglalkozva, ujat alkotó tevékenységükben is követték ezt az ideált, mely betöltötte egész lényüket.

Ezen két irány, a görög klasszicismus és a középkori romanticismus uralta az épitészetet a mult század első felében. A fiatalabb generatio azonban, megszokva, mestereiktől is rávezetve a visszapillantásra, nem maradt állva a mult e két klasszikus korszakánál, szemügyre vette a harmadikat is, a renaissance kort; az elenk plasztika felé hajló lelkük ezen idő emlékein még több gyönyört lelt; és mert e stylus jobban alkalmazkodott a kor igenyeihez, nagy sikerrel kezdték uj alkotásaikban a régi renaissance emlékeket utánozni és dicséretükre legyen mondva, ők használták fel mintájukat legönállóbban.

Igy alakult a mult században az az ismert három irány, melynek mindegyike kiváló mesterekkel az élén, iskolát képezve, uralta az épitészeti tevékenységet és uralja részben ma is. A fiatal épitész egy-egy ilyen iskolában nevelkedve, mesterei vezetésével először alaposan megismerkedett az iskolától vallott irány klasszikus müemlékeivel. Tanárai neki azok minden szépségét, nemességét a rajongás meggyőző szavaival elétárva, azokat ideálként állitották elébe. A tanuló fiatal, fogékony lelkét ezek meghóditották, gyakorlati tanulással azok formavilágát annyira magába szivta, hogy müvészi kérdésekben mindig sokkal közelebb állott ezen ideálok szelleméhez, mint saját társadalmáéhoz. És ha alkotva megszólalt, azok nyelvén beszélt.

Ha ezen korszak haladásában figyelemmel kiserjük a középkori iskola müködését, látjuk, hogy az soha meg nem állott, ideáljait, történeti mintaképeit is folyton változtatta és különös, hogy az idő előrehaladásával ideáljai keresésében cronologice visszamenőleg haladt a történeti stylus alkotásain. A gót épitészet első felidézőit nem az életteljes zamatos hazai gót stylus ragadta el, hanem rajongó vonzalmukban inkább a késői száraz, sablonossá vált gótika felé fordultak.

Ennek is minden változatosságát, a hogy az a régi mesterek kezeiben önkéntelen ül fejlődött, hibának rótták fel, és stilszerüséget, tiszta stilszerüséget, mire az időben oly nagy sulyt fektettek, a hideg száraz egyhangu akadémikus sablonosságban vélték találni. De minden következő csoport és generatio felismerte az előbbiek hibáit. A középkori müemlékek számos felvételei, azoknak széles körben történt ismertetése mind jobban megkönnyitette azoknak alapos tanulmányozását. Ezen kutatást és ismertetést is az érdeklődés szerint a késői gót emlékeken kezdték és mentek visszafelé a mennyire csak lehetett egész a pogány kor emlékéig. Ugyanezt az utat követték ezen stilusok gyakorlati alkalmazásánál is. A 30—40 években divott késői gótot követte a középgót irány, és már a 60—70 években előszeretettel használták a korai gót és az átmenetkor formáit és szerkezeteit; és nincs még 15 éve, hogy a már megfogyott középkori iskola a román stilust tüzte ki zászlajára. Sesselberg a berlini technika magántanára, ezen az uton továbbhaladva már az Edda és a Gral mondakör ornamentikájánál tart, a charlottenburgi müegyetemen kurzust nyitott, és nö-

Homlokzatvakolati kőport, Quarzhomokot durva és finomszemcsejüt
a legtisztább minőségben szállit:
KÁLDOR BENŐ bányatulajdonos Sóskut, Fehér megye.

ALAPITTATOTT 1868.

EGGENBERGER SZILVESZTER FIAI

TELEFON-SZ. 57—38.

A KONTINENS LEGÖREGEBB SPECIALISTÁI, KŐMŰVESMESTEREK

BUDAPEST, VII. KER. GARAY-TÉR 8. SZ.

KITÜNTETVE: AZ 1896-IKI EZREDÉVES ORSZÁGOS KIÁLLITÁSON AZ ÁLLAMI ÉREMMEL.

Elvállalnak gyári kémény-építéseket minden alakban, továbbá gőzkazán-befalazásokat és gépalapozásokat; ugyszintén gázgenerátorok, izzó-, olvasztó-, Martin- és Bessemer-kemencéket vas- és acélgyárak részére. **Készitenek** mindennemü gőzkazánnál használható és a legnagyobb szénmegtakaritást eredményező **saját találmányu szabadalmazott gőzkazánfütési szerkezetet**, körkemencéket, tégla- és mész-égetéshez, a legjobbnak tapasztalt szerkezet szerint legjutányosabban, jótállás mellett.

vendékeivel az ó-germán pogánykor formavilágában tervezget.

Mig 50 év előtt a román stilus a modern épitészetben nem tudott gyökeret verni, ma mégis, mikor egy iskola természetesnek mondható uton jutott hozzá, rendkivüli lelkesedéssel fogadják.

A román stilus utolsó vivmánya annak a 100 év óta az épitészetben uralkodó iránynak, mely a multban keresi előképeit; miért is tagadhatatlan aktualitása van; a régi iskolának ez a legmodernebb iránya.

A végtelenig menő változatosságban fekszik frissesége, soha nem válik unalmassá, a sablont nem ismeri. A symmetriát lehetőleg kerüli, vagy legalább annak szigoruságát kisebb jelentőségü alakitásokban enyhiti. Ritkán találunk alkotásai közt következetesen befejezett dolgot, de nem találunk egyhangu unalmas közönségeset sem, mindegyiknek van valami originális kedvessége. Hatásában keresi vagy önként találja a festőiességet. Nincsen stilus ily kevés következetességgel, de annyi kedves naivsággal és érzéssel sem. Legszebb és legerősebb hatását azon nehezen megnevezhető, szabályokba nem foglalható tulajdonságainak köszönheti, melyeket talán a hangulat szóval fejezhetünk ki legtalálóbban.

Fritz azután áttért németországi utazásai közben felvett fényképfelvételeinek vetitett képekben való bemutatására és a gazdag képsorozatot élvezetes szöveg-magyarázattal kisérte.

Az áruházak épitéséről.

(A M. É. Sz. üléséből)

A Magyar Épitőművészek Szövetsége pénteken tartott egyetemes szakülésén Sterk Izidor az áruházak épitéséről értekezett, mely előadásában különös tekintettel volt a budapesti épitési szabályzat idevágó rendelkezéseire, és rámutatott annak hiányaira, illetőleg javitást igénylő pontjaira.

Előadása bevezetésében megemlékezett a német városok nagyszabásu áru és üzleti házépitkezéseiről, a melyet a német ipar és kereskedelem óriási fellendülése involvált. Különösen a német világkereskedelem gócpontjában, Berlinben mintegy gombamódra szaporodnak ezek az épitmények és egész hosszu utvonalakon csaknem teljesen kiszoritották a lakóházakat az utcasorokból. Ezek az épületek többnyire a pincétől a padlásig több emeleten keresztül kizárólag üzleti céloknak szolgálnak.

E rohamos fejlődés rugóját nem egyedül az ipar és kereskedelem óriási növekedésében kell keresnünk, hanem abban is, hogy a német kereskedők nagyszerü organisacio és helyes gazdálkodás mellett az ujkor igényeihez tudtak alkalmazkodni, és ki tudták aknázni a vásárló közönség egyik gyenge oldalát, a nagy áruházakban könnyen kielégithető kiváncsiságot. Az áruházakban nagy téli kerteket, tágas éttermeket, kényelmes olvasó és iró termeket létesitettek, postahivatalt, fényképező mütermet, szinház jegyirodát, mi egyebet rendeznek be, sőt előfordul, hogy némelyikben délutáni hangversenyeket is rendeznek. Az odatóduló közönség ott járhat-kelhet minden vételkényszer nélkül és mindig lát valami ujat s valóban ritka esetben kerül ki valaki onnan a nélkül, hogy valamit ne vásárolt volna.

Az árut mindig a vevő előtt kell tartani. legfeljebb csak kézzel elérhető magasságokban elhelyezni, eldugni nem szabad semmit — ezek a leszürődött tanulságok. Ehhez azonban sok hely kell. Igy keletkeztek az áru és üzleti házak.

Sterk előadásában azután különbséget tesz áruház és üzleti ház között. Az áruház a legkülönfélébb cikkeket foglalja magában, az üzleti házak csak egy üzletághoz tartozó iparcikkek árusitására épülnek. Fejlődő fővárosunknak egyelőre csak ez utóbbi épületekre volna nagy szüksége, s ilyenek épitésére meg is volnának az előföltételek. Sok nagy üzletünk a rendelkezésére álló anyagi eszközökkel és árukészletével a mainál jóval kedvezőbb ereményt tudna elérni megfelelő lokalitásokban berendezkedve.

Előadásának keretében leirt egy budapesti nagyobb üzletet és előadja annak forgalmát, az előálló nehézségeket és élénken ecseteli az üzlet prosperálását megbénitó helyzeteket. Ezeket a viszonyokat, melyeket mi mind jol ismerünk, szembeállitja egy berlini nagy üzletiház orgonisatiójával, mely a kereskedőre és a vásárló közönségre egyaránt üdvös. Állandóan kényelmes, gyors, s az ipar és kereskedelem fejlődésére óriási hatásu.

A személyzet és a vevő közönség részére mindenütt egyaránt számos kényelmi berendezés van A souterrainben mosdóhelyiségek, closettek megfelelő számban nyernek elhezést. Az összes helyiségek tisztántartása mintaszerü. A tisztogatás a közönség zavarása nélkül egész nap folyik — többnyire az ismert Vacuum Cleamer szerü berendezésekkel. A villamos világitás mindenütt a souterrainben, külön helyiségben centralis kezeléssel bir. A vezetékek Bergmann csövekben futnak, hogy jobban izzolálhatók legyenek. Igen kényelmes telefon berendezések vannak az épületek számos pontjan s minden körülményesség nélkül az üzleti ház bármelyik kagylójától beszélhetni bárkivel, legyen az illető Hamburgban avagy Budapesten.

Sok levegő, nagy tágasság és bőséges világosság jellemzi ez épitményeket. A bejáratok, lépcsők tágasak, kényelmesek, könnyen hozzaférhetők. Az összes állványok alacsonyak s csak a falak mentén vannak elhelyezve, de többnyire asztalállványok szolgálnak az áruk befogadására. A helyiségek ilyenformán igen alacsonyok lehetnek 4—5 m. földszinti és 3—4 m emeleti belső magasság a normalis. Liftek, utmutatótáblák természetesen kellő számban.

Különös gond fordittatik továbbá az utcai kirakatokra is. Figyelmeztet előadó arra a sók kivánalomra, mely egy céljának teljesen megfelelő jó kirakat épitésekor szem előtt tartandó. A téli fagy, az üvegek elhomályosulása, nyári fülledtség, tüzveszély, jó megvilágitás, áruk könnyü kiszedése a tetszetős elrendezéssel kapcsolatban, betörés elleni biztonság és egyéb más hasonló szempontok nagyon is figyelembe veendők.

Előadó itt kitér a Luxfer prismák sokoldalu jó tulajdonságainak ismertetésére. Ezek a Luxfer-ablakok igen nagy elterjedtségnek örvendenek egész Németországban. Ezek alkalmazásával elkerülhetők az utcán járókelőkre oly kellemetlen erős utcai világositások, sőt benn a kiratokban is a tárgyak fényes, ugyszólván tündéri megvilágitása mellett lámpát sehol sem látunk.

Az ablakok befagyása ellen megfelelő szellőző berendezéssel védekezhetünk. Ujabban sikerrel alkalmazzák a kirakatba helyezett electroventilatorokat, melyek szárnyai a kirakattáblákra parallel állásuak, s erős légáramuk felszáritja a nedves párákat, melyek oda lerakodnak és ott máskülönben megfagynának.

A kirakattáblák kellemetlen visszatükrözése verőfényes napokon lehetetlenné teszi a kirakatban elhelyezett tárgyak szemlélését. Ez ellen eddig alig tudtunk védekezni. Egyedül a napellenző ponyvák és a kirakat fehéres hátterezése segitenek valamit rajta. Az ernyők helyett jobbak az üveg marquisek, melyek szintén Luxferszerü üvegezéssel birnak.

Padozatul Németország üzleti épületeiben csaknem mindenütt a linoleumot látjuk alkalmazva.

Az épitőanyagokról szólva felemliti, hogy mind nagyobb tért hódit ismét az öntöttvas a kovácsoltvassal szemben ott, a hol nyomó szilárdság kivántatik. Az öntöttvas ugyanis jobban megfelel nagy tüzeseteknél, jobban ellentall a tüz romboló hatásának. A kovácsoltvasszerkezetek erős tüzizolálása (asbesttel stb.) lehetetlenné teszi a szerkezetek állandó ellenőrzését, a mi kovácsolt vasnál (rozsda, lazulások stb.) feltétlenül szükséges. Az öntöttvas ilyen burkolása is veszélytelenebb, mert rozsda kevésbbé támadja meg, általában nem oly érzékeny s kevésbbé ellenőrizendő.

Megemliti még Sterk, hogy vannak olyan üzleti házak is, melyek felső emeleteit lakások foglalják el.

Mi ilyen fentvázolt üzleti házak épitése tekintetében a kezdet kezdetén sem vagyunk. Az épitési szabályzat ide vonatkozólag csak az esetleg megengedhető udvarbeüvegezést emliti és a pinceablakoknak az utcatestre épitését tiltja meg. Ez utóbbi pontnak megváltoztatását is előadó már időszerünek találja, minthogy a járható és a Luxfer üvegegek alkalmazása óta ez a megszoritás elavult. Csak arról feledkezik meg Sterk, hogy az üvegtáblák bármily kivitelben ép ugy mint a fémtárgyak (csapfedők stb.) télen sikosságuk folytán veszélyesek. A recés felületüek nemkülönben. A Párisi nagy áruház ismert borzalmas katasztrofája után még az udvarok beüvegezése is nehézségekbe ütközik a város mérnöki hivatalánál. A jóakarat mindazáltal megvolna, hogy a modern üzleti követelményeknek utját ne álljak, de kellő szabályzat hiján senki sem veszi egyénileg magára a felelősséget a fent emlitett katasztrófa esetleges megismétlődéséért.

A fővárosi mérnöki hivatal és a közmunkák tanácsa a mindinkább felmerülő szükségletek kielégitése céljából már kidolgoztak külön-külön egy-egy szabályrendeletet áruházak épitéséről. Mind a két tervezet sok üdvös intézkedést is tartalmaz, de mindkett egyoldalu, csak a hatósági gondozás szempontjából keletkezett, a kereskedelmi követelmények nagyrészt figyelmen kivül hagyattak.

Mindkét tervezet tehát rossz. Sőt egyik a másiknak számos helyen ellentmond. Életbeléptetésök halálos csapás volna az áruházépitkezések fejlődésére fővárosunkban. Elődó ezt több példával illusztrálta is.

Telefon sz. 2900. **STROBENTZ és ORTH** Telefon sz. 2900.

Budapest, VII., Király-utca 43 | 45.

Vegyészeti festék, termény-, máz, kence- és anyagáru-kereskedés. Különösen ajánlja cementfestékeit, Hydrochromin, hidegvizfestékeket, továbbá Carbolineum és I. rendü olajfestékeket, valamint nagy választékban ecsetáruit.

Herceg Esterházy agyagárugyára Csáván

szállitja a legmodernebb kiállitású és legjobb minőségü **cserépkályhákat, kandallókat, asztaltűzhelyeket,**

kerti diszedényeket, disztési tár gyakat, továbbá kőagyag csatorna-, kémény- és szellőztető csöveket.

Árjegyzék és költségvetésekkel díjmentesen szolgál a vezérképviselőség és főraktár:

KOVÁCS és SZALAI BUDAPEST, VII., Rózsa-utca 45. sz. (saját ház.) TELEFON 337.

Érdekelt köreink, kereskedőink és épitészeink e szabályzattervezetekkel szemben eddig teljesen passive viselkedtek. Kereskedőink meg épen nem is sejtik, milyen veszély fenyegeti őket, és a fejlődő magyar kereskedelmet.

Sterk egy akciót javasol, melynek célja volna az épitésügyi szabályzatunk reformalása mellett kereskedőink figyelmét az őket mélyen érintő ügyre felhivni s velök együtt egy oly szabályrendeletet alkotni, mely nemcsak a fokozott tüzbiztonságnak megfelel, de a kereskedelem jogos igényeit is kielégiti és annak fejlődését elősegiti.

A M. É. Sz. egyetemes ülése — igen helyesen — a nagy tanulmányokkal rendelkező előadót kérte fel a szabályzattal való behatóbb foglalkozásra. A dolog sürgős. Meg kell előzni a hatóságot, mert — mint a tapasztalat igazolja — ha a rossz szabályzat egyszer megjelenik, legyőzhetetlen nehézségekbe fog ütközni annak célszerü megváltoztatása. Ma talán még nem késő szakértők véleményével elébe vágni és illetékes faktorok közremüködésével helyes és üdvös hatásu szabályzatot létrehozni.

Remélhetőleg a kialakuló véleményeket respektálni fogják a mérnöki hivatalban és a közmunkák tanácsában is.

A vállalkozás körében előforduló jogesetek.

A dij kitüzését tartalmazó nyilatkozat, ha kellően közzététetett, a nyilatkozót annak tartalma szerint kötelezi. A jeligés levélnek a pályabiró részéről történt egyoldalu felbontása egyértelmü a dij odaitélésével, s az mint formalis cselekmény semmiféle feltételhez nem köthető. Nem mentesiti a pályázatot kiirót a dijkifizetés alól az a körülmény, hogy az első dijjal kitüntetett legjobb terv az előirányzott költségen (meg nem valósitható.

Pestvidéki kir. jbg.: Hazai jogunkban a dijkitüzés („Auslobung") jogi szabályai eddig kifejlesztést nem nyertek. Az osztr. polg. tkv. azt nem szabályozza s a joggyakorlatunkat feltüntető és közkézen forgó gyüjtemények ily jogesetet nem tartalmaznak, tehát birói gyakorlat sem áll fenn. A bíróság ennélfogva a jelen per eldöntésénél a dijkitüzés tárgyában megállapitást nyert tudományos jogelvekre, az ujabb külföldi törvénynozásokra, a gyakorlati élettapasztalokra és részben a magyar polg. törvénykönyv tervezetében és annak indokolásában foglalt alapelvekre volt kénytelen támaszkodni. Mindezen források egyetértenek abban, hogy a dijkitüzés, mint egyoldalu jogügylet magánjogilag kötelező hatállyal bir. A dijkitüzését tartalmazó nyilatkozat, ha kellően közzététetett, a nyilatkozót annak tartalma szerint kötelezi („uti legassit, ita ius esto"), amennyiben a hirdetmény nem intézkednék, a szükséges rendelkezéseket a bíróság pótolja. A jelen esetben az ügyleti akaratkijelentést a mellékelt pályázati hirdetmény tartalmazza, mely a templom épitésének költségeit 60000 koronában szabja meg, első dijul a terv végrehajtását, az épités körüli felügyelettel való megbizást és az épitési költség 2%-át tüzi ki, másodrendü tervet 200, a harmadrendüt 100 koronával jutalmazza. A pályázati hirdetmény nem tartalmaz intézkedést arra nézve, miképen jutalmazandó az elsőrendü terv, ha a templom épitése elmaradna. Nem vitás, hogy a pályázatok megbirálására kijelölt bizottság felperesek tervét itélte legjobbnak, s hogy árlejtést is hirdetett költségvetés benyujtására, melyben kijelentette, hogy felperesi tervet elfogadja, ha az 60000 korona költségen belül megvalósitható. A bíróság a pályázatok megbirálására kirendelt bizottság által szabott ezen most megjelölt feltételt nem létezőnek tekinti. A jeligés levelek mellett lefolyó pályázatok természetéből következik, hogy a jeligés levelek felbontása csakis valamely dij odaitélése kapcsán, vagy a szerző utólagos jelentkezése és beleegyezése alapján történhetik. A jeligés levélnek a pályabiró részéről történt egyoldalu felbontása egyértelmü a dij odaitélésével s az mint formális cselekmény semmiféle feltételhez nem köthető. Alp. nek az a kötelessége tehát, hogy felperesek tervét pályadijjal jutalmazza, a jeligés levél felbontásával beállott. Ehhez képest közömbös, vajjon az emlitett feltétel bekövetkezett-e, azaz vajjon a felperesi terv 60000 koronán belül megvalósitható-e? A pályabiráló bizottság ugyanis köteles volt a pályázat eldöntése és a jeligés levelek felbontása előtt meggyőződést szerezni arról, vajjon a beérkezett müvek a pályázati feltételeknek megfelelnek-e; s minthogy a tervekhez költségvetés is volt csatolandó: valamely pályamü elfogadásával helyesnek itélte az annak kiegészitő részét képező költségvetést is. A 3:). alattiban foglalt árlejtési hirdetmény már nem a pályázat eldöntéséhez, hanem az épités keresztülviteléhez tartozik s igy felperesek joga szempontjából közömbös.

Nem lehet szó arról, hogy a fentemlitett feltétel hozzáfüzése magát a pályabirói döntést érvénytelenné tegye, mert ingyenes ügyleteknél, minő a dijkitüzés és a pályázat eldöntése is, a feltétel magánjogi szabály értelmében csupán nem létezőnek tekintendő. Mindezekből a bíróság azt következteti, hogy alperes felperesnek tervét a pályadijjal jutalmazni köteles. És pedig köteles még akkor is, ha az épitkezés bármely okból elmaradna.

A bíróság a pályadij összegének megállapitásánál abból indult ki, hogy alperesi terv a pályabirók által elsőnek fogadtatott el; hogy a pályázati feltételek szerint a legjobbnak terv itélt szerzője 60000 korona 2%-át, azaz 1200 koronát kap; hogy a második terv 200, a harmadik 100 koronával jutalmaztatott, igy felperesek ezt mindenesetre meghaladó dijra tarthatnak igényt, viszont azonban figyelembe vette azt is, hogy felperesek terve a pályázati feltételeknek annyiban nem felelt meg, hogy a költségvetés keretét tullépte. A bíróság mindezek alapján a S. E. T. 165. §-ának analogiájára a pályadij összegét 300 koronában találta megállapitandónak s ehhez képest alperest 300 koronában marasztalta. (1905. okt. 11. Sv. 1505/3. sz.)

Pestvidéki kir. t. sz.: Az elsőbiróság itéletét helybenhagyta.

Indokok: Az elsőbiróság itélete ellen alperes felebbezett és a kereset elutasitását kérte. Felperesek ezzel szemben az itélet helybenhagyását kérték. Nem vitás a felek közt, hogy alperes a budapesti mérnök és épitészegylet által értesült arról, hogy a felperesek terve 60000 koronáért ki nem vihető, hanem a kivitel 90000 koronába kerül. Alperes ezután mégis a felperes tervét itélte legjobbnak és annak értelmében tette közzé az árlejtési hirdetményt oly értelemben, hogy az épitkezési költség 60000 korona. E tényállás mellett nem mentialperesta dijfizetés alól az a körülmény, hogy alperes csak azzal a feltétellel fogadta el felperesek tervét elsőnek, ha a terv 60000 korona költséggel kivihető lesz, de a terv ilyen költséggel kivihető nem volt. Nem mentesiti pedig e feltétel alperest a dijkifizetés alól azért, mert alperes, az épitész és mérnök egylet véleményéből értesült arról, hogy felperesek terve 60000 koronáért meg nem valósitható; a tervet mégis a legjobbnak fogadta el, annak alapján árlejtést is hirdetett és igy a tervet használatba is vette, minek folytán a fentebb emlitett feltétel kikötése a dijkifizetés tekintetében joghatállyal nem bir. (1905. dec. 7. D. 458.)

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1906. április hó 23-án Bódy Tivadar dr. elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:** 47648. Hubert József (IV., Kossuth Lajos-utca 6.) az I., Fehérvári-ut 21. sz. a. négyemeletes ház — 47647. Stern József (IV., Papnöveldeutca 10.) az I., Fehérvári-ut 22. sz. a. négyemeletes ház, ép. Hubert József — 76264. Perlmutter Sára (VI., Szív-utca 16.) a VIII., Népszinház-utca 25. sz. a. két emeletes ház, ép. Fodor Gyula — 68055. Vajda Márton (VI., Király-utca 2.) az V., Csanády-utca 1277. hrsz. a. négyemeletes ház — 62641. Kármán és Ullmann (V., Báthory-utca 22.) a IV., Koronaherceg-utca 5. sz. a. négyemeletes ház — 70673. Schubert és Hikisch utódai (VI., Szív-utca 35.) a VIII., József-u. 5593. hrsz. a. három emeletes ház — 66441. Wagányi Sebestyén (VIII., Baross utca 17.) a II., Niedermayer-utca 3573. hrsz. a. két emeletes ház, — 72253. Grossmann Vilmos (VI, Felsőerdősor 10.) a VI., Nagy János-utca 4202. hrsz. a. két emeletes ház ép. Messinger Alajos — 62215. Friedrich Jakab (V., Csáky-utca 17.) az V., Latorca-utca 1418. hrsz. a. földszintes ház — 65208. özv. Riedl Ignácné (I., Bors-utca 12.) a II. Törökvész dülő 6902. hrsz. a földszintes ház, ép. Szakál Lukács — 65267. Offenbeck Mihály (VIII., Dobozi-utca 7.) a VII., Egressy-

Épitési kölcsönök

„az épitési összeg" előnyös feltételek mellett elérhető **KRAUSZ M.** által V., Lipót-körut 1. sz ki helyben 15 év óta sikeresen működik és szigoruan correkt eljárása által ismeretes. **Konverziók** elvállaltatnak. **Cautiok** (Bánatpénz) **értékpapirokban vagy takarékkönyvvel.**

kodást. Magam is beszámolhatok egy megdöbbentő esettel, ami velem történt, mely szép utazásomnak kellemetlen végakkordot szerzett.

Szeptember 17-én éjjel kopogtattak szállodai szobám ajtaján a rendőrség nevében. Felkeltem, ajtót nyitottam. Két rendőr jött be és azonnal letartóztattak, kikutattak. Revolvert és pénzt kerestek zsebeimben. Hiába tiltakoztam, igazoltam magamat, velük kellett mennem. Szorongó érzéssel mentem, mert eszembe jutott az orosz „eseka" és az eltünt idegenek és átborzongott rajtam a mi kommunizmusunk. A rendőrségre vittek, ahol újból igazoltam magamat. A rendőrség vezetője nyomban látta, hogy tévedett és azzal vágta ki magát, hogy „tekintse ezt egy utazási kalandnak". Megköszöntem ezt a kedves fogadtatást és a hajnali vonattal azonnal elutaztam, bár még más programmom is volt. Bécsre sem voltam többé kiváncsi, mert ahol ilyesmik előfordulhatnak (útközben egy magyar uriember mesélte, hogy ő Bécsben nyolc napig ült, míg végre kiengedték), ott sem időmet, sem pénzemet nem költöm.

Boldog voltam, mikor újból édes Hazám földjét megpillantottam. Ezt a földet, ahol mindenki, még ellenségeink is, teljes szabadságot élveznek, olyan szabadságot, aminőt nem ismer még a szabadság országa, Franciaország sem. Hosszú utam végső tanulsága az, hogy becsüljük meg, szeressük édes szép Hazánkat, melynek ninesen párja az egész világon. *Dr. Fábián Gáspár.*

KRÓNIKA

Kinevezés és címadományozás. A kormányzó *Joó* István miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost miniszteri tanácsossá és *Sárkány* Miklós miniszteri osztálytanácsosi címmel és jelleggel felruházott műszaki tanácsost miniszteri osztálytanácsossá kinevezte. *Klauschek* Rezső műszaki tanácsosnak pedig a miniszteri osztálytanácsosi címet és jelleget adományozta.

A népjóléti minisztérium műszaki ügyosztályának új vezetője, *Joó* István okl. mérnök, miniszteri tanácsos lett, ki a nyugalomba vonult *Hoffmann* Alfréd min. tanácsos utóda. A kitünő és szimpatikus új ügyosztályvezetőt — aki nemcsak mint szakember kiváló, hanem mint kollega is páratlan szeretetnek örvend, — új, vezető pozíciójában melegen üdvözöljük.

Kitüntetés. A belügyminiszter a tűzoltás és mentés terén 25 éven át kifejtett érdemes tevékenység jutalmazására alapított díszérmet a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület kebeléből *Neuschloss*-Knüssli Kornél dr. igazgatósági tagnak adományozta. Kitünő kollegánknak szívből gratulálunk.

A Magyar Mérnök és Építész Egylet ankétje a modern építészetről. Megnyitóul *Bierbauer Virgil* ismételte el röviden mindazt, amit legutóbbi előadásában az új építészet főbb elveiként és eredményeiként leszögezett volt. *Sándy* Gyula professzor úgy véli: nincs akadálya itthon az új építésnek. Az új szerkezeteket tanítják, azokat bárki felhasználhatja és ha kevesebb nálunk a modern ház, ez csak annak következménye, hogy kevesebb általában az építés. Szerinte a százalékarány ugyanaz, mint külföldön. De a túlságos tipizáló törekvést helyteleníti, mert elnyomja az egyéniséget. A falanszterszerűség veszedelmét véli látni a modern irányban. És helyteleníti a tradició teljes eldobását is, rámutatva, hogy az ily modern házban sehogysem helyezhető el az a régi, kedvelt butor-berendezés vagy darab, melyhez a lakó esetleg és joggal ragaszkodik. Utána *Fischer József* mutatta be Frankfurt új lakótelepeit, ezzel bizonyítva, hogy milyen olcsón tud kielégíteni igen fokozott lakóigényeket a modern, tipusokat termelő, az építés elemeit normalizáló építésmód, mely úgyszólván gyártja és szereli az épületeit. *Höpfner Guido* a szecesszió napjait idézte. Hasonlít a mai mozgalom az akkorihoz — lehet, hogy ugyanolyan rövidéletű lesz, bár bizonyára fog hasznos eredményeket hozni, úgy, mint amaz. Óva int a külföldi példák szolgai utánzásától, különösen, mikor kisérletekkel állunk szemben, melynek már nem egy helyen elhibázottaknak bizonyultak. De különösképen helyteleníti a modern épületek túlzott ridegségét, melyet a németországi nagy szegénységgel magyaráz és megjövendöli, hogy rövidesen újból vissza fognak térni a diszítéshez, melyet ma úgy perhorreszkálnak. *Ligeti Pál* a frankfurti példával beigazoltnak mondja, hogy igazán olcsón kultivált lakást csak a modern módon lehet előállítani. A számok tehát — főleg tömegtermelés esetén — az új építés mellett szólnak. De az olcsóság egymaga nem indokolja az új mozgalmat. Sok síma új homlokzat drágább, mint a gipszcirádás régi. *K. Császár Ferenc* hangsúlyozta, hogy már eddig is mindig oda igyekezett hatni az engedélyek kiadásánál, hogy az új szempontok érvényesülhessenek. *Waelder Gyula* professzor úgy véli: nem a régiek és az újak ellentéte az igazi ellentét, — hiszen lehet nagyon jót csinálni az új modorban is. Architektus van és kontár — ez a fontosabb megkülönböztetés. Sajnálja, hogy a nemzeti építkezés kérdése még nem lett érintve. Végigtekint Feszl, Ybl, Lechner magyaros építészetén, kiemeli a Wiegand—Koós-féle magyaros kisérletet és odakonkludál: nem magyar részletformákból kell kiindulni, hímzésből stb. — hanem a magyar érzéssel kell telíteni az építés formáit. *Láczay Fritz Oszkár* igen jelentős módon arra bátorítja az új építés híveit, hogy forduljanak a Mérnökegylet fórumához, mihelyt azt érezném, hogy törekvéseiket akadályozzák.

Az építőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság közli, hogy a következő építőmesteri képesítő bizonyítványt adta ki: Zilahy Balog Gyula, szül. Budapest, 1896 április 19-én, 92/1928. sz. a. Lakik: I., Bornemissza-u. 36. Tombor Mihály, szül. Budapest, 1901 máj. 10-én, 93/1928. sz. a. Lakik: IX., Bokréta-u. 6. földszint 1. Deák Ferenc, szül. Kolozsvárott, 1904 dec. 3-án, 99/1928. Lakik: Kolozsvár, Árpád-út 39. Zoufaly Rezső, szül. Budapest, 1894 jún. 3-án, 111/1928. sz. a. Lakik: VIII., Tavaszmező-u. 3. Safranek János, szül. Budapest, 1893 máj. 12-én, 116/1928. sz. a. Lakik: Salgótarján, Jónás-telep 33. Gát Ödön okl. m. Budapest, 1895 márc. 3-án, 112/1928. sz. a. Lakik: V., Csanádi-u. 18. IV/1. Rosenauer Lajos okl. m. szül. Besztercebányán, 1866 márc. 3-án, 97/1928. sz. a. Lakik: Miskolc, Diószeghy Gy.-u. 1. Román Andor okl. m. Budapest, szül. 1897 máj. 21-én, 80/1928. sz. a. Lakik: Népszínház-u. 13. IV. 2. Grundböck Béla okl. m., szül Zentán, 1895 márc. 21-én, 59/1928. sz. a. Lakik: V., Alkotmány-u. 19.

Megállapították az új parketta szokványokat. Parkettdeszkácska, (parkét) fallée és szélléc. A Magyar fatermelők, fakereskedők és faiparosok orsz. egyesülete a parkettszokványokat a következőképpen állapította meg: I. Parkettdeszkácskát főképen tölgy és gőzölt bükkparkétafából („friz") — azonban kivételesen kőris-, szil- és jávorfából is — állítanak elő és pedig a frizeket alsó és felső lapjukon gyalulják, a hossz és harántoldalon pedig hornyolják és szádolják, vagy hornyolják, mely utóbbi esetben az ehhez szükséges és a horonyba illő feszléceket („Feder") hozzáadják. Az aszfaltba fektetendő parkettdeszkácskákat, u. n. „fecskefarka horonnyal" szállítják. A gyalult parkettdeszkácskák vastagsága rendszerint 23—24 mm, a

csap szélessége legalább 5 mm s a horony mélysége ennek megfelelő. A perkettdeszkácskák szemben levő oldalainak párhuzamosaknak és sarkaiknak derékszögüeknek kell lenniök. A parkettdeszkácskák: kis, közép és nagyméretüek. A kisméretű parkétdeszkácskák szélessége 26—32 mm, a középméretű parkétdeszkácskák szélessége 35—65 mm, a nagyméretű parkétdeszkácskák szélessége 68—85 mm. A 180—210 mm hosszúságu parkétdeszkácska bármely szélességben kisméretűnek számít. II. A fallécek szélessége 55—135 mm, hosszúsága 1000 mm-től felfelé. 1. A falléceket mindkét oldalon hornyolva szállítják és I., II., valamint III. minőségben oszályozzák. 2. Minőségi előírások a parkétdeszkácskáéval azonosak (V. pont.). III. A székléceket tagozottan vagy háromélüen, a falléccel azonos hosszakban és legalább 17×13 keresztméretben hozzák forgalomba. IV. A parkétdeeskácskákat, falléceket és székléceket kiszárított fából kell termelni. Kiszárított az a fa, melyből a szabadban való (légszáraz) vagy mesterséges szárítás útján az eredeti természetes növényi nedvtartalom megfelelő mérvben elvonatott. Az eladó nem felelős a parkettpadozat emelkedéséért és sülyedéséért, ha azt az épület nedvessége okozta. V. Tölgyparkettdeszkácskát I., II. és III. osztályu minőségben, bükkparkettdeszkácskát pedig I. II. osztályu minőségben termelnek és pedig a tölgyre és bükkre azonos minőségi kellékek szerint. Bükkparketta csak gőzölt fából készíthető. Az I. oszályu parkettdeszkácskák rovarrágástól mentesek, továbbá a felső felületen csomó, repedés, bél- és háncsmentesnek kell lennie. Az alsó felületen csomók, tárolási foltok, éppúgy szórványosan előforduló 2 mm-nél nem mélyebb és 10 mm-nél nem szélesebben futó hánes meg van engedve. Durva-fodros és vörös sávos deszkácskák nem szállíthatók. A II. osztályu parkettdeszkácskák a felső felületen 10 mm-nél nem nagyobb átmérőjü, jól benőtt csomót, különböző színárnyalatu, valamint durva-foltos darabokat és kis nap-, valamint légrepedéseket tartalmazhat; az alsó felületen 5 mm mélységü és 20 mm szélességben futó hánes és vörös sávos deszkácska szállítható. A III. osztályu deszkácska 16 mm-nél nem nagyobb átmérőjü csomót tartalmazhat, lehet vörös vagy vörössávos. Az egyes darabokon nap- és légrepedés 3 mm. mélységig, valamint apró szurágás elvétve szintén előfordulhat. Szurágásos deszkácskák az összmenynyiség 20%-áig fordulhatnak elő. Az alsó és felső felületen lehet egészséges hánes is. VI. A parkettdeszkácskák 30—80 darabos kötegekbe lágy dróttal kötegelve szállítandók. Egy köteg felerészben jobb és felerészben bal deszkácskákat tartalmazzon. VII. A szállított parkettdeszkácskát — ereszték (Feder) nélkül — valamint a fallécet négyzetméterekben, széklécet pedig folyóméterekben számolják el. VIII. A kőris, jávor és szilparkettadeszkácskákra nézve a tölgy- és bükkparkettadeszkácskákra vonatkozó határozmányok alkalmazandók.

Könyvismertetés. Az elmult hetekben hagyta el a sajtót dr. *Weninger* László Vincének, a kecskeméti jogakadémia tanárának a *Gázháborúról* irt műve, amelyben a mai idők egyik legfontosabb problémáját dolgozza fel. Minden állam megtette már előkészületeit úgy a támadásra, mint a védekezésre, mi is gondoljuk meg, hogy a gáz ellen, mely a polgári lakosságot fokozottan veszélyezteti, csak úgy tudunk védekezni, ha tudjuk, hogy *mi* ellen kell védekeznünk. Ezt tanulhatjuk meg Weninger dr. művéből, aki ez országos érdekü kérdés feldolgozásával a magyar civilizáció fenntartásának nagy szolgálatokat tett. A könyv ára 4.80 P, kapható *Turcsány* Antalnál, VIII., Üllői út 2. és az összes budapesti és nagyobb vidéki könyvkereskedésekben.

A Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet nyilvános műszaki és ipartechnológiai szakkönyvtárát ujjászervezték és olvasótermét megnagyobbították. A könyvtár hétköznapokon délelőtt 9—1 óráig és délután 5—8 óráig, vasárnap pedig délelőtt 9—12 óráig van nyitva. Szombaton és ünnepnap zárva van a könyvtár.

HIVATALOS RÉSZ

A veszprémi r. kath. egyházközség elnöke (Lókuton építendő kéttantermes r. kath. iskola és két tanítói lakás építésére) **december 17-én d. e. ½9 órára** versenytárgyalást hirdet.

A veszprémi államépítészeti hivatal (a Berhidán építendő egytantermes iskola és tanítói lakás építésére) **december 17-én d. e. ½9 órára** versenytárgyalást hirdet.

A kecskeméti m. kir. pénzügyigazgatóság (a kiskunfélegyházai adóhivatal építési munkáira) **december 20-án** versenytárgyalást tart.

A zalaegerszegi államépítészeti hivatal (Vaspör községben egy-egy tantermes r. kath. elemi iskola építésére) versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok **december 15-én d. e. 10 óráig** nyujtandók be.

A győri m. kir. államépítészeti hivatal betonesőáteresz munkákra versenytárgyalást hirdet. Határidő: **december 18. d. e. 10 óra.**

Bácsalmás község előljárósága (polgári fiú- és leányiskola építési munkáira) **december 5-én** versenytárgyalást tart.

A mátészalkai m kir. Államépítészeti Hivatal a debrecen—bergszászi állami közút 101—106 km. közötti szakaszán levő műtárgyak átépítési munkálataira folyó évi **december hó 4-ik napjának délelőtt 10 óra** határidővel versenytárgyalást hirdet.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter (a debreceni tudományegyetem központi épületének különféle iparos munkáira) **december 15-én** versenytárgyalást tart.

A gyulai államépítészeti hivatal (Tótkomlós—nagymajláthi, illetőleg tarhos—vésztői útépítési munkálatokra) **december 6-án** versenytárgyalást tart.

Abaujtorna vármegye alispánja (vármegyei gondozókórház építési munkáira) **december 15-én** versenytárgyalást tart.

Csengőd község előljárósága (Buczka tanyai iskola és melléképület munkáira) hirdet versenytárgyalást. Az ajánlatok **december 10-én** d. e. 10 óráig nyujtandók be.

A gyulai m. kir. folyammérnöki hivatal (partbiztosítási munkákhoz szükséges terméskő beszerzésére) **december 10-én** versenytárgyalást tart.

A mátészalkai államépítészeti hivatal (3 darab műtárgy átépítési munkáira) **december 4-én** versenytárgyalást tart.

A debreceni 6. honvéd vegyesdandár parancsnokság építési osztálya (berettyóújfalui laktanya építési munkáira) **december 10-én** versenytárgyalást tart.

Rábaszovát község előljárósága (községháza építésére) **december 11-én** versenytárgyalást tart.

A bodonhelyi róm. kath. iskolaszék (róm. kath. iskola építésére) **december 15-én** versenytárgyalást tart.

LIFT HAVERLAND ANTAL
VIII., Nap-utca 22. — Telefon: J. 329—66

Fábián Gáspár

zeti Múzeumhoz, a Parlamenthez, a m. kir. Kuriához, a Mezőgazdasági Muzeumhoz, a Központi Városház régi homlokzatához pl. hozzá sem szabad nyúlni. Más díszes épülethez is csak nagy óvatossággal és körültekintéssel.

Nem akarom azt állítani, hogy az Emabit tönkreteszi Ybl Miklós architekturáját, amikor egy negyedik emeletet húz palotájára, de azt szeretném, hogy ezt a kérdést a nagyobb nyilvánosság előtt tárgyalják meg. Szóljanak hozzá a szakemberek és a laikusok is. Művészi és szépészeti kérdésben az izlés a döntő. Szorosan vett szakértelem oda nem kell. Az átalakítás terveit nem láttam, kritikát tehát nem mondhatok, vajjon harmónikus lesz-e a kép vagy nem. De azt már látom, hogy az épület előtt ott fekszenek a műkövek, helyesebben mondva cementöntvények, amelyek úgylátszik a régi patinás sóskúti kövek helyére kerülnek.

Hát oly szegény az Emabit, hogy nem szánhat reprezentativ székházára nemes anyagot? Nem követi konkurrensei példáját, akik a város legszebb épületeit emelték vagy vásárolták meg? Lespórolja nekünk a régi monumentális főpárkány faragott kövét és síma cementönvényt ad helyette? A homlokzaton összetört faragott kőpárkányokat kimacsikázni fogja? Nincs meg az érzése, mi a különbség a malter, a gipszdíszítés, a cementöntvény és a faragott kő között?

Én valahogy úgy érzem, hogy itt képrombolás történik.

P. I.

Hazai orvoslások.

Vitatkozom a kegyelmessel...

(Levél a szerkesztőhöz.)

Vitatkozom a kegyelmessel, a valóságos belső titkossal, a főjogásszal...

Építési ügyekben tárgyalunk és a kegyelmes úr jóakaratú fölénnyel veszi tudomásul előterjesztéseinket.

Tudvalevő, hogy a kegyelmes úr, úgy is mint jogász, már ezelőtt is foglalkozott technikai kérdésekkel, — és miután szeretett csonka hazánkban, — az államfői méltóságon és a váci püspökségen kívül minden egyéb állást már betöltött, érdemdús közpályája alatt, — az ügyekhez nagy hozzáértése is van.

Hiszen ép erről folyik is a vita. Kegyelmes úr azt állítja, hogy a jogász, — különösen Magyarországon, mindenre termett, — mindenhez ért és mindenben kiváló. Nemkülönben az építési ügyekben is, — amelyekben ő maga is jelesül kiösmeri magát. Hiszen volt ő már kormánybiztos, — közmunkatanácsos, előadó, — reformer, az államtitkok őrzője, — külügy, — belügy, — ipar, — kereskedelem, — mezőgazdaság, ezeket ő már mind-mind kiszolgálta. Jól, — becsületesen és hogy mennyire hozzáértően, — ahhoz semmi kétség nem fér.

Valóban magam is így tapasztaltam, — mondom én, a szerény technikus, — *a specialista*, — ki is tudvalévően nem emelkedhetik föl soha honunkban a jogászi átlagig, — hogy ez valóban így is van.

Akárhova is nézek, — magam is megdöbbenek azon a kiválóságon, — és azon a sokoldalúságon, amellyel jogászaink kiemelkednek a világ összes többi jogászai fölött. Nézzek bárhova, — s már csodálkozom is.

Mert nálunk jogász intézi a halakat, a vadakat, az erdőt, a mezőt. A növényvédelmet, a gyógyfüveket és a selyemgubókat. A többtermelést, az ármentesítést és a sáskaírtást. Jogász intézi a földalatti vasutat és a földfelettit is ha kell, — az autotaxit, a Széchenyi-fürdőt, a vicinálist, — a kijárást, a bejárást, a rakodópartot, az elevátort, — a szivarokat és a cigaretták gyártását. Ő intézi — ugyancsak és felügyel a közegészségre, a gyermekhalandóságra. Ő építi a hidakat, — vasutakat, kórházakat. — Alkot és gyártja a téglát, a tufát és a kislakásokat. Nagyipar, — kisipar, — mezőgazdaság és földreform, — csatorna, posta és távirda, telefon, kivitel — bevitel mind-mind az ő resszortjai.

Mit mondjak még! — Amerre csak nézek, jogászi alkotások meredeznek mindenütt csonka hazánk látó peremén.

Kegyelmes úr igazat ad nekem, és helyeslő bólintással veszi tudomásul gyenge elmém megnyilatkozásait.

— Lássa, lássa, — mondja ő kegyesen, — én azért nem állítom, hogy önök a szakmájukban, — mint *specialisták* ne lennének egészen nélkülözhetetlenek. De mint jogász állítom azt is, hogy mint mindenben, úgy még az építési ügyekben is a jogász meglátása, a jogászi kritika és az általános hozzáértés az elébbvaló, az Önök részletező és végeredményében mégis csak kivitelező munkájuknál.

Egy nagyon nagyot nyelek, — miközben forgatom a rajzokat és a kegyelmesnek egy metszetet mutatok be, — hosszában és keresztben, de megfordítva.

— Na látja, — mondja a kegyelmes, — hogyne igazodnék én el ezen az alaprajzon, mikor olyan világos rajta minden. Hiszen csak a falak vannak feketére mázolva.

— Mért hogy fölfelé vastagabbak a falak? — kérdezi most már ő résztvevőn!

— Azért, — mondom — mert hogy ott felül jobban éri őket a nap! Hogy hát nyáron ne melegedjen úgy át a 2-ik emelet! A pincében úgyis anélkül is elég hűvös van. Oda elegendők a vékonyabb falak!

— Na látja, ez is milyen egyszerű és természetes dolog, — válaszol ő szánakozva.

Kegyelmes úr még biztosít arról, hogy ő elösmeri, hogy mi építészek esetleg jobban tudjuk azt, hogy miből áll a malter, vagy hogy melyik a jobb és tartósabb padozat, mint például a gumi vagy a vasbeton, — de azért úgy általában a jogász — mégis csak hiába jogász!

Kegyelmes úrnak szeretnék válaszolni. Hogyhát sok mindenre nem gondolt! Például arra, hogy annak a szegény építésznek vagy technikusnak mégis csak kellett valamit tanulnia is. Egy kis tervezést, vasbetont, mechanikát, alaktant, matematikát, szerkezettant, kőmíves, ács, asztalos, meg sok egyebet — út, híd, vizet vasutat, műtörténetet, fizikát, kémiát, grafostatikát, elméletet és gyakorlatot, rajzot, műhelyt, gépeket, földméréstant, geológiát stb-it és még sok egyebeket és satöbbiket. Ezenkívül legalább okvetlenül németül, — ha lehetett angolul, — de illik franciául is tudnia.

De hát hogy is merném én ezeket most előhozni!

Hiszen ez úgyis mind kevés és végeredményében mindezek alapjában véve mégis csak olyan *segédhivatali* ténykedésekre alkalmas körülmények!

Elmondjam-e a kegyelmesnek, hogy a széket, melyen ül, a házat melyben él, a papirt melyen ír, a ruhát amit felvesz, a borotvát mellyel borotválkozik, a redőnyt, melyet felhúz, lebocsát és szid, — technikus készítette?

Hogy az út, amelyen jár, a vasút melyen utazik, a víz a csapon, az égő lámpa, az inggomb, a kályha, a villamos, — amerre néz, amit csak megfog, amibe kapaszkodik, amire támaszkodik, mind-mind egytől-egyig mérnöki alkotások!

Elmondjak neki csak ennyit is? Vitatkozzam? Vitatkozzam a kegyelmessel?!

Nem, — nem! Úgyis hiába tenném! Inkább elmegyek dr. Frimmékhez egy five o'clock teára!

Cyrano.

Fischer József

Fabiny

München—Páris—Salzburg.

V.

Salzburg egyike a világ legcsodálatosabb városainak. Alig van több lakója 36 ezer léleknél, de benne járván, az ember azt hiszi, valami hatalmas világvárosban tartózkodik.

Már tízéves koromban voltam Salzburgban, azóta számtalanszor átutaztam e világforgalmi úton fekvő városon, de valójában csak most fedeztem fel e gyönyörűséges várost, mely joggal viseli a „német Róma'' büszke nevet.

Tényleg van valami a városban, ami Rómára emlékeztet. Nemcsak a város számtalan szebbnél szebb, abszolut művészi téralkotása, mely épen Rómára oly jellemző, hanem itt van a fenséges dóm, melyet 1628-ban, tehát épen 300 évvel ezelőtt szenteltek fel, melyről egy esztétikus azt írja, hogy „a legtisztább olasz monumentális épület egész Németország, sőt Európának az Alpok feletti területén''.

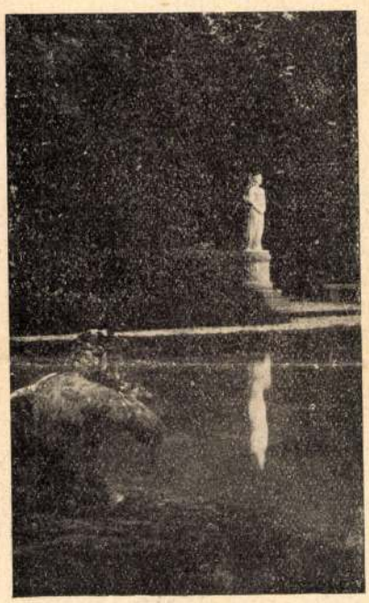

A Salzburg-Hellbrunni Erzsébet királyné szobor.

Azután itt vannak a katakombák is, akárcsak Rómában. A régi temető a város közepén, melyen át a szürkület beálltakor a leghíresebb mulatóhelyre, a Peterskellerbe, lehet jutni.

De térjünk csak vissza a Residenzplatzra, mely oly monumentális és nagyarányú, hogy egy pillanatra az ember a Szent Péter téren képzeli magát Rómában. Itt áll egy csodálatos szép díszkút a tér közepén, három egybefonódó Herkulessel, mely a szobrászművészet remeke.

Mennyi szebbnélszebb díszkút és szobor a városban! Mindig a magyar városok téralkotásokban és szobrokban oly szegény és művészekben hátramaradt volta jut eszünkbe és önkéntelenül kérdjük, hát hogy csinálták ezek ezt és miért nem utánoztuk legalább őket!

Minden városnak van valami érdekessége odakünn. München városháza előtti nagy tere minden délelőtt 11 órakor zsúfolva van idegenekkel, akik a különben igazán semmi égreszólót nem produkáló, a toronyerkélyen körbe futó figurákat lesik, itt meg a Residenzhaus tornyában elhelyezett harangjátékokra gyűlnek össze naponként kétszer az idegenek. Utána a szemben lévő magas hegy tetején lévő vár ablakai kinyílnak és felhangzik valami megdöbbentő, csodás, kisérteties orgonajáték, mintha rég elmult időkből jönne a hang. Majd bemegyünk a dómba, ahol a hihetetlen méretek között szinte elvész az ember, de megdöbben, mikor felhangzik a 100 regiszterű orgona, melynek mennydörgésszerű hangja betölti a templom minden zugát.

Minden úgy hat, mintha óriások élnének itt, vagy éltek volna valamikor, mikor mindez létesült.

Nem csodálkozunk rajta, hogy a legnagyobb élő színrendező, Max Reinhardt, itt telepedett meg, — láttuk nagyszerű kastélyát, melyet persze nem ő épített — és a dóm előtti zárt téren rendezi évenként híres szabadtéri játékait.

Valami különösen speciális Salzburgban, a sok monumentális kiképzésű lóusztató. Szebbnél-szebb művészi medencék ezek, úgy látszik Mária Terézia korából származnak és élénk udvari életre engednek következtetni.

Parkjai oly szépek, hogy szinte el sem hinnők, hogy egy kis városban vagyunk, mely ily nagy áldozatokra képes. A város belsejében van a híres *Mirabell*-kert, az ugyanilyen nevű kastély mellett, ahol saját szememmel láttam, amint az erdei pintyőkék a járókelők vállára szálltak és kezeikből ették a morzsákat. Ebben a különben erősen megkopott Mirabell kastélyban van a világ egyik legszebb márvány lépesőház korlátja, játszó angyalokkal díszítve.

De mindenekfelett áll a híres *Hellbrunni* park, melynek kecsességével, bájával, abszolut művészi elrendezésével, amellett áttekinthető nagyságával az egész világon egyedülálló.

Itt áll egyik művészi tavacska partján a legsötétebb lombú fák hátterében *Erzsébet* királynő vakító fehér gyönyörű márványszobra, melynél szebbet, megkapóbbat el sem képzelhetünk. Alig tudtam megválni a fenséges képtől, vissza-vissza tekintettem reá s elgondoltam, mily szép lenne egy ugyanilyen teljesen szabadonálló, tehát építészeti staffázsokkal agyon nem gyötört, fehér márványszobor a Margitsziget nagy tisztásának végében, valami hasonló műtavacska által visszatükröződve, háttérben a nagy fákkal.

Ide tervezte *Kertész* K. Róbert is első díjat nyert pályaművében a nagy királynő szobrát, miért nem valósítják meg akkor? Hisz ez alig kerülne valamibe. Mert csak az Istenért ne akarjanak e gyenge királynő alaknak márványtömegeket emelni. Csinálják meg azt, ami Hellbrunnban van és a nemzet hálás lesz érte mindenkor. De végre csinálják meg!

De menjünk csak vissza a városba. Van itt néhány oly pompás barokk templom, hogy az ember csak ámulbámul és nem tud betelni a gyönyörűségtől.

Olyan ez a város, mint egy *Mozart*-darab, oly játszi és tökéletes. Nem hiába született és élt itt *Mozart*, az egész város a nagy zeneszerzőt hirdeti. Különösen meghatott engem Salzburg mellett, Szent Gilgenben, a *Mozart* édesanyjának szülőháza, melyet gyönyörű szobor ékesít. Példát vehetnénk róla mi is és nagy embereink édesanyjának kultuszát propagálhatnánk.

Ami azonban az újabb építkezéseket illeti, bizony nagy eltévelyedések ütik fel fejüket itt is, mint általában Németországban. Csaknem minden építész előtt ismeretes folyóiratokból a Salzburger Volksblatt épülete, mely csokoládésárga nemes vakolatával, fehér ablakaival nem épen rossz benyomást tesz az emberre, azonban ez nem architektura. Érdekes, hogy az épület körül járdára már nem telett, így úgy néz ki a sárral beverődött lábazattal, mint a mezitlábas cigánygyerek cilinderben.

De ez még hagyján. De ott van a Münchener Hof, mely sárga és kék festéssel pótolja az architekturát és még megdöbbentőbb a vele szemben lévő új épület, amelynek homlokzatán a játszókártya figurái vannak felnagyítottan megfestve, a modern osztrák építőművészet nem nagy dicsőségére.

Nem, valljuk meg őszintén, ez nem művészet, ez a bolsevizmus megjelenése az építészetben, melyért rajonghat a mindenáron újat alkotni akaró, de hogy ennek becsülete nem lesz sokáigtartó, az bizonyos.

Egyáltalán szomorú világ van ma Ausztriában. A burkolt kommunista uralom lassan terjed és lehetetlenné teszi, vagyis inkább bizonytalanná az ott tartóz-

A villamos-ipar legújabb fontos állomásai a Budapest—Bécs közötti távbeszélő-kabel lefektetése és a budapesti távbeszélő-központok átépítése az automatikus hívó-rendszerre, végül a drótnélküli hírszolgálat kifejlesztése. Ez utóbbival kapcsolatban az Egyesületnek 1925-ben külön rádió-szakosztálya alakult. Az előadó azzal a kívánsággal fejezte be előadását, hogy a következő negyedszázad alatt az Egyesület megerősödve szolgálja a magyar kultúrát.

Azután *Herrmann Miksa* m. kir. kereskedelemügyi miniszter a magyar királyi kormány nevében üdvözölte az Egyesületet. Kifejti, hogy az elektrotechnika fejlődésében két fázist különböztethetünk meg. Az első kezdő fázis, amelyben tudományos alapon dolgozva az elektrotechnikusok nagy műszaki alkotásaikat létrehozták. Hazánkban ekkor vetették meg a *Zipernowskyak, Dérik, Bláthyk* és *Kandók* világhírű találmányaikkal a magyar elektrotechnikai ipar alapját. Munkájukkal előkészítették a fejlődés második fázisát, amikor az elektrotechnika a gazdasági élet minden ágazatába belenyúl és az emberiség közkincsévé válik. A magyar elektrotechnikai ipar oly nagyméretűen van berendezve, hogy érvényesülését minden eszközzel elő kell mozdítanunk és érvényesülési lehetőségeit nem szabad korlátoznunk. Energiagazdálkodásunkat rendszeresítenünk kell, amit a készülő *villamosságügyi törvény* útján akarunk elérni; erre nézve kijelenti, hogy a magyar királyi kormány a villamosságügyi törvényt a közeljövőben meg akarja alkotni. Végül azt a meggyőződését fejezi ki, hogy az elektrotechnika fejlődésének második fázisában is éppúgy, mint az elsőben, a magyar géniusz oly férfiakat ad majd, akik első-rendű szolgálatot teljesítenek a hazának.

Zipernowsky Károly elnök az Egyesület nevében köszönetet mond a kereskedelemügyi miniszter szívélyes szavaiért. Majd *Heller* Farkas dr. műegy. ny. r. tanár, a *József-Műegyetem* nevében üdvözli az Egyesületet, *Hoor-Tempis* Mór műegy. ny. rk. tanár a *Magyar Tudományos Akadémia* üdvözletét és jókívánatait hozza az Egyesületnek. *Bolemann* Géza a soproni m. kir. *Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola* rektora, *Ordódy* János min. oszt. tan., a *Magy. kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet* igazgatója üdvözli az Egyesületet.

A külföldiek közül elsőnek Prof. *Clarence Feldmann*, az *International Electrotechnical Commission* és a *Hollandsch Electrotechnisch Comite* elnöke beszél, aki visszaemlékezik azokra az időkre, amikor 1889-ben, a Ganz és Társa gyárában, a villamossági osztályban, a világ legkülönbözőbb részeiből jött mérnökök tanulmányozták a magyar úttörő villamossági berendezéseket. Ő maga is itt vetette meg későbbi pályájának alapját. Minden jót kíván az Egyesületnek az általa képviselt szervezetek nevében. Utána *Oberbaudirektor Cl. Zell*, a *Verband Deutscher Elektrotechniker* nevében üdvözli az Egyesületet, kiemelve eddigi érdemdús működését.

A további üdvözlőbeszédeket mondják: *Generaldirektor A. Lange*, a németországi *Vereinigung der Elektrizitätswerke* nevében, *Ministerialrat* Ing. *E. Kann*, az *Elektrotechnischer Verein in Wien* nevében, *Direktor Ing. Dr. Rudolf Ernst* az *ausztriai Verband der Elektrizitätswerke* nevében, *Chief Electrical Engineer G. Schroeder az American Institute of Electrical Engineer* nevében, Ing. *Giuseppe de Stefani* az *Associazione Elettrotecnica Italiana* nevében; *L. M. A. Beekman* a *Vereenigung van Directeuren van Electriciteitsbedrigven in Nederland* nevében; *Dr. Ing. W. Th. Bähler* a *Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Hol'and*, nevében; *Ing. R. M. Avramovitch* az *Udruženje Jugoslavenskih Inženjara i Arhitekta* nevében; *Direkteur Ing. V. Houdek* az *Elektrotechnicky Svaz Československy* nevében; *a hazai testvéregyesületek és szervezetek részéről: Orphanidesz* János kormányfőtanácsos a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet* nevében; *Schivetz* Ferenc főmérnök az *Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület* nevében; *Dr. Fröhlich* Izidor egy. ny. r. tanár a *Kir. Magyar Természettudományi Társulat*, valamint az *Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társulat* nevében; *Dembitz Gyula* kormányfőtanácsos a *Budapesti Villamfölszerelő Műszerész és Látszerész Ipartestület*, a *Budapesti Kereskedelmi Iparkamara* és az *Országos Iparegyesület* nevében; *Martos* Viktor magánmérnök a *Magánmérnökök Országos Szövetsége* nevében; *Bánóczy* Béla székesfővárosi mérnök a *Városi Mérnökök Országos Szövetsége* nevében; dr. *Bodó* József a *Budapesti Önkéntes Mentőegyesület* nevében; *Stark* Lipót ny. vezérigazgató a *Magyar Villamos Művek Országos Szövetsége* nevében.

A jól sikerült ünnepi ülést *Zipernowsky* Károly zárószavai rekesztették be.

A gépészeti-, gépipari- és elektrodinamikai szakosztály jegyzőválasztása. A szakosztály június hó 1-én tartott ülésén a lelépő Rostásy István szakosztályi jegyző helyébe *vitéz dr. Guóthfalvy Dorner Zoltán* tagtársat választotta meg.

Nemzetközi építészkongresszus Budapesten. A *Comité Permanent International des Architectes* folyó évi május hó 25-én tartotta meg rendes évi ülését Párizsban, a francia építészegyesület helyiségében, s ezen ülésén a Budapesten 1930. évben tartandó XII. Nemzetközi Építészkongresszus programmjával is foglalkozott.

Az ülésen a nemzetközi állandó bizottság magyar osztálya részéről K. Virágh Andor elnök és Dr. Ing. Bierbauer Virgil titkár vettek részt.

A bizottság a magyar osztály elnökének javaslatára a kongresszusi ülések időpontjául 1930. év szeptember hó 8—14. napjait fogadta el.

A budapesti kongresszuson tárgyalandó témákat a bizottság — hosszabb tárgyalás után — a következőképen állapította meg:

1. téma: Az építési szakoktatás reformja a gyakorlat követelményeinek megfelelően és különös tekintettel a modern építésznek pénzügyi, gazdasági és munkaszervezési készültsége iránt támasztható igényekre.

2. téma:

Főcím.

Építészi kamarák és építészek érdektársulásai.

Alcímek.

a) A fenti szervezetek tagjai számára fentartott munkák.

b) Az építészi cím törvényes védelme.

c) A fenti szervezetek eddigi működésének eredményei.

3. téma. Az építész művészi tulajdonjogának védelme nemzetközi vonatkozásban.

4. téma. Az építész szerepe ipari építkezéseknél.

5. téma. Nagy termek akusztikája.

A nemzetközi állandó bizottság alapszabályai szerint a kongresszusi év tartamára a bizottságot ki kell egészíteni 5 taggal ama ország építészei közül, ahol a kongresszust tartani fogják.

A magyar osztály elnökének javaslatára a bizottság ezen 5 tagsági helyre Hoepfner Guido, Kertész Róbert, Sándy Gyula, Schulek János és Wälder Gyula építészeket választotta meg.

K. Virágh Andor.

A XI. Nemzetközi Építészkongresszus határozata értelmében a C. P. I. A. (Comité Permanent International des Architectes) a magyar osztályt bízta meg a XII. Nemzetközi Építészkongresszus rendezésével. Az osztály, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet és a megválasztott végrehajtó bizottság számos albizottságaban már hosszabb idő óta foglalkozik az 1930. év szeptemberében Budapesten megtartandó kongresszus előkészítő munkálataival.

A kongresszus napirendjére előreláthatólag a következő fontos kérdések megvitatása fog felvétetni:

1. Az építészeti szakoktatás reformja, különös tekintettel a közgazdasági szempontokra és a munkálatok racionális üzemi vezetésére.

2. A mérnök-, illetőleg építészkamarák eddigi működése.

3. Gyári és ipari építkezések művészi kiképzése, különös tekintettel a városképre.

4. Magasépítmények szerkezete földrengéses területeken.

5. Tradicionális építészet és új építészet.

A kongresszus végrehajtó bizottságának elnöke: Kertész K. Róbert h. államtitkár, akinek nagy tapasztalata és nemzetközi kapcsolatai a teljes siker biztosítékát nyujtják. A kereskedelemügyi és vallásügyi minisztérium, nemkülönben Budapest székesfőváros Tanácsa erkölcsi és megfelelő anyagi támogatásban fogják részesíteni a kongresszust.

Az Építészeti Kongresszus nemzetközi építészeti tervkiállítással lesz összekötve, amelyen való részvételét már eddig is több ország bejelentette, úgyhogy nagyszabású volta máris biztosítva van. A kiállítás ügyeit külön albizottság intézi Wälder Gyula műegyetemi tanár elnöksége mellett.

Az egész kongresszus előkészítését a propaganda-albizottság vette kezébe, amelynek elnöke: Hoepfner Guido, titkára: dr. Mueller Félix.

A kongresszuson résztvevők megfelelő szórakoztatásáról, kirándulások rendezéséről is gondoskodás fog történni. A XII. Nemzetközi Építészkongresszus végrehajtó bizottságának összeállítása biztosíték arra nézve, hogy a kongresszus úgy külsőségei, mint belső szellemi tartalma tekintetében méltón fog sorakozni az eddig megtartott XI-rendbeli kongresszushoz.

A mű- és középítési szakosztályok kirándulási programmja. A nyári hónapok szakosztályi életét felfrissítendő, a szakosztályok f. hó 10-i együttes ülésükön elhatározták, hogy a régebbi időkben sikeresen lefolytatott kirándulásokat felújítják az idei nyár hónapjaiban is, módot adva a tagoknak ilymódon csonka országunk műszaki berendezéseinek és természeti kincseinek megismerésére.

Az első kirándulás időpontja: *1929. június 27. Csütörtök.* Célja: *A sósküti bányák* meglátogatása. Vezető: *Láczay Fritz Oszkár, sz. o. elnök.* Indulás Budapest-Délivaspályáról 14 óra 20 perckor. Kelenföldön van ugyanezen vonat 14 óra

26 és 31 percek között. Érkezés Tárnokra 15 óra 15 perckor. Onnan autobuszon viszik a kirándulás résztvevőit Sóskútra. Érkezés vissza Budapest-keleti pályaudvarra 22 órakor. A jelentkezéseket helybiztosítás miatt mielőbb kérjük az Egylet irodájába, annak megjelölésével, hogy beszállás a Délivaspálya budapesti fejállomásán, vagy Kelenföldön fog-e megtörténni. Vendégeket és családtagokat szívesen látunk.

A kovetkező kirándulások előkészületei folynak. Ezeknek programmja többek között: Felsőgalla bauxitcement-gyártás, Piszke és Süttő kőbányák, Lábatlan cementgyár és Nyergesújfalusi „Eternit" műpalagyár. Részletes programmal annak idején fog szolgálni a szakosztályok elnöksége.

A mű- és középítési szakosztályok üléseinek jegyzőkönyve. 1929 május hó 6-i rendes ülés. Elnök: *Láczay-Fritz Oszkár;* jegyző: *Králik László;* jegyzőkönyvhitelesítők: Foerk Ernő és dr. Mueller Félix.

Elnök az ülést megnyitja és felkéri dr. Lux Kálmánt a *Távlatszerkesztés új módja* címen hirdetett előadásának megtartására.

Dr. Lux előadja, hogy a távlatszerkesztés régi módja, különösen belső, közelről nézett tárgyak esetén, hibás és eltorzult képet ad. Ezért sokkal képiesebb eredményt érünk el, ha a merev, egyenes képsík helyett egy ellipitikus vetületű képsík segélyével történik a szerkesztés, mert ez esetben a valóságot jobban megközelítő és torzításmentes képet nyerünk. A bemutatott különböző távlati képeken igazolja a két szerkesztési mód közti nagy különbségeket.

Csonka Pál szerint egyes különleges esetekben talán helyes az új szerkesztési mod, de egyszerű dolgoknál a régi eljárás mindenesetre biztosabb és gyorsabb.

Reiss Zoltán kifogásolja, hogy ez a szerkesztés sem ad igazi képet.

Foerk Ernő az eljárást a fényképezőgép rajzolásával hozza összefüggésbe, — de szerinte némi korrekció itt is szükséges a torzítás elkerülésére.

Fritz Oszkár elismeri az új módszer előnyeit.

Rerrich Béla elismeri szintén az előnyöket, de a gyakorlati alkalmazását nehézkesnek mondja. Ő már 20 évvel ezelőtt Párisból hozott egy ilyen rendszeren alapuló szerkesztőgépet, de nem használja.

Elnök megköszöni az előadást és a hozzászólásokat és bejelenti, hogy a székesfehérvári Prohászka-emléktemplom bírálóbizottságában delegált póttag lemondása folytán a pótválasztás a május hó 27-i ülés napirendjére tűzetett; — továbbá, hogy a Magyar-Német Kereskedelmi Kamarától egy újabb megkeresés érkezett a „Lakás- és műhely" nemzetközi kiállításon való részvételünk tárgyában. — Felkéri a szakosztályok tagjait, hogy a nagymérvű utazási kedvezményekre való tekintettel, részvételi jelentkezésüket mielőbb adják le a főtitkárnál. — Jelenti továbbá, hogy a mai ülés napirendjén szereplő és a diósgyőri r. k. templom tervpályázat-bírálóbizottságába kiküldendő tag választása elmarad, mivel az építő bizottság kérelmére a miskolci osztály fogja ezt megtenni.

Hoepfner Guido indítványozza városrendezési kérdéseknek a szakosztályok által való megvitatását és e célból esetleg Warga László tagtársunkat egy előadás megtartására felkérni.

Elnök az indítványt örömmel üdvözli és az előadás megtartása iránti szükséges lépéseket meg fogja tenni.

K. Császár Ferenc a házadómentességi törvényjavaslatra megteendő pótlások tárgyában kiküldött bizottság működését és az eredményeket ismerteti. Szakosztályok köszönettel tudomásul veszik.

Fedor-Csik János indítványozza, hogy az építésre kerülő két Duna-híd közül előbb a Boráros-téri építtessék meg, s e célból a szakosztályokat kéri fel az intervencióra.

Elnök az indítványt ebben a formában nem teszi fel szavazásra, hanem kimondja, hogy a kérdést tüzetesebb tanulmány tárgyává kell tenni, s ezért majd napirendre fogja tűzni a megvitatást.

Foerk Ernő tiltakozik Fedor-Csik indítványa ellen, mert szerinte fontosabb az óbudai híd megépítése.

Gotthard Zsigmond felszólalása után elnök az ülést berekeszti.

A mű- és középítési szakosztályok 1929 május hó 13-án tartott együttes ülésének jegyzőkönyve. Elnök: *K. Császár* Ferenc. Jegyző *Müller* Pál. A jegyzőkönyvet hitelesítik: *Dávid* Károly és *Jablonszky* Ferenc. Elnök a megjelent *Solti* székesfővárosi tanácsnokot és *Szőnyi* Ottót, a Műemlékek Országos Bizottságának előadóját üdvözli, majd a közgyűlésről emlékezik meg, amelyen az elnök, valamint *Hoepfner* Guido, az újonnan választott alelnök lendületes beszédben adták programmot az egyesület jövő fejlődéséről. Isten áldását kéri az új alelnök működésére. — *Hoepfner* Guido, az egylet új alelnöke meghatottan köszöni meg a buzdító szavakat és ígéri, hogy Isten segítségével, emberi erejének minden tehetségével, ha nem is minden, de sok fog beteljesedni abból, amit az egylet és a kari érdekek szempontjából fontosnak tart. Bejelenti továbbá, hogy az Egylet szolnoki szakosztálya 26-án, vasárnap alakul meg. Kívánatos, hogy a szakosztály tagjai is minél számosabban legyenek jelen az új osztály alakuló ülésén.

Ezután *Láczay-Fritz* Oszkár tartotta meg előadását a természetkövek konzerválásáról, különös tekintettel a műemlékek karbantartására. Vetített képek és táblázatok bemutatása kapcsán sorra ismertette a mechanikus, fizikai és kémiai, valamint az elegyes konzerváló eljárásokat, kritika tárgyává téve azok előnyeit és hátrányait, valamint alkalmazásuk technikai fogásait közölte a hallgatósággal. Előadás után *Körmendy* Nándor szólal fel, aki ezen előadás anyagát könyv alakban kívánná viszontlátni, majd az elnök köszönte meg előadónak tapasztalatokban gazdag, élvezetes előadását.

Elnök bejelenti, hogy a Baross-Szövetségben a városi üzemek ellen tagülés tartatott, amelyen ő is felszólalt a hivatalból történő tervezések ellen. Elkatáns példa, hogy az 1928 év iskola-építési programmjának csupán egyharmadrésze valósult meg. 1929-ben pedig 50%, mert a hivatalok nem avval vannak elfoglalva, ami feladatuk lenne és ez megbénítja tulajdonképeni munkájukat, az építkezések ellenőrzését. Hoepfner Guidó a tárgyhoz szólva, javasolja, hogy az Egylet a Baross-Szövetség akcióját a minket érdeklő részekben tegye magáévá és az elnökség ily értelemben írjon át a városhoz.

A „Virágos Budapest — Virágos Magyarország" alakuló ülésére a szakosztályok Rerrich Bélát küldik ki a Balaton-Szövetség fürdő és település rendező bizottságába: dr. Kotsis Ivánt, Hoepfner Guidót, Medgyaszay Istvánt és Körmendy Nándort. A győri színház pályázatbiráló bizottságába a lemondott póttag helyett Weichinger Károlyt póttagul választják meg. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

A mű- és középítési szakosztályok 1929 június hó 10-én tartott együttes ülésének jegyzőkönyve. Elnök: Láczay-Fritz Oszkár, jegyző: Müller Pál. A jegyzőkönyvet hitelesítik: Foerk Ernő és dr. Bierbauer Virgil.

Elnök megnyitja az ülést és a megjelentek üdvözlése után bejelenti, hogy az ülés mai tulajdonképeni tárgya: a tervpályázati szabályzat, tárgyalásra nem kerülhet sorra, mert a Kamara választmánya még nem tárgyalta le és így a szakosztályokat a nyári szünet egyik héttőjén fogja összehívni e fontos kérdés letárgyalására. Mindenesetre szakosztályok gondoskodni fognak arról, hogy a tagok részére a tervezet kellő példányszámban jó eleve rendelkezésre álljon. Ezt a szakosztályok tudomásul veszik.

Sándy Gyula bejelenti, hogy a Kamara most készíti el a miniszterhez felterjesztendő évi jelentését, amely az egyes szakosztályok panaszait, sérelmeit és kívánságait is tartalmazza. A Kamara főtitkára készségesen ad helyet az építészi kar bármely tagjától eredő ilyen javaslatoknak. Dr. Bierbauer Virgil bejelenti, hogy a Comité Permanants részére leadott építészi szellemi munkanélküliségről szóló jelentést kellene alapul venni. Szakosztályok felszólalót felkérik, hogy az ügyben a Kamara főtitkárával közvetlenül lépjen összeköttetésbe.

Foerk Ernő terjeszt be indítványt, amelyben szakosztályok figyelmét arra a mulasztásra hívja fel, ami az építőművészet történetének második, harmadik kötetének eddig még meg nem jelenésével terheli az Egyletet. A nagyközönség érdekében fontos egy teljes építészettörténet, amelynek leghivatottabb írója csakis építész, kiadója pedig a Mérnök-Egylet lehet. Müller Pál, Schulek János, Sándy Gyula, K. Császár Ferenc, Antal Dezső, dr. Bierbauer Virgil és L. Fritz Oszkár hozzászólása után szakosztályok elhatározzák, hogy a lépéseket oly irányban fogják megtenni, hogy az egész mű egységes, a jelenkornak megfelelő új kiadásban kerüljön az olvasó elé, de amellett mint elsőrangú fontosságú tényt, a magyar műemlékek monografikus, népszerű publikálását is szorgalmazni fogják.

Schulek János a népszerű, technikai tárgyú előadások megrendezését sürgeti. Több fölszólalás után szakosztályok a javaslatot magukévá teszik és a kérdésnek őszre való előkészítésére Schulek János, dr. Bierbauer Virgil és Lehotzky György személyében háromtagú bizottságot küldenek ki.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Králik László s. k. *Müller Pál* s. k.
szakosztályi jegyzők.

A vízépítési szakosztály 1929. évi június hó 4-én tartott ülésének jegyzőkönyve. Az elnök üdvözli a megjelenteket, bejelenti a szakosztálynak, hogy a hazai ármentesítések és lecsapolások eddigi eredményének kimutatása végett a társulatokhoz a szakosztály működő bizottsága által kidolgozott körlevél és kérdőív küldetett el; ezeket a jegyző felolvasván, az elnök kéri a szakosztályt, hogy a bejelentést vegye tudomásul.

A szakosztály a bejelentést helyeslőleg tudomásul vette.

MDK

Láczay Fritz Oszkár

Néhány monumentális templomtervvel szerepel a Képzőműv.Társ.jub.kiállitásan.

Dr.F.G.: Épitőművészet a Képzőművészeti Társulat jub.kiállitásan.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1922.jun.15. 96.lap

MDK

Láczay Oszkár okl.épitész,ny.orszaggyülési műsza
ki főigazgató

a Magy.Mérnök- és Epitész-Egylet alapitó tagja
és épitészi szakosztalya volt elnöke, a Magy.
Képzőm.Egyesülete volt alelnöke és épitészi
szakcsoportjanak volt elnöke.
"Az épületek jókarbantartasa"c.targykör magan-
tanara.

Józsefnádor tájékozt. 1941/42. 58, 59.l.

MDK

Láczay Fritz Oszkár

A Műcsarnok tárlatán gipszmodellben mutatja be aradi templomának harangtornyát.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1926. 108.lap

MDK

Láczay (Fritz) Oszkár, vitéz okl.épitész

"Az épületek jókarbantartasa" c.targyköt magantanára.

Pr Józsefműegyet. 1939/40.II. 58.l.

Láczay Fritz Oskar

épitén

Gentmüeml

323. C

7. Szent Gellért, f
8. Szent Imre
jobb oldalon pedig
9. Szent Mór
10. Kapisztrán Szt. J
gaudók volnának

És miután a déli elő
kivan festve ugy szi
ennélfogva a felsoro
kivitelt kivánják és r

A fentiek alapján
tekintettel arra, h
levő szobrok az én

~~Áskay Aladár~~

~~Fischer József III~~

Lácray-Fritz Oskár

Neuschloss Knüsly Kornél dr

Pesti Napló. 1928. nov. 22. (Izgalmak a mérnök- és építésztársadalomban az új veretethár körül.)

550

1908.

ruár 18-án.

k tulsó partján ~~elterülő~~ elterülő üde rét~~en~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~vasmarhát látunk, a melyek~~ a jobb-
nak és ~~a melyek~~ közelében csolnak
kiálló pózna mellett. Ez utóbbiban
és önt vizet az edények egyikébe.
adár röpköd. A háttér sik vidék fel-
alól jobbra: »Willem Maris«.

3:84.7 cm.--
r 12-én az 5410 sz. leirat alapján 28500.—

2373-909
ban ~~4127.~~ 1384.

MDK

v. Láczay-Fritz Oszkár építőművész

az alábbi sz.o. elnöke tartotta az elnöki megnyitó beszédet

Jakab Dezső építőművész emlékére ünnepi ülés. Bpest. 1933. jan. 31. /Magyar Képzőm. Egyes. Építészeti Szakosztálya/.

WIESNER EMIL

MEGVETT TERV

TÁVLATI KÉP

A FERENC JÓZSEF JUBILEUMI TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA

LÁCZAY FRITZ OSZKÁR

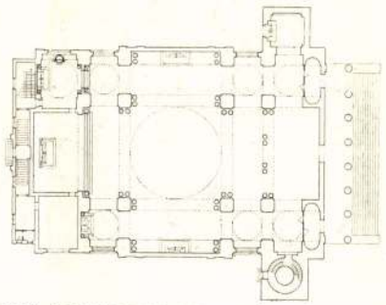

A FERENC JÓZSEF JUBILEUMI TEMPLOM TERVPÁLYÁZATA MEGVETT TERV

~~Francsek Imre~~

Lácsay Fritz Gerhár

AsU. 1914 febr 20

(a Fer. József-Teglom
terepily.

Láczay Fritz Oszkár

A természetes építőkövek elmálása és gyors pusztulásának megakadályozása Bp. 1930.

Ismertetése

ÉIÉM. 1930. 13-14. sz

55. l.

ÁGOS BIZOTTSÁGA.

egyházmegyei Könyvtárnak

I. és II. kötetét van szerencsénk az

üldeni.

Lacray Fritz Ondrár

l.

ÉIEM. 1930. 3-4. sz.

11. 1 -

MOB kat.!

9. A középiskola legmagasabb osztályát elvégezte-

10. A középiskola II-ik osztályát elvégezte-e? .....

11. Az elemi népiskola VI-ik osztályát elvégezte-e?

12. Az iparos- és kereskedőtanonc iskola III-ik os

13. Az elemi népiskola IV-ik osztályán felül az ip
elvégezte-e? .....

14. Ipari üzlet, vagy vállalatnál, — ideértve a bár
közlekedést is, — dolgozik-e az utolsó 5 éve
szakításokkal ugyanegy munkanemben (szakmá

15. Őstermelés körében vezető munkási, vagy felügye

16. A 14. és 15. pontok alá nem sorolható egyéb köz-,
bármely foglalkozás körében legalább 5 év ót

17. Ha nem volt 5 éven át, volt-e legalább 3 éve

18. Katonaságnál, vagy csendőrségnél kiszolgált al

19. Az országos színészegyesületnek tagja-e? .....

20. Mióta lakik Budapesten? .....

JEGYZET: Ebből a nyomtatványmintából szü
(IV., Központi városház II. em. 21

(M.-Sziget) 1275 k.

végett felsőbb helyre

állitás.) A máv.
vonalain a folyó év-
tásával a március
pján a Beocsini
zvénytársaságot bizta
llett: 3315 q román
on 7956 k., 5100 q
a egy...

fekvő „Baraszóvölgy“ nevü erdőrészben n
egy 95.333 tm³ luc és jegenyefenyő has
fának és 800 tm³ bükkfának 477.000 kor. l
áltási ár melletti eladására. Az árverés e
ménytelen maradt, mivel ajánlattevő nem a

Kolozsvár. (Gabona eladás.) Az al
kincstári birtokokon levő gabonát a kolozs
m. kir. telepitési felügyelőségnél az ápri
15 én tartott árlejtésen a következők v
meg: Lefkovits Ármin (Szászváros
folti birtokon levő 103 q. zabot 15 20
„Johanna“ gőzmalom (Gyulafehérvá

n s
má
az
es 3
zállitá
bleu
jip
nor
leu

álla
sz
zék

pát 1
az
23
hely
zabot
) q z
vő 1
lf és
kon
zai b
dez
r. q-

1914.66.8

MMÉZÉVK

Jo

CSŐ

epit

r-l

eramit és klinker-lapok
avence-lapok

Chamotte tégla és agyag

galomról kiadott külön hirdetménybe is fel-
etett. A nyári megállóhelyek a forgalomra
ét megnyittatnak.

Wr.-Neustadt—nagykanizsai vonal.

A 310/312. sz. személyvonat Szombathely és
.-Neustadt (Wien) között korábbra lett
yezve. Indulás Szombathelyről 9 óra 4 perc-
délelőtt, érkezés Wr.-Neustadtba 12 óra
perckor, Wien-be 2 óra 30 perckor dél-
n. Sopron és Wr.-Neustadt között a 320.
321. számu vegyesvonatok egész éven át
nak közlekedni; indul Sopronból 4 óra
perckor reggel, érkezik Wr.-Neustadtba 6 óra
perckor reggel; indul Wr.-Neustadtból 2 óra
perckor délután, érkezik Sopronba 4 óra
perckor délután.

Steinbrück—sziszeki vonal.

z 512. számu másodrendü személyvonat
ébbre helyeztetett; indul Steinbrückből 9 óra
perckor délelőtt, érkezik Zágrábba 12 óra
perckor délután.
özelebbi adatok az állomásokban kifüggesz-
menetrend-hirdetményekben foglaltatnak.
sebrétü menetrendek ugy mint eddig, az
nási pénztáraknál árusittatnak el.

Iskola épités.

balassagyarmati róm. kath. iskolaszék
ssagyarmaton a mai kor. igényeinek teljesen
elelő modern iskolát épittet Mohácsy László
pitész tervei alapján 70.000 (hetvenezer)
korona költséggel; — ezennel felhivja azon
lkozókat, kik ezen munkát elnyerni óhajt-
ajánlatukat **május hó 8-áig** a róm. kath.
ánia hivatalnál nyujtsák be annál is inkább,
l a későbben érkezett ajánlatok figyelembe

MÜLLI
első magy. ór
BUDAPEST, VII.,
— Képes árjegyzékek

A budapesti é
kőfaragó és ács
nek kiadásában
müvek **lapunk**
bes
Az épitőfa. Irta
Ára
Gyakorlati szám
Aladár. (3 kötet
Geometriai sze
Palóczi Győző.
Rögtöni segély b
Dr. Aczél Károl
Az épitészet tört
debo Gyula. (3 l
A klasszikus é
épitőművészet
gyar Ungar Vil
Hordképességi
Bloch Leo. Ára
Az épitőkövek. I
renc. Ára
A régi Buda-Pest
Irta: *Petrik* Alb
A telj

Csak egy pár olyan problémára utalok, amely problémák a legközelebbi jövőben kopogtatnak ajtónkon. Ezek közül a problémák közül legyen szabad elsőnek megemlítenem az új közuti törvény megalkotását. Thaly Ferenc igen t. felsőházi tagtársam tegnapi beszédében utalt arra, hogy milyen nagy szükség volna erre. Teljesen igaza van, de ezt is csak úgy lehet jól megcsinálni, ha a közúti törvénynek s a törvény által felölelendő kérdéseknek egész területét egy egységes és éppúgy technikai gondolkozással, mint jogi gondolkozással átitatott koncepcióba hozzuk össze, amely koncepcióban megoldást nyerhetne többek között községeinknek végtelenül siralmas, elhanyagolt és rendezetlen állapota, a községi utcák rendezése, az államépítészeti hivataloknak alárendelt alsóbbrendű műszaki közegeke munkájának e koncepcióba való célszerű beillesztése által. Ez volna az egyike azoknak a feladatoknak, amelyekkel a közeljövőben foglalkoznunk kell.

Egy ilyen még ma is megoldatlan feladat továbbá az országos építésügyi törvény, amelynek hiánya napról-napra érződik. Ez is olyan téma, amelyet megkoncipiálni teljesen sem külön egy jogász, sem külön egy mérnök nem képes, hanem amelyet olyanok fognak tudni megalkotni, akik magukban egyesítik a jogászi tudást a technikai részletek teljes megértésével és ismeretével.

Ilyen kérdés például a Mérnöki Kamara intézményének teljes kiépítése, az itt kiadandó fontos rendeletek, például a Mérnöki Kamara tagjai részére fenntartandó munkakörre vonatkozó rendelet, amely kérdésről immár egy éve súlyos viták folynak a közvéleményben. Szerintem ezt is másképen, mint az említett dolgokat, egyidejűen mind mérnöki, mind jogászszemmel nézve, jól megoldani nem lehet. Ilyen kérdés példának okáért az építőipari törvény kérdése, amely törvénynek előadói tervezete több mint egy évvel ezelőtt indult az útjára, de egyelőre megfeneklett azokon a nagy nehézségeken, amelyeket megint csak olyan kodifikátorok fognak tudni megoldani, akik a kérdésnek minden technikai és jogi részletébe be tudnak látni. Hogy a részleteket itt hangsúlyozom, t. Felsőház, ne méltóztassanak félreérteni. Nem a részletek túlbecsülése ez, hanem annak az érzése, hogy az egyetemes intézésre legjobban az hivatott, aki a részletekből fel tud emelkedni az egyetemességre. Mert az, aki csak a nagy körvonalakat ismeri meg és a részletekből nem tud semmit, a nagy körvonalakhoz igazodó intézkedésében akárhányszor a részleteket üti agyon, úgyhogy a részletek nem tudják a maguk életét kiélni. Viszont annak a koncepciójában, aki a részletekből fel tudott emelkedni az egyetemességbe anélkül, hogy a részletekkel pepecselne, annak a koncepciójában a részletek is szabadon fognak megvalósulni és érvényesülni.

Az építőipari törvényről beszélve, legyen szabad hozzátennem, hogy ez azért oly súlyos probléma, amennyiben itt azt kell megoldani, hogy az építőipar terén mindenki olyan jogokat élvezzen, mint amilyenek az ő képesítésének megfelelnek. Éppen ebben a tekintetben ma különös állapotok vannak. Vannak kategóriák, amelyek több jogot élveznek ma a régi intézkedések hiányossága folytán, mint amennyi őket a dolog természeténél és tudásuknál fogva megilleti és vannak kategóriák, amelyek nincsenek birtokában azoknak a jogoknak sem, amelyek őket természetszerűleg megilletik. Ezek között az egyensúlyt helyreállítani úgy, hogy egyéni sérelmeket túlságosan ne okozzon, szintén olyan egységes koncepciót feltételez, ahol a részletek ismerete és az egyetemes áttekintés egyaránt fontos.

Ilyen aktuális kérdésül említhetem a magasépítési szolgálat újjászervezését, amely most, úgy tudom, éppen napirenden van. Az országos takarékossági bizottság hívta fel a kormány figyelmét arra, hogy a magasépítési szolgálat ma különböző minisztériumokban szétszórva nem képes elég takarékosan gondoskodni az igények kielégítéséről.

Mielőtt ezt a témát érinteném, legyen szabad pár szót szólanom a közmunkaügyekről általában.

Magyarországon 1867-ben volt egy közmunka- és közlekedésügyi minisztérium, és ha a külföldi államokat nézzük, a legtöbb államban ma is van közmunkaminisztérium. Mi ennek a magyarázata? Az, hogy a közmunkaügyek a maguk egészében egy olyan lezárt igazgatási egységet alkotnak, amelynél a jogszabályok alkalmazási módjai, végrehajtó közegei nagyrészben ugyanazon szabályok alá esnek; elkezdve a koncepciótól a közmunkának a végrehajtásáig minden részlet át meg voltak ezek, úgyhogy előállott az a helyzet, hogy jóformán minden minisztériumnak megvoltak a maga közmunkaügyei, ami egyúttal azzal járt, hogy a közmunkaügyek szabályozásának főilletékessége az idők folyamán elhomályosodott. Nekünk tulajdonképen közmunkaminisztériumunk e szerint ma alig van. A kereskedelemügyi minisztérium tartott meg még legtöbbet a közmunkaügyekből, főként a közutakat és vasutakat.

Most többek közt az a kérdés merül fel, hogy hova kell az egyesítendő magasépítési ügyeket beilleszteni. Erre nézve többféle kombinációt hallunk, mégpedig halljuk azt, hogy a közmunkák tanácsának teljes újjászervezése útján oda bekapcsolandó lenne; halljuk, hogy a pénzügyminisztériumhoz lenne bekapcsolandó, mert hiszen ezt a reformot a takarékosság szempontjából, tehát a pénzügyi előnyök elérése szempontjából tervezik, de legkevésbbé halljuk azt, hogy ezeket a kereskedelemügyi minisztériumban kellene egyesíteni, hogy a közmunka szolgálatának ez a széttagoltsága, amely az idők folyamán előállott és amely közmunkaügyeinek feltétlenül rovására volt, megszűnjék.

Tisztelettel vagyok bátor az igen t. kormány és elsősorban a miniszterelnök úr őexcellenciájának figyelmét felhívni arra, hogy a közmunkaügyek egységes koncepciója és irányítása szempontjából, ezeknek az ügyeknek a kereskedelemügyi minisztériumban volna helye már csak azért is, mert a külső végrehajtó szerv, az államépítészeti hivatalok e minisztérium alá tartoznak.

Mindezek a dolgok azt mutatják, hogy egyetemesebb képzettségű mérnökökre nagy szükségünk van és akkor, ha egy egyetemes képzettségű mérnöki kar kialakul és kellő számban lesznek azok, akik mint jogászok is megállják helyüket, akkor szerintem semmi akadálya nem lehet annak sem, hogy előttük az általános közigazgatás sorompói is megnyittassanak. Ennek különösen a városi igazgatásban óriási jelentősége van, hogy ott is a számos műszaki feladattal megterhelt városi életben, az ilyen ügyek koncepciója a mainál sokkal egyetemesebb és szakszerűbb felfogás alapján történhessék.

Sokan talán túlzásnak fogják minősíteni, ha én most beszédem befejezéseül azt vagyok bátor kijelenteni, hogy az igazgatás egyszerűsítésére a legelső és legfontosabb lépésnek tartom, hogy az arra képesített szakemberek a saját ügykörük igazgatására oda bocsáttassanak. Sokan talán azt gondolják, — amint ezt hallottam is bizonyos oldalról, — hogy ez vesszőparipája és fixa ideája a szakembereknek. Ha csak ez volna, ez nem tartana ki évtizedeken keresztül és nem erősödnék olyan meggyőződéssé, hogy az ő munkájuknak hatásfoka súlyosan szenved azáltal, hogy ők nem teljes mértékben intézhetik az ő munkájukat.

Hogy türelmükkel ne éljek tovább vissza, befejezem beszédemet, mégpedig kétirányú óhajtással. Az egyik óhajtás az, hogy a szakemberek maguk legyenek teljes tudatában annak, hogy annak a térfoglalásnak, amelyet ők ambicionálnak, annak előfeltétele az ő tudásuk kibővítése és ez alapon építsenek tovább; a másik pedig az igazgatást jelenleg ellátó jogász tisztviselőtársaimhoz intézett kérés vagy óhaj, hogy az igazgatásnak ezt az egészséges irányú kifejlődését ne akadályozzák és azzal a megértéssel fogadják, amely szükséges ahhoz, hogy ez az átmenet símán, fokozatosan, az egyes egyének jogainak sérelme nélkül és mégis a köz érdekében teljes mértékben megvalósulhasson. Óhajtom, hogy a miniszterelnök úr őexcellenciájának azt a nyilatkozatát, hogy ezek előtt a törekvések előtt nyitva áll az ő jóindulatának ajtaja, nemsokára annak az ajtónak a megnyilása is kövesse, amely ma még elzárja a szakemberek előtt a saját ügykörükben és a közigazgatásban való teljes érvényesülés útját.

A Műemlékek Országos Bizottságának egyévi működése. A trianoni békekötés következtében műemlékeink kétharmadát elvesztettük. Az ezeréves magyar kultúra alkotásai idegen kézre kerültek. Annak illusztrálására, hogy a műemlékek megmaradt egyharmada is a leglelkesebb munkát igényli, közöljük annak a jelentésnek kivonatát, melyet a *Műemlékek Országos Bizottsága* 1926. és 1927. évek május hónapja között kifejtett működéséről terjesztett a bizottság előadója elő.

A műemlékek helyreállítására vonatkozó feladatkörben:

A *budavári Szentháromság-szobor* helyreállítását és a *királyi esküemelvény* újjáépítését befejezte és azokat a székesfővárosnak a helyszínén tartott szemle keretében, 1927. évi [illegible]-én átadta. Ez alkalommal Kertész K. Róbert [illegible]s beszédében részletesen ismertette a munkálatot. A székesfőváros képviselője, dr. Lieber Endre [illegible]edig kilátásba helyezte a Szentháromság-szobor [illegible]nak folytatását. Eddig ugyanis a talapzat és pilgozatai vannak kijavítva, 3 szobor és 2 relief új. [illegible]ó munkák tervezője Pogány Móric építőművész [illegible]nűtörténeti vonatkozású kérdésekben Schoen Arneti író segédkezett.

A *budavári koronázó főtemplom* falfestményeinek helyreállításáról Schulek János biz. tag által készített memorandumot és javaslatot a székesfővárosnak megküldötte.

A közveszélyessége miatt bezárt *egri minorita-templom* helyreállítása ügyében Wälder Gyula műegyetemi tanár, biz. tagot kérte fel a vizsgálat megejtésére.

A *gyöngyöspatai* gótikus, háromhajós róm. kath. templom helyreállítására nézve dr. Lux Kálmán építész, biz. tag javaslatai alapján mondott véleményt.

A *nyírbátori minorita-templom* külsejének helyreállítását Sándy Gyula műegyet. tanár, biz. tag vizsgálta felül s a torony kiépítésére nézve nyilatkozott.

A *bánhidai Turul-emlék* helyreállításáról Láczay-Fritz Oszkár műszaki főigazgató, biz. tag által készített tervet jóváhagyta.

A *miskolc-avasi ref. templom* mellett álló harangtorony helyreállításának segélyezésére 10 millió K-t fordított.

Megbírálta a *soproni Sz. Mihály-templom* helyreállításának tervét és költségvetését.

A Budapest-Bajza-utcai ú. n. *Epreskerti kálvária* restaurálására 29 millió koronát hozott javaslatba.

Megbírálta a *budapesti helyőrségi templom* helyreállításának terveit.

A budapesti *Halászbástya* északi végén újraépítendő támfal vonalát megállapította.

A *veleméri r. kath. templom* tetőzetét Aquila János freskóinak védelmeül megjavíttatta és erre 9 millió K segélyt adott.

Az *ajaki ref. templom* helyreállításának módját megállapította.

Véleményt mondott a budapesti régi Sz. János-kórház előtt álló *Nep. Sz. János-szobor* helyreállítására nézve.

Az *egri török minaré* fenntartására nézve Kánya Nándor által tett ajánlatot megbírálta.

A *debreceni Sz. Anna-templom* helyreállítása ügyében Wälder Gyula műegyetemi tanár, biz. tag járt el a bizottság képviseletében.

A *berettyóújfalusi Sz.* Pál-prépostsági templomrom restaurálása ügyében véleményt mondott.

A budapesti *Nándor-laktanya* homlokzatának átalakítási tervét felülvizsgálta.

A *Sopron* határában levő *Angerkereszt* és *Leonhard-oszlop* kijavítására útmutatást nyujtott a városnak.

A *cserhátsurányi* r. kath. templom kibővítésének ügyében állást foglalt.

Az *őriszentpéteri* r. kath. templomot a helyreállítás elveinek megállapítása végett Schulek János építész, biz. taggal megvizsgáltatta és ez a vizsgálat értékes középkori részletek felfedezésével járt.

A következő helyreállítási ügyekben előzetes vizsgálatok alapján javaslatokat terjesztett a vallás- és közokt. miniszter elé, vagy pedig a műemléktulajdonosokat támogatta véleményével:

Abodi ref. templom (Láczay-Fritz Oszkár vizsgálta meg), *sopronbánfalvai* egykori pálos-templom, *apácatornai* r. kath. templom, *mátraszőllősi* r. kath. templom, a *zalahápi* templom freskója, a *magyaróvári* főtéri Nep. Sz. János-szobor, a budapesti *Vöröskereszt-kórház* két Feszty-féle falképe, a *rudabányai* ref. templom, a *nyárádszentimrei* ref. templom, a *győrnádorvárosi* kálvária, a *váli* és *rajkai* r. kath. templomok (utóbbit Láczay-Fritz Oszkár vizsgálta meg), a *sajószentpéteri* ref. templom (Sándy Gyula vizsgálta), az *óbudai Sz. Flórián-szobor*, a budapesti *Rudas-fürdő* kupolája, a *tállyai* r. kath. templom (Láczay-Fritz Oszkár javaslata alapján), a budapesti *Andrássy-út 88. sz.* ház sgrafittói, a *szegedi Sz. Demeter-templom* középkori tornya (kiküldött albizottság véleménye alapján) és a földben megmaradt alapfalai (Müller István vizsgálta), és végül a *pannonhalmi millenniumi emlék*.

A *visegrádi* várőr lakásának tetejét helyreállíttatta s a Salamon-torony omló falainak és megrongált lépcsőzetének sürgős helyreállítását elhatározta, Schulek János építész, biz. tag javaslatai alapján.

A helyreállításon kívül eső, egyéb a műemlékeket érintő, azok tudományos megvizsgálására, ismertetésére és védelmére vonatkozó feladatkörben a következő ügyekkel foglalkozott:

A *nyírmihálydi ref. templom* műemléki jellegére nézve latkozott a vallás- és közokt. miniszter felhívására.

Az *egri* műemléki fényképfelvételekre 18 millió koronát dított.

A *szombathelyi székesegyházban* Mayer Sándor, mer orosz szobrász szerint állítandó Jézus Sz. Szíve-szobor bizottsági szemle után állást foglalt.

A *visegrádi várbizottság* ülésein képviseltette magát és a várbizottság belügyminiszteri elismerésének útját előkészítette.

A *fertőrákosi mithraeum* megmentése érdekében megkereste Fetser Antal győri püspököt.

A *jászfelsőszentgyörgyi* és *karcagi* r. kath. templomok kifestési terveit jóváhagyta.

A budapesti *Kossuth-szobor* elhelyezése és az *Országház-tér* rendezése tárgyában felirattal fordult az illetékes hatósághoz.

A *szikszói* és *makói ref. templom* körüli kőfalak, a *vámosatyai* ref. templom fatornyának, a *tiszarádi* ref. templom és az *erdőtarcsai* Ybl-épitette kápolna lebontása ellen nyilatkozott.

A *nógrádi vár* közelében nyitott kőbánya megszüntetését követelte.

A *győri régi színház* empire-homlokzatának megóvását kérte.

A *balatonfüredi Kisfaludy-színház* maradványainak felkutatása és felhasználása ügyében Medgyaszay István építész, biz. tag véleménye alapján tett jelentést a vallás- és közokt. miniszteriumnak.

A *hortobágyi kőhid* műemlékké nyilvánítása érdekében eljárt és a keresk. miniszter nyilatkozatát eszközölte ki, mely szerint a hidat nem bontják le.

A *siklósi* leomlott várfal újraépítése, a *szigetvári* török mecsetből átalakított róm. kath. templom kupolarepedéseinek és szentélye kifestésének, az *alpári* földvár karbantartásának, az *egri* trinitárius templom palával való fedésének, a *székesfehérvári* szemináriumi templom világításának és felfedezett freskóinak, a *tiszabezdédi* ref. templom átalakításának, a *nyírbátori* ref. templom Báthory-féle intarziás padjainak a Magyar Nemzeti Múzeum részére való átengedése, a *csempeszkopácsi* róm. kath. templom műemléki jellegének és kibővítésének, egy magyar vonatkozású *tuniszi* szobor, a *tokaji* gör. kel. templom állapota, a *vámosatyai* várrom megmentése, a *szabadbattyáni* török kula-épület biztosítása, az *ipolydamasdi* Görgey-emléktábla visszahelyezése, a *borsodi* Szentlélek-páloskolostor-romok biztosítása, a *marosvásárhelyi* ref. templom műemléki jellege, a *budapesti* Szent Anna-templom villamos világítása, *Vay Ádám* kuruc tábornok síremlékének megmentése, a budapesti *Szent István-templom* pad. Szent Antal-szobrának elhelyezése, a *felsőnyárádi* kápolnarom megőrzése, az *apátfalvai* róm. kath. templom tatarozása, a *diósgyőri* várrom felkutatása, a *Szentgellérthegyi* romok megvizsgálása, a *szerencsi* ref. templomban levő Rákóczy Zsigmond-hamvak hatályosabb őrzése, a *balatoncsicsói* Szent Balázs-templom romjainak kiépítése, az *ónodi* várrom udvarán épitendő lakóház, a *tápéi* róm.kath. templom kibővítése, a budapesti *Ferenc József-híd* turulmadarához való feljuthatás meggátlása és több más apróbb ügyben véleményét nyilvánította s a műemlék-tulajdonosok figyelmét a műemlékek védelmére felhívta.

Pótharaszti pusztán egy árpádkori templom romjait megvizsgáltatta.

A székesfővárost megkereste, hogy a budai *Szent Lőrincről* nevezett *páloskolostor* alapjait ásassa ki.

A *Kir. Magyar Automobilklub* Túrakönyve számára az ország műemlékeinek jegyzékét dr. Szőnyi O. előadó által összeállíttatta.

A *pécsi* műemlékvédelmi városi szabályrendelet jóváhagyását javasolta.

Gál László francia nyelven megjelenő, árpádkori művészetünket ismertető művét segélyezte.

Pryde Hughes angol írónak a magyar műemlékeket ismertető műve számára fényképfelvételeket adott.

A *budai Szent Anna-templom* monografiájának megírásával Schoen Arnold művészeti írót megbízta és a templomot műszakilag felvétette.

A *budapesti műemlékekről* két sorozat levelezőlapot adott ki.

Az *Országos Magyar Emlékvédő Egyesület* megalakítását előkészítette, a tagok toborzását is megindította. Az egyesület megalakulását azonban kénytelen volt kedvezőbb viszonyok beálltáig elhalasztani.

(Eredeti közlés.) *Dr. Szőnyi Ottó.*

séges volna szén, kátrány és tüzelőgáz-kémiában jártas szakembereket bevonni a *tizenötös* bizottságba.

Lipovniczky Pál: Dr. Kárpáti és Magyari által hangsúlyozott nemzetgazdasági iparfejlesztési és nemzetvédelmi szempontokat magáévá teszi. Adatokat sorol fel külkereskedelmi mérlegünkre és ipari nyersanyagszükségletünkre vonatkozólag. Ezekből kitűnik, hogy ez a telep egyedül képes volna 100.000 £ tiszta haszon mellett 2%-os javulást előidézni külkereskedelmi mérlegünkben.

Györki József: Kárpátival a kátrány-motorszesz kérdésben, Gálócsyval az eszme felvetésének elsőbbségére vonatkozólag polemizál.

Braun Ernő: A gáztüzelésű kazánok hívének mondja magát, de felhívja a figyelmet arra, hogy a nagy hőmérségletű füstgázoknál nem annyira a regenerálási, mint inkább a rekuperálási elv fog ajánlkozni. Segéd-energia nyerésére Diesel-motorokat venne igénybe, amelyekhez az olajat maga a kátrányból nyert megfelelő termék szolgáltatná.

Szőcs Jenő indítványt tesz, hogy ezt a vitaanyagot, amelynek figyelembevétele eminens országos érdek, illetékes fórumok figyelmébe kell ajánlani. A kátrány-kinyerés és felhasználás problémáira pedig egy megfelelő szénkísérleti állomást kellene szervezni.

Dr. Wohl Gyula: Minden tapasztalata a generátorüzemeket igazolta, már akkor is, mikor még a generátorkátrányt feldolgozás nélkül a Dunába eresztették. Fölöslegesnek látja, hogy külföldön tanulmányozzuk a gáztermelő üzemeket, mikor már évtizedes tapasztalatok felett rendelkezünk saját viszonyaink között. Az óbudai gázgyár, a csepeli Weiss Manfréd-gyár, a Lipták-gyár, a salgótarjáni, ózdi, diósgyőri telepek üzemvezetői tanuságot tehetnek az ilyen üzemek gazdaságosságáról, abszolut üzembiztonságáról és könnyű kezelhetőségéről. Égőpalánál más tüzelési rendszer szóba sem jöhet.

Az elnök: Köszönetet mond a tartalmas, jól megfontolt hozzászólásokért, megállapítja, hogy egy hozzászóló sem vitatta a generátoros megoldás nagy fölényét. Vállalja, hogy a vita anyagát a kereskedelmi miniszter úr ő nagyméltóságának bemutatja.

A közgazdasági szakosztály elnökválasztása. A közgazdasági szakosztály február hó 3-án tartott ülésén elnökévé egyhangulag *dr. Varsányi Emil* kormányfőtanácsos, okl. gépészmérnök, műegyet. m. tanárt választotta meg.

Az elszakított Magyarország műemlékei. A Műemlékek Országos Bizottsága által az *Uránia*-színházban rendezett előadássorozat ötödik előadásaként *Láczay-Fritz Oszkár* építész, országgyűlési műszaki főigazgató, Erdély déli részeinek műemlékeit ismertette.

Rávilágított azon érdekes történelmi összefüggésre, mely II. Endre király leányának, a 4 éves kis Erzsébetnek a Thüringiai Wartburgba való kiküldéséből származó kapcsolatból, a német lovagrendnek a Barcaságba való letelepítéséhez vezetett. A német lovagrend, melyet ugyan II. Endre király már másfél évtized után függetlenségi törekvései miatt kénytelen volt az országból kiűzni, vetette meg a keleti végek benépesítésének alapját. Ők építették ott az első várakat. Templomok építésére a népet a messze földről jött ciszterciták szerzetesek tanították, akik a fogarasmegyei Kerecben alapították a ma romokban heverő, valamikor hatalmas apátságot. Brassó városának szép emlékei, különösen a nagyméretű, híres fekete templom, a nagyszebeni, segesvári, szászsebesi középkori emlékek ismertetését vetített képek nyomán, nagy érdeklődéssel hallgatta a nagy számban megjelent közönség. Igen érdekes részét képezte az előadásnak az erdélyi erődtemplomok és templomvárak bemutatása, melyek ma is élő tanui annak a sok viszontagságnak és harcnak, melyet a végek királyhű népei a külső ellenséggel évszázadokon keresztül vívtak. Szelindek vára, Törcsvára, Rozsnyó vára és a fogarasi vár ismertetett szép romjai mind vallják, hogy bár sok véres harc árán, mégis mindenkor a honé maradt e föld.

Az amerikai útépítők szövetségének ezerdolláros pályázata. 1927-ben januártól október végéig több mint 22.000 (huszonkettőezer) ember vesztette életét az amerikai utcákon és közutakon bekövetkezett balesetek folytán. Az útépítők szövetsége (American Road Builders Association, 37 West 39 Street, *New York* City) szívesen fogad minden javaslatot és szabályozási tervezetet a balesetek elhárítására. A kitűzött pályadíjak összege 1000 (egyezer) dollár. A részletesebb pályázati feltételeket legközelebb közölni fogjuk. *Gáti Béla.*

Felhívás. A *Balatoni Szövetség* feladatául tűzte ki a balatonmenti építkezések helyesebb irányú fejlesztését és számos felkérésre megfelelő tervet és tervezőt szándékozik ajánlani.

Ebből a kettős célból a *Balatoni Szövetség műszaki bizottsága* felhívja a magyar építészeket, hogy nyaralóterveiket folyó évi március hó 20-ig a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet* székházába, Budapest, IV, Reáltanoda-utca 13, beküldeni szíveskedjenek.

A nyaraló különböző terjedelmű lehet: 2—3—4 földszinti szobával, esetleg 1—2 padlásszobával, körülbelül 45 fok hajlású tetőzet alatt, konyha, cselédszoba, kamara, előtér, ürszék, pince- és padláslépcsővel, végül egy délutáni árnyékos, pormentes tornáccal, lehetőleg a Balaton felé. A 200—400 öles kertben leendő elhelyezést, az égtájat és a Balaton irányát (somogyi vagy zalai partét) jelezni kell. A földszinti padló legalább 0·60 *m*, a szobák belső magassága legalább 2·80 *m*. Az eresz köröskörül legalább félméter széles. Tűzfal, manzardtető, toronysisak, kupola, várrom, attika, csempe, vakolatpárkány, vagy gipszdíszítés nem tervezhető. Nem kívánatosak oly külföldi másolatok sem, melyek a magyar éghajlathoz, viszonyainkhoz és a magyar kedélyvilághoz nem illenek. Fentiek helyett inkább az ősi Balatonvidék somogy-, zala- és veszprémmegyei magyaros kedélyű, józan és takarékos építőművészete követendő, a mai szerkezetekre és igényekre átalakítva. A jó tömeghatást derűsebbé hangolhatják a nyílások falhatása, esetleg a kő, a vakolat és a fa anyagából és megmunkálásából adódó természetes formák, a befuttatott felületek zöldje között előnyösen érvényesülve.

A fenti elveknek megfelelő tervből a közönség tájékoztatására legalkalmasabb a távlati kép, legfeljebb 40×50 *cm* nagyságú kemény papiroson, egyszerű kezeléssel; sarkában kis kétszázas mértékü alaprajzzal jelezve a szobák számát a beépített köbtartalmat és a tervező teljes címét.

A beérkezett terveket a célszerű és lakályos beosztás, a takarékos és tartós szerkezetek és a magyaros ízlés szempontjából kiválogatja a bírálóbizottság, melynek tagjai az alulírott elnöklésével a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet*, a *Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége*, a *Budapesti Mérnöki Kamara* és a kiíró *Balatoni Szövetség* egy-egy tagja.

A kiválasztott terveket a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet* székházában, azután a *Nemzeti Szalon* művészegyesület Erzsébet-téri műcsarnokában a balatoni kiállítás keretében és végül a *Balatoni Szövetség* üdülőházában Balatonfüreden az egész nyáron át kiállítják. A beküldés a szerzői jogot nem érinti, az elfogadott tervek azonban csak a kiállítások bezártával vehetők át.

A kiállítás alkalmával az érdeklődő építtetők írásbeli felkeresére a *Balatoni Szövetség* tervezőt ajánl.

Az egyöntetű felvilágosítás és ajánlás érdekében bemutatás céljára kívánatos, hogy a fenti távlati képen és alaprajzon kívül az összes helyiségeket feltüntető alaprajzok egy metszet és egy-két homlokzat is beküldessék, kétszázas vagy százas mértékben, egyszerű kezeléssel, 21×34 *cm* alakra összehajtva, egy áttekinthető köbtartalom és hozzávető költségszámítással, esetleg rövid tervleírással.

Az ajánlás érdekében kívánatos oly építtető levelének beküldése is, aki az utóbbi években egy hasonló épület megépítését és végleges leszámolását megelégedéssel elismeri. A fiatalabb kartársaknál elismert tervező építész levele igazolhatja, hogy a műtermében kifejtett gyakorlata alapján a kiállító kartársát teljesen alkalmasnak tartja a nyaraló részletes megtervezésére és ellenőrzésére.

Budapest, 1928 február hó 20.

Medgyaszay István s. k.,
műegyetemi m. tanár, mint a
Balatoni Szövetség műszaki
bizottságának elnöke.

A szaksajtó ünnepe. *Rákosi* Jenő és *Katona* Béla tiszteletére 1928. évi február 14-én esti 8 órakor jól sikerült 100 terítékes ünnepi lakomát rendezett a Magyar Szaklapok Országos Egyesülete, mely alkalommal az ünnepelteknek a tiszteletbeli tagságukról szóló, *Kovács* Erzsébet tanár, jeles grafikánk készítette díszokleveleket átnyujtották.

A lakomán, a tagokon kívül, számos előkelő vendég vett részt. A megjelenteket az egyesület elnöke, dr. Gaál Endre v. államtitkár, országgyűlési képviselő üdvözölte, míg az ünnepi beszédet az egyesület ügyvezető elnöke, dr. Radványi László tartotta meg.

Rákosi Jenő derűs reminiszcenciákkal átszőtt beszédben köszönte meg az üdvözlést és a Magyar Szaklapok Országos Egyesületének további felvirágozására és az egyesület vezetőségére emelte poharát.

Katona Béla felszólalásában hálásan megköszönve a kitüntetést és megtiszteltetést, amelyben az egyesület részesítette. Poharát a nemzet boldogulására ürítette. Az üdvözlések hosszú sorának kimerítése után a társaság a késő esti órákig maradt együtt a legjobb hangulatban.

Új tagjaink. Fölvette a választmány 1928. évi február hó 17-én tartott 673. (rendes) ülésén. Rendes tagok: *Enyedy* István, *Henrich* Jenő, *Kohler* Frigyes *Mazalán* Pál.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 88. üléséből. A választmány 1928 február 24-én tartott ülésében tudomásul vette, hogy a folyó évi rendes közgyűlés a mérnöki díjszabásra és a mérnöki munkafenntartásra vonatkozó rendeletek előkészítésének elhúzódására való tekintettel nem lesz az ügyrendszerű időben, az év első negyedében megtartható. Tudomásul vette továbbá, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a Kamarát felterjesztésére arról értesítette, hogy pártolja a soproni m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolának a Kamara által is támogatott azon kérelmét, hogy a főiskola a doktoravatás és a magántanári képesítés jogával felruháztassék.

A választmány elhatározta, hogy a prágai mérnöki kamara elnöksége által Prága székhellyel összehívott mérnöki kamarai kongresszuson Kamaránk nem vesz részt, mert a Mérnöki Rendtartás alapján alkotandó jogszabályok legfontosabbjai még előkészítés alatt állván, intézményünk még befejezetlen.

A bánya-, kohó- és erdőmérnöki egyesületek megkeresésére a választmány megállapította, hogy a mérnöki rendtartás rendelkezései az e szakbeli mérnököknek az állami földmérési szolgálatban való alkalmaztatási lehetőségét nem akadályozzák.

A választmány kimondta, hogy a Kamara tagjait a reájuk kivetett tagsági díjak alapján megállapítandó csoportokba összeiratja, azonban egyelőre csak azokat a tagokat kell névszerint kimutatni, akik évi 100 Pengő, illetőleg ennél nagyobb összegű tagdíjat fizetnek.

A választmány a fentieken kívül önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele jogerőre emelkedett. Új tagok tehát

a) a törvényes határidő alatt beadott fellebbezés visszavonása folytán:

1927. évi szeptember hó 9-től:

Bruckner Ödön építészmérnök, Debrecen, Ferenc József-út 26—28.

b) felvételük ellen a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be:

1928. évi február hó 27-től:

Benjamin Károly építészmérnök, Budapest, Andrássy-út 9. — *Berender* Ferenc bányamérnök, Mór. — *Billing* Márton erdőmérnök, Győr, Verseny-u. — Dr. *Boda* Antal bányamérnök, Sopron, Domonkos-u. 11. — *Cseke* Lajos erdőmérnök, Sopron, Erzsébet-u. 5. — Dr. *Dénes* Aladár bányamérnök, Budapest, Vilmos császár-út 7. — *Engel* Miklós vegyészmérnök, Budapest, Népszínház-u. 17. — *Hajdú* Marcell gépészmérnök, Budapest, Aréna-út 68. — *Hirschner* József bányamérnök, Rózsaszentmárton, bányatelep. — *Hock* István építészmérnök, Budapest, Veronika-u. 4. — *Holba* Miklós erdőmérnök, Sopron, Szentgyörgy-u. 22. — *Kovács* István bányamérnök, Budapest, Király-u. 100. — *Lévai* János gépészmérnök, Budapest, Remete-u. 30. — *Molnár* Antal erdőmérnök, Makkoshotyka. — *Nagy* Pál Sándor gépészmérnök, Budapest, Rákóczi-út 70. — *Polgár* László mérnök, Diósgyőr, Ferenc-u. 3. Vasgyár. — *Rózsa* András gépészmérnök, Budapest, Baross-u. 120. — *Sallai* József erdőmérnök, Nagybátony. — *Schattner* Jenő László gépészmérnök, Dorog, Iskola-u. 302. — *Schudich* Nándor erdőmérnök, Füzér. — *Szabó* Géza erdőmérnök, Miskolc, erdőigazgatóság. — *Bogdány* Lajos gépészmérnök, Békés, Szántó Albert-u. 20. — *Trebbin* Ágoston gépészmérnök, Pécs, Pannonia-sörgyár.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1928. évi február hó 24-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Erdős Vilmos József, sz. 1887, okl. gépészmérnök, Budapest, II, Lövőház-u. 26. — *Hardy* Sándor, sz. 1890, okl. gépészmérnök, Budapest, I, Csaba-u. 6. — *Heverdle* Károly, sz. 1895, okl. mérnök, Budapest, VIII, Baross-u. 74. — *Lichtmann* Győző, sz. 1882, okl. gépészmérnök, Budapest, VIII, Aggteleki-u. 8. — *rozsnyói Markó* Elek, sz. 1887, okl. gépészmérnök, Budapest, V, Kossuth Lajos-tér 1—3. — *Rumpold* Károly, sz. 1898, okl. mérnök, Budapest, I, Verpeléti-út 15. — *Terstyánszky* Gábor, sz. 1891, okl. gépészmérnök, Kiszombor, Szegedi-u. 2.

A felvételről szóló értesítés 1928. évi február hó 25-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1928. évi március hó 26-án déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara választmánya saját kérelmükre, illetőleg önkéntes kilépésük folytán *Csink* János gépészmérnök, újdombóvári lakos, kamarai tag törlését 1927. évi december hó 9-i, *Kovács* Károly építészmérnök, budapesti lakos, kamarai tag törlését 1928. évi január hó 13-i és *Vértes* Róbert gépészmérnök, szombathelyi lakos, kamarai tag törlését 1927. évi december hó 9-i hatállyal elrendelte.

Helyreigazítás. A Közlöny multévi 47—48. száma 304. oldalának jobb hasábján a „Hirdetés tagfelvételről" rovatban Neumann Ferenc, sz. 1898, hon. okl. gépészmérnök, Budapest, IV, Múzeum-körút 27. helyett, illetve a Közlöny ezévi 1—2. számának 12. oldalán „A Kamara új tagjai" rovatban Neumann Ferenc gépészmérnök, Budapest, Múzeum-körút 27. helyett mindkét helyen Neuman Ferenc ... stb. olvasandó.

A Közlöny ezévi 1—2. számának 12. oldalán „A Kamara új tagjai" rovatban Zaharia Miklós mérnök, Soroksár, Ferenc József-tér 1. helyett Zaharie (Zaharia) Miklós mérnök, Soroksár, Ferenc József-tér 1. olvasandó.

Jogerőssé vált fegyelmi határozat.

1726/14/1926. A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségének panasza folytán N. N. mérnök, kamarai tag ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben a fegyelmi bíróság 1927. évi december hó 10-én hozott vádhatározatából kifolyólag a Budapesti Mérnöki Kamara üléstermében az alulírott napon megtartott nyilvános szóbeli tárgyalás alapján a következőképen

határozott:

A Fegyelmi Bíróság N. N. mérnök kamarai tagot a Mérnöki Rendtartásról szóló 1923: XVII. t.-c. 37. §-a első bekezdése 1. pontjába, valamint a 37. § második bekezdésének *c)* pontjába ütköző egyrendbeli fegyelmi vétségben vétkesnek mondja ki s a 38. § 1. pontja értelmében feddéssel bünteti, egyben elrendeli, hogy jelen határozat, annak jogerőre emelkedése után X város tanácsával közöltessék.

Jelen határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt, a fegyelmi bíróságnál benyujtandó írásbeli fellebbezéssel lehet élni a Mérnöki Tanácshoz.

Indokok:

Panaszlott N. N. mérnök a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségétől 1924. évi június hó 21-én megbízást kapott parcellázási munkáknak 1924. évi szeptember hó 15-ig való lebonyolítására.

Panaszlott ennek a megbízásnak többszöri felszólítás ellenére egyáltalában nem tett eleget, úgy, hogy a megbízó kénytelen volt tőle az iratokat visszavenni és a munkálatok elvégzésével 1926. évi december hó 1-én más mérnököt megbízni.

Tekintve, hogy a parcellázandó terület csupán 250 holdnyi volt, amelyre vonatkozólag a megbízó részéről kapott munkálatok a kitűzött határidőn belül könnyen elvégezhetők lettek volna, a fegyelmi bíróság a Mérnöki Rendtartás 37. §-ának második bekezdés *c)* pontjába foglalt fegyelmi vétség tényálladékának fennforgását megállapította.

Panaszlottnak az a védekezése, hogy a munkálatokat irodájában kiütött tűz miatt nem végezhette el, figyelembe vehető nem volt, mert panaszlott saját állítása szerint a tűz 1926. évi június havában történt, tehát csaknem 2 évvel később a kikötött befejezési határidőnél, amely határidő előtt pedig a fentebbi megállapítás szerint a munkálatok könnyen elvégezhetők lettek volna. Ugyanezért a tűzeset tényköréből bizonyításától el kellett tekinteni.

Panaszlottnak az a kérelme, hogy a fegyelmi bíróság határozata, annak jogerőssé válása után, hivatali fegyelmi hatóságával ne közöltessék, mint kimondott törvényes rendelkezésbe ütköző, teljesíthető nem volt.

Panaszlottat feddéssel kellett büntetni, mert a fegyelmi bíróság tekintetbe vette, hogy a panaszlott még büntetve nem volt s ezért ezt tartotta a fegyelmi vétség mérvével arányban állónak.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bíróságának 1928. évi január hó 21-én tartott üléséből.

Rauch Árpád s. k. fegyelmi bíró, előadó. *Schilling Zoltán* s. k. a Fegyelmi Bíróság h. elnöke.

A fenti határozat ellen a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be, az 1928. évi február hó 21-én jogerőre emelkedett.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: József 382—85.

Művészi díj: Tóth László féle családi sírboltpályázat (Láczay) Fritz Oszkár

Művészet V. évf. 1906. 280. l.

Láczay-Fritz Oszkár, építész

Művészet, II., 1903. 335.

Kitüntetések.

Láczay - F r i t z Oszkár
építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
206-211.
"Az Erzsébet emlékmü"

Lázár-Fritz Oszkár építész

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
237.
"Aradi második kat.templom pályázata"

nykórház és a hozzá-
itelének biztositása
sa március 16 án
tettek: Wagner
ssó) 6%, Kovács
etéssel, Stenner
idt Gyula (Brassó)
Brassó) 3·6%, ifj.
ó) 7·1% árengedés-
ó) az asztalos, üve-
·% engedménynyel,
zetéssel
át f
pa
kála
épit
tar
s p
B
és
St
(Lő
pap
meg
ikáit
96
érk
ko
yzői
árlej
ő is
.685
itot t
os (I

Pázmánd. [Fejér m.] (Községhá
jegyzői lakás épitése.) Pázmán
ség előljárósága március 24-én s
körü árlejtést tartott a községház és
lakás épitésére, melyen a következők pály
Álovits és Botos (Székesfehérvár
Szabó Ferenc (Székesfehérvár) 2·5%,
lusek György (Dunaföldvár) 11% á
déssel.

Az épitkezés kivitelére Geblusek G
kapott megbizást.

Soroksár. (Gyepmesteri lakás

a
59
teri
e
061
és
V
rto
k l
mu
nla
ács
zte
k
esi
ár
lall
0·
ne
o

MMEHEVK
1934. febr. 1.

2

ánacsa március 31-én árlejtést tartott
svölgy-utca folytatásának, a Verőszala-
, az Árnyékszala-ut folytatásának, a Rác-
utcának, a Kisasszony-utca folytatásának,
nint a Bethlen- és Petőfi-utcáknak maka-
zerü burkolattal leendő kiépitésére. Egye-
Reiner Soma egri vállalkozó tett ajánlatot 49.991 kor. 65 fillérrel, melyet döntés
tt a városi közgyülés elé terjesztenek.

grább. (Magasépitkezések Tolnanedi forgalmi kitérőn.) A máv. ibi üzletvezetősége március 30-án árlejtartott Tolnanémedi forgalmi kitérőn létedő magasépitmények előállitására. Ajánlatot : Képes Lajos (Budapest) 72.700 korona, midt és Sonnenberg (Zágráb) 90.070 na, Kallós és Koch (Budapest) 97.040 nából 15%. engedménynyel, Löwy Mór a (Simontornya) 88.130 koronával.
ajánlatok felett az igazgatóság fog dönteni.

grább. (Magasépitkezések Gomirjeomáson.) A máv. zágrábi üzletvezetőa Gomirjén létesitendő magasépitmények litására március 20-án versenytárgyatartott. Ajánlatot tettek: Greiner és ronigg (Zágráb) 41087·77 kor., Reisz ert (Károlyváros) 41391·25 k., Schmidt onnenberg (Zágráb) 39114 k.-val.
z ajánlatok döntés alatt állanak.

ziszek. (Fasárhajó épitész.) A sziszeki kir. folyammérnöki hivatalban március n árlejtést tartottak 3 drb. fasárhajó épi-

Nagytarcsa. [Pe
szerelések sz
ség előljárósága eg
hozzávaló kettős
tüzilétra szállitásá
fecskendő átalakit
tést tartott. Ajánlat
(Budapest) 1718 k
szivattyu és
Sternberg és
kor. 50 fill., Sel
(Sopron) 2019 kor
Sternberg
ajánlatát fogadták

Szeged. (Világ
Szeged város taná
tést tartott világité
alapján a szállitás
cég nyerte el két

Cegléd. (Kórh
litása.) A cegl
rendezéséhez szül
polgármesteri hiva
tott árlejtésen Fr
budapesti cég nye

Mohol. [Bács-Bo
cikkek szállit
járósága a közsé
szolgák 3 évi időt
szállitására (2683·
árlejtést tartott. A

ORENSTEIN és KOP

Iroda:
VI., Andrássy-ut 102. sz.

Csatlakozó

Láczay Fritz
Oszkár

MMÉEEÉvk
1934.145.l.

Budapest
Szondy-u.98a.

VIII. Herna

TÉGLAGYÁRTÓ GÉPEK

es teljes

keramiai berendezések

u. m. kör-, gáz- és csatornakemencék építése.

A 8.
TELEFON.
KÉSZÍT: épület-homlokzat, stucco-menyezet, kő- és muko, valamint **iparművészeti munkákat** minden stylnemben.

T, Hat. eng. villamos, gáz- és vizvezeték szerelő és
SZ. karbantartó vállalat.
Mérnöki iroda.

A GYŐRI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁRTÓL.

Hirdetmény.

A **Győri első takarékpénztár** székházának felépitése alkalmából lefolyt tervpályázat tárgyában a Magyar Mérnök és Épitész-Egylet által kiküldött biráló bizottság tagjai: **Baumhorn** Lipót, **Hory** István és **Novák** Imre budapesti épitészek döntöttek. A jeligés levelek felbontása után a dijat nyert müvek szerzői és jeligéi a következők:

1. dijat nyerte **Román** Miklós és Ernő „**Üzletház**“ jeligéjü terve.
2. dijat nyerte **Hübner** Jenő és **Mészner** Sebestyén „**Bankkérdés**“ jeligéjü terve.
3. dijat nyerte **Sebestyén** Artur „**Saroktoronynyal**“ jeligéjü terve.

Ezeken kivül a következő sorrendben részesültek a tervek megvételben és ajánltattak a takarékpénztár igazgatóságának figyelmébe.

1. Győr I. jeligés terv.
2. Külön banklépcső jeligés terv.
3. Labor jeligés terv.
4. Rába jeligés A és B terv.
5. Dárius 32. sz.

A juri az első dijat szótöbbséggel, a többit egyhangulag adta meg.

A tervek április 1-től—7-ig lesznek kiállitva a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület helyiségeiben, (Budapest, IV., Reáltanoda-utca 13.) ezen idő után a nem dijazott tervek ugyanott kellő igazolvány vagy más igazolvány ellenében átvehetők.

Láczay

építész MDK

kőkonzerválás mészhabarccsal,
de az Országházán a parafinos szert alkalmazta.

/F

Gerő:ÉpMüe 199.o.

Láczay Fritz Oszkár, épitész

résztvett a pályázaton.

Havey: Tanulmánytervek. A Néprajzi Muzeum pályatervei.
Vállalkozók Lapja .1923.okt.17.

MDK

Láczai Fritz Oszkár műépítész

(A Magyarország megszállt területén levő városok műemlékeit ismertető elő adássorozat keretében Erdély déli részeinek műemlékeit ismertette.)

– Ts.: Magyarország megszállt területén levő városok műemlékei.

Városi Szemle, Bp. 1928. 340. l.

M.D.K.

Láczay Fritz Oszkár, épitész

a Kiállitási bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

M.D.K.

Láczay Fritz Oszkár, épitész

a II.sz. kongreszusi téma /Épitészi kamarák és épitészi érdektársulások/ albizottságának főelőadója

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp. 1931. 19.old.

M.D.K.

Láczay-Fritz Oszkár, építész
(az Országház Műszaki igazgatója)

irodájával együtt résztvett a

Kongresszus Végrehajtóbizottságának munkájában

XII.Congrès International des Architectes Buda-

pest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 17.old.

MDK

Láczay-Fritz Oszkár épitész

MMÉE Közl. 1928. III.4. 9-10.sz. 71.o.

Az elszakitott Magyarország müemlékei.

MDK

Láczay-Fritz Oszkár építész

MM és ÉE. 1929. jun. 23. 198. l.

MDK

Láczay-Fritz Oszkár

A M. Képzm. Egy. kiosztotta dijait. Pesti Napló
1935. jun. 22. 9.l.

MDK

Láczay Fritz Oszkár építész

MIM 1928. dec. 1. 177. l. MMÉE enkétje...

MDK

Láczay-Fritz Oszkár építész

Egyleti közlemények. MMÉEKözl. 1929. IV.14. 1o3 l.

Láczay Fritz Oszkár

építész MDK

a brassói városháza tornya
az Országháza helyreállitója.
Megkezdte a brassói Fekete-templom
helyreállitását.

Gerő: ÉpMüe 54.o.

M.D.K.

Láczay Fritz Oszkár, építész

mint a II. kongresszusi téma (Építészeti, Kamarák, és építészi érdektársulások) – főelőadója ismerteti a témát s a beérkezett referátumokat s végül az elhangzott hozzászolások után összefoglalja az ülés határozati javaslatait, melyeket az egyes kormányoknak és a Népszövetségnek fognak megküldeni. (1. Az építészi cím védelme. 2. Oklevelés építészek és mérnökök nyilvántartása, kamarákba tömörítése – azzal még nem volna meg. 3. A tervező és elfenőrző építészek munkaköréner pontos külön választása a kivitelezéstől.

131-149

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 131-149.old.

MDK

Láczay Fritz Oszkár építész

Müépitési szakoszt.ok müködése 1927... MMÉEKözl
1927.X.23. 267 l.

Lázray Fritz Ordrár

l.

Magy. Műemlékei

III. 300 l.

Láczay Fritz Oskár

l.

Magy. Mücsulérei

IV. k. 255. l

256 l.

Láczay /Fritz/ Oszkár

építész MDK

Mátraverebélyi r.k. templom tervei szerint épült ú
jjá az 1928-as tüzvész után.

272.o.

Genthon:Nógrád.1954.

Vitéz Láczay Fritz Oszkár

Előadást tartott az építészkongrasszuson

N.936.IX.1e.

Láczay Fritz Ornár

Schulek Frigyes tanár.
regéde

l.

Magy. Müemlékei.
III. 268. l.

Át. Képt 113.

Vértjé felett az

ltan)

all. Jobbkezét csipőjére támasztotta,
aranygyapjas-rend jelvényét piros szala-
arókájának göndör fürtjei vállaira omla-
zöld, arcza és bajusza leberetvált. ~~Vért-~~
lra vetett hermelines palástja piros, övje
n jobbról fák diszlenek. Az égbolt felhős.
~~e ez:~~ »Nicolaus Comes Pálffi ab Erdöd Aurei
Palatinus natus 1. May 1657. denatus 20

cm. —

ó adatok.
n. 1868: T. 11. — 1870: T. 18. — 1871: T. 18.
878: VIII. 10. — 1880: VIII. 10. — 1881: VIII. 10.

n. 1884: III. 40. — 1894: V. 188.

Lácray Fritz O.

épitéz

l. Magy. Müemlékei

III. 279. l. 280. l.

288. l. 289. l.

51. Ismeretlen festő
A XVIII. századból.

51. Nádasdy Ferencz gróf.

van ábrázolva
Mellig, jobbra ~~néz~~ fordul, arcié
jusza ősz, szeme barna és arcza lebe

Vászon, méretei 20 : 17 cm.
~~A Nemz. Muz. képtárából.~~
Át. Képt 46. — A Jankovi

562
(TK)

Kifüggesztésére vonatkozó a
A Nemzeti Muzeumban. 1868: I
48. - 1876: VIII. 76. - 1878: VIII. 38. -
365. -

A Tört. Képcsarnokban. 1884

904: V. 2

Láczay Olga

mil. Sátoralja Ujhely

1875 Ref

1893/94 I. rüöi osztály

1893/94 II " "

1895/96 " "

Kultsár- Könyvtár · V. 179

Láczai Olga

szül. Sátoraljaújhely 1875

1896/97. Vendégtan

Marx V. 233.

Láczay Olga

1893/94 - 1896/97 á
1893/94 - 1896/97 Deák Ébner
isk.

Ferkèpzomfoiskèvk

107. l.

E. Láczay-Kirchner [?], grafikus

Rajz.

Repr

Andrew Feldmar: Amerikai idill

14

XVII/IX.

CSALÁD és ISKOLA 1 ... 1966. szeptember

MDK

Láczay Oszkár,vitéz, ny.országgyülési főigazgató

"Az épületek jókarbantartása" c. tárgykör magántanára.

Józsefnádor tájékozt. 1942/43. 14.1.

Lăczay Tivadar

könyvkötő

l.

Budakönyvkötők

13-l-

A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA

Egyetemi és Múzeum
00266 | 19

...../190 sz.

A

M ű e m l é k

Laczházi Gyula

1886-ban a tatai farekas-ék tagja.

Kösmendi Géza: A tatai farekasság története. Komárom, 1964.
11.o.

Laczhegyi Tibor

festő

Kispest

Rózsa u. 111.

MKSz 1947

Laczi István I.c.

Ferkèpzomfoiskèvk
1933-34. 43. l.

ILLUSZTRÁCIÓK

Laczi István III é

fest. nar

Ferk pzomfoisk vk

1935-36. Fi. l.

A Műemlékek Orsz. Bizottsága által „Jellyzetes műemlékek Magyarországon" címen rendezett harmadik előadássorozattal kapcsolatban felmerült és még kifizetésre váró költségek ügyében a köretkezőkben van szerencsém még tisztelettel előterjesztést tenni, kérve az összegek engedélyezését illetve kiutalását.

A terem bérlete, ballértve a fűtést, világítást, vetítőgép használatát és a személyzet díjazását, ~~500.000 K~~ előadásonként 500.000 K, a kilenc előadássa tehát 4.500.000 K-t tesz ki. Ennek az összegnek

Laczi János

ötvös.

1663. Kassa.

A Kassai Eötvös Czehnek Regestrorna.

Ballagi Aladar: Kecskemeti W. P. ötvöskönyvei. Bpest. 1884. 46 l.

Dömsödi képek Szalkszentmártonban

Laczi Pál akvarelljei

Laczi Pál Dömsödön volt rajztanár, később igazgató, de mindvégig rajzolt, festett. Elsősorban dömsödi tájakat az évszakok tél, tavasz, nyár, ősz köntösében korrekt valósághűséggel. Bár olajképeket is fest, az akvarell könnyedségében otthonosan fogalmaz. A látvány számára forrás és kincs legyen az a félbevágott citrom, csésze, pohár – együtt a kép. Műveinek alapja a rajz, a megfontolt szerkesztés, ebben a keretben véglegesíti élményeit. Ezek egyszerű dolgok és jelenségek, folyópart, nádas, kikötött csónak, a víz lágy ringása, fák testőrsége, bokrok körében megbújó házak. A természet és az emberi világ. Egyszerű dolgok? Van ennél nagyobb a Földön? A festő nem tud ennél magasztosabbat fölmutatni. Azt hiszem, nem is lehet. A nagy víz maga a megnyugvás, a béke. A valóságban és Laczi Pál művészetében is. Kiállítása március 31-ig látható a szalkszentmártoni művelődési házban.

Csendélet

Új Pest megyei Hírlap
1998. 03. 25.

döntőjébe, sőt az utóbbi két évben az első és a második helyet is ők hozták el. Idén már hárman jutottak a döntőbe, csakúgy mint biológiából, de minden évben vannak más tárgyakból is szépen szereplők, például nyelvekből, matematikából, történelemből és művészettörténetből. Nem ritkaság, hogy egy tanuló több versenyen indul, más és más típusú mérési versenyeken. Kiemelkedően magas még fiú kosárlabdacsapatunk teljesítménye, mely *Zátrok* tanár úr vezetésével tavaly az országos döntőben a nyolcadik helyet szerezte meg. Nagyvonalakban tehát ennyit legjobbjainkról, de természetesen még rengeteg szép eredményt elért tanulónk van. Természetesen csak oktató jellegű filmek találhatóak „házi videotékánkban".

– *Mik az iskola tervei a közeljövőben?*

– Gimnáziumunk tantermeinek harmada, sajnos, csak szükségterem, melyek az előírt szabványoknak és a céloknak nem felelnek meg. Némely helyiségben a természetes megvilágítás hiá-

Megrázó előadás a csecsemőgyilkosságokról

Debütált a Csepp Színpad

Az idén húszéves Csepp Színpad tizenkilenc évig Pilisen működött, utóda mintegy fél éve Monoron, a művelődési házban folytatja munkáját. A társulat március 20-án mutatkozott be először a monori közönség előtt.

Az első darab, melyet rendezője „absztrakt színtársulat" nevezett, a színtársulat tagjai az anyák csecsemőgyilkossága. A cél az emberek közönyösségből való felrázása volt.

Ezzel a színdarabbal indultak a március 22-ei, Budaörsön megrendezett Országos Diák Színjátszó Fesztivál regionális selejtezőjén. A továbbjutásról április végén születik döntés.

A Csepp Színpad tagjai: K

Lacri Pál

Résztvesz a monori jub-i kalli
tóson

d.g. Pál-Pest megyei [illegible]
[illegible] Monoron
Pest megyei [illegible] 1970. nár. 16.

Lacsi Pál

rajztanári-festői munkássága közismert. A kiállításon nem vett részt.

Losonczi Miklós: Pest-Megyei Pedagógusok Dabasi kiállítása

Rajztanítás 1972/4 32 old.

Laczkó András, művészeti író

Az „Ecset és toll" c. könyvet Laczkó András írta, melyben Rippl-Rónai József és az irodalom kapcsolatáról tár fel számos dokumentumot, emléket. A kötet az Akadémia Könyvkiadó gondozásában jelent meg. — 1974-ben Laczkó András írt egy értekezést Takács Gyulából, aki korábban a Somogy megyei Múzeumok igazgatója volt és ez a Múzeum Rippl-Rónai nevét viseli. Nagyon sok mindent kellett megnéznie a művészről, amikor Takács Gyulából készült. Aztán még mélyebbre nézve kiderült, hogy Rippl-Rónait első mestereként tisztelte Takács Gyula.

Társalgó

1984. VI. 5. Petőfi 8.35 (Braikoff).

LACZKÓ Ambrus épitészet tanár

a szenci Collegium Oeconomicum tanára 1775/1776
majd Tatán

HEGYI Ferenc: Uj adatok a tatai piarista kollégium XVIII. századi történetéhez. = Piaristák Magyarországon 1642-1992. Bp., 1992 121, 129.

mdk

Laczkó Dezső

szerint a konfoglalás előtti Veszprém keresztény emlékét őrzi a Szentbenedek kegy neve. A 9 sz feritő salzburgi bencések nevezték igyel.

Gutteil Jenő: Veszprém Szt Imre Varósa

1930. 34 l

(7. bekezdés)

Lavzkó Béla, statikus

Új házak a pécsi történeti Belvárosban. Lakodalmas ház, Pécs, Hunyadi út 2.
Építész: Dévényi Sándor.

Statikus: Lavzkó Béla és Sebestyén Gyula.

Magyar Építőművészet, 1987. 2., 32-old.

Lacza István

1937/38. IV. éves
fest. szakos
rendes hallg.
I-II. félév

Ferképzőművészeti Főiskola
1937/39 157. l.

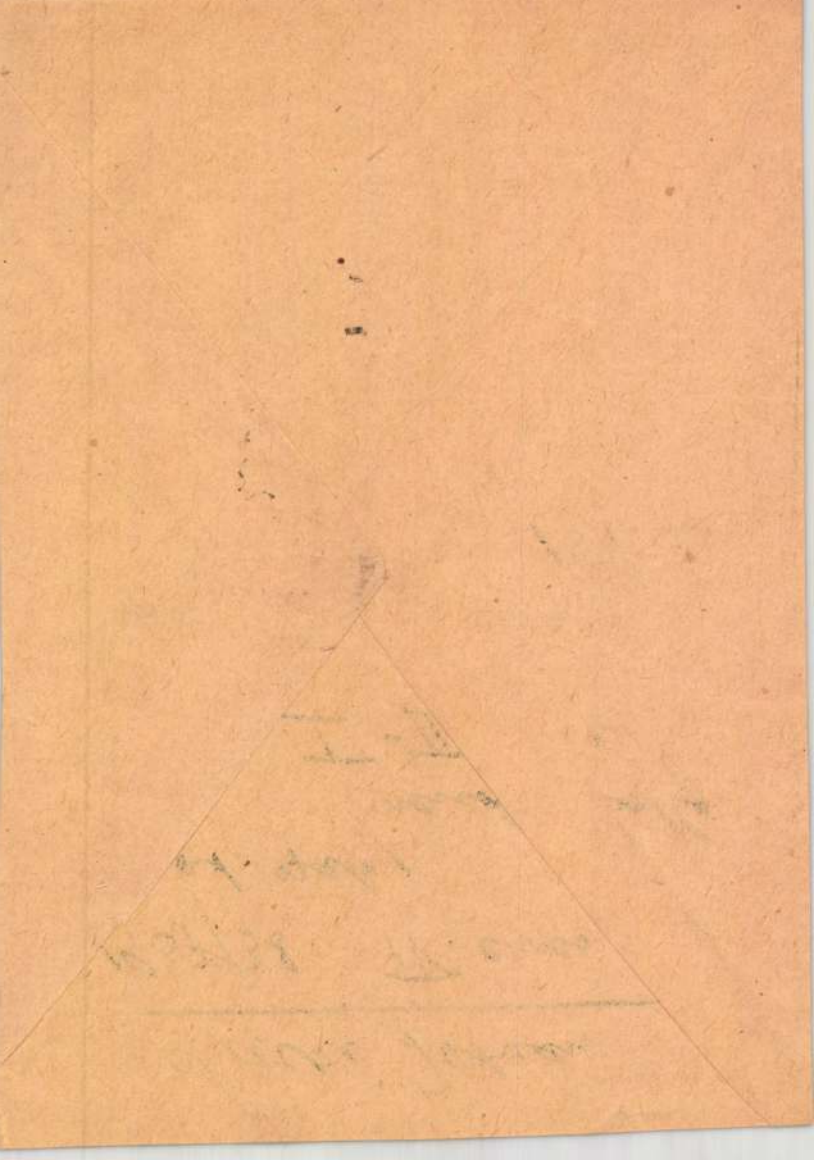

Lacza Zoltán

IV. évf. fest. szakos hallg.

Ferkopzomfoiskévk

1936/37 75. l

LA'C7A1 Sz. TIBOR

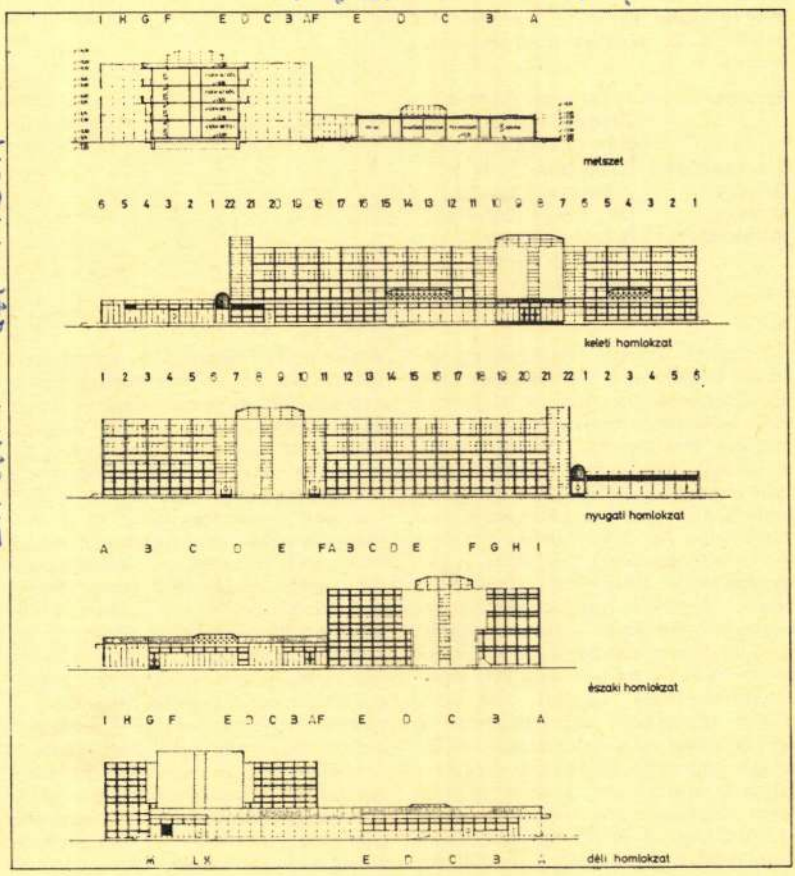

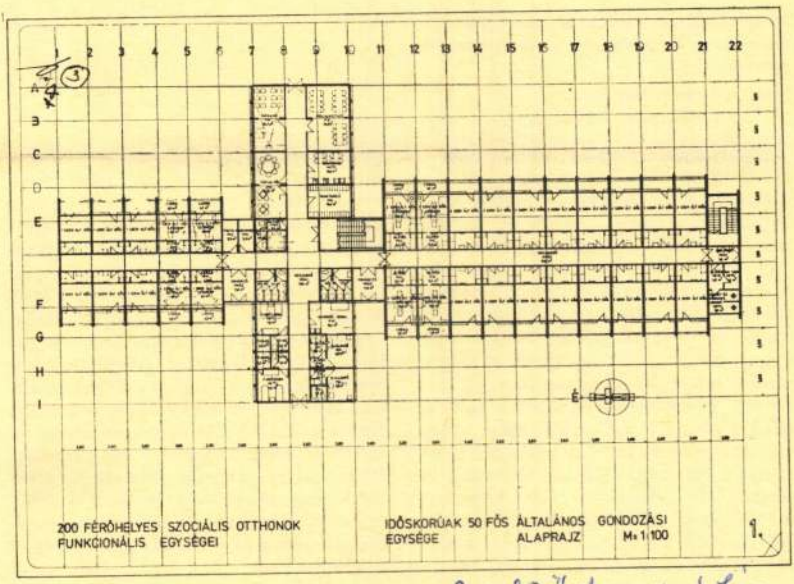

200 férőhelyes szociális otthonok funkcionális egységei a terepen

Megvételben részesült rangsorolás nélkül a 3. bírálati sorszámú pályamű

Építész: Láczai Sz. Tibor
Gépész: Greinstetter Ferenc
Munkatárs: Jászberényi Istvánné

Telepítési javaslata terjengős. A személy- és gazdasági bejáratot elkülöníti. A gondozási egységek és a pihenőkertek kapcsolata nem azonos értékű. A funkcionális egységek csak részben szakaszolhatók. Meglevő otthonok járulékos funkciókkal való bővítésére javaslatot tesz. Az idős korúak általános otthonánál a lakószobák kialakítása elfogadható. Jó a közösségi helyiségek külön szárnyban való elhelyezése. A vizesblokkok alulméretezettek. A mozgáskorlátozottak többlethelyigényére nem gondolt. Az idős korúak betegotthonánál a lakóegység nappali és hálótérre való megosztása nem a legkedvezőbb megoldás, az előtér kialakítása felesleges. Az ágyak körüljárhatóságát nem mindenütt biztosítja. Az elmebetegek otthonánál a gondozási egység egy pontból történő áttekinthetőségét nem oldotta meg. A közösségi helyiségek, igazgatás, személyzeti helyiség, orvosi ellátás és központi élelmezés egységeit együtt telepíthetően oldotta meg. A konyhaüzem funkcionális elrendezése jó. Az építészeti megjelenése szerkezetében korszerű. A szerkezeti raszter megválasztása jó, lehetővé teszi a terv átszerkesztését, a kiírásban jelzett használatos építési technológiákra. Szellőzési javaslatai szűkszavúak. Pozitívan értékelhető, hogy a szabályozási kört az energiatakarékosság figyelembevételével határozza meg.

Megvételben részesült rangsorolás nélkül a 25. bírálati sorszámú pályamű

Építész: Havranek András, Brjeska István, Kaszta Dénes
Elektromos: S. Hajnal Hedvig
Gépész: Závodszky István
Statikus: Dr. Kánya Zoltán
Munkatársak: Brjeska Gábor, Csohány Klára, Nyiri Barna, Nyiri István

Telepítési javaslata terjengős. Az optimális beépítettség biztosításához a minimális telekterület két és fél, illetve több mint háromszorosát használta fel. Meglevő szociális otthonok különböző funkcionális egységekkel való bővítésére több alternatív javaslatot ad. A járulékos funkciók épülete csak részlegesen szakaszolható. Az idős korúak általános otthoni lakószobáinak kialakítása és bútorzása jó. Az előterek megoldása kedvező. A társalgók íves kialakítása megbontja a teherhordó szerkezet egyébként jól iparosítható egységét. A gondozói szoba raktáron keresztül való megközelítése hibás megoldás. Az idős korúak otthonának betegotthonánál a szobák kialakítása és bútorzása jó. Az általános otthonnál alkalmazott íves társalgót itt nem alkalmazza. Az egyéb járulékos helyiségek elrendezése és belső kialakítása jó. A fürdőhelyiségek kerekesszékkel is jól megközelíthetők. Az elmebetegek otthonánál az egység szervezése hasonló az idős korúak betegotthoni egységének szervezéséhez, amely az áttekinthetőséget nem teszi megoldhatóvá. Az emeleti elhelyezésnél a teraszkialakítás nem fogadható el. A közösségi helyiségek közül az éttermet a közösségi egységéből kiveszi és az élelmezési üzemhez sorolja, ennek következtében a kiírásban igényelt külső látogatói rendezvényigényeket kedvezőtlenül tudja kielégíteni. Az orvosi ellátás helyiségcsoportját az átmenő forgalom zavarja. A konyhaüzem funkcionális elrendezése jó. Az étterem csak másodlagosan világított. A badellás ételszállítás a területi gondozottak részére nem megoldott. Választott szerkezeti rasztere nem alkalmazható más építési rendszerek járatos méretrendszerében. Funkcionálisan gazdaságosan szervezett terv, nagy homlokzati felülete a terv gazdaságosságát kedvezőtlenné teszi.

Megvételben részesült rangsorolás nélkül a 2. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: Mentes Endre, Molnár Ernőné

Egy utcára szervezi a bejáratokat, a gazdasági és főbejáratot egymástól elválasztja. A parkolókat a telken kívül helyezi. A kertet funkcionális területekre bontja. Telepítésileg jól megoldott, forgalmi rendszere szervezett. A funkcionális egységek önálló telepítését megoldotta, így a meglevő létesítmények rekonstrukciójánál használható, illetve önállóan is telepíthető egységek jönnek létre. A lakószárnyaknál az idős korúak betegotthoni szobáinak tájolása elfogadható, a szobák elhelyezése jó, de túlméretezettek az alapterületek. A kiszolgáló helyiségek jól szervezettek, az ételszállítás megoldott. A tervezett fürdőszobák kialakítása megfelelő. Az idős korúak általános otthonánál a szobák alapterülete túlméretezett. A kiszolgáló helyiségek jól szervezettek, a foglalkoztatók, társalgók elhelyezése megoldott. Az elmebetegek otthonának szervezése jó, ellenőrizhető, áttekinthető. Az elkülönítő kialakítása elfogadható, de a szobákból közvetlenül nyíló fürdőszoba nem kedvező megoldás. A társalgók kialakítása jó. A közösségi egységek közül a konyha technológiai kialakítása kedvező — kereszteződésmentes forgalmat biztosít. A gondozottak étterme jól kapcsolódik a konyha területéhez. Az étel otthonon kívüli elszállítása nincs megoldva. A gazdasági ellátást és az igazgatást több variációban oldja meg, elfogadható módon. A lakószárnyat földszint + háromemeletes megoldásban adja meg, a kiszolgáló egységek egyszintesek.

Megvételben részesült rangsorolás nélkül a 22. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: Guczogi György, Kocsics József, Puhl Antal, Gerencsér László, Simon Zsuzsa, Stempel Jan, Viszlai József

Két utcára szervezi a telepítést, mely nem a legkedvezőbb megoldás. Parkolókat a telken belül oldja meg. A gazdasági és személyforgalmat elválasztja. Az idős korúak általános otthonánál a szobák kialakítása elfogadható. A társalgók, foglalkoztatók kialakítása és a teakonyhák kettéválasztása kedvezőtlen, a fürdőszobák belső elrendezése sem kedvező. A W. C.-csoportok elrendezése elfogadható. A gondozói helyiség hiányzik. Az idős korúak otthonában betegotthoni szobák kialakítása elfogadható. Az elkülönítő kialakításánál vitatható a gondozói szoba természetes szellőzésének hiánya, az elkülönítőnél szobából nyíló előtéren keresztül kapcsolódó vizesblokk kedvezőtlen. Az idős korúak betegotthoni egységében a közlekedő folyosóról induló rámpa a huzathatást rendkívül növeli és kedvező légállapotot teremt. A közösségi helyiségek kialakítása elfogadható. Az elmebetegek otthonánál a szobák kialakítása, bútorozása nem otthonjellegű. A bevilágító folyosók beépítése kedvezőtlen. A 4 db kijárat nehezíti az ellenőrzést.

Összeállította: Nagy Károlyné

Laczkó Dezső (1860. júl. 22. Trencsén [ma: Trencín, Szlo.] – 1932. okt. 27. Veszprém): tanár, gimnáziumi igazgató, piarista házfőnök, múzeumigazgató. – Középisk.-i tanulmányait Nyitrán és Trencsénben végezte. Belépett a piarista rendbe (1877). Nyitrán teológiát (1879–1881), a bp.-i tudományegy. bölcsészeti karán földrajz–természetrajz szakos tanári oklevelet szerzett (1881–1883). Pappá szentelték (1885). Privigyén (1883), majd Debrecenben (1884–1885) és Kecskeméten (1886–1888) tanított. 1888-tól haláláig Veszprémben élt; a piarista gimn. tanára (1912-ig), ig.-ja (1912–1918). 1920-ban vonult nyugdíjba. Tanári munkája mellett tud.-os kutatással is foglalkozott; földrajzi, geológiai tárgyú írásai jelennek meg. Lóczy Lajos, a Magyar Állami Földtani Int. ig.-ja a Balaton-felvidék földtani kutatásával bízta meg (1895-től); kutatási eredményeit kötetben jelentette meg. Világhírű felfedezése a veszprémi Jeruzsálem-hegy kőbányájában talált, teknős formájú őshüllő (Placochelys placodonta). Déchy Mór társaságában kaukázusi expedíción vett részt (1902), ahonnan igen gazdag kövületgyűjt.-nyel tért haza. Érdeklődése a régészet felé fordult; nevéhez fűződik a balácapusztai római villa felfedezése (1904). A Múzeumegylet – a tudós tanárt tartván alkalmasnak a múz. megszervezésére – kinevezte a Veszprém vm.-i Múz.. első ig.-jának (1903 márc. 10.). A vármegyeháza 10 termében megnyitotta az első kiáll.-t (1904), amelyen a geológiai gyűjt.-t, a vm. régészeti, néprajzi anyagát mutatta be. Kitartó fáradozásának köszönhetően felavatták a múz. új épületét (1925. máj. 24.). Tud.-os munkásságának elismeréséül több hazai és külföldi társaság fogadta tagjai közé, többek között a bécsi Földtani Int., a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Földrajzi Társaság, az Orsz. Régészeti Társulat, a Műemlékek Orsz. Biz.-a, a Balatoni Szövetség, a Kir. Magyar Természettud.-i Társulat. A Szent István Akad. r. tagja (1927 ápr.). – Emlékét őrzi az általa alapított, s róla elnevezett múz., vmint a város határában fakadó forrás.

F. m.: *Geológiai jegyzetek a Kaukázusból* (in: Déchy Mór: *Kaukázus.* Bp., 1907); *A veszprémi Szentbenedekhegy története* (Veszprém, 1908); *Veszprém városának és tágabb környékének geológiai leírása* (A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. I. köt. Bp., 1909); *Római telepnyomok és útirányok Veszprém megye déli részében.* (in: *A balácai ásatások eredményei.* Veszprém, 1912, 5–30.); *Őstörténeti adatok a Balaton környékéről.* Akad.-i székfoglaló értekezés (Veszprém, 1929); *A ságvári prehisztorikus ásatások története* (Archeologiai Értesítő, 1930, 213–214., 302–303.).

Irod.: Kanszky Márton: L. D. (in: Magyar piaristák a XIX. és XX. században. Szerk. Balanyi György. Bp., 1942); Banner János: Dr. L. D. emlékezete (Veszprém megyei Múzeumok Közleményei, 10., 1971); Dax Margit: L. D. életútja (Múzeumi Diárium, 1990); Kópházi Ferencné: L. D. irodalmi munkássága (Múzeumi Diárium, 1994); MÉL II.: 10. (*téves halalozási nap: okt. 28.).

Kópházi Ferencné

[Ábra: Laczkó Dezső (fotó)]

2002. 03. 29.

Lexikon:

Laczkó Dezső (1860. július 22. Trencsén [Trencín, Szlovákia] – 1932. október 27. Veszprém): tanár, gimnáziumi igazgató, a piarista rendház főnöke, a Veszprémvármegyei Múzeum alapító igazgatója. – Középiskolát Nyitrán [Nyitra vm., Nitra, Szlovákia] és Trencsénben [Trencsén vm., Trenčín, Szlovákia] végzett. 1877-ben belépett a piarista rendbe. 1879–1881: Nyitrán teológiát, 1881–83 között Bp.-en az egyetem bölcsészeti karán földrajz-természetrajz tanulmányokat folytat. – Oktató pályáját Privigyén [Nyitra vm., Prievidza, Szlovákia] kezdte (1883), majd Debrecenben (1884–85), és Kecskeméten (1886–88) tanított. 1888-ban Veszprémbe került, ahol 44 évet töltött haláláig. 1912-ig tanárként dolgozik a piarista gimnáziumban, majd 1912–18 között az iskola igazgatója lesz.

1920-ban nyugdíjba vonul. Az egyszerű, szerény természetű tudós tanár diákjait a természet szeretetére és megismerésére tanította. – Pedagógus munkája mellett tudományos kutatást is folytat: : földrajzi, geológiai tárgyú írásai jelennek meg. 1895-től a Balaton-felvidék földtani kutatásával bizza meg Lóczy Lajos a Földtani Intézet igazgatója. Kutatásának eredményét kötetben jelentette meg. Világhírű felfedezése a veszprémi Jeruzsálemhegy kőbányájában talált kavicsfogú ősteknős. 1902-ben Dechy Mór társaságában kaukázusi expedíción vett részt, ahonnan igen gazdag kövületgyűjteménnyel tért haza.

Az expedíció után érdeklődése a régészet felé fordult. 1903 március 10-én a Múzeumegylet a tudós tanárt tartotta alkalmasnak a múzeum megszervezőjének, ezért kinevezték az első igazgatójának. Nevéhez fűződik a Baláca pusztai római villa felfedezése (1904). Még ebben az évben megnyitotta az első kiállítást, (Megyeház 10 termében) ahol a geológiai gyűjteményét, a megye régészeti, néprajzi anyagát mutatta be. Kitartó fáradozásának köszönhetően 1925. május. 24-én új múzeumépületet avathattak. Tudományos munkásságának elismeréséül több hazai és külföldi társaság fogadta tagjai közé: a bécsi Földtani Intézet, Magyarhoni Földtani Társulat, Magyar Földrajzi Társaság, Országos Régészeti Társulat, Műemlékek Országos Bizottsága, Balatoni Szövetség, Királyi Magyar Természettudományi Társulat stb. 1927 áprilisában a Szent István Akadémia rendes tagjává választották. Emlékét ma is őrzi az általa alapított múzeum, valamint a város határában fakadó forrás.

F. m.: Geológiai jegyzetek a Kaukázusból (Bp. 1907); A veszprémi Szentbenedekhegy története. (Veszprém, 1908, 17 p.); Veszprém városának és tágabb környékének geológiai leírása. (Balaton Tudományos Tanulmányozásának Eredményei I. kötet, Bp. 1909, 189 p.);

Római telepnyomok és útirányok Veszprém megye déli részében = A balácai ásatások eredményei. (Veszprém, 1912, 5–30. p.); Őstörténeti adatok a Balaton környékéről. =Akadémiai székfoglaló értekezés (Veszprém, 1929, 27 p.); A ságvári prehisztorikus ásatások története. (Archeologiai Értesítő, 1930, 213–214, 302–303. p.).

Irod.: Szűcs Imre: Laczkó Dezső emlékezete (Veszprémi kegyesrendi gimnázium 1932/33-i értesítője) Banner János: Dr. Laczkó Dezső emlékezete (Veszprém megyei Múzeumok Közleményei 10/1971), Dax Margit: Laczkó Dezső életútja. (Múzeumi Diárium, 1990. évre) – Kópházi Ferencné: L. D. irodalmi munkássága. (Múzeumi Diárium, 1994).

Kópházi Ferencné

Laczkó Gyula.

festő

Budatétény

1927. Független Művészek

Kiáll. a Nemzeti Szalonban

1730-909-2
Igazgatói dolgozó-szoba

281. Asztal (Író)

Egy darab fényezett iró-asztal, fölül viaszkos vászonnal, ~~[illegible]~~ oldalt léczekkel, esztergályozott négy lábbal és három záros fiókkal.

Méretei: 77 cm. magas, 80 cm. mély, 140 cm. széles.

Becsértéke.....24 K

Megszerzésére nézve lásd a 127 ex 97 sz. nyugta 12-ik tételét.

Régi leltári szám 184

Laczkó Gyula

1923/24 Kecskeméti tolop

Ferképzőintézet

106. l.

Laczkó Gyula

és Boronyai András restaurálták Papp Oszkár irányítása mellett a sárospataki rk. templom két főoltárképét.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Budapest, 1970.

384 l.

Laczkó Gyula

Baranyai András, Hanély László és Mindszenti Péter állitottak helyre Papp Oszkár vezetése mellett a vörös berényi rk. templom szentsir kápolnáját.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Budapest, 1970. 384 l.

Laczkó Gyula.

a Képzőművészeti Főiskola növendéke.

Szepes Gyulával együttes kiállítása nyílik Sümegen, a közeljövőben.

Ujság, 1928. dec. 15.

Laczkó Gyula

Hársx MDK

restaurátor

öt társával fél esztendőre Sárvárra költözött, hogy megfiatalitsák a 1 vagterem diszeit és egykisebb helység freskóit.

Hárs György: A képek gyógyulnak.

SZABAD FÖLD. 1964. jun. 26.

Lacziko Gyula.

A Nemzeti Szalonban a Független Művészek első kiállításán képei szerepelnek.

Nemzeti Ujság, 1924. szept. 8.

Lacskó Gyula.

a Nemzeti Szalonban, a Független Művészek Társaságának kiállításán munkái szerepelnek.

Budapesti Hírlap, 1927. sept. 11.

Laczkó Gyula, [restaurátor festő?] MDk

Közreműködik a falfestmények restaurálásában.

Gerencsér Miklós: Restaurátorok a sárvári sasfészekben

6.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. márc. 4.

LACZKÓ GYULA, festo restaurator

A sárvári vár kapufeletti toronyszobajának Dorfmeister freskójának restaurálását Przudzik József, Czumpf Imre, Lahos Lajos, Saxa József, Bozó Pál és Laczkó Gyula festo-restaurátorok végezték. 78.old.

G.HARRACH ERZSEBET: A sárvári vár sorsa napjainkban 75.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

Megrendüléssel tudatjuk, hogy

Laczkó Gyula

restaurátor

1983. április 3-án, életének 82. évében elhunyt.

Hamvasztás utáni búcsúztatása május 2-án, hétfőn 1/2 12 órakor lesz **Farkasréten.**

EMLÉKÉT MEGŐRIZZÜK!

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
A gyászoló család, barátai.

TÁMOGATÓK

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Műemlékek Állami Gondnoksága

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Ráday Gyűjtemény

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete: 311-2479, 332-4126

LACZKÓ Ibolya

2000. november 11., szombat 15 óra

Pécel, Ráday-kastély, díszterem

A Ráday Gyűjtemény

előadások, beszélgetés

Felkért előadók:

Dr. Berecz Ágnes

a Ráday Gyűjtemény igazgatója

Ráday Gedeon a gyűjtő és mecénás

Victor Őrzse

restaurátor, Soros Műhely

A Ráday Gyűjtemény restaurált műveiről

Csenki Éva

okleveles könyvrestaurátor

A Ráday Gyűjtemény köteseinek feldolgozása

Bartos György

művészettörténész,

Műemlékek Helyreállító és Restaurátor Központ

A péceli Ráday-kastély építéstörténete a legújabb kutatások tükrében

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége,
a Műemlékek Állami Gondnoksága
és a Péceli Parnasszus Alapítvány
szeretettel meghívja Önt és kedves barátait
a Milleniumi Kastély program keretében a

Könyv

című kiállítás megnyitójára
2000. október 28-án
szombaton 15 órára
a péceli Ráday-kastély
református templomába.

Köszöntőt mond:

Tariska Zoltán

református lelkész

Orosz Ferenc

ny. református lelkész

Dr. Gémesi György

országgyűlési képviselő,
Gödöllő város polgármestere

Csány Éva

a Műemlékek Állami Gondnoksága igazgatója

A kiállítást megnyitja:

Dr. Berecz Ágnes

a Ráday Gyűjtemény igazgatója

KORTÁRS KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

2000. november 26., vasárnap, 15 óra

Pécel, Ráday-kastély, díszterem

Irodalom és zene a Ráday családban

Szilasi Alex zongoraművész Ittzés Gergely fuvolaművész hangversenye

Mozart B-dúr szonáta KV.10.
zongora-fuvola

Kazinczy Ferenc írásai a Rádayakról

Mozart F-dúr szonáta K.V.332
zongora

□ □ □

A Ráday-graduale bemutatása

Mozart B-dúr szonáta KV.378.
zongora-fuvola

Közreműködnek:

Csavlek Etelka

az Operaház Liszt-díjas magánénekese

Maros Éva

Liszt-díjas hárfaművész

Geiger György

Liszt-díjas, Érdemes trombitaművész

A kiállítást rendezték:

Laczkó Ibolya

művészettörténész, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Ladányi József

művészettörténész, Petőfi Irodalmi Múzeum

A kiállítás kurátora:

Pannonhalmi Zsuzsa

Ferenczy Noémi-díjas keramikus művész,
a MAOE iparművész alelnöke

Megtekinthető 2000. november 26-ig, 10-16 óráig. Hétfő szünnap.
További információk: 06-28-453-354

Terv: Bárd Johanna

Újabb elismerés az Európa-oklevél

A mintaváros napi gondjai

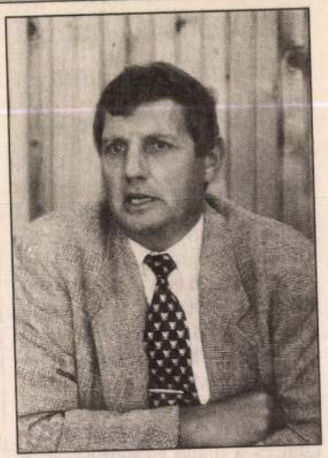

Király Bálint: Jól működnek a testvérvárosi kapcsolatok

Kazincbarcika nevét hallva az embernek először a vegyipar jut eszébe. A város ma is az iparág egyik fellegvára, hiszen a BorsodChem Rt. változatlanul az ország vezető ipari cége. Emellett az egykori paneldzsungelből mára sikerült esztétikus kisvárossá válnia, amit a nemrég megkapott Hild-emlékérem is jelez. Ugyanakkor Kazincbarcika városmányosa az Európa-oklevélnek is, amit szeptemberben, Strasbourgban vehet át Király Bálint polgármester, akit jelenleg Berente különválása miatt súlyos gondok nyomasztanak.

– Miért jelent szinte sokkot Kazincbarcikának az, hogy Berente az idén májustól ismét önálló település?

– Ez pillanatnyilag elsősorban Berenténekjelent gondot, az önállóság feltételei ugyanis az esztendő közepén nehezen teremthetők meg. Jellemző például, hogy semmilyen jogszabályi előírás nem vonatkozik arra, hogy a május 1. és augusztus 1. közötti átmeneti időszakban, az az az időközi választások idején a jogi önállóság és a működőképesség megteremtése terén milyen elveket kövessünk. Mi mindenesetre ekkor is ugyanolyan ellátásban részesítettük a berenteieket, mint korábban, mert ezt vállaltuk. A közeljövőben tartják Berentén a képviselő-testület alakuló ülését. De az még mindig nem egyértelmű, hogy az idén Berente milyen pénzekből fog majd gazdálkodni, illetve mikor lesz önállóan működőképes. A mi számunkra ennél nagyobb gondot jelent az, hogy az önkormányzati, illetve az időközben napvilágot látott területszervezési törvény szerint az ilyen típusú szétválásoknál a két érintett testületnek közösen kell megegyeznie számos kérdésben. Egyebek közt abban, hogy miként jelölik ki a közigazgatási határokat. Nem titok, hogy előzőleg az ottani előkészítő bizottság úgy vélekedett történelmi Berente határaihoz. Ez számunkra természetesen elfogadhatatlan, már csak azért is, mivel ezáltal Kazincbarcika elvesztené közigazgatási területének egyharmadát, miközben a lakosság létszáma meghaladja a 35 ezret, Berentén pedig csak ezren élnek. Ráadásul ezen az „történelmi alapon" átkerülő területen található a barcikai ipari vállalatok zöme, így például a BorsodChem Rt., amely a város legnagyobb adófizetője. Ilyen területi megosztás esetén aránytalanul nagy bevételei lennének Berentének, ugyanakkor a Kazincbarcikai Önkormányzat a kötelező feladatait sem tudná ellátni. Szeretnénk elérni, hogy tárgyalásos alapon rendeződjenek a dolgok. Legyen Berente az ország leggazdagabb települése, de Kazincbarcika se lehetetlenüljön el! Reménykedünk abban, hogy a józan ész győzedelmeskedik majd, hiszen nem nézünk belátha-

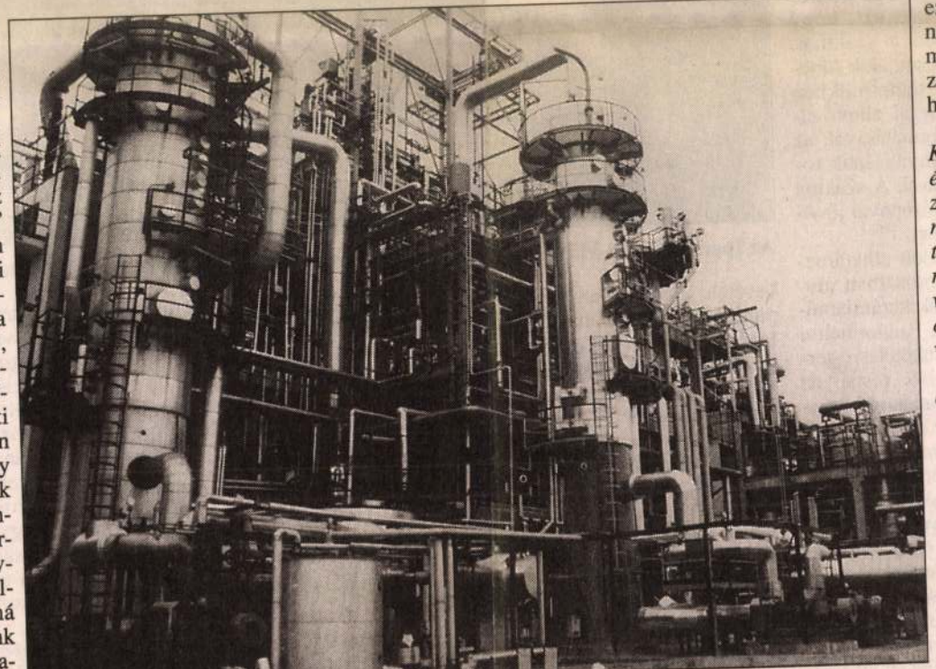

A BorsodChem Rt. Kazincbarcika legnagyobb adófizetője

– Közben azért a város éli a mindennapos életét, nem?...

– Mivel a képviselő-testület korábbi döntése értelmében hát-

tatlan ideig tartó, hosszas pereskedés elé. Mindenesetre az idei működésben komoly gondot okozhat az, hogy Berenténekjelenleg nincs helyi adórendelete, ennek következtében nem jogosult a helyi adók beszedésére sem. Bár *Kallus* Lászlónéval, a berentei polgármesternővel a napokban találkoztam, most először hivatalosan, de anyagi kérdések egyelőre nem kerültek szóba. Úgy gondolom, hogy az augusztus 10-i eskütételt követően erről is sűrűn szót kell váltunk majd.

tartói jogát átadtuk a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlésnek – ami várhatóan 2000. július 1-jével realizálódik –, az önkormányzat az idén a normatíván felül 132 millió forint pluszpénzhez jutott. Megtartottuk viszont a városi kórház fenntartói jogát, s bár a működési költségeikhez nem járulunk hozzá, mert azt a társadalombiztosítás finanszírozza, az épület-karbantartáshoz, a gép- és műszerbeszerzéshez évente 50–100 millió forintot adunk. Az idei esztendőben a gazdálkodás sokkal nehezebb feladatot jelent az önkormányzatnak, mint a korábbi években. A város feladatai ugyanis jelentős mértékben megnöveked-

tek, a szükséges források viszont nem álltak a rendelkezésünkre. Ebben az esztendőben a költségvetésnek 5,1–5,2 milliárd forintnak kellett volna lennie, ezzel szemben 4,5 milliárd forintból gazdálkodhatunk. Komoly problémát jelent az is, hogy ha nem is drasztikus mértékben, de emelkedik a munkanélküliség aránya a városban, jelenleg meghaladja már a 16,5 százalékot. Egészen biztos, hogy át kell majd gondolnunk a sport szponzorálását is. Az uszoda és a jégpálya zavartalanul üzemel, ezeknél egyelőre nem tervezzük a működés korlátozását sem, nemhogy a bezárást.

– A múlt évben Kazincbarcika kiérdemelte a Nemzeti Sport Városa megtisztelő kitüntetést. Az elismerés bizonyára további tennivalókra ösztönzi a város vezetését...

– A meglévő értékeinket mindenképpen meg akarjuk őrizni, ez elsősorban az NB II-es labdarúgásra és az élvonalbeli röplabdasportra vonatkozik. A korábbi kontinentális súlyemelő-randevú sikeres megrendezése feljogosít bennünket arra, hogy újabb nemzetközi sportesemények gazdái lehessünk. Tárgyalunk ifjúsági súlyemelő Európa- vagy világbajnokság megrendezéséről.

gyar falvakban végzett kulturális missziója. A közelmúltban például a citerazenekarok CD-jét jelentette meg. Az önkormányzat hathatós támogatását a Népművelők Egyesülete is elismerte. Folyamatosan javulnak a tárgyi feltételek is. Az intézmény tevékenységéhez jól illeszkedik a Billa-üdülő működtetése.

– Milyen Kazincbarcika infrastruktúrával való ellátottsága?

– Folyamatosan bővül az úthálózat, a tervek között szerepel több új út megnyitása is (Berente–városközpont, Herbolyai–Tardonai út stb). Lassan kialakul a sétálóutca, a parkolás már nem okoz gondot. A díjak visszaforgatásával mintegy száz új parkolóhelyet alakítottunk ki. Fejlődik a helyi közlekedés is. A Borsod Volán Rt.-vel jó az együttműködésünk, évente jelentős támogatást kapnak. Ez is hozzásegített ahhoz, hogy egy minibuszt vásárolhattak, és néhány csuklós autóbuszt fel tudtak újítani. A herbolyai járat vonalát meghosszabbították a Billa-tárólig. A városüzemeltetés többrétegű feladatai közül igen fontos az útkarbantartás és az úttisztítás. Esztendőről esztendőre több tízmilliót költünk a kátyúzásra, a hóeltakarításra és a síkosságmentesítésre, a burkolati jelek felújítására, vala-

Tudományos tanácskozás műkincsekkel Tatán

Eszterházy-napok

Tatán augusztus 14. és 21. között rendezik meg az Eszterházy-napokat. Ezzel emlékeznek meg a város és környéke egykori tulajdonosáról, a gróf Eszterházy családról. Szombaton a vár lovagtermében tudományos tanácskozást rendeznek Művészeti tevékenység az Eszterházy családban címmel. Délután barokk udvari muzsika hallható. Ugyanezen a napon nyitják meg a Műkincsek a tatai és a majki Eszterházy-kastélyból című kiállítást.

Vasárnap, augusztus 15-én az angolparki szabadtéri színpadon Királyok játéka – játékok királya címmel sakkbemutató, majd fúvóskoncert lesz. A 21-i záró napon a Magyar Honvédség székesfehérvári, kaposvári és veszprémi zenekara lesz Tata város vendége – adta hírül az MTI.

Magyar gyermekkórus meghívása

Kínába készülő énekesek

Pekingbe szóló meghívást kapott a budapesti Tóth Aladár gyerekkórus. A Fesztiválok Nemzetközi Igazgatótanácsa által rendezett találkozóra augusztus 20. és 27. között kerül sor. A magyar együttesen kívül az Egyesült Államokból, Dániából, Finnországból, Hongkongból, Izlandról, Japánból, Kanadából, Mexikóból, Oroszországból és Tajvanról érkeznek ifjú énekesek a kínai fővárosba a nemzetközi seregszemlére.

A budapesti kórus 1997-ben az Arizonában rendezett V. nemzetközi fesztiválon aratott sikerével hívta fel magára a figyelmet.

A jelen és a jövő jó kezekben van

A Keramikusok Társasága komolyan veszi a feladatát

Mozgalmas nyara volt az idén a keramikusoknak, s még a programok felére csak ezután kerül sor. *Pannonhalmi* Zsuzsa, az 1991-ben megalakult Magyar Keramikusok Társaságának titkár-elnöke akár nyugodtan hátra is dőlhetne a székében, élvezhetné a nyarat, vagy készülhetne saját kiállítására, ehelyett most is itt ül az Iparművészeti Múzeumban, kezében a szép kiállítású könyvvel, a XX. századi magyar kerámiaművészet című sorozat első megjelent kötetével. Bevezetőjében *Lovag* Zsuzsa, az Iparművészeti Múzeum igazgatója írja: „A Magyar Keramikusok Társasága komolyan veszi feladatát, azt, hogy szervezi, képviseli a szakmát. Azokat a művészeket, akik többnyire magányos műtermükben birkóznak az anyaggal, alkotó elképzeléseik megformálásával, az égetőkemence felnyitásának torokszorító izgalmával. A szakma jelene és minden bizonnyal jövője is jó kezekben van…"

– Öt évvel ezelőtt elhatároztuk, hogy könyvsorozatban mutatjuk be századunk kerámiaművészetét – mondja Pannonhalmi Zsuzsa. – A háromkötetesre tervezett munka első része az 1945–1998 között működő keramikusok adatait, munkásságát dolgozta fel *Keszthelyi* Katalin és *Laczkó* Ibolya szerkesztésében. Valamennyi művész életrajzát tartalmazza, amelyeket egy-egy alkotás fotójával és a művész kézjegyével egészítettünk ki.

– Már az adatok összegyűjtése is eredménynek számít, hiszen sehol sem szerepeltek előzőleg ilyen naprakészen. Hogy sikerült előteremteni a pénzt a könyvre ?

– Az induló összeget annak a hangversenynek és kiállításnak a bevétele jelentette, amelyet 1995 pünkösdjén rendeztünk itt, az Iparművészeti Múzeumban. Ezt követte egy második, a Vigadó hangversenytermében, a többit a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán és egyéb pályázatokon elnyert pénzek szolgáltatták. A fotók költségeit a művészek vállalták. A kötet megjelenésével egy időben nyílt meg a Vigadó-galéria kortárs kerámiakiállítása, az Iparművészeti Múzeum pedig, amely kezdettől fogva részt vett a munkában, nagyszabású tárlattal járult hozzá, amely szeptember 12-ig fél évszázad magyar kerámiaművészetét mutatja be.

– A tárlatokhoz és a kötethez konferenciák is kapcsolódtak.

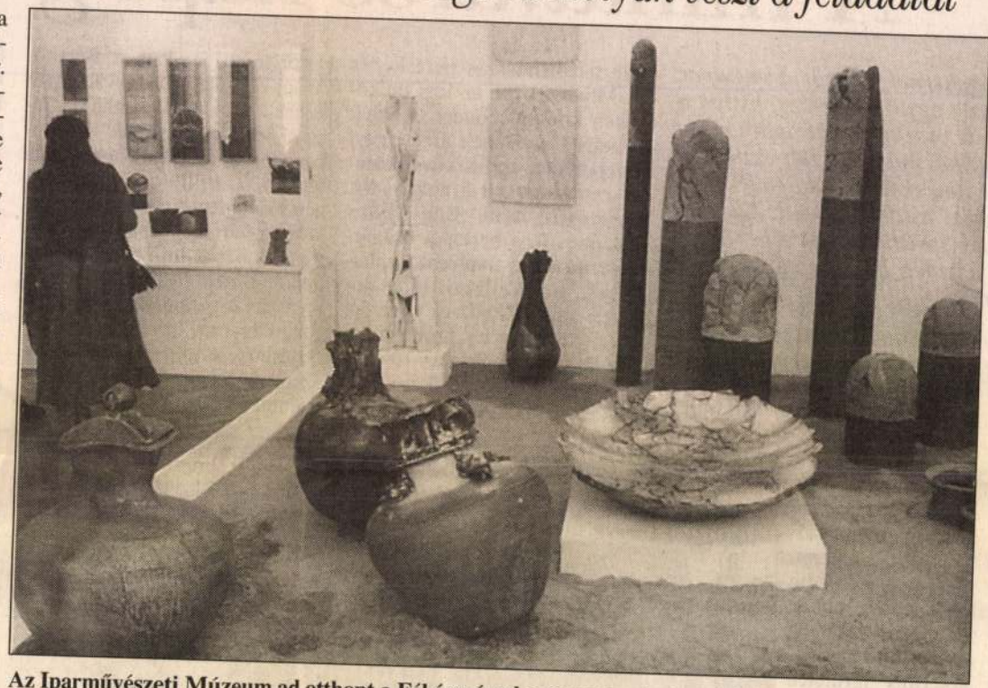

Az Iparművészeti Múzeum ad otthont a Fél évszázad magyar kerámiaművészete című kiállításnak

– Az elsőt június végén tartottuk a magyarországi porcelángyárak, manufaktúrák képviselőivel. Herend, Hollóháza, a Zsolnay-gyár vezetői, menedzserei vettek részt a tanácskozáson hatvan keramikus mellett.

– Mire számíthatnak a keramikusok, amikor egyre kevesebb művészt igényel az ipar, és több gyárat vesznek át a külföldiek?

– A nagy gyárak valóban több egységre bomlottak, s van, ahol elbocsátották a tervezőket. De van jó példa is. Herend például újabb művészeket is megbíz: így a szobrász *Melocco* Miklós tervezett nekik teáskészletet, *Fekete* László, *Nagy* Márta munkái mellett *Schrammel* Imre karneválfiguráját is nagy sikerrel fogadták a megrendelők és a vásárlók. Fontos támogatást kaptunk Hódmezővásárhelyen, ahol az idén került sor a második kerámiaszimpóziumra. A vásárhelyi önkormányzat és az egykori Alföldi Porcelángyár, amely időközben három külön üzemre bomlott, nagyban hozzájárult a hódmezővásárhelyi kerámiaszimpózium megvalósulásához. A munkákhoz szükséges anyagot ők adták.

– A szimpózium során született munkákból rendezett kiállítást Tornyai János emlékének szentelték, s előbb a hódmezővásárhelyi múzeumban, majd Pesten is bemutatták. Ugyancsak tavasszal láthattuk a már hagyományosnak számító Pelso '99-című keszthelyi tárlatot. Mit terveznek még az idén?

– Augusztus 30-án a műkereskedés és a műgyűjtés lesz a témája a következő konferenciának. Meghívjuk rá a Bizományi Vállalat képviselőjét, *Nagyházi* Csaba aukciósház-tulajdonost, Bécsből egy kerámiával foglalkozó műtárgykereskedő érkezik, olyan galériatulajdonosokat is meghívtunk, akik a kerámiákat gyűjtik vagy rendszeresen kiállítják. Hozzávetőleg harminc olyan galériáról tudunk, amelyik csak porcelánnal és kerámiával foglalkozik. Közéjük tartozik a Party-Galéria, Pécsett, Kőszegen, Sopronban is találunk hasonlókat, újabban Budapesten, a Ráday utcában Új szecessziós galéria néven nyílt galéria, amely a kerámiával foglalkozik, s most az Új Gödöllői Iparművészeti Műhely műveit állítják ki. Szeptember 11-én egy újabb hangversenyt rendezünk, de ezúttal azokat hívjuk meg, akik eddigi munkánkat segítették, és megköszönjük a zenészek jótékonysági hangversenyeit. Ezután szeptember 13-án újabb konferenciát rendezünk, amelynek A képzés színterei lesz a témája, s az Iparművészeti Főiskola tanárai, korábbi és jelenlegi rektora tart előadást, bécsi, prágai és ljubljanai professzorokat várunk. Októberben a Nemzetközi Kerámiastúdió anyagából rendezünk kiállítást, novemberben a X. őszi kerámiatárlatra kerül sor, decemberben pedig a hagyományos Kéz-Mű kiállítással várjuk az Iparművészeti Múzeumban az érdeklődőket.

Fekete Judit

Laczkó Géza

M.D.K.

Sárvár, a vár falképeinek restaurálása

Munkatárs: Przudrzik József, Bozó Pál. Laczkó Géza, Lakos Lajos

Rövdi hirek
Müemlékvédelem, 19[illegible]5/2. 126. l.

Laczkó Géza M.D.K.

A sárvári vár restaurálásn dolgozott

/ Zentai/ Befejezték a sárvári vár disztermének restaurálását

Vas Népe 1965. febr. 7.

Laczkó Dezső, a veszprémi múzeum megalapítója, pedagógus egyéni Középiskolai tanára, a veszprémi múzeum megalapítója és első igazgatója Laczkó Dezső sokat tett annak érdekében, hogy a fiatal, tehetséges Csikász Ynre szobrászművész tökéletesíthesse tudását és megrendelésekhez jutva, jobb anyagi feltételek közé kerüljön.

Lőrincz Péter: Ötven éve született Csikász Ynre.
Napló (Veszprém), 1984. máj. 19.

Laczkó Ervin

Árverési Csarnok aukció kat.

38 sz. 1927 máj.

2061-909-21

654. Keretek.

1 darab festett fekete keret aranyozott lécz-
czel és massza levéldiszszel.
Méretei 152:113 cm.
Becsértéke.....4.00 K

Jegyzet. 1127-906-106

MAHIR Press Média Kft. Tel.: 342-6164 • 1999. június 28., hétfő

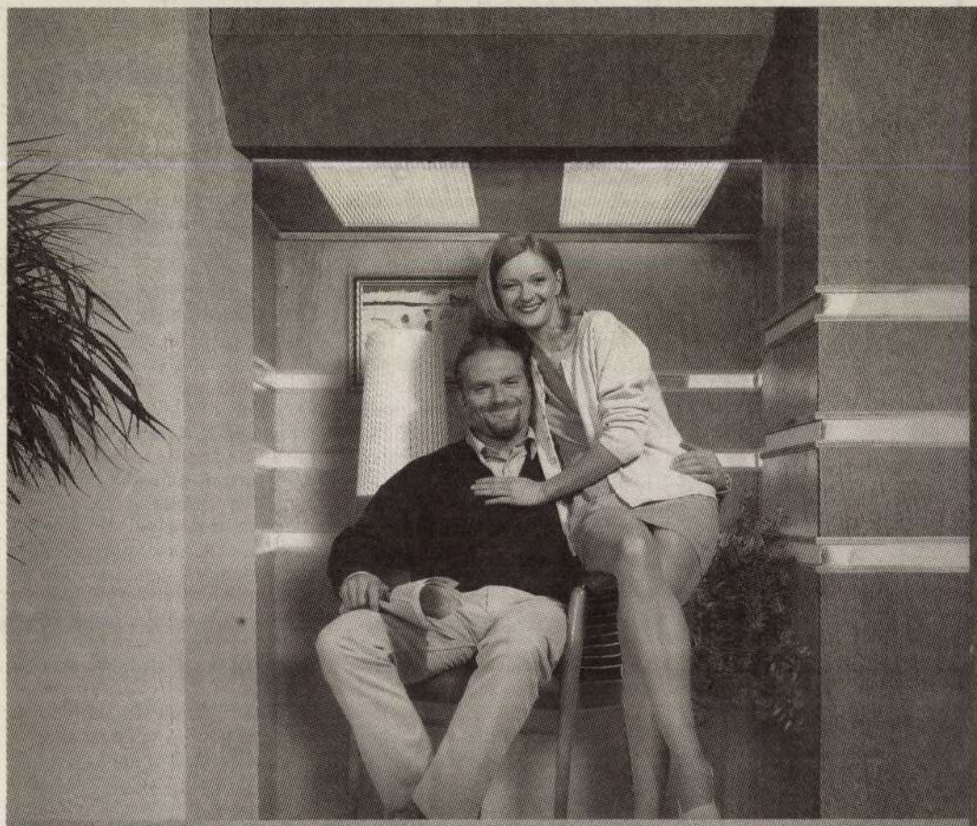

Haszon **megállás** **nélkül**

- ***Megújuló futamidő***
- ***Kamatos kamat***
- ***Kamatprémium***

Az eddigi lakossági betéteknél csak előre meghatározott időre köthette le pénzét. A Posta***Bank*** **Megújuló betét** viszont olyan **névre szóló,** a lekötési időn belül **fix kamatozású** betételhelyezési forma, amelynél elég menet közben eldöntenie, hogy a futamidő végén ki akar-e szállni.

6-féle címletben

Ha a választott futamidő végén nincs szüksége a lekötött összegre és annak kamatára, **a betét 5 alkalommal**

A hídépítő ember

Beszélgetés Szenyán Erzsébet műfordítóval

Csend van az írószövetségben, a Magyar Napló szerkesztőségében. Szenyán Erzsébet szerény: nem szívesen beszél önmagáról, inkább fordításairól, küzdelméről a nyelvvel, hogy minél szebb és pontosabb legyen. Csak később, véletlenül tudtam meg, hogy több évtizedes munkájáért – Lengyelországban – Kerényi Grácia-díjat kapott.

Szenyán Erzsébet Ryszard Kapuscinkskival FOTÓ: SZALAI ATTILA, 1992

– Szegeden jártam egyetemre – kezdi az emlékezést –, magyar–orosz szakon végeztem. Volt ott egy csodálatos lengyel tanárnő, *Maria Hemmert*, aki remek klubot szervezett: ott ismerkedtem meg Lengyelországgal, kultúrájával; még Krakkóba is elvitt bennünket, és ott egy pillanat alatt eldőlt, hogy hozzájuk kapcsolom az életemet...

– Kiket fordított, kikkel kötött barátságot?

– Harmincévesen tanultam meg a nyelvet; közben a Lengyel Intézetben is dolgoztam öt éven keresztül, így naponta találkoztam lengyel emberekkel, írókkal, művészekkel... Megnyertem egy pályázatot, amelynek az volt a feltétele, hogy az egész regényt lefordíthattam. Később az Európa Kiadónál dolgoztam, nagyon jó iskola volt: igényesség és pontosság jellemezte a munkát, nagyszerű könyvek jelentek meg. *Tadeusz Nowak* volt az egyik legnehezebb feladatom, a Prófétát még kezdőkoromban fordítottam, és ezzel az író felé is megtettem az első lépéseket. Meleg baráti szálak fűztek hozzá és családjához, ő lett kislányom keresztapja. Amikor meghalt, úgy éreztem, mintha a bátyámat vesztettem volna el.

– Mostani fordításkötete egy nagy lengyel írót mutat be: Ryszard Kapuscinskit.

– Nyolcvanháromban találkoztam vele Magyarországon. A szerény és egyszerű ember; a legismertebb lengyel író, akit Nobel-díjra többször is fölterjesztettek. A Lapidárium című háromkötetes miniesszéiből – amiből most jelent meg a második – előbb fordítottam itthon, mint Lengyelországban. A birodalom című riportkönyvében a volt Szovjetunióban tett utazását írja le, ahogy álruhában bejárta a hatalmas, fuldokló országot... Pontosan lát mindent, hiszen több mint harminc évet töltött külföldön. Kialakult benne egy riporteri magatartás: mindenre figyel, másképp gondolkodik, mint mi, hihetetlen energiákat mozgosít, hogy mindenütt ott legyen a nagyvilágban, ahol fontos dolgok történnek az emberrel.

– A fordításon kívül nem gondolt másra? Nem voltak írói ambíciói?

– Engem ez tökéletesen kiméltem. A fordításhoz óriási alázat kell, s akinek ez megvan, az az írót adja vissza. A fordításban is főleg a nyelvi feladat érdekel; fiatalkorom óta jobban izgatott a nyelvészet, mint az irodalom. Szebbnél szebb feladatokat kapok, és igyekszem a lehető legjobban megcsinálni. Volt olyan, hogy egy időben fordítottam lengyel nyelvből egy pápaienciklika-magyarázatot, csehből egy gyógyszervegyészeti tanulmányt és még egy szlovák novellát is.

– Merre járt Lengyelországban?

– Ösztöndíjjal többször is jártam ott. Nagyon sok emberrel megismerkedtem, írókkal, művészekkel kötöttem barátságot; de *Walesa* mellett is voltam tolmács, *Czyzewski* közelében lehettem, mikor itt volt átvenni a Bethlen-díjat... ma is van a lengyelekben egy misztikus magyarbarátság, egy megmagyarázhatatlan búvópatak, főleg az értelmiség körében. Két ellentétes, más gyökerű nép, kicsit sem hasonlító nyelvvel, és mégis, rokonszenvezik egymással. Tiszteli és szereti a másikat. Figyelnünk kell erre az őszinte barátságra, talán az egyetlenre, amely felénk irányul!

– Végül a terveiről kérdezem: min dolgozik most?

– Kapuscinski Eben című, eszszébe oltott riportkötetét fordítom. Ez a legutolsó könyve a lengyel írónak, Fekete-Afrika igaz története; rövidesen elkezdjük közölni a Forrásban. A kecskemétiek nagyon sokat tettek azért, hogy jobban megismerjük a lengyel irodalom értékeit, a lengyel embereket, akiket én csodálattal nézek, mert megőrizték hazafiságukat, vallásukat. Nem tudták úgy megtörni a gerincüket, mint a miénket... A Szolidaritás pedig maga a csoda volt.

FENYVESI FÉLIX LAJOS

Fél évszázad magyar kerámiaművészete

Manufaktúrák, műgyűjtés, szignószótár

A magyar kerámiaművészet 1945 és 1998 közötti időszakát mutatja be az Iparművészeti Múzeum pénteken nyílt új kiállítása. A kiállítás mintegy illusztrációként szolgál egy háromkötetes kiadvány első kötetéhez, amelyet szintén pénteken mutattak be.

Többéves kutatómunka, szponzorkeresés után végre elkészült A magyar kerámiaművészet könyvsorozat első kötete Alkotók, adatok 1945–1998 alcímmel. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Keramikusok Társasága kezdeményezésére *Keszthelyi Katalin* és *Laczkó Ibolya* szerkesztette össze a magyar keramikusművészek szakmai adatait. A kiadvány a század második fele aktív alkotóinak pályáját tárja fel, akik a második világháború után kaptak nyilvánosságot az 1999-es Ferenczy-díjakig. A kutatómunkát a Képző- és Iparművészeti Lektorátus és a Művészettörténeti Kutató Intézet dokumentumai segítették. A szerkesztők arra törekedtek, hogy a művészeket tényadatokon, tanulmányaikon, munkahelyeiken, kiállításaikon keresztül mutatják be, az értékelést, a pályakép elemző megrajzolását nem tekintették feladatuknak. Külön érdekesség, hogy az alkotók szignóját is szótárba szedték, műveik azonosításának megkönnyítése érdekében. A kötet anyaga nem lezárt egész, a lektorátus adattárában folyamatosan bővül.

A sorozat második kötete két év múlva várható, a XX. századi iskolákat, műhelyeket, alkotótelepeket, a magyar kerámiaművészet történetét, valamint irányzatait mutatja majd be. Ezt követi pár év múlva a harmadik kötet, amely a magyarországi porcelángyárakat, manufaktúrákat ismerteti.

A kiállítás alkalmából három szakmai konferenciát is tartanak majd a múzeumban, „Alkotók, manufaktúrák, gyárak" és „Műkereskedés, műgyűjtés" címmel, ezeket egy záróhangverseny követi, majd „A képzés színterei" című konferencia zárja.

MÉK

Van Gogh-múzeum nyílik Amszterdamban

Csütörtöktől a nagyközönség is láthatja Amszterdamban az új Van Gogh-múzeumot, amely egyebek mellett ellipszisre emlékeztető külsejével vívta ki a kritikusok elismerését – adta hírül az MTI. Az épületet a japán *Kurokava Kiso* tervezte, a kivitelezés két évig tartott. A megnyitóünnepséget – *Beatrix* királynő részvételével – szerdára tűzték ki. A De Telegraaf című holland lap szerint a kiállítást az ifjabbik *Van Gogh*, az 1857 és 1891 között élt *Theo* műveiből szervezték. A múzeumban azonban a híresebb testvér, *Vincent* festményei is helyet kapnak majd.

Simontornyai nyár

Megnyílt a Simontornyai nyár '99 rendezvénysorozata, amelyen részt vett *Dávid Ibolya* mint a körzet MDF-es országgyűlési képviselője és a fesztivál fővédnöke. Az igazságügyi miniszter nyitóbeszédében példaértékűnek nevezte az eseményt, amelyre Szegedtől Siófokig és Kecskeméttől Sopronig érkeznek vendégek. Mint kifejtette: az a néhány jó szándékú kezdeményező, aki évekkel ezelőtt belevágott a napok megrendezésébe, elérte azt, hogy ma már a kultúra segítségére van a nagy múltú Tolna megyei városnak, és a rendezvény az idegenforgalmi nevezetességek közé tartozik. Idén egyhetes fesztivált tartanak Simontornyán, amelyet kiállítások sorozata és a helyreállított vár udvarán színre kerülő előadások tesznek teljessé. MTI

mdk.

Laczkó István

Meghívó tipográfiai terve

(Tov. Nyomdip. vál.)

Továbbképző II. oszt munkáiból 1961-1962.

Magyar Grafika 1962, 6. évf 3. sz 164. l

mdk

Laczkó István Tipografus

levélpapir

/ Szemelvények az 1962-63 i. Tipografus
Továbbképző Tanf. munkáiból

Magyar Grafika, 1963. 3. sz 152. l

mdk

Laczkó István tipografus

munkája: Levélpapír

Tipografus tovább-kepző 1962-63 munkáiból
Magyar Grafika 1963. 3. sz 452. l

Laczkó Lajosné, Kézimunka, Készítő

Gyulán, a nyugdíjasok részére meghirdették a "Ki mint mester?" c. pályázatot. — Ugyancsak második helyezett lett Laczkó Lajosné békési terítő.

Béla Ottó: Nyugdíjasok parlamentje Gyulán, Békés Megyei Népújság, 1986. nov. 29.

LACZKÓ LÁSZLÓ, kovácsmester

Márton Lajos abonyi kurjájának átalakitási munkálatain dolgozott 1843-ban. Az uj ablakok vasalását készittette 32. jegy. kk 120. old.

HALOGH SÁNDOR: Egy abonyi köznemes gazdálkodása a reformkorban 107. old

STUDIA COMITATENSIA. Tanulmányok Pest Megye Múzeumaiból, 2. szám. Szentendre, 1973

Laczkó Lajos

1900/1 II.

Ferképzomfoiskèvk

106. 1

Laczkóczy Lajos festő

Az újra nyílt Miskolci Képtár bemutatja júl.-ban a Herman Ottó Múzeum gyűjteményéből a régi miskolci festők műveit. Kiállítják egy, az 1870. körüli évekből származó festményét.

(M–): Két kiállítás a Képtárban.

Déli Hírlap (Miskolc), 1974. jún. 24.

LACZKÓ - SZILÁGYI IMRE

Kiállítás az alkotóházban

A kisújszállási Művelődési és Ifjúsági Központban január 22-től február 22-ig lehet megtekinteni *Lackó-Szilágyi Imre* grafikusművész kiállítását. Lackó-Szilágyi Imre 1942-ben született Püspökladányban. 1960-ban érettségizett a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, grafika szakon, később visszakerülve a szülőfalujába dekoratőrként dolgozott. 1994 óta nyugdíjas. Az 1961-ben alakult Püspökladányi Képzőművészeti Kör megszervezésében részt vett, az alkotói csoportnak 30 évig volt aktív tagja, alapítója volt a debreceni Medgyessy Stúdiónak. Nyugdíjazása óta a zempléni táj, illetve a Bükkalja jelenti szülővárosán kívül az alkotói környezetet számára.

Jászkun Krónika
1998. 01. 19.

Laczkovich Alice, szobrász

- portréi az Ernst Múzeumban a Dolgozó emberek között c. kiállításon.

Magyar Ifjúság, 1968. II. 9. 9. l.
Ujvári Béla: Szándék és tett

Laczkovits Alice

Pántok c. gipsmobra (említve)

szerepel a „Studió 1966"
c. kiállításon az Ernst
Museumban

Kortárs 1966 VIII-n. 1337 old.

MDK

Laczkovich Alice

Női fej, pat.gipsz

Fiu, gipsz

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

Ernst Múz. 1968. jan.

MDK

Laczkovich Alice

Pásztor, gipsz

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Laczkovich Alice

Fiu, ólom

Alvó, "

Fiatalok studiója 1966. Ernst Mus.

MDK

Laczkovich Alice

repr.:

Pihenő

xtudióxóóe

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Laczkovich Alice

Vetkőző, ólom

Asszony, "

Studió 67. Fiatal képzőm.kiáll. Ernst Muz. 1967.

MDK

Laczkovich Alice

Pásztor, gipsz

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Laczkovich Alice

Pihenő

Studio 66. fiatal művészek 6. kiáll. Ernst Muz.

1966. máj.

MDK

Laczkovich Alice

Fiu, ólom

Alvó, "

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Laczkovich Alice

Figura; br.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Laczkovich Alice

Szabrai a Miállításon: Pántor
Alvó
Fiú

Táslat. Stúdió 66.
Pestmegyei Hírlap 1966. máj. 8-8-a.

Laczkovits Alice

„Fin macskával" szobor, 160 cm, aluminium,

Csongrád megye, Bakos, Ovoda udvar.

Tájékoztató, 64/65, képzőm. Ipermüvészeti Lektorátus

10 l

Laczkovich Alice
szobrász

M.D.Y

„Vethőző" figurája emlités-
ve méltó.

Fotby János: Studió 67
Művészet, 1967 október - 42 kep.

Laczkovich Alice szobrász M.D.K.

Művei a kiállításon

Perneczky Géza: Fiatalok Studiója, 1966.
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1966. ápr. 22. 4.1.

Boskovich Alice esophras

M.D.K

Lachkovich Alice
szobrász

Részt vett a tarlalon

Bolgár Kálmán: Gondolatok a Studió 66-ról
Művészet, 1966. december – 45 kap

Laczkovich Alice nobiász

Mii nem emlitve

Pernecky Gèza:
Fiatalok Studiója 1966

Magyar Nemzet 1966. ápr 29

Laczkovich Alice

Női fej, pat. gipsz, 32 cm

fiú gipsz, 30 cm

Dolgozó emberek között kiáll-

Ernst muzeum 1968. jan.

Laczkovich Alice

Nővér fej gipsz 32 cm
Fiú " 30 cm

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Laczkovich Alice

Bemutatott müve:
„Figura", bronz, 33 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

131

Laczkovich Piroska, jelmezkvező

A Nemzeti kinhár 1956-os Galilei előadásának

a jelmezit tervezt.

Benedek András: Mégis mozog 14-38

Tiszatáj, Szeged, 1980. júl. XXXIV/7.

Laczkovics András, építész MDk

A Dunamenti Hőerőmű Központi irodaházának, vízelőkészítőjének és műhelyépületének terveit készítette.

– : Két új erőmű 3. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. aug. 25.

M.D.K.

Laeszkovics Jakab, ötvös

1748-ban szerepel a neve. Háza volt a szigeti vásosban. 1752-ben adómentességet kap a megyétől.

Somogyi Árpád: Pécsi szláv ötvösök a XVII-XVIII. században és céhlevelük. 265.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1965, Pécs, 1966

LACZKOVICS JÓZSEF, aranymüves

A XVIII.sz.közepén a pécsi belvárosi előkelő lakosságot a kereskedők alkották. Tizen voltak.-Négy aranymüves volt akkor Pécsett: Radics Pál, Magyarovics Mihály, Szinkovich Jakab a belvárosban és Laczkovics József a szigeti külvárosban. 169.old. 8.jegyz

KOPASZ GÁBOR: Régi pécsi kézmüves mesterségek 167.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. 1971.
Pécs, 1972

Laczkovics László

Laczkovics László: Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Budapest, XII. Fodor utca.

/rövid életrajz + ismertetés, képekkel. Vezető építész: János Györgyi/

Magy. Ép. műv. 1972.4.sz. 35.l.
/Fiatal Építészek köre-szám/

Lackovits László

az alábbi pályázaton megvételben részesült 26. számú terv egyik szerzője

Lehoczky Ödön: Országos vezető módszertani szociális otthon tervpályázata, 1971.

Magyar Építőművészet, 1972. 1.sz. 2-7.l.

LACZKOVICS László építész

Hozzászólása az 1991.január 11. én rendezett vitán a Magyar Építészeti Kamaráról. = a/3 1991.2.

Laczkovich László fotomüvész

"Porond" cimmel a cirkusz csodáiról ir a müvész és illusztrálja felvételeivel. Természetesnek tartja, hogy mind a szinház, a film és a cirkusz világa egyaránt foglalkoztatja a képzőmüvészeket, a fotomüvészeket.
A cirkusz müvészeinek produkcióit öt képen örökitette meg a müvész.
Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. febr. 26.
XVI. évf. 9. sz. 16-17. lap.

Laczkovich László fotomüvész

"Átléptem a tegnapot" cimmel a Szinmüvészeti Főiskola végzős osztálya, Simon Zsuzsa rendező-tanár növendékei vettek bucsut egymástól a Városligetben Itt készültek a müvész képei is: Együtt a végzős osztály, Spárga a ligeti grundon, Fotó a magasból, Black! A musical néger szereplői ezuttal fehérek, Tavaszi lendület, Egy lirai szám improvizációja.

Repr.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. ápr. 15.
XVI. évf. 16. sz. 16-17. lap.

Laczkovics Lánló, [épitész ?]

MDK

Diplomamunkája a Mátyás templom környékének rendezésével foglalkozik.

Krajczár Imre: Diplomatervek — Budapestről 3

ESTI HIRLAP

Bp. 1966. nov. 14.

Laczkovics László

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán m
megvételben ré szesült 42.sz. pályamű egyik tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályá-
zata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l

Laczkovics László [építén]

L: Eltér István

–: Szövetségi kirek

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

10-12

83/4

Laczkovics László, építész

L. Jánossy György

– Diplomata lakóház, Bp T. Szentháromság-tér 32-38

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/1

Laczkovich László
fotós

M.Dk

„Kalapreklám" (repro)

– mb –: Nemzetközi szinesszalon.
Nők Lapja, 1967. november 11. – 16 lap.

Laczkovics László építész

Terverőcsoportjának) tervét

költségtérítésben részesítették

az alábbi pályázaton

Kovács Ferenc: A tabáni Rácz

gyógyfürdő tervpályázata 1969

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old.

MDK.

Lackovich László

Fotókiállitási kritika

Fotó 1966 okt.p.444.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinház következő évadjában szinrekerülő Macbeth előadás jelmezeit tervezi.

"A H É T" c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. juni 28. VII. évf. 26. sz. 17. lap.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező MOH

H jelmezeket tervezte.

Dersi Tamás: Bánk-bán felújítás 1

Nemzeti Színházban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. okt. 18.

Lachkovich Piroska
ipanmüvész

M.D.K.

A Macbeth jelmezét tervezte.

Révész Csuzsa: Szinpadtervező művészetünk a...
Művészet, 1964. dec. – 31 lap.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

A Liliomfi (Katona József színház) előadásához a jelmezeket tervezte.

— : Mariska : Törőcsik Mari 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1962. okt. 11.

Laczkovich Piroska jelmeztervező M.D.K.

Müvei a Magyar Szinházmüvészeti Szövetség által rendezett szcenikai kiállitáson

Napló

Magyar Nemzet 1963. október 26. 7.1.

MDK

Laczkovich Piroska jelmezkovező

négy jelmezterve (Csokonai Vitéz Mihály: A' özvegy Karnyóné s az két szeleburdiak című vígjátékához) – repr.

(Osvát Katalin: Özvegy Karnyóné és a tűvétevők.)

Nők Lapja, Bp. 1953. június 4. [8-9. l.]

Łączkowich Piłoska

Molière: Dandin György c. dorabjáha jelinczeket lehvez az Odry Szigvodon

Nejpnava, 1969, móc. 18, 2 oldal

Láczkovich Piroska M.N.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: A harmadik nővér

Pavel Kohout játéka a Nemzeti Szinházban

Magyar Nemzet 1963. december 8. 9.l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinház jelmeztervezője a Madách Szinház jelmeztervezői kiállitásán Macbeth jelmezeivel szerepel.

A H É T c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. nov. 8. VII. évf. 45. sz. 14. lap.

Paczkevich Piroska jelmeztervező M.D.K.

Művei a kiállitáson

Csehov három egyfelvonásosának jelmezei.

F.A.: Színpadi jelmezrajzok kiállitása

[illegible] 1963. november 5. 4.l.

Łczkovich Piroska jelmeztervező M.D.K.

A pesterzsébeti Művelődési Házban kiállítás jelmez-terveiből.

Napló

Magyar Nemzet 1953. november 28. 7.1.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

MDK

A Nemzeti Színházban
bemutatták O'Neill színművéhez a
jelmezeket tervezte.

Dersi Tamás: Hosszú út az éjszakába 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. febr. 20.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Szász Endre művésztársával együtt a Szentendrei Teátrum hét előadásához tervez kosztümöket.
P.I.: "A Szentendrei Teátrumról" cimmel ir arról, hogy a Teátrum régi magyar darabok bemutatására készül julius 5.-e és 2o.-a között.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. juni. 14. 13. évf. 24. sz. 1o. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Laczkovics Piroska

A Szentendrei „Teátrom"
jelmeztervezete

Balassa Mure: Teátrom
Szentendrén

Nők Lapja 1969 VIII. 2

Laczkovits Piroska

"Pikko herceg és Jutka-Perzsi" c. "szomoruvig zenésjáték" kosztümjeit tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. juli. 19.
XIII. évf. 29. sz. 6. lap

Laczkovich Piroska, jelmeztervező 7DK

A Nemzeti Színház Shakespeare előadására a jelmezeket tervezte.

Gyárfás Miklós: Macbeth 8.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 27.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

A Madách Színházban rendezett jelmeztervkiállításon bemutatják műveit.

— : Kulturális hírek

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 31.

Laczkovich Pinoska

Jelmezek Illés Endre: Az Idegen c. színművéhez (Nemzeti Színház).

emlékre.

Népszava, 1965 febr. 24. 2. l.

Laczkovich Piroska, jelmez tervező MBH

A jelmezeket tervezte Illés Endre színműnéhez. (Nemzeti Színház.)

Pándi Pál: Az idegen 8.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965-febr. 21.

MDK

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

A Nemzetiben bemutatott P. Kohout-művész a jelmezeket tervezte.

Pesold Ferenc: A harmadik művel

2.

ESTI HIRLAP Bp. 1963. dec. 10.

Laczkovich Piroska M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: Csend az ajtó mögött

Hubay Miklós drámája a Katona József Szinházban

Magyar Nemzet 1963. május 1. 9.1.

M.D.I.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

Az új előadáshoz a jelmezeket tervezte.

Hubay Miklós: Új Bánk bán felé — új közönség felé

4.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. nov. 4.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Németh László: Az utazás c. vigjátékához tervezett jelmezeket.
Katona József Szinház előadása.

Illés Jenő: Az utazás c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. május 18. VI. évf. 20. sz. 10-11. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A főiskolai végzős növendékek vizsgaelőadásához készitett jelmezterveket.

Rajk András: A világjáró börönd c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. juni 8. VI. évf. 23. sz. 8. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Szigligeti Ede: Liliomfi c. vigjátékához tervezett jelmezeket.
Katona József Szinház előadása.

Tarka Krónika c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. juni 22. VI. évf. 25. sz. 39. lap.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

A Furfangos menyasszony pesterzsébeti előadására a jelmezeket tervezte.

Békés István: Lope de Vega — Pesterzsébeten

8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. febr. 7.

mak.

Laczkovich Piroska jelmeztervező

műveit kiállítja a Magyar Színházművészeti Szövetség a Madách színházban. 30án d. u 5 nyitják.

Mozaik. Szcenekai kiállítást stb.

Nepszava, 1963. okt 26 4. l.

Laczkovich Piroska, jelmez-
tervező

A Nemzeti Szinházban bemutatott
Shakespeare tragédiához a jelme-
zeket tervezte.

Dersi Tamás: Machbeth 2

ESTI HIRLAP, bu. 1963. okt. 21.

Laczkovich Piroska

Margit körút 64/a

MKSz 1947

MD k

Laczkovich Piroska jelmeztervező, Nemzeti Szinház
A revizor, jelmez

Szinház és Mozi. IV.évf. 51.sz. 1951. dec. 21.
§ 1.

MD k

Laczkovich Piroska, jelmeztervező, Nemzeti Szinház

A Noszty fiu esete Tóth Marival, jelmez

Szinház és Mozi. IV.évf. 51.sz. 1951. dec. 21.

7 1.

M. S. K

Laczkovich Piroska

Arnold Wesker: „Gyökerek" c. színművéhez tervezett jelmezeket a Nemzeti Színház előadásához.

Az „Aktuális" c. rovat közlése
Film Színház Muzsika, Bpest, [redacted]. 1964.
okt. 23. 43. sz. 20. lap.

M. D. K.

Laczkovich Piroska

A katona József Színházban bemutatott „Gőzfürdő" c. Majakovszky-darab jelmezeit tervezte.

Film Színház Muzsika, Bp. 1964. szept. 25. VIII. évf. 39. sz. 5-6. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

"Dandin György" előadáshoz tervezett jelmezek.

Geszti Pál: "Dandin György" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. márc. 13.
VIII. évf. 11. sz. 9. lap

Laczkovich Piroska, jelmeztervező MD4

Illés Endre szín művéhez a

jelmezeket tervezte. (Nem zéti Szinház)

Dersi Tamás: Az idegen 2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. febr. 16.

MBK

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

Illés Endre: Az idegen című darabjához a jelmezeket tervezte.
(Nemzeti Színház)

— : Az idegen, Cresteia, Léda 2

ESTI HIRLAP

bp. 1965. jan. 12.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Cackovich Alice

1937 MÁR 5

1021

CACKOVICH ALICE: PÁSZTOR

ozási

előtt újra igénybe lehet venni a kedvezményt.

Nemcsak vér szerinti gyermekért

Már köztudott, hogy a gyermekgondozási segély összege általánosan havi 600 forint — a tsz-ek nőtagja vagy a tsz-szel munkaviszonyban álló dolgozó nő részére 500 forint —, amit a táppénz kifizetésére jogosult SZTK-szervek havonta egy összegben folyósítanak. Több gyermek után a segély a gyermekek számához mérten többszörös összegben jár. Például két ikergyermek esetén 1200 forint stb. Igen fontos kitétele a jogszabálynak, hogy a dolgozó nő nemcsak a vérszerinti gyermeke után, hanem örök-be fogadott

CSALÁDI KÖRBEN

A televízió otthonunkban

Az újmódi szobafogság eredője a kékesen villódzó képernyő: a televízió valóban a tömegkultúra és a szórakoztatás eszköze lett. A fokozódó igények nemcsak a műsor színvonalát érintik; a vételtechnikát is. *A Műszaki Könyvkiadónál* megjelent, igen hasznos kézikönyvet legjobban úgy jellemezhetjük, hogy: *útmutató kezdőknek és haladóknak*, azoknak, akik most ismerkednek a televíziózással, s azoknak is, akik maguk kívánnak különböző

Vasárnapi barangolás

A névadó ünnepség körül

Andrea, Katalin-Mária, Flóra.

Ők hárman voltak az ünnepeltek, az ő tiszteletükre sereglett össze annyi ember, amennyi csak elfér a modern kisterenyei gimnázium egy tantermében. Az ő tiszteletükre hangzott el néhány szép szavalat, énekszám s kedves beszéd, amelyet Somogyi László, a barátságos természetű anyakönyvvezető annyi szeretettel mondott el. Ők kapták a járási KISZ-bizottság, a tantestület, a szülői munkaközösség ajándékait. Greman József és felesége, Kormos Zoltán és felesége, valamint Tóth Norbert és felesége a három kisbaba szülei. Nem nehéz kitalálni: pedagógus házaspárokról van szó.

Kisterenyei pedagógus körökben nem ritka a névadó ünnepség. Vasárnap három kislány volt az ünnepelt, a tavaszon három fiú.

Jó arról megemlékezni, hogy a terenyei pedagógusok nem csekély hányada közéleti ember. Tanácstag jócskán akad közöttük, de néhányukat még a párt vb-be is beválasztották. A pedagógusoknál már hagyománynál több, természetes, hogy a gyerekek tiszteletére névadó ünnepséget rendeznek. S ezt a valóban hangulatos, családias ünnepet mindinkább megkedvelik azok is, akiknek foglalkozása bányász, adminisztrátor, vasutas, tsz-tag, vagy más egyéb. A nem-pedagógusnak minden érdeme megvan arra, hogy „egyszerű" nevelőnél többnek, az egész község nevelőjének tekintsék a helybeli pedagógus társadalmat. Radics István festőművész —, aki legalább harmincezer forintot érő mozaikot ajándékozott iskolájának —, fölösleges bemutatni. Ő éppúgy tagja a TIT-nek, mint —, mondjuk —, Mátraházi Ferenc, aki tanára és rajongója a földrajznak és történelemnek, vagy Kornis Tibor, akinek biológiai előadásai nemcsak szakszerűek, de érdekfeszítők is. Pedagógusok kezdeményezésére állítják fel a közeljövőben Kisterenyén Laczkovics Aliz szobrát, egy palóc vándorlegényt.

Leírva közhelynek hangzik, hogy a pedagógusok mind az ifjúságot, mind a felnőtteket szépre, jóra, bölcsességre tanítják. Látva látni az eredményeket: élmény. Persze nem lenne igazságos a falu valamennyi eredményét a nevelők javára írni. Azok kivívásából kivette részét valamennyi kommunista, a helyi tanács, és az a sok-sok ember, aki ugyan nem őriz párttagsági könyvet a szíve fölött, de szíve mégis megdobban a párt célkitűzéseiért. Az annyi ezer név közül most kettő kívánkozik tollhegyre: Nyitrai Györgynéé és Kiss Andrásné. Védőnők. Többet tesznek, többet fáradnak, mintsem hivatásbeli kötelmeik előírják. Ők ketten azok közé tartoznak, akik nem restellik, nem sajnálják a fáradságot azért, hogy az emberek a családi eseményeket az új, a szocialista keretek között ünnepeljék. A kismama még nem sejti, hogy gyermeke Jancsi lesz-e, vagy Julika, de a két asszony már beszél nekik a névadó ünnep meghittségéről, feledhetetlenségéről. S, hogy nem hiába beszél, azt az egyre több névvel gazdagabb névadási emlékkönyv lapjai dokumentálják. Igaz, a névadó ünnepségek számaránya ma még nem éri el a társadalmi formák között történő házasságkötések hetvenöt százaléka —, de az emberek gondolkodásának formálódása az előbbiek vonatkozásában is jelentős javulást igér.

Kisterenyén mind többen ismerik fel azt az egyszerű igazságot, hogy csak egyszer élünk, s hogy ezt az egyszeri életet egyedül a szocializmus eszméjének gyakorlati megvalósítása teheti igazán széppé, emberivé. Jellemző adat: a község iskoláiban három éve egyetlen gyermek vagy serdülő sem jár hittanra. A felnőttek is mind kevésbé igénylik a saját korukat túlélt egyházi szertartásokat. A családi, az elvtársi, a baráti kollektíva együttérzését, együtt örvendezését nem pótolhatja a modern ember számára semmi.

A névadó ünnepség igaz hangulatát érzékeltetni csak költő képes. Hadd adja hát át a szót a krónikás az írását befejező sorokban Szabó Lászlónak; s hadd írja le az ő szavait „Egy újszülötthöz névadásra" című verséből:

„Nem hideg víz csurran homlokodra, s nem riaszt tömjénes, szürke szentély..."

— b. z. —

11-en, Gocs

A kémrepülő

PINTÉR ISTVÁN REGÉNYE

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁD
1966 OKT 18

37

Nem tartózkodott sokáig az étteremben. Megitta a narancslevet, aztán taxit hozatott, hogy visszamenjen a repülőtérre. Délután aludnia kell, hiszen éjjel, s talán másnap délig munkában lesz majd.

A taxit kétszer is megelőzte egy gépkocsi, amelyből — Rowers azonnal felismerte foglalkozásukat — a biztonsági szolgálat emberei figyelték, hogy ki ül a bérautóban. Alighanem teljes a készültség, vigyázni kell, nehogy avatatlan személy a közelbe jusson.

Éjjel két órakor Rowers jelentkezett Khelton ezredesnél. A parancsnok álmos volt, látszott rajta, hogy addig le nem hunyta a szemét. Rowersnek azonban sikerült aludnia: frissen ébredt, s miután lezuhanyozott, pompásan érezte magát.

Khelton kezet nyújtott Rowersnak.

— Hajnali fél ötkor indul, barátom! Itt vannak a meteorológiai jelentések, rendkívül kedvezőek...

A pilóta gondosan tanulmányozta a gépírt papírlapokat, amelyeket Khelton átnyújtott neki. Aztán bólintott.

— Oké!

Khelton folytatta az eligazítást.

— Személyesen vizsgáltam felül a gépét. Kitűnően elő van készítve. A szokásos J—57 típusú reaktív hajtómű helyett Pratt—Whithey-vel repül.

— Örülök neki ezredes úr. Ez a motor nemcsak erősebb, és nagyobb hatósugarú, hanem bizalomgerjesztőbb is. Megvizsgálhatnám magam is a gépet?

Az ezredes megrázta a fejét.

— Nincs már idő, s különben is felesleges. Nyugodt lehet. Mondtam, hogy mindent személyesen ellenőriztem. A biztonsági szolgálat emberei pedig őrzik nemcsak az ön repülőgépét, hanem az egész repülőteret is.

Khelton az órájára nézett.

— Szalad az idő, n indulnia kell. Közöl önnel egy rendkívül értesülést. Három hét egy felderítő repü természetesen szintén átrepülte a Szovjetur fényképeket készített val sikerrel végrehaj a feladatot, amely most önre is hárul. Az oroszok észre sem vették. Tessék, itt a pilóta jelentése.

Khelton az asztalán heverő akták közül biztos kézzel választotta ki a jelentést, és átadta Rowersnek. A pilótát átfutotta. Elődje azt jelentette, hogy a Szovjetunió felett sikerült mindvégig észrevétlennek maradnia, sem vadászgépeket, sem a hagyományos légvédelem, vagy a légvédelmi rakéták működését nem észlelte. Minden bizonnyal sikerült észrevétlen maradnia: a magnetofonszalagok, amelyeket a szovjet lokációs állomások rádióhullámairól készített, szintén arra vallanak, hogy az oroszok nem sejtettek semmit.

val követte az előre berajzolt vonalat:

— Tessék, Pakisztánból az Aral tón, Szverdlovszkon, Arhangelszken, Murmanszkon át a Norvégiai Bodőbe repül. Nem kérdezem, ismeri-e az útvonalat, mert nem ismerheti. De lesz alkalma rá! Hiszen éppen ez a feladata...

— Értem — felelte Rowers.

— Ez mintegy 8000 kilométer — magyarázta Khelton. — Az Aral tó körüli térség, különösen Aralszk érdekes... A számítások szerint valószínűleg ebben a körzetben vannak a szovjet rakéták kilövőhelyei...

Ceruzájával a térképre bökött, ahol egy piros ceruzavonás jelezte a hely fontosságát...

(Folytatjuk)

Színház és Mozi

IV. ÉVFOLYAM 46. SZ. / 1951. NOVEMBER 16–22-IG. / ÁRA 1 Ft

NANA JANCULESCU
román filmszínésznő, a Román Filmhéten bemutatásra kerülő „A mi falunk" című új román film főszereplője

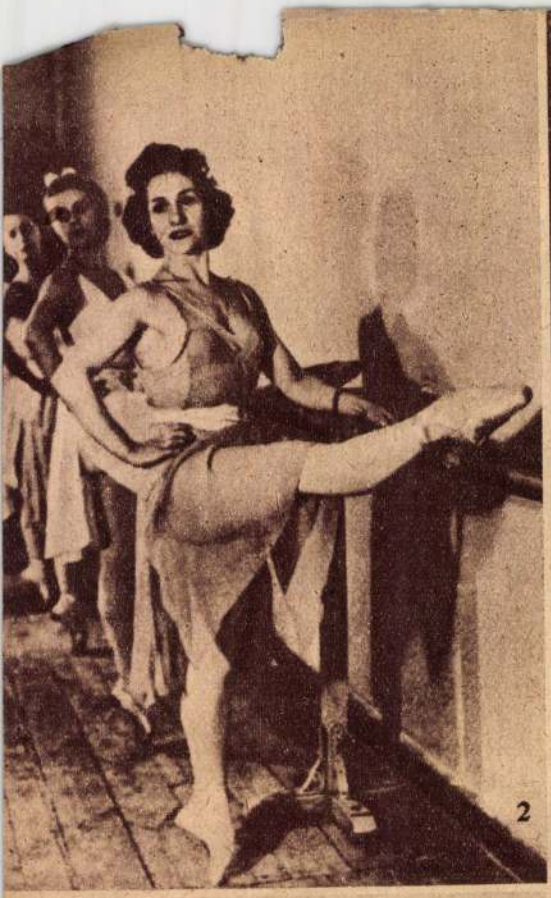

2

IGY ÉL OLGA LEPESINSZKÁJA,

a világhírű szovjet balett-táncosnő

1. Lepesinszkája nagy állatbarát. Otthonában kedvenc kutyájával — Tyiszával
2. Minden nap több órán keresztül szorgalmasan gyakorol
3. Kis pihenés — balettpróba közben
4. Pár perccel Goumod »Faust«-jának előadása előtt, öltözőjében

3

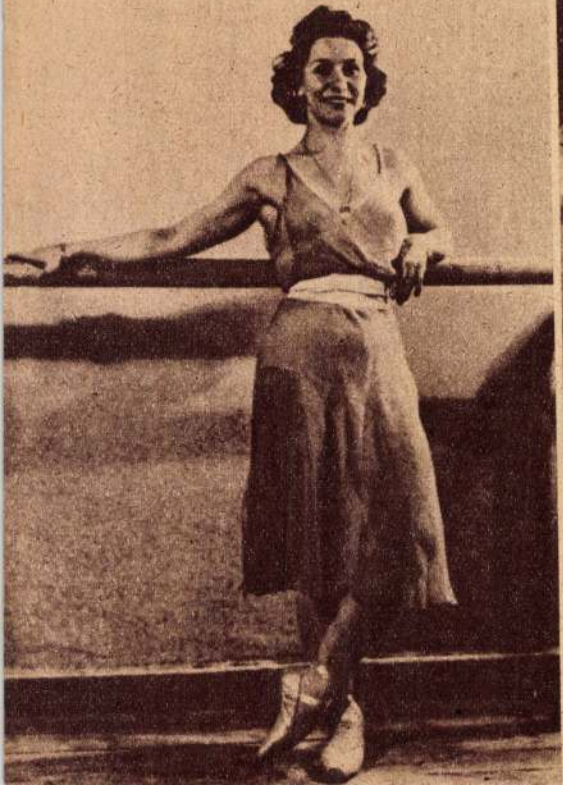

Magyar Állami

OPERAHÁZ

Telefon: 121—862.

Pénteken, november 16-án
Bérlet: D-sorozat, 3. sz.
Kezdete 8, vége 11 óra után

A BOLYGÓ HOLLANDI

Dalmű 3 felvonásban.

Szövegét és zenéjét írta:
WAGNER RICHARD.

Fordította: **Lányi Viktor.** Rendezte és a díszleteket tervezte:
Oláh Gusztáv

Karigazgató: **Pless László**
Vezényel: **Lukács Miklós.**

Daland, norvég hajós	**Bencze Miklós**
Szenta, a leánya	**Takács Paula**
Erik, vadász . .	**Nagypál László**
Mari, Szenta dajkája . . .	**Németh Anna**
Kormányos . .	**Göndöcs József**
A hollandi . .	**Fodor János**

Színhely: a norvég partok.

*

A bolygó hollandiról azt mondják a tengerészlegendák, hogy átok üldözi s csupán hét évenként egyszer léphet partra, hogy egy leányt keressen, aki szerelmével megváltja őt. Daland találkozik a bolygó hajóssal s megszédülve, lányát ajánlja fel nékl. Szenta, Eriknek, az ifjú vadásznak a menyasszonya, de miután mindig a bolygó hollandiról ábrándozott, most boldogan mond igent a hajósnak. Szenta még találkozik volt jegyesével, Erikkel, s a bolygó hajós félreérti ezt a találkozást, azt hiszi, hogy Szenta nem tud hű lenni hozzá. Visszamegy tehát hajójával ismét a tengerre. Szenta hiába tartóztatja, s amikor látja, hogy szerelmese elhagyta, a tengerbe veti magát.

Szombaton, november 17-én, este 7 órakor

Jegyek nem válthatók

AZ I. MAGYAR ZENEI HÉT

ÜNNEPI MEGNYITÓ ELŐADÁSA

MŰSOR:

1. **Megnyitó beszédet mond Kodály Zoltán.**
2. **Ünnepi beszédet mond Szabolcsi Bence.**
3. **A Magyar Dolgozók Pártja és a Kormány hivatalos küldötteinek felszólalása.**
4. **Külföldi küldöttségek vezetői üdvözlik az 1. Magyar Zenei Hetet**

Szünet

ÜNNEPI HANGVERSENY:

Közreműködik a Budapesti Filharmóniai Társaság zenekara, a Néphadsereg Művészegyüttesének énekkara és Palánkay Klára, a Magyar Állami Operaház magánénekese.

MŰSOR:

1. **KADOSA PÁL:** Sztálin esküje, vezényel: **Vásárhelyi Zoltán.**
2. **VASS LAJOS:** Este a táborban, vezényel: **Somogyi László.**
3. **SZABÓ FERENC:** Nótaszó, vezényel: **Ferencsik János.**
4. **KODÁLY ZOLTÁN:** Kádár Kata, vezényel: **Ferencsik János.**
5. **WEINER LEÓ:** Ünnepi hangok — nyitány, vezényel: **Somogyi László.**

Vasárnap, november 18-án délelőtt Bérletszünet.

Kezdete 11, vége 2 órakor

DIÓTÖRŐ

Mesebalett 3 felvonásban. (10 kép)

Zenéjét szerezte:
CSAJKOVSZKIJ.

Szövegét írta: **Vaszilij I. Vajnonnen.** E. T. A. Hoffmann nyomán. Koreográfiáját tervezte, rendezte és betanította: **Vaszilij Vajnonnen** m. v., a Moszkvai Nagyszínház Sztálindíjas balettmestere és asszisztense **Klavdia Armasevszkája** m. v., a Moszkvai Nagyszínház művésznője. A díszleteket és jelmezeket tervezte: **Oláh Gusztáv.**

Vezényel: **Fráter Gedeon**

Stahlbaum . .	**Kőszegi Ferenc**
Stahlbaumné .	**Simon Éva**
Lujzi } gyer- .	**Stancel Ágnes**
Marika } me- . .	**Czére Éva bn.**
Misi } kei .	**Falus P. bn.**
Drosselmeier . .	**Suba Gyula**
Dada	**Raksányi Júlia**
Feri	**Ovender P. bn.**
Nagyapa . . .	**Földváry Gy.**
Nagyanya . . .	**Szabó Józsa**

Az álom szereplői:

Mária hercegnő	**Lakatos G.**
Diótörő herceg .	**Ősi János**
Diótörő . . .	**Pécsi György**
Egérkirály . .	**Ifj. Eck Imre**

Táncok. Bohóc: **Füleki Gyula.** Ballerina: **Maros Éva.** Néger: **Szántó Bálint.** Spanyol tánc: **Takács A., Kemény J., Csajkovits M., Martinovics I.** Keleti tánc: **Bartos I., Müller M., Som G., Izsóf A., Nagy Júlia.** Bábjátékos: **Gál Andor, Tóth L.** 1. hópehely: **Szarvas Janina.** 2. hópehely: **Ugray Klotild.** Orosz tánc: **Eck I., Végváry Zs., Tóth L.** Pas de trois: **Bíró Viktória, Gál Katica, Pécsi György.**

A növendékek táncmestere: Horváth Margit.

*

I. felv.: 1. kép: Karácsony este vendégek sietnek Stahlbaumékhoz, köztük Drosselmeier a gyerekek barátja, az ördöngös játékok fúró-faragó mestere. **2. kép:** A karácsonyfa ünnepségre váró gyerekek egyike, Misi kukucskálókon leskelődik. **3. kép:** Pompázó karácsonyfa és tengernyi játék. Drosselmeier bácsi bemutatja új művét, a Diótörőt. A baba oly csúnya, hogy nem kell a gyermekeknek, csak Marikának. **II. felv.: 1. kép:** Marika a babát egy karosszékbe ülteti és mély álomba merül. **2. kép:** Marika álmodik. rút egerek hada rohanja meg a karácsonyfát és a Diótörő párviadalban győzi le az egérkirályt, majd mint ifjú **herceg jelenik meg. 3. kép:** A herceg csodálatos jégerdőhöz vezeti Marikát. **III. felv.: 1. kép:** Marikáék aranydiófájában ringatóznak a tengeren, majd kikötnek a herceg birodalmában. **2. kép:** Titokzatos kaput pillantanak meg, gyönyörű színes cseppkő oszlopokkal, de az oszlopok félelmetes repülőegerekké változnak, a ledöfött Egérkirály szolgálvá. A herceg varázspálcájával elkergeti őket. **3. kép:** Csipkeszerű palotában vannak. Sokféle bábut látnak, akik táncraperdülnek tiszteletükre. **4. kép:** A fény eltűnik és Marika szobájában vagyunk. A Diótörő bábu a karosszékben ül, amikor a dajka felébreszti Marikát.

Szenta — Takács Paula

Vasárnap, november 18-án este
Bérlet: F-sorozat, 3. sz.
Kezdete 7, vége 10 óra után

BORIS GODUNOV.

Dalmű 3 felvonásban, 8 képben.

Zenéjét szerezte:
MUSSZORGSZKIJ

Szövegét írta: **Puskin és Karmazsin.** Fordította: **Nádasdy Kálmán.** Hangszerelte: **Rimszkij-Korszakov.** A díszleteket **Oláh Gusztáv** és **Fülöp Zoltán,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte. Rendezte: **Oláh Gusztáv** és **Nádasdy Kálmán**

Vezényel: **Lukács Miklós**

Boris Godunov . .	Székely Mihály
Xenia } gyer-	Neményi Lili
Fjodor } mekei	Cser Tímea
Az öreg dajka . .	Németh Anna
Sujszkij herceg .	Angyal N. Gy.
Cselkalov . . .	Klug Ferenc
Pimen	Littasy György
Dimitrij	Nagypál László
Marina	Szilvássy M.
Várnagy	Szomolányi J.
Varlam	Fodor János
Missail	Kishegyi Árpád
Korcsmárosné . .	Virág Ilona
Falu bolondja . .	Külkey László
Határőrtiszt . . .	Domahidy L.
Udvari bojár . .	Somogyvári L.
Krucsov, bojár .	Toronyi Gyula
Leviczky . . .	Tóth Lajos
Csernakovszky .	Rissay Pál
Mityu	Molnár László
1. parasztasszony	Rostaházy A.
2. parasztasszony	Szatmáry A.
Egy paraszt . .	Bukucs Pál

•

I. felv. 1 kép. **(Kolostor-udvar Moszkvában. Idő: 1508.)** Fedor cár halála után. Boris foglalja el a trónt a bojárok és az egyház érdekei szerint. 2. kép. **(Cella a kolostorban.)** Grigorij, a fiatal szerzetes megtudja Pimentől, hogy Boris az igazi trónörököst meggyilkoltatta. Grigorij elhatározza, hogy a megmenekült cárevicsnek adja ki magát. 3 kép. **(Kremi főtere.)** A nép üdvözli a megkoronázott Borist. **II. felv.** 1. kép. **(Korcsma a litván határon. Hat év telt el.)** Grigorij két szökött szerzetessel a határra érkezik. Le akarják tartóztatni, de megszökik. 2 kép. **(A cár szobája a Kremiben.)** A gyötrődő Borisnak az alattomos Sujszkij hírt hoz a trónkövetelőről. 3. kép. **(Sanlomir, a lengyel herceg kertje.)** Grigorij elhatározza, hogy a trónt és Marina hercegnőt is megkaparintja. **III. felv.** 1 kép. **(A litván határon.)** A zendülő oroszok lelkesen fogadják Grigorijt, az áldott Dimitrijt s új cárként ünneplik. 2 kép. **(Trónterem a Kremiben.)** Pimen csodatévő szent jövetelét hirdeti Dimitrij személyében. A cár félelmében megőrül, fiát rendeli utódjául a trónra, majd holtan roskad össze.

Kedden, november 20-án
Bérlet: L-sorozat, 3. sz.
Kezdete 7, vége 10 óra után

A SZEVILLAI BORBÉLY

Víg dalmű 2 felvonásban,

Zenéjét szerezte: **ROSSINI.**

Szövegét írta: **Beaumarchais** után **Sterbini G.** Fordította: **Harsányi Zsolt** és **Blum Tamás.** Díszlet: **Fülöp Zoltán.** Jelmez: **Márk Tivadar.** Rendezte: **Mikó András.**

Vezényel: **Majorossy Aladár.**

Gróf Almaviva	Remsey Győző
Bartolo, orvos . .	Katona Lajos
Rozina	Páka Jolán
Figaró, borbély	Melis György
Basilio . . .	Bencze Miklós
Berta	Farkas Anna
Frolilio . . .	Pálfi Endre
Örtiszt . . .	Toronyi Gyula
Ambrozio . . .	Kővári Richárd
Jegyző	Márkus Lajos

Történik Szevillában, a XVIII. században.

•

Beaumarchais vígjátéka forradalmi tett volt a maga korában, amikor színpadra vitte a nép fiát, a tréfakedvelő, éleseszű szevillai borbélyt. Figaro mókás terve leleplezi az úri osztály kapzsiságát, anyagiasságát. A pénzéhes öreg Bartolo doktor Rosinát, gazdag gyámleányát akarja feleségül venni. Rosinába a fiatal Almaviva gróf szerelmes. Segítségükre siet Figaro, aki először mint katonatisztet, majd mint énekmestert csempészi be Bartoló házába Almavivát, s őt végül a jegyző megtévesztésével össze is esketi Rosinával. A póruljárt gyám javára Almaviva lemond a hozományról, amelynek azonban egyik részét Figaro kapja jutalmul.

Melis György és Remsey Győző »A szevillai borbély«-ban
(Magyar Fotó — Várkonyi felv.)

NÁDASSY FERENC
az Állami Balett intézet tanára

OROSZ JULIA
operaénekesnő

FABRY ZOLTÁN
a Magyar Filmgyártó V. művészeti osztályvezetője

az Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából a Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozatát kapták kitüntetésül

---

Szerdán, november 21-én
Bérlet: **H-sorozat, 3. sz.**

Kezdete ½8, vége ½11 óra után

AZ ÁLARCOSBÁL

Dalmű 3 felvonásban, 5 képben

Zenéjét szerezte: **VERDI**

Szövegét írta: **Piave.** Fordította: **Zoltán Vilmos.** Rendezte: **Oláh Gusztáv**

Vezényel: **Komor Vilmos**

Richard gróf . .	**Simándy József**
René, a titkára	**Svéd Sándor**
Amália . . .	**Takács Paula**
Ulrika, jósnő	**Tiszay Magda**
Oszkár, apród	**Pavlánszky E.**
Samuel, összeesküvők	**Rissay Pál**
Tom, összeesküvők	**Bencze Miklós**
Sylvano . . .	**Tóth Lajos**
Főbíró	**Rajna András**
Szolga . .	**Pásztor Lajos**

*

Az operában a XVII. századi Boston első telepeseinek erőszakos világa elevenedik meg, ahol az ököljog és a nyers szenvedély uralkodott. Richard gróf, Boston kormányzója szerelmes titkárának, Renének feleségébe, Amáliába, aki azonban le akarja magában győzni szenvedélyét. Ezért egy javasasszonytól, Ulrikától olyan füvet kér, amely eloszlatja bűnös vágyait. A javasasszony varázsfüvét éjfélkor kell letépni. Beszélgetésüket kihallgatja Richárd, aki Amáliát meglesi éjféli útján. Richardot nyomon követik az összeesküvők, akik megelégelték a kormányzó erőszakos uralmát. René ura után siet, hogy megmentse. Amikor azonban rájön, hogy Richard gróf találkozott a feleségével, ő is az összeesküvők közé áll s Richard fényes álarcosbálján tőrével leszúrja a kormányzót.

Csütörtökön, november 22-én
Bérletszünet

I.

HUSZTI KALAND

Történelmi vígopera 2 felvonásban

Zenéjét szerezte: **KADOSA PÁL**

Rendező: **Mikó András.** Díszlet: **Fülöp Z.** Jelmez: **Márk T.**

Vezényel: **Koródy András**

Farkas Tamás .	**Udvardy Tibor**
Rédey Anna . .	**Sándor Judit**
Gaude	**Littasy György**
Rédey Ferenc .	**Maleczky Oszkár**
Tallósy Ádám .	**Lendvay Andor**
Gazdaasszony . .	**Tiszay Magda**
Péter	**Surányi Éva**
Szomszéd . . .	**Somogyvári L.**
1. orvos	**Domahidi L.**
2. orvos	**Katona Lajos**
3. orvos	**Kishegyi Árpád**
Ajtónálló . . .	**Pálfi Endre**

*

I. felv.: Farkas Tamás kuruc közvitéz a szép Rédey Annának udvarol; kevés reménnyel, mert Anna apja, Rédey Ferenc pataki professzor csak komoly kérőnek, »valakinek« akarja adni a lányát. Gaude, az öreg kuruc tiszt fontos hírt hoz Huszt várából: Tallósy Ádám, a vár labanc parancsnoka megbetegedett és orvosokat hívatott. Farkasban megfogamzik az ötlet: csellel »kúrálja ki« a labancot Huszt várából.

II. felv.: Tallósy Huszt várában képzelt betegségével gyötri a vár őrségét. Tamás és Anna cigány kuruzslók képében lopóznak be. Rálátásuk nem használ, mire egyre több és több »orvost« hívnak a beteghez. Tallósy és labancai későn eszmélnek rá, hogy orvosok képében fegyveres kurucok szállták meg a várukat. Huszt várát és Rédey Anna kezét egyszerre nyeri el Farkas Tamás kuruc közvitéz.

II.

FURFANGOS DIÁKOK

Táncjáték 6 képben.

Zenéjét szerezte:
FARKAS FERENC

Szövegét **Jókai Mór** novellája nyomán írta: **Oláh Gusztáv.** Rendezte és koreográfiáját tervezte: **Harangozó Gyula.**

Vezényel: **Kenessey Jenő.**

Horváth igazgató	**Kőszegi Ferenc**
Terézia, felesége	**Raksányi J.**
Rózsika, leányuk	**Csinády Dóra**
Jónás, tanár . .	**Suba Gyula**
Stréber	**Rab László**
Fruzsina . . .	**Simon Éva**
Józsi, a fiuk . .	**Harangozó Gy.**
Ádám	**Sallay Zoltán**
Három csikós	**Fülöp Viktor**, **Tóth László**, **ifj. Eck Imre**

*

Ádám, a debreceni kollégiuro szegény diákja szerelmes az igazgató leányába, Rózsikába. A diákot Jónás tanár megszégyeníti s Ádám ezért úgy áll bosszút, hogy elopja az alvó tanár csizmáját. Ádámot tanári bíróság elé viszik, ahol Józsi diák, a pénztárnok fia, beárulja. Ádámot zárkába csukják s Józsi, aki ugyancsak szerelmes Rózsikába, most megszabadulva vetélytársától, szüleivel látogatást tesz a lányosháznál. Rózsika kikosarazza Józsit. Ádám kiszabadul és berugatja Józsit, majd befekteti Rózsikáék udvarába. A részeg fiú tévedésből az igazgatónénak kezd udvarolni, botrányt csinál, amelynek a »váratlanul« megjelenő Ádám vet véget. Kidobja Józsit és a hálás szülők most már nem állnak útjába Rózsika és Ádám eljegyzésének.

A magyar színművészet nagy halottja

SOMLAY ARTÚR

HÁROM HIRES SZEREPÉBEN:

1. Petur bán, a Bánk bánban,
2. Lavrov, a Titkos háborúban,
3. von Walter kancellár, az Ármány és szerelemben.

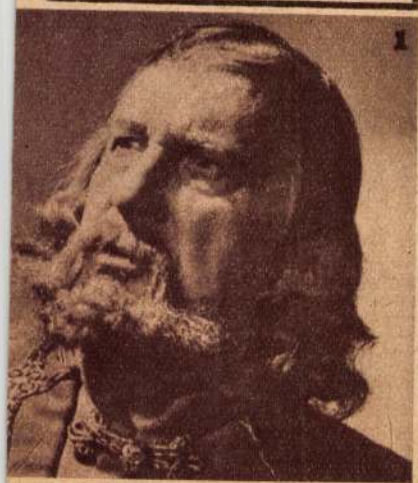

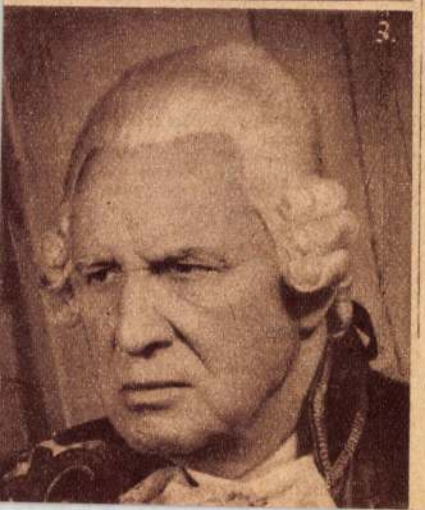

NEMZETI

Színház

Telefon: 424-338

Pénteken, vasárnap, kedden és csütörtökön

Kezdete 7, vége 11 órakor

BÁNK BÁN

Dráma 5 szakaszban.

Irta: KATONA JÓZSEF.

A díszleteket **Oláh Gusztáv**, a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte. Rendezte: **Major Tamás** és **Vámos László.**

II. Endre	Básti Lajos
Gertrudis	Gobbi Hilda / Tőkés Anna
Ottó	Kállai Ferenc / Horkai János
Bánk bán	Bessenyei F. / Rajczy Lajos
Melinda	Szörényi Éva
Mikhál bán	Balázs Samu / Makláry Zoltán
Simon bán	Hindy Sándor
Egy zászlós úr	Kenderesi T.
Petur bán	Rajczy Lajos
Myska bán	Lendvay Lajos
Solom mester, a fia	Somogyvári Pál
Izidóra	Győri Ilona
Egy udvornik	Gellért Lajos
Biberach	Ungvári László
Tiborc, paraszt	Bartos Gyula / Makláry Zoltán / Bihari József

Zászlós urak, vendégek, udvornikok, udvari asszonyok, ritterek, békétlenek, katonák, jobbágyok.

Történik 1213-ban.

*

Katona József, a »Bánk bán« szerzője, a legnagyobb magyar drámaíró, született 1791-ben, meghalt 1830-ban. Kecskeméti takács fia volt és nehéz küzdelmek árán jutott el odáig, hogy írói, művészi képességeit kifejleszthette. 1811-ben mutatták be »Szmolenszk ostroma« című drámáját, amelyben kifejezésre jut a nagy drámaíró együttérzése a hazáját védő hős orosz néppel. Főműve, a »Bánk bán« drámai remekmű, amelyben először jelenik meg irodalmunkban a földesurak által kizsákmányolt, minden jogából, jussából kiforgatott magyar paraszt alakja: Tiborc személyében. A »Bánk bán«-t hosszú időn át a cenzúra nem engedte előadni. A ferencjózsefi korszakban és később a Horthy-uralom idején ezt a drámai remekművet eredeti értelméből kiforgatták. Tiborc lázadó beszédének éleit tompították, lefaragták. Felszabadult művészetünk most arra törekszik, hogy a nagy műhöz méltó előadással keltse életre a forradalmi lelkű nagy drámaíró alkotását.

Szombaton

Kezdete 7, vége 11 után

ÁRMÁNY ÉS SZERELEM

Szomorújáték 5 felvonásban.

Irta: SCHILLER.

Fordította: **Vas István.** A díszleteket **Varga Mátyás**, a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte.

Rendezte: **Gellért Endre.**

von Walter kancellár	Balázs Samu
Ferdinánd őrnagy, a fia	Básti Lajos / Gábor Miklós
von Kalb főudvarmester	Gellért Lajos
Lady Milford	Lukács Margit / Tőkés Anna
Wurm, a kancellár titkára	Horkay János / Juhász József
Miller, városi zenész	Gázon Gyula
Millerné	Fónay Márta / Sitkey Irén
Lujza, a leányuk	Ferrári Violetta
A fejedelem komornyikja	Bartos Gyula / Bihari József
Sophie, a lady első komornája	Bod Teréz / Váraljai Magda
A lady komornyikja	Keresztesi Béla
A kancellár komornyikja	Fillár István

*

Friedrich Schiller (született 1759-ben, meghalt 1805-ben) egyike a XVIII. század legnagyobb német költőinek. Az »Ármány és szerelem« ékesenszóló, magávalragadó drámai bírálata a rothadt német feudális rendszernek. Ezért gyűlölték Schillert Bécsben és ezért szerették az osztrák elnyomás és a feudalizmus ellen küzdő magyarok. Ezt a színdarabot Pesten még Schiller életében nagy sikerrel adták elő. Bécsben viszont a Burgtheaterben csak a nagy költő halála után, 1808-ban hozták színre és akkor is a feudális és klerikális bírálók felháborodását vonta maga után.

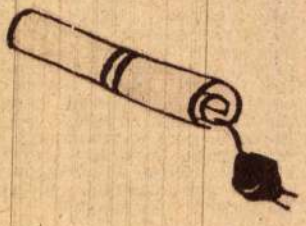

Hétfőn

Kezdete 7, vége 11 órakor

A REVIZOR

Vígjáték.

Irta: GOGOLY

Fordította: Mészöly Dezső és Mészöly Pál. A díszleteket Varga Mátyás, a jelmezeket Laczkovich Piroska tervezte. Rendezte: Gellért Endre

A polgármester	Juhász József
Anna Andrejevna	Fónay Márta
Marja Antonovna	Bánki Judit
Hlopov	Baló Elemér
A felesége	Sitkey Irén
Ljapkin-Tyapkin	Hindy Sándor
Zemljanyika	Tapolczai Gy.
Spakin	Keres Emil
Dobcsinszkij	Peti Sándor
Dobcsinszkij	Tompa Sándor
Klesztakov, pétervári tisztviselő	Gábor Miklós
Oszip	Makláry János
Hübner	Sugár Lajos
Koropkin	Z. Molnár L.
Rasztakovszkij	Siménfalvi S.
Ljuljukov	László Imre
Uhoverov	Somogyvári P.
Szvisztunov (rend őrök)	Márkus Ferenc
Gyerzsimorda (rend őrök)	Arosi Aladár
Abdulin	Bartos Gyula
II. kereskedő	Faragó Ödön
III. kereskedő	Gaál János
IV. kereskedő	Jávor Alfréd
Poslepkina	Majláth Mária
Egy altiszt felesége	Orbán Viola
Miska	Bánffy György
Egy pincér	Gosztonyi János
Csendőr	Lendvai Lajos

*

Gogoly Nyikolaj Vaszilijevics, a nagy orosz realista irodalom atyja, a világirodalom óriása, Puskin kortársa és barátja (született 1809-ben, meghalt 1852-ben). Regényei és elbeszélései maró szatirával leplezték le a cári Oroszország földbirtokos uralt, a feudalista hivatalnokokat, a korhadt rendszer visszásságait. 1836-ban jelent meg nyomtatásban legkiválóbb szatirikus vígjátéka: »A revizor«, amelyben kíméletlen gúnnyal ostorozza a becstelen cári közigazgatási rendszert, a dolgozó nép elnyomására és kiszipolyozására szolgáló állami szervezetet. A Nemzeti Színház már 1874-ben színrehozta »A revizor«-t. Ennek a színpadi remekműnek csonkítatlan és művészi tekintetben méltó előadására azonban csak hazánk felszabadulása után kerülhetett sor.

Szerdán bemutató előadás

Kezdete 7, vége 10 óra után

TŰZKERESZTSÉG

Színmű 3 felvonásban, 7 képben

Irta: URBÁN ERNŐ

A díszleteket Varga Mátyás tervezte

Rendezte: Major Tamás

Ható Ignác	Bessenyei Ferenc
Hatóné Kozma Anna	Pártos Erzsi
Ható Imre	Kállai Ferenc
Boziné, a „Két Október" tszcs. párttitkára	Mészáros Ági
Bozi Marika	Kádár Flóra fh. / Pápai Erzsi fh.
Köröm Sándor, a „Két Október" tszcs. elnöke	Bihari József
Fuvaros-Szél János (Ható Ignác barátai)	Tompa Sándor
Kapitány András (Ható Ignác barátai)	Hindy Sándor
Szijjártóné Sohár Lidi	Olty Magda
Szijjártó Bálint	Szemethy Endre
Talabér Misa	Árva János
Viszket Jakab	Gózon Gyula
Boda Pál	Siménfalvi S.
Bajusz Mihály	Bodnár Jenő
Zsiga Vendel	Makláry János
Bokorné Vas Lina	Vidor Erika
Czenki Jóska	Márkus Ferenc

Csoporttagok, mindkétnembeli fiatalok. Történik napjainkban

*

Köröm Sándor, a »Két Október tszcs.« elnöke a vetésterv felett vitába keveredik Ható Ignác középparaszttal, aki új tag a tszcs-ben, Lidi, a kulákasszony, miután hiába akar bejutni a csoportba, hazug pletykákat, rágalmakat szór Hatóra, akit Köröm igazolásra szólít fel. A megsértődött Ható otthagyja a szövetkezetet s vele együtt több barátja is kilép a csoportból. A kulákasszony most Hatót igyekszik rábeszélni, hogy alakítson új szövetkezetet, amelybe ő becsempészné a kulákokat is. Az asszony Hatót egy régi családi ügyével kapcsolatban próbálja zsarolni, Ható azonban látja a terv aljasságát s elutasítja Lidit. A kulákasszony zsarolását leleplezik, Ható a tszcs tagsága előtt tisztázza magát s Köröm is beismeri, hogy elhamarkodva ítélkezett Ható felett. A két ember kibékül s a tszcs tagjai most már egyesült erővel indulnak rohamra a vetésterv teljesítéséért.

Urbán Ernő új darabja annak a harcnak egyik izgalmas részletét mutatja be, amely napjainkban a falu szocialista átalakításáért folyik.

—

Bérleti előadás: 21-én: Moór Anna—Hegedüs

KATONA JÓZSEF

Színház

(volt Belvárosi Színház)

V., Petőfi Sándor-u. 6.

Telefon: 187—794

Pénteken, szombaton, vasárnap, kedden, szerdán és csütörtökön

Kezdete 7, vége ½11 órakor

VIADUKT

Színjáték 3 felvonásban (5 képben)

Irta: VOJTECH CACH

Fordította: Egri Viktor

Rendezte: Marton Endre, a díszleteket Varga Mátyás tervezte

Szucharda Leopold, bányász	Makláry Zoltán
Zsófia, a felesége	Pápai Klára
Frantisek (fiai)	Kárpáthy Z.
Pravoszláv (fiai)	Sinkovics Imre
Emília	Vajai Erzsébet
Fikulda	Raksányi G.
Solin Bobes	Pásztor János
Mimra Otik	Keres Emil
Oliva Vlasta	Bánki Judit
Szuk Bogdán, kommunista szenátor	Rajczy Lajos
Haspera, vendéglős	Juhász József
Fencl, sztaroszta	Baló Elemér
Edr Ferdinánd, csendőrfőtörzsőrmester	Gaál János
Panirek, csendőrfőtörzsőrmester	Bánffy György
Rybicar, csendőrőrmester	Tapolczai Gyula
Machuráné	Orbán Viola
Florián, bírósági tanácselnök	Tassy András
Volmann, ügyész	Ungvári László / Kenderesi Tibor
Doktor Szeverin,	Somló István
Duspivo	Molnár József

Történik a harmincas években egy cseh vidéki városban

(Szünet a 2. és 4. kép után)

*

1931-ben a csehországi duchovói bányavidéken a legnagyobb elnyomatás, kizsákmányolás napjait szenvedik a bányászok. A csehszlovák áldemokrácia komisz terrorja túlfeszíti a húrt s az igazságtalan, brutális intézkedésekre a bányászok békés tüntetéssel akarnak válaszolni. A szociáldemokrata vezetők, a fasizmus felé rohanó államhatalommal szövetkezve provokatív módon rendőrsortűzzel fogadják a felvonuló, munkanélküliség ellen tüntető bányászokat. A bányászok rájönnek, hogy áruló vezetőik becsapták őket s már megértik, hogy egyetlen erő van csak, amely igazságukért, életükért küzd, ez a Kommunista Párt.

—

Bérleti előadások: 16-án: Lábass; 17-én: Kántorné; 20-án: Géczy; 21-én: C. II.; 22-én: C. II.

Tartuffe és Elmira — Major Tamás és Makay Margit

Vasárnap délelőtt
Kezdete ½11, vége 2 órakor

TARTUFFE

Vígjáték 3 részben (5 felv.-ban)

Irta: **MOLIERE**

Fordította: **Jankovich Ferenc.** Díszleteket **Varga Mátyás**, a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte

Rendező: **Major Tamás**

Pernellené	Gobbi Hilda / Pártos Erzsi
Orgon	Balázs Samu
Elmira	Makay Margit
Damis	Kállai Ferenc / Ungvári László
Marianna	Ferrári Violetta
Valér	Gábor Miklós
Cléante	Bessenyei F.
Tartuffe	Major Tamás
Dorina	Olty Magda
Lojális úr	Juhász József / Tassy András
Rendőrtiszt	Árva János / Bagó László
Flipote	Dukony Margit

Történik Párizsban a XVII. században

Másfél évtized híján háromszáz esztendeje, hogy Molière színpadra állította Tartuffe históriáját s benne pellengérre szegezte magát Tartuffe-ot, mint a szemforgatás, hazugság, álszent kegyetlenkedés hímpellér megtestesítőjét. Molière minden vígjátéka, színdarabja döfés, csípés, vágás a szatira, a gúny fegyverével, kora hazug osztálytársadalma felé. Remekművei között is külön rangja van Tartuffe-nak, akit tolának hegyére tűzve úgy mutat immár közel háromszáz esztendeje a világnak, hogy íme ez ő, nevessetek rajta, de egyben okuljatok is, lássátok, mi van minden tömjénes kegyesség, szenteskedő szemforgatás mögött. Molière Tartuffe-ját ő maga leplezi le, a részedett jámbor, ostoba Orgonnak ő szolgáltatott a színpadon igazságot. De a társadalom — Molière-t túlélő — Tartuffejait csak az épülő új világ tisztító vihara tudta leleplezni és kiseprőzni.

Hétfőn
Kezdete 7, vége 10 óra előtt

VIHAROS ALKONYAT

Színmű 3 felvonásban.

Irta: **LEONID RACHMANOV.**

Fordította: **Háy Gyula.** Rendező: **Gellért Endre.** Díszlettervező **Varga Mátyás.** Jelmezek: **Nagyajtai Teréz.**

Polezsájev	Major Tamás
Maria Lvovna	Pápai Klára
Varabjov	Ungvári L.
Bocsárov	Rajczy Lajos
Kupriánov	Bessenyei F. / Peti Sándor
Viceházmester	Rajz Ferenc
Cselédleány	Győri Ilona
I. diáklány	Lakos Klára
II. diáklány	Láng Mária
I. diák	Horkai János
II. diák	Sinkovics Imre

Történik Pétervárott 1916—1918. között.

*

I. felv.: Polezsájev professzort türelmetlenül várja haza felesége. Azért jön ilyen soká, mert Cambridgeben az egyetem díszdoktorává avatták. Itthon megtudja, hogy tervezetét a botanikai intézet felállításáról a cár minisztere elvetette. Polezsájev professzor két asszisztenssel dolgozik együtt: Varabjov egyetemi magántanárral, aki minden újtól irtózik és Bocsárovval, aki egyszerű szülők gyermeke és haladószellemű.

II. felv. 1. kép: A forradalom nagy harcát vívja. Polezsájev professzor elkészült élete nagy művével és átadja a kéziratot Varabjovnak, hogy az juttassa el a nyomdába. Időközben házkutatást tartanak Polezsájev lakásán és a professzor a tudományt megbecsülő egyszerű matrózzal küldi el újságcikkét. **2. kép:** A matróz által elküldött cikk megjelent a Vörös Ujságban. A cikk miatt a professzorok a születésnapi meghívást lemondják, a reakciós diákok tüntetnek a professzor ellen.

III. felv.: A professzor gyengélkedik s így Bocsárovot küldi beszédet mondani a tervezet elfogadása érdekében. Tervezete elfogadásáról nem tudnak dönteni, mivel a német csapatok megtámadták Leningrádot. Az ülés így félbeszakadt és Bocsárovnak a frontra kell indulnia. A beteg professzor egyedül van, mikor szól a telefon. Maga Lenin elvtárs keresi és tudomására hozza, hogy tervezetét jóváhagyta. A 75 éves professzor boldogan kezd munkához, mert megérzi, hogy eljött a kor, amelyben végre a tudomány is elnyerte szabadságát.

MADÁCH
Színház

Wesselényi-utca 62. (v. Magyar Színház). T.: 424—161, 428—348.
Minden este (kedd kivételével)
Kezdete 7, vége 10 óra után

FARKASOK ÉS BÁRÁNYOK

Vígjáték 3 felvonásban, 5 képben
Irta: **OSZTROVSZKIJ**

Fordította: **Makai Imre.** Díszlettervező: **Gara Zoltán.** Jelmeztervező: **Mialkovszki Erzsébet** Rendezők: **Hont Ferenc** és **Horvai István.**

Murzaveckája	Dayka Margit / Pádua Ildikó
Apollon Murzaveckij	Vándor József / Darvas Iván
Glafira Alekszejevna	Bánky Zsuzsa / Várady Hedvig
Jevlampija Kupávina	Sennyey Vera / Tolnay Klári
Anfusza Tyihonovna	Simon Marcsa / Kátay Vanda
Mihail Linyajev	Solthy György / Ráday Imre
Vaszilij Berkutov	Timár József / Greguss Zoltán
Vukol Csugunov	Pécsi Sándor / Uray Tivadar
Klavgyij Goreckij	Bakay Lajos / Ujlaki László
Pavlin	Misoga László / Gyenge Árpád
Vjasz	Sárosi Andor / Ferencz László
Kornyilij, lakáj	Ragályi Elemér / Fehér János
Kupávina lakája	Felföldy László / Gáspár Béla
Sztropilin	Justh Gyula / Mátrai József
Szobafestő	Heltai Andor / Csia-Császár S.
Asztalos	Garamszegi K. / Járai Ferenc
Sztaroszta	Dózsa István / Károlyi János
1. paraszt	Kálmán Márton / Szabó Ferenc
2. paraszt	Tallós Endre / Zengő Viktor

(21. és 22-én második szereposztásban)

*

A századvégi Oroszország, a jobbágyfelszabadulás után. A kormányzóságokban a polgárosodni akaró földesurak, flatal liberálisok ragadják magukhoz egyre jobban a hatalmat. Feltárul előttünk a feudálkapitalista Oroszország romlott élete.

Murzaveckája, a régimódi hűbérúrnő, az aljas, álszent vénkisasszony, az Uristen alázatos szolgálója, a zsarolások kitervelője, a környék réme. Glafira, hű tanítványa, aki csak kedvező alkalomra vár, hogy megmutathassa igazi lényét. Pávlin, a »régi szép időkből« ittmaradt vén lakáj, aki elszegényedésükért az új szellemet okolja. Az emberek farkasokra és bárányokra oszlanak ebben a világban. Az erőszakos farkasok felfalják a gyámoltalan bárányokat. De ennyivel se elégszenek meg. A történet folyamán az egyik legnagyobb farkas, Murzaveckája, szemünk láttára válik bárránnyá; hogy a nála még erősebb farkas, — Berkutov falja fel.

Bérleti előadások: 16-án: **Környei;** 17-én: **Nikisch;** 21-én: **Goldmark.**

Sennyei Vera, Timár József, Solthy György, Bánky Zsuzsa, Dayka Margit a »Farkasok és bárányok« egyik jelenetében

Kedden
Kezdete 7, vége 10 óra után

ÉGŐ HID

Színmű 4 felvonásban.
Irta: **B. ROMASOV**

Fordította: **Jakabfi István.** Díszlettervező: **Ruzicskay György.** Jelmeztervező: **Mialkovszki Erzsébet.** Rendező: **Pártos Géza.**

Homutov	Greguss Zoltán
Liszov	Ujlaky László
Stange	Bodor Tibor
Porivajev	Basilides Z.
Varvara Muchina	Pádua Ildikó
Jampolszkij	Kőmíves Sándor
Gilda Horn	Bárczi Kató
Dubravin, ügyvéd	Uray Tivadar
Xénia	Lázár Mária
Irina	Lovassy Klári
Gennadij	Bárdi György
Sztrizsakov	Kertész Dezső
Boluhatov	Dózsa István
Mazjura	Tallós Endre
Kutyjak	Gál Sándor
Gorbjenko	Justh Gyula
Golousjov	Ferencz László
Állomásfőnök	Csia Császár S.
Fjodotov, junker	Győri Ernő
Kozák altiszt	Ragályi Elemér
Távirász	Kálmán István
Avdotya, dada	T. Oláh Böske
Őrségparancsnok	Járai Ferenc
Vörösgárdista	Gyenge Árpád
Matróz	Bakay Lajos
Orvosprofesszor	Fenyő Aladár
Vöröskatona	Zengő Viktor
Házfelügyelő	Sárosi Andor
Dása, szobalány	Jobbágyi Anna

*

Dubravin ügyvéd fia, Gennadij a reakciós kormánycsapatok oldalán harcol a Nagy Októberi Forradalom idején. De Dubravin lánya, Irina a nép mellé áll s a bolsevikok győzelmében látja az egyetlen lehetséges útját a felszabadulásnak, az új, emberi életnek, amely örökre megszünteti a kizsákmányolást, a zsarnokságot. A két testvér szembenáll egymással s ezen a drámai ellentéten keresztül mutatja be Romasov nagyszerű írói eszközökkel felépített drámája, a forradalom győzelmét, a reakció, a Gennadijok ellen. Gennadij és a nép szabadságának ellenségei elbuknak e harcban, azonban a küzdelmet eszük ágában sincs feladni. Már épül a világ első szocialista állama, a munkások, parasztok szabadon, a felszabadult ember hősiességével formálják saját életüket, országukat, amikor Gennadij tíz év után, egy diverzáns osztag megbízottjaként visszatér a Szovjetunióba. Halálos ellensége a népnek, a szabadságnak s testvére, Irina megtévesztésével, bizalmának kijátszásával akarja szabotázstervelt végrehajtani. A romboló, kártevő munka már-már sikerül. Irina maga is gyanúba keveredik, de kiderül az igazság és Gennadijnak most már végleg pusztulnia kell tervelvel együtt.

ÚTTÖRŐ Színház

Paulay Ede-u. 35.
Telefon: 226-067, 226-059.

Minden délután 4 órakor, szombaton és vasárnap d. u. ½4 és vasárnap délelőtt ½11 órakor

A VÖRÖS NYAKKENDŐ

Színmű 3 felvonásban

Irta: SZERGEJ MIHALKOV

Fordította: **Kiss József.** Rendezte: **Kende Márta.** A díszleteket és jelmezeket tervezte: **K. Bócz István**

Visnyakov . . .	**Dömsödi János**
Nagyezsda Ivanovna, a felesége	**Sallai Kornélia**
Nagymama . .	**Halasy Mariska**
Valerij	**Apor Noémi**
	Holló Eszter
Marina	**Deésy Mária**
Sura Bagyejkin .	**Zsolnai Judit**
Csaskin	**Géczy Dorottya** / **Révai Judit**
Kocsubej . . .	**Baracsi Ferenc** / **Somogyvári R.**

*

Visnyakovék kisfia Valerij tehetséges, kitűnően rajzoló, jól tanuló gyerek, de a jó mód, a kényelmes élet, melyet szülei nyujtanak neki, hiúvá, elbizakodottá és rosszmodorúvá tették. A család nemrég költözött új lakásba, azelőtt más városban laktak. Valerij barátja: Sura, rendes, kedves, öntudatos úttörő. Nehéz körülmények között él, apját a háborúban vesztette el, édesanyja is meghal és Visnyakovék magukhoz veszik. Valerij nem hordja a vörös nyakkendőt, — apja kérdezősködésére bevallja, hogy még a másik városban kizárták az úttörők közül, mert egy rábízott feladatot nem volt hajlandó elvégezni. Valerij vissza akar kerülni az úttörőcsapatba, beadja kérelmét. Sura a csapat előtt megbírálja Valerij viselkedését, — ezért Valerij felvételét egy későbbi időpontra halasztják. Valerij nem látja be Sura igazát, megsértődik és Surát kiutasítja lakásukból. Sura Kocsubej tanítóhoz költözik. Valerij megbánja hevességét, de Sura nem hajlandó kibékülni vele. Elmegy Surához, beismeri hibáját, s így a két gyerek végül mégis kibékül. Sura visszaköltözik Visnyakovékhoz, akik gyerekükké fogadják. Valerij Sura és a család segítségével a javulás útjára lép s a május 1-i ünnepségen visszakapja végre kiérdemelt vörös nyakkendőjét.

IFJÚSÁGI Színház

Nagymező-u. 22—24. T.: 121—811.

Minden este 7 órakor
Vasárnap délután 3 órakor
(második szereposztásban)

AZ ÚRHATNÁM POLGÁR

Énekes, táncos komédia 3 felvonásban

Irta: MOLIÈRE.

Fordította: **Mészöly Dezső.** Zenéjét szerzette: **Dávid Gyula.** Rendező: **Vámos László**

Jourdain úr . .	**Komlós Vilmos** / **Gönda György**
Jourdainné . .	**Ladomerszky M.**
Luci, a leányuk	**Szentirmay Éva**
Nicole, szolgáló	**Gombos Katalin** / **Rákosi Mária**
Cléante	**Gálesiki János**
Covielle, Cléonte inasa	**Soós Lajos**
Doriméne grófnő	**Ilosvay Katalin** / **Szemere Vera**
Zenetanár . . .	**Timár József** / **Kamarás Gyula**
Dorante . . .	**Kamarás Gyula** / **Fellegi István**
A tanítványa .	**Juhász-Tóth F.**
Tánctanár . .	**Rozsos István** / **Kovács Dénes**
Vívómester . .	**Pataki Jenő** / **Mádi-Szabó G.**
Filozófiatanár .	**Pethes Sándor**
Szabómester . .	**Gács László**
Szabósegéd . .	**Petrik József**
I. lakáj . . .	**Csapó János**
II. lakáj . . .	**Garics János**
Mufti	**Csákányi László**
I. énekesnő . .	**Papp Teréz f. h.**
II. énekesnő . .	**Kersics Anka**
Énekes . . .	**Réti József**

Molière (1622—1673) a legnagyobb vígjátékíró, aki kora társadalmának visszásságait éles, kritikával világította meg. Bátorhangú darabjaiban leleplezte nemcsak a népellenes főnemességet, hanem a hatalmában reakcióssá váló polgárságot is. Molière vígjátékai segítséget nyujtanak a mult megismeréséhez, feledhetetlen humora pedig harcos, kemény ítéletet mond mindenféle elnyomásról és maradiságról.

Molière ebben a nagyszerű vígjátékban bemutatja, hogy a polgár mihelyt meggazdagszik, máris ugyanolyan akar lenni, mint a néptől elrugaszkodott gőgös és kapzsi főúri nemesség, egyben mulatságosan gúnyolja ki s állítja pellengérre a mindenkori törtetőket, fölfelé törleszkedőket, akik ruhájukban és modorukban az urakat majmolják.

Bérleti előadások: 16-án: **Láng;** 17-én: **Boér Emma;** 19-én: **Törzs;** 20-án: **Gál Gyula;** 21-én: **Szerényi;** 22-én: **Hevesi.**

SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI FŐISKOLA VIZSGAELŐADÁSA

Szombaton, november 17-én délután fél 3 órakor

GIMNAZISTÁK

Színmű 4 felvonásban, 9 képben

Irta: K. TRENYOV

Fordították: **Dr. Gáspár Endre** és **Cséri Jenőné.** Tanár: **Gellért Endre.** Tanársegéd: **Vámos László.** Rendező: **Kalmár András IV. f. h.** Segédrendező: **Sallós Gábor II. f. h.** Díszlet: **Rédei Béla III. f. h.** Ügyelő: **Kalmár Tibor II. f. h.**

Ljagusev, gimnáziumi igazgató	**Fillár István** III. f. h.
Adamov	**Szénási Ernő** IV. f. h.
Sardanapalenko	**Csihák László** III. f. h.
Csugonov . . (tanárok)	**Buss Gyula** IV. f. h.
Bragin . . (tanárok)	**Lambert Jenő** II. f. h.
Miron atya, hittanár	**Ambrus András** III. f. h.
Hrjascsev, tanulmányi felügyelő	**Suka Sándor** III. f. h.
Prozorovszkaja,	**Lászlóffy Kata** IV. f. h.
Karaszjova, felügyelőnő . . .	**Tarnay Margit** IV. f. h.
Jugov, törvényszéki elnök .	**Kaló Flórián** II. f. h.
Viktor, a fia, gimnazista . .	**Prókai István** IV. f. h.
Csernyicskin, kishivatalnok .	**Bagyinszky J.** IV. f. h.
Olga, leánya . .	**Czigány Judit** IV. f. h.
Irina, gimnazista lány	**Bán Klára** IV. f. h.
Duszja, gimnazista lány . .	**Hacser Józsa** IV. f. h.
Voronyina, mosónő	**Horváth Teréz** IV. f. h.
Pavel, a fia, gimnazista . .	**Soós Imre** IV. f. h.
Zsorzs, gimnazista . .	**Szigeti Géza** III. f. h.
Bucenko, gimnazista . .	**Brunda Mihály** III. f. h.
Pizsov, gimnazista . .	**Árkos Gyula** III. f. h.
Artyuhov, munkás	**Farkas Antal** III. f. h.
Rendőrfőnök . .	**Vizberger I.** II. f. h.
Csősz	**Nagy Ernő** III. f. h.
Egy alsóosztályos	**Rónaszéki A.** II. f. h.
Postás	**Szindekovics J.** II. f. h.

Fővárosi

OPERETT

Színház

Nagymező-utca 19. Tel.: 120—535

Minden este 7 órakor
(Péntek kivételével)

SZELISTYEI ASSZONYOK

Daljáték 3 felvonásban,
7 képben

MIKSZÁTH KÁLMÁN elbeszéléséből írta **Semsei Jenő** és **Benedek András.** Zene: **Sárközy István.** Hangszerelte: **Halász Kálmán.**

Rendezte: **Apáthi Imre**

Díszlettervező: **Varga Mátyás.** Koreográfia: **Roboz Ágnes.** Jelmezek: **Nagyajtai Teréz.** Karigazgató: **Virány László.** Játékmester: **dr. Márkus Éva.** Csoportmozgás: **Ormai Miklós**

Vezényel: **Váradi László**

Mátyás király . { **Gábor Miklós** / **Pálos György**
Mária, Anna, Vuca — szelistyei asszonyok { **Honthy Hanna** / **Kiss Ilona** / **Zentay Anna** / **Gyenes Magda**
Rostó Pál . . . **Bilicsi Tivadar**
Marini, lovag . **Ráthonyi Róbert**
Bánffy . . . **Szentessy Zoltán**
Vojkffy, Drágffy, Rozgonyi, Guthy, Pálóczy, Báthory — a király barátai { **Antalffy József** / **Tóth Miklós** / **Langer Ede** / **Papp Kornél** / **Gyurián József** / **Tekeres Sándor** / **Décsy Pál**
Mujkó . . . . { **Latabár Kálmán** / **Apáthi Imre**
Nagy András . { **Homm Pál** / **Hadics László**
Wolfgang . . . **Keleti László**
Wendelné . . . **Garamszegi M.**
Czobor, a Fekete sereg tizedese . { **Palócz László** / **Tóth Miklós**
Kassai, udvaronc **Balázs István**
Makucsek . . . **Bikádi György**
Jobbaházy . . **Péter István**
Egy fogoly zsoldos katona . . **Gárday Lajos**
1. budai polgár . **Vándory Gusztáv**
2. budai polgár . **Róna Zoltán**
Ajtónálló . . . **Bihari László**
Utcai énekes . . **Császár Péter**

Történik 1460 körül, Budán és Várpalotán.

Vásári tánc: **Rimóczi Viola, Mikola Pál, Landkammer Árpád.** Bontó bál: **tánckar.** Apródtánc: **Farkas Edit** és a **tánckar.** Ünnepi tánc: **Mikola Pál, Tamasics Dezső** és a **tánckar.**

*

I. Nagy András feljön Budára elpanaszolni Mátyás királynak, hogy Fridrik császár zsoldosai a magyar főurak vezetésével betörtek a határon. De nem tud bejutni. A piactérre három gyönyörű nő érkezik: Anna, Mária és Vuca Szelistyéről. Dóczi birtokáról. Küldöttségként jönnek, hogy új férjeket kérjenek a királytól, mert férjeik a gróf csatáiban elpusztultak.

Bánfi a főurak lázadását szervezi Mátyás ellen. Az a tervük, hogy a szelistyei asszonyokat elküldik a királyhoz és míg az udvar mulatozik velük, azalatt a betörő zsoldosokkal elfogják Mátyást. Nagy Andrásnak ez tudomására jut.

II. Várpalotán Mátyás és barátai fordított világot rendeznek a küldöttség fogadására és Mujkót, a király bolondját megteszik királynak, az urak beöltöznek szolgáknak. Megérkezik a küldöttség és Nagy András elmondja Mátyásnak, hogy mi készül ellene. A király azonnal intézkedik. Közben Mátyás kideríti, hogy a három asszony nem is szelistyei. A díszvacsora alatt megérkezik a Fekete Sereg és leveri a főurak lázadását.

III. Mátyás igazságot szolgáltat: megjutalmazza azokat, akik hűséggel harcoltak a hazáért és megbünteti azokat, akik készek voltak az országot áruba bocsátani, csakhogy a régi, szamukra kiváltságos időket visszahozzák.

—

Bérleti előadások: 18-án: **Abonyi—Vidor;** 19-én: **Hegyi Aranka;** 21-én: **Kassai.**

Jelenet a »Szelistyei asszonyok«-ból

Pénteken este 7-kor
Vasárnap d. u. ½3-kor

HAVASI KÜRT

Nagyoperett 3 felvonásban

Zenéjét szerezte: **MILJUTIN**

Szövegét írta: **V. Massz és M. Cservinszkij.** Fordította: **Darvas Szilárd és Lenkei Lajos.** Verseit fordította: **Fischer Sándor** Díszlettervező: **Fülöp Zoltán.** Jelmeztervező: **Márk Tivadar.** Rendezte: **Apáthi Imre és Nádasdy Kálmán.**

Vezényel: **Gyulai Gaál F.**

Paraszja . . . **Honthy Hanna**
Oleszja . . . . **Zentay Anna**
Kosub Atanász **Apáthi Imre**
Vaszilina . . { **Németh Marika** / **Komlóssy Teréz**
Alexej Szomov { **Homm Pál** / **Palócz László**
Filimon Kruppa **Keleti László**
Prokop . . . **Balázs István**
Mikola, a fia . { **Bikádi György** / **Szentessy Z.**
Bogdán Szuszik **Latabár Kálmán**
Joszif . . . **Gárday Lajos**
Gáfia . . . . **Rajnay Elly**
Mihász . . . **Antalffy József**
Petro . . . . **Décsi Pál**
Marinka . . **Hódossi Judit**
Anka . . . **Marton Éva**
1. öregasszony **Mindszenthy M.**
2. öregasszony **Garamszegi M.**
Faúsztatók . { **Tóth Miklós** / **Vándory G.**
Pásztor . . . . **Bihari László**

Történik 1945 nyarán, egy kis faluban, Kárpátukrajnában.

*

Vaszilina, a kárpátaljai falusi tanítónő és Alekszej, a felszabadító Vörös Hadsereg őrmestere, megszeretik egymást és együtt veszik fel a harcot az új, szép, emberi élet ellenségeivel, a maradiakkal szemben, akik nemcsak a közösség ellen törnek, hanem Vaszilinát is egy rossz házasság kötelékeivel szeretnék leláncolni. Alekszej megfúvatja a havasi kürtöt, amely nemrég még a fasisztáknémet vérebek ellen mozgósította a népet s most az ősi riadó elsöpri a maradiságot, a hazugságok gátjait. A falu népe Vaszilina és Alekszej vezetésével győztes lesz a harcban, amely az egész nép szabad, derűs jelenéért és nagyszerű jövőjéért folyik.

FŐVÁROSI
Vig Színház

VII., Lenin[illegible] 81. (v. Fővárosi Varie T.: 422—384.

[illegible]en este

Kezdete ½8, vége 11 óra után.
Vasár- és ünnepnap ½4 órakor.

PELESKEI NÓTÁRIUS

Zenés, táncos játék két részben, 16 képben

Gvadányi József verses elbeszélése nyomán írta:

György László és Nádassy László

Zenéjét szerezte: **WEINER LEÓ**, Kossuth-díjas

Csanak Béla, Fényes Szabolcs, Gyulai Gaál-fivérek, Sebestyén András és Tóth Dénes

Versek: **Innocent-Vincze Ernő, Kálmán Jenő és Szenes Iván**

Rendező: **Rácz György**

Díszletek: **Varga Mátyás.** Jelmezek: **Vogel Eric.** Vezényel: **Komjáthy Károly.** Táncok: **Sándor László, Szalay Karola, Gáti Sándor.** Segédrendező: **Ascher Gabi**

Gvadányi József	Lengyel Vilmos
A nótárius . .	Rajz János
Trézsi	Kéry Panni
Sándor } a fiai	Gozmány Gy.
Laci } a fiai	Elek Zsuzsa
Fallberg, serfőző	Kazal László
Melinda . . .	Kiss Manyi
Franzi, a lányuk	Kardos Magda / Mednyánszky Á
Zöldffy Kázmér,	Kozák László
Júlia, varróleány	Romváry G. / Serfőző Ilona
Angyal Ilka, primadonna .	Fejes Teri / Csikós Rózsi
Baldauf Herkules,	Markos József (Alfonso)
Mme Düftin . .	Ács Marietta / Süli Manyi
A Hetz-Theater igazgatója . .	Latabár Árpád
Segédje . . .	Kabos László
Maris	Bordy Bella
Idős dáma . .	Medgyaszay V
A leányai: Lici	Csikós Rózsi
A leányai: Mici	Boross Ida / Mednyánszky Á / Kardos Magda
A leányai: Gizi	Süli Manyi / Romváry G.
Angolos arszlán .	Csonka Endre
Franciás arszlán	Palotás Imre
Jolanda	Vadas Zsuzsa
Emeric . . .	Halmai Imre
Magyar leány .	Koós Olga
1. } vasas német	Bellák Miklós
2. } vasas német	Gáti Sándor
Policájfőnök .	Sárossy Andor
Puccos dáma .	Boross Ida
Kléber inspektor	Gács László
Rác legény . .	Gyuricza Ottó
Csaplárosné . .	Jánossy Kató
Cigány . . .	Heltay Andor
Juhász . . .	Balázs János
Boriska . . .	Serfőző Ilona / Haraszti Éta
Gergő	Bodonyi Béla
Strázsamester .	Borszéki F.
Julis	Bogáti Vera
A tábla elnöke .	Dézsi Károly
Első szónok . .	Harsányi Béla
Második szónok .	Antalffy A.
Harmadik szónok	Nádor Jenő
Negyedik szónok	Balázs Ferenc
Rayahamaputri .	Demonkos Z.
A segédje . .	Fenyvessy I.
Hirdető . . .	Zátony Kálmán
Kanász . . .	Iványi László
Táncos . . .	Roxin Demeter
Kávéházas . .	Keméndi A.
Bálrendező . .	Z. Szabó Gy.
Serfőzőlegény .	Terney Gyula
Járókelő . . .	Salamon András
Maris	Czillér Ilus
Veron	Galgóczy M.
Andris . . .	Orbán Jenő
Feri	Udvardy M.
Első huszár .	Jávor Ervin
Második huszár .	Salamon József
Első gyerek . .	Klonyavecz J.
Második gyerek .	Lénárt Tamás

HARSÁNYI ÉNEKEGYÜTTES

A kanásztáncot **Bordy Bella** és **Garay Nándor**, a keringőt **Koós Olga** és **Jeszenszky Endre**, a rác táncot **Bordy Bella, Kelemen Márta, Szöllősy Ágnes, Gyuricza Ottó, Nógrády Tibor** és **Sándor László**, a verbunkost **Rajz János, Garay Nándor, Sándor László, Klonyavecz Józsi**, valamint az **ének- és tánckar** adja elő.

A korzókép szereplői: Gazdag pár: **Ákos Klári, Garay Nándor.** Fiatalember: **Bogár Richárd.** Bakfisok: **Pécsi Gizi, Szabó Ági.** Pincér: **Iványi László.** Költő: **Nógrády Tibor.** Bankár: **Szkorik Tibor.** Földesúr: **Sonnenwirth Rudolf.** Aggszűz: **Kelemen Márta.** Gyóntató: **Roxin Demeter.** Lányka: **Nagy Vali.** Csibész: **Gráf Edit.**

Előjáték: Gvadányi József lovasgenerális kilép könyvének lapjai közül és elmondja, hogy miért indul könyvének hőse, a pejeskei nótárius pestbudai útjára. **1. kép:** Nagy Peleske, a nótárius falusi háza. A nótárius búcsúzik családjától falujának népétől. **2. kép:** A budai kamarilla főnökének hivatali szobája. A policájfőnök megbízza Baldauf Herkulest, legjobb nyomozóját a Pest-Budára érkező rebellisgyanús nótárius megfigyelésével. **3. kép:** Hortobágy, a nótáriust megkergetik a bikák. Ősi pásztortáncot járnak a csikósok. **4. kép:** Utszéli korcsma. Két garázdálkodó vasasnémet betyárnak nézi a betévedő nótáriust, aki alaposan megtáncoltatja őket. **5. kép:** Hajóhíd a pesti Dunán. A nótárius megbotránkozik az úri dámák, ficsurok ángolust majmoló viseletén. **6. kép:** Fallberg Joachim, a gazdag serfőző háza. A nótáriust itt fogadja pesti barátja Zöldffy kancellista, s itt találja az egyetemről a német professzor kigúnyolásáért eltávolított fiát, Sándort is. **7. kép:** Kávéház a pest-budai hajóhídnál. A nótárius a serfőző és Zöldffy miatt hírbe keveredik Angyal Ilkával, a Hetz-Theater primadonnájával. **8. kép:** Török fürdő Budán. Baldauf Herkules török dögönyözőnek öltözve igyekszik megszerezni a nótárius iratait. **9. kép:** Nagy bál a pesti »Hét Választófejedelemhez« címzett fogadó dísztermében.

II. rész.

10. kép: A királyi tábla ülésteremében a becsületeslelkű nótárius igen megbotránkozik a népet zsaroló parókás, majomkodó főurak láttán. **11. kép:** Budai utca éjjel. A nótárius fia és Fallbergék kis varrólánya, Júlia, találkozik egymással. **12. kép:** A nótárius meglátogatja a híres Hetz-Theatert, ahol igen leszidja a pojácáskodó színészeket. **13. kép:** A serfőzőék házában. A nótárius leánykérése. **14. kép:** Színes szüreti mulatság a Rácvárosban. **15. kép:** A török hadra készül. A nótárius otthagyja a nyárspolgár serfőző családot, a karrierista Zöldffyt s hazaindul fiával falujába. **16. kép:** Nagy Peleske népe boldogan fogadja a hazatért nótáriust. Sándor fia pedig beáll a verbunkot járó huszárok közé katonának.

OLVASTUK

»ÖNFELÁLDOZÓ TŐKÉS, BARÁNYLELKŰ RENDŐRSÉG«. Amerikában most mutatják be a négerekkel foglalkozó »Kut« c. új filmet. A filmből a gyártók akarata ellenére is kitűnik, hogy menynyire elnyomják a négereket Amerikában. A film főtörekvése, hogy ezt az elnyomást szépítse. Igazolni akarja a faji gyűlöletet és a régi hollywoodi recept szerint az először ellenszenves tőkésből önfeláldozó, embertársaiért minden áldozatra kész hőst varázsol. A filmben az amerikai rendőrség is »báránylelkű jó fiúk« gyülekezetévé szelídül. **(Daily Worker)**

VIDÁM
Színpad

V., Révai-utca 18. T.: 125—945.

Minden este 7 órakor
és vasárnap délután ½4 órakor.

KI VAGYTOK ÉRTÉKELVE

Vidám zenés kabaré 2 részben.

Rendezték: Hegedűs Tibor, Horváth Tivadar, Mezei Éva. Díszlet: Gara Zoltán. Ruhák: Eric. Karnagy: Balassa Tamás. Táncok: Hidas Hédi és Sándor László. Konferál: Kellér Dezső.

MŰSOR:

1. INDUL A SZEZON. Irta: Kellér Dezső.
2. TÁNCSZÁM. Tszcs. Zene: Fényes Szabolcs.
3. ÖNÉLETRAJZ. Irta: Vidrányi István.
4. TÁNCSZAM. Vasúttállomáson. Zene: Gyulai-Gál fivérek.
5. MEZEY MARIA. Kétlaki Manci. Irta: Pártos J. és Szécsén M.
6. KATONAKÖNYVTÁR. Irta: Heltai Jenő.
7. SZOLGÁLATON KIVÜL. Irta: Király Dezső és Szabó Sándor.
8. CSALÁDI ÜGY. Vadas Zsuzsa. Szöveg: Szenes Iván és Szécsén Mihály. Zene: Fényes Szabolcs.
9. A JÓ PARTI. Irta: Stella Adorján és Tardos Péter.
10. HARSÁNYI-EGYÜTTES. Rádió-paródia. Irta: Kellér Dezső, Békeffi István, Harsányi Béla.
11. KELLÉR DEZSŐ konferál.
12. BÉKÉS VETKŐZTETÉS. Irta: Lóránd György.
13. GYORS KISZÓLGÁLÁS. Irta: Pártos Jenő és Szécsén M.

Szünet

14. A DIKTÁTOR. Irta: A. Tolsztoj. Fordította: Áchim A.
15. KAZAL LÁSZLÓ.
    a) Mindenki versenyez. Irta: Bondi Endre, b) Kicsi a kocsi. Irta: Pártos J. és Szécsén M.
16. FIATALOK. Irta: Tabi László.
17. TÖRÖK ERZSI. Isakovszkij: A kútnál. Zene: Fényes Sz.
18. JAMBUS VAGY NEM JAMBUS. Irta: Kellér Dezső.
19. A POZITIV HÖS KÖZBESZÓL. Irta: Ákos Miklós.
20. UDVAROLNI VESZÉLYES. Irta: Mérey Gizella.

Játszák: Anday Béla, Balogh Erzsébet, Bársony István, Benedek Tibor, Boross Géza, Buttykay Emmi, Dékány László, Feleky Kamill, Feleki Sári, Forgács László, Halmai Imre, Harsányi-együttes, Herczeg Jenő, Hollós Melitta, Horváth Tivadar, Kabos László, Kazal László, Király Ferenc, Komlós Vilmos, Madaras Vilma, Mezey Mária, Perényi József, Réti Katalin, Romhányi Rudolf, Rosti Magda, Salamon Béla, Sugár István, Török Erzsi, Turai Ida, Ujvári Viktória, Vadas Zsuzsa.

Állami BÁBSZÍNHÁZ

VI, Sztálin-út 69. Tel.: 222—208.

Minden este fél 8 órakor

SZTÁRPARÁDÉ

Szatirikus kabaré, kizárólag felnőtteknek

Irták: Karinthy, Villon, Kovács Dénes, Vajda Albert és mások.

Zene: Puccini, Chopin, Huszka, Dankó, Polgár Tibor, Bágya, Szerdahelyi, Martiny, Horváth.

Díszletek és figurák: Gábor Éva.

Technikus: Jakovits József.

Konferál: Darvas Szilárd.

Rendezte: Szegő István.

Főszereplők: Balajthy Andor, Balogh Klára, Bánd Anna, Elekes Pál, Gonda István, Háray Ferenc, Nijinszky Tamara, S. Simándy József, Szőnyi Kató, Kiss István.

MŰSOR:

2 HUNGARIAN SISTERS magyar tánc
CAESAR LOMBROSO hőstenor
BATASZÉKY—VAJDA előadóművészek
TUROCZY ÖDÖN bariton
TAIFOON vokálkvartett
BORSÓDY SPONCZ MELITTA koloratúrszoprán
PETRAK KLÁRI operettrészletek
LUCIENNE CHATNOIR dizőz
ALMÁS GIZELLA magyar nóták
MISS MONKEY elbűvölő kutyáival
MANUELA és PEDRO spanyol táncospár

—

Minden délután 3 és 5 órakor
(hétfő kivételével)

TERÜLJ TÁSKA

IRTA: MESZOLY MIKLÓS. Zenéjét szerezte: RÁNKY GYÖRGY.

Szereplők: Bató László, Szőllősy Irén, Györkös Katalin, Major Ida, Dalmady Géza, Lázár Gida, Leviczky Andor, Könyves Tóth Erzsi, Óhidi Lehel.

—

Szerdán d. e. 10 órakor

CSODAFAZÉK

—

Vasárnap d. e. 11 órakor
Gyermekmatiné

NYÚL MEG A KANDUR

Caesar Lombroso — hőstenor — a »Sztárparádé« egyik jeleneté-ben

ARTISTA VARIETÉ

(v. Kamara Variété).
Lenin-körút 106.
Lenin-körút 106. Tel.: 120—430.

Minden nap
Előadások kezdete:
6, ½8 és 9 órakor
vasárnap 3 órától folyt. előadás.

DERÜRE-DERÜ

Konferál: Hegedüs János.

Bevezető konferansz.
2 ELEKI drótkötélművészek.
RÓZSA NÁNDOR—BALÁZS FERENC énekkettős: Dal az egyéni felelősségvállalásról. Irta: Király Dezső, Hajdu Júlia. — Schubert: Három a kislány (Utcai énekesek).
2 DELLY — vidám excentrikusok.
STEFI PÓRULJÁR. Bohóctréfa. Irta: Domonkos Zoltán. Játszák: Dundi, Stefi, Boros.
2 BAROSS — akrobatikus táncosok.
UDVARIASSÁG. Tréfa. Irta: Vincze Andor. Játszák: Nagy Imre, Hegedüs János, Réti Katalin, Erdélyi Nóra.
KUTYASZINHÁZ.
KRATELY — vidám létraegyensúlyozó.
4 CLASSON — lábzsonglőrök.

VÁROSI Színház

Köztársaság-tér 5. T.: 137—540.

Pénteken, november 16-án
Bérlet: V. Sz. IV. 1. sz.
Szerdán, november 21-én
Bérlet: V. Sz. VII 1. sz és Gabányi—Laborfalvi—Szatmári
Kezdete 7, vége 10 óra után

KESZKENŐ

Táncjáték 3 felvonásban. Szövegét írta: **Lányi Viktor, Oláh Gusztáv és Harangozó Gyula.**

Zenéjét szerezte:
KÉNESSEY JENŐ

A III. felvonásban részben felhasználta Hubay: Csárda-jelenet zenéjét. Koreográfiáját tervezte, rendezte és betanította: **Harangozó Gyula.** Díszletek: **Fülöp Zoltán.**

Jelmezek: **Márk Tivadar.**

Vezényel: **Kenessey Jenő.**

Csaplárosné	**Bordy Bella**
Marika, a lánya	**Lakatos G.**
Ferkó	**Fülöp Viktor**
Miska	**ifj. Eck Imre**
Gáspár, gazda	**Kőszegi Ferenc**
Kasznár	**Harangozó Gy.**
Pandur káplár	**Hodál Sándor**
Kondás	**Bejczy György**
Cigányvajda	**Perényi K.**
Sári, leánya	**Kováts Nóra**
Józsi, cigánylegény	**Rab István**
Cigánylányok	**Erdélyi Aliz, Géczy Éva**
Öreg cigány	**Rab László**
1. leány	**Csajkovics M.**
1. legény	**Tóth László**
Két lézengő ficsur	**Böndy József, Nádas Imre**
Cigánylány dalát énekli	**Surányi Éva**

Cigánylegények tánca: **Ifj. Eck I., Szilágyi M., Bejczy Gy., Keresztes I., Füleky Gyula, Szántó B.** Cigánylányok tánca: **Ehn É., Csajkovics M., Kemény J. és a tánckar.**

Történik a mult század első felében.

*

I. felv.: Ferkó parasztlegény szerelmesét Marikát Gáspár gazda lopott ékszerrel akarja meghódítani. **(Változás.)** A szerelmesek jegykeszkenővel fogadnak hűséget, de a lány kapzsi anyja elválasztja őket egymástól. Ferkót Gáspár elkergeti és aratótársaira pandurokat küld, akiknek egyikét Ferkó leüti, majd elbújdosik. **II. felv.:** Ferkó egy cigánytanyára kerül, ahol megtetszik Sárinak a cigánylánynak, aki neki adja — Jóska helyett — jegykeszkenőjét. Ferkó hű Marikához és Jóskának nyultja a kendőt, aki hálából cigánylegénynek öltözteti. **III. felv.:** Gáspár gazda az ékszerekért ráveszi a csaplárosnét, hogy lányát nekiadja. Marika felismeri a cigányok közt Ferkót. Gáspár az ékszerek orgazdáit kereső pandurokat Ferkóra uszítja, de azok megtalják az ékszert a csaplárosnén, őt fogják el. Ferkó és Marika, Sári és Jóska egymásé lesznek.

Szombaton, november 17-én
Bérlet: V. Sz. X. 1. sz. és Mihályfi—Fáncsy—Nagy Imre
Kezdete 7, vége 10 óra után

A TRUBADUR

Dalmű 4 szakaszban 8 képben.

Zenéjét szerezte: **VERDI.**
Szövegét írta: **Cammarano Salvadore.** Fordította: **Lányi Viktor.**

Rendezte: **Oláh Gusztáv**
Vezényel: **Komor Vilmos**

Luna gróf	**Svéd Sándor**
Leonóra	**Laczkó Mária**
Azucéna	**Németh Anna**
Manrico	**Laczó István**
Ferrando	**Bencze Miklós**
Inez	**Eszenyi Irma**
Ruiz	**Mátrai Ferenc**
Öreg cigány	**Vermes Jenő**
Egy hírnök	**Dobán Ferenc**

Történik Spanyolországban, a XV. század elején.

*

Két világ ütközik össze Verdi szenvedélyeserejű operájában. Az egyik a zsarnoki, kegyetlen, gőgös feudális világ, a másik a spanyol cigányoknak az elnyomás, a jogfosztás ellen ösztönösen lázadó világa. Luna gróf személyesíti meg a főúri zsarnokságot és erőszakot, a cigányok közül származó Manrico trubadúr pedig népének szabadságvágyát. Luna gróf Leonóra grófnőt szereti, akinek szíve azonban Manricó, a szegény trubadúr felé húz. Luna gyűlöli Manricót, mert hite szerint öccsét kiskorában állítólag elrabolta és elégette egy cigányasszony, akinek anyját a grófi család ezért máglyára vitette. Manrico a gróf ellen zendült nép vezére lesz és Leonóra, amikor hírt kap, hogy Manrico elesett a harcban, kolostorba akar vonulni. A szertartás előtt Luna el akarja őt rabolni, de Manrico leveri Luna katonáit s megmenti Leonórát. Luna emberei elfogják Azucéna cigányasszonyt, akit Manrico anyjának vélnek. Manrico ki akarja szabadítani, de ő is fogságba esik. Luna csak úgy adna kegyelmet, ha Leonórát mágáénak tudhatná. Leonóra megmérgezi magát, Manricót kivégzik. Ekkor Azucéna szemébe vágja Lunának, hogy Manricóban saját öccsét ölte meg.

Vasárnap, november 18-án, délelőtt 11 órakor

I. MAGYAR ZENEI HÉT
TÖMEGDAL- ÉS KÓRUSHANGVERSENY

A Rádióénekkar műsora:

1. **MIHÁLY ANDRÁS:** Szeretni és gyűlölni (Petőfi Sándor verse).
2. **GAÁL JENŐ:** Népdalkantáta.
3. **BEHÁR GYÖRGY:** Éljen a VIT (Kapuvári Béla szövege).
4. **SZÉKELY ENDRE:** Indul a traktor (Heténvi László verse).

Vezényel: **Székely Endre.**

Az Államvédelmi Hatóság énekkarának műsora:

1. **MAROS RUDOLF:** Csillagom (a capella), népdalfeldolgozások.
2. **LIGETI GYÖRGY:** Kállai kettős (a capella), népdalfeldolgozások.
3. **JÁRDÁNYI PÁL:** Hajnali tánc, (a capella), népdalfeldolgozások.

Vezényel: **Gát József.**

A Vasas Központi Népi Együttes énekkarának műsora:

1. **FARKAS FERENC:** Tisza partján (népdalkantáta).
2. **TARDOS BÉLA:** Dal a deszki traktorosokról (Mérai Tibor szövege).
3. **TARDOS BÉLA:** Tiéd ez az ország (Gál Zsuzsa szövege).
4. **SÁRKÖZI ISTVÁN:** Az új traktorállomás (F. Nagy Ferenc szövege).
5. **FARKAS FERENC:** Állj be közibénk (Dalos László szövege).
6. **SZOLLÓSI ANDRÁS:** Aratódal (Jankovich szövege.)

Vezényel: **András Béla.**

Az Államvédelmi Hatóság ének- és zenekarának műsora:

1. **GULYÁS LÁSZLÓ:** Ránk néz (Kapuvári Béla szövege).
2. **GYÖNGY PÁL:** Sztálin vezeti a harcot (Raics István szövege).
3. **HALMOS LÁSZLÓ:** Dal az édesanyáról (Weörös Sándor szövege).
4. **TARDOS BÉLA:** Falujáró induló (Gál Zsuzsa szövege).

Vezényel: **Gát József.**

A Rádióénekkar és zenekar műsora:

1. **MAROS RUDOLF:** Albán rapszódia (népdalfeldolgozások).
2. **LÁNYI VIKTOR:** A széles földön harcban áll . . . (Tamási Lajos szövege).
3. **TARDOS BÉLA:** Vezess minket, Rákosi elvtárs (Raics István szövege).

Vezényel: **Székely Endre.**

Az Államvédelmi Hatóság Határőrség Fúvósegyüttesének műsora:

1. **JÁRDÁNYI PÁL:** Honvédinduló.
2. **KODÁLY ZOLTÁN:** Honvédinduló.

Vasárnap, november 18-án, délután 4 órakor

SZÓRAKOZTATÓ ZENEI HANGVERSENY

Közreműködik: a Forrai-kórus, az Operaház gyermekkara és a Magyar Állami Operaház Zenekara.

Vezényel: **Bródy Tamás** és **Pogány László**.

MŰSOR:

KOMJÁTI KÁROLY: Székely népi tánc. — **Magyar Állami Operaház Zenekara.**

FARKAS FERENC: Jó estét. — **Zentai Anna—Maleczky Oszkár.** Hűséges szívemből. — **Zentai Anna — Reményi Sándor.** Balogh Ádám nótája. — **Reményi Sándor.** Jójcakát — kettős a Csinom Palkó c. operettből. — **Zentai Anna—Sárdy János.**

KÓKAI REZSŐ: Krisztina dala — **Gyurkovics Mária.** Fújjad, fújjad, tavasz szele, a Lészen ágyú c. rádiójátékból — **Melis Gy.—gyermekkar..**

POLGÁR TIBOR: Emlék. — **Zentai Anna.**

KEREKES JÁNOS: Dal a módiról, a Déryné c. film zenéjéből. — **Zentai Anna.**

RÁNKI GYÖRGY: Magyarország az én hazám, népdalfeldolgozás. — **Szabó Miklós.**

VINCZE OTTÓ: Kettős a Farkas a havason c. daljátékból. — **Zentai Anna—Sárdy János.**

BRÓDY TAMÁS: Szabadságinduló. — **Melis György—Forrai-kórus**

Szünet

KEMÉNY EGON—ROMHANYI JÓZSEF: Tavaszi ének. — **Gyurkovics M.—Forrai-kórus.**

SZÉKELY ENDRE: Dal az aranycsillagról, az Aranycsillag c. operettből. — **Melis György—Forrai-kórus.**

KEREKES JÁNOS—ROMHANYI JÓZSEF: Visszhangdal, a Dalol az ifjúság c. rádiójátékból. — **Zentai Anna—Forrai-kórus, gyermekkar.**

KÓKAI REZSŐ: Úttörőinduló a Fülemüle c. rádiójátékból.

BRÓDY TAMÁS: Sportinduló a Civil a pályán c. filmből. — **Melis Gy.—Forrai-kórus.**

HAJDU JÚLIA: Két sirály, keringő-kettős a Felhők felett c. rádiójátékból. — **Gyurkovics M.—Szabó M.**

FÉNYES SZABOLCS: Bányászverbunkos a Fekete csillagok c. rádiójátékból. — **Zentai Anna.**

KEREKES JÁNOS: Boldog nyár, keringő a Dalol az ifjúság c. rádiójátékból. — **Zentai Anna.**

POLGÁR TIBOR: Szél kerekedik c. rádiójáték előzenéje. — **Forrai-kórus.**

Vasárnap, november 18-án, este 8 órakor

HIVATÁSOS NÉPI EGYÜTTESEK HANGVERSENYE

I. rész: A Néphadsereg Ének- és Táncegyüttesének műsora:

SZABÓ FERENC: Rákosi a jelszónk (Raics István szövege).

KADOSA PÁL: Süss fel, munka napja (Raics István szövege).

SÁRKÖZI ISTVÁN: Aratódal (Mészöly Dezső szövege).

VASS LAJOS: Bordal (Népdalfeldolgozás).

VÁSÁRHELYI ZOLTÁN: Győzelem-kantáta (vez. **Vásárhelyi.**)

Vezényel: **Kertész István**

Szünet

II. rész. Az Állami Népi Együttes műsora:

KODÁLY ZOLTÁN: Kállai kettős, vezényel: **Csenki Imre.**

BÁRDOS LAJOS: Patkóéknál (a capella). Vezényel: **Simon Zoltán.**

SZÉKELY ENDRE: Dalok a házáról (kantáta). Vezényel: **Simon Zoltán..**

BÁRDOS LAJOS: Magyar tánc. Vezényel: **Pászti Miklós.**

ÁDÁM JENŐ: Részletek a „Két szál pünkösdrózsá"-ból. Előadja: **Berei Mária és Tekeres Sándor** (ének).

SZÉKI MUZSIKA (Gyüjtötte és lejegyezte **Lajtha László**, az Állami Népi Együttes számára áthangszerelte **Gulyás László**). Előadja a zenekar **Boross Lajos** vezetésével

Szünet

III. A Néphadsereg Ének- és Táncegyüttesének műsora:

RÁNKI GYÖRGY: Az 1848-ik évben.

RÁNKI GYÖRGY: Kardtánc.

DÁVID GYULA: Menetdal.

Vezényel: **Kertész István.**

VETÉSI GYÖRGY: Levél (Tóth Sándor szövege).

SÁRKÖZI ISTVÁN: Dal a munkáról (Bacsó Péter szövege).

VASS LAJOS: Táncnóta.

Vezényel: **Vásárhelyi Zoltán**

Kedden, november 20-án
Bérlet: V. sz. VI. 1. sz és Megyeri—Réthy—Pethes
Kezdete 7, vége 11 órakor

CSINOM PALKÓ

Daljáték 3 felvonásban
6 képben.

Zenéjét szerezte:
FARKAS FERENC.

Irta: **Dékány András** és **Bálint Lajos.** A verseket **Dékány András** irta. Rendezte: **Mikó András.** A díszleteket: **Fülöp Zoltán,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte. A táncok koreográfiáját készítette és betanította: **Vashegyi Ernő.** Karigazgató: **Pless László.**
Vezényel: **Kerekes János.**

Vak Bottyán	,	**Radnai György**
Balog Ádám	,	**Jámbor László**
Csinom Palkó	,	**Sárdy János**
Csinom Jankó	.	**Katona Lajos**
Rosta, mézeskalácsos	,	**Maleczky O.**
Éduska, a leánya	, .	**Gáncs Edit**
Zsuzsika, a barátnője	.	**Birkás Lilián**
Förgeteg, bandavezér	,	**Fodor János**
Tyukodi pajtás	.	**Domahidy L.**
Daru korcsmáros . . .		**Kassai János**
Örzse, a szolgálója	.	**Lőrincz Zsuzsa**
Kati, a leánya	.	**Koltai Valéria**
Koháry gróf	.	**Lendvay A.**
Kohári grófné	.	**Dobay Lívia**
Konek gróf . .		**Faragó András**
Piperetz báró	.	**Fekete Pál**
Rézangyal	.	**Mally Győző**
Göcz Pista . .		**Szilágyi Béla**
Ludas		**Szomolányi I.**
Peták		**Lux Géza**
Kuczug Balázs	.	**Toronyi Gyula**
Rajta Miska . .		**Klug Ferenc**
Udvarmester	,	**Perényi Kálmán**
Langer őrnagy	.	**Márkus Lajos**
Udvaros . . .		**Butz Károly**

*

I. felv. Csinom Palkó és Csinom Jankó, Daru korcsmáros csárdájában csatlakozik Förgeteg Jóska bandájához. A banda Koháry császári marsallt akarja foglyul ejteni. A csárdába vendégek jönnek: Rosta mézeskalácsos és leánya, Éduska, Rosta a kurucok hírszerzője. Csinom Palkó beleszeret Éduskába, aki a kurucok közé hívja őt. Palkó és Jankó tévedésből Koháry helyett Vak Bottyán brigadérossal kerülnek szembe, aki beveszi őket a kurucok közé. A két Csinom, Rosta és Éduska, elindulnak Érsekújvár felé. **II. felv. (1. kép.)** A két Csinom álruhában, beszökik a várba, hogy megszerezze a vár haditérképét. **(2. kép.)** Koháryné és Piperetz báró bált rendez a kurucok által körülzárt várban. Zsuzsi és Éduska segít a két Csinomnak megszerezni a térképet. Meglepi ugyan őket Koháry, de sikerül elmenekülniük. **(3. kép.)** A labancok között nagy riadalmat kelt a térkép eltűnése, de felfrissíti őket a hír, hogy jön már a császári felmentő sereg. Éduska ezt a hírt tudatta a kurucokkal. **III. felv. (1. kép.)** Vak Bottyán megkapja a hírt és támadást indít Érsekújvár ellen. Éduska csak egy pillanatra láthatja Palkót. **(2. kép.)** A kurucok elfoglalják a várost, Csinom Palkó elfogta Kohárytt. Förgeteg pedig Piperetz bárót. A két Csinom hadnagyi rangot kap és az öreg Rosta boldogan adja beleegyezését Csinom Palkó és Éduska házasságához. Zsuzsi és Balogh kapitány, a másik szerelmes pár is egymásé lesz.

Csütörtökön, november 22-én

Bérlet: V. Sz. VIII. 1. sz. és Szacsvay—Szentpéteri—Wesselényi.

Kezdete 7, vége 1/211 óra után.

DENEVÉR

Operett 3 felvonásban.

Zenéjét szerezte:

STRAUSS JÁNOS.

Szövegét francia vigjáték után írták: **Hafner és Genée.** Fordította: **Evva Lajos.** Rendezte: **Mikó András**

Vezényel: **Koltai Sándor.**

Eisenstein	**Angyal N. Gy.**
Rosalinda	**Neményi Lili**
Adél	**Orosz Júlia**
Ida	**Bordy Bella**
Alfréd	**Fehér Pál**
Falke	**Reményi S.**
Frank	**Galsay Ervin**
Blind	**Toronyi Gyula**
Frosch	**Fekete Pál**
Orlovszky	**Sárdy János**
Melanie	**Somogyi P.**
Iván	**Molnár László**

A Kék Duna keringőt előadja: **Pásztor Vera és Vashegyi Ernő**

*

I. felv.: Eisenstein a múlt farsangkor a becsípett denevérjelmezes Falke közjegyzőt nevetségessé tette. Falke ezért bosszút áll és rábeszéli Eisensteint, hogy ne vonuljon be nyolcnapi büntetésének kitöltésére a fogházba, hanem vegyen részt Orlovszky herceg estélyén. Eisenstein helyett Alfréd, a feleségének udvarlója kénytelen megkezdeni a büntetést, amikor Frank, a fogházigazgató a férjért jelentkezik. **II. felv.:** Eisenstein álnéven szerepel a bálon és összebarátkozik a fogházigazgatóval. Saját felesége is ott van jelmezben és Eisenstein, aki nem ismeri fel, udvarolni kezd neki, majd aranyórájának átadásával akarja meghódítani. **III. felv.:** A bál véget ér és Eisenstein jelentkezik a fogházirodában büntetésének letöltésére. Falke leleplezi a jelmezek mögött szereplő személyeket és a csapodár Eisenstein megszégyenülten jön rá, hogy saját feleségének udvarolt. Bocsánatot kér tőle, majd elfoglalja helyét a cellában, hogy kitöltse büntetését.

ZENEAKADÉMIA

VI., Liszt Ferenc-tér 8. Telefon: 224—827.

Szombaton, november 17-én, este 1/28 órakor

A FŐVÁROSI NÉPI ZENEKAR MŰSOROS ESTJE

„REPÜLJ, MADÁR!"

MŰSOR:

Konferál: **Romhányi József**
Művészeti vezető: **Volly István.**

RÓZSAVÖLGYI: Palotás.
BIHARI: Friss.
„Megismerni a szép, csinos menyecskét!" **Ruházati Bolt Menyecskekórusa.**
MAGYARI IMRE: Ballada és tánc.
„Repülj, madár!" **Berei Mária.**
Kunverbunk: **Építők Központi Tánccsoportja.**
„Te vagy a legény!" Tárogatószóló: **Tassi — Gaudi Ignác.**
Summásélet dalai. (Gyűjtött dalok). **Rendesi Gyermekkar.**
KOZÁK JÓZSEF: Katonatánc, két cimbalomra: **Rácz Gyula és Koós Ferenc.**
AXIN JÓZSEF: Székely táncok.
Kalocsai leánytánc. **Építők Központi Tánccsoportja.**
WEINER LEÓ, Kossuth-díjas: Peregi verbunk. Klarinétszóló: **Balassa György.**
KODÁLY ZOLTÁN: Közjáték.
„Sej, gyöngyélet!" **Mindszenti Ödön.**
WEINER LEÓ, Kossuth-díjas: Marosszéki kerengő, Csürdöngölő, Balatoni nóták.
„Viszi a víz a budai hegyet"... **Ruházati Bolt Menyecskekórusa.**
MARGOLISZ: Krumplicska.
Hóra és szirba. (E-durban).
Tréfás székely nóták. **Kiss Manyi.**
Skála-csárdás (zenei tréfa).
Társastáncok: Volly István: Zsebkendőtánc. — **Csámpai Ivó:** Bazán és pilky (cseh polka). Pócsi csárdás.
Fergeteges. **Építők Központi Tánccsoportja.** (Vezető: Benkő Mártonné).
A 32 tagú népi zenekar vezetőprimása: **Kozák József.**

I. MAGYAR ZENEI HÉT

hangversenyei a ZENEAKADÉMIÁN

Hétfőn, november 19-én, este 8 órakor

ZENEKARI EST

Közreműködik: **a Magyar Rádió zenekara, az Állami Operaház gyermekkara, a Budapesti Kórus, Sándor Judit, Melis György, Zathureczky Ede.**

MŰSOR:

SUGÁR REZSŐ: Divertimento 5 tételben, vezényel **Lehel György.**
RÁNKI GYÖRGY: Szabadság éneke (kantáta Raics István szövegére). Vezényel: **Polgár Tibor.**

Szünet

VISKI JÁNOS: Hegedűverseny. (Allegro energico — Adagio ma non troppo — Allegro vivace.) Vezényel: **Polgár Tibor.**
KÓKAI REZSŐ: Verbunkos szvit. (Lassú magyar — Friss — Andalgó — Verbunkos induló.) Vezényel: **Lehel György.**

Kedden, november 20-án, d. u. 5 órakor

SZÓRAKOZTATÓ HANGVERSENY

Bevezeti és konferál: **Romhányi József**

MŰSOR:

GYÖNGY PÁL: Rózsa-rezeda. — **Ákos Stefánia.**
SZERDAHELYI ZOLTÁN: Szép-szép-szép. — **Vámosi János.**
HAJDU JÚLIA: Hozzád száll a dal, Pentelénk. — **Hollós Ilona.**
FENYES SZABOLCS: Kopogós. — **Ákos S.—Kazal L.**
HORVÁTH JENŐ: Bolondozó. Szerelmem, dús kalász. — **Hollós Ilona.**
MAJLÁTH JÚLIA: Jóvizű kút. — **Vámosi János.**
GYÖNGY PÁL: Terád várok. — **Ákos Stefánia.**
HORVÁTH JENŐ: Csürdöngölő. — **Kazal László.**
VISKI ANDRÁS: Erdei dal. — **Hollós Ilona.**
MAJLÁTH JÚLIA: Kopogós. — **Ákos S.—Vámosi J.**

Szünet

HAJDU—BUDAY—GARAI: 5 farkasjáték és karikázó. — **Ákos—Hollós—Kazal—Vámosi**
BRÓDY TAMÁS: Az első hó. — **Hollós Ilona.**
SZŰCS JÁNOS: Lázár kádár lánya. — **Kazal László.**
HAJDU JÚLIA: Pirosbetűs ünnep. — **Ákos Stefánia.**
LŐRINCZY PÁL: Szekér áll az állomáson. — **Vámos János.**
HAJDU JÚLIA: Kötekedő. Keresztező csárdás — **Kazal L.—Hollós I.**
HORVÁTH JENŐ: Szerelmes harsonás. — **Bencze Miklós.**
HAJDU JÚLIA: Dudapolka. — **Ákos Stefánia.**
HORVÁTH JENŐ: Kakukkos óra. — **Vámosi János.**
VIG GYÖRGY: Pitypalatty. — **Hollós Ilona.**
GARAI IMRE: Kovácsnóta. — **Kazal László.**
MAJLÁTH JÚLIA: Szénát hordanak a szekerek — **Hollós—Vámosi**

BARTOS GYULA
a Magyar Népköztársasági Érdemrend V. fokozatát...

SZORÉNYI ÉVA
a Magyar Népköztársasági Érdemrend V. fokozatát...

MARKOS JÓZSEF (ALFONSO)
a Magyar Népköztársasági Érdemérem ezüst fokozatát...

kapta az Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján.

Kedden, november 20-án, este 8 órakor

ZENEKARI EST

Közreműködik: **a Fővárosi Zenekar, a Magyar Rádió énekkara, a Néphadsereg Ének- és Táncegyüttesének énekkara, Lukács Pál brácsaművész.**

MŰSOR:

VINCZE IMRE: Szimfónia. Vezényel: **Ferencsik János.**
DÁVID GYULA: Brácsaverseny. Vezényel: **Ferencsik János.**
HALÁSZ KÁLMÁN: Új kenyér ünnepe (kantáta Kónya Lajos versére). Vezényel: **Ferencsik J.**
JÁRDÁNYI PÁL: Divertimento concertante. Vez.: **Ferencsik J.**
SZERVÁNSZKY ENDRE: Honvédkantáta. **Vezényel: Vásárhelyi Z.**

Szerdán, november 21-én, este 8 órakor

KAMARAZENE és SZÓLÓHANGVERSENY

MŰSOR:

JEMNITZ SÁNDOR: Vonósnégyes, op. 55. (Mérsékelten gyes, op. 55. — **Tátrai-vonósnégyes.**
KÓSA GYÖRGY: Népdalfeldolgozások. — **Kósa Stella.**
SZABÓ FERENC: Felszabadult melódiák.— **Fischer Annie.**
ÁDÁM JENŐ: „Szép jóestét, kisleány" — **Berei Mária és Tokeres Sándor.**
TARDOS BÉLA: II. Vonósnégyes. — **Tátrai-vonósnégyes.**
KERKES JÁNOS: Öt vidám dal Petőfi Sándor és József Attila verseire. — **Jámbor László.**
LAJTHA LÁSZLÓ: VII. vonósnégyes. — **Tátrai-vonósnégyes.**

Csütörtökön, november 22-én, délelőtt 11 órakor

KAMARAZENE és SZÓLÓHANGVERSENY

MŰSOR:

KARDOS ISTVÁN: III. Vonósnégyesből az I. és II. tétel. — **HIDY-VONOSNÉGYES.**
MIHÁLY ANDRÁS: Mi szép a világ! (Petőfi Sándor) — **Rösler Endre.**
SZELÉNYI ISTVÁN: Felszállott a páva (Ady Endre). — **Rösler Endre.**
KELEN HUGÓ: Két tétel hegedűre és zongorára. — **Ney Tibor és Kelen Rózsi.**
SUGÁR REZSŐ: II. vonósnégyes. — **Tátrai-vonósnégyes.**
WEINER LEÓ: Peregi verbunk (klarinétra zongorakísérettel). — **Balassa György—Hajdu István.**
KÓKAI REZSŐ: Triószerenád. — **Ney-trió.**
Zongorán kísér: **Hajdu István.**

Csütörtökön, november 22-én, este 8 órakor

MÁV SZIMFÓNIKUSOK HANGVERSENYE

(4. bérleti hangverseny)
»Bécsi est«
Vezényel: **Lukács Miklós**
Közreműködik:
Szentlőrinczy Marianne

MŰSOR:

HAYDN: D-dur (Óra-) szimfónia. (Adagio, presto — Andante — Menuetto — Finale, vivace.)
MOZART: G-dur hegedűverseny. (Allegro — Andante — Rondo.)
MOZART: g-moll szimfónia. (Molto allegro — Andante — Menuetto — Allegro assai.)
BRAHMS: Változatok egy Haydn-témára.

BARTÓK BÉLA TEREM

V., Váci-u. 9. Tel.: 188—292.

Pénteken, november 16-án, este 8 órakor

SZENDREI IMRE
(zongora) és
BÓKAI CSABA
(hegedű)
hangversenye

MŰSOR:

CHOPIN: Polonaise és fantázia.
PUGNANI—KREISLER: Preludium és allegro.
BALAKIREV: Etüd.
RACHMANINOV: Három prelüd.
WEINER: D-dur szonáta.
KODÁLY: Adagio.
RAVEL: Tzigane.
DEBUSSY: Négy zongoradarab.
GLAZUNOV: Entre act.
RIMSZKIJ-KORSZAKOV: Aranykakas — fantázia.
SZERVÁNSZKY: Rondino.
KÓKAI: Két improvizáció.

Zongorán kísér: **Bálint Agnes.**

TOTÓ

A november 25-i labdarúgó forduló műsora.
(47. sz. totószelvény.)

A csapatok neve után zárójelben a mérkőzés színhelye és kezdési időpontja, azután pedig a Színház és Mozi tippjei. (Az osztályozó mérkőzések színhelyét még nem jelölték ki.)

Salgótarjáni Bányász—Dorogi Bányász (Salgótarján, fél 2): 1, 2. **Szegedi Petőfi—Kinizsi** (Szeged, fél 2): 2, 2. **Csepeli Vasas—Sortex** (Csepel, fél 2): 1, x. **Bp. Honvéd—Szombathelyi Lokomotív** (Kispest, fél 2): 1, x. **Dózsa—Diósgyőri Vasas** (Megyeri-út, fél 12): 1, 1. **Bástya—Szegedi Honvéd** (Megyeri-út, fél 2): 1, 1. **Orosházi Kinizsi—Szegedi Postás** (fél 2): 1, x. **Bajai Honvéd—Sz. Kénsavgyár** (fél 2): 2, 2. **Nyíregyházi Lokomotív—Kistext** (fél 2): 2, 1. **Pécsi Dózsa—Kőbányai Lokomotív** (fél 2): 1, x. **Székesfehérvári Lokomotív—Standard** (fél 2): 1, 1. **Várpalotai Bányász—Tokodi Üveggyár** (fél 2): 1, 2. **Győri Lokomotív—M. Acél** (fél 2): 2, 1. **Gyöngyösi Építők—Sátoraljaújhelyi Petőfi** (fél 2): 1, 1. **Jászberényi Építők—Dunakeszi Lokomotív** (fél 2): 2, 1. **Zalaegerszegi Vörös Meteor—Kőszegi V. Lobogó** (fél 2): 1, 1.

MOZIK MŰSORA

NAGY TŰZFÉNY: Szikra prol. f5, h7, 9, vas. n3. **Felszabadulás** 4, n7, f9, vas. 2. **Tátra** (Perzs.) 6, n9, vas. 4.

DÉRYNÉ: Vörös Csillag prol. f5, h7, 9, vas. f3. **Uránia** prol. 4, n7, f9. **Corvin** prol. f5, h7, 9. **Május 1.** prol. 4, n7, f9, vas. h2. **Munkás** prol. n6, f8, vas. 3. **Alkotmány** (Korzó, Ujpest) 4, n7, f9. **Brigád** (Plőrinc) f6, h8, vas. n4. **Rákosi Mátyás Kultúrház** h6, 8, szomb., vas. 3, n6. **Tavasz** (Rpalota) h6, 8, vas. f4. **Árpád** (Soroksár) h6, 8, vas. h4.

HŰ BARÁTOK: **Duna** f5, h7, 9. **Puskin** (Fórum) 4, n7, f9, vas. 2. **Hunyadi** (Royal Kispest) 6, n9, vas. 4.

ÉS FELKEL A NAP: **Szabadság** 4, n7, f9. **Kölcsey** (Stefánia, Kispest) n7, f9, vas. 4. **Szabadság** (Ujpest) 6, n9, vas. h4.

TRAKTOROSLÁNY: **Dózsa** f5, h7, 9. **Táncsics** (Csepel) f6, h8, vas. f4.

SZOVJET LETTORSZÁG: **Fáklya** f5-től 11-ig, vas. f11-től este 11-ig folyt. **Fény** (Ujpest) 5-től f10-ig, vasár. f4-től f10-ig folyt.

BALATON: Kísérőfilm a **József Attila** moziban.

GYERMEKOTTHONOK: Kísérőfilm a **Duna** moziban.

HÍRADÓ: 1. Magyar híradó, 2. Szovjetunió ma, 3. BETONIVEK, 4. Honvéd üdülők, 5. Magyar úttörő, 6. Hattyú halála. Reggel 9-től este 11-ig folyt.

ADY (VII., Somogyi Béla-út 3. Tel.: 220—230) **Orel győzös pusztulása** f4, h6, 8.

ADMIRÁL (II., Mártírok útja 5/b, Tel. 256—808) **Verseny a tengeren** 4, n7, f9, vas. 2.

ALKOTMÁNY (Korzó, Ujpest, Árpád-út 57, T.: 292—754) **Déryné** prol. 4, n7, f9.

ALKOTÁS (XII., Alkotás-u. 11. Tel.: 257—063) **Gyarmat a föld alatt** 4, n7, f9.

ÁRPÁD (Kerepesi-út 146) **Szevillai borbély** f6, h8, vas. n4 (csüt. szünnap).

BASTYA (Palace, Lenin-krt. 8. Tel.: 222—426) **Milliomos úr szerelmes** 11, 1, 3, 5, 7, 9.

BETHLEN (VII., Bethlen G.-tér 3. Tel.: 225—003) **Megacélozottak** 4, n7, f9, vas. 2.

BÉKE (Szent László-út 48. Tel.: 404—996) **A határon** 19—21-ig: **Erdei történet** f5, f7, f9.

BODOGRAF (VIII., József-krt. 63. Tel.: 133—113) **Gyarmat a föld alatt** h4, 6, n9.

BRIGÁD (Pesztlőrinc, Üllői-út 142. Tel.: 346—593) **Déryné** f6, h8, vas, n4.

CORVIN (VIII., Kisfaludi-köz. Tel.: 339—933) **Déryné** prol. f5, h7, 9.

DIADAL (Krisztina, I., Krisztina-krt. 155. T.: 161—268) **A szevillai borbély** f4, h6, 8.

DÓZSA (XIII., Róbert K.-krt. 59. Telefon: 204—240) **Traktoristalány** f5, h7, 9.

DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) **Hű barátok** f5, h7, 9.

ELDORADÓ (VIII., Népszínház-u. 31. **Helyes úton** h4, 6, n9, vas. h2. 19—21-ig: **Janika.**

ÉVA (XIV., Erzsébet királyné-út 36/b. Tel.: 297—779) **Kőszív** f4, h6, 8.

FÁKLYA (Lenin-krt. 88. Tel.: 121—343) 1. Magyar híradó, 2. Szovjetunió ma, 3. SZOVJET LETTORSZÁG, 4. Lammermoori Lúcia. F5-től 11-ig, vas. f11-től este 11-ig.

FÉNY (Ujpest, IV., Árpád-u. 77. Tel.: 292—362) 1. Magyar híradó, 2. Szovjetunió ma, 3. SZOVJET LETTORSZÁG, 4. Vidám vetemények. 5-től f10-ig, vas. f4-től f10-ig.

FELSZABADULÁS (III. kerület Flórián-tér 3. T.: 362—312) **Nagy tűzfény** 4, n7, f9, vasárnap 2.

GLÓRIA (XIV., Thököly-út 56. Tel.: 422—671) **Vidám szüret** 4, n7, f9.

GORKIJ (Stúdió, Akácfa-u. 4. Tel.: 420—712) **Átalakítás miatt zárva.**

HAZÁM (XIII., Váci-út 150. Tel.: 203—548) **Felhőkarcolók árnyékában.** 19—21-ig: **Díszszemle—Gavrilov táncegyüttes** 4, n7, f9.

HONVÉD (Roxy, Rákóczi-út 82. Tel.: 225—419) **Szerelmem.** f11, f1, f3, f5, f7; f9.

HUNNIA (XI., Bartók Béla-út 130. Tel.: 259—111) **Kínai cirkusz.** 19—21-ig: **Ez történt Szakenben** f4, h6, 8.

HUNYADI (Royal, Kispest, XIX., Vöröshadsereg útja 145. Tel.: 346—539) **Hű barátok** 6, n9, vas. 4.

IPOLY (XIII., Csáky-utca 65. Tel.: 201—005) **Tizenötéves kapitány.** 19—21-ig: **Néma barikád** 4, n7, f9.

JÓZSEF ATTILA (VIII., Kálvária-tér 7. Tel.: 138—248) **Megacélozottak** 4, n7, f9.

KOSSUTH (XIII., Váci-út 14. Tel.: 126—204) **Vidám vásár** f5, h7, 9.

KOSSUTH (Rsztmihály XIV., Rákóczi-út 118. Telefon: 296—603) **Kék kardok** f6, h8, vas. n4 (csüt. szünnap).

KOSSUTH (Pesterzsébet) **Kínai cirkusz** f6, h8, vas. n4.

KÖLCSEY (Stefánia, Kispest, XIX., Vöröshadsereg-útja 154. Tel.: 146—236) **És felkel a nap** n7, f9, vas. 4.

KULTÚR (IX., Kinizsi-utca 28. Tel.: 385—449) **Átalakítás miatt zárva.**

MARX (VII., Landler Jenő-u. 39. Tel.: 424—313) **Titkos küldetés** f4, h6, 8.

MÁJUS 1. (Mártírok útja 55. Tel.: 354—955) **Déryné** prol. 4, n7, f9, vas. h2.

MUNKÁS (X., Kápolna-u. 3/b. Tel.: 148—046) **Déryné** prol. n6, f8, vas. 3.

ÓBUDA (III., Selmeci-út 14. Tel.: 162—913) **Szevasztopol hősei** 4, n7, f9.

OTTHON VIII., Beniczky-utca 3—5. Tel.: 136—436) **Becsület és dicsőség.** 19—21-ig: **Álarc** h4, 6, n9.

PARTIZÁN (Üllői-út 101.) **Felhőkarcolók árnyékában.** 19—21-ig: **Egy kerecsensólyom története** 4, n7, f9, vas. 2.

PÁTRIA (VIII., Népszínház-u. 13. Tel.: 142—275) **Az én hazám** h4, 6, n9, vas. h2.

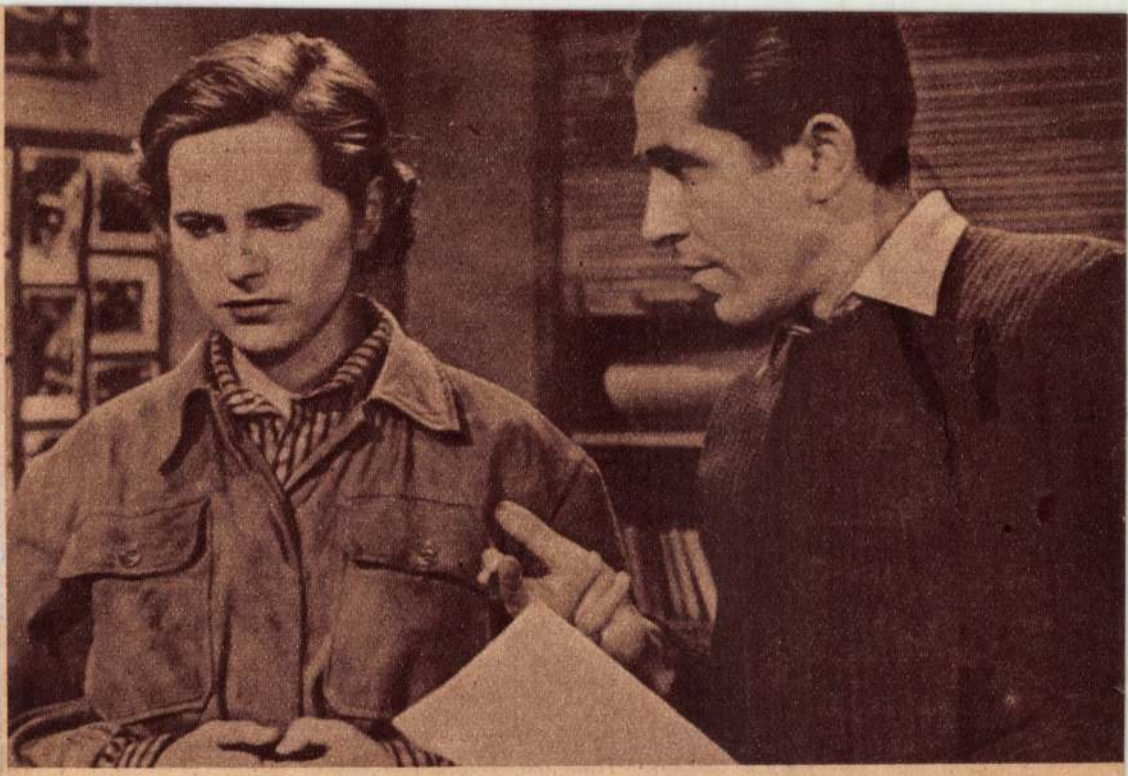

»Traktoristalány« címmel kerül filmszínházainkban bemutatásra az új csehszlovák filmgyártás egyik kitűnő alkotása. Svorcová és Dadák, a film két főszereplője

PENTELE (Vesta, VII., Lenin-krt. 39. Tel.: 422—167) **Veszélyes őrjárat** 10, 12, 2, 4, 6, 8.

PETŐFI (VII., Rottenbiller-u. 37/f. Tel.: 227—128) **Windsori vig nők** prol. h4, 6, n9.

PHÖNIX (VII., Rákóczi-út 68. Tel.: 421—399) **Windsori vig nők** prol. 11, 1, 3, 5, 7, 9.

PUSKIN (Fórum, V., Kossuth Lajos-u. 18. Tel.: 189—707) **Hű barátok** 4, n7, f9, vas. 2.

RÁKÓCZI (Csepel) **Trubadur** h4, h6, 8.

RÁKOSI MÁTYÁS KULTURHÁZ (József A.-tér 4.) **Déryné** h6, 8, szomb. vas. 3, n6.

SZABADSÁG (XI., Bartók Béla-út 64. Tel.: 295—505) **És felkel a nap** 4, n7, f9.

SZABADSÁG (Ujpest, Bán Tibor-u. 4. Tel.: 293—085) **És felkel a nap** 6, n9, vas. h4.

SZABADSÁG (Pesztimre) **Boldog nyár** h6, 8, vas. h4.

SZIGET (Csepel) **Donyeci bányászok**, 19—21-ig: **Bűvös sapka** f6, h8, vas. n4.

SZIKRA (Lenin-krt. 120. Tel.: 120—150) **Nagy tűzfény** f5, h7, 9.

TANÁCS (Elit, Szent István-krt. 16. Tel.: 128—993) **Ördögszekadék** n5, f7, h9.

TÁTRA (Pesterzsébet, Török Flóris-u. Tel.: 344—546) **Nagy tűzfény** 6, n9, vas. 4.

TATRA (IX., Üllői-út 63. Tel.: 139—430) **Kék kardok**, 19—21-ig: **Első start** 4, n7, f9.

TAVASZ (Rákospalota) **Déryné** prol. h6, 8, vas. f4.

TÁNCSICS (Csepel, XXI., József-u. 102. Tel.: 144—062) **Traktoristalány** f6, h8, vas. f4.

TERV (Pestújhely, Somogyi Béla-út 64/b. T.: 496—373) **Gyarmat a föld alatt** 6, n9, vas. h4.

TINÓDI (Nagymező-u. 8.) **Ki lesz a győztes** f4, h6, 8.

TOLDI (Bajcsy-Zs.-út 38.) **Volpone** f4, h6, 8.

TONDER (Ujpest, Vörösmarty-u. 2. Tel.: 262—168) **Ez történt Szakenben**, 19—21-ig: **Első bokszkesztyű** h6, 8, vas, f4.

UJLAKI (Bécsi-út 69.) **Szembesítés**, 19—21-ig: **Utolsó puskalövés** f4, h6, 8, vas. f2.

URÁNIA (Rákóczi-út 21.) **Déryné** prol. 4, n7, f9.

UGOCSA (XII., Ugocsa-u. 10. Tel.: 161—146) **Az én hazám** f4, h6, 8.

VASVÁRI (Pluto, Kerepesi-út) **Átalakítás miatt zárva.**

VERSENY (Astoria, X., Szent László-tér 14. T.: 148—350) **Nahimov tengernagy** f6, h8, vas. n4.

WEKERLE (Kispest, Petőfi-tér 7. Tel.: 146—211.) **Szevasztopol hősei** f6, h8, vas. n4.

VILÁG (Rsztmihály) **Kina lánya** h6, 8, vas. f4 (szerda szűnnap).

VILÁGOSSÁG (Pesterzsébet, Klapka-u. 46. T.: 344—478) **Felhők titánja**, 19—21-ig: **Ellenség keze** f6, h8, vas. f4.

VÖRÖS CSILLAG (Royal Apolló, Lenin-krt. 41. Tel.: 222—656) **Déryné** prol. f5, h7, 9, vas. n3.

VÖRÖSMARTY (Savoy, Üllői-út 4. Tel.: 138—125) **Táncosnő** 4, n7, f9.

ZRINYI (Olympia, VII., Lenin-krt. 26.) **Volpone** 4, n7, f9, vas. 2.

ZUGLÓI (Angol-u. 26. Tel.: 296—848) **Janika** n5, f7, h9.

NOVEMBER 19-től RÁDIÓMŰSOR NOVEMBER 25-ig

A KOSSUTH- ÉS PETŐFI-RÁDIÓ ÁLLANDÓ MŰSORA

KOSSUTH: Hanglemezek: 5.00, 5.40, 6.30, 7.05, 8.05. Hírek, lapszemle: 5.30, 6.45, 7.45, 12.00, 17.00, 22.00, 24.00. Falurádió: 6.00. Műsorismertetés: 7.55. Műsorzárás: 8.30. Időjárás- és vízállásjelentés: 14.00. Hírek szerbül: 15.15, 19.30. Iskolások rádiója: 16.20. Hírek németül: 18.40. Hangos újság: 12.00, 20.00. — **PETŐFI:** Hanglemezek: 6.00, 7.35. Jó reggelt gyerekek: 6.45. Hírek szlovénül: 7.15, 18.25. Iskolások rádiója: 9.20. Hírek: 10.00, 17.30. Műsorzárás: 11.30. Sportnegyedóra: 19.15. Hírek franciául: 21.00.

HÉTFŐ

KOSSUTH: 5.55: Sport. **7.00:** Színházak és mozik műsora. **11.30:** Móricz Zsigmond élete és művei. IX. Úri muri. **12.30:** A Pénzügyőrzenekar. **13.15:** A Rádió szórakoztató zenekara. **14.10:** Zenekari muzsika. **15.00:** Úttörő-híradó. **15.30:** Garai György hegedűl. Hajdu István zongorázik. **15.50:** Színes muzsika. **16.20:** Tréfás ifjúsági fejtörő. **16.45:** Maros Rudolf: Éva dalai. **17.10:** Az Ifjúsági Rádió műsora. **17.30:** Daloljunk velünk! Ránki: Dal a népek egyetértéséről. **17.50:** Jó munkáért szép muzsikát! **19.00:** Új magyar táncdalok. **20.40:** A begyűjtési verseny hírei. **20.45:** Szovjet táncdalok. **21.00:** Farkasvadászat. Dumitriu regényének rádióváltozata. **22.25:** Magyar muzsika. **23.10:** Operettrészletek.

PETŐFI: 6.45: Jó reggelt, gyerekek! **7.00:** Sztálingrád, az acél és erő városa. **9.00:** Mai magyar zongoramuzsika. **9.20:** Úttörő-sporthíradó. **9.40:** Orosz nyelvlecke. **10.10:** A Rádió népi zenekara. **11.00:** Mesejelenet. **11.20:** Fibich: Sárka — nyitány. **15.00:** Orosz zenekari muzsika. **15.40:** A győzelem hajnala. **16.10:** Kőrösi Dudus Zoltán és zenekara játszik. **17.10:** A Bolsevik Párt útja: Lenin, Sztálin forradalmi fellépésének kezdete. **17.40:** Falurádió. **18.00:** Virágénekek. **18.10:** Mi újság a természet és technika világában? **18.40:** Mai magyar filmzene. **19.00:** Hogyan alakult ki földünk? **19.15:** Sport. **19.30:** Szív küldi szívnek szívesen. **19.45:** Népzene. **20.00:** Kodály: Psalmus Hungaricus. **21.30:** Tánczene. **22.00:** Szív küldi. **22.20:** A Rádió népi zenekara.

KEDD

KOSSUTH: 5.40: Női szemmel... **6.20:** Népzene. **7.25:** A Román Rádió műsorából. **11.30:** Palotai Boris elbeszélése. **12.30:** A Telefongyár énekkara. **13.00:** Hrenyikov: Szvit Shakespeare »Sok hűhó semmiért« c. vígjátékához. **13.15:** A Rádió szórakoztató zenekara. **14.10:** Bródy—Kerekes: Részletek a Palotaszálló c. operettből. **14.50:** Operarészletek. **15.30:** Tömegdalok. **15.50:** A Pjatnyickij-együttes énekel. **16.40:** Orosz nyelvlecke. **17.10:** Vasutasok műsora. **17.25:** Mi, ifjak hozzuk a jövőt. **17.45:** Termelési Híradó. Gazda Géza válaszol a hozzáintézett levelekre. **18.00:** Elbeszélő költemény. **19.00:** Egy falu — egy nóta. **20.40:** A begyűjtési verseny hírei. **20.45:** Közvetítés a Fővárosi Operaszínházból. Szeghy Endre: Szelistyei asszonyok. **23.30:** Tánczene.

PETŐFI: 6.30: Színházak és mozik műsora. **6.35:** Weber: A bűvös vadász — nyitány. **7.00:** Dunajevszkij: Részletek a Volga, Volga és a Világos út c. filmek zenéjéből. **8.00:** Új életünk dalai. **8.30:** Zenekari hangverseny. **9.20:** Aranykezek. Baskír mese. **9.40:** Zenélődoboz. **10.10:** Műszaki értelmiségiek feladata a versenyszervezésben. **10.25:** Lukács Pál brácsázik. **10.40:** A Rádió népi zenekara. **11.10:** Hacsaturján: Álarcosbál — szvit. **15.00:** Szovjet szórakoztató zenekari muzsika. **15.45:** Szovjet versek. **16.00:** Hangverseny Liszt Ferenc műveiből. **17.40:** Tánczene. **17.55:** Muzsikáról — mindenkinek. **18.40:** Tánczene. **19.00:** A Kommunisták Magyarországi Pártjának meg. alakulása fordulópont a munkásmozgalom történetében. **19.30:** Szovjet zenekari hangverseny. **21.30:** Mi történik a világgazdaságban? **21.45:** Shakespeare a zenében. **22.35:** Mai magyar kamarazene.

A MOSZKVAI RÁDIÓ MAGYARNYELVŰ ADÁSAINAK IDŐPONTJA

13.00-tól 13.30-ig 25.08, 25.30, 25.41, 31.68 m rövidhullámon. 17.00-tól 17.30-ig: 25 és 31 m rövidh. 19.00-tól 19.30-ig: 25 és 31 m rövidh., 265.6 közép- és 1068 m hosszúhullámon. 21.00-tól 21.30-ig: a 41 m-es rövid- és a 320.09 m-es középhullámon. Uzhorod, naponta 11.45-kor a 445.1 méteren.

SZERDA

KOSSUTH: 7.00: Színházak és mozik műsora. **7.25:** A III. VIT dalaiból. **11.30:** Móricz Zsigmond élete és művei. X. A kondás legszennyesebb inge. **12.30:** Oláh Kálmán és zenekara. **13.15:** A Rádió szórakoztató zenekara. **14.10:** Magyar zongoramuzsika. **14.30:** Rimszkij-Korszakov operáiból. **15.30:** A Békéscsabai Tarhosi Zenei Gimnázium és a DISZ Központi Kórusa énekel. **15.50:** Fiatal költők versei a pártról. **16.20:** Xantus János. Ifjúsági eseményjáték. **16.40:** Tanuljunk énekszóra oroszul! **17.10:** Tánczene. **17.30:** Alexander Kovalevszkij, az összehasonlító fejlődéstan megalapítója. **17.45:** Magyar tömegdalok. **18.15:** Szív küldi. **19.00:** Építőipari félóra. **20.40:** Magyar népdalok. **20.50:** Kútavatás. Oláh László elbeszélése. **21.00:** »Zeneművészetünkkel a népért, a békéért, a szocializmusért!« **23.30:** Beethoven zongoraszonátái. Schneider Hédi zongorázik. Asz-dur szonáta, Op. 26.

PETŐFI: 7.00: Hacsaturján: Táncok a Gajane c. szvitből. **8.00:** Magyar zenekari muzsika. **8.40:** Beethoven: d-moll szonáta (zongora: Gieseking). **9.00:** Szovjet gordonkamuzsika. **9.20:** A Gyermekrádió műsora. **9.40:** Dalos tanulás. **10.10:** Csajkovszkij: III. szimfónia. (Moszkvai Filharmónia zenekara, vezényel Ivanov.) **11.00:** Mesejelenet. **15.00:** Mozart: C-dur (linzi) szimfónia. No. 36. **15.30:** A földkerekség egyhatodán. Szovjet Híradó. **15.45:** Magyar operettrészletek. **16.30:** Korszerű üzemszervezés a felsőnyárádi bányában. **16.45:** Új magyar dalok. **17.10:** Athéni küldetés. **17.30:** Népdalfeldolgozások. **17.40:** Falurádió. **18.00:** Történelmi dalok. **18.40:** Tánczene. **19.05:** Vidám, zenés tarka est. **20.10:** Elméleti tanácsadás. Válasz a hallgatók kérdéseire. **21.30:** A Rádió tánczenekara. **22.00:** Részletek Kadosa Pál Kossuth-díjas zeneszerző Huszti kaland c. operájából. **22.30:** Muzsikáló tájak. A Fővárosi Népi Zenekar játszik.

CSÜTÖRTÖK

KOSSUTH: 11.30: Kényes Palkó és társai. Vidám szovjet műsor iskolás gyermekekről. 12.30: A világ népei a békéért. 13.15: A Rádió szórakoztató zenekara játszik. 14.10: A Rádió Gyermekújság műsora. 14.45: Diadalmas zászló. 15.30: Forduli, perdülj, járd a táncot! 16.15: Rádió Politikai Kör. (Üzemi.) Pártunk Szervezeti Szabályzata. III. rész. 16.50: Tömegdalok. 17.00: Rendeletismertetés. 17.10: A Néphadsereg Híradója. 17.30: Jó munkáért szép muzsikát! 18.00: Ifjúság Hangja. 18.20: Tánczene. 19.00: Egy falu — egy nóta. 20.40: A begyűjtési verseny hírei. 20.45: A Munkaerőtartalékok Központi Ének- és Zenekarának műsora. 21.10: Pomádé király új ruhája. Ránki György meseoperája. Szövegét írta Károlyi Amy. 23.20: Tánczene.

PETŐFI: 6.30: Színházak és mozik műsora. 6.35: Kemény: Keringőegyveleg. 7.00: Reggeli kórusok. 8.30: A Szovjetunió a szocializmus országa. 8.40: Magyar és szovjet operettrészletek. 9.20: Orosz nyelvlecke. 9.40: Fiatalok muzsikája. 10.10: Dvorzsák: Gordonkaverseny. 10.50: Ifj. Lakatos Vince és zenekara játszik. 15.00: Fiatalok zenei újságja. 15.30: Színes muzsika gyermekeknek. 15.50: Képek a nagy találkozóról. 16.10: Az előadóművészet mesterei. II. Szergej Rachmaninov zongorázik, Saljapin énekel. 16.40: Belgrád. — Asztalos Sándor költeménye. 17.00: Rachmaninov műveiből. 17.40: Szunnyadó élet a magtárban. 17.55: Táncok. 18.40: Szív küldi. 19.00: Mándoki Sándor karcagi paraszttal az ötéves terv nagy építkezéseinél. 19.30: A Rádió tánczenekara. 21.30: Utolsó ablak. Dühöngő vicsnij és Szlobodszkij szatirikus vígjátéka. 22.05: Magyar művészek muzsikálnak.

PÉNTEK

KOSSUTH: 6.20: Szovjet filmdalok. 7.00: Színházak és mozik műsora. 11.30: Móricz Zsigmond élete és művei. XI. Eső-leső társaság. 12.30: Zenekar. 13.15: A Rádió népi zenekara játszik. 14.10: A Rádió szórakoztató zenekara. 15.30: Solymos Péter zongorázik. Magyar zongoramuzsika. 15.50: Mozart: Versenymű fuvolára és hárfára. 16.20: Ifjúsági eseményjáték. 16.40: Orosz nyelvlecke. 17.10: Muzsikáról — mindenkinek. 17.40: A második terv győzelméért. 17.55: Tánczene. 19.00: Rádió Politikai Kör. (Falusi.) Pártunk Szervezeti Szabályzata. III. rész. 20.40: A begyűjtési verseny hírei. 20.45: Népzene. 21.00: Helyszíni közvetítés a Magyar Zenei Hét hangversenyéről. 23.10: Szovjet művészek klasszikus operarészleteket énekelnek.

PETŐFI: 7.00: A Rádió Népművelési Híradója. 8.15: Hangverseny gyermekeknek. 9.20: A Gyermekrádió műsora. 10.10: Schumann: IV. szimfónia. 10.40: Magyar muzsika. 11.00: Mesejelenet. 11.20: Gigli két olasz dalt énekel. 15.00: Lakodalmas. 15.25: Nemzetközi kérdések. 15.40: Kabalevszkij-dalok és zongoradarabok. 16.00: A Budapest-zenekar játszik. 17.00: Szív küldi. 17.40: Az Ifjúsági Rádió műsora. 18.10: Bukija: Részletek a Mindenkinél erősebb c. operából. 18.40: A Textil Szakszervezet énekkara. 19.00: Egy falu — egy nóta. 19.30: Az Állami Népi Együttes ének- és zenekarának műsora. 21.30: »Vissza ne nézz!« Ünnepi műsor Klement Gottwald születésének 55. évfordulójára. 21.55: Tánczene.

SZOMBAT

KOSSUTH: 11.30: Tűzpróba. 12.30: Toki Horváth Gyula és zenekara játszik. 13.15: Zenekari hanglemezek. 14.10: Fiatal művészek hangversenye. 14.30: A traktoroslány. T. Nagy István elbeszélése 14.50: Gyarmati népek dalai. 15.30: A szovjet hazafiság forrása. 15.45: Állami vállalatok hírei. 15.50: A Rádió Művészeti Híradója. 16.10: Szovjet napok — szovjet emberek. 16.20: A Rádió tánczenekara. 17.10: Szovjet zenekari muzsika. 17.50: Falurádió. 18.25: Népzene. 19.00: Egy falu — egy nóta. 20.40: A begyűjtési verseny hírei. 20.45: A Magyar Rádió hétvégi zenés műsora. 21.30: Alekszej Szurkov költészete. 22.25: Tánc éjfélig.

PETŐFI: 7.00: Színházak és mozik műsora. 8.00: Klasszikus operettrészletek. 8.40: Népek zenéje. 9.45: Görög gyermekek műsora. 10.10: Székely Imre (1823—1887.): B-dur vonósnégyes, bemutató. 10.35: Szabó Márta zongorázik. 10.50: Részletek Csajkovszkij: Pique Dame és Anyegin c. operájából. 15.00: Nagy mesterek kórusaiból. 15.40: Szimonov elbeszélése. 16.00: Zenei Újság. 16.35: Ipari szaktanfolyam. 16.50: Szív küldi. 17.10: Tanuljunk éneket szóra oroszul! 17.40: A Rádió népi zenekara játszik. 18.15: Kabalevszkij: Részletek a Tárász és családja c. operából. 18.40: Tánczene. 19.30: Mindenki operája. Erkel: Dózsa György. 21.30: A Könnyű Múzsa Zenekar. 22.30: A népdalfeldolgozás magyar klasszikusai.

VASÁRNAP

KOSSUTH: 7.00: Színes magyar muzsika. 7.55: Színházak és mozik műsora. 8.30: A Néphadsereg Híradója. 9.00: Egy falu — egy nóta. 9.30: Szőnyi Zoltán zenés fejtörője. 10.30: A Magyar Rádió békeműsora. 11.00: Derék ember. 11.25: Helyszíni közvetítés a Magyar Zenei Hét hangversenyéről. 13.00: Zenés posta. 14.10: Zenés vasárnap délután. 15.30: Verbunkosok. 16.00: Mit láttunk a Szovjetunióban? A Szovjetunióban járt parasztküldöttek beszámolója. 16.30: A Rádióénekkar hangversenye a Magyar Zenei Héten. 17.00: A Tartós békéért, népi demokráciáért c. lap ismertetése. 17.15: Tánczene. 17.40: Kincses Kalendárium. 19.00: Szovjet tánczene. 20.20: A Magyar Zenei Hét hangversenye. 21.20: Hangképek a vasárnap sportjáról. Totóhírek. 21.40: Szovjet művészek muzsikálnak. 22.10: A Rádió tánczenekara játszik, Kazal László énekel. 23.10: Schubert: VII. szimfónia. Vezényel Herman Abendroth.

PETŐFI: 8.00: Népdalok. 8.30: Falurádió. 10.15: Bura Sándor és zenekara játszik. 11.00: Miska bácsi lemezesládája. 11.35: Bányászmúsor. 12.05: A III. VIT műsorából. 13.00: Dunajevszkij műveiből. 14.00: Helyszíni közvetítés a Magyar Zenei Hét hangversenyéről. 15.00: Kérdezz — felelek! 15.20: Dalok a hazaszeretetről. 15.45: Külügyi negyedóra. 16.00: Az Aranyhalacska. Irta Puskin. 17.00: A tűz csiholója. 17.40: Tánczene. 18.40: Repülj fecském! Reményi Ede zenés életrajza. 20.10: Tánczene. 21.30: Kóczé Gyula és zenekara. 22.10: Zathureczky Ede, Kossuth-díjas művész hegedül. 22.35: Saljapin: részleteket énekel Muszorgszkij: Borisz Godunov c. operájából.

OLVASTUK

A SZINHÁZI ÉVAD PRÁGÁBAN. Prágában 13 állandó és 2 bábszínház működik az idén, de igen sok műkedvelőszínpadon is folyik a színjátszás. Gogoly születésének 100. évfordulójára a prágai Nemzeti Színház »Házasság« című vígjátékát, a Realista Színház a »Revizor« című darabját hozta színre. A Nemzeti Színház előkészíti J. Olbracht »Anna« című regényének színpadi változatát, a Realista Színház pedig Cach »A brüxi sztrájk« c. darabját és a Magyarországon »Viadukt« címmel bemutatott »Duxi viadukt« c. dráma folytatását.

Jirásek Alojz születésének 100. évfordulóján több prágai színház bemutatja a költő »Lámpás« című darabját. Színrekerülnek Ján Rohács az »Apa« és M. D. Rettigova a »Bölcső« c. darabjai is. Az új csehszlovák szerzők darabjainak központi kérdése a béke, mint Novy »A sztehcovivi irattár« és Garman »Egy őszi éjszakán« c. darabjai. A Kamaraszínház Kron »A puszta felvirágzik« c. drámáját készíti elő, a Realista Színház pedig Szobko »Az élet újra kezdődik« c. színművét.

A színrekerülő új szovjet darabok közül kiemelkedik Gyakonov »Házasság hozománnyal« és Kaskadomov »A moszkvai elvtársak« c. darabjai, továbbá Mejtus operája »Az ifjú gárda«. A prágai színházak összesen hetven bemutató előadásra készülnek. Ebből 5 opera, 4 balett, 4 operett, 3 daljáték és 54 színmű. **(Új Szó)**

A BRÜSSZELI Drapeau Rouge háromhasábos nagy, illusztrált cikket szentel a »Déryné« c. új filmünknek.

ELŐFIZETŐINKHEZ!

A Posta Központi Hirlapirodája kitűnő újítást vezetett be. Ezentúl Előfizetőinknek nem kell bajlódniok a csekklapok kitöltésével és a postai befizetéssel, hanem a postásnál lehet meghosszabbítani az előfizetést.

A Posta másik fontos újítása az, hogy nem kell negyedévre, vagy félévre előfizetni lapjainkra, hanem havonta is lehet.

A postás a következő hónapra szóló előfizetési díjakat általában 5-e és 25-e között szedi be. A postás mindenkor nyugtát ad a befizetett összegekről.

Kérjük Előfizetőinket, hogy ezt az érdekükben hozott újítást fogadják szeretettel és annak jó lebonyolításában legyenek a Posta segítségére.

Fizessen elő magyar lapokra

küllöldön élő barátai, ismerősei részére!

A »KULTÚRA« Könyv- és Hirlap Külkereskedelmi Vállalat, Budapest, VIII., Rákóczi-út 5. Telefon 342—507 felvesz előfizetéseket a SZINHÁZ ÉS MOZI című lapra, valamint bármely magyar napilapra, hetilapra és folyóiratra, forintfizetés ellenében, külföldi címekre.

Ajándékkönyvek a Könyvterjesztő Vállalat boltjain keresztül ugyancsak feladhatók.

HÍREK

SCHUBERT »HÁROM A KISLÁNY« című operettjének az eddigi tervek szerint december 1-én lesz az operaházi előadása a Városi Színházban. A »Három a kislány«-t Gyurkovics Mária, Gáncs Edit és Koltai Valéria, Grisit Szilvássy Margit, Schubertet Rösler Endre, Schober bárót Losonczy György, a Tschöllházaspárt Ajtay Andor és Medgyaszay Vilma énekli. Az előadást Nádasdy Kálmán rendezi.

*

NOVEMBER 15-ÉN ZÁRULT a Rádióban »A Szovjet Zene Ünnepi Tíz Napja«. Az ünnepi sorozat záróhangversenyén Sostakovics I. szimfóniáját a Fővárosi Zenekar adta elő, Ferencsik János vezényletével, majd Prokofjev: »Téli tábortűz«, Knyipper: »Kolhozdalok« című zeneműve került előadásra.

*

A KÍNAI IFJUSÁGI MŰVÉSZEGYÜTTES másfélhónapos ittartózkodás után hétfőn este az Operaházban ünnepi operaesttel búcsúzott el. Műsorukon ismét a »Fehérhajú lány« c. opera szerepelt. Az előadás után Ladányi Ferenc, a Színház- és Filmművészeti Szövetség főtitkára köszönte meg a kínai művészegyüttes magyarországi vendégszereplését. A művészegyüttes másfél hónap alatt Budapesten és az ország húsz különböző városában és falujában 56 előadást tartott. Játékukban, művészetükben mintegy 70.000 dolgozó gyönyörködött.

*

AZ OSZÁGOS BÉKETANÁCS rendezésében szombaton »A harcoló Korea« címmel kiállítás nyílik meg a Nemzeti Múzeumban. A kiállításon eredeti fényképek, rajzok mutatják be Korea hős népének harcát a szabadság megvédéséért.

*

SZOMBÁTON, NOVEMBER 17-ÉN az Operaház ünnepi előadásával indul meg az »I. Magyar Zenei Hét«. Az ünnepélyes megnyitás után a Városi Színházban vasárnap három hangverseny keretében folytatódik és hétfőtől csütörtökig a Zeneművészeti Főiskolán tartják a zenei hét hangversenyeit. Az ünnepi hét keretében a komoly zenétől a népi zenéig minden zenei műfaj szerepel és számos eredeti bemutatóra is sor kerül.

SZÍNHÁZ és MOZI keresztrejtvényversenye

A vízszintes 1., 30., 50. és a függőleges 10., 13., 17. sz. sorokban hat színművészünk, illetőleg színművésznőnk neve szerepel. Megfejtésül ez a hat név küldendő be.

VIZSZINTES:

11. Kérdés, hogy nem ugyan az. 12. Kerti szerszám. 14. Gólnélküli futballmérkőzés eredménye. 16. Az alma — ismert orosz neve. 18. Csapadék. 19. Kevert mák. 21. Bizonyos italt ivó. 22. EÁR. 23. Nagy festőnk. 25. GNO. 26. Szabószerszám. 27. Nagy nép. 29. A tantárgyak elsője. 31. Ilyen az ár. 33. Leánynév. 35. Zenei hármas. 36. Már nincs sorban. 38. Becézett leánynév. 39. Magot hint. 40. Papírra vető. 42. Haszontalan holmi, de értékesíthető mégis. 43. Hamis. 44. A fejeddel nem kellemes, ha csinálja valaki. 46. Keretlen! 47. Székre telepszik. 48. Álmos.

FÜGGŐLEGES:

2. Lám. 3. Belső szerv. 4. Geológiai munkát végeztet. 5. Értelmetlenül beszél. 6. Eredményt elérő. 7. Férfiruha. 8. Félig spórol. 9. EA. 15. Történelmi időszak. 18. Viszonzás. 20. Egyik tribünről a másikra mond valamit. 22. Elsajátít. 24. Készpénz kikapcsolásával való elszámolás. 26. Vízzel higított folyadék. 28. Gőz — más sorrendben. 29. Még keverten. 32. Szovjet város. 34. 87 éves festőművészünk. 36. Közvetlen közelébe. 37. Férfinév. 40. Helyet foglal. 41. Francia folyó. 44. Táncmulatság. 45. Számjegy. 47. RE. 49. Tágas határok.

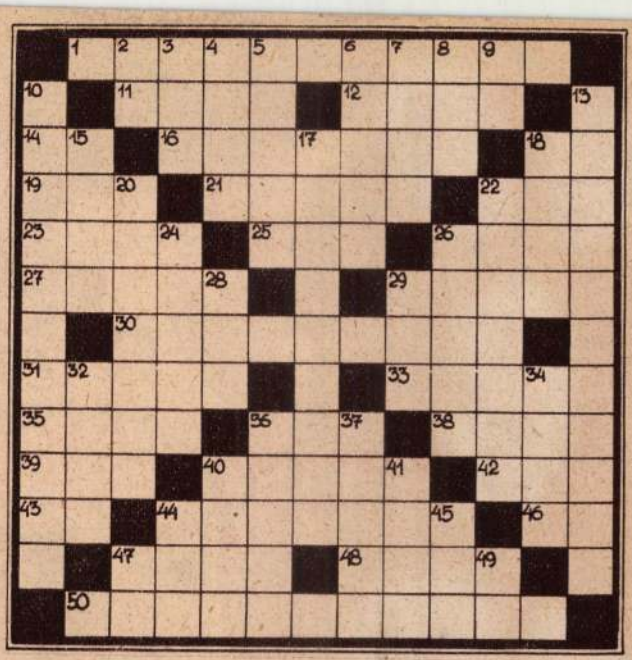

*

A Színház és Mozi keresztrejtvényversenyében lapunk valamennyi olvasója vagy előfizetője résztvehet. A rejtvény megfejtését egy héten belül kell lapunkhoz beküldeni. A megfejtők között minden héten értékes könyvjutalmakat sorsolunk ki. Minden megfejtést számon tartunk s így, aki a megfejtéseket hétről hétre beküldi, előbb-utóbb rákerül a szerencsés nyertesek listájára. A rejtvények helyes megfejtését, valamint a jutalmazottak névsorát hétről hétre közöljük.

Könyvjutalmat nyertek: Fórián József, Székesfehérvár, **Pethő Katalin**, Dunakeszi, **Seres Juci**, Kaposvár, **Mintzér János**, Gyöngyös, **Kandu Éva**, Pécs, **Hégrát Gyuláné**, Bp. VI., **Török László**, Bp. VII., **Karay Gusztávné**, Bp. II., **Gerő Lajosné**, Bp. VIII., **Nemeskéry Ödön**, Bp. Jánoskórház.

A 45. sz. keresztrejtvény megfejtése. Vízszintes: 1. Dalosegyveleg. 34. Irányítás. 61. Szarvaskirály. **Függőleges:** 1. Díszletmunkás. 12. Gozmány György. 17. Ráday Imre.

A könyvjutalmakat budapesti olvasóink a Színház és Mozi szerkesztőségében bármely napon 9—1-ig vehetik át, a könyveket vidékre postán küldjük.

Színház-Mozi

Hetilap.

Megjelenik minden pénteken. Egyes szám ára 1.— Ft.

Felelős szerkesztő: Gyetvai János

Kiadásért felel: Lapkiadó Vállalat igazgatója

Szerkesztőség: VII., Lenin-körút 9—11.

Telefon: 221—285* 221—293*

Műsorszerkesztés: 221—654.

Kiadóhivatal: VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285. **Hirdetési osztály:** VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221—285. **Előfizetési ügyek:** Posta Központi Hírlap Irodája, V., József nádor-tér 1. Telefon: 180-850. Csekkszámlaszám 61.048. **Személyes ügyfélszolgálat:** V., Roosevelt-tér 5—6. **Előfizetés: 1 hóra 4.— Ft, negyedévre 12.— Ft.** Hirdetések milliméter sora 4.— Ft. A hirdetések elhelyezésére kikötést nem fogadunk el. Beküldött rajzot, kéziratot, fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

5111955. Athenaeum mélynyomása. (F. v. Soproni Béla)

LATABÁR KÁLMÁN
Fővárosi Operettszínház:
Szelistyei asszonyok

(Magyar Fotó — Várkonyi felv.)

Be kell jelenteni a műszaki és természettudományi képesítésű személyeket

A hivatalos lap a kormány 2150/1949. számú rendeletét közli a műszaki és természettudományi képesítéssel rendelkező személyek bejelentéséről. A kormány

a műszaki és természettudományi továbbképzés

megszervezésének biztosítása és a műszaki és természettudományi értelmiség szakképzettségének emelése érdekében elrendeli, hogy a műszaki és természettudományi képesítésű, az ország területén lakó személyek közül be kell jelenteni azokat, akik

hazai vagy külföldi főiskolán mérnöki oklevelet szereztek,

akiknek természettani, vegytani vagy földtani tanári vagy doktori képesítésük van, akik műszaki főiskolát vagy felsőfokú műszaki szakiskolát végeztek, továbbá azokat, akik a most említett főiskolákon

legalább négy félévet hallgattak

és most szakbavágó gyakorlatot folytatnak, akik felsőipariskolát, technológiát, műszaki középiskolát vagy egyéb kétéves, esetleg ezt meghaladó tartamú műszaki tárgyú szaktanfolyamot végeztek.

A bejelentési kötelezettség kiterjed a nem magyar állampolgárokra is, kivéve, ha érvényes külföldi útlevéllel tartózkodnak az ország területén. A most említettek kötelesek a

Magyar Tudományos Tanács

által rendelkezésre bocsátott kérdőívek felhasználásával március 31-éig bejelentést tenni.

A református egyház küldöttsége a köztársasági elnöknél

Szakasits Árpád köztársasági elnök kihallgatáson fogadta a református egyház küldöttségét, élén *Révész* Imre, *Bereczky* Albert püspökökkel és *Szentpéteri Kun* Béla főgondnokkal.

Révész Imre tiszántúli püspök üdvözölte az elnököt, majd a következőket mondotta:

— A debreceni és tiszántúli, de vele együtt az egész magyar reformátusságnak mély háláját kívántuk tolmácsolni a magyar államfő előtt azért

az egész magyar nép békeszeretete és örömére

szolgáló nagylelkű elhatározásért, hogy a magyar köztársaság törvényhozása és kormánya kezdettől fogva jelentős támogatást biztosított a háborúban megsérült templomok és egyházi épületek helyreállítására. Meghatva mondunk köszönetet azért, hogy debreceni nagytemplomunk belső helyreállítása már egy esztendővel ezelőtt a régihez méltó egyszerű és ízléses puritán szépségében

a magyar állam bőkezűségéből

megtörténhetett és a régi szabadsággal hirdethetjük Krisztus teljes és tiszta evangéliumát arról a történelmi helyről, ahonnan az már 400 esztendeje hangzik.

— Szimbolikus jelentősége volt és van ma is annak, hogy a magyar történelem egyik legdicsőbb fegyverténye a debreceni nagytemplom falai között játszódott le. Itt mondta ki 1849-ben a magyar országgyűlés a Habsburgok trónfosztását a templomba gyűlt sokezernyi közönség és ezen keresztül az egész szabadságharcát vívó nemzet színe előtt. Ennek a sorsdöntő, jelentőségében máig sem elhalványult eseménynek

századik évfordulóját ülhetjük április 14-én.

— Ez alkalommal jelentjük be, hogy ha a kormánynak szándékában [illegible] e napon erről a centenáris évfordulóról országos jelentőségű ünnepélyes megemlékezést tartani őszinte készséggel bocsátjuk rendelkezésre ez ünnepély színhelyéül nagytemplomunkat és ezzel is

követni akarjuk száz év előtti debreceni őseink nemes példáját.

A köztársasági elnök nagy megértéssel fogadta az elmondottakat, biztosította a küldöttséget támogatásáról, majd hosszabb ideig beszélgetett a küldöttség tagjaival.

Politikusok, művészek, tudósok az első Népfront-kongresszus kiküldöttei között

A Népfront első országos kongresszusa március 15-én a magyar politikai, gazdasági, tudományos, művésztársadalom legkiválóbbjainak seregszemléje lesz. A nagybudapesti kerületek ünnepélyesen választották meg kongresszusi küldötteiket.

Az I. kerület Gallo Ernőt, a nyomdász szakszervezet főtitkárát küldi ki Ganz gyári és más üzemi munkások mellett.

A II. kerület kongresszusi delegációja: Harrer Ferenc, a Radikális Párt elnöke, Horváth Zoltán, a Népszava főszerkesztője, Non György, a MINSz főtitkára, Varjas László előljáró, Kovács Máté államtitkár, Diósi Sándorné előljáró-helyettes.

A III. kerület több neves orvosprofesszort is küld a kongresszusra: Buzáth Aladár egyetemi tanárt, Biró Imre magántanár-orvost,

A IV. kerület delegációja: Szekeres János ny. államtitkár országgyűlési képviselő és Katona Jenő, a Hirlap főszerkesztője.

Az V. kerületé: Berey Andor és Vajda Imre államtitkárok, Németh Gyula, a Pázmány Péter tudományegyetem rektora és Bródy Ernő v. országgyűlési képviselő.

A VI. kerület elvonalbeli politikusokkal dicsekszik: Vas Zoltán miniszter, Balogh István, a Független Demokrata Párt elnöke, Supka Géza, a Világ főszerkesztője, Péter Gábor altábornagy, Gálocsy Gézáné előljáró, Erdeiné Malláth Jolán, az MNDSz vezetőségi tagja.

A VII. kerület a hírközlés és színjátszás kerületi híreségeit választotta: Horváth Márton, a Szabad Nép főszerkesztője, Justus Pál, a rádió elnöke, Székely Mihály operaénekes, Rosta Endre, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, Herczeg Jenő színész.

A VIII. kerületé: Gyöngyösi János, a Kisgazdapárt főtitkára, Pickler György, a Statisztikai Hivatal vezetője, Csürös Zoltán, a Műegyetem rektora, Illyés Gyula író, Parragi György hírlapíró.

A IX. kerületé: Bognár József polgármester, Münnich Ferenc altábornagy, Nagy-Budapest rendőrfőkapitánya, Pollákné Stern Szerén tanácsnok, Halász Aladár ügyvéd, országgyűlési képviselő, Somlay Artúr színész.

A régi szervezett munkások kerülete, a **X. kerület** Szakasits Árpád köztársasági elnököt, Harustyák Józsefet és Piros Lászlót, a szaktanács elnökét és főtitkárhelyettesét és a honvédség felügyelőjét, Pálffy György altábornagyot választotta.

A XI. kerület kongresszusi küldöttségében látjuk Kodály Zoltán zeneszerző, Köböl József, Csobány Zoltán tisztifőügyész nevét.

A XII. kerület delegációjában három művész is képviseli a kerületet: Zathureczky Ede, a Zeneművészeti Főiskola főigazgatója, Rusznyák István professzor, Vedres Márk szobrászművész és Márffy Ödön festőművész.

A XIII. kerületet az a megtiszteltetés érte, hogy ő küldhette ki Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettest, az MDP főtitkárát, Ferencsik János, az Operaház karnagya, Marek József egyetemi tanár is tagja a küldöttségnek.

Politikusok, művészek, írók, tudósok mellett a munka hősei, az élmunkások, kiváló munkások, Kossuth-díjasok, brigádvezetők, parasztok is ott lesznek a kongresszuson. A névsor a legmeggyőzőbb bizonyíték arra, hogy a népi demokráciában vezető munkásosztály tagjai mellett helye van mindenkinek, aki a haladás, a demokrácia ügyét igaz szívvel tudja és akarja szolgálni.

2000 munkás romtalanít tíz vidéki várost

A belügyminisztérium sajtóosztálya közli: A választói névjegyzékek kiigazításával kapcsolatban a belügyminisztérium illetékes osztálya felhívja azokat, akik az 1947-es névjegyzék összeállítása óta elköltöztek lakóhelyükről, valamint az 1928/29-es esztendőkben született állampolgárokat, akik most nyerték el választói jogosultságukat, hogy amennyiben még nem jelentkeztek volna, vegyék át számlálólapjaikat a hirdetményben feltüntetett helyeken. A számlálólapokat kitöltve juttassák vissza a hatóságokhoz, hogy ilyenmódon megtörténjék a választói névjegyzékekbe való felvételük.

Jelentkezéseket 1949. évi március hó 12-ig fogadnak el. (MTI.)

*

A pénteki minisztertanács elhatározta, hogy előterjesztést tesz a köztársasági elnökhöz Fodor Gyula alpolgármesternek az építés- és közmunkaügyi minisztérium politikai államtitkárává való kinevezésére.

Köböl József, a fővárosi törvényhatósági bizottság elnöke kiírta a pályázatot az alpolgármesteri állásra. A pályázatokat március 19-én délig kell benyújtani a törvényhatósági elnöki hivatalhoz.

*

Tíz vidéki várost romtalanítanak a közeljövőben. A munkálatok 2000 munkás foglalkoztatását teszik lehetővé. Négy és félmilliló forintba kerülnek, három hónapig tartanak, 1500 romépületet bontanak le.

*

A parasztság egyre nagyobb lelkesedéssel kapcsolódik be a szocialista munkaverseny be. Az állami gépállomások és állami mezőgazdasági üzemek után most a nagykörösi általános földmíves szövetkezet és a baji közösen termelő csoport is országos versenyfelhívást tettek közzé. A versenyfelhívások tartalmazzák természetesen a szövetkezet, illetőleg termelő csoport tervét. Pontosan körülírja a bevetendő terület nagyságát, a táblás gazdálkodás keretében elérhető önköltségcsökkentés, a felhasználandó trágya, műtrágya és védőanyagok mennyiségét, a tanyai központok számának növelését.

*

Az elhagyott gyermekek boldog kisvárosa, Hajduhadháza egyre szépül, gyarapodik, fejlődik. A kormány 300 holdas gazdaságot ajándékozott a városkának, amelynek fejlődéséről már saját tehenészete gondoskodik. Eddig 210 gyermeknek adott otthont Hajduhadháza, most 350 újabb helyet készítenek. A gyerekek az általános iskola nyolc osztálya után saját asztalos, kovács, szabó, cipész, borbély műhelyében vagy a szövődében tanulhatnak mesterséget, a jó tanulók felsőbb iskoláztatásáról is a gyermekváros gondoskodik.

*

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja a március 8-i Nemzetközi Nőnap alkalmából hozott határozatban megállapítja, hogy a nők szerepe a szovjet élet minden területén évről-évre növekszik. A szovjet nők élen járnak a termelés és a társadalmi munka sok területén és minden beosztásban derekasan állják meg helyüket. A Nemzetközi Nőnap a szocializmus és a demokrácia erőinek további megszilárdítását eredményezi. A Szovjetunióban ezt a napot az ötéves terv határidő előtti teljesítéséért történő mozgósítás jegyében rendezik meg. — Magyarországon is hatalmas arányú készülődés folyik a Nőnapra, amelyet Szakasits Árpád köztársasági elnök rádióbeszéde nyit meg.

*

Március 10-én, csütörtökön a képviselőház formális ülést tart.

*

A vasárnap ünnepélyesen megnyíló békéscsabai körzeti iskola és kollégium létesítését további lépések fogják követni a kultuszkormányzat részéről a szlovák nyelvű iskoláztatási lehetőségek biztosítása terén. Nemsokára további körzeti általános iskolák és kollégiumok nyílnak meg nemzetiségi területeken, így Zemplén, Nógrád és Szabolcs vármegyéknek egyes központi helyén. A békéscsabai szlovák gimnáziumot, amely idáig csak jogilag létezett, fokozatosan kiépítik. A jövő tanévben szlovák nyelvi és irodalmi tanszéket állítanak fel a budapesti pedagógiai főiskolán.

Öt évet kapott egy nyilas spicli

Huszár Istvánné 1944 végén üldözőtték rejtekhelyét elárulta a nyilasoknak. A nyilasok elvitték az üldözötteket s közülük többen máig sem tértek vissza. A felszabadulás után Huszárné a magyar népi demokráciát rágalmazó leveleket írt. Az asszony előtt most hirdette ki a **népbíróság** *Bányai* tanácsa a NOT ítéletét: *Huszár* Istvánnét a NOT ötévi kényszermunkára ítélte.

Ludmilla Cserina balerina játssza Paul Clauder egyik filmjének főszerepét.

A VILÁG nyuztaládája

Rádiózók: A Villamosművek Iparigazgatósága az Elektromos Művek árszabását úgy módosította, hogy a külön árammérőre kapcsolt rádiókészülékek fogyasztása a lakásvilágítás áramfogyasztásával összevonandó. Az így nyert kilowattóramennyiség — az évszakonként megállapított tömbözés figyelembevételével — 1949 január 1-től kezdve a háztartási árszabással számolandó el.

Takarékoskodj a papirossal!

Hirdetés. Kiss Miklósné szül. Miklós Magda elhunyt. Temetése e hó 6-án, vasárnap, a farkasréti ker. temetőben lesz. (×)

BUDAPEST KÁVÉHÁZ
volt MOULIN ROUGE, Nagymező-utca 17.
Ma, szombattól minden este 10 órai kezdettel
CSÁMPÁS MISKA
Irta: Nádassy László
LATABÁR KÁLMÁN
VADAS ZSUZSA, BORSODY URSULA, ERDŐDY KÁLMÁN, SERÉNYI ÉVA, DARVAS MARIKA
2 LATOREZ SISTERS DELMOND, 3 BARROSS, JONNY BOOR
MINDEN VASÁRNAP D. U. 5 ÓRAI MŰSOROS TÁNCOS TEA
BERIÓK—DÉRI jazz-zenekara. Mikrofonnál: ERDÉLYI NÓRA
Nívós szórakozást — Olcsó drinkért

MIÁMI KÁVÉHÁZBAN
esténkint RÁCZ VALI énekel

ITT AZ ALKALOM!
Női táskát, aktatáskát
B röndöt most
Völgyesinél vehet legolcsóbban Király-u. 51.
(udvarban). Női táskák 15.— Ft-tól. Bőr pénztárca 12.— Ft-tól. Plastic pénztárca 9.50. Tehénbőr aktatáska 78.— Ft-tól. Bőr óraszíj 90 fillértől. Böröndök hihetetlen olcsón.

Sanahay Népvarieté
vasárnap délután 5 órai táncos uzsonna
Fehér kávé sütemények vagy különféle italok 5 forint
Ruhatár díjtalan, belépődíj nincs

SZÍNHÁZ ÉS FILM

Az elveszett levél

Román vígjáték bemutatója a Nemzeti Színházban

Ha Bukarestben idén húsz új román színmű kerül bemutatásra — valamennyi a szocializmus építésének irányjelzője — ezt kétségen kívül jelentős érdemként kell javára írni Jon Luca *Caragiale*-nek, aki a 19. század derekán legművészibb és leghatásosabb ösztönzője volt a haladó szellemű román drámairodalomnak. Színdarabjai, mint például az »Egy viharos éjszaka« vagy »Leonida tánsur és a reakció« egy-egy leleplezése volt kora képmutató, hazug és korrupt társadalmának. Ezek közé tartozik a Nemzeti Színházban bemutatott szatirikus vígjátéka, »Az elveszett levél« is, mely talán legművészibb formában rajzolja meg a román társadalompolitikai valóság torzképét, az üres formalizmusba és puffogó demagógiába áporodott nagypolgári demokrácia általános érvényű korleletét.

Amellett *Caragiale* vérbeli színpadi író, aki fejlett technikával, a cselekményépítés mesterségbeli tudásával és alakjainak éles jellemzésével, maró gúnnyal és mulatságosan tárja fel témáját. *Gellért* Endre rendezése, *Nagy* Elek fordítása, *Varga* Mátyás díszletei és *Laczkovich* Piroska jelmezei sok színnel, ötlettel és gondossággal támogatják a román író darabját, melyet a díszbemutató közönsége nagy tetszéssel fogadott. A sikernek egyenrangú részese az előadás, melynek szereplői együtt és külön legjobb tudásukkal, az egyéni és korjellemzés mulatságos értelmezésével és komoly gúnyolódásával vitték játékba az írónak változatosan könnyű és súlyos mondanivalóit.

Ladányi Ferenc fiatal, korrupt prefektusa, *Gózon* Gyula választóbizottsági elnöke és kikapós felesége (*Somogyi* Erzsi) az a vígjátéki háromszög, mely szilárd mértani alapja az egész gúnyjátéknak. Hármuk mellett méltó negyedik az előadás kolozsvári vendége, *Kovács* György, aki a zsaroló ügyvéd és törtető politikus figuráját szuggesztív kiállással, a jellemzés meggyőző torzításával mintázza meg. *Bátky* Márton dadogó képviselője, *Peti* Sándor részeg polgára és *Bihari* József rendőre, továbbá *Szendrő* József és *Horkay* János megyei ügyvédfigurái, kisebb szerepükben pedig *Baló* Elemér és *Tassy* András életteljes értékei az előadásnak, amelyet *Major* Tamás a román-magyar kultúrbarátságot méltató tartalmas beszéde vezetett be.

R. P.

*

Az »Elveszett levél« bemutatója a köztársasági elnök jelenlétében zajlott le a Nemzeti Színházban. Ott volt Malnasamu, a román népköztársaság budapesti követe is. A nézőteret román és magyar zászlókkal díszítették fel. Major Tamás mondott üdvözlő beszédet.

Magyarországon soha nem játszott Verdi-opera kerül színre az idén az Operaházban

A prágai Eladott menyasszony közvetítése a budapesti Rádióban

Smetana, az Eladott menyasszony világhírű szerzője, aki 1824 március 2-án született, a csehszlovákiai Leitomischlben, most az érdeklődés középpontjába kerül. Születésének 125 éves évfordulója alkalmából sorozatos ünnepségeket rendeznek Csehszlovákiában. A magyar Rádió több helyszíni közvetítést ad Prágából.

Smetana operaművei közül az »Eladott menyasszony« szerepel legtöbbet a világ operaházainak műsorain. Ez a pompás mű az operabuffo és a lírai opera sajátságos és rendkívül szerencsés keveréke. A vidám elem már a virtuoz nyitányban is megnyilatkozik. Smetana eredeti bőinvenciójú egyéniség volt, akinél idegen hatásokat nem lehet felfedezni, jellemzőereje rendkívül jelentékeny és az említett operának különösen két alakjában — Kezal és Wenzel — éri el csúcspontját.

A Kossuth-rádió Prágából közvetíti az »Eladott menyasszony« teljes előadását.

*

Az Operaház lehetőleg még ebben az időszakban előadja Verdi eddig Budapesten soha nem adott operáját a Macbeth-et. Fischer Sándor, a kiváló modern műfordító és karmester két felvonás fordításával már elkészült. A Macbethet Verdi kétszer írta meg, először 1847-ben, négy évvel a Rigoletto világsikere előtt, másodszor a hatvanas években írta újjá és 1865-ben került színre a párisi Theatre Lyrique-ben. A budapesti Operaház könyvtárában azonban csak a régi változat volt meg.

Fischer Sándor megszerezte a végleges »párisi« változatot és az Operaház ezt fogja előadni. Az előadás rendkívüli rendezői munkát igényel, számos színváltozás problémáját kell megoldani. Lady Macbeth jelentős szerepét Osváth Júlia fogja énekelni.

*

Tito Schipa, a világhírű olasz tenorista, aki ma este fellép a Városi Színház Lammermori Lucia-előadásán, legutóbbi koncertjén több nápolyi dalt énekelt viharos sikerrel. Sorrakerültek az összes »biztos« számok, de a hangulatos est végetért, mielőtt a Santa Lucia elhangzott volna.

— Nápolyi dalokat énekelni nem olyan könnyű, — mondja nekünk a mester. — Nem szólva a dalok szelleméről, már maga a kiejtés is probléma. Én a nápolyi nyelvjárást külön nyelvnek tekintem és úgy veszem, hogy ez a nyolcadik nyelv, amelyen koncertjeim során előadok. A nápolyi nyelvjárás és szellem legjobb ismerője szerintem Barthelémy dalszerző, aki török származású és naturalizált francia, de már régóta nálunk él.

(S. V.)

Abban az ismeretes címbitorlási perben, amelyet Szobotka Tibor író indított a Művész Színház ellen, rövidesen a Tábla is foglalkozik. Az elsőfokú bíróság elutasította azt a kérést, hogy a Művész Színház változtassa meg az »Erényes otthon« címét. Végső fokon a Tábla dönt majd a címváltoztatás kérdésében.

A „Víg özvegy" versenytársa! Fall Leó világsikere!
=AZ ELVÁLT ASSZONY=
Raffay Erzsi, Dery Sári, Rózsahegyi Kálmán, Pataky Jenő, Ráthonyi Róbert, Berczy Géza, Pongrácz, Verebes, Keszthely E., Koós J.
PREMIER MA! MODERN SZÍNHÁZ

VIDÁM ESTÉK
Szombat Vasárnap
Erdélyi étteremben
József nádor-tér 1. Telefon 188-753
MARIETTA KAZAL LÁSZLÓ SZTÁRAY MÁRTON LITTON GAB
Egységes belépődíj 4 forint. — Zene: Balassa, Békési

Tito Schipa

világhírű tenorista, a belcanto csodálatos tökéletességű mestere, mint a bűvész, úgy játszik közönségével. Közvetlen egyénisége, utolérhetetlenül kulturált hangja — mely oly művészi finomságokkal cizellált, mint Benvenuto Cellini ötvösremekei — felidézi mindazt a varázslatos szépséget, amelyet Itália valaha is teremtett. Lecceben született, az olasz csizma sarkában — magyarázza és mutogatja a cipője sarkát. Szegények voltak, apja asztalosmester, aki sohasem álmodta volna, hogy az egész világ ünnepelni fogja Tito fiát. A helybeli templom kórusában Lecce püspöke felfigyelt egy kisfiú muzikális hangjára, akit nagybátyja Giuseppe Schipa neves zongorista tanítgatott. A kisfiú aztán revcrendát öltött, hat évig nevelkedett a szemináriumban, de valahányszor siaggione érkezett a városkába, megszegte a szigorú szabályokat, mert nem mulasztott volna el egyetlen előadást sem. Végül is az éneklés mellett döntött. Hatévi tanulás után szülővárosában hangversenyt adott, s a befolyt jövedelemből Milánóban folytatta tanulmányait. Életének első döntő sikerét a Toscában aratta. A nápolyi San Carlo színházban tizenötször énekelte egymásután. 1926 óta Californiában, Beverly Hillben él és onnan járja a világot. A háború kitörése Itáliában érte. Egy velencei filmstudióban ismerkedett meg ragyogó szép fiatal feleségével. Kisfiuk, a három és féléves Titino már hétszer kelt át az óceánon és szülei szerint valósággal bolondja a zenének. Ha apját hallja énekelni, otthagyja legkedvesebb játékát is és vezényelni kezd. »Io sono felice« (Boldog ember vagyok) — mondja —, s szeméből vidám életkedv sugárzik. Sohasem eszik húst, soha sincs meghűlve. Nem kényezteti magát. Írja „meg — mondja —, hogy sálat és kalocsnit nem visel. Kaliforniai villájában gyakran megy ki a konyhába és olyan ínycsiklandót készít, mint a legkitűnőbb szakács. (D)

*

Tegnapi számunkban sajnálatos nyomdai tévedés folytán Iliko Szuhisvili életrajza Nina Ramisvili arcképével jelent meg.

Írók a köztársasági elnöknél

Szakasits Árpád köztársasági elnök péntek délután 4 órakor teán látta vendégül a magyar irodalmi élet számos kiválóságát. Közöttük Révai József, Ortutay Gyula, Darvas József, Kállai Gyula, Horváth Márton, Lukács György, Fodor József, Bóka László, Major Tamás és Barabás Tibor is megjelentek. A magyar irodalmi élet problémáit vitatták meg.

Ilosvai Katalint a szegedi Nemzeti Színház vendégszereplésre kérte fel.

Vasárnap adják ötvenedszer a Belvárosi Színházban Tabi László Végállomás című darabját.

A Paul Dukas-díjat Stan Golestan kapta Párisban zeneszerzői tevékenységéért.

A grúz tánccsoport viharos sikere a Városi Színházban

Pénteken este ismét zsúfolásig megtöltötték a Városi Színház nézőterét a főváros dolgozói, hogy gyönyörködjenek a szovjet kultúra hónapja keretében Budapesten vendégszereplő gruz táncegyüttes vendégjátékában. Az egyes számok után a közönség szünni nem akaró tomboló lelkesedéssel ünnepelte a vendégszereplő szovjet művészeket. (MTI.)

Felépül az új rádiószékház

A Magyar Központi Híradó épületében pénteken délután átadták rendeltetésének az újonnan épült három próbatermet. Ez volt az első olyan építkezés, melyet a rádió, — a hároméves terv keretében, — az Országos Tervhivatal támogatásával hajtott végre.

Justus Pál alelnök avatóbeszédében kiemelte, hogy Gerő Ernő vezetésével a közlekedésügyi minisztérium és a posta

olyan nagy ütemben fejlesztette a rádiót, amilyenre nem volt példa a rádió történetében.

Az új három próbaterem lehetővé teszi a studiók tehermentesítését. Justus bejelentette, hogy már épül a modern nagy studió-terem és nemsokára megkezdik a Bródy Sándor-utcai épület negyedik emeletének építését.

Az ötéves terv keretében sor kerül az új rádió székház felépítésére.

Még ebben az évben megkezdődik a rövidhullámú adás.

„Elvált asszony"

Petrás Sári... Pálmay Ilka... Lábass Juci... Király Ernő... a kövér Gyafi (Gyárfás), Szirmai Imre... Csak az idősebb nemzedék látta őket színpadon Fall Leó »Elvált asszony« című operettjében, mely most feltámadt a Modern Színházban. Leon Viktor librettójából ma a törvényszéki válóperjelenet a leghatásosabb. Helyes gondolat volt, hogy a zsongitón édes Fall Leó-melódiákat mind megszólaltatják. Van itt a Pompadourból, Sztambul rózsájából, Dollárkirálynőből annyi szép dal, hogy az ember megérti, miért időtálló ez a nemes operettzene? Gábor Andor verseinek kedvessége még négy évtized után is emeli a dallamokat.

Kis zenekar játszik a szokásos két zongora helyett Csanak vezényletével. Déry Sári hálás szerepében igen mutatós, Raffay Erzsi pedig operai énekhanggal tölti be a színházat. A férj: Pataki Jenő elegánsan játszik (Szerepтúdást!). Berczy Géza finoman, teljes emberábrázolással és színházi rutinnal eleveníti meg a törvényszéki elnök figuráját. A humor vonalán Ráthonyi Róbert vezet, de Pongrácz is csillogó. Rózsahegyi Kálmánt, kéthárom perces nyíltszíni taps fogadta. Verebes és Keszthelyi Mária, a kacagtató Kóváry Gyula, Koós Judit, valamint László a többi kihangsúlyozható szereplő. Szabolcs Ernő rendezői kezе ad tempót a színpadnak. Upor díszletei kihasználják a teret »Árkon át, bokron át...« (K)

Színházi hírek

»Szverdlov, a szabadság hajnala« című filmben szerepel Gorkij alakja is, Kadocsnyikov játssza ezt a szerepet.

»Mindig ugyanazt csináljuk« a címe Jean de Letraz új darabjának, amelyet e héten mutattak be Párisban.

A bécsi Operaház a jövő héten Párisban vendégszerepel Krips József vezetésével.

Marivaux »Szerelem játéka« című vígjátékát március 11-én hozza színre a Kis Színház. Ezen az estén adják Gyallay Domokos »A tábornok paplana« című színművét, melynek Bem apó a hőse.

Stefan Zweig »Levelek egy ismeretlenhez« című művéből film készül. Főszereplője Joan Fontaine.

Claude Farrel párisi filmszínésznő, a Mayerling tragédia filmváltozatában Larisch grófnőt játssza. Claude Farrel nem más, mint Monika Burg bécsi színésznő, aki francia állampolgár lett.

Anglia tizenegy filmet vásárolt a Szovjetuniótól.

A párisi Folies Bergere szombaton mutatta be Gyarmathy Miklós új revüjét. (Az előző revü két évig futott s most Londonba megy át.) Josephine Baker a 40 képből álló revü főszereplője. A párisi lapok a legnagyobb elismerés hangján írnak Gyarmathy Miklós ötletességéről és színpadi érzékéről.

Színházak mai és jövőheti műsora

OPERAHÁZ (Andrássy-út 22). Szombat: Pillangókisasszony (7). Vas. d. e.: Hoffmann meséi (11); este: Don Juan (7). Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Aida (7). Szerda: Walkür (6). Csütörtök: Pique Dame (6). Péntek: Szökielés a Szerájból (7).

NEMZETI (Rákóczi-út 83—85). Szombat d. u.: Uri muri (3); este: Nincs előadás. Vas. d. u.: Az elveszett levél (3); este: Az ogroz kérdés. Hétfő, kedd: Az elveszett levél (½8).

MADÁCH (Madách-tér 6): Egész héten minden este és vas. d. u.: Kispolzárok (5, 7).

KIS KAMARA (Andrássy-út 69): Egész héten minden este és vas. d. u.: Oeskavas nagyban (½4, ½8).

MŰVÉSZ (Paulay Ede-u. 35): Egész héten minden este és vas. d. u.: Erényes otthon (½4, ½8).

VIG (Nagymező-u. 22—24): Szombat, vas. d. u. és este, hétfő: A király nevében (½4, ½8). Kedd, szerda, csütörtök: Nincs előadás. Péntek: Tizenöt hónap (½8).

PESTI (Révay-utca 18): Egész héten minden este és vasárnap d. u.: A szabin nők elrablása (½4 és ½8).

VÁROSI (Köztársaság-tér 30): Szombat d. u.: Állami grúz táncegyüttes (3): este: Lammermoori Lucia (7). Vas. d. e.: Kossuth Toborzó (11): d. u.: Állami grúz táncegyüttes (5): este: Állami grúz táncegyüttes (½8). Hétfő d. u.: Bolsevik Párt története — Egy életen át című film (6). Hétfő este: Állami grúz táncegyüttes (½9). Kedd: Nemzetközi Nőnap (½9). Szerda: Állami grúz táncegyüttes (7). Csütörtök: Missa Solemnis (½8). Péntek d. u.: Csokonaitól József Attiláig (3); este: Carmen (7).

BELVÁROSI (Petőfi Sándor-utca 6). Egész héten minden este és vas. d. u.: Végállomás, kiszállni (4, ½8).

MODERN (Jókai-tér 10): Egész héten minden este és vas. d. u.: Az elvált asszony (½4, ½8).

FŐV. OPERETT (Nagymező-u. 17). Egész héten minden este és vas. d. u.: VIII osztály (½4 ½8).

PODIUM (Nagymező-u. 11): Egész héten minden este: Sróke angyal (8).

ROYAL REVÜ VARIETÉ (Erzsébet-körút 31): Egész héten minden este és vasárnap délután: Royal képes magazin (4, ½8).

KAMARA VARIETÉ (Teréz-körút 46): Egész héten minden este és vas. d. u.: Függetlenlevél (½5, ½8).

KIS SZINHÁZ (Rottenbiller-u. 20—22). Egész héten minden este: Tavasz a nyár után (7).

MESEBARLANG (Paulay Ede u. 35): Aranyhalacska (3, 5).

OPTIMISTÁK (Andrássy-út 49): Egész héten minden este: Minden este népszámlálás (½9).

JÓZSEFVÁROSI (Kálvária-tér 9): Egész héten minden este és vas. d. u.: Tommy és Tárna (4, ½8).

Magyar Műsza hangversenyei:
Holnap: Tito Schipa
búcsúestje. Z. 8. Uj műsor. Jegy ugész nap a Zeneakadémián.
Gaszbonyi vonósnégyes 8-án. Z. 8. Beethoven, Brahms, Weiner.
Mindenki emlékszik a csodálatos
Marian Anderson
sikereire. **Ugyanilyen szenzáció** lesz
Ellabelle Davis
néger szoprán 11-ik bemutatkozása. Scarlatti, Purcell, Schubertek, Verdi, franciák **negro spirituals.** Jegy 2—12 Ft **II. est új műsorral** 14-én. Jegy 4—24 Ft.

Szöv. Zeneakar bérletei:
Klemperer-Maréchal
hétfőn, Z. 8. Mesterbérlet VII.
Missa Solemnis 10-én
vezényel **Klemperer.**
Közr.: **Báthy, Németh, Rösler, Székely Mihály,** Bp. kórus. **Városi** 8.
Beethoven V. márc. 28
Klemperer vez. I. szimfónia, Esz-dur verseny (**Antal**). Jégy **Koncert. Népműv.**
Maréchal csellóest 9-én
Z. 8. **Koncert Mesterbérlet.**

MDK.

Lackovich Piroska

Szinpadképeiről

Müvészet 1965 szept.

MDK

Laczkovich Piroska, jelmeztervező, Magyar Néphadsereg Szinház

II. Rákóczy Ferenc fogsága, jelmez

Szinház és Mozi. IV.évf.51.sz. 1951. dec.21.

Zl.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Noszty-fiu esete Tóth Marival c. Mikszáth-vigjáték kosztümjeit tervezte.
A darab a Nemzeti Szinházban került bemutatásra.

P.M. c. melléklet.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. május 28 /a dátum nem teljesen biztos, de valószinü, ugyanis a cimlapot kivágták, igy a folyóirat hiányos/

III. évf. 21. sz. III. lap.

MDK

Lackovits Piroska, „jelmeztervező"

A szentendrei előadás
egyik jelmeztervezője.

Berkes Erzsébet: Szentendrei Teátrum 9

Népszabadság, Bp. 1969. júl. 11.

MDK

Laczkovits Piroska, jelmeztervező

A Szentendrei Teatrum előadá-
sához jelmezeket tervezett.
(A másik tervező: Szán Endre.)

Bernáth László: Ördög, pokol és vidámság

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 nél 7.

Laczkovics Piroska

1926/27 – 1930/31.

Ferképzomfoiskèvk

I/6

MDK

Laczkovits Piroska, jelmeztervező

A Szentendrei Teátrumban bemutatott XVII. n. i opera (Pikko herceg) jelmezeit tervezte.

Sz. j.: A szegény Lázárról és a Gazdag ember pokolra jutásáról 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. máj. 9.

M.D.K.

LACZKOVICH Piroska

Krleža: Glembay Ltd. jelmezei

Imre Katalin: A Glembayar

Nagyvilág 1958. 3.sz. 445.e

Laczkovich Piroska, jelmeztervező, MDG

A Hajnali tűz c. Darvas darabhoz a kosztümöket tervezi.

–: Ma hallottak 2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1960. dec. 16.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező MDK

Szigligeti hiliom fijának a Katona József Színházban való előadásához a jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Egy magyar musical comedy a XIX. századból 9.(

NÉPSZABADSÁG, Szn. 1962. okt. 26.

LACZKOVICH Piroska M.T.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai Betegh Béla: Liliomfi Szigligeti a Katona József Szinházban
Magyar Nemzet 1962. október 21. 9.1.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező M Dr

A Katona József Színházban bemutatott Molière mű jelmezeit tervezte.

Dersi Tamás: Úrhatnám polgár 2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1960. nov. 12.

M.D.K.

Laczkovits Piroska

Jelmeztervei is bemutatásra kerültek a Müvészeti Szövetségek Házának termeiben rendezett kiállitáson, amelyet a Magyar Szinház-és Filmmüvészeti Szövetség szcenikai szakosztálya mutatott be a felszabadulás óta szinre került szovjet és orosz klasszikus müvekhez készült szinpadkép- és jelmeztervekből.

Szinpadmüvészeti Kiállitás
Szinház és Mozi. Bp. 1950. febr. 26. III. évf. 8. sz. 43. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinházban bemutatott Moliere: A fösvény c. vigjátékához tervezett jelmezeket.

A hét szinlapjai c. rovat.
Szinház és Mozi Bp. 1948. okt. okt 13. I. évf. 9. sz. 26-27. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Scserbacsov: Dohányon vett kapitány c. operettjéhez készitett -a kritika által kiemelt- jelmezterveket.

Fejér István: Egy nagy siker.
Szinház és Mozi. Bp. 1949. junius 15. II. évf. 24. sz. 5. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A "Hajnali tüz" c. Darvas József dráma Nemzeti Szinház-i előadásához készitett jelmeztervei "... a mai falut, a mai embert idézték a szinpadon." - nyilatkozik a kritika.

Illés Jenő: Hajnali tüz c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. febr. 17. V. évf. 7. sz. 9-11. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A művésszel folytatott interju során beszél munkásságáról. Ő tervezte „Az ügynök halála" c. dráma kosztümjeit többek között s elmondja az "Urhatnám polgár" jelmeztervezésénél felmerülő problémákat, ahol a darab mondanivalóját a jelmezzel kellett kihangsulyozni.

Az "Urhatnám polgár" c. darabból Jourdain két jelmezének fényképreprodukciója.

Koós Tamás: Ha én riporter volnék.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. május 12. V. évf. 19. sz. 32-33. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A szinpad-müvészet terén a szinpadképtervezés és/kosztümtervezéssel kapcsolatban Bernáth Auréll festőművész Demeter Imre szinházi kritikussal folytatott beszélgetése során emliti meg nevét Oláh Gusztáv, Nagyajtai Teréz, Mialkovszky Erzsébet neve mellett.

Demeter Imre: "Szinházi beszélgetés Bernáth Auréllal" c. közl.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. január 30. III. évf. 5. sz. 6-7.l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinház jelmezeit tervezi. Lawler ausztrál iró: „A tizenhetedik baba nyara", Trenyov: "Ljubov Jarovaja" jelemezeit tervezte, az utóbbit másodszor, Trenyov drámájához először tiz évvel ezelőtt tervezett jelmezeket. Első munkája „ A fösvény" jelmeztervezése volt.

D.L.:Ezen a héten Laczkovich Piroskát kérdezzük meg. c. interjuja
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. szept. 19. II. évf.
sz. 16. 1.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinház Trenyov drámájának, a Ljubov Jarovaja előadásához tervezett jelmezeit a kritikajónak tartja.

Demeter Imre: Ljubov Jarovaja c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. nov. 28. II. évf. 48. sz. 4-5-6. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Nemzeti Szinház bemutató előadásához, Osztrovszkij: "Vihar" c. drámájához készitett jelmezterveket.

Szinház és Mozi. Bp. 1954. febr. 26.-márc.4.
VII. évf. 9. sz. 10. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Nagy Lajos: "Uj vendég érkezett" szinmü
Déry Tibor: "A talpsimogató" diákcsiny
Urbán Ernő: "Párviadal" életkép
szindarabokhoz készitett jelmezterveket Rimanóczy Yvonne közremüködésével.
A három egyfelvonásos darab a Katona József szinházban kerül bemutatásra.

Szinház és Mozi. Bp. 1954. május 28. VII. évf. 22. sz. 26. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Szinh. és Filmművv. Főisk. Hallg.-nak előadásához, Shaw: "A milliomosnő" c. darabjához tervezett kosztümöket.

A darabot a Katona József Szinházban mutatták be.

Szücs István: A milliomosnő c. kritikája. Szinház és Mozi. Bp. 1955. juni 17. VIII. évf. 24. sz. 12. l.

Laczkovich Piroska, jelmeztervező

MPh

Az új előadás jelmezeit tervezte.

–: A Nemzeti Színházban megkezdték a Bánk bán próbáit

B. P

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. jún. 14.

Laczkovich Piroska MDK

jelmeztervező

A revizor
Szinház és Mozi. 1951. nov. 16-22.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Katona József szinház bemutató előadásához, G.B. Shaw: „Pygmalion"-jához tervezett jelmezeket.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. márc. 10-19. VI. évf. 10.-11. sz. 15. lap.

M.D.K.

Lachkovich Piroska

Csehov: "Ványa bácsi" c. szinmüvéhez készitett jelmezterveket.
Katona József Szinház előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. ápr. 4-10. V. évf. 14. sz. 8. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Magyar Néphadsereg Szinházában müsorra tüzött "II. Rákóczi Ferenc fogsága" c. drámához tervezett jelmezeiből mutat be néhányat a lap, jelenetek bemutatása keretében.
A darabot Szigligeti Ede irta, zenéjét szerezte: Farkas Ferenc.

Szinház és Mozi, Bp. 1952. jan. 4-10. V. évf. 1. sz. 2-3. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

Molière: "Fösvény" c. vigjátékához tervezett jelmezeket.
A Katona József Szinház előadása.

- - -

A Nemzeti Szinházban bemutatott Illyés Gyula: "Az ozorai példa" c. szinjátékához tervezett ruhákat.

- - -

Szinház és Mozi. Bp. 1952. május 9-15. V. évf. 19. sz. 8. l.
1952. május 16-22. V. évf. 20. sz. 7. l.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Magyar Szinházban -uj betanulásban- bemutatott Gogoly: "A revizor" c. vigjátékához tervezett jelmezeket.

- - - - -

A. Kornejcsuk: "Bodzaliget" c. vigjátékának ruhaterveit készitette.

- - - - -

Szinház és Mozi. Bp. 1951. május 18-24. IV. évf. 20. sz. 8. l. és 10. lap.

M.D.K.

Laczkovich Piroska

A Magyar Néphadsereg Szinháza előadásához,-Szigligeti Ede: "II. Rákóczi Ferenc fogsága" c. darabjához tervezett jelmezeket.

Szinház és Mozi. Bp. 1951. dec. 21-28. IV. évf. 51. sz. 2. l.

MDK.

Lackovich Piroska

Részt vett a Husz év színpadképei c.
kiállitáson

Népszava 1965. május 9.lap -

MDK.

Lackovich Piroska

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1965 máj.22.lap -

La czkovich Piroska M.D.K.

Művei a kiállításon

/ g.i./ Busz év szinpadképei

Magyar Nemzet 1965. május 22. 4.l.

M.D.K.

Lachovich Piroska
tervező

A „Machbeth" a „Liliomfi" és a
„Skangóné" jelmezeit terverte.

Révész Ilsuzsa: Szúrós év szinpadképei
Művészet, 1965. szept. – 39 kp.

Laczkovich Piroska

a budapesti Nemzeti Színház új jelmeztervezője. Molière: A fösvény c. vígjátékának jelmezeivel mutatkozott be 1948. okt. 16-án.

Kunszery Gyula: A fösvény. Magyar Nemzet. 1948. okt. 17.

1509. DÍSZTÁL, porcellán, színes virágdísz, Japán, 18. sz. *(Ft 100)* 1

1510. TÁNYÉR, porcellán, kék virágmintás Cseh, 19. sz. *(Ft 25)* 1

1511. TÁNYÉR, porcellán, reliefes perem, színes virágdísz Cseh, 19. sz. k. *(Ft 30)* 1

1512. VISSZHANG, bisquit porcellánfigura. *(Ft 100)* 1

1513. DÍSZHINTÓ, háromalakos bisquitcsoport. Német, 19. sz. v. *(Ft 120)* 1

1514. ÜLŐ GROTESZKALAK, színes porcellánfigura. Cseh, 19. sz. k. 15

1515. KANNA FEDŐVEL, fajánsz, színes virág- és mangánvörös tájképdísz, madáralakú kiöntővel, Holics, 1780 k. 80

1516. VÁZA, irizáló alapon aranydísz. *(Ft 40)* 1

1517. NAGY FRIGYES VÁZA-PÁR, porcellán, elől a vázán és fedőn színes tengerparti táj, hátul virágcsendélet, Bécs, 1800 k. 1500

1518. BONBONTARTÓ, porcellán, kerek, színes virágdísz Rosenthal 40

1519. BONBONTARTÓ, fedeles, keményedérép, kék virágmintás Delft. 60

MDK

Laczkovics Piroska, jelmeztervező

A revizor /Nemzeti Szinh./

Színház és Mozi. 1951. nov. 2-8. 44.sz.

Laczkovics Piroska

ideiglenes rajztanár
lett a főreáliskál

Rajzoktatás
1941. 9. n. bori-
tchon

[illegible] ajánlatot — mely vonatkozik a
[illegible] részére készítendő s a „Visegrádi
[illegible]ak illusztrálásához szükséges klisékre

[illegible] cm. terjedelemben 7 fill. egys. ár mellett	20·37	[illegible]
" " " 10 " " " "	191·10	
Összesen	211·47	[illegible]

[illegible]a kliséket cinkografiai uton egyál-
[illegible] kivitelben zállítjuk és vagyunk
— szolgálatára készen

Kiváló tisztelettel

WESZELY LIPÓT POTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

[illegible]

Laczkovich Piroska

Született Budapesten 1906 december 15-én, felmeztervező. 1930-ban tanári oklevelet nyert a Képző-művészeti Főiskolán. 1948-65-ig a Nemzeti Színház jelmeztervezője volt.

Staud Ferenc - Staud Géza: Színházi lis-
Lexikon, Budapest, 1969.

2351.

Laczkovich Piroska

Mint vendég más színházakban is fellépett. 1953 óta a Színház- és Filmművészeti Főiskolán a jelmeztörténeti tanítója és tervezői a vizsgadarabok jelmezeit. Jelentősebb tervezései: Gorkij: Vassza Zseleznova.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

2551

Laczkovich Piroska

Caragiale: Elvesett levél; Osztrovszkij: Vihar; Csehov: Ványa bácsi; Csokonai: Karnyóné; Li Hsing-tao: A krétakör; Ibsen: A vadkacsa.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

2551.

Laczkovics Piroska

Weskes: gyökerek c. darabjának jelmezei. terverte a Nemzeti Lintházban

Nagyvilág, 1965, 2 n., 303 old.

Ennek a p.

Publicky Album

KR 24. 537

Lavendowitz Ida

Ford. Uo., 1920. (Kétnyelvű klassz. 33. sz.) — 12. *Az ablak.* Írta Berry Bain. Uo., 1920. (Uo., 25.) — 13. *A „Narciszus" regénye.* Írta Joseph Conrad. Ford. Uo., 1928. (A regény mesterei) (4000 péld.) — 14. *A kísértetek völgye.* Írta E. Wallace. Ford. Uo., 1929. [1928]. — 15. *Fr. nyelvkv.* Magántanulásra és tanf. sz. Hegedűs Izidorral. 2. kiad. Uo. [1937] (Lingua Nyelvkvek) — 16. *M.-ang. és ang.-m. kéziszótár.* (2 r. egyben) Uo., [1946] (Lingua Kéziszótárak) és Uo., 1948. — Betűjegye: l.h. (EPhK 1914).

EPhK 1910/17. (Hellebrant) — *Orsz.-Vil.* 1910: 1137. l. — *M. Paed.* 1914 (u. a.) — *Révai* XI., XX., XXI. — *Corvina,* 1924/7. — *Petrik,* 1901—10. II. Bp., 1928. — *Ujvári.* Uo., 1929. — *P. Hírl.* 1932. XI. 5. sz. — *M. kvészet.* 1939. — *Kozocsa.* Bp., 1939/42. — *M. N. Bibl.* 1947. — Gulyás-gyűjt.

Laczkó *János*: ev. lelkész a Sárosi ev. egyhm.-ben. Írt 1909/12.

Gulyás-gyűjt.

Laczkó *József*, dr. vet. (Bp., 1890.—): állatorvos. — Szülők: András, Kardos Mária.

1935. adremalev. (L.: X. Kónyai u. 50/c).

Laczkó *Károly* (Szepesváralja, Szepes vm., 1853.—): főreálisk. tanár. — Írása: *debreceni főreálisk. ért.* (1905/6: Harmath Gergely 1848—1905) — Betűjele: L. K. (uo.)

Debreceni főreálisk. ért. 1909/10. (jó nekr.)

Laczkó *Katalin; dr. Lengyel Andrásné* (1912—): testnev. tanár. A *Gyermeknevelés* áll. munk., az *Óvodai testnevelés* c. mű szerzője.

Egyes. leánygimn. ért. Kaposvár, 1941.

Laczkó *László* (1908—): ügyvéd. — Kézdivásárhelyen élt; a *Székelyföld* munk.

Halasy. Bp., 1937.

Laczkó *Márta* → *Lineberger Márta*

Laczkó *Máté*, szepsi ref. pap (Sz. VII: 618. h.)

Századok 1909: 769. l. (Kemény Lajos)

Lackó *Milosné* → *Kiss Ibolya*

Laczkó *Sándor* (1889 k. — Bp., 1943. ápr. 30., 53 é.): vajkeresk., a szfőv. that. biz. tagja. — Írt?

Esti Kurír, 1943. V. 1.

Laczkovics *Adolf* (Somogymentlászló, Somogy, vm., 1888. nov. 11.—): tanítójelölt. — R. k. 1908: Csurgón 4. é. tanítójelölt. — Írt?

Áll. tanítóképző ért. Csurgó, 1908.

Laczkovics *Ákos*: tanító Salgótarjánban. — Cikke: *Nógrádm. Tanügy.* (1905: A tanítóegyesületi élet fejlesztése).

Gulyás-gyűjt.

Laczkovics *Alajos* (Bori, Hont vm., 1873. jún. 21.—): tanító. — Okl. 1895. Esztergomban szerezte. — Írt?

Érs. tanítóképző ért. Esztergom, 1895.

Laczkovich *Ede.* — Írása: *A M. Sebésztárs. 4. nagygyűl. munkálatai* (Bp., 1911).

Gulyás-gyűjt.

Laczkovich *Elek.* — M: *Ált. mutató a m. orszgyűl. képviselőházának irományköteteihez. 1910/15.* Bp., 1920.

Gulyás-gyűjt.

Laczkovich *Elemér*, dr. med.: sebész. — Írása: *A M. Sebésztárs. 4. nagygyűl. munkálatai.* (Bp., 1911).

Gulyás-gyűjt.

Latzkovits *Endre.* — Versei: *Új dal csendül.* (Bp., [1939], *Új antológia.* (Uo., 1940).

Gulyás-gyűjt.

Laczkovich *Ida, Könyöki Józsefné* (1843 k. — Pozsony, 1937. jan. 16., 93 é.): tanítóképzői tanár. — Férje középisk. tanár; Ő 1871/93: a pozsonyi áll. tanítónőképző kézimunka tanára, s a gyakorló isk. tanítónője. — Meséje: *Kis Pajtás* (1905). — M: *Fali és a jó tanító.* Elb. Pozsony, 1906. (2. kiad. Uo., 1912). — 2. *Rajcsánka. — Lidi és az öreg vak asszony.* Uo., 1906. — 3. *Karácsony. — Jóska fillérei.* 2 elb. Uo., 1908. (2. kiad. Bp., 1912) — 4. *Vadrózsabokor. — Koldus Kata.* Uo., 1910. — Írásai: Könyökiné Laczkovich Ida néven.

Petrik. 1901/10. Bp., 1917. — *Áll. tanítónőképző ért.* Cinkota, 1937: 14. l. — Gulyás-gyűjt.

Laczkovics *János* (1750—1795): testőrkapitány (Sz. VII: 619. h.)

Új Idők lex. XVI.

Laczkovics *László* (1840—): m. k. adótárnok. — 1871: lépett áll. szolgálatba. 1906: Fiumében szolgált. — Cikkei: *M. Tisztviselő.*

Áll. Tisztv. Lpja. 1904: 19. l., 1906: 170. l.

Laczkovits *Mihály* (Alsóbehinc, Nyitra vm., 1870. jún. 12.—): tanító. — Okl. 1891: Esztergomban szerezte. — Írt?

Érs. tanítóképző ért. Esztergom, 1891.

Laczó *András* (Tarnóc, Ung vm., 1870—): tanítójelölt. — 1889: Eperjesen 3. é. tanítójelölt. — Írt?

Ev. lyc. ért. Eperjes, 1889.

Laczó *Győző (Viktor)* dr. phil. et. theol. (Pozsony, Pozsony vm., 1875. okt. 24.—): szfőv. tanácsjegyző. — Szülők: Pál, Röszner Etelka. 1900: r. k. áldozópappá szenteltetvén, a bpi várplébánián káplánkodott, majd kilépve az egyh. rendből, mint id. hivatalnok 1910. III. 12: a szfőv. szolgálatába állott. 1924: megválasztották tanácsjegyzőnek. — Verse: *M. Szemle* (1898), cikkei: *Egyh. Közl.* (1901/3, 05), *Kat. Szle* (1901: A korális énekről; 1905: Antialkoholizmus és vallás), *Zeneközl.* (1904, 06/7), *Az Alkoholizmus* (1906), *Gyermekvédelem* (1908, 11), *Az Újs.* (1913), stb. — M: 1. *Mirábilia Romae.* Bp., *Visegrád <Magasvár>.* Uo., 1909. (Névtelenül?)

Schemat Strigoniens. Esztergom, 1904. — *Petrik.* 1901-10. Uo., 1917/28. — *Bp. that. vál. névj.* 19:28. l. Uo., 1930. (L: I. Attila út 18.) — *Főv. évk.* Uo., 1935. — Gulyás-gyűjt.

Laczó *József* (Merenye, Somogy vm., 1894. júl. 20.—): tanítójelölt. — Ref. 1914: Csáktornyán 4. é. tanítójelölt. — Írt?

Áll. tanítóképző ért. Csáktornya, 1914.

Laczó *Milosné* → *Korbuly Auguszta*

Laczus *Géza.* — Cikke: győri *Tanügyi Ért.* (1905).

Gulyás-gyűjt.

Lád *Károly* (1853. — Bp., 1916. nov.). p. isk. ig. (Sz. VII: 623. h.) — R. k. Ú. cikkei: *P. Isk. Közl.* (1897/900, 02/3, 05/7, 09), *M. Nemz.* (1901), *Az Újs.* (1914), *Népnev. Lpja* (1916), stb. — Tankönyveinek újabb kiadásai: 2. *Ném. nyelv- és olvasókv.* P. fiúisk. sz. 2. kiad. (2 köt. Oldal Jánossal). Bp., 1903/4. — 3. *M. olvasókv.* 3. jav. kiad. (Az I. és a II. o. szám. 2 köt. Barna Jónás- és Tergina Gyulával). Uo., 1904/6. — 4. *Ált. földrajz.* 2. lenyom. (A II., III., IV. o. szám. 3 köt. Márki Sándorral). Uo., 1901.

Polg. isk. tanárok zsebkve. 1901/2-re. Szeged, 1901. Arck. — *Bp. szfőv. isk. hat.* Bp., 1904/15. — *Tolnai Vil.-Lpja.* 1912: 1601. l. Arck. — *Új Idők.* 1912: 27. sz. Arck. — *Vas. Újs.* 1916: 49. sz. (Nekr.) — *Petrik.* 1901-10. II. Uo., 1928. — *Bp. Tanítók Seg. Egyes. é. jel. 1937-ről.* Bp., 1938. (Ferenczy József). — Gulyás-gyűjt.

Lada *Sándor.* — Cikke: *Debrecen* (1891).

Gulyás-gyűjt.

Ládai → *Láday*

Ladák *Sándorné* → *Hamburger Erzsébet*

ÉLETE ÉS MUNKÁI

MEGINDÍTOTTA: ID. SZINNYEI JÓZSEF

ÚJ SOROZAT

GULYÁS PÁL

ADATGYŰJTÉSÉBŐL
SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
VICZIÁN JÁNOS

Pótlás a XVI. kötethez
(Kämpfner Árpád – Kerpely Kálmán)

XVII. KÖTET

KOVÁCS A. ÖDÖN – LYKA KÁROLY

BUDAPEST, 1995

KIADJA AZ ARGUMENTUM KIADÓ
ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Laczkovits Rezső

Magyarország (Hongrie – Hungary) II – III. n.

461

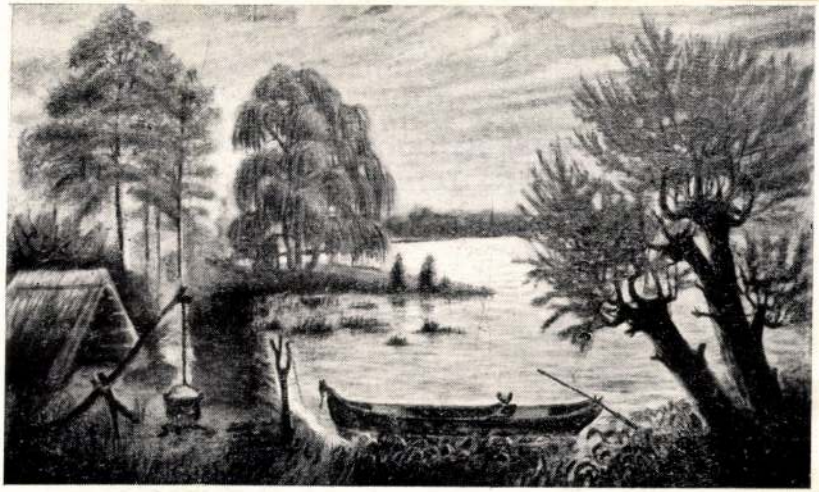

La peinture intitulée : „La cabane de pêcheur" de M. Rodolphe Laczkovits éveille l'illusion d'une fable. Ses portraits sont bien colorés et de teintes fortes. M. Laczkovits est une individualité i téressante de la société des artistes de Pécs.

Laczkovits Rezső „Dunai halásztanya" című képe a mese illuzióját kelti. Képei szinesek és tonusosak. Laczkovits érdekes egyénisége a pécsi művésztársaságnak.

Rudolph Laczkovits's „Fisherman's Hut on the Danube" creates the illusion of a fairy-tale. His pictures are full of colour and tone. Laczkovits is an interesting member of the artist world in Pécs.

We reproduce three statues by Julius Glasz jun. They are modelled with a sure hand and much imagination. The young artist promises much for the future.

Laczkovits Rezső, bérlő MDK

Velencei rész II. olf.
Puszta részlet, vizf. I-II.-III.
Őszi rózsa, olf.
Virág csendélet, olf.

Pécsi Képzőm.és Műbarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Laczkovits Rezső, bérlő MDK

Cséplés, olf.
Mákvirág, olf.
Gaillardiák, olf.
Puszta részlet, vizf.

Pécsi Képzőm.és Műbarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Laczkovits Rezső, bérlő MDK

Buzaérés, olf.
Mákvirág, olf.
Pipacsok, olf.
Őszi rózsa, olf.

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Laczkovits Rezső, bérlő MDK

Téli táj, olf.
Gyümölcscsendélet I-II. olf.
Adriai tenger, olf.
Pusztai részlet, olf.

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Laczkovits Rezső bérlő MDK

Jegenyés, olf.
Szobarészlet, olf. I-II.
Buza aratás, olf.
Orgonacsokor, olf.

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Laczkovits Rezső, bérlő MDK

Halásztanya, olf.
Balaton, olf.
Velence I. olf.
Erdőrészlet, olf.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll[illegible].

P. Laczkovics Rózsi

„Ungváltá Orbán Dezső: „Fiumei kaland" c. könyvet (Könyvbarátok Kis Könyvei, 1936)

Budapest 1982/11

Laczkovich Zsófi

Könyvbarátok kis
könyvei.

ORBÁN DEZSŐ

Fiúmei kaland

A magyar ifjúsági irodalom legnépszerűbb írójának egyik leghangulatosabb kötete. A kék Adria-partjain romantikus, érdekes, s festőien szép kalandokba kerül a regény hőse, s a könyv olvasóival együtt, egy egész életre szóló emlékkel tér haza szűkebb pátriájába.

P. Laczkovich Zsófi rajzaival. *Új kiadás előkészületben.*

Kisfaludy, Berzsenyi, Kazinczy, később pedig a legnagyobbak: Vörösmarty, Petőfi és a többiek művei is „A Királyi Magyar Universitás Betűivel" szólnak a nemzethez.

A budai korszak alatt 1877-ig megjelent könyvei közül 803 magyar-, 484 latin-, 283 német-, 4 francia-, 3 olasz-, 4 görög-, 283 szerb-, 100 héber-, azonkívül több tót-, horvát-, rutén- és bolgárnyelvű volt. A tizennégyféle nyelven megjelent könyvek nemcsak azt bizonyítják, hogy a nyomda elsőrangú kulturális feladatot végzett, hanem azt is, hogy felszerelése, berendezése mintaszerű volt. Egyesítette magában a könyvnyomtatás és a betűöntés mesterségét, s nemcsak az anyaország, hanem az egész monarchia területére kihatott jelentős kultúrmunkája.

Mióta 1777-ben az egyetemmel együtt Budára helyezték, állandó üzemben volt budai palotájában. 1925-ben egyesült a Tudományos Társulatok Sajtóvállalatával és Pestre költözött át az egyetem bölcsészetkari épületébe, a „Gólyavárba".

És ezzel kezdődött újabb korszaka.

Az Egyetemi Nyomda kezdetben úgyszólván csak katolikus és hitvitázó irodalmi művek előállításán fáradozott. A XVIII. században azonban működésének területe tekintélyesen kiszélesedett, fellendült és nagyjelentőségű privilégiumokat szerzett meg, ezeket azonban az abszolutizmus korában elvesztette. Az Állami Nyomda megalapításakor (1871) hivatalos jellege is megszűnt. Mégis ettől az időtől számítható legújabb korszaka állandó fellendülés, emelkedés, erősödés állomásait mutatja. Tankönyveken és hivatalos nyomtatványokon kívül műveli a tudomány minden ágát, s nagy tudománynépszerűsítő feladatokat vállal magára. Az Egyetemi Nyomda áthatva attól a felelősségtudattól, melyet három és félszázados multja reá ró, meg akarván keresni a szelleméhez leginkább illő munkakört, különösen a legutóbbi időkben, kiadványain keresztül a magyar szellemi élet egyik irányítója lett.

P. Laczkovich 25.

DÉNES G… …anapság
arról… …máshoz :
a leg… …a leány-
ifjús… …lis szív-
hidat… …ymásra-
talál… …ajzaival,
díszk… … … 3.40

…chenyi- **85**

7* …ter 17.

A Szt István Társulat könyvei.
1941.

P. Laczkovich Zsófi

ORBÁN DEZSŐ

Fiúmei kaland

II. KIADÁS

A magyar ifjúsági irodalom legnépszerűbb írójának egyik leghangulatosabb kötete. A kék Adria partjain romantikus, érdekes, s festőien szép kalandokba kerül a regény hőse, s a könyv olvasóival együtt, egy egész életre szóló emlékkel tér haza szűkebb pátriájába. P. Laczkovich Zsófi rajzaival. *Ára kötve 4·80 P. Pontértéke: 9.*

P. Laczkovics Zsófi

ORBÁN DEZSŐ: *Fiumei kaland.* Meleghumorú, megkapó diáktörténet, hátterében Nagy-Magyarország egyik legérdekesebb városának, Fiuménak képe. P. Laczkovics Zsófi rajzaival. 2. kiad. é. n. 272 l. fvk. (Bolti ára: 4·80 P.)
Pontértéke: 9.

1941

[illegible] a testor pogáról. 240 l. (K. [illegible]) [illegible] fvh. (Bolti ára [illegible] P.) [illegible] Pontértékes 10.

SZONDY GYÖRGY: *Testvérke naplója.* Helbing Ferenc rajzaival. Egy Hollandiát járt magyar lány édes-bús élettegénye. 6 p. 161 l. (K. K. K. [illegible]

1931

1021

Laczó Henriett, díszlet- és jelmez-tervező iparművész

1984. III. 3. Petőfi 10,00 Áné

Szombat délelőtt

- Másfél éve még mükdött Miskolcon a Muzsikáló udvar, amely a nyári szinház szezon talán legszinvonalasabb produkcióit nyujtotta. Érdekes kisérletük volt, amikor bemutatták a századelő párizsi avantgardjának egyik jellegzetes darabját, Miró Ökör a háztetőn cimü müvét. Mindez azért jut eszembe, mert annak az előadásnak a diszletei, jelmezei, függönyei, csodálatos szinkompoziciójuk miatt felejthetetlenek. Az akkori diszlet- és jelmeztervező, Laczó Henriett most Pásztor Beával együtt kiállitáson mutatkozik be a budapesti Fényes Adolf-teremben. A tárlat megnyitóján ott volt Visy László is.

- Nagyon furcsa labirintusba kerül az, aki eljön megnézni Laczó Henriett és Pásztor Bea iparmüvészek kiállitását a budapesti Fényes Adolf-teremben. Fekete müanyagfóliákból, feketére festett hullámpapirból áll ez a különös barlangrendszer és közben ruhák, jelmezek, tárgyak?

- Olyan, mintha magunkba engednénk nézni az embereket, tehát most ez olyasmi, hogy belépsz egy terembe, ahol talán arra is gondolhatsz, most belenézel két ember életébe, vagy két emberbe. A kiállitásnak az egyik részén bemutatott ruhák plasztikból készültek, tehát müanyagból, egy részük tollból készült, gazdag ruhák, különleges ruhák, izgalmas ruhák, valószinü, hogy az utca emberének is lehetne ilyet tervezni.

- Külföldön minden jelentősebb divatháznak van minden bemutatóján egy olyan kollekció része, amelyik szinte hasonló módon hordhatatlan, mint ezek az itt kiállitott ruhák. És ott azok mégis megállják a helyüket, mégis bemutatják őket, belekerülnek a divat körforgásába, én nem vagyok divatszakember, általam eddig még fel nem fedezett funkcióval.

- A kinti cégek ugy dolgoznak, hogy egy ilyen divatbemutatón sokkal látványosabb ruhákat készitenek, ami aztán naggyon letisztultan kerül az áruházi eladásra.

- Tehát tulajdonképpen a hordható, eladható ruhákat reklámozzák ezekkel a kicsit bohókás, feldobott ruhákkal?

- Pontosan igy történik.

- Nem lehet, hogy a jövőben esetleg nálunk is lesz igény az ilyen vadabb dolgokra?

- A jövőben elképzelhető, ugyanis például a Skála nyit egy uj áruházat, ami egy nagyon jó vállalkozás, engem megkerestek személyesen, hogy esetleg egy elkövetkezendő üzletükbe egy olyan kollekciót összeállitani, ami pontosan ezeket a ruhákat képviselik, tehát, hogy extravagánsabb és izgalmasabb ruhák, hogy mennek az emberek az utcán és odafigyeljenek egy kirakatra, és a ruhákra. Bizonyos rétegek igényeit elégitheti ki csak ez a tervezési szempont.

- Igen, de talán más rétegeknek is felhivja a figyelmét.

- Igen. Hát talán arról szól, hogy egy picit igényesebben járjanak az emberek, tehát ez egy borzasztó összetett probléma, mert ennek anyagi kihatásai is vannak.

- Hát nem tudom, az anyagi dolgok, ez megint érdekes, hadd kapaszkodjak bele, biztos Önök saját elveik szerint öltöznek, nem hiszem azonban, hogy milliomosok, hát akkor ez a fajta öltözködés akkor mégsem olyan drága.

- Egyáltalán nem drága, egy kicsit találékonynak kell lenni.

- Ha közvetitenék egymást, hogy milyen ruhában vannak.

- A Beatrix egy halásznadrág és egy pulóver keverékét hordja magán, ami tulajdonképpen egy kezeslábas.

- És nagyon érdekes a vállkivágás.

- Igen, egy csónakkivágással, egy 20 centi szélességü tehénbőr övvel, amin különleges csat van, és egy bakancsot visel.

- Henriettben egy szmoking kabát és egy aranynyal átszőtt szoknyá, ami azt hiszem mind az Ecseriről vándorolt Henriett ruhatárába. És nagyon olcsó. Olcsó öltözködési alapanyagnak bizonyult.

- Ez a kiállitás március 18-ig tekinthető meg és része egy sorozatnak. Jelmeztervezők mutatkoznak be itt a Fényes Adolf-teremben. Ugy érzem, hogy ezek a fogalmak, hogy ruha, hogy divat, jelmez, szinház és hétköznapi élet, nagyon összefüggenek és nagyon összetalálkoznak.

- Ezek jelmezek.

- Van utcai jelmez is, ahogy én öltözöm az lehet egy utcai jelmez, ezek szinházi jelmezek.

- Kemény György grafikusművész egyszer már meglepte az országot, /hiányzik a felvételből/ most ezen a kiállításon van-e kedvenc sarka?

- Az egész kiállítás kedvenc sarkom, illetve a kiállításnak tulajdonképpen nincsenek sarkai, mert elég nehéz szavakkal elmondani egy olyan kiállítást, aminek a lényege a tér, a fények, a hangok, a tárgyak egymástól való távolsága, illetve zsúfoltsága.

- És meglehetősen bizarr az összkép, például itt a hátunk mögött nem valami magnó, vagy lemezjátszó szól, hanem az ablakmélyedésben egy hullámpapírokból kialakított barlangban áll egy hölgy és bracsázik.

- Ez természetes, hogy bracsázik ez nekem a világon a legtermészetesebb dolog. Nem, azt akartam mondani a sarkokról, hogy miután ez egy barlangszerűen kiképzett tér, nincs sarka, gömbölyűségek vannak, ez jellemző az egész kiállításra.

- A belső udvaron, a galéria előtt volt a megnyitó, szóval nem akarták a kiállítás rendezői elvenni az első megpillantásnak a varázsát, tehát, amikor valaki belép ebbe a terembe.

- És itt a megdöbbenés után azt hiszem elgondolkodásra, eltöprengésre van szükség, tehát nem szabad hagyományos kiállításhoz, ha valaki, bár mostanában elég sok érdekes és szokatlan kiállítást láthatunk, de még mindig el kell mondanunk, ha valaki kiállításra gondolva azt gondolja, hogy az egy szoba, ahol képek lógnak a falon, szobrok állnak állványokon, akkor ezt felejtse el, amikor ide eljön és akkor nagyon nagy élményben lesz része.

- Itt ebben a kiállítási térben arra gondoltam, hogy ezt a kiállítást azoknak lehet a legjobban ajánlani, akik szinte semmiről nem tudnak, kézzel fogható információt itt nem keresnek, de borzasztóan nyitottak és meg szeretnének valamit érezni.

- Pontosan, tehát magyarul a gyerekekre gondoltam, a gyerekek a legfogékonyabbak ilyesmire, egyébként nekem eszembe is jutott egy kicsit, hogyha lenne ujjávarázsolt kastélyunk, mert ugye a régi leégett, akkor én a lányoknak legalább egy szobát adnék, mert az lenne az egyik legszebb és legérdekesebb szoba, mert azon kívül, hogy látványos, még olyan plusz érzelmeket, plusz gondolatokat vált ki, ami feltétlenül épp egy gyereknek, de egy nyitott gyereklelkű felnőttnek is nagy ajándék.

- Remélem érdekes programot ajánlottunk, akár a mostani hét végére is. Tehát még egyszer, Laczó Henriett és Pásztor Bea kiállítása Budapesten a Rákóczi úti Fényes Adolf-teremben látható.

A Műcsarnok meghívja Önt

LACZÓ HENRIETTE,

PÁSZTOR BEATRIX

kiállításának megnyitására

1984. február 28-án, kedden 5 órára

Megnyitja: Szrogh György építész

Fényes Adolf Terem, Budapest, VII., Rákóczi út 30.

A kiállítás megtekinthető 1984. március 18-ig

GENERALART

Laczó MDK

A Magyar Szovjet Társaság városi /Zalaegerszeg/ szervezete által az iskolák, üzemek és festőművészek bevonásával rendezett kiállitáson szerepelt.

"Béke" c. festménye

Rajz és festménykiállitás az MSzT városi szervezete rendezésében.

ZALA, Zalaegerszeg, 1952, IV. 9.

P. Laczkovich Zs

FIATAL LEÁNYOK KÖNYVEI

DÉNES GIZELLA

MARIANNE KISASSZONY

P. Laczkovich Zs. illusztrációival, díszkötésben 3.40 P

Sokat beszélünk manapság arról, hogy a falut és a várost közelebbhozni egymáshoz: a legégetőbb feladatok egyike. A magyar ifjúság és olvasóközönség régóta nagy szeretetnek és megbecsülésnek örvendő írónője, Dénes Gizella, legújabb, leányifjúságunknak szánt regényével megépíti az ideális szív-hidat a falusi és a városi leányvilág harmónikus egymásratalálásának megvalósítására. Könyve csupa derű és mindeneket megváltó jóság.

Szent István Társulat
Karácsonyi Könyv-
tegyére 1937.

P. Laczkovich Zsófi

14. **Orbán Dezső:** *Fiúmei kaland.* Meleghumorú, megkapó diáktörténet, hátterében Nagy-Magyarország egyik legérdekesebb városának, Fiúménak képe. P. Laczkovich Zsófi rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.)
Pontértéke: 6.

Diárium 1939

Lackovich Zsófia

grafikus

1921 – 1927

Címiste 1930. 85. l.

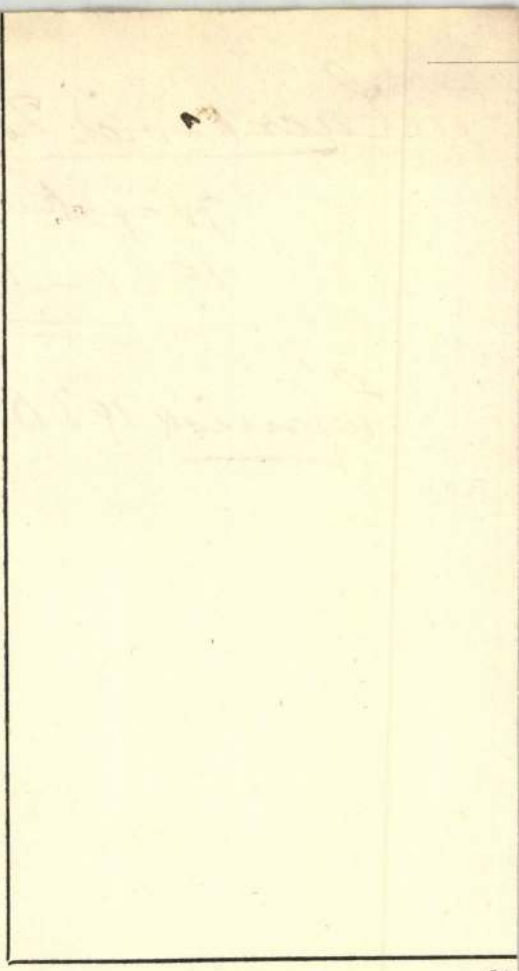

MDK

P. Laczkovich Zsófia, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Hogyan lesz egy építészmérnökből *hőstenor?*

Elmondja Laczó István, az Operaház tagja

Laczó István most nem a *Trubadur*, vagy a *Gioconda* hőse, hanem egyszerű, szürkezakós fiatalember, akitől *„curiculum vitae"*-t kérünk. El is kezdi nagyhirtelen mondani, de később kiderül, hogy nem is olyan egyszerű elmesélni azt az életet, amely a keszthelyi premontrei gimnáziumtól az építészmérnöki diplomán keresztül az Operaház színpadáig vezetett.

— Szombathelyen születtem — mondja —, Keszthelyen érettségiztem. Utána úgy éreztem, hogy festőnek születtem. Feljöttem Budapestre és beiratkoztam a képzőművészeti főiskolára. Kis idő múlva aztán a szüleimnek sikerült *„jobb útra téríteniök"* s beiratkoztam a műegyetemre. Vigan telt az egyetemi polgárok életét s sikeresen el is nyertem az építészmérnöki diplomát. Aztán rájöttem, hogy *érdemes lenne a hangomat kiképeztetni.* Igy kerültem a Zeneakadémiára, ahol *Székelyhidy* Ferencnél tanultam s 1935-ben kitüntetéssel szereztem meg az operaénekesi oklevelet. Jó hangom volt mindig, *heteditikes gimnazista koromban már magas hangom volt*, a műegyetemi énekkarban is szerettek. A diploma után mint állandó vendég kerültem az Operához.

olyan is, ami nem szerepel a pesti Operaház műsorán.

Gigli birtokán...

— Miben lépett fel először?

— A *Tosca* Cavaradossiját énekeltem. Sikerem volt. Ettől kezdve aztán még jobban kezdtem magamban bízni. Az utána következő két év nyarát Olaszországban töltöttem, — *Gigli* birtokán. A világhírű énekes kebelbarátjától, Adolfo *Pesciától* tanultam énekelni. Ő is ott lakott a birtokon.

— Hol van a birtok és mekkora?

— *Porto Recanatiban van és kétezer hold. Ez a csodás gazdaság azonban nem szédítette meg Giglit, az egykori szódavízárus kisfiút, aki ma is szerény, kedves, közvetlen és barátkozó természetű. Valamikor Porto Recanatiban árulta a szódavizet az utcán s most az egész falu az övé. Mondanom sem kell, hogy minden halászlegény tartja vele a rokonságot.*

— *Giglitől* is tanult?

— Rengeteget. Elsősorban magamévé tettem elméletét, amely így szól: *ki a hanggal és teljes szívvel énekelni!*

— Gyermekei vannak *Giglinek?*

— Egy fia és egy lánya van. A leánya éppen akkor ment férjhez, amikor ott voltam, egy olasz grófhoz. A nagy mester, *Gigli* pedig *éppen az örökség szétosztával foglalkozott. Leányának hozományképpen adta ki az örökségét, kétmillió pengő értékű ékszert, a birtok pedig csorbítatlanul került fia kezébe, aki gazdasági iskolát végzett.*

Mennyit keres Gigli?

Bizonyára megtudta azt is, milyen nagy felléptidíjakból gyült össze a birtokravaló?

— *Gigli akkor, mikor nála jártam, tizenötezer lírát kapott egy fellépésért. Azóta bizonyára még többet kap.*

— Sohasem felejtem el ezeket a szép hónapokat, — folytatta *Laczó* István. Igaz, hogy amikor hazajöttem, egymásután kaptam a főszerepeket a *Hunyadi Lászlóban*, a *Bánk Bánban*, a *Toscában*, a *Parasztbecsületben*, a *Bajazzókban*, a *Rigolettóban*, az *Aidában*, a *Trubadurban*, a *Turandotban*, a *Giocondában*, a *Tell Vilmosban* és a többi operában.

— Hány szerepből áll a repertoárja?

— *Vagy harminc operát tudok*, természetesen ezek között van

Külföldi sikerek

— Külföldön merre járt?

— *Hollandiában*, ahol három évvel ezelőtt az amsterdami színházban a *Trubadurban* vendégszerepeltem s a rádióban is hangversenyeztem, utána *Páris* következett, ahol hangverseny- és rádiókoncert keretében mutatkoztam be, ezután pedig *Rio de Janeiro* következett, ahol négy és fél hónapig tartózkodtam. Egy évvel később *a torinói Teatro Regeo* léptetett fel a *Turandotban*. Tullio *Serafin* vezényelt, partnernőm pedig nem kisebb személyiség volt, mint Cina *Cigna*. A *milánói Scalában* a *Pillangókisasszony* előadásán léptem fel és volt még egész sereg külföldi meghivásom, a többit azonban a megváltozott viszonyok, az utazási nehézségek miatt nem teljesíthettem.

— A pesti Operától ilyen hosszú vendégszereplésre is elengedik?

— Természetesen. Nem vagyunk rabok, szabad művészek vagyunk. Az operaházi szerződésemben évenként harminc fellépésre kötelezem magam. Ezenfelül az időmmel szabadon rendelkezem.

Tenor és hőstenor

— Operai számítás szerint ez a harminc fellépés sok, vagy kevés?

— Ez a hőstenor átlagos fellépési száma. Nem szeretem túlénekelni magamat, bár éppen, mert hőstenor vagyok, győzöm fizikummal, irammal és hanggal a felfokozott munkát is.

— Hogy fogalmazza meg a különbséget a tenor és a hőstenor között?

— A két fogalom között az a különbség, mint a virág és a rózsa között. A hőstenornak bírni kell a strapát. A tenorok az aranyművesek kis kalapácsai, mi pedig a gőzhengerek vagyunk.

— Most milyen szerepre készül?

— A Végzet hatalmára és az Othellóra. Ezzel életem két vágyálma teljesül.

— Most valamit a magánéletéről.

— Alig van. Agglegény vagyok és mindig jókedvű. Azelőtt sokat sportoltam, vitorláztam a Balatonon s a Balatoni Yacht Club több versenyét megnyertem. Saját hajóm volt, a „Gyöngyhalász", amely sok tárcát, serleget hozott haza. Ezeket mai napig is nagyon szeretem, de azért valahogy a szalagos babérkoszorúkat, amelyet az éneklésemért kaptam mindenfelé — többre becsülöm.

Ime: egy operaénekes élete, amely azt bizonyítja, hogy aki hőstenornak született, abból hőstenor is lesz, még — műegyetemi diplomával is.

HATTYASY KATALIN

Inter arma...

Fegyvercsörgés között hallgatnak a múzsák. Már tudniillik a gyengébb idegzetű vagy kissé elhizott múzsák. A tünetek legalább is erre vallanak. Földrészek harcza rázza a földet és a próbára tett emberi szellem talán még sohasem tett olyan erőfeszítéseket, mint éppen most, hogy a maga módján megnyilatkozzék és a maga módján közölje gondolatait és érzései az élet nagy kérdéseiről. Elég, ha a magyar karácsonyi könyvpiacon körülnézünk. Új nevek, új arcok, új kiáltások mindenütt, amerre tekintünk. A múzsák, akik hajdanán a nyugalom és jólét teljén ihlettel tarsolyukban leszálltak a végtelen csend boltozata alá, hogy a megszállottság révületében pillanatra fellebbentsék a fátylat az élet örök titkairól és e halkan tengő majdis halhatatlan fényében föléreztessék a haladó emberrel is a teremtés nagy csodáit, mintha új erőt meritettek volna az élet forrásából, a „riadó sok mélység" felett lebegnek, hogy megtermékenyítsék a lelkeket a pillanat nagyszerű sugallatával.

Soha ennyi száj nem nyilt szóra, soha ennyi szív nem dobbant egyszerre, mint most. A teméntelen mennyiségű könyv, amelyben a gyenge és nyomorult ember akarja közölni a világgal a maga külön mondanivalóját, reménységét és félelmét, örömét és búját, hitetlenségét és dühös bizakodását, valamennyi arról beszél, hogy a múzsák jelen vannak és a világ, függetlenül minden látható és láthatatlan emberi eseménytől, a maga rejtelmes nagy törvényein lélegzik, eszmél és él. A millió betűből ez a valóság és igazság sugárzik és az emberi szellem ebbenvaló terjedésében az örökkévalóság kapui előtt áll.

Mennyi könyv és mennyi egyéni szándék, bú és harsogó akarat, hogy hallgassatok ide, én a porszem, ez és ez vagyok és igy látom a dolgokat a mindenség eme baljóslatú szögletében. Igen, a múzsák túl akarják harsogni a harc szavát és talán maguk sem tudják, hogy e szelid történésben maguk is a történelmi pillanat hangerősitőibe sóhajtják bele suttogó vallomásaikat.

Kozmikus zavar, vagy harmónia mindez? Ki tudna erre felelni, amikor a múzsák állitólag valóban hallgatnak. Vagy mégis itt szálldosnak körülöttünk. Lehet. A jelek jelenvalóságuk mellett tanuskodnak. De a világ csupán annyiban valóság, amennyiben káprázat. Élünk, meghalunk és mindez lezajlik egyetlen lépésen és egyetlen pillanaton belül.

Az út végét ember még nem látta.

BIBÓ LAJOS

Az elsülyedt „Sztalin" 4000 tengerésze életét vesztette

Helsinki, december 13.

A *„Sztalin"* nevű gőzös elsülyesztése után a finn öbölben elfogott szovjet tisztek elmondták, hogy hajójuk előbb aknára futott, később pedig tüzérségi tűz érte. A fedélzeten tartózkodó *7000 szovjet katona közül 4000 életét vesztette.* A halottak között volt *Kapanov* tábornok, a hangói helyőrség parancsnoka. A tisztek elmondották még, hogy a *„Sztalin"* ezer tonna élelmiszert is szállított.

— **Előadás Budapest Fürdővárosról.** A Baross Szövetség idegenforgalmi és fürdőügyi főcsoportjának a Szövetség székházában legutóbb tartott ülésén *Polinszky* Gyula dr., a Gyógyhelyi Bizottság ellenőre előadást tartott Budapest-Fürdővárosról. Előadása kapcsán bemutatásra került a Gyógyhelyi Bizottság „Budapest, a varázsos vizek városa" cimü hangosfilmje is.

Országos szakmai kongresszust tartott a hazafias munkásság

A *Nemzeti Munkaközpontban* szombaton háromszáz város és ipartelep szakmai elnökei és titkárai gyültek össze, hogy letárgyalják mindazokat a szociális kérdéseket, amelyek a dolgozók millióit érdekli.

Mocsáry Ödön országgyülési képviselő üdvözölte az országos szakmai kongresszust. Az első előadó a NMK-nak a nemzeti munkaállam megvalósításáért folytatott munkáját ismertette. *Agárdy* Jenő dr., a szakmai ügyosztály vezetője részletes tájékoztatást adott a sokirányú érdekképviseleti munkáról a különböző miniszteriumokhoz eljuttatott javaslatokról és törvénytervezetekről. *Részletesen letárgyalták a fizetéses szabadság, felmondás, végkielégítés, tanonckérdés, drágasági pótlék ügyét.*

Az elnök beszámolt a közellátási minisztériumban tett lépésekről, amelynek eredményeként a nehéz testimunkával foglalkozók fejadagját *a kormány felemelte és intézményesen rendezi az üzemi önellátást.*

— **Főzési gondját megosztjuk,** a gáz takarékos használatának ismertetésén kívül időszerű ételek kiszítését is bemutatjuk a Gázművek V., Vilmos császár-út 3. szám alatti bemutatótermében minden kedden és pénteken délután 3 órakor. Belépődij nincs.

— **Erdélyi nyereménykölcsönt** Török Bankházban, Budapest, IV., Szervita-tér 3, jegyezzen.

Hitler fogadta a hollandi nemzetiszocialista mozgalom vezetőjét

MUSSERT
a holland nemzeti szocialista mozgalom vezére

Berlin, december 13.

Ma, december 14-én van a tizedik évfordulója annak, hogy Hollandiában a nemzetiszocialista mozgalom megindult. Ebből az alkalomból *Hitler* vezér és kancellár fogadta *Mussert* mérnököt, a hollandi mozgalom vezetőjét. A kihallgatáson jelen volt *Seyss-Inquart*, a megszállott németalföldi területek birodalmi biztosa és *Schmidt* főbiztos. *Mussert* jelen volt a birodalmi gyülés csütörtöki ülésén is.

Tömegbalesetet okozott a 43-as villamos és a kispesti autóbusz karambolja

Szombaton reggel 7 óra tájban súlyos közlekedési szerencsétlenség történt Kispesten a Szent Imre herceg-úton. A sürü ködben *összeütközött egy 43-as jelzésü villamos a kispesti BART autobusszal.* Az autobusz pótkocsijával együtt felborult. A kispesti és a fővárosi mentők négy kocsival vonultak ki a szerencsétlenség színhelyére, s hat utast részesitettek első segélyben. Közülük *László* István 16 éves kereskedőtanoncot, *Berzai* Istvánné 35 éves szövönöt, *Papp* Jánosné 41 éves háztartásbelit és *Pénzes* József 35 éves autobuszkalauzt súlyos sérülésekkel a Szent István-kórházba vitték. Három utast első segély után a lakásukra vittek a mentők. *Borsos* Józsefet, az autobusz vezetőjét a baleset miatt előállították

A FRANKLIN-TÁRSULAT ÚJ KIADVÁNYAI

PETŐFI SANDOR ÖSSZES MÜVEI
Az egyetlen teljes Petőfi. Bibliapapíron, 1632 oldal. A legszebb könyv, a legértékesebb ajándék.
Művészi kötésben P 19.60.

-o-

ORTUTAY GYULA
A MAGYAR NÉPMÜVÉSZET
1500 fénykép, 64 színes tábla, művészi háziszöttes kötésben. A magyar népi művészet kincsesháza.
Két hatalmas kötet P 65.—

-o-

NAGYPAL ISTVÁN
BUDAPEST NEM FELEL
Egy különös hét izgalmas története: mérges gáz az alvó Pest felett.
Kötve P 5.40, fűzve P 4.40.

-o-

NÉMETH LÁSZLÓ
A MASIK MESTER
A mai fiatalság, egy mai „első szerelem" megrázó regénye.
Kötve P 10.20, fűzve P 9.20.

-o-

ALDOUS HUXLEY
ES MULNAK AZ ÉVEK
A legszellemesebb európai iró Amerikáról, a tengerentúli kapitalizmusról, a hollywoodi szerelemről
Kötve P 7.80, fűzve P 6.80.

-o-

ZELMA LAGERLÖF
GOSTA BERLING
A XX. század legnagyobb nőirójának csodálatos szépségü regénye.
480 oldal, kötve P 9.60.

MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN KAPHATÓK

Kedvezményes Bérleti Előadásaink

Uj Magyar Szinház: Tarka-Barka Matiné
December 14-én d. e. 11 órakor.

Uj Magyar Szinház: MEDEA
December 14-én d. u. ½5 órakor.

Jegyek válthatók kizárólag
Stádium Jegyiroda, VIII., József-körút 5., T.: 140-000, Stádium-Corvin, Corvin Áruházban és Kultúr-jegyirodákban: Főiroda: Petőfi Sándor-utca 16. T.: 12-99-99 és Fiókiroda: Teréz-körút 2. T.: 22-01-02

A bányászok védszentjének ünnepe a pécsi bányatelepeken

Pécs, december 13.

A pécsi bányavidék az idén is hagyományos fénnyel ünnepelte meg a bányászok védőszentjének, Szent Borbálának névünnepét. Előestéjén a bányászzenekar és a bányászdíszszakasz zeneszóval járta be a bányatelepeket és a pécsi utcákat. Borbála napján a bányák népe ünneplőbe öltözötten, szentmisére vonult, majd mindegyik telep megtartotta a maga háziünnepélyét.

A bányaművek hivatalos ünnepsége a mecsekszabolcsi Szent István-akna feldíszített csarnokában folyt le. A bányászhimnusz hangjai után *Szabolcs* Rezső bányaigazgató tartott beszédet, amelynek végén kegyelettel emlékezett meg a bánya hősi halottairól és azokról, akiket negyven, illetve huszonötéves buzgó és kitartó munkájukért a vállalat díszoklevéllel és jutalommal tüntetett ki. Ezután kiosztotta a kitüntetéseket és jutalmakat.

Negyven évi szolgálatukért a következők kaptak kitüntetést és ajándékot:

Bodonyi János aknász, Csicskó Antal aknász, Szabó Antal I. aknász, Havelka György aknász, Cserny Adolf művezető, segédtisztviselő, Strohmayer Ödön műhelyfelvigyázó, Beck Sándor vájár, Hán István I. vájár, Molnár Lajos I. vájár, Balázs István I. vájár, Keresztes Márton vájár, Nagy István II. vájár, Mühl Keresztély vájár, Sasi János I. szállítógépész.

Huszonötévi szolgálatukért kitüntetést kaptak:

Fényes Pál bányafőfelügyelő, üzemvezető, Wondra Richárd segédtisztviselő, Mezővári Antal segédtisztviselő, Reiter Ferenc állomás felvigyázó.

Ezüst plakettel kitüntetett mentölegénység:

Friedenliebi Fritz András főaknász, Erdősi Rezső aknász, Herr Mihály aknász, Lukács Mihály III. bányafelvigyázó, Bátai Sándor I. vájár, Milovetz György vájár, Milovetz Antal I. vájár, Jazbinsek Alajos vájár, Antal István I. vájár, Bányavári József vájár, Heller József vájár, Labudek Rezső vájár, Michelutti Emil II. vájár, Toka János III. vájár.

Bronzplakettel kitüntetett mentölegénység:

Gungl János főaknász, Frank Pál főaknász, Richter József I. aknász, Benács Márton II. vájár, Dandos József vájár, Gál József II. vájár, Hrubi József I. vájár, Kengyel János I. lövőmester, Keszler Péter vájár, Lipták Lajos vájár, Szabó János XII. vájár, Takács János II. vájár, Vörös Márton vájár, Kacsa József vájár, Rába Rezső.

ELŐADÁSOK

15-én este 7 órakor a Katolikus Népszövetségben (Veres Pálné-utca 9.) Lotz Antal tart előadást „Szociális katolicizmus" címmel. — **15-én** este 7 órakor a budai Szt. Imre kollégiumban Kőszeghy László tart előadást „A katolikus, mint a legmagasabb esztétikai mérték" címmel. — **15-én** délután 6 órakor a Kegyesrendi gimnáziumban Csóka Lajos tart előadást „Gazdasági ismeretek és szellemnevelés" címmel. **16-án** este fél 8 órakor a Ferenciektere 7. szám alatt Simon Lambert tart előadást „Az adventi ember" címmel. — **16-án** este fél 7 órakor a Mérnök-egyletben Felkay Ferenc tart előadást „A szociális nevelés hatása a társadalomra" címmel. — **19-én** délután 6 órakor a Természettudományi Társulat csillagászati szakosztálya felolvasó ülést rendez.

— **Karácsonyi pásztorjáték Ifjúsági Vöröskereszt javára.** A Hermesz József dr. igazgató vezetése alatt álló Lehel-utcai községi népiskola tegnap délután karácsonyi pásztorjátékot adott elő Perge Gyula tanító kitűnő rendezésében, Czember Imre által tervezett díszletekben, az Ifjúsági Vöröskereszt javára. A mintaszerűen szép ifjúsági előadás díszleteit és korhű jelmezeit az iskola tanítótestülete Müller Anna tanítónő vezetése mellett fáradságos munkával és minden költség nélkül állította elő. A kezdeményezés számbamenő szép előadást vasárnap délután 4 órakor megismétlik.

Alkonyodik már...

Szól a kakas már... — Mikor virrad már?... — Rombach-utca rejtekében búsul egy madár... — Micsoda madár, az a jómadár?... — Csüng az ajka, lóg az orra... élte be sivár!... — Vajjon, mire vár?... — Nagy csodára vár: — Arra, hogy a dafkevilág majd csak virrad már...

Növekszik az ár... — Dai-Nippon is már!... — Pechvogelre kemény hírek hosszú sora vár... — Szörnyű nagy a kár, — Pesti vicc se jár... — Móricka sem adomázik, — Bölcs Rabbi se mar... — Alig egykét pár... — Nem hangos a bár... — Most az Élő Torpedón Kohnok esze jár...

Alkonyodik már... — Igen nagy a kár!... Pech-madárba a lélek is már csak hálni jár... — Nem nyílik a zár... — Minden csapodár... — A sóhajtó rokonsajtó hallgat, ugyebár? — Öreg jómadár — Semmire se vár... — Sem a London, sem a Nyujork nem fogható már!...

LISZTIUS

KERESZTREJTVÉNY

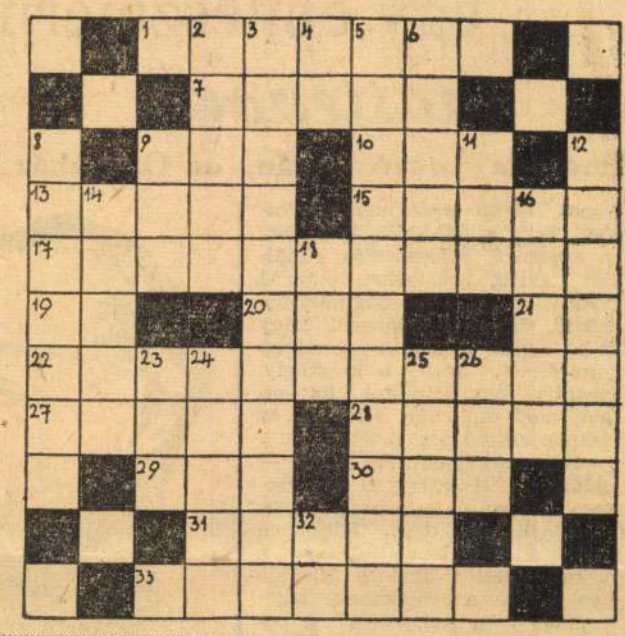

Vízszintesen:
1. Ilyen tag minden ujságíró. 7. Ülnökök. 9. Függ. 10. Kötőznivaló! 13. Japán diplomata. 15. Hintő. 17. Falusi jármű. 19. Száj — latinul. 20. Zsazsatanti. 21. Angol képző. 22. Elment hazulról. 27. Ég. 28. Hegység. 29. Bácsika. 30. Félig elront. 31. Olasz Erzsébet. 33. Hideg vidék.

Függőlegesen:
2. Zamat, illat. 3. Egyetem. 4. Keresk. kifejezés. 5. Tisztességet cselekszik. 6. A praclija. 8. Gyarmat. 9. Rómában: 54-et jelentett. 11. Szép szavak. 12. Szivarféle. 14. A tengervíz tulajdonsága. 16. Szónok. 18. Pipázik. 23. Menza vége. 24. Visz. 25. Edények. 26. Határmássalhangzói. 32. Kötőszó.

A törökök nem engednek át szovjet hajókat a Dardanellákon

ISZTANBUL, december 13.

Még ezen a héten újabb szovjet kereskedelmi hajók érkezését várják Isztanbulba. Egyes híresztelésekkel szemben ezek a hajók nem maradnak Törökországban és nem is adják őket a törököknek. Úgy tudják, hogy a török kormány a jövőben nem enged át szovjethajót a Dardanellákon.

A török nemzetgyűlés elfogadta a Dardanellákon érvényben levő hadiállapot időtartamának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot. A meghosszabbítás újabb 6 hónapra szól. Ezzel már másodízben hosszabbították meg az ostromállapotot.

ISMERETLEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ELSÜLYEDT EGY TÖRÖK HAJÓ

A feketetengeri Zoenguldak török kikötőben eddig ki nem derített körülmények között elsüllyedt egy kétezer tonnás török kereskedelmi hajó.

KARÁCSONY

/még régi árúk is/ és minden más textilárú
TISZTVISELŐK RÉGI SZÁLLITÓJA
Tilbon RUHÁZATI RT. ÚLLŐI-ÚT 14.
KERESZTÉNY CÉG

PONGYOLÁK
PIZSAMÁK
NYAKKENDŐK
dús választékban
Székely Jenő
IV., Petőfi Sándor-u. 9

Uraknak, hölgyeknek, gyermekeknek
HEILIG
harisnyaház, a jó minőségek szaküzlete, VII., Rákóczi-út 26
Legcélszerűbb ajándék
harisnya, keztyű, finom kötöttáru, fehérnemű

Osztálysorsjegyet
TÖRÖKNÉL
vásároljunk
IV. osztályú nyereményhúzás január 8 és 9-én
Elérhető legnagyobb nyeremény
P 700.000
Török A. és Társa
Bankház Rt
Budapest, IV., Szervita-tér 3

Töltőtollak
Levélpapírok
Cilcer
Dorottya-utca 9.

Szép asszony!
Szebb lesz
a lakása ha függönyét nálam vásárolja
Löwy Arthur
csak
Király-utca 15. sz.

Evőeszközök
alpaccából, rozsdamentes acélból ezüstözve is.
Tálcák, tálak
ajándéktárgyak
SZÉKEK, ASZTALOK
kölcsönképpen is
Hexner Király-utca 25
Telefonszám 227-073

SZÉP ÉS JÓ AZ A Bunda, AMIT
Deák és Horváth
KIR. UDVARI SZŰCSÖKNÉL
BUDAPEST, IV., VÁCI UTCA 13.
VÁSÁROLUNK.

Magyar otthonba magyar kép
a legszebb karácsonyi ajándék
Legnagyobb választékban, legolcsóbb áron a
Solymosi képszalonban
(IV., Károly király-út 26)
vásárolható
Tulajdonos:
Mészáros Ferenc
Szentképek, bronzszobrok, grafikai művek, képkeretezés. — Előnyös fizetési feltételek.

KÖZTISZTVISELŐK!
BUTORT
hírneves CARDÓ gyártmányt nálunk megbízhatóan, olcsón vehet
Köztisztviselők Szövetkezete
Budapest, VIII., József-körút 70. T.: 146-008

Laczó József

„Pincesor a Hegyoldalban" c.

feloétele az 5. oldalon

Érzelmapparovszág 1971 április 30

Lacró Kálmán, grafikus.

L.:Diskay Lenke

-:A hétvégi kult. programból 9.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 13.

Laczkó Kálmán, grafikus

L.:Bor Pál

-:A hétvégi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 6.

Lacró Tamás

Résztvesz a Budapesti Tanítóképző tárlatán

Szántó Gábor: Testő pedagógusok Körnevelés, Bp. 1964, ~~Ar~~ 23.

mdk.

Laczy Sándor asztalos mester

Kecskemét

Jó és tiszta munkájáért kiállítási éremmel lett kitüntetve az ezredéves kiállítás alkalmából.

A korúyok kitüntetése

Pestmegyei Hírlap 1896. 48. sz nov 21. 4. l

Laczy Zoltán

... kiemelnénk ... az utolsó szám invódijas sorozatait (Korniss Péter: Széki emlék – Kovács Sándor: Szénégetők a Bakonyban – Laczy Zoltán: Dávid Kata elemez – Schwanner Endre: Mensáros).

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című fotóiratról.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr. 370. l.

Lavry Zoltán

az 1968. évi építészeti fényképpályázaton 500. forintos megvételben részesült.

Tillai Ernő: Épületek, fényképek. - Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 55-59. l.

Lacky Zoltán
fotós

MDK

Invenciózus fotóit mutatha be
a tárlaton.

Losonci Miklós: Bécs-Budapest művészeti hiálletás
Művészet, 1969. junius - 31 lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

LACSÓ Henriette

Kozák Csaba

A játék nehezete

[Lacsó Henriette, Pántor Beatrix]

Bp. Fejes Adolf tér, 1984

ÚJ Tükör 1984. ápr. 8. XXI. évf. 15. n. 22.

Pásztor Beatrix →

3. Az Ut. 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § A szolgálati célú kiutazásokhoz szükséges vízumokat a kiutazást elrendelő munkáltató szerzi be."

4. Az Ut. 6. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép.

„(3) Az intézmények látják el a második magánútlevél őrzését, nyilvántartását és biztosítják rendeltetésszerű felhasználását."

5. Ezt az utasítást 1990. . . . . .-jétől kell alkalmazni, egyidejűleg az Ut. bevezetése és 8. §-a nem alkalmazható.

Láng István s. k.

ifj. LÁD Károly építész (1882–1963)

Jancsó Árpád: A temesvári Püspök-laid.
= Parkum, 3, 1997, 2. 12. p. : ill.

1913-ban építette a tervek

Adatok a máriapócsikegykép
ikonográfiájához. In: Mária
Történelmi konferencia a má
könnyezésének 300. évfordul
Nyíregyháza, Görög Katoliku
155-173. ill.

Dorffmeister István "Sponsa
fürdőkápolnában. In: Tanulm
Szerk. Környei Attila, G. S
Múzeum, 1996 207-218. ill.

A királyhelmeci Szentlélek-
ikonográfiája. = Művészettö
4. 277-282. ill.

Pfeffel, Johann Andreas - E
Franz Anton: Jubileumi emlé
700. évfordulójára. [VIII.
Bernhard: A mi Urunk Jézus
óraműve. [A.27.] In: Mons S
éve. Szerk. Takács Imre. Pa
1996 2. köt. 104-106. és il

Munkatárs: A keresztény műv
Seibert. A magyar változat
Marosi Ernő, Szilárdfy Zolt
1986 329 p. ill.

A KULTÚRKAPCSOLATOK INTÉZETE, A MŰCSARNOK
ÉS A CSEHSZLOVÁK KULTÚRA

tisztelettel meghívja

JOSEF LADA

csehszlovák festőművész kiállításának megnyitására

Megnyitó beszédet mond:

SÁNDOR KÁROLY rajzolóművész

1958. március 14-én 12 órakor

Kultúrkapcsolatok Intézete, Budapest, V., Dorottya u. 8.

Fk: Hajós Magda 2178 Minőségi ny. Szl Fv: Draschitz R.

Ladamér Sz. J.

Árverési Csarnok aukciós kat.

37. sz. 1927 márc.
39 sz. 1927. okt.

907

A K monogrammista (német?) a XIX. századból.

Pihenő kecske. Rk.

K. 1.

59 m, 84 k.

VIGADÓ GALÉRIA

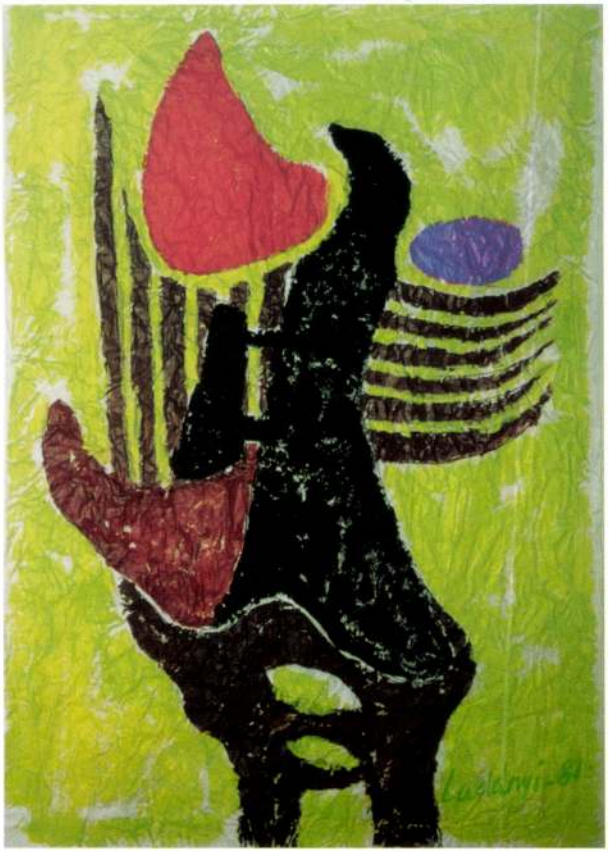

Megnyitás k.p. 555x395 1981.

ladányi

A Ladányi Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt

Ladányi Imre

festőművész

(1902 Kecskemét - 1986 New York)

emlékkiállításának megnyitójára
1993. szeptember 24-én 17 órára
a Vigadó Galériába.

A kiállítást megnyitja:
Beney Zsuzsa

Rendezte:
S.Nagy Katalin

Megtekinthető: szeptember 24-től, október 10-ig,
hétfő kivételével, naponta 10-től 18 óráig.

The Ladányi Foundation
cordially invites you to
the opening of the exhibition
held in commemoration of

artist

Imre Ladányi

(1902 Kecskemét - 1986 New York)

on September 24, 1993 at 5 pm
in Vigadó Galéria

The exhibition will be opened by
Zsuzsa Beney

The exhibition was organised by
Katalin S.Nagy

Open: 24.9-10.10. from 10 till 18
every day except Monday

Ladányi Eulália

1916/17 – 1918/19, 1920/21.

Ferképzomfoiskèvk

106. 1.

MDK

Ladányi Gabriella (divattervező)

Az általa tervezett ruhákról fényképek repr.

Milyen lesz az őszi-téli divat?
42. sz.
Ország-Világ, Bp. 1960. [redacted] (18.l.)

Ladányi Imre

Nemzet 1986 VIII. 16 Magyar Nemzet 9

KÉT KIÁLLÍTÁSRÓL

Ladányi Imre és Stein Anna tárlata a Nemzeti Galériában

A legtöbb képzőművész már „gőgből" is internacionalista. Bármennyire tisztában van vele, hogy egy reális összevetés nem hozna reá nézve kedvező eredményt, csak a legnagyobbakkal, Rembrandttal és Picassóval tudja „vérrokonnak" magát. Miért van tehát, hogy az a néhány magyar művész, aki a világhírért szerencsét próbálók közül végül is eljut az elérhető legnagyobb győzelemig: valamelyik kulturális nagyhatalom központjában művészetéből egzisztenciát, művészetének elismertséget képes teremteni — mégis hazavágyik, hogy itthon mutassa meg, mit tud, mit ért el? Mi az az érzelmes kötődés, láthatatlan arany kantár, ami a szülőföldhöz köt?

Szerencsére ma Magyarországon nemcsak a nosztalgia iránti igényét elégítheti ki a külföldről hazalátogató művész, hanem pezsgő kiállítási élet fogadja és egy az elmúlt években európai ízlésűvé nevelkedett közönségréteget is talál, amely a legújabb hangvételű alkotásokra is rezonál, és bizonyos összevetésekre is képes a világban zajló képzőművészeti eseményekről való jobb tájékozottsága alapján, habár ebben a tekintetben még korántsem vagyunk naprakészek). Ezért jó hazajönni. S ezért izgalmas, hogy a *Magyar Nemzeti Galéria*, amely időről időre programszerűen állítja közönség elé külföldön tevékenykedő, nagy jelentőségű hazánkfiai életművét (1975-ben Moholy-Nagy László, 1977-ben Szenes Árpád, 1980-ban *Szalay* Lajos, majd azóta folyamatosan *Trauner* Sándor, *Nemes* Endre, *Jakovits* József, Orbán Dezső, Huszár Vilmos kiállítását láthattuk), — most két újabb kortárs, a New Yorkban élő *Ladányi* Imre és a Párizsban működő *Stein* Anna munkáival ismertet meg. Mivel mindkét anyag a legutolsó alkotói periódusra helyezi a fő hangsúlyt, a tárlat hasonló keresztmetszetet ad, mint a hazai mesterek friss műtermi terméséből válogató bemutatók.

Ladányi Imre

Ladányi Imre — ahogy életútját a Magyar Nemzetben megjelent, *Hajdú* Évával folytatott beszélgetés is megrajzolta — 1927-ben került Berlinbe, ahol orvosnak, bőrgyógyásznak tanult. (Később megélhetését evvel biztosította.) Itt ismerkedett meg a Herwart Walden író körül kialakult csoporttal, a *Der Strum*mal, a folyóirat a nemzetközi avantgarde publikációs fóruma volt): német expresszionisták tartottak itt kapcsolatot orosz szuprematistákkal, olasz futuristákkal, francia impresszionistákkal és kelet-európai emigránsokkal.

Ezek a hatások szolgálnak a mai napig aranytartalékul Ladányi Imre számára. A húszas évek vége a század egyik legtermékenyebb időszaka volt a vizuális nyelv megújításában — még minden ma érvényes kifejezési lehetőség kísérleti stádiumban volt, nyitott alkotói problémaként szerepelt a terítéken. A művészi szellem a kifejezés mélyére hatolt.

Aztán a művészettörténeti fejlődés útja továbbkanyarodott. Ladányi Imre 1929-ben költözött New Yorkba. Marcel Duchamp 1915 óta élt ott, Breton, Max Ernst 1941-ben menekültek New Yorkba és a háború után teljesen a Keleti-Partra tevődött át a világ művészeti életének a központja. Ladányi Imrének tehát elképesztő mennyiségű művészeti tapasztalat állt rendelkezésére. Nyilván ennek köszönhető, hogy oly könnyedén bánik a tárgy- és képalkotás legkülönfélébb formáival és eszközeivel. Szobrai, festményei, kollázsai, (mindegyikből külön kiadvány jelent meg) ezért olyan artisztikusak. Különleges érzéke van ahhoz, hogy a primitív ànyagot egyszerű, spontán kifejezési módot képileg kulturált, esztétikus rendbe illessze. A véletlen — amit szinte minden művén hatásosan szólni enged (főleg a papírtépésekből komponált színes kollázsokon mutatkozik ez meg) — fölényesen, kiszámítottan uralja.

Ahogy az interjú szövegén is átsugárzik, a művekből egyaránt sejthető, a nyolcvan fölött járó mester rendkívül közvetlen és jó humorú. Anyagelvű — ez egy bizonyos szinten túl már alkimia. Egyszerre ok és okozat: nagyon közel áll hozzá az anyag, amelyyel dolgozik, nagyon mélyen ismeri azok művészi kifejezésben betöltött szerepét. Ő maga von egyhelyütt párhuzamot a művészet és a bőrgyógyászat között. Képein gyakran használ homokot, téglát, talált tárgyat, hogy ezzel a „plasztikai sebészeti beavatkozással" egy kicsit átalakítsa, „megbolondítsa" a festészet matériáját, a jelek köznapi asszociációs rendszerét.

Legremekebb képei mind valami vidám, irónikus játékossággal fogalmazódtak. Például a *Piruett* (1964) című triptichonja jellegzetes, amely — csak sejthetően, hiszen a valóságra utaló mozzanat nagyon sok áttétellel jelentkezik képein, teljesen költőivé, festőivé gyúrtan —, egy hím ivarsejt vándorlásáról szól az érett petesejt felé, amelynek élettől duzzadó arany magva egy konzervdoboz tetejéből van, s a jobboldali ikontáblára applikált lyukacsos telefonmembrán „szent termékenységkapuja" felé tart. Poétikus elbeszélése a profán történetnek.

Mindig nagyon egyszerűek az ábrázolt helyzetek. A *Falusi kép* vagy a *Városi utak* lényegében látképek, élményteli és szuverén absztrakt kompozíciók. A *Városi utak* nagyon tetszik: rendkívül hatásos a kompozíció reliefszerűsége, a vászon áttört a mélység felé, a madártávlatból láttatott nonfiguratív városkép fölött kifeszített dróthálózat: a sokszoros vonalháló térbeliségével plasztikusságát és sokszoros képi finomságot ad. Művei gyakran a tárgy és a kép határesetei. Már 1959-ben a *Vegyes kollázson* összefoglalta tudását: kövek, szögek, fa, drót, gomb, apró zár, ajtóvasalás és festék felhasználásával készült ez a munka alapozatlan farostlemezlapra, s egy madárkalitkába illő pici hinta is szerepel benne. Valószínűleg ez indítja el a gondolattársítás menetét. Mintha valóban egy kalitkát látnánk felülnézetből, kiterítve a síkra. Az alap egy kalitka alját képező tepsire emlékeztet. Az utalás nem konkrét, nem látunk itt semmi effektívet, elhullajtott madártollat, vagy mást, potyadékot, ahogy azóta a művészetben már minden féle formában tálalták számunkra az emléknyomokat. Semmi naturális jelzés, minden költőien áthangszerelt, az elemek mégis azt az illúziót ébresztik, hogy ez egy szeretett madár élettere lehetett.

A 80-as évek festményei mind nagy rutinnal egyensúlyoznak a neoprimitív jelrendszer és a vizuálisan rafináltan célratörő kompozíció között. Talán az sem véletlen, hogy a kompozíciók oly közel állnak Vajda Lajos, Bálint Endre, Korniss Dezső montázsokkal is kísérletező, folklorisztikus, konstruktív, szürrealista szemléletéhez. Ez az etnografikus szemlélet, amely az amerikai festészetben ma oly nagy divat, Ladányi Imrében felébresztette, tudatosította a magyarországi rokonságot.

Stein Anna

Stein Anna 30 éve él Párizsban. Gyermekkorát Pécsett töltötte, Budapesten kezdte főiskolai tanulmányait, majd Párizsban folytatta. Itt ismerkedett meg a francia festők lírai absztrakciójával és az amerikai kortársak látásmódjával. De remek bátorsággal úgy vélte, hogy mind a geometrikus absztrakció, mind az expresszív út kimerült. Valami újat kell keresnie. És sikerült.

Engem művei azokra a Maulbertsch-színvázlatokra emlékeztetnek, amelyeket Bécsben, az öreg Burgban láttam. (Miért ne lehetne, hogy egy művész tudatalattijában a gyermekkori emlékképek között épp a magyarországi barokk emlékei maradjanak elevenek? Oskar Kokoschka írja, hogy gyermekkorában rá is nagyon nagy hatással voltak Maulbertsch freskói, azoknak tér- és tömegelrendezéséből áradó varázsa. S hogy a heves hanglejtésű, látomásos kompozíciók vezették rá a festészet problémáinak tudatos megértésére. Felszabadító erejűnek érezte, hogy azok függetlenek voltak az itáliai klaszszicista harmónia hagyományaitól.)

Stein Anna Louvre-beli és velencei Tintoretto-élményeire elsősorban a *Mennybemenetel*re hivatkozik, mint inspirációs hatásra. Ez azonban szinte egyremegy. Stílusa a barokk oltárképek stílusára emlékeztet, bár festményei nonfiguratív kompozíciók. Képzeljünk el egy barokk freskót, mennyezetképet, mondjuk mennybemenetelt az angyalok ujjongó kórusa közepette. Ám a képen nincsenek se imádó angyalok, se felhők, se architekturális környezet, se főfigurák, se mellékalakok. Csak fények és színek, amelyből a művész tér- és tömeghatásokat épít fel. A tárgy mégis jelenés, elragadtatott állapot, ezen a meghatározatlan módon, a végső kimondás nélkül. A művész ugyanis pszichikai hatásra törekszik és képivizuális kifejezésre koncentrál. Valami ilyesmi érdekelheti: mi lehet egy mennybemenetel képi-érzelmi-esztétikai eszenciája, sűrítménye?

Megszoktuk Cezanne-t követően, hogy a teret síkokra bontva, a színes síkokat egymás mellé kiterítve látjuk. Stein Anna 1977-től kezdődően (*Különböző terek, Barokk* 1980) egymásbaáradó áttetsző festői színárnyalatokba rendezi a teret. A színfoltokat, az örvénylő mozgások, festői fényáramlások tartják puhán egységben. A levegőperspektíva barokk eszközeivel a nyitott és belső mozgásokkal telített tér illúzióját kelti. Gomolygó felhők, vizek, szakadékos partok, sziklák, drapériafoszlányok helyett heves színfolyamatok, átvilágított színtömegek, foszlékony színátmenetek itt a főszereplők: e tiszta festői történetekből állnak az „égi-földi drámai események". „A síkba kiterített foltok, mint könnyed drapériák lebegnek a térben, néha azt az illúziót keltik, mintha görbült felületen, fülkében, mélyedésben vagy akár félkupolában helyezkednének el, szorosan az épülethez, templomhoz nőve, holott könnyen hordozható táblaképek" — írja Passuth Krisztina a katalógus bevezetőjében.

A legszebb táblák ebben az intim méretben is monumentalitást érzékeltetnek. A *Szabadság*, a *Jákob létrája*, a *Mennybemenetel* és a többi mű megállna a helyét egy valóságos templombelsőben — teljes élményt keltenek.

Hogy Stein Anna ezzel a lágy, fénnyel és mozgással teli festői stílussal még nem mondott el mindent képességeiről, az abból is kitűnik, hogy a kiállításon pici aranyozott bronzszobraiból is láthatunk egy komoly sorozatot, amely hasonlóképpen boszorkányos ügyességgel egyensúlyoz a mozgalmas barokk szobrászat, illetve iparművészet és a konstruktív magvú, emberábrázoló expresszionista szobrászi stílusok között.

Gyetvai Ágnes

A

Az
korsze
meg.
munká
1980 t
kor ér
a felté
tovább
tok megkezdődtek és tartanak még. Erről érdeklődtünk *Csoma* Gyulától, az Országos Pedagógiai Intézet általános tananyag és tantervfejlesztési igazgatóságának vezetőjétől.

A köznapi szóhasználat alig tesz különbséget az oktatási, tantervi reform és a korrekció között. Jó volna beszélgetésünk elején tisztázni a két fogalmat, és eltérésüket egymástól.

— Eddig minden reform maga után vonta saját korrekcióját. Ez az egyik oka annak, amiért a *köztudatban a reform és a korrekció fogalma nem válik szét.* Pedig a magyar közoktatás történetében tulajdonképpen az 1777-es Ratio Educationis óta központilag bevezetett tantervi reformok léteznek. Ezeknek még megvan az a sajátosságuk is, hogy néhány év alatt egyszerre kerültek az iskolákba. Amikor ezek a frontálisan és központilag bevezetett reformok ütköztek a közoktatás valóságával, mindig föllépett a korrekció igénye. Ez meg is történt, legföljebb nem látványosan, és nem mozgatta meg az egész társadalmat. Az 1978-as reform a korábbiaknál sokkal nagyobb volumenű és részletekbe bocsátkozó korrekciót kíván meg, ezért is el kell választani a reformot a korrekciótól, hogy világosan lássuk: mi az, ami javításra szorul, és milyen irányban kell továbbhaladni.

Úgy vélem, a reform és a korrekció fogalmát is dialektikusan kell értelmezni, hiszen a nagyobb mértékű változtatás átnőhet reformba, a kisebb jellegű reformálás pedig inkább a meglevő alapok változatlanul hagyását jelenti. A most készülő tantervi változtatás milyen mértékű lesz?

— Egyetértek a megállapítással: meg is különböztetjük egymástól a sürgős és az alapvető javításokat. Ez utóbbiakat *fejlesztés*-kifejezéssel helyettesítjük. Elgondolásunk szerint a korrekció *nem érinti a 78-as reform koncepcionális részét*, a tananyag fölépítését, belső arányait. Érinti viszont a tananyag mennyiségét, tantervi, tankönyvi kifejtését akkor, ha a jelenlegi kifejtés megnehezíti a tanulást. Ezt részletesen elemezni kell, mert *tantárgyanként és iskolatipusonként nagyon nagyok a különbségek.* Az 1978-ban bevezetett reformban vannak viszonylag jól sikerült tárgyak, például az általános iskolai biológia, testnevelés, a felső tagozaton a magyar nyelv. Ezért is külön-külön kell megállapítani a korrekció mértékét.

Gondolom, ez vonatkozik a tankönyvekre is...

— Vannak speciális tankönyvi hibák, például a nehézkes stílus, a túlmagyarázás, vagy a kevésbé megmagyarázott tankönyvi fejezetek, ezeket is érinti a korrekció. A sürgős és az alapvető változtatásokat azonban nem lehet teljesen különválasztani, mert óhatatlanul lesznek olyan lépések a korrekcióban, amelyek már a fejlesztés felé mutatnak. Ilyen például a környezetismeret, a technika, valamint bizonyos általános iskolai könyveket adunk ki, és mindkettő tanítását lehetővé tesszük. A másik példa a sokat vitatott gimnáziumi negyedikes irodalomtankönyv, amely végül is a tudományos viták miatt került korrekcióra. Ugyanígy, közvetlenül a tudomány segítségével fogjuk javítani és fejleszteni a gimnáziumi filozófia tantárgyát. Tanárok észrevételei alapján dolgozunk ki hosszabb távú fejlesztési programot az ének tanítására, valamint megvizsgáljuk, hogy szükséges-e a technika és a környezetismeret nagyobb mértékű átalakítása. Tanári javaslatra változtatunk az általános iskolai matematikában a követelményrendszeren. Egyet azonban hozzá kell tennem: *mindezek ellenére sem hiszem, hogy olyan korrekciót tudunk készíteni, amivel mindenki egyetért.* Ez ugyanis maga volna a csoda.

Hol tartanak jelenleg a tantervi korrekció munkálatai? Mikor kerülnek nyilvánosságra az első változtatások, és mikor érnek véget?

— Az általános menet a következő. Az OPI-ban elkészülnek a tantervi korrekciók, az említett testületekben megvitatják, majd a Művelődési Minisztériumnak jóvá kell hagynia. Ezt követően az Országos Pedagógiai Intézet kiadja a korrigált tanterveket, és útmutatókban közli, mit lehet tenni e tárgyakban korrekció címén. Elkészültek már, és a minisztérium által jóvá vannak hagyva az alsótagozatos tantervek matematikából és rajzból. Folyamatban van az alsó tagozatos magyar nyelvi tanterv átdolgozása, megkezdődött a környezetismeret, ének, technika korszerűbb koncepciójának kidolgozása. Ez utóbbi tárgyakban több változat készült, de éppen az említett viták kapcsán tovább kell dolgozni rajtuk. Kész van már az OPI-ben a felsőtagozatos tantervek teljes korrekciójának anyaga is, ezt azonban még nem vitatták meg minden fórumon.

Úgy gondolom, mindezt az eddig használt tankönyvek hibáinak kijavítása követi...

— Ez már hosszabb folyamat, hiszen az átfutási idő legalább három év. A tankönyvek korrekciója a tantervek jóváhagyása után következhet, de az iskolai útmutatók

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Lacko József
Napjaink
1976 AUG

1021

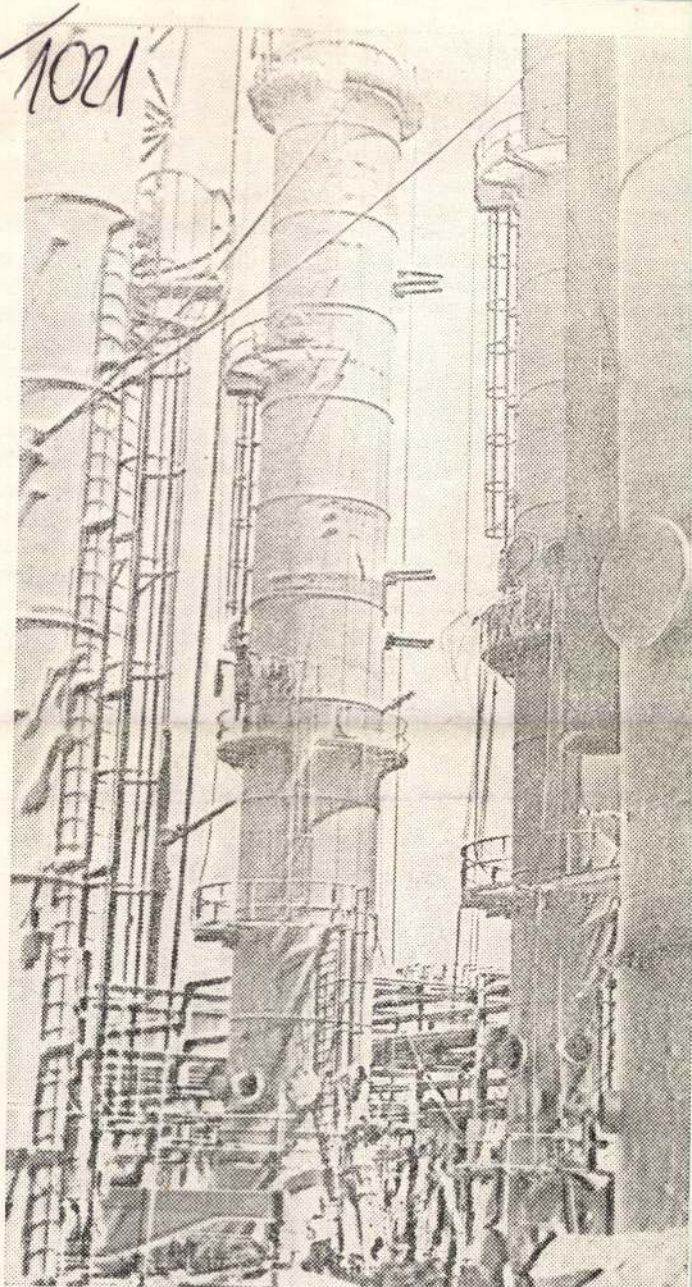

A GYÁR

LACZÓ JÓZSEF FOTÓGRAFIKÁJA

inak és társadalmi dem
entumait közli (*Bács-K*
ló-Bencsik Sándor pedi
után megalkotta a n
szociográfia legkitűnőb
alulnézetben), s nem
munkásként hosszú éve
világított be egy üzen
ázár István *Kiált Pata*
sa ismét a szülőföld,
arország városaiba, falvaiba,
ékre vezet bennünket, tovább
erepet a haza térképén, ame-
n átfogott és mélyen feltárt,
tató írói szem.

*Külvárosi barangolás*a Pest-
19-es Leninváros) krónikáját
sorsokban és történésekben
tásság és a mozgalom termé-
kapcsolatát; ő állapítja meg
gy „ez a felszabadulás előtt
ott, s üldözött osztály gyűjtő-
a nép tapasztalatainak, böl-
nnyi okosság, erő, elszántság
nne... nem erőszakolt poli-
tehát, hogy ez az osztály, ma
lgozó társadalom szövetségé-

dig netán elkerültek figyelmét.

Úgy tetszik hát, hogy az iro
ráfia művelői a társadalomfejl
tes aktivistáivá" válnak, s min
egyre szívesebben is hallgatnak
akkor is, ha tévednek egyben-m
an írja egyikük: „A szociográfi
vallott célja, hogy változtassor
hogy elősegítsen kívánatos vál
ezt ne szűkítsük le arra, amil
kimondja, hogy nézete szerint
ni. Hatást elsősorban nem köz
lati javaslatokkal, hanem mag
feltárással, a múlt és a jelen
nézőpontú elemzésével kíván
igazi kudarca az, ha nem kés

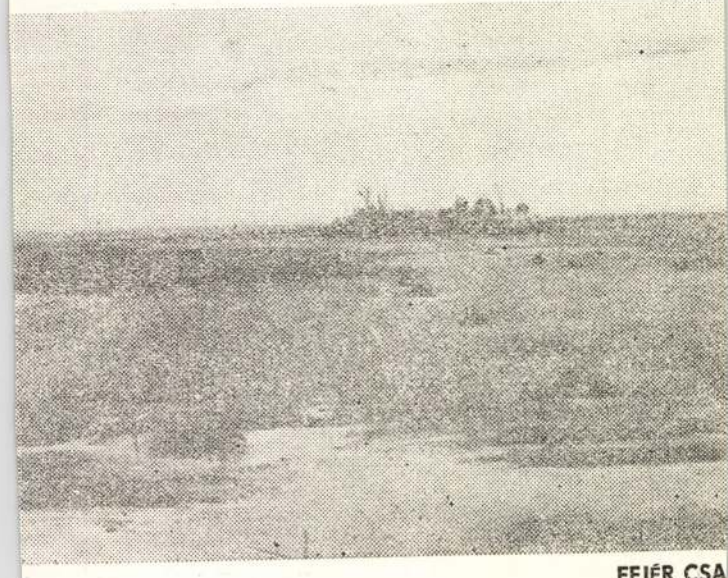

FEJÉR CSA

LADÁNYI IMRE

Tárlat az egri IH-ban

Mit festett Ladányi?

Ladányi Imre (1902-1986) Kecskeméten született, New Yorkban halt meg, nyolcvannégy évesen. A köztes idő általa, benne szinte letérképezi ennek a századnak minden nyugtalanságát. Egyéniségét formálja-alakítja az egri középiskola, Bécs, Kokoschka, a harmincas évek formai és divathullámzása. Ez idő tájt végigsöpör az európai kontinensen a fametszés, mint műfaj, valamint az expresszionizmus. Mindkettő csak annyi hatást hagy maga után, amennyit egy terebélyesebb influenzajárvány tud teremteni. Más a XX. század tömegemberének a válasza a valóságra, a történtekre, és más, egészen más a művészé, aki mindent felfokozottan él át, mert úgy érzi, a pillanatban neki mélyen meg kell mártóznia, különben kimarad valamiből, amit később soha nem lesz képes megszerezni, vagy bepótolni.

Ladányi két portréja és egy egri városkép álomszerűsége emlékeztet arra, hogy az orvostudós, a középeurópai és magyar származék milyen lelki tartalommal szaladt neki a világnak, miből is támadt az a lendülete, amely nyolc évtizeden keresztül nem hagyta nyugodni őt: szerette volna magát kifejezni, megmutatni mindazt, ami benne mocorgott, amit nem lehet a tudomány és a mindennapi praxis keretei között kiélni. Megvolt benne az a többlet, amitől a tudós, a fegyelmezett mindennapi polgár — állampolgár? — mássá alakul át az elmélkedés, a belső szükség okából: formákat keres, színeket, netán szavakat, amiket le lehet festeni, ki lehet egészíteni egy-egy rebbenő alakzattal, és azt fogni rá, hogy ez én vagyok, én ezt adom magam helyett azoknak, akikkel tudatosan meg akarom értetni magamat... Az absztrakciót a jellemzés és jellem helyett?

Aki valaha is lemerészkedett az alkotás lelkesítő gondjáig, gyönyörűségéig, ismeri a rettenetes kétkedést: mi is az a forma, amely a legtisztábban, a legharmónikusabban kifejezi azt, ami egy adott pillanatban feltör, onnan, a mélyből, az ösztönök aljáról, vagy még mélyebbről...

A XX. század emberének a lelkét, belső világát két iszonyatos járvány pusztította végig. Az egyik a diktatúrák rémeit valóra váltó évek, másrészt az az eltömegesedés, a kultúrának az a szétzilálódása, amely a személyiséget, az egyéniséget már korántsem azok között az adottságok között fogadja el, értékeli, szemléli, mint a korábbi századok, korszakok. Itt, ma minden a tömegízlésnek, az irányított és megtébolyított fogyasztói ízlésnek engedelmeskedik. Itt az érzelmi világ, az impresszionizmus, a romantika, ahogyan Renoir, Cézanne, Modigliani, Verdi, Liszt, Wagner, Berlioz, Debussy még diktálta, nem alapállás. A modern, a nagyvárosi ember a percnek él, és úgy rendezi be magát, lakását, életét, hogy az érzelmek az erdőben maradjanak, a tájban, ahol a fákon a madarak éneklik a magukét, a virágok vadon nőnek az Isten szeretetéből és szeretetére. A modern ember szégyene az, hogy nem vállalja önmagát, absztrakciókba menekül, játszik színekkel és formákkal, mert ezzel — önmagát is megtévesztve — elaltatja a lelkiismeretét. Úgy képzeli, ha kikerüli azt a lenyomatot, ami az arcán és lelkén haláláig felgyülemlik, azzal el is intézte a tudat minden rémét, átesett a legfontosabbon. Idegesítő formákkal fojtja el belső vizsgálódását. Ám mire az út végére ér, vagy közelít az út végéhez, felbolydul benne valami — ezt már megéltem egy művész barátom esetében is —, és akkor keresi, kutatja azokat a gyökereket, ahonnan a „nagy utazáshoz", amit életnek neveznek, a nedveket, a táplálékot szerezte.

Ladányi Imre hosszú évtizedeken át festette színes alakzatait, primőr színekben, ilyen-olyan foltokban, kövér, vagy kövérített vonalakban elgondolva azt, ami belőle kikívánkozott. De két portrét is festett magáról. Azokkal a színekkel, amelyeket szeretett. És képverseket is írt, ilyenolyan nyelven, angolul, oroszul, ábrákkal öltöztetve fel, így hangsúlyozva még, amit a szöveg esetleg nem eléggé tömören szólaltatott volna meg. Emlékezetből látképet festett Egerről, aminek a valósághoz annyi köze van, hogy látszanak, fellelhetőek, értelmezhetőek a terek, a tornyok, az épületek, az alakzatok, amikben, amikkel meg akarta győzni saját magát is: ezt kell, így kell.

Mert nem véletlenül születtünk oda, ahova: nem véletlenül azt tanultuk meg, amit; nem véletlenül ragaszkodunk néhány olyan kifejezéshez, tájhoz, tartalomhoz, amivel azonosítani tudjuk magunkat.

Ladányi — műveinek többségében — leképezte a századot, maga helyett. Úgy gondolta, hogy ezzel jelezheti azt az utat, amely neki kijutott. Képei ott lógnak a hazai és külföldi szakintézményekben. Magyarságát hirdeti többféle módon. Középeurópaiságát ezernyi apró részlettel. De azt a keveset, amit igazán elmondott magáról, azt a portréiben és az egri látképben adja. (Ha csak a kiállított anyagot vesszük figyelembe!)

Igyekszünk belemerülni színeibe, megkíséreljük felfejteni a formák rendjét is. Segítségül hívjuk életrajzi adatait is, de maga Ladányi Imre, a hazájához ragaszkodó magyar, nem nyílik ki előttünk egészen. Provinciális szemlélettel lehet emlegetni eztazt, körüljárni óvatos megközelítésekkel az ábrákat, amiket múzeumokban és akár lakásokban hatásosan fel lehet hordani, de azt a küzdelmes életet, azt a drámasorozatot, amit ez az ember a háborús frontokon, a képtárakban, a New York-i utcán barangolva, vagy hazalátogatva a lacsupaszított és megkínzott hazában megélt, nem tudjuk követni.

Csak remélhetjük, hogy ezt a most látott anyagot majd követik azok az alkotásai is, amiket a küzdő-küszködő éveiben teremtett.

Grafikáira gondolok elsősorban, ahol a vonalak rendje kiadhatja nekem azt a Ladányit, aki most csak félig köszönt vissza nekem, onnan odaátról.

Farkas András

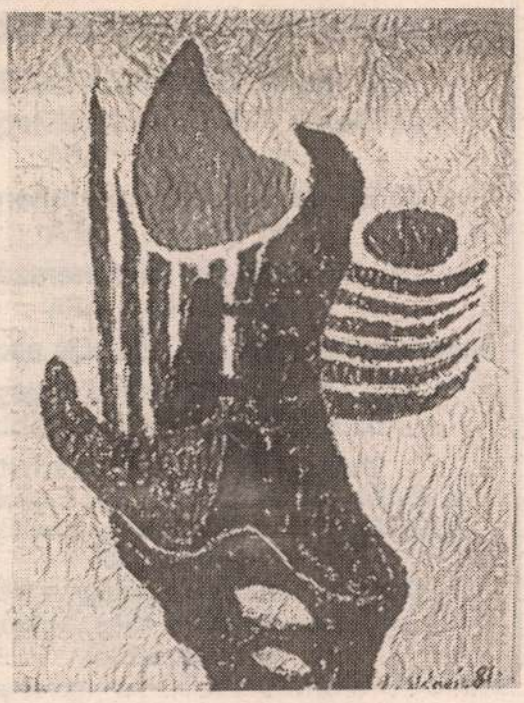

Ladányi Imre: Megnyitás

HEVES M. 1993 nov. 17

Köszönetet mondunk mindazoknak a rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek, a Heves Megyei Rendőr-főkapitányságnak és az Eger SE Sportkörének, akik HAJNAL SÁNDOR temetésén részt vettek, virágaikkal fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek.
A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szerettünk
NAGY ERNŐ
életének 75. évében, türelemmel viselt hosszú betegségben elhunyt. Temetéséről később intézkedünk.
A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett édesanyánk, anyósunk, nagymamánk és dédnagymamánk
TÓTH BERNÁTNÉ
Kelemen Julianna
életének 87. évében, türelemmel viselt szenvedés után elhunyt.
Temetése 1993. november 18-án 11 órakor lesz az egri Rozália temetőben.
A gyászoló család

Fájdalmában a segítség...
Temetkezési Vállalat
TELJESKÖRŰ ÜGYINTÉZÉS
Eger, Tűzoltó tér 5.
Tel.: (36) 312-165

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy
ÖZV. KURUCZ BÉLÁNÉ
szül. Dani Klára
1993. november 16-án elhunyt.
Temetése 1993. november 18-án 11.30 órakor az egri Hatvani temetőben lesz.
Lánya, fia, unokája és a gyászoló család

Fájó szívvel tudatjuk, hogy
MÁRFÖLDI JENŐ
életének 67. évében, 1993. október 23-án elhunyt.
Hamvasztás utáni búcsúztatása 1993. november 19-én 11.30 órakor lesz az egri Hatvani temetőben.
A gyászoló család

MAG

1. Az NBI Nürnberg-Budapest Befe
a „Magyarország 2000" in
A jegyzés még december
Az Alap jegyzése a befektetett pénz — ing
is biztosítja, szép nyereményként egy Op
2. Az Alapkezelő társaság főtulajdonosa, a
befektetői és szakmai körökben egyaránt
befektetések és az ingatlanalap kezelés te
A VIB AG Nürnberg felügyelőbizottságána
Energiagazdálkodási Intézetének igazgató
3. A „Magyaroroság 2000" ingatla
elsősorban többfajta ingatlanba és az orsz
— Lakásépítésre Budapest IX., XII. és XIII
belüli budai oldali zöldövezetben, Szenter
— Orvosházak, orvosi rendelők építésére
— Vegyes lakó- és üzletházak és kisipari
Nagykanizsán, Pécsett, Nyíregyházán.
4. Az ingatlanalapba történő befektetés el
Az Alap üzletpolitikája érvényesítse az elv
inflációs rátánál.
Ezt az elvet alátámasztja, hogy Magyaror
mértékben, összességében a növekedés
A lakásárak növekedése — néhány évet l
összesen kétszer akkora volt, mint a fogy
hanem növekedett.
A lakásárak emelkedése — ugyancsak sz
kamatláb, összességében az eltérés köze
A „lakásbefektetés" hozama tehát nemcs
reálérték-növekedést eredményezett, míg
5. A befektetés garanciajellegű tényezői:
— az Alapkezelő nem rendelkezik szabad
Minden ügylet kapujánál a letétkezelő ell
az Alapkezelő a döntéseivel;
— az Alapkezelő az ingatlanainak bérbeve
tartalmaznak egy a mindenkori inflációs r
— az Alapkezelő több ingatlanalapokat is
a másik alap ezeket megveszi;
— az Alapkezelő átlagosan az Alap vagyo
mindenkor legjobb lekötési lehetőségeit;
— az ingatlanvagyon maga egy erős garai
6. Az Alap tervezésének fázisában rendelk
értéknövekedést eredményezhet, amely a
meghatározásának függvényében magasa
15 % körüli éves hozam kifizetését tartja
Minden felelősségteljesen befektetéseit t
hogy a pénzének egy részét hosszabb távo
a vagyonát az infláció káros hatásaitól.

A „Magyarország 2000" ing
HEVES megyében jegyezni lehet a
3300 Eger, Hatvani kapu tér 7. tel:
Polgári Bank Rt. 3300 Eger, Bethle
Nagyon szívesen várjuk!
További információkat ad az Alapk
1114 Budapest, Fadrusz u. 4., tele

TERSZOL
Környezetvédelem
VESZÉLYES HULLADÉKOK ÁRTALMATLANÍTÁSA
csomagolóanyag biztosításával
előkezeléssel
speciális fuvarozással
vegyi technológiák semlegesítése, felszámolása
Teljeskörű szolgáltatás, korrekt árak!
TERSZOL SZÖVETKEZET
1015 Bp. Csalogány u. 6-10. VI./253. Telefon/fax: 201-0164.

A Városgondozás Eger Kft.
meghirdeti értékesítésre az alábbi eszközeit:
— 1 db Skoda RTK típ. kuka tehergépkocsi i.ár: 300 eFt + ÁFA
— 1 db Skoda RTK típ. kuka tehergépkocsi i.ár: 150 eFt + ÁFA
— 1 db IFA W 50 típ. konténerszállító gk. i.ár: 150 eFt + ÁFA
Raktáron lévő IFA, ZIL, SKODA alkatrészek, víz- és villanyszerelési anyagok, közúti közlekedési jelzőtáblák.
További felvilágosítás kérhető a 36/311-144 telefonon, vagy személyesen a Kft. Eger, Homok út 26. sz. alatti telepén, gépkocsikról Bóna Zoltán üzemegység-vezetőtől, egyéb eszközökről Klész Miklósné raktárvezetőtől.

LADÁNYI IMRE

1902 KECSKEMÉT – 1986

MŰGYŰJTŐK GALÉRIÁJA

COLLECTORS' GALLERY

1996. 10.24. –11. 8.

BUDAPEST

Ladányi

„MINT TINÉDZSER HATÁROZTAM EL, HOGY NEW YORKBAN FOGOK ÉLNI, MERT AZ VOLT AZ ÉRZÉSEM, MI TÖBB A MEGGYŐZŐDÉSEM, HOGY AZ IDŐ MÚLTÁVAL AMERIKA LESZ AZ AZ ORSZÁG, AHOL MAJD MINDEN MEGTÖRTÉNIK, MINDEN, AMI ENGEM ÉRDEKEL."
1929-BEN 27 ÉVESEN LADÁNYI IMRE AMERIKÁBA VÁNDOROL ÉS NEW YORK-BAN KEZDI ÚJ ÉLETÉT. AMIT MAGÁVAL VISZ, NEM KEVÉS; BUDAPESTI ORVOSI DIPLOMA, BERLINI POSZTGRADUÁLIS TANULMÁNYOK, ÉS PERSZE A FIATAL ÉVEIT MEGHATÁROZÓ KAPCSOLATOK, BARÁTSÁGOK, TALÁLKOZÁSOK EMLÉKÉT.
GYERMEKKORÁTÓL TANUL RAJZOLNI, FESTENI, MÉGIS AMIKOR VÁLASZTÁS ELÉ KERÜL, HOGY MIT TANULJON TOVÁBB, A BIZTOSABB MEGÉLHETÉS ÉRDEKÉBEN AZ ORVOSI HIVATÁS MELLETT DÖNT. BERLINBEN HERWARTH WALDENNEL, A NÉMET EXPRESSZIONISTÁK KÖRÉVEL KERÜL KAPCSOLATBA, BUDAPESTEN AZ AVANTGARDE SZELLEMŰ IRODALMI CSOPORTOSULÁSHOZ, A BARTHA MIKLÓS TÁRSASÁGHOZ TARTOZIK. KÉT LEGJOBB KÖLTŐBARÁTJA SIMON ANDOR ÉS JÓZSEF ATTILA. EGYIK ÍRÁSÁBAN ÍGY EMLÉKEZIK VISSZA: „JÓZSEF ATTILA AZT MONDTA SAJÁT MŰVÉSZETÉRŐL: «A KÖLTÉSZET VARÁZSLAT.» EBBEN ÉN IS HISZEK ÉS MÉG HOZZÁTESZEM: MINDEN MŰVÉSZET KÖLTÉSZET."
1942-BEN ELHATÁROZZA, HOGY BEVONUL AZ AMERIKAI HADSEREGBE. A HÁBORÚ UTÁNI NEHÉZ ÉVEKBEN, KÖZEL TÍZ ESZTENDEIG ALIG VESZ KEZÉBE ECSETET, ORVOSI HIVATÁSÁNAK ÉL. AZ ÖTVENES ÉVEK MÁSODIK FELÉTŐL KAP ÚJ LENDÜLETET FESTÉSZETE, AZ OLAJ ÉS AKRIL MELLETT ELKEZD KOLLÁZSOKAT KÉSZÍTENI. A KOLLÁZS ETTŐL FOGVA MEGHATÁROZÓ ELEME LESZ MŰVÉSZETÉNEK. A KOLLÁZSBAN MEGTALÁLJA AZT AZ ESZKÖZT, AMELYNEK SEGÍTSÉGÉVEL A LÁTOTT, ÉRZÉKI VILÁG MÖGÖTTI DOLGOKAT MEGJELENÍTHETI. MINT AHOGYAN A KÖLTŐ RENDEZI VERSBE A NYELV SZAVAIT, ÚGY BÁNIK LADÁNYI A KITÉPETT ÚJSÁGDARABKÁKKAL, TALÁLT TÁRGYAKKAL, RONGYOKKAL, EZÉRT VALLJA, HOGY „MINDEN MŰVÉSZET KÖLTÉSZET", MŰVÉSZI ÉRZÉKENYSÉG ÉS KÉPZELET ALKOTTA VILÁG.

NAGY T. KATALIN

CÍMOLDALON: SARABAND 1978

PHOTO: BECK GYÖRGY

OEDIPUS

1968

OEDIPUS

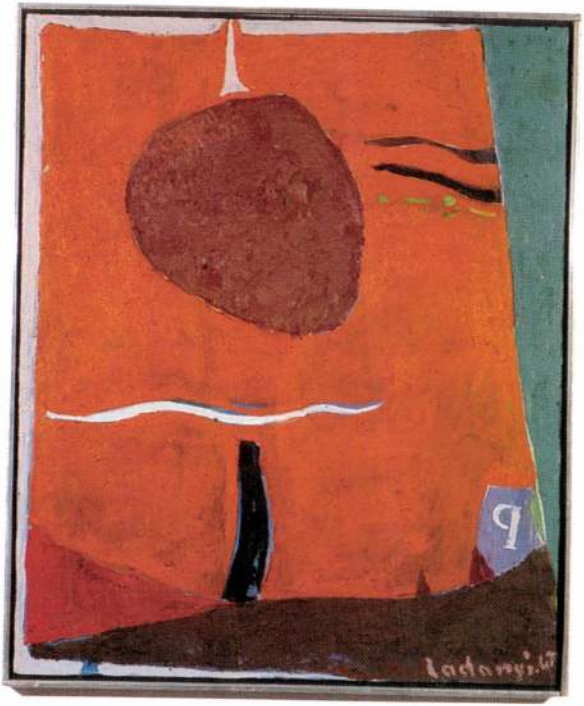

LARGO

LARGO — 1967

1966

BOUNCE

KIRÚGÁS

Ladányi

URBAN

VÁROSI

1959

„AS A TEENAGER I ALREADY HAD DECIDED I WANTED TO LIVE IN NEW YORK; I HAD THE FEELING, THE CONVICTION THAT, AS TIME WENT BY, AMERICA WOULD BE THE COUNTRY WHERE EVERYTHING WILL HAPPEN, THAT IS, EVERYTHING THAT I WAS INTERESTED IN."
IN 1929 THE 27-YEARS-OLD EMORY LADÁNYI WENT TO AMERICA AND BEGAN A NEW LIFE IN NEW YORK. WHAT HE TOOK WITH HIMSELF WAS ENOUGH; THE MEDICAL DIPLOMA, POSTGRADUATE STUDIES IN BERLIN AND THE MEMORIES OF THOSE CONNECTIONS, FRIENDSHIPS AND MEETINGS WHICH DETERMINED HIS YOUTH. FROM HIS CHILDHOOD HE HAD LEARNT TO DRAW AND TO PAINT, BUT WHEN HE HAD TO DECIDE THAT WHAT TO LEARN FURTHER, HE CHOSE BECOMING A PHYSICIAN, WHICH PROVIDES A MORE SECURE LIVING. IN BERLIN HE MET HERWARTH WALDEN, THE LEADER OF THE GERMAN EXPRESSIONISTS, IN BUDAPEST HE BELONGED TO THE „ BARTHA MIKLÓS TÁRSASÁG", AN AVANT-GARDE LITERARY ORGANIZATION. HIS TWO BEST FRIENDS WERE THE POETS, ANDOR SIMON AND ATTILA JÓZSEF. „ATTILA JÓZSEF DEFINED HIS OWN ART AS: «POETRY IS SORCERY.» THIS I BELIEVE ALSO AND ADDED TO THAT I WOULD SAY: ALL ART IS POETRY." – RECALLED LADÁNYI IN A WRITING.
IN 1942 HE DECIDED TO VOLUNTEER FOR SERVICE IN THE UNITED STATES ARMY. IN THE HARD YEARS FOLLOWING THE WAR, HE RARELY TOOK THE BRUSH IN HIS HAND FOR ABOUT TEN YEARS, HE LIVED FOR HIS MEDICAL PROFESSION. IN THE SECOND HALF OF THE FIFTIES HE BEGAN TO PAINT AGAIN, HE USED OIL AND ACRYL AND HE MADE HIS FIRST COLLAGES. FROM THAT TIME ON THE COLLAGE BECAME THE DEFINITE ELEMENT OF HIS ART. IN THE COLLAGE HE FOUND THE MEDIA, THAT CAN HELP HIM TO EXPRESS THINGS BEING BEHIND THE REAL, SENSUAL WORLD. LADÁNYI TREATS THE SCRABBS OF NEWSPAPERS, THE READY-MADES, RAGS, AS THE POET ORDERS THE WORDS OF A LANGUAGE, AND THAT IS WHY HE CONFESSES, THAT „ALL ART IS POETRY", THE WORLD CREATED BY THE ARTISTIC SENSUALITY AND IMAGINATION.

KATALIN NAGY T.

HÁTOLDALON: ELEKTROMAGNETIC
ELEKTROMÁGNESES 1963

Ladányi Imre

EMORY LADÁNYI

1902 – 1986 NEW YORK

SZÁZSZORSZÉP KFT.

LADÁNYI Imre festő

BENEY ZSUZSA

Korunk 1993/11

A látómező szabálytalansága

LADÁNYI IMRE MŰVÉSZETÉRŐL

Ladányi Imre festményei és kollázsai között — bár sem a látás, sem a modernség kultúrájában nem érzem és nem is érezhetem otthonosnak magam — megdöbbentő módon szinte azonnal otthonra leltem. Mintha már láttam volna ezeket a képeket — valahol, ahol éppen *ezeket* soha nem láthattam —, mintha már átéltem volna a világ képeinek, *tárgyainak*, a tapintás és a látás összefonódottságának ugyanezt az érzékelését: az élményt, melyben a megfoghatatlanul kicsiny is ujjaink idegvégződéseiben érzékelhetővé válik. A kép pedig, nyelvünk mindennél erősebb tanúbizonysága alapján, rokona a képzetnek: a világ és az én, a valóság és a róla kialakult idea, az itt és a másutt-lét koegzisztenciájának.

A világban-lét otthonosságának és egyben a rálátás távolságának komplexitására ismertem rá ezekben a képekben. Nem a „déjà vu" misztikus erejével; valahol, ifjúságom mélyén találkoztam a látás ugyanilyen frappáns élményével, azzal a csodával, hogy láthatóvá válik előttem valami, amiről tudom, hogy van, tehát látható — de ami számomra a mindennapi életben láthatatlan. Mivel azonban tudom, hogy a létezés rendjébe tartozik, elképzelhetem. Ezt a bizonytalan érzést egy másik követte: magának a képnek az ismerőssége. Nagyon hasonlót láttam már. Ugyan hol? — a kérdés nem hagyott nyugodni. Azon a nyomon indultam el, ahova Ladányinak ama képei vezettek, melyeket, az első látásra, leginkább megszerettem. Volt ezeken a képeken egy alakzat, nem kerek, nem is ovális, de szabálytalanságában leginkább ezeknek megfelelő. Ez a nagyon sokszor ábrázolt és különféleképpen elnevezett alakzat vezetett rá arra, hogy mi lehet az a közösség, mely Ladányi világképét — a képzőművészet tőlem távol álló látásmódját — az én életérzésemmel összekapcsolja.

A művészet mindenkiben más rezonanciát kelthet — még ha ezek a különbségek meg is maradnak egy bizonyos kultúra konvenciójának közegében. Magam ebben az alakzatban egy emlékképre eszméltem — a kép konkrét emlékénél azonban mélyebben és elvontabban. Ezekben a hozzám oly közel álló képekben a mikroszkóp látóterére s abban egy magányos sejt, mellette pedig, meglehetős gyakorisággal, egy-egy gombafonál képére ismertem.

Nem egy sejt vagy egy gombafonál *látványára. Képére* — a festett vásznon ábrázolt formára, mely — ebben biztos vagyok — számtalan hasonló, mikroszkópban látott sejt alakjából sűrűsödött festménnyé. Sűrűsödött vagy szublimálódott. Mert a sűrűsödésben vagy szublimációban — ebben az alternatívában, mely valójában koegzisztencia — Ladányi lényének orvosi specifikuma is felismerhető. Nem közvetlenül, nem egyszerűen e képek mikroszkóp inspirálta jellegéből következően.

Különös módon ugyanis — és bizonyos, hogy ez sokak számára hihetetlennek tetszik — az orvos tudása (az a tudás, amely nemcsak a betegről, a betegségről, hanem a világról való tudást is jelenti) csupán elenyészően kis részben verbalizálható. Éppen ez a lényege: megismerő tudás, vagyis minden mozzanatában a realitáshoz van kötve. Olyan tudás, mely cselekvésre és felelősségre, élet-halál kérdéseit érintő döntésekre vonatkozik — mindez azonban a kimondhatatlan mélységeiből tör fel. Akárcsak az esztéta, az orvos is előbb tudja a diagnózist, mintsem annak egzakt jeleit és összetevőit végiggondolná. Ahogyan minden alkotóművész-

Böjtelő hava

Ablakunk alatt fehér farkasok
üvöltenek naponként, porzik
bozontos farkukról a hó,
pofájuk szikrát szór, ahogy
csattogva nyalják küszöbünket.
Karanténba zárt bennünket
a vén idő. Magányos éjjelenként
dermedt fényt ejtenek le ránk
a csillagok, gyászdob döng,
rezes kürtök rivallnak előttünk,
nyomunkban a fehér kísértetek.
Semmit se ígér már nekünk
a föld alatti nap, se fenn a fellegek,
aki remél, az most is forró égövekről
álmodik, pedig a kertünk mélyén
a halál rendjéből kilépve
már új évszakon munkálkodnak
évgyűrűt növelve szilvafáink.

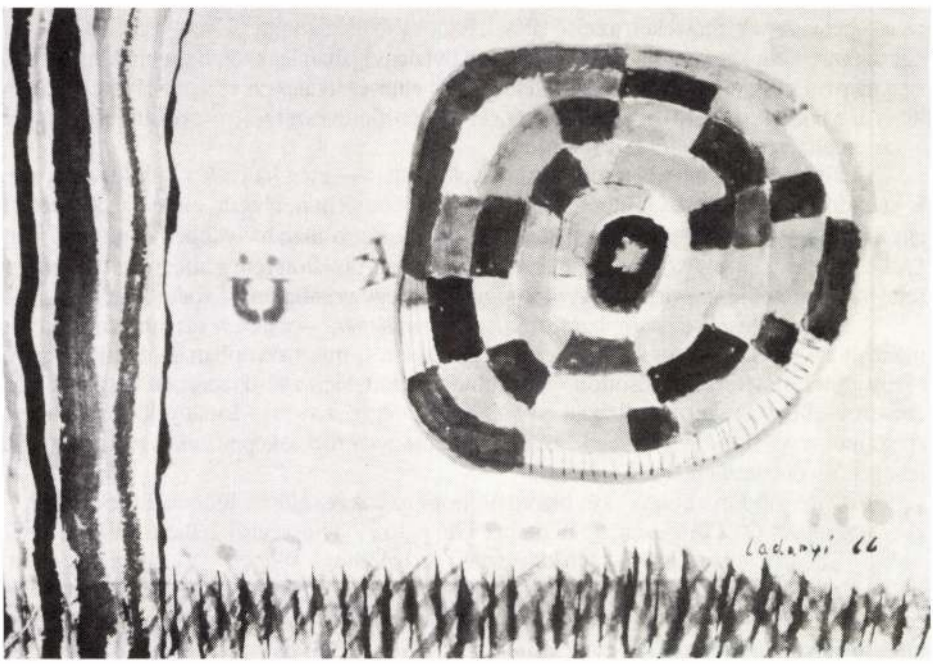

ben, benne is egy kép merül fel, egy betegség képe — nem elvontan, hanem miként páciense megéli. Ez az eredendő, ösztönös képben való fogalmazás — amelyről nem tudhatjuk, hogy a világnak képben való appercepciója-e vagy az appercepció megfogalmazásának első lépcsőfoka —, ez rokonítja az orvos és a művész világképét, elhelyezkedését a világban.

Ladányi Imre New Yorkban a bőrgyógyászat professzora volt. Senki se gondolja, hogy a dermatológia az ember bőrének, a test külső felszínének betegségeivel foglalkozik. A jó dermatológus az ember belső (belgyógyászati) betegségeinek olyan megnyilvánulásait vizsgálja, melyek a felszínen válnak láthatóvá — de mindig tisztában van a belső, láthatatlan szervek és a kültakaró összefüggéseivel. Minden bőrjelenségről tudja, hogy az az eltakartnak, a nem-láthatónak megnyilvánulása a láthatóban. Látása rokon a képben láttató s a kép rejtett jelentését ábrázoló művészével.

Ladányi Imre képei autonóm alkotások — nem egy bőrgyógyász szabad időben festett, bármily kvalitásos képzőművészeti alkotásai. Nem is olyan művek, melyek bárminemű gondolati összefüggést tételeznének fel a dermatológusnak a felszínre való koncentrálása és a festő különlegesen erős vonzalma között, mellyel a világ láthatóságát a sík dimenziójára vetíti. Mert a képzőművészetet tekintve ezt tartom Ladányi legfőbb jellemzőjének. Bár vannak hagyományos, figurális fametszetei, és olyan, az *object art* körébe tartozó kompozíciói is, amelyek elsődlegesen a háromdimenziójú tér érzékeltetésére születtek, számomra elsősorban a síkfelület költője marad. S azt hiszem, a művészettörténet is ezeknek a képeinek és kollázsainak alkotójaként őrzi meg emlékét.

Hadd utaljak a mikroszkóp látómezejének szabálytalanságára, ezt Ladányinak mint bőrgyógyásznak napról napra újra kellett látnia, és csodálnia is. A tárgylemez festett kenetei valójában kevés formai elemet tartalmaznak, mint ahogy Ladányi képei is meglehetősen kevés formai elemből építkeznek. Csakhogy — akárcsak a mikroszkópban — a figyelmes szemlélő számára ezek a formációk egyre gazdagodnak, szabálytalanságuk egyre inkább felveszi a természet alakzatainak megmagyarázhatatlan tulajdonságát: bennük az esetleges és a számunkra preformáltnak tűnő látvány egyesül. A sík bomlik itt részekre — nem szabályos és nem a sík egységét egykor megteremtett, hanem látszólag véletlenszerűen szétszakadó részekre —, hogy ezek elfordítva, egymástól távolodva és egymáshoz közeledve, önmagukat szeszélyesen ismételve mégiscsak megteremtsék azt a formai jelenséget, amely — úgy vélem — e képek legfőbb sajátsága: a szabálytalan, az éppen csak megérezhető, a jelenségek mélyére rejtett ritmust. Ez a szétszabdaltság és elfordítottság nemcsak a geometriai formákra és a természet elemeire (növényekre, indákra, égitestekre) vonatkozik, hanem az olyasféle, egyszerre valóságos és jelképes tárgyakra is, mint amilyenek például az 1981 körül festett képein, illetve kollázsain sok helyütt feltűnő gyertya- és menóramotívumok.

Ám nem csupán a mikroszkóp látótereinek lassú elmozdításaiban fedezhetjük fel az itt tükrözött képek őseit — mondhatnók, *ősképeit* —, hanem az emberi testben, és a természet egészében is. Mindezekben észlelhető egy mindenki által ismert és érzékelt, szabályos ütemesség: a szívdobogás, a lélegzés, az izmok megfeszülésének és ellazulásának, az alvásnak és az ébrenlétnek rendszere éppúgy, mint a sötétségé és a világosságé, az évszakok rendjéé; az élőlények születésének és elpusztulásának ritmusa. De ezen túl — jóval rejtettebben, szakadozottabban és csak töredékeiben — létezik egy másféle, a mi jelrendszerünk szerint megfogalmazhatatlan és eldurvult érzékszerveink számára alig-alig felfogható, a valóság és a véletlenség kereszteződéséből fakadó ritmus is, amelyet megérteni sohasem fogunk, de amelyet újra és újra ámulva figyelünk.

Ezt a ritmust érzékeltetik számomra Ladányi Imre képei: folytonosan megújuló rácsodálkozását az emberi test szabályosságaira és e szabályosság megbomlására; a természet harmóniájára és e harmónia széttöredezésére. Az orvos bölcsességét, aki felismeri, hogy minél többet tudunk a világról, annál titokzatosabbnak érezzük; és a festő bátorságát, aki vásznain megkísérli ennek a felismerésnek az újrateremtését.

Illyés Gyula

Naplójegyzetek, 1981

XI. 1.

Bajaim a boldogságomat — érzékeltetik: hogy milyen szeretettel övez a feleségem, a lányom.

Mert alig van testrészem, amelybe ne fészkelte volna be magát valami fájdalom.

A hangszálaim már kezdenek úgy-ahogy hangot adni. Ez meg azt érzékelteti, hogy beszédre is alig van erőm.

S ez — pihentet! A tudat, hogy úgyis hiába szednék össze erőt. De — kényemre heverhetek.

Ma sem mentünk ki hát a temetőbe. Gondoltam: kikocsiztatom a sírhoz legalább Ikát: adja le a tisztelgést a szegény — egyre árvább Kállay lány előtt. De mi megyünk ki majd Flórával, mihelyt talpra állhatunk. Van tehát még cél, ha csak ennyi is, elérendő. Süt a nap, riviérai lágy idő. Tavaly ilyenkor úgy havazott, hogy a túlsó járdát sem lehetett látni.

XI. 2.

Hajnali ébredés. Rossz álomból. Révai Józsefről. Még most is itt kószál az életem — aluljáróiban.

Így hát korai fürdés is, azaz zuhanyozás.

Ahogy törülközés közben bal lábam a kád peremére teszem, s a lábujjak közét törölném, jobb oldalról, de olyan hirtelen s keményen, mint egy dárdadöfés, nyilalló fájdalom a derekamban. Nem megy ki — ez hát a nevezetes *hexensussz?* Eddig nem volt ilyen.

Meglepetés hát, születésnapi ajándék.

Így lépek a hetvenkilencedikbe.

Kétrét görnyedve, csimpánzmozdulatokkal mászva ki a kádból.

Mint valami zsákmánnyal. És máris zsebelem be a ráadás vigaszt sorsom két női testőrétől.

Ika hálóingben jön elém s ölel át. Igazán *amor sanctus,* ahogy karcsú testét a magaméhoz szorítom. Így — én mezítláb, ő nyilván magas sarkú papucsban — egyforma magasak vagyunk.

XI. 3.

A hajdani főúri családok levelesládái nem csak a történetírásnak a gyémántlelőhelyei. Az irodalom éppannyi remekre csiszolható kincset fordíthat ki rétegjeik alól. Korunkban kevés és egyre kevesebb lesz az ilyen magasra karátozható dokumentum. Nem ülünk neki beszámoló levelet írni: telefonálunk, táviratozunk. Harmadnapja nyugtalanít a gyanakvás, hogy én ilyenfajta mélyértéket villogtató dokumentumlevél birtokába jutottam. Magától beszél mindenkinek, de a történészeknek és az irodalom szakízlelőinek különösképpen. Holott már a külön-

Az 1989 után az irodalomból szinte exodusszerűen kivonuló s a politikai életbe áradó írók a „kellékeket" árulták el. A kellékeket, azaz az irodalmat. Mert természetesen ahogyan minden munkaeszköz kellék, úgy az irodalom is az. Csak abban különbözik az egyéb kellékektől, hogy felcserélhetetlen, hogy ez az egyetlen munkaeszközünk, amelyet nem a célhoz, az ügyhöz választunk: ez a munkaeszköz maga alakítja ki magának (munka közben) a célt, az ügyet. S ha a politikába exodáló írók úgy gondolják, hogy a politika eszközével hatásosabban szolgálják a célt, mint az irodalom „kellékével", akkor rosszul gondolják, mert az irodalom nem szolgálja a célt, hanem alakítja, s más kellékkel ez a cél kialakíthatatlan.

Közhelyek ezek persze, de félelmetes, mert újból és újból aktivizálódó közhelyei az irodalomnak, s ezért — afféle mágikus miméziskent — újból és újból le is írhatjuk őket. Esetleg a költők reflexióival sűríthetjük a mondandónkat. Például így: a politika sivatagában az írók olyan akadályfutók, akik — kellékek híján — egymáson ugrálnak át. Pedig:

van, amit... nem lehet
másképp, és én ezért mondom, hogy inkább
ne, és akkor legjobb az is, ha
mindjárt

(Tandori D.: *A. Rimbaud a sivatagban forgat*)

Ellenkező esetben nem az jutna eszébe a magyarországi szlovákok előrehaladott asszimilációját látva, hogy *„Mi lenne, ha egy pártatlan bíró jelenlétében összehasonlítanánk az itt tapasztaltakat mondjuk a pozsonyi magyar gimnázium viszonyaival?"*, hanem az, hogy... mentsük, ami menthető. A szellem emberét a megismerés vágya, a politikust a birtoklás vágya hajtja. Birtokolni, mindegy, hogy mit: elefántcsontot, oroszlánbőrt, emberi lelket. S a politikus nem tud az utóbbi s az előbbiek között különbséget tenni, nem tudja felfogni, hogy a lelket nem lehet birtokolni, hogy annak szabad akarata van. A lelket csak hajlítani lehet. Türelemmel, szeretettel. Pontosan úgy, ahogyan hat évvel ezelőtt még Sz. Í. is vallotta.

(S úgy, ahogy az íróasztalomon csendben mormogó rádióból hallom, most, mikor e sorokat írom, 1993. július 4-én, a délutáni órákban: a holland református egyház tisztségviselője, egy bizonyos Graf úr a kétharmadában román, egyharmadában magyar Kolozsvárott nem románul tanul meg, hanem magyarul. S mikor a rádió riportere megkérdezi, hogy miért, a holland úr szép magyarsággal azt mondja, hogy egy idegen nyelvet csak szeretetben lehet megtanulni, Kolozsvárott csak a magyaroktól kapott szeretetet. Ha a románok meghallották, hogy magyarul beszél, rögtön elfordultak tőle. — A szlovák politikusok gyakran hangoztatják: a szlovákiai magyarok nem akarnak megtanulni szlovákul. Nem hiszem, hogy így van, de ha mégis vannak, akikben ellenérzés él a szlovák nyelv iránt, akkor azt a birtoklásnak az a vágya, az a féktelen nyelvi-nemzeti intolerancia okozza, amely Sz. Í. írását jellemzi.)

Volt egyszer, hol nem volt... Volt egyszer tehát valamikor régen egy jó szlovák író, aki a diktatúrában szabad, független és elfogulatlan tudott maradni, mert szemben állt a kollektivizmus minden formájával, sémájával, mert nem a mások nevében fontoskodó politikus gőgje és intoleranciája, hanem az alkotó büszke magánya s a megismerés türelme irányította. Az emberi létnek ezen a hiteles alapfokán sikerült esztétikailag érvényes igéket, kérdéseket megfogalmaznia a szabadságról, az élet értelméről, a boldogságról. Aztán a hatalom (s mit számít az, hogy ezúttal a demokrácia hatalma) közelébe kerülve egyszeriben elfeledte korábbi kérdéseit: a hatalom nem kérdéseket, hanem válaszokat termel. Válaszokat a még több hatalom, a még több birtoklás érdekében. Sz. Í. azelőtt többnyire önmagához intézte kérdéseit, önmagában találta meg a bűnt, s a szellem igazában a világosságot. Most, ha kérdez, másokat kérdez, de úgy, hogy kérdése számonkérés, a föltétlen tudás és hatalom pöffeszkedése. A bűn pedig természetesen mindig másban van, s a világosság (ahogyan korábban az Sz. Í. által is elvetett és megvetett másik nagy kollektivista eszmében, az Osztály ideájában volt) most a mohó és kizárólagos Nemzet gondolatában lobog.

Volt egyszer, hol nem volt... Ismétlődik a történelem, s én nem folytatom igaz mesémet, mert ha folytatnám, egykettőre az írástudók valamikori árulásánál kötnék ki, s újra föl kellene mondanom a francia Julien Bendának és annak a magyar poétának az idevonatkozó fényes igéit, akit Sz. Í. fantomköltővé, egy nem létező Michal Babič-csá degradált. Pedig én nem a néhai Bendával s nem a klasszikus Babitscsal akarom jelen írásomat befejezni, hanem a mai magyar költészet jelesével, Tandori Dezsővel, akinek egyik verse kapcsán talán írástudóink árulásának sajátos, mai (1989 utáni) vonásairól is szót ejthetek még itt.

Az *Egy vers vágóasztalá*ról akarok szólni. Ez a vers köztudottan egy másik Tandori-vers, az *A. Rimbaud a sivatagban forgat* afféle posztmodern reflexiója. A költő azt a gondolatot járja benne számtalanszor körül, hogy *„S a »műfaj« helyett — választhatjuk az »életet«"*, de én a kompozíció igazi tengelyének ezeket a sorokat érzem:

Nem hiszem, hogy élő ember vers-címbe
helyezhető ilyenképp; az akadályfutást
is mindig kellékekkel rendezik, nem
egymáson ugrálnak át a résztvevők.

mozgásod ugyanaz maradt,
ahogy kilépsz velem
a sziklakaptatóra.
Tarkód, fejed mögül hideglelősen
borzongnak lent
az ónszínű tavak.

De te se változtál meg,
mondod szemüveged levéve,
Ugyanúgy számon kérnéd
a köztünk táguló idő
titkát, mikor, hová
bujtatja, bontja ki.
Nem tudsz a jeltelenbe
belesimulni,
nem tudsz
a mulandónak megbocsájtani.

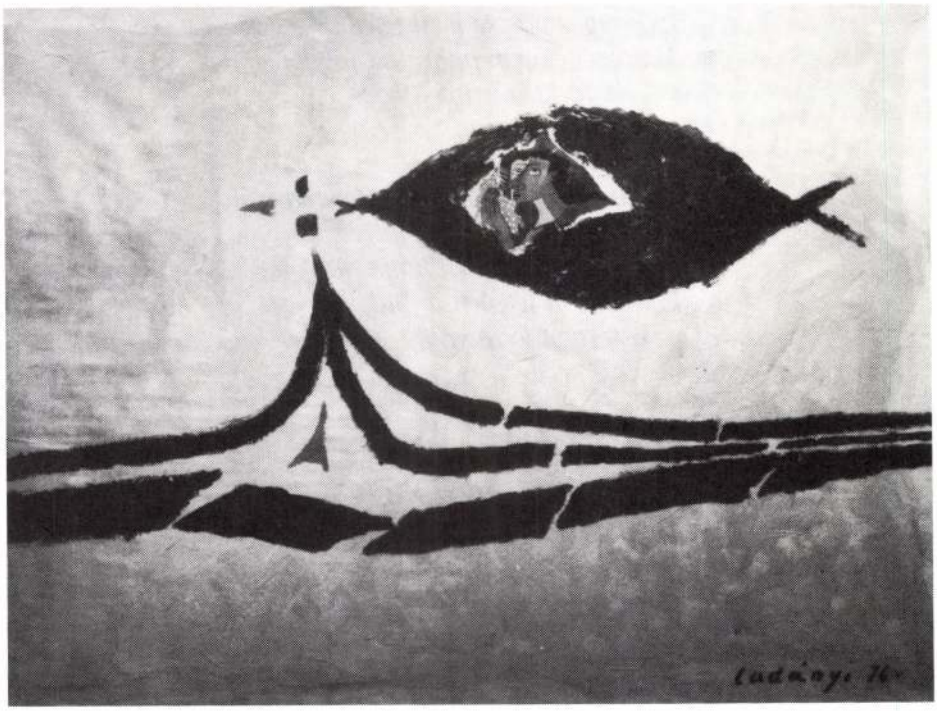

Őszi reggel

A kormos füst, a lassú szél
arcomba terjengő szaga...
Már reggelente felhők paplanával
vonszódik a Duna.

Laktam valahol itt.
Láttam a parti sétányról, ahogy
pillérek ívei alatt
csinnadrattás járókelőkkel újra
avatják épp a hidat.

Vasárnap van, de én,
számon kívül maradt,
oly elveszetten állok ott,
mint akit égi-földi sorsa
minden jogából kitaszított.

Túléltem a veszélyt. Miért, hogy
megannyi év múltán is a régi
szorongás görcse nem feled?
Mintha bennem babrálna folyton,
számlálná perceit a titkos
robbantószerkezet,

s tudná, hogy bordám kosarában
a lélegzet hiába jár le-föl,
bármikor visszaránthatja magába
kölcsönzött létemet a föld,
ez a forgandó anyaöl.

Ugyanaz — ugyanúgy

Most már jócskán
az öcsém lehetnél.
Leszegett keskeny állad,
gyerekes, csonttalan

5

A Hold teaillatát felidézni az utolsó halmaz-
állapot peremén, mikor az éjfogyatkozás
véget ér, és szobánkba visszatérnek a részletek.
Felfeslenek az éjszaka legmélyebb rétegei —
És senki sem utazik oly messze a halálban, ó
Uram, hogy téged meg ne találhasson!

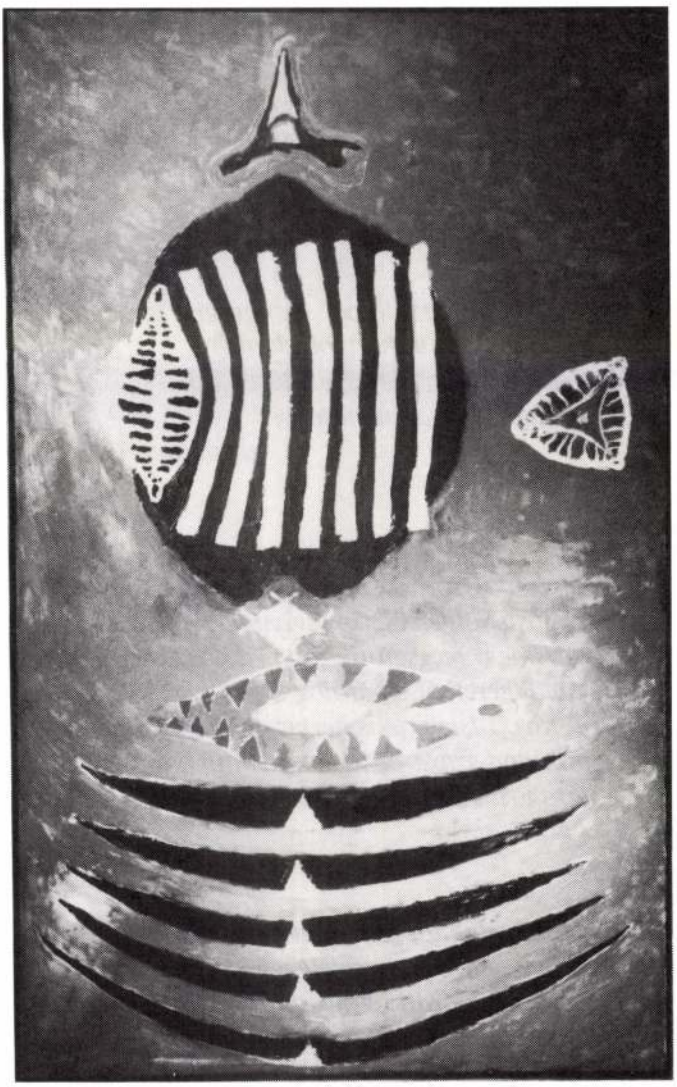

JÁSZ ATTILA

Visszatérés a szavakhoz

Holló András halálára

1

Senkit sem lehet önmagától megmenteni!
Összegyűrt papírlapok az asztal körül,
derengő mondatok és kiterített könyvlapok.
A reggel is törékeny, mint egy porceláncsésze,
szemed még fénylő üvegpohár a képen.

2

Az utolsó halmazállapot számunkra ismeretlen.
Egy város a testünk, ahol időnként
nappali álmokat keresve eltévedünk.
Érthetetlen szavakat suttogva:
utcák neveit.

3

Az éjszaka iszonyú éhséggel falja fel önmagát,
A függősúlyok elvesztik foglyukat,
a gravitáció megszűnik: átpördülsz téren-időn.
Az ablakkeretből elpárolog a Hold,
mint távoli isten, felismerhetetlenné válik.
Nem tudod szóra bírni, ami eddig hallgatott.
A várakozás kihűlt hálói bekerítenek.

4

Torokban elakadt szavakat visszacsúsztatni
a szívbe, ahol újra meztelenek lesznek.
Egy egészen váratlan mozdulattal ajtót vágni
— mondjuk, a bal kamrába —, megmutatni
a szív szüntelen mormolásának *ritmusát.*

Megakad a szeme a mellette álló fa törzsén, az emeleti ablak ideverődő fényében borostyánszínű buggyanat imbolyog rajta. ,,Így sír a fa", hallotta már.

,,Mintha nőne", ahogy akkor a mutató árnyéka a faliórán. Ágyban feküdt már. Az ereszen pattogó zápor zaja egybeolvadt az óra ketyegésével. A kályha melletti fakásból mézgaszag áradt. Behunyta szemét. Az eső elállt, félálomban érezte még, hogy benne folytatódik tovább.

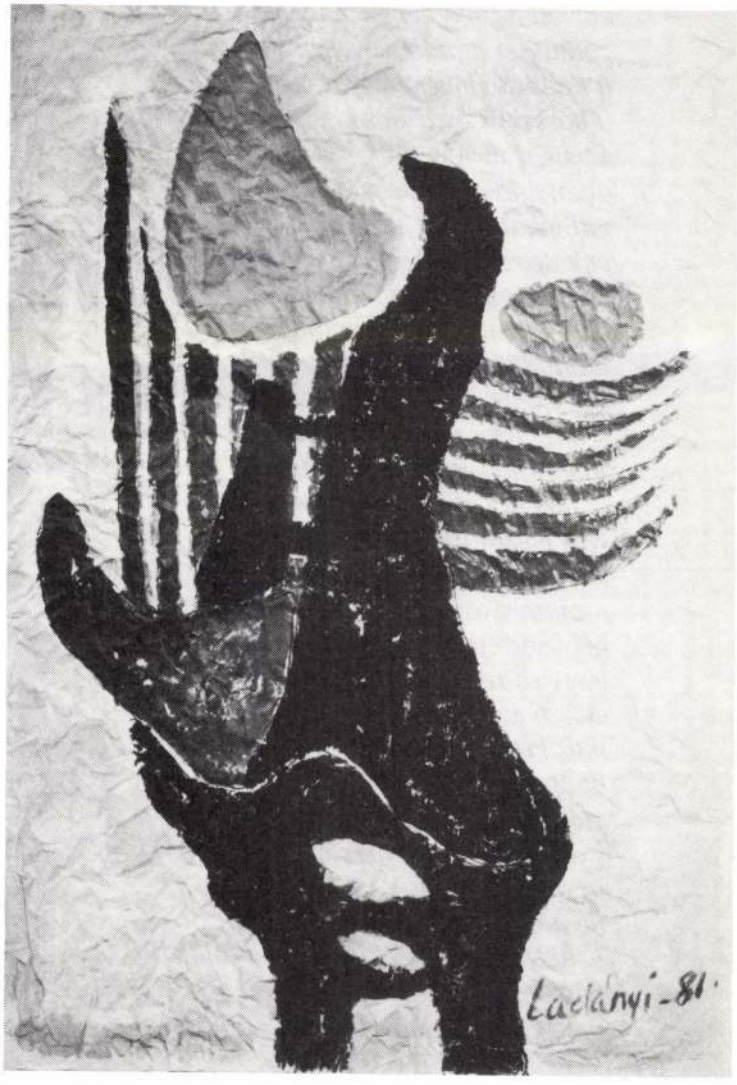

RÁBA GYÖRGY

Eposzi balesetek

Egy testbe egy lélekbe vásva
bár változóba kétfelé húzóba
zúdultam mindig egyetlen határra
a csalárd embertükör a megőszült
a borszínű nyár-álmú festve sem szebb
a tenger melybe nem vet magvető
ahány orcája más-más lázra gerjedt
milliókat igézett szédítő
vakesetre de nekem másik eggyel
zsémbelt Ischia felől átkelő
hajón rángatott őszutói mérge
fallabdaként röpködtek utazók
egy nyelet űr a végtelen szaga
a házsártos így sorsom osztályrésze
Amalfiban is álmom elragadta
ablakom verve egész éjszaka
és a felebarátok fő kalandja
szerencsejátéknak a legnagyobb
a csata távol kattogó halálos
gépfegyverek *összhangtalan danája*
vagy előre avanti hurrá en avant
előszó évekig nyűtt gyászruhákhoz
más képet metszett Mars a tudatomba
hangyák csatárlánca kushad alul
zuhog rájuk az égi álcsatorna
s ahogy róluk a vihar elvonul
itt-ott egyik-másik fölkecmereg
de a boly szorgos népének zöme
nedvében kenődött végképp a földbe
hőseposzok nagysága egyszeri
balesetként él már bennem örökre

agóniájában akarata ellenére magához vegye a szent áldozatot
35 éves korában tömegsírba dobták — dobtuk — *a kis*
Wolferlt vagyis Wolfgang Amadeust
úgy tetszik az évezredre kijelölt előirányzatokat
maradéktalanul és közmegelégedésre télsőtúlteljesítettük
a még hátralevő potom hét esztendőt tehát teljes lelki
nyugalommal szentelhetjük a fergeteges mulatozásnak
zene! indulhat a divertimento

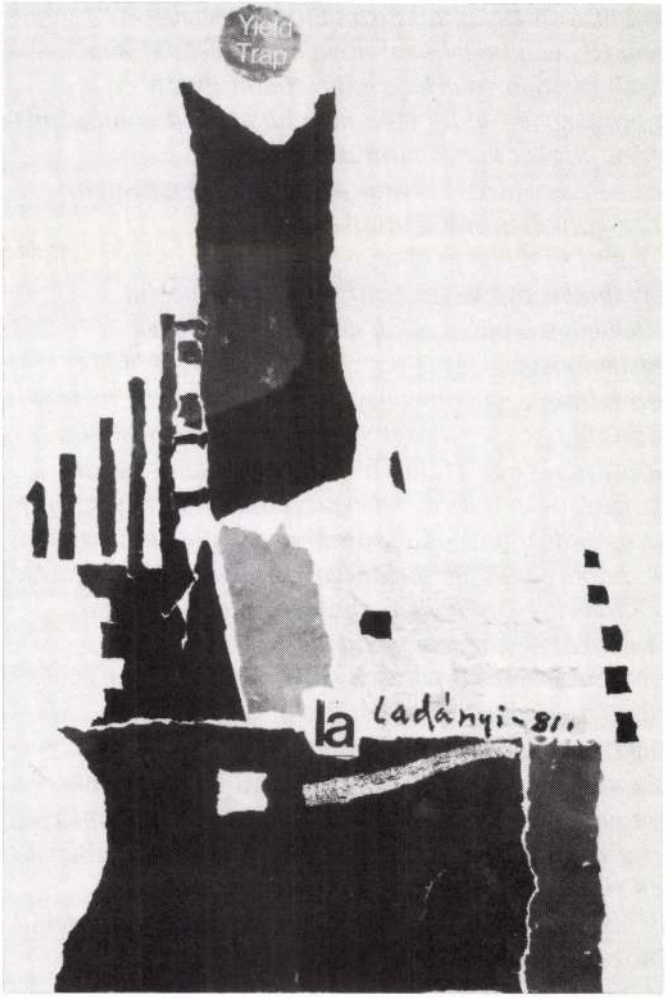

SOMLYÓ GYÖRGY

Ezredvégi epigramma

DIVERTIMENTO

Szentkuthynak

a FÖLDnek nevezett szabálytalan gömb alakú test nélküli
kozmikus óriásfej ötmilliárd villogó szemében
ma hetvenhétféle új *(new! neu! novaja! nouveaux! nova!*
nueva!) mosópor márkája tükröződött vissza
amelyek mindegyike eddig soha nem látott módon mindenből
minden piszkot kimos mint a patyolat
ezzel szemben úgy látszik mindnyájan egyre koszosabb
ingben-gatyában rójuk utunkat szerteszét
amiből semmi se távolítja el az egyre tovább terjedő vérfoltokat
a folyamatosan ülésező konferenciákon megint
kijelentették hogy minden tőlük telhetőt megtesznek
és egyben megint azt is hogy semmi sem telik tőlük
eképpen a három egyakolból-egyalomból származó népség-
katonaság parádés lovagi tornája tovább gyűrűzik
ötmilliárdos nézősereg zsúfolt tribünjeinek szeme láttára
méltó záradékául az ezredéves hadijátékok fényes sorának
a hétszer megadóztatott adók valamint pót-pótadók kamatos
kamataiból se tudják törleszteni az egyesülő vagy szétváló Államok
egymástól fölvett kölcsöneiket a kamatokkal és kamatos
kamatokkal együtt sem pedig azok nélkül
amiből fedezni lehetne a felemelt vagy csökkenő munkabéreket
a tungúziai trágyabányákat üzemeltető nyugat-keleti-
kelet-nyugati konzorcium bejelentette hogy
addig *nem fizeti ki a trágya-vájók munkabérét* amíg
azok nem hagyják abba a sztrájkot amit azért kezdeményeztek
mert a konzorcium eddig *nem fizette ki a munkabéreket*
32 évesen sikeresen a sínek közé löktük József Attilát
a 39 éves Rimbaud gangrénás lábát térdből sikertelenül
amputáltuk miközben arra kényszerítettük hogy

néztem egy teljes életen át
példázat
a mi árvánk
sokféle istent ismerek
hallgatok róluk
ne suttogjanak süket fülekbe

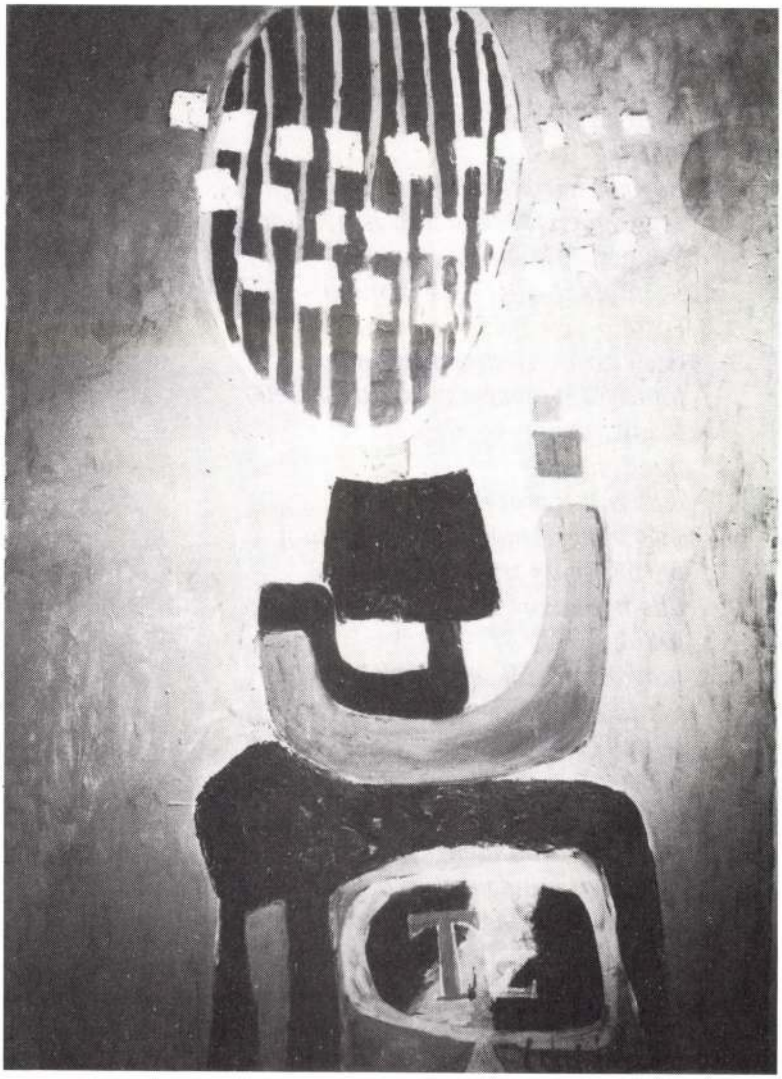

felkötötte jó kutya végső emberléte vacoghat
A szalmán Jéggé kérgesedő borostás vízarcok Az
őrület édes árnyékérzete a homlok kérge alatt
Féldráma félhalál A nagy világgiccs méltatlan
sebei vara A legfullasztóbb provinciák csöndje
heverhet így Az esedékes hulladék Egymás fej-
zúgásának elkékült molljai Védve csak a fejet a
deszkafal tövéhez szorulva A süket dörgésben
Ott voltam én is nem enyhül
Te gyűlölsz engem Felelt a rózsa

3

A mi árvánk
a mi kicsi árvácskánk
Senkiké
Borban párolt metafora hajnalig
Ragyogj érettünk odatúl is nyomorban
Sehova tett fohász
... mi árnyak árnyak mondja
és föl a meredélyen a menet
egymásra torlódva nekilódulva
föl és föl a csenevész bokrok között
aztán zuzmós kővidék
majd út sincs
csak a fattyúnyelv vigasza
még kimerít magából egy kertalji
horpadéknyi zöldet
udvart majort
látlak-e még
magába zárult senkiföldjét
hol idő volt trének sietség
sebesültek a sárban
micsoda ég alatt
és föl tovább a menet
odahagyva minden koloncot
csendben minden teher nélkül
egymás után lassan tovább
föltorlódva nekilódulva tovább
álló éjszaka csak ők
és a monoton eső...
most ijesztő testűr áll a nappalban

Száguldanak a féktelen mozdonyok.
Itt ülök csillámló sziklafalon.

A magasban péntektől vasárnapig
minden kis mozgás jelent valamit.

Benépesül a hegy. Az vagy, aki.
Várad. Vársétány. Mikó. Logodi.

És fű. És pára. Valamennyi árny
átfészkelődik, át a tűfokon.

Vénusz-nap. Péntek. Minden végleges.
A kő készen áll, mindig hű rokon.

1993. augusztus

TANDORI DEZSŐ

Witti és vidékünk

„Szerettem vón egyetlent, határtalant csinálni"
(*Szép Ernő*)

1993. augusztus 26-a és 29-e között Bécsben tartózkodtam, és a múltkori ily alkalommal beköszöntött „Am Hof-érzet" után a Ludwig Wittgenstein, vagy inkább csak Wittgenstein, most már a leginkább Witti névvel illethető nem-is-tudom mi következett el; igen, így mondom, „következett...", bár ez pontatlanság, az „el" miatt, lévén hogy maga Wittgenstein szögezi le, hogy „minden, amit egyáltalán leírhatunk, lehetne másképp is" (Tractatus logico-philosophicus, a továbbiakban T; a továbbiakban a Wittgensteinről beszerződött könyvem, Kurt Wuchterl és Adolf Hübner munkája, rororo-sorozat etc.: W), egészen pontosan: T/5.634. „Tapasztalásunk semminő része nem" (sem) „a priori jellegű", olvasható ugyanitt még. E kicsit hosszadalmas bevezetést írásom nyilvánvalóan elbírja, s ha igen, azért bírja el, mert „a kegyes", főként ha idáig eljutott, alkalmasint érdeklődik: mit hozok én össze Wittivel kapcsolatban.

Erre azt felelhetem csupán: egyelőre az alábbiakat.

Nézzük.

Persze, épp T/5.633: „*A látómezőnek* semmije sem utal arra, hogy szem látja éppen." A W joggal állapítja meg, hogy a T maximalizmusa, mely vitatható — is —, a filozófus kései periódusában, vessük közbe, csak a T-t adta ki ő maga életében!, gazdagszik, árnyalatosabb lesz, levesebb mintegy, hűségesebb a való lehetőségek figyelembevételéhez... bár itt minden fogalmat indokolnunk kellene, használata jogos-e, ne feledjük ezért, csak beszélgetünk, s ily értelemben nem kell az országúti kerékpárverseny, netán a *4 Non Blondes* említését megvárni — jön! —, a „Witti" jelölés elegendő garancia lehet annak, aki nem túl telhetetlen; magam a T-mba, tehát az én Tractatus-példányomba az 5.631-hez ezt ceruzáztam: „Már akkor ez azért a kései kb.!", s hová írtam ezt? „A gondolkodó, elképzelő szubjektum nem létezik. — Ha könyvet írnék e címmel: »A világ, ahogy leltem«, szólnom kellene ebben a testemről is, leszögezvén, mely részei" (tagok, részek, tagjai/m etc.) „akaratom alárendeltjei, melyek nem etc., ez ugyanis oly módszer, mellyel a szubjektum izolálható, vagy még inkább: megmutatható, hogy bizonyos fontos értelemben nem létezik szubjektum: ***kizárólag*** róla ugyanis e könyvben *nem* lehet szó. — 5.632. A szubjektum nem a világ része, hanem a világ határa..." És erről a határról tudjuk Witti révén azt, hogy...

... álljunk meg, ezt gondoljuk tényleg el (végig)!

Tudjuk, hogy az *amiről nem lehet beszélni* etc. jelenti a megismerhetőn túli tartományt (majd erre visszatérünk), de ennek nem ismerhetjük a határát, mert a határ, így képzelem én a parlagi agyammal, „két részből" áll, van emez a fele (mondjuk, egy városszéljelző táblának is) és amaz a fele, olyan tábla avagy vonal nincs, amelyiknek másik fele ne lenne, ellenben itt

gondolkozó eljut a gondolat limeszéig, sejtheti, hogy maga a lét is protagoreicitásunk fogalomalkotása; általunk és bennünk nyer és kap kongruens, körvonalazott, behatárolt munkafogalmat a lét, mellyel elménk dolgozik

a lét csak addig létező, amíg mi annak nevezzük; a lét csak addig létező, amíg van, aki annak nevezze

soha nem képzeltünk *fulcrumot* alá, holmi Kimozdíthatatlan archimedesi Pont után sóvárogva, amelybe sarkallatát leverve forog a jelenségvilág; alapvetéseinkben megszoktuk a Bizonytalanság kiindulását, és nem űz-hajt bennünket a Végső Bizonyosságok vágyőrülete

nap mint nap ki-be járva az elme protagoreus útvesztőit, s „anyagmozgatás" közben eleget láthatjuk algoritmiáink, logikánk viszonylagosságát — ez is egyfajta „relativitás"; boldogságunk, hogy szántszándékkal el-eltévedjünk a bölcselettörténet végtelen hombárjában, ám a visszatalálás után önmagunkhoz s eleven-élő századunk idejébe visszaérkezve már arra sem emlékszünk, hol vesztettük el a nyolc elefántemelet magas „*Ektividzsámot*" s alatta a temérdek hátú „*Csákwa*" Teknőcöt

mind e nagy-nagy tanácstalanságunk privilégiumát akik magunkénak mondhatjuk, mi, filozófusok megengedhetjük magunknak *per intimationem* a felérzés fényűzését, hogy a létegész elemei csupán egymáshoz viszonyítva helyezhetők el a létezésben; s hogy mi magunk, a létegészben, a róla és a jelenségvilágról alkotott bölcseletünkkel (mely a létezést működteti, aktiválja s egyszersmind tartalmazza is) — mintegy *szuszpendálva* lebegünk

ehhez a mi „leáldozó" racionalizmusunkhoz képest a gondolkozó, aki örökké *argumentum inconcussumokat* és Végső Igazságokat keres a teknősbéka hátán, az — ha nem is lopta, legalábbis eltévesztette a mesterséget.

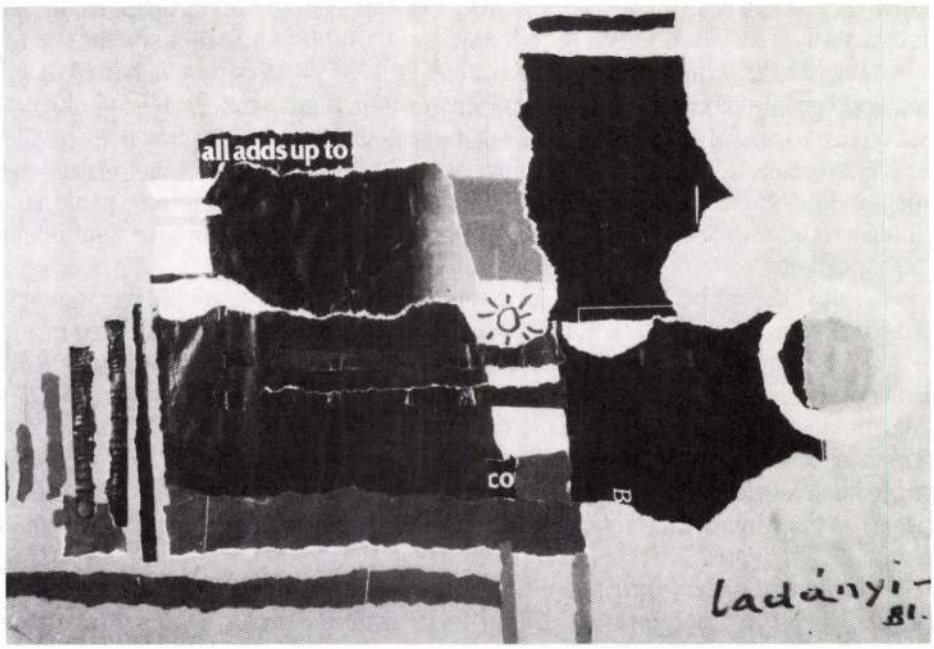

ségbe" való átlépését leírja. No de nemcsak Plotinosz az egyedüli, aki tulajdon terminológiájának a foglya...

Szuszpendálva lebegünk a létben

... Min áll a Föld? „*Maha-Padma*", az Elefánt hátán. És min áll az Elefánt? Egy második „*Maha-Padma*" Elefánt hátán. És „*Maha-Padma*", az Elefánt? Egy harmadik Elefánt hátán. És az a harmadik? Az a negyediken, az meg az ötödiken. És a hatodik-hetedik? A nyolcadik Elefánt hátán. Elefánt elefánt hátán: így áll a Föld. És az a nyolcadik „*Maha-Padma*"? A Nyolc Elefánt, mely összességében egymáson áll, az „*Ektikvidzsám*" a rengetegségében világnagy „*Csákva*" Teknősbéka hátán. És a temérdek „*Csákva*": min áll a Teknőc...?!

Áll, nem áll: ki törődik vele

akadt-e valaha is indiai, aki — mintha égő házból rohanna elő — úgy menekül saját házából a haját tépve, attól való féltében, hogy ha nem tudja, mint áll „*Csákva*", a Teknőc — a háza sincs biztonságban a Föld, meg a Föld sincs biztonságban a nyolc elefántnyi „*Ektividzsám*" tetején, a legfelső „*Maha-Padma*" Elefánt hátán...?!

akadt-e valaha is meditáló Guru, aki ételt-italt magától megtagadva behúzódott erdei vermébe, s azzal búcsúzott volna tanítványaitól, hogy rekluzóriumából addig elő nem búvik, amíg rá nem jön „*Csákva*", a Teknőc nyitjára, hogy az meg min áll, hátán a tornyot álló Elefántok Nyolcával s a felülső hátán a Föld — mert ha ki nem találja, alárogy India s véle a Mindenség...?!

Mi, újkori gondolkozók ösztönösen máshogyan gondolkozunk, és másképp vélekedünk, másként érezzük. A mi tudatunkban immár ennek „lemondó" feltételezése egyúttal a gondolatáram ütemelőző kiindulása is azóta, hogy trónhelyzetéből kilakoltatták Földünket a „Világ Közepén": mi a végletes gyámoltalanság állapotában, azt megszokva, abba beletörődve, mondhatni *szuszpendálva* lebegünk a létben

meggyőződéseinkben nemigen zavarnak azok se, akik a rajtunk időről időre eluralkodó gyámoltalanság érzését kihasználva és bölcseleti csapadékait a fejünkre olvasva, mai napság olyasmit prézsmitálnak, hogy úgy, ahogyan előre megjövendölték, ez is elkövetkezett: íme, a racionalizmus „csillaga" leáldozóban, az irracionalizmusé meg emelkedőben van; a racionalizmus megrendült, elbizonytalanodott, s vele a tudományos gondolkozás is gőgjét és talaját vesztette, a laboratóriumokban mindenki csak „kapkod"...

— nos, legyen bő aratásuk; s ha ettől kövéredik, ám vastagodjék az erényben „az Oltár és a Trón". Ám e korai kárörvendők csak egyről feledkeznek meg

arról, hogy a filozofikus szellemalkat gyökeréig lehatol ez a mindent megelőző ismeret, mélyén mindig is ott volt ez az ösztönös vélekedés, majdnemhogy „tudás": a kozmikus veszélyeztetettség, az elemi bizonytalanság — „*Csákva*" Óriás Teknőc, ami nem tudni, minek a hátán áll, bár a maga hátán szilárdan tartja az „*Ektividzsám*" nyolcemeletes elefánttornyát, s rajta, a legfelső „*Maha-Padma*" hátán ott inog-binog a Föld — hogy mindez az emberlét adottságaihoz hozzátartozik, akárcsak a létrémületbe a belenyugvás

közülünk soha senki sem képzelte négylábú asztalnak a létet, hogy köteles legyen hozzáképzelni a padlót, amelyen „áll". Sőt, ezen túltéve magát, mihelyt a modern

M. H. J. ezek után hátradőlt a székében, és ő is majnem elégedett volt magával. Később felkelt, az ablakhoz ment, lenézett a ház elé. A mentőkocsi már elment, bizonyára elvitte a szegény szemüveges fiú holttestét, és kórházba szállította a másik négy sebesült fiút is. A rendőrkocsi még a ház előtt állt, de lárma már nem hallatszott lentről. Ekkor M. H. J. visszafordult az íróasztalhoz, és meglátta a fehér papírra írt önérzetes mondatot, amely azt állította, hogy ő nem fél senkitől. Gondosan széttépte a papírlapot, elővett egy másikat, és azt írta rá:

IZSAKHÁR ELMENT.

Felmutatta az ablakban a katonai távcső felé. Onnan hamarosan megjelent a kérdés:

VISSZAJÖN?

M. H. János igenlő választ mutatott fel:

VISSZAJÖN.

A távcsöves ember tovább érdeklődött.

MIKOR?

M. Holló János elhatározta, hogy erre a kérdésre még válaszol, de azután egy ideig nem fog társalogni a rosszindulatú és kíváncsi távcsöves emberrel. Nagy, fekete betűkkel felírta a fehér papírlapra:

MAJD HA MAGASRA NŐNEK A LEVENDULABOKROK!

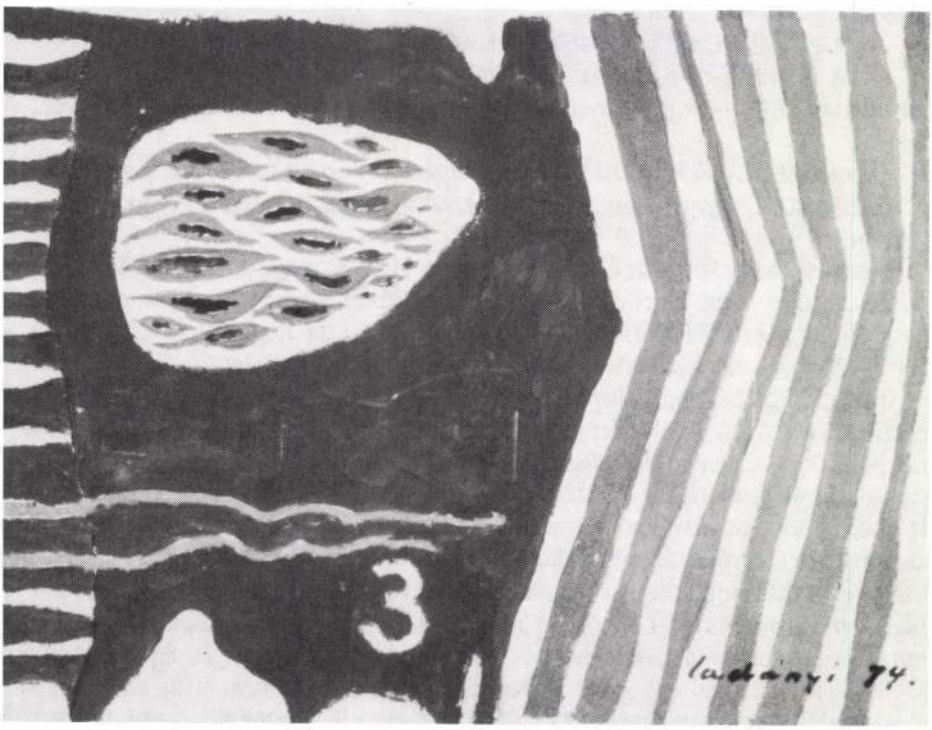

Ekkor már M. H. J. is felöltözött, és lerohant a negyedik emeletről. A ház lakói a pincebejáratnál tolongtak, a rendőrök próbálták visszataszigálni őket.

— Minden csupa vér a pincében! — visította egy asszony.

M. H. J. körülnézett, és meglátta a szabadcsapat kicsiny, de erélyes vezérét. Egyenruhásan és szakállasan támaszkodott a falnak, most nem látszott erélyesnek, és mintha a szakálla is megritkult volna. M. H. J. odament hozzá, és megkérdezte:

— Nagy baj történt?

A kis szakállas ember bágyadtan bólogatott.

— Az egyik fiú kezében felrobbant egy kézigránát — mondta. — Addig babrálgatta, addig ügyetlenkedett vele, amíg felrobbant a kezében.

— Biztosan a szemüveges fiú volt — mondta M. H. J.

— Igen.

— Meghalt?

— Meghalt. És még négy fiú súlyosan megsebesült.

— Szegény szemüveges fiú — mondta szomorúan M. H. J. — Amolyan írófélének látszott. Az ilyen fickók ügyetlenek a mindennapi életben. Én ugyan kiválóan értek a fegyverekhez, de ez egyáltalán nem jellemző az írók többségére.

— Nem volt író a szemüveges fiú — mondta a ritkuló szakállú férfiú.

— Titokban bizonyára írogatott, talán verseket — mondta M. H. J., és majdnem megsajnálta a falnak támaszkodó emberkét. — Maga meg újra kezdheti elölről a szabadcsapat szervezését valahol másutt.

A kis szakállas ember továbbra is bágyadtan bólogatott, és keservesen megjegyezte:

— A pincébe majd visszaköltöznek a kóbor macskák.

— A macskák nem fognak visszaköltözni, mert nem szeretik a vér szagát — mondta M. H. J. — A patkányok költöznek majd vissza. Azok biztosan visszaköltöznek.

Ezután M. H. J. felsietett a lakásába, magára zárta az ajtót, leült az íróasztal mögé, és elhatározta, hogy gyorsan befejezi az Izsakhárról szóló regény első kötetét. Írni kezdett.

Megírta, hogy Izsakhár egy fényes bibliai reggelen maga köré gyűjtötte háza népét, és közölte velük, hogy ő most elmegy a békés birkapásztorok közé, pihennie és gondolkodnia kell, földművelő embereit pedig megbízta, hogy amíg ő a birkapásztorok körében a karámok mellett pihen, ültessenek minél több levendulát a félsivatagi és sivatagi földjébe, mert a levendula igen hasznos növény, nagy ereje van, illatával elűzi a szúnyogokat, böglyöket, legyeket, sőt még a patkányokat és az egyéb undorító rágcsálókat is. A derék földművelő emberek hittek Izsakhárnak, addig is nagyon jól gazdálkodott földjén, megígérték neki, hogy rengeteg levendulát fognak ültetni. Izsakhár ezek után teveháton elindult a birkapásztorokhoz. Elégedett volt magával és az Istennel, évről évre szépült körülötte a sivatag, és az ő földjét ez idáig elkerülte a dögvész, martalócok sem támadtak rá a hegyekből, de azért magában, ott a teve hátán elhatározta, hogy a biztonság kedvéért felfegyverzi majd a békés birkapásztorait, kihegyezteti velük pásztorbotjaikat, és bőrből készült parittyákat ad majd nekik, ezekkel a parittyákkal súlyos kődarabokat lehet messzire hajítani olyan emberek felé, akik esetleg ellenséges érzelmekkel bukkannának elő a homokdombok között.

nagy költő nézeteinek tágabb összefüggése, átüt rajtuk az egyszeri személy. Jó ismerni ezt az embert, élmény gondolatainak tágasságával látni a világot. A versek rejtélye persze nem lepleződik le; és mégis, igenis, a száztizenhét megnyilatkozásból fölsejlik, hogy a Weöres-költemény honnan kapja megmagyarázhatatlan áramát. Weörestől. Aki 1977-ben arra a kérdésre: „Min dolgozik jelenleg? Mivel készül meglepni az olvasókat?", ezt felelte: „Nem készülök semmilyen meglepetést okozni. Mostanában verseket írok. Ez a költő dolga." *(Szépirodalmi Könyvkiadó, 1993)*

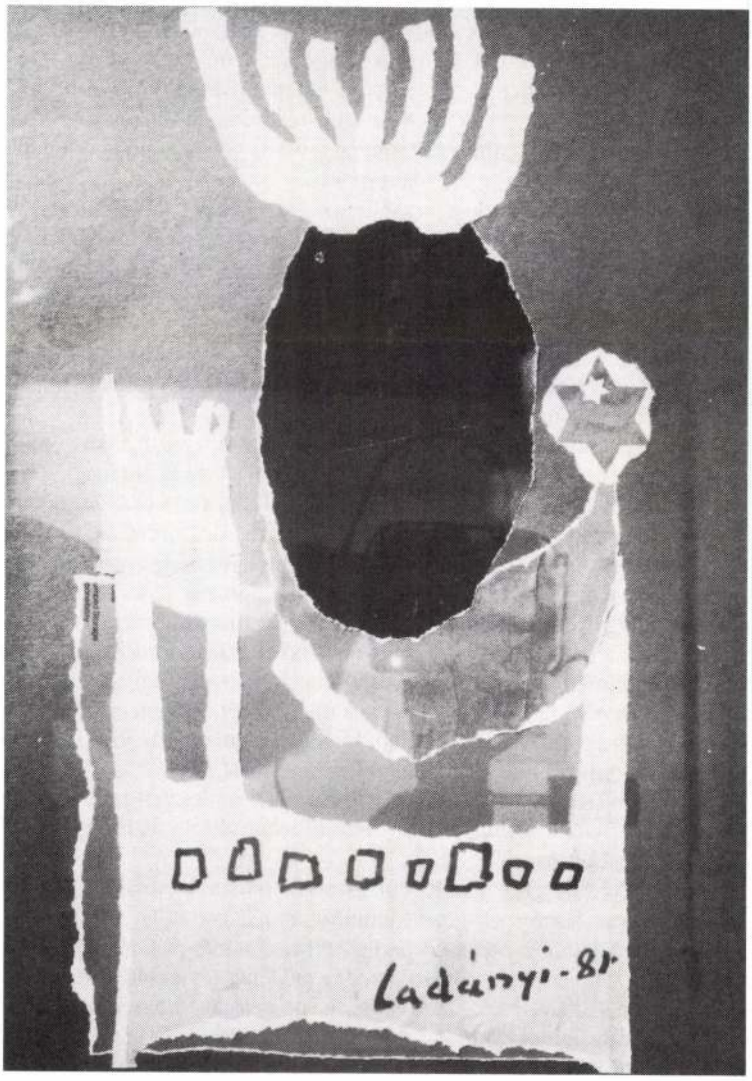

NÉMETH G. BÉLA

Visszatérítés a filozófiához

HATÁR GYŐZŐ: ÖZÖN KÖZÖNY

(1) Ezt a könyet sokféleképpen lehet és sokféleképpen érdemes olvasni. Maga kínálja a különböző, de egyaránt eredményes módszereket. Filozófiai mű, s így teljesen elfogadható elsőnek a tartalomjegyzéken kezdeni. De nem kevésbé ajánlható a névmutató s a tárgyregiszter átszemlézése sem. Hiszen ha láthatni, mily tárgyról mit mond, kiket vall rokonainak vagy ellenseinek a szóban forgó tárgy körében, máris sokat lehet tudni irányáról és törekvéseiről, vonzódásairól és következtetéseiről. Mindez az ismerkedésfajta persze majd minden filozófiai, kivált összefoglaló jellegű filozófiai műnél kézenfekvő.

Itt azonban még három másik elem is csábítja az olvasót előzetes áttekintésre. Mindhárom azt tanúsítja, hogy a szerző valóban fölfogása, szemlélete összegző alapművének szánta munkáját. Az első és talán a legfontosabb, legjellemzőbb a szövegei mellé rótt, tárgyat és következtetést summázó széljegyzeteinek sorozata. Ősi módszer, bár a magyar közönség számára némileg idegen. (Szerb Antal *A világirodalom történeté*ben tette, úgylehet, viszonylag ismertté.) Ősi módszer, mondottuk, s kitűnő, de veszélyes is lehet. A szerzőnek nagyon is vigyáznia kell, hogy a szóban forgó részek s a melléjük tett jelölések fedjék egymást. Néhány, inkább indulati, mint gondolati esettől eltekintve nincs is itt kivetnivaló.

Második sajátos eleme a könyvnek, mely előolvasást hív ki, a szövegéhez számozva csatolt „Appendix"-e. Nem jegyzetszerű függelék ez, hanem többnyire olyan kiegészítése egy-egy résznek, mely — vélhetőleg — a szerző érzése szerint megbontotta volna a gondolat határozott vonalát, s figyelemelterelő elágazásokat hozott volna létre. Akár ezért, akár másért kerültek is az itt elmondottak ebbe a részbe, nemegyszer legalábbis egyenlő jelentőségűek a szerző felfogását illetően a főszövegben olvashatókkal. Annál is inkább, mert ha a főszöveg sem takarékoskodik az író gazdag leleményű, villódzó iróniájával, szatírájával, szarkazmusával, itt néha valósággal tobzódik e képessége teremtményeivel. Mind a tartalom fontosságára, mind a stílusra nézve utaljunk e tekintetben a „létbe vetettség" szavával, fogalmával, tételével való vitájára.

A harmadik olyan rész, melyet az ily könyvek olvasója rendszerint előre átlapoz, a bőven adott jegyzeteké. A bőség, szerencsére, itt nem azt jelenti, ami mostanában itthon olyannyira divatba jött. Nem különböző friss sütetű, lehetőleg amerikai („politológiai", „szociopszichológiai", „pszicholingvisztikai" stb.) állítólagos híresség ömlesztett bibliográfiáját, utalásgyűjteményét találjuk, hanem többnyire klasszikus filozófusoktól való idézeteket, illetőleg reájuk utaló megjegyzéseket és lelőhelyeket.

Voltaképpen negyedik figyelemkeltőként a szerző bő bevezetőjét és utószavát meg tartalomjegyzéke nemritkán frappírozó címeit említhetném. *Bevezetője* 1979-re van datálva, a könyv első, 1980-as kiadásához. *Utószava* pedig 1991-re; az 1993-as új megjelenéshez készült, mely az elsőhöz képest mutat némi változtatást, de a mű lényegét igazában kevéssé módosítja.

(2) Határ Győző hallatlanul széles körű és sokágú művelődéstörténeti s azon belül filozófiai ismerettel rendelkezik mind az európai antikvitás, mind a közép- és újkor kultúrájából. Kapcsolódik ehhez a buddhizmus s India bölcseleti, vallásbölcseleti gondolkodásának, s nem

Valahányszor ezt olvasom, Gilgames helyére minden alkalommal a „mindent látó" költő alakja lép bennem, és a műve, amellyel kinyitotta a létezés burkait. Weöres Sándor csakugyan mindent tudott a létezésről, a világ, amelyben élt, viszont arra igyekezett folyton kényszeríteni, hogy „amit nem tudok arról szóljak / amit tudok hallgassam el". Ő azonban úgy fogott ki a gondolat fináncain, hogy a *színvalót* írta verse kőtáblájára, amit nem tudunk „értelmünk kaptafáira" húzni; ezért éles elméjű szamárságokból reszelt álkulcsokkal igyekszünk kinyitni műve ajtaját, s nagy buzgalmunkban nem vesszük észre, hogy az ajtó — nyitva van. Mindenki előtt, kezdettől fogva.

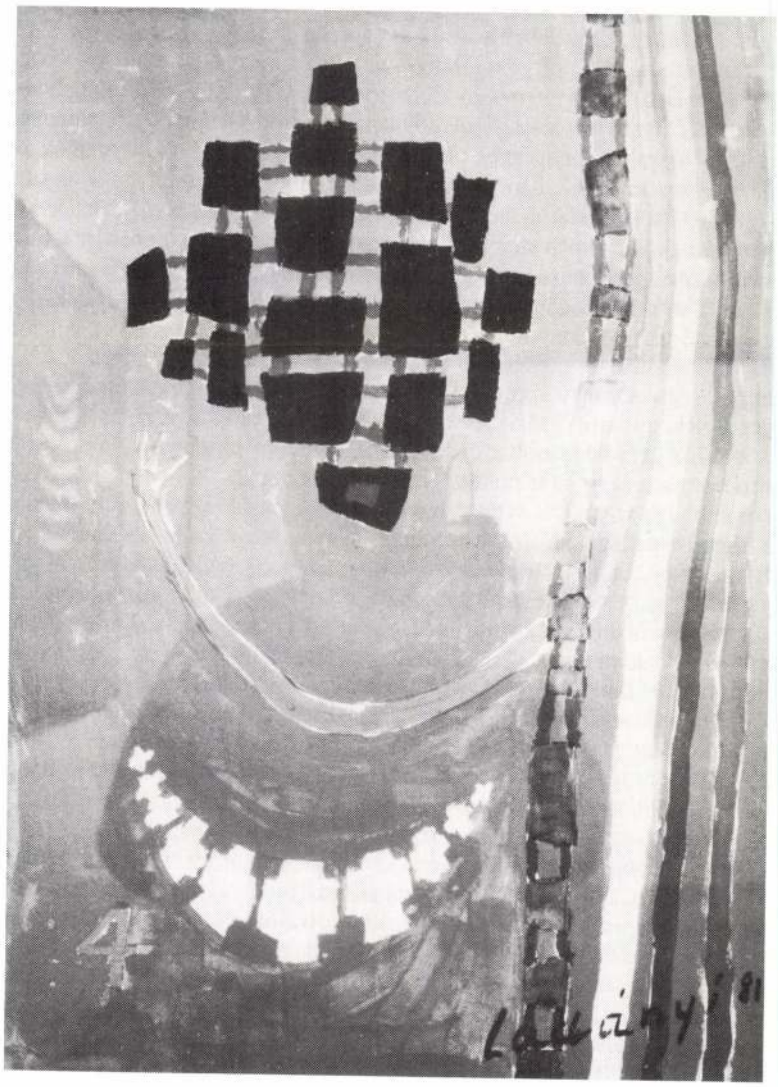

FERENCZ GYŐZŐ

Aki nincs a versek mögött

EGYEDÜL MINDENKIVEL (WEÖRES SÁNDOR BESZÉLGETÉSEI, NYILATKOZATAI, VALLOMÁSAI)

Miért faggatják folyton a költőt? Miért kell nyilatkozatokat, vallomásokat tennie, miért kényszerítik, beszéljen? Beszéljen elsősorban magáról, aztán a verseiről és arról, hogy mi a véleménye a világban zajló dolgokról. Miért nem elég a műveit faggatni? És a költő, aki ily módon is megnyilatkozik, ugyan mit gondol erről az egészről? Alig várja vajon, hogy felfedje magát? Hogy eligazítsa a világ dolgait? Jól tudjuk, hogy a modern művészetet onnan számítjuk, amikor a művek fogyasztói nem egyes, pontosan meghatározott alkotásokra adtak megbízást: nem műalkotásokat rendeltek, hanem a művészszerep megteremtését. Aki ilyen-olyan költemény elkészítését kapja feladatul, megfelelő minták után dolgozik, az esztétikai kulcsfogalom szerint *imitál*. Amikor azonban szerepében önmagát alkotja meg, nyomban bevonul az irodalomba az *intimitás*. Az imitátor-költő mesterségét gyakorolja, személye nemigen fontos, akkor sem, ha valami okból épp magáról ír, hiszen műalkotást készít, jól bevált eljárásokkal, önmagából. Ez is egy módja a költészet művelésének. Az intimitás költője azonban, amikor fölveszi a rendelést önnön művészszerepének megteremtésére, önmagát alkotja meg. És ahogy a régi költő személye végső soron nem volt érdekes, nem számított, ugyanúgy a modern költő műve, szélsőséges esetekben, csak járulékos, elhanyagolható kelléke a művészi sorsépítésnek. A művelt olvasóközönséget sokkal jobban érdekli a költő szerelmi magánélete, mint szerelmes verse, politikai hovatartozása, mint politikai versének színvonala.

Érdemesebb hát személyes vagy akár irodalmi dolgokról faggatni, mint azzal vesződni, hogy mit is írt. De ne legyünk rosszhiszeműek. Nagyon sok beszélgetés születik azért, mert a mű kelt kíváncsiságot: ki ír ilyen verseket? Ki az az ember? Ki áll a versek mögött?

Weöres Sándor „beszélgetései, nyilatkozatai, vallomásai" a kötet anyagát gondozó Domokos Mátyás szerkesztői utószava szerint „a költő életművének szerves és fontos, bár mindmostanáig jobbára láthatatlan részét alkotják". Valóban, Domokos Mátyás munkája nyomán olyan gyűjtemény született, amely az *Egybegyűjtött írások, Egybegyűjtött műfordítások* és *Színművek* mellé kívánkozik: ami ebben a kötetben olvasható, azt is Weöres mondta. Weöres, aki kizárólag költő volt. Kizárólagos költő, a huszadik században Magyarországon „a" költő, a „költő", aki leszámítva néhány ifjúkori könyvkritikát, versekben és műfordítások által szólalt meg nyilvánosan. És interjúkban. De nem írt esszét, memoárt, *A vers születése* című filozófiadoktori dolgozata — valójában vallomás — is a versek között jelenik meg.

És ami még meglepőbb, hogy az intimitás korszellemében a versekben sem magáról vall. Azokban a versekben, amelyeknek hangja, megformálása oly elvéthetetlenül az övé, és amelyek mégis az időtlen, örök költészetként rögzülnek olvasók sokaságának a tudatában. Azt várhatnánk tehát, hogy az életműnek ez a kiegészítő kötete bepillantást enged oda, ahová versekkel nem jutunk, oda, ahová a költő maga önként nem vezet el, egyszóval a személyesség szférájába juthatunk, intim közelbe a nagy imitátorral, aki valahogy mégis mindig maga maradt, *Egyedül mindenkivel*. És közben, magasabb rendű szempontjainknak megfelelően, művészetének elméleti oldalát vagy egyszerűen csak működését is megvilágítja.

Tudjátok-é, miért adott Isten ő szent felsége Ádámnak házastársot? azért, hogy néki felesége, azaz hogy minden ügyeiben fele segétsége lenne; miért Évának testét Ádám bal, és nem jobb oldalcsontjából, nem feje koponyájából vagy lába szárából formálta? azért, hogy a férfiú hatalma alatt lévőnek esmérné magát, a söveget férje fejéről le ne venné, és az urától mint sáros kapca ne tapodtatnék, hanem mint szíve tájékáról származott társ, méltó tekéntetben tartatnék, véle egy test és egy szív, hív szövetségben lenne. Miért nem vette ki Isten ő szent felsége Ádámnak azon bal oldala csontját, melyből Évának testét formálta akkor, midőn Ádám ébren volt, és miért bocsájtott Ádámra álmot, hogy e munkának végben vitele után az álomból felserkenő embernek megmutathassa kedves Éváját? Keresztény atyámfiai, mindenekben imádandó az isteni bölcsesség! Úgy-é, az asszony tüzes, haragos, versengő, első tiszteletet kívánó; ha tehát Ádám ébren lett volna, és csak képzelőképpen is valamelly fájdalmat érezhetett volna, melly nagy utálatosság kerekedett volna fel közöttük, ha a csintalan Éva türhetetlenkedett volna, és szutyongatta volna házas férjét; mert mondhatta volna Ádám; te szívem gyötrelme, állj félre, takarodj előlem, ne újítsd sebemet, ne vedd el kedvemet; nem tudod-é, melly szörnyű fájdalmat szenvedtem testemben éretted? és mégis te, egy megvetésre méltó csikorgó kukoricamalom, még most is kéméllés nélkül fonnyasztod, hervasztod kedvemet, gyötröd és kínzod szívemet; tehát a békességet szerető Isten az ő bölcs rendelése szerént azért bocsájtott Ádámra álmot e munkának végbe vitelekor, hogy az efféle zavarodások meg ne történjenek, hanem egymást megbírálván, csendes békességben, egyességben, egymás kedvében gyönyörűségessen élnének. Bár csak a mostani házasok között se tapasztalnánk izgága törvénytelenségeket, Istent feszítő átkozódásokat, esküvéseket, szidalmazásokat, káromkodásokat, civakodásokat, házsártoskodásokat.

DOMOKOS MÁTYÁS

A szó szerint értendő költő

JEGYZET A FOGAK TORNÁCA CÍMŰ WEÖRES-KÖTETHEZ

Közhely ma már, hogy Weöres Sándor költői életműve nem a hagyományos értelemben vett költői Én produkciója. Merészen lerúgva magáról — vagy isteni szerencsével elveszítve? — „az egyéniség ormótlan sárcipőjét", a harmincas évektől fogva a legtudatosabban és a legvakmerőbben és a közízlést a leginkább provokáló — kötetről kötetre, sőt: szinte versről versre változó — versbeszédével új meg új lehetőségeket nyitott meg — anyagban, témában, kifejezésben — a költészet számára. „Szűz ormok vándoraként" ő aztán csakugyan „új borzongásokat" hozott géniuszával a magyar líra világába. „Szálltam isteni magasban, magyar szó előttem oda nem hatolt még", állapítja meg nyugodt és indokolt önérzettel ő maga is *A fogak tornáca* egyik versében (*Nyomor*), amely kötet Weöres Sándornak a második világháború vége felé és közvetlenül utána írt verseivel 1947-ben látott napvilágot, az emberi világnak egy újabb — hidegháborús — fordulata pillanatában, s az ő „kiszámíthatatlan meglepetésekkel" (Babits Mihály) teli költői útjának egyik mérföldköve. Ebben a könyvében is, mint minden munkájában, amely az ő keze nyomát — vagy ahogyan ő szerette mondogatni: *griff*jét — viseli magán, maszkok mögül és mindegyre újabb maszkok mögé bújva, mintha az örökösen alakváltó Proteus isten földi-emberi inkarnációja volna, a Teremtés objektív énekének — örömének és fájdalmának — „fénylő igéivel" énekli az ember „láz-lökését" a Létezésben és a Létezésnek az emberben visszhangzó „kristály-angyal-zenéjét"; „szent geometriájának" lenyomatát a romlékony anyagban. Weöres Sándor költői univerzumában ugyanis „rögtől szívig minden dalol", és „nem ésszel: lényével válaszol".

Ez a felfogás minden létező szüntelen-örök emanációjáról, amely ebben a kisugárzásban nem tesz — nem is tehet — különbséget szerves és szervetlen létező között, Weöres Sándor költészetének egyik ihlető alapélménye és egyszersmind alapmondanivalója. Rátalálásának körülményeiről és a felismerés jellegéről — még 1943-ban — egy levélben, amelyet azóta szokás gyakran idézni, részletes leírást adott Pécsett élő idősebb barátjának, Várkonyi Nándornak: „új verseim már alig hasonlítanak mindahhoz, amit költészetnek neveznek... végre megtaláltam a csak versben közölhető tartalmat, mely a formától el sem választható: a gondolatok nem az értelmem rendje szerint, hanem az értelemre mintegy merőlegesen jelennek meg. A versszorok az értelmüket nem önmagukban hordják, hanem az általuk szuggerált asszociációkban... a kötőanyag többé nem az értelmi láncolat, hanem a gondolatoknak valami csillagszerű gravitációja."

A hagyományos költői Én és a megszokott költői szerepfelfogás konvencióbilincseitől ily módon jutott el Weöres Sándor a teremtő szabadságnak abba a tartományába, amelynek igazi csodája: az elfogulatlan *ráismerés*, ahol a Lét titkai és rejtélyei ismeretlen-új — vagy ha tetszik: végső és igaz — arcukat végre megmutatják. „Szememnek Ady nyitott új mezőt", vallotta meg a *Hála-áldozat*ban, a harmincas évek vége felé, de a „cifra szolga", a vers, nála nem a „Mindennek jött" költőt hordozza a hátán. Nem önmagát teljesíti ki a lelki lemeztelenítés pátoszával a Weöres-versek költője, hanem a Létezés vakító valóságát. Minek következtében sajátos és egyedülálló funkcióváltozás színtere — drámája — ez a költészet; a folytonosan álarcok mögül

ladányi

AZ EGRI IFJÚSÁGI HÁZ TISZTELETTEL MEGHÍVJA LADÁNYI IMRE FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA. A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA NAGY T. KATALIN MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ, 1987. JANUÁR 29-ÉN 16.30 ÓRAKOR.

Nyitva 1987. január 29-től február 15-ig.

LADÁNYI IMRE

Ladányi Imre (1902–1986) élete nagyobb részét New Yorkban töltötte, itt gyógyított és festett ötvenhét éven keresztül. A festés mellett sokszorosított grafikával is foglalkozott; készített fametszetet, linómetszetet, rézkarcot, de legkedvesebb médiuma az ötvenes végétől a mindenféle anyagokat – fát, fémet, textilt, bőrt, papírt – magába olvasztó kollázs volt. Tavaly nyáron, mikor először láthattuk képeit Magyarországon, a Nemzeti Galériabeli tárlaton, nem sejtettük, hogy ez a kései bemutatkozás egyben búcsú lesz. Ekkor járt utoljára Egerben is, ahol elemi és középiskoláit végezte. De nem ment el nyomtalanul, szétszórta képeit Egerben és másutt az országban, közgyűjteményeknek adományozva több, mint ötven művét. A mostani kamaratárlaton művészetének legfontosabb állomásaival ismerkedhetnek meg az egriek, bemutatunk néhányat természetelvű, figurális képeiből, s néhányat elvontabb, sok humorral és játékossággal telített kollázsaiból.
A kiállítást Ladányi Imre festőművész emlékére rendeztük.

Nagy T. Katalin

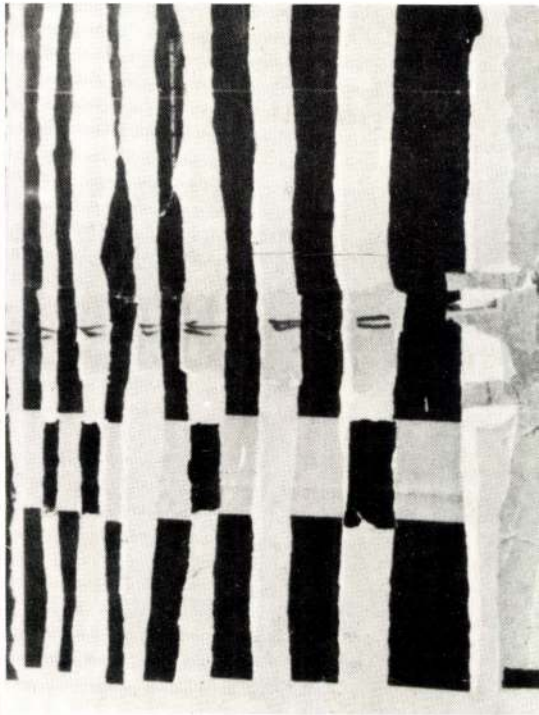

Imre (Emory) LADÁNYI

[1902 – ?]

Mihály SZEGEDY-MASZÁK: From Social Commitment to Art for Art's Sake = Hungarian Studies, 1989/2, 191–195. ill.

LADÁNYI IMRE

A **BARSA Műtárgykaptárban** Ladányi Imre, vagy ahogyan választott hazájában ismerték, Emory Ladányi műveivel ismerkedhet a közönség. Budapesten most először láthatók a művész húszas, harmincas években készült fametszetei. Ladányi életútja Berlinből és Budapestről New Yorkba vezetett, ahol az európai művészeten iskolázott látásmódja megváltozott, természetelvűsége átalakult, művészete most már az amerikai festészet újabb áramlataihoz kapcsolódott. Kísérletező hajlamát a kollázsban teljesítette ki, képein az olaj-, akril- és papírmunkákon a homoktól a kavicsig, talált tárgyaktól a graffitit idéző szó- vagy mondatfoszlányokig mindent felhasznált.

Bp. III., Fő tér 1. Nyitva: október 8.–november 7.

"MŰÉRTŐ" 1999 okt.

Név	A mű címe	Méret, anyag, technika	Ár
André Kertész	1 fotó		150.(
André Kertész	119 kép		eszmei forgalmi érté tizm
André Kertész	3 kép		300.(
André Kertész	5 fotó		100.(
André Kertész	portré-raiz		40.(

képviseltek a balettgalán. ... jelentkezik.

LADÁNYI IMRE

Ladányi-emlékkiállítás nyílik

Egerben nevelkedett — New Yorkban alkotott

Szinte páratlan értékű gyűjteményt mutat be az egri Ifjúsági Ház Galériája azon a tárlaton, amelyet *holnap, pénteken délután öt órakor* nyit meg *dr. Löffler Erzsébet*, az önkormányzat kulturális bizottságának elnöke és *dr. Ringelhann György* polgármester.

Ladányi Imre festményeiről, képeiről van szó, s arról az alkotóról, aki ugyan Kecskeméten született, és New Yorkban halt meg 1986-ban, ám gyermekéveinek egy részét — bútorasztalos apja halála után — Egerben töltötte. Tizenévesen kezdett rajzolni és festeni tanulni Aba Novák Vilmostól. Mégis először orvos lesz, majd először Berlinbe, később New Yorkba megy. Elfogadtatja orvosi diplomáját, s nehéz kettős életet kezd: gyógyít és fest. A harmincas években már sikeres művész, számos kiállításon szerepel, a kritikák pedig dicsérik kompozíciós készségét, színeinek erejét, érzelmi telítettségét, technikai felkészültségét.

Művészetében az ötvenes évek jelentik a fordulót, innentől inkább absztrakt képeket fest, eltávolodik a köznapi világ látványától. A technikákat is eredeti módon használja, szobrokat, színes fametszeteket, kollázsokat készít.

Hiába él a tengeren túl, magától értetődő természetességgel őrzi a magyar nyelvet. S amikor halála előtt még szülővárosában kiállítást is rendez, saját maga gondoskodik festményei és kollázsai további sorsáról: egy részüket hazai múzeumoknak ajánlja fel.

A művész egyik alkotása

HIRLAP (Heves Megyei)
1993 okt 21

könyvekkel. Bíró Péter Egerszalók, Ifjúság u. 25.*68772/1K

ADÁSVÉTEL

VÁLLALKOZÓK! Számla nélküli, régen meglévő családi tulajdonú gépeiket, eszközeiket költségként elszámolhatják 1% + ÁFA-ért. Tel: 42/317-477 Sztanex Bt.*64991/7H

HASZNÁLT BÚTOR ADÁSVÉTEL! EGER, MAKLÁRI ÚT 67. TELEFON: 413-313. INGYENES KI- ÉS BESZÁLLÍTÁS. HITELLEVÉLRE IS VÁSÁROLHAT! *64652/43K

Új szobai sarokgarnitúrák, franciaágyak, heverők, fotelágyak kedvező áron és használt bútor adásvétel. Eger, Pacsirta u. 45. T: 36/413-054.*68001/4K

KÁRPÓTLÁSI JEGYEK VÉTELE és ELADÁSA. Cím: Pakett Bróker Értékpapír-forgalmazási és Befektetési Rt. Szeged, Szent István tér 16. Tel/fax: (62) 323-144. Bp. V. Semmelweis u. 2. I.5. Tel/fax: 1175-461, 1187-652. Kiskőrös, Bajcsy-Zs. u. 15. Tel: (78) 312-162. Forduljon bizalommal tőzsdetag társaságunkhoz!*68231/3H

Eladó egy könnyű lovaskocsi, vagy borjúra cserélhető és egy boxer szuka videóra cserélhető. Kápolna, Rákóczi u. 35.*68423/1H

Kárpótlási jegyet veszünk a napi ár feletti áron. Eger, Állomás tér 2/a (Gordon Bt.)*68585/2K

Mosonmagyaróvári kétfejes, fogatos eke eladó. Somogyi Lajos Tiszanána, Rózsa u. 1.*68692/1H

TÁRSKERESŐ

39 éves kereskedő olyan hölgyet keres élettársnak, aki hozzám költözne és munkámban segítene. „Sürgős 68556" jeligére a kiadóba Eger, pf. 23.*68556/3K

növelt értéken, E-hitel és kárpótlási jegy [illegible]

Az eladó ingatlanok az ingatlannyilvántartásban önálló tulajdoni egységet képeznek, a jászdózsai és tarnamérai kivételével, amelyek idegen földtulajdonon állnak és földhasználati jog kapcsolódik hozzájuk.

A pályázat benyújtásának HATÁRIDEJE: 1993. december 10. 12.00 óra.
HELYE: Székács és Társa Ügyvédi Iroda 3200 Gyöngyös, Jókai u. 9.
Tel/fax: 311-157.

A vételi szándék bizonyítására a pályázati irányár 5 %-át az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyeznie az Ügyvédi Iroda számlájára vagy pénztárába.

A pályázónak 60 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia. A kiíró Ügyvédi Iroda 1993. december 17-ig értesíti az eredményről a pályázókat, egyébként a kiíró fenntartja magának a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A vállalattal kötendő adásvételi szerződés érvényességi feltétele az ÁVÜ jóváhagyása.

A pályázaton való részvétel feltétele a részletes tenderfüzet, titkossági nyilatkozat és 5000 Ft ellenében történő átvétele a kiíró Ügyvédi Irodától.

Ha valaki több ingatlanra kíván pályázatot benyújtani a tenderfüzetet valamennyi ingatlanra meg kell vásárolnia.

A pályázatban nem szabályozott kérdésekben az ÁVÜ versenyeztetési szabályzata és az 1992. évi LIV. törvény rendelkezései irányadók.

Az értékesített vagyontárgyakról a Vállalat (Rt.) központjában Antonyi Ferenc főmérnök ad tájékoztatást.
(3200 Gyöngyös, Koháry u. 4/6. tel: 37/312-397).

Államkötvények vételi és eladási árfolyamai a Magyar Nemzeti Banknál 1993. október 20.

Kötvény	Vételi nettó árf.	Eladási nettó árf.	Felhalmozott kamat	Eladási árf. tart. hozam 0/0
1994/A	98.00	98.60	16.90	—
1994/B	97.27	97.87	14.67	19.50
1995/A	93.54	94.14	0.65	19.44
1995/B	93.66	94.26	19.68	19.39
1995/C	96.98	97.58	12.51	19.50
1995/F	95.74	96.34	5.12	19.50
1995/G	99.13	99.73	3.79	19.50
1995/H	99.23	99.83	2.14	19.50
1996/A	94.33	94.93	13.38	18.65
1996/B	96.05	96.65	12.99	19.29
1996/C	96.00	96.60	12.08	19.27
1996/F	95.94	96.54	7.48	19.13
1997/C	94.09	94.69	11.49	18.48
1998/A	99.50	100.10	10.64	—

Bruttó árfolyam = nettó árfolyam + esedékesség napjáig felhalmozott kamat.
Esedékesség: készpénzfizetés esetén a tárgynap. Átutalással történő fizetés esetén a szerződés megkötését követő 5. naptári nap.
A megjelölt árfolyamok 1994/A kötvény esetében maximum 1.000.000 Ft névértékű kötvény vételére, ill. 1.000.000 Ft névértékű kötvény eladására jelentenek kötelezettséget. A többi államkötvénnyel a vételi limit 1.000.000 Ft, az eladási limit 3.000.000 Ft.
Magyar Nemzeti Bank Heves Megyei Igazgatósága Eger, Barkóczy u. 3. Telefon: 36/413-444
Pénztári órák: hétfőtől péntekig 8—13 óra között.

Ladányi Imre

Meghalt Ladányi Imre

[84 éves, New York]

Magyar Nemzet, 1986. okt. 15. 4.

gában az állandóságot kutatni (Dárdai), a világ bad szemléletét sugározni (Tenke), és keresn dolgok mögött az embert (Zsubori): nem cseké feladat. Hogy mozgalommá válik-e a csoportosu lás, a fény-árnyék a helyére kerül-e, az már az elkövetkezendők kérdése. Az *Árnyékkötők* folyóiraté, a kollektív és újabb egyéni kiállításoké és a különböző akcióké.

Zsubori Ervin: Az ismeretlen város, 1991, xerox
Zsubori Ervin: Az ismeretlen város, 1991, xerox
Dárdai Zsuzsa: Elektroaura, 1990, xerox

LADÁNYI Imre

Hajdú Éva

Szicq-vérig magyar maradtam
Ladányi Imre orvos és festőművén
történetei

Magyar Nemzet, 1986. aug. 5. 7.

pásszerűsége. Bonyolult és mégis áttekinthető mélység keletkezik. Ez ejthette ámulatba Caspar David *Friedrich* tengerparti vágyakozóit, holdba nézőit vagy ködös sziklákon álló vándorát, hiszen a létezés gyönyörűsége maga a csoda. És ezeknek a rendkívüli pillanatoknak időnként részese lehet az ember, ha találkozik a végtelen bizonyosságával, az eleven térrel. Ha a pillanatnyiság és örökkévalóság mindenben jelen van, még az is elképzelhető, hogy a dolgok rendje nem olyan komplikált, mint gondolnánk. Lehet, hogy olyan egyszerű, mint az első képen látott mozgásnak az íve: az átlendülő textil egyszerre érzéki és metafizikus burok, minden más ezen keresztül közeledik és ezen át hullámzik tovább.

(Az Újlak 1991. X. 26-i, dunaújvárosi előadásán közreműködött: Ádám Zoltán, Farkas Gábor, Komoróczky Tamás, Szili István, Széll Tamás, Szarka Péter, Ravasz András. Zene: Ádám Kálmán)

VIDA GALAMBOS MARGIT

LADÁNYI Imre

kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1993

i-m. (jé): Festő-bőrgyógyász. = Uj Magyarország, 1993. okt. 7. 9. ill.

VADAS József: A kivételes. = Magyar Hirlap, 1993. szept. 29. 15.

LADÁNYI Imre

Gyetvai Ágnes

Ladányi Imre és Stein Anna
tárlata a Nemzeti Galériában

MNG.

Magyar Nemzet, 1986. aug. 16. 9.

1 oda, aztán vissza-
egy másik lécet is
újabb papírrepülőt
, azt is útjára bo-
llentétes irányú in-
levegőt, a körívek
lnek, az inga meg-
m Zoltán lép ki. Pár
özönséghez, aztán
zongorához, és
óröndből papírla-
i, a rajzait. szétoszt-
özt, azok kézbe ve-
egű, fahéjvörös ala-
el karcolt formák.
rózus, mint a kiké-
Újra sötét lesz, a ze-
lti a teret. A jobb ol-
l áttetsző drapériát
mi nagyjából átlós
tszi a játékteret. Az
rzó neonfény ráveti
t árnyékát a füg-
adlóra. A lepel géz-
zel tíz méteres, füst-
atok, redők sejlenek

gyzet jelenik meg a
ószínűleg egy fest-
étele: a március szó
, zöld mezőben. A
g visszacsillan a tük-

fénysugarának hiánya, és ki-
emelkedik a gézlepel derengé-
se: a redők ritmusa, az átlós sík
feszítő ereje.

A zene felszárnyalásával egy
időben újra kattan a vetítőgép: a
harmadik kép is egy reprodukci-
ó – ha a diafelvétel egy külső
vagy belső valóság (a mű) máso-
lata, akkor az illúzió illuzióját
látni –: semleges háttér előtt fe-
kete jelek; arcon legördülő
könny, az ablaküvegen futó eső-
cseppek ritmikus szaggatottsá-
ga. A harmadik kép megjelené-
sével újra megteremtődik az el-
őző fényviszonyokban is tapasz-
talt vibrálás. A diakép szemléle-
tét ugyanis zavarja a többi fény-
forrás, és az, hogy az áttetsző le-
pel mögött időnként áthalad va-
laki. Valószínűleg ez a nyugtala-
nító hatás az oka annak, hogy az
első sorban percek óta fészke-
lődnek, majd két néző kimegy.
(De nem a legrövidebb úton, ha-
nem a vetített kép, a fény mögé
kanyarodva – feltartóztathatat-
lanul, mint a fénybe hulló boga-
rak) Az ismerős fényritmusok
mellett új elemek tűnnek elő:
mint a padló súrolt fénye, a géz-

Ladányi Imre emlékkiállítása

A Nemzeti Galériában tartott nagy életmű-kiállítás és a művész halála után éppen tíz esztendővel emléktárlatot rendezett *Ladányi* Imre festőművész (1902–1986) tiszteletére a Műgyűjtők Galériája és a Ladányi Alapítvány.

Különös, szuggesztív erejű képeket festett Ladányi Imre, akit az amerikai művészettörténet inkább Emory Ladányiként tart számon. Bár kora ifjúsága óta vonzza őt a művészet, *Aba Novák* Vilmostól tanul festeni, orvosi diplomát szerez, hogy anyagi gondok ne nehezíthessék pályáját. Berlini orvosi tanulmányainak idején, a húszas évek végén kerül kapcsolatba Henry *Waldennel*, a Der Sturm szellemi vezérével. Ettől kezdve az avantgarde jellemzi művészetét. 1929-ben költözik az Egyesült Államokba, New Yorkba, gyermekkori álmai városába, s ott lesz belőle elismert művész, miközben megbecsült orvosi tevékenységet is folytat. Számos kiállításon szerepel, fontos lapok írnak kritikát műveiről. Az ötvesen években fordul az absztrakt felé, képeibe idegen anyagokat komponál, ragaszt. Különös fakturájú műveket, kollázsokat alkot, gazdag érzelmi telítettségű művek születnek keze nyomán. Növekszenek a képek méretei is, a pályaelő expresszionizmusa a művész kései éveiben élettapasztalatokkal, bölcsességgel, humorral egészül ki, tartalmas, emóciókra ható festményeket eredményezve. Ritkán látni ehhez hasonló expresszív tárlatot Budapesten.

Bár a kiállítás a Műgyűjtők Galériájából Arizonába utazik, remélhetően egyes művek visszatérnek, s aukciókon keresztül bekerülhet Ladányi művészete a magyar műkereskedelembe is.

(hajdú)

Magyar Nemzet 1996 XI 2

Huszárcsákó és mágnásszablya

életműve (ny. kivétel).

GYŐR, Gy. Nemzeti Színház: Fanfár mindenkiért – a Győri Balett előa. (szo. 7, v. du. 5), Bohémélet – operaelőa. (k. 5); Kamaraszínház (Bartók Béla Megyei MK): Én és a kisöcsém (szo. 7, v. du. 3); Petőfi Sándor Városi MK: Magyar animációs filmnapok (sze, cs, p. 10).

GYULA, Erkel Ferenc Múzeum – Dürer terem: Záduló Sasok – Új honfoglalók a középkori Alföldön (nov. 30-ig).

HAJDÚSZOBOSZLÓ, Bocskai István Múzeum: A hajdúság

Kamaraszínház – Művészetek Háza (színházterem): „Az Andok zenéje" – a Los Andinos egy. konc. (sze. 6); – Sándor Frigyes Zeneiskola: az Auer vonósnégyes koncertje (p. fél 7).

EGER, székesegyház: a Debreceni filh. zenekar és a Debreceni Kodály kórus hangv. – Verdi: Requiem, olasz operaénekesek és karnagy közreműködésével (v. 8).

ÉRDLIGET, róm. kat. templom: a Kodály vonósnégyes koncertje (v. du. 4)

(cs. 6).

NYÍREGYHÁZA, ev. templom: Kovács Attila kolozsvári orgonaművész konc. (v. du. 5); Városi MK: a Debreceni filh. zenekar, a Debreceni Kodály kórus és olasz operaénekesek előadásában Verdi Requimje (k. 7).

OROSZLÁNY, Városi MK: a Vadvirág citerazenekar (vez. Richter Kálmán és Borsi Attila) zenés délutánja (p. 4).

POMÁZ, MH és könyvtár: a

Budapesti templomok egyházi zenéje

November 2. szombat:

Árpád-házi Szent Erzsébet templom (VII., Rózsák tere), este hét óra. A Carmine Celebrat Ének- és Zenekarának egyházzenei hangversenye. Bach: Jesu, meine Freube – részletek. Orgonán közreműködik: *Pető* László. Mozart: Requiem. Szólisták: *Zádori* Mária, *Németh* Judit, Timothy *Bentch*, *Moldvay* József. Vezé-

November 3. vasárnap:

Belvárosi Főplébánia-templom, délelőtt tíz óra. W. A. Mozart: Missa brevis D-dur. Harmat Artur: De profundis clamavi. Közreműködik *Virágh* András orgonán, valamint a templom kórusa. Énekes szólisták: *Gábor* Artemisz (szoprán), *Takács* Judit (alt), *Szennai* István (tenor), *Mezőfi* Tibor (basszus). Vezényel: *Virágh* Endre

Kempinsk

Kádár Tib

A Kempinski Galériában november 28-ig tekinthetők meg Kádár Tibor festményei. „Ábrázolási módszere realista, de sem a szürrealista, sem az expresszionista részletezés vagy kiemelés hatásáért nem áldozza fel a témáiban eredetileg vételében bennerejlő talá nyosság izgalmát...

Munkáinak saját

LADÁNYI tune

Benes Zsuzsa: A látómező szabálytalansága. : Ladányi tune művészetéről = Kortárs, 37, 1993, 11 80-81. ill

A kivételes

Írókkal kapcsolatban érdemként emlegetjük, ha orvos, diplomata, mérnök az illető. Festőről szólva gyanúsá válik a polgári — pénzkereső — hivatás. Az okairól most nem szólnék; inkább azt hangsúlyoznám, hogy akadnak kivételek is.

Ilyen szabályt erősítő művész Ladányi Imre. Praktizáló bőrgyógyász és kutatóorvos, ekként egyetemi tanár volt New Yorkban. S egyszersmind kitűnő festő, ezt mutatja a Vigadó Galériában látható kiállítása.

Kecskeméten született, Budapesten járt egyetemre, közben sokat rajzolt, Aba-Novák-nál is tanult. Első tárlatát még idehaza rendezte, de hamarosan elhagyja az országot, a húszas évek végén New Yorkban telepedik le. Ettől kezdve rendszeres résztvevője az amerikai művészeti életnek. Sokáig itt mi semmit nem tudunk róla; csak 1986-ban, a Nemzeti Galériában nyílik életmű-kiállítása, amelyet utóbb szülővárosában is bemutatnak.

Nem sokkal ezután az idős mester meghalt. Róla is, műveiről is — még mielőtt felszívódtak volna a köztudatba — megfeledkeztünk. Érdemtelenül— ezt mondja ez a mostani, minden alkalom nélkül, egyszerűen csak reá emlékező kis retrospektív tárlat, amelynek anyagát közgyűjteményekben és magánkollekciókban őrzött képeiből állították össze. Úgy, hogy szinte az egész pályáról képet kapunk.

Útja az expresszív indulatú daraboktól a lágy festői részletekben gazdag műveken át vezet azokhoz a nyugtalanul absztrakt kompozíciókig, amelyekhez hasonlókkal idehaza leginkább a szentendrei iskola képviselőinél (Modok Mária, Vaszkó Erzsébet, Gadányi Jenő) találkozunk.

Az érdekes tehát az, hogy noha ez a fajta piktura Amerikában született, az ott élő Ladányi úgy művelte, mint hazai társai. Művészként magyar maradt New Yorkban is.

• Vadas József

Merck Sharp & Dohme,
PHARMACEUTICALS
MSD

szervókormány...

ÁRAMVONALAS KAROSSZÉRIA

Az új Saab 900-as megőrizte egyéni stílusát de a kor követelményeinek megfelelően egy teljesen új tervezés eredménye.
Összehasonlítva elődjével sokkal tágasabb lett. Teljesen új alvázat kapott új tervezésű első és hátsó futóművel. A korábbi hosszmotor helyett az új modell keresztmotoros.
Közel 50 %-kal növelték a svéd mérnökök a karosszéria torziós merevségét. A 9000-es sorozatnál

ÚJ MOTOROK

A gyár fejlesztéseinek eredménye az új 2.0 literes turbómotor, mely 185 LE teljesítményt nyújt és 1994 tavaszától rendelhető. A motorvezérlést a világon egyedülálló Saab TRIONIC rendszer végzi. Természetesen ez a motor is dupla kiegyenlítőtengellyel rendelkezik.
A Saab történetében először V6-os motor is szerepel a kínálatban. A 2.5 literes 24 szelepes motor 170 LE-s. A 2.5 V6-os motorhoz elektronikus kipörgésgátlót kínálunk szériafelszereltségként.

További információé
1154 Budapest, Klap

❑ Szeretnék töl

❑ Szeretném ki

PÉNZÜGYKUTATÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

EREDMÉNYHIRDETÉS

A Ladányi Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt

Ladányi Imre

festőművész

(1902 Kecskemét - 1986 New York)

emlékkiállításának megnyitójára
1993. szeptember 24-én 17 órára
a Vigadó Galériába.

A kiállítást megnyitja:
Beney Zsuzsa

Rendezte:
S.Nagy Katalin

Megtekinthető: szeptember 24-től, október 10-ig,
hétfő kivételével, naponta 10-től 18 óráig.

The Ladányi Foundation
cordially invites you to
the opening of the exhibition
held in commemoration of

artist

Imre Ladányi

(1902 Kecskemét - 1986 New York)

on September 24, 1993 at 5 pm
in Vigadó Galéria

The exhibition will be opened by
Zsuzsa Beney

The exhibition was organised by
Katalin S.Nagy

Open: 24.9-10.10. from 10 till 18
every day except Monday

Megnyitás k.p. 555x395 1981.

ladányi

VIGADÓ GALÉRIA

LADÁNYI IMRE

A MŰVELŐDÉSI MINISZTÉRIUM ÉS A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA **LADÁNYI IMRE** FESTŐMŰVÉSZ (NEW YORK) KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA 1986. JÚLIUS 24-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA (BUDAVÁRI PALOTA D ÉPÜLET III. EMELET). A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA KÖVESDY PÁL, A NEW YORK-I KÖVESDY GALÉRIA TULAJDONOSA.

Ladányi Imre

Adomány az amerikai magyar
minisztri alapítványi sorsjáteknak

Magyar Nemzet 1985. XII. 9.

Ladányi Imre

Ladányi Imre-kiállítás Kecskeméten

(MTI) A Kecskeméten született, és 1929-től New Yorkban élő Ladányi Imre festőművész munkáiból nyílt meg kiállítás szerdán a Kecskeméti Galériában; a Nemzeti Galéria-beli tárlat mellett ez a második. Az eredetileg orvosnak készült művész 1927-ben csatlakozott a német expresszionisták mozgalmához, majd néhány évvel később a nonfiguratív stílus művelőihez. A 84 éves Ladányi Imre szülővárosa közönsége előtt a 80-as évek elejétől készült festményeivel, kollázsaival mutatkozik be.

A kiállítás anyaga — amely a tárlat bezárása után a művész ajándékaként az országban marad — Kecskeméten szeptember 14-ig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1986. VII. 31

Ladányi Imre

LADÁNYI IMRE FESTŐMŰVÉSZ alkotásaiból nyílt kiállítás csütörtökön az Egri Ifjúsági Házban. A Magyar Nemzeti Galéria anyagából és magángyűjtők tulajdonában levő képekből rendezett tárlat teljes áttekintést ad a tavaly elhunyt, világszerte ismert művész hat évtizedes munkásságáról.

Népszabadság, 1987.1.30

Ladányi Imre

Ladányi Imre, a tavaly New Yorkban elhunyt festőművész — hajdani egri diák — alkotásaiból rendezett tárlat teljes áttekintést ad a világszerte ismert művész hat évtizedes munkásságából. A kiállítást február 15-ig látogathatják az érdeklődők.

Magyar Nemzet 1984. I. 20.

Ladányi Imre

Kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Kiralyné 1986. VII. 25.

Ladányi Imre festő

— **Magyar festőművész nagy sikere Newyorkban.** A newyorki lapok nagy magyar sikerről számolnak be: az egyik legelőkelőbb képzőművészeti szalonban, a Contemporary Arts-ban — melyet kizárólag azért alapitottak, hogy már teljesen kiforrott képzőművészeket mutassanak be a közönségnek — nagysikerü kiállitást rendezett legujabb alkotásaiból *Ladányi* Imre, Newyorkban élő magyar orvos és festőművész, akinek ez volt az első kollektiv kiállitása. A fiatal művész festményeiről igen elismerően irnak a newyorki lapok.

Ujság. 1935. VIII. 23.

DÁNYI IMRE

HEVESMEGYEI NAP

Egri–amerikai festő képei Budapesten

Az egri származású, hosszú ideig Amerikában élt és alkotott Ladányi Imre képeit az egri Ifjúsági Ház is többször bemutatta már, tegnap viszont Budapesten, a Műgyűjtők Galériájában nyitották meg a halála tizedik évfordulójára rendezett emlékkiállítást. A november nyolcadikáig megtekinthető tárlatot *Joel S. Eide*, az észak-arizonai egyetem művészeti galériájának igazgatója ajánlotta a magyar közönség figyelmébe.

Ladányi önarcképe

KIÚJULT A CSATÁR SÉRVE

Shearer nem játszhat az FTC ellen

A labdarúgó UEFA-kupa második fordulójának visszavágó mérkőzésére készülő Newcastle Unitedot nagy veszteség érte: az együttes csatárát, Alan Shearert meg kell műteni. A válogatott játékos biztosan nem szerepelhet a Ferencváros elleni keddi találkozón, amelyre a magyar bajnok 3-2-es előnnyel utazik.

A Newcastle United vezetése csütörtökön közölte, hogy a Manchester United fölötti fényes, 5-0-ás diadal során kiújult Shearer sérve. A Blackburntől 15 millió fontért átigazolt gólvágóra így legalább hat-nyolc hétnyi kényszerpihenő vár. Shearer már nem is játszott csapata szerdai Ligakupa-mérkőzésén.

Kevin Keegan, a Newcastle vezető edzője elmondta, bízik abban, hogy Shearer hamar felépül, mint azt tette korábbi sérvműtéte után.

– Szörnyű csapás ez számunkra. Az Alan Shearer és Les Ferdinand alkotta csatárduó végre kezdett gyümölcsöt hozni. Örömfutballt játszottak, nagy kár, hogy ez nem folytatódhat – mondta *Graham Courtney*, a Newcastle United szóvivője.

Ugyanakkor nehezítheti is a dolgunkat. Remek játékosok várják a bizonyítási lehetőségét a Newcastle-ban, hogy csak a francia Ginola és a kolumbiai Asprilla nevét említsem. A Shearer kiesése következtében pályára lépő játékos érzésem szerint mindent el fog majd követni annak érdekében, hogy hosszabb időre biztosítsa helyét a kezdőcsapatban.

Végül még egy hír, ami a Newcastle csapatáról szól: minden anyagi áldozatot meghoznak, hogy az angol labdarúgó-felsőház, a Premier League lejobb csapata újra a Newcastle United legyen. Kétmillió angol fontot irányoztak elő a népszerű fekete-fehér csapatnak, ez játékosonként 200 000 fontot jelent, ha az 1926/27-es idény után ismét Anglia legjobbjai lesznek. Ez az összeg kétszer akkora, mint az elmúlt évi bajnok, a Manchester United prémiuma volt, ahol most a címvédés esetén 50 ezer fontot adnának a csapat tagjainak fejenként.

Mivel a Magyar Televízió nem közvetíti a keddi Newcastle United–Ferencváros labdarúgó UEFA-kupa mérkőzést, a Ma-

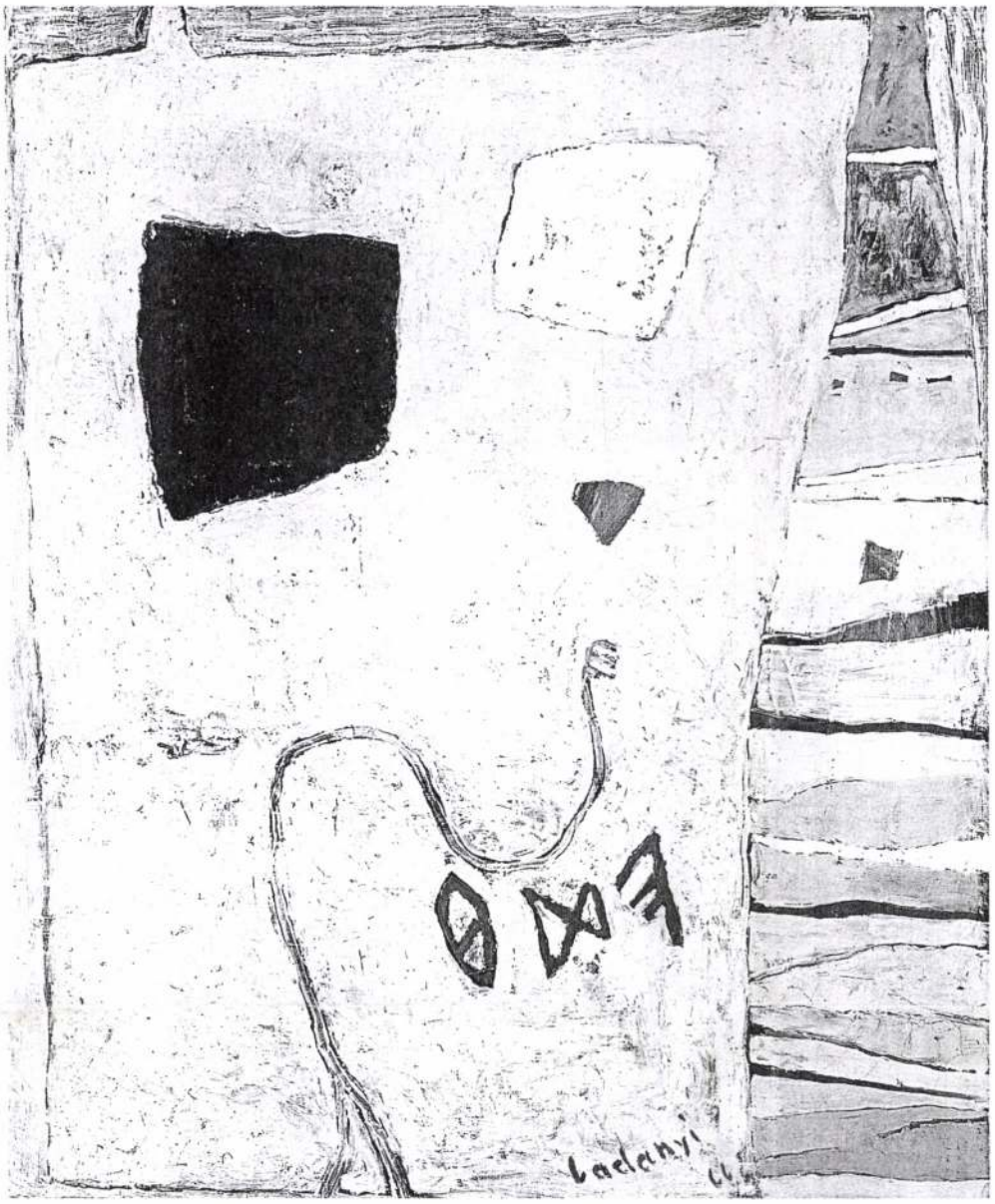

197

197 ▪ LADÁNYI IMRE (1902–1986)
(EMORY LADÁNYI)

Chrono-sonic No. 5., 1966

116,5 × 96,5 cm
Olaj, vegyestechnika, vászon
Jelezve középen lent: Ladányi 66

Kikiáltási ár: 480 000 Ft

198 ▪ LADÁNYI IMRE (1902–1986)
(EMORY LADÁNYI)

Inforel, 1961

865 × 101,5 cm
Olaj, vegyestechnika,
applikáció, vászon
Jelezve jobbra lent: Ladányi 61

Kikiáltási ár: 480 000 Ft

VÁLOGATOTT IRODALOM

Walter L. Strauss: *Emory Ladányi Visual Artist.* New York, Abaris Books, 1977.
Emory Ladányi: Collages. New York, Matignon Gallery, 1984.
Emory Ladányi: Woodcuts. New York, Kövesdy Gallery, 1986.
Gyetvai Ágnes: *Ladányi Imre és Stein Anna tárlata a Nemzeti Galériában.* Magyar Nemzet, 1986. aug. 16. 9.
Vígh Ildikó: *Aki köztünk élt: Ladányi Imre 1902–1986. 1-2.* Amerikai Magyar Népszava, 1989. jún. 23; jún. 30. 13.

FONTOSABB KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK

1927: Berlin, Galerie Sturm; 1928: Bécs, Galerie Klein; Bécs, Galerie Slezak; 1932: New York, Painters and Sculptors Gallery; 1934–1945: New York, Contemporary Arts Gallery; 1935: New York, Rockefeller Center; Brooklyn Museum; 1939: Chicago, International Watercolor Exhibition; New York World's Fair; 1958: New York, National Academy of Design; Springfield, Mass. Museum of Art; 1959–1966: New York, Audubon Artists, Annual Exhibitions; 1966–1977: New York, Niveau Gallery; 1980: New York, Tibor de Nagy Gallery; 1981: New York, Syracuse University Lubin House Gallery; 1982: New York, Kövesdy Gallery; Matignon Gallery.

FONTOSABB HAZAI KIÁLLÍTÁSOK

Ladányi Imre kiállítása. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1986. aug.
Ladányi Imre kiállítása. Kecskemét, Kecskeméti Galéria, 1986. júl. – szept.
Ladányi Imre emlékkiállítása. Eger, Ifjúsági Ház, 1987. jan. 29 – febr. 15.
Ladányi Imre emlékkiállítása. Budapest, Vigadó Galéria, 1993. szept. 24–okt. 10.
Ladányi Imre emlékkiállítása. Budapest, Műgyűjtők Galériája, 1996. okt. 24–nov. 8.
Ladányi Imre emlékkiállítása. Budapest, Zichy Kastély Lovagterme, 1999. okt. 8-nov 7.

Ladányi Imre 1902-ben született Kecskeméten. Édesapja halálát követően a család Egerbe költözött, Ladányi az itteni Lyceumban majd a Reál Gimnáziumban végezte elemi és középiskolai tanulmányait 1908–1920 között. Képzőművészettel egri diáksága idején, 1912–1913 körül Aba-Novák Vilmos vezetésével kezdett foglalkozni. 1920 és 1926 között a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatójaként orvosnak készült, mialatt rendszeresen rajzol és fest, fametszeteket valamint illusztrációkat készít. 1927-ben Berlinben folytatta orvosi tanulmányait. Itt ismerkedett meg Herwarth Waldennel aki 1910-től a Sturm Galéria vezetőjeként, majd az azonos nevű folyóirat szerkesztőjeként úttörő szerepet vállalt az expresszionista és az absztrakt művészet széles körű megismertetésével és elfogadtatásával. Berlini tartózkodása idején Ladányi is lehetőséget kapott

198

a Sturmban expresszionista műveinek bemutatására. 1928-ban Bécsben találkozott Oskar Kokoschkával, akinek hatása megerősítette az expresszionizmus útján való haladásának igazában. Ugyanebben az évben a Bartha Miklós Társaság tagjaként Budapesten is kiállított.

Ladányi Imre 1929-ben végérvényesen New Yorkba költözött. Emory Ladányi néven 1932-ben mutatkozott be az amerikai közönség előtt a New York-i Painters and Sculptors Galleryben. 1934-ben ismerkedett meg Emily Frances műkereskedővel, mely kapcsolat eredményeként 1945-ig tizenhat alkalommal állított ki az annak tulajdonában lévő New York-i Contemporary Arts Galleryben. Mindeközben művei szerepeltek többek között a Brooklyn Múzeum és a Modern Art Studio tárlatain, valamint rendszeresen jelen volt a The Society of Independent Artists és az American Artists Congress kiállításain.

Ebben az időszakban eltávolodott az expresszív kifejezésmódtól, festményei és rajzai a hazai Gresham-kör törekvéseivel párhuzamosak. A második világháború idején Itáliában és Észak-Afrikában szolgált katonaorvosként. 1958-tól művészetében gyökeres fordulatként az absztrakció felé fordult. Az 1960-as évek elejétől absztrakt képein különböző anyagokkal keveri és gazdagítja az olajfestéket. Kavics, tégla és széntörmelék, fa, fém és textil gazdagítja fakturálisan kollázsait, szobrait. Festményein gyakran alkalmaz festett betűket-szavakat, hét európai nyelven hozva létre ily módon született kép-verseit. 1977-ben Walter L. Strauss tollából jelent meg az első összefoglaló jellegű munka, felölelve Ladányi addigi életművét. A 140 művet reprodukáló monográfia behatóalapossággal tárgyalja művészetének korszakait és jelentőségét.

Ezt követően 1984-ben a New York-i Matignon Gallery kiadásában kollázsairól, majd két évvel később a Kövesdy Gallery gondozásában fametszeteiről jelentek meg gyűjteményes kötetek.

1986-ban a budapesti Magyar Nemzeti Galéria és a Kecskeméti Galéria rendezett műveiből gyűjteményes kiállítást. A halálát követő évben, 1987-ben Egerben nyílt emlékkiállítása, majd 1993-ban a Vigadó Galéria, illetve 1996-ban a Műgyűjtők Galériája mutatott be alkotásaiból reprezentatív válogatást. Művei számos külföldi és hazai köz- illetve magángyűjteményt gazdagítanak.

R. A.

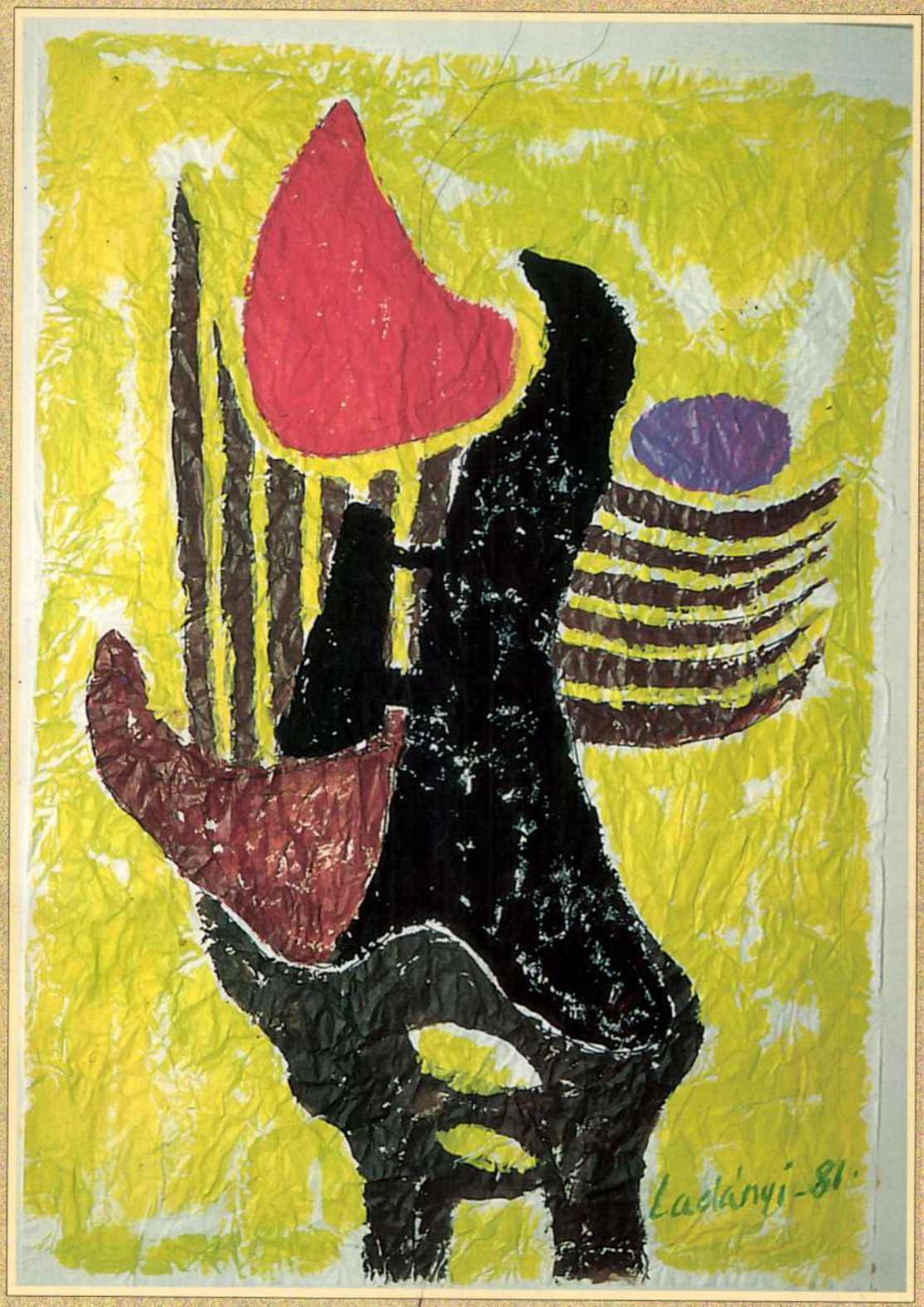

ladányi

ÖNARCKÉP olaj ,vászon, 45 x55 cm. 1962. Hegyi Pál tulajdona

Borítón:
MEGNYITÁS akryl, papír, 555 x 395 mm. 1981. Magyar Nemzeti Galéria

LADÁNYI IMRE

1902-1986

VIGADÓ GALÉRIA

1993. SZEPTEMBER 24. - OKTÓBER 10.

Életrajzi adatok

1902.	november 8-án született Kecskeméten
1906.	bútorasztalos apja halála
1908-20.	elemi és középiskolái Egerben a Lyceumban, majd a Real Gimnáziumban
1912-13.	Aba Novák Vilmostól tanul rajzolni, festeni Egerben
1920-26.	orvosi tanulmányok a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen, fametszeteket, rajzokat, illusztrációkat készít, rendszeresen fest
1927.	Berlin, bőrgyógyászatot tanul, a Der Sturm kiállításán szerepel két vízfestménye és első fametszete, Edward Munch képei hatnak rá
1928.	fametszetekkel illusztrálja Simon Andor: Aranysziget c. verseskötetét, megismerkedik Bécsben Oskar Kokoshkával, hatására az expresszionizmus felé fordul, kiállítás a Bartha Miklós Társaságban
1929.	márciustól nővérét és sógorát követve New Yorkban él, bőrgyógyászként praktizál, kutató orvos, szakcikkeket ír
1932.	első bemutatkozása egy amerikai-magyar csoportkiállításon az Eleventh Street Gallery-ben
1933-tól	a Contemporary Arts Gallery állandó kiállító tagja, munkásságát a nagy amerikai lapokban - New York Evening Post, The New York Times, New York Herald Tribun, New York Sun Parnasus stb. - méltatják, életreszóló barátság az Emily Frances galéria tulajdonossal
1935.	egyéni kiállítás New York City, Contemporary Arts Gallery
1935-39.	között munkáit harminc városban mutatják be
1939.	résztvesz a Chicagoi Art Institute nemzetközi akvarell kiállításán
1942-45.	önként jelentkezik katonának, Észak-Afrikában, majd az olasz fronton szolgál katonaorvosként

Biografical data

1902.	Born at Kecskemét on the 8th of November.
1906.	Death of his cabinet-maker father.
1908-20.	Primary, then secondary school at Eger.
1912-13.	Art studies (drawing and painting) from Vilmos Aba Novák.
1920-26.	Medical studies at the Pázmány Péter University of Sciences, Budapest. Makes woodcuts, drawings and illustrations and paints on a regular basis.
1927.	Dermatological studies in Berlin. Two of his watercolours and his first woodcut are presented at the exhibition of Der Sturm. Influenced by Edward Munch's paintings.
1928.	Woodcut illustrations for the anthology "Golden Island" by Andor Simon. Meets Oskar Kokoschka in Vienna and turns towards impressionism. Exhibition at the Miklós Bartha Association.
1929.	March. Moves to New York after his sister and brother-in-law. Practises as a dermatologist, makes medical researches and publishes medical articles.
1932.	First participation at an American-Hungarian group exhibition at the Eleventh Street Gallery.
From 1933.	Permanent exhibiting member of the Contemporary Art Gallery. The big American papers (New York Evening Post, The New York Times, New York Herald Tribune, New York Sun Parnasus, etc.) write about his work with appreciation. Lifelong friendship with Emily Frances, gallery owner.
1935.	One man show at the Contemporary Arts Gallery in New York City.
1935-39.	His works on show in thirty cities.
1939.	Participates in the international watercolour exhibition of the Chicago Art Institute.
1942-45.	Volunteers for military service. Serves as an army surgeon in North Africa, then at the Italian front line.
1943.	One man show at the Contemporary Art gallery, New York City.

1943.	egyéni kiállítás New York City, Contemporary Arts Gallery
1945.	júniusban Budapesten, Kecskeméten keresi s találja meg édesanyját
1946.	januárban tér vissza Amerikába
1949.	tanít a New York-i orvos egyetemen, dermatológiai szakvizsgát tesz, újra festeni kezd
1952.	édesanyja New Yorkba költözik, tíz évig még együtt élnek Ridgefieldben - Connecticut - nyaralót épít
1954-ben	kezd el újra kiállítani
1959.	hazalátogat feleségével együtt
1963-tól	képverseket ír, pontosabban fest, hét európai nyelven hozva létre az alapszövegeket, absztrakt képeket fest, kollázsokat készít
1965.	júniusban Budapestre látogat, kiállítások: Hartford Arts Foundation és Danbury Academy of the Arts
1967-77.	rendszeresen kiállít New Yorkban a Niveau Gallery-ben
1977.	Walasse Ting könyve: Emory Ladányi Visual Artist, Abaris Books, Inc. New York
198O.	novemberben szerepel az Avantgarde Magyarországon 1919-1939 kiállításon Kassák, Tihanyi, Moholy-Nagy és mások mellett Nagy Tibor galériájában New Yorkban
1981.	egyéni kiállítás New York City Syracuse University Lubin House Gallery
1982.	szeptember-október: Kövesdy Pál Matignon Galériájában állít ki magyar avantgardokkal együtt
1984.	Wallase Ting könyve kollázsairól, Matignon Gallery, New York
1986.	könyv fametszeteiről Ladányi bevezetőjével, Kövesdy Gallery, New York; július 24-augusztus 24: Magyar Nemzeti Galéria életmű kiállítás; július 3O-szeptember 21: Kecskeméti Galéria, halála New Yorkban
1987.	január-február Egri Ifjúsági Ház, emlékkiállítás

Ladányi

1945.	June: Visits Budapest. Searches for and meets with his mother at Kecskemét.
1946.	January: Returns to America.
1949.	Teaches at the Medical University of New York, gets a degree in dermatology. Recommences painting.
1952.	His mother moves to New York and lives with him for ten years. Builds a summer cottage in Ridgefield, Connecticut.
1954.	Starts to take part at exhibitions again.
1959.	Visits Hungary with his wife.
From 1963.	Writes (paints) concrete poems, produces the texts in seven European languages. Paints abstract works and makes collages.
1965.	June: Visits Budapest. Exhibitions at the Hartford Art Foundation and at the Danbury Academy of the Arts.
1967-77.	Regularly takes part in exhibitions at the Niveau Gallery in New York.
1977.	A book by Walasse Ting " Emory Ladányi Visual Artist", Abaris Books, Inc. New York.
1980.	November: Participates in the exhibition "The Avantgarde in Hungary 1919-1939" together with Kassák, Tihanyi and Moholy-Nagy at Tibor Nagy's Gallery in New York.
1981.	One man show at the Syracuse University Lubin House Gallery in New York City.
1982.	September-October: Exhibits with other Hungarian avantgarde artists at Kövesdy Pál's Matignon Gallery.
1984.	A book by Wallase Ting on his collages, Matignon Gallery, New York.
1986.	A book published on his woodcuts (with a Preface by himself), Kövesdy Gallery, New York. 24th July-24th August: Retrospective exhibition at the Hungarian National Gallery. 30th July-21st September: Exhibition at the Kecskemét Gallery. Dies in New York.
1987.	January-February: Memorial exhibition at the Youth Center, in Eger.

Az 1902-ben Kecskeméten született, majd bútorasztalos apja halála után Egerben nevelkedő Ladányi Imre tizenévesen kezd el rajzolni, festeni tanulni Aba Novák Vilmostól. Egy anatómiai atlasz hatására 15 évesen hozza meg racionális döntését: orvos lesz, hogy így biztosítsa megélhetését, hogy anyagi gondok ne nehezítsék festői munkásságát. A budapesti orvosi tanulmányokat Berlinben folytatja, ahol megismerkedik Henry Waldennel, a Der Sturm szellemi vezérével, aki még őrzi a tizes évek művészet szemléletének ideáit, s bár a Sturm ekkor már csak negyedévenként megjelenő folyóirat (1928-ban meg is szünik), de változatlanul szabad fórum, amelyben az avantgard minden formája bemutatkozhat. Ladányi tagja a nemzetközi társaságnak, s ki is állítja Walden galériájában két vízfestményét és egy fametszetét. Walden személyiségének, esszéinek, s Edward Munch feszült és végzetes, lidércnyomásos és tömören fogalmazott, modern formaalakítású és szimbolikus képeinek megrázó hatására fordul impresszionista kezdetek után Ladányi az expresszionizmus felé. Kávéházi jeleneteket fest, mint a huszas években annyian a szétesett Osztrák-Magyar Monarchia, s a Kabaré, s a Kígyótojás c. filmekben hitelesen bemutatott, a vesztes háboru utáni Németország festői (Farkas István, Georg Grosz stb.) közül. Felfedezi a fametszetben rejlő drámai hatáskeltés lehetőségét. Őszinte önarcképeiben, elkötelezett, humanista emberábrázolásaiban az expresszionisták társadalom kritikája, fájdalmas igazságkeresése. Egy berlini klinika után Bécs következik, ahol a szecesszió, főként Gustav Klimt munkássága van hatással szemlélete alakulására, de változatlanul inkább az expresszionisták műveire fogékony. Kapcsolatba kerül Oscar Kokoschkával és szenvedélyes műveivel. 1928 őszén visszatér Budapestre, a Bartha Miklós Társaságban mutatkozik be festményeivel, ők adják ki Simon Andor verseskötetét Ladányi dinamikus metszeteivel.
Gyerekkora óta New Yorkban szeretne élni (nem Amerikában, hanem kifejezetten New Yorkban) erre 1929-ben lehetősége nyílik, nővére és sógora után feleségével együtt Manhattanbe költözik a nehéz, inflációs időszak ellenére. Elfogadtatja orvosi diplomáját, megkezdi kettős életét: gyógyít és fest, küzdelmes gyermek- s ifjúkor után megépíti felnőtt egzisztenciáját. Nem kényszer-kivándorló, hanem önkéntes, szabadon választottan New York-i polgár. A harmincas években sikeres festő és litográfus New Yorkban, számos kiállításon szerepel, nagyon pozitív kritikák jelennek meg róla fontos napilapokban, művészeti folyóiratokban. Kiemelik kompozíciós készségét, színeinek erejét, érzelmi telitettségét, technikai felkészült-

Ladányi

Imre Ladányi, who was born in 1902 at Kecskemét and was brought up in Eger after the death of his cabinet-maker father, started to learn how to draw and paint from Vilmos Aba Novák as an adolescent. He was 15 when, impressed by an anatomical chart , he consciously decided to become a physician in order to make his living and to prevent financial matters from bothering him as a painter. He studied medicine first in Budapest and then in Berlin where he met Henry Welden, the intellectual leader of Der Sturm whose concept on art still preserved the ideas of the 1910's. Although at that time the Sturm was published only as a quarterly (from 1928 it was not published any more at all), it was still a free forum which offered a chance of publication for all forms of the avantgard. Ladányi was a member of the international company and he exhibited two watercolours and a woodcut at Walden's gallery. Influenced by Walden's personality and essays as well as by the dramatic effects of the tensed and fatal, nightmare-like and concise, modern and symbolic pictures of Edward Munch, Ladányi turned after his impressionist beginning towards expressionism. He painted cafés like so many other painters (e.g. István Farkas, Georg Grosz, etc.) of the former Austro-Hungarian Monarchy and Germany having lost the war. He discovered the dramatic possibilities of the woodcut. His sincere self-portaits and engaged representations of the human being reflect the social criticism and the painful quest for truth of the impressionists. After having worked for a clinic in Berlin he went to Vienna where although he kept his sensitivity for the work of the impressionists, he fell under the influence of the Art Nouveau and especially of Gustav Klimt. He also got in touch with Oscar Kokoschka and his passionate works. In the automn of 1928 he returned to Budapest. He exhibited his works at the Miklós Bartha Association, which also published an anthology by Andor Simon illustrated with dynamic cuts by Ladányi.
He had wanted to live in New York (not in America but definitely in New York) since he was a child. The opportunity arose in 1929 and in spite of the hard, inflational times, he moved together with his wife, to Manhattan after his sister and brother-in-law. He had his medical degree validated and he began his double life: he cured and painted. After a hard childhood and adolescence he built up his adult existence. He was not forced to emigrate but he freely chose to become a citizen of New York. In the 30's he lived as a sucessful painter and lithographic artist in New York and he participated at numerous exhibitions. Positive criticisms and reviews in important daily papers and art periodicals emphasized his compositional skills, the power and

ségét, eredetiségét. Fametszet, akvarell és olaj önarcképei tudatos, elszánt, építkező, kitartó embert mutatnak. Egyik linometszetét beválasztják az "Év száz legjobb grafikája" c. kiállításra. A harmincas évek elején festett képeinek rajzos stílusa, részletező realizmusa, látszólagos naivitása közel van Ben Shahn azidőben festett társadalmi témák iránt érzékeny, aprólékos temperaképeihez. Az évtized végére megszelidül, ha itthon élne, a Gresham tagjaihoz csatlakozhatna posztimpresszionista hagyományokra támaszkodó csendéleteivel, tájképeivel. A negyvenes évek elején újabb váltás, ő maga "tudományos naturalizmus"-nak nevezi rajzai stílusát.

1942-45 között önkéntes katonaorvosként az olasz fronton teljesít szolgálatot, Észak-Afrikában, majd Firenzében időzik hosszabban. Jegyzeteket készít a látottakról, a háború megviselte emberi testekről. 1946-ban elölről kell kezdenie mindent. Sikeres bőrgyógyász lesz, tanít a New York-i Egyetemen. Baráti társaságához költők, zenészek, írók, fotografusok tartoznak. (Henry Miller, Edgar Varese, Kenneth Patchen stb.). Barátja, Emily Frances galéria tulajdonos, műgyűjtő nagy bemutatót rendez háború előtti műveiből. Az Art Digest-ben elismerő, elemző tanulmány méltatja. Művészetében az ötvenes években fordulat következik, absztrakt képeket fest, eltávolodik a konkrét formák, a köznapi látvány világától. A festékbe idegen anyagokat kever, applikál, ráragaszt a felületre más testeket: ekkor találkozik össze a két mesterség, a bőrgyógyászé és a festőé és eredményez a hatvanas évekre önálló hangvételű, különös faktúrájú, eredeti műveket. Szobrokat, színes fametszeteket, kollázsokat készít hasonló szellemben. Kísérletező kedvű, sokféle hangvételt végigpróbáló művészete beérik. Kollázsai a kiváló technikai készségen, a kiemelkedő gondolati konstrukción, s a merész anyag használaton, magasfokú kísérletező képességen túl színérzékenységről; a forma és az érzelmek összekapcsolásának biztonságáról tanúskodnak. A kollázsaiba, s festményeibe épített mozgó elemek, villogó fények vezetik el a szobrászathoz, s a mobilok, örökmozgók szerkesztéséhez. A legteljesebb mértékig együtt halad saját korával ez az újításokra, megújulásra mindig kész tevékeny ember. Olajfestményei egyre nagyobbak, néhány triptichon a három métert is meghaladja. A triptichon forma tudatos választás, utalás szerencsésebb korok szakrális festészetére, az elveszett közös hitre és közös festői nyelvre szimbólum, s jelteremtő kísérletekkel. A színes, expresszív, homokkal, kaviccsal, tégla- és széndarabokkal kevert olajfelületekre bőr, textil, fa és fém elemeket

Ladányi

emotional saturation of his colours as well as his technical abilities and originality. His woodcuts and watercolour and oil self-portraits show a conscious, determined and persistent man. One of his woodcuts was selected for the "Hundred Best Litographies of the Year" exhibition. The drawing syle, the detailed realism and the apparent naivity of his paintings at the beginning of the 30's were close to the distempered pictures rich in details and sensitive for social issues that Ben Shahn painted at that time. By the end of the decade he mellowed - had he been living in Hungary, with his still lifes and landscapes following postimpressionist traditions he could have joined the members of the Gresham. At the beginning of 40's he changed style again - into what he called "scientific naturalism".

Between 1942-45 he served as a voluntary military surgeon at the Italian front line. He spent longer periods in North Africa and in Florence. He made sketches of what he saw, of the human bodies worn by the war. In 1946 he had to make a new start. He became a successful dermatologist and taught at the University of New York. His friends were poets, musicians, writers and photographers (Henry Miller, Edgar Varese, Kenneth Patchen, etc.). A friend of his, Emily Frances, gallery owner and art collector,.organized a show of his pre-war works on which the Art Digest published an appreciative analysis. His art took a turn in the 50's, as he drifted apart from the concrete forms and everyday sight , he began to paint abstract works. He mixed paint with other materials, and he stuck and applied other bodies onto the surface. It was then that the two professions, dermatology and painting, mét and resulted in original works with independent style and unusual brushwork. He made statues, coloured woodcuts and collages in this spirit. His former experiments bore their fruits. His collages give proof not only of excellent technical skills, outstanding theoretical concept, bold use of materials, and a high experimental spirit, but also of a sensitivity for colours and mastership in linking form and emotions. The moving elements and flashing lights built into his collages and paintings led him to sculpture and to the construction of mobiles and perpetual motion machines. This active man, always ready for novelty and renewal, moved together with his time. His oil paintings grew bigger and bigger, and some of his triptychs are over three meters high. Triptych as a form was his conscious choice in an attempt to creat symbols and signs, a reference to the sacral painting of more fortunate ages, to the once shared, lost faith and artistic language. He placed leather, textile, wooden and metal elements onto coloured and expres-

illeszt. A kollázsokat, akárcsak a tizes években a kubisták, tépett színes papírdarabkákból és kivágott újsághirdetésekből, továbbá gyűrt- és hullámpapírokból állítja össze. A kompozíciók relief-szerűsége is hozzásegít ahhoz, hogy a nem-figurális művekben ráismerjünk olyan elemekre, jelzésekre, amelyek környezetünkre utalnak s ezáltal még gazdagabbá teszik a jelentésrétegeket. Hol nagyon is kézzelfoghatóan a talált tárgyak vagy profán anyagok felhasználása révén, hol szinte éteri elvonatkoztatással, de nagyon is benne van utolsó periódusában készült műveiben az ember szánandó, gyatra, groteszk, de mégiscsak örömteli világa. Humorral és önirónіával, elfogadással és fricskákkal közelíti Ladányi az emberi világot, holott látszólag olyan, mintha csak a felszín, a külső réteg, az anyag (orvosi analógiával a bőr) érdekelné. Holott a matéria, a festék, az applikációk elfedik, de egyben magukban is rejtik a belső lényeget. Festményei, kollázsai rendkívül artisztikusak, kulturáltak. A véletlent is esztétikai elemmé teszi. Humora, embersége is átsüt e műveken. Poétikus és materiális egyszerre. Csók, Szőnyi festői rokona Kassák, Péry, Moholy-Nagy szellemi társává válik. Magyar és angol nyelvű avantgard képversei, festmény-költeményei (Concrete poetry) különös összhangot teremtenek betű és rajz, szó és szín, írás és festés, állandóság és mozgás, mikro és makrokozmosz között. Albumot is készít (Seven Poems) címmel, tudomásom szerint hasonló műfajú kiadvány nincs a magyar művészetben.
Különös maga az ember is, aki sikeres kísérletező, gyógyító orvos, elismert bőrgyógyász egyetemi tanár és szakíró és sikeres, kísérletező festő, grafikus, szobrász, költő egyszerre. S aki bizonyítja, lehet reneszánsz igénnyel, képességekkel élni e szűk, szakbarbár, mini-specialisták uralmától sakkban tartott úgynevezett modern 20. században, mégha nem is illik.
New Yorkban él, az új világ szívében, az egyetemes kultúra természetes fogyasztójaként és teremtőjeként, s magától értetődő természetességgel őrzi a magyar nyelvet is. Festményei, kollázsai, színes linometszetei egy részét a magyar múzeumoknak szánja, s 1986-ban Nemzeti Galéria-beli, kecskeméti és pécsi kiállításai után ő maga gondoskodik sorsukról. Aztán itthonról, a kecskeméti és egri szegénységben és félárvaként is boldog gyerekkor megidézése után hazamegy New Yorkba meghalni 84 éves korában.

S Nagy Katallin

Ladányi

sive oil surfaces mixed with sand, gravel and pieces of brick and coal. Like the cubists in the 10's he assembled his collages from torn, colourful pieces of paper, newspaper advertisements, and creased , bulkiy paper. The relief-likeness of his compositions facilitate the recognition of elements and signs referring to our environment within the non-figurative works, thus enriching the layers of meanings. The pathetic,vulnerable, grotesque but still joyful world of the human being is always present in the works of his last period - sometimes by the very realistic use of lost and found objects or profane materials, and sometimes in an utterly ethereal way. Ladányi, who appears to be interested only in the surface, the outer layer, the material (the skin by medical analogy), approached the human world with humour, self-irony, acceptance and fillips. The material, the painting, and the applications not only cover the substance but also incorporate it. His paintings and collages are very artistic and civilised. He presented the accidental as an aesthetical element. His sense of humour and humanity shine through his works. The painter artisticly related to Csók and Szőnyi became the intellectual partner of Kassák, Péry and Moholy-Nagy. His concrete poetry written in English and in Hungarian creates a strange harmony between script and drawing, word and colour, writing and painting, stability and movement, macro and microcosmos. He also published an album called Seven Poems and as far as I know there is no similar publication in Hungarian art.
He was an unusual man, being a successful, experimenting, curing physician, a highly appreciated dermatologist, a university lecturer, a successful, experimenting painter, graphic artist, sculptor and poet at the same time. He proved that although it is not befitting, it is possible to live with renaissance expectations and skills in this restraining, so-called modern 20th century controlled by narrow-minded specialists.
He lived in New York, in the heart of the new world as a natural consumer and producer of the universal culture and preserved Hungarian language in a natural way. He destined a part of his paintings, collages and coloured woodcuts for Hungarian museums and after his exhibitions in the National Gallery, at Kecskemét and Pécs in 1986, he made arrangements about them. Then, after having recalled his childhood spent happily at Kecskemét and Eger in spite of the poverty and half-orphanhood, from this home , he went home to New York to die at the age of 84.

S Nagy Katalin

Kiállított művek jegyzéke - List of exhibited paintings

Falusi triptichon, v.o., 85x120, 1952, Hegyi Pál
Freya, o.v., 86,5x102, 1958, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.84.1.
Festő és modell, v.o., 86,5x101,5, 1958, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.84.2.
Kardinálisok, v.o., 61x76,5, 1958, Kecskeméti Képtár, Lsz: 86.138.
Fehér akt, o.v., 122x51, 1959, Kecskeméti Képtár, Lsz.: 86.139.
Kék repedés, o.v., 92x60, 1959, Kecskeméti Képtár, Lsz.: 86.140.
Mixed media Collage, v.v., 60x75, 1959, István Király Múzeum, Lsz.: J.86.67.1.
Torsion, v.v., 120x190, 1960, István Király Múzeum, Lsz.: J.86.69.1.-2.
Túláradó, o.v., 50x122,5, 1961, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.86.413.
Epic, v.v., 50x100, 1962, István Király Múzeum, Lsz.: J.86.68.1.
Önarckép, o.v., 45x55, 1962, Hegyi Pál
A hold, fametszet, 450x350, 1962, Hegyi Pál
Synchord, o.v.,120x90, 1964, Szépművészeti Múzeum, Lsz.: 84.2.B.
Visszaverődés, sz.fametszet, 280,3x410, 1964, Hegyi Pál
A csend hangja, o.v., 97x78, 1966, Kecskeméti Képtár, Lsz.: 86.142
Gamma, p.v., 51,5x62, 1966, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.86.411.
Progresszió, o.v., 51x61, 1968, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.86.412.
Triász I., a.p., 31,7x42, 1974, Hegyi Pál
Triász II., a.p., 30,9x45, 1974, Hegyi Pál
Tó, a.p., 35x45, 1974, Kecskeméti Képtár, Lsz.: 86.141.
Aquatic, a.p., 44x71, 1976, István Király Múzeum, Lsz.: J.86.39.1.
Glissando, o.v.,120x90, 1979, Szépművészeti Múzeum, Lsz.: 86.28.B.
Érintkező, o.v., 100x120, 1979, Szépművészeti Múzeum, Lsz.: 86.29.B.
Négy topáz, o.v., 120x90, 1980, Szépművészeti Múzeum, Lsz.: 84.3.B.
Gravitáció, a.p., 56x40,9, 1980, Hegyi Pál
Rövid összegzés, k.p., 417x315, 1981, Hegyi Pál
Termelési csapda, k.p., 562x408, 1981, Hegyi Pál
Kettős tér, k.p., 555x408, 1981, Hegyi Pál
Megnyitás, k.p., 555x395, 1981, Hegyi Pál
Repülés, k.p., 410x560, 1981, Hegyi Pál
Minden összeadódik, t.k.p., 356x512, 1981, Hegyi Pál
Osztályozott, p.k., 700x550, 1982, Magyar Nemzeti Galéria, Lsz.: MM.86.414.

FALUSI TRIPTICHON olaj, vászon, 85 x 120 cm. 1959. Hegyi Pál tulajdona

GAMMA pasztel, vászon, 51,5 x 62 cm. 1966. Magyar Nemzeti Galéria

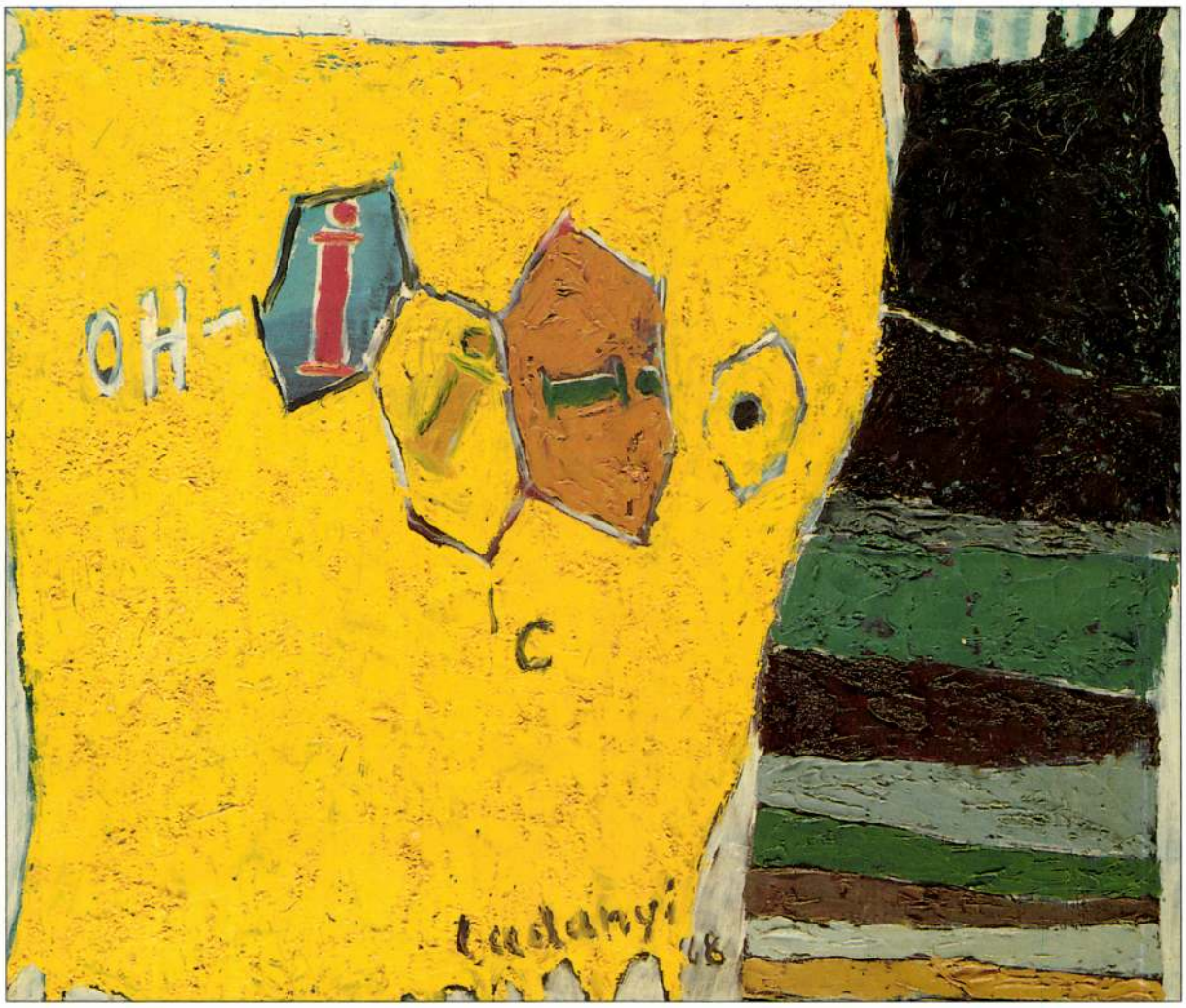

PROGRESSZIÓ olaj, vászon, 51 x 61 cm. 1968. Magyar Nemzeti Galéria

VISSZAVERŐDÉS színes fametszet, 283 x 410 mm. 1964. Hegyi Pál tulajdona

TRIÁSZ II. akryl, papír, 309 x 450 mm. 1974. Hegyi Pál tulajdona

REPÜLÉS akryl, papír, 410 x 560 mm. 1981. Hegyi Pál tulajdona

OSZTÁLYOZOTT papír, kollázs, 700 x 550 mm. 1982. Magyar Nemzeti Galéria

Hátsó borítón:
TÚLÁRADÓ olaj, vászon, 50 x 122.5 cm.Magyar Nemzeti Galéria

A KIÁLLÍTÁS ÉS A KATALÓGUS
A
LADÁNYI ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

THE EXHIBITION AND CATALOGUE
WERE MADE POSSIBLE BY
A DONATION OF THE
LADÁNYI FOUNDATION

ARTHIS

Kiadó
ARTHIS ALAPÍTVÁNY
1037 BUDAPEST
Királylaki út 95
Tel: 168-7918

Ladanyi József

építész, plakát-
rajzoló

Építész – Építészet

1949. I. évf. 5-ik- 61. l.
(P. F.: A tervező iro-
dák képző művészeink
kiállitása.)

Plakátok. Kiválik
a Stühmer Zi-Zi
plakátja

Ladányi József

Kiállítás Székesfehérváron

Magyar Nemzet, 1986. ort. 14.

LADÁNYI ISTVÁN, asztalosmester

Pesti asztalos kontar volt 1828-ban.- József-városi lakos.- Helyrajzi szám: 700.- Összeirási szám: 1412.- 47.old.-

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

Az Iparművv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Ladányi János

Ladányi János elvont szinkompoziciókkal,
Bacsó Márta borongós hangulatu pasztellel,
Budapestet jelképező textillel, Horvay László
Baudelaire illàsztrációva, Drássa a trónán-nal,
Balai Erzsébet dombormüvel, Szilágyi Miklós-
né tcytilfestménnyel, Szántó Melánia linó-
metszettel, Novák Béla rajjzal vett részt a
Pesterzsébeti pedagógus-képzőmüvész kiállitás

Rajztanitás 1975/2/29

Dr Maksay

Ladányi János

a pesterzsébeti tárlaton dekorativ montázzsal
,konstruktiv tollrajzzal szerepelt,igy
Ovodások, Espresszo c. alkotásai is szerepeltek

Rajztanitás 1974/1/3o

Ladányi János

mutatkozik legsokrétübb művészegyéniségnek. Konstruktív tollrajzoktól kezdve a dekorativ montázsokon át a szürrealista jellegű kompozíciókig többféle kifejezésmód fellelhető oeuvre-jében. Egyik legbájosabb megoldása az Ávodások. Az Espresso-ja a maga jelképes mondanivalójával egyenesen a legjobb hazai szürrealista kompozíciók között értékelhető, kiemelkedő munka.

Dr. Maksay László: Pesterzsébeti rajztanárok kiállítása.

Rajztanítás 1974/1. 30 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1976 NOV 4 6

Ladányi János

1021

LADÁNYI JÁNOS
RAJZA

dás rendezőjével, szereplőivel

ÁN

etővé és átél-
ni a *Gertrudis*

lin királynéja nem idegen volt elsősorban, hanem a hatalomvágy és az uralkodás megszállottja. A szokatlan fölfogás terheit sikerrel állta *Haraszin Tibor* Petur és *Vereczkey Zoltán* Biberach alakítása is, az előbbinek sikerült érzékeltetnie, hogy Bánk és Tiborc forradalmársága mellett ő csak egy palotalázadás szervezője,

P

Függőleges hajítás

Az öreglány az ágyban, kora regg
alig látszik ki az ágyneműből,
feje is csak egy pont a kék pety
tyek között, hálósipka, maga ho
golta, az álla mozog. Mindig
ébred előbb, de nem kel fel. Gö
csei vannak, sokféle fájdalom, mély sóhajo
a paplan alól, hullámzás. Nálam meg a vek
ker. Az ágy íves pereme a fejénél magasab
Akár egy csónak az óceánon. Kitárom a szek
rény ajtaját, spanyolfal, öltözöm. Huszonhá
rom éve élek a nagyanyámmal ebben a szoba
hallban, de a hall akkora sincs, hogy állv
ketten elférjünk benne. Most vége lesz, dip
loma. Pesten akarok maradni, albérlet, eg
cselédszoba havi hétszázötvenért, de az ab

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1976 AUG 15

Ladányi Jenő

1021

LADÁNYI JENŐ HIDEGTŰ KARCA

lásaikat hallgatni, hiszen szinte minden ankéton akad legalább két-három ilyen fogékony néző.)

A TALÁLKOZÓK RÉSZTVEVŐI természetesen a valósággal, saját személyes tapasztalataikkal vetik egybe a látottakat. Nincs, nem is lehet más igazi mérce a műalkotások megítélésére. Mégis sok itt a vitatható elem.

értik rajta. Itt sem könn
elfogadtatni, hogy a tipil
nem azonos a statisztikai
laggal, s hogy legalább a
nyira egyedinek, utánoz
tatlannak, eredetinek
lennie, mint amennyire
egyszerinél több, általá
sabb tulajdonságokat, a
szín jelenségei mögötti
lyebb összefüggéseket is
zékeltetnie kell.

MDK

Ladányi József

plakát

Végvári L: Tervező intézetek kiáll. Magyar Nemzet. 1945. nov. 4.

Ladányi József, keramikusművész

a Rákóczi úti Pál László-terem, 17 képzőművész állította ki kerámiáit. – Ladányi József lantszai, komoly, szigorú művek. A reneszánsz hangulatú, alakok technikai érdekessége, hogy az agyagra égetés előtt valódi textiliákkal nyomott a művész mintákat, amelyek a kész alkotás ruhadiszekéni tűnnek elő. (említve).

TV-Híradó

1984. VIII. 9.

si

Ladányi József

Kovács K

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest. XIV., Nürnberg-u 42.
Telefon: 296—534

Lap: Magyar Nemzet
Megjelent: 1945 NOV. -4

93

A Tervező Intézetek kiállítása

A *Fővárosi Tervező Intézetek* és az *állami tervező intézetek* közös kiállításon mutatják be a *Fővárosi Képtárban*, hogy hogyan kés[z]ülnek fel az ötéves tervben elkövetkezendő nagy feladatokra. A bemutatott anyag *nagyrésze képzőművészeti jellegű*. A képzőművészet ismerete, a rajzkészség és a kifejezési módozatok fokozatos fejlesztése igen fontos a tervezők számára. Csak megfelelő felkészültség segítheti őket gondolataik, elképzeléseik maradéktalan kifejtéséhez. Ez a kiállítás ezt a gondolatot jól illusztrálja. Nagyszámban láthatunk főleg grafikai jellegű ábrázolásokat, melyek témáikban az újjáépítés eseményeivel foglalkoznak. *Gebhart Béla*, *Vikár T.*, *Molnár P.* vízfestményei felkészültséggel megoldott munkák. A mérnök precíz szemlélete talán túlságosan kivonja a látványból az életet, ezért műveik kissé szárazon hatnak. Igen hangulatosak *Kun Sándor* bélyegtervei. A plakát területén szép sorozat megoldást találhatunk, melyek közül *Halász Imre* és *Ladányi József* művei emelkednek ki.

A kiállítás gerincét képező *tervezés és városrendezési anyag* meglehetős szegényes. Itt nagyobb körültekintéssel és gondossággal kellett volna az anyagot előkészíteni és szaporítani. Nem kétséges, hogy rengeteg probléma van Budapest korszerű újjáépítésével kapcsolatosan. Valószínű, hogy a tervező intézetek sok problémával foglalkoznak, részleges, vagy teljes megoldásokat tudtak volna nyújtani. Ez az anyag nagymértékben érdekelné Budapest társadalmát. A városrendezés problémáit széles alapokon felvetve, az intézetek működését az érdeklődés homloktérébe lehetne állítani. A bemutatott anyag azonban *csak ízelítőt ad a Vár hegy, a Lánchíd környéke és az Appony-tér rendezését illetően.* Ugyanígy csak felvetették a pontház és a vidéki közönületek megfelelő megoldásának kérdéseit. Az érdeklődést kellő anyag hiánya és a hangsúlytalan rendezés csökkenti e kiállítás jelentőségét. **Végvári Lajos**

4/79

Budapestről-Nyirbátorba és

/:88:/ P Nyolcvannyolc pengő

vissza teljesitett hivatalos

pengő 50 fillért, továbbá Dr.

X. Szabóky-u.40 sz./ részére

teljesitett hivatalos útja u

20 fillért Budapestről-Alsó

útja után /:26:/ Huszonhat P

részére /:Budapest I. ker. H

Visegrádra tett háromrendbeli

Nagyvenkilenc pengő 20 fi

lért, végül Dr. Szőnyi Ottó

ut 1.sz.:/ Budapest-Szegedre

után /:36:/ P 10 fillért Har

Szécsénybe és vissza teljesi

fillért, Harmincöt pengő 60

számla terhére utaljon ki. H

miniszter rendeletéből: Dr.

A hivatalo

minis

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

utasítást adott a 65.000 tonnás repülőgépanyahajó építésének abbahagyására Augusztusban hangzott el az amerikai képviselőházban az első bírálat ezzel kapcsolatban és az egyik képviselő közölte, hogy a B 36-os előtérbe állításának oka *megveszteqetés* A B 36-ot előállító gyárak ugyanis a döntés következtében óriási profitlehetőségekhez jutottak. Később kiderült, hogy az adatok *Crommelin* tengerészkapitánytól származnak, aki levélben közölte az amerikai tengernagyokkal a megveszlegelési botrányról szerzett értesüléseit. Crommelint e miatt felfüggesztették, de a vizsgálat elől elzárkózni nem lehetett. Ezek után került sor a képviselők haditügyi bizottságában a fent ismertetett vitára, amely az egész amerikai közvélemény előtt leleplezte, nem lehet háborút nyerni azáltal, hogy atombomba támadásokat intéznek a B 36-os repülőgépekkel a potenciális ellenséges terület szíve ellen.

Ezt az igazságot nem lehet megváltoztatni azzal sem, hogy *Truman* egyszerűen elmozdította helyéről *Denfeld* tengernagyot.

Diplomatiens

Ladányi József festő

TV-lemény

Meggymag

Miközben e sorokat írom, a miniszterelnök nyilatkozik *A Hétnek*, s láttuk a CNN képsorait Moszkváról. Recseg-riog, rémüldözik a világ, ilyenkor jobban becsüljük házunk és hazánk biztonságát, melyet a miniszterelnök nyugodt és méltóságteljes politikai stílusa fémjelez. Sokan beszélnek ma *centrumról*, de a lényeg mégis csak az, hogy nálunk nincs és nem is lesz *rendkívüli állapot*, ez a kicsiny, gazdasági válságtól sújtott, de végre független ország maga is nyugodtan és méltóságteljesen dolgozik és *működik*, tudomást sem véve a szélsőséges heccelők kis érdekcsoportjairól.

A Törjünk fel egy meggymagot! dokumentum-játékfilm egy 1971-es „bűnügy" és legenda nyomába szegődött. A Kék fény annak idején sokat foglalkozott a szemétre szánt konzervgyári meggymagból üzletet csináló (tehát „üzérkedő") *Demeter Bélával*, de megismerkedhettünk az egykori téeszelnök, *Virágos Kis István* kálváriájával is. *Nyers Rezső* nyilatkozta az ügy kapcsán: „akkor a szabadság adomány volt, most pedig jog" – nos, ez az *adomány* a szocializmusban keveseknek adatott meg, inkább Nyers Rezsőnek és a Kék fényes *Szabó Lászlónak*, mint a kertészeknek és kulákoknak, akik a kollektivizmus ürügyén nem a közösből loptak – csupán *gondolkodtak*.

1960-ban halt meg New Yorkban *Dohnányi Ernő*, akire portréfilmmel emlékezett a televízió a zene világnapján. Az 1877-ben született zeneszerzőt és zongoraművészt 1905-ben már a világ első tíz zongoraművésze közé sorolták, és a harmincas, negyvenes évek magyar zenei életének meghatározó egyénisége volt – ezért is ítélték 1945 után hosszú feledésre a kommunista kultúrpolitika hiénái. De *Ernst von Dohnányi* a világ lexikonjaiban előkelő helyet foglal el, míg az őt száműző hiénákra már senki sem emlékszik. A valódi érték fennmarad, a többi kihull a rostán.

A tíz éve elhunyt filmrendező, *Ranódi László* immár klasszikusunk, miként 1966-os filmje, az Aranysárkány is az, melyet *Kosztolányi Dezső* regényéből *Illés Endre* írt filmre. *Novák Antal* tanár úr öngyilkossága az 1925-ben megjelent regényben jelképes erejű, s az esendő ember jóra való törekvését, tisztaságát köti lelkünkre olyan időkben, melyek próbára teszik a mai Novák tanár urakat is. A magyar századelő tragikusan hasonlít a magyar századvégre: ebben a gyötrelmes században az a legnagyobb csoda, hogy a magyarság nemcsak fenn tudott maradni, de garmadával alkotta világraszóló értékeit.

A Szobrok, sorsok Kárpátalján című szép film *Kossuth* és *Petőfi* szobrainak árnyékában mutatta fel azokat az emberi sorsokat, melyek nevében egy öreg magyar mondta ki végső, szomorú vágyát: „csak egyet szeretnék: Magyarországon meghalni". A feladat ennél sokkal egyszerűbb és sokkal bonyolultabb: Magyarországon élni kell, akármit is mesél az a régi, szívszorító, 1942-es filmhíradó. A 25. adásához érkezett Mesél a Filmhíradó... vizuális emlékezetünk egyik legfontosabb és leghitelesebb forrása, kár, hogy ilyen ritkán jelentkezik. Szükségünk lenne minél hamarabb a pártállami múlt filmhíradóira is, hogy láthassuk-hallhassuk a ma még élő (és egyre büszkébben kiegyenesedő) elvtársak papírról olvasott beszédeit, gyárlátogatásait, testvéri csókjait. Hiszen megint Moszkvára kell figyelnünk, akár tetszik, akár nem. Persze bármi történik, az már nem a mi *bel*ügyünk, s ha rossz a tévéműsor, azért biztosan nem Moszkva a felelős.

Szentmihályi Szabó Péter

Szmoktunovszkij Budapesten

Shakespeare, Puskin és Dosztojevszkij hőse

Magyarországon elsősorban a filmszerepei révén ismerjük azt a kiváló orosz színészt, aki tegnap érkezett Budapestre. Ma este hét órai kezdettel a Madách Kamaraszínházban lép föl Puskinnal, egyedül című előadóestjével. A színház utánozhatatlan varázsa, hogy közvetlenül sugárzik reánk egy-egy karizmatikus személyiség bűvereje.

Minden ember életében vannak vissza-visszatérő motívumok, egy-egy név, sorsdöntő találkozás. *Innoketyij Szmoktunovszkij* Tatjanovkában született, 1925-ben, a *Puskin* Színház iskoláját végezte el. Budapesten most tanúi lehetünk a művész találkozásának Puskinnal. Kézenfekvő képzettársítás a színészkirály, *Latinovits Zoltán* neve is. Az ő lenyűgöző, intellektuális *Hamlet*-fölfogását Szmoktunovszkij szinkronhangja őrzi az örökkévalóság számára. *Kozincev* kétrészes Hamletje alkalmat adott e két rendkívüli művészpálya találkozásához. *Shakespeare* művének filmváltozata is meggyőzhet bennünket alkati hasonlóságukról. Szmoktunovszkij sem csak játssza, hanem újraéli szerepeit, nem jellemzi hát afféle hűvös, fölényes profizmus. Egyszerre impulzív és elemző alkat, robbanékony és megfontolt, minden szónak, minden hangrezdülésnek jelentősége van megszólalásában. *Mozart* és *Salieri* alakjának szembeállítása mindig is próbatétel volt mind a rendezők, mind kiváltképpen a Mozartot megszemélyesítő színész számára. A zseni és a középszerű művész szembesülésének drámája jó alkalom a hozzá és Latinovitshoz hasonló veretű művészek számára saját mindennapi tragédiáik újjáélesztéséhez is, ahogyan Szmoktunovszkij teszi egy harminc év előtti filmváltozatban.

Sajnos ma él a torz szemlélet, amely szerint kiemelkedően tehetséges írók, költők, színészek azzal, hogy érvényesülni tudtak a diktatúra nyomása ellenére – hitelesítették a nyugati világ előtt a szocializmust. E szűklátókörűség abszurditását az alkotók csúcsteljesítményei igazolják. Az irodalmat, a filmet, a színházat és az oktatást bojkottálva sem lehet szüneteltetni – éppen reménybeli szebb jövőnk érdekében. (Efféle logika szerint orvosokat is felelősségre lehetne vonni azért, mert a diktatúra esztendeiben – gyógyítottak.) Szmoktunovszkijról például köztudomású, hogy két filmben is megjelenítette Lenint. Ennek ismeretében kell őt is elsősorban pályájának csúcsaival mérnünk. Egy színész számára végül is minden szerep kihívás, így természetes, hogy a lexikont, a róla szóló szakirodalmat lapozgatva nevét megtalálhatjuk sok-sok középszerű, vagy csapnivalóan rossz szovjet vígjátékban is.

Szmoktunovszkijról sokkal többet mond, hogy harmadik szent idolumként és vezérfonalként fölbukkan *Dosztojevszkij* neve is. Első nagy színpadi szerepe a Félkegyelmű főhőse, az egzaltált szent, *Miskin* herceg megszemélyesítése volt 1957-ben, a *Gorkij* Színházban. A Bűn és bűnhődés 1970-es filmváltozatában *Porfirij* vizsgálóbíróként múlta fölül önmagát. A látszólag slampos, kedélyeskedően cinikus, félelmetesen okos, vesékbe látón élesszemű figurát úgy tette élettelivé, hogy ugyanakkor a lelkiismeret szimbólumává is vált. Még arra is telt differenciáltan robusztus megjelenítő erejéből, hogy közel hozza századunkhoz. Ha akarom, Dosztojevszkij XIX. századi hősét az ő szerepformálásában egy kiábrándultan cinikus, de a lelke mélyén humánus, mai értelmiségi figuraként is fölfoghatom.

Ma este a Madách Kamara épületébe életre szóló élmények reményében léphetünk.

Pósa Zoltán

Hangfogó nélkül

Dohnányi, a varázslatos

A *Dohnányi Ernő* nevű tünemény megjelenése a képernyőn méltó volt az ünnepi alkalomhoz: a zene világnapján tűzték műsorra a szakértelemmel és ihlettel összeállított *(Batta András)* és megrendezett *(Mérei Anna)* dokumentumfilmet. Szellemidézésnek indult (mindenesetre jó későn kezdődött!), ám megilletődött tiszteletkörök helyett egy ragyogó szellem és kivételes tehetség elbűvölő portréja bontakozott ki a képsorok jóvoltából. Archív fotókon illetve filmkockákon, kortársak (tanítványok, barátok, kollégák) emlékező szavaiból, gyönyörűen fényképezett városrészletek, épületek, utcák történelmi levegőjéből állt össze, szinte tapintható érzékletességgel, a sokoldalú művész (pianista és karmester, komponista és pedagógus), s a nobilis világfi alakja. Fantasztikus karriertörténet a Dohnányi Ernőé – és olyan drámai fordulatokkal teli életút, ami Európának ebben a csücskében velejárója a XX. századi értelmiségi létnek. Az egész életében apolitikus Dohnányi éppúgy elhagyni kényszerült hazáját, mint a politikai állásfoglalása felől senkiben kétséget nem hagyó Bartók; mindketten emigrációban haltak meg, s mindketten még holtukban is sokáig száműzöttjei maradtak zenei életünknek. Bartók „rehabilitációja" szerencsére már réges-rég megtörtént – Dohnányié még épp hogy csak elkezdődött. E téren a Dohnányi-tanítvány *Vázsonyi Bálint* könyve volt az első fecske (a 70-es években jelent meg nálunk), de az kevesekhez jutott el.

A múlt árnyainak eloszlatását célzó Dohnányi-film szép rímpárjaként, ugyancsak a világnapon, a jövő perspektívái is kirajzolódtak előttünk: az Operart nemzetközi énekversenyének győztesei mutatkoztak be a Magyar Állami Operaház színpadán előadott Varázsfuvolában. (E beszámoló a premier szereposztásával megvalósult második, október 3-i estről készült.) Biztató, hogy nagy ígéretek mellett már egy-egy kész produkciónak is tapsolhattunk: így a vonzó megjelenésű és jól iskolázott *Ferdinand von Plettenberg* formátumos *Taminójának*, a színpadi otthonosságával és pompás humorával feltűnő, ám izgalmában eleinte bizony disztonáló *Christoph Wendel* madáremberének, és egy játékban-hangban elsőrangú *Monostatosnak* a '88-ban diplomázott *Alexander Kaiser* személyében (akin meglátszik, hogy a nagyszerű *Rózsa Vera* mesterkurzusát is elvégezte). Édesen daloló, szép hangú *Pamina* volt a bájos koreai szoprán, *He-Ok Moon*, s dús, sötét színű baritonjával hódított a libanoni *Cyril Assaf*, aki az Öreg pap szólamát tolmácsolta. *Trubin Beáta* bravúrkoloratúrái (az Éj királynője) brávózott elismerésben részesültek; tetszett *Váradi Zita* kedves *Papagenája* és figyelmet keltett *Valter Ferenc* egyelőre még elfogódott *Sarastrója*. A Három Hölgy *(Sudár Emese, Raffaela Ravecca, Kovács Annamária)* kellemes együtteséből az altszólam megformálója emelkedett ki – ilyen bársonyos tónust keresve se lehet sokat találni! Ami a rendező-tervező *Günther Roth* munkáját illeti, csak annyit mondhatok: életemben először láttam egyetlen díszletben (imitált-stilizált barokk kastélybelső) végigjátszani a Varázsfuvolát! Engem lefegyverzett az idős színházművész szakmai eleganciája, gondos színészvezetése – és elkeserített az Operaház zenekarának kétségbeejtő állapota, amin még *Peter Maag* nemzetközi tekintélyt kivívott pálcája sem tudott segíteni...

Prunyi Ilona zongoraművész ma veszi át Biszterszky Elemér államtitkártól A Művelődés Szolgálatáért díjat

Kerényi Mária

Festő-bőrgyógyász

Ladányi-kiállítás a Vigadóban

Ladányi Imre neve idehaza meglehetősen idegenül cseng. Ez nem is csoda, hiszen az 1902-ben, Kecskeméten született és hét esztendővel ezelőtt New Yorkban elhunyt bőrgyógyász és festőművész élete nagyobbik felét az Egyesült Államokban élte le. Műveiből – a Ladányi Alapítvány jóvoltából – a Vigadó Galériában rendeztek retrospektív kiállítást, melyet vasárnapig tekinthetnek meg az érdeklődők.

Megnyitás, 1981

„Különös maga az ember is, aki sikeres kísérletező, gyógyító orvos, elismert bőrgyógyász, egyetemi tanár, szakíró és sikeres, kísérletező festő, grafikus, szobrász, költő egyszerre. S aki bizonyítja, lehet reneszánsz igénnyel, képességekkel élni e szűk, szakbarbár, minispecialisták uralmától sakkban tartott, úgynevezett modern, XX. században, még ha nem is illik" – írja *S. Nagy Katalin*, a kiállítás rendezője a vékony, de igényes kivitelű katalógus előszavában.

Aki tehát veszi magának a fáradságot, s elmegy a tárlatra, különös világba téved. Ahogy *Beney Zsuzsa* tüdőgyógyász és költőnő megnyitóbeszédében tömören megfogalmazta: Ladányi minden képe folytonosan megújuló rácsodálkozás az emberi test szabályosságaira, és e szabályosság megbomlására, a természet harmóniájára és e harmónia széttöredezésére. Az orvos bölcsessége, aki felismeri, hogy minél többet tudunk a világról, annál titokzatosabbnak érezzük, és a festő bátorsága, aki vásznain megkísérli ennek a felismerésnek újrateremtését.

Képei akár a mikroszkóp alá tett tárgylemezek. Furcsa, különös, szabályos és szabálytalan foltok, alakzatok. Első látásra kissé kusza, zavaros, de ha hosszan szemléli az ember – akár a látcsőben –, feltárulnak a részletek. S a sok-sok apró alkotóelem szerves egésszé válik.

(jé)

Bartók és Franciaország

Öt koncert, egy könyv, egy előadás

Több mint negyven koncertet szervezett az elmúlt évadban a *Budapesti Francia Intézet*, s ezzel immár állandó közreműködője és sajátos színfoltja lett a főváros zenei életét meghatározó programoknak. A szervezők szerint ezzel azonban nem az a céljuk, hogy csupán szaporítsák a koncertek számát a fővárosban – hiszen az amúgy is gazdag –, hanem hogy Budapesten ritkán hallható repertoárok és előadók bemutatásával bővítsék a skálát. Az intézet továbbra is együttműködik a magyar szervezőkkel, a Nemzeti Filharmóniával, az Őszi és Tavaszi Fesztivállal, valamint a Magyar Rádióval és Televízióval. Teszik mindezt azért is, mert fontosnak tartják a francia és a magyar kultúra közötti párbeszédet. Ezeknek az elveknek a jegyében született meg a Francia Intézet 1993/94-es évadjának zenei programja.

Az idei események közül kétségtelenül a legfontosabb a *Bartók és Franciaország Fesztivál*. Bartók állítólag különösen szerette Franciaországot, s talán nem véletlen, hogy ő is a franciák egyik legkedvesebb zeneszerzőjévé vált. Ravel már 1923-ban lelkesen ünnepelte zenéjét, a harmincas években a közönség viszonylag gyakran találkozhatott műveivel, s az idén a párizsi Chatelet színházban bemutatott Bartók-koncertsorozat elsöprő sikert aratott. Ennek nyomán támadt az ötlet, hogy a Budapesti Francia Intézet rendezvénysorozatot indítson Bartók és Franciaország címmel.

Először a könyvet szerették volna megjelentetni, mivel a viszonylag nagy Bartók-szakirodalom nem tartalmaz olyan művet, amely a zeneszerző és a franciák kapcsolatával foglalkozna. Az Európa Kiadóval közösen megjelentetett kétnyelvű munka ezt a hiányt hivatott pótolni. A kötet előszavát *Somfai László*, a Bartók Archívum igazgatója, e téma legismertebb szakértője írta. A könyvben – mely sok, eddig még kiadatlan dokumentumot tartalmaz – rajta kívül *Yann Queffelec*, egy személyes hangvételű Bartók-életrajz szerzője, *Alain Surrans*, a Centre National d'Action Musical igazgatója és *Kocsis Zoltán* is kifejti a témával kapcsolatos nézeteit.

Ami a zenét illeti: Bartók Béla tiszteletére október 11. és 21. között rendezett öt koncert programján olyan művek szerepelnek, amelyek közvetlenül köthetők a zeneszerző franciaországi útjához, vagy valami más módon kapcsolódik hozzá. A nyitó hangversenyt az *Ensemble Inter-Contemporain* szólistái adják, s Bartók művei mellett Debussy-, Ravel- és Boulz-kompozíciókat játszanak. *Horváth László és a Nemzeti Filharmónia szólistái* egész koncertjüket Bartók művészetének szentelik. Egy másik XX. századi repertoárt játszó kiváló francia együttes, az *Ensemble Musique Oblique* Bartók-, Debussy-, Hersant- és Messiaen-darabokat ad elő. A negyedik koncerten az egyik legjobb fiatal francia zongoristát, *Jean Efflam Bavouzet*-t hallhatják az érdeklődők. A hangversenysorozatot az *Auer-vonósnégyes* zárja. A rendezvénysorozat nyitányaként pedig Somfai László és Alain Surrans jövő hétfőn délután öt órakor mutatják be könyvüket.

j. b. sz.

A Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyilvános pályázatot hirdet

a következőkben felsorolt

egységeinek megvásárlására

1. **Galgamácsa, faipari üzem**
(tevékenysége: fűrészáru).
Területe: 16 456 m². Irányára: bruttó 4,5 M Ft.
A helyszínen tájékoztatást ad Németh Gábor, cím: Gödöllő, Dózsa György u. 58. 2100, tel.: (28)-330-522.
2. **Galgamácsa, magtár** (romos épület).
Területe: 7192 m². Irányára: bruttó 2,5 M Ft.
A helyszínen tájékoztatást ad Németh Gábor.
3. **Gesztenyés vendéglő** (Biatorbágy mellett).
Területe: 2244 m². Irányára: bruttó 6,5 M Ft.
A helyszínen tájékoztatást ad Keszléri József, cím: Budakeszi Erdészet, Budajenői út, tel.: 176-6133.

A pályázat benyújtási határideje: a megjelenéstől számított 30. nap.

A pályázat feltételeiről és az ingatlanokról információt ad Molnár István, a vállalat központjában, tel.: (26)-328-133, fax: (26)-328-229.

ÁRKEDVEZMÉNYEK

HETI AJÁNLATOK

Október 07-től 13-ig

ÉLELMISZER

Prima natúr lecsó (700 ml) 75 Ft helyett 62 Ft, Frank Sláger instant kávé (100 g) 150,40 Ft helyett 129 Ft, Stollwerck Alpia csokoládé (100 g) 77,80 Ft helyett 72,40 Ft – **Alfa Forrás Áruház, IV., Bocskai út 26.**

Spanyol fügebefőtt (425 g) 159 Ft helyett 93 Ft, Víkend vagdalt (150 g) 61,50 Ft helyett 49,80 Ft, Pritamin paprikasaláta (300 g) 82,50 Ft helyett 49,50 Ft, Varázs üdítők (0,25 l) 31,90 Ft helyett 21,50 Ft – **Alfa Diszkontáruház, IX., Közraktár u. 30–32.**

Varázs üdítőitalok (1 l) 57 Ft helyett 47,50 Ft, Salam rágólap 13 Ft helyett 8 Ft, Sertésmájkrém (65 g) 31,80 Ft helyett 21,80 Ft – **Alfa Diszkont Áruház, IX., Ceglédi út 28.**

Győri édes keksz (200 g) 42 Ft helyett 39,10 Ft, Eduscho Gála vákumos kávé (250 g) 175 Ft helyett 170 Ft, Chokitó (42 g) 36 Ft helyett 33,50 Ft, Maresi (250 g) 94,10 Ft helyett 89,40 Ft – **Alfa Color Vegyi Áruház, XI., Nándorfejérvári út 40/a**

AKCIÓ A REKORDBAN!!! Dobozos üdítők 1 l, alma, szőlő 49 Ft Őszi, kajszi 57 Ft Paradicsom ital 53 Ft Narancs 59 Ft Primo szénsavas üdítőitalok 1,5 l Tonic, cola, narancs, málna, ananász, kiwi 59 Ft Balfi ásványvíz 1,5 l 54 Ft Negyedelt paradicsompaprika 1 ü. 45, 3 ü. 100 Ft Cecei paprikasaláta 1 ü 50, 3 ü. 130 Ft Paradicsompaprika 1 ü. 45 Ft, 4 ü. 100 Ft Paradicsompaprika negyedelt 1 ü. 45, 3 ü. 100 Ft Darabolt vegyessavanyúság 1 ü. 30, 5 ü. 100 Ft Konzervek, Zöldborsó dobozos, 1 db 79, 3 db 200 Ft Zöldborsó (690 g) üveges 1 ü. 50, 3 ü. 130 Ft Löncshús (400 g) 95 Ft helyett 68 Ft, Csemege uborka (5/2 l) 1 ü. 198, 2 ü. 300 Ft Jamok, Őszibarack, meggy, szilva, vegyesgyümölcs, 1 ü. 70, 4 ü. 200 Ft Húsok REKLÁM ÁRON!!! Sertéscomb 299 Ft Sertéslapocka 269 Ft Sertés rövidkaraj 339 Ft Sertés hosszúkaraj 299 Ft Sertés oldalas 199 Ft Sertés dagadó 229 Ft Pincepörkölt 199 Ft Sertés csülök, hátsó 159 Ft Sertés tarja 239 Ft Sertés apróhús 229 Ft Főtt császár 289 Ft Füstölt csontos császárszalonna 240 Ft Happy Frucht ananász (820 g) 79 Ft – **Rekord Áruház, IV., Megyeri út 116.**

REKLÁM ÁRON A SKÁLÁKBÓL!!! Napraforgó étolaj 1179 Ft Trappista sajt 1 kg 319 Ft Sertésmájkrém 21 Ft Tej 2,8% 1/1 l 32,50 Ft Tejföl 20% 2 dl 30,70 Ft Hízott libanyak (1 kg) 119 Ft helyett 86 Ft, Hízott kacsanyak (1 kg) 119 Ft helyett 86 Ft, TCHIBO Family kávé (250 g) 119 Ft helyett 109 Ft, Milka joghurtos csokoládé (100 g) 85 Ft helyett 78 Ft, Milka mogyorókrém (100 g) 99 Ft helyett 78 Ft, Milka mandulás csokoládé (100 g) 85 Ft helyett 78 Ft – **a budapesti SKÁLÁK–ban.**

Száraz borsó (550 g) 49 Ft helyett 25 Ft, Mogyorós csoki (100 g) 83 Ft helyett 61 Ft, Import ízesített Joghurt 36 Ft helyett 29 Ft Október 11-ig Ananász konzerv 96 Ft helyett 78 Ft, Pilvax kávé (0,25 dkg) 165 Ft helyett 126 Ft, Csemege kukorica konzerv (0,25 dkg) 76 Ft helyett 61 Ft, Sertés májkrém (63 g) 53 Ft helyett 26,50 Ft – **Kispesti Centrum Áruház, XIX., Kossuth tér 4–5.**

Trappista sajt 385 Ft helyett 340 Ft, Sertés májkrém (1/10, tépőzáras) 31 Ft helyett 25 Ft, Marha májkrém (1/10, dobozos) 28 Ft helyett 25 Ft, Sertés májkrém 1/10 (65 g) 31 Ft helyett 25 Ft, Marha májkrém 1/10 (65 g) tépőzáras 30 Ft helyett 26 Ft, Lunch (1/5) 66 Ft helyett 54 Ft, AKCIÓ A KISPESTI KÖZÉRT VÁLLALATNÁL!!! MILKA Mogyorós krémcsoki (1/10) 69 Ft, REKLÁM ÁRON!!! Amíg a készlet tart!!! Háztartási keksz (1/4) 28 Ft/cs Dunakavics (1/10) 26 Ft/cs Arany kakaó 1/2 kg 148 Ft Szárnyaskrém 25 Ft/db Campingkrém (1/10) 24 Ft/db Üdülőkrém (1/10) 24 Ft/db Görög őszibefőtt (1/1) 103 Ft Bulgár befőtt 82 Ft/db SHONE JOGHURT 96 Ft/db BURGONYA AKCIÓ!! 22 Ft/kg!!! Hagyma AKCIÓ!!! 25 Ft/kg – **a Kispesti Közért Vállalat boltjaiban.**

Nagyrédei Ezerfürtű bor 1/1 l 71 Ft helyett 59 Ft, Vörös bor 1/1 l 90 Ft helyett 76 Ft, Leányka 0,7 l 78 Ft helyett 65 Ft, Holstein Bier 0,5 l 46 Ft helyett 42 Ft, Pils 46 Ft helyett 42 Ft, Kanizsai Korona 36 Ft helyett 32 Ft, Kinizsi sör 36 Ft helyett 32 Ft, Tihanyi Kékfrankos 0,75 l 150 Ft helyett 109 Ft, Tihanyi zweigelt 150 Ft helyett 109 Ft, Spaten 0,5 l 51 Ft helyett 45 Ft, Coca-Cola, Fanta, Sprite 2 l 134 Ft helyett 115 Ft, Coca-Cola, Fanta, Sprite 1 l 52 Ft helyett 44 Ft, Coca-Cola, Fanta, Sprite 0,33 dob. 42 Ft helyett 38 Ft, GARDEN üdítő 1/1 dob. 40% gy.t. kajszi 90 Ft helyett 83 Ft, GARDEN 1/1 dob. körte, vegyes 70 Ft helyett 65 Ft, GARDEN 12%-os 1/1 dob. szőlő, alma 62 Ft helyett 59 Ft, GARDEN 12%-os 0,25 dob. szőlő, alma 31 Ft helyett 29 Ft – **Az összes BUDAPESTI KÖZÉRT RT. Boltjaiban.**

Queen üdítőitalok több ízben (2 l) 115 Ft helyett 104 Ft, Trappista sajt (kg) 420 Ft helyett 329 Ft, Julius Meinl kakópor (250 g) 183 Ft helyett 165 Ft, Maggi levespor (4 db) 232,70 Ft helyett 169 Ft, Snickers (3 db) 149 Ft helyett 130 Ft, Franciasaláta (0,20 dkg) 52 Ft helyett 48 Ft, Tokaji szamorodni, száraz (0,5 l) 203 Ft helyett 165 Ft, YO 100%–os narancslé (1 l) 109 Ft helyett 99 Ft – **Az ÖSSZES CSEMEGE JULIUS MEINL-nél**

Normál kristálycukor (kg) REKLÁM ÁRON!! 69,50 Ft Trappista sajt (kg) REKLÁM ÁRON 319 Ft Gépsonka (kg) REKLÁM ÁRON 389 Ft Dreher pils sör (0,5 l) REKLÁM ÁRON 39 Ft Pepsi Cola (2 l) REKLÁM ÁRON 79 Ft – Csemege – **Julius Meinl Jéé Diszkontjában, XVII., Táncsics M. u. 43–47.**

VEGYI ÁRU

Fa tusfürdők, Spont, Soft, Active,, Light, For men 206 Ft helyett 172 Ft, Fa Deo Roll-ok, For men, Light 213 Ft helyett 177 Ft, Deo Pumpspray, Light, For men Beaunty, Fresh, Sport, Soft,, Active 287 Ft helyett 239 Ft, Fa Deodorant, Light, For men, Beaunty, Fresh 200 Ft helyett 167 Ft, Fa szappan, Light, Beaunty, Fresh, For men 70 Ft helyett 50 Ft – **Amfora Raktáráruház, Budaörs, Károly király út 145.**

Pattex super gél (3 g) 220 Ft helyett 167 Ft, Bojtorján kivonat (230 ml) 98,50 Ft helyett 78 Ft – **Alfa Forrás Áruház, IV., Bocskai út 26.**

Multy mosogató, folyékony (1 l) 130 Ft helyett 100 Ft, Herbina hunaja samponok (220 ml) 149 Ft helyett 100 Ft, Herbina hajzselé 175 Ft helyett 150 Ft – **Alfa Color Vegyi Áruház, XI., Nándorfejérvári út 40/a**

OPTI bútorápoló (500 ml) 215 Ft Papírzsebkendő (100 db) 55 Ft PERSIL mosópor (2,4 kg) 589 Ft Szilvia kéztörlő (2 tekercs) 95 Ft – **a budapesti SKÁLÁK-ban.**

OPTI bútortisztító foly. (500 ml) 250 Ft helyett 230 Ft, TOMI Super kézi mosópor (450 g) 98 Ft helyett 88 Ft, HENKEL Csillag Vízlágyító (600 g) 156 Ft helyett 140 Ft – **a Kispesti Közért Vállalat boltjaiban.**

Biolux WC tisztító (500 g) 156 Ft helyett 100 Ft, Punch cipőkrém (50 ml) 146 Ft helyett 130 Ft, Fabulon desodor (150 g) 128 Ft helyett 100 Ft, Törp hintőpor (200 g) 92,50 Ft helyett 60 Ft –**HIGIÉNIA ÜZLETHÁZ, XIII., Váci út 34.**

Persil új mélymosóhatású mosópor (2,4 kg) 685 Ft helyett 599 Ft, Persil Supra mélymosóhatású mosópor (1,2 kg) 715 Ft helyett 599 Ft, 100-as magyar papírzsebkendő 62 Ft helyett 52,70 Ft, PERSIL új mélymosóhatású (2,4 kg) 685 Ft helyett 599 Ft, PERSIL SUPRA mélymosóhatású (1,2 kg) 715 Ft helyett 599 Ft, 100-as magyar papírzsebkendő 62 Ft helyett 52,70 Ft – **Az összes BUDAPESTI KÖZÉRT RT. Boltjaiban.**

PERSIL hagyományos és foszfátmentes mosópor (2,4 kg) 724 Ft helyett 589 Ft – **Az ÖSSZES CSEMEGE JULIUS MEINL-nél**

Papírzsebkendő (100 db) REKLÁM ÁRON 49,90 Ft-ért – Csemege – **Julius Meinl Jéé Diszkontjában, XVII., Táncsics M. u. 43–47.**

RUHÁZAT

AKCIÓ A BUDAI DIVATBAN!!!! Rendkívüli árkedvezménnyel, kaphatók őszi, téli cipők, csizmák Gyermek csizmák REKLÁM ÁRON!!! Amíg a készlet tart – **‚Budai Divat', Margit krt. 4.**

Madlein divatban minden Olasz áruból 10% árengedmény Minden amerikai sportruházati cikkből 10% árengedmény Minden tenisz és sportruházatból 10% árengedmény – **Fehérhajó Üzletközpont V., Fehérhajó u. 12–14.**

Színes férfi pamuting 372 Ft helyett 223 Ft – **Alfa Forrás Áruház, IV., Bocskai út 26.**

Női kombiné 590 Ft helyett 290 Ft, Lányka hálóing 490 Ft helyett 290 Ft, Import plüss rugdalózó 1100 Ft helyett 690 Ft, Női szövött hálóing 1100 Ft helyett 690 Ft – **a budapesti SKÁLÁKban.**

AKCIÓ!! Férfi, női és gyermek edzőcipők, REKLÁM ÁRON! 990–1590 Ft Női papucsok REKLÁM ÁRON!! 780 Ft – **Dél-Pesti ÁFÉSZ ERZSÉBET Áruház, XX., Kossuth L. u. 33.**

Őszi árengedmény!!! Olasz férfi zakók 5990 Ft helyett 990 Ft, Olasz férfi nadrágok 3990 Ft helyett 990 Ft, Női kosztümök 5990 Ft helyett 3990 Ft, PUMA dísz cipő REKLÁM ÁRON 7990 Ft NBA AKCIÓ!! Kosárlabdás pólók, nadrágok, 300–1000 Ft ÁRENGEDMÉNNYEL!!! – **PREMIER KFT., VII., Rákóczi út 30.**

Holland import válogatott ruhanemű 490 Ft+áfa helyett 350 Ft+áfa – **QUINTETT KFT., XI., Cserkesz u. 52/c Telefon: 280-0935**

Női hosszúujjú pulóver 4250 Ft helyett 3050 Ft, Női rövidujjú pulóver 4250 Ft helyett 3050 Ft, Női csipkés nadrág 480 Ft helyett 315 Ft, Női mintás blúz 1690 Ft helyett 1300 Ft – **ARANYPÓK, XIX., Üllői út 111.**

A Hirdetést bemutató vásárlóink részére!!! Nagyker. áron ajánljuk!!, Hosszúujjú pólók (fehér, pamut) 250 Ft/db Pulóverek (nyári kötésű) 250-400 Ft/db Női jogging felsők (FRUIT OF THE LOOM), 625 Ft/db USA pamut garbók Több színben 400 Ft/db BABY BABY, női, sport kesztyűk 250–400 Ft/db – **ENDY–TEX KFT., V., Október 6. u. 17.**

AJÁNDÉK

Féldrágakövek, bizsuk, medálokból az 5 sz. boltban 10% árengedmény – **Fehérhajó Üzletközpont, V., Fehérhajó u. 12–14.**

LEGÓ AKCIÓ, 20%–os árengedménnyel, – **BOOL Üzletház, BUDAPEST., III., Bojtár u. 49–59.**

BIZSUK nagy választékban 50 Ft-os EGYSÉGÁRON!!! – **PREMIER KFT., VII., Rákóczi út 30.**

BÚTOR

Olasz asztalka 5260 Ft helyett 4040 Ft, Olasz szék 1820 Ft helyett 1270 Ft, Rhodos (görög) asztal 3400 Ft helyett 2380 Ft, 6 részes Hartman garnitúra 76700 Ft helyett 57500 Ft, Holland nyugágy 5370 Ft helyett 4130 Ft, Flair asztal 3400 Ft helyett 2830 Ft, Flair asztal 4150 Ft helyett 3740 Ft, Flair szék 1660 Ft helyett 1190 Ft, Flair szék 1080 Ft helyett 914 Ft – **Amfora Raktáráruház, Budaörs, Károly király út 145.**

Verona 5 szekrénysor, pácolt 96700 Ft helyett 80600 Ft, Verona II. háló, natúr 65000 Ft helyett 54100 Ft, Tünde franciaágy 33200 Ft helyett 30600 Ft – **Skála Budapest Nagyáruház**

Bonanza tálaló 69900 Ft helyett 59900 Ft, Összecsukható szék 1800 Ft helyett 900 Ft – **Kispesti Centrum Áruház, XIX., Kossuth tér 4–5.**

LAKÁSFELSZERELÉS

Mérőedény (500 ml) 428 Ft helyett 341 Ft, Mérőedény (250 ml) 328 Ft helyett 241 Ft, Tál felfújtakhoz 327 Ft helyett 215 Ft, Fedő 540 Ft helyett 358 Ft, Fedő 386 Ft helyett 305 Ft, Kompótos tálka fehér 13 cm, Porcelán áru 83 Ft helyett 67 Ft, Kompotos tál fehér 23 cm 280 Ft helyett 224 Ft, 507-es lapos tányér 146 Ft helyett 117 Ft, Mély tányér 146 Ft helyett 117 Ft, Csemege tányér 111 Ft helyett 89 Ft, Angol 15 részes étkező Különböző dekorban 4600 Ft helyett 3840 Ft, Angol 14 részes 2837 Ft helyett 2270 Ft, Szovjet tányér sorozat lapos 87 Ft helyett 72 Ft, Mély tányér 87 Ft helyett 72 Ft, Csemege tányér 75 Ft helyett 63 Ft, Már engedményben van!! Feláras!!!, 19 részes tányér sorozat 2810 Ft helyett 1690 Ft, Műanyag áru! Ágytálca 1380 Ft helyett 1150 Ft, Evőeszköz szárító 845 Ft helyett 705 Ft, Evőeszköz tartó 288 Ft helyett 239 Ft, Mosogató tál 8 l-es 184 Ft helyett 153 Ft, Mosdótál 237 Ft helyett 197 Ft – **Amfora Raktáráruház, Budaörs, Károly király út 145.**

EKCO amerikai 5 rekeszes tálalógarnitúra AKCIÓS ÁRON!! 1090 Ft EKCO tepsik, sütőformák AKCIÓS ÁRON 250–670 Ft EKCO tálalókanalak 210 Ft – **a budapesti SKÁLÁK–ban.**

Német függönyök!! NAGY ÁRENGEDMÉNNYEL!! 260 cm széles 2260 Ft helyett 590 Ft, 260 cm széles 2130 Ft helyett 450 Ft, 300 cm széles 2260 Ft helyett 650 Ft, 2 db törölköző 689 Ft helyett 385 Ft, Indiai 3,5 szeles ágynemű garnitúra 699 Ft helyett 510 Ft, Romanik karnisok 1–3 m, piros és fehér színben, 199 Ft-os egységáron!!! – **a budapesti SKÁLÁK–ban.**

1993. október 15. osztrák exkluzív csillárok bemutatója, melynek keretében egyes típusok, engedményes áron kaphatók – **Skála Budapest Nagyáruház**

2 m széles PVC–padló (fm) 1760 Ft helyett 1200 Ft, Massive hobby lámpa 1560 Ft helyett 1120 Ft – **SKÁLA PRIZMA ÁRUHÁZ, X., Gyakorló köz 2–6.**

900x2000 Geiner Matrac (szivacs) 11390 Ft helyett 7650 Ft – **CARLTON TRADE Kft. (Ezermester bolt) VIII., József krt. 30–32.**

MŰSZAKI CIKKEK

Moulinex AKCIÓ!! L 62 mikro 15 l 22100 Ft helyett 20990 Ft, B 54 grillezős mikro 15 l 31890 Ft helyett 27900 Ft, D 27 grillezős mikro 17 l 40900 Ft helyett 31500 Ft, 134 grillezős mikro 32 l 49100 Ft helyett 38900 Ft, 873 olajsütő 1,5 l 5490 Ft helyett 4490 Ft, A 10 olajsütő 2,5 l 6990 Ft helyett 5990 Ft, A 06 olajsütő finomszűrővel 9380 Ft helyett 7990 Ft, 0 BS kétszemélyes presszó kávéfőző 9100 Ft helyett 7900 Ft, ZANUSSI ruhaszárítógép 32900 Ft helyett 28900 Ft, Daewa mikro 17 l forgófejes REKLÁM ÁRON 18990 Ft Samsung TV 51 cm 34900 Ft helyett 29900 Ft, Samsung TV 51 cm TXT 39900 Ft helyett 34900 Ft, ITT NOKIA 51 cm TV 44900 Ft + ajándék 1 db ITT NOKIA rádió ITT NOKIA 2 fejes videó REKLÁM ÁRON 29900 Ft SONY C 60 audiokazetta REKLÁM ÁRON 99 Ft SONY C 90 audiokazetta REKLÁM ÁRON 119 Ft SONY E 195-ös videókazetta 487 Ft Gyermek Mountain Bike kerékpár CSAK 9300 Ft!!! – **a budapesti SKÁLÁk–ban.**

Philips–Whirpool AKCIÓ!! 20 l mikro 25900 Ft helyett 19900 Ft, Felültöltős mosógép 48900 Ft helyett 42900 Ft, Mosó+szárítógép 69900 Ft helyett 64900 Ft – **Skála Budapest Nagyáruház**

Babetta Moped 44900 Ft helyett 39900 Ft, 350 Jawa Motorkerékpár 114900 Ft helyett 89900 Ft, Tömlőnélküli gumiabroncs 2990 Ft helyett 2390 Ft – **Kispesti Centrum Áruház, XIX., Kossuth tér 4–5.**

GOLD STAR mikro sütő 33500 Ft helyett 30500 Ft, Lemezjátszó 3700 Ft helyett 2000 Ft, VÉNUSZ színes TV 49000 Ft helyett 36000 Ft, 200 l villanyboyler 23100 Ft helyett 21300 Ft, ZANUSSI 4 lapos gáztűzhely 44300 Ft helyett 40800 Ft – **Dél-Pesti ÁFÉSZ ERZSÉBET Áruház, XX., Kossuth L. u. 33.**

Mounten Bike kerékpár 21400 Ft helyett 17900 Ft, Színes TV-k néhány típusa 10–50%-os árengedménnyel – **GÖDÖLLŐ és VIDÉKE ÁFÉSZ Áruháza, Szabadság tér 4.**

Elektrolux hűtő (230 l) 49900 Ft helyett 43500 Ft, Elektrolux fagyasztó (220 l) 64900 Ft helyett 56300 Ft, Elektrolux kombi hűtő (290 l) 94000 Ft helyett 86200 Ft, EW 503 mosógép 53100 Ft helyett 51400 Ft, Egyes mosógépek, szárítók 10%–os árengedménnyel Egyes mikrók 10%-os árengedménnyel – **GÖDÖLLŐ és Vidéke ÁFÉSZ Lehel Mintaboltja, Dózsa Gy. út 1–3.**

Krómozott többfunkciós ruhaállvány 15000 Ft+áfa helyett 11000 Ft+áfa – **QUINTETT KFT., XI., Cserkesz u. 52/c. Telefon: 280-0935.**

SZOLGÁLTATÁSOK

Összkomfortos lakóbuszok bérelhetők LAKÓBUSZ KÖLCSÖNZÉS 6600+áfa/nap helyett 4600 Ft+áfa/nap – **Mercurius Bt., Tel.: (06-60)-315–047**

HIRDETÉSI AKCIÓ!! A TATAI Városi újságban. Minden vállalat, közület vagy magánszemély, 50% kedvezménnyel hirdethet a Tatán és környékén kéthetente megjelenő lapban. A/4 méret az év végéig 30000 Ft helyett 15000 Ft áfával. – **Europannon Kiadó, Május 1. út 61. Telefon: (06-34)-381-899.**

Adó tanfolyam adó–naplófőkönyv–pénztárkönyv együtt 5000 Ft helyett 4000 Ft, Társadalombiztosítási tanfolyam 3000 Ft helyett 2400 Ft – **B&F BT, OKTATÓ KABINET, XIV., Bakos u. 53. Telefon: 252-7410.**

VEGYES

Izzók 40–60–75–100 W 40 Ft helyett 29 Ft, Számzáras bőr aktatáska 7990 Ft helyett 5990 Ft Október 11 – **Kispesti Centrum Áruház, XIX., Kossuth tér 4–5.**

MFG–9 típusú fagylalttárolók 175600 Ft+áfa helyett 149900 Ft+áfa FAMÍLIA 2,7 fagylalttároló 292500 Ft+áfa helyett 259900 Ft+áfa FAMÍLIA 1x9 fagylalttároló 272500 Ft+áfa helyett 243900 Ft+áfa – **Vanrozo Kereskedőház, X., Kőbányai út 49/b.**

ESZTER színes cérna (10000 fm) 375 Ft helyett 260 Ft, ESZTER színes cérna (5000 fm) 275 Ft helyett 160 Ft – **CSOMBORDI Kft., VIII., Kiss József u. 7.**

Fém tárolórekeszek, (80x120x54 cm) egymásba rakhatók, targoncával kezelhetők, 4800 Ft helyett 4000 Ft, Fém raklapok (80x120 cm) Nagyobb tétel esetén árengedmény, 3600 Ft helyett 3000 Ft, Gurulós állványok, szálanyagok tárolására Nagyobb tétel esetén árengedmény, 8800 Ft helyett 8000 Ft, Különböző méretű KÖTŐELEMEK, 50%-os árengedménnyel – **BOOL Üzletház, BUDAPEST., III., Bojtár u. 49–59.**

Japán (OHTSU) személygépkocsi abroncsok, több méretben 10% árengedménnyel (5 év garancia) PIRELLI gumiabroncs vásárlásánál – 1993. november 30-ig visszanyerheti a teljes vételárat. Minden vásárló sorsoláson vesz részt. – **Rákóczi Üzletház, VIII., Rákóczi tér 6.**

Tapéta (tekercs) 490 Ft helyett 200 Ft, PVC padló (1 fm–2 fm) 1520 Ft helyett 912 Ft, PVC padló (2 fm–3 fm) 1520 Ft helyett 1064 Ft, PVC padló (3 fm–4 fm) 1520 Ft helyett 1216 Ft, Grabova műbőr (fm) 512 Ft helyett 307 Ft, Grabova műbőr (fm) 661 Ft helyett 397 Ft, Grabosyl Betty (fm) 446 Ft helyett 268 Ft – **GABOPLAST II. sz. Mintabolt, VIII., Rákóczi út 51.**

ÁRAZÓGÉP 10000Ft+áfa helyett 8000 Ft+áfa – **QUINTETT KFT., XI., Cserkesz u. 52/c. Telefon: 280-0935**

115 széles egyszínű selymek (m) 416 Ft helyett 290 Ft, 115 széles különféle mintás selymek 507 Ft/m helyett 350–420 Ft/m 115 cm széles krepp selyem, barackrózsaszín, lila, fehér (m) 546 Ft helyett 420 Ft, 115 széles gyűrt selyem, mintás (m) 585 Ft helyett 400 Ft, 115 széles mintás muszlin (m) 676 Ft helyett 520 Ft, 150 széles ripsz selyem több színben (m) 624 Ft helyett 480 Ft, 150 széles viszkóz egyszínű (m) 624 Ft helyett 480 Ft, 150 széles mintás viszkóz (m) 806 Ft helyett 620 Ft, 150 széles szatén shantung (m) 715 Ft helyett 550 Ft – **FANTÁZIA GMK., VIII. József krt. 19.**

Sporttáska 3900 Ft helyett 2550 Ft, Kazetta 4200 Ft helyett 2500 Ft, Aktatáska 4100 Ft helyett 1980 Ft, Női retikül nagy választékban 3100 Ft helyett 1990 Ft – **ARANYPÓK, VI., Teréz krt. 11. BŐRÖNDKIRÁLY**

Pedigree Pal szárazeledel (3 kg) 498 Ft helyett 399 Ft – **Az ÖSSZES CSEMEGE JULIUS MEINL-nél**

Áruházak, áruházláncok, üzletek, szolgáltatók informálják minden csütörtökön olvasóinkat: hol és mit lehet olcsóbban megvásárolni. Az adatokat a Hírvivő Kft. bocsátja rendelkezésünkre.

Tisztelt Bolttulajdonos!

Ha a következő héten valamilyen kedvezményes akciót kíván indítani, írja meg, s mi azt lehetőségeinkhez képest megjelentetjük.

Termék	Régi ár	Új ár
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Időszak: .....

Cím: .....

Postacím: Hírvivő Kft., 1081 Budapest, Bezerédi u. 6. I. 6.

Tel./fax: 113-8560

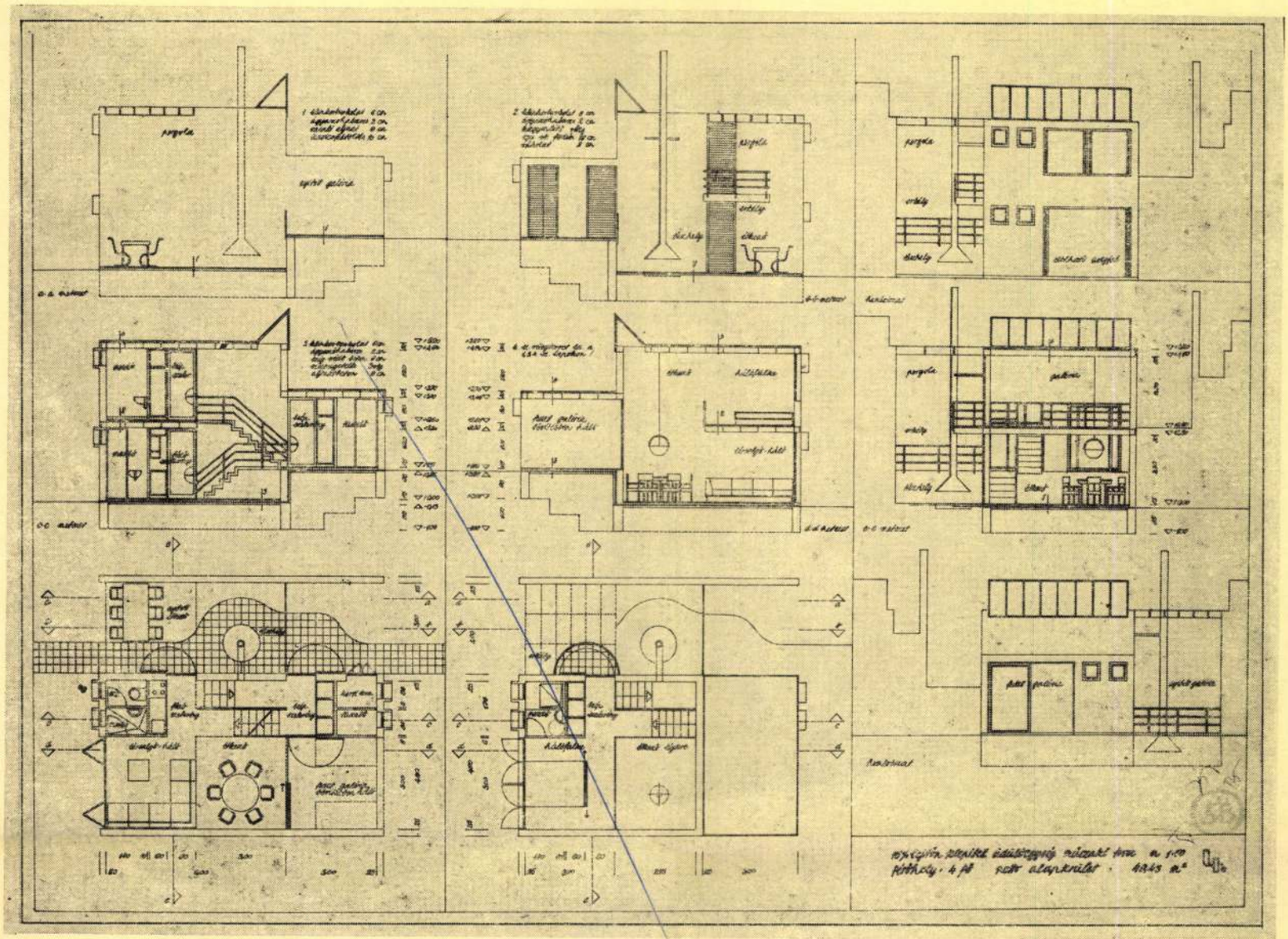

ségek kapcsolhatóságának, variációinak lehetőségeit ugyan nem igazolják, de az üdülőegységek alaprajzi elrendezése ezeket lehetővé teszi. A javasolt beépítések megfelelnek az épületegységek csoportos telepítése esetén is elvárható jó környezeti kapcsolat létesítési lehetőségeknek.

Az épületegyüttesek elrendezése a tömbtelken belüli útfelületek és közmű létesítmények fajlagos hosszát a javasolt beépítések esetén még elfogadható mértéken tartja.

A bemutatott területfelhasználási javaslat megfelel a tervpályázati kiírásban megfogalmazott feltételeknek és képes biztosítani az üdülőegységek szeparáltságát, nyugalmát.

Csoportos kerteni üdülőházak tervpályázata, 1980

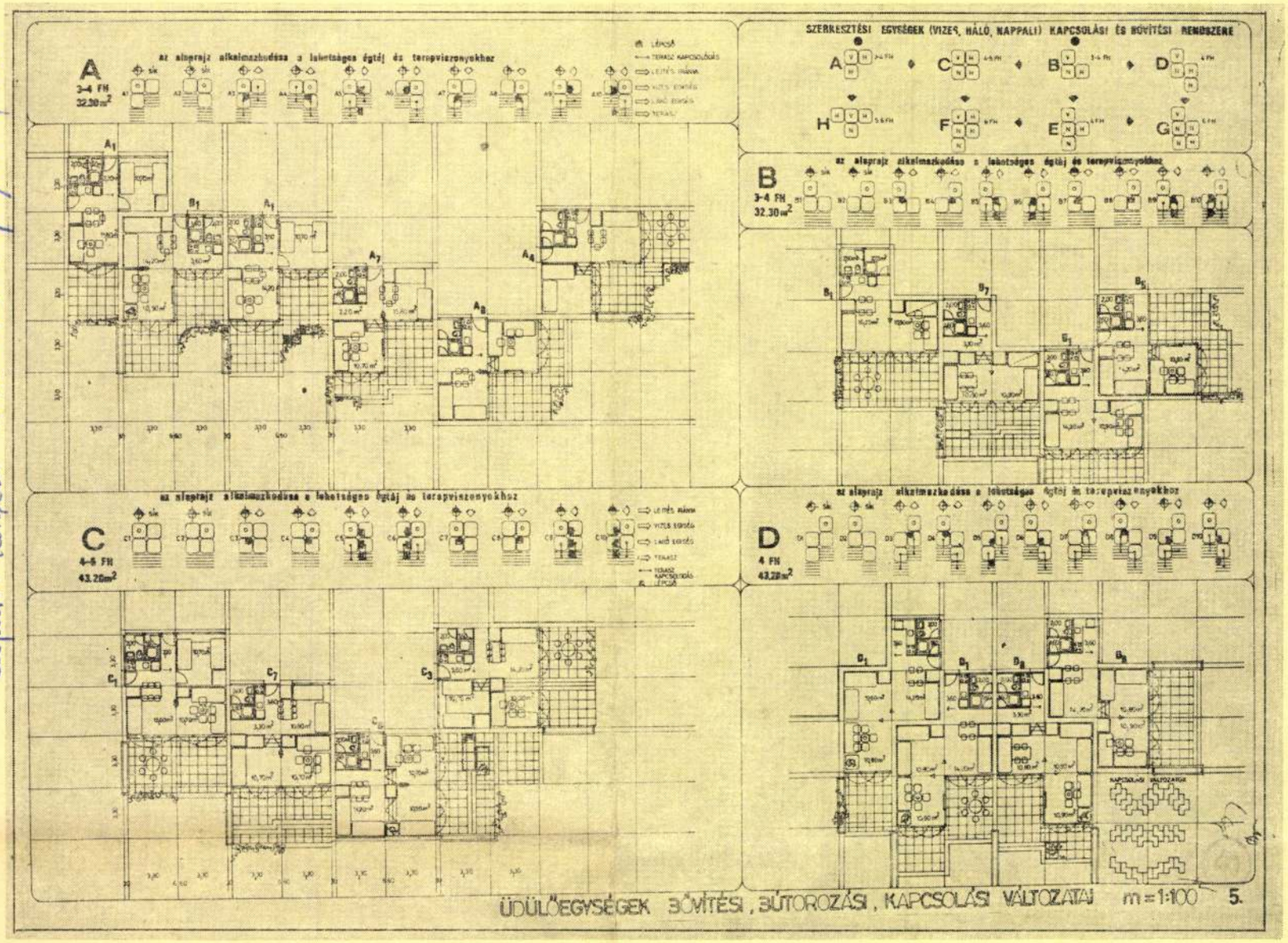

Ladányi Judit

III. díj a 40. bírálati sorszámú pályamű

Szerzők: Ladányi Judit
Gát Géza
Janesch László

A pályamű alapegységei — számos csoportos alternatív telepítési javaslataival — a kiírás elvárásainak megfelelően koncepcionálisan is értékelhető megoldásokat adnak.

Az üdülőegységek a 3·30×3·30 m-es nappali, háló és a vizes helyiségeket tartalmazó alapsejtekből sorolhatók. Ezen alapsejtekből létrehozott egységek nyitott rendszerelvűek és így minden irányban fejleszthetők, jól tájolhatók, illetve csatlakoztathatók. Alapsejtjei jól funkcionáló, a fedett és nyitott teraszok jól kapcsolható alapegységeket eredményeznek. Ugyancsak az alapsejtek révén belső terei zárt, illetve nyitott térkapcsolatok kialakítására is alkalmasak.

Jól kimunkáltak az üdülőegységek belső tér- és funkcionális kapcsolatai, valamint a nappali, a fedett terasz, a nyitott terasz és az egyéni hasznosítású intím területek kapcsolatai. A nyílt rendszerelvű alapegységekből szervezett és szervezhető épületegyüttesek kellő számú alternatív beépítési, illetve telepítési lehetőséget biztosítanak.

A tömbtelken belül tervezett kapcsolatok, területfelhasználások gazdaságosan és jól megoldottak.

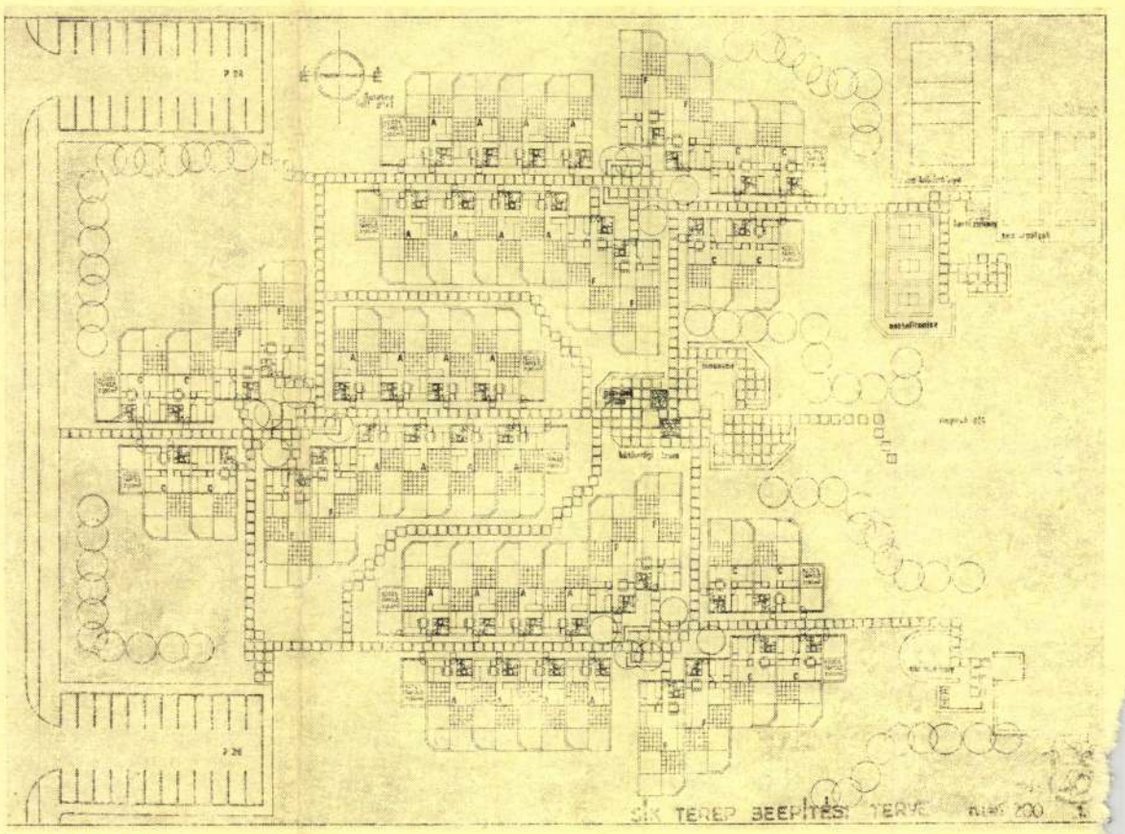

Magyar Építőművészet 1981/5

Ladányi Judit, építész

Ladányi Judit - Gát Géza:
III. díj (12 m. sz. pályamű). (repr.)

Fejleszthető családi házak, 1983. Tervpályázat.

Magyar Építőművészet, 1984. 2. 3-old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

Ladányi László
1972 MÁJ 13

A közös munka eredménye: önálló kiállítás

1021

Vékony, szőke, hosszúhajú fiú — a nagykanizsai Ladányi László — áll a zalaegerszegi Ifjúsági Ház lépcsőjén. Hangulata kissé morcos.

— *Már hétfőn meg kellett volna nyitni a kiállításunkat, de nem tudtunk kocsit szerezni. Ma végre sikerült. Reggel korán indultunk. Lassan 16 óra, de még sehol semmi és nem is reggeliztünk* — mérgelődik.

A háromtagú amatőr-képzőművész kiállító csoport összeszokott társaság.

— *Én négy éve festek, de még csak két hónapja dolgozunk együtt. Tulajdonképpen azóta, hogy Dávidovitssék pincéjében berendeztünk egy műteremfélét, mert korábban állandó helyiséggondunk volt. Hát, te mit hoztál?* — fordul a közben odaérkező társához: Dávidovits Lacihoz, aki szegeket nyom a markába és hóna alatt sárga papírlapokat tartva az első emeleti előtérbe indul, ahol mesélni kezd:

— *Tulajdonképpen én akartam ezt a kiállítást. Móricz Andrást, a Zalaiparker dekoratőrét korábbról ismerem, ő segített nekünk a terv megvalósításában. Itt jobbak erre a lehetőségeink, mint Kanizsán. Mivel foglalkozom? Rajzolok, festek, faragok — mindegyiket szeretem. Dönteni? Tudok. Faszobrász szeretnék lenni* — jelenti ki határozottan és mint kiderül, ehhez leendő szakmája is kapcsolódik: asztalosnak készül.

Részlet a kiállításról: Dávidovits László fafaragásai.
(Kiss Ferenc felvétele.)

— *Különben Nóra a legtehetségesebb közülünk* — néz fel a képek közül Ladányi László. — *Régóta rajzol, szerintem remek a színérzéke. A divattervezés gondolatával komolyabban foglalkozott, de sikerült „áttérítenem" ebbe az irányba.*

A lépcsőn feltűnik a „menedzser", Móricz András és a csinos Buzek Eleonóra, aki meghozta az annyira várt reggelit is.

— *Természetes dolog, hogy segítem őket* — mondja Móricz András —, *hiszen én is fiatal vagyok, és kicsit hasonló területen tevékenykedem. Itt az Ifjúsági Házban tiszteletdíjas dekoratőrként dolgozom. Miután beszéltem a ház vezetőjével, az ő nevében is biztathattam őket. Látom, hoztak anyagot bőven. Ezt a képet majd abba a kékbe tesszük, oda illik a legjobban* — mutat az egyik tablóra.

— *Igen* — helyesli Dávidovits Laci és tréfásan hozzáteszi: — *Az én faragásaimat meg a radiátorokra.*

Közben Eleonóra és Ladányi Laci elfogyasztják a reggelinek szánt virslit és a kanizsai Mező Ferenc gimnázium harmadikos diáklánya elmeséli, hogy valóban vonzza a divattervezés.

— *Amióta átpártoltam, temperával meg krétával dolgozom. Véglegesen még nem döntöttem. Ehhez* — céloz a „képzőművészkedésre" — *nagyon sokat kellene tanulni, és szerintem nem jó, hogy minden irányítás nélkül csinálják.*

— *Azért vagyunk amatőrök!* — veti közbe Ladányi László. — *És így jobb, mert szabadabbak vagyunk, nem?*

A vitát lesz idejük eldönteni, a kiállítás iránt érdeklődőknek pedig azt, hogy megérte-e idejüket erre a munkára fordítani.

Cs. I.

...app lesz a jobbszélső. A csepadon Lovkó, Varga és Hullnann foglal majd helyet. A vezetők a jó sorozat folytatását remélik: az egyik bajnoki pont megszerzésében bizakodnak, melyet arra is alapoznak, hogy a Rába-partiaknál legutóbb kiállított Szaló és Gábor — a fegyelmi bizottság döntése alapján — vasárnap nem léphet pályára...

Az

NB III

Nyugati csoportjában ezúttal csak egy zalai csapat játszik

...E játékmesterei

seken már szurkol az apunak. Munkahelyén — a Kanizsa Bútorgyárban, ahol mint festő szakmunkás dolgozik — megbecsülik, munkatársai szeretik.

Sportszerű életmóddal — képességei alapján — még sokáig hasznára lehet csapatának, az általa legjobban kedvelt visszavont összekötő (támadó középpályás) szerepkörben.

NÉMETH II. ANDRÁS

pályafutását **Letenyéről** indult el, ahol **Lenkovics Ferenc** és **Mihalecz Boldizsár** edzők egyengették útját 1963-tól. A Letenyei MEDOSZ ifiből ő is hamarosan az első csapatba került és tagja volt az 1967-ben megyei bajnokságot nyert együttesnek. Nem rajta múlt, hogy a következő évben ki is estek az NB III-ból.

Csupaszív, „harmonikázó", ötletes játéka nagyon tetszett a kanizsai olajos vezetőknek, akik 1969 első napjaiban átigazolták. A kicsés ellen harcoló NB II-es csapatban sokszor nyújtott átlagon felüli teljesítményt, s nem törte le, hogy új egyesületében is osztályzuhanás következett be. Szorgalmával, jó szellemével és nem utolsósorban játéktudásával ő is jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy az egyfordulós, majd az azt követő kétfordulós NB III-as bajnokság megnyerése után a kanizsai szurkolók kéthetenként újra láthattak, illetve nézhetnek napjainkban is NB II-es mérkőzéseket.

A közkedvelt „Bandi" — a Dunántúli Kőolajipari Gépgyár raktárkezelője — november végén nehéz napokat élt át: targoncavezetés közben súlyos üzemi balesetet szenvedett, kórházba került, s nagyon sokan aggódtak érte. Erős, kisportolt szervezete, akarata, azonban csakhamar legyőzte a bajt, s januárban már ott volt alapozó társai között...

Ő is ifjú házasember, s 10 hónapos kis Gáborkát máris labdarúgó utánpótlásnak tekinti.

Támadófedezetet szívesebben játszik, de ha edzője és a csapat érdeke úgy kívánja, a lehető legnagyobb odaadással és rugalmassággal oldja meg továbbra is a belállós (negyedik hátvéd) „posztal" járó taktikai feladatokat.

(tihanyi)

...zakerettye 1...

V...

Labdarúgás

NB I. B: ...laegerszeg, ...

Megyei b...

N. Olajbányász SE ...DOSZ, Nagykanizsa, Olajbányász pálya 10.45. **Zalaszentbalázs—N. Dózsa** Zalaszentbalázs, 13.30. **Z. Vasút—Bottyán SE** Zalaegerszeg, Vasút pálya 10.30. **Tótszentmárton—Z. Volán MEDOSZ TE,** Tótszent-...Általános... Zalaegrszeg, Fedettuszoda ...

Egyéb:

Területi rádió iránymérő minősítő verseny, Andráshida—Nagypáli—Nagykutas térsége.

Külföldi labdarúgó-eredmények

Duisburgban 20 000 néző előtt került sor az utánpótlás Európa Bajnokság küzdelmei során a nyugatnémet—szovjet visszavágó mérkőzésre. A két ország 23 éven aluli válogatottjának találkozója ezúttal 0:0-ás döntetlennel ért véget, de mivel az első mérkőzést a Szovjetunió 3:1-re nyerte be, került az elődöntőbe.

Rotterdamban játszották le a holland labdarúgó kupa döntőjét. Az Ajax Amsterdam 3:2-re nyert az FC Hága ellen.

*

Az osztrák labdarúgó bajnokság 22. fordulója után a bajnokságban a Voest Linz vezet 30 ponttal. 2. V. S. Innsbruck 30 pont. 3. Austria Wien 30 pont. (MTI)

Halvani Dániel:

Előre megfontolt szándékkal

— DOKUMENTUMREGÉNY —

(3.)

Felöltözik, megreggelizik. Kezén a fehér kötés elpiszkolódott. Nem baj, ma van november 5-e, péntek, Kecskeméten, a Nagykőrösi-utcai bőrgyógyászati rendelőben majd átcserélik. Sehol semmi gyanút nem szabad hagyni, hogy mire készülődik. A seb már jóformán begyógyult; három nappal azelőtt vágták kezéről a szemölcsöt.

Széles dűlőút vág keresztül a legelőn, Ágasegyháza és Izsák határát választja el egymástól. Ahol a kövesútba torkollik, buszmegálló van, Zoli itt szokott fel- és leszállni, innen érvényes a bérlete is.

A kanyarban feltűnik a busz. Mindjárt ezután egy szürke Volga dugja ki mö-

Ladányi László

építőmunkás

Bp. VII. Dohány u. 16–18.

Nemzetőr 1941

199. l.

Ladányi Lajos

... kiemelnénk a szocialista fotózás, másult a MA történetéből közölt darabokat (Bass Tibor, Rédner Miklós, Sugár Kata, Langer Klára, Rév Miklós, Révai Dezső, Ladányi Lajos - ill. George Grosz, Moholy-Nagy, Seidner Zoltán, Lucien Hervé képeit)...

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr. 370. l.

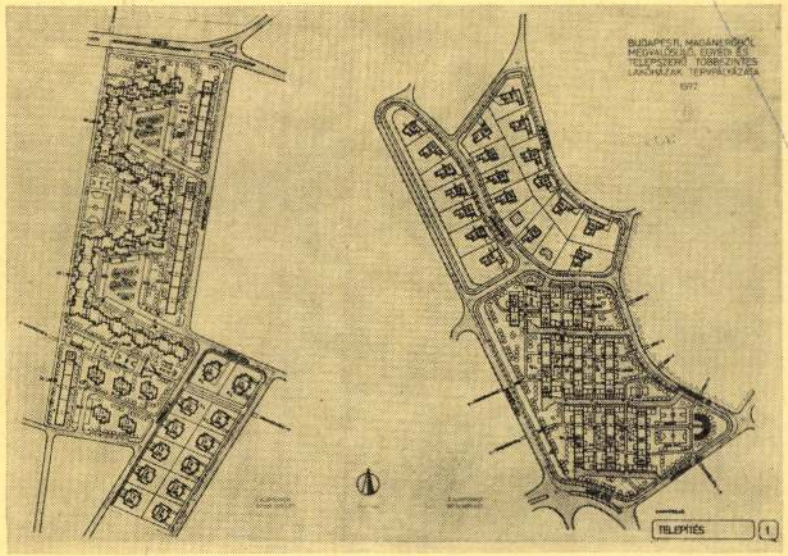

III. díjban részesített 1. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: **Draskóczi András**
Mátéffy Anna
Seyfried Hedvig tervezők
Szathmáry Andrea
Seyfried Gusztáv
munkatársak
Matolay Theodora
műszaki rajzoló

„A pályaműben javasolt nagyszámú lakásvariációnak közös jellemzője az épületek felfogásából adódó szisztematikus gondolkodásmód, ami a terv fő erénye.

A harántfalas rendszerben tervezett lakások állandó és szervező magja a lakásnagyságrendeknek megfelelően alakított, több részre osztott körüljárható vizeshelyiség csoport. E mag köré a lakóhelyiségeket több irányból, szabadon kötöttségek nélkül csoportosítják a tervezők, illetve kapcsolják. Ebből számos előnyös lakásvariáció mellett vitatható megoldások is születtek (bejárattól távol helyezett nappali).

Értékes gondolat a lakóelőtér-étkező megoldása a különböző lakásfunkciók, valamint a lakások és a teraszok szerves

III. díjban részesített 13. bírálati sorszámú pályamű

Szerzője: Ladányi Judit

„A feladatot két- és négyfogatú szabadon álló, illetve sorolható épülettípusokkal, illetve a lejtős egyedi telkek esetén kétfogatú teraszolt épületekkel oldja meg a tervező.

A lakásvariációkat általában különféle szekciótervekkel, illetve a teraszház esetén épületen belül biztosítja. Épületeinek alaprajzi szerkesztésmódja, tömégképzése egyszerű és azonos szellemben való gondolkodásra vall. A megvalósítás szempontjából reális lehetőséget ad. Külön épületterveket dolgoz ki a kétféle technológiára. A hagyományos technológia nagyobb fesztáv adta lehetőségét kihasználja.

Lakásalaprajzait azonos szellemben tervezi a tervező, nagyjából azonos értékű funkcionális kapcsolatokkal. Lakásalaprajzainál kedvező a nappali és a hálófunkciócsoportok tiszta szétválasztása, a vizeshelyiségek értelmes csoportosítása, esetenként blokkban való összefogása.

A hálóegységet minden esetben jól oldja meg.

Általánosságban megállapítható, hogy az azonos szellemben megtervezett lakásai egyenértékűek."

LADÁNYI JUDIT

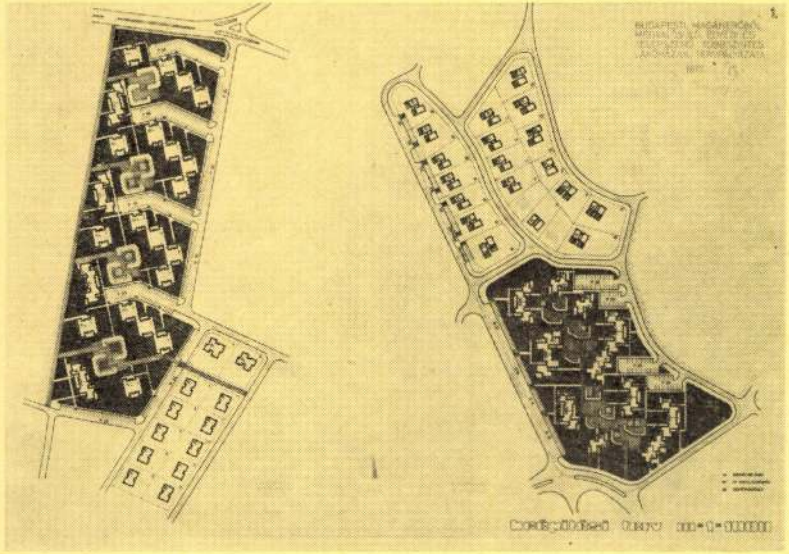

a Budapesti, meglevőkből megvalósuló egyedi és telepszerű többszintes lakóházak tervpályázata, 1978

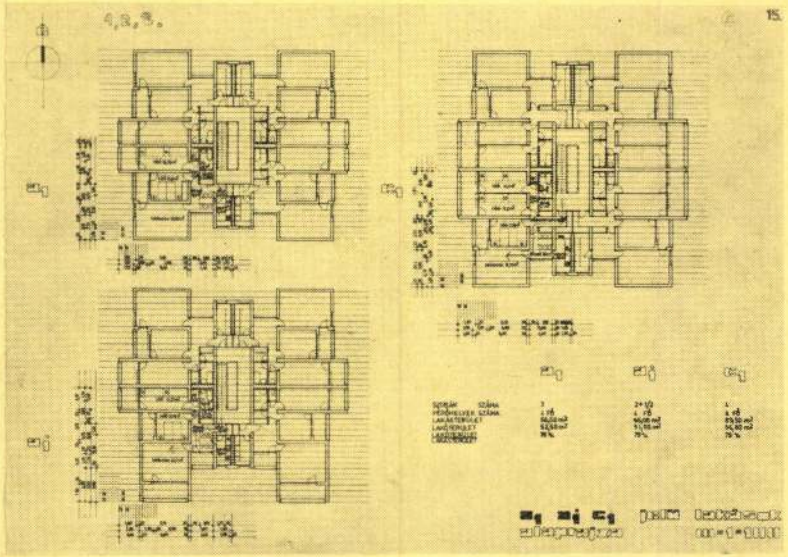

Ladányi Judit 1 építés

L. Farkasdy Z.

– Szövetségi kirek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

6-7.

83/3

Ladányi Lia

Pesta

l.

Király Andorné

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Ladányi Miksa

vizsgamunkás

Bp. VII. Dohány u.

16-18

Nemesfeik 1941

199. l.

Ladányi Miksa

Ladányi Miksa arany- és ezüstműves, VII. Dohány-u. 16/18.
423-810

Bptávb 1940 szept.

Ladányiné Joszits Mária
Csendélet, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
1920. ápr. 7 l.

Ladányiné Jozsits Mária

1920. ápr.

kiáll. Nemzeti szalonban

Csendélet, olaj. 1000.—

Olaszország V. 202, 203, 207, 208,

Ladányiné Jossits Mária

1913. máj.-jún. kiáll. MKE
Nemzeti Szalon
Mocsári gólyahír, olaff. 60.–

1913. ápr. máj. kiáll. N. Szalon.
Anemona, olaff. 200.–

1913. szept. kiáll. u. o.
Csendélet, olaff. 170.–

Ladányiné Jossits Mária.

1914. MKE kiáll. u. o.
Katalin rózsák, olaff. 300.–
Mezei virágok, olaff. 150.–

1919 jan. MKE kiáll. u. o.
Az ősz keső virágai. olaff 1600.–

Nemetalföldi festmények III-160

Ladányiné Toszits Mária

Kül. 1877 máj. 9. Budapesten
1908-ban Dóry Bélától
tanuk festeni.

Saját Erzlése
1926 III. 9.

Krenner Josef V. 309, 310.

Ladányiné Joszits
Mária
festő
Ert. 1928

LADÁNYI JÓSZITS MÁRIA
119. Csendélet, olajf.

Nemzeti Szalon

1939-es Salon

LADÁNYINÉ JÓSZITS *Mária*, festő, Budapest, 1877 máj. 9. 1908. Déry Bélától tanult festeni. 1913-tól virágcsendéleteket állít ki a Nemzeti Szalónban.

E. G. II. 4. l

Ruinen, rechts eine grosse Vase, [illegible] Figuren. — 1815: II. 2. *H. Robert:* Ruinen, rechts eine grosse Vase, links zwei weibliche Figuren. — 1844: VI. 4. *H. Robert:* Eine grosse Vase. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 29. *H. Robert:* Nagy díszedény.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 29. *H. Robert:* Nagy díszedény. — 1873: I. 29. *H. Robert:* Eine grosse Vase. — 1876, 1878, 1879: XIV. 518. *H. Robert:* Nagy váza. — 1881: 549. *H. Robert:* Római romok. — 1888: XIX. 686. *H. Robert:* Antik rom. — 1896, 1897: XIX. 686. *H. Robert:* Antik rom. — 1897: XIX. 686. *H. Robert:* Antike Ruinen mit Staffage. — 1898: XIX. 686. *H. Robert:* Ruines antiques. — 1901, 1904: XIX. 686. *H. Robert:* Antik rom.

MDK

Ladányi Mihály, tan.

Dévaványa ált. isk.

57. Egyedül.
58. Ifjumunkás.
59. Úttörö fiu, gitárral.

Magy Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept. 10. Kat.

MDK

Ladányi Miklós, tan.

Dévaványa, ált. isk.

56. Ivó ökrök.

Magy.Ifj. Képzőm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv.Képtár. 1949. aug.16.-szept.16. Kat.

M.D.K.

Ladányi Péter

egy. hallg.

A Budapesti Dési Huber Kör Képzőművészeti Szabadiskolájának hallgatója 1948.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 131.1.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.

Bp. 1965.

MDK

Ladányi Vilmos

Hypo a fehérnemü barátja

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

Ladányi Vilmos MDK

Hypo a fehérnemü barátja, 1947

Mücsarnok 1960. Magyar Plakát-történeti kiáll.

MDK

Ladányi Vilmos

Hypo a fehérmenű barátja.1947., 83.5x57.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 30.l.

MDK

Ladányi Vilmos

"Hypo a fehérnemü barátja" 1947.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
30.l.

MDK

Ladányiné J.M.

Anemona, of.

N.Szal. 1913. tsv. 17. 1.

MDK

Ladányi Jeszits Mária, festöm.

119. Csendélet. Olf.

Az 1939-es Szalon katalogusa.
Nemz. Szal. 1939.jun.lo.-25.-ig.

MDK

Ladányiné Jószits Mária

Virágok, of.

N.Szal. kiéll. 1927. jun.

16. 1.

Ladányi Ötvös
Mátyás
Szombathely 1629-1645.

Horváth Tibor
28. l.

Láday Ella

ZIMÁNYINÉ MEREY MARGIT

HAMUPIPŐKE PAPUCSA

Láday Ella rajzaival, színes címlapjával, díszkötésben 2.80 P

Egy finomlelkű mostohaleány nagy lelki válságokat magában hordó szenvedése, szépségekben gazdag, tanulságos regénye fiatal leányok számára.

6 A Szent István-Társulat világnézeti havi folyóirata a Katolikus Szemle, egy évre csak 10.— P.

Karácsonyi Könyvjegyzék

1937

Ladea Romulus, szobrász

Pásztortűz, 1930. 25 sz.

608. l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek Kiállitása.

Lade a Romulus, szobrász, ?

Pásztortűz, 1930, 25-26 sz.

608.l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek Kiállítása.

LADEA R.

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... bp. 1964 335.1.

Ladea Romulus

román szobrász.
Temesvár
2 férfi arcmása
repr. –

Művészet
1939. 32. l. 33. l.

Dessö
md

Budapest
IX Högyes Endre u 10.

Ladea Romulus

l

Művészeti kotek

Kolozsvár 1942.

39. l.

Templomaink

A ditrói nagytemplom 1909-1912 között épült Takó János akkori plébános szolgálata alatt. A templom építésének igénye már a múlt század közepétől egyre sürgetőbbé vált, ugyanis a meglévő templom - a jelenleg is használt kis templom - szűkösnek bizonyult az akkor már 8000 lelket számláló község számára. A környék földbirtokosai 944 hektár föld jövedelmét az ügyet támogatva a templomépítés költségeinek előteremtésére szántak.

A templomot a tíz év alatt összegyűlt jövedelemből építették fel, Ladek István tervei alapján, aki a budapesti tervezőintézethez benyújtott igénylést felvállalta. A templom neogótikus stílusban épült. A Csíki-medence legnagyobb harangját, amely 28 mázsás volt, 1913-ban szentelték fel, de rá egy évre már elvitte az első világháború. Azóta csak az egyik toronyban van harang, szám szerint három. A templomot Jézus Szent Szíve tiszteletére szentelték, az oltáron karrarai márványból faragott Jézus szíve-szoborral, amely Siklódi László szobrászművész munkája. A vitrálékat Roth Miksa budapesti művész készítette, az oltár körüliek az Árpád-ház magyar szentjeit, a többiek pedig a tizenkét apostolt ábrázolják. A templom turistalátványosság, dísze a fentiekben említettek mellett a két óriási, egyenként több mint száz égőt számláló kovácsoltvas csillár, Jungwer Gyula ötvösművész munkája. (Szilágyi Lőrinc plébános közlése alapján.)

A. I.

1990 -10- 21
KERESZTÉNY SZÓ
KOLOZSVÁR

LADEK István épület

hazaért, összehívta egész házanépét cselédestül, hívatta unokaöccsét, Lótot, és kiadta a parancsot: - Az egész nyájat hajtsátok le a völgybe, bontsátok le a sátrakat, a tevéket fogjátok igába! Reggelre mindenki útra kész legyen! Itt többé nem maradhatunk. - Úgy indultak el, hogy senki

vetséget és tartsák meg utódaid is nemzedékről nemzedékre. - Akkor szeretetébe fogadta Ábrahámot az Úr. Ábrahám pedig hűséget fogadott az Úrnak. Már hitte, hogy valóban annyi utóda lesz, mint csillag az égen. És boldogan ölelte keblére az első csillagot - Izsákot.

Sikli László

szól az Isten Ábrahámnak s minden magzatának.

(1956)

Lapszemle

A Romániai Magyar Szó szeptember 27-i számában Farkas Zoltán *Püspöki áldás a veresvízi templomban* címmel számol be Reizer Pál, a szatmári római katolikus egyházmegye püspökének nagybányai látogatásáról. A püspök a nemrég kibővített és tatarozott veresvízi templomot szentmise keretében áldotta meg. A szentmisét követő beszélgetésen a hitoktatásra vonatkozó újdonságokról, a kispapok számának növekedéséről számolt be.

Az Üzenet 14. számában dr. Geréb Zsolt a strasbourgi Ökumenikus Kutatóintézet 24. Nemzetközi Szemináriumának témakörét taglalja, a megbeszélések során levont fontosabb következtetéseket osztja meg olvasóival. Az egyház lényének értelmezéséhez kapcsolódó kérdéseket felvető előadássorozat a Szent Lélek, Isten országa és az egyház viszonyát, Jézus Krisztus és az egyház viszonyát és az egyház és a világ viszonyát részletezte. Az Erdélyi Református Egyházkerület az idén kapott először meghívást a rangos felekezetközi találkozóra.

A Falvak Népe 38. számának Egyházi Élet oldalán Máthé Dénes a szeptember 14-i, a Szent Kereszt Felmagasztalására emlékező ünnepet felekezetre való tekintet nélkül az egész kereszténység jelentős eseményeként ismerteti. 335-ben, Constantinus császárnak a keresztény vallás gyakorlását hivatalosan is engedélyező milánói rendeletét követően, ezen a napon szentelték fel a Kálvária helyén épült templomot.

A marosvásárhelyi Népújság szeptember 28-i számában Tófalvi Zoltán a Kriza János Néprajzi Társaság szeptember 22-23-i csíkszeredai vándorgyűlésén tapasztaltakat teszi közzé. Az ország minden részéről Csíkszeredába sereglett alkalmi és hivatásos magyar anyanyelvű néprajzkutatók összegezték gondjaikat, a gyors válaszra váró kérdéseket körvonalazták, egyúttal a Társaság elképzeléseit is felvázolták: a Társaság tagjai a romániai magyarság folklór- és szellemi értékeinek felkutatására és közkinccsé tételére vállalkoznak, tudva azt, hogy a néprajzkutatás az egyetemes magyar kultúrát gazdagítja.

A Forrás 9. számában Kántor Lajos *Birtok az országút mentén* címmel folytatja *A birtok határai* című, a magyarországi Valóság 1982/12. számában megjelent esszéjét. Az *Öregek és fiatalok* alcímmel indított tanulmány az erdélyi magyarok "fajuk és kultúrájuk állítását" megfogalmazó ideológiáját, a transzilvanizmust és a transzilván gyakorlat különböző változatait szemlélteti példákkal. A szerző az identitáskeresés főbb állomásaiként a Kiáltó Szó röpiratot, a Vásárhelyi Találkozót, az Erdélyi Helikon és a Termés ankétját és az 1980-as Kriterion írótábort emeli ki

B.A.M.

Ladengruber Bernát

ács

Sopron

1607 márc. 28.

volgárcskú

Házi

esen elfogadott terve.

MDK

Lades, köfaragó

1574. szepesváraljai származásu.

Kemény Lajos: Kassai építömesterek. Renaissance korszak. MMER Közl. 1904 évf. 8o.1.

28. kötet, 3. füzet

M.D.K.

Landes ... építőmester

Ozepesvároljai származású és
1574-ben nyer polgárjogot Kassán.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek.
A Magyar Mérnök - és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 80.old.

Ladi rk. templom

(Somogy vm)

Szt József tiszteletére
1748-ban építtette Bíró
Márton püspök

Pehm 460. l.

Ladesépítész

1574. Kassa. Szepesvár-
aljai szármezőn

Ind

+ R + 80.1.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi In

Ladi Wittenberger Margit

1919. okt. kiáll. N. Halon
Kaleidoszkop, vízf. 300.–
Látomás, vízf. 400.–

Érmek, római bélelt V. 256.

MDK

Ladi Wittenberger Magda

A magyaros öltözködési mozgalom országos bizottságának ruhatervpályázatán a c/ ruhacsoportnál (estélyi) tervét oklevéllel tüntette ki a birálóbizottság.

Cikk: Pályázatok.

Magyar Iparmüvészet, 1934. 207.l.

MDK

Ladi Wittenberger Margit, festöm.

Kaleidoszkop.	Vf.
Látomás.	"

Nemz. Szal. 1919. okt. kiáll. Kat. 9.1.

Lady Vittenberger Magda MDK

Szines rajzok
Tannhäuser és Venus, vizf.
Ó-testamentumi jelenet, vizf.

Magyar Aquarellisták és Rajztellfestők
Egyesületének V. Kiállitása
Nemzeti Szalon 1916. nov.

Ladics

MDK

festő

Részt vett az 1957 jul -14-23-ig Békésen a járási kultúrotthonban rendezett kiállításon.

B.I.: Vasárnap nyílik meg Békésen a járás festőművészeinek képkiállítása.

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG, 1957 jul. 13.

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1976 DEC 7
Magyar Szó

1021

Ladik Katalin

Ladik Katalin: Flora — vizuális költemény

harapós fagy

hában — csi-
kapta a cse-
tte a pincébe.
a megmelege-
emencénél, és
a megmeredt
óbiskol a ke-
nem ugrik a
s eszébe jut-
ók etetésének

anyarodott az
Subás kocsis
piros almával

lesz! — kur-
nyaszélén bá-

Amikor Orb
csak az estha
bolton.

— Az áldój
holta magát,
hogy savanyú
gyomrát.

Őrült robaj
leségét a sely
ingben kocogott a tanyaudvarra. Beszakadt a pince, s fájdalmasan nyögött Orbán a romhalmaz alatt. Az álmokból kizökkent asszony kis ideig kővé meredten állt, majd felzokogott:

— Jaj nekem! Biztosan apróra törtek a cserepesvirágok!... Istenkém, mekkora kár!... Mekkora kár!...

BÚS Zoltán

Ladik Katalin

Aki miatt a hazug szól
c. kép

"Vizuális nevek"- Kortárs,1987 5.sz.

76. old

Kis magyar performance-történet

A címlapon: Ladik Katalin, Mandora (performance), 1985

A kiállításon performance filmek láthatók augusztus 24-én 24 óráig, 25-én és 26-án 11-től 24 óráig. A kiállítás további nyitva tartási idejében szerdán, csütörtökön és pénteken 15-től 18 óráig, szombat, vasárnap 11-től 17 óráig.

Támogatta a Nemzeti Kulturális Alap, az Artpool Művészetkutató Központ és a Balázs Béla Stúdió.

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága Ferenczy Múzeum meghívja Önt a

Kis magyar performance-történet

(műfaji szemelvények)

című kiállítás megnyitó performance-ára 2007. augusztus 24-én pénteken 15 órára

a Szentendrei Képtárba

(Szentendre, Fő tér 2-5.)

A kiállítás kurátora:

Antal István

író, filmrendező

A kiállítás szeptember 23-ig tekinthető meg hétfő és kedd kivételével 10-től 18 óráig. A „Szentendre éjjel-nappal nyitva" rendezvénysorozat alkalmából augusztus 24-26-ig a kiállítás éjfélig tart nyitva.

Ladik László

a Fegyveres erők Napja tiszteletére rendezett hagyományos képzőművészeti kiállításon munkája szerepelt.

„Faragott kürt" ökörszarv kürt (repr. és említve)

Mezőly Gábor: Parasztikon és rakéta modell.

Néphadsereg, 1942. szept. 29.

Ladik László

Zalaegerszegen nyílt meg a néphadsereg amatőr képző- és iparművészeti kiállítása melyen szerepel népi motívumok at felhasználó fafaragásai.

Mészöly Gábor: Képzőművészeti katonák kiállítása.

Néphadsereg, 1974. nov. 9.

Ladik Katalin, festő (újpalóc)

Budapesten:

kiállítása látható a Fiatal Művészek klubjában.

Kiállítási Kalendárium.

Szocialista Művészet, 1979. ápr. 4.

Ladik Katalin

A kulturális eseményekkel foglalkozó rovat az alábbi kiállitásokról számol be:
Fazekas György: "Pozitiv kicsengés" c. kiállitása a budaörsi Jókai Müvelődési Házban február 18.-tól tart nyitva.
Barabás Márton festő a miskolci Mini Galériában február 20.-tól,
Csabai Kálmán festő a miskolci Szőnyi Teremben február 22.-től,
Ladik Katalin a Fiatal Müvészek Klubjában február 23.-tól mutatja be müveit a fent megnevezett kiállitó termekben.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 17.
XXIII. évf. 7. sz. 8. lap.

mdk

Ladik László

doboza: népművészeti és ipar-
művészeti díjat nyert.
Vajna Éva: Érdekes kiállítás a Tisztiházban.
Népművelés, 1959. 11. sz 25. l

Ladik Mária MDK

Balatoni hangulat, olf.

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Ladislaus mester

dolgozott mint kőforagó az egervári várkastélyon 1493-ban

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1531

Ladislaus de

Miskolch

miniátor és kodex másoló

l.

Miskolczi László

Kassa, Hőhérbástya

Ladislaus

szegedi ötvös [redacted] 1512

lárd

Ugyárfás Brassó 188

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Ladik Mariska

szül. Budapesten 1890 márc.
3. RK. tanítóképző
1917/18. I. elsőéves művesz-
nőv. Deák Ebner L. Pilch D.
1917/18 II. elsőéves u. o.
1918/19 I. másodéves u. o.
1918/19. II " "
1919/20 I-II. harmadéves u. o.
1920/21. I-II. negyedéves u. o.

Hegedüs Imre, gyakornok

VIII. 11.

Ladik Mária

Műtsarnok
1926. téli kiáll. 487

38(1002),

LADIK *Mária*, festő, * Budapest 1890 márc. 3. Az állami női festőiskolában Deák Ébner Lajostól tanult. 1926 óta kiállítója a Műcsarnoknak.

E. G. II. 4. l

686.

I.

314.

686. Hubert Robert.

Sz. Párisban 1733-ban. † ugyanott 1808-ban.

Antik rom.

Az előtért, hol forrás csörgedez, romba dőlt oszlop maradványai foglalják el. A középtérben pusztulásnak indult márvány-díszedény köti le figyelmünket, a melynek oldalán tánczoló női alakokat látunk domborműves kivitelben. Széle fölül kicsorbult, de teljesen ép füleinek támpontját szakállas férfifejek képezik. Jobbról egy fehér köténytyét és kivágott rózsaszinű ruhát viselő leány ül a kövön és kissé oldalt hajolva hallgatja mellette álló társnőjének beszédét, ki barnás-sárga kivágott ruhát és zöld szoknyát visel. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 63·5 : 50·5 cm. — Mündler: I. 29.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: III. 20. *H. Robert:* [illegible] links zwei weibliche Figuren

Ladik Mariska

1917/18 - 1920/21

Ferképzőmfoiskévk

106.1.

Ladislaus de

Miskolch

Vadex festō

l.

Miskolczi László

többszöri eredménynélküli szóbeli

is megsürgettük, mai napig még

entjelzett összeghez.

tljes év óta várunk már ezen szám-

re s valóban nem bírjuk felfogni,

rendezésének eme érthetetlen ké-

ellett valóban lehetetlen ilynemű

éljük, hogy Nagyságod eme kifa-

ossznéven venni. Ezen alkalom-

lelkérjük Nagyságodat kegyesked-

/.

Ladislaus

Festö Kassa 1461.

Arch. Est. XIV. k.
67–68 l.

Ságüveg (est) par.

62 l.

Á

18. A szalonnai ref. templom re
helyreállitási költségeihez

19. A megyaszói ref.templom bás

20. Az abai r.kath. templom bels
költségeihez való hozzájárul

21. Az abaujalpári ref.templom h
ségeihez való hozzájárulás .

22. A baktalórántházi müemléki j
plébániatemplom tatarozási k
hozzájárulás.....

23. Az apácatornai r.kath. templ
költségeihez való hozzájárul

24. Előre nem látható munkákra..

25. Topográfiai és egyéb kiadv

26. Képgyüjtemény gyarapitására.

27. Könyvtár gyarapitására ....

28. Könyvtár katalogizálására...

29. Leltározásra.....

Ladislaus, Posthumus

Mester

miniátor

V László király latin grammatikájának illuminátora 1446.

lásd

a

Magyar Könyvszemle

1927. 22. l – 23. l.

DJ. DJÁK

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Ladislai László

1968 JUN 7

NÉPSZAVA

— **Díszesen faragott kutyakölönc** nyomán találtak rá a néprajzi gyűjtők egy fafaragó őstehetségre Fejér megyében. Ladislai László egykori kanászbojtár fafaragványait most helytörténeti kiállításon mutatták be a Fejér megyei múzeumok.

ben azonban a hirdetett 6 tanítói helyre száznál többen jelentkeztek, elutasították. Lőrinci pályá-

Ladiver Leonhárd, festő

A Lőcsén dolgozó festőművészek egyike a XVII.-XVIII. századból. 159.o.

Rózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. 159.o.

Folia Archaeologica. XV. 196 . Spest. Képzőmův. Alap Kiadóvál. Sp

MDK

Ladkóczy Rezső

fejfák terveire kiirt pályázaton egy pályamunkáját kitüntető elismerésben részesitették

Pályázatok siremlékek és katonasirok terveire.
Magyar Iparmüvészet 1922. 75.l.

Ladó Ignác

Szerepelt a Magyarság Képzőművészeti Kiállításán.

M. 1933. XI. 5.

Ladó Ignác

Nobrász

1931-32

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 45. l

SEGYHÁZI

Ladó Ignác

Nobsin

1929

Eimisk 1930. 85. l.

és annak kivonatában VI: 1. — Be

Jegyzet. A Polonia-cyklus

39. *Az elesettek temeté*

A pataktól szelt fenyves
tetemei borítják, legelől, a fejje
mellett, egy gyászba borult és
szony térdel, ki ég felé tekint
sírásón innen, kezeit tördelő u
a patak tulsó partján, ketten r
A háttérben balról égő falu bo
a katonai felszerelések mellett

Krétarajz, üveg alatt, méret
és a passe-partout-nak 65·7 : 92·2
374. és annak kivonatában VI: 1. –

Jegyzet. A Polonia-cyklus

Ladó Igó

— **Gárdonyi Géza emléktáblája.** Az Országos Gárdonyi Társaság a budapesti református gimnázium épületében, ahol Gárdonyi Géza három éven keresztül (1875—1878) volt az intézet tanulója, november 29-én (vasárnap) d. e. 11 órakor ünnepséget tart, melyen leleplezi a kiváló író emlékezetére elhelyezett emléktáblát. Az ünnepség rendezésében részt vesz a református gimnázium tanári kara és ifjúsága. Az ünnepi beszédet *Simon* Lajos, a Gárdonyi Társaság elnöke mondja. Az emléktáblát átveszi *Samu* János, a ref. gimnázium igazgatója. *Boldizsár* László gimnáziumi tanuló Móra László versét szavalja, a református gimnázium énekkara ünnepi dalokat ad elő. Ugyancsak vasárnap d. u. Gárdonyi emlékünnep lesz 5 órakor a Református Teológia dísztermében, melyen Gárdonyiról *Simon* Lajos, a társaság elnöke tart előadást. *Samu* János, a református gimnázium igazgatója Gárdonyiról mint az intézet hajdani tanulójáról emlékezik meg. *Vághy* Panni színművésznő Simon Lajosnak *Gárdonyi a Bebek bástyán* c. költeményét adja elő. Gárdonyi verseire szerzett dalokat adnak elő *Ságody* Ottmár és *Mindszenthy* Ödön. A református gimnázium ifjúsági zenekara négy zeneszámmal áldoz Gárdonyi emlékének. A Gárdonyi emléktáblát *Ladó Igó* szobrászművész készítette.

— Ankét lesz a [illegible]

Pesti Napló 1936 nov. 27

Mikszáth: Egy választás Magyarország
Mikszáth: Ne okoskodj Pista Regény
Minder Frigyes: A jéghoki és egyébb
könyve
Mitrovits Gyula: Gyulay Pál esztétik
Musset: Tizian fia Regény kötve
Nagy József: Összefoglaló tételek f
Nansen:Éjen és jégen át(A nagy sark
Oswald: Feltalálók, felfedezők, nag
Pastinszky: Gyakorlati magyar-török
nyelvtannal 1376 old
Puskin: A kapitány leánya Regény k
Rodin beszélgetései a müvészetről
Ritoók Emma: Gyárfás Sándor két éle
Salgó László: Állástkeresők utmutat
Stögermayer: Halak, vadak különböző
Zola: Az álom Regény 225 oldal
Zola: A családi tüzhely Regény 485
Zola: A mestermü Regény 400 oldal
Zsolt Béla: A királynő családja Re

Iparosoknak nélkülözhetetl

Bossányi: Kőmüves és kőfaragószerke
Clementis: Bádogosság 325 ábrával é
dr.Dános:Iparos káté (A magyar ipar
Dubovitz: Szappangyártás (Kb. 1000

„A magyar—román kérdés megoldásának tartós eredménnyel kell járni“

Berlin, augusztus 21.

(A „Magyar Nemzet“ berlini tudósítójának telefonjelentése.) Kitűnő berlini forrásból származó értesülés szerint a román—bolgár kérdésben szerdán délután megtörtént a megegyezés. Románia átadja Bulgáriának Durastor, Caliacra és Balcic városokat. Mária királynő szívét már átszállították egy kolostorba. A bolgár csapatok, amelyek a dobrudzsai határ mellett várták a megszállás pillanatát, közvetlenül indulás előtt állanak. Az új határok nagyjában megegyeznek Bulgária és Románia 1912-es határaival.

A Wilhelm-strassehoz közelálló körök még a mai viszonyok közt is különös figyelemmel kísérik a magyar—román kérdésben felmerült újabb szempontokat. Beavatottak felfogása szerint nem könnyű kérdésről van szó, mert *a megoldásnak tartós eredménnyel kell járni.* A megbeszéléseket vezető felelős diplomaták tudják, hogy a feladat nehéz, de ismerik pontosan a helyzetet.

*

Az *American Legion* ügyében történt amerikai—német jegyzékváltással kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a németek nem változtatták meg véleményüket és így a német válaszban csak kijavították az amerikai jegyzék néhány tévedését. Berlinben csodálkoznak azon, hogy Washingtonban az *American Legion* útirányát élelmiszer-kérdésekkel okolják meg, pedig tudott dolog, hogy a mai hadi zónán keresztül vezető út háromszáz kilométerrel hosszabb, mint a veszélytelen útvonal. Miután Berlin ismeri az angol tengerészet politikáját, mindent megtesz, hogy az amerikai hajót lehetőség szerint baj ne érje.

*

A norvégiai *Deutsche Zeitung* londoni jelentést közöl, amelyben beszámol Kanada és Amerika közös védelmi bizottságának megalakításáról. Idézi a *New York Times* washingtoni levelezőjének jelentését, amelyben közli, hogy a védelmi bizottság megbeszéléseinek első eredménye néhány amerikai hadihajó kiküldése lesz, a kanadai partok őrzését amerikai hadihajók veszik át és így Kanadából az angol hadihajók átmehetnek Európába. Amerikai vélemények szerint ez az eljárás nem ütközik népjogi akadályokba, bár ez a State Departmentnek sok fejfájást okozott. Ugyanakkor Kanada néhány tengerészeti és repülő-bázist enged át korlátlan használatra az Egyesült Államoknak.

*

Nagy derültséggel kísérik Berlinben a Vichyben megjelenő francia hivatalos lap egyik közlését, amelyben kitüntetik és ünneplik *Bethuard* tábornokot, „az egyetlen győzelmes francia offenziva győztesét“. Bethuard a narviki francia alpesi csapatokat vezette.

*

A német munkapiacról érdekes jelentést közölhetünk az olvasóval. Ennek alapján a német mezőgazdaságban félmillió külföldi és 650.000 hadifogoly dolgozik az eddigi kvóta felül. Az iparban 400.000 külföldi és 200.000 hadifogoly kapott elhelyezkedést. Június végén 39.000 munkanélküli volt a birodalomban, de ebből csak 3500 a teljesen munkaképes.

*

A háborúban rendkívül sokat szenvedett az antwerpeni gyémántköszörűs ipar, mint a norvégiai *Deutsche Zeitung* jelenti. Most az antwerpeni megszálló katonai hatóságok képviselője vette munkába az ügyet és szemben az antwerpeni gyémántkereskedőkkel, akik nem törődtek a munka nélkül álló iparosokkal, felszabadította a belga piacon lévő gyémántkészleteket. Már ezzel az intézkedéssel félesztendőre látta el munkával az antwerpeni gyémántköszörűsöket. Ezután pedig gondoskodnak majd arról, hogy a Franciaországban és Portugáliában befagyott belga gyémántkészleteket is visszahozzák Belgiumba s így újabb hat hónapra lássák el kenyérrel a belga gyémántiparosokat.

Bukaresti politikai és diplomáciai társaságokban *Miniu* szenátor és Dinu *Bratianu* aláírásával emlékiratot közölnek, amely kritizálja Románia új külpolitikáját, *követeli az angolbarát vonalra való visszatérést.* A vasgárda erélyes nyilatkozatokat tett közzé, amelyben a bukaresti angol követséget teszi felelőssé a röpiratért és azt állítja, hogy az az angol *Secret Service* munkája.

A. B. T.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

Olaszország a szomáli győzelem hatása alatt

Róma, augusztus 21.

(A „Magyar Nemzet“ római tudósítójának telefonjelentése.) Olaszország teljesen Berbera bevételének és egész Szomáli elfoglalásának hatása alatt áll. „Évszázadok óta először veszti el Anglia egyik gyarmatát“ — „A Brit-Szomáli többé nem létezik, az Impero része lett“ — ilyen és hasonló címek olvashatók az olasz lapok első oldalán. Ez a diadalmaskodás teljesen érthető. Csak gondolni kell arra, hogy milyen katasztrófát jósoltak az angolok a háború kezdetén Olaszországnak, hogyan festették le az olasz gyarmatok súlyos helyzetét. Ehelyett valamennyi fronton az olaszok mentek támadásba és bámulatos rövid idő alatt elfoglaltak egy egész brit gyarmatot, amely hétszer olyan nagy, mint Szardínia és amelynek sztratégiai értéke is jelentékeny. Az angolok által mentségül felhozott magyarázatokat Rómában semmiképpen sem ismerik el helytállóaknak. Először is — mondják az olaszok — a támadásnál sem Dzsibutit, sem Francia-Szomáli más részét nem használták fel, másodszor pedig a Brit-Szomálit védő angol haderő számszerűen is tekintélyes volt, legalább huszonöt-harmincezer emberből állott. A velük szemben álló olasz csapatok nem voltak számszerű fölényben, csupán a vezetés és harci elszántságuk volt jobb és nagyobb.

Az olasz offenzíva Brit-Szomáli ellen augusztus 5-én kezdődött, tehát *alig tizennégy napig tartott* és ez a tény egyedül is feljogosít arra, hogy fényes győzelemről beszéljünk. De a sztratégiai és politikai siker is igen nagy. Brit-Szomáli a brit hatalmi helyzet egyik oszlopa volt a Vörös-tenger kijáratánál. Az elfoglalt tengerpartról az olaszok most majd sokkal könnyebben és hatásosabban támadhatják az angol hatalmi pozíció másik oszlopát, Adent. A brit csapatok elvonulásával szabaddá vált olasz csapatok zömét most már más fontos arcvonalakon fogják harcba vetni, mindenekelőtt Szudánban. De nagy csapást jelent Brit-Szomáli elfoglalása Anglia presztizsére is egész Afrikában és egész Keleten. Világos bizonyítéka ez, éppen úgy mint az Olaszország részéről hivatalosan bejelentett blokád is, a két tengelyhatalom közös, egységes eljárásának. Míg a német légi haderő naponta az angol szigetet támadja, Olaszország nem kevesebb sikerrel folytatja támadásait a brit gyarmatok ellen és Rómában egyre mélyebb az a meggyőződés, hogy *ennek az együttműködésnek okvetlenül meg kell hozni a győzelmet a tengely ellensége, Anglia fölött.*

*

Az olasz—görög konfliktus az utóbbi napokban mintha vesztett volna valamit kezdeti élességéből, de Olaszország — mint mértékadó római helyen szerdán is hangsúlyozták — a *Daut Hoggia* meggyilkolásával kirobbant ellentétet *egyáltalában nem tekinti elintézettnek.* Bár Olaszország még nem szabott határozott követeléseket Görögországgal szemben, az olasz lapokból világos, hogy az olasz követelések a jóvátételen kívül milyen irányban fognak mozogni. A legfontosabb követelés nyilván abban fog állni, hogy Görögország lényegesen lazítsa viszonyát Angliához vagy éppen teljesen szakítsa meg vele a viszonyt. Görögország és Olaszország viszonya — írja a *Telegrafo* — csak akkor lesz kielégítő, ha Görögország épp úgy fog viselkedni Olaszországgal szemben, mint Románia Németországgal szemben. Ami nyilván azt jelenti, hogy Görögország mondjon le a brit garanciáról és működjön szorosan együtt Olaszországgal. A *Giornale d'Italiá*-ban *Gayda* egyenesen azzal vádolja Görögországot, hogy Angliával támadó terveket forral Albánia és Olaszország ellen. Ezért — írja *Gayda* — joga van Olaszországnak a helyzet teljes tisztázását megkövetelni. *Gayda* ez alkalommal mégegyszer megemlíti a görög területen lévő albán kisebbség kérdését és legalább is különösnek tartaná, ha a tengelyhatalmak akkor, amikor nagy erőfeszítésekkel és áldozatokkal rendezik a nemzetiségi kérdést a Balkánon, tűrnék, hogy más balkáni területen és még hozzá ott, ahol különös érdekeik vannak, olyan állapotok maradjanak meg, amelyek alkalmasak a Balkán új rendjének komoly veszélyeztetésére. Ezek a szavak világosan mutatják Olaszország elszántságát, hogy — nyilván Németországgal egyetértésben — *a Balkánon is felgöngyölítse a brit hatalmi pozíciókat.* Aligha tévedünk, ha feltesszük, hogy a szavakat már legközelebb tettek követik.

*

A Turnu-Severinben folyó magyar—román tárgyalásokat mértékadó római körökben a legnagyobb figyelemmel kísérik és nem titkolják azt a kívánságot, hogy a tárgyalások sikerrel végződjenek. A mindkét oldalról tett javaslatokról Rómában egyelőre csak igen szórványos adatok váltak ismertté. A két álláspont ellentéteiről az olaszok, minthogy a tárgyalások e kényes szakaszában tartózkodnak a beavatkozástól, hivatalosan még nem nyilatkoznak, de magán- és nem hivatalos beszélgetésekben nem titkolják, hogy *teljesen osztoznak a magyar álláspontban.*

—ff. —gy.

„Nemsokára várható a végső roham Anglia ellen“

London, augusztus 21.

(A „Magyar Nemzet“ londoni tudósítójának távirata.) A háborús idők súlya alatt megacélosodott nemzeti öntudat, a hazafias összetartás lélekemelő ünnepeként ülte meg az angliai magyarság. Szent István napját. Fokozott jelentőséget kölcsönzött az ünnepnek, hogy Szent István-napi misét ezúttal elsőízben mondtak a Westminster-székesegyházban, amelynek orgonáján ezúttal először harsant fel a magyar Himnusz.

Megjelentek az istentiszteleten a londoni magyar követség tagjai, *Barcza* György követ vezetésével, továbbá a magyar kolónia és több magyarbarát angol előkelőség. A magyar lobogódíszben úszó követi palotában Barcza követ villásreggelit adott, magyar területen üdvözölve az angliai magyarokat, akiket meleghangú, mélyenszántó beszédben buzdított rendíthetetlen ragaszkodásra a magyar hazához.

*

Jóllehet, az Anglia elleni villámtámadás első tíz napját kétnapi nyugalom követte, a semleges katonai diplomáciai megfigyelők nézete szerint nem késhetnek soká a nagyszabású német partraszállási kísérletek. Szakkörök gondos tervszerűséget látnak az eddigi német légi műveletekben, amelyek angol hajókaravánok elleni tengerzár jellegű támadásokkal kezdődtek, majd kikötőket, repülőtereket értek, nyilván leszállási pontok előkészítése céljából, végül a belső országrészekhez közeledtek az angol ellenállás gócpontjainak megbénítása, a közlekedés, az élelmezés megzavarása végett. Hogy nemsokára várható a végső roham, ezt bizonyítják a csapatösszevonások, a messzehordó ütegek felállítása a francia partokon, a hajók gyülekezése a norvég vizeken, a forgalmi korlátozások a megszállott Franciaországban. Az Anglia fölött megjelent új német hárommotoros nagy bombavető nyilván az invázió úttörője. Szeptember közepétől kezdve a ködök, viharok akadályozzák a légi haderő együttműködését a többi fegyvernemmel, azt pedig valószínűtlennek tartják, hogy Németország a jövő nyárra halasztaná az Angliával való leszámolását, mert nem tehető fel, hogy a német hadvezetőség időt engedjen Angliának, hogy azalatt a tengerentúli hadianyaggyárak elérjék termelőképességük csúcspontját.

R. D.

Hagyományos fénnyel és kegyelettel ülte meg az ország Szent István ünnepét

A magyar nemzet az idén is hagyományos fénnyel és kegyelettel adózott első szent királya emlékének. Kedd reggelre az egész főváros zászlódíszbe öltözött. Az ünnepet hajnali zenés ébresztő vezette be s nemsokkal ezután már megindult a hatalmas embertömegek áradata a körmenet színhelye, a Vár felé. Zászló alatt, zenekarok vezetésével vonultak fel az iskolák, egyesületek, kongregációk és a budapesti és vidéki plébániák küldöttségei, hogy elfoglalják a számukra kijelölt helyet.

A királyi palota krisztinavárosi udvarán gyülekeztek az előkelőségek. Bankói *Pajtás* Ernő koronaőr-alezredes vezetésével kivonult ide a koronaőrség, valamint a képviselőházi őrség is. Nyolc óra után néhány perccel felharsanó kürtszó jelezte gróf *Teleki* Pál miniszterelnök érkezését, aki vitéz Nagybányai *Horthy* Miklós kormányzót képviselte a körmenetben. A miniszterelnök a Himnusz hangjai mellett ellépett a díszőrség arcvonala előtt, majd bevonult a plébániatemplomba. Negyed kilenckor érkezett a templomba *Serédi* Jusztinián hercegprímás s nyomban ezután megkezdődött a körmenetet bevezető ájtatosság. Ennek végeztével a harangok zúgása és ősi magyar egyházi énekek zsolozsmája közben megindult a körmenet a Várkápolnából a Koronázó-főtemplom felé.

A körmenet

A menetet a folyamőrök zenekara és a díszszázad első fele nyitotta meg, utána papok és apácák százai következtek, majd feltűnt a *Szent Jobb* díszes színezüst ereklyetartójában. A szent ereklye jobb és baloldalán díszmagyarban *Szendy* Károly és az alpolgármesterek, illetve *Domanovszky* Sándor rektor és a dékánok haladtak. A püspökök, apátok, prépostok, prelátusok mögött haladt Angelo *Rotta* pápai nuncius és Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás. Utánuk az előkelőségek hosszú sora következett, élükön gróf Teleki Pál miniszterelnökkel, *József, József Ferenc* és *Albrecht* főhercegekkel, majd *Hóman* Bálint kultuszminiszter a miniszterelnök, gróf *Széchenyi* Bertalan a felsőház, *Szinyei-Merse* Jenő a képviselőház képviseletében, *Varga* József és *Radocsay* László miniszterek, a koronaőrök, *Töreky* Géza, a Kúria elnöke, *Horthy* István a MÁV elnöke és még sokan mások. Ezután a különböző alakulatok, testületek küldöttségei jöttek egymás után, köztük a Gyöngyös-bokrétások festői csoportja, a kárpátaljaiak három küldöttsége, a középapsaiak küldöttsége magával hozta a község féltve őrzött Rákóczi-zászlaját és a kormányzó által ajándékozott zászlót is.

Közel egy óra hosszat tartott, amíg a körmenet a Szentháromság-térre érkezett. A meghívott előkelőségek bevonultak a Koronázó-főtemplomba, ahol a hercegprímás ünnepi szentmisét pontifikált fényes papi segédlettel. Evangélium után dr. *Meszlényi* Zoltán sinopei püspök mondott szentbeszédet s ebben az országalapító király alakját mint a mai kor magyarja felett ítélkező szentet idézte. A templomban folyó szentmisével egyidejűleg a Kapisztrán-téren *Hász* István tábori püspök mondott misét és szentbeszédet.

Az istentisztelet befejezése után a körmenet újból megindult és visszakísérte a Szent Jobbot a Várkápolnába, ahol a nemzeti ereklye augusztus 27-éig marad közszemlére kitéve.

Zenés őrségváltás

Délben a királyi várpalotában ünnepélyes, zenés őrségváltás volt. 12 óra 40 perckor felvonult az alabárdos testőrség, néhány perc mulva a koronaőrség, majd a puskás testőrség. Déli egy órakor érkeztek meg az új udvarlaki őrségek a főépület elé és kölcsönös tiszteletadás után a Himnusz hangjai mellett átvették a régiektől a zászlót, majd megkezdődött az őrök felváltása. A zenekar ezután indulókat adott elő. A színpompás festői látványosságnak sokezer nézője volt.

Elhalasztották a tűzijátékot

A szokásos Szent István-napi tűzijáték kezdésében a kedvezőtlen idő legalább kétórás eltolódást okozott volna, ezért a rendezőség úgy határozott, hogy a tűzijátékot olyan időpontra halasztja, amikor annak megtartását más ünnepi alkalom indokolttá teszi.

Hitler távirata a kormányzóhoz

Berlinből jelentik: A *Führer* a Szent István-napi nemzeti ünnep alkalmából táviratilag fejezte ki szerencsekívánatait Nagybányai *Horthy* Miklósnak, Magyarország kormányzójának, aki ezért őszinte köszönetét fejezte ki a Német Birodalom vezérének.

Legbiztosabban elhelyezi pénzét, ha
Balatonszéplakon értékállá villatelket vásárol!
Siófoktól 2 km. Olcsó árak. Kedvező fizetési feltételek. Felvilágosítást ad: **Balatonszéplak Fürdőtelep Központja, Bpest, VI., Teréz-krt. 26.**

Szent István-ünnepségek vidéken és külföldön

Ungvárról jelentik: Az ungvári magyarok és ruszinok együtt ünnepelték meg az első magyar szent király ünnepét. Ünnepi istentiszteletet tartottak a római katolikus, valamint a görögkatolikus templomban.

Ugyancsak bensőséges ünnepségek keretében ülték meg a nagy magyar ünnepet a külföldi magyar kolóniák is. Így szép vallásos és hazafias ünnepséget tartottak a berlini, a római, a bécsi, a genfi, a brüsszeli, a szófiai, a belgrádi, a londoni, a berni, a prágai, a lisszaboni, valamint az isztanbuli magyarok. *Stockholmban Matuska* Péter magyar követ fogadást tartott, melyen a magyar kolónjának száz tagja jelent meg.

A római rádió megemlékezése a magyar ünnepről

Rómából jelentik. A római rádió Szent István napjának estéjén megemlékezett a magyar Szent István ünnepéről. A rendes esti magyar adást 21.10 órakor a Himnusz hangjaival kezdte, 21.30 órakor pedig dr. *Huszka* István, a római magyar követség sajtóelőadója tartott rádióelőadást Szent István személyéről és országépítő tevékenységéről.

A német és olasz sajtó a szentistváni eszme vonzó és egyesítő szerepéről

Berlinből jelenti a *Magyar Távirati Iroda*, hogy a német lapok budapesti tudósításaikban beszámolnak a Szent István-napi ünnepségekről és kiemelik, hogy a *Führer* jókívánságait fejezte ki a kormányzónak a magyar nemzeti ünnep alkalmából.

A *Berliner Börsenzeitung* „A szentistváni gondolat lényege" című cikkében a többi között ezeket írja: Szent István királyban olyan kivételes egyéniség adatott a magyaroknak, aki a magyar Szent Koronában megteremtette azt az eszményt, amely évszázadokra *vonzó és egyesítő erőt* jelentett a Kárpátmedence és a Pannon-térség népei számára. Magyarország alakja egy évezred alatt gyakran változott, Szent István koronája azonban mindenkor sértetlen maradt. A magyar államiság állandóságának tudata mellett a Szent Korona mindig emlékeztetett arra, hogy *Szent István nemcsak magyar államot teremtett, hanem birodalmat, amelynek keretében mindenkor különböző néprétegek is helyet találtak* s arra, hogy ez a birodalom csak akkor volt megbonthatatlan, ha tisztelte ezeket a népcsoportokat s nem törekedett egyetlen nyelv és egyetlen életforma bevezetésére. A Felvidéknek és Kárpátaljának mult évben történt visszacsatolása Magyarország soknépiségű jellegét ismét jobban kihangsúlyozta, mint az elmúlt 20 év alatt, valamint azt, hogy a Magyarországon élő népcsoportok, a németek, szlovákok, ruszinok, délszlávok és románok megelégedettsége egyenes arányban áll az állam szilárdságával. *A szentistváni gondolat ereje a magyar állam ereje.*

Rómából jelenti a *Magyar Távirati Iroda*, hogy a *Telegrafo* Szent István napjával kapcsolatban a következőket írja:

Az idén Szent István ünnepének *különös jelentősége* van. A magyar nemzet ugyanis feszült érdeklődéssel követi Európa politikai eseményeit és tudja, érzi, hogy ezeknek az eseményeknek következtében *Magyarországhoz vissza kell, hogy térjenek azok a magyarok, akiket a trianoni szerződés leszakított a nemzet testéről.* Tudják, érzik a magyarok, hogy *az újjárendezett Európában a Szentkorona elmélete vissza fogja nyerni a régi hivatását.* A szent király emléke tehát talán még sohasem élt ilyen élénken a magyarok lelkében, mint most és talán sohasem fejezte ki annyira az egész nemzet reménységeit, mint ma.

A miniszterelnök és felesége teán látta vendégül az „Erdély" című album készítőit

Néhány nappal ezelőtt hagyta el a sajtót az *Erdély* című album, amelynek megírása és kinyomatása pontosan egy hónapot vett igénybe. A mű elkészítése a miniszterelnök gondolata volt s a miniszterelnök a munkatársaival folytatott első megbeszélésen, július 15-én kijelentette, hogy a munkának négy hét alatt okvetlenül el kell készülnie. A cikkek szerzőit még csak ezután válogatták ki a magyar tudományos élet kiválóságai közül. Gróf *Teleki* Pál miniszterelnök mindennapi gondoskodással személyesen járt utána, hogy az összefoglaló munka mielőbb elkészüljön. A szerkesztés szálai *Hóman* Bálint kultuszminiszter kezébe futottak össze, akinek a szerkesztésben első segítőtársa *Deér* József egyetemi tanár volt. Az egyhónapi megfeszített munkát siker koronázta s a nagyszabású mű a megszabott időben megjelenhetett.

A miniszterelnök és felesége szerdán délután látta vendégül mindazokat, akik a munka elkészítésében bármilyen módon közreműködtek. A bensőséges ünnepségen ott voltak a tudósok, írók mellett a képző- és iparművészek, a honvédtérképészeti intézet tagjai, a műszaki tisztviselők és a nyomdai munkások is. Ott láttuk a tudósok körében *Petrovics* Eleket, *Alföldy* Andrást, *Deér* Józsefet, *Eckhardt* Ferencet, *Fitz* Józsefet, *Gerevich* Tibort, *Imre* Sándort, *Kniezsa* Istvánt, *Kovács* Alajost, *Kovács* Pétert, *Lukinich* Imrét, *Makkai* Sándort, *Makkai* Lászlót, *Mályusz* Elemért, *Prinz* Gyulát, *Pukánszky* Bélát, *Tamás* Lajost, *Mosca* Rudolfot, *Zambra* Alajost és másokat, akik az egyes tanulmányokat írták. A miniszterelnök mosolyogva beszélgetett a honvédtérképészeti intézet tagjaival, akik vitéz *Somogyi* Endre vk. ezredessel, az intézet parancsnokával az élükön jelentek meg. Elbeszélgetett a miniszterelnök *Berki* István, *Magdics* Kálmán és *Somogyi* László törzsőrmesterekkel, *Meczner* Gyula, *Parák* Gyula, *Schneider* Ferenc, ifj. *Szontágh* Ferenc és *Hanzelka* Gyula nyomdai segédmunkásokkal és *Brunecz* István laboránssal.

Hosszasan időzött a miniszterelnök és felesége Hóman Bálint kultuszminiszterrel együtt az *Országos Levéltár* részéről közreműködőttek körében. Ott volt a miniszterelnök teáján *Bakács* István segédőr, *Berlász* Jenő, *Elekes* Lajos, *Glaser* János, *Jankó* Zsigmond, *Sinkovics* István és *Tóth* András gyakornokok, *Fekete-Nagy* Antal orsz. levéltárnok, *Szabó* Béla vm. főlevéltárnok, *Kovács Sebestyén* Andor szedő, *Lantos* József képrajzoló és *Mojzes* János hengermosó.

A megjelentek valamennyien látták, hogy a miniszterelnök egyformán becsülte meg az „Erdély" mindenrangú és rendű munkását. Az írók és technikai munkások lelkes együttdolgozása tette lehetővé a könyvnek a megjelölt idő alatt történő elkészítését. Alaposan kivette a részét a munkából az *Athenaeum* irodalmi és nyomdai rt., amelynek tagjai *Jellen* Gusztáv kormányfőtanácsos, vezérigazgató vezetésével jelentek meg a miniszterelnöknél. Egyformán elbeszélgetett a miniszterelnök *Angermayer* Károly üzemigazgatóval, *Kárpáti* Antal művezetővel, *Boér* Pál osztályvezetővel, *Szörény* Rezső aligazgatóval, *Mattaus* Béla tördelővel, *Schultz* Alajos gépmesterrel, *Havlicsek* Henrik gépszedővel, *Feczko* Lászó, *Guzmits* Sándor és *Horváth* István kéziszedővel s a többi fényképésszel, színmaratóval, előmunkással, üzemi tisztviselővel.

A miniszterelnök mint legközvetlenebb régi ismerőseit üdvözölte az *Államtudományi Intézet* tagjait. *Rónay* András aligazgató vezetésével ott volt *Artner* László főtitkár, *Rózsa* Albert miniszteri s. fogalmazó, *Dajbukát* Gergely és *Jakabffy* Imre román referens, *Csihony* Sándor gépészmérnök, *Lado* Igo iparművész, *Bogáti* Sándor és vitéz *Hiripi* Gyula képzőművész, *Szatmáry* Géza tanár, *Kádár* Lászlóné, *Szántó* Erzsébet és *Harbuth* Klementin.

Az „Erdély" elkészítőinek gárdája az egyhónapos munka alatt teljesen összeforrott s a miniszterelnök, mint egyik nagyobb családja tagjait tüntette ki mindannyiukat ezen a teán. Ilyen szellemben jött létre ez a munka, amely — mindenki tudja — Magyarország tudományos fegyvere a mostani sorsdöntő időkben. Nem propaganda alapján áll, de a benne lefektetett tudományos megállapítások meggyőzően mutatnak rá a magyar igazságokra.

A miniszterelnök és felesége a késő esti órákig elbeszélgetett a meghívottakkal, akik lelkesedéssel és szeretettel vették körül házigazdáikat.

TELEFONSZÁMAINK:

Szerkesztőség *128-428
Kiadóhivatal *126-726
Nyilttéri hirdetésosztály *120-130

Napkeltétől napnyugtáig a magyar honvéd nyomában

II.

(A „Magyar Nemzet" kiküldött munkatársától.) Még itt járnak körülöttünk az elmúlt nap élményei, szemünkben élnek színei s máris előáll az autó, hogy a felhősen, hűvösen ébredő reggelben új tájak, új látnivaló felé röpítsen bennünket.

Az út, melyen a magyar honvéd nyomában járunk, egy *vidéki repülőtérre* vezet.

Ahogy befordulunk a repülőtér bejáratán és elhaladunk a terepszínűre *kamuflázsozott* épületek, hangárok között, már messziről szemünkbe tűnnek a zöld gyepen sorbaállított repülőgépek. A kísérőtünkben levő repülőszázados felvilágosít, hogy amit most látunk, egy *bombázó osztály* tizenkét gépe. Messziről úgy tetszik, egy sereg zöldbarna, talajszínűre festett óriás griff szállott le a fűbe, olyan finomak a gépek arányai és rajzolóceruza alá kívánkozó formái. Még a futószerkezet kiképzése is úgy illeszkedik a gépek jellegzetes alakjához, mintha óriási görbe karmokkal a füvet markolnák a mesebeli madarak.

A százados végigvezet a gépek sora előtt, elmagyarázza az átlátszó, celluloid védőburokkal körülvett pilótaülés és géppfegyverkezelő fészek titkait. Megilletődve a roppant arányokon, de otthonos melegséggel szemléljük a pompás gépóriásokat és a felsorakozott legénységet. *Egy új világ hírhozói, egy hősi lovagi korszak első bajnokai ők.*

Érdeklődve figyeljük a gépek oldalán látható színes figurákat. A kísérő tiszt felvilágosít, hogy minden repülőszázad szokás szerint egy *század*-jelvényt választ (seprőn lovagoló boszorkány, Ludas Matyi, Uz Bence, stb.), amelyet minden gépre odafestenek. Kedves kabala ez, mely mutatja azt a szeretetet, mellyel a legénység légi „paripáját" becézgeti.

A repülőtér másik sarkában felderítőgépek állanak. Zömök, sötétre festett testük, biztonságot sugárzó masszív építésük elárulja, hogy a levegő mindentudó ezermesterével állunk szemben, a legsokoldalúbb típus gépeivel.

Amint a felderítőktől a repülőtér „kedvencei", a repülő géppuskáknak nevezett vadászgépek felé tartunk, a kísérő tiszt rövid, élvezetes előadást tart a vadászgépek és kezelőik tulajdonságairól. Ez a típus veszi igénybe legjobban a pilóta szervezetét és idegeit. Nemcsak nagy gyorsasága miatt, de a vadászgép különleges feladatai miatt is a legegyénibb és legkarakterisztikusabb fegyvernem. Gyors felfogóképességet, bátorságot és gondolkozást nem tűrő ösztönös beidegződést kíván a vadászpilóta minden munkája. Különösen nagy igényeket támasztanak a pilótákkal szemben a zuhanóbombázók. Erre a fegyvernemre szinte kizárólag csak a 24—30 éves korosztályok alkalmasak, mert ennél fiatalabb és idősebb korban már az ér- és idegrendszer reagálása vagy túlérzékeny vagy nagyon is eltompult. Megjegyzi a magyarázó tiszt, hogy *a magyar legénység egészen elsőrangú, példátlanul munkabíró és rátermett pilótaanyag.*

S ha nem mondaná is, tudjuk miért. A vadászpilóta munkája, ez a férfias bátorságot, elszántságot és találékonyságot kívánó munkakör, amely *legjobban a huszár munkájára emlékeztet,* a legjobban illik a magyar faj egyenes és küzdő jellemének.

Időközben a gépekhez érünk. Bár termetre a vadászgépek kisebbek, mint az előbbi két típus, mégis már a gép arculatán, a formák megalkotásán, a lekerekített, beépített alkatrészeken, a gép törzsének füstszínű, komor megjelenésén is kiülnek a gép belső tulajdonságai.

Időnk, sajnos, rövidreszabott és tovább kell mennünk, bár órákig elnéznénk még e külön kicsi város, a repülőtér életét, a gépeket, a gyakorlatozó legénységet, a legfiatalabb fegyvernem mozgalmas belső életét. Látogatásunkat a bombázóosztály, a felderítő- és vadászgépek repülőgyakorlata fejezi be.

Új barátaink, a gépek hatalmas köröket írnak felettünk, mikor autóba szállunk és elporzunk az országúton.

Következő programpontunk az *árkász, utász, hidász* csapatok tanyáinak meglátogatása.

Mint valami munkás hódtelep lakói, a hatalmas tó partján úgy sürögnek, fűrészelnek, fúrnak, faragnak a katonák.

A műszaki százados, aki végigvezet bennünket a telepen, sorra bemutatja a dolgos kezek munkájának eredményét. Csodálkozva és büszkén halljuk, hogy *a hidszerkezetek, amiken gyakorlatoznak, szinte kizárólag magyar feltalálók alkotásai.* Bemutatják az úgynevezett *könnyű, gyors bürüt* (kitünő régi magyar szó, hidat, átkelőhelyet jelent). Egy magyar utásztiszt találmánya az összecsukható és szekereken szállítható könnyű alkotmány, mellyel feltűnően rövid idő alatt ötven-hatvan méter hosszúságú, gyalogsági átkelésre alkalmas könnyű hidat (bürüt) lehet készíteni. Külön érdekessége a *kapokkal* (a nyirfa bolyhos kérge) töltött tartószerkezet, amely elsőrangú vízszigetelő s ha átlövik is az úszóteknőket, több mint huszonnégy óráig a víz felszínén tartja a szerkezetet.

A következő bemutatás *a szintén magyar találmányú szabványhiddal* történik. Az összetanult, kitünően begyakorolt legénység percek alatt állítja össze a pontonokat, a nyolc tonna teherbírású, ötletes szerkezetű hidat, melyen nemcsak a gyalogság, de a legnehezebb ütegeket, nehéz tankokat kivéve, minden fegyvernem átvonulhat. A kísérőtiszt megemlíti, hogy a hídverés káprázatos gyorsaságára mi sem jellemzőbb, minthogy *kedvező esetben 50—60 méter hosszúságú híd tizenkilenc perc alatt készen van.* A legnehezebb egységeket, nehézágyúkat, óriástankokat a két-két pontonra épített egyes tagokon úsztatják át egyik partról a másikra.

A modern szabványhíd mellett látjuk a régebbi típusú, valamivel lassúbb hídépítési rendszert is, melyet a világháborúban használtak. Ezt a hidat horgonyokkal rögzítik a víz sodrával szemben való biztosításra.

Álom vagy valóság?

Utunk befejező része egy nyilt terepen *kiserőd-harcászatot, rejtett előnyomulást és rohamot* gyakorló zászlóalj megtekintése. A terep egy kiemelkedő pontjáról pompás kilátás nyílik a hepehupás, füves síkságon folyó hadmozdulatokra.

Az eddigiek során, a kétnapos útban látott részletek összegezve jelennek meg előttünk. A kísérő tiszt magyarázza a csapatmozdulatok célját és jelentőségét s már mint ismerőst köszöntjük a hasoncsúszva, fel-felszökkenve, kézigránátok füstjének leple alatt rohamra induló századok mozgását, a tankárkokon át bürüt fektető utászokat s az eddigiek során minden részében megismert óraműpontos gépezet munkáját.

A kézigránát-tölcsérekből tüzelő, lépésről lépésre előrehaladó csapatokat a futóárkokba beásott ellenség heves puska- és gépfegyvertűzzel fogadja, de végül is a kézigránátok és a hajrázva rohamozó csapatok lendülete visszavonulásra készteti őket. A támadó csoport a *halogató-visszavonulással* védekező ellenséggel szemben lassan tért nyer.

Színes, izgalmas látvány ez a sokszáz szétszórt ember, amint felugorva, majd hasravágódva, jól beidegzett mozdulatokkal éli bele magát a gyakorlatba, mely ki tudja, mikor válik valósággá is...

Eljöttünk ide, láttuk s biztosan állíthatjuk: a készület emberben és gépben kiváló és korszerű.

A terepharcászati bemutatót egy *tanktámadás* fejezi be. A hidász-csapatok által szemfényvesztő gyorsasággal előteremtett száraz bürükön át nagy sebességgel átkél a tankcsapda-árkon egy tank-különítmény és bokrokat, drótakadályokat pehelymódra legázolva tör a képzelt ellenfél soraira.

Papp Antal

Ezt írja az Olvasó

A lakáscsere

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Nem ritka eset, hogy valamely jogi vagy szociális problémához hozzászólva, az igazi és nobilis hangot nem a jogász, hanem az orvos üti meg. Ez volt a benyomásom, mikor minap a *Magyar Nemzetben* dr. Kósa Aladár úr levelét olvastam, melyben nagy keserűséggel szól bele a vitába, mely egy minapi újságcikkem nyomán abban a kérdésben keletkezett, vajjon nem volna-e helyes a bérrögzítés és lakástilalom folytán és *annak ideje alatt* lehetővé tenni, hogy a lakók egymás között lakást cserélhessenek, ami által a kötöttség folytán előállott feszültség kissé enyhülne?

Dr. Kósa Aladár úr ezen az indítványon nagyon fennakad, pedig nagyon jól tudja mindenki, hogy a lakáskötöttségből a háztulajdonosra lényegesebb kár nem háramlik, csak a lakókat sujtja, habár kétségtelen, hogy a tavaszi szükségrendeletek azoknak a lakóknak, akik nem óhajtanak és nem kénytelenek lakást változtatni, nagyon is kellemes lehet.

Az én javaslatom az utóbbiaknak nem ártana, az előbbieket pedig megszabadítaná a kötöttség béklyóiból és pedig anélkül, hogy ebből a háztulajdonosnak bármi újabb kára származnál, eltekintve a presztízs-szempontból, mely országos érdeknél komolyan számításba nem jöhet.

Téves az a beállítás, mintha a háztulajdonos beleegyezése nélkül komoly forgalom létezhetnék lakáscsere dolgában. Szórványosan előfordulhatnak esetek, amikor a bérbeadó kivételes jószívűséggel beleegyezését adja a lakáscseréhez, vannak azonban, sajnos, elég sokan, akik minden érdek nélkül is ellene vannak, hogy a kényszerhelyzetbe jutott lakó magán valahogy segitsen. Éppen azért helytelen az az elgondolás is, hogy a háztulajdonos ellenkezése esetén a bíróság döntse el, vajjon van-e komoly megokolása a háziúr vétójának. Ebből a perek lavinája és az esetleg sürgős csere hosszadalmas elhúzása keletkeznék. De gyakorlatilag sem érne sokat, mert hiszen a bérbeadó a más ember lakójának viszonyait alaposan úgy sem ismerheti, tehát elfogadható okot a csere ellenzésére fel sem hozhat.

Mindazonáltal a legnagyobb tisztelettel fogadom dr. Kósa úr magasnívójú felszólalását, de tiltakoznom kell a vásári demagógia vádja ellen, amire a legkisebb okot sem szolgáltattam. Félszázados ügyvédi pályám ideje alatt mindig és kizáróan csakis a legeszményibb igazság keresése vezetett. Ez kitünik jogi könyveim egész sorából is, melyek a lakásbérleti jog kérdéseivel foglalkoznak. Noha magam is évtizedeken át mint háztulajdonos tapasztalhattam, hogy ez a minőség nagyon keserves, ha nem is mindenkire, soha egyoldalúan sem a háziuraknak, sem a lakóknak pártjára nem álltam, hanem mindig érdekeik méltányos szempontjaihoz szegődtem. Ha mégis inkább voltam lakópárti, ennek egyszerűen az volt az oka, mert általában mégis csak ők a gazdaságilag gyöngébbek. Nem tudom belátni, hogy a mai helyzetben miért ne segítsünk rajtuk, ha ez a segítés a háztulajdonos anyagi kára nélkül megtörténhetik.

Hogy javaslatom nem valami képtelenség, az kitünik az 1940. évi 4900. M. E. számú rendeletből is, mely hasonló kedvezményben részesíti a hivatásos honvédségi tiszteket és altiszteket. Ma majdnem minden polgár teljesít katonai szolgálatot, ezek is megérdemelnek azonos elbírálást.

Dr. Berényi Sándor
ügyvéd

LADÓCSY LÁSZLÓ

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG 1998. 06. 08.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK A MEGYÉBEN

MISKOLC

„Könyvilluszrációk" – Banga Ferenc és Szemethy Imre munkái.
II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár. Jún 2-től.

Hímes világ – Fekete Miklós Árpád kiállítása.
Kos-ház. Nyitva: délután 1-től 5 óráig.

Jakab Viktória kiállítása.
Mini Galéria (Kossuth u. 11.). Nyitva: délelőtt 9-től délután 5 óráig.

Vasút a festészetben. Cs. Fodor József kiállítása.
Tiszai pályaudvar olvasó-váróterme. Nyitva: reggel 7 órától délután 3 óráig.

Papp László festőművész kiállítása.
Avasi Gimnázium aulája.

Simon M. Veronika festménykiállítása.
A Miskolci Városi Könyvtár József Attila Könyvtára.

ENCS

Föltámadott a tenger című gyermekrajz-pályázat anyaga.
Városi Galéria.

IZSÓFALVA

Sípos János festőművész kiállítása.
Izsófalva, Izsó Miklós Művelődési Ház kiállítóterme. Nyitva: naponta délelőtt 9 órától délután 5 óráig.

KAZINCBARCIKA

Szabó Vilmos zilahi festőművész kiállítása.
Városi Kiállítóterem.

A kiállítóhelyek egy része hétfőn zárva tart. A biztonság kedvéért a nyitva tartás idejéről érdemes előre tájékozódni.

MEZŐKÖVESD

A B.-A.-Z. Megyei Amatőr Képző- és Iparművészeti Egyesület tagjainak alkotásaiból rendezett kiállítás.

PUTNOK

Ladócsy László Ikon című kiállítása.
Holló László Galéria.

SAJÓSZENTPÉTER

Ünnepi grafikakiállítás.
Lila Galéria.

SÁROSPATAK

Nagy Dezső művésztanár emlékkiállítása.
Református Kollégium Tudományos gyűjteményei.

Szyksznian Wanda grafikusművész kiállítása.
A Művelődés Háza galériája.

TISZAÚJVÁROS

Máger Ágnes festőmv. kiállítása.
Városi Kiállítóterem.

Ladomér - vierzkai

templan

Vas. Rejs

1865. 22. [illegible]

LADÓCSY LÁSZLÓ

ARANY PRÁGA címmel nyílik kiállítás augusztus 30-án 18 órakor a Kartalon élő Ladócsy László festményeiből az aszódi Petőfi Múzeum Galériájában, az egykori evangélikus gimnázium rajztermében.

NÉPSZABADSÁG, 2001. AUG. 27. 27.o.

22-ik szám. Tizenkettedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, május 28-án 1865.

Előfizetési föltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Báró Dóczy Zsigmond emléktáblája a ladomér-vieszkai templomban.

A Garanvölgye Szt.-Kereszt és Zsarnovitz közötti részében két regényes fekvésü, — de most már csak romokból álló Revistye és Szászkö nevü régi várnak maradványai láthatók. E régi kastélyok és hajdani lakosainak történetéről tudomásunk nincs, — de meglepö magyarázatul szolgál a Szászkö mellett fekvö ladomér-vieszkai templom orgonakarzatán elrejtett helyen talált emléktábla, mely fából van faragva, festve és gazdagon aranyozva s az ide mellékelt rajzban látható következö feliratot tartalmazza:

> Splis. ac Magn. Dn. Dn. Sigismundus Doczy de Nagy Lucze Liber Baro Arcium Saseö et Revistye in Vizovicz, Galos, Baar et Sarfia Domino, Qui in horribili Zernoviensium a saevissimo Turca depopulatione captus una cum uxore EufrosinaKayzerin, illa quidem ablata ipse etiam mire auferi tentatus verum infirmitate gravatus post ablatam vitae sociam et amissas facultates etiam vitam sibi auferi brachio turcico ultro generose expostulavit anno 1647 die 4 Augusti Aetatis suae 45, cui moestus frater natu senior affigi curavit. S. A. M. D. D. M. D. etc. etc.

A ladomér-vieszkai község lelkészének Joicsics urnak közlése s illetöleg a „Historia domestica ecclesiae de Ladomer-Vieszka“ czimü okmányban tett kutatásai szerint báró Dóczy Zsigmond a ladomér-vieszkai templomban a Dóczy-család sirboltjában temettetett el.

Báró Dóczy Zsigmond emléktáblája a ladomér-vieszkai templomban.

Ezen emléktábla lerajzoltatása s több régiség-buvárral történt közlése nyomán Kachelman selmeczi tanácsnok és buzgó régész által arra figyelmeztettünk, hogy a szt.-benedeki gazdag könyvtárban, mely a régiségtanra és régi épitményekre vonatkozó okmányokban bövelkedik, tán a revistyei és szászkövi várakra, valamint Dóczy családjára nézve is érdekes adatok lelhetök.

A szt. benedeki könyvtárban *C.* betü alatt örzött s özvegy Dóczy, született Kayzer Eufrozina perét tartalmazó iratokban azt találtuk, hogy ezen asszony 8 esztendeig török fogságban szenvedett, s családja által csak 6000 tallér váltságpénzzel szabadittathaték meg rabságából.

A törökök ugyanis, ezen emléktábla felirata szerint, Szászkö várát 1647-ben báró Dóczy Zsigmond távollétében megrohanván, ennek nejét Kayzer Eufrozinát elragadták, de a Dóczy testvérek által üldöztetvén, a török csapat Zsarnovitz mellett utoléretett, hol a hidnál történt döntö ütközetben báró Dóczy Zsig-

mond elesett. — Az idősebb báró Dóczy, Revistye birtokosa, megmenekült, és Zsigmond öcscsét eltemetteté, s emlékére a nevezett táblát készitteté.

Dóczy Zsigmond özvegye, ki 8 évi fogság után Szászkő várába visszatért, ezt, valamint Revistyét és a Dóczy család egyéb vagyonát, a revistyei birtokosnak örökösök nélkül történt elhunyta után a királyi ügyész birtokában találta. Hosszabb ideig folyt per nyomán Kayzer Eufrozina ismét birtokának élvezetébe jutott és egész haláláig Szászkő várában lakott. Elhunytával a Dóczy család összes vagyona a kincstár birtokába esett, s azóta mai napig a selmeczi kamarai uradalomhoz tartozik.

A két testvérben a Dóczy-család férfiága e vonalon kihalt. Különben e család igen régi magyar nemzetség volt, mely leginkább a Hunyadiak korában, s ezek pártolása mellett emelkedett ki a homályból. E család egyik legnevezetesebb tagja volt Mátyás király idejében a hires Dóczy Orbán kir. kincstárnok és koronaőr s egymás után szerémi és győri püspök, 1486-ban egri püspök, majd *bécsi* püspök, s utóbb kir. helytartó.

A Dóczyak családi czimere — mint rajzunkon is látható — egy jobbról felelé rézsutosan vont csikolat (pólya) által kétfelé osztott paizs volt. A felső vörös mezőben koronás oroszlán látható, kettős farka fel van kondoritva, első jobb lábában gyürüt tart. Az alsó kék mezőben hat szögletü arany csillag ragyog, mely felé egy rák halad.

Most többé semmi nyoma a hajdan fényes és hatalmas nemzetségnek, mint annyi másnak, melyeket a kérlelhetlen idő az élet szinpudárol lesodrott.

Gondolatok egy sziklatetőn.

(Hidegszamos, 1863. aug. 9.)

I.

Sziklácsucson állok, széditő magasban,
Távol a világnak untató zajától,
Szivemnek valódi boldogsága most van,
Szent ábrándjaimban itt semmi se gátol.

Lent a kis Szamosnak árja foly zajongva,
Ám az nem zavarja itt e néma csendet,
S csak olyankor látszik, hogy haragja volna,
Ha utat a szikla neki bajjal enged.

A távol ködében tünő hegyek ormán
Végsugára fénylik a lemenő napnak,
S e bucsu — mosoly ra — bárminő mogorván —
A rideg sziklák is feleletet adnak.

Oly leirhatatlan, titokszerü érzet
Fogja el szivemet, mikor e tájt nézem,
E vidéket, a hol a dicső természet
Egy magasztos, egy szent imaház egészen! . . .

Nem az a nagy Isten igazi temploma,
Mit gyarló, erőtlen emberi kéz emelt,
Az romba dől, im ez nem romlik el soha,
Ki őt imádni kész: imádja őt e helyt!

Ide jöjjön az, ki megtagadta Istent,
Tévedő lelkében itt megigazulhat,
Ha alant nem leli, megtalálja itt fent,
— Mely hozzá vezérel — azt a szent, nagy utat!

II.

Mulatók csoportja vigad ott a völgyben,
Vén hegedü czinczog, ócska czimbalom szól,
Tánczol a ki csak tud, iparkodva szörnyen
A legtöbb részt venni e kis vigalomból.

A sok ifju ajkán öröm hangja szólal,
Táncz alatt ha csinos lányra szert tevének,
S a lányok jutalmul üdvadó mosolylyal
Üldözik nyugalmát az ifjak szivének.

Távolabb a vének ülnek egy lugosban,
Döntögetve szörnyen a két haza sorsát,
Előttük teritett asztal és kulacs van,
Mit addig gyötörnek, a meddig csak bort ád.

Mennyi ott az ifju, mennyi ott a szép hölgy,
A legszebb, igéző, tarka vegyületben,
Paradicsomkertté változott a kis völgy,
A melyből kiűzve egyedül én lettem.

Ah, kiűzött a bú, kiűzött a bánat,
Mit az egyedül-lét érzete szült bennem,
Szivem boldogságot ah, ott nem találhat,
A hol vannak s mégis egyedül kell lennem!

Lenne bár a világ minden szép virága,
Minden szép leánya összegyülve szépen:
Ha *ő* nincs közötte, az a szende lányka,
Csak fájdalmasabb voln' egyedüliségem! . . .

Ide fenn legalább e szelid magányban,
Isten és angyalok lakja közelében,
A hol még a nap süt, bár alant homály van:
Az én angyalom is közelebb van, érzem!

Sámi Lajos.

A szegény ördögök.

(Elbeszélés.)

Irta TOLNAI LAJOS.

(Folytatás.)

III.

Az ebéd utáni idő sok részben kedvezőbb szinben tüntette fel a laktársakat egymás szeme előtt. A mester szabadabban s szivesen tekintgetett át a tulsó oldalra, s valahányszor szemei az ispánnéével találkoztak: egyet mindig csettentett ujjaival a kedvencz ebnek. Győri ur e részvevő figyelmet mindannyiszor meleg mosolylyal jutalmazá.

Győri ur átalában véve pontos, rendszerető, szorgalmas — s édesebb óráiban a költészet szépségei felett örömmel merengő léleknek mutatta magát. Talán lehetett benne egy kis irigység is, de hiszen ezt sápadt arcza miatt el sem titkolhatta volna.

Bal kezével csendesen a fogas felé nyult s jobbik szemével és arczával — (mert a bal keze hajlását kisérte) nyájasan nejére tekintett, alattomban egyet köhögött, hogy aztán könnyebben hanghoz juthasson — s kérő accentussal szólt:

— Ugy-e szabad egy kicsit édes angyalom; nem köhögök, hurutom már múlik, látod nem is érzem!

Bár az ispán neje arczáról azt olvasta le, hogy szabad: de én merném hinni, hogy amaz élénk fekete szemek, telt piros ajkak, ez igénytelen kérés megadásával vagy visszautasításával felette keveset törődhettek.

Az ispán levette a trombitát, gondosan megtörölgette, egyszer kétszer oda illesztette szájához, a billentyükön itt-ott csavart s remegő kéjjel kezdett egy régi fiatalkori kedves dalba.

A trombita hangja megindult, édes hullámai betöltötték a puszta jágerházat s a különböző sziveket csöndes mélaság, bámulat s bizonyos vigasztaló szomoruság egyesitették.

A gyerekek közelebb mentek, egyik másik majd egész oda könyökölt az ispán ur vékony lábszáraira, magának szivéből megindult szegény mesternének törődött fényü szemei is édes harmatban fürödtek, s egy kissé megfeledkezett mindenről.

Takli ur térdein minden taktust kivert, sőt képzeletében énekelt is hozzá, mely szép ének végre annyira elragadta, hogy erős nyers hangját egész tele tüdőből neki eresztette.

A trombita harsogott, az ének zúgott; János a legöregebb fiu is oda állt apja mellé, s mint rendesen a templomban szokta, itt is teljes buzgósággal kezdte rá az altot.

Az elhagyatott vén jágerház nehány perczre elvesztette komor kedvetlen szinét, s bár a kenyeres kosár, lisztes szakajtó, zsiros köcsög, paszulyos tarisznya azért csak üres maradt: de a szivek beteltek valami olyannal mely felette jó izüen esett.

Igy érkezett el az alkonyat, majd az est is. Az be van bizonyitva, hogy az est szegény emberekre nézve sokkal kellemesebb mint a gazdagokra nézve.

Egy szegény anya igen meg lehet elégedve, ha vacsorára minden gyermekének adhat egy darabka kenyeret, s elébök teheti a déli nagy üres lábost, hogy abban kedvük szerint turkálhassanak. Egészen más az ebéd; — itt már magában a szó rövid határozott hangzásában van valami parancsoló, mely ellen képtelenség volna protestálni — s ezt a gyerekek is igen jól tudják.

Este a szegényes asztalnál ennek az uri származásu kevély zsarnoknak a helyét a szelid ábrázatu sovány vacsora foglalja el.

Az est továbbá abban a tekintetben is kellemesebb a szegény emberekre nézve — mert ilyenkor a gyerekek — még a legcsintalanabbak is kezdenek szótalanok lenni, hamar-hamar bólintanak, — ott maradnak a hova leültek, lassankint titokban levetegetik ruhájukat s még a fölött se támad közöttök pör, hogy ki hol, milyen ágyban háljon: csak lefekhessenek.

Egy jó gondos édes anya ilyenkor háboritlanul összeszedheti a rongyos mellényeket, szakadozott kabátokat, lehasitott kis szoknyákat: s varrhat, foltozhat kedve szerint a meddig tetszik.

János a legöregebb, tehát leghosszabb fiu ott alszik az asztalon, alatta Pista és Jóska. Veszekedő fiuknak jó oda ágyazni a honnan nem eshetnek le. Gyuri, Máté s a kis Károly ott nyugosznak közel az ágyhoz, Márika a nagy kosárban az ágy előtt; Takli ur az egyetlen nyoszolyában, melyben ha reparaturáit végezte, Takliné asszony is nyugodni fog.

A tulsó oldali sárga nyoszolyában az ispán alszik feleségével s a kis kopasz kutyával.

Milyen széles ágy! (ez különben a mesterné észrevétele) abban bizony többen is elférhetnének.

Az est utoljára is egy tekintetben mégis kellemesebb a gazdagra nézve: ott a világitót égethetik akár reggelig, a szegénynél azt hamar el kell fujni A szegény Takliné csak igazgatja a pislákoló mécset: végre is kénytelen belátni, hogy tovább fenmaradnia lehetetlen.

A mécs kialszik, mély csöndesség áll be, melyet azonban lassankint erős beszéd forma suttogás szakaszt meg.

— — — — — —

„Jézus Mária szent József — — —

„Édes istenem adj mindnyájunknak jó egészséget, egy kis ruhácskát, egy kis mindennapi tisztességes táplálékot. A Jánosom szivét őrizd meg minden rosztól, nyavalyától! Kedves Jézuskám te vigyázz reá, vedd kegyes oltalmadba. Oh ha az a szegény jó gyerek, valamikor plébános lehetne! Jézus Mária sz. József amen!

„Ezekre a rosz gyerekekre is vigyázz édes mennyei atyánk! te tudod milyen akaratos, szófogadatlan gyerek az a Pista! soha se is tudom, hogy kire üthetett. Mi lesz — oh lesz-e abból valaha valami, istenem atyám?“

— — — S az imádkozó anya képzeletében feltünt a távolban egy csöndes falusi iskola, de nem olyan kopár, kietlen, mint a pimpósi, a hol még csak egy jóravaló veteményes kert se volt, a gyümölcsfákra se járt soha valami alkalmas idő, azzal a kis rosz szőlővel is hiába veszödtek — nem termett ott semmi.

E pontnál Takli ur is megjelent előtte, mint a ki épen nem értett a borgazdálkodáshoz. — S a jó édes anya átalában örömmel

Ladomári Szmertnik János

MDK

Gyermekfej, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Ladoméri Szmertnik János, festöm.

Gyermekfej. olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 13.1.

M.D.K.

Ladoméry Szmertnik János

A tavaszi nagy tárlaton a Mücsarnokban kiállitott 443 kép és szobor között szerepel müve.

A 17. oldalon 17-es számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26.- juli. 2.
X. évf. 26. sz. 22. l.

LADOMÉRI SZ.

említve ld. Miskolczy Erzsébet

Sáfráni Györgyi: A műhelyés alkotója

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.16-17.o.

Ladoméri Smrtnik János

kül. 1894 jan 19 Nyesten.

Atyja h. Smrtnik János, MÁV tisztviselő, anyja Fülöpp Karolin.—

Iskoláit Nyesten végezte s a középiskolák végeztével az Orsz. Magy. Képzőművészeti Főiskolára iratkozott 1913. ban. Tanárai voltak Edvi Illés Aladár, Rosznay István, Révész Imre. 1919 ben ott tanári oklevelet kapott.—

Először kiállitott az Orsz. Magy Képzőművészeti Társulat téli kiállitásán 1920 „Kisleányfej" cimü képet.—

Ladoménszky Margit

1925/26 - 1928/29

Ferkèpzomfoiskèvk

106. l.

Ladomerszky Marcel

e ugy, hogy megremeg az ember szíve...
), drága szép művésznőink, pesti dizőzök,
a hallanák és látnák, ahogy ez a csúnya
sszony — ha hallanák, ahogy ez a nagy
művész elénekli ráadásul az Arrivederci
omá-t! Bizony, ezt a kis dalt! De hogyan!

Most egy félszeg, bozontos hajú fiatalember játszik egy tangóharmónikán, perarészleteket. Egy másik kedves fiú, keben gitárral, simogató hangú, szerelmes

*

Szobor nélkül nem lenne teljes egy képzőművészeti kiállítás. A kiállítás szobrásza: Ladomerszky Margit. Gipszből és plasztilinből készült karikatúrákat és humoros szobrokat állít ki.

— Ha egy kis szabadidőm van, szobrocskáimhoz menekülök, higgyék el, ez a legkedvesebb pihenésem!

észeket is hallani, de Alexandriának még ez az esti arca. Már erősödik, izodik egy új, sajátos, egyiptomi filmészet, mely egyre nagyobb tért hódít, sszük, hogy hamarosan kiszorítja azt, selejt, ami művészietlen.

ost pedig búcsúzzunk el az alexandriai

MDK

Ladomerszky Margit

gipszből és plasztilinből készült karikatúrákat és humoros szobrokat állít ki az előadóművészek képzőművészeti munkáit bemutató kiállításon. (fénykép repr.)

(koos): Szinész-festők éjféli tárlata.

Ország-Világ, Bp. 1957. december 3. 9. l.

MDK

Ladomérszky Margit

1928/29tanévben polgári leányisk. rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. főisk. évk. 1928/29. 22 l.

Ladomerszky Margit

grafikus

(Ostrom „1944"

" (repro)

——: Huszonöt éve történt . . .

Nők Lapja, 1970. március - 12. szám.

F. Ladomin

valószínű mestere „Eger visszafoglalása 1687"
című rézkarcnak.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. kötet. Magyarország műemlékei topográfiája. VIII. kötet. Budapest, 1972.

471

Cs. Ládonyi Judit, [építész]

MDK

II. díjut nyert.

I.

–: Elbírálták Esztergom városközpontjának terv pályázatát 9.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 14.

Cs. Ládonyi Judit

Helyesbítés. A Magy.Ép.műv. 1972.2.számában a 1o.és 11. oldalon a képaláírásokat elcserélték. Helyesen: a 1o. oldalon közölt II.díjas terv szerzői Schwarczuk Ágnes, Szenczi Ottó, Cs.Ládonyi Judit; a 11.oldalon közölt tervé Gerő Balázs, Kriszt György és P.Pataky Etelka.

Magy.Ép.műv. 1972.6.sz. 64.l.

Cs. Kádomyi Judit [építész]

II. díja
(Kispest tervért)

↓

(-ts-): Épül a dél-pesti városrészközpont 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 26.

LA'DONYI Jánet

Vándor Szabó András

Hajnal

Néma szeretkezés a szemeddel
Minden pillanat, melyet neked
Áldozok az időtlenség ellen.
Bár kicsit szenvedek.

Néma szeretkezés a kezeddel
A reggeli érintésed,
Ahogy símogatod a szemem,
S vágysz a sötetbe esztelen.

A fény engesztelhetetlen,
Beszív a semmibe:
Eltűnik a szemed.

Néma szeretkezés az emlékeddel:
Erőlködik a vágy bennem,
Hogy újra magamba képzeljelek.

Tisza Virág

hullámlét

lélegzik a csend
benned lüktet
az ébredés
ki tudja mikor
jön az este
felém int
a feledés
messziről száll
a sóhaj
meg nem botlik
úgy suhan el

Barchoba

Tömeg nyomorog a fejemben,
törpe kuporog szívemben.
Ki az?
Ragacsos föld kezemben,
elfújt gyertya szememben.
Mi az?
Tudatlan anyag mért nem loccsan,
a kereszt-tűz mért nem lobban?
Ne kérdezz rá, kérlek...

Átszállás

Szikár fénycsocsóva lüktet
motoszkál a bizalom bennem
kell mennem
mohával az idő felöltöztet

Zságot Kováts Zsolt

Olyan

Tél van és hat óra és sötét. Fehérváron lakok, sétálgattam Pesten a belvárosban, egymás után jöttek a körutak /István, Teréz, József/, sose tudom, melyik melyik, az egyiken álltam és messze néztem, olyan volt, mint Fehérváron a belvárosban, ahol jobbra van a Mátyás király szobra /azt mondta az egyik ismerősöm, hogy olyan ez a Mátyás, mint egy törpe, tényleg nagyon kicsi és vakarcs, rossz szobor/, a Mátyás király szobra mellett olyan ideges voltam, mint Pesten.

Felszállok egy villamosra, már sötét van, megyek a vonathoz, hogy hazavigyen.

Pest ugyanolyan, mint Fehérvár, Keszthely nem, ott közel van a Balaton és a boltok tízig tartanak nyitva.

Az embernek biztos van olyan városa, ahol élnie kell, jó hosszan, ha megszületett. Az a város, amelyik időnként megmutatja magát, a barátom Keszthelyen tanul, ott nősült meg az apám és, persze, ott lakik egy lány, aki szeret engemet.

Leszállok a villamosról és elgyalogolok a pályaudvarig.

És Pécs olyan, mint Keszthely. Pécsre vagy Keszthelyre el kell menni. Ott vagy, ott pihenek majd.

Megvettem a jegyet, fölszálltam a vonatra, utaztam, aztán leszálltam egy városban, amelyik olyan volt, mint Sopron.

Megjelent a KRÁTER MŰHELY EGYESÜLET folyóiratának, a POLISZ-nak a legújabb, 1993/II. száma.

A KRÁTER MŰHELY EGYESÜLET fő feladata a mai magyar és világirodalmi művek megjelentetése. Kulturális műhelyének eredményeit, alkotásait a POLISZ-ban teszi közzé.

POLISZ:

POlitika-LÍra-SZÉppróza
szellemi-lelki városállami

Főszerkesztő: Turcsány Péter
Szerkeszti: Parcsami János

Tartalom

Zságot Kováts Zsolt	•	Olyan.....2
Gulyás–Zana László	•	Mint aki tilosban – álom.....3
	•	roncskagyló IV.....3
Vándor Szabó András	•	Teremtésmese.....4
Lerch Tamás	•	(szeretőim lettek...).....4
Tisza Virág	•	hullámlét.....5
	•	Barchoba.....5
	•	Átszállás.....5
Vándor Szabó András	•	Hajnal.....6
a hetedik	•	oldal
Pádár Zsolt	•	Gyertyaének.....8
Gyöngyösi Zoltán	•	A költő szól.....8
	•	Párhuzamok.....9
Pádár Zsolt	•	Margó.....10
Géo Norge	•	Fauna.....10
Szabó András	•	Magánveszteség.....11
Fábián Zoltán	•	Napátló.....14
	•	Csillagporos.....14
Török–Tavi István	•	A bukás után....15
Mesterházy Balázs	•	tombold át.....20

a hetedik

művészeti folyóirat

Felelős kiadó: Ropolyi László

Felelős szerkesztő: Gulyás–Zana László

Szerkesztők: Gyöngyösi Zoltán, Vándor Szabó András, Zságot Kováts Zsolt

Munkatársak: Berkics Katalin, Fábián László, Gáti Róbert, Lehmann Miklós, Péter László, Szabó András, Bottka (Metro) Zsolt

Levélcím: a hetedik c/o Gulyás-Zana László, 1118, BUDAPEST, Budaőrsi út 95–101.

A fel nem használt kéziratokat, fotókat és grafikákat válaszboríték ellenében visszaküldjük.

Készült az

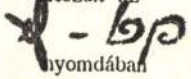

nyomdában

ISSN 1216–8343

Cs. Ladányi Judit

az alábbi tervpályázaton 2. díjban részesült 12. számú terv egyik szerzője.

B. Kállai Ilona - Kiss Dénes: Esz tergom városközpontjának új megformálása, tervpályázat, 1970. - Magyar Építőművészet, 1972.2.sz.8-13.l.

Kirkf. Jenaklad. 9

Gs. Ladányi Judit, [építész?]

Díjat nyert tervével.

—: Tervpályázat a Nyugati pályaudvar és környékének rendezésére 9.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 8.

Kaidonzi Judit [építész?]

Díjnyertes áruház-terv
egyik készítője.

— : autóparkoló

3.

EST/ HIRLAP, Bp. 1971. dec. 15.

Cs. Ládonyi Judit, [épilén]

Kirkuntalas rendezésére kiírt pályázaton:

II. díjas.

—: Pályamjertesek

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 29.

- . -

bb 15. uj képzőművészeti alkotások békés községben

vid fm/tné vm fm 1962.december 28.

1021 mladonyiczky béla szobrászművész elkészitette a békési szegedi kis istván gimnázium névadójának kődombormüvét, amelyet majd az iskola fiukollégiumának falán helyeznek el.

a fiatal müvész a községi tanács és az országos képzőművészeti alap megbizásából megmintázza békés község szimbólumát is. a szobrot békés egyik terén állitják fel./mti/

- . -

10.27/a - 13 -

vid fm/the vm fm

mátészalkán a hazafias népfront kezdeményezésére honismereti szakkör alakult azzal a céllal, hogy összefogja a történeti adatokat, néprajzi tárgyakat gyüjtők munkáját. a szakkör müködése az egész szabolcs-szatmár megyére kiterjed. tervezik a későbbiekben tájmuzeum létesitését is. a munkaprogramban a járás huszéves fejlődéstörténetének feldolgozása is szerepel. a tagok nemcsak a mult emlékeit gyüjtik, hanem irásban és fényképeken napjaink nevezetesebb eseményeit is megörökitik./mti/

- . -

10.58/a

M.D.K.

Ládor /A név betüszerint igy szerepel/

A szolnoki müvésztelep jubiláris kiállitásán szerepelnek müvei. A kiállitást a müvésztelep 25 éves fennállásának megünneplésére rendezték.

Hermann Lipót: A szolnoki müvésztelep jubileuma.. Szinházi Élet. Bp. 1927. okt. 2-8. XVII. évf. 40. sz. 36-37. lap.

M.D.K.

Lados Dénes, egri

Architector. 1561-ben szerződtetik az új káthá-
zak ácsolására. A Földbástya és a kapu melletti
sánc fedését is elvégzi.

Détsch Mihály: Munkások és mesterek az egri vár
épitkezésien 1493 és 1596 között. I. közl. 194. o.

Az Egri Máz. Évkönyve. I. Eger. I. 1963

Lados Dénes M.D.K.

Lásd: Lados Mihály együtt dolgoznak

Bótohy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között
Az Egri Múzeum Évkönyve 1964. I. Eger- 1964. 194.l.

M.D.K.

M.D.K.

Lados Mihály, ceri architektort

1561-ben szerződtetik az ceri várba.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. : Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 358. old.

M.D.K.

Lados Mihály, arcritectos

1561-ben dolgozik az
egri várban

Heves megye müemlékei I. irta VoitPál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 320. + 358. old.

Lados Mihály architector M.[illegible].K.

1561-ben uj kutházak ácsolására szerződtetik. .
A Földbástya és a sánex kapu melletti sánc fedését is elvégzi

Détery Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között
Az Egri Múzeum Évkönyve 1964. I. Eger- 1964. 194.l.

M. F. K.

Lados Mihály architecteur

1961-ben új kutyákat összeállítva szerződtetik.

A Földdelyvédő a nemzeti kapu mellett szinte feledésbe is

elvegyül.

1914.I.

M.D.K.

Lados Mihály, egri

Architector. 1562-ben a várszékesegyház kápolnáján dolgozik.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 194. o.

Az Egri Máz. Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Lados Mihály, egri

1561.ben architectort szerződtetik az új káthá-
zak ácsolására. A Földbástya és a kapu melletti sá
sáno fedését is elvégzi.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár
épitkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 194. o.

Az Egri Máz. Évkönyve. I. Eger, 1963.

Lados Mihály M.D.K.

1562-ben a várszékesegyház megmaradt oldalkápolnáján dolgozik.

[illegible]

[illegible]

194.1.

Lády Ella

ZIMÁNYINÉ MÉREY MARGIT : **Hamu**
lelkű mostohaleány nagy lelki
szenvedése, szépségekben gazda
leányok számára. Lády Ella ra

A Szent István-Társulatn

A Szt István Társulat Könyvei.
1941.

Lady

Tréfás rajzának repr.-ját bemutatja a lap. /az aláírás nem olvasható tisztán, lehet Lody is./

Szinház és Divat, Bp. 1921. febr. 5.
VI. évf. 6. sz. 13. lap

M.D.K.

Lady

Divatrajzát hozza a lap.

Jelenetek az "Uri Divat" c. darabból. Rajzok. Repr.-ók.

Szinház és Divat, Bp. 1917. nov. 25. II. évf. 47. sz. 4o. lap
48. " " " dec. 2. II. évf. 8. lap

M.D.K.

Lady /az egyes példányokban megjelenő rajzai végig ezzel a sign.-val szerepelnek./

Rajza Gombaszögi Fridáról a Románc c. darab egyik főszerepében.
Két rajz. Repr.-ók

Szinház és Divat, Bp. 1917. nov. 11. II. évf. 45. sz. 26-27.lap

M.D.K.

Lady

Két rajzát bemutatja a lap:

Sarkadi a "Kedélyes lovasrendőr"-ben
Bárdy Ödön a " " " cimmel.

Rajz Gombaszögi Frida szinmüvészről a "Románc" második felvonásában, II. évf. 45. számu példány cimlapjának belső oldalán.

Szinház és Divat, Bp. 1917. dec. 30. II. évf. 52. sz. 30-31. lap

M.D.K.

Lady

"Jelenet a "Kedélyes lovasrendőr"-ből" cimmel rajz "Magyar darabok" c. beszámoló illusztrálására.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1917. dec. 3o. II. évf. 52. sz. 21. lap

M.D.K.

Lady

"Vigszinház: "A kedélyes lovasrendőr" cimmel rajzát hozza a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1917. dec. 23. II. évf. 51. sz. 52. lap

M.D.K.

Lady

"Padlásszoba" cimmel diszletről készült rajz.

Beregi Oszkár szinmüvész "Az aranyember"-ben.

"Premier előtt" c. kritika illusztrálására
két rajza "Padlásszoba" cimmel.

Divatrajz.

Repr.-ók.

Szinház és Divat, Bp. 1917. dec. 16.II. évf.
5o. sz. 7., 17., 2o., 23. lapokon

M.D.K.

Lady

Rajza "Gombaszögi Frida az "Ocskay brigadéros"-ban" cimmel. Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1918. jan. 6. III. évf. 1. sz. 28. lap

M.D.K.

Lady

Rajza "Nemzeti Szinház: "Ahogy tetszik" c. Repr.

Divatrajza "Bécsi Divatlevél" c. beszámoló illusztrálására.

Sz nház és Divat. Bp. 1918. márc. 3. III. évf. 9. sz. 4o, 48-49. lap

M.D.K.

Lady

Rajzait hozza a lap az "Ahogy tetszik" c.
Shakespeare-bemutató jelmezeiről.

Szinház és Divat, Bp. 1918. jan. 27. III. évf.
4. sz. 38-39. lap

Lády Lenke
post
Mártyásfold
Arany János u. 42

MKSz 1947

Lady Wittenberger
Magda

festő Csabdi (Fejér vm)

Műcsarnok

1933. szept. Fiatal mű-
vészek kiáll. 205, 217
267

 m. D. K.

Ladvenica János, festő, 1898 - 1946

Szebrásznak készült, de rövid idő múlva áttért a festészetre. A bécsi Iparművészeti iskolan és magán iskolákban tanult. Korai éveiben a magyar festőkhöz csatlakozott és magyar kiállításokon vett részt. Művészi kifejezési medját éles rajz jelenei és lelkes szinek. Működésének

Marian Várass: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

114. 115. old.

1960.

 m. D. K.

Ladvenica János festő, 1898-1946

tésével nehezen birkozott meg, de tájai varázslatosan szépen hatottak a rivalda fényben. A tájkép festés terén főleg a Tátrai képeivel ért el sikert. „Tátrai legenda" olaj, 1944. 114. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie

114. 115. old.

M. D. Ft.

Ladvenica János, festő, 1898-1946

igazi terét a színházi díszlet tervezésében találta meg 1926-1936.-ig a Pozsonyi Városi Színház főrendező színházi művész-festőjeként. Ezután 10 évig a Pozsonyi Nemzeti Színház főrendező festőművésze volt

M. D. K

LADWINA Ferenc

Török Sándor, L. József

Javaslat ötpilléres kőhidra a Du-
nán (1786.)

Preisich Gábor. Bp. városépítésének
története .... Bp. 1960. 53. l.

M. D. V.

LADWINA József mérnök

Török Sándor. L. Ferenc

Javaslat ötpieléret kőhidra a Dunán
(1786.)

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története ... Bp. 1960. 53. l.

Ladvenica Ján (Jaus)

nobrász

szül. 1898. Pozsonyban –

Rigelénél, majd a

bécsi képzőművészeti

akademián tanult.

Az alábbi múzeumban

3 művel van.

Kat Bratislavy

295. l.

Sbierky 40. l.

Ladvenica Janko

festő és grafikus

Szül. 1898. júl. 18 Pozsonyban,

hol jelenleg is működik.

Budapesten végezte tanul-

mányait. Nehány műve

felsorolva.

Toman 363, l.

Festészet.
„L'Imitation à l'idéale sagesse" c. kép.
(Loempoels -tól).

K. T. 29/1899.
1899. jan. 7.

Laendler

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Jó aktot állitott ki.

Nagyvárad
1934.1.14.

Laen, Jan Jaans

feste

l.

Csat - Frey ÖSt. Kunstk

XXIV. K

150 - l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
368

Mortillet, Gabriel

1. Matériaux

Laendler Géza

Laendler Géza műötvös, VII.
Wesselényi-u. 13. 223-538

Bptávb 1940 szept.

miniszter.

1

yi urnak

Laendler István

lásd:

Szapudi Laendler

LAETUS, Jacobus orgonakészitő

Lembergi polgár, 1568-69 készitti a templom orgonáját

Kovács András: Beszterce, Evangélikus templom. Sepsiszentgyörgy, 1993 14.

Lafeuille

laid Feuille.

~~Ferenczi Zoltán dr. VIII. 159~~

Ladonyiczky Béla

nekrológ

Szoboravatás a népi írók vésztői emlékparkjában

(Megyei tudósítónktól.)

A vésztő-mágori történelmi emlékhelyen a népi íróknak szentelt s 1986-ban felavatott parkban az alapítás évében *Szabó Pálnak* és *Erdei Ferencnek*, a múlt esztendőben *Veres Péternek* és *Németh Lászlónak* állítottak szobrot. Tegnap az emlékparkban újabb avatóünnepséget tartottak az Árpád-kori Csolt monostort jórészt önerőből, közösségi összefogással feltáró, s a nagyközönség számára is látogathatóvá tevő vésztőiek. Ez alkalommal az alföldi népélet nagy hatású kutatójának, *Györffy István* néprajztudósnak és *Barsi Dénes* írónak a portrészobráról — *Ladonyiczky Béla*, illetve *Varga Géza* viharsarki szobrász művéről — hullott le a lepel a mágori domb tövében.

Ugyanezen a napon nyílt meg az az állandó kiállítás, amely az őskortól napjainkig mutatja be az egymást követően itt megtelepedett népek, népcsoportok életére utaló s a helyszínen talált leleteket.

Népszabadság, 1988. okt. 4.

Lafite

Vág Boldizsár: "Római magyar kiállitás" cimmel ir a magyar képzőművészeti kiállitás olaszországi sajtóvisszhangjáról. mely a legnagyobb elragadtatás hangján nyilatkozik a VIGNA CARTONIBAN rendezett tárlaton bemutatott alkotásokról.
A résztvevő művészek: Zala György, Stróbl Alajos, Ferenczy István, Szamovolszky Ödön, Beszédes László, Bezerédy Gyula, Holló Barnabás, Vastagh György, Telcs Ede, Róna József, Ligeti Miklós, Lányi Dezső, Gémes-Gindert Péter, László Fülöp, Benczur Gyula, Munkácsy Mihály, Paál László, Székely Bertalan, Szinyei Merse Pál.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius. III. évf. I. kötet 690-691. lapokon.

Az olasz vezetőség külön kiállitáson "Vita degli stranieri a Roma" cimmel bemutatta azoknak az idegen képzőművészeknek munkáit, akik hosszabb ideig éltek, vagy ma is Rómában élnek. Erre a célra az Angyalvárban külön épületet emeltek, ahol egy helyiség a magyarok számára készült. Itt szerepelnek müveikkel Ferenczy István, Markó Károly, Barabás Miklós, Kovács Mihály, Lafite.

Lafite: Ybl Miklósról festett arcképe szerepel a magyarok részére épitett külön teremben.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius. III. évf. I.kötet. 691-694. lap.

Lafite.

l.

Lykanemzromantika

50 l.

Lafitte Erro"

festō

1879. tavaszi kiállításon:

Egy müve volt kiállítva, mefet a kép z. szemle azonban nem nevez meg.

Képzőmüv. szemle, 1879. 52. l.

Lafite

Vid

Perlapt 143

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi min'a. —

MDK

Lafite

Schams és Lafite festménye: Liszt Ferenc hangversenye a pesti Vigadóban, 1872 március 18.-án. Repr.

Uj Idők, 1935.karácsony. 52.sz. 966.l.

459. E. Lafite.

Sz. Wienben 1826-ban. † ugyanott 1885 október 29-én.

Ybl Miklós.

Mellig, kissé balrafordult, de szembe néz. Rövid haja, bajusza és szakálla, melyet csak állon visel, őszbevegyült, szeme és szemöldöke barna. Ingének és begombolt fekete kabátjának gallérja lehajtott, keskeny nyakkendőjét csokorra kötötte, mellénye kivágott. Jelzése a jobb karnál: »*Lafite*«.

Vászon, méretei 71 : 58 cm. — Lelt. sz. 459. — Értéke 300 K. — Wechselmann J. ajándéka 1892 november 27-én (190–892). — Az adományt elfogadta az 1894 február 3-iki 51975 ex 893 sz. ministeri határozat (40–894). — Bejelentetett 1893 október 23-án (131–893).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : X. 439. *E. Lafite :* Ybl Miklós építész. — 1907 : VI. 15. *E. Lafite :* Ybl Miklós műépítész.

Ernst Lafite (bécsi) O.F.19.2.

Almássy-Battyhányi grófné foglalkoztatott.

Ányakvi sz.: .....

év: .....

akcim: .....

zaktárgyak: .....

vfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

zaktárgyain kivül tud .....

.....

anitást vállal: helyben — vidéken.

apott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

legjegyzések: .....

Láfite, E.

Ybl Miklós arc-
képe

Perálltörtképes

27. 479. C.

t
sz-
mel-
en,
tert
arc
tö-

LAFITE, Ernst

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. Katalógussal Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 158-159 p

Ernst Lafite olajportréja
MNM-MTkcs ltsz. 459.

Ernst Lafite olajportréja [4]

Ernst Lafite olajfestménye kissé balra fordulóan, de igazából szembenézetben örökíti meg Ybl Miklós építészt. Az ábrázolt kis szakállt és bajuszt visel. Ruházata fekete kabát, fehér ing és csokornyakkendő. Az ismert Ybl-ábrázolások sorában egy köztes képnek ítélhető, a fiatal és idősebb korúak közé. Úgy tűnik, hogy az 1850-60 közötti években készülhetett. Felfogásában nem hasonlítható sem az ifjúkori, sem a később (1870 után) készült portrékhoz.

A képet Wechselmann Ignác építési vállalkozó, Ybl épületeinek kivitelezője ajándékozta a MNM Történeti Képcsarnokának 1892-ben.

4. Ernst Lafite (1826-1855), grazi festő, Ybl Miklós sógora volt. MNM-MTKcs 459. ltsz.

Lafrery, Ant

Szigetvár. T. 3886.

A középtérben látjuk a bástyákkal megerősitett várat, mely-nek fokain a császári lobogók lengenek, melynek bástyáirol ágyúkkal tüzelnek és a melyet az ostromló törökök rohammal támadnak; a háttérben, a hol az iránytüt is jelezték, a Padiglione del Gran Turcho tünik szemünkbe; az előtért pedig Lago és Paludi foglalják el. Felirata a faragott keretben:

Il Vero ritratto de Zighet, con Il suo Castello,
fortezza nuoua, Paludi, Lago, Fiume et ponte et
altre Cose Notabili per lettere annotate, con
monstra del monte fatto da Turchi, et
con l'asalto datogli da essi.

ez után alól: Ant. Lafrery Formis Romae. ∞.D. LXVI.

Rm., mér. a vk. 34.8: 51 cm.

140-95

Lafreri

Szigetvár ostromra 1566 – rajkovic

repr.

Cennerné: A Zrínyi család 1966 5. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Lafite, Ernst (1826-1885)

„Feifilépnás" o.fa. 16x12 cm

Kiáltási ár: 4000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Lafitte M.N.K.

Liszt Ferenc hangversenye a Vigadó kistermében. 1872.
festmény Schams-al ,rep.r

/ A Vasárnapi Ujság 1911.évf.-ból.

Keresztury-Vécsey-Pálvölgyi: A magyar zenetörténet képeskönyve. Bp. 1960. 248.l.

M .D.K.

Antonio Lafrery, grafikus

1566-ban Szigetvár ostromáról készitett rézkarca. Stephanie munkájában közli és szigetvári gipszmodelljénél is ezt használta fel. 216.o.70.jegyz.

Kováts Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez 207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-6os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Antomi

MDK

Lafrery Antonió
francia szárm. metsző

Ambosata 68 l.

M.D.K.

Antonio Lafrery

Rézkarca Sziget 1566.évi ostromáról.1566.6.kép. Római rézmetsző/1512-1580/."ilvero rittraco de Zighet.."feliratú rajz.Rómában készült.Az ostrom kezdetét ábrázolja.Fekete repr.

Papp László:Szigetvár XVI-XVII.századi erősség rendszere és ábrázolásai.229.o.

Az A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1965 Pécs,1966

Lafrery, Antonio

Ambcsata 68. l. K

A legnagyobb érdeklődést e korban Szigetvár kelti, Zrínyi Miklós halhatatlan hőstettének színhelye. Számos XVI. századi karc ábrázolja a hatalmas hármas várat a mocsár közepén, megerősített bástyáival, hídjaival, tornyaival.[171] A nevezetes ostrom illusztrációiból négy lapot ragadunk ki. Az egyiket a nürnbergi Zündt Mátyás metszette ;[172] a másik az olasz Zenoi madártávlati képe a »gran capitano onghero« által védett várról,[173] s ugyancsak olasz mestertől származik egy harmadik.[174] Mindegyiknél jobb Lafrery Antonio, a francia származású kiváló metsző és kiadó[175] ismert rézmetszete, a Lanfranconi-gyüjteménybeli »vero ritratto de Zighet«.[176] Jellemző XVI. századi ostromkép. A nagy távlatokat nyitó lapon pontos hűséggel látjuk az erődítéseket, a sátortábort s a híd felé gomolygó török hadat ; még az egyes alakok is gondosan ki vannak rajzolva. A harc drámai lendületét persze e korban még nem érzékelik.

ŰVÉSZET

GROIS * HUNGARIAN ART

ONTA

ETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

évre 7.50 aranypengő

ŰVÉSZET-et tagilletmény fejében kapják

kiadóhivatalába küldendők

kszámla: 40.337

I., ERZSÉBET-KÖRÚT 7. Telefon: 46—2—99

goldener Filigranarbeit geschmückte
eln aus Pátka (Silber). Ung. National-
seum 255
sche Fibel aus Erdély (Siebenbürgen).
g. Nationalmuseum..... 256
ysische Szene. Cameo aus Porolissum.
g. Nationalmuseum..... 256

TABLE DES MATIÈRES:

old Herman: Alexis Falus 225

n Kemény: Croquis de portrait de

Laguer Sándor

LAGUER SÁNDOR CSONTFARAGÁSAI. Egy magyar falusi jegyző, aki mint egyik legbuzgóbb magyar eszperantista, az 1914. év nyarán kongresszusra Franciaországba kerül, a háború kitörésekor fogságba esik és internálják. Szenvedései közepette ismeretséget köt a fogolytábor szakácsával, akitől különös kegyképpen megkapja az üres velőscsontokat. A szívós, nagyon merev marhacsontot csodálatos türelemmel s a legprimitívebb eszközökkel, zsebkésének pengéivel munkálja meg s az évek folyamán a csontfaragásban művészi magasságra emelkedik. Kitünően megismeri az anyagát, éppen ezért technika szempontjából kiváló munkát végez. Hazatérte után a Társulatnak küldte be faragványait, amelyeket a karácsonyi vásár alkalmával állítottak ki. Ezekből mutatunk be néhányat ezúttal olvasóinknak.

Magyar Iparművészet
1919. 33. l.

i eljárásom szerint, a már ismert kiváló

lő.

usitóm továbbra is Apor Leó cég.

élem, hogy eddigi kellemes összeköttе-

ül.

sitott jóindulatával továbbra is meg-

kiváló tisztelettel

BURGMANN FEODOR

asbest- és tömszelence-tömítések gyárai
DRESDEN, BODENBACH, BUDAPEST.

Bejegyzett

Budapest, 1933

GLOBU

MDK

Ladányi Mihály, lakatosmester

1774 - 1776 - 1777 - évi

működéséről a kolozsvári lakatos céh levéltárában találunk adatot.

15.o. (V.ö. U.o.17.jegyz.)

Balogh Jolán: Kolzsvári reneszánsz láda 1776-bél.

KelemenEml. 9-23.o.

Lazer András

kőműves

1715-ben Aradon

Lakatos Arad

II. k. 204. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

Lagler József Friggyes
Könyvkmester
1843 óta tanonc Leitner
Józsefnél Kőszegen. 1846-
ban felszabadul. 1863-
72. a soproni céh
alelnöke.

Végh sopr könyvk
230. l.

hó.

26.		Költségtől
	30.	Kisebb költségek a hó folyamán
	30.	Készpénzkészlet

december hó.

Lagler József Ferenc
könyvkötő
Sopron
1843-72
l.
Vasi Szemle
1936. 230 l.

Voyages

A. 98

1 Rôt. 8vo

Morel-Fatio,

A.

Faux Ereuteurs de Berne et du Valais.

Supplément.

M.D.K.

Lagmar Mihály,fazekasm.

A várpalotai fazekas kis társaság cserépkorsója.Fel: Lagmar Mihály,kis Dekan....1777.....? Pál készitette. L.20.kép.Veszprémi Bakony Múz.Lsz.C-9.Függelék,25. 194.o.

Lagenthal Lenke

1897/98 - 1900/1

Ferkèpzomfoiskèvk
107l.

Lagenthal Lenke

1897/98 – 1900/1

Ferképzőmfoiskévk

106. l.

Antonio Lafreri

1512 - 77 római nyomdász és kiadó

Csanecné: A friuji család 1966 4.o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Lafreri

magyarországi utazás az ostrom ávében
jelenik meg Szigetvárról

Cannerné: A Trinyi család 1966 4. r.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

A.Lafréri, grafikus

9.kép.-Monte Cavallo-i Diuszkurok.-A.Lafréri metszete. E szobor a Kolozsvári testvérek Szent György szobranak eloképe lehetett. 6.old. Fekete repr.

Pogány Balás Edit: Kolozsvari Márton és György szobrának antik előképei 1.old

Müv. Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz.

1

2

1—2. Laguer Sándor: Marhacsontból faragott asztalkendő-gyürük, fésü és levélnyomók.

1—2. A. Laguer: Aus Rindsknochen geschnitzte Serviettenringe, Kamm und Briefbeschwerer. (Arbeiten eines in Frankreich interniert gewesenen Ungarns, der diese Arbeiten während seiner Gefangenschaft als Autodidakt nur mit Hilfe seines Taschenmessers verfertigte.)

1—2. Ronds de serviette, peïgne et serres-papier en os sculpté. Ouvrage d'amateur de M. A. Laguer, interné hongrois en France.

3

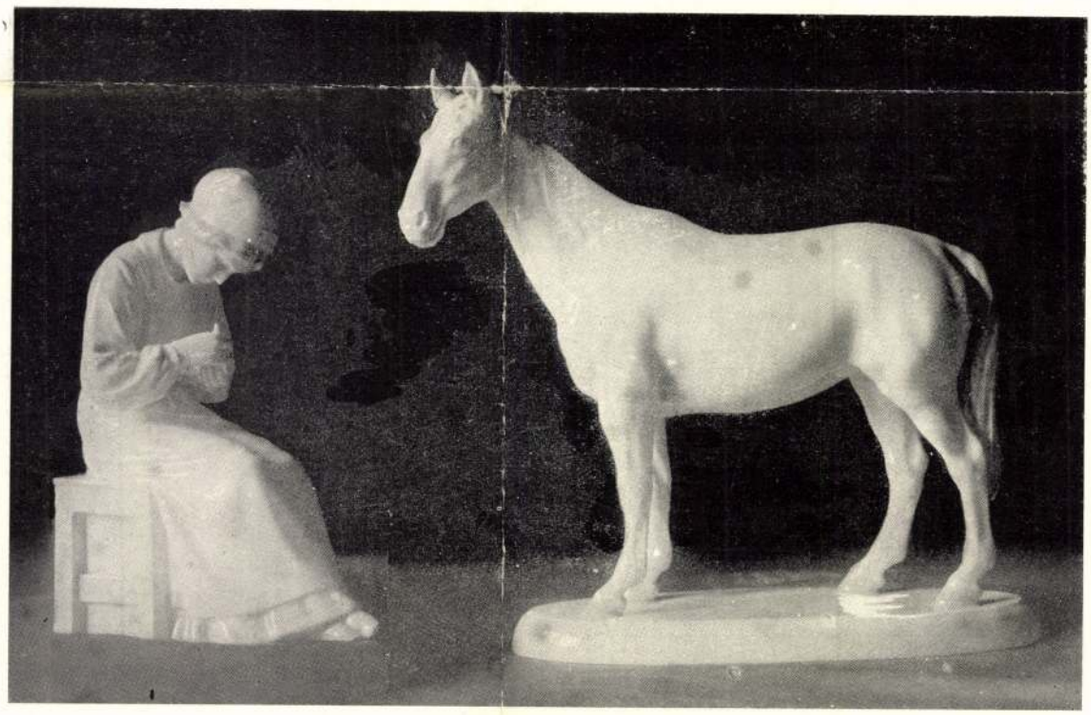

4

3. Sèvres-i porcellán 1901—1907. évekből. — 4. Ingeborg Plockross: Vázát festő lányka. Dahl Jensen: Telivérló. Bing és Gröndahl kopenhágai gyárából, Majovszky Pál gyűjteményéből.

3. Sèvres-Porzellan aus den Jahren 1901—1907. — 4. I. Plockross: Porzellanmalerin. Dahl Jensen: Vollblutpferd. Bing & Gröndahl Kopenhagen. Sammlung P. Majovszky.

3—4. Porcelaine moderne (Sèvres et Copenhague). Collection M. P. Majovszky.

Lágyi Anna

1917/18 - 1922/23

Ferkèpzomfoiskèvk

107 l.

Lagos Gyula MDK

szerepelt a tárlaton.

Csongrádmegyei Hirlap. 1963. okt. 27.

-s -n: Gondolatok a X. Vásárhelyi Őszi Tárlatról.

MDK

Lágrády László, ip.müv.

bélyegszekrényeért diszoklevelet nyert.

"39 dijat nyertek a magyar iparmüvészek Milanoban".
"Nemzeti Ujság" 1940 junius 29. 13.l.

Laher (Lachner) „Josebh"

„bürgerlicher hafner Meister."

1722-ben költségvetést adott be a magyar kamarához a budai kir. palotában végzendő farekas (eserép kalyha) munkák ről.

Bánkirpal. 27

az ajanlott formában e munka nem valósult meg.

Laher Sámuel

festő XVIII. sz

l.

Schirek Holitsch

107. l.

SZÖNYI ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

Lahi Ida
festő

M.D.K

Egyéni élete" c. kiállítása a Gyapjú-
"mosó és Finomposztógyárban megnyílt.

Napló. 7 l.
Magyar Nemzet 1960. márc. 17.

Láhm Károly

pályamüve
az alábbi pályázaton megvételt nyert

"Világítási ciklusidő meghosszabbítása"
/Az Egyesület hírei/, Magy.Áp.ip. 1971.4.sz. 246.l.

M. D. L.

LAHNEBANK János asztalos

XVII. század. Győrben szerepel

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 231. l.

Lahner Emil

festőművész

KUT Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Határozott fejlődést állapithatunk meg, akinek francia tájképein az enyhe zöldek üdvége fog meg. -

Nemzeti Ujság
1929.I.6.

MDK

Lahner Emil grafikus

Barackok

Férfi fej

Bárka

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

Rákóczi-tér 2. Ház, egyemeletes, dísszel az emeleti ablakok felett.
1820 körül.

(Esztergom V és MV. Bp. 1951, 13 l)

MDK

Lehner Emil grafikus

Párisi nő

Csendélet

Váza

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom

Rudas László-utca 1. Pach-ház, f
árkádos, vámház volt. Klasszici

(Szalagh Alpin: Történelmi séta E
7 l — Esztergom V és MV. Bp. 1951, 14

MDK

Lehner Emil grafikus

Csendélet

Hajósok

Csendélet

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927, okt.

12 l.

ilke. Jobbra szintén zegzúgos ívű
al, e kapu egyik remekül faragott
ábrázol. A palota főbejárata a ká-
íves, román díszkapuzat, bélleté-
vörösruhás férfi elmosódott képe.
kitották, az erődítési építkezések
elyiségek után reneszánsz terem kö-
ltak. Főfalán festett oszlopokkal
s nőalak: Prudentia kigyóval, Tem-
nyal és oszloppal, Justitia lábai-
rök felirat 1593-ból, mely Piri
k elpusztult. A festmények a XV.
lésüek és Filippino Lippi körének
ergomi udvarában 1494-ben Alberto
n az ő müvei./ Diadalkocsi-freskó,
, XVI. sz. eleje. Tőle jobbra terem,
ablakkal szemben két bélletes dísz-
nikum./ A baloldali nagyobbik az

184

MDK

Lahner Emil festőművész.

Fasor Versailles-ben, festm.

Csendélet, festm.

Virágcsendélet, "

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927. okt. 14 l.

Esztergom (Komárom)

*

Bottyán János-utca. Belvárosi fere
erős félkörös párkányu homlokzatta
felette fülkében Sz. Mária, balról
oldalt az ablak felett kettős címe
Anna-főoltárkép és a Guiliani stil
Homlokzat jobboldalán lorettói káp
ne nyugszik Kuckländer városparanc
1700-ban tették le, 1716-ban fejez
lönálló campanileje és szentélye l
masztották, 1857-ben és 1910-1914
1754.

(Esztergom vármegye. MV és V. Bp. é. n. 1
Ezent Ferenc fiai Esztergomban. Eszte
Más László: Esztergom XVIII. vázadi
tergom V és MV. Bp. 1951, 6 l)

MDK

Lahner Emil grafikus

Kutya

Almák

Csendélet

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

Rákóczi-tér 3. Ház, földszintes, í
~~miatt nem látni többet belőle~~. Old
XVIII. sz. vzakró

(Esztergom V és MV. Bp. 1951, 141)

MDK

Lahner Emil grafikus

Csendélet,

Virágcsendélet

Teáskészlet

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.
12 l.

Esztergom (Komárom)

Széchenyi-tér 19. Ház, egyemeletes
lett 18o2-es évszám, a fakapu is

(Esztergom V.é. MV. kn. 1951, 16.l)

MDK

Lahner Emil festőmüv.

Csendélet, festm.

Marne "

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927, okt.
14 l.

a, Egyemeletes, 4+1+4 ablakos, díszes
kagylós oromzatu ablakkal. Fölötte
. Az erkélyt nagy kapuzat tartja.
manzardtető. Barokkstílű, épült 1747-
ornok háza volt, Mayerhoffer András

. n. 1908, 52 l, képe 49 l — Réh Elemér: A-
etéhez. AÉ, XLIII – 1929, 214 – 216 l, képek-
III. vzáradi műveizeti emlékei: Kp. 1937,
7 l)

MDK

Lahner Emil

Virágok vázában, gouache

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.
24 l.

Lahner Emil

A Szajnán
Figyelő kutya

KUT 3. kiáll. Ernst Mus. 1926. márc. 7 l.

MDK

Lahner Emil

Anya gyermekével

Önarckép

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 7 l.

MDK

Lahner Emil

Álom
Párisi nő

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 7 l.

MDK

Lahner Emil

Cirkusz

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 7 l.

MDK

Lahner Emil

Párizsi nő, repr.

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc.

I. ~~tábla~~

MGH

MDK

Lahner Emil

Francia leány, of.

Tengerpart, of.

KUT és UME kiáll. N.Szal. 1932. nov.
12. 1.

MDK

Láhner Emil

Műterem részlet, of.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 30. 1.

MDK

Lahner Emil, festö

müveivel szerepelt a csoportkiállitáson.

Ernst Muzeum XCII. csoport kiállitása. 1927.X.2.
Magyar Müvészet. 1927. 7. sz. Kiállitások.

Lahner Emil MDK

Párizsi ház

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

Ladmer Ged

MDK

Pärisad bäa

Mõeaarnok 1950 tavaarst käälibäe

Lahner Emil festő

Páris, Minsarnok
1930. tav. Éjáll 29. Kut tagja

Réz, mérete 36 : 49·5 cm. — Mündler : V. 18.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok :

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812 : VIII. 26. *Th. Michault :* Landschaft an einem schiffbaren Flusse, mit vielen Figuren. — 1815 : VIII. 58. *Th. Michault :* Landschaft an einem schiffbaren Flusse, mit vielen Figuren. — 1844 : III. 13. *Th. Michault :* Landschaft mit vielen Figuren. — 1865, 1866, 1867, 1869 : V. 18. *Th. Michault :* Tájkép sok alakkal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871 : V. 18. *Th. Michault :* Tájkép sok alakkal. — 1873 : V. 18. *Th. Michau :* Landschaft mit vielen Figuren. — 1876, 1878, 1879 : XI. 387. *Th. Michau :* Tájkép sok alakkal. — 1881 : 504. *Th. Michau :* Folyó partja. — 1888 : XVII. 569. *Th. Michau :* Város vége a folyóparton. — 1896, 1897 : XVII. 569. *Th. Michau :* Város a folyóparton. — 1897 : XVII. 569. *Th. Michau :* Flusslandschaft. — 1898 : XVII. 569. *Th. Michau :* Paysage. — 1901, 1904 : XVII. 569. *Th. Michau :* Város a folyóparton.

Lahner Emil

koll. kiáll. Ernst-

ród

Ujság. 1927. okt. 2

(c. a.: Az Ernst

Museum - csoport-

kiállítása.)

Ny lelt. 43

n + Wienben 1856 oktober 28-án

Át. Képt. 12.

Át Képt 12.
Ny lelt. 43.

nyakravalója felett piros szalagon az
ria Terézia rend jelvénye disziti,
obbvállán vetette át. Rövid göndör ha-
rna, arcza és bajusza leberetvált. Pi-
es fehér mentéje gazdagon zsinórzott.
ól pedig talapzaton nyugvó oszlop tünik

t. Képt 12. – Ny lelt. sz. 43. – Átvetetett

ült, honnan, az 1893 ~~VII.~~ julius 19-iki 26767
1893 ~~IX.~~ szeptemb. 29-ikia 44939 sz. leirat vettek

– 5 A Nemz. Muzeumban.
datok (1868: T. 30. – 1870: T. 24. – 1871:
1878: VI. 4. – 1880: VI. 4. – 1881: VI. 4. –
. 221. – 1886: VI. 221. – 1887: VI. 221. –
. 262. – 1893: VI. 336.
: VIII. 340.

Lahner Emil

Párisban élő magyar festő

l.

Szabad Művészet

1949. 41. l.

151. kép. *Salzburgi festő 1450 körül: Epitáfium.*

87.l.—Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 45. szám.—

Lahner Emil

festő

jellemzi a keresett primitiv ség

Ibl: Budapesti

Hirlap. 1926.

márc. 28.

Nem kell

citálni

K. u. k. Ministerium des kaiserl. und königl.
Hauses und des Aeussern.

2542/11

Das k.u.k.M
sich dem löblichen Min
italienischen Unterric
mer vorgelegten Gesetz
schönen Künste " mit d
der Regierung und eine
dieses Entwurfes betra
richte in der Anlage z

WIEN, am 2
Für den

315

Fa, méretei 25 : 32·5 cm. — Mündler: I. 36.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: V. 14. *L. Boilly:* Ein Familienstück. — 1844: V. 13. *L. Boilly:* Ein Familienstück. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 36. *L. Boilly*: Családi kép.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 36. *L. Boilly:* Családi kép. — 1873: I. 36. *L. Boilly:* Ein Familienstück. — 1876, 1878, 1879: XIV. 517. *L. Boilly:* Családi kép. — 1881: 537. *L. Boilly:* Gyermekszoba. — 1888: XIX. 687. *L. Boilly:* A nagyapa. — 1896, 1897: XIX. 687. *L. Boilly:* A nagyapa. — 1897: XIX. 687. *L. Boilly:* Beim Grossvater. — 1898: XIX. 687. *L. Boilly:* Chez le grand-père. — 1901, 1904: XIX. 687. *L. Boilly:* A nagyapa.

LAHNER *Emil*, festő, * Nagyberezna (Ung vm.) 1893 szept. 22. Selmecbányán végezte a kohászati szakiskolát, s a világháború alatt a diósgyőri ágyúgyárban működött. 1920. a bpesti Képzőm. Főiskolán Vaszary János növendéke volt. 1925. Párizsba ment, hol 1927. a Maison Blances kiállításán tűnt fel. 1926—27. az Ernst-Múzeumban volt gyüjt. kiállítása. 1928. a Műcsarnok és az UMTE kiállításán, 1929. a KUT (melynek törzstagja) tárlatain szerepelt expresszionista képeivel.

E. Z. II. 5. l.

Lahner Emil
festö, Paris

C.

Nemzeti Szalon 1928
Ume feb.

140 - 144. n

ELŐSZÓ

Az Uj Művészek Egyesülete, UME, fennállásának tizéves fordulója alkalmával ezuttal ismét a nagyközönség elé lép, hogy tagjainak munkálkodásáról kiállitás formájában beszámolót adjon.

Az UME a magy. kir. Belügyminiszter urnak 1931. évi január hó 26-án 266.428/1930. VII. sz. a. kelt rendeletével jóváhagyott alapszabály szerint működik. Tagjainak száma

Lahner Emil

festő

Műcs. kiáll, 1928 tól

Pipics 116. C.

Diósgyőr, vár

2

Egry József: Ba
Molnár C. Pál: A
Scheiber Hugó:
Pátzay Pál: Fés
Novotny Emil: F
Klie Zoltán: Ha
Kövesházi-Kalmár
Medgyessy Feren
Lahner Emil: Pá
Beck Ö. Fülöp: M
Csorba Géza: Pil

FOLYÓIRAT

Lahner Emil

Magyar Mérnök
1927. 490

2061-909-213

846. Keretek.

1 darab oldalt és elől völgyelt, feketére festett puhafa keret, belől keskeny léczczel.
Méretei 129:201 cm.
Becsértéke.....30 K

Jegyzet. A 3466 sz. festménytől.

Lahner Emil

1921/22 - 1923/24

Ferképzomfoiskèvk

106. l.

Kähler Emil

Kiállít

PH. 1929. IX. 24.

Lahner Emil

Kiáltit

N.V. 1929. IX. 25.

Löhner Emil

Kichlit

BH. Prag. IX. 25.

Löhner Emil

Kiállít

PH. 1924. IX. 24.

MDK

Lahner Emil

Tanulmány, vf.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz. 3o l.

Rahner Emil

Szerepelt a Műcsarnok tavasi tárlatán.

Újság 1930. III. 18.

Lahner Emil

Szerepelt a KUT és MME közös tárlatán

8 ó lijság 1932. XI. 6.

Lehner Emil

Szerepelt a KUT és UME közös tárlatán

PH. 1932. XI. 6.

MDK

Lahner Emil

Virágok vázában, gouache

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 18 l.

MDK

Lahner Emil

Ybl Ervin: Az Ernst-Muz. csop.kiáll. Budapesti Hirlap. /Dátum levágva/

Láhner Emil

Kiákít

EK. 1929. IX. 25.

MDK

Láhner Emil,

Vaszary János tanár növendéke, rajzokkal szerepelt a kiállitáson.

Az OMKK Föisk.Növ.Munk.kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. 19.old.

Ernst Muz.

Lakner

festőművész

KUT kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Reggel
1929.I.7.

Lahner Emil

MDK

Csendélet hallal, olf.temp.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

Lahner Emil

festőművész

Magyar művészek párisi sikerei címmel foglalkozik a lap fiatal művészeink eredményeivel : a piktorok közül jutott az első csatavonalba s megy a biztos befutás célja felé.

U j s á g
1929.VI.23.

Lahner Emil

Párizsi Salon de Tuileries kiállításán kés kompozíciójával szerepelt.

PH. 932. V. 31 -

MDK

Lahner Emil, festö

Tanulmány. Jelzett. Vizf.

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1930 okt. 4. sz. 36. l.

MDK

Lahner Emil

Párisi nő, repr.

Nemzeti Szalon 1929. jan. Kut.

MDK

Lahner Emil

Párizsi nő, repr.

Ernst Muzeum kiáll. LXXXIIC /1926/. KUT III-ik kiáll. kat.

MDK

Lahner Emil

Barackok

Férfi-fej

Bárka

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

Lahner Emil, festö

Paris

az UME alapitó tagja.

Az UME I.bp.-i kiállitása.

Lahner Emile

szül.: 1893, Berezna. Festő. 1925-től Párisban él.
1927: kiállítása az Ernst Múzeumban. Sikere volt a magyar festők párisi tárlatán 1949-ben.
Kiállított művei:

Az atmosféra kiegyenlítése a csendes tenger felett 1947 o., v. 63 x 79 cm
A Szajna partján 1947 o. v. 81 x 60 cm (repr.)
Szín és forma 1950 o. v. 65 x 54 cm

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 44. l.

Lahner Emil

MAGYAR MŰVESZET

1927. 490

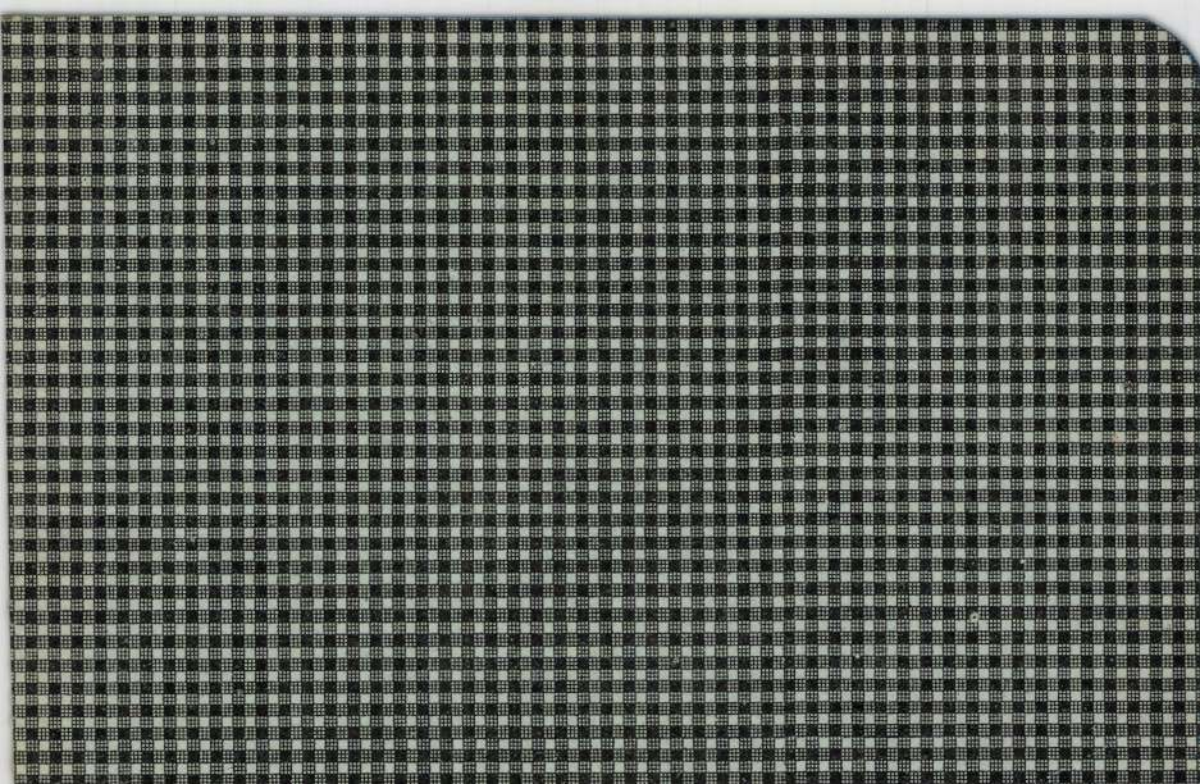

MDK

Lahner Emil

Géo-Charles: L'art hongrois... Courrier Graphique.
1948. ~~xkxk~~ okt. sz.

39. 1.

Lahner Emil

Mucsarnok fertő Baross u 76

Kut

1928. tav. Enall. 122 140.

Kenczler Hugó dr. VIII. 194.

Bergel l. Bergl.
Berger, f. XIX.
Berger Győző, f.
Berger Gergely, ö. XVI.
Berger Jenő, é. 1859 - 1905.
Berger József, kö. 1743.
Berger Károly, é. + 1868.
Berger Keresztély, kö. 1643.
Berger Lukas, é.
Bergh Károly, é. 1838 - 1889.
Bergl János, f. XVIII.
Bergmann Ferencz Antal f. XVIII.
Beri Mihály, ö. 1627.
Berka János, rm. 1758 - 1815.
Berken l. Berkeny.
Berkeny János, rm. 1765 - 1817.
Berkeny Sámuel rm. 1790.

Lahner Emil

Koll. Kiäll. az Ernstben
1927 okt. grafika-
ét festmenjek -

626

by lelt 626.

oritott ~~[illegible]~~ háttérbeli hegyek tövében, kö-
képeznek csoportot, melyek felett
; az előtérben ~~[illegible]~~ balról egy két
art közelében egy csolnak és jobb-
figyelmünket, a melyek egyikének
és a melyek felé egy csolnak halad,
ren jobbról még két halászbárka tü-
négyen vannak. Az innenső bárká-
orlát kötözgetik, ~~[illegible]~~ a melyet a tulsóban
b halász, ~~[illegible]~~ tart, kinek mun-
sa nézi. Az égbolt felhőzött. Jel-
ley jr. 1884

9 cm. — by lelt. sz. 626. — 1905. átvételi jegyzék 413.
őr hagyománya 1897 ~~[illegible]~~ 11-én. —
-én ~~(2956/900)~~
tkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

-- 1903: VI. 21. -- 1904: VI. 21. — 1905: VI. 21.

Képtárban a sz. nban
n 3011. —

Szlávy Dár. ap. 1897. okt. 11.

Lahner Emil

U.
4276

1907. június 28. 303

Baitner Hugó kassai jogakadémiai tanár, könyvtárnoknak: a könyvtárnoki tanfolyam hallgatói segélyezésére folgáló javadalom kimerülvén, Péternell József segédkönyvtáros csak uti segély nélkül vehet részt a tanfolyamon. (386/1907.)

MDK

Lehner Emil

Tehenek

Halak

Leányka

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lahner Emil

Kőrös

Csendélet

Csendélet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lehner Emil

Kutya

Almák

Csendélet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lehner Emil

Vázlat

Marne-hid

Halak

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.l.

MDK

Lahner Emil

Hid

Nő kutyával

Tájkép

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.1.

MDK

Lahner Emil

Akt

Kerti ut

Freskóterv

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.l.

MDK

Lohner Emil

Csendélet

Hajósok

Csendélet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lehner Emil

Táj

Falfestményterv

Tájkép

Ernst Múzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.1.

MDK

Lahner Emil

Csendélet

Marne

Vázlatok

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.1.

MDK

Lahner Emil

Fasor Versailles-ben

Csendélet

Virágcsendélet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.1.

MDK

Lehner Emil

Fej

Hegyoldal

Ateliersarok

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lahner Emil

Kacsák

Saint-Cloud

Marne partja

Ernst Múzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

Láhner Emil.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1927-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Láhner Emil.

Kilép az "Kut" együttesből és csatlakozik V.J-hoz 1927-ben.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Lahner Emil.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MD K

La/hner Emil, festöm.

Müterem darok. Olf. J.l.b.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 6o.l.

MDK

Lahner Emil, festöm.

Tanulmány. Vizf. Jelz.

Árv.Közl. 1937.4.rk.sz. 28.1.

MDK

Lehner Emil, festőm.

Virágok vázában. Gouache. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 28.1.

MDK

Lehner Emil

Csendélet

Virágcsendélet

Teáskészlet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

MDK

Lahner Emil, festöm.

ki megérdemelt feltünést keltett finom, sokszor misztikus hatásu alakjaival.

Ernst Muz. kiáll. -i.- A KUT III.nagy kiáll. -a. Dunántul.1926.ápr.7. 6.l.

MDK

Lahner Emil

Műveivel szerepelt az Uj Művészek Egyesületének kiállitásán.

Cikk: Az új művészek...

Képzőművészeti Figyelő, 396.l.

Lahner Emil MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Lehner Emil

Párisi nő

Csendélet

Váza

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 12.1.

Lahner Emil MDK

Uzoni Pünkösty Andorné arcképe, olf.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Lahner Emil.

A "Kut" müvészegyesület tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek tröténete.

MDK

Lahner Emil, festöm.

3281. Virágok vázában. Jelzett. Gouache.

Árverési Közlöny. 1937.okt.[illegible]. 28.1.

MDK

Lahner Emil festőmüv.

Vázlatok, festmó

Hid, festm.
Nő kutyával, "
Tájkép, "

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927, okt.
14 l.

nces-templom. Toronynélküli oromzatos,
l, sarkokon piramisok. Ajtón 2 angyal,
Szt. Ferenc, jobbról Szt.Antal. Jobb-
r vörösmárványból. Belül egyszerü, Szt.
usára emlékeztető szobrok 1750 körül.
olna, 1722-ből, rokokó vasráccsal, ben-
snok neje, Truchlin Katalin. Alapkövét
ődött be az épitkezés. Homlokzata, kü-
755-ből. 1837-ben nyugati falát megtá-
között renoválták. Négy harang, Buda,

908, 52-53 l, Képe 71 l — P. Virág Raymund:
rgom Évlapjai, III-1927, 103-105 l — Pálin-
művészeti Emlékei: Ap. 1937, 31-36 l — Esz-

MDK

Lehner Emil festör.

Párisi nö. Repr.

Nemzeti Szalon. 1929. Jan. KUT.

MDK

Lahner Emil festőművész

Kiállította műveit az Ernst Múzeum 92.-ik csoport-kiállításán.

Gál Endre dr.: Az Ernst Múzeum ...

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 11-12.lap

MDK

Lahner Emil

Herczeg G.: Vaszary János és az - Ume kiállitás a Hagen-szövetségben. /Bécsi levelek/. Ujság 1928. jan. 15. 6.l.

MDK

Lahner Emil grafikus

Vázlat

Marne-híd

Halak

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

* Széchenyi-tér 7. Gróh-, vagy Szeren
falpilléres dísszel, kecses rokokó
Valószinüleg Hartmann Antal műve, I

(Pálinkás László: Esztergom [illegible]
Mei. Bp. 1937, 71–72 l — Esztergom V–

MDK

Lahner Emil grafikus

Fej

Hegyoldal

Ateliersarok

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom /Komárnom/

Széchenyi-tér 5. Ház, egyemel
1870 körül.

/~~Gerő László, 1950~~ Esztergo

MDK

Lahner Emil grafikus

Kőrös

Csendélet

Csendélet

Ernst Muz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

*

Széchenyi-tér 1. Városháza, középri
lábasház, a földszint árkádos kiéj
rizalit jón-kompozita pillérekkel
1773-as évszámmal, emeleti ablakok
mögött/ vörösmárvány kapuzat, fele
Mazardtető. ~~Az udvar nem jelentéke~~
nerális tulajdona volt, 1698-ban m
birtokába, 1729-ben emeletet húztal
Hartmann Antal tervei szerint 177o-

(Mojzer István: Esztergom. VU 1856, 283 l.,
Bp. é. n. 1908, 51–52 l., képe 44 l. – Vál
művészeti emlékei. Bp. 1937, 62–69, 75

MDK

Lahner Emil grafikus

Kacsák

Saint-Cloud

Marne partja

Ernst Muz. 92. csop. Kiáll. 1927. okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

Széchenyi-tér 3. (Müller-ház, később) Póstaépület, roman laktengellyel, a középrészen oromza lo ablaktengellyel. Romantikus, épü

(Esztergom V és MV. Bp. 1951, 15 l)

MDK

Lahner Emil grafikus

Tehenek,

Halak

Leányka

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927, okt.

12 l.

Esztergom (Komárom)

Széchenyi-tér 14. Ház, földszinte
erőteljes, féloszlopos keretben.
cista, 1820 körül.

(Esztergom Vár MV. Bp. 1951, 15 l)

Lahner Emil.

Az VME törzstagja.

Az VME béczi kiállítása alkalmá-ból az osztrák vezető művészek egyesülete, a Hagenbund, egyhangulag külföldi levelezőtagul választotta.

Magyarság, 1928. febr. 1.

Lahner Emil.

Az UME társtagja.

Az UME bécsi kiállítása alkalmából az osztrák Hagelund külföldi levelező tagjául választotta.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 21.

Lahner Emil.

Nagyobb kollekcióval fog szere-
pelni az UME bécsi kiállításán.

Magyarság, 1924. dec. 2.

Lahner.

Festőművész

Műve szerepelt az UME első
téli kiállításán.

Nemzeti Újság, 1928. jan. 14.

Lahner.

Az Új Művészek képeinek bécsi kiállításán, melyet a Künstlerhaus Haagen termeiben rendeztek, műve szerepelt.

Magyarság, 1924. jan. 18.

Lahner Emil.

A Nemzeti Szalonban rendezett
UME kiállításán
szerepel műve.

Pesti Napló, 1924. febr. 19.

Lahner (Emil?)

festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. f. 76-77. l.

Magyar művének Párisban.

Lahner Emil

Magyar Művészet, 1927

490.0.
kiállításon.

Lehner Emil festő

Pesti Hírlap. 1932. máj. 29. 10

Magyar művészek a párisi Salon
des Tuileries termében

Lahner Emil festő"

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 1. sz. 41. o. Lapszemle.

Le Courrier Graphique.

Müvészettörténeti Dokumentációs Központ
t. Vezetőségének,
Budapest XIV.,
Dózsa György-út 41.

A NÉPSZABADSÁG 1960 április 9.-i számában örömmel olvastam, hogy készül a Magyar Müvészeti Lexikon.

A hir olvasása erkölcsi, - meglátásom szerint közérdekü - és baráti kötelességemnek tartom, hogy két, nem mindennapi tehetségü vidéki festőművész emlékére hivjam fel a t. Szerkesztőség nb.figyelmét.

Kossin János 1890-1894 körül születhetett. A Diósgyőri Allami Vasgyár hengermüvének nagytudásu és originális kinézésü, puritán vezetőjének fia volt. Ott nőtt fel és kallódott el. Családi otthonából távoznia kellett, mert elvette a család szorgalmas, csinos szobaleányát, kitől később jólsikerült, tehetséges gyermekei születtek. Szülei Szarka-hegyi szőlőjének présházába, majd Diósgyőr községbe költözött. Iparossá: festő- és mázolóvá lett, hogy el tudja tartani családját. Szeretetreméltó bohémsága ellenére megbecsülésben volt része. Életéről talán sógora, Nagy Ferenc, a volt miskolci katolikus gimnázium elbocsátott tanára, - kit a Tanácsköztársaság idején viselt tisztsége miatt állásától megfosztottak,később a vasgyári Munkás Dalárda karnagya lett, - tudna többet mondani, aki Miskolcon lakik.

Igazi, sokoldalu müvészi tehetség, becsületes, szerény, mindent megfigyelő, jómodoru, kedves, halkbeszédü, érdekes megjelenésü, müvelt ember volt. Alacsony, szélesvállu, tagbaszakadt, sárgás, sötétbőrü, mindig mosolygó vidám, nevetőszemü, nagy fizikai erejü, mély rekedt hangu ember volt.

Festett, rajzolt, hegedült, énekelt, ivott, vigan énekelt, szenvedélyes zenész volt. Festett olajba, pasztellal, tájképet, aktot, portrét.x/ A téli képek voltak zsánerei. Tiszta, világos, levegős, nyugodt hangulatu képeket festett. A beszélő csend, a látható levegő festője volt. Képeinek nagy részét Éles Géza diósgyőri gyógyszerész, ki diszkrét mecénása volt, szerezte meg. Nekem is van tőle egy pár kedves pasztellképem,téli napsütésről, egy aktom és egy portrém.

Lahner Emil a vasgyári Martin mü rajzolója volt. Itt ismerkedett meg a gyári élettel és a munkássággal. Valódi,izig-vérig müvész volt, már kinézésbelileg is. Ragyás, folyton nevető, nagy fogait láttató, szikár, fényesszemü, melegszivü, müvelt ember volt. Innen Pestre került, majd Párisba ment magát továbbképezni. Hallomásom szerint ott megismerkedett egy ugyancsak ott tanuló jómódu pesti müvésznőtársával, akit feleségül vett. Azután eltünt, többet nem hallottam róla. Egy időben Gödöllőn is lakott. 1919 februárjában a Diósgyőri Vasgyár kaszinóhelyiségében érdekes s igen látogatott kiállitást rendezett. Ennek katalógusa birtokomban van. Tőle is van néhány igen érdekes képem, részben táj, részben mozgalmas tömegjeleneteket ábrázoló képek és egy kecskeméti rézkarcom. Merész, érdekes megoldásokkal hozta ki mondanivalóit, képei élnek s mozognak.

x/ néhány templomfreskót.

Lahner Emil

Lelkiismeretem megnyugtatására ezeket tartottam kötelességemnek közölni. Jómagam nem vagyok szakértő, csak kedvelője és élvezője a képeknek. A birtokomban lévő képeket kívánságra a legnagyobb készséggel bemutatom lakásomon, ahol ezektől függetlenül több érdekes képem is van. Amennyiben erre sor kerülne, közlöm lakásom telefonszámát: 401-543, - amelyre előzetes telefonértesitést kérnék az időpont megadása mellett.

Budapest 1960 április hó 10.

Szives köszöntéssel:

Gyulay István
nyug.váll.főmérnök
Budapest XIII.,
Vámunkás tér 2/c.
I.lépcső.III.em.11.
401-543.

A Tamás-Galéria szezónnyitó kiállítása

A modern naturalizmus és impresszionizmus utáni magyar művészet egyetlen otthona, a Tamás-Galéria, tegnap nyitotta meg idei kiállításainak sorát. A szezónt egy modern magyar festők grafikai műveiből összeállított csoportkiállítás vezeti be, melyen itthon és Párizsban élő művészek vesznek részt. A kiállítás kiegészítője szándékszik lenni Tamásék mult szezónt záró tárlatának, amely a mai magyar *festészetről* adott áttekintő képet. Sajnos, ez a most megnyíló kiállítás nem éri utól teljesség szempontjából a tavalyit, mert a modern magyar piktúrának olyan vezető egyéniségei, mint Kernstok, Egry, Berény, nem szerepelnek. Helyettük azonban jelentkezik néhány olyan művész, kiket még egyáltalában nem vagy csak nagyon futólag ismer a közönség.

Legjobban kiemelkedik közülük két Párizsban élő festő: *Láhner Emil* két képet (melyeket, temperafestmények lévén, csak bizonyos erőszakkal lehet grafikáknak nevezni). Festőjük finom és dekoratívba hajló természetlátása és kitünő ízlése és kultúrája a kiállítás legkomplettebb darabjaivá avatja. *Martyn Ferenc* szürrealista kompozíciói (színes rajzok) a párizsi festészet legujabb törekvéseiről adnak igen érdekesen számot. A párizsi magyar kolónia többi tagjainak művei jelentéktelenebbek: *Blattner Géza* egy súlyosan és zsúfoltan komponált vörös krétarajzot küldött (Golyójátékosok), melyen azonban az egyik alak mozgásproblémájának megoldása nagyon erős és szuggesztív; *Zilzer Gyula* jó rézkarccal, *Tóth Sándor* és *Diener-Dénes Rudolf* egy-egy feleslegesen kiállított akvarellel, illetőleg pasztellel szerepelnek.

Az itthoniak közül *Berndth* Aurél három, nagy kultúrát és biztonságot elárulo krétarajzot állit ki, melyek közül különösen nagy önarcképe (képterv) kiemelkedő. Nagyon ötletes *Derkovics* Gyula briliáns, de kissé talán túl játékos »Mészoltós«-ja. Az Amerikából nemrég hazatért *Kádár* Béla egy kubisztikus, két nézetben ábrázolt, nagyon finom, női alakot ábrázoló krétarajzot állít ki. *Bornemissza* Géza három finom poszt-impresszionista akvarellel, *Walleshausen* Zsigmond tusrajzokkal szerepel, melyek közt új regényének Masereel fametszeteire emlékeztető illusztrációtervei érdekesek. *Kmetty* János ismert csendéleteinek egy nagyon szép darabját, *Márffy* Ödön pedig három szénrajzát állította ki.

A fiatalabbak munkái közül az először kiállító *Rafael* Viktornak a korai Picassora emlékeztető finom, fiúarcképet ábrázoló vöröskrétája, *Schubert* Ernő kubista térábrázoló kísérlete és *Göllner* Miklósnak egy kissé túlkomponált, de nagyon hatásos krétarajza (Lány ablaknál) emelkednek ki. A nagyon tehetséges *Gráber* Margit, a kiállítás egyetlen női résztvevője, sok kitünő pasztellje közül nem a legsikerültebbet választotta ki. *Bene* Géza két dekoratív akvarellje mellett még *Schönberger* Armand, *Kolozsváry* Sándor, *Kolozsváry* Zsigmond, *Halápy* János, *Farkasházy* Miklós, *Bor* Pál, *Gadányi* Jenő, *Papp* Géza, *Vörös* Géza és *Kemény* László egy-egy műve egészíti ki és teszi változatossá a kiállítást.

(—r)

Láhner Emil
Pn. 1929. IX. 25.

fog majd kiderülni, hogy ki az igazi bajnok a házban.

Rádió-álhíreket terjesztenek Ausztriában rádió-hiénák. Remélik, hogy megcsípik őket, mert bizonyára jelentkezni fognak a rádiósoknál az előfizetési nyugtával.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Amerikában két nap mulva ötperces sötétséggel fogják ünnepelni a villany félszázados jubileumát.« »Nálunk, úgylátszik eltévesztették a dátumot, mert mostanában sokszor elalud a villany.«

Mindenben első a Pesti Napló

Ráth Zsigmondot, a Kúria másodelnöké

Láhner Emil
Nyílt 1920. IX. 24.

** **Grafikai kiállitás.** A Tamás-Galéria több fiatal és már nem fiatal modern művészünknek vázlataival nyitja meg kiállitási évadját. A katalógus ugyan „grafikai"-nak minősiti a kiállitást, de ennek a müszónak értelmét meg nem engedett módon terjeszti ki, mikor a vizfestményt és a tusrajzot is belevonja. Grafikának a sokszorositó eljárások alkotásain tul legfölebb még a ceruzarájzot lehet minősiteni. A grafika különben is valamely müvészeti élménynek, vagy egyéb mondanivalónak a készre kialakitott alakját jelentette régebben, s nem a más munkához készült vázlatot és tanulmányt, sem a természet valamely részletének impresszionisztikusan gyors fölvételét.

Az utóbbi évek néhány szép sikerü kiállitó müvészén kivül több fiatal ember is szépen szerepel a kiállitáson. Láhner Emil magaslik ki az utóbbiak közül nagyon finom szinelképzelésü temperáival. Göllner Miklós, Martyn Ferenc, Papp Géza, Vörös Géza és Zilzer Gyula egy-egy lapja is figyelmet érdemel. Az idősebbek közül Bernáth Aurél tanulmányrajzokat küldött be. Mellette Blattner Géza, Bornemissza Géza, Cs. Walleshausen Zsigmond, Berkovits Gyula, a Párisban élő Diener-Dénes Rezső, Farkasházy Miklós, Kmetty János és Márffy Ödön érdekes munkáival találkozunk. *(e. a.)*

Lahner Emil

festő

koll. kiáll. a diós-
győri vasgyárban
54 művéből 1919
márciusában.

Halm Leszik

267. l.

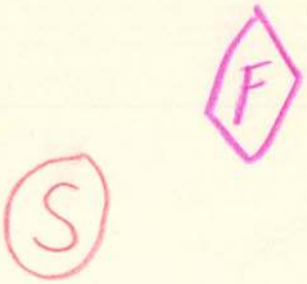
F
S

MDK

Lahner Emil festőmüv.

Akt, festm.

Kerti ut, "

Freskóterv

Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927, okt. 14 l.

-3+4 ablakkal, egyuttal a városháza
jában vörösmárvány kronosztikon, mely
alit fölett kis óratorony. A jezsuiták
1779 között. Tornya Schaden Lénárt és

di művészeti emlékei: Bp. 1937, 69-71 l —

MDK

Lehner Emil

Freskóterv

Csendélet

Gyümölcs-csendélet

Ernst Muzeum kiáll. XCII. /1927/. 14.1.

MDK

Lehner Emil festőművész.

Freskóterv

Csendélet, festm.

Gyümölcs-csendéét, festm.
Ernst Múz. 92. csop. kiáll. 1927. okt.
14 l.

Esztergom (Komárom)

*

Bottyán János-utca 1. Gimnázium, 6+ balszárnya. Timpanonos középrizalit szerint 1778-ban épült. A középriz épittették Hartmann Antallal, 1778- Kirchhoffer müve, 1779.

(Pálinkás László: Esztergom XVIII. száza Esztergom Vé. MV. Kp. 1957, 7 l)

Lahner Emil, festö
szül 1893

Gyümölcscsendélet. Jelezve. Vászon.

gr. Almásy-Teleki Eva müv. int. /v. Ernst-Muz./
IX. Müvészeti aukció. 1942 máj. 10.-től kiáll. 18.-án
Kat. 19.1. aukció.

Ladángi Imre

M. Nemzeti Gal. – Ugári táblatol

M. Kirkap
1986. VIII. 29

és a nemrég elhunyt [illegible]enczy György egykori tanítványa, a kényszerből bárzongoristává lett, majd önerejéből ismét a világ[illegible] között számon tartott zongoravirtuóz itt igazán elemében van a lehető legbravúrosabb zongorajátékot megkövetelő, a maga korában szinte játszhatatlannak vélt Liszt-rapszódiák interpretálása során.

Kár, hogy a tanulságos ismertető füzeten sehol sem tüntették fel a doboztetőt díszítő magyar népviseletek forrását, csakúgy, mint ahogyan az ismertető füzeten található gyönyörű magyar hímzés eredetét sem.

A licencet a Hungaroton a francia EMI (Pathé-Marconi S. A.) cégtől vette át. Ez egyúttal a felvételtechnika és a kivitelezés minőségének biztosítéka is. *(Hungaroton)*

Barna István

FEJLŐDŐ

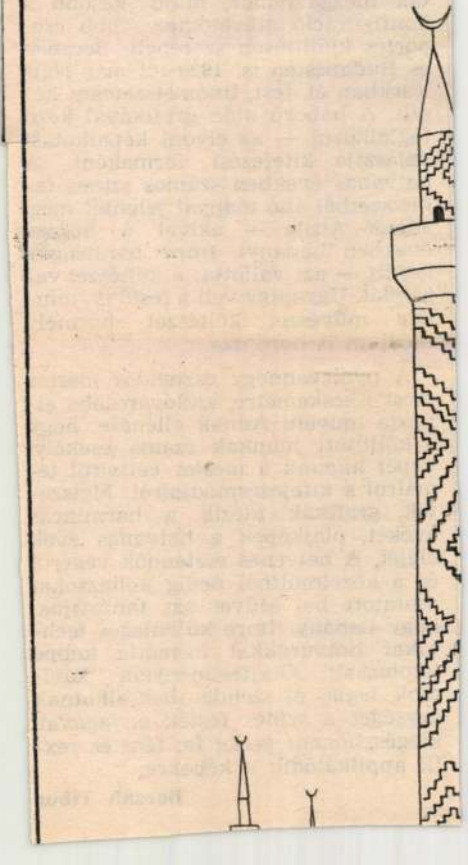

LADÁNYI IMRE ALKOTÁSAI

Kecskeméti Galéria

Ladányi Imre 1902-ben Kecskeméten született, ma New Yorkban él. Orvostanhallgatóként került Berlinbe 1927-ben, ahol folytatta tanulmányait. Ott ismerkedett meg Herwarth

Ladányi Imre: Szinopszis (1966)

Walden íróval, a Der Sturm galéria vezetőjével. Ladányi is hamarosan csatlakozott a német expresszionisták mozgalmához, majd később a nonfiguráció művelőihez. Több csoportos kiállításon szerepelt, Bécsben és Budapesten is. 1929-től már New Yorkban él, fest, linómetszeteket készít. A háború után grafikával kezd foglalkozni — az elvont képalkotást választja kifejezési formaként. A hatvanas években számos színes fametszetből álló mappát jelentet meg. József Attila — akivel a húszas években Ladányi Imre barátságba került — azt vallotta: a költészet varázslat. Ugyanígy véli a festő is: minden művészet költészet, bármely médium is hordozza.

A nyolcvannégy esztendős mester most Kecskemétre, szülővárosába elhozta műveit. Annak ellenére, hogy a kiállított munkák száma csekély, képet kapunk a mester céljairól, témáiról s kifejezésmódjairól. Metszetek, grafikák idézik a harmincas éveket, olajképek a hatvanas évek elejét. A hetvenes esztendők végéről és a közelmúltból pedig kollázsokat mutatott be. Művei azt tanúsítják, hogy Ladányi Imre különleges technikai bravúrokkal formálta képpé látomásait. Olajfestményein kavicsok, tégla- és széndarabok alkotnak egységet a színes festék anyagával, kiegészítőként pedig fa, fém és textil applikálódik a képekre.

Borzák Tibor

Lachner Emil

festő.

Szül. 1893 szept. 22. Nagy-
bereznán (Ungvm.) Sel-
mecbányán a kohászati
szakiskolát. A világháboru
alatt az ágyugyártásnál volt
kivezényelve Diósgyőrött.
A háboru után, illetőleg a
kommun után Pestre jött
és egy evg. a képzőmüvészeti fiskolán
Vaszary Jánosnál tanult.
1917 bu ez idéig Iványi Grün-
waldnál tanult. 1924 nyáron
Párisba készült.

Sajat közlése.

Szerda, 1929. szeptember 25.

— **Modern magyar grafika.** Ez a kiállítás, amely kedden délután nyílik meg a *Tamás Galériában*, éppen csak foghegyre való kóstoló a modern magyar grafikából. A legtöbb kiállítótól csak egy darabot akasztottak ki és egy rajz vagy vízfestmény a legerősebb egyéniségről is csak keveset tud elmondani. De a kiállítás így is érdekes, mert minden egyes darabja jelzi azt a nyugtalan mozgalmasságot, amely a régi művészgenerációk mögött lázban tartja és emészti az ifjúságot. A régi iskolák és hatások bilincseitől hősiesen ki akarja magát szabadítani valamennyi s ezzel az igyekezettel küzdő katonája lesz annak a nagy nemzetközi hadseregnek, amely az új művészi stílus megteremtéséért csatázik az egész földkerekségen. Mind ezt csak érezni, vagy, tán még helyesebben, csak belemagyarázni lehet ebbe a kis kiállításba, amelyen a modern magyar művészeknek csak egy töredék csoportját látjuk viszont s benne alig valakit a reprezentánsok közül. Ha arról kell vallomást tennünk, hogy kik azok, akik leginkább megragadták figyelmünket, akkor a következő neveket említjük meg: *Láhner* Emil, *Martyn* Ferenc, *Márffy* Ödön, *Kemény* László, *Bernáth* Aurél, *Bornemisza* Géza, *Kmetty* János, *Göllner* Miklós, *Cselényi Walleshausen* Zsigmond, *Blattner* Géza, *Vörös* Géza, de ép ily joggal felsorolhatnánk talán az egész társaságot, mind a huszonhét nevet, vegyék úgy, hogy ezt meg is tettük.

Láhner Emil

Lahner Emil

festő (?)

egy ideig Miskolcon
működött az 1920-as
evektem Emlitve

Halm Leszik

258. l. 259. l.
264. l.

A diósgyőri vas-
gyarban kiállítást
rendezett, azóta a
fővárosban és külföl-
dön vegezve tanul-
mányait, szülővárosá-
tól (Miskolc) kávol él.

Ladányi Imre, kstő

– Heti ajánlat

3.

Új Tükör Bp. 1986 aug. 31.

XXIII/35

Ládányi Imre

LADÁNYI IMRE festőművész 84 éves korában New Yorkban elhunyt. Hazájának ajándékozott műveit ez év nyarán láthatta a magyar közönség a Nemzeti Galériában, illetve Kecskeméten, a Városi Képtárban.

Népszabadság, 1986. x. 15

Ladányi Imre
festő"

— **Magyar festőművész sikere Newyorkban.** *Ladányi* Imre, a Newyorkban élő magyar festőművész ,most rendezte első kollektiv kiállitását a *Contemporary Arts*, az ismert képzőművészeti szalon helyiségében. A newyorki lapok egyhanguan nagy elismeréssel irnak a magyar festőművész kiállitásáról.

Nemzeti Ujság 1935. VII. 23.

m.....

Pénztári szám.....

alvány.

.....*nak, címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

al .....

.....*ért*

fizetendő.

bélyeg .....*nyugta* .....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Bevétel	Kiadás

NAGYTEREM.

Istokovits Kálmán festményei.

128.	Golgotha	240.—
129.	Kálvária	400.—
130.	Hetéra	180.—
131.	Révfalusi hid	600.—
132.	Vihar	800.—
133.	Lázár feltámasztása	800.—
134.	Hegyi beszéd	800.—
135.	Alamizsna	700.—
136.	Magdolna	650.—
137.	Komlósi bányavidék	500.—
138.	Somogyi falu	180.—
139.	Gabonakeresztek	400.—
140.	Danaë	1200.—
141.	Jánoskut	500.—

Lahner Emil festményei.

142.	Csendélet	250.—
143.	Marne	450.—
144.	Vázlatok	300.—
145.	Hid	250.—
146.	Nő kutyával	500.—
147.	Tájkép	400.—
148.	Akt	600.—
149.	Kerti ut	350.—
150.	Freskóterv	500.—
151.	Fasor Versailles-ben	400.—
152.	Csendélet	250.—
153.	Virágcsendélet	300.—
154.	Freskóterv	400.—
155.	Csendélet	300.—
156.	Gyümölcs-csendélet	300.—
157.	Táj	250.—
158.	Falfestményterv	300.—
159.	Tájkép	250.—

ÖTÖDIK TEREM.

Orbán Dezső festményei.

78. Klastromrét Nagybányán . . . . . 400.—
79. Esős idő . . . . . 500.—
80. Az arlesi hegyek alján . . . . . 300.—
81. Nagybányai major . . . . . 600.—
82. Notre Dame . . . . . 600.—
83. Nagybányai r. templom . . . . . 500.—

Győri Frigyes vizfestményei.

84. Csónakosok . . . . . 100.—
85. Sakterház . . . . . 250.—
86. Elevátor . . . . . 70.—
87. Dunaszer . . . . . 70.—
88. Püspökvár . . . . . 200.—
89. Rápcza . . . . . 70.—
90. Öreg házak . . . . . 70.—
91. Kis Duna . . . . . 80.—
92. Kordé . . . . . 70.—
93. Hajó a kis Dunán . . . . . 200.—
94. Cigánylapos . . . . . 70.—
95. Usztató utca . . . . . 70.—
96. Kápolna . . . . . 70.—
97. Balatonfüred falu . . . . . 70.—

HATODIK TEREM.

Lahner Emil grafikája.

98.	Barackok	150.—
99.	Férfi-fej	200.—
100.	Bárka	150.—
101.	Tehenek	150.—
102.	Halak	80.—
103.	Leányka	200.—
104.	Csendélet	110.—
105.	Virágcsendélet	200.—
106.	Teáskészlet	200.—
107.	Kutya	250.—
108.	Almák	300.—
109.	Csendélet	150.—
110.	Párisi nő. Magántulajdon.	
111.	Csendélet	150.—
112.	Váza	150.—
113.	Kőrös	150.—
114.	Csendélet	150.—
115.	Csendélet	150.—
116.	Kacsák	150.—
117.	Saint-Cloud	150.—
118.	Marne partja	100.—
119.	Fej	80.—
120.	Hegyoldal	100.—
121.	Ateliersarok	150.—
122.	Vázlat	80.—
123.	Marne-hid	100.—
124.	Halak	150.—
125.	Csendélet	150.—
126.	Hajósok	150.—
127.	Csendélet	150.—

Scheiber Hugó: Arckép.

Lahner Emil: Párizsi nő.

Ernst Múzeum kiáltitásai –
T. XXXII. (1926)
KUT III-ik kiáll.

Korda Vince: Női fej

Lahner Emil: Párisi nő

Nemzeti Szalon 1943. jan.
Kat.

Lahner

festö Pariskan

ivod

Bouret

.....n. kiadott itteni megkeresésnek mielőbb megfelelni, esetleg a fenforgó akadályokat közölni szíveskedjék.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Déván, 1908 évi augusztus hó 6-án.

m. kir. pénzügyigazgató.

Sz. 38.

Nyom. Hirsch A. Déván.

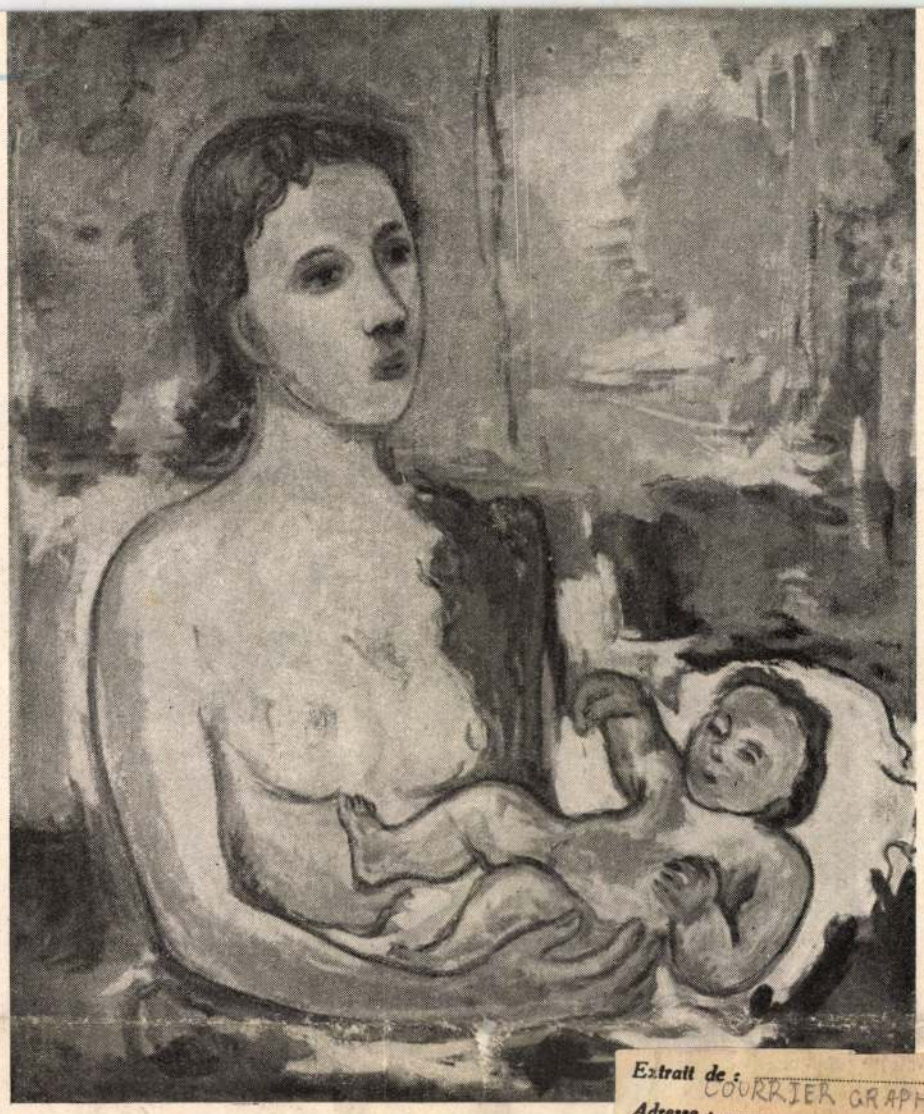

EMILE LAHNER. — *Maternité.*

Courrier Graphique
1948. okt/12.
Extrait de : COURRIER GRAPHIQUE
Adresse :
Date : 1948
Signé : Hct. Sc.
40. l.
32/5
Geo-Charles !
3

L'ART HONGROIS
et
la peinture moderne

LA PERIODE ANCIENNE

C'est à la fin du IXe siècle que les hongrois, peuple d'origine orientale ou plus exactement Ouralo-Altaïque, franchirent les Carpathes et vinrent s'établir dans les territoires occupés par la Hongrie actuelle.

Ces tribus, jusqu'alors nomades, développèrent bientôt dans les habitacles où elles se fixèrent, une civilisation et un art qui évoluèrent selon les normes des peuples sédentaires, tout en demeurant imprégnés de leurs marques orientales, et particulièrement des motifs décoratifs hérités du style persan de l'époque des Sassanides.

Ces territoires avaient été précédemment fécondés par les traditions esthétiques des Romains, par les apports de peuples migrateurs comme les Huns, les Avars et les Scythes dont de nombreux spécimens artistiques ont été retrouvés au cours de fouilles archéologiques.

Cependant, tout au début du XIe siècle, saint Etienne, premier roi de Hongrie, détournait son peuple du paganisme oriental et l'inféodait à la religion et à la civilisation chrétiennes.

L'art hongrois appartint dès lors à la culture occidentale dont il suivit toutes les phases, mais en conservant cependant un fond originel où se retrouvent naturellement une nuance et un style

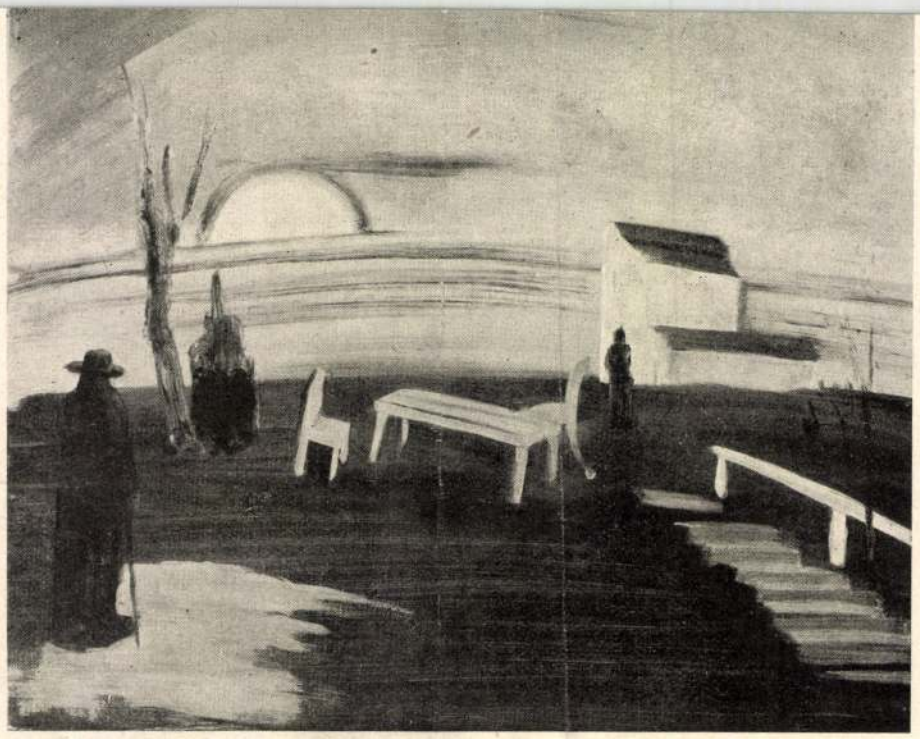

Etienne Farkas (1887-1944). — *Couchant et jardin.*

orientaux. La puissance d'adaptation de l'art hongrois est grande. Celui-ci s'assimila l'art occidental non seulement en fonction des conditions de vie et d'évolution nouvelles des hongrois, mais aussi en fonction de l'héritage oriental acquis au cours de l'époque nomade dans les steppes de Russie, puis des migrations vers l'Ouest.

C'est la fusion des éléments empruntés à l'Orient et à l'Occident qui aboutit, en peinture particulièrement, à cette harmonie très pure de style et de coloris qui forme d'après moi une des caractéristiques les plus originales et les plus belles de l'art hongrois contemporain. Cette fusion confère à celui-ci toute sa valeur nationale, au sein de la culture occidentale : poésie de la forme et de la couleur que l'on retrouve dans les meilleures œuvres des peintres authentiques des deux derniers siècles. Ceux-ci sont généralement venus se former en France, et ont œuvré longtemps sous la féconde impulsion des maîtres et des écoles artistiques du XIXe et du XXe siècle.

Je fais allusion à des peintres comme *Szinéy-Merse, Rippl-Ronaï, Marffy, Bela Czöbel, Emile Lahner* ou *Etienne Farkas.*

Il n'entre pas dans nos vues de dresser ici un tableau complet de l'art hongrois, ce qui évidemment dépasserait les limites de cette étude. Nous avons surtout pour dessein de donner un aperçu de l'œuvre des principaux peintres qui, à partir du XIXe et surtout du XXe siècle, marquèrent le réveil de la personnalité hongroise, fortement atténuée après l'invasion turque du XVIe siècle et la domination autrichienne. Nous parlerons également du jeune mouvement artistique hongrois, qui trouve auprès du gouvernement actuel des encouragements précieux. Il nous faut signaler ici cependant que l'art médiéval connut une époque très brillante en Hongrie qu'il dota en particulier d'églises, de sculptures, de peintures, dont les styles et les factures importés ne furent pas sans trouver une adaptation et une richesse étonnantes au pays des Madgyars. Ervin Ybl a écrit très justement ce qui suit au sujet des premières églises hongroises : « Les débris décoratifs de nos églises construites au XIe et au XIIe siècle montrent une parenté directe avec les éléments décoratifs des armes et autres objets trouvés dans les tombes hongroises d'une époque antérieure, ce qui prouve que les styles lombard, français, allemand du sud et byzantin, importés par les religieux étrangers, ont reçu ici une certaine empreinte hongroise ». Après l'éclosion des œuvres sculptées et peintes qui accompagnaient les monuments romans et gothiques, les constructions et les arts de la Renaissance, encouragés en particulier par

Derkovits (1894-1934). — Bois gravé appartenant à la série : « *La révolte des paysans de Dosza en* 1514. »

le roi humaniste Mathias Corvin, connurent un essor magnifique interrompu brusquement par l'invasion turque et la défaite de Mohacs (1526). Parmi les monuments religieux les plus remarquables édifiés sur le sol hongrois citons les cathédrales de Kassa, de Pecs, de Gyulafehervar (en Transylvanie), les églises abbatiales de Nagyvarad, de Lebeny, de Pannonhalma. Les peintures murales et celles des autels à tryptique furent exécutées par de grands artistes tels Thomas de Kolozsvar, vers 1427, le maître M.S. vers 1506, Jean Babochay, etc... Les chefs-d'œuvre de la sculpture en pierre et en bois, souvent polychromée, furent réalisés par des maîtres comme Jacques de Kassa et les frères Georges et Martin de Kolozsvar, tandis que les orfèvres exécutaient en métaux précieux et émaux filigranés des œuvres splendides comme le chef de saint Ladislas et le calice de saint Benoît. Toute cette efflorescence fut sapée, avons-nous dit, par l'invasion turque tandis que l'occupation autrichienne venait encore paralyser les tendances personnelles de l'art hongrois.

On ne peut cependant passer sous silence, par la suite, les réalisations de l'art baroque civil et religieux. Celui-ci présenta dans quelques endroits un caractère d'originalité locale imprimé par les sculpteurs et artisans hongrois qui travail-

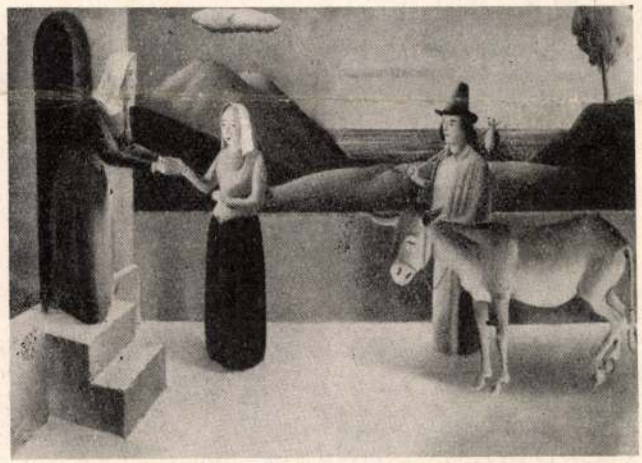

MOLNAR C. PAL. — *Peinture.*

laient sous la coupe des artistes étrangers. Le début du XIXe siècle voit Budapest se couvrir de monuments du style dit « empire » ou « néo-classique », édifiés pour la plupart sur les plans du célèbre architecte Mihaly Pollack. « Le style empire », écrit M. Virgile Bierbauer « a exercé sur l'ensemble des villes de Bude et de Pest, alors en plein développement, une influence décisive, surtout grâce à *Mihaly Pollack*, architecte de génie, de formation milanaise, qui trouva un protecteur libéral en la personne du prince palatin Joseph. L'ensemble des quelques 150 bâtiments conçus par Pollack a une portée toute particulière sur le caractère architectural de la ville de Pest, au même titre que le Vigado sur les bords du Danube, la Haute Ecole Militaire « Ludovika » (Ullöi-ut 80)

JOZSEF BORSOS (1821-1863). — *Portrait.*

et le Musée National, bâtis d'après ses plans. Le premier de ces édifices fut démoli par l'artillerie des troupes de Haynau, général autrichien, le deuxième a perdu beaucoup de sa beauté originale par une restauration de la fin du XIXe siècle ; ainsi, le troisième monument, le *Musée National* est seul à nous éclairer sur le génie de Pollack. L'extérieur du bâtiment est d'une simplicité quasi puritaine, l'intérieur nous révèle un artiste, par les vastes proportions équilibrées qui font du palais du Musée un des plus nobles monuments du style empire en Europe.

LA PEINTURE AU XIXe SIECLE

Ainsi que nous l'avons écrit précédemment dans le numéro que le « Courrier graphique » consacra à la révolution de 1848 (1), c'est dans la première moitié du XIXe siècle que la littérature et les arts hongrois commencèrent à manifester leur réveil, sous l'influence de l'idéologie française de 1789.

Celle-ci fut surtout propagée par des écrivains nationaux comme le très grand poète Petöfi qui mourut héroïquement en 1849, au cours de la lutte contre la domination autrichienne. Certes, les peintres du début du XIXe siècle sont marqués, par dessus tout, par des influences autrichiennes, allemandes ou italiennes, mais les œuvres d'un artiste comme Nicolas Barabas, le plus brillant et

(1) N° 35 « L'iconographie de la révolution hongroise de 1848 ».

le plus personnel de ces peintres, comporte déjà, de façon embryonnaire, des signes certains d'affranchissement.

Eugène Kropp note à ce sujet dans son « Introduction à la peinture hongroise » : « Ces peintures plus ou moins affranchies de la servitude des traditions révèlent déjà quelques qualités essentielles de la peinture hongroise, comme le lyrisme profond, la ferveur romantique et l'éclat des couleurs. On retrouve ces particularités aussi chez ceux qui, peu à peu, s'élèvent à son niveau. On peut ranger dans ce groupe Elöl Gyorgyi, Joseph Molnar, Charles Sterio (pour ne citer que les plus remarquables) et même des artistes qui cèdent à l'attrait de l'étranger comme Charles Marko, Charles Borky et Joseph Borsos. Dans leur cas, toutes les influences extérieures sont coulées dans le moule de leur sensibilité. C'est le style de Barabas, enrichi d'expériences munichoises, allemandes et italiennes, qui dominera jusqu'à la fin du XIXe siècle et qui deviendra la manière officielle de la peinture hongroise. Dans le paysage, par l'intermédiaire des disciples de Charles Marko, c'est la tendance classique et idyllique des italiens qui se fraie un chemin, ensuite Géza Marko découvre, après le classicisme de Marko, le paysage intime des naturalistes pour en devenir le premier grand représentant hongrois. »

L'art des peintres que nous venons de citer relève généralement d'un académisme d'assez bon aloi, cependant, même chez les moins originaux, les qualités techniques de dessin et de composition sont certaines. Ils se révèlent d'excellents portraitistes. Leurs successeurs — Bartholémée Szélkely, dont les belles esquisses sont à retenir, Victor Madarasz, peut-être le plus personnel, le plus « vivant » d'entre eux, Charles Lotz, Jules Benczur, et leurs émules accentuèrent les défauts académiques de leurs aînés.

Quelques artistes, appartenant cependant à la même génération que Jules Benczur, allaient se révéler, à différents titres, les précurseurs d'une peinture hongroise enfin libérée, celle qui devait apporter à l'art européen et à l'école de Paris un renouvellement partiel puisé aux sources mêmes de son humanité et de son climat.

Le rôle principal de ces peintres fut de se tourner enfin vers les grands créateurs de l'école française et de préparer, sous leur égide, l'avènement d'un art hongrois délivré de la sujétion académique de Vienne et de Munich .

MUNKACSY, PAAL, PAUL SZINYEI-MERSE, GEZA MESZOLY

Michel Munkacsy fut le plus célèbre des peintres auxquels nous venons de faire allusion. C'est peu après l'exposition universelle de 1867 que Munkacsy, né en 1844, admira pour la première fois les tableaux de Courbet. Cette vision venant après les influences que Munkacsy avait subies en Hongrie et en Allemagne, exerça sur lui une action décisive. Fixé à Paris, il y obtint les succès honorifiques et matériels les plus grands. Il fut un inlassable créateur de compositions historiques et religieuses, de portraits, d'œuvres célèbres comme « Le dernier jour d'un condamné » (1867), les « Faiseuses de Charpie » (1871), « Le Christ devant Pilate » (1881). Il y avait un côté théâtral et dramatique dans son inspiration, et malgré son existence parisienne, il n'arriva que rarement à se libérer de la sombre emprise des académies allemandes qu'il avait fréquentées dans sa jeunesse, sauf dans quelques toiles paysagistes et claires, telle son fameux « Parc de Kolpach ».

Comme son ami Munkacsy, *Ladislas Paal* (1846-1879), vint en France, après avoir séjourné en Allemagne et aux Pays-Bas. Il appartient à l'école de Barbizon. S'étant fixé dans la localité illustrée par Daubigny, Th. Rousseau et Diaz, il ne la quitta plus. Il mourut à trente trois ans, après avoir reproduit, non sans talent, les multiples aspects de la forêt de Fontainebleau. Coins silvestres, rivière au long d'un bois, routes forestières, arbre solitaire... Un autre peintre de la nature, *Géza Meszöly* (1844-1887) est à citer parmi les premiers artistes qui parvinrent à s'affranchir en partie de la tutelle académique. On trouve dans ses toiles non seulement « le sujet » du paysage hongrois tel qu'il existe en particulier aux environs du lac Balaton, mais surtout une interprétation lumineuse et colorée, aux nuances très subtiles.

Mais c'est surtout l'œuvre de *Paul Szinyei-Merse* (1845-1920) qui apparaît à cette époque comme la plus significative, au point de vue de l'heureuse évolution de l'art hongrois. Né dans le département de Saros, l'auteur du « Pique-nique » commença ses études à Jernye et les poursuivit à l'Académie de Munich, à Vienne, à Venise. Il découvre Courbet en 1869. Au cours de l'automne de cette année, « au Glaspalast de Munich », note M. Paul Patzay, « est inaugurée l'exposition internationale, où des tableaux de Courbet (entre autres « le Casseur de pierres ») le marquent d'une empreinte décisive ». A Munich, il sut profiter également de la bonne influence et des conseils de Böcklin. Szinyei-Merse est le premier artiste qui rompit franchement avec l'académisme en honneur à cette époque. Il peignit ses meilleures œuvres avec une vivacité, une luminosité et une fraîcheur de tons qui apparurent subversives aux critiques comme au public hongrois ; ceux-ci réagirent avec une telle vigueur que l'infortuné peintre abandonna ses pinceaux pendant de nombreuses années.

Parmi ses tableaux les plus valeureux, il convient de citer « La Mère et ses enfants », « Le Couple amoureux », « Le Pique-nique » et des esquisses comme « La Balançoire » et le « Séchage du linge ».

Son œuvre maîtresse demeure « Le Pique-nique », appelé aussi « La Fête champêtre en mai ». M. Kropp a résumé fort justement l'importance du rôle joué par Szinyei-Merse lorsqu'il écrit : « ...Le pas décisif qui consistait à rattacher la peinture hongroise à l'avant-garde de la peinture européenne n'a pu être fait par Munkacsy. Ce rôle fut réservé à Paul Szinyei-Merse dont « La Fête champêtre en mai » conduisit l'art hongrois, à travers le naturalisme, vers le seuil de l'impressionisme. »

. . . . . .

J'ouvre une parenthèse pour signaler qu'il importerait d'étudier ici l'art de Ladislas Mednyanszky (1852-1919), une des personnalités les plus douées de la peinture hongroise, dans le sens d'un lyrisme romantique, voire social.

RIPPL-RONAI

Rippl-Ronaï (1861-1927) est certainement un des plus beaux artistes auxquels la Hongrie ait donné le jour. On connaît de lui des œuvres maîtresses comme le portrait d'Aristide Maillol (Musée du Jeu de Paume), La Dame à la cage, La Grand'mère de l'artiste, La Vieille Dame au bouquet de violettes, Le peintre Bonnard, Madame Reithofer, Lazarine et son perroquet, Le Carafon de vin rouge, Auto-portrait, Rue hivernale à Kelenhegy, La sieste à deux, Mon père et ma mère, etc.

On rencontre dans les œuvres de Rippl-Ronaï une heureuse et traditionnelle harmonie de composition. Mais celle-ci s'accompagne toujours d'un sens décoratif et poétique, et d'un don extrêmement nuancé de la couleur, particulièrement marqué dans ses admirables pastels. On y retrouve la bonne influence de Toulouse-Lautrec, de Vuillard et de Bonnard. Le rôle joué par Rippl-Ronaï est aussi important dans l'évolution de l'art hongrois que l'heureux exemple donné par ce peintre aux artistes magyars comme à ceux des autres pays.

Rippl-Ronaï est, en effet, le premier peintre hongrois qui non seulement voulut s'initier dans notre pays aux acquisitions récentes de l'art français du XIXe siècle, mais qui vint également y apprendre le dédain de la servilité académique (ancienne ou moderne), au profit de la vraie tradition et de l'action créatrice.

Son exemple m'apparaît sous ce rapport plus important que celui de Szinyei-Merse. Dans l'ouvrage illustré qu'il lui a consacré, un de ses biographes, M. François Gachot, note fort bien l'influence profonde dont fut imprégnée l'œuvre de Rippl-Ronaï au cours de son séjour en France :

« Voici donc Rippl-Ronaï intégré en plein courant de vie française, membre du groupe des Nabis et puisant dans la fréquentation de ses enthousiastes camarades l'encouragement qui lui permet d'aller de l'avant. Bien qu'il aime encore à enserrer de lignes puissantes les figures et les objets qu'il représente, sa vision tend à devenir plus picturale, comme dans la « Vieille Dame au bouquet de violettes », création monumentale, triomphe de sobriété et de hardiesse. En même temps, un élément qui va jouer un rôle de plus en plus considérable dans son art, l'emploi du pastel, lui permet de s'exprimer avec une spontanéité qui ne connaît, pour ainsi dire, pas de limite. « Le Lit de la malade », « Le Portrait de Vuillard », « La Diva »..., autant de réussites dans lesquelles sont encloses les qualités qui vont s'épanouir plus tard en cette féerie que, sans appareil mythologique, sans quitter le domaine étroit de sa chambre ou d'un visage, bien souvent celui de sa femme, il va éveiller d'une main preste pour la joie des yeux et le contentement de l'esprit.

Une autre étape de son évolution coïncide avec le séjour qu'il fait, sur l'invitation de Maillol, en 1899, à Banyuls. Dans une communion intime avec la nature, il transporte dans la peinture du paysage les résultats qu'il vient d'acquérir à Paris. Sa palette s'éclaircit, s'anime de couleurs tendres, tandis que l'influence de la mer, des larges horizons bornés par les grandes lignes des montagnes, lui permet de réaliser le difficile équilibre entre ce sentiment de la pesanteur, de la réalité, qui est son héritage hongrois et un besoin d'évasion vers le monde allégé de la pure création. »

Et M. François Gachot termine son exposé en montrant comment l'artiste, après avoir réintégré sa patrie, a su allier aux acquisitions françaises un apport expressif dû à son tempérament hongrois : « Rippl-Ronaï a peint son dernier portrait l'année de sa mort. Il a mené la peinture hongroise à son extrême pointe d'allègement. Il lui a appris qu'elle pouvait sans se renier, sans perdre le contact avec le réel, goûter la joie pleine, exaltante d'une création libératrice ».

UN ROUSSEAU HONGROIS : THEODORE CSVONTVARY (KOSZTKA)

Il nous faut parler à présent d'un peintre exceptionnel dans l'histoire de l'art hongrois. Doué d'un singulier génie, fait d'une inspiration candide et fraîche où éclatent la poésie et la couleur les plus pures, Michel Théodore Kosztka, dit Csvontvary (1853-1919) apparaît comme le douanier Rousseau des Madgyars.

Il ne peignit qu'à l'âge de quarante ans, après avoir été employé de commerce, étudiant en droit, bureaucrate puis pharmacien. Idéaliste, passionné de toutes choses et singulièrement de l'avenir de l'humanité et du salut économique de son pays, il parcourut le monde visitant, tout en peignant, l'Italie, l'Allemagne, Paris où il fréquente l'Académie Julian, la Grèce, l'Orient, la Terre Sainte... M. François Gachot définit Csontvary de la manière suivante : « Au moment où en France se produisait ce qu'il faut bien appeler le miracle du douanier Rousseau, un singulier génie, innocent et obstiné, un fou maladroit et sublime, dotait la Hongrie d'une œuvre que les esthéticiens de l'avenir rapprocheront sans aucun doute de celle du Français. Même fraîcheur d'inspiration, même spontanéïté, même ignorance de la vraie portée que son œuvre allait revêtir dans le développement de l'art de son pays, même incompréhension, bien entendu, de la part du public. Si nul Apollinaire hongrois ne s'est trouvé pour chanter, sous les traits de ce vieil enfant, l'éternel renouveau de la peinture, quelques exprits avertis l'ont, néanmoins, depuis longtemps rangé à sa vraie place, au nombre des créateurs illuminés qui ne sont ni d'hier ni de demain mais de toujours, et que les flétrissures du temps n'atteignent pas.

...Une évolution assurément, se fait jour à travers les vingt-six années de sa production, évolution dont il est difficile, faute de données précises, de marquer les étapes mais qui est bien celle d'une libération de plus en plus décisive, ou, si l'on veut, d'un épanchement de moins en moins retenu du rêve, de la vision intérieure, dans les formes extérieures qui servent à l'artiste à s'ex-

Le Musée des Beaux-Arts de Budapest
Œuvre du célèbre architecte : MIHALY POLLACK

Benczúr Gyula

Kovalik

Gyorgyi Alajos (1821-1863). — *Un portrait.*

primer. Le tout, complété par une prise de possession de plus en plus solide des éléments, dessin et couleurs, contrepoint et harmonie, qui composent la matière évidente du tableau. Mais c'est là question de degré, de maturité dans le développement d'un art qui se situe absolument, et, à première vue, sur le plan de la pure poésie.

Si l'on veut définir le climat particulier des œuvres de Csontvary, il faut songer, avant tout, aux contes orientaux. Au moment où nous entreprenons de chercher dans l'histoire des arts des points de contact instinctifs entre sa peinture et des valeurs classées, c'est à l'art persan qu'il nous faut faire appel. Csontvary a des grands conteurs cette qualité qu'il a foi en ce qu'il raconte et qu'il nous fait croire ce qu'il veut. Il n'est jamais anecdotique. Son lyrisme est bien trop intense. Un arbre comme « le Cèdre » ou celui du « Pèlerinage au cèdre » d'une collection privée est vivifié, magnifié par une puissance d'imagination créatrice qui, à la fois, touche au surnaturel, réalise véritablement une vision et, dans le domaine plastique, atteint au monumental. Et, parallèlement à ce processus, ses couleurs hardies, presque impossibles, tout à coup un rouge vif à l'extrémité d'une branche d'arbre, ces couleurs qu'un peintre plus conscient et plus spéculatif n'oserait, sans doute, jamais employer, s'avèrent, aussitôt qu'il leur assigne un rôle, d'une subtilité, d'un raffinement, d'une délicatesse aussi bien que d'un éclat, qui figurent l'élément merveilleux même du conte. Alors, seulement, on constate, comme dans « La Promenade des cavaliers au bord de la mer », que la féerie repose sur une construction rigoureuse, que la naïveté s'appelle bienheureuse source d'émotion, spontanéité, et que l'orchestration des couleurs répond à une nécessité que la réflexion corrobore ensuite. »

L'œuvre de Csontvary, qui mourut à Budapest dans le dénuement, sans avoir jamais vendu une seule de ses toiles, atteint à une exceptionnelle poésie. Et j'avoue partager l'enthousiasme qu'éprouvent à son égard Jean Cassou et le peintre Emile Lahner. Monde merveilleux, où l'humain trouve une sorte d'expression innocente et surnaturelle dans des toiles pathétiques comme la promenade en voiture au clair de lune à Athènes, la jeune femme auprès de la fenêtre, les scènes bibliques, l'étourdissant pèlerinage au cèdre, le puits de Marie à Nazareth, le grand cèdre, le naufrage, et ces vieilles femmes, ces autos-portraits, et ces animaux : biches, bœufs, ânes, chevaux, adorablement stylisés.

(*A suivre.*)

GÉO-CHARLES.

RIPPL-RONAÏ (1861-1927). — *La vieille dame au bouquet de violettes.*

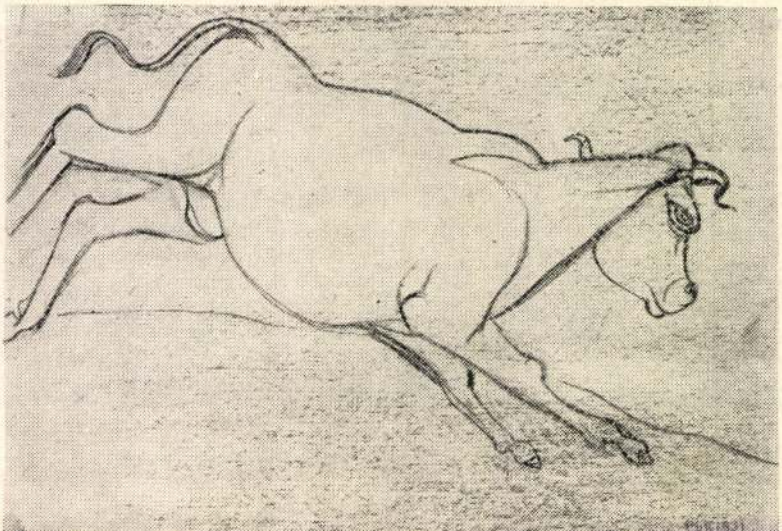

BARTHÉLÉMY POR. — *Dessin.*

kronika@magyarnemzet.hu

Nem látni a fától az erdőt

Csak a műholdfelvételek mutatják meg a riasztó valóságot

A Föld erdősültségéről a világon először készült műholdas felmérés bebizonyította, hogy az emberiség jóval több erdőt pusztított el, mint azt korábban gondolták. Mint kiderült, a valós adatokhoz képest a legtöbb ország jóval több érintetlenül hagyott fás területről tud.

GRIMM BALÁZS

A Föld erdeinek az ENSZ Környezetvédelmi Szervezete, (UNEP), az amerikai Geológiai Intézet és a NASA összefogásával készített első műholdas térképe aggodalmat keltett a környezetvédelmi szakemberek köreiben, mert a térkép megmutatta, hogy az emberi beavatkozások nyomán jóval kevesebb erdő maradt, mint azt korábban gondolták – olvasható az Ananova honlapján. Az aggodalom oka egy gyakran elfeledett tény: az erdők nemcsak tüzelőt és építőanyagot szolgáltatnak, hanem a légkör szabályozásában is fontos a szerepük, túl azon, hogy számtalan élőlénynek – köztük például a világ leginkább veszélyeztetett fajainak, az óriáspandának vagy a hegyi gorillának – adnak otthont.

A térkép alapján készült jelentés kiemelten kezeli az úgynevezett zárt erdők kérdését. Ezek azok az erdők, ahol a fás területen belül a talaj legalább negyven százalékát borítja összefüggő lombkorona, és az UNEP szerint csak ezek tekinthetők egészségesnek, valamint ökológiailag jól működőnek.

– Hacsak nem történik csodába illő változás az emberek és a kormányok gondolkodásában, a Föld megmaradt zárt erdői és a hozzájuk kapcsolt biodiverzitás néhány évtizeden belül végképp eltűnik – nyilatkozta a BBC-nek *Klaus Toepfer* az UNEP képviseletében. – Tudván azt, hogy az összes erdő védelme megoldhatatlan – tette hozzá –, a legjobb megoldás az lehet, ha a védelmi prioritásokat azon területekre koncentráljuk, ahol az erdő folyamatos létezésének a legjobbak az esélyei.

Az eredményekre hivatkozva az UNEP a természetvédelemre szánt erőfeszítések fokozását szorgalmazza, arra a tizenöt országra koncentrálva tehát, ahol a Föld kulcsfontosságú, zárt lombkoronájú erdeinek több mint nyolcvan százaléka található. A legtöbb ilyen erdő Oroszországban van (de ott fordítják a legkevesebbet erdővédelmi célokra), ezt követi Kanada, Brazília, az Egyesült Államok, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Kína, Indonézia, Mexikó, Peru, Kolumbia, Bolívia, Venezuela, India, Ausztrália és Pápua Új-Guinea.

A jelentés a legtöbb ország szakembereit meglepte, köztük a kanadaiakat is, akik országuk területének 45 százalékát gondolták erdővel borítottnak, holott a részletes műholdkép alig 37 százalékot mutatott. A helyzet Brazíliában a legriasztóbb: a rondoniai régió – a fakitermeléshez nélkülözhetetlen erdei utak miatt – az 1975 óta készített felvételek szerint mára leginkább egy halcsontvázhoz hasonlít.

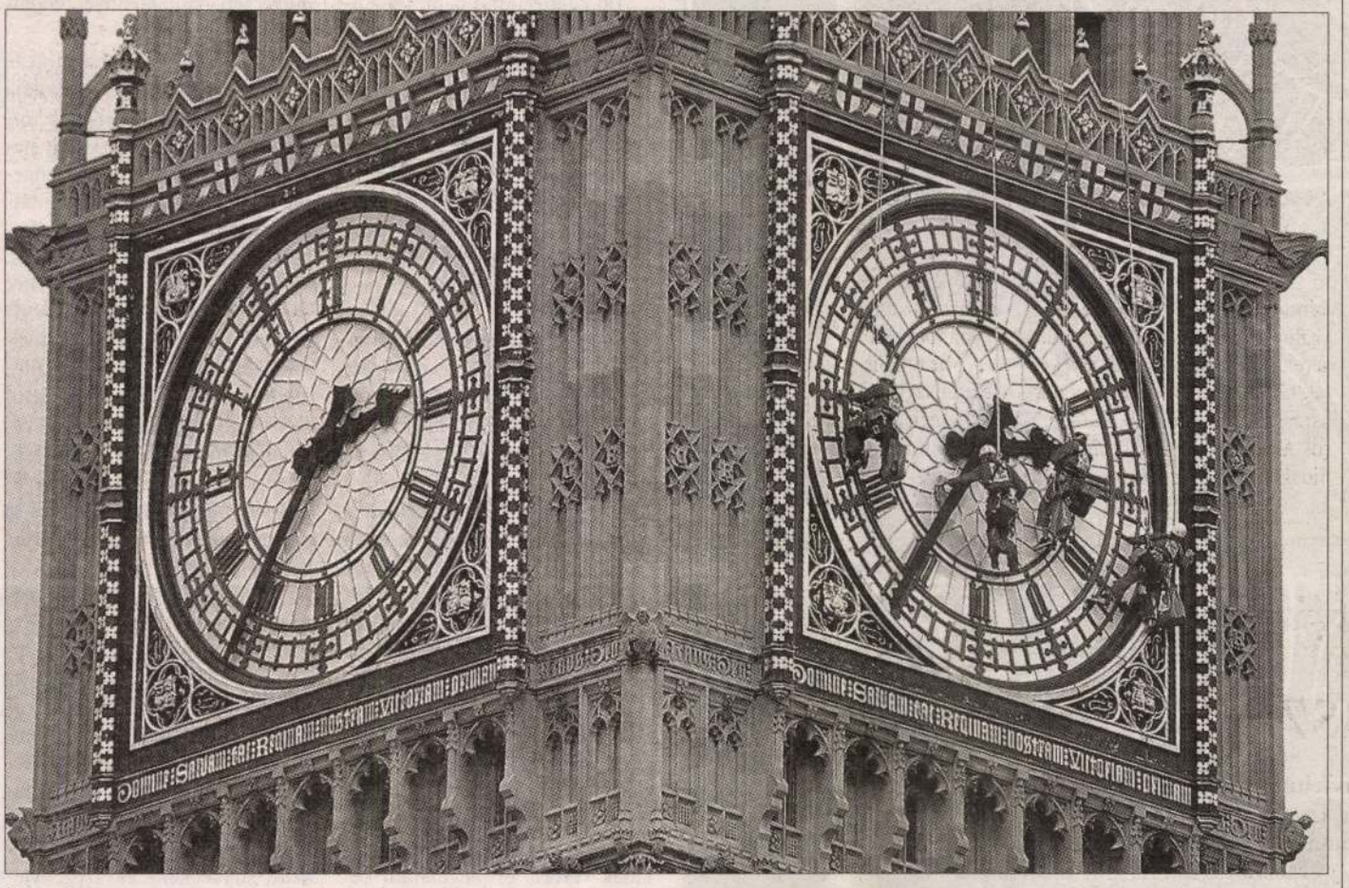

ÁPOLJÁK A BIG BENT. A világ egyik leghíresebb óráján, a londoni parlament épületének tetején lévő Big Benen a szokásos tisztítást végzik a napokban. Az óra mutatói a munkálatok ideje alatt sem állnak meg

FOTÓ: REUTERS/DAN CHUNG

Fagyálló védheti a növényeket

TUDOMÁNY

Amerikai tudósok újfajta „fagyállót" hoztak létre, amely állításuk szerint megvédheti a mezőgazdasági termesztésbe vont növényeket a hidegtől, vagy akár arra is alkalmas lehet, hogy a transzplantációs célokra lefagyasztott szervek szöveteit megóvja a károsodásoktól.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Szerencsésen utánozta a természetet az University of New York kutatócsoportja, sikerült ugyanis előállítaniuk az északi vizekben élő halak természetes fagyállójának szintetikus változatát – adta hírül a BBC.

A sarkköri vizekben élő halak szervezete egy glükoprotein nevű vegyület előállítására képes, amely megakadályozza, hogy a vér megfagyjon a hideg vízben. Az anyag szintetikus másolata alkalmas arra, hogy permetezőszerként alkalmazva az ember számára fontos haszonnövényeket megóvja a fagytól, de az is elképzelhető, hogy segítségével akár déligyümölcsöket termeszthetnek északi országokban.

A kutatók szerint az új szer nemcsak mezőgazdasági területen használható, hanem szövetek fagyvédelmére is alkalmas. A hagyományos módszerekkel fagyasztás során ugyanis a víz elkerülhetetlenül kikristályosodik, amelynek révén nagy a veszélye annak, hogy a jégkristályok kilyukasztják a véredényeket.

Az új szer az orvostudománynak azért lehet fontos, mert használatával a transzplantációkhoz felhasználni kívánt emberi szerveket – mint amilyen például a szív vagy a vese – akár évekig lehet fagyasztva tárolni. Eddig a várható szövetkárosodás miatt a szerveket, szöveteket nem fagyasztották, így azokat néhány órán belül be kellett ültetni új rendeltetési helyükre, mielőtt a bomlási folyamatok megindulnának bennük.

MAGYAR NEMZET

Egy alig ismert (elfeledett?) magyar festő

A hazájától messze került Lahner Emil emlékezete

„Bohém? Egyáltalán nem. Biztosíthatom önöket, hogy egy herceg volt" – írja Jean-Marie Dunoyer, a francia Le Monde napilap kritikusa 1980-ban, a Lahner Emil grafikai munkáit összegyűjtő album elején. A Magyarországról a húszas években emigrált festőről Kádár Géza, az amerikai Lahner Baráti Társaság volt tagja azt mondja: a hozzá közel állók által Mimilnek becézett művész nemcsak az ecset nagyhercege volt, hanem élt benne valami a tarisznyájában hamuban sült pogácsával világnak induló legkisebb fiúk elszántságából is.

ABLONCZY BÁLINT

Tisztes polgári lakás a Ferencvárosban: itt él *Kádár Géza*, aki évtizedeken keresztül külföldön élt, tanított az Egyesült Államokban, és galériatulajdonos barátja – jegyezzük föl a nevét: *Laky László* – révén ismerkedett meg az 1893-ban született *Lahner Emil* munkásságával.

– Amerikában figyelemre méltó sikert arattak Lahner különös, a női testből, magyar emlékeiből vagy éppen a francia tájból merítkező képei, absztrakt grafikái – magyarázza Kádár Géza. Valóban: a származását soha meg nem tagadó festő svájci kitérő után Franciaországban telepedett le, és egy életre szólóan eljegyezte magát a gall tájakkal és emberekkel. Képzeletbeli útinaplójában megtalálhatnánk Franciaország majd összes nagytájának a nevét: Lahner bejárta Normandiát, Vendée-t, Bretagne-t, Quercyt, élt Provance-ban, de örök szerelme Párizs maradt. Itt élte majdnem egész életét, barangolva a Montparnasse és a Montmartre környékén, rendíthetetlen konoksággal festve képeit a Vaugirard (már rég lebontott) vágóhídjai közelében, a Périchaux utcában lévő kis műteremlakásában, vagy később a Pigalle közelében lévő otthonában.

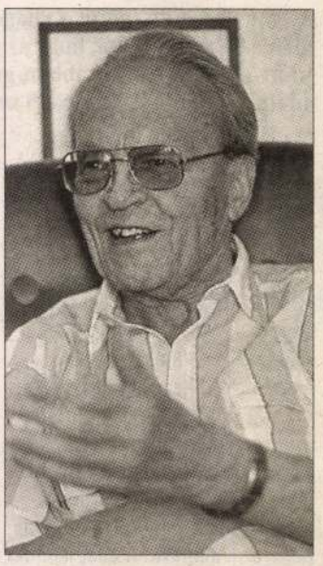

Kádár Géza

– Laky László barátom egyszer meghívta a már idős mestert az Egyesült Államokba, aki örömmel fogadta a meghívást. A tiszteletére rendezett vacsorán egy nagyon szerény, csendes, a magyar nyelvet érezhető akcentussal, de egyébként kifogástalanul beszélő művészt ismerhettem meg benne – emlékezik vissza Kádár Géza, miközben az alkotó munkáit tartalmazó albumokat lapozgatjuk.

De Lahner Emil nemcsak Európában érezte jól magát: valósággal rabul ejtette az afrikai táj szépsége és az ottani emberek kedvessége, vendégszeretete. „1946 és 1955 között a művész szinte minden évben átkelt a tengeren, hogy ellátogasson Algériába" – írja a már idézett kritikus, *Jean-Marie Dunoyer*, s ezekről az utazásokról tanúskodnak Lahner egyes grafikái is. Tájak, emberi arcok, utcai jelenetek szerepelnek ezeken a képeken, fekete-fehér világban élő fekete vagy fehér emberek tűnnek elő a rajzokon.

– Nagy kár, hogy Magyarországon szinte teljesen ismeretlen Lahner Emil neve, már csak azért is, mert sokak szerint ő az aradi vértanú tábornok, *Láhner György* unokája; s noha tudományos alapossággal ezt még senki nem kutatta ki, a művész soha nem tagadta a rokonságot – vélekedik Kádár Géza, akitől azt is megtudjuk, hogy itthon valószínűleg nagyon kevés a Lahner-kép vagy -grafika. A művész alkotásai ugyanis jórészt Észak-Amerikában vagy Nyugat-Európában találtak vevőre, és megmaradt képeit Lahner Emil végrendeletében a párizsi Georges Pompidou-központra hagyta, amely az egyik legtekintélyesebb kortárs művészeti gyűjteménnyel rendelkezik.

Mert Lahnert a harmincas évek elejének párizsi iskolája egyik utolsó élő tanújának tartották: 1980-ban bekövetkezett halála előtt tengeren innen és tengeren túl kiállítások tucatjai mutatták be munkásságát, képeit. Ennek bizonyságára vendéglátónk meghívókat mutat, Kaliforniától Washingtonig és Párizsig invitálják ezek a színes kártyák a művészetbarátokat az alkotó gyűjteményes kiállításaira. Végezetül még a Lahner Emil magyarországi megismertetésének lehetőségeiről beszélgetünk Kádár Gézával. Véleménye szerint itthon is nagy érdeklődést kelthetne Lahner munkássága, ha egy – fővárosi, esetleg vidéki – galéria nagyobb kiállítást szervezne életművéből, vagy valamely szakemberünk vállalkozna arra, hogy az érdeklődő nagyközönséget is megismerteti Lahner Emil munkásságával. Talán ezzel is hozzájárulhatnánk ahhoz, hogy hazájában is többen tudják: ki volt ez a szülőföldjétől messze szakadt, hercegként és szegénylegényként egyaránt hiteles magyar művész.

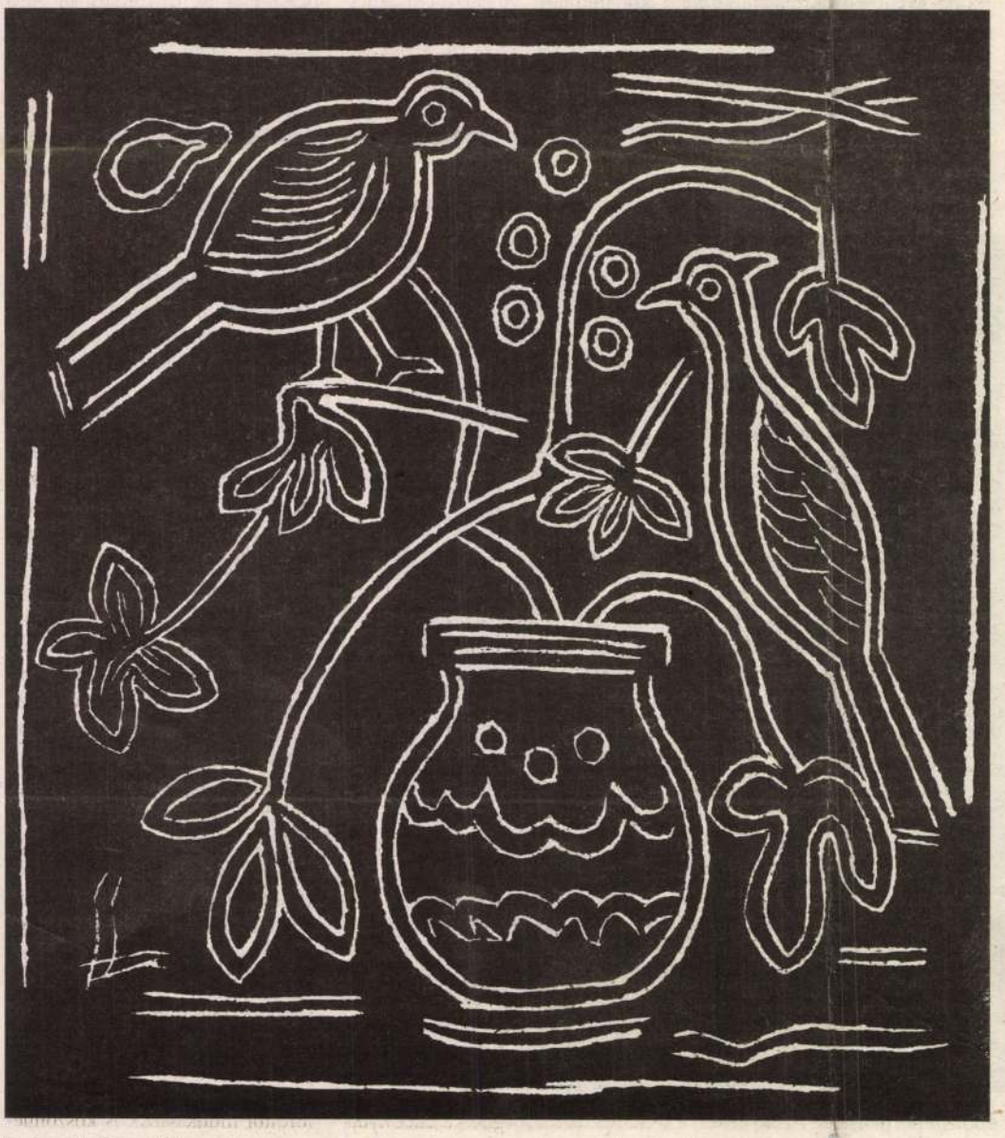

Lahner Emil munkája

LAHNER EMIL

LAHNER EMIL

Mai televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a szerdánként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

m1: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.30** Tau bácsi **9.40** Naprakész magazin **10.30** 60+ **11.25** Íz-lelő **11.35** Agóra **12.00** Déli harangszó **12.01** Híradó délben **13.00** Srpski Erkan **13.30** Unser Bildschirm **14.00** Hrvatska kronika **14.30** Ötezer éves legenda **15.00** Magyar Ház **15.30** Iskola utca **16.00** English 4U **16.30** A Trizsnya kocsma áhítata **17.00** „Ültessetek egy fát!" **17.25** Kapás van! **18.00** Híradó hatkor **18.10** Zenepercek **18.25** Vízi zsaruk **19.15** Világhíradó **19.30** Híradó este **19.58** Sporthírek **20.00** Nem jogerős **2.35** Önök kérték! **21.30** Pesty Fekete Doboz **22.00** Híradó este **22.10** Aktuális **22.30** Théma **22.45** Panoráma **23.15** Argentin tangó

m2: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.35** Millenniumi Mesék **9.00** Nemzeti értékeink **9.25** Baktatásaim találkozói **9.55** Iskola utca **11.00** Interoperett Gála **12.00** Déli harangszó **12.05** Vízi zsaruk **12.50** Van öt perce? **13.00** Híradó délben **14.00** Aranyfüst **15.30** Naprakész magazin **17.45** Popzenei válogatás **18.00** TS **19.40** Esti mese **20.00** Világhíradó **20.15** Híradó este **20.35** Sporthírek **20.45** Századfordító magyarok **21.40** Gyilkossági csoport **22.40** 26 perc – a futballhuliganizmusról **23.00** Záróra **0.00** Nikodémusok órái **1.35** Aktuális **2.00** Iskola utca **2.30** English 4U **3.30** Nemzeti értékeink **4.00** TS

DUNA TV: **5.30** Indul a nap **8.40** Nyári matiné **9.10** Egér-úti kalandok **9.35** Az én kis városom **10.00** Harisnyás Pippi kalandjai **10.30** Ösvény a világ tetején **10.45** Táncház **11.15** Gazdakör **11.50** Híradó **12.00** Déli harangszó **12.20** Heuréka! Megtaláltam! **12.50** Heuréka diákkör **13.20** Nyelvőrző **13.55** Kínában a Válaszút Táncegyüttessel **14.00** Pogány magyarok – keresztény magyarok **14.20** Mai kézművesek **14.35** Egér-úti kalandok **14.55** Lolka és Bolka **15.05** Mit kell tudni az izmokról? **15.25** Muzsika-Szó **16.35** Csellengők **17.00** Kalendárium **18.30** Mese **18.50** Hej, hej, helyes beszéd! **19.00** TÉR – ERŐ – Térség és társadalom **19.30** Magyar emlékek az Adrián **19.50** Leonardo **21.00** Híradó **21.35** Halottak szigete **22.20** klub.dunatv.hu **22.50** Táncpaletta '99

tv2: **6.00** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Milady **9.25** Egy puha fészek **10.10** Segíts magadon! **10.40** Közvetlen ajánlat **11.40** Reggeli gondolatok **11.40** Utazás Gasztronómiában **12.30** Marimar **13.00** Meglógtam a Ferrarival **14.50** Egyről a kettőre **15.20** Álmok szigete **16.05** Pénzbetyár **16.10** Sebzett szívek **16.35** Pénzbetyár **16.40** Fiorella **17.35** Lucecita **18.00** Acapulco szépe **18.30** Tények **19.00** Most vagy soha! **19.45** Vad angyal **20.20** Poénbomba **21.20** Alkalom teszi az orvost **23.05** Jó estét, Magyarország! **23.30** Végtelen határok **1.15** Háló@világ **2.05** Jó estét, Magyarország!

RTL KLUB: **6.30** Reggeli **8.55** Joker **9.05** Receptklub **9.20** Tiltott szerelem **9.45** Senora **10.35** Top-shop **11.30** Delelő **13.00** Híradó **13.20** Kavalkád **13.40** Helen és a fiúk **14.10** Babylon 5. **14.55** Túlélők **15.40** Joker **15.45** Terra Nostra **16.35** Joker **16.40** Milagros **17.35** Híresek és gazdagok **18.30** Híradó **18.55** Fókusz **19.25** Le-

Nem látni a fától az erdőt

Csak a műholdfelvételek mutatják meg a riasztó valóságot

A Föld erdősültségéről a világon először készült műholdas felmérés bebizonyította, hogy az emberiség jóval több erdőt pusztított el, mint azt korábban gondolták. Mint kiderült, a valós adatokhoz képest a legtöbb ország jóval több érintetlenül hagyott fás területről tud.

GRIMM BALÁZS

A Föld erdeinek az ENSZ Környezetvédelmi Szervezete, (UNEP), az amerikai Geológiai Intézet és a NASA összefogásával készített első műholdas térképe aggodalmat keltett a környezetvédelmi szakemberek köreiben, mert a térkép megmutatta, hogy az emberi beavatkozások nyomán jóval kevesebb erdő maradt, mint azt korábban gondolták – olvasható az Ananova honlapján. Az aggodalom oka egy gyakran elfeledett tény: az erdők nemcsak tüzelőt és építőanyagot szolgáltatnak, hanem a légkör szabályozásában is fontos a szerepük, túl azon, hogy számtalan élőlénynek – köztük például a világ leginkább veszélyeztetett fajainak, az óriáspandának vagy a hegyi gorillának – adnak otthont.

A térkép alapján készült jelentés kiemelten kezeli az úgynevezett zárt erdők kérdését. Ezek azok az erdők, ahol a fás területen belül a talaj legalább negyven százalékát borítja összefüggő lombkorona, és az UNEP szerint csak ezek tekinthetők egészségesnek, valamint ökológiailag jól működőnek.

– Hacsak nem történik csodába illő változás az emberek és a kormányok gondolkodásában, a Föld megmaradt zárt erdői és a hozzájuk kapcsolt biodiverzitás néhány évtizeden belül végképp eltűnik – nyilatkozta a BBC-nek *Klaus Toepfer* az UNEP képviseletében. – Tudván azt, hogy az összes erdő védelme megoldhatatlan – tette hozzá –, a legjobb megoldás az lehet, ha a védelmi prioritásokat azon területekre koncentráljuk, ahol az erdő folyamatos létezésének a legjobbak az esélyei.

Az eredményekre hivatkozva az UNEP a természetvédelemre szánt erőfeszítések fokozását szorgalmazza, arra a tizenöt országra koncentrálva tehát, ahol a Föld kulcsfontosságú, zárt lombkoronájú erdeinek több mint nyolcvan százaléka található. A legtöbb ilyen erdő Oroszországban van (de ott fordítják a legkevesebbet erdővédelmi célokra), ezt követi Kanada, Brazília, az Egyesült Államok, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Kína, Indonézia, Mexikó, Peru, Kolumbia, Bolívia, Venezuela, India, Ausztrália és Pápua Új-Guinea.

A jelentés a legtöbb ország szakembereit meglepte, köztük a kanadaiakat is, akik országuk területének 45 százalékát gondolták erdővel borítottnak, holott a részletes műholdkép alig 37 százalékot mutatott. A helyzet Brazíliában a legriasztóbb: a rondoniai régió – a fakitermeléshez nélkülözhetetlen erdei utak miatt – az 1975 óta készített felvételek szerint mára leginkább egy halcsontvázhoz hasonlít.

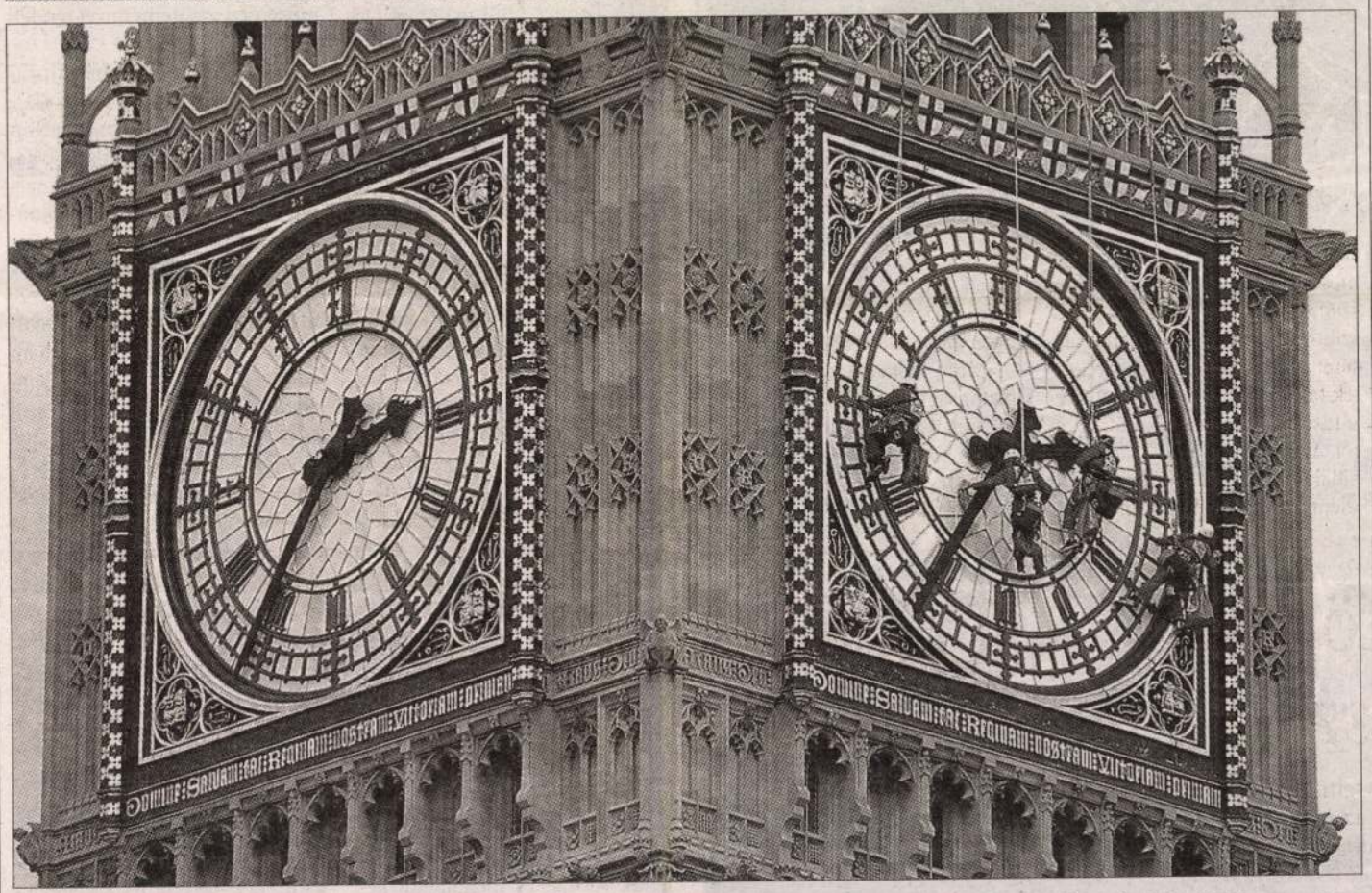

ÁPOLJÁK A BIG BENT. A világ egyik leghíresebb óráján, a londoni parlament épületének tetején lévő Big Benen a szokásos tisztítást végzik a napokban. Az óra mutatói a munkálatok ideje alatt sem állnak meg

FOTÓ: REUTERS/DAN CHUNG

Fagyálló védheti a növényeket

TUDOMÁNY

Amerikai tudósok újfajta „fagyállót" hoztak létre, amely állításuk szerint megvédheti a mezőgazdasági termesztésbe vont növényeket a hidegtől, vagy akár arra is alkalmas lehet, hogy a transzplantációs célokra lefagyasztott szervek szöveteit megóvja a károsodásoktól.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Szerencsésen utánozta a természetet az University of New York kutatócsoportja, sikerült ugyanis előállítaniuk az északi vizekben élő halak természetes fagyállójának szintetikus változatát – adta hírül a BBC.

A sarkköri vizekben élő halak szervezete egy glükoprotein nevű vegyület előállítására képes, amely megakadályozza, hogy a vér megfagyjon a hideg vízben. Az anyag szintetikus másolata alkalmas arra, hogy permetezőszerként alkalmazva az ember számára fontos haszonnövényeket megóvja a fagytól, de az is elképzelhető, hogy segítségével akár déligyümölcsöket termeszthetnek északi országokban.

A kutatók szerint az új szer nemcsak mezőgazdasági területen használható, hanem szövetek fagyvédelmére is alkalmas. A hagyományos módszerekkel fagyasztás során ugyanis a víz elkerülhetetlenül kikristályosodik, amelynek révén nagy a veszélye annak, hogy a jégkristályok kilyukasztják a véredényeket.

Az új szer az orvostudománynak azért lehet fontos, mert használatával a transzplantációkhoz felhasználni kívánt emberi szerveket – mint amilyen például a szív vagy a vese – akár évekig lehet fagyasztva tárolni. Eddig a várható szövetkárosodás miatt a szerveket, szöveteket nem fagyasztották, így azokat néhány órán belül be kellett ültetni új rendeltetési helyükre, mielőtt a bomlási folyamatok megindulnának bennük.

Egy alig ismert (elfeledett?) magyar festő

A hazájától messze került Lahner Emil emlékezete

„Bohém? Egyáltalán nem. Biztosíthatom önöket, hogy egy herceg volt" – írja Jean-Marie Dunoyer, a francia Le Monde napilap kritikusa 1980-ban, a Lahner Emil grafikai munkáit összegyűjtő album elején. A Magyarországról a húszas években emigrált festőről Kádár Géza, az amerikai Lahner Baráti Társaság volt tagja azt mondja: a hozzá közel állók által Mimilnek becézett művész nemcsak az ecset nagyhercege volt, hanem élt benne valami a tarisznyájában hamuban sült pogácsával világnak induló legkisebb fiúk elszántságából is.

ABLONCZY BÁLINT

Tisztes polgári lakás a Ferencvárosban: itt él *Kádár Géza*, aki évtizedeken keresztül külföldön élt, tanított az Egyesült Államokban, és galériatulajdonos barátja – jegyezzük föl a nevét: *Laky László* – révén ismerkedett meg az 1893-ban született *Lahner Emil* munkásságával.

– Amerikában figyelemre méltó sikert arattak Lahner különös, a női testből, magyar emlékeiből vagy éppen a francia tájból merítkező képei, absztrakt grafikái – magyarázza Kádár Géza. Valóban: a származását soha meg nem tagadó festő svájci kitérő után Franciaországban telepedett le, és egy életre szólóan eljegyezte magát a gall tájakkal és emberekkel. Képzeletbeli útinaplójában megtalálhatnánk Franciaország majd összes nagytáját a nevét: Lahner bejárta Normandiát, Vendée-t, Bretagne-t, Quercyt, élt Provance-ban, de örök szerelme Párizs maradt. Itt élte majdnem egész életét, barangolva a Montparnasse és a Montmartre környékén, rendíthetetlen konoksággal festve képeit a Vaugirard (már rég lebontott) vágóhídjai közelében, a Périchaux utcában lévő kis műteremlakásában, vagy később a Pigalle közelében lévő otthonában.

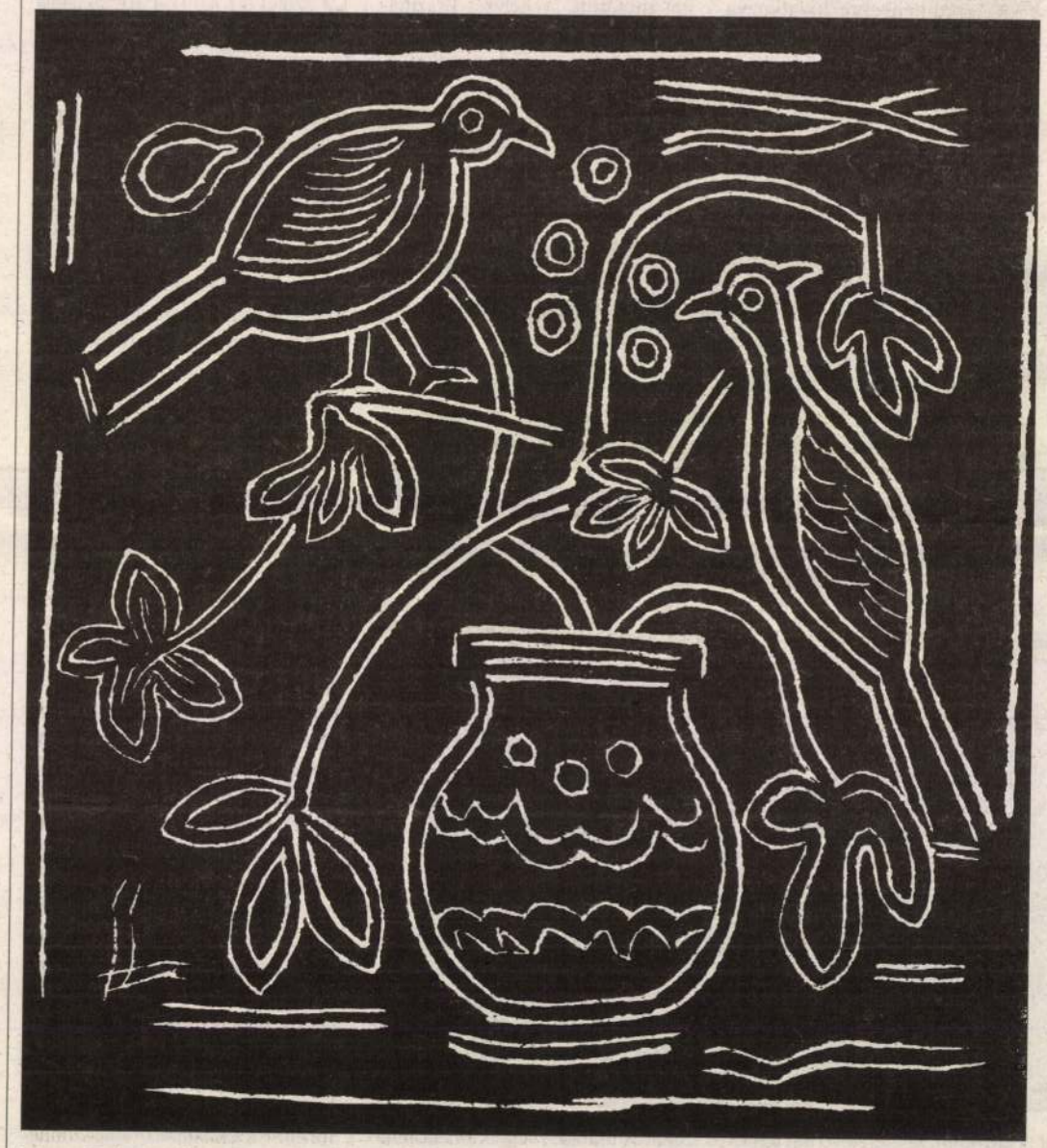

Lahner Emil munkája

– Laky László barátom egyszer meghívta a már idős mestert az Egyesült Államokba, aki örömmel fogadta a meghívást. A tiszteletére rendezett vacsorán egy nagyon szerény, csendes, a magyar nyelvet érezhető akcentussal, de egyébként kifogástalanul beszélő művészt ismerhettem meg benne – emlékezik vissza Kádár Géza, miközben az alkotó munkáit tartalmazó albumokat lapozgatjuk.

De Lahner Emil nemcsak Európában érezte jól magát: valósággal rabul ejtette az afrikai táj szépsége és az ottani emberek kedvessége, vendégszeretete. „1946 és 1955 között a művész szinte minden évben átkelt a tengeren, hogy ellátogasson Algériába" – írja a már idézett kritikus, *Jean-Marie Dunoyer*, s ezekről az utazásokról tanúskodnak Lahner egyes grafikái is. Tájak, emberi arcok, utcai jelenetek szerepelnek ezeken a képeken, fekete-fehér világban élő fekete vagy fehér emberek tűnnek elő a rajzokon.

– Nagy kár, hogy Magyarországon szinte teljesen ismeretlen Lahner Emil neve, már csak azért is, mert sokak szerint ő az aradi vértanú tábornok, *Láhner György* unokája; s noha tudományos alapossággal ezt még senki nem kutatta ki, a művész soha nem tagadta a rokonságot – vélekedik Kádár Géza, akitől azt is megtudjuk, hogy itthon valószínűleg nagyon kevés a Lahner-kép vagy -grafika. A művész alkotásai ugyanis jórészt Észak-Amerikában vagy Nyugat-Európában találtak vevőre, és megmaradt képeit Lahner Emil végrendeletében a párizsi Georges Pompidou-központra hagyta, amely az egyik legtekintélyesebb kortárs művészeti gyűjteménnyel rendelkezik.

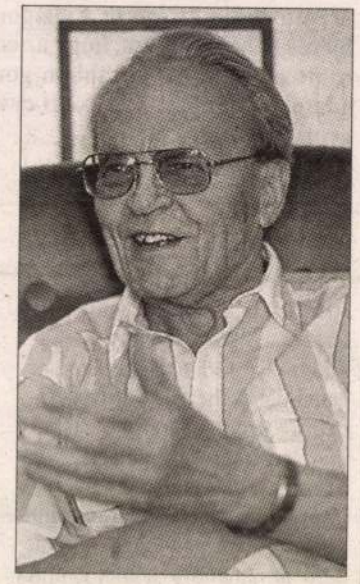

Kádár Géza

Mert Lahnert a harmincas évek elejének párizsi iskolája egyik utolsó élő tanújának tartották: 1980-ban bekövetkezett halála előtt tengeren innen és tengeren túl kiállítások tucatjai mutatták be munkásságát, képeit. Ennek bizonyságára vendéglátónk meghívókat mutat, Kaliforniától Washingtonig és Párizsig invitálják ezek a színes kártyák a művészetbarátokat az alkotó gyűjteményes kiállításaira. Végezetül még a Lahner Emil magyarországi megismertetésének lehetőségeiről beszélgetünk Kádár Gézával. Véleménye szerint itthon is nagy érdeklődést kelthetne Lahner munkássága, ha egy – fővárosi, esetleg vidéki – galéria nagyobb kiállítást szervezne életművéből, vagy valamely szakemberünk vállalkozna arra, hogy az érdeklődő nagyközönséget is megismerteti Lahner Emil munkásságával. Talán ezzel is hozzájárulhatnánk ahhoz, hogy hazájában is többen tudják: ki volt ez a szülőföldjétől messze szakadt, hercegként és szegénylegényként egyaránt hiteles magyar művész.

Pesthidegkúti nyári fesztivál

A II. KERÜLETI, pesthidegkúti városrészi önkormányzat és a Polgárok Pesthidegkútért Egyesület augusztus 24-től 26-ig, (péntektől vasárnapig) rendezi meg a hagyományos pesthidegkúti nyári fesztivált Lévai Anikó fővédnökségével. A rendezvényt a Klebelsberg-parkban nyitja meg 24-én este nyolc órakor Pokorni Zoltán oktatási miniszter. Az első estén a Honvéd Táncegyüttes Kárpát-medencei táncszvitjét láthatják az érdeklődők. A második napon pesthidegkúti művészek, többek között Kiss Mari, Hűvösvölgyi Ildikó. Mikó István gálaestje szórakoztatja a közönséget. A fesztivál vasárnap este a máriaremetei katolikus templomban Ferencz Éva és Kobzos Kiss Tamás magyar szakrális művekből, Kárpát-medencei magyar népi énekekből komponált koncertjével zárul. Mindhárom napon kézműves foglalkozások, játszóházak, régi mesterségek bemutatói várják a gyermekeket is. (P. Z.)

A huszárság története

VÁGÓ PÁLNAK A magyar huszárság története című, az 1900. évi párizsi világkiállításon nagydíjat nyert táblaképe, illetve annak rekonstrukciója látható azon a három tagból álló alkalmi levelezőlap-sorozaton, amelyet a Magyar Posta Rt. bocsátott forgalomba. A levelezőlapok bélyegképén Vágó Pál festőművész mellszobra, a levelezőlapon pedig Magyarország második legnagyobb méretű festménye, a magyar huszárság történetének reprodukciója látható a mű bemutatásának rekonstruált helyszínével, a világkiállítás huszártermével. A francia becsületrend tisztikeresztjével kitüntetett festő társalkotója volt a Feszty-körképnek – nagy történeti kompozícióri közé tartozik a levelezőlap-sorozaton most megjelenített, A magyar huszárság története című alkotása. (MTI)

Egy alig ismert (elfeledett?) magyar festő

A hazájától messze került Lahner Emil emlékezete

„Bohém? Egyáltalán nem. Biztosíthatom önöket, hogy egy herceg volt" – írja Jean-Marie Dunoyer, a francia Le Monde napilap kritikusa 1980-ban, a Lahner Emil grafikai munkáit összegyűjtő album elején. A Magyarországról a húszas években emigrált festőről Kádár Géza, az amerikai Lahner Baráti Társaság volt tagja azt mondja: a hozzá közel állók által Mimilnek becézett művész nemcsak az ecset nagyhercege volt, hanem élt benne valami a tarisznyájában hamuban sült pogácsával világnak induló legkisebb fiúk elszántságából is.

ABLONCZY BÁLINT

Tisztes polgári lakás a Ferencvárosban: itt él *Kádár Géza*, aki évtizedeken keresztül külföldön élt, tanított az Egyesült Államokban, és galériatulajdonos barátja – jegyezzük föl a nevét: *Laky László* – révén ismerkedett meg az 1893-ban született *Lahner Emil* munkásságával.

– Amerikában figyelemre méltó sikert arattak Lahner különös, a női testből, magyar emlékeiből vagy éppen a francia tájból merítkező képei, absztrakt grafikái – magyarázza Kádár Géza. Valóban: a származását soha meg nem tagadó festő svájci kitérő után Franciaországban telepedett le, és egy életre szólóan eljegyezte magát a gall tájakkal és emberekkel. Képzeletbeli útinaplójában megtalálhatnánk Franciaország majd összes nagytájának a nevét: Lahner bejárta Normandiát, Vendée-t, Bretagne-t, Quercyt, élt Provance-ban, de örök szerelme Párizs maradt. Itt élte majdnem egész életét, barangolva a Montparnasse és a Montmartre környékén, rendíthetetlen konoksággal festve képeit a Vaugirard (már rég lebontott) vágóhídjai közelében, a Périchaux utcában lévő kis műteremlakásában, vagy később a Pigalle közelében lévő otthonában.

Lahner Emil munkája

– Laky László barátom egyszer meghívta a már idős mestert az Egyesült Államokba, aki örömmel fogadta a meghívást. A tiszteletére rendezett vacsorán egy nagyon szerény, csendes, a magyar nyelvet érezhető akcentussal, de egyébként kifogástalanul beszélő művészt ismerhettem meg benne – emlékezik vissza Kádár Géza, miközben az alkotó munkáit tartalmazó albumokat lapozgatjuk.

De Lahner Emil nemcsak Európában érezte jól magát: valósággal rabul ejtette az afrikai táj szépsége és az ottani emberek kedvessége, vendégszeretete. „1946 és 1955 között a művész szinte minden évben átkelt a tengeren, hogy ellátogasson Algériába" – írja a már idézett kritikus, *Jean-Marie Dunoyer*, s ezekről az utazásokról tanúskodnak Lahner egyes grafikái is. Tájak, emberi arcok, utcai jelenetek szerepelnek ezeken a képeken, fekete-fehér világban élő fekete vagy fehér emberek tűnnek elő a rajzokon.

– Nagy kár, hogy Magyarországon szinte teljesen ismeretlen Lahner Emil neve, már csak azért is, mert sokak szerint ő az aradi vértanú tábornok, *Láhner György* unokája; s noha tudományos alapossággal ezt még senki nem kutatta ki, a művész soha nem tagadta a rokonságot – vélekedik Kádár Géza, akitől azt is megtudjuk, hogy itthon valószínűleg nagyon kevés a Lahner-kép vagy -grafika. A művész alkotásai ugyanis jórészt Észak-Amerikában vagy Nyugat-Európában találtak vevőre, és megmaradt képeit Lahner Emil végrendeletében a párizsi Georges Pompidou-központra hagyta, amely az egyik legtekintélyesebb kortárs művészeti gyűjteménnyel rendelkezik.

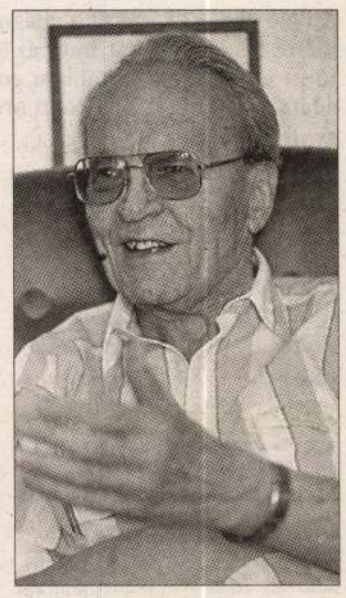

Kádár Géza

Mert Lahnert a harmincas évek elejének párizsi iskolája egyik utolsó élő tanújának tartották: 1980-ban bekövetkezett halála előtt tengeren innen és tengeren túl kiállítások tucatjai mutatták be munkásságát, képeit. Ennek bizonyságára vendéglátónk meghívókat mutat, Kaliforniától Washingtonig és Párizsig invitálják ezek a színes kártyák a művészetbarátokat az alkotó gyűjteményes kiállításaira. Végezetül még a Lahner Emil magyarországi megismertetésének lehetőségeiről beszélgetünk Kádár Gézával. Véleménye szerint itthon is nagy érdeklődést kelthetne Lahner munkássága, ha egy – fővárosi, esetleg vidéki – galéria nagyobb kiállítást szervezne életművéből, vagy valamely szakemberünk vállalkozna arra, hogy az érdeklődő nagyközönséget is megismerteti Lahner Emil munkásságával. Talán ezzel is hozzájárulhatnánk ahhoz, hogy hazájában is többen tudják: ki volt ez a szülőföldjétől messze szakadt, hercegként és szegénylegényként egyaránt hiteles magyar művész.

Pesthidegkúti nyári fesztivál

A II. KERÜLETI, pesthidegkúti városrészi önkormányzat és a Polgárok Pesthidegkútért Egyesület augusztus 24-től 26-ig, (péntektől vasárnapig) rendezi meg a hagyományos pesthidegkúti nyári fesztivált Lévai Anikó fővédnökségével. A rendezvényt a Klebelsberg-parkban nyitja meg 24-én este nyolc órakor Pokorni Zoltán oktatási miniszter. Az első estén a Honvéd Táncegyüttes Kárpát-medencei táncszvitjét láthatják az érdeklődők. A második napon pesthidegkúti művészek, többek között Kiss Mari, Hűvösvölgyi Ildikó. Mikó István gálaestje szórakoztatja a közönséget. A fesztivál vasárnap este a máriaremetei katolikus templomban Ferencz Éva és Kobzos Kiss Tamás magyar szakrális művekből, Kárpát-medencei magyar népi énekekből komponált koncertjével zárul. Mindhárom napon kézműves foglalkozások, játszóházak, régi mesterségek bemutatói várják a gyermekeket is. (P. Z.)

A huszárság története

VÁGÓ PÁLNAK A magyar huszárság története című, az 1900. évi párizsi világkiállításon nagydíjat nyert táblaképe, illetve annak rekonstrukciója látható azon a három tagból álló alkalmi levelezőlap-sorozaton, amelyet a Magyar Posta Rt. bocsátott forgalomba. A levelezőlapok bélyegképén Vágó Pál festőművész mellszobra, a levelezőlapon pedig Magyarország második legnagyobb méretű festménye, a magyar huszárság történetének reprodukciója látható a mű bemutatásának rekonstruált helyszínével, a világkiállítás huszártermével. A francia becsületrend tisztikeresztjével kitüntetett festő társalkotója volt a Feszty-körképnek – nagy történeti kompozíciói közé tartozik a levelezőlap-sorozaton most megjelenített, A magyar huszárság története című alkotása. (MTI)

Vereckétől Máramarosig

KÁKONYI PÉTER

Boldogabb tájakon a művészet világa szuverén világ. Nem kormozza be a történelem. A művész pedig úgy mondhatja ki a maga korát, benne önmagát, mint az ősök szellemalakjának örököse, aki napsugaras, mégis összetéveszthetetlen világot álmodott maga köré.

Nálunk, Közép-Európában kicsit másképp történik minden. És különösen másképp Kárpátalján, a Vereckétől Máramarosig húzódó tájon, ahol az emberi sorsok a természet meg a történelem viharaitól megalázottan és reményvesztetten kénytelenek illeszkedni az időhöz.

A beregszászi illetőségű, de évtizedek óta Budapesten élő *S. Benedek András* költő és irodalomtörténész, közéleti ember és jobb sorsra érdemes kárpátaljai ügyek mindenese. Egészségesebb korszakban élve talán csak verset írna. Esetleg egy-egy tűnődő esszét. De aki az elmúlt évtizedekben vetette vigyázó szemét a Verhovina meg a Felső-Tiszavidék tájaira, nem állhatja meg, hogy papírra ne vesse azon gondolatait is, amelyek bizony távol állnak poézistól és ábrándtól. Mert itt, Kárpátalján ma is éppoly távol van a lelkek békéje, hiszen itt manapság még a betevő falat is bizonytalan, mint a tovatűnt korszakokban. És aki szólásra született, nem maradhat néma.

S. Benedek András is beszél árvizekről és lélekrengésekről, irodalmi kezdeményekről, amelyek kellő közeg híján hamvukba holtak. Beszél együtt élő és sokszor bizony érdesen összesúrlódó nemzetekről. Beszél a múltról, *Gvadányiról* meg *Krúdyról*, beszél a „cseh világról", melyre nagyszüleink, akik ezt átélték, összevetve „az orosz világgal", úgy emlékeztek, mint a Paradicsomra. És szól persze az 1956-os forradalom ottani visszhangjáról, az innen támadó orosz hadakról, amiről e tájon inkább hallgatni illett. És beszél, mert beszélni kell e boldogtalan táj jövőjéről is, amely ma tán még ködösebb, mint valaha.

(S. Benedek András: Árvíz után, vízár előtt – Tanulmányok, esszék, kritikák. Minerva Műhely, Budapest–Beregszász, 2001.)

Meddig tart a millennium?

Sivatagi show – képpel, hanggal, muzsikával

A TÉVÉ MŰSORÁRÓL

LŐCSEI GABRIELLA

Hófehér csipkeruhában ül a tévéstúdióban a miniszter asszony – mellette az Európa-hírű költő könnyű, nyári vászonkabátkában – és kaszáló kézmozdulatok kíséretében magyarázza, mit jelentett számára a keresztény magyar állam ezredik évfordulóját köszöntő ünnepségsorozat. Nehéz a figyelmet összpontosítani rá, s nem is csak azért, mert ezerszer hallott mondatokat hallani, hanem mert egyfolytában az jár az ember eszében, vajon a menyasszonyi ruháját alakíttatta át e nevezetes alkalomra? Vagy kifejezetten a Duna Televízió Heti hírmondója számára varrattatta, hogy külsejével (is) jelezze, nem akármilyen tévécsevejre gyűltek össze: a millennium zárszavát készülnek kimondani?

Aztán persze nem mondják ki, sem ők, a *Csáky Zoltán* meghívására a Duna Televízióba érkező jeles személyiségek, akik a magyar millennium ünnepi záró hangversenyét voltak hivatottak érzelmileg és gondolatilag előkészíteni, sem mások. Az a tömérdek felszólaló, aki kötelességének érzi a média révén nyilvánosságra hozni a véleményét az eltelt másfél esztendő ünnepi eseményeiről – egyes szám első személyben nyilatkozik. (Az Akadémia elnöke – hogy a Heti hírmondónál maradjunk – a historikusok szempontjait sorolja, s a „technicisták" uralmának eljövetele miatt aggódik, a határon túli jeles irodalmárok viszont az egyre nehezebben őrizhető anyanyelv-, valamint a kisebbségi sors szempontjai szerint mérlegelnek.) Nem is nyilatkozhat másként senki sem.

A millennium azonban közös évfordulója minden magyarnak, tehát közösségi ünnepként, közösségi élményként kell megjelennie minden lehetséges fórumon. Ekként kell megjeleníteni a közszolgálati médiában is. Tizenötmillió magyart megszólaltatni – persze, belátom – lehetetlen. Pedig ez volna az egyetlen járható út, hogy valamennyiőnk élményéből álljon össze a kép: miként élte meg ezredik születésnapját a kereszténység fölvételével magát egyszer s mindenkorra Európához láncoló magyar nemzet. (Nem véletlen, hogy azok a médiaigyekezetek a legrokonszenvesebbek, amelyek a közpolgárok nézeteinek jártak utána, és nem azok, amelyek lecövekeltek az első tíz-tizenöt, „jól bevált" protokolláris főszereplőnél. Szerencsére a Duna Televízió Heti hírmondójának is voltak ilyen filmbejátszásokkal tűzdelt részletei.) De jellegzetes külsőségeivel megmutatni az ezer (ezerszáz?) éves múltját büszkén vállaló sokadalmat – ez már közelebb vitt volna mindannyiónkat a nagy lehetőséghez: fölmérni s átállátni, mit is jelentett e népnek a millennium.

Kiváltképpen könnyen megvalósítható az ilyen körkép közreadása a mindentudó s mindenhova el is jutó televízió birtokában. Egymással és a mindenkori politikai közszereplőkkel civódó televízióink azonban – ahelyett, hogy szövetkeztek volna e nagy feladatra – aprópénzre váltották e másfél esztendőnyi, folyamatos ünnepet. A zárófejezetét is. A kádári időkben alighanem fővesztéssel egyenértékű pártfegyelmi járt volna azoknak, akik olyan ügyetleneknek bizonyultak, mint azok, akik a Zeneakadémiáról az ünnepi záró hangversenyt vasárnap este közvetítették. Üres széksorok, a melegtől (vagy az érdektelenségtől?) elpilledt közönség, előnytelen oldalukról megmutatott szereplők, a nagyközönség számára nehezen befogadható zeneművek – ez volt az élő közvetítés hozadéka, nem más. Emelkedettség? Önérzet és büszkeség? Megrendültség? Másutt kell keresnie annak, aki komolyan vette s veszi a jeles évfordulót. De hol? A tűzijáték fénycsóváiban? A művirágokból, fémrudakból épített, giccsesen grandiózus koronaimitációk láttán? Az ünnepnapot „felvezető" televíziós szuperprodukciók képeivel a recehártyánkon? Ezekből jóval több ismeretet szerezhettünk Észak-Afrika sivatagjairól, emberrabló beduinjairól, háremeiről, sejkjeiről és szultánjairól, mint amennyit az Árpád-ház uralkodóiról és alattvalóiról – eleinkről – a millennium másfél esztendejében a tévé jóvoltából összesen megtanulhattunk. Vigaszunk csak egy lehet: 2001. augusztus 20-ával nem ért véget az ezredévi ünnep. Addig tart az, míg megkezdett munkáikat be nem fejezik szerte e régióban a magyarok.

Mai televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a szerdánként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

m1: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.30** Tau bácsi **9.40** Naprakész magazin **10.30** 60+ **11.25** Íz-lelő **11.35** Agóra **12.00** Déli harangszó **12.01** Híradó délben **13.00** Srpski Erkan **13.30** Unser Bildschirm **14.00** Hrvatska kronika **14.30** Ötezer éves legenda **15.00** Magyar Ház **15.30** Iskola utca **16.00** English 4U **16.30** A Triznya kocsma áhítata **17.00** „Ültessetek egy fát!" **17.25** Kapás van! **18.00** Híradó hatkor **18.10** Zenepercek **18.25** Vízi zsaruk **19.15** Világhíradó **19.30** Híradó este **19.58** Sporthírek **20.00** Nem jogerős **2.35** Önök kérték! **21.30** Pesty Fekete Doboz **22.00** Híradó este **22.10** Aktuális **22.30** Théma **22.45** Panoráma **23.15** Argentin tangó

m2: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.35** Millenniumi Mesék **9.00** Nemzeti értékeink **9.25** Baktatásaim találkozói **9.55** Iskola utca **11.00** Interoperett Gála **12.00** Déli harangszó **12.05** Vízi zsaruk **12.50** Van öt perce? **13.00** Híradó délben **14.00** Aranyfüst **15.30** Naprakész magazin **17.45** Popzenei válogatás **18.00** TS **19.40** Esti mese **20.00** Világhíradó **20.15** Híradó este **20.35** Sporthírek **20.45** Századfordító magyarok **21.40** Gyilkossági csoport **22.40** 26 perc – a futballhuliganizmusról **23.00** Záróra **0.00** Nikodémusok órái **1.35** Aktuális **2.00** Iskola utca **2.30** English 4U **3.30** Nemzeti értékeink **4.00** TS

DUNA TV: **5.30** Indul a nap **8.40** Nyári matiné **9.10** Egér-úti kalandok **9.35** Az én kis városom **10.00** Harisnyás Pippi kalandjai **10.30** Ösvény a világ tetején **10.45** Táncház **11.15** Gazdakör **11.50** Híradó **12.00** Déli harangszó **12.20** Heuréka! Megtaláltam! **12.50** Heuréka diákkör **13.20** Nyelvőrző **13.55** Kínában a Válaszút Táncegyüttessel **14.00** Pogány magyarok – keresztény magyarok **14.20** Mai kézművesek **14.35** Egér-úti kalandok **14.55** Lolka és Bolka **15.05** Mit kell tudni az izmokról? **15.25** Muzsika-Szó **16.35** Csellengők **17.00** Kalendárium **18.30** Mese **18.50** Hej, hej, helyes beszéd! **19.00** TÉR – ERŐ – Térség és társadalom **19.30** Magyar emlékek az Ádrián **19.50** Leonardo **21.00** Híradó **21.35** Halottak szigete **22.20** klub.dunatv.hu **22.50** Táncpaletta '99

tv2: **6.00** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Milady **9.25** Egy puha fészek **10.10** Segíts magadon! **10.40** Közvetlen ajánlat **11.40** Reggeli gondolatok **11.40** Utazás Gasztronómiában **12.30** Marimar **13.00** Meglógtam a Ferrarival **14.50** Egyről a kettőre **15.20** Álmok szigete **16.05** Pénzbetyár **16.10** Sebzett szívek **16.35** Pénzbetyár **16.40** Fiorella **17.35** Lucecita **18.00** Acapulco szépe **18.30** Tények **19.00** Most vagy soha! **19.45** Vad angyal **20.20** Poénbomba **21.20** Alkalom teszi az orvost **23.05** Jó estét, Magyarország! **23.30** Végtelen határok **1.15** Háló@világ **2.05** Jó estét, Magyarország!

RTL KLUB: **6.30** Reggeli **8.55** Joker **9.05** Receptklub **9.20** Tiltott szerelem **9.45** Senora **10.35** Top-shop **11.30** Delelő **13.00** Híradó **13.20** Kavalkád **13.40** Helen és a fiúk **14.10** Babylon 5. **14.55** Túlélők **15.40** Joker **15.45** Terra Nostra **16.35** Joker **16.40** Milagros **17.35** Híresek és gazdagok **18.30** Híradó **18.55** Fókusz **19.25** Legyen ön is milliomos! **19.55** Medicopter 117 **20.45** Drogkommandó **22.20** Az elnök emberei **23.10** Híradó **23.35** Pont hu **0.05** Norm;-show **0.30** Fókusz **1.00** Divatklip

KOSSUTH: **4.33** Határok nélkül **5.00** Reggeli Krónika **9.04** Napközben **11.04** Slágerfilmek – filmslágerek **11.35** Rongyszőnyeg **12.02** Déli Krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.30** „Tebenned bíztunk eleitől fogva" **14.04** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Irodalmi figyelő **14.55** Első közlés **15.05** Szóljon hozzá! **16.00** Délutáni Krónika **16.25** Jeles Nap-tár **17.05** „Magyarországról jövök…" **18.00** Esti Krónika **19.29** Jó éjszakát, gyerekek! **19.45** Petőfi Sándor: Úti jegyzetek **20.04** Népdalkörök és citerazenekarok felvételeiből **20.30** Határok nélkül **21.05** Kossuth-klub **22.00** Késő esti Krónika **22.30** Mérleg **23.04** Akit megérintett a tangens-zongora

PETŐFI: **4.32** Hajnali dallamok **6.03** Kívánságreggel **8.45** Sportreggel **9.00** Délelőtt **11.11** Vendég: dr. Gáspár Miklós **11.38** Zöld jelzés **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Vérkli **14.00** Zeneszerda **17.00** Háztól házig **18.01** Kölyökrádió **18.30** Számít a technika **19.04** Unikum **20.00** Váltóhang **21.04** A spessarti fogadó **21.55** Zene **23.15** Visszajátszás **0.00** Éjfél után…

BARTÓK: **5.00** Muzsikáló reggel **8.06** Pódium **9.05** Barokk muzsika **10.05** Metszetek **10.55** Britten: Tavasz szimfónia **11.40** Országok, tájak zenéje **12.06** Hangverseny délidőben **14.05** Márai Sándor: Napló (1970–74) **14.53** Kalmár László műveiből **15.15** Susan Graham Hector Berlioz operáiból énekel **15.40** Hitélet és történelem **16.05** Muzsikáló délután **17.00** Kulturális hírek **18.05** Operakalauz **19.05** Stéphane Sylvestre zongorázik, Yegor Dyachkov gordonkán, David Veuilleux klarinéton játszik **20.30** A Szentpétervári Szimfonikus Zenekar hangversenye **21.20** Salvatore Quasimodo-verseit elmondja: Helyey László, Mácsai Pál és Papp Zoltán **22.30** Régizene rézfúvós hangszerekkel **22.50** Éjszakai dzsesszklub **0.05** Notturno

Nem látni a fától az erdőt

Csak a műholdfelvételek mutatják meg a riasztó valóságot

A Föld erdősültségéről a világon először készült műholdas felmérés bebizonyította, hogy az emberiség jóval több erdőt pusztított el, mint azt korábban gondolták. Mint kiderült, a valós adatokhoz képest a legtöbb ország jóval több érintetlenül hagyott fás területről tud.

GRIMM BALÁZS

A Föld erdeinek az ENSZ Környezetvédelmi Szervezete, (UNEP), az amerikai Geológiai Intézet és a NASA összefogásával készített első műholdas térképe aggodalmat keltett a környezetvédelmi szakemberek köreiben, mert a térkép megmutatta, hogy az emberi beavatkozások nyomán jóval kevesebb erdő maradt, mint azt korábban gondolták – olvasható az Ananova honlapján. Az aggodalom oka egy gyakran elfeledett tény: az erdők nemcsak tüzelőt és építőanyagot szolgáltatnak, hanem a légkör szabályozásában is fontos a szerepük, túl azon, hogy számtalan élőlénynek – köztük például a világ leginkább veszélyeztetett fajainak, az óriáspandának vagy a hegyi gorillának – adnak otthont.

A térkép alapján készült jelentés kiemelten kezeli az úgynevezett zárt erdők kérdését. Ezek azok az erdők, ahol a fás területen belül a talaj legalább negyven százalékát borítja összefüggő lombkorona, és az UNEP szerint csak ezek tekinthetők egészségesnek, valamint ökológiailag jól működőnek.

– Hacsak nem történik csodába illő változás az emberek és a kormányok gondolkodásában, a Föld megmaradt zárt erdői és a hozzájuk kapcsolt biodiverzitás néhány évtizeden belül végképp eltűnik – nyilatkozta a BBC-nek *Klaus Toepfer* az UNEP képviseletében. – Tudván azt, hogy az összes erdő védelme megoldhatatlan – tette hozzá –, a legjobb megoldás az lehet, ha a védelmi prioritásokat azon területekre koncentráljuk, ahol az erdő folyamatos létezésének a legjobbak az esélyei.

Az eredményekre hivatkozva az UNEP a természetvédelemre szánt erőfeszítések fokozását szorgalmazza, arra a tizenöt országra koncentrálva tehát, ahol a Föld kulcsfontosságú, zárt lombkoronájú erdeinek több mint nyolcvan százaléka található. A legtöbb ilyen erdő Oroszországban van (de ott fordítják a legkevesebbet erdővédelmi célokra), ezt követi Kanada, Brazília, az Egyesült Államok, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Kína, Indonézia, Mexikó, Peru, Kolumbia, Bolívia, Venezuela, India, Ausztrália és Pápua Új-Guinea.

A jelentés a legtöbb ország szakembereit meglepte, köztük a kanadaiakat is, akik országuk területének 45 százalékát gondolták erdővel borítottnak, holott a részletes műholdkép alig 37 százalékot mutatott. A helyzet Brazíliában a legriasztóbb: a rondoniai régió – a fakitermeléshez nélkülözhetetlen erdei utak miatt – az 1975 óta készített felvételek szerint mára leginkább egy halcsontvázhoz hasonlít.

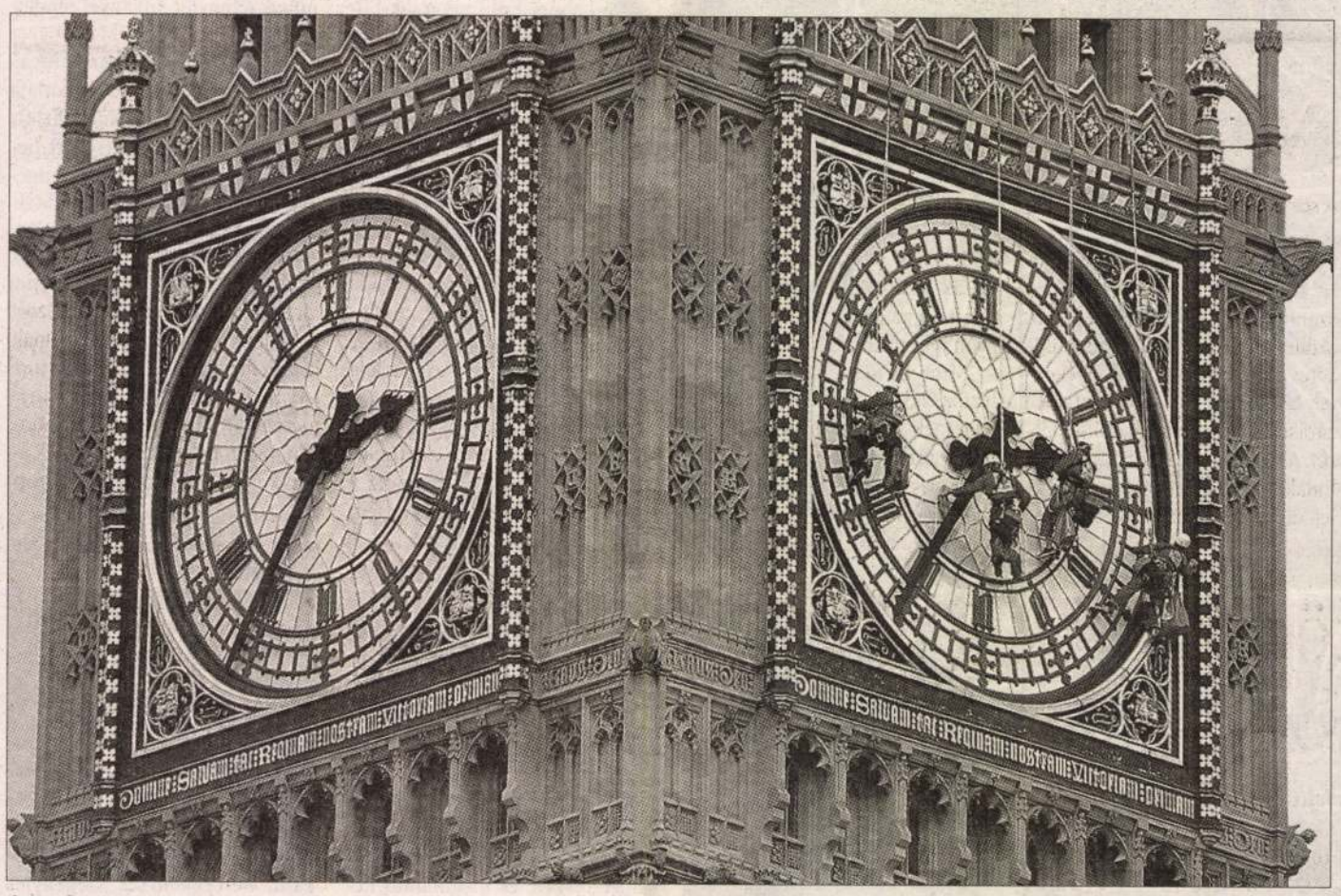

ÁPOLJÁK A BIG BENT. A világ egyik leghíresebb óráján, a londoni parlament épületének tetején lévő Big Benen a szokásos tisztítást végzik a napokban. Az óra mutatói a munkálatok ideje alatt sem állnak meg

FOTÓ: REUTERS/DAN CHUNG

Fagyálló védheti a növényeket

TUDOMÁNY

Amerikai tudósok újfajta „fagyállót" hoztak létre, amely állításuk szerint megvédheti a mezőgazdasági termesztésbe vont növényeket a hidegtől, vagy akár arra is alkalmas lehet, hogy a transzplantációs célokra lefagyasztott szervek szöveteit megóvja a károsodásoktól.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Szerencsésen utánozta a természetet az University of New York kutatócsoportja, sikerült ugyanis előállítaniuk az északi vizekben élő halak természetes fagyállójának szintetikus változatát – adta hírül a BBC.

A sarkköri vizekben élő halak szervezete egy glükoprotein nevű vegyület előállítására képes, amely megakadályozza, hogy a vér megfagyjon a hideg vízben. Az anyag szintetikus másolata alkalmas arra, hogy permetezőszerként alkalmazva az ember számára fontos haszonnövényeket megóvja a fagytól, de az is elképzelhető, hogy segítségével akár déligyümölcsöket termeszthetnek északi országokban.

A kutatók szerint az új szer nemcsak mezőgazdasági területen használható, hanem szövetek fagyvédelmére is alkalmas. A hagyományos módszerekkel fagyasztás során ugyanis a víz elkerülhetetlenül kikristályosodik, amelynek révén nagy a veszélye annak, hogy a jégkristályok kilyukasztják a véredényeket.

Az új szer az orvostudománynak azért lehet fontos, mert használatával a transzplantációkhoz felhasználni kívánt emberi szerveket – mint amilyen például a szív vagy a vese – akár évekig lehet fagyasztva tárolni. Eddig a várható szövetkárosodás miatt a szerveket, szöveteket nem fagyasztották, így azokat néhány órán belül be kellett ültetni új rendeltetési helyükre, mielőtt a bomlási folyamatok megindulnának bennük.

A Kárpát-medence időjárása

A Kárpát-medence területén szerdán változékony, de meleg időben lesz részünk. Több-kevesebb napsütésre mindenütt számíthatunk. Az időnként erősebben megnövekvő felhőzetből elszórtan zápor, zivatar kialakulhat. A Dunántúlon kissé megélénkül az északi szél. A hőmérséklet csúcsértéke 25, 29 fok között alakul. Késő este 17, 22 fok várható. Csütörtökön még délutáni záporok kialakulhatnak, de péntektől ismét a napsütés lesz a meghatározó.

Vízállás-jelentés

Duna,	Pozsony:	290 cm	20°	*S.-Körös*,	Nagyvárad:	45 cm	21°
	Budapest:	210 cm	22°	*Maros*,	Arad:	80 cm	22°
	Újvidék:	193 cm	22°	*Dráva*,	Eszék:	-49 cm	21°
Tisza,	Huszt:	27 cm	21°	*Balaton*,	Siófok:	60 cm	22°
	Tokaj:	468 cm	22°	*Velencei-tó*,	Agárd:	137 cm	23°
	Titel:	285 cm	24°	*Fertő-tó*,	Fertőrákos:	32 cm	21°

az *Adriai-tenger* hőmérséklete:26

Fronthatás: nincs front

Légnyomás: alig változik

Légszennyezettség (Bp.):

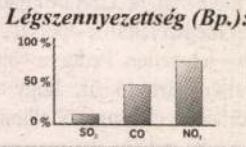

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min.: 4,6°C, Pécs 1949

Max.: 38,4°C, Budapest 1943

Készítette: ICI Interaktív Meteorológia
2001.08.21. 13 óra. *www.icicom.hu*

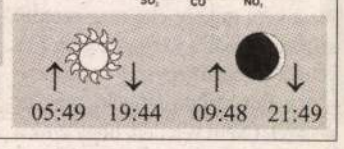

Névnap

Köszöntjük **MENYHÉRT** és **MIRJAM** nevű kedves olvasóinkat! A **Menyhért** a germán eredetű Meinhard névből származik, jelentése: erő, erős, merész. A magyarban a Menyhért névvel helyettesítették a napkeleti bölcsek (háromkirályok) egyikének a legendabeli nevét, a Melchiort. A **Mirjam** név a Mária eredeti héber formája.

Ezen a napon történt:

II. JÓZSEF aláírta az örökös jobbágyságot Magyarországon megszüntető jobbágyrendeletet (1785). – Megnyílt Pest első állandó magyar színháza, a Pesti Magyar Színház (1837).

Ezen a napon született:

BARÓTI GÉZA újságíró, a Magyar Nemzet főmunkatársa (1914); – gróf Almássy László Afrika-felfedező (1895); Claude Debussy francia zeneszerző (1862); – Benkő Gyula színész (1918).

Ezen a napon halt meg:

BAKFARK BÁLINT zeneszerző és lantművész (1756); – Kazinczy Ferenc író, költő, a nyelvújítás vezéralakja (1831); – Roger Martin du Gard, Nobel-díjas francia író (1958).

(FORRÁS: MTI–SAB)

Drogos diákok Angliában

SZÖGHY

Minden ötödik iskolában tapasztalnak droggal kapcsolatos visszaéléseket – jelentette a BBC egy Nagy-Britanniában végzett felmérésre hivatkozva. A megkérdezett tanárok válaszait összegezve azt állapították meg, hogy nemcsak a drogot használó, hanem az azt terjesztő diákok száma is megfelel a kimutatott aránynak. A pedagógusok általános véleménye az, hogy a szülők többsége is felelős a kedvezőtlen statisztikáért, s több segítséget kellene nyújtaniuk a megelőzést szolgáló munkához.

A tanárok – főként a középiskolákban, ahol a drogproblémák nagyobb számban fordulnak elő, mint az általános iskolákban – a hatóságoktól is erőteljesebb támogatást várnak. Úgy vélik, az iskolai nevelők hiába lépnek fel határozottan a drogfogyasztással szemben, ha a hatóságok lágyszívűek. Megesett például, hogy nem hagyták jóvá egy kábítószer-fogyasztáson kapott nebuló kizárását az iskolából.

A felmérés mindazonáltal azt mutatja, a helyzet jobb, mint néhány évvel ezelőtt volt: az oktatási intézmények nagy része kidolgozta a megelőzés stratégiáját, és a célra nagyobb költségvetési támogatásra is számíthatnak, mint korábban.

Soproni üdülés

Tavalyi áron történhet a nyárbúcsúztató pihenés a Lővérekben fekvő **HUNGUEST Hotel Sziesztában és Marónban. Augusztus 26.–szeptember 2.** között tetszés szerint kiválasztható napokon páros jelentkezésnél félpanzióval, személyenként és éjszakánként **4900 Ft** a díj. Ha valaki egyedül veszi igénybe a kétágyas szobát, 7500 Ft-ot térít. Ha szülők, nagyszülők **14 év alattival** érkeznek, s velük egy szobában **pótágyon** kerül elhelyezésre a **gyermek,** annak **szállása és svédasztalos reggelije ingyenes.** A helyek leköthetők a **06-99/314-260** vagy **461** számon, míg egyéb üdülési információ 9–12 között a **481-9118** vagy **19-es** telefonon kapható.

HUNGUEST HOTELS

Szállásfoglalás: 06-1/424-3332, 06-1/238-7242

MAHIR PRESS MÉDIA

KÖZGAZDASÁG

A kereskedelmi miniszter megvédi a kereskedőket a 8. §-sal való tulkapásokkal szemben

Minden esetben interveniálni fog a bolthelyiségek indokolatlan felmondása esetén

A lakásrendelet legtöbbet vitatott pontja a bires 8. §, amely jogot ad a háztulajdonosnak arra, hogy a bolthelyiségek bérletét még a szabadforgalom helyreállitása előtt is felmondják, ha a helyiséget saját szükségletükre kivánják igénybe venni. Az érdekeltségek már több izben kérték a népjóléti és a kereskedelmi minisztereket, hogy a 8. § végrehajtását szigorubban ellenőrizzék, mert a fővárosban is, vidéken is visszaélések történtek és akadnak háztulajdonosok, akik a 8. §-t arra használják fel, hogy a boltbéreket jogtalanul felemelhessék. Most, hogy a februári felszabaditási terminus előtt mozgalom indult meg a bolthelyiségek kötött forgalmának további egy esztendőre való meghosszabbitása, az aranybérek 75%-os kulcsának megerősitése érdekében és arra nézve, hogy a tiz éven tul bérelt helyiségek bérlőinek opciója biztositassék, a kereskedők a érdekképviseletek előtt rámutattak arra, hogy *a mozgalom csak akkor érhet el komoly eredményt, ha sikerül a kormányt a 8. § reviziójára birni,* mert ha a boltbérletek megkötöttségét egy esztendőre meg is hosszabbitják, a háztulajdonosoknak még mindig módjuk van ezen paragrafus alapján a bolthelyiséget felmondani.

A vidékről és a fővárosból egész sor panaszt intéztek az OMKE-hez kereskedők, akiknek bolthelyiségét a háztulajdonos a 8. § alapján kivánja igénybevenni. A felmondott helyiségek tulajdonosainak helyzete nagyon nehéz, mert miután a kötött forgalom egyelőre még fennáll és valószinüleg február 1-én tul is fenmarad, azok, akiknek el kell hagyni eddig bérelt bolthelyiségüket, nem tudnak megfelelő helyiséghez jutni. *Olyan cégek bérletét mondották fel, akik 20—25 esztendeje bérlik már ugyanazt a helyiséget* és a főváros egyik legforgalmasabb pontján, a Király-utcában például felmondottak egy olyan ruhanemükereskedőnek, aki több mint tizenhat éve bérli a bolthelyiséget, amelyben most a háztulajdonos akar ugyancsak ruhanemükereskedést kérni, kihasználva igy annak a másfél-évtizedes munkának gyümölcsét, amellyel az előző bérlő vevőit a bolthoz szoktatta.

A kereskedelmi miniszter teljesen átlátta a 8. §-ban rejlő veszedelmet és *igéretet tett arra nézve, hogy minden konkrét esetben, amelyet eléje terjesztenek és ahol a bérlő kereskedővel történt igazságtalanság nyilvánvaló, azonnal interveniálni fog a népjóléti miniszternél,* aki a lakásügyek legfőbb hatósága. A kereskedelmi miniszter fel fogja kérni a népjóléti minisztert, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel akadályozza meg a 8. §-sal való visszaéléseket. Tudomásunk szerint az érdekeltség most foglalkozik az adatok feldolgozásával, amelyeket néhány napon belül fognak a kereskedelmi miniszter elé terjeszteni.

HIVATALOS VALUTA- ÉS DEVIZAÁRFOLYAMOK

Valuták:		
Osztrák schilling	80.40—	80.75
Német márka	135.35—	135.85
Cseh korona	16.89—	16.97
Lengyel zloty	62.65—	64.15
Dinár	10.02—	10.08
Leva	4.10—	4.16
Lei	2.96—	3.06
Lira	24.70—	25.15
Francia frank	22.55—	23
Belga frank	79.35—	79.70
Svájci frank	110—	110.40
Angol font	2771.75—	2787.75
Dollár	568.80—	571.20
Holland forint	228.30—	229.30
Dán korona	152.10—	152.75
Svéd korona	152.35—	153
Norvég korona	145.25—	145.90

Valuták:		
Bécs	80.50—	80.75
Berlin	135.45—	135.85
Prága	16.91¼—	16.96¼
Varsó	62.80—	64
Belgrád	10.04½—	10.08½
Szófia	4.11—	4.15
Bukarest	2.99½—	3.06½
Milano	24.70—	25
Páris	22.55—	22.85
Brüsszel	79.45—	79.70
Zürich	110.02½—	110.35
London	2771.75—	2779.75
Newyork	571.05—	572.75
Amsterdam	228.45—	229.15
Kopenhága	152.20—	152.65
Oslo (Krisztiánia)	145.35—	145.80
Stockholm	152.45—	152.90

Az ötvenfilléresek, a 2 és 5 pengősek. Megirtuk, hogy illetékes helyen foglalkoznak az ötvenfilléresek bevonásának tervével, mert az ötvenfilléresek könnyen összetéveszthetők a nem sokkal kisebb huszfilléresekkel. A félpengősök ügyének elintézésére két terv merült fel. Az egyik, hogy uj pénzdarabok kerülnek félpengős jelzéssel forgalomba. Az uj pénz ezüstből készülne és jóval kisebb lenne a mostani ötvenfilléreseknél. A másik terv szerint a jelenlegi ötvenfilléreseket bevonják és — olasz minta szerint — közepükön kilyukasztva kerülnének vissza a forgalomba. Kérdés azonban, hogy a vidék közönsége nem fogadná-e idegenkedéssel a lyukasztott pénzt. Itt emlitjük meg, hogy a kétpengősök és az ötpengősök forgalombahozatalát március havára tervezik.

Hir a Francia Bank kamatláb-leszállitásáról. A *Petit Journal* értesülése szerint a Francia Bank leszámitolási kamatlábának további leszállitási lehetőségeiről tárgyalnak. A leszámitolási kamatlábat egyszer már leszállitották 7½ százalékról 6 százalékra.

Könnyitések a cseh deviza-forgalomban. A Nemzeti Bank nyilvánosságra hozta a devizaforgalomban bevezetett könnyitéseket. Mint a legfontosabb ujitást emlitik fel, hogy azoknak az exportőröknek, akik egyben importőrök is, ezentul engedélyt adnak arra, hogy saját export- és importvalutájukat használhassák fel, amivel a cégek számára lehetővé teszik, hogy behozott árukat saját exportdevizájukkal fizessék meg. Felszabaditják továbbá a külföldieknek a terményeladásokból származó javait, egyben pedig huszezer koronáról kétszázötvenezer koronára emelik fel a külföldiek számára a külön engedély nélkül kivihető devizát. Ezek a rendelkezések különösen a külföldieknek a prágai tőzsdén való fokozott tevékenységét lesznek hivatva elősegiteni. Nagyjelentőségü továbbá az is, hogy a külföldi utazásoknál az eddigi 3000 korona helyett 20.000 koronát lehet engedély nélkül kivinni. A külföldi bankjegyekre vonatkozólag semmi korlátozás nincsen, ugy, hogy a beutazó külföldieket a devizarendelkezések nem érintik.

Zárolt magyar állampapirok a bécsi tőzsde magánforgalmában. Az utóbbi hetekben forgalom fejlődött ki a bécsi tőzsde magánforgalmában azokban a magyar cimlettipusokban, amelyek Magyarországon zárolva vannak. Külföldön lévő 4 százalékos magyar aranyjáradék cimletek 26—32, zárolt cimletek 20, az 1913. évi járadék külföldön lévő cimletei 22—25, zárolt cimletei 15, az 1914. évi járadék külföldön lévő cimletei 23—28, zárolt cimletei 17, a 4 százalékos koronajáradék külföldön lévő cimletei 2.50—3, zárolt cimletei 1.20, a 4 százalékos földtehermentesitési kötvények külföldön lévő cimletei 2—2.80, zárolt cimletei 1.20 schillinges árfolyamokon kerültek az utóbbi napokban forgalomba. A zárolt cimletek igazolása igen szigoru alapokon történik.

Folytatják a vámkezelői engedélyek felülvizsgálatát. Több izben foglalkoztunk már a vámkezelői engedélyek ügyével és megirtuk, hogy a pénzügyminiszter rendeletére a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara most felülvizsgálja azoknak a kérvényét, akiknek a vámkezelői engedély kiadását megtagadták. Holnap délelőtt folytatják a kamarában a megfellebbezett elutasitások tárgyalását, melyen az érdekelt testületek képviselői is résztvesznek.

A gazdák a külföldi sertések magyarországi hizlalása ellen. Az a mozgalom, amely gazdakörökben megindult a külföldi sertéseknek hizlalás céljából való behozatala ellen, nagy feltünést keltett, mert a gazdaérdekeltség állásfoglalása a sertéshizlaló-telepek foglalkoztatásának lehetetlenné tételét jelentené. A kérdés, értesülésünk szerint, *az OMGE gazdahetén is szóba fog kerülni,* de a gazdák között sincsen egységes felfogás a hizlalás céljára való sertésbehozatal kérdésében, mert sokan azt hiszik hogy ha az ujból való kivitelt szigoruan ellenőrizni fogják és a külföldi sertés belföldi értékesitését megakadályozzák, a magyar sertéspiacot nem fogja károsodás érni.

Fizetési zavarok. Ma a következő fizetési zavarokról kaptunk hirt:

Csód. Szatmáry I. Endre hódmezővásárhelyi Nemzeti Szálloda bérlője ellen a szegedi kir törvényszék a csődöt megnyitotta. Tömegondnok Tétsy Gyula hódmezővásárhelyi ügyvéd, követelések bejelentése február 8-ig, felszámolási tárgyalás február 15-én.

Kényszeregyezségi ügyek. A budapesti kir. törvényszéken a mai napon meginditották a csődönkivüli kényszeregyezségi eljárást: Back Ferenc keztyű- és kötszeráru (Sütő-utca 1.) cég ellen. Vagyonfelügyelő Hajdu Dezső dr. Követelések bejelentése február 6-áig, észrevételek benyujtása március 28-ig, tárgyalás március 28-án délelőtt 11 órakor Lengyel István dr. törvényszéki biró előtt. Uj tárgyalás: Schweitzer Ferenc kereskedő (Király-utca 62.) kényszeregyezségi ügyében február 7-én délelőtt 12 órakor lesz a tárgyalás Lengyel István dr. törvényszéki biró előtt. — Vidéken: Staub Endre abonyi kereskedő kérelmére a kecskeméti kir. törvényszék az eljárást meginditotta. Vagyonfelügyelő Révész Géza abonyi lakos, követelések bejelentése február 3-ig az OHE-hez, egyezségi tárgyalás március 28-án. — Kohn Miklós abonyi kereskedő kérelmére a kecskeméti kir. törvényszék az eljárást meginditotta. Vagyonfelügyelő Kemény József Endre abonyi lakos, követelések bejelentése február 3-ig az OHE-hez, egyezségi tárgyalás március 30-án.

A Felvidékről a következő fizetésképtelenségeket jelentik: Neumann Ármin és fia divatáru és diszmüáru cég, Munkács, Roth Gyula szövött-kötött áru nagykereskedő cég, Pozsony, Princz Izidor textil cég, Pozsony.

Bécsből jelentik, hogy az Oest. Industrie- und Handelsbank bukása ma magával rántott egy jónevü bécsi részvénytársaságot, amelynek főhitelforrása a bukott bank volt. A cég megbizottja ma megjelent a bécsi kereskedelmi törvényszék előtt és kérte a hivatalos egyezségi eljárás megindítását. A vállalat „Geg" irodaberendezési ipar rt. cég alatt működött („Geg" Bureau-Industrie A. G.) Aktivái 192.555, passzivái 398.092 schillinget tesznek ki. A vállalat az utóbbi időben egész sereg uj osztrák vállalat irodáit és igazgatósági helyiségeit rendezte be, igen jó izléssel. A cég 35%-os ajánlatot tett hitelezőinek. — A Laud S. és Társa bécsi ékszerárucég (I., Marc Aurel-Strasse 10.) beszüntette fizetéseit, a cég aktivái 25.200, passzivái 78 996 schillinget tesznek ki. A cég 35%-os ajánlatot tett hitelezőinek. — Az 1919 elején alakult „Wag" textilkereskedelmi és gyár rt. („Wag" Tuch und Textilhandels und Fabriks A. G.), amely élénk összeköttetésben áll a magyar piaccal is, 535 264 schillinges passzivával és 263 571 schillinges aktivával beszüntette fizetéseit. A vállalat vezetősége ma 40%-os ajánlatot tett.

Berlinből jelentik, hogy a következő cégek kerültek üzleti felügyelet alá: Fränkische Import und Export-Gesellschaft Geb. Braun, Bamberg. — Fischer Testvérek betéti társaság szőrmeáru cég Lipcse—Berlin. — Loewe és Eschellmann szivargyár, Mannheim — „Tehobau" mély- és magasépitési rt., Mannheim.

ÉRTÉKPIAC.

(Budapesti értéktőzsde.)

Az üzlet ma bizakodó hangulat mellett indult, de a holnapi halasztásra való tekintettel sürüen fordult elő realizálás, ugyhogy az árak lemorzsolódtak. Megismétlődött azonban a tegnapi eset, hogy tudniillik az olcsóbb áraknál rögtön akadtak vevők, ami gátat vetett további gyengülésnek. A bécsi tőzsde irányzata nyugodtabb volt, de délfelé berlini hirekre nálunk is élénkebb érdeklődés támadt s ennek folytán az árak nemcsak elérték a tegnapi záró-kurzusokat, hanem több piacon emelkedések fordultak elő. Ma már némi optimizmus is volt észlelhető a spekuláció körében s ezt főleg a külföldön egyre érezhetőbb pénzbőségnek lehet tulajdonitani. Ennek dacára az a helyzet, hogy nagyobb mozgalmat nem várnak s jelentékenyebb árhullámzás csak meglepetésszerüleg történhet.

Az *utótőzsdén* a kedvező berlini és bécsi jelentések hatása alatt az irányzat általában tartott maradt. Csekélyebb forgalom már csak rövid időre fejlődött ki a hivatalos üzleti idő alatt is favorizált egyes értékekben. Hadikölcsönöket és egyes zálogleveleket valamivel javultan kötöttek. Magyar Hitel 828—83, Kereskedelmi Bank 115.5—116, Szén 417—418, Salgó 56.5—57, Urikányi 142—142 5, Cukor 201—201.5, Georgia 27.5—27.9, Gummi 80—81, Szegedi kender 46—46.5, Ganz 192—192.5, Láng 18—18.2, Rima 91—91.5, Fegyver 154.5—155.5, Bauxit 159—161, Magnezit 180—181, Nasici 170—171, Nova 37—37.3 jegyezhető.

Délután üzlettelenül változás nem történt.

(Fixkamatozásu értékek, nemesfém- és pénzpiac.)

A hadikölcsönkötvények piaca ma szilárd irányzatu volt. Kisebb áremelkedések történtek. Pénztárjegyekben nem volt üzlet. A kényszerkölcsönök mai piaca gyenge volt, nagyobb tételekben jelentkezett áru. A népszövetségi kölcsönkötvények árfolyama a tegnapi legalacsonyabb árfolyamon mozgott, az üzlet szük mederben folyt. A mai árkeretek — zárójelben a tegnapiak — a következők voltak: Hadikölcsön-cimletek: 6%. I—V. kibocsátás (0.94—0.98) 0.96—1.02. VI. és VII. kibocsátás (0.71—0.75) 0.76—0.79, 5½% II. és VII. kibocsátás (0.72—0.74) 0.75—0.79. IV. kibocsátás (0.73) 0.73, V. kibocsátás (0.73—0.74) 0.73, VIII. kibocsátás (0.74) 0.73—0.74, 7½% népszövetségi kölcsönkötvények (6.40—6.60) 6.40, Kényszerkölcsönkötvények (54.80—55.40) 54.55—55.

A fővárosi kölcsönkötvények piaca szilárdról irányzatu, a felmerült kevés áru magasabb árfolyamokon talált vásárlókra. Tájékoztató árfolyamok: 1897. évi (6.40—6.80) 6.80—7.20, 1903. évi (6.40) 6.40—7.04, 1916. évi (3.20) 3.20, 1918. évi (1.92) 1.92, 1914. évi (66.60) —.

A fixkamatozásu értékek piaca ma szilárd irányzatu volt, majdnem minden tipusban volt üzlet. Állitólag külföldiek részére történnek a vásárlások. A mai tájékoztató árfolyamok: (zárójelben a tegnapiak). Belvárosi Takarékpénztár (—) 2.48, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár (—) 2.32, Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete (2.40) 2.56, Magyar Általános Takarékpénztár (2.32) 2.40, Magyar Földhitelintézet (3.50) 3.76, Magyar Jelzálog Hitelbank (—) 3.52, Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank (—) 2.56, Magyar Országos Központi Takarékpénztár (2.56) —, Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület: Záloglevelek (—) 3.52, Községi kötvények (—) 1.76, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank: (4.16) 4.32, BSzKRT A) kötvényei (7%) 7.50, B) kötvényei (1.80) 1.80.

A magyar állampapirok mai árfolyama a külföldi tőzsdéken: Bécs: Budapest-pécsi vasut els. kötvény 9.50 schilling. Berlin: 4% aranyjáradék 28.5, 4% koronajáradék 4¼, 4½% járadék (1913) 25.9, (1914) 25.7% márkában.

A nemesfémek piacán ma a következő árfolyamok voltak érvényben: 20 koronás arany 22.40—23.80, ezüst egykoronás 0.36—0.38 ezüst forintos 1.10—1.30, ezüst 5 koronás 1.70—1.80, színarany grammja 3.826—3.830 pengő. Külföldi árfolyamjelentések: Berlin: ezüst kiláia 77½—78½, angol sov. 20.43—20.53 aranydollár 4.2090—4.2090 márka. Hamburg: ezüst 77½—78½, arany 2900—2820, platina 13—15.500 márka per kilogramm. London: ezüst 25⁷/₈, későbbi szállitásra 25¹¹/₁₆, arany 84/10.75, platina 2300 pence per uncia. Ezüst 55⁷/₈ dollár per száz oz.

A nemzetközi devizapiac. A budapesti kifizetés mai árfolyama változatlanul 90.70 (árkeretek 90.60—90.80, elég kötés történt). A frankdevizák piacán ma csak igen kisarányu változások történtek: Brüsszel 72.20—72.22.5, Páris 20.62—20.62.5, Milano 22.50—22.55, Madrid 83.80—83.75, Bukarest változatlanul 2.77.5. Az északi devizák piacán a norvég kifizetés realizálásokra váratlanul 132.75-ről 132-re csökkent (ebben az évben a legmagasabb árfolyama január 11-én volt 133.50). Stockholm 138.70-ről 138.65-re csökkent, Helsingfors változatlanul 13.07.5, Koppenhága változatlanul 138.40 frank. A nyugati devizák mai piacán a következő árfolyamváltozások történtek: London tegnap 25203/4 ma 2519.62.5, Newyork tegnap 5101/4, ma 519.12.5, Amsterdam tegnap 207.70, ma 207.60, Berlin tegnap 123.15 ma 123.10, Bécs tegnap 73.15, ma 73.20. A keleti devizák piacán ma az athéni kifizetés ára 6.75-ről 6.80-ra emelkedett (az év első napján 6.50 volt a görög kifizetés árfolyama), a konstantinápolyi kifizetés pedig 2.61-ről egy árnyalattal 2.62-re javitotta jegyzését.

A pénzpiacon ma 6¼% volt a napipénz ára, a piacon nagy a bőség, de kereslet gyéren akad. A leszámitolási kamatláb 7½—10% között mozog az anyag minősége szerint.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDÉK

Bécs, január 20. Nyitáskor ugy a kulisz-, mint a korlátpiacon mérsékelt forgalom mellett az irányzat szilárd volt, miután ugy a helyi, mint a prágai spekuláció a küszöbönálló ellátásra való tekintettel tedezési vásárlásokat eszközölt. Az árjavulás nem volt nagyobb méretü, de a realizációk okozta áriemorzsolódás sem. A kulisszpiacon kevéssel nyitás után üzletteleuség uralkodott s azon néhány papir, melyben kötés jött létre, kisebb árlemorzsolódást szenvedett. A korlátpiacon néhány vas-, villamossági- és cukoripar iránt élénk volt a kereslet. A járadékpiac elhanyagolt maradt, az áreltolódások szük keretek között mozogtak. A befektetési piacon néhány vasuti elsőbbség szilárdabban tendált, a forgalom azonban nem öltött nagyobb méretet. Zárlat: Népszöv. kölcsön 109.50, Délivasut elsőbbség 86, Angol-Magyar 5.60, Pesti Kereskedelmi Bank 141, Osztrák Hitel 17.25, Magyar Hitel 37.30, Anglobank 7.85, Pécs-Barcs 60.5, Államvasut 50.8, Duna—Száva—Adria Vasut 22.40, Klotild 185, Alpesi 46.1, Osztrák Bányakohó 593, Coburg 41.9, Felten 44.85, Prágavas 264, Rima 22.5, Gutmann 40.5, Kohó 29.10, Salgó 68.5, Trifaili 45.25, Kőszén 519.5, Urikányi 174, Magyar Hofherr 23.20, Galicia 121, Magyar Cukor 251, Vasutforgalmi 42.

Berlin, január 20. A tőzsde magasabb árfolyamokkal indult, miután véleményes vásárlások egyes papirokban és hajózási értékekben ösztönzőleg hatottak. A korlátalakitás nehézségei, amelyek a tőzsdeelőtti forgalomban némi bizonytalanságot keltettek, a hivatalos forgalomban hatás nélkül maradtak és a hajózási papirok között Hamburg, Dél-Amerika és Hansa 10%-os árjavulásra tettek szert, a kedvező forgalom folytán. Egyéb hajózási értékek, mint Hamburg Csomagszállító és Északnémet Lloyd csupán 3%-kal javultak. A Krupp 60 milliós kölcsöne, amelyet a drezdai és darmstadti Nemzeti Bank közvetitésével hoztak létre, a piacra szintén ösztönzőleg hatott. Később az irányzat bizonytalanná vált, miután a régóta várt londoni diszkontkamatleszállitás elmaradt és a német középpártokra támaszkodó kabinetalakitás is hajótörést szenvedett. Zárlat: Aranykölcsön 102.2, 3% bir. kölcsön 0.93, 4% kor. jár. 3.1, Bagdad I. 25¹/₈, 4½% m. 1913. 25.9, u. a. 1914. 25.7, 4% m. magyar arany jár. 28⁵/₈, 4% kor. jár. 3.2, Osztrák Államvasut 29.75, Hansa 221, Északnémet L. 167, Nemzeti Bank 193, Osztrák Hitel 10.85, Bir. Bank 181.75, Bankverein 7.55, Wiener Union 4.5, Adler M. 123⁵/₈, AEG 174.5, Bohumi Acél 190, Daimler 104.5, Dinamit N. 164.5, Esseni K. 195, Festékipar 336.5, Felten 172.25, Hammersen 135, Harpeni 200.25, Hohenlohe 32.5, Assersl. 175⁵/₈, Lachmayer 167, Laurakohó 92.5, Mannesmann 231.25.

KÜLFÖLDI DEVIZAZÁRLATOK.

Bécs, január 20. Budapest 123.83—124.13. Amsterdam 283.15—284.15, Belgrád 12.46—12.50, Berlin 167.91—168.41, Brüsszel 98.45—98.85, Bukarest 3.7498—3.7693, Koppenhága 188.70—189.30, Oslo 180.25—180.85, Stockholm 189—189.60, London 3438—3448, Newyork 708.05—710.55, Milano 30.75—30.85, Madrid 114.30—114.70, Páris 28.12—28.22, Prága 20.96¾—21.04¾, Szófia 5.10½—5.14½, Varsó 78.48—78.96, 78.48—78.98, Zürich 136.42—136.92.

Prága, január 20. Budapest 589.75—592.75, Amsterdam 1348—1354, Berlin 798.50—802.50, Buenos-Ayres 1389.50—1395.50, Brüsszel 468.50—471.50, Zürich 648.25—651.25, Stockholm 899.50—903.50, London 16.322.50—16.442.50, Newyork 3361.50—3391.50, Milano 146.05—147.45, Madrid 541.50—544.50, Páris 133.77½—134.97½, Belgrád 59.26—59.76, Bukarest 17.85—18.25, Konstantinápoly 17.05—17.45, Szófia 24.27½—24.57½, Varsó 371.75—377.75, Bécs 474.87½—477.87¼, Athén 42.70—43.30.

Zürich, január 20. Budapest 90.70, Páris 20.62½, London 2519.62½, Newyork 519.12½, Brüsszel 72.22½, Milano 22.55, Madrid 83.75, Amsterdam 207.60, Berlin 125.10, Bécs 73.20, Stockholm 138.65, Oslo 132, Kopenhága 138.40, Szófia 3.75, Prága 15.37½, Varsó 57.50, Belgrád 9.12½, Athén 6.80, Konstantinápoly 2.62, Bukarest 2.77½, Helsinki 13.07½, Buenos-Ayres 214.50.

A londoni értékpapirpiac

A bankráta várható leszállitásának hatása alatt a piac megélénkült és különösen *az aranyszélü értékek* terén határozott javulás mutatkozott, annak dacára, hogy a bankrátaleszállitás hatását nem itélik meg egységesen kedvezően. Aranyszélü értékek: War Loan 101³/₁₆, konverziós kölcsön 76¹/₁₆, Victory bondok 95¾. Élénkség jellemezte a külföldi kötvények piacát, különösen a braziliai értékek szilárdultak meg egy uj kölcsön kibocsátásának és a valutastabilizációs terv hirére. A politikai helyzet hatása alatt a kinai értékek elgyöngültek. A középeurópai ujjáépitési kölcsönöket, különösen a cseh 8%-ost keresték. Árfolyamok: 7½%-os magyar 105¼, 6%-os osztrák 100½, 7%-os német 105³/₈, cseh 8%-os 107½, török egyesitett 21⁷/₈, Peru 5³/₁₆, els. 52¼, görög 93¾, francia 4%-os 11¼, 5%-os 13⁵/₈, Prága városi 103⁵/₈.

A vasutak által publikált hirre, hogy *az árudijszabást február 1-től mintegy 6%-kal felemelik,* a hazai *vasutpapirok* megszilárdultak: Brums 77, Great Western 90, Berwick 20, földalatti villamos 13/3 és Southern Deferred 45¼.

Az ipari piacon a hangulat nem volt egységes és az árak szük keretek között fluktuáltak. Az 5³/₈-ig emelkedett Courtaulds vezetésével a textilrészvények erősen feljavultak. A Snia Viscosa és a Nuera uj kibocsátásokat a piac simán vette fel. A raktárházi értékek közül Harrods-t erősen keresték és Whiteley erősen kiugrott. Bár kevés forgalom mellett, a gummirészvények is szilárdan tendáltak és a nehezebb papirok iránt meglehetős élénk kereslet mutatkozott. A vas-, szén- és acél-papirok is szilárdságra hajlottak, de lényegtelen forgalom mellett. Árfolyamok: Imperial tobacco 115/—, British-American 98/6 ex. div., British Dyestuffs 17/6, Dunlop 28/3, Rubber Trust 43/4½, Daily Mirror ex jog 6³/₈, Sunday Pictorial 5¹⁵/₃₂, Vickers 8/9, els. 16/6, Guest Keen & Nettlefold 38/6 és Furness Withy 37/6. Élénk forgalom volt az olajpiacon, főleg Trinidad Apex (7¹¹/₃₂) és Shell (4¹³/₁₆) részvényekben. A Vacuum Oil részvényeket is igen élénken keresték jó termelési hirekre és egy készülő tőkeemelésre való tekintettel, amelynél 1,800.000 uj részvény kerülne 2:1 arányban névértékben kibocsátásra. Egyéb árfolyamok: Lobitos 8¹⁵/₃₂, Royal Dutch 32¾, Trinidad Leaseholds 4²³/₃₂, Eagles 18/7½, Phoenix 24/7½.

Párisi és fokföldi vásárlásokra East Rand, Goldfield és South African Gold Trust erősen megszilárdultak, mig a gyémántrészvényekben alig volt forgalom, De Beers némileg vesztve multheti árfolyamából, 17-én zárult. Némi üzlet volt Canadian Mining részvényekben, mig a nyugatafrikai értékeket elhanyagolták. Árfolyamok: Rio Tinto 40½, Union Corporation 3¼, Bwana M'Kubwa 6/9, Tavoy 22/3, United Tin Areas 5/—, Central Mining 18½, Chartered 29/4½, Tronoh 20/3, Associated Tin Mines 16/3.

A budapest—trencsénteplici telefonösszeköttetés január 25-én megindul. A háromperces beszélgetés dija 2.95 pengő lesz.

Tájékoztató árak a faszakmában. A Magyar Fatermelők, Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete detailkereskedelem szakosztálya határozata alapján a szakosztály ugy a szakma mint a fogyasztóközönség tájékoztatására tájékoztató árakat állapit meg, melyeket legközelebb közzétesz.

Uj Dunahid Belgrád környékén. Belgrádból jelentik, hogy a miniszterianács elhatározta, hogy Belgrád környékén uj dunai hidat létesit, amelynek épitése négy évet vesz igénybe és 30.000 tonna nehéz lesz. Belgrádi jelentés szerint német érdekeltség épiti a hidat, amelynek költségei huszonegymillió márka körül járnak.

Tanyai vasutak. A cegléd—törtel—jászkarajenő—versenyi kisvasutat — az ugynevezett ceglédkörnyéki vasutat — a közeli jövőben üzembe helyezik. A vonal 35 kilométer hosszu és *ez lesz az első uj vonal, amelyet 1914 óta magyar földön üzembe helyeznek.* Tervbe van véve az alföldi tanyai világ további belekapcsolása a vasuti forgalomba. Cegléd—Nagykáta, Cegléd—Tápiószele és Cegléd—Nyiregyháza között épülnek majd ilyen motoros járatu tanyai vasutak.

Müselyemgyárak érdekközössége. A Daily Express értesülése szerint Anglia, Olaszország és Németország legnagyobb müselyemgyára, a Courtaulds-cég, a Snia Viszosa gyár és a legnagyobb német cég munkaközösségre lépett egymással. A megállapodás nyomban hatályba lép.

A fuziók illetékmentességének meghosszabbitása és a fuziós törekvések. A mérlegvalódiságról szóló rendelet megjelenése után ugy a vidéki, mint a fővárosi vállalatok olyan kormányintézkedéseket sürgettek, amelyek *lehetővé tegyék a részvénytársaságoknak a fuziókat.* A pénzügyminiszter ezt a kérést azzal honorálta, hogy rendeletet adott ki, mely szerint *1926. év végéig illetékmentességet biztositott a fuziót kimondó vállalatoknak.* A vidéken meg is indult ezután a fuziós mozgalom, de a *Pénzintézeti Központhoz* beérkezett jelentések szerint nem sok eredménynyel. A fővárosban még kevésbbé mutatkozott a fuziós mozgalom eredménye. Voltak ugyan nagyobb fuziós tárgyalások, azonban ezek *mindenkor megakadtak a személyi kérdések elintézhetetlennek mutatkozó nehézségei miatt.* Amint ismeretes, a pénzügyminiszter még mindig nem adta fel a reményt arra, hogy a kétségtelenül egészséges fuziós folyamat mégis csak meg fog indulni. Nyilván ebben a feltevésben jelent meg nemrégen az a *miniszteri rendelet, amely szerint Bud János pénzügyminiszter a fuziók illetékmentességét ez év julius 1-éig meghosszabbitotta.* Amint értesülünk, néhány hét óta a vidéken tényleg több nagy ipari vállalat és pénzintézet inditotta meg ujra a fuziós tárgyalásokat.

A gazdahét második napja

Ma az OMGE és a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége ülésezett — A gazdatársadalom aktuális problémái

Az *OMGE* által rendezett gazdahét tegnap kezdődött és ma délelőtt 11 órakor *Somssich* László gróf elnöklésével az OMGE igazgató-választmánya és a *Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége* tartotta meg együttes ülését a Köztelek székházában. Somssich László gróf elnöki megnyitójában elsősorban a mezőgazdasági érdekképviseletek által megválasztott felsőházi tagokról emlékezett meg és azokat üdvözölte.

Fabriczius Endre dr. főtitkár ismertette ezután Bács-Bodrog vármegyének egy *gazdasági akadémia felállítására vonatkozó javaslatát.* Az OMGE álláspontja az, hogy egy önálló akadémia felállítása az erők szétforgácsolását jelentené és éppen ezért az a javaslata, hogy a mezőgazdasági akadémia a Magyar Tudományos Akadémiának egy uj szakosztályát képezze. Ezután a dohánybeváltási árakról emlékezett meg. A pénzügyminiszter álláspontja az, hogy az 1927. évi dohánybeváltási árak az 1926. évi árak nivóján maradjanak.

Mutschenbacher Emil dr. szólalt fel ezután és bejelentette, hogy ezentul *a fuvardijhiteleket a gazdák is kamatmentesen vehetik igénybe.* Beszámolt arról, hogy *a terragium ügyét a gazdaérdekeltségek megnyugtatására elintézték.* Eszerint a terragium filléreit, amelyet a bányavállalatok a gazdáknak még a legutolsó időig is papirosfillérben fizettek, ezentul aranykoronában kell fizetniök. Ezután a mezőgazdaság időszerü kérdéseiről referált.

Mutschenbacher Emil felszólalásához *Elek* Ernő és *Kégl* János dr. szóltak hozzá. Mindketten rámutattak a jövedelmi és vagyonadóval kapcsolatos és az adófelszólamlási bizottságok által a gazdákat rendkivül sulyosan ért sérelmekre. *Szontagh* Jenő a jövedelmi és vagyonadóbevallási rendszer reformját sürgette a Wekerle Sándor-féle tervezet alapján. *Papp Szász* Tamás a mezőgazdasági könyvelésről *Hoyos* Miksa gróf a tenyészállat-kiállitás kérdéseiről beszélt. *Bernáth* Béla, *Ráth* József és *Szigethy* Pál hozzászólása után az ülés a folyó ügyek tárgyalására tért át.

Elsőnek *Mutschenbacher* Emil dr. referálta a közgazdasági szakosztály előterjesztéseit, *Rothmeyer* Imre az állattenyésztés és állategészségügyi szakosztály javaslatait ismertette. A szakosztály azt kéri, hogy az illetékes minisztérium a tenyészállatszállitási fuvardijaknál az eddig engedélyezett 30 százalék helyett 50 százalékot adjon.

Horváth Jenő dr. miniszteri tanácsos felvilágositásai után *Somssich* László gróf zárta be az ülést azzal, hogy szükséges a földmivelésügyi tárcának kellő dotálása, hogy a mezőgazdaság fejlesztésére rendkivül fontos feladatok megoldása halasztást ne szenvedjen.

Clemenceautól Poincaréig

Ezen a cimen tartott ma előadást a Kereskedelmi Csarnokban *Balkányi* Kálmán dr., az OMKE igazgatója. Az előadás során végigvezette nagyszámu hallgatóságát Franciaország ujabb politikai és gazdasági életén a háboru óta. Azon a nevezetes parlamenti ülésen kezdte, amikor 20 év előtt egymás oldalán vonultak be mint uj miniszterek: Clemenceau, Poincaré, Briand és Barthou. Az előadó, mint ujságiró ott szorongott a karzaton Max Nordau és Theodor Wolff mögött, Husz év elteltével felveti a kérdést, mit szólott volna ez a két szomszédja, az európai ujságirás legnagyobb mesterei, a francia politikai élet legalaposabb ismerői, ha akadt volna a palotában egy olyanféle tehetség, amilyen a nagy forradalom előtt Cazote volt, aki rámutat 1906-ban a Bourbon-palotába bevonuló miniszterekre és a megőszült, megkopaszodott államférfiaknak megjósolja: Clemenceau, te alattad és te általad megváltozik Európa térképe. Te, Poincaré, Elzászt vissza fogod kapcsolni Franciaországhoz és a legnagyobb soviniszta létedre megéred, hogy te felhivást intézel egykor a strassburgi rektorhoz, vigyázzon a hochdeutsch nyelv tanitására s téged Briand, aki ma az inventárokat veszed fel a templomokban, üdvözölni fog a pápai nuncius megfontolt, komoly és ideális politikádért.

Ezután szines előadói modorban jellemezte Clemenceau és Poincaré politikai pályáját és jelentőségét. Foglalatát adta a mai poincarizmus gondolatának, amely minden Locarno után és minden Locarno mellett garanciákat keres: biztonsági és pénzügyi garanciákat. Ennek során alapos áttekintést ad Franciaország mai termelő erőiről. Párisi benyomásai alapján ismerteti azokat a megváltozott feltételeket, amelyek a francia termelésben a háboru óta beállottak. Foglalkozik a reparáció kérdésével, végül a magyar és francia gazdasági és szellemi érintkezés fejlesztéséről beszélt. Schall német miniszteri idézi, aki azt irta, hogy a franciáknak nem szabad ugyanazt a hibát elkövetniök, amibe a németek estek 1871 után, amikor a békét befejezésnek tekintették s nem kezdetnek. Nagy és győztes tradicióját Franciaország a kereskedelemben helyes finánepolitikával, az iparban minőségi áruk létrehozásával, a szellemiek terén espritjének exportálásával folytathatja. Amikor sikerült először elérni a háboru óta, hogy a magyar szellemi exportot Franciaország is elismeri, szivesen jelentkezik a magyar kereskedelem Párisban, amely ama nagy és győztes tradiciók ápolásában erejével, invenciójával részt kiván venni. Balkányi Kálmán előadását a megjelent közönség nagy ovációban részesitette.

A borkereskedők a borfogyasztási adó megszüntetéséért. A Magyar Borkereskedők Országos Egyesülete előterjesztéssel fordult a pénzügyminiszterhez, amelyben a borfogyasztási adó megszüntetését kéri. Az egyesület hivatkozik a miniszterelnök és pénzügyminiszter igéreteire, amelyekben hónapokkal ezelőtt igéretet tettek a fogyasztási adó leszállitására és sürgős rendelkezést kér.

A Pesti Tőzsde uj számában érdekes cikkek és közlemények egész sora foglalkozik az elmult hét gazdasági pénzügyi és tőzsdei eseményeivel. A sok információ mellett közli a lap a fixkamatozásu papirok és az értékpapirok összes előfordult árfolyamait, az árutőzsdei jegyzéseket stb.

TERMÉNYPIAC.

Az *utolsó amerikai* kábelek az irányzat ujabb elgyengülését az exportkereslet csekélységével és a kedvező belföldi mezőgazdasági jelentésekkel magyarázzák. Az argentinai kormány vásárlásai csak igen rövid időre befolyásolták az árak alakulását, miután a felhozatalok növekedése egymagában cáfolat volt arra a spekuláció körében elterjedt hirre, hogy egymillió bushel buzát vontak el a piacról. A chicagói spekuláció kisebbszerü realizációk után tartózkodóan viselkedett. A buza árgyengülése a tengerire is hatott, mivel a készáru kereslete is megcsappant.

A *burgonyapiacon* élénkebb forgalom csupán a helyi fogyasztás vásárlásai következtében fejlődött ki és az irányzat is javult. A kivitel természetesen ezidőtájt szünetel, azonban kora tavaszi szállitásra a külföldi cégek részéről élénkül az érdeklődés. Fehér burgonya 900, őszi rózsa 1300, nyári 1500, Woltmann 800 és Ella 1200 jegyezhető.

A mai gabonatőzsdén változatlanul tartott irányzatban a buza forgalma mérsékelt volt. Az amerikai árcsökkenések a többi világpiacokon is éreztették hatásukat, miután a kereslet mindenütt tartózkodóbb lett, Liverpool első buzakuzusai ¼ pennyvel olcsóbbak voltak. Nálunk a gyenge kinálat is kielégitett, mivel a kereslet alkalmazkodott. Külföldi relációkban az érdeklődés gyengébb volt, de a malmok lassanként egy-két nagyobb tételt is vásároltak. Összesen mintegy 25 vagon buza került forgalomba változatlan árakon. A *rozs* a buzához hasonlóan gyengébb kinálata mellett sem változott, mivel a kereslet alkalmazkodóan, sőt az exportőrök tartózkodóan viselkedtek. Ilyen helyzetben csak néhány vagon kelt el, de irányzata szilárdan tartottnak jelezhető. *Árpában* már néhány napja egyenlő a helyzet, a kinálat jobb minőségekben nagyon kevés, a kereslet pedig főleg kiviteli célzattal csakis ezeket vásárolná. Sörárpában az irányzat szilárd, azonban az árak jelentéktelen forgalomban nem változtak. A *zab* állandóan élénk kereslet tárgya, de az elért áraknál magasabban mégsem helyezhető el. Igy kisebb forgalomban változatlan árát jól tartotta. A *tengerit* ma is élénken vásárolták és a felkinált kisebb tételeket jobb árakon is könnyedén vették meg. Határállomásokon szintén élénk az érdeklődés, miáltal szilárd irányzatban 20 fillérrel drágább volt. Határidős tengeriben a magasabb árakat nem akarták megfizetni, miért is kötés nem igen történt. A *köles* jelentéktelen forgalomban nem változott. A *bab* továbbra is el volt hanyagolva és gyenge irányzatban csak elvétve ab állomás képezte alku tárgyát alig változott árakon. Egyéb hüvelyesek üzlettelenül nem változtak. A *magvak* piacán lucerna és lóhere kisebb forgalomban állandóan jó kereslet folytán szilárd irányzatuak voltak. Tökmag iránt jobb érdeklődés nyilvánul, de a határállomásokon kinált mlennyiségek a vételkedvet tartózkodóvá teszik. Bükköny 56 és baltacim 50 pengő körül képezte alku tárgyát. *Az őrlemények piacán* csekély forgalomban változatlanul tartott az irányzat. A malmok lisztáraikat nem változtatták. Takarmányliszt szilárd. A *korpa* élénkebb kereslet folytán szilárd maradt és kisebb forgalomban 20 fillérrel drágább volt.

A *határidőpiacon* a márciusi buza 10, a májusi 15 és az októberi 5 fillérrel indult a tegnapi zárókurzusok alatt. Az eladásra szánt anyagot az üzlet folyamán a piac könnyen vette fel és fedezések következtében zárlatig 10—15 filléres emelkedés állott be. A márciusi rozs 5 fillérrel alacsonyabban, az októberi változatlanul indult, a buzához hasonló körülmények között 10—10 fillérrel javulhattak. Ma állapitották meg a leszámoló árfolyamokat. Zárlat után elvétve kötöttek buzát és rozsot a zárókurzusokon.

Mai kötések: Buza h. par. 75 kg. közraktár 3190, 76 kg. (fejérm.) 32, (dunánt.) 31.70, 77 kg. (fejérm.) 32.30, (dunántuli) 32.
Rozs h. par. 2580.
Zab h. par. 20.
Tengeri h. par. 1780 és 1760, tiszav. 18.
Hivatalos jegyzések: Buza tiszai 75 kg. 31.90—32.20, 76 kg. 32.30—32.60, 77 kg. 32.70—33, 78 kg. 33.20—33.60.
Felsőtiszai 75 kg. 31.70—32, 76 kg. 32.10—32.40, 77 kg. 32.50—32.80, 78 kg. 33—33.40.
Fejérm., pestv. és bácskai 75 kg. 31.30—31.60, 76 kg. 31.70—32, 77 kg. 32.10—32.40, 78 kg. 32.60—33.
Dunántuli 75 kg. 31.10—31.40, 76 kg. 31.50—31.80, 77 kg. 31.90—32.20, 78 kg. 32.40—32.80.
Rozs pestv. 25.60—25.80, más származásu 25—25.80.
Árpa, elsőrendü 20—20.60, középminőségü 19.20—20, sör felsőmagyar 26—28.50, egyéb 24.50—24.60.
Zab elsőrendü 20—20.60, középmin. 19.50—19.80.
Tengeri 17.40—17.80.
Korpa 14.60—15.
Lucerna 288—304, lóhere 256—280, arankás 216—224.
Határidőüzlet. Fizetési nap január 22. Buza márc. 32.50, 32.65, zár. 32.60—32.65, május 33.15, 33.30, zár. 33.25—33.30, okt. 29.25, 29.35, zár. 29.30—29.35, rozs márc. 26.60, 26.70, zár. 26.65—26.70, okt. 22.20, 22.30, zár. 22.20—22.25. Leszámoló árfolyamok: buza márc. 32.60, ápr. 32.60, május 33.20, okt. 29.30, rozs márc. 26.60, ápr. 26.60, okt. 22.20.
Tájékoztató árak: Liszt 0gg 54.70, 0z 54.70, 1-es 53.70, 2-es 52.70, 3-as 52.20, 4-es 51.70, 5-ös 49.70, 6-os 45.70, 7-es 30.70, 8-as 20.40, rozs 0.54, 1-es 39.50. Vidéki 0gg 49.50, 0g 48.50, 2-es 46.50, 5-ös 37, 6-os 33, 8-as 18.50, rozs 0. 45.50, 1-es 30.50.
Takarmánycikkek: Konkoly 13.50, malátacsira 14, olajpogácsa 19, extrahált liszt 11, száritott moslék 24, maláta törköly 18, száritott répaszelet 13, melasz 9, lótáp 10. — Réti széna I. 9.80, II. 8.60, lucerna széna 11.60, sarju 9, muharszéna 10, alomszalma 5.20.

Az UJSÁG árupiaca

Országos vásárok

1927 január 21-től 30-ig.

21. Csenger.
21—23. Gyula.
22. Nemesvid.
23. Kunmadaras, Nagykáta.
23—24. Ráczkeve
24. Büdszentmihály, Heves, Kötelek, Mátészalka, Putnok, Seregélyes, Solt, Szigetvár, Vámospércs.
24—25. Devecser, Szécsény.
25. Csökölv, Gesztely, Iván, Nagyharsány, Nemessándorháza, Vép.
25—26. Bicske.
26. Hőgyész, Kőszeg.
27. Marcaltő, Tornaszentandrás, Ujfehértó, Vasvár.
28. Jánoshida, Szalkszentmárton, Szentes.
29. Csanádpalota.
30. Gyöngyös, Kunhegyes.

AZ ÉLELMISZERPIAC

A *huspiac* árubősége sem késztette olcsóbbításokra az árusokat, az elsőrangu husok ára 2.56—3.—, a másodrendüeké 1.28—1.44 pengő volt. Az olcsóbb husfélékben élénk üzletet bonyolitottak le, mig az elsőrendü husokat jobbára csak az éttermi üzemek bevásárlói vásároltak.

A *baromfipiacon* igen csendes az üzletmenet, az árakban nem állott be változás.

A *tojáspiac* 16 filléres ára elég üzletre nyujt alkalmat, ma külföldi bevásárlók a Klauzál- és a Hunyadi-téri csarnokokban nagyobb készleteket váltottak magukhoz. A külföldiek ma a kedvezőtlen időjárás miatt inkább a fővárosban vásárolják a drágább árut, mert a tojás szállitása a termelési helyről az állomásig nemcsak nehézkes, de sok töréssel is jár.

A *vajpiac* 5.60 pengős átlagos ára mellett elég üzletet bonyolitanak le. A dombovári áru ára 6.08 pengő.

A *főzelékpiacon* sok az áru, az üzletmenet élénk, árváltozás ma nem állott be.

ÉLŐÁLLATPIAC.

A budapesti vágómarhavásár. Január 20. Felhajtottak: 103 darab bikát, 258 ökröt, 350 tehenet, 10 bivalyt, 7 növendékmarhát, 10 pótfelhajtásra bejelentve. Összesen 738 darab marhát. Árjegyzések: Ökör, legjobb minőségü 0.86—1.06, kivételesen 1.10—1.14, közép 0.60—0.82, gyenge 0.40—0.60. Bika, jobb minőségü 0.86—0.94, kivételesen 0.96—1.00, közép 0.66—0.82, gyenge 0.52—0.66. Bivaly 0.40—0.60. Tehén, jobb minőségü 0.84—1.04, kivételesen 1.08—1.12, közép 0.60—0.82, gyenge 0.40—0.60. Kicsontozni való marha 0.24—0.40. Növendékmarha 0.42—0.80 pengő. — A vásári forgalom különösen kezdetben rendkivül vontatott és üzlettelen volt. Az árak kilogrammonkint ujabb 4 fillérrel, némely esetben még többel is csökkentek. Különösen bikák iránt mutatkozott gyenge kereslet.

Budapest-ferencvárosi sertésvásár. Január 20. Felhajtottak 2100 darab sertést. Eladtak élősulyban kilogrammonkint könnyü sertést 1.24—1.28, közepes sertést 1.34—1.36, nehéz sertést 1.38—1.42 pengő. — A vásár irányzata: vontatott volt.

Bécsi marhavásár. Január 17. Felhajtottak 662 darab román marhát, 750 magyar marhát, 464 jugoszláv marhát, 1207 belföldi marhát, 72 cseh marhát. Árak élősulyban kilogrammonkint schillingekben és garasokban: Extrém ökör 1.80—2.00, bika 1.30—1.40, tehén 1.25—1.40, prima ökör 1.45—1.75, bika 1.15—1.25, tehén 1.00—1.20, másodrendü ökör 1.10—1.40, bika 1.00—1.10, tehén 0.85—0.95, harmadrendü ökör 0.70—1.05, tehén 0.60—0.75, kicsontozni való marha 0.50—0.70. — Bika és csontosmarha változatlan, a többi 5—10 garassal olcsóbb.

Bécsi sertésvásár. Január 18. Felhajtottak 14.235 darab sertést. Árak élősulyban kg.-kint schillingekben és garasokban: Urasági fajnehéz sertés 1.90—1.95, szedett sertés 1.70—1.85, kivételesen 1.90, öreg sertés 1.70—1.80, süldők 1.75—2.20, kivételesen 2.25. — A vásár irányzata: vontatott volt.

Közvágóhidi husvásár. Január 18. Vásári készlet: 303 darab nagymarha, 204 darab borju, 40 darab birka. Ár pengőben, kg.-ként: marhahus, I. rendü 1.72—2.12, II. rendü 1.32—1.48, csontozni való 0.48—0.92, borju ölött bőrben, levonással 2.16—2.56, juh I. rendü kg.-ként 1.12—1.28, faggyu 0.40—0.80, zsigerek 0.40—0.56. — A husvásár irányzata közepes volt.

VEGYITERMÉKPIAC.

Az év eleje óta a zsiradékokban beállott kereslet változatlanul tovább is élénk, sőt az utóbbi napokban a külföldi piacokon erőteljes hosszmozgalom indult meg. Egyaránt megdrágultak a növényi olajok, mint a lenolaj és kókuszolajok, ugyszintén az állati zsirok, különösen a faggyu, amelyre az impulzust az amerikai disznózsirár emelkedése adta meg. A londoni aukció magasabb árak mellett folyt le, és a beérkező jelentések mind további lényeges áremelkedésről beszélnek. A külföldi szilárdulás nyomán a belföldön is emelkedtek az árak és további áremelkedésre van kilátás. Mai jegyzéseink: lenolaj 144.—, pálmamagolaj 151, napraforgóolaj 116, repceolaj 144, kókuszolajzsirsav 136, belföldi szinfaggyu 136, technikai faggyu 128, csontzsir 114, cochinkókuszolaj 168, ceylonkókuszolaj, indiai 160, ricinusolaj, első préselésü 168, amerikai H gyanta 100, francia WW gyanta 104, marónátron 128/130%-os 41.60, ammoniákszóda 96/98%-os 22.40, glycerin mész- és savmentes 28° bé. 352, glycerin purum album 28° bé. 384 pengő per 100 kilogramm.

TAKARMÁNYPIAC.

Takarmánycikkekben élénk kereslet volt. Eladatott nyitott állapotban: Elsőrendü széna 9.80—10.60, másodrendü széna 7.40—9, lucerna 11.40, muhar 10.60, alomszalma 5.40 pengő egyszáz kilogrammonként. — Eladatott préselt állapotban: elsőrendü széna 9—9.80, másodrendü széna 8.20—9, lucerna 11.40, muhar 11, alomszalma 5.40 pengő egyszáz kilogrammonként budapesti pályaudvarokon átadva.

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Magyar festőmüvész kiállitása a Maison-Blancsban.** Az őszi és téli párisi kiállitások nagy tömegében müvészi eseményt szokott jelenteni a Maison Blancs kiállitása. Amint ismeretes, ezen a francia és itt élő idegen müvészek legkiválóbbjai kapnak helyet. Az idei téli kiállitás katalógusában egy fiatal magyar festőmüvésznek, Lahner Emilnek nevével is találkozunk. Lahner, aki már évek óta tartózkodik Párisban, a fiatalabb magyar festőgenerációnak egyik legtehetségesebb és legegyénibb uton járó tagja. A Maison-Blancs kiállitáson való részvéte, ahol Picassóval, Mettingerrel, Braque-al, Chagallal, Van Dongennal egy sorban három képe kapott helyet, mindenesetre dokumentuma annak, hogy a fiatal tehetséges magyar festő előtt lassan megnyilik a müvészi érvényesülés hét lakattal lezárt nehéz kapuja. Lahner kiállitott képei előtt a francia kritika nem halad el szótlanul, néhány tekintélyesebb lap a kiállitásról szóló beszámolójában sok dicsérettel illeti az erre mindenesetre érdemes fiatal magyar festőt.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Negyedévre ..... 10.80 P
Egy hóra ..... 4.— P

Egyes szám ára Budapesten, vidéken és pályaudvarokon: hétköznap ..... 16 fillér vasárnap ..... 32 fillér
Ausztriában
hétköznap ..... 30 Groschen vasárnap ..... 40 Groschen

Megjelenik ünnep utáni napok kivételével minden nap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
V., Vilmos császár-ut 34. szám.
TELEFONSZÁMOK:
154—20. 154—21. 154—22. 154—23.
A nyomda telefonszáma (csak este 6 órától kezdve) 154—21

FIÓKKIADÓHIVATAL, KÖLCSÖNKÖNYVTÁR ÉS FOLYÓIRATOSZTÁLY:
Budapest, VII., Erzsébet-körut 43. Telefon: József 16—28

FELELŐS SZERKESZTŐ
ÁGAI BÉLA ÉS KESZLER JÓZSEF
KIADÓTULAJDONOS:
AZ UJSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
FELELŐS KIADÓ:
HIRSCH ALFRÉD IGAZGATÓ

A budapesti értéktőzsde árfolyamjegyzései.

A részvények neve mellett zárójelben jelezzük, hány darab egy kötés.

Ahol nincs szám, abból 25 darab egy kötés. A mai záróárfolyam pengőkben

Bankok

Ang.-Magy. b...	110—
Atlantika	1·72
Bosnyák agrár.	5·80
Budapesti iparb...	0·40
Fabank	0·40
Földhitelb (10)	19·90
Hazai bank ..	57·—
Hermes	—·—
Horvát jelzálog	6·20
Lloyd-bank ..	—·—
Agrárbank	—·—
Általános Bank	27·—
Magyar hitel ..	83·—
Ingatlanb. (10).	116—
Magy.-cseh ipb.	1·10
Forgalmi bank.	5·—
Jelzálogbank ..	4·50
Keresk. hitelb.	67 —
Leszámitoló b...	92·50
Magy. Nemz. B.	199·—
Magy.-olasz b.	55·—
Közp. jelzálog...	—·—
Városi bank ..	—·—
Merkur	0·36
Nemz. b. és tk.	2·60
Osztrák hitel.	13·80
Keresk. b. (5) .	114—
Wiener Bankv.	9·50

Takarékpénzt.

Belvárosi	3·96
Lipótvárosi	20 —
Egyesült t. (10)	1·82
M ált. tkp. (10)	86·—
Orsz. közp. (10)	72·—
Hazai első (1)..	230—
Törekvés	1·—

Biztositók

Magy. bizt. (1)	635—
Foncière (10)..	15·50
Magy francia.	—·—
Jég	2·—
Pannonia (5) ..	—·—
Orsz. biztositó..	—·—
Pátria	2·74

Malmok

Back (10).....	32·—
Borsod-Miskolci	59·25
Concordia (10).	0·80
Békéscsabai ...	—·—
Első budapesti.	8·50
Tör.-szt.-mikl...	—·—
Gizella	21·50
Hungária	30·—
Királymalom ..	2·—
Viktória (10) ..	3 10
Transdanubia	2 90

Bányák és téglagyárak

Asph. és kátr...	—·—
Bauxit (10)....	158—
Beocsini	160—
Borsodi	9·—
Szentlőrinci ..	12·20
Csepeli épit ..	0·28
Tégla, cement...	49·—
Északmagyar ..	—·—
Szászvári	—·—
Kohó	25·—
István	2·50
Kőbányai tégla.	—·—
Drasche	36·—
Magnezit (5) ..	173—
Aszfalt	22·—
Ált. kőszén (10)	415—
Karámia	—·—
Móri szén	—·—
Nagybát. (10)...	23·50
Salgótarjáni ..	55·50
Sajókondói sz....	—·—
Ujlaki	46·50
Unio	—·—
Urikányi (10)..	143—

Könyvnyomdák

Athenaeum (10)	23·40
Föv. nyomda...	0·28

Franklin	10·—
Globus	5·—
Kunossy	0·25
Pallas	6·—
Révai	15·50
Rigler	10·50
Stefaneum	11·—
Ujságüzem	0·40

Vasm., géppgy.

Bródi vagon ..	6·40
Kőburg	—·—
Corvin vasöntő	0·10
Csáky	30·—
Gazd. gépgyár..	18·—
Fábián	—·—
Fegyvergyár (5)	155—
Fémkeresk.	2·60
Frankl A. s fiai	2·20
Ganz-Dan. (5)..	192—
Ganz villamos..	131—
Kistarcsai	96·—
Győrf. r W.	4·—
Hofherr	19·10
Kaszab	—·—
Kissling	—·—
Kühne	16·—
Láng	18·—
Lipták	3·20
Magy. ált. gép.	1·40
Magyar acél ..	15·—

Magyar-belga ..	25·—
Lámpa	74·—
Mérleggyár	1·40
Motor	—·—
Ólomárugyár ..	—·—
Chaudoir	17·25
Vegyip. gépgy...	1·90
Győri vagongy.	8·50
Palágyi	0·30
Rex Lloyd	—·—
Rimamurányi..	91·25
Roes. és Kühn.	30·—
Rothmüller	0·40
Schlick	11·—
Schuller	2·—
Teudloff Ditr ..	4·25
Unitas	—·—
Vulkán	4·20
Wörner	0·80

Faipari váll.

Faipari és ker	1·—
Magyar Cserző.	—·—
Dunaharaszti fa	0·20
Egyesült fa	—·—
Fournir	—·—
Guttmann (10)..	28·—
Hazai fa	4·50
Honi fa	—·—
Kőrösbány. (10)	—·—
Kronberger	—·—

Lignum (10) ..	0·40
Hitelfa	—·—
Magy.-amer. fa	—·—
Magyar erdő ..	—·—
Erdőipar	—·—
Magyar Lloyd..	—·—
Malomsoky	18·—
Nemzeti fa	42·—
Neuschl.-Licht...	0·04
Ófa (Zür.) (10)	89·—
Rézbányai	10·50
Szlavónia	3·20
Thék	—·—
Union Nas. (20)	170—
Viktória butor..	—·—
Zabolai	—·—
Zentai	1·66

Közlekedési váll.

Adria	49·—
Közuti	—·—
Városi	—·—
Bur	38·—
Délivasut	18·20
Foly.-ten. (10)..	27·80
Levante	26·80
Miskolci	—·—
Nova	36·80
Államvasut	41·—
Trőszt	40·50

Cukorgyárak

Délcukor	78·—
Horvát cukor..	46·—
Magy. cuk (10)	203
Georgia (10) ..	27·60
Mezőhegy. (10)	80·50
Stummer (5) ..	90·—

Élelmiszerváll.

Czinner-szal. ..	—·—
Fiumei rizs (10)	—·—
Fruktus	—·—
Haltenyésztő ..	1·22
Óceán	0·50
Püspöki borp...	0·80
Tokaji	—·—
Villányi	—·—

Gáz- és vill. váll.

Gázizző és vill.	—·—
Ált. gáz	—·—
Egyesült izzó ..	108—
Just-izzó	—·—
Auer	—·—
Phoebus	—·—
Vasvm. vill. ..	—·—

Olajgyárak

Marosv. petr....	—·—
Olaj	2·—

Sör- és szeszp.

Baróti	—·—
Részv. sörf. (10)	93·50
Temesv. szesz...	26·50
Fővárosi sör ..	66·—
Gschwindt (10).	59·—
Keglevich	—·—
Királysörfőző ..	6·30
Polgári sörfőző	—·—
Krausz-szesz ..	7·90
Pannonia sör ..	36·50
Temesvári sörf.	18·—

Szállodák és gyógyfürdők

Royal	26·—
Egisz	14·—
Liget-szanat. ..	3·90
Schwartzer	—·—
Lukács-fürdő ..	1·20

Textilvállalatok

Wernstadti ..	—·—
Gyapjumosó ..	74·50
Kötött-szövött .	—·—
Goldberger ..	24·50
Győri textil ..	5 —
Jaquard	15·50
Juta	38·50
Karton	5 60

Kender és len...	—·—
Pamutipar	28·—
Szeg. kend (10)	46·—
Uniő textilm.	0·60

Vegyipari váll.

Chinoin	1·88
Danica	7·20
Diana	1·50
Spódium (10) ..	6·10
Flóra	3·90
Műtrágya	12·70
Keleti-Murányi..	10·—
Klein és Fia ..	0·12
Klotild	1·40
Labor	—·—
Pharmacia	—·—
Szénkéneg	0·20
Szikra	8·26
Török	—·—
Wander	—·—

Vegyes

Bárdi	0·60
Bóni	22·—
Brassói	46·—
Corvin film ..	—·—
Dorogi	2·72
Dun. sertéshiz...	—·—
Betűöntőde	—·—
Magyar papir ..	3·60

Felten és Guill.	—·—
Győri Bőr (10)	19·5
Hangya ipar .	24·50
Kábel	—·—
Királyautó	—·—
M.-ném m. (10)	55·—
Östermelő (10).	18·80
Gummi	80·—
Vasuti forgalmi	34·—
Nemz. kiv.-beh.	—·—
Star-film	—·—
Telefon	19·—
Turul-cipő	—·—
Unió Szinház ..	—·—
Szoln. vm. mg.	—·—
Zagyvapálfalv ..	0·84

Fizetési nap február 11

a határidős értékekre február 11

Lahner Emil

139. *Lahner* Emil: *Chateau Placardi* (olajf.) 800 pengő.
140. *Lahner* Emil: *La Brie* (olajf.) 1000 pengő.
141. *Lahner* Emil: *Szajnapart* (olajf.) 500 pengő.

Nemzeti Szalon

1929. jan.

Kut

GYÁRTMÁNYAI:

magyar művészek műveinek reprodukciója,
művészi disztárgyak,
a világhirű herendi diszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

●

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Nemzeti Szalon

Ume 1928 febr.

LAHNER EMIL

Csendélet *Stilleben*

Lahner Emil

festő

Lahner Emil Kordával egyidőben került Párisba. Művészetének keletkező pontja, ha irodalmilag akarjuk meghatározni, a természetes naivitás, amely mégis ezer és ezer húron tudja elmondani mondanivalóit. Ha akár csöndéleteit, akár tájképeit vagy portréit vesszük analizis alá, legelőször a színek lehelletszerű fínomsága kap meg bennünket. Rajztudása alapos, úgy komponál, hogy akármelyik dolgának legkisebb paránya is egy nagy összefogó egységbe harmónikusan vész el. Színeinek felrakásából majdnem nőies líra alakul ki. Ez a líra azonban olyan, hogy mindig a piktura tiszta nyelvén beszél. Az évek hosszú során láttuk Lahner természetes fejlődését. Láttuk Pestről elhozott, komor színekkel telerakott palettáját a franciaországi ég fínom pasztellszerűségében kivilágosodni és meggazdagodni. Láttuk rajzmodorának előbb németes nehézkességeit a franciás, de mégis sokatmondó könnyedségben feloldódni. Láttuk elemzését elmélyülni és végül most látjuk a szintétikus alkotások biztos célhoz vezető vágányaira áttérni. Lahner, úgyanúgy mint Korda, a háborúutáni magyar festő generációnak olyan reprezentánsa, aki már túlnőtt saját hazája művészi értékelésének keretein.

Lahner Emil

Gyomai Imre: A párisi magyar festők munkássága.
Erdélyi Helikon
1930. 249. l.

teszik le a Szent Lipótról nevezett egyház alapkövét. Július 18-án már arról szól, hogy az előváros, a bécsi- és a vizikapu már helyre van állítva, a vár katonáktól hemzseg, a katonaság egy részét pedig a hadsereghez küldték. Az 1687. évi augsburgi Cronik-Kalender[190]) szintén összefoglalja Budavár ostromának történetét. Megemlítésre méltó, hogy a szokásos adatokon kívül az ostrom történetét számos, máshol elő nem forduló részlettel gazdagítja. Megemlékezik a zsidók meneküléséről, akiket a hajdúk a vizirondellánál fogtak el, amikor a zsákmányolást engedélyezték. Elmondja, hogy Commercy herceg az elfoglalás után 18 órával már megérkezett Bécsbe és az első volt, aki a császárvárosba az örömhírt megvitte; Königsegg gróf pedig József főhercegnek Lotharingiai Károly nevében átnyujtotta azt a török lobogót, amely a basa házán volt kitűzve. Egész terjedelemben közli a lotharingiai herceg felszólítását Budavár török parancsnokához, ugyancsak közli a herceg köszönőlevelét a brandenburgi

Lahner Géza

1902/3 – 1904/5, 1906/7

Ferkèpzomfoiskèvk

107. l.

Lahner Géza

gimnáziumi rajztanár,
† 32 éves korában
Kőszegen.
Vas. Ujs. 1913. 216. l.

ELNÖKSÉGÉNEK,

T, IX.

10.sz.

MDK

Lakner Géza, rajztanár

oklevelét 1908-ban nyerte.

Rajztanárok nyilvántartása. "Ki tud róla?"
Rajzoktatás. Fel.szerk.:Bán Tibor. 1941 jan.15.
II./XLIII./ évf. 1. sz.

Lahner György

láid

Hadtört. Közl

1925. 367 ci
kv. ll.

KALOCSA

Érsekujvár

Gerevich, Tiberio: L'arte ungherese della Transilvania. Corvina, Nuova serie, III — 1940, 513 l.

Lahner György

lásd

Bakó 114, 115, 116,
117, 118. l.

MOB kat. 3336.

tov. abb

~~Gentilhomme~~

~~festő 50. l.~~

~~Ferenczy Istvan 52. l.~~

~~Gentilhomme~~

festő 50. l.

~~Glatter János~~

rajzoló 52. l.

Lahner György rajzoló

50. l.

Leybold körajzoló 52. l

Madarász Viktor

festő 49. l. 51. l.

Puschmann Lajos

acs. 77. l.

Scheilly M.

budai hangszerkészítő

69. l.

Schnirch Friggyes

acs. 77. l.

Szilassy János ötvös 88. l.

With Friggyes

harangöntő 80. l.

Card

Divald Kornél: A Beszterce-bányai Múzeum kalauza

Bp. 1909.

sta: 88.

4/I/12 sz.

lás- és Közoktatásügyi Minisztérium

B u d a p e s t

A Nm.Minisztérium dr.Lux Kálmán kezei-
a balatoni templom és várromok bizto-
ására 76.770/1942.sz.rendeletével 2.000
gőt utalt ki. Ezen összegről felhaszná-
áról szóló elszámolását 4 db nyugta mel-
lettel azzal vagyok bátor felterjesz-
i, hogy azt átvizsgáltatni és részére a
mentvényt megadni méltóztassék.

Budapest, 1944 január 8.

I. 10.

M. E. Ny.

LAHNER EMIL, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjteménynek 1960-ban megnyilt, bővitett kiállitásán szereplő müvek jegyzéke:

LAHNER EMIL: "Csendélet hallal". Vászon, olaj tempera. 37+ 44 cm. Jelzés, jobbról lent: E. Lahner, Paris, 1927. Ltsz: 57.211. 186. old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs. 1962

Lahner Emil M.D.K.

Nagy-Boroman

Nagy-Boromán született 1893-ban. Eredetileg bányatechnikusnak készült, de a müvészetre áttért. Budapesten Ernst dijat nyer, majd 1924-ben Párizsba utazik, ahol ma is él.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 63.p.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Lahner Emil

MAGYAR NEMZET

1965 JUL 13.

Július 13

A párizsi Musée d'Art Moderne termeiben nagy sikere volt az idei rajz- és akvarellkiállításnak. A tárlaton a magyar Lahner Emil is szerepelt színes, ~~architektuális~~ kompozíciókkal. Marc Chagall egyik akvarelljét 65 ezer frankért vették meg néhány héttel ezelőtt a Drouot aukción.

Tolna [illegible]

teljesen megszűnt az árvízveszély. A Szekszárd és Báta közötti Duna-szakasz, valamint a Sió- és a Nádor-csatorna árvédelmi vonalainak megerősítésére és átépítésére *30 millió forintot kapott* a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság.

— **(Modern magyar grafika.)** Kétségtelenül ez a legizgatóbb cím, amit egy kiállítás fölé lehet írni. Az új magyar festőgárda legerősebb oldala a rajz, helyesen tette a *modern kiállítást szervező bizottság*, hogy a Tamás-galéria új szezónjának megnyitására a fiatal művészek grafikai munkáit gyűjtötte össze. *Huszonegy művész negyvenegy rajza, pasztellje, vízfestménye és rézkarca szerepel a kiállításon.* Összegyűjtötték a külföldön, jórészt Párizsban élő magyar festők munkáit is. Ezek közül való a kiállításnak talán legkiemelkedőbb értéke, *Lahner* Emil két csodálatosan halk színezésű, elegánsrajzú temperája. *Bernáth* Aurél három nagykultúrájú rajzot, *Bornemissza* Géza három finom hangulatú akvarellt állított ki. Nagyon friss *Cselényi Walleshausen* Zsigmond *Fürdőszoba* című rajza és érdekesek *Lula* című regényéhez készült illusztrációinak tussvázlatai. *Derkovics* Gyula virtuóz tusrajza, *Kádár* Béla stilizált női figurája, *Kmetty* János csendélete, *Márffy* Ödön három szénrajza emelkedik ki az ismertebb nevek munkái közül. De pompás meglepetésekkel szolgálnak a náluk is fiatalabbak. Különösen *Göllner* Miklós fekete krétarajzait, *Kemény* László izzóan színes pasztelljét és *Schubert* Ernő bravurosan megkomponált képét kell kiemelni. Ügyesek és szellemesek *Martyn* Ferenc párizsi hatásokat mutató színes rajzai. Az érdekes kiállítás ma délután nyílik meg. *(m—i.)*

Lahner Emil
Nő. 1929. IX. 25.

Laikauff János
órás Pest
1793-ban lett
mesterré.

Kvod
Z
Pritz
55. l.

A'. 149 (15).

Laikauff János

órás Pest XVIII, 7

lásd

Va Hőernstgyújt

85, l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Laikauff Janos

858. ORSÓS ZSEBÓRA. Ékkövekkel díszített kettős aranytokban. Készítette: *Johan Laikauff in Pest.* XVIII. század . . . . . 120.—

Árverési Közlöny
1939. jan.
1. rendk. sz.
Ernst Museum anyagának aukciója

Laikauff (Leikhauf, Leitkhauf) Janos

Örás Pest

1793 ban mester
1799-ig Lövethets

Horváth-Szentpéteri

254 l.

Laikauff Johann

Ors XVIII.

Pest.

l.

Va Hö Ernst gzijt

85, l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

—

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szállítam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai he
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a kép
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, an
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Laikauff Johan

órás Pest XVIII sz

l.

Ernst-Muzeumaukcioja

I.

59 l.

Laib, Conrad

Zsigmond király
arcképe. XVI. sz. első fele.
Eredetije a bécsi
Kunsthistorisches Mu-
seumban.

9.

5.

Laib Konrád

Zsigmond Eiráh
arcképe –

l.
Horv Zsigmond

27. l. 3. sz. kép –

lásd előbbi
lapokon is

Laib Konrád

1431–48 kört működött

erőd

Bors Kéterer

206. l.

Repr.

Zsigmond kir. alj 372. sz

Meghívó

Szeretettel meghívom Önt és kedves családját

1994 október 9-én 17.OO órára

LAIB ESZTER (17 éves)

Kiállításának ünnepélyes megnyitójára.

A kiállítást megnyitja : **Kenessei András művészettörténész**

A kiállítás helye: **VIRÁNYOSI KÖZÖSSÉGI HÁZ**
Címe: Budapest XII., Szarvas Gábor út 8/c
A kiállítás október 9-tól 15-ig tekinthető meg.

A képek a helyszínen megvásárolhatók

Wien

Laig, Rudolph
festö

Der Ungar 1844. jul. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

Lechner László
grafikus

M.D.K.

Papai

Rónay György: A színésznő és a fiatalember.
Élet és Irodalom 1960. jul. 15 - 29 szám. - 6 l.

Lakner László
Grafikus

M.D.K.

„Rajz" - a

Élet és Irodalom, 1963. május 18 - 4 lap

Lakner László
grafikus

M.D.K.

Könyvsátor

Ignácz Rózsa: Idő jelzés Bihorban
Élet és Irodalom, 1962. június 2 – 11 lap

Lahner László
Grafikus

M.D.K.

Dunapart (repro)

Élet és Irodalom, 1962. junius 9. – 5 lap

Lahner Hédi
festő

M.P.K.

Méltatás

Aradi Nóra: A IX. kiállítás szemléletes munkájáról
Művészet, 1962. május — 6l

Lahner László
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

László Anna: Merre?
Élet és Irodalom, 1963. ~~május~~ április 27. — 4 lap

Lahoda, Alois (működött 1850 körül)

„Ebensee" vízfestmény 22,5 x 32 cm

J. l. b.: A. L.

Kikiáltási ár: 4500 Ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

M.D.K

Zákorzik Nándor
szobrász

„Építő" – jével vett részt
a tárlaton, – „Építő"
(repro)

Tibély Gábor: A X. kiállítás szobrai
Művészet, 1966. február – 18 lap

LAHOS LAJOS, festo restaurator

A sarvari var kapufeletti toronyszobajanak Dorfmeister freskójanak restauralasat Przudzik József, Czumpf Imre, Lahos Lajos, Saxa József, Bozó Pal és Laczkó Gyula festőművész restauratorok végezték. 78.old

G.HARKACH ERZSÉBET: A sarvari var sorsa napjainkban 75.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szám. Szombathely

Lahr Páluza, Kerámikus MDK

IV. éves az Iparművészeti Főiskolán.

— : (szöveg — fénykép —) 5.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 10.

Laib /vagy Lalb/ MDK

A kecskeméti zsinagóga épitésével először Wechselmann budapesti müépitészt bizták meg. A terveket, melyekkel 1862-ben készült el, nem fogadtá k el. Zitterbarth János ifj. tervét 1864 jan. 3-én a helytartótanács elfogadta. A kivitelezés munkáit ~~[illegible]~~ Obermayer szolnoki vállakozó n yerte el. Több évi kényszerszünet után Laib mérnök müszaki ellenőrzése mellett fejezte be.

Juhász István: Kecskeméti sétek. A zsidó templom. Petőfi Nepe Kecskemét. 1957. febr. 24.

Lahner Emil

Az eredeti monotyp után készült és az Editions de la Belle Page által kiadott 15 rézkarcát mutatja be a kiállításon.

Exposition d'Art Hongrois Contemporain, Paris, é. n. (1949?) Katalógus 25 l.

Lahner Emil

a párizsi magyar festő"k egyike,
ki szerepel a kiállításon.

Exposition d'Art Hongrois Contem-
porain, Paris, 1949? katalógus 5 l.
é. n.

Lahner Emil

Müvészete egy plasztikus költészet; a vonalak hajlékonyságával, a színek árnyalatával gazdagítja a mester alkotásait. Metszet gyüjteményét adta ki.

Exposition d'Art Français Contemporain, Paris, é.n. (1949) katalógus, 16 l

Lahner Emil

A tárlaton bemutatott művei:

35. sz. „Természet,"
36 " „Fény."

Exposition d'Art Hongrois Contemporain, Paris, é. n. (1949?) Katalógus.
16 l.

Lahner Emil

(1893, Berezna) Tanulmányait a Bányászati Főiskolán kezdte majd Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán folytatta. Az első világháboru után Párizsban telepedett le.

Exposition d'Art Hongrois Contemporain, Paris, é.n. (1949?) katalógus, 16 l.

Lehner Emil

Fiatalon hülföldre települt

Devenyi Ivan · Rafael Györo

Müveszet, 1970. szeptember - 22 kep.

Lahner Emil,festő

A Pécsi Modern Magyar Képtárnak Dr.Gegesi Kiss Pál gyűjteményéből sok művet ajándékozott/Forgács Hann Erzsébet emlék gyűjt./Lahner egy ~~xxxx~~ művel szerepel, Forgács Hann baráti köréhez tartozott. 222.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

LAHNER EMIL

KÜLFÖLDRE KÖLTÖZÖTT MAGYAR MŰVÉSZ.

DÉVÉNYI I.: RÁFAEL GYŐZŐ.

MŰVÉSZET, 1970. SEPT.

Lahner Emil

a Kut törvstagja

Kut 1929. jan. Eráll.

3 olajf.

festő Taris.

Ume 1928 - febr. Eráll.

5 olajf.

Ume alapító tag.

Facsillár IX. 109

Lahner Emil

festő

1929-ben Párizsban

élt.

irod

Gyomai Lure:

Ezt csináljak a magyar piktorok, szobrászok, rajzolók és építészek Párizsban. Literatura

1929. 160, 161. l.

Önarcképvázlattal

Lahner Emil

Csendélet hallal, v.o. temp. 37 x 44 cm

Pécs (Janus Pannonius Museum) Modern magyar képtár. Forgács Kann Erzsébet emlékgyűjtemény. Ismertető, ista Romváry Ferenc. Pécs 1964. (Szmúzeum) ürétei 6/15

CARL L A I S Z L E / Textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 442.- Herr CARL L A I S Z L E
Felvétel ideje: 1837. 14. May.
Hová vették fel: Comorn, /Komárom/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

Laitl János

holicsi dísztőmester. Plasztikus dísztési formákat alkalmazott.

Bp. Iparművészeti Múzeum: Magyarországi fajáns és kemejcserép művészet. Kiállítás. 1965. Bev: Katona Imre, Kiss Ákos

14.o.

M. D. K.

LAITL János

Mintázó mester a holicsi gyárban

1787-től

Mintázó inasokat is ortat

Szabír fejekkel díszített váza 1797

Csányi 1954. 41. l.

Laimarie Guillaume

nyomtatta több társával Calepinus Ambrosius: Ambrosii etc. "cimü magyar értelmezésü latin" szótárt Genfben 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6271

Lainoi Graciolus Donat

(Donat Lainoi Graciolus)

vagy

Lainoi Graciolus Donat

építőmester

Győr 1578

l. Vilkgyőr

49. l.

MOB KA. 3166.

./. mellékletben

...omát megküldni, melyeket mint eltavalt

...ényét a m. n. museum régészeti osztályának

...ciadtól kérdezni, vajjon ezen tárgyakat

...ltatom, vagy ~~[illegible]~~ arokkal még [illegible] excelenciadnak szemlé-

...nak? lang 25 kön elküldtem.

...alkalmával talált apróbb régészeti tárgya-

...k osztályának:

...(fejdarab, fölötte kagylónak régye) IV. század

...betűs kökoporsóban) XII század.

...az E betűs kökoporsóban) XII század.

...t fekegyte volt alkalmazva) XII század.

...d beállta körül

...I század beállta körül.

...db.

1680. K-B

Donato, Graciolus

Olasz kőművesmester

1578-ban van említve
a kapitalani iratokban

Pfannl Jenő:

A győri vár és téglái
Győr, 1932. 6. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**

címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Donatus Gratiolus

de Lagno

kőműves

1578-ban győrben a

vár építésén dolgozott.

Bedy Vince

Adalékok a győri

ipar történetéhez

Győri Kemle

1941. 184. l.

FRANZ LAIPOLD, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 130.- Herr Franz Laipold
Felvétel ideje: 1793. 16. Sept.
Hová vették fel: Sexard,/Szekszárd/. 157.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festő-céhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Lair Ferenc

Az 1860-as években festette a kapuvári rk. templom egyik oltaképet, meg Máriát és szt. Domonkost ábrázolja. Nárai, bécsi akadémikus munka.

Csatkai Endre dr.

Sopron vármegye műemlékei. II. sor. Sopron 1935, 41. l.

Ládikó.Malachit. Vésett s

Loretoi Madonna.

agát talapzattal. K

nokkal ,zafirokkal

Függő. Kristály. Vésett rubinokkal

Függő. Szürke agát testtel és vése

Edény. Malachit. Rubinhalakkal.

Kupa. Hegyi kristály. Nem áttetsző

Kupa. Szürke agát.Zafirokkal és

Kis kupa. Szürke ovális agát. Ele

Kis kupa. Ovális agát. Elefántcso

vel.

Kis kupa. Szürkés agát. Caboehon f

talapzattal.

Vázácska. Malachit. Zománcos halla

Lair Ferenc

festő

l.

Csatkaisoprommücsel

II. 4 i. l

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Laire Ferenc

Vas. Lap. 1875. 397. l

Laire Ferencz, egyike a kiválóbb osztrák festészeknek; két hazai templom falán — a komáromi András-templom s a győri székesegyházban — az ő freskói láthatók.

ssze van. Kinek kell nálunk
la, családi ház, kertváros, vagy
gében nem tartalmaz egyebet,
mondást, — nem nélkülözést,
kszor hamis fénnyel csillogó)
let; nekünk többet ér a külső
belső értékek. Mi szórakozni
ő életmód fáradalmait, hanem
ifelé élünk, nem magunknak;
ké, holott alig van egy főváros
az alkalmas helyeket a csen-
szentendrei Dunaágban — a
vannak a paradicsomszépségű,
ak.
saját házat építsen magának
iszakítsa magát a nagyváros
pihenésnek és saját magának
valami rozzant bárkát, beren-
en, és él, és nem unatkozik,

Laitl János

l. Reihelyi tatai maj.

12. l.

781. TALPAS POHÁR, kehelyalak, zö
Fuss, kelchförmig, grünlich, mit A

782. KETTŐSFALU POHÁR, fazettál
— Zwischengoldglas, fazettiert, m

783. TALPAS KORSÓ, köszörült üveg,
fenes Glas, mit Silberdeckel. Um l

784. ÁLLÓ LÁMPÁS, vázaidomu kék
lampe, vasenförmig, blaues Glas,

785. KETTŐSFALU POHÁR, üveg, o
Zwischengoldglas, auf der Wandu

786. KÉT VIRÁGVÁZA, kék köszörült
vasen, blaues, geschliffenes Glas,

787. NAGY SERLEG FEDŐVEL, kék
Grosser Deckelpokal, blaues, gesch
1840.

788. KÉT DISZVÁZA, tejüveg, oldalá
vasen, Milchglas, mit farbigem B

789. KÉT VÁZA, rózsaszinü üveg, ol
1860 k. — Zwei Vasen, rosenrotes
Böhmisch, um 1860.

t üveg, szines rózsákkal és aranydisszel. Cseh, 1840 k.
Glas, mit farbige Rosen und Goldrand. Böhmisch,

örült üveg, bronz foglalatban. Empirestilus. — Prunk-
Glas, in Bronze gefasst. Empirestil.

siratásának jelenete, hosszukás, négyszögü fakeretben.
er Mitte die Beweinung Christi, in länglichem Holz-

nyozott fahermával. Villanykörtével. Osztrák, empire.
i Hermen aus vergoldetem Holz. Electrisch montiert.

án fa. Jelezve „Daum". Nancy, XIX. sz. v. — Vase
m". Nancy, E. XIX. Jh.

oszidomu, ezüstözött rézlábbal. Osztrák, késő empire.
schüssel, auf triposförmigem, versilberten Fuss. Öster-

geri tájkép, ovális, aranyozott fakeretben. Neobarok
naft, in ovalem vergoldeten Holzrahmen. Neobarock.

zörült üveg, kelyhén beköszörülve sárgás alapon fák
— Grosser Prunkpokal, mit Deckel, geschliffenes Glas,
um 1840

LAITL *János*, keramikus Holicson, hol 1757-től több mint negyven éven át mintázó mester volt. Ez idő alatt a gyár összes mintáit L. készítette. Egy copf-stílű fedeles vázája 1797-ből a bpesti Iparműv. Múzeumban van.

K. Gy. II. 51

Christus und Rebecca beim Brunnen. — 1835: V. 37. *N. Poussin:* Christus und die Samaritin am Brunnen. — 1844: V. 36. *N. Poussin:* Christus und die Samaritin am Brunnen. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 35. *N. Poussin:* Krisztus és a szamáriai nő a kútnál.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 35. *N. Poussin:* Krisztus és a szamáriai nő a kútnál. — 1873: I. 35. *Schule N. Poussins:* Christus und die Samaritanerin am Brunnen. — 1876, 1878, 1879: XIV. 529. *N. Poussin iskolája:* Krisztus és a szamáriai nő a kútnál. — 1881: 531. *N. Poussin modora:* Krisztus és a szamáriai nő. — 1888: XX. 689. *N. Poussin követője:* A szamáriai nő. — 1896, 1897: XX. 689. *N. Poussin követője:* Jézus Jákób kútjánál. — 1897: XX. 689. *In der Art des N. Poussin:* Jesus am Brunnen des Jakob. — 1898: XX. 689. *N. Poussin* (manière de-): Jesus à la fontaine de Jacob. — 1901, 1904: XX. 689. *N. Poussin követője:* Jézus Jákob kútjánál.

Lait Johannes

festő

l.

Schirek Holitsch

107.-l.

1936 február 2–25

Laitl Johann

Deckelvase
modelliert von J. L.
1797

repr.

Schreck Holitsch

275. l.

Laithl (Laithl, Leithl, Leithl, Leytel, Leuthl, Leuthl) Johann

Modelliererr

XVIII. n. –

XIX. n.

l.

Schirek Holitsch

118. l. 119. l.

SZŐNYI ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA

Laitl János

A mintázó mesterek sorában, akik mint szobrászok is működtek a holicsi fayence gyárban, e téren Laitl János vált ki. 1784-ben mint új embert emlitik, de rég látszik, már az 1750-es évek elején is Holicson dolgozott. 1787-ben edenjek mintázásán kívül mintázó inasok tanításával is foglalkozik s darabszám való fizetés helyett ettől fogva 20 frt havi díjat kap. 1788-ban már 31 éve dolgozott a gyárban. Ez idő alatt a mintákat s ezek erzkőzeit mind ő erzelte ki és készítette. Az Iparmüészeti Müzeumban van egy copf-stilü fedeles vázája, melyet a rajta levő szignatura szerint 1797-ben készitett. 1810-ben már nem élt.

Török-Holics 149. l.

1788
31
1757

~~Anqyal Pál~~ IV. 176.

ad 423.l.

Laitl János, szobrász és kerámikus, szül. 1730 körül, megh. Holics (?) 1810 előtt. 1757-től (közel négy évtizedig) működött a holicsi faience gyárban s ez idő alatt a mintákat s ezek eszközeit mind ő szerezte és készitette. Egy „copf-stilü fedeles vázája 1797-ből a bpesti Iparmüvészeti Múzeumban van.

Laitzkh Jacios

ötvös

Nagyszeben 1601.

F 662

Laitzkh Hannes

Otw -

1601

und

Arsleben 408

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

CARL LAITZINGER, szijártó

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 819 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./. 2:IV., 1:II. szijártó. 266.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Laittlin (Leitthin) Anna

Modelliererin

l

Schirek Holitsch

119. l.

Laitl (Leitl) Joseph

Modelliever

XVIII – XIX. Jh.

d.

Schürek Holitsch

119. l.

1937 május 2—31

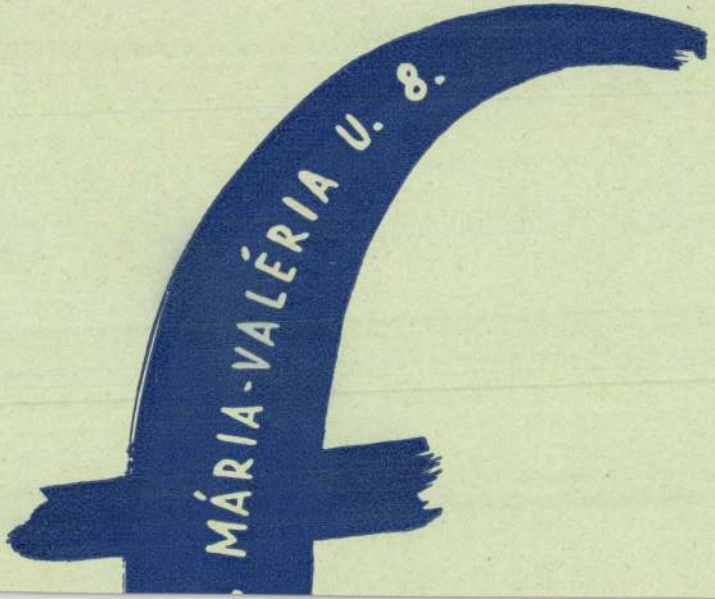

Laitl János

hiltési nobrain

l.

Sikmagyeram

74. l.

75. l.

eállott tavasszal-az
mplomfalak közt kedvezőbb
üremlékek országog bi-
ciküldötteivel érintker-
felvilágositással szolgál-
lenben segitségükre legyünk.
hogy legközelebbről sze-
a kiküldendő urakhoz,
ettet kérem Méltóságodat,
megjelenési időt előre
tassék, hogy sok nemű
oglalkágaim között ma-
calmazzam. —

MOK

Laitl József "von der Baukunst"

Zakariás G.S: Adatok Buda XIX. sz. eleji épitészetéhez. 1954. sajtó alatt.

M. P. K

LAITZL József

egyetlen művét, von der Baukunst

jelzéssel írja alá

(Schoen Arnold szerint ez a kifejezés

vlsz. az jelenti hogy az illető a

rajzistola növendéke)

Használja még: Ivk J. Sinzbauer F

Zakariás Gy. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Ba. multjából XII.

Ba. 1957. 306. l

M. D. K.

LAITL József

„von der Baukunst"

T. Döhrentei tér M. Neumann János György asztalos átmenő háza egy-em. ráépítési terve (1822)

Rsr. 21 rép Lebontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda építészetéhez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multjából XII. Bp. 1957. 294. l.

LAITNER Tamás kőműves a gyöngyösi jobbágy összeírásokban találkozunk nevével 1737-ben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Lajkó Cecilia, gyermekrajzoló

9 éves kecelei tanuló.

Bölcsődérek c. műve:

Repr.

Sáfrán Edina: Zöld ló, lila kutya, piros szemű nagymama M. 11.

Népszabadság Bp. 1972. márc. 12.

JOHANNES LAJKO, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-től.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
251. - Johannes Lajko, Leutschau, 1802. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfetés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MICHAEL LAJKO, textilfestomester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv. Bergstadt Sieben Bergstädtischen Lade einverleibten Schwarz und schön Färbemeister, aus dem Meister-Buche ausgezogen. /1823/. in Berstadten: Briesz, /Breznóbánya/: in Sohler Comitat

35.- Michael Lajko

111. lold. 31. jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcégek I. A textiltestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

MICHAEL

Lajkó Ferenc

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán III. díjban részesült 13.sz. pályamunkegyik tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

MDK

Lajkó Lilike, gyermekrajzoló

6 éves.

Alakos kompozíció:

Repr.

—: Keceli gyermekrajzok VM 5.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 10.

Lajkovits Ferenc

MDK

1835-ben Orosházán asztaloskodott.

SZABÓ FERENC: Értékes adatok egy csorházi iparosmester-család feljegyzéseiben.

ASZÁNTÓ KOVÁCS MUZEUM ÉVKÖNYVE . Orosháza. 1960.

135-152.l.

137.l.

S.LAJMER JÓZSEF, fazekas

Tisztelt S.Laimer József Cserepes Mester Ur,Sarvarot.
A Nagy Olbói gazdasagi szükségletre kérek egy zöld kal
hat a föld arendaban tesen kiadni egy uttal kettot nyug
tatok meg mert a melet a mult hétenmhiztak arut nem vol
nyugta....Nagy Olbón,Nov.28.1870.Szele József gazdatisz
349.old

BARDOSI
DXXXXRXJANOS-B.DORNER MARIA: Adatok a sárvári/és
kőszegi/ fazekasok történetéhez. 333.old

SAVARIA? A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

S.LAJMER JÓZSEF, fazekas

Tisztölt S.Lajmer József fazekas mester Ur,a nagy ölbői gazdasag szükségletére az föld vevés haszon birriben két kalyhat tesen ezen kocsisnak atadni...Nagy Olbön febr.6. 870. Szele.gazda. 348.old

BARDOSI JANOS-B.DORNER MARIA: Adatok a sárvari/és kőszegi fazekasság történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Ertesitője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

S.LEJMER JÓZSEF, fazekas /Schleimer/

"S,Liemer József Sárvári Gerencsér Czéh Mester Ur az Nagy Ublói Gazdaság szükségletére a föld árendaban az lötéres majori Gazdasagban kétkalyhat,hogy kiadhat a me mely 1867 évi jarandósagaban beszamitható."...Nagy Ulbó Nov.1. 867. Szele József,fazda. 348.old

BÁRDOSI
DORNERXJANOS-B.DORNER MARIA: Adatok a sárvári/és kőszegi/ fazekasok történetéhez. 333.old

SAVARIA? A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

S.LAJMER JÓZSEF, fazekas/Schleimer/

--- ---

"Tisztölt S.Lajmer József Ur!-Sarvari fazekas mester,Al
só Szeles tei Urodalomnak jarandó földarendaban való kal
hakbul az Kabo Kövesdi Gazdasagi Szükséglettre egy ló
Zöld kalhat tesen kiadni szamittasban fogjuk venni...
Nagy Olbön, Nov.18. 870. Szele József Gazdatiszt.
348.old

BÁRDOSI
DORNERKJANOS-B.DORNER MARIA: Adatok a sárvari/és
kőszegi/ fazekasok történetéhez. 333.old

SAVARIA? A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

S.LEJMER JÓZSEF, fazekas/Schleimer/

"Tisztölt S.Lejmer József cserepes üzéh Mester Ur Sar
várott.A Nagy Olbói Uradalom részére jarandó kalhakt a
mi az 1868 évre jarond egész hátralékot ezen kocsisnak
tessen átadni."..Nagy Ollón,Nov.28.868. Szele József
Urodalmi Gazda. 348.old

BÁRDOSI JÁNOS-B.DORNER MÁRIA: Adatok a sarvári /és
kőszegi fazekasok történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

S.LEIMER JÓZSEF, fazekas/Schleimer/

Sárvárott S.Lejmer József ~~Ur~~ fazekas Céh Mester Ur az Rábo Kövesdi Gazdaságban két Kalyhat kiadhat,a mely az nagyöblői Uradalomban évi haszonbérben beszamitandó legyen...Nagy Ölbőn Nov.25 1868. Szele Gazda. 348.old

BÁRDOSI JÁNOS-B.DORNER MÁRIA: Adatok a sárvári /és kőszegi fazekasság történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

M.D.K.

Lajbli János, kőműveslegény

egyre annak a négy nagyváradi származásu legénynek, akik Podhoreczky András, lengelszármazásu építőmesternek a nyírbátori minorita templom 1749-es átépítésénél segédkezter.

B. Gyürky Margit: A Báthoryak nyirbátori temploma.
Bp. 1943. dissz. 34.old.

M.D.K.

Lajbli Fábos Mihály, kőműves

12

nagyváradi származású, a nyirbátori minorita-templom 1749-évi restaurálása alkalmából a torony rézgömbjében elhelyezett okirat tanusága szerint Podhorodeczky András vezetése alatt részvett a munkálatokban.

Hidegkuti Mihály: A nyirbátori minorita-templom. Szeged, 1941. 12.old.

Lajd Lajos

Oláh - Juhász - Edelényi:
Tanulmányutak, megfigyelések
a könyvet tipográfizálta
Dürséretet kapott

A még magyar könyv, 1962, 32 old.

Lajdenschwartz János

1811-ben egy Keszthelyen épitendő templom tervvel nyujtotta be Festetics György-nek. Ez épitmény hasonlatosságot mutat pl a Neudorfi-val.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4 p.

2821

Laji István

nyomtató Debrecen

1815

Görttyszer

136. l.

mdk

Lajkás Imre tipografus

Kötésterve és tipográfiája Ortutay
Könyvtez: „Hungarian Folk Tales"
„Díjazott ill. könyv.

Magyar Grafika. 1963. 2 sz 17. l

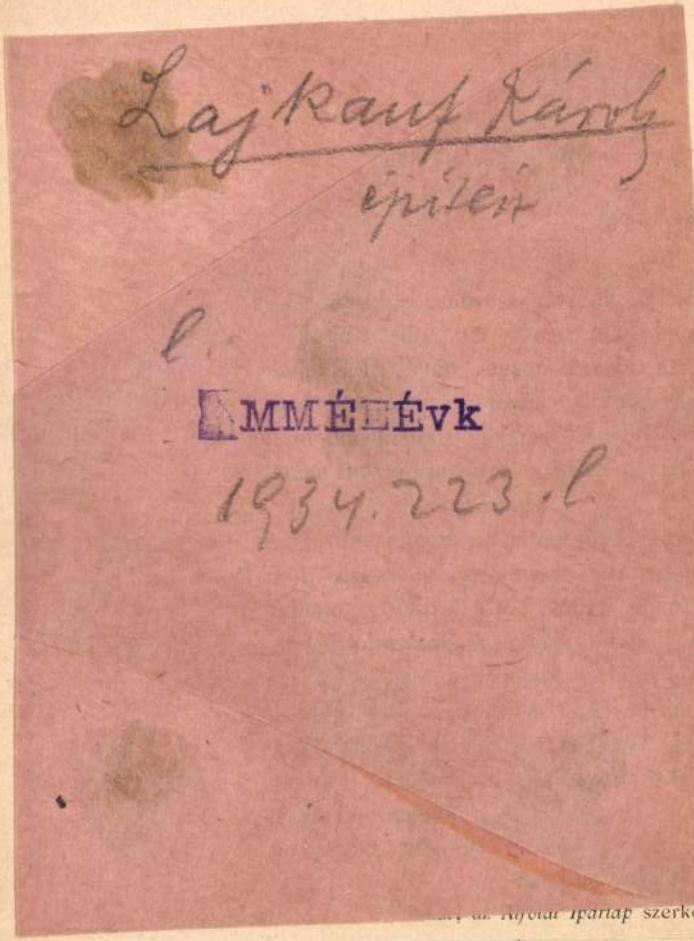

Lajkauf Károly
építész

l.

MMÉÉvk

1934.223.l

... az Ifjolat Iparlap szerkesztő

*

II. A szerkesztő válasza. Két okból s
vesen közöljük a fönti levelet : először m
minden sor arról tanuskodik, hogy ann
iréja lelkesedik iparunk művészi fejlődéseé

tartott előadására. Graff mostanság Né-
országban egyik leglelkesebb, sőt a rajon-
g lelkes híve a japán művészeti nézletnek.
ke, miként e folyóirat közleményeiben
lóan volt jelezve, épen ellenlábasa az előbbi
ogásnak. Az utóbbi ugyanis a nyugat-ázsiai
az ebből leszármazott európai művészetnek
ízlésnek egyik sarkalatos elvét a symmet-
ban látja, a mi a kelet-ázsiai művészetből
nyzik. Pótlásul szabadjon még megemlíte-
n, hogy A. Bruno Bucher ezen tárgyról
lt év november 12-ikén az osztrák ipar-
vészeti muzeumban tartott előadást, s lénye-
g ugyanazt az álláspontot foglalta el, mint
ke. Az elvet magát nem állította fel oly szi-
úan, de élénken tiltakozott a japániság
n, mely most dívik, s kimondta, hogy nincs
elme elsajátítani a japáni művészet bizonyos
máit és díszítési módjait, melyek a mi ter-
szetes szépérzetünkkel ellentétben vannak.
Hallottam mind a három előadást, s azért
ujult érdeklődéssel olvastam a *Művészi Ipar-*
n a vitának összegezését. Bizonyos meg-
előadást éreztem a fölött, hogy még van

Laitl János

mintázó a ko-
licsi gyár kemény-
cserép osztályában
a XVIII. sz. végefelé

Csányi 1954

41. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉPÍTŐELEM

1968 ÁPR 1 Z

Lajó József
1921

Lajó bácsi, az ötvös

— Az első vállalkozás nagyon jól sikerült. Negyedik elemista voltam, amikor 1918-ban Csongrádon kiállítást rendeztek a mesterek. Tanítóm biztatására elkészítettem egy vörösréz ékszerdobozt. Apám lakatosműhelyében barkácsoltam össze és igazán remekül sikerült. Az elismert, jó hírű mesterek előtt — én a negyedikes elemista gyerek — elhoztam a kiállítás első díját. Itt kezdődött az ötvösködésem és kisebb-nagyobb szünet után mindig visszatértem a vörösrézlemezhez. Figurákat, embereket, állatokat formáltam belőle. Szórakozásból, kedvtelésből tettem. Az utóbbi időben egyre jobban és gyakrabban elkap az alkotás vágya. Furcsa nyugtalanságot vált ki bennem, ami arra késztet, hogy anyagot vegyek a kezembe és keressem a formát, gondolataim, érzéseim kifejezésére — Lajó József a Budapesti Betonárugyár lakatosa mondotta ezeket, amikor meglátogattam otthonában.

Vörösréz ékszerdoboz

Lajó bácsi szerelmese az ötvösművészetnek. Az első ékszerdoboz készítése óta — ami akkor Bécsbe került — már sok szép ízléses figurát megformált. Lakása tele szebbnél szebb tárgyakkal.

— Ahogy közeledem a nyugdíjhoz, egyre jobban szükségét érzem az itthoni barkácsolásnak. Jó időtöltés számomra és remek szórakozás. Vannak figurák, amelyeket hosszú ideig magamba hordtam míg végre megformáltam. Azután akad olyan is, mint ez a „sétáló lány napernyővel", három napig bajlódtam a frizurájával, mire sikerült szép lófarokba fogni fürtjeit — mondja tréfálkozva Lajó bácsi.

A gyári munkájában is ilyen állhatatos. 1951-ben került az iparba mint lakatos, akkor kezdődött a sablongyártás. Lajó bácsinak sokat kellett kísérleteznie, míg kezében megformálódott a BH-elem pontos gyártósablonja. Tizenhét éve a sablonok készítésével foglalkozik, és emellett jutott ideje és főleg fantáziája újításokra is. Legalább hatvan újítást, ésszerűsítést fogadtak el tőle.

Az újítási per

A legérdekesebb újításáról kérdezem. Kedves derűt vált ki a családi körben érdeklődésem. Feleségével összenéznek s tekintetük közös titkukról árulkodik.

— Egyik újításom miatt perbe vagyok a gyárral. Ez a legnevezetesebb a sok közül. Évekkel ezelőtt elfogadták és azóta alkalmazzák az acélszemcse gazdaságosabb gyártására készített újításomat. Ennek az a lényege, hogy olyan szemszerkezet állítható elő, amelyet nem szükséges tovább őrölni. Az évi megtakarítás újításom nyomán több mint 3 millió forint. Nekem 3600 forintot fizettek az ésszerűsítésért, amit kevésnek tartottam, de hagytam volna az egészet. Persze megvallom bosszantott a dolog és amikor azt tanácsolták, hogy forduljak bírósághoz, megtettem. Hát így történt. Ezért ez a legnevezetesebb újítás a hatvan közül. Meg azért is, mert annyira kedvem szegte, hogy azóta nem újítok. Délutánonként sietek haza a gyárból és itthon hozzálátok az ötvösmunkához. Megnyugtat, örömet jelent, ha kedvem szerint sikerül egy figura.

Az asztalon felsorakoztatja előttem a legszebb darabokat. Valóságos szobrok, s csak ha kézbe veszi az ember, akkor érzi súlyáról, hogy lemezből készült a mű. Érdekes, változatos a témaválasztása. Több tárgyon Percz János ötvösművész stílusa érződik, másokon meg Hincz Gyula grafikusművész kedves, lágyvonalú illusztrációval próbálkozott vörösrézből. Ez utóbbi különösen kedves.

Nagyon szeretem e két művész munkáit és megvallom gyakran tőlük veszek leckét. No nem személyesen, hanem eljárok a képcsarnokba, kiállításokra és hogy tanuljak tőlük egy-egy alkotásukat megformálom. Ezek a munkák tanulmány jellegűek, így gyakorolom a kifejezésmódot.

Lajó József keresi az útat, az egyéni stílust, a számára legjobban megfelelő formát. Az anyagot már megtalálta a vörösréz lemezben. A forma, a stílus kialakítása a legnagyobb feladata. Az első kollekcióban nehéz eligazodni. De már érződik különösen az utóbbi néhány művén, az egyéni íz és kifejezési mód. Ezek a legsikerültebb alkotásai, azért is, mert annyira egyéniek.

Mint mondja, a „Néger vadász" című szobra a legkedvesebb. Honnan vette a témát, az élményanyagot? — vallatom Lajó bácsit.

Néger vadász

— Régen olvastam egy néger törzsről, ahol az a szokás, hogy a kicsi gyerekek fülébe nehéz súlyfüggőt helyeznek. Ez annyira lehúzza, megnyújtja a fület hogy majdnem kétszer olyan hosszú lesz, mint a normál. Ez a néger vadász egyébként is hosszított formájú. A kezében lévő lándzsa, a hosszú drapéria szerű köteny, az arc, ez a hosszú fül, hangsúlyozza a mondanivalót, s jól illusztrálja a lényeget.

— Könyveket, tanulmányokat olvasok a négerek életéről, szokásaikról, kultúrájukról és kutatom belső világukat. Ezt szeretném láthatóvá tenni, vörösrézben megfogalmazni.

Itt van előttem egy néger maszk. Csak rá kell nézni, szinte beszél. Nem cizellált, agyondíszített szépség. Kevés jellegzetes vonás és az arcról évszázados fájdalom, eltiportság, szomorúság árad. A négerek sorsa, fájdalma.

A szobrokat még csak néhány jóbarát, ismerős látta. A felesége a kritikusa, aki érthetően elfogult egy kicsit, mert minden művet kedvel, s külön ragaszkodik hozzá.

Lajó bácsinak melyik a legkedvesebb, s várom, hogy az asztalon lévő sok alkotás közül valamelyikre rámutasson.

— Mindig a legújabbat kedvelem, de azért úgy vagyok velük, mint a jó anya, akinek sok gyermeke van. Mind az övé, valamennyit nagyon szereti. Éppen ezért külön gondot jelent majd, hogyha zsüriztetni akarok néhányat, melyiket válasszam. Ugyanis szakemberek előtt szeretném bemutatni alkotásaimat és ha elfogadnak tőlem néhányat, komolyabban foglalkozom majd az ötvösművészettel. Időm lesz bőven, hiszen már nyugdíjas korban vagyok. Tervem, megvalósításra váró elgondolásom rengeteg van, idő és egy kis biztatás kell hozzá csak.

Vincze Eta

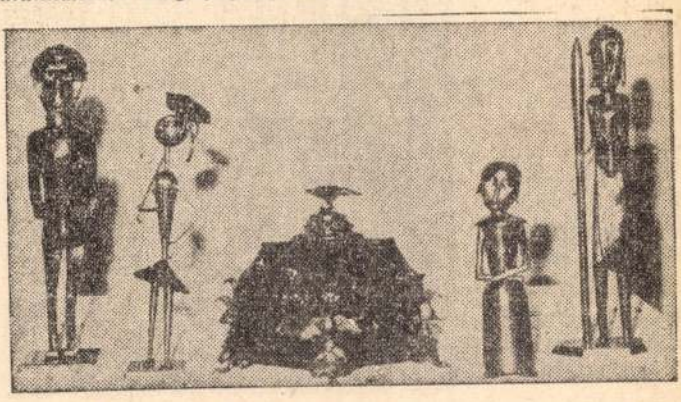

'SÜNK

ndor György – Lábatlan

jelent számomra ez a kormánykitüntetés.

— Tizenöt éves gyerek voltam, amikor kengyelhajlítónak idekerültem a gyárba. 1949-ben kezdtem. Azután vasat húztam, dolgoztam az automata vasvágón, voltam gépkocsikísérő egy ideig, és 1960-ban elvégeztem a darukezelő iskolát. Azóta a szállítási üzem darusa vagyok.

A feleségem gyártásközi ellenőr. Ő is itt dolgozik gyereklány kora óta, 1950-ben jött ide. Együtt kezdtünk. Jó szemű „öregek" gyorsan összeadtak bennünket. Négy év múlva házasodtunk össze, és nagyon jól megértjük egymást, szépen élünk. A kitüntetés is kettőnk öröme.

— Nagy meglepetés volt számomra már az értesítés is. A gyárból jöttem haza éppen, amikor megkaptam az expressz ajánlott levelet a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanács Titkárságától. Néztem, forgattam a borítékot, többször is elolvastam a feladót. A címzésen ez állt Horváth Sándor darus...

— Felbontottam a borítékot, és olvasni kezdtem a levelet. Március 27-én keltezték, a meghivás április 3-ra szólt, de én izgalmamban alig láttam a betűket, a keltezést az ünnepség napjának néztem, szóval azt sem tudtam Sándor vagyok-e vagy Gyuri.

— A Parlament kupolacsarnokában lesz az ünnepség — ocsúdtam fel végre, amikor eligazodtam a dátumokon.

— Üttörő koromban jártam az Országházban. Eszembe jutott, hogyan csodáltuk a gyönyörű termeket. A tanító néni vezetett akkor bennünket, és mesélt az épületről, a benn zajló történelemről. Magam előtt láttam a képet, a piros nyakkendős vidéki gyerekeket, ahogy végigjártuk a hatalmas épületet.

— Gondosan felkészültem az utazásra, és már a kora reggeli vonattal indultam. Nem akartam elkésni. Déli tizenkét órára szólt a meghivás, de én már kilenc előtt odamentem a Parlamenthez. Pontosan akartam tudni melyik ajtón kell majd bemennem. Odasétáltam a kapuőrhöz, és ő mondta, hogy a kilences kapunál az oroszlánnál menjek majd.

Három órám volt az ünnepségig. Lementem a Dunapartra, nézelődtem, sétáltam a Margit-hídig, de nem akart múlni az idő. Azután végre elindulhattam az oroszlános kapuhoz. Nagyon izgatott voltam.

— Díszőrség állt a bejáratnál, és az ajtóig végigteritve a szőnyeg. Egy fiatalembert pillantottam meg, aki — mint kiderült — hasonló ügyben járt ott, mint én. Sok szép kitüntetés volt a zakóján. Akkor jutott eszembe, hogy az enyéim meg a zsebemben vannak. Dobozba hoztam el otthonról, féltettem a vonaton, nehogy baj érje. Gondoltam itt lesz idő feltűzni az ünnepség előtt. Volt is, csak hát a nagy izgalomban megfeletkeztem róluk.

— A fiatalember segített feltűzni az érmeket: két kiváló dolgozó jelvényt, árvizvédelmi emlékérmet, 5 éves szolgálatért, a kiváló munkásőrkitüntetést, és a szocialista brigád jelvényt.

— A kupolacsarnokban nem volt előre megjelölt hely. Hová üljünk — tanakodtunk — se túl előre, még tolakodásnak tűnne, se nagyon hátra. A harmadik sornál döntöttünk, és lábujjhegyen jártunk, nehogy zajt csapjunk, hiszen olyan templomi csend volt.

— A kormány vezetői helyet foglaltak az elnökségben. Losonczi Pál elvtárs, az Elnöki Tanács Elnöke adta át személyesen, kézfogással a kitüntetéseket. A fogadáson, melyet tiszteletünkre rendeztek, több munkásemberrel összeismerkedtem. Közöttük egy olyan aranyos bácsival, akinek április 3-án volt nyugdíja előtti utolsó munkanapja. Szép munkabefejezés ez egy kétkezi dolgozó embernek. Benne láttam a magam örömét, boldogságát.

— Azt sem néztem jóformán, melyik vonattal indulok vissza Lábatlanba. Siettem haza az enyéimhez. Alig vártam a reggelt, hogy a kitüntetést bevigyem megmutatni a gyárba. Párttaggyülésünk volt, sokan gratuláltak. **Vincze Eta**

Április 4-re ismét dekorációs versenyt rendezett a Budapesti Épületelemgyár. A legszebb ünnepi díszítés az F—1 üzemben készült.

öregségére mindenki fenékig üríti poharát.

A nyugdíjba menő arcvonásai kisimulnak. Mesél küzdelmes gyermekkoráról, munkás életéről, terveiről.

— Most már jut időm pihenésre, olvasásra, színházba járásra, kirándulásokra és utazásokra. De tőletek nem fogok végleg elszakadni. Egészséges vagyok, bírom a munkát, havonként egy hetet itt töltök a pénztárban, köztetek. Munka és barátok nélkül céltalan, tartalmatlan lenne az életem.

D. M.

Dévai István pénzügyi osztályvezető búcsúzott elsőnek a meghatott Reisz Ibolyától, megköszönve sok évi fáradozását.

M.D.K.

Lajos és Gáspár

-a pozsonyi- 1439-ben a leghiresebb festők.

Régi adatok a városok multjából

Városok Lapja 1906. 6.szám. 9.old.

A BRÜSSZELI SAINTE GUDULE-TEMPLOM MAGYAR VONATKOZÁSÚ TÖRTÉNELMI ABLAKAI ÉS II. LAJOS KÉT KÉPMÁSA

A gyászos emlékű mohácsi vész négyszázéves fordulója a művészettörténetíró figyelmét is hazánk történetének e szerencsétlen korszaka felé tereli. Hollós Mátyás uralkodásának ragyogása után alig egy emberöltővel szakadt az országra a csapás, mely a kulturális fejlődésnek véget vetett. A nemzet bukásával együtt pusztult a fiatal király is, akinek emlékét halála után sírig hű özvegye Habsburg Mária, Szép Fülöp és castiliai Johanna leánya ápolta tovább. Neki, Marie de Hongrienak, Németalföld későbbi kormányzójának köszönhetjük, hogy távol hazánktól, Brüsszel főtemplomában II. Lajos tragoediáját két nagyszerű üvegablak hirdeti. A mostani négyszázéves forduló alkalmából — úgy hisszük — időszerű, hogy ezekről az ismert, de tudományosan eddig nem eléggé ismertetett ablakfestményekről megemlékezzünk. Magyar gyásznak, magyar fájdalomnak hirdetői ezek a flandriai remekművek. A mi királyunk volt az a Lajos, aki az ablakokon olvasható fölírás szerint a katholikus hit védelméért a barbárok elleni háborúban hősiesen harcolva elesett. Az ő emlékének szenteljük e tanulmányunkat, melyben a királynak két reánk maradt legnevezetesebb arcképéről is szólani fogunk.

*

A brüsszeli ősi Szent Mihály és Szent Gudula-templom, éppúgy mint a chartres-i székesegyház, páratlan értékű és szépségű színes ablakokkal dicsekedhetik. Míg azonban a chartres-i dóm ablakai a XIII. századból, a színes ablakok készítésének fénykorából származnak, addig a brüsszeli ablakok a renaissance és barokk művészet remekei. Az utóbbiak előtt természetesen a Sainte Gudule-egyházat is középkori, színes üvegek ékesítették, de ezek az idők folyamán elpusztultak. Csak néhány töredék maradt fenn a XIII. századi színes ablakokból, míg a XIV. és a XV. századiak, mint azt *Henri Velge*nek, louvaini egyetemi tanárnak a templomról most megjelent hatalmas monografiájában (La collégiale des Saints Michel et Gudule à Bruxelles, Librairie Albert Dewit) olvashatjuk[1], nyomtalanul eltűntek. Csak a levéltárak okiratai emlegetik ezeket a színes üvegeket, melyek a régi flamand üvegfestészet nagyszerű fejlettségéről tanuskodtak.

A templomban napjainkig fenmaradt régi, sajnos, sokszor túlon-túl restaurált üvegablakokat öt csoportba oszthatjuk. A főkapu fölötti Utolsó ítélet ablaka kivételével mindegyik a belga tartományok fölött is uralkodó Habsburg-család tagjainak és rokonainak emlékét hirdeti. Így jutott hely rajtuk magyar királyok és királynék számára is. Az első csoportba sorozandó színes üvegek, melyek a szentélynek az oszlopok és a triforiumok fölött lévő ablakait ékesítik, 1525 körül, minden bizonnyal Osztrák Margit (Marguerite d'Autriche) rendelésére készültek, aki 1507—1530-ig volt Németalföld kormányzója. A főhercegnő őseit védőszenteikkel, címereikkel architektónikus baldachin alatt ábrázolják ezek az ablakok. A lefestett alakok közt bennünket közelebbről érdeklő, magyar történelmi személyt nem találunk. Az ablakok Brüsszelben készülhettek, de kartonjaik rajzolója, valamint üvegesmesterük ismeretlen.[2] Stílusuk a renaissanceba átpártoló kései gotikus formákat árulja el. Már ezen az ablakcsoporton is a világi elemek kerültek túlsúlyba

[1] E munkából vettük át az ablakok készítésének történetére vonatkozó, alább közlendő okirati adatokat. A Ste. Gudule ablakaival és általában a flandriai üvegablakokkal részletesen foglalkozik még Richard *Graul* is a *Die Glasmalereien in St. Gudula zu Brüssel* című tanulmányában. (Belgische Kunstdenkmäler. Sonderdruck 1922.)

[2] *M. I. Friedländer* (Bernaert van Orley, Jahrbuch der k. preuss. Kunstsammlungen XXX. 1909. 1770.) szerint lehetséges, hogy ezeknek az ablakoknak kartonjait is már Bernaert van Orley, Osztrák Margit udvari festője készítette. Az egyik ablak Madonnájának kompozíciója ugyanis megegyezik Bernaert mester güstrowi Madonnájának kompozíciójával.

Magyar Művészet
1926. 7. 77

II. LAJOS MAGYAR KIRÁLY
XVI. századi német mester képe a brüsszeli Szépművészeti Múzeumban

a szentekkel szemben. Minél jobban távolodunk a középkortól, annál több hely jut az ablakokon a világi személyeknek, a donatoroknak. Viszont kizárólag bibliai témát tár még elibénk a templom főkapuja fölött lévő, már említett nagy ablak, melyen az Utolsó ítélet látható. Sokáig azt hitték, hogy ez a templom egyik legrégibb ablaka, mert az 1528-as évszám olvasható rajta. Ez az évszám azonban csak egyik későbbi restaurálás alkalmából kerülhetett az üvegre. Az ablak alkotói, *Frans de Vriend (Floris* 1516—70), a karton rajzolója és fivére *Jacques Floris,* az ablak festője, 1528-ban ugyanis még kis gyermekek voltak. Így az ablaknak — mint ezt már többen, így Velge is hangsúlyozták — okvetlenül 2—3 évtizeddel később kellett készülnie. Donatora Erard de la Marck liège-i püspök (1505—1538) volt. A sok alakot számláló ablak stílusa a XVI. század derekának flandriai manirista, az úgynevezett *romanisták* stílusára vall.[1] Az összes németalföldi festők közt Frans Floris került leginkább Michelangelo hatása alá. A budapesti Szépművészeti Múzeumban egy Krisztus születését ábrázoló, meglehetősen nagy, az olasz befolyást csak mérsékelten elárulo képet láthatunk tőle.

A kereszthajó északi és déli falát ékesíti a két legnagyobbszerű ablak, melyek között tárgyánál fogva a déli ablak érdekel bennünket közelről. Ez a hatalmas üvegfestmény a szerencsétlen II. Lajos magyar király és Mária királyné emlékét hirdeti és *Bernaert* (másképpen *Barend) van Orley* (1492?—1542) brüsszeli mester remeke. A budapesti Szépművészeti Múzeum a mester egy fiatalkori munkáját, az ifjú V. Károly képmását vallhatja magáénak. Az északi bejárat fölött lévő ablak, párjával együtt, 1537-ből, illetőleg 1538-ból való. Vagyis a magyar vonatkozású ablak is akkor készült, midőn Mária királyné a mohácsi vész után elhagyván Magyarországot, 1531-től kezdve előbb Malines-ban, majd 1546-tól kezdve Brüsszelben 1555-ig Németalföld kormányzója volt. V. Károly ablakán a császárnak és feleségének, Portugál Izabellának térdelő alakjai láthatók. Mögöttük védőik Nagy Károly és Velge szerint magyarországi Szent Erzsébet, de lehet, hogy portugál Szent Izabella, előttük a trónoló Atyaúristen. Ez az ablak V. Károly ajándéka, készíttetéséről számadások nem maradtak fenn a templomban; viszont a magyar királyi pár ablakáért — az okiratok szerint — a templom építői (la fabrique) 375, majd utóbb 50 rajnai forintot fizettek Bernaert van Orley mesternek. A pénzügyi tanács, a Conseil des Finances, 174 forinttal segítette e célból az építőket azon összegből, melyet Robert van Frèretől örökölt a város. Mindkét színes ablak alsó részében fölírás magyarázza a díszes üvegen ábrázolt személyek kilétét. II. Lajos magyar király és Mária királyné ablakán szárnyas félalakoktól tartott medaillonban a következő fölírás olvasható:

LUDOVICO
DALMATIAE CROATIAE
BOHEMIAE HUNGARIAE REGI
QUI PRO FIDEI CATHOLICAE DEFENSIONE
IN BELLO CONTRA BARBAROS FORTITER
PUGNANDO OCCUBUIT
ET MARIAE EIUS UXORI
CAESARIS SEMPER
AUGUSTI SORORI
1538

Bernaert van Orley mindkét ablakon rendkívül díszes architektúrát, háromosztású baldachinos diadalívet komponált az uralkodói személyek foglalatául. Andrea Sansovino híres római (S. Maria del Popolo) síremlékeinek és a velencei Vendramin-síremléknek fölépítése a Pavia melletti Certosa gazdag részletezésével ölelkezik Bernaert van Orleynek medaillonokkal, kagylóval, aranyos indákkal és dekoratív alakokkal ékes diadalívein. Az V. Károly és Izabella ablakának architektúrája némileg könnyedebb, mint a II. Lajos és Mária diadalívének fölépítése, melynek összes pillérei látszólag a földön nyugosznak, ellentétben a kiszélesedő, gyámszerű párkánytagon nyugvó másik diadalívvel. A hoogstraeteni Szt. Katalin-templom északi kereszthajójának gyönyörű ablaka (1533) pazar építészeti ékességével talán előzménye a Ste. Gudule két hatalmas üvegfestményének.[1] A magyar vonatkozású ablakon a középső, nagy ív alatt pompás uralkodói ornátusban térdel bal felé fordulva a kelleté-

[1] Itt említünk föl egy érdekes, eddig figyelemre nem méltatott manirista képet, *Otto van Veen* (*Vaenius* 1558—1629) *Pietáját* a brüsszeli Béguinage-templomban, mely Michelangelonak híres Pieta-rajza, a Vittoria Colonna számára készült kompozíció alapján jött létre.

[1] R. Graul: Op. cit. 50 l.

BERNAERT VAN ORLEY MŰHELYE
II. LAJOS ARCKÉPE az Ernst-Múzeumban

nél idősebbnek, erőteljesebbnek, dolmányán címerrel ábrázolt II. Lajos, mellette Mária királyné. Mögöttük középen a király védőszentje, Lajos francia király áll. A baloldali kis ív alatt ismét a trónoló Atyaúristen, ölében a feszülettel, a jobboldali alatt pedig a trónoló Szűz Mária látható. Az alakok stílusa között különösen az utóbbi árulja el a típusok szépségével, a bambino kontraposztjával, a kompozíció zártságával az olasz renaissance mesterek közvetlen hatását. II. Lajos és Mária királyné arca, bár nem természethű, de képmásjellegű. Alul két címert tartó csatlós, továbbá két szárnyas félalak, felül az indák között két férfi és két medaillonba foglalt fej egészíti ki a diadalív dekoratív rajzát.

Úgy V. Károly, mint II. Lajos ablakának színbeli hatása az aranynak és a kéknek harmonikus és pompázatos együttesén épül föl. Az arany szín uralkodik az architektúra díszein és az alakok öltözékén, kékszínű pedig az ívek alatti háttér. A dekoratív hatás emeléséhez még különösen az Atyaúristen palástjának lilája, a Madonna ruhájának és Szent Lajos palástjának sötétebb kékje járul. A diadalív fölötti rész, melyet a gotikus ablakszerkezet mérműve tagol szét, színe szürkésfehér, tejüvegszerű. Csak egyes, elszórt címerek, iniciálék, az évszám még egyszer, legfelül a korona és maga az ablak mérműve díszíti ezt a gotikus jellegű részt. A Ste. Gudule ablakai Bernaert mesternek legmonumentálisabb elgondolású és leghaladottabb érzésű alkotásai. Itt jut legközelebb az olasz cinquecento szelleméhez.

Bernaert van Orleynak kellett volna elkészítenie a XVI. század első felében a templom szentélyének északi oldalán fekvő, az Oltáriszentség csodájának (Chapelle du S. Sacrement de Miracle) emlékére emelt kápolna ablakait is, azonban 1542-ben bekövetkezett halála folytán a mester csak egy-két ablaknak kartonját fejezte be. Fenmaradt okiratok bizonyítják, hogy a Ste. Gudule-egyház építésvezetősége (la fabrique) a mester halála után ennek fiától

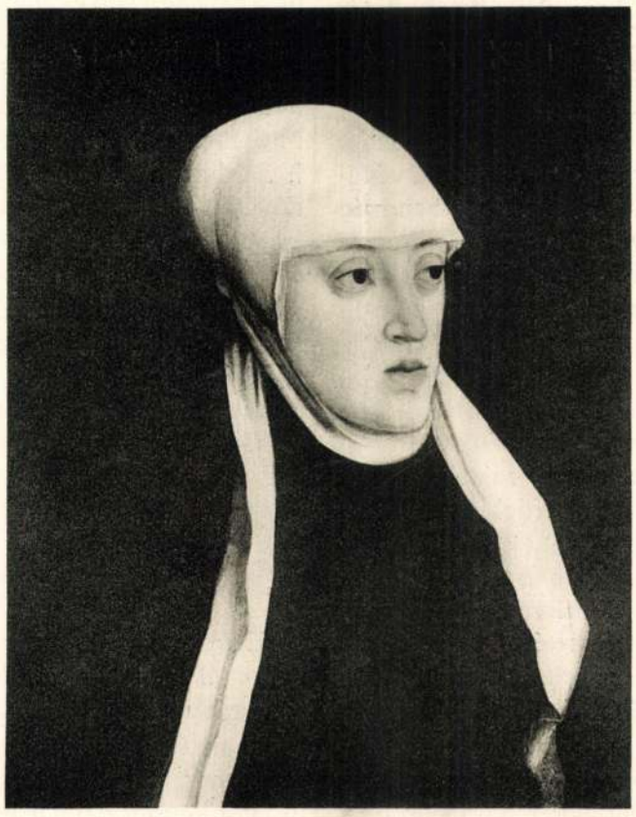

JACOB SEISENEGGER
MÁRIA ÖZVEGY KIRÁLYNÉ ARCKÉPE
a párisi Jacquemart-André-Múzeumban

és Gilles Willems festőtől, aki szintén Bernaertnál lakott és aki I. Ferenc francia király ablakának rajzát örökölte a mestertől, megvették az ablakok terveit. E rajzok alapján az összes ablakkartonok elkészítésére a megbízást *Michel de Coxcie* (1499—1592), Bernaert tanítványa, a „flamand Raffael" kapja.[1] Utóbbi a végleges tervek elkészítésénél lelkiismeretesen ragaszkodott mestere rajzaihoz. Coxcie is a flamand manirista közé tartozott, de az ő művészetét a Michelangelo és Raffael kései stílusa alapján álló és monumentalitásra törekvő romanizmus erősebben eltéríti a flamand hagyományoktól, mint Bernaert van Orleynek még jobban a gotikában gyökerező, igen sokszor kalligrafikus modorát. Coxcie stílusát nemcsak a most tárgyalandó ablakokról, hanem a Ste. Gudule-templom néhány nagy szárnyas festményéről is leolvashatjuk. Bár kompozíciói nem tagadják meg a régi flamand eredetet, mégis gyakoriak művein a XVI. századi római típusok és motívumok.

E kápolna ablakfestményei, — a hármasosztású, emeletes csarnokok, illetőleg diadalívek alatt — szintén V. Károly császár testvéreit, sógorait és sógornőjét ábrázolják védőikkel, védszenteikkel, alul a felírásos táblákkal, felül pedig az Oltáriszentség elorzása történetének jeleneteivel.[1] Az utóbbiaknak mozgalmassága hatásos ellentétben van az alattuk térdelő és álló alakok nyugalmával. Egyedül Assisi Szt. Ferenc, I. Ferenc francia király védőszentje válik ki közülük, amint extatikus mozdulattal fogadja a stigmákat. Eredetileg hat ablak tartozott e sorozatba,[2] de az idők, háborúk, forradalmak viszontagságai kettőt áldozatul kívántak és csak négy maradt fenn — az egyik

[1] Coxcie egy képe — Kalvária — Csetényi József úr gyüjteményében Budapesten.

[1] 1370-ben elorozták a brüsszeli Ste. Gudule-templom Oltáriszentségét, melyet a zsinagógában összeszurkáltak. A szentostya csodálatosképpen vérezni kezdett, elárulta a bűnösöket, akik tettükért halállal lakoltak. A két magyar vonatkozású ablakon az a két jelenet látható, amint Jonathas, a főtettes, a zsinagóga asztalára szórja az Oltáriszentséget és amint később Jonathas özvegye fiától kísérve visszaszolgáltatja a szentséget.

[2] Graul (Op. cit. 51 l.) 7 ablakot említ.

némileg megfakulva — napjainkig. A két elpusztultat *J. B. Capronnier*nek 1848-ban készült üvegfestményei pótolják.

A négy régi között az a legrégibb, mely alul I. Ferenc francia királyt és Eleonora királynét, V. Károly nővérét ábrázolja védőszenteikkel. Ennek kartonját 1540-ben még Bernaert van Orley készítette, aki a francia királytól ezért 222 arany koronát (400 forintot) kapott. Az üvegfestő valószínűleg *Jean Haeck* volt Antwerpenből, aki Coxcie többi ablakait is készítette. A brüsszeli Archives Générales du Royaume őrzi Bernaert mesternek ez ablakfestményhez, valamint egy másikhoz készült rajzait.

A bennünket közelről érdeklő — második — ablak kartonját, mely ismét II. Lajost és Mária királynét ábrázolja védőszenteikkel, felül pedig az Oltáriszentség elorzása történetének egyik jelenetével, M. Coxcie rajzolta, aki ezért 72 forintot kapott. Jean *Haeck*nek, az előbb említett üvegfestőmesternek, 270 forintot fizettek a munka kiviteléért, Jean *Dox*nak pedig egy forintot az alul lévő tábla fölírásáért. Mária királyné a költségekhez 300 forinttal járult hozzá, amelyet a templom építésvezetőségének — a fabriquenak — fizetett. A fölírásos táblán a következő emléksorokat olvashatjuk:

Maria soror Caroli V. Cesaris seper Augti vidua Sermi Ludovici Dalmatiae Croatiae Bohemiae Hungariae Regis qui pro fidei catholicae defensione in bello contra barbaros fortiter pugnando occubuit poni iussit 1547.

Az ablakfestményeknek egymásra rakott, gerendás, a fejlett római renaissance formáit utánzó, alul háromszögű orommal, rajta fekvő alakokkal, — pálmás angyalokkal — továbbá virágfüzérekkel ékesített, diadalíves architektúráját a keskeny és magas gotikus ablaknyílás a két szélén elvágja úgy, hogy ezeknek az ablakfestményeknek diadalívei nem állanak teljesen szabadon, mint Bernaert van Orleynak előbb jellemzett ablakain. Mégis igen harmonikus és teljesen a helyhez illő a kompozíciójuk. Mintegy szerencsés kivágások egy gazdag, emeletes loggia-sorozatból, melynek különböző architektúrájában, annak mindig önálló, központi részleteiben a jelenetek lejátszódnak. Némelyiknek az érett renaissancehoz már közelebb álló erőteljesebb formái általában elárulják, hogy a kereszthajó két nagy ablakának könnyedebb diadalíveivel valamivel később készültek. Egyes motívumok és figurális részletek arról tanuskodnak, hogy az ablakkartonok készítői Michelangelót tekintették főmesterüknek. I. Ferdinánd és Anna királyné, II. Lajos nővére ablaka architektúráján például a Sixtus-kápolna füzért tartó ifjai térnek vissza és a matrona Szt. Anna-alakja, a királyné védőszentje is michelangelói hatásról számol be. Különös, hogy ez ablak fölírásos táblájáan nincs fölemlítve, hogy I. Ferdinánd magyar király is volt. E táblán a következő emléksorokat olvashatjuk:

FERDINANDUS DEI GRATIA
ROM. DALMATIAE ET CROATIAE REX
HISPANUM INFANS ARCHIDUX AUSTRIAE
CAROLI V. IMPERATORIS FRATER
PONI IUSSIT M. D. XL. VI.

Ennek az ablaknak (a negyediknek) kartonját nem Coxcie, hanem egy eddig ismeretlen mester készítette, az üvegfestés azonban itt is Jean Haeck munkája, aki ezért, valamint a karton beszerzéséért 400 forintot kapott. Ezúttal is egy forintot fizettek Jean Doxnak a fölírásért. A költségek egy részét, 300 forintot, Ferdinánd király viselte. Míg II. Lajos és Mária királyné ablakán, a közepén három alak látható és a Madonna az ablak bal szélén áll, addig a Ferdinánd és Anna ablakán az uralkodópár védőszenteikkel együtt mind a középre kerültek. A diadalív két oldalnyílása itt üresen maradt, a háttér kék színe áramlik be rajtuk. Itt is kék ugyanis a nyílások között látható háttér, szürkésfehér tejüveg pedig az architektúra fölötti rész, melyet címerek, zászlók, iniciálék, évszámok és az ablaknyílás mérműve díszítenek. A színezés itt gazdagabb, tarkább, mint a kereszthajó két nagy ablakán, új festékek, emailok járulnak a régebbiekhez, de a kereszthajó ablakainak rajzbeli finomságait, színezésbeli előkelőségét nem érik utól. Érdekes, hogy az Oltáriszentség-kápolna ablakain a rajz perspektívája megfelel az alant álló szemlélő nézőpontjának. Helyesen mondja Velge, a Ste Gudule-egyház monografiájának szerzője, hogy az ablakkartonok művészeire bizonyára közvetlen hatással voltak Mantegnának a paduai Eremitániban lévő freskói.

Ha már az Oltáriszentség-kápolna ablakainak stílusa különbözik a szentély és a

BERNAERT VAN ORLEY : II. Lajos király és Mária királyné ablaka a brüsszeli Ste. Gudule-templomban

II. Lajos király és Mária királyné ablakának részlete

kereszthajó ablakainak stílusától, úgy még nagyobb változás tapasztalható a Ste. Gudule-egyház Notre-Dame vagy lourdes-i Mária-kápolnájának ablakain, melyek a XVII. században, 1656 körül készültek. Mesterük *Theo van Thulden,* Rubens egyik tanítványa. A budapesti Szépművészet Múzeumban egy nagy Angyali üdvözletvásznat tulajdonítanak neki. Az ablakok kartonjait a brüsszeli Cinquantenaire-Múzeum őrzi. Van Thulden 300 forintot kapott a rajzokért, az antwerpeni *Jan de la Baer* pedig 1390 forintot az üvegfestésért. Ezek az ablakok is, mint az Oltáriszentség-kápolna ablakai, két-két jelenetet ábrázolnak. Alul Habsburg főhercegek, főhercegnők, köztük Albert és Izabella, Németalföld híres helytartói és Rubens pártfogói, továbbá császárok — így I. Lipót, aki magyar király is volt — és egy császárné védőszenteikkel, felül pedig Mária történetének négy jelenete. Négy ablak maradt meg ugyanis ebből a ciklusból is, kettő, mint az Oltáriszentségkápolnában, áldozatul esett az idők, forradalmak viszontagságainak.

Míg Thulden, mint festő, többnyire nem emelkedik túl a Rubens-követők átlagán, addig az ablakok kartonjainak elkészítésében valósággal remekelt. Bizonyára sokat kell írnunk azonban Jean de la Baer javára is, mert az ő érdeme a színek tüze és összhangja. A kék, lila és az aranysárga gyönyörű harmóniákban csendül össze e rajzban is kiváló, nemesen előkelő kompozíciókban. Ezek az ablakok még jobban eltávolodtak a középkori színes ablakok igazi stílusától és szinte már versenyre kelnek a festményekkel. Tulajdonképpen a színes ablakok stílusának romlását jelenti ez, de Thulden és Baer ablakainak szépsége annyira megvesztegető, hogy meg kell bocsátanunk nekik a helytelen irányú újítást. Rubens stílusának pazar festőiségét, a körvonalak föloldását, a színek tüzének fokozását vagy lehalkítását különben is lehetetlen lett volna az ólomváz kontúrjai közé foglalt színes üvegekkel teljesen kifejezni. A rajz fontos vonalait ugyan itt is az ólomszegélyek jelzik, de a felhők, a rajtuk áttörő fénysugarak, dicsfények már ólomkörvonal nélkül, teljesen festői módon jutnak kifejezésre. A barokk stílusnak pompája, látományszerű ragyogása kevés XVII. századi alkotásban érvényesül oly megvesztegető szépséggel, mint Thulden ablakaiban.

A Ste. Gudule-egyháznak XVI. és XVII. századi ablakai tehát kitünően tanuskodnak a renaissance és barokk idők színes üvegeinek változott, a festőiség felé törekvő stílusáról. A középkori színes ablakokban a rajzot a színes üvegek ólomfoglalata alkotja és az egész kompozíció is alkalmazkodik az ablaknyílás mérművéhez. A kis méretben ábrázolt, indákkal, szalagokkal határolt, ornamentálisan dekoratív jelenetek mindig megmaradnak az ablaknyílást részekre osztó pálcatagok határai között. E pálcatagok nem vágják keresztül az egyes képeket, mint később a renaissance és barokk ablakokon, melyeken a régi kisméretű ciklikus képsorozat helyét egy-két nagy ábrázolás foglalja el. Utóbbiak később csak a teljes ablaknyílás nagyságához és formájához alkalmazkodnak. Egyedül a nyílás felső részén lévő gotikus mérműre vannak tekintettel, mint azt a Ste. Gudule-egyház ablakain is láthatjuk, de itt is tulajdonképpen csak megalkuvás ez a régi, csúcsíves ablakok meglévő formájával. Érdekes, emellett a XVI. és XVII. század stílusalakulására rendkívül jellemző az is, hogy a színes ablakok közül kettőnek a kompozíciója miképpen illeszkedik az ablaknyílásba. A kereszthajó két nagyszerű ablakának diadalívei szabadon érvényesülnek a hatalmas nyílásokban és az Oltáriszentség-kápolna ablakainak festett architektúráját is — bár azt a keret kétoldalt már levágja — az ablak középtengelyébe még szimmetrikusan komponálták bele. Van Thulden két barokk ablakának festett architektúrája azonban már csak egy-egy részletét ábrázolja azoknak a csarnokoknak, melyekben alul a Habsburgok, felül pedig Mária életének jelenetei tárulnak szemünk elé, sőt ezeknek a festett architektúráknak falsíkja sem párhuzamos az ablak síkjával. Ime a barokk komponálás törvényei az ablakfestésben is tökéletesen érvényesülnek.

Viszont technikailag e barokk ablakok szerkezete egyszerűbb. Az ablakfelület legnagyobb része itt kis négyszögekre oszlik, melyeket csak a főkontúrok ólomfoglalatai tarkítanak néhol, míg a régi, középkori

ablakokon a szerkezetet kizárólag ezek a különböző irányú, a rajznak megfelelő ólmozások alkották. A modern ablakfestészet ismét visszatért ehhez a technikához, a középkori színes ablakok ősi stílusához, melyhez a Ste. Gudule-egyház híres ablakai már többé-kevésbbé hűtlenek lettek. Ez a stíluseltérés azonban mégsem lehet ok arra, hogy a brüsszeli templom nagyszerű ablakainak igazi művészi értékét, ragyogó szépségét el ne ismerjük.

A Ste. Gudule-egyház magyar vonatkozású színes ablakainak ismertetésével kapcsolatban meg akarunk emlékezni a szerencsétlen végű II. Lajos királyunknak két arcképéről is. Az egyik a brüsszeli képtárban (Musée des Beaux-Arts) látható. Az arckép élete utolsó idejében ábrázolja a szerencsétlen királyt, aki 20 éves és majdnem 2 hónapos volt, midőn Mohácsnál elpusztult. Az arcvonásai nőiesek, enerváltak, bajsza, szakálla még szűz, mintha olló, borotva még nem érintette volna, tekintetéből teljesen hiányzik a férfias akaraterő. Fején arany és vörös szalaggal díszített fekete bársonyföveg, fehér inge fölött vörös, hasított zubbony, fölötte fekete mente. Az öltözék ékességei egy csavart aranyzsinór, melyen ékszer függ, és díszes aranylánc, melynek lógóját, nyilvánvalóan az aranygyapjút,[1] a keret alsó része levágja.

Kétségtelenül ez a festmény II. Lajos legmeggyőzőbb képmása, melynek természethűségével az eddig közzétett többi olajarckép, metszet- és éremképmások nem versenyezhetnek. Bár a képen nincs fölírás, de összevetve a királyról készült, a miénkhez hasonló, fölírásos ábrázolásokkal, a kép hitelességéhez nem férhet szó. Leginkább a bécsi Kunsthistorisches Staatsmuseum tiroli Ferdinánd főherceg arcképgyüjteményében lévő festmény és Jerôme Wirix (Wierx) metszete[2] emlékeztet a brüsszeli II. Lajos-kép arcvonásaira. A Wirix-féle metszet azonban szintén II. Lajos halála után jött létre, míg *a brüsszeli festmény valószínűleg természet után készült, vagy legalább is ilyen kép másolata.* Bartel Behamnak Münchenben lévő olajfestménye, bár rajta a *Lud. Rex Vngariae* fölírás olvasható, semmiképpen sem lehet a korafejlett, de csenevész király hű portraitja. Egy 40 év körüli, életerős német férfit ábrázol az utóbbi kép.

A 31 cm magas, 21 cm széles, fára festett brüsszeli portrait mestere ismeretlen. A belga állam 1856-ban a Stayaert-árverésen vásárolta a képtár számára. Wautersnek leíró katalógusa (H. J. *Wauters:* Catalogue historique et descriptif des tableaux anciens du Musée de Bruxelles 1906. 225—226. oldal, 564. kat. szám) említi, hogy e képhez hasonló metszetet készített *Jerôme Wirix* a magyar királyról. Bernaert van Orley is négyszer festette meg különböző nagyságban II. Lajos képmását Mária özvegy magyar királyné, a későbbi helytartó számára,[1] azonban ezek a képek nem természet után készültek, mert Bernaert van Orley bizonyára soha sem látta II. Lajost. A király portraitját Bernaert mester csak már meglévő képek, rajzok, metszetek után készíthette. Mégsem valószínű, hogy a mi képünk Orley munkája. Stílusa után ítélve, talán egy délnémet művész festette a képet.[2] Semmi sem vall ezen az alkotáson Bernaert manirizmusára. Kizárólag természethűségre törekedett a portrait mestere és ezt bizonyára sikerült is elérnie.

Viszont kétségtelenül Bernaert van Orley modorát árulja el az Ernst-Múzeumnak II. Lajos képmása. (Olajfestmény fára, 64 cm m., 53 cm sz., vétetett Dreynél Münchenben.) Bernaert van Orley udvari festője volt Osztrák Margitnak, majd később a helytartónő halála (1530 december) után az új kormányzónak, Mária özvegy magyar királynénak.[3] Mária királyné rendkívül megbecsülte Bernaert tehetségét és nagy megrendelésekkel halmozta el. Jean de Ghyn kincstárnok egy sereg képmásért különböző összegeket fizet ki a királyné nevében Bernaertnak. A négy Lajos portrait közül a három kisebbért egyenkint 13 livrest,

[1] II. Lajost sógora V. Károly császár nevezte ki aranygyapjas lovaggá. A lovagok névsorában II. Lajos így szerepel: Messire Très haut, très excellent et très puissant Louys, roi de Hongrie. (*Kervyn* Op. cit. 95. o.)

[2] E metszet *Nagler* (Neues Allgemeines Künstler-Lexikon 1851. XXI. Band. 405. lap. No. 12) szerint: Vorzügliches und seltenes Blatt. Egy-egy példány a Szépművészeti Múzeumban és az Ernst-Múzeumban.

[1] *Alphonse Wauters:* Bernard van Orley. 22 l.

[2] *Kenczler* Hugó *II. Lajos király arcképe a brüsszeli képtárban* című cikkében (Archaeológiai Értesítő. Új Folyam 1910. XXX. 9—14 o.) helytelenül Bernaert van Orley iskolája művének mondja e képet.

[3] *Fierens-Gevaert* (Les primitifs flamands III. 257. l.) közli Bernaertnak A. Pinchardtól föltalált kérvényét az udvari festői tisztség elnyeréséért.

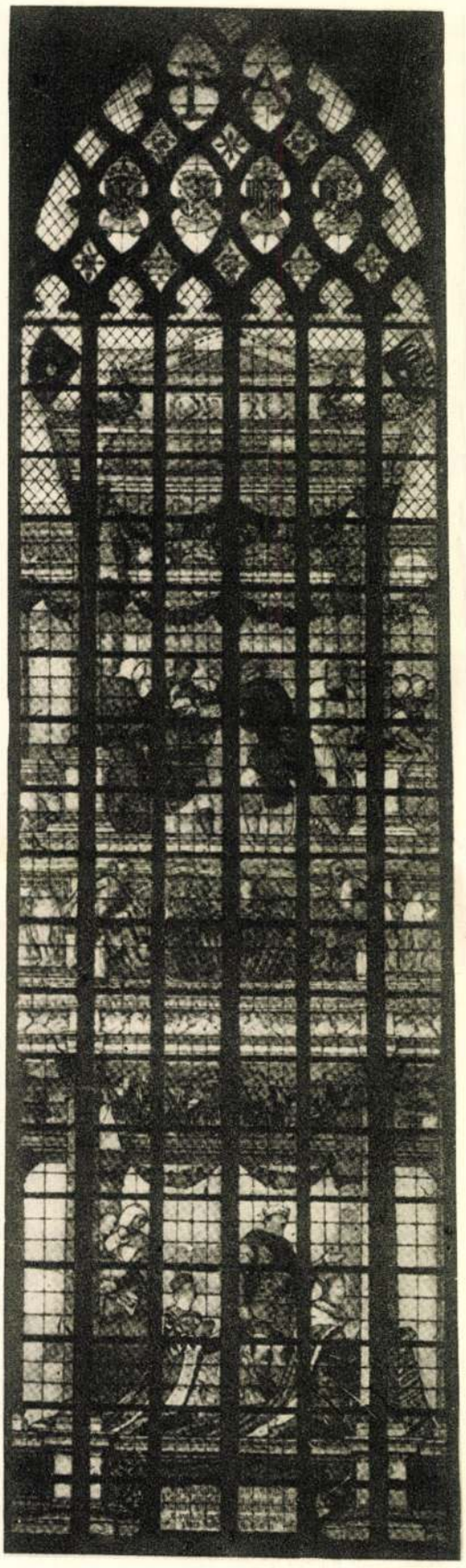

ISMERETLEN FESTŐ ÉS JEAN HAECK
I. Ferdinánd király és Anna királyné ablaka
a brüsszeli Ste. Gudule-templomban

MICHEL COXCIE ÉS JEAN HAECK
II. Lajos király és Mária királyné második
ablaka a brüsszeli Ste. Gudule-templomban

a nagyobb, életnagyságú képmásért 28 livrest kapott van Orley. A kisebb portrait-k közül egyet Mária királyné bajor Frigyes pfalzi grófnak ajándékozott.[1] Nem lehetetlen, hogy az Ernst-Múzeum festménye azon négy portrait közül való, melyet Bernaert mester Mária özvegy királynénak 1533—1535-ig festett. II. Lajos e képen sokkal férfiasabb jelenség, ami minden bizonnyal az eszményitésnek tudható be. A kép jobb sarkában a következő fölírás olvasható: Ludovicus rex Hungariae et Bohemiae Anno aetatis XX. MDXXVI. A kerek, aranyos, zománcos kalapbogláron szintén egy latinnyelvű jelmondat vehető ki. Az öltözék hasonló a brüsszeli képen látható öltözékhez, csakhogy itt az aranygyapjúnak is hely jutott.

Bernaert nem volt a portraitnak igazi mestere. Életének utolsó évtizedében még kevésbbé adózott a szigorú természetmegfigyelésnek és formamintázásnak, mint fiatal korában. Ekkor nagy dekoratív kompozíciók, faliszőnyegeknek és templomablakoknak kartónjai izgatták fantáziáját. Igen valószínű, hogy II. Lajos képmásai részben műterem-munkák voltak, annál is inkább, mert — mint említettük — nem természet után készültek és a mesternek többször kellett az arcképet ismételnie. Ezekkel a jogos föltevésekkel jól egyeznek az Ernst-Múzeumban lévő II. Lajos-portrait kvalitásai. Mélyebb lelki jellemzés épúgy hiányzik a képből, mint az arc formáinak erősebb hangsúlyozása, viszont Bernaert körének manirizmusára igen jellemző a két kéz beszédes beállítása. Az ujjak mozdulatával akarta a festő az arckifejezést kiegészíteni, fokozni. A festés egyenletesen síma, lazúros, nagy gond fordítva az aranygyapjas lánc pontos megrajzolására. Művészi szempontból a kép kétségtelenül nem mestermű, de mint magyar történelmi portrait számunkra elsőrangúan értékes, bár természethűség szempontjából bizonyára a brüsszeli festmény mögött áll. II. Lajos arcvonásai az előbbin a Coxcie-féle ablakon lévő képmásra emlékeztetnek.

Úgy hiszünk a brüsszeli festménynek, mint annak a két másik portraitnak, melyek megegyezően II. Lajos sírig hű özvegyének, emléke ápolójának, Mária királynénak, később Németalföld helytartójának arcvonásait örökítik meg egyszerű fekete ruhában, fehér főkötővel. Az egyik egy németalföldi mester munkája[1] és a Szépművészeti Múzeumban látható, a másik Jacob *Seisenegger* (1505—1567) német festő alkotása 1530-ból (49 cm magas, 38 cm széles) és a párisi Musée Jacquemart-André tulajdona.[2] A kép hátterére később nagy latin betűkkel a következő spanyol felírás került: LA REINA MARIA. Nyilvánvalóan Spanyolországba jutott a festmény a királynéval együtt, aki 1555. október 25-én a brüsszeli királyi palotában lemondott Németalföld kormányzóságáról és Spanyolországba költözött, miután néhány pillanattal előbb, világtörténelmi esemény gyanánt, bátyja, V. Károly, a mindenható császár is lemondott a trónról fia, II. Fülöp javára. (Lásd Louis *Gallait*-nak ezt ábrázoló nagy történelmi kompozícióját a brüsszeli modern képtárban.) Mária 1558. október 17-én halt meg, majdnem négy héttel császár-bátyja után és vele együtt az Escorialban nyugszik. Szerencsétlen férjének tetemeit, miután a mohácsi csatatéren megtalálták, még 32 évvel ezelőtt Székesfehérváron temették el.

Hazánk akkori elbukásának négyszázéves fordulója alkalmából megilletődéssel emlékezünk meg a külföldi mesterek eme magyar történelmi vonatkozású alkotásairól, a gyászos mult ez eleven emlékeiről.

[1] A Wauters: Op. cit. 22. l.

[1] Jánoshalmi Nemes Marcell úr ajándéka.

[2] A spanyol fölíráson kívül még a következő latin följegyzés olvasható a képen: *Anno 1530, etatis s. 25* és a mester monogrammja *IS*. Seiseneggertől három másik Habsburg-képmást láthatunk ugyancsak 1530-ból a hágai Mauritshuisban (269, 270, 271), amelyek Erzsébetet, Miksát, Annát — I. Ferdinánd magyar király gyermekeit — ábrázolják, kissé Holbein stílusára emlékeztetve. Térdképek aranysárga fónusban, sötét zöldesfekete háttérrel, aranybetűs, latin fölírásokkal. A képeket Seisenegger Augsburgban festette.

YBL ERVIN

KORONÁZÁSI JELENET. Gobelin. Brüsszel, XVI. sz. e.
Báró Hatvany Ferenc úr tulajdona

Lajos, II-ik, archépe

Gerevich - Genthon
A magy. tört. képeskönyve.
Bpest, 1935

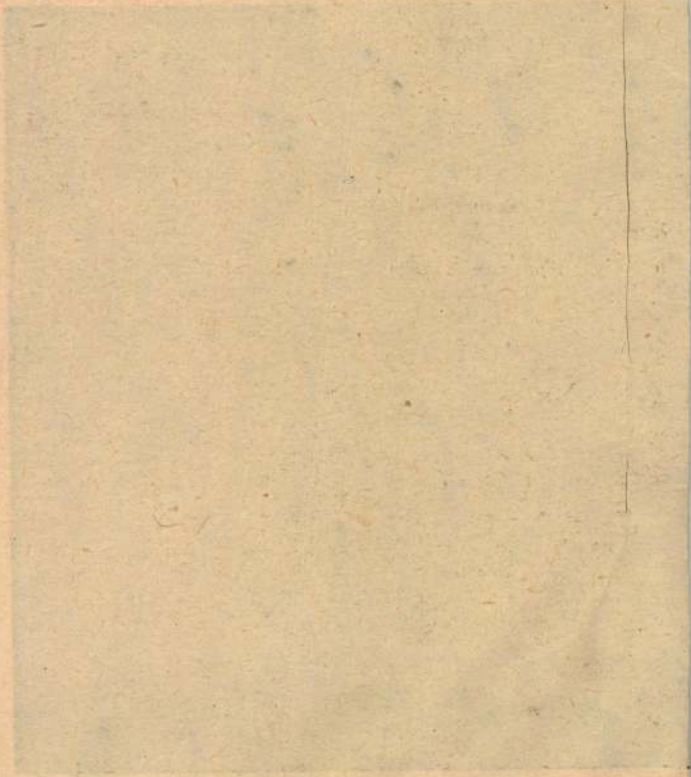

II. Lajos magyar
Kiráj

domborművek kiszítésével
is foglalkozott.

cred

FV 129. l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

Lajos, II ik,

magyar király † 1526.

foglalkozott dombornúvek

faragásával.

Lásd

Ort M. 80. l.

Fraknói: II. Lajos és

udvara. 414 – 415. l.

ezt utóbbi forrást

lásd is.

~~Anjoukori vasserkantyn V. 171.~~

Lajos (II). magyarkirály

ügyes fafaragónak

vasik.

Nagy Iván. Magyarországi kipzőművek [illegible] a legrégebb idektől 1850 ig.
Századok. 1874 évf. 94. l

LAJOS, II., magyar királyt († 1526) az egykorú források ügyes faragónak mondják, aki dombormüvek készítésével is foglalkozott. — Irodalom: *Fraknói*, II. Lajos és udvara. 414. l.

E. Gy. II. 5. l

691.

I

316.

691. Sébastien Bourdon.

Sz. Montpellierben 1616-ban. † Párisban 1671-ben.

Bacchus és Ceres.

Középütt kocsijához támaszkodva áll a szőlőlevelekkel ékesített Bacchus. Előtte egy kis fiú van és aranyserleget nyujt neki. Mögötte Cerest látjuk kék lepelben, virág- és kalászkoszorúval, a mint jobbjával fejét támasztja és baljával Bacchus párduczfogatát fogja, melyre egy Amorette vigyáz. Balról Pan hermája előtt tűz lobog az oltáron. Körülötte a korsónál Nympha alszik, ki mellett a folyó partján kis gyermek ül; mögötte folyam-isten nyugszik és rajta túl két Satyr meg egy Maenad képez csoportot. Jobbról, elől a hangjegyfüzet, a két edény, a bot és takaró közelében, egy bakkecske kis gyermeket lökött fel és hátul Ceres sárkányfogatát három Amorette őrzi, kiknek egyikénél égő szövétnek van. A háttér hegyes vidék, hol Maenadok mulatnak, kik közül egyet a Satyr visz. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 51 : 77 cm. — Mündler: I. 25.

II. Lajos

Jakan ugyan Lepfarajó

Wod

Schedel

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

— Halljuk.

Ágikának csokoládéhabos lett a képe a nagy izgalomtól:

— Egy olyan hajóm volt, amilyet abban az izében, abban a kikötőben láttunk. Az egész hajó mind az enyém volt és mindenki nekem engedelmeskedett. Ti voltatok a kis gyerekek a hajón és szót fogadtatok nekem és engedelmeskedtetek nekem és ti szolgáltatok engem. Bizony. Nem szép?

A bíró bólintott:

— De. Nagyon szép. — Elmosolyodott és hozzátette. — És körülbelül így is van. Mi szolgálunk téged. Majd... most már... egész életünkön át.

Ágika ugyan ezt nem értette, de Mária hirtelen ránézett az urára és mosolygott.

Míg az asszony és a gyereke reggelijét nézte, Péter mindjobban felvidámodott. Ez a nagy, nyugodt, derüs biztonság itt, közöttük lenni, velük lenni, a lelkükkel, amelyben nincs titok, csak szép és derüs tisztaság és tisztesség.

A kertben a kislány előre szaladt. Mária egyszer csak rátette kezét az ura karjára:

— Péter, maga most megint olyan aranyos, mint otthon szokott lenni. De mostanában nem mindig ilyen. Mondja meg: bántja valami?

A bíró nyugodtan ránézett:

— Ugyan. Képzelődés. Nem bánt engem semmi.

Mária makacsul rázta a fejét:

— De én csak ismerem magát. És én mondom, hogy valami baj van. Figyelem napok óta. Maga... nem érzi itt jól magát. Szeretne haza menni, nem? Hát mért nem mondja meg? Akarja, hogy hazamenjünk?

A bíró gondolkodás nélkül, azonnal bólintott:

— Igen, igen, igen, szeretnék hazamenni.

A tekintete a tenger felé tévedt: arra van St. Hospice, a sziklák a parton, a kanyargó tengerparti út, arra Monte Carlo, arra Mentone... csupa rossz, kínos, keserves, bűnös emlék... annak a megszállottságnak, annak a betegségnek ma már verejtékesen lázas emlékei...

— Igen, eltalálta, jól látja, Mária, én nem szeretek itt, én haza szeretnék menni.

Mária mosolygott.

— Olyan, mint egy rossz gyerek. Hát nem tudott eddig szólni? Eltitkol ilyesmit? Még ma becsomagolunk. És a legközelebbi vonattal megyünk haza. Rendben van?

A bíró nevetett, intett, hogy igen, már tökéletetesen rendben van.

Még béreltek egy autót délelőttre, végigszaladni mégegyszer az egész Rivierán, elbúcsúzni tőle. Az Azurpart mégegyszer feltárult előttük. Monte Carlo után Péter visszafordíttatta a kocsit:

— Nem megyünk Mentoneba. Ott tüdőbetegek vannak. Nem viszem oda a kislányt — mondta elkomolyodva.

De ez a pillanat volt az egész délelőttnek egyetlen komoly pillanata.

Másnap este hazaérkeztek. Megtáviratozták, hogy jönnek, a dadi és Róza már izgalommal várták őket.

Az élet szinte szempillantások alatt visszaterelődött régi medrébe. Ágika berontott a szobájába, látni akarta nyomban az összes babákat, nem történt-e valamelyiknek baja, nem betegek-e, a játékait is nyomban sorra ki kellett venni, megvannak-e még, nem rontotta el senki őket azalatt?

Mária már szellőztetett, bútorokat tolt ide-oda, szemlét tartott a spájzban, kinézett a konyhára a készülő vacsorát felülvizsgálni, friss hálóruhákat készített, fürdővizet, meglocsolta a szobavirágokat.

A bíró is bement a szobájába.

Felgyújtotta a villanyt, mind. Igen, ez az ő szobája, változatlanul. Minden megvan, minden ugyanott van. Minden várta őt. Milyen derüs, békességes, nyugodt és bölcs szoba.

Itt nem történt semmi sem. És egyáltalán, sehol... nem történt semmi sem.

Rendezkedett az asztalán. Mindig így rendezkedett, ezekkel a mozdulatokkal, az asztal baloldalától kezdve a munkát és végezve a jobboldalon.

Úgy, ez itt a felgyűlt posta, ezt tegyük ide, majd holnap megnézzük. Ide ezt a két könyvet. Itt a papírok, itt egy tanulmányához való jegyzetek. Minden megvan, változatlanul. Nem gyönyörű ez? A tárgyak életének ez az állhatatossága?

Elsétált könyvespolcai előtt, tetszelegve. Szép, értékes könyvek. Sok becses és ritka könyv van köztük. Ez bizony kissé élete tanulsága, ez a könyvtár. Szórakozottan elmotozott a dohányzóasztalon levő tárgyak között. Mennyi emlék. Csupa kedves emlék.

És a bútorok. Mennyi ideig válogattak Máriával, míg ezek mellett határoztak végül. Ezeket vették meg, ezeket csináltatták meg. Minden egészen az ő izlésükre van formálva itt. És minden ma is változatlanul tetszik.

Milyen hűséges, becsületes mindez.

Semmi sem hiányzik, minden megvan. Eloltotta a csillárt, csak a sarokban a kis lámpa maradt égve. Itt szokott olvasgatni. De most esze ágában sincs olvasni, a hosszú utazás kifárasztotta.

Beült az öreg, nagy karosszékbe. Cigarettára gyujtott, lassan szívta.

Négy szobasarok, a sarkok közt bútorok, ajtók, ablakok, képek, a szomszéd szoba függönyös üvegajtaján át Ágika vidám kis hangjai, látja édes szőke fejét hol itt, hol ott megcsillanni, a háló ajtaja kissé nyitva van, szekrényajtó csukódik bent, fiókot húznak ki, vékony kopogása hallatszik egy könnyű cipőnek, ott Mária dolgozik valamit, a felesége.

És jó levegő, kellemes meleg, tiszta csend az egész lakásban.

Ó, hála Istennek. Ez az ő élete.

Behúnyta szemét és jobban befészkelődött a nagy karszékbe.

Így talált rá Mária, mikor hívta vacsorázni.

Az asszony megállt az ajtóban, először azt hitte, az ura elaludt. Halkan szólította meg, suttogva: Péter.

A bíró megrezzent, felnézett.

— Már azt hittem, elnyomta az álom, — nevetett az asszony. — Készen van a vacsora. Tudja, mit nevetek? Maga talán az életben először ül ma abban a karosszékben. Ami a nagyapáé és apáé volt. Maga mindig úgy hívta: vén emberek karosszéke.

A bíró felállt, nyujtózott egyet, aztán legyintett. És volt valami kis homályos, szomorkás és mégis békés mosolygás az arcán, amint azt mondta:

— Az is. Öreg urak karosszéke. Azt hiszem, itt az ideje, lassan már ez lesz a nekem való hely.

— VÉGE. —

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban

Felkerestük a Nemzeti Múzeum főigazgatóját és arra kértük: mondja meg, mit mutatna meg a Múzeum értékes anyagából annak a *külföldinek*, aki csak átutazóban van Pesten, nincs több ideje a Nemzeti Múzeum megtekintésére félóránál és aki ez alatt a félóra alatt legalább azt a tíz darabot szeretné látni, amelyre a Nemzeti Múzeum a legbüszkébb. A főigazgató úr megjelölte a Nemzeti Múzeum tíz, párját ritkító kincsét és mindazt elmondotta, amit róluk tudni illik. Ime:

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. II. Lajos díszvértezete, úgynevezett Maximiliánus-páncél serdülő fiú részére. Burgundi típusú sisakja állban kétfelé nyitható és kettős mozgatható arcvérttel, rostéllyal van ellátva. A vállrészekre magasperemű vállkagylók borulnak. A rövidre szabott vasmellen lándzsahorog. A vassaruk széles, ú. n. tehénszájú cipők módjára végződnek. A páncélt, a XVI. század elején, nyugaton divatozott, letüzdelt és hasogatott ruhák mintájára, ferdén menő bemélyített vonalak négyszögekre osztják, a négyszögek mindegyikébe keresztalakban összeillesztett négy hegyes levélkét varrtak be. A mellvas közepén összefont S. E. betűk láthatók. Ezek a betűk megtalálhatók a vállperemeken is. A régi ismertetők a betűkben a Sancta Elisabeth név kezdőbetűit vélték felfedezni. Több okkal gondolhatunk Sanctus Emericusra, akit a magyar királyfi méltán választhatott égi pártfogójául. Ismeretes, hogy 1514-ben Miksa császár a magyar királyfi számára díszes vértezetet készíttetett Innsbruckban, a hírneves Sausenhoffer Konrádnál. A vértet a 9 éves, de már akkor szép sudártermetű Lajos először Mária hercegnővel, Miksa unokájával történt eljegyzésekor egy, a császár kíséretében Bécsből Bécsujhelyre történt lovaglás alkalmával, 1519 július 29-én viselte. A vértezet Mária özvegy királyné kincseivel, a mohácsi csatavesztés után történt menekülésekor juthatott I. Ferdinánd birtokába s később a császári fegyvertárba, ahonnan 1933-ban, a velencei egyezmény értelmében, Magyarországnak jutott

Fekete hajó

— Elbeszélés —

Irta: **Ormos Gerő**

Este nagyon keményen összekaptak. Az asszony ugyan nem sokat beszélt, csak megkérdezte, hová készül, mért szedi elő a jobbik ruháját s mért olyan mogorva napok óta. Akkor az emberből felszakadt az indulat, odaállott a vékonyka teremtés elé s úgy nézett rá, hogy majd átdöfte a szemeivel. Egyszerre elöntötte fejét a vér, ökölbehúzta durva markait s ordított, ahogy kifért a száján.

— Ne törődj vele, mit csinálok! Bujj bele az ágyba s hagyj magamra, mert nem bírom már ezt!

Úgy érezte, ha most egyetlen szót szól az asszony, odavág az arcába, vagy megmarkolja s beleteremti az ágyba, összetöri, addig üti, amíg lélek van benne.

De az asszony hallgatott. Összeharapta fehér száját, visszakínozta a sírást a torkán s leült az ágy szélére. Nem is nézett fel az emberre. Régen érezte már, hogy valami megpattant közöttük. Az ember minden mozdulata, minden pillantása nagy gyűlöletet sugárzott s ezt nem tudta már felmelegíteni. Érezte, ha megsimogatná, dühösen csapna a kezére s ha lágyan szólna hozzá, úgy járna mint az előbb.

Inkább hallgatott. Felpislogott néha az emberre, vajjon nem készül-e még lefeküdni, aztán elrendezgette szépen a helyét, felrázta a párnáját s belebujt az ágyba. Hirtelen nagy sírás szakadt fel a melléből. Hát ezt érdemelte ő az urától? Attól az embertől, aki valamikor úgy dédelgette, mint egy apró gyereket. Hát ha ezt érdemelte, csak jöjjön, üsse, verje, neki már úgyis mindegy, meghalni, vagy így élni egy goromba ember mellett.

Az ember felkapta fejét a sírásra s még dühösebben csapkodta a ruháit. Arra készült az előbb, hogy odaugrik az ágyhoz s rászól az asszonyra, hogy mért sírsz!? Úgyis tudod, hogy elmegyek, itt már nincs más választás! Jobb lenne nevetned egyet s küldeni, hogy könnyebb legyen az indulás.

Annyira feszült már a pillanat, hogy lecsapta gyorsan a rongyait s eloltotta a lámpát. Szinte felszabadult a sötétben. Most aztán nem látja az asszonyt, nyomorúságos fészküket, .ihatja ezt a sűrű levegőt s fujtathat roppant mérgében. Belebujhat az ágyba, fejére húzhatja a dunyhát, rághatja a párnát, a bajszát, össze is törheti magát, mert ez már az utolsó állomás! Ezen túl vagy megpattan valami az agyába s elönti a fekete vér, vagy törni zúzni kell!

Az asszony szipogott szaggatottan. Hallotta ezt a könnyes fájdalmat s összeroppantotta a fogait.

Aztán lebontogatta magáról lassan a keserű mérget, mellére tolta a takarót, mert nedves melegség kínozta s beszélni kezdett rekedten.

— Ha már így van, végezhetünk.

Még a lélekzetét is visszafogta. Most mondja meg majd az ember... most aztán vége...

Nem szólt. Előtúrta kócos fejét a párna közül s belemeredt a sötétbe.

Az ember várta egy darabig a nógatást. Arra számított, hogy megfogja a fonalat s azt mondja, látod, én is arra gondoltam, hogy ha már így van, végezhetünk, beszélj, ne takargass semmit.

S akkor nehéz, süket percek után előrörrent az emberből a szándéka. Csendesen beszélt, de a sötétben súlyt kaptak a szavak. Szinte beleragadtak a levegőbe.

Azt mondta keményen.

Uj Idők 1936. 39. sz.

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Constantinos Monomachos byzanci császár rekeszzománcos arany koronája. Nyitra-Ivánkán találták szántás közben. A hagyomány szerint Constantinos Monomachos császár ajándékozta I. András magyar királynak. Középső lemezén udvari díszben áll maga a császár, két oldalt Zoé és Theodora testvércsászárnők, két táncosnő és az Igazság és Alázat Allegorikus alakjai. A császári személyeket feliratok hitelesítik, minek folytán a korona keletkezési kora is pontosan megállapítható: 1043—54 között készült. A bizanci ötvösművészet egyik legkiemelkedőbb alkotása

— Holnap elmegyek.

Az asszony megszédült az ágyon. Sokszor mondta már az ember, hogy megyek, de így, ilyen sötéten, ilyen hasító szinezéssel soha. Holnap elmegyek. Holnap elmegy dolgozni... de ahogy mondta az több annál, az valami nagyon kegyetlen távozást jelent... Azt kéne tán kérdezni, hogy hová? Vagy egyszerűen ráfelelni, hogy menj, hiszen úgyis menned kell, vár a munka...

Amint formálgatta magában, elrepült a pillanat, s megint megszólalt az ember.

— Elmegyek, vissza se jövök.

Fel akart sikítani, hogy ez gonoszság, megveri érte az Isten, itthagyni egy tehetetlen asszonyt, aki tizenegy esztendőn át szolgája volt! Oda akarta sírni neki, hogy ne menjen, ne kergesse a pusztulásba, értse meg, hogy szüksége van rá.. Átvillant az agyán, hogy felugrik, odatérdel az ágy mellé és könyörög neki, nézd András a legszebb fiatalságomat adtam neked, most már megszürkült a hajam, gyenge vagyok, ne hagyj el, értsd meg, hogy az Isten mást parancsolt neked, én pedig kérlek, alázatosan kérlek...

De nem tudott szólni. Összefogta cserepes ajkait ujjaival, nem akarta, hogy előbuggyanjon belőle a sírás és figyelt erősen az ember felé. Hátha szíven üti őt ez a gonosz szándék s azt mondja, bolondokat beszéltem, asszony, ne félj, itt maradok.

S akkor harmadszor is kimondta András.

— Elmegyek! Nem hallod?

Most már ő is megszólalt riadtan, szipogva.

— Elmégy?

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Miseruha. Kőszegről, a XVI. század elejéről származik. Alapja renaissance-rajzú olasz aranybrokát, díszítése a Magyarországon igen elterjedt magasan domború nímzéssel történt. Középen áll sugármandorlában a Madonna, a Patrona Hungariae, felette Szt. Anna harmadmagával, két oldalt Szt. András és egy angyal, alul Szt. Rókus

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Az angyalföldi aranycsésze. A csésze, több társával egyetemben, rejtett kincsként került a földbe. Nehezen dönthető el, hogy az Istentisztelet céljait szolgálta-e valami módon, avagy gazdag és hatalmas halandó ivókészletéhez tartozott-e. Ha Homeros leírásait olvassuk a kis és nagy görög törzsfők kincseiről, akkor arra gondolhatunk, hogy az angyalföldi kincslelet is ilyen házi kincstár részlete volt. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a régi ember nem tett oly nagy különbséget profán és szent dolgok között, mint mi és így az is lehetséges, hogy a kincslelet mind világi, mind egyházi célokat szolgált. A csészék kora, ugyanúgy, mint a homérosi énekekben leírt életszokásoké (bár a homéroszi énekekben szereplő események sokkal régebbiek) az úgynevezett *korai vaskor*. Megközelítőleg a Kr. e. VIII. században keletkezhettek

— Elmegyek. Elég volt!

Kicsit felszabadult ettől a közléstől, lerúgta magáról a takarót, mert vízgyöngyök verték ki a bőrét. Meredten bámult a fekete mennyezet felé s beszélt.

— Nem tudok mást tenni. Elmegyek... Kár is volt nekünk egymás mellé állanunk. Hiba volt, Más kell. Holnap reggel elmegyek a hajóval. Hagyok itt neked pénzt... a bútor a tied... nekem nem kell semmi...

Őrült, hogy ebben a pillanatban nem látja az asszonyt. Nem is beszélt többet. Úgy érezte, ezzel megmondott mindent, most már aludhat s hajnalban felöltözik csendben, kitesz az asztalra néhány pengőt s elmegy búcsú nélkül. Fel se kelti az asszonyt. Befordult a fal felé s megpróbált aludni, de nem tudott. Összeszorította szemeit, szabadulni akart minden kínos látomástól, az asszony síró arcától, ami ott vibrált az ágya felett háromszoros nagyságban, úgy ütötték, szidták a szemei, hogy már legjobb szeretett volna felugrani, felkapkodni a ruháit s beleiutni az éjszakába. Aztán a mocskoszöld vizet látta maga előtt, amint himbálja a nagy fekete hajót a visító sirályok eveznek körülötte a sűrű levegőben. Szeretett volna felrohanni a ringó pallón a hajóra, beordítani a gépésznek, hogy hajrá ember, ébredj! Itt vagyok! Én vagyok, a Bakó András, akit el kell vinned erről a vidékről messzire! Rakjad meg azt a kazánt, bömböljön a tűz, sikítson a gőz s verjen habot mögöttünk a víz, mert sietnem kell, nézd, nézd, ott a parton velünk lépked az asszony!

De a fekete hajó erős horgonyokkal feküdt a vizen, kölykei, a csupasz uszályok is aludtak, mint valami sötét állatok s az asszony ott lépkedett görnyedten a parton, egyre feléjük fordította vajfehér arcát s úgy tűztek a szemei, mint szikrázó csillagok.

Betakarózott, s megint lerúgta a dunyhát. Vergődött, izzadt s minden áron aludni akart.

Odatúl a másik ágyban lecsillapodott az asszony. Imádkozott s megbocsájtott az embernek. Menjen, ha menni akar. Reggel egyetlen rossz szava sem lesz hozzá. Azt mondja majd neki. Isten veled, András..

De aludni ő sem tudott.

Jó hajnalra fordult az idő, amikor elnyomta az álom. Nehezen kapkodva lélegzett s kitárt mellkassal, hanyat feküdt az ágyon.

Az asszony leste az ablakot. Odakint felpislant már a hajnal. Messze, az ég alján bordóvörös fénynyel felköszönt a nap.

Akkor az asszony lelépett az ágyról, magáraszedte ruháit, kendőt kötött a fejére s begyujtott a konyhába. Ha elmegy is az ember, ha itt hagyja is örökre, azért még itt van s ő megszokta, hogy tejet ad neki reggelire.

Felforralt hát egy lábassal, elhúzta a tűzhely szélére s várt. Behallgatott néha a szobába, vajjon nem ébredt-e még az ura, aztán úgy mint máskor ebédet rakott az ember tarisznyájába. Puha kenyeret s fokhagymás kolbászt. És csak üldögélt a tűz mellett.

Később riadtan ugrott fel odabent Bakó András. Hát az asszony megelőzte őt? Felszedte gyorsan a ruháit, dühösöket morgott magában s nem is búcsúzott el a szobától.

A konyhában aztán felállott szépen az asszony s kitette az asztalra a tejet. András hideg méreggel nézte végig. Mit akar tőle ez a nyeszlett teremtés? Hát nem értette meg az este, nem beszélt elég világosan?

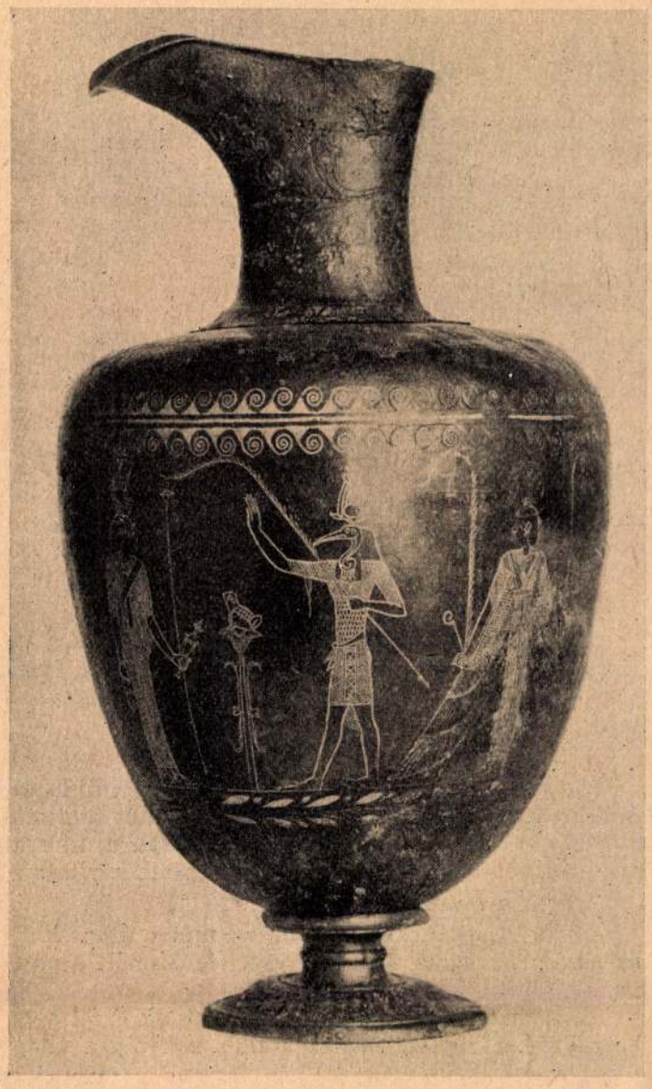

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Az egyedi kincs, mely egy *bronz korsóból* és egy *serpenyőből* áll, a római gyüjtemény egyik nagy büszkesége. A sopronmegyei Egyed községben találták 1831-ben. Eredetileg valószínű-

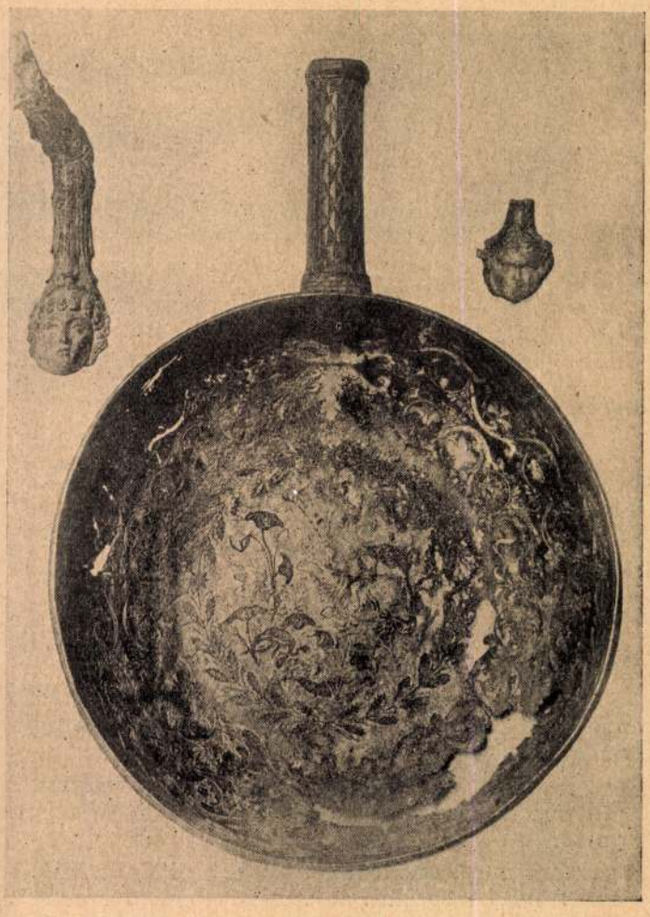

leg valamely Isis-szentély díszedényei közé tartozott. A korsó ugyanis egyiptomi istenségek alakjaival van díszítve s ezek között Isis istennő többször is előfordul. Az egymásmellett felsorakozó istenségek finom, ornamentális keretbe foglalva, a korsó testét díszítik, a korsó nyakán pedig szőlőindadísz fut végig. A serpenyő belsejét akanthusinda- és tölgylevél-keretbe foglalt jelenet tölti ki, mely a Nilusparti bozótban egy krokodilust felfaló vizilovat ábrázol. A tárgyválasztás valószínűvé teszi, hogy ezek a díszedények alexandriai műhelyekben készültek, az ornamentális díszítés stílusa pedig — a nagyhírű hildesheimi kinccsel összevetve — arra vall, hogy a Kr. előtti I. században keletkeztek. A díszítés technikája arany- és ezüst-berakás

Oda is szólt sötéten.

— Mi ez?

Az asszony szeliden felelt:

— Reggeli. Egyél András.

Megvadította ez a szelidség. Egyszerre olyan gyűlölet forrott benne az asszony iránt, hogy majd nekiugrott. Úgy érezte, hogy valami erős láncon tartja őt a felesége, nem akarja elengedni s ezt a láncot akárhogy is, de el kell szakítani!!

A formát azonban nehezen találta meg. Előbb goromba szavak futottak a nyelvére, de lenyelte gyorsan, kapkodta a fejét, mintha segítséget keresne valahol, aztán felszakadt a mérge, kirúgta az ajtót s futott lefelé az úton.

Az asszony csak állott könnyesen s nézett utána a nyitott ajtón. Hát mégis elment. S így keményen búcsú nélkül. Fut a fekete hajó felé s vissza se jön többé.

Nem tudott már sírni. Valami nagy, szent alázat szállotta meg. Karjára vette az ember tarisznyáját s ment csendesen utána.

A vízparton megállott s nézte a hajót. Ennek a hasát tömte napokon át az ember gabonával s most ő maga is beleveszett. Állott még a pallónál néhány szekér, ezekről áthordják most a zsákokat aztán felszedik a vasmacskát s nekirugaszkodik a gőzös.

A tarisznyát letette a nedves fűbe s leült. Innen tisztán látta a meztelenmellű embereket; a hangjukat is hallotta, kereste köztük az urát... Csak látni akarta. Most már úgyse szólna neki oda, nem hívná, csak látni szeretné. Bolondság, de látni szeretné.

Bakó András pedig hordta a nehéz zsákokat. Felnézett néha a töltésre, látta, hogy ott ül az asszony, még a tarisznyát is észrevette az előbb a karján, de nem állt meg a munkában. Ha akar, csak üldögéljen az asszony s nézze.

Amint kerülgették egymást az emberek, odaszóltak neki:

— Nem téged keresnek, Bakó?

— Nézd csak, ott a feleséged!

Rájuk se nézett. Szerette volna egymaga felmarkolni a szekerek terhét s átdobálni a hajóra, hogy menjenek már! Úgy sietett a nehéz zsákokkal, mintha ostorral vernék. Csak el innen, el, mielőbb!

S így ment ez majd délig. Az asszony mozdulatlan csendben ült, nekieresztette szemeit a víznek s András görnyedten cipelte a gabonát.

Aztán elkotródtak a szekerek, a gőzös kéményéből fekete füst szállott a töltés felé s néhány mun-

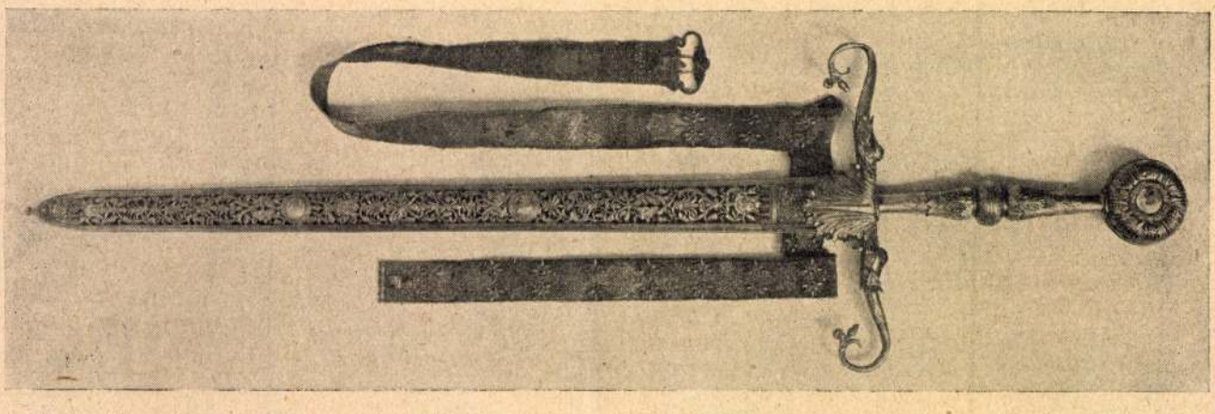

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Előviteli kard. II. Gyula pápa ajándékozta 1509-ben II. Ulászlónak. Pengéjén és hüvelyén ismételten fordul elő a Della-Rovere-címer, II. Gyula pápa családi címere és a következő felírás: Julius Pont. Max. Anno VII, azaz a pápává való szentelés VII. éve — 1509. Formában tipikus, kivitelben legelsőrangú példánya az ú. n. szentelt kardoknak, melyeket a Szentszék a hitetlenek elleni küzdelemben érdemeket szerzett uralkodóknak szokott volt ajándékozni. Hüvelyét és vereteit aranyozott ezüstből készítették s művészies zománcdísszel ékesítették éppenúgy, mint a hozzátartozó, arannyal gazdagon átszőtt felerősítő szíjazatot. Készítette a pápa akkori ötvöse: Domenico di Michele de Sutri

kás felszedte a pallót. Most már mehet a hajó! Viheti Bakó András lázadó embert a mocskos vizen...

Mintha megállott volna az idő. Bakóné felkelt már a fűből, vállára akasztotta tarisznyát s lejjebb indult a vízhez.

A hajó megfeszítette az uszályok sodronyait, dudált egy sírós nagyot s az asszony már ott állott a parton.

Feltörte benne az alázatot ez a pillanat. Kiáltani akart, hogy megállni! ne vigyék el az emberemet!... De leejtette a nedves homokra a tarisznyát s összecsuklott. Olyan nehéz sírás szakadt fel belőle, hogy térdre esett és rázkódott, vonaglott a vékony teste.

A hajó pedig belemászott a folyó medrébe s úszott, úszott, egyre apróbb pont lett belőle.

Akkor Bakóné felállott, vállára vette az ura tarisznyáját s felkapaszkodott a töltésre. Erősen égtek a szemei a sírástól, megtörölgette a kötényével s ment fáradtan a falu felé.

Elhagyta az ember. Magára maradt.

Odahaza rendbehozta szépen a lakást, elüldögélt órákhosszat az ablaknál, alig evett egy-két falatot s másnap friss ebédet rakott a tarisznyába, kiment szépen a folyóhoz, leült a töltésre s nézte a vizet.

Várta a fekete hajót.

Bakó András pedig kemény munka után kiült az uszály fedélzetére s nekieresztette szemeit a partnak.

Most aztán egészen szabad. Lefutnak ezzel a teherrel a határig, ott partra száll s nekivág a világ-

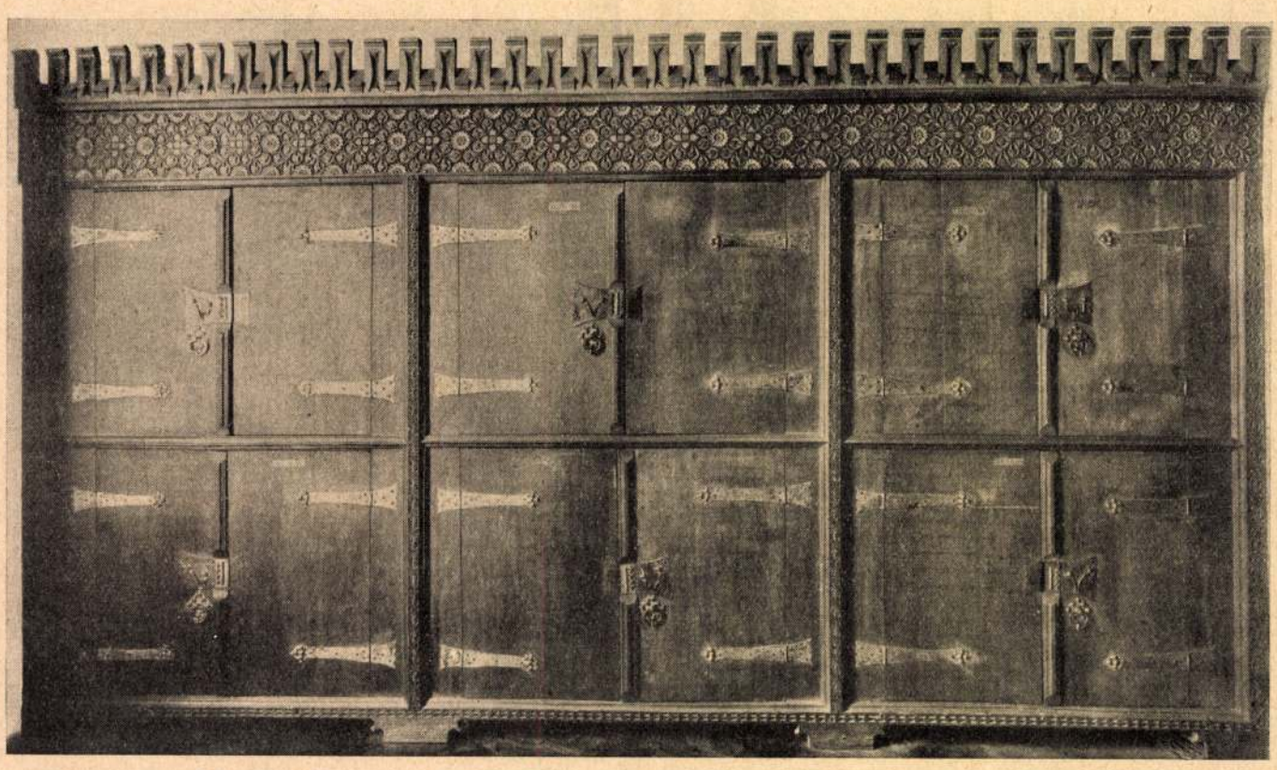

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Könyvtárszekrény. A bártfai Szt. Egyed templom sekrestyéje feletti oratóriumban állott. 1487-ben készült. Két emelete három-három kétajtós szakaszból áll, gyönyörű rozettás fríz koronázza, melynek színes festése a mai napig megmaradt. Felső lezárását a kőépítészetből vett csipkés párkányzat alkotja. Külföldi viszonylatban is igen ritka darab

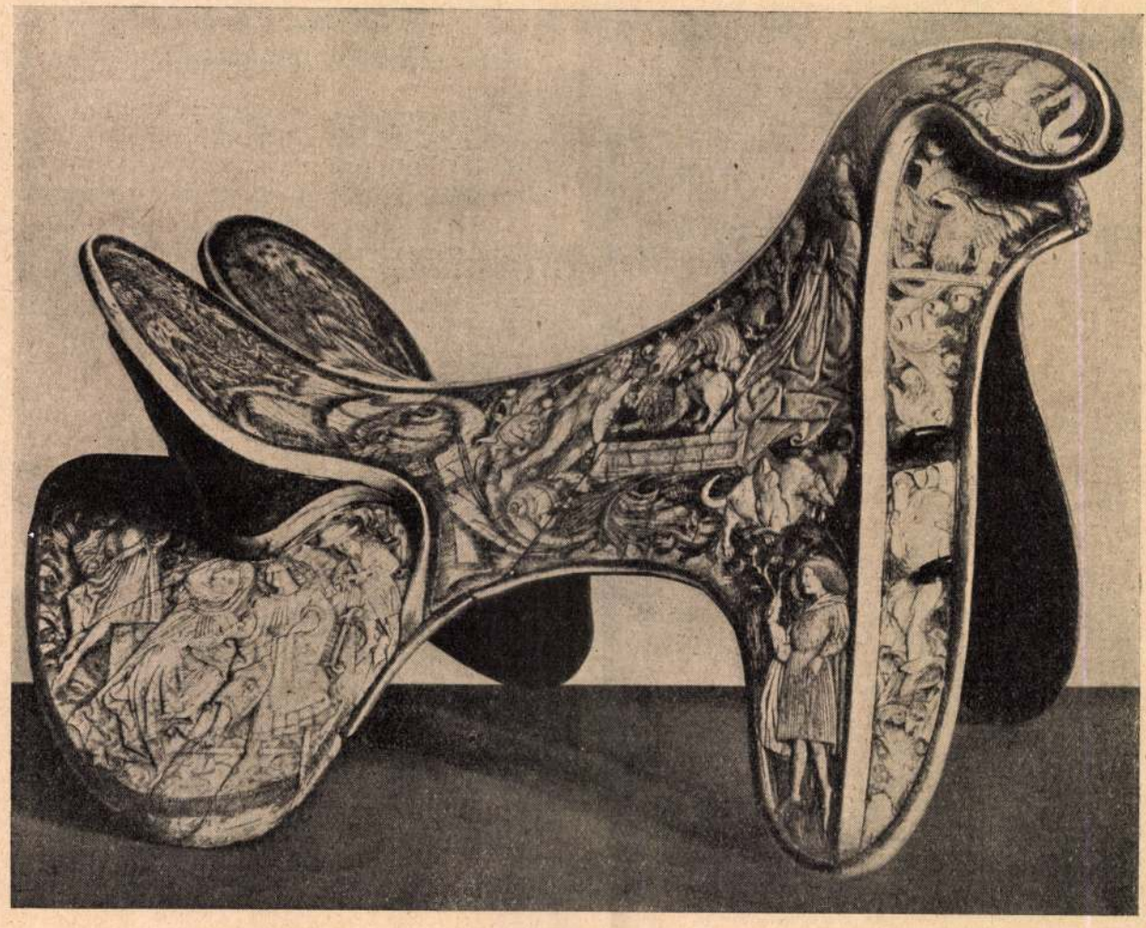

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Dísznyereg elefántcsontból faragott reliefekkel díszítve. Hátsó kápáján sárkány látható, a Zsigmond király által alapított Sárkányrend jelképe. A nyereg valószínűleg Zsigmond király udvara számára készült a XV. század elején, Északolaszországban

nak. Erősek a karjai, talál valami munkát s elfelejti a multat, az asszonyt, a tizenegy esztendőt, mindent.

A parton elmaradnak az ismerős fák, szántóföldek, rétek, elmaradt minden, ami eddig az élethez kötötte. Odalent új arcokat lát majd, nem kínozza minden napját az asszony, akit megúnt, meggyűlölt már.

Estére messze jártak a vizen. Vacsorát főztek s összebujtak beszélgetni.

András vették közre.

— Mi lesz most az asszonnyal, Bakó?

Fel se nézett rájuk, csak a vállán rándított egyet.

— Aztán mér hagytad ott?

— Elzavart?

Erre már visszavágott.

— Ott hagytam! Ne törődj vele!

Ezek az emberek mindig a vizet járták, el se tud-

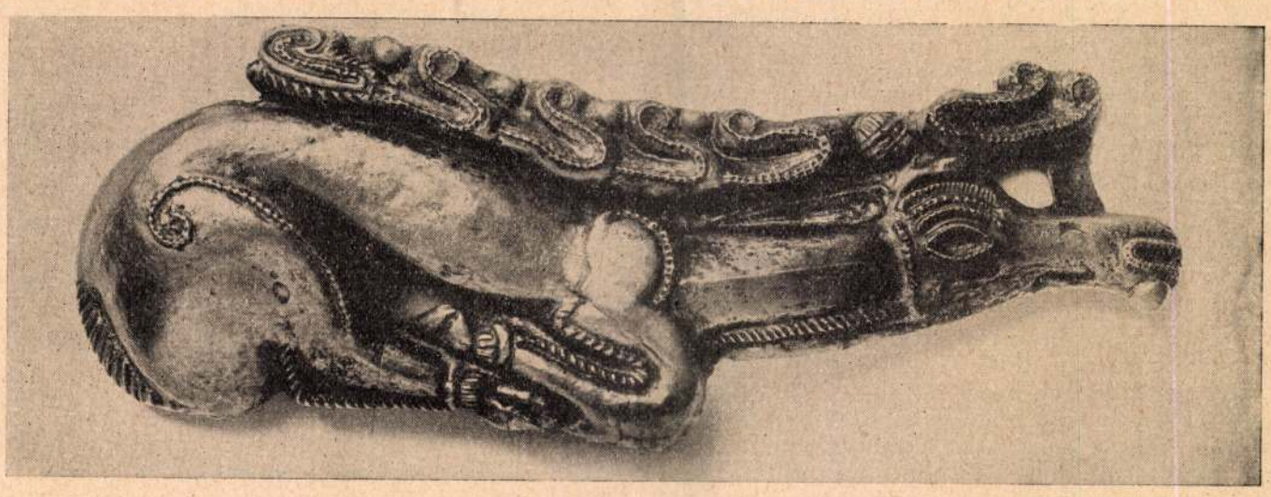

Félórás séta a Nemzeti Múzeumban. Szkita elektron szarvas Tápiószentmártonról, a Kr. e. V. századból. A szkita művészet állat-ábrázolásai többé-kevésbbé görög vagy mezopotámiai megfogalmazásra vezethetők vissza, a szarvas azonban valószínűleg eredetében is szkita. A tápiószentmártoni szarvas zárt tömeghatásán belül a gömb- és síkfelületek fában megszületett művészetre mutatnak. Formaadása ennek megfelelően szükszavú, összevont. Szemét és fülét ráerősített rekeszekben ülő zománc jelölte. Formai és technikai sajátosságai rokonok a déloroszországi szkita fejedelmi temetkezésekből előkerült hasonló szarvasalakokéival, mint azok, ez is pajzsdísz volt. A Múzeum szkita aranykincseiről részletesen beszámolt az Uj Idők 1935. évi 24. száma

ták képzelni a családi fészket s most, hogy Bakó András odadobta a magáét, nagy bolondnak tartották.

— Megbánod, András!

— Okosabb lett volna otthonmaradni!

Később egyik, másik borosüveget vett elő s jókedvük kerekedett. Bakó András is ivott egyet a nagy szabadulásra.

Belefutottak már az éjszakába. A partokon itt-ott apró fények pislogtak, a víz hűvös párákat lehelt körülöttük.

Akkor megint megcélozták Bakó Andrást.

— Jobb lenne odahaza, András!

— Meleg ágyba fekhetnél.

— S ott az asszony!

Nézte a sötét fedélpadlót s mosolygott keserű mázzal. Ott az asszony... Nem akarja kimondani ezek előtt, hogy éppen azért jött el. Inkább hallgat. Legjobb lenne lemászni a fenékre s elfeküdni a búzán, aludni egyet.

Odalent aztán valahogy eszébe jutott, hogy tegnap ilyentájban bujt az ágyba. Akkor kiverte az izzadság a bőrét s most hideg borsózik rajta. Végigfeküdt a gabonán, markait összefogta a koponyája alatt s hallgatta a víz locsolását.

Reggel, amikor megmosdott a fedélzeten egy veder hideg vízben, az a kép ugrott eléje, amikor az asszony ott állott az asztal mellett s azt mondta, reggeli, egyél András. Most pedig morognak a belei. Ki mondja majd itt neki, hogy egyél András?...

Elhúzódott a hajó farába, leült, gondolkozott. Kicsit szorongva gondolt már arra, hogy mi lesz, ha nekivág a világnak. Mondják-e még neki valamikor, hogy egyél András, feküdj le András, mert fáradt vagy, pihenned kellene...

Csendes, borús nap köszönt rájuk. Nyirkos köd lustálkodott a víz felett, alig látták a partokat. Jól esett ez Bakó Andrásnak. Most ide van zárva a hajóra, hiába futna az asszony a parton, nem látná, hogy milyen mogorván bámulja a vizet.

Terveket bogoztatott magában. Ha partra száll, nyakába veszi az utat, addig megy, amíg kedvérevaló helyet talál. Úgy érezte, hogy teljesen megnyugodna egy csendes faluban, ahol senki se kérdezné, honnan jön, miért hagyta el a fészkét, csak munkát adnának neki s meleg sarkot egy paraszti szobában.

Az emberek nem is említették már előtte az asszonyt.

De este, amikor pihenni készültek, odaszólt az egyik pajkosan.

— Ne búsulj, András, majd lesz másik. Az asszony is megtalálja a magáét. Nem felelt erre, de elzsibbadt a koponyája. Ezek az emberek tisztábban látnak, mint ő. Igazuk lehet. Ha most a felesége kinyitaná az ajtót egy másik férfi előtt s azt mondaná neki, gyere csak, elhagyott az uram, elment a fekete hajóval, magamra maradtam a harmincnyolc évemmel, a sok bánatommal, gyere s beszélj hozzám szépen, ahogy Bakó András sohase beszélt...

Rájuk érett az este. Nyihogó szél futott a víz felett, valamennyien bekotródtak a hajó hasába. Csak Bakó András maradt kívül s küzdött a látomásaival.

Belenézett az elhagyott fészekbe, látta az asszonyt szürke arccal s feketeruhásan, amint panaszkodik egy idegen embernek. Odatartja eléje a sovány kezeit s azt mondja, nézd, ezeket a Bakó Andrásért törtem keményre. Aztán belemarkol a szürke hajába, lebontja az arca elé s megint panaszkodik, látod, ezt a Bakó András festette szürkére s barázdálta ilyenre... Amikor magához vett, ilyen voltam... s egyszerre lefoszlott róla a szürkeség, ott állott pattanó fiatal erővel, lobogó tűzzel a szemeiben, égető mosoly ömlött el a szája körül, de most is panaszkodott. Mindent, mindent az uramnak adtam, s mégis elment, itthagyott magamra, a nyomorúságban...

Fel akart állni s lemenni aludni. De visszaragadt a padkára. A part felett a sötétből előbukkant az asszony arca. Úgy közeledett hozzá, úgy nőtt, hatalmasodott s úgy világított, hogy eltakarta a szemeit. De így sem tudott szabadulni tőle. Már a hangját is hallotta. András! András! Nézd, mit tettél velem! Látta a görnyedt hátát, lobogó haját, amint visszamaradt mögötte a futásban s egyre hallotta nyöszörgő sírását. András! András!!...

Már szinte elérte a kezeivel ezt a sejtelmes fehér alakot, oda akart kapni, lerántani a vízbe s veleugrani, hogy elnyelje őket, ne kínozza tovább...

S akkor félrehúzódott az asszony. Bakó András megemelte forró fejét, belemarkolt gyér hajába és hosszú idő óta most először kimondta az asszony nevét. Erzsi... Erzsi...

És beleütött az ereibe valami furcsa rándulás, felugrott, megmarkolta az uszály korlátját s átdobta magát a vízbe.

...Lihegve terült el a sötét parton. A fekete hajón észre se vették még, hogy elszabadult róla.

Elindult fáradtan visszafelé a víz mellett.

Amikor a rakodóhoz ért, teljesen megbékélt a lelke. Megállott néha s belenézett a messzeségbe, vajjon nem várja-e az asszony?

S amint odaért, a töltésen felkelt Erzsi a magas fűből. Most is nála volt a tarisznya, amint akkor s elindult lefelé, hogy elébe álljon.

Ugy tünt Bakó Andrásnak, hogy megszépült az arca. Könnyek futották el a szemeit s összenézett vele.

Nem tudott szólni. Csak megfogta a karját, odahúzta magához s lépkedtek a falu felé.

Többet beszéltek a hosszú hallgatásban, mint régi életük tizenegy beszédes esztendejében...

Vallomás

Szeretem én a csillagot,
A kicsírázó kis magot,
Az égen azt a felleget,
Amely csak Téged nézeget,
Szeretem én a kék eget,
Amit szemed felméreget,
Az illatot, a csillagot,
A kicsírázó kis magot,
Picurka dombos, nagy hegyet,
Istent, hitet, örök kegyet,
A mézet és a falatot —
Hogy mindez Néked adatott!

A felleget, hogy nézegesd,
Két szemeddel felméregesd,
Az illatot, hogy ráhajolj,
A csillagot, hogy rádalolj,
A kis magot, amely kihajt,
Hegyet, mi bújtat annyi bajt,
Mézet, amelynek méhe vagy,
Világot, melynek éke vagy,
Te áldott és megvallatott —
Akinek minden adatott!

Szeretem én a felleget,
Szemedbe azt a kék eget —
Szeretlek, áldlak, Te csoda,
Pedig nem érlek el soha!

BABAY JÓZSEF

Lajos király, II.
arcképe

Kápolnai P. István:

II. Lajos király arcképe.
Századok 1869. 200. l.

II. Lajos neje,

Mária királyné
ikonograf

A királyné egyhom
arcképe szines fa-
metszetben 1525

Repr

Varmagyvis

II. 501. l.

II. Lajos király

ikonográfiája.

Kenczler Hugó dr.:

II. Lajos király arcképe a brüsszeli képtárban. (Egy ábrával.)

Arch. Ért. 1910.

9–14. l.

Q. Curtius deinde VIII. 125.

Lajos, II ik magyar

király ikonografiája.

Rotonda. Pinacoteca

Kajdacsi P. István:

II. Lajos király arcképe.

Századok 1869. 201 l.

Arch. Ért. 1870. 19. l.

Chapter II of Genesis

Revised Standard Version

Readings. Pentecost

Epistle: 1 John

II. Every Christ born of God.

Gospel: John 14:15-21

Acts 2:1-21. RSV p. 1

85.) Vestito del re Luigi II. Principio del sec. XVI,
Museo Nazionale Ungherese

86.) Vestito della regina Maria. Principio del sec. XVI,
Museo Nazionale Ungherese

II Lajos és Mária

Királyné ruhái

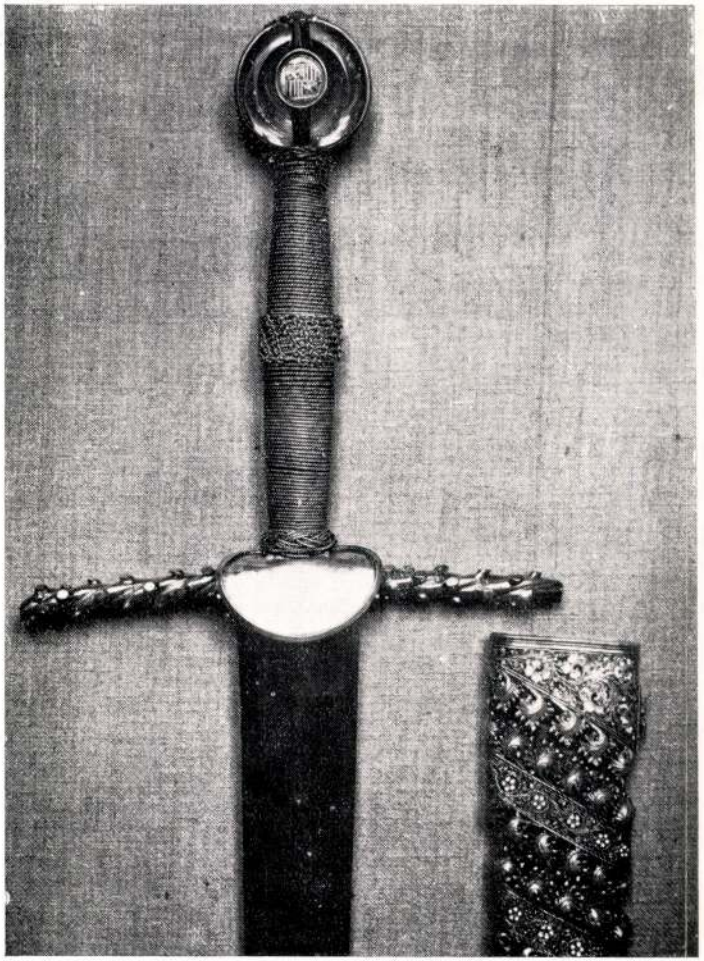

74.) Sciabola d'onore. Intorno a 1420.
Historisches Museum, Dresda.

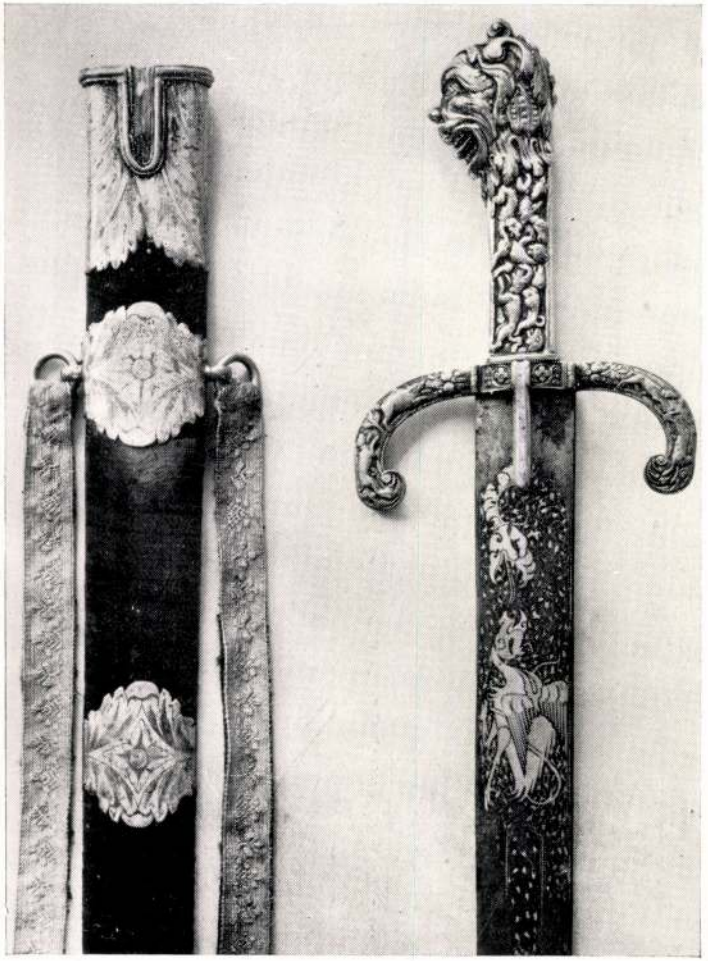

75.) Sciabola d'onore del re Luigi II. Principio del sec. XVI.
Tesoreria Eszterházy.

Flor Rinasc

Lajos Király (II. ö.)

kardja

Lajos
fotós

A 106-éves Vencrek Istvánnét
körzöntötték a társadalmi
szervek.

—: Kor
Tükör, 1974. febr. 5. - 6 oldal

M.D.4

Lágtos József
grafikus

„Tannhmány"

Élet és Irodalom, 1966. febr. 5 – 2 lap

Lajos Árpád

Láda

2

LAJOS ÁRPÁD: **A magyar nép játékai.** Franklin-Társulat kiadása. 136 lap. (Ára kötve 5.— P.)

A magyar néprajzi kutatás során előtérbe került a magyar játékok gyüjtése is. *Lajos Árpád* könyve az ország különböző részein szokásos ősi magyar játékok érdekes és rendszeres leírását tartalmazza. A könyv jelentőségét kiemeli,

286

Magyar Kultúrszemle
1940. 12-17. 286. l.

hogy a népi társasjátékok ismertetésén át több oldalról tűnik elő a magyar nemzeti sport és mozdulatművészet ősi, eredeti arca. A szerző egymásután mutatja be *a mozdulatutánzó játékokat, mérkőző csapatjátékokat, táncosjátékokat, kergetőcskéket, kézügyességi játékokat, nótás hunyócskákat* és *a nevettető játékokat.* Külön csoportosítja a fiúk és külön a leányok játékait. Minden egyes játékot részletesen leír a község és megye megjelölésével, ahol azt megfigyelte. A könyvből érdekes, jellegzetesen magyar kép tűnik elénk, a játékok sajátos mozaznataiból a népi lélek ősi arca néz reánk. A könyv hasznos utmutató lesz a magyar nemzeti játékok feltámasztására. A művet 48 kép és 43 kottapélda teszi szemléletesebbé.

OROSZ IVÁN:

KIS TÖRTÉNETEK EGY NAGY FALUBÓL.

A MAGYAR VIDÉK KÖNYVEI KIADÁSA (SZARVAS). — 128 lap.

„Szarvasnak, ennek a nagy alföldi falunak" múltjából, apró eseményeket, régi történeti képeket és „régi idők nagy embereit" mutatja be a szerző rövid elbeszélések keretében. Az egyes elbeszélések tárgya Szarvas régi irattárának megmaradt kézirataiból való; nem egyszer szószerint idézi az író a régi okmányokat. A 14 elbeszélésből ilymódon Szarvas régi élete bontakozik ki a maga sajátos formájában. Régi boszorkánybűnpert mutat be *A bűbájos tiszteletesasszony*, a betyárélet néhány drámai, de megtörtént eseményét jeleníti meg több elbeszélés, legszebb *Az emberevő betyár*. Szarvas nagy férfiának, Tessedik Sámuelnek állít emléket a *„Legyetek bizonyságul, ti kövek!"* Petrikovics csizmadiáról szól a *Városalapító csizmadia*, aki Nyiregyházát hívta életre a nyirségi homokon. A változatos esetek egész sora vonul fel még a régi időkből: *A deres és pellengér* használatától *A szarvasi borvásárokig*, amelyek valamikor annyira jellemzőek voltak Szarvasra. Érdekes darabja a kötetnek: *Petőfi Sándor Szarvason*, a szabadságharc viharában feleségét és kicsiny fiát biztos helyre vivő költő életéből vett epizóddal. (Ára 3.20 P.)

SEREGÉLY EMY:

A SZENT KIRÁLY.

FŐVÁROSI KÖNYVKIADÓ. — 16 lap.

A Codex Hungaricus Szent István legendájának néhány sorából írta ezt a rövid, hangulatában hitet sugárzó, finom egyszerűségében oly vonzó elbeszélést a szerző. Az elbeszélés jellemző kép Szent István életéből: az ősz király egy éjszakájának története. Nehéz gondok nyugtalanítják az uralkodót, mert Isten „próbára teszi az új nyáját", „súlyos évek nehezednek az országra", a termés elpusztult s a hideg télen „éhség gyötri a népet". A megpróbáltatás pogány dacra gyujtja a szenvedőket. A király felkel ágyáról és kincses házába megy. „Kitárja a kaput és alázattal hívja népét, hogy Isten szent nevében osszák meg vele, ami az övé." A nép betör a kincsesházba s kifosztja azt. „A megalázott ősz király halálra kínzottan borul térdeplőjére" és Isten Anyjához fordul, közbenjárását kérve gyarló, hitben még gyenge népe számára. „Mossa el a bünt az idő és megbánás, a tövis maradjon az övé, ha saját fájdalmával megválthatja nyája vétkét." S a felkelő nap fényében a megnyugvást talált király fején „ott ragyogott az arany glória". A kizárólag bibliofilek számára készült munkát *Istókovics Kálmán* három fametszete díszíti. Nyomdai kiállítása mintaszerű.

H. G. WELLS:

A CSODATEVŐ EMBER. — A MODERN FAUST.

Fordította: *Tábori Pál dr.*

RÓZSAVÖLGYI KIADÁS. — 216 lap.

Wells ezt a két elbeszélést filmregénynek nevezi, ilyen formában is írta meg: a párbeszédekkel változó rövid leírások érdekesen újszerűvé teszik a könyvet. Mindkét elbeszélés jellemzően wellsi: egy-egy fantasztikus történet, amelynek szimbólikus értelme az élet valamilyen igazságára mutat rá. *A csodatevő ember* fantasztikus ötlete: a sors egy angol kisvárosi embert természetfeletti hatalommal ruház fel. Ezt a földöntúli hatalmat eleinte értelem és cél nélkül használja, elkápráztatja környezetét, hihetetlen tüneményeket idéz elő. Azután rádöbben, hogy ez a csodálatos hatalom feladattal jár s elhatározza, hogy boldoggá teszi az emberiséget. Magához parancsolja egy pillanat alatt az emberiség hatalmasait, királyokat, vezéreket, munkaadókat s kötelezi őket, hogy egy nap alatt hozzák rendbe a világ dolgait. Ezek egy nap alatt nem tudják ezt megtenni, mire ő józanságát elveszítve, megállítja a napot és a földet. Óriási zürzavar keletkezik, a világ szertehull, a csodatevő megdöbbenve mindent visszaparancsol és eldobja magától a hatalmat: a világ úgy jó, ahogyan van. *A modern Faust* a régi történet modern keretben. Mefistofeles McPhister alakjában ráveszi a hetvennégyéves Mr. Elveshamot, hogy cseréljen ént a fiatal Reston Artúrral, akinek fiatal testében nagy tudásával és tapasztaltságával könnyen meghódíthatja a világot. A kísérlet megtörténik, de az új Reston (Elvesham) ahelyett, hogy a világ meghódítására indúlna, a régi Reston fiatal menyasszonyába, Margueritebe szeret. Elvesham öreg testében élő Reston közben megbánja a cserét és ügyes ötlettel sikerül rávennie Elvesham-ot, hogy cseréljék vissza énjüket. Az öreg teste azonban nem bírja az izgalmakat, meghal. A fiatalok egymáséi lesznek, de Metisto csalódva távozik. Emberrel nem lehet nagyot kezdeni, „a kicsinyes emberi élet" a „kedvükre való."

Bernaert van Orley?: II. Lajos magyar király arcképe.
(Ybl Ervin: Mesterek és mestermüvek c. művéből.)

Történeti regények

EGRI VIKTOR:

ÉGŐ FÖLD.

RÓZSAVÖLGYI KIADÁS. — 274 lap.

A regény két főhőse Alboin, a longobardok hős királya és felesége, Rozamunda. Szerelmük történetét, a regény mesejét az író az Alboinra vonatkozó mondák alapján írta meg; a regény történeti kerete: a longobárd, gepida és avar törzsek harcai, a Kárpátmedence népvándorláskorbeli élete komoly történeti tanulmányokon épül fel. A longobárdok Pannonia elfoglalása után ellenségeivé válnak a gepidáknak. Alboin herceg párviadalban megöli a gepida király kisebbik fiát. Első feleségének korai halála után azonban megkéri a gepida király, Kunimund leányának, a szép Rozamundának kezét. Kunimund testvére gyilkosának kérését gúnyosan visszautasítja, Alboint bosszúra ingerli az üzenet, szövetkezik Bajánnal, az avarok ravasz khánjával s Gepidiát tűzbe-vérbe fojtják. Kunimundot megölik, Alboin bosszújában az égő királyi palota romjai közül elrabolja Rozamundát. Szerelme újra fellobban és feleségül veszi őt. Nyugtalan vére nem hagyja nyugodni, népével együtt elhagyja Pannoniát s Itáliában alapít új birodalmat. Itt éri el végzete. Megsérti feleségét, Rozamundát s az asszony szerelme gyűlöletté változik. Helmechissel megöleti Alboint, majd Helmechist akarja megmérgezni, de ez a megmaradt mérget Rozamundára kényszeríti. Rozamunda haldoklásakor Alboint látja, újra fellángol benne a szerelem s férje nevével ajkán hal meg. (Ára 4.80 P.)

JANKOVITS FERENC:

FORGÁCH ZSUZSANNA.

ACZÉL TESTVÉREK KIADÁSA. — 200 lap.

Történeti családjaink életében alig van olyan regénybe kívánkozó történet, mint Forgách Zsuzsanna élete. Ezt dolgozta fel az író a történeti adatokhoz alkalmazkodva („nem igyekeztem javítani, szépítgetni, hadd mutassa inkább az eredeti alakját" — írja maga a regényről). A regény történeti vonásai a XVI. századi főúri élet rajzolásában és a párbeszédek régies hangjában mutatkoznak; a történeti események közül Bocskai hadjáratának egyes részletei fonódnak a regény meséjébe. Forgách Zsuzsannát apja Révay Ferenchez kényszeríti, de a durva és részeges férj oldalán a fiatal asszony élete megalázkodás és szenvedés. A szerencsétlen Zsuzsánna beleszeret férje unokatestvérébe, a daliás Bakith Péterbe. Titokban találkoznak, majd a szerelem kilobbano szenvedélyében az asszony mindenről megfeledkezik. Révay értesül felesége hűtlenségéről, feleségét bátyjához viszi, ahol elzárja a világ elől. Innen szökteti meg Bakith Zsuzsannát. Révay a legközelebbi országgyűlésen áll bosszút: feleségét és Bakithot házasságtörésért törvényszék elé állítja, de sikerül magukat tisztázniok. Végre megesküdhetnek, öregségük boldog lesz, holtukig szeretik egymást. (Ára 1.20 P.)

VAS GEREBEN:

A NEMZET NAPSZÁMOSAI.

ACZÉL TESTVÉREK KIADÁSA. — 352 lap.

„Hosszú útra megyek, apáink erkölcsét akarnám elhozni a multból, bár csak valamennyien eljönnétek velem. Nem hívok senkit, hanem aki a multnak tetteiben példát nem lát, ki a jelenben teendőt nem talál s a jövendőért áldozni nem akar, . . . kérem ne jöjjön velem." Ezeket a jellemző sorokat írta Vas Gereben műve elé, amely a Napoleon—Ferenc császár korának magyar társadalmát, alkotmányos és nemzeti küzdelmeit mutatja be. A regény, amely inkább regényes rajzok, történeti és képzelt események, apró epizódok sokszor szétfolyó szövedéke, keresztmetszetet ad a kor társadalmi típusairól, gondolkozásmódjukról, életükről. Középpontban áll a magyar nyelv feltámasztásáért folyó küzdelem: a poéták, a sok nélkülözéssel küzdő vándorszínészek, a lenézett „paraszti" nyelvért lelkesülő nemes urak harca. Megyeri, Déryné, Nagy Pista alakjai mellett Kállay Miklós szabolcsi alispán, Köntös Mihály falusi bíró, Németh udvari tanácsos jelenítenek meg egy-egy jellemző típust. Ezek az úttörők, a nemzet napszámosai készítették elő a gondolatot az utánuk következő reformnemzedék számára, mely a magyar nyelv ügyét diadalra vitte. (Ára 1.80 P.)

Kalandregények

L. ARAND:

SÜLLYED A HAJÓ.

Fordította: *Kosáryné Réz Lola.*

PALLADIS KIADÁS. — 160 lap.

Romantikus történet, színes, mogalmas mese, érdekes és váratlan fordulatok, kedves, könnyed humor: ezek jellemzik azt a kalandregény-típust, amelyhez ez a könyv is tartozik. Bonny Winston a Pampas óceánjáró luxushajó egyik cellájában fekszik megbilincselve, mert rablógyilkossággal vádolják. Éjszaka a hajó léket kap, mindenki elmenekül. Bonny kifeszíti a cella ajtaját s akkor találkozik három utassal, akik véletlenül a hajón maradtak: Bert Owen, a fiatal tudós, huga, Evelyn és ennek barátnője, Betty gyanakodva fogadják a megbilincselt Bonnyt. Ez azonban csakhamar megmutatja, hogy mit tud: leveri bilincseit, ennivalót kerít, majd amikor a hajót egy ismeretlen szigetre sodorja az ár, itt átveszi a vezetést. A szigeten házikót ácsolnak össze s a hajóról áthordott tárgyakkal felszerelik. A rablógyilkos iránt érzett ellenszenv fokozatosan eltűnik, sőt Evelyn részéről szerelemmé változik. Mikor Evelynt a vadak elhurcolják, Bonny felkutatja és megszabadítja. Bonny a hajóroncsból bárkát ácsol s mikor a tengeren a várva-várt hajófüst megjelenik, a bárkát útnak ereszti a hajó felé. Maga a szigeten marad. Evelyn hazaérkezve, a rendőrség segítségével kideríti, hogy a rabógyilkosság tettese Bonny sógora volt, jachtot szeretet fel és siet Bonnyért, akit utolsó pillanatban ment meg a vadak kezéből. (Ára 50 fillér.)

JAMES M. CAIN:

A POSTÁS MINDIG KÉTSZER CSENGET.

Fordította: *Dr. Kovács György.*

PANTHEON KIADÁS.

A könyv, amelynek címe egy régi angolszász gyermekjátékból ered, érdekesen, nagy ökonomikus elbeszélő készséggel megírt detektivtörténet. A regényben valami megdöbbentően kísérteties hangulat uralkodik, ami nem annyira a gyilkosságokból, mint inkább a szereplők lelkiismeretfurdalásából árad. A Főhős: Frank Chambers, kaliforniai csavargó, aki a görög Papadakis vendéglőjébe vetődik s itt a görög nyugtalanvérű fiatal feleségével, Corával, megszeretik egymást. A két ember összebeszél, hogy a görögöt elteszik láb alól. Fürdőkádba akarják fojtani, de tervük nem sikerül. Ujabb tervet csinálnak s egy kirándulás alkalmával autószerencsétlenséget „rendeznek", Papadakist megölik. Per indul ellenük, de izgalmas vallatások és szembesítések után sikerül megmenekülniök egy ügyes ügyvéd, Katz segítségével. Szerelmüket azonban megrontja a bűn, Frank néhány hónapra el is hagyja Corát, de aztán újra visszatér. Cora most már féltékeny is, kínozzák és gyötrik egymást. Egy szerencsétlen véletlen folytán Cora autóbaleset áldozata lesz, Frankot gyanúsítják megölésével, de előkerülnek a Papadakis-gyilkosság aktái is s most már két gyilkossággal vádolják: — a postás kétszer csenget. Frankot halálra ítélik. A siralomházban írja meg döbbenetes önvallomását — ezt a regényt. (Ára fűzve 1.90, kötve 2.90 P.)

AGATHA CHRISTIE:

POIROT KÉJUTAZÁSON.

Fordította: *Kosáryné Réz Lola.*

PALLADIS KIADÁS. — 208 lap.

Agatha Christie detektivregényei — amelyeknek hőse a hiú, pocakos, de mégis rokonszenves kis belga detektiv, Poirot mester — kulcsregények, de bizonyos egyéni vonás megkülönbözteti őket a hasonló regényektől. Ez a vonás Poirot logikai módszere. Poirot nem a tényeket, hanem az embereket vizsgálja s „híres esetei" során a szereplők egyéni tulajdonságaiból fejti meg a rendszerint több gyilkosság problémáját. Ez a regény Egyiptomban játszódik, a szereplők egy nilusi hajón kerülnek össze. A dúsgazdag Linnet Ridgeway meghódítja barátnője, Jackie vőlegényét, Simon Doylet, aki elveszi feleségül. Nászutra Egyiptomba mennek, de mindenütt nyomukban jár a kijátszott, elkeseredett Jackie is. Egy hajóra szöknek előle, de Jackie itt is rájuk talál. A kétségbeesett leány egyik éjjel rálő Simonra, aki súlyosan megsebesül s ugyanakkor valaki agyonlövi Linnet Ridgewayt, Simon feleségét. Jackie nem tehette, mert őt ápolónő őrizte egész éjjel. Ki hát a gyilkos? A szobalány és az egyik utas, híres írónő, látták a gyilkost, de mielőtt elárulhatnák, őket is meggyilkolják. Poirot egy apró nyomból elindulva fejti meg az ügyet: Simon maga lőtte le feleségét, akit csak pénzéért vett el és cinkostársa Jackie volt, aki a többi gyilkosságot elkövette. A szerencsétlen leány annyira szerette a férfit, hogy erre is képes volt érte, de mikor a leleplezett gonosztevő megtagadja őt, holtan esik össze. (Ára 1.— P.)

ERLE S. GARDNER:

A KÁRTYÁS ASSZONY.

Fordította: *Kosáryné Réz Lola.*

PALLADIS KIADÁS. — 204 lap.

A regény a „Gardner-sorozat" új darabja, főhőse Perry Mason, a védenceiért harcoló ügyvéd. Gardner Perry Mason „eseteivel" a kalandregényeknek egészen új típusát teremtette meg, aminek keresztmetszete a következő: Rendszerint valamilyen kisebb ügyben Perry Masonhoz, a híres védőügyvédhez fordul a bajbajutott ember. Mason vállalja az ügyet, dolgozni kezd, ekkor következik be a gyilkosság, amivel Mason védencét vádolják. Már-már úgy látszik, nincs remény, amikor — rendszerint izgalmas törvényszéki tárgyalás folyamán — Mason bebizonyítja védence ártatlanságát. Ez a keret módot ad változatos tartalmi kitöltésre, a többi szereplők személye, Della, a hűséges titkárnő, Drake, a detektiv s a jól rajzolt epizód-alakok, továbbá a nyomozás érdekes fordulatai, majd az ártatlanság bizonyításának logikai felépítése együttesen rendkívüli módon növelik a regények szuggesztív hatását. Ebben a regényben a

II. Lajos Király

ikonográfiája.

A Király egykorú
képmása a brüsszeli
Musée des Beaux-
Arts-ban

Repr
Magyarművelődés
II 77 l.

II. Lajos ikonografiája

a 14 éves II. Lajos
Kacsavadászaton. A
Bicskei-családnak
általa 1520-ban adó-
mányozott címerétől
(Orsz. Levéltár)

Repr.

Magyarmívelődtört.
II. 288. l.

II. Lajos ikonográf.

II. Lajos és menyasszonya Ausztriai Mária.
A kép készült 1515-(?)ben
Magy. Nem. Muzeum
Repr.
Magyar művelődéstört.
II 261. l.
667. l.
Ostrau (?) festő
munkája

BOER
bibliophilmanyon
TÖRÖKSZENTMIKLÓS

II. Lajos fejedelmi

Köntöse és nejének
selyembrokát ruhája.
A máriacelli bucsujáró
templomból 1928-ban
Került a Nemzeti
Muzeumba.
Repr.

Varmagyvis

II. 494, 495.
659. l.

II. Lajos király

ikonografiája
képmása

Schmitner F. L. bécsi
vézmetszőtől a gróf
Nádasdy-féle Mau-
soleum nyomán

Iv Gár Czakó

77. l.

Megjelent
Werbőczy: Corpus Juris.
Nagyszombat 1743.

II. Lajos ikonográf.

a király arcképe.
olajf. 1520 körül

repr.

Vayer Lajos Gy.
Magyar uralkodóh.
Bp. 1942. 21. tábla.

PANEMAKER, *Wilhelm*, híres képszövő Brüsszelben és Lilleben a XVI. sz. közepén. Munkáit W., vagy W. P.-vel jelöli. Nagyon kiterjedt németalföldi képszövő család tagja, mely három századon keresztül dolgozik és Lilleben a XVIII. sz. végén Gaspard P.-rel hal ki.

PANKOK, *Bernhard*, német építész, * Münster 1872. Münchenben, majd Stuttgartban és Tübingában működött. Főleg lakonazaival s még inkább interieurjeivel tűnt ki, amelyeket olykor gotikus, olykor rokoko-reminiszcenciákkal átszött, ötletes formanyelv jellemez. Amellett kiváló festő, grafikus és iparművész. Tőle valók a stuttgarti Schlossgarten kiállítási épületei (1925). Belső berendezéseket tervezett gőz- és léghajókabinok számára s operaházi díszleteket is készített.

PANNEAU (francia; németül *Paneel*), egyik értelme szerint a fából való, keretszerkezetbe foglalt mélyített táblákból *(Füllung)* álló falburkolat *(lambris)*. Rendszerint a helyiségek alsó, mintegy embermagasságig terjedő részét szokták vele beburkolni, de gyakran alacsonyabb; előfordul viszont olyan is, amely a mennyezetig terjed, s ez esetben az utóbbi is fával van burkolva. Az ilyen P.-nak különösen gazdag és szép példái vannak a német, főleg svájci renaissanceban. A P. kifejezést nemcsak a teljes szerkezetre, de magukra a többé-kevésbbé gazdag kialakítású táblákra is használják, sőt a P. tágabb értelemben minden keretezett, többnyire dekorált falmezőt is jelent. Ezek különösen gazdag és játékos kiképzésűek a XVIII. sz. francia művészetében. Legnagyobb mestere a P.-nak e korban *Jean Bérain*, aki szinte kifogyhatatlan invencióval és formabőséggel tervezi P.-it. A francia Pesnenek a sanssouci koncertteremben levő P.-it Menzel híres Fuvolakoncert-képén örökítette meg. *Barát.*

PANNINI, *Giovanni Paolo*, római

II. Lajos ikonográfiája

Dürer-iskola, 1526-ból
verem.

Török, Árpád: Das
älteste Bildniss Stephan
Báthory's und des un-
garischen Königs Ludwig
des Zweiten im Berli-
ner Museum.
Bp. 1884. ℰ

II Lajos király

Enyje Mária ikonogr.

l.

Harsányi

6. l.

1192/946

Műemlékek Országos
Bizottsága!

Budapest IX.

Hőgyész Endre u. 10

Lajos Béla MDK

1924-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24. 24-25.
Bp. 1926.

Lajos Béla

MDK

1923-ban Ösztöndíjat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Lajos Béla MDK

1925-benösztöndíjat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

LAJOS *Béla*, szobrász. • Tata 1899 máj. 11, † 1933. A bpesti Képzőm. Főiskolán Radnai Bélánál tanult. A Szinyei-Társaságtól ismételten ösztöndíjat kapott. A Műcsarnoknak 1925 óta volt kiállítója. Mint az UME rendes tagja, ennek 1928. évi tárlatán négy szoborművével szerepelt.

E. G. II. 5. l

692.

692. Charles le Brun.

Sz. Párisban 1619-ben. † ugyanott 1690-ben.

XIV. Lajos apotheosisa.

A Mars képében ábrázolt XIV. Lajos lovon ül és az ellenség tetemein száguld át. Fejét babérkoszorú övezi és balját a térdére támasztott parancsnoki pálczán nyugtatja. Útjában hétfejű sárkányt látunk; mögötte oroszlán, egy karddal meg fáklyával előretörő férfi, kinek feje be van kötve és két koronás nő tűnik fel; előtte angyal röpül, kezeiben a franczia liliomokkal ékesített pajzszsal és lángpallossal; fölötte az angyaloktól körülvett Providentia lebeg koronával és jogarral, kinek kék palástja alól, a Franczia-országot jelképező nő tör elő, hogy a kezeiben lévő franczia lobogó rúdjával a király összes ellenségeit az alvilágba lökdösse, hol a lángot lehelő sárkány válik ki leginkább és a hol emberek meg állatok tetemei feküsznek. Fönt a pálmákon hadi ékítmények képeznek díszt és a sárkány közelében a franczia sas röpül felfelé.

I

317.

Vászon, méretei 109·5 : 78·5 cm. — Mündler: II. 5.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: III. 16. *Ch. le Brun:*

Lajos Béla

1925. SzMPT által díjazott művészek
Kiáll. N. Szalon.
Férfi fej, gipsz
Cigányleány, rajz
Tatai táj, rajz.

1923. SzMPT-tól 100.000 K-ás
öztöndíj.

1922. 5000-kás öztöndíj
egy anattól

~~Archiv für Religionswissenschaft~~

~~VI. 210~~

Lajos Béla

szül. Tatán 1899 máj. 11. Rk
. vallás.
1919/20 I-II. elsőéves művész-
növ. a Képz. Művészeti
1920/21. I-II. másodéves
Radnai B.

Honfleur h. n. III. 45.

Lajos Béla

1919/20 - 1925/26

Ferkèpzomfoiskèvk

107. l.

Lajos Béla.

szobrász

* A kormányzó megtekintette az árvízkárosultak javára rendezett művészeti kiállítást. *Horthy* Miklós kormányzó megtekintette az árvízkárosultak javára rendezett művészeti kiállítást az Egyetem-utcai Károlyi-palotában. A kormányzót, aki *Hardy* szárnysegéd kíséretében jelent meg, a művészek élén *Artner* ezredes fogadta. A látogatók tetszését a szobrászok művei közül különösen *Lajos* Béla és *Farkas* András művei, a festők és rézkarcolók közül pedig *Istókovics* Kálmán, *Csóka* István, *Varga* Nándor, *Bánáti-Schwerák* József, *Medgyesi-Schwartz* Antal, *Kochné-Klopfer* Erzsébet és *Gallé* Tibor alkotásai vonták magukra.

Magyarság, 1926. ápr. 1.

9

Julia Ball.
Redruth

Lajos Béla szobrász
Plakett

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 12 l.

Lajos Béla, Bp. VIII. Tavaszmező-u.6.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Lajos Béla szobrász
Képmás

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetsége
kiáll. 1923. 12 l.

Lajos Béla szobrász

Nőiakt, gippz

Leányakt

Gyermekfej

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetsége kiáll. 1923. 12 l.

~~M.D.K.~~

Lajos Béla, szobrász

Az UME rendes tagjai közé tartozik.

Az UME I.bp.-i kiállitása. - Nemz. Szal. 1928.febr.

Lajos Béla

Hazafelé

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Lajos Béla szobrász

kitüntető elismerésben részesült

A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának dijai.
Ujság 1927. márc. 27. 17.l.

MDK

Lajos Béla

Herczeg G.: Vaszary János és az - Ume kiállitás a Hagen-szövetségben. /Bécsi levelek/. Ujság 1928. jan. 15. 6.l.

Lajos Béla MDK

Női akt, gipsz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Lajos Béla.

a Nemzeti Szalonban rendezett UME elő budapesti kiállításán kerámiai, bronz és terrakotta munkával szerepel.

Magyarság, 1928. febr. 19.

MDK

Lajos Béla

Női akt, gipsz

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

Lajos Béla

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Galériában.

MM. 1932. XII. 10.

Lajos Béla

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Szalonban.

PH. 1932. XII. 7.

Lajos Béla

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Galériában.

EK. 1932. XII. 10

Lajos Béla

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Salonban.

M. 1932. XII. 13

Lajos Béla szobrász

Férfiteje nevezel a
hűcsarnok téli tárlatán
(emlitve)

Ujság 1926 II. 28

Lajos Béla.

zobráz,

Szabor-műne zerepel a Szinnyei-
dersze Társaság tavaszi szalonjá-
nak második kiállításán.

Esti Kurir, 1927. márc. 27.

Lajos Béla.

„Pöckölő fiú" c. akt és férfiképmása, zobornűvei szerepelnek a Szinyei-Merse Társaság kiállításán, a Nemzeti Szalonban.
(említve)

Pesti Hirlap, 1927 márc. 25.

Lajos Béla.

Szobrai szerepelnek a Szinyei-Merse Pál-Társaság kiállításán a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1927. márc. 25.

Lajos Béla

Fejtanulmánya, a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Lajos Béla

Fejtanulmánya, a Mécsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Lajos Béla

Terzóját állitotta ki, a Képzőm.Társ. tav.tárlatán.

N.U.932.IV.24.

Lajos Béla

Terzőjét állitetta ki, a Képzőm.Társ. tav.tár-
latán.

N.U.932.IV.24.

Lajos Béla.
szobrászművész,

a Ferenc József jubileumi alapítvány második pályadíjára versenyét
bejelentette.

Magyarság, 1927. nov. 20.

Lajos Béla.

Az árvízkárosultak javára a Károlyi-palota két termében kiállítás nyílt meg, melyen tanulmánya szerepel. (emlitve.)

Budapesti Hirlap, 1926. márc. 25.

Lajos Béla.

Az ásvány ásvanyt alakja jarása a Károlyi-
y alatt Pét termélen, Rikelet'ár egy
mely, melyen termelmánya rezerel.
(ernlitte.)

Budapesti Szilap, 1926. ndc. 25

Lajos Béla.

A Szinyei-Merse Pál Társaság a Tavaszi Szalon idei második kiállításán kitüntető elismerésben részesült művészt.

Magyarság, 1924. márc. 29.

Lajos Béla.
zobrázművész

Karácsonyi kép-és zoborkiállítás nyílt meg Váci út 35 n. alatt, melyen alkotása szerepel.

Magyarság, 1927. dec. 22.

Lajos Béla.
Rotárnünnér

Harácsonyi hép-ta rabbolni állítás mégle meg váci út 35 n. alatt, melyen alkotásal nevel.

Magyarság, 1923 dec. 23.

Lajos Béla

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

NM 1931. II. 24.

Lajos Béla

Szerepelt a művészcsoportok miskolci kiállításán.

BH. 1931. II. 22.

Lajos Béla

Szerepelt a művészcsoportok műsoros kiállításán.

MO 1931. II. 22.

Lajos Béla.
festőművész

Munkája szerepel a Szinyei-Merse Társaság második tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Magyarország, 1927. márc. 25.

Lajos Béla szobrászművész

Az I. világháborúban elesettek emlékére alkotott műveta tatai születésű művésznek 1926-ban avatták fel, a mai November 7. téren látható. (említve)

Wehner Tibor: Tatai szobrok.

Dolgozók Lapja (Komárom), 1945. ápr. 13.

MDK

Lajos Béla

kitüntető elismerésben részesült.

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj.
4 l.

Lajos Béla

szobrász

tatatóvárosi hősi
emlék 1931.
fenti művel.

Polgárdy Géza

Vértes hegység ka-
lauza. Magyaror-
szági utikalauzok 3. sz.
Bp. 1939. 92. l.

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

Lajos Béla spobrádz

Pesti Hilap. 1926. máj. 22. 9

Fóthy János: Tavaszi Spalon

Lajos Béla

Szabó

8 órai tyszáp

1924 dec. 18. 8. l.

Lajos Béla
Lestó
8 nai Ugsag
1925 März. 15.

Lajos Béla MDK

Barátok, gipsz

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Lajos Béla.

Kilép az"Kut"művészegyesületből és csatlakozik V.J.hoz 1927-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Lajos Béla

Női portrait. Gipsz. Mgt.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV. A Munkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat. 15.1.

MDK

Lajos Béla, szobrászm.

402. Női akt. Gipsz.

Mücsarnok. - 1925-26. Akt-kiállitás. Kat. 3o.l.

M. D. K.

LASOS Béla szobrász

1899-1933.

1011. Munkásbei (terracotta)

Ltsz.: 52.591.

A M. N. Galéria állandó jegyzéke T/G. rész

Bh. 1959. 2. l.

MDK

Lajos Béla
Férfi képmása
Pöckölő fiu
Ádám és Éva
Női képmás

N. Szal. 374. kiáll. 1927. márc.
15 l.

MDK

Lajos B.

1927. rendes tagja az UME-nek.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931, febr.

Debrecen (Hajdú)

Vörös Hadsereg utja 18. Tis
ház. Épitette Povolny Feren
ujabban kétemeletes.

/Zádor-Rados: A klassz icizm
229 l - Debrecen V és MV. B

Lajos Béla, szobrász MDK

Bory Jenö tanár növendéke.

Kain és Abel.	Pirogranit.
Haldokló.	Márványban.
Férfiarckép.	Mészkö.
Gyermekarckép.	Pirogranit.

Az Ernst Mus. OMKK Föisk. Helikon kiállitásai.
Az OMKK Föisk Növ.Munk. kiáll. Bp.1923 márc.13-25.
Sat. 13.1.

MDK

Lajos Béla,

Kitüntetö elismerést nyert.

100.000 K.ért./ 1923/
Dicséret elismervényt is nyert.

Nemz.Szal.333.kiáll. 1925. Márc.15-29. Kat.
A szinyei Merse PálTárs. által dijazott müvészek
kiállitása.

Lajos Béla, szobrász

MDK

A Szinyei M.P.Társ.által dijazott.

Férfi fej. Gipsz.
Cigánylyány. Rajz.
Tatai táj. "

Nemz.Szal.333.kiáll. -1925.III.15.-29. Kat.

MDK

Lajos Béla

kitüntető elismerés

N.Szal. Tav.Szal. Kiáll. 1934.

MDK

Lajos Béla

Kitüntető elismerést nyert

N.Szal. 333. kiáll. Díjazott művészek. 1925. márc. 1.

MDK

Lajos Béla

Férfi fej, gipsz
Cigányleány, rajz
Tatai táj, rajz

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott müvészek, 1925. márc. 18 1.

Lajos Béla, szobrászm. MDK

A szobrászi anyag feltünően érdektelen, de ki kell emelnünk L.B. jólmintázott férfifejét.

Rabinovszky Márius: "Tavaszi Szalon" a Nemz.Szal.-ban./II. Tav. Szal.-ja a Szinyei Társ. -nak./

Képzőművészeti Figyelő. 6ol.l.

Lajos Béla
Tájkép, paszt.

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 7 l.

Lajos Béla
Ülő nő, szén

O.M.Kir.Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 15 l.

Lajos Béla
Szabadban, szén
Két kisleány, "

O.M.Kir.Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 15 l.

Lajos Béla
Női akt, szén

O.M.Kir. Képzőművv. Főisk. kiáll. 1924. 15 l.

Lajos Béla
Cigányleány, szén

O.M.Kir.Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 15 l.

Lajos Béla
Tatai táj, szén

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 15 l.

MDK

Lajos Béla

Női akt, gipsz

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec.

30 l.

MDK

LAJOS BÉLA

kitüntető elism.

17. Tsv.Szal. díjnyert. névsora. N.Szal. 1942. jun.

MDK

Lajos Béla

Nyugat. 1926. ápr. 1. 7. sz. 679.l.

MDK

Lajos Béla

Tájkép, paszt.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

7. 1.

MDK

Lajos Béla

Szabadban, kréta

Két kisleány, szén

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

15. l.

MDK

Lajos Béla

Cigánylány, szén

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

15. 1.

MDK

Lajos Béla

Ülő nő, szén

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

15. l.

MDK

Lajos Béla

Női akt, szén

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

15. 1.

Lajos Béla MDK

Tatai táj, szén

Képzőp.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

15. l.

MMK

Lajos Béla

e.a: Fiatal művészek kiáll. Ujság, 1926. márc.24.

Lajos Béla
Arcmás, gipsz

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április, 14 l.

[illegible]. Ugyancsak érdekes az [illegible] csoportja. Legnagyobb részük az esztergomi Szent Lőrinc-templomból való, és díszítő motívumaik között mégis ott van a magyar mondavilágból ismeretes szarvas alakja több ízben is. Már a gótikus kor végéről való, sőt a reneszánsz hatását is mutatja két kályhacsempe töredékének alakos díszítése. Az egyiken a Madonna látható a kis Jézussal karján egészen művészi beállításban, kár, hogy töredékesen.

Nem megvetendő az a két bronz dísztál sem, melyek közül az egyiken az Annunciatio jelenete van finoman ábrázolva. Egy kőrelief Bakócz Tamás esztergomi érsek címerét ábrázolja érdekesen faragott kerettel.

A török hódoltság idejét legbőségesebben megint agyagipari készítmények mutatják be, köztük két jellegzetes alakú talpas tál, melyeken török írások láthatók az edény külső és belső felületén: Koránból vett idézetek és világias vonatkozású versek. A korszak jellegét azonban inkább azok a rabbilincsek szemléltetik, melyek már láncaik súlyával is eléggé mutatják a török hódoltság nyomasztó terhét. A fegyverek és konyhafölszerelések mind a korszak katonai jellegét hangsúlyozzák: annál érdekesebb ellentét az az egyszerű citerajellegű pengető hangszer (228. kép), mely a kedély és érzelemvilágának még a komor környezetben is bár félénk, mégis kétségtelen tanúsága. Néhány jellegzetes formájú török rézedényt is őriz a múzeum (229. kép).

A barokk-korszak az újraéledő keresztény lakosság valóságos lendületét mutatja be. A gazda-

Lajos Béla
Torzó, gipsz

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április, 1.

15

írással 11 sorba írva két oldalt glosszákkal. *1 figurális díszítésű iniciálé. Kötés:* régi pergamen psaltériumlevél.

Magyar (?) *munka a XVI. század első negyedéből.*

A kódex egyetlen iniciáléja rendkívül rongált alapotban maradt meg. A gazdag ecsetaranyozás csaknem teljesen elmosódott, lekopott. De a kivitelezés finom munkára vall.

2a lap, (A III.): (1. Psalm.: Beatus vir.) *B* iniciálé (58×48 mm) fekete keretben, aranyozott alapon kék betű, zöld levelekkel díszítve. Belül piroscsíkos háttér előtt térdel Dávid király, zöld palástban, ~~karmin~~rózsaszín ruhában. Fején aranykorona.

Ocsovszky, 28. l.

11. PONTIFICALE ROMANUM. (OLÁH—PONTIFICALE.)

Latin. Folio. 1543.

Papír. 335×235 mm. *268* levél. (*1* előzéklevél, + *6* számozatlan levél, + *261* arab számokkal számozott levél.) Vízjegye: kör, hasonló Briquet; 3082, 3086. Két hasábon 39 sorba írva. Vörös fejcímek és szövegrészek. Színezett fametszetek és iniciálék, két színezett fametszetű lapkeretdíszítés. *1 nagy, egész lapot betöltő festett címerábrázolás, 1 kis festett címer, 1 nagyobb* s *2 kicsiny festett díszítő motívum. Kötése* XVI. századi, vörös bársony, lehajló szélekkel, fatáblákon (*350*×*245* mm) aranyozott ezüst veretekkel, 8 emberfővel s ornamentikával díszített [illegible]

Lajos Béla

kitüntető elismerés

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

Lajos Béla

Torzó, gipsz

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitán

Lajos Béla MDK

Arcmás, gipsz

Mücsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Lajos Béla

Geboren am 11 Mai 1899 in Tata, absolvierte er 1919/20 – 1925/26 die Hochschule für Bildende Künste in Budapest. Seine Meister waren Béla Radnai, Alajos v. Strobl, Vaszary, Ferenc Sidló. Als Monumental-Plastiker befasst sich L. nur ausnahmsweise mit der Plakette.

Egy nővel sincs

Emlétve

Ilu Prmagyérem 285 l.

Komárom.

Látképe.

A Wir[illegible]N. N. Zech-und andere
gerl. Mau[illegible]er. und Steinmetzmeistern
Komorn, kezdetü [illegible] czéh-levél fe
vá a szigeten át, hajó-hid vezet, a
hajt föl és a mely felé egy bárkát

Rm. mér. a rl. 33.8:

Sz. n. 124-

Lajos Béla

szobrász

Élet-

Szefeltlex 793. l.

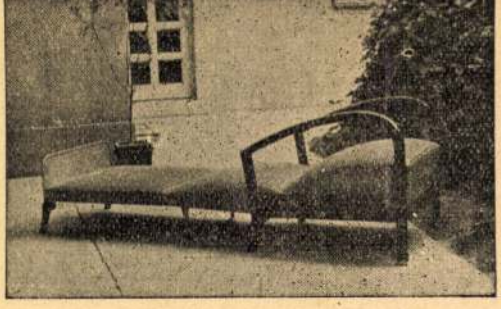

„Fidor“ fotel-ágy széjjelnyitva.
8 lábon nyugszik, ülés kivehető, egy kézmozdulattal ággyá alakitható. Kényelmes fekhely. **Féregmentes.**

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

„Fidor” fotel-ágy összecsukva.

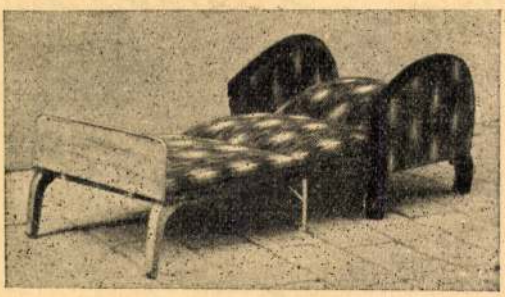

„Fidor” fotel-ágy széjjelnyitva.

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

Lajos Béla

zobrazy Budapeszt

1928. Ume febr. kiáll.

4 zobrazu.

Ume rendes tagja –

Ernst-museum Biedermayer ri-
állítása VII. 210, 211.

Lajos Béla

Tavaszi szalonban kitűntetett elismerés

Lajos Béla

Mutsandt Bpest

1925-26. akt kiáll. 402

1926 - téli kiáll ~~[illegible]~~ 169

1927. magyar táj 137

Zombori Könyvtár III. 180.

Lajos Béla

Lyka Károly ⟨ ⟩

MAGYAR MŰVÉSZET

1933. 250

Nekrolog.

Lajos Béla

4 /

MAGYAR MŰVESZET

1932. 388.

1933. 250

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁT

BUDAPEST, VI., ARÉNA ÚT 41. SZÁM.

481/1932.
.....szám.

Nagyságos

Dr. S c h o e n A r n o l d U r n a k

müvészeti iró

M e z ő k e r e s z t e

LAJOS Béla

MÉL, 1994/1-2 183.

Lajos Béla

164	Férfi képmása	1000.—
165	Pöckölő fiu	1000.—
166	Ádám és Éva	40.—
167	Női képmás	80.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

Lajos Béla

1927. Művészeti élismerés

Tavaszi Szalon

T. 3814.

ezen térkép felirata:

GARIA.

.5 : 35.4 cm.

Lajos Béla

135	Gyuri kövel, gipsz	mgtul.
136	Abonyi Tivadar képmása, szinr.	2000
137	Dávid Mihály képmása, gipsz	2000
138	Törzs Jenő képmása, gipsz	2000
139	Lotusz virág, gipsz	2000
140	Prima Vera, gipsz	40000

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1926.

Lajos Béla
zobrász Bpest

l.

Nemzeti Szalon 1928
Ume febr.

145 – 148. n.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR VASUTAS
1972 JUL 12.

Lajos Ferenc

Tárlat a Népszínház utcában

1021

Eredményes alkotó munkáról tanúskodik a XXII. vasutas képzőművészeti kiállítás

— Huszonkettedszer nyílt lehetőség arra, hogy a képzőművészetet kedvelő vasutas dolgozók, a szakszervezetünk által fenntartott képzőművészeti körök tagjai országos kiállítás keretében mutathatják be munkájukat a nagyközönségnek — mondotta a XXII. országos vasutas képzőművészeti kiállítás ünnepélyes megnyitása alkalmából *Szabó Antal*, szakszervezetünk főtitkára.

Művészi színvonalon

— *Kiállításaink rendszeres látogatói meggyőződhettek arról, hogy a vasutas képzőművészeti körökben szorgalmas, eredményes munka folyik.* A körök tagjai évről évre több, színes, magasabb művészi színvonalon készített alkotással mutatkoznak be — folytatta főtitkárunk. — Örvendetes, hogy a régi, úgynevezett törzsgárdán kívül *egyre több fiatal is bekapcsolódik a képzőművészeti körök munkájába.* Ismerkednek a festészettel, a szobrászat szépségeivel és válnak aktív művelőjévé. Csak a budapesti körnél az 1971/72-es iskolai évben 170-re növekedett a beiratkozott és a kör munkájában rendszeresen részvevők száma.

Az idei kiállításra — rendkívül gazdag „termés" — közel ezer alkotás érkezett be. Ez szükségessé tette az előzetes házi zsürizést. A hivatásos zsürinek még így is 47 festőtől 320 festményt, 27 grafikustól 155 grafikát, 23 szobrásztól 66 szobrot és 17 különféle iparművészeti alkotást kellett felülbírálnia.

A bírálatra bemutatott művek közül *a zsüri 102 festmény, 39 grafika, 34 szobor és két iparművészeti tárgy kiállítását javasolta* és olyan felhatalmazást adott a rendezőbizottságnak, hogy a terem nagyságától függően még további 25—30 képet kiállíthat. Sajnos, erre nem volt lehetőség.

Elismerés a legjobbaknak

A képzőművészeti kiállítás ünnepélyes megnyitására összegyűlt népes közönség nagy tapssal fogadta a kiemelkedő alkotásaikért díjazott köri tagokat, akiknek Szabó Antal főtitkár adta át a díjakat.

Festészetben első díjjal jutalmazták *Lajos Ferencet* és *Fekete Emesét* összmunkásságukért. Második díjat kapott *Veréb László, Halácsi Mária* és *Faragó Margit*. A festészet harmadik díjasai: *Krajcsovics Éva, Bottyán János* és *B. Vorbesz Mária*. A szobrászatban ugyancsak összmunkásságáért kapta az első díjat *Szemők György* és *Murai Sándor*, a második díjat *Somogyi István* és *Zimann Lajos*. Grafikájáért oklevéllel jutalmazták *Kustár Máriát*.

Szakszervezetünk elnökségének külön díját kapta *Szommer József*, Lámpakihordó című szobráért. Az elnökség pályadíját a festészetben *Gomola József* és *Szekfű János* nyerte el.

A kiállítás látogatói közvetlenül tapasztalhatták, hogy a bíráló bizottságnak nem volt könnyű dolga — hiszen a díjazott művek alkotóin kívül sok más elismerésre méltó, szép munkát láthattunk. *Különösen örvendetes az a fejlődés, amelyet központi képzőművészeti körünk tagságának munkái reprezentáltak ezen a tárlaton.* Központi iskolánk az idén ünnepli fennállásának 25. évfordulóját. Ezen a vasutasnapi kiállításokon ismét bizonyították: tanáraik, *Kling György* festőművész és *Kirschmayer Károly* szobrászművész irányításával elmélyült alkotómunka, eredményes tanulás folyik az iskolában.

Megnőtt az érdeklődés

S ami a legfontosabb: ez a kiállítás is tanúsítja, hogy egyre nagyobb az érdeklődés az amatőr képzőművészeti mozgalom iránt. Amint Szabó Antal főtitkár mondotta: *„Megvannak a lehetőségeink arra, hogy az elkövetkezendő években még több dolgozóval tudjuk megismertetni, megszerettetni a képzőművészetet".*

L. J.

zet szegedi területi bizottsága és Kiskőrös állomás szakszervezeti bizottsága által szervezett, illetve a helyi, nagyközségi tanács és a *Petőfi-emlékbizottság* védnökségével létrehozott találkozó nyitotta meg a szegedi igazgatóság területén a vasutasnapi ünnepségek, kulturális programok sorozatát. Az eseményt ezen-

megmozdulás

A vasutas f
irányból vonu
nagy költő sz
gyülekező hel
lön térzenét
állomás imm
úttörő fúvósz
részt vett a t
dapesti közpo
júsági zenekar
tőfi Sándor va
si ház fúvóse
voltak Kisk
állomás fúvós

Az ünnepség színhelyén a nagyközség tanácsának elnöke köszöntötte a zenekarok tagjait, majd azok együttesen eljátszották a Himnuszt. *Petőfi szobrát a Klapka-induló hangjai mellett koszorúzták meg.* A zenekarok a költő szülőházát és az emlékmúzeumot is felkeresték.

A vasutas kultúrotthonban szakmai és baráti beszélgetésre ültek össze a zenekarok tagjai, s meleg ünneplésben részesítették az éppen tíz éve alakult kiskőrösi úttörőzenekart.

Sziládi Sándor

VÉNY

partvidéke. 55. A hét vezér egyike. 56. Hadianyag-szállító szekér. 58. Kérdőszó. 59. Kezdet ellentéte. 60. Japán méltóság. 62. Keverve ázó. 63. Sárba tapos.

Függőleges: 2. Bolgár fejedelem Árpád korában. 3. Sajtjáról híres holland város. 4. Szarvasfajta. 5. Német személyes névmás. 6. Kocsonyás testű vizi állat. 7. Még élvezhetőbbé teszi. 8. Az asszír birodalom fővárosa volt. 9. Kimondott betű. 10. Kevés ellentéte. 11. Kis bolygó. 12. Fehéres, zsíros ásvány latin neve. 17. Latin művészet. 18. Titel közepe. 24. A három testőr egyike. 26. Nyakbavetett szőrme. 28. Nem felett. 29. Az elektromos feszültség mértékegysége, névelővel. 31. Vándorló népség. 32. Fess legény. 34. Énekhang. 35. Ritka női név. 36. Hegycsúcs a Bakonyban. 37. Rés. 41. Turktatár néptöredékként csatlakoztak a magyarokhoz. 44. Kettéosztó. 45. Lófféle vadállatok. 48. A gyomor teszi. 49. ...ott, tűzálló anyag. 50. Igaz-e, magánhangzói. 51. Nigéria fővárosa. 53. A játékfilm utolsó kockáján olvasható. 55. Tp. 57. Vissza: néptörzs. 59. Világifjúsági Találkozó. 61. N. C. 63. Hangtalan tan. 64. Skálahang.

Beküldendő: vízszintes 1. és folytatásaként a függőleges 16. **Beküldési határidő:** 1972. augusztus 10.

Az előző keresztrejtvény helyes megfejtése: A balesetek jelentős részének oka a forgalmi szabályok megszegése.

Egy-egy könyvet nyertek az 1972. évi 12. számunkban megjelent keresztrejtvény helyes megfejtéséért: Dörnyei István vonatvezető, Nagykanizsa, Petőfi u. 92. Endrédi Pálné Pécs, Mártírok u. 54. Thúróczy József, Bp. XV., Aulich L. u. 144. Locskai Noémi, Bp. XI., Nádai köz 3. Weber Imre, Kiskunhalas, Vasút u. 14.

MAGYAR VASUTAS

a Vasutasok Szakszervezetének lapja

Szerkeszti a szerkesztő bizottság
Főszerkesztő: Gulyás János
Felelős szerkesztő: Visi Ferenc
Szerkesztőség:
Budapest VI., Benczúr utca 41.
Telefon, városi: 229—872,
üzemi: 19—77.
Kiadja é terjeszti:
a Népszava Lapkiadó Vállalat
Budapest, VII., Rákóczi út 54.
Telefon: 224—819
Levélcím: Bp. 70. Pf. 32.
Felelős kiadó: Gábor Márton,
a Népszava Lapkiadó Vállalat
igazgatója
Csekkszámlaszámunk:
MNB 215—11 859
Szikra Lapnyomda

Utazás előtt

ÉDESS
AJÁNL
TRAFI

nagy választék

UTAS

pályaudvari

Lajos Béla

robain, Új Művészek
Egyesülete

KMTARS művosoptok
1931 febr-márc. kiáll.
TV. 21'.
1932. tav. tárl. 210

Lajos Béla

Zobrák

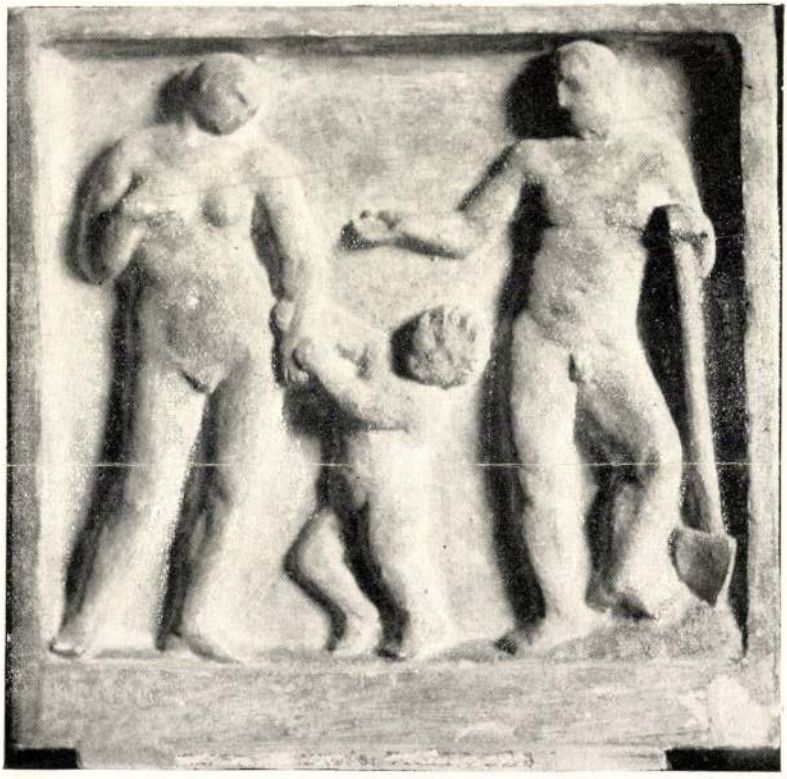

LAJOS BÉLA

Ádám és Éva *Ádám und Éva*

Nemzeti Szalon

1928
Ume Febr.

LAJTHA BÉLA

Ádmos Ferenc:
Béla Lajtha
Acta Hist. Artium, 1969. Tom. 15. Fasc.
1-2, 163-198. Képekkel

Lajos György

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 5. számát

29. l.

Lajos György

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. évi 2. számát

6.l.

Lajos Gy.

és mások felvételei illusztrálják

A Budapest c. folyóirat 1969. 11. számát.

30. l.

Lejos György

és mások felvételei illusztrálják az alábbi folyóiratszámot:

Budapest, 1969. 5. sz. 12. p.

1968 SZEP .1.
1021

Lajos József

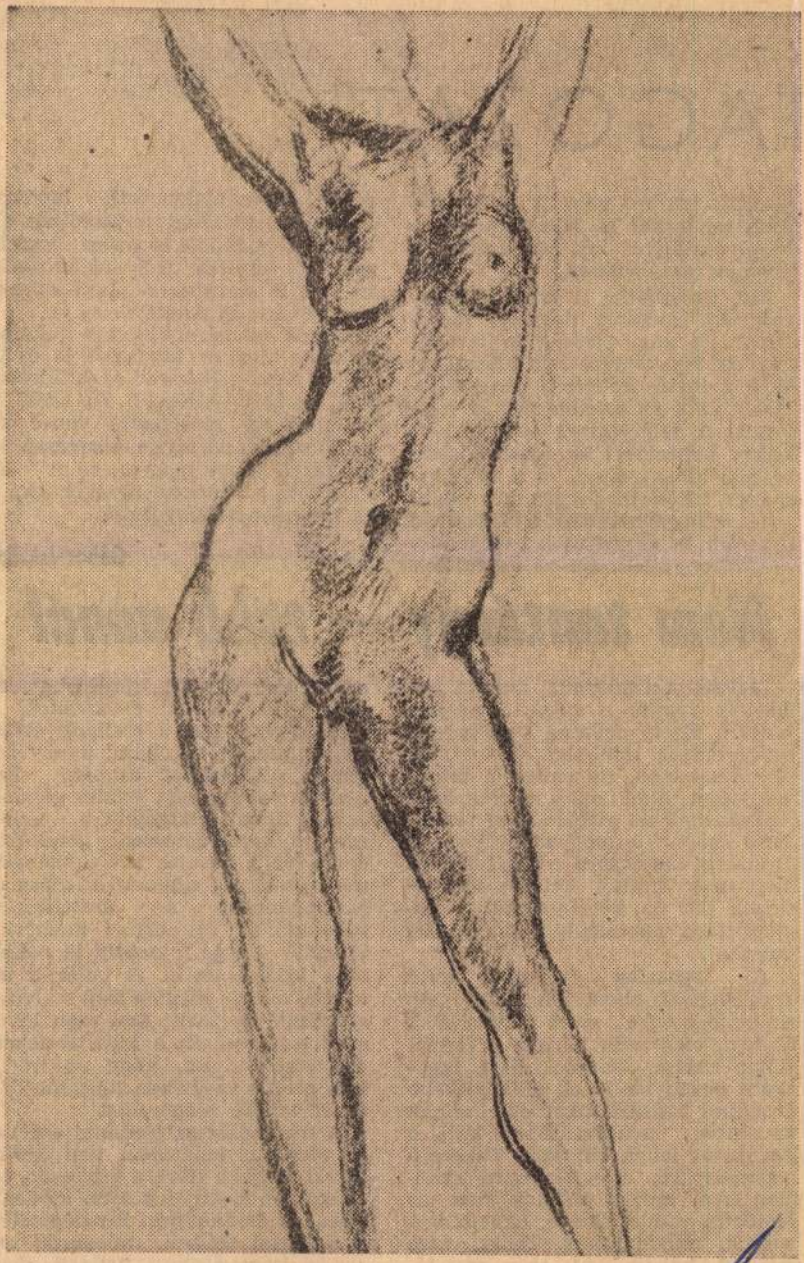

Lajos József: Akt

TAGOZAT"

gozatok kapják meg az átlagosnál jobb tanárokat is. Kik járnak a többi osztályba, kik tanítanak a normál osztályokban?

Mit nyújthatna a magyar tagozat? Az irodalom nagyobb szeretetét? Ez nem elsősorban óraszámon múlik, végtére is a klasszikus és a modern irodalom nagy alkotásait nem az órákon szokás elolvasni. A jelenleginél több író és könyv ismeretét? Ez ismét jórészt szabad idő kérdése; ha a magyarszakos tanár megnyitja az érdeklődés zsilipjeit, akkor a jelenlegi óraszám is lényegében elegendőnek bizonyulhat. Ha az érdeklődés útját agyonmagyarázó, laposan boncoló módszerek torlaszolják el, akkor a nagyobb óraszám legfeljebb az ötsoros írói jellemzések helyett 15 soros curriculum-vitae-k ismeretét teszi lehetővé.

Ennek ellenére érdemes lenne néhány magyar tagozatot is nyitni, de csak néhányat és kifejezetten kísérleti jelleggel. És azzal a céllal, hogy kiderítsük: van-e az irodalomnak is olyan kisugárzó jó hatása a többi tárgyra, mint az éneknek, az idegen nyelveknek, a természettudományoknak.

Gábor István

Nem tantárgy — több annál

Margócsy a minőségi munka fejlődését reméli a tagozat bevezetésétől. Égető szükség van erre a módszertani minőségi változásra? Természetesen, de ennek a mindannyiunk által óhajtott minőségi változásnak az elérése nem remélhető csupán a magyar nyelv és irodalom tantárgyra eddig fordított heti négy órának kétórás növelésével, bár ez kétségtelenül előmozdítaná az elmélyültebb tanári munkát.

A tagozatos jelleggel, mint megoldással, elsősorban azért nem érthetünk egyet, mert mint a cikk is írja, elég szűk körben érvényesülne hatása. Margócsy is a tagozatos osztályba járók elmélyültebb irodalmi kultúrájában és annak távolabbi kisugárzásában látja a tagozatos jelleg lényegét. Ezekre a változásokra, eredményekre azonban nem csupán néhány száz tanulónak van szüksége, hanem úgy véljük, mindenkinek. Tehát nem tagozat, hanem egy *teljes szemléletbeli változás* szükséges a magyar nyelv és irodalom tanításában.

Lehet-e problémáinkat megoldani egy sokat vitatott kérdéséhez, az érettségihez. A vita évszázados.

Az érettségivel a szellemi érettséget akarjuk vizsgálni, amely sohasem adathalmaz csupán, hanem problémalátás, önálló gondolkodás. Ennek vizsgálata a nehezebb, s természetesen a gondolkodásra való nevelés is nehezebb, mint az anyag egyszerű átadása és számonkérése. Az érettségiknek még mindig elsősorban memóriavizsgáló jellege fejeződik ki például a tételekben is. A tanár a tételeket akarja megtanítani s a vizsgán számon kérni; ami ezen kívül esik, elsikkad. Ez a fajta szelekció azt eredményezi, hogy az irodalom a diák szemében harminc ösztövér tétellé zsugorodik.

A megoldást az irodalmi érettségi megreformálásában kell keresnünk. Tegyük félre a tételeket, sémákat és fordítsunk több időt magára az irodalomra. Beszélgessünk a jelölttel írókról, művekről, irodalmi irányzatokról, kedvelt és olvasott regényekről, versekről. Ez lehetne az irodalmi érettségi, melyre

/1021 Lajos József

Lajos József: Erasmus

Lajos József

6.— forint

1968 9

TÁRSADALMI SZEMLE

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Andics Erzsébet:
1848–1849
Tanulmányok
536 old.

Ára: 40,– Ft

Ránki György:
1944. március 19.
236 old.+8 old. kép

Ára: 16,– Ft

Dr. Szita János:
Magyarország gazdasági kapcsolatai a fejlődő országokkal
292 old.

Ára: 32,– Ft

Kossuth Könyvkiadó

Lajos József

Lajos József

Gre Nuivé' zetert
[illegible]

A hagy példányszámban [illegible] nő PESTI HÍRLAP színházi rovatának vezetője, Ráskay Ferenc, elsőnek találta ki a „kedvezményes színházjegyek" népszerű akcióját. Ennek a „találmánynak" lényege az volt, hogy minden magánszínháztól, éves viszonylatban, egyszerre megvásárolt többezer jegyet, 20—25—30 százalékos kedvezménnyel. Az ilymódon „lekötött" jegy-mennyiség teljes ellenértékét — természetesen leszámítva a százalékos kedvezményeket — a nyári szünetben, az új évad előtt, egy összegben átutaltatta a különböző magánszínházak vezetőinek. A színházak újabb forgótőkéhez jutottak. A PESTI HÍRLAP előfizetői pedig, a csábító színházjegy-kedvezmények hívogatására, évről-évre tekintélyes számmal gyarapodtak.

Ráskay Ferencnek színésznő felesége volt. Molnár Arankának hívták. Közepes tehetségével még az azidőben eléggé színvonaltalan vidéki színház közönségét sem tudta igazában rabul ejteni. Annál inkább rabul ejtette Ráskay Fe-

Lajos József

Lajos József
a Latel
uti
kollet
tir
mui fecm
ben

a Sgoc. Mű[illegible]
ÉSZETÉRT 5
1964 febr

nő PESTI HÍRLAP színházi rovatának vezetője, Ráskay Ferenc, elsőnek találta ki a „kedvezményes színházjegyek" népszerű akcióját. Ennek a „találmánynak" lényege az volt, hogy minden magánszínháztól, éves viszonylatban, egyszerre megvásárolt többezer jegyet, 20—25—30 százalékos kedvezménnyel. Az ilymódon „lekötött" jegy-mennyiség teljes ellenértékét — természetesen leszámítva a százalékos kedvezményeket — a nyári szünetben, az új évad előtt, egy összegben átutaltatta a különböző magánszínházak vezetőinek. A színházak újabb forgótőkéhez jutottak. A PESTI HÍRLAP előfizetői pedig, a csábító színházjegy-kedvezmények hívogatására, évről-évre tekintélyes számmal gyarapodtak.

Ráskay Ferencnek színésznő felesége volt. Molnár Arankának hívták. Közepes tehetségével még az azidőben eléggé színvonalatlan vidéki színház közönségét sem tudta igazában rabul ejteni. Annál inkább rabul ejtette Ráskay Fe-

MDK

Lajos József diák /12 é./
Ülő férfi, szobor

Főv. Népműv.Közp.33. kiáll. Tatabányai bányászműv.
1949. jun.

MDK

Lajos József diák /12 é./

kázx Munkás, szobor

Főv. Népműv.Közp.33. kiáll. Tatabányai bányászműv. 1949. jun.

Lajos József
Portré, gipsz plakett
Portré, gipsz plakett
Portré, gipsz plakett
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 27 l.

Rónay Mária

Lajos József: Fiúfej, gipsz

SZABAD MÜVESZET

1955. 10.sz. 485.l.

/Artner T.: Művészélet Hódmezővásárhelyen/

LAJOS József nolvász m.

(főiskolósok kiállítása)

NN: 10 extendő fejlődését ...

Modalmi Ujság, 1955 VI ért. 18. n. ápr. 30, 8 l.

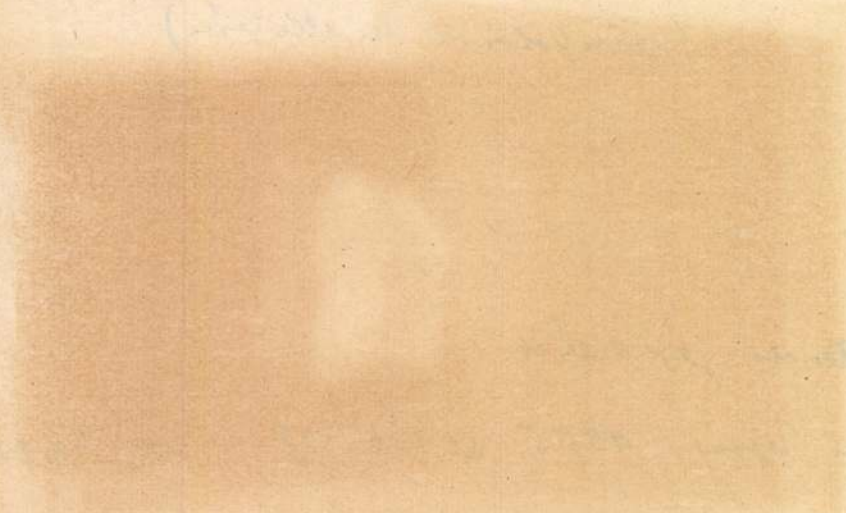

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lajos József

NÉPSZABADSÁG
1985 NOV 10.

1021

LAJOS JÓZSEF: OLVASÓ MUNKÁS.

RE

Il

Illés Endre
lentősebb
hogy jó néven
telen drámájuk, a *Rendetlen bűnbánat* kritikáját költői és prózaírói erényeik dicséretével kezdeném. Inkább — szerénytelenül — vitatkozó, gondolkozó társnak szegődnék mellékük, kideríteni, hogy mi a sikertelenség oka. Előző színpadi műveikből ismert közös törekvésük: tragikus és szatirikus koncepcióban bebizonyítani a polgári világkép vonzásában élő entellektüelkörök helyzetének erkölcsi tarthatatlanságát, emberi zátonyra jutását a nagy történelmi forduló korában. Illés és Vas különös szeretettel vonják színpadra ebből a rétegből a művészbolygókat, az alkotó munka perifériáin gyakorlatozó szabadúszókat, a szellemi lombiklakókat. Mindketten belülről ismerik ezt a réteget, akár életrajzi érintkezések, akár munkaköri feladataik révén. S tagadhatatlan, hogy ennek az ismeretségnek a pozíciójából íróink olyan érzékeny pontokon „találják el" ezt a kis kört, amire ismeretség hiányában aligha képes bárki is. Ilyen találatsorozat az élénk és szellemes első felvonás.

A mozgalmas indításból mégsem nő ki igazi dráma. Hagyjuk későbbre a dramaturgiai okfejtést. Először a szemléletet elemezzük. A szerzőtársak kétségtelenül kritikával nézik ezeket a — fiatal — lombiklakókat, s magát a lombik-

drámainak és költőinek egység
megfogalmazását adják, mégped
úgy, hogy a különféle ábrázoló
síkok állandóan áthassák eg
mást. A drámai kép szinte észr
vétlenül lebben át a jelképbe,
konkrét történet az egyetemesel
sugárzású költői régiókba. A dr
ma érett, szép nyelve finom hajl
konysággal követi ezt a rang
művészi dialektikát, melyet az ír
társak igen jó érzékkel használn
ki. Realitás és jelképesség saj
tos egybefonódása egy költői p
toszú intellektuális igény hord
zója, amely áthatja a darab dr
maturgiáját is. De az írói képe
ségeknek azon a magas szintjé
amelyet Illés és Vas képviselne
ahol tehát nem lehet szó a képe
ségek hiányából fakadó sikert
lenségről, a dramaturgiai mego
dás sikerülése (vagy: nem s
kerülése) és az írói szemlélet
írói világnézet között megl
hetősen közvetlen oksági kapcs
lat érvényesül. Ha a drámaíró
magát az alapgondolatot is eg
redukált világban fogalmazzá
meg, ha a drámabeli konkrét tör
ténet eleve nélkülözi az intenzív
részesedést a valóságból, ha te
hát maga a konkrét történet is
elvont, akkor valónak és jelkép
nek, konkrétnak és költői abszt
rakciónak színpadi dialektikája
elvontsággal tetézi az elvontságot
légiesíti a légiest.

Lajos József, [szobrász] MDh

kompozíció. Repr.

Lajos József: Olvasó munkás 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 10.

Lajos József
szobrai

M.D.K

Legény zsákkal
(repro)

Élet és Irodalom, 1961. febr. 17 — 8 l.

Lajos József

Diu zsákkal, gipsz

7. Vásárhelyi Őszi tárlat. Tornyai J.Múz. Hmvhely, 1966. okt.

el- und Westasien. /Illustrierte Völ-

G. Buschen/. Stuttgart.

s anthropologiques dans le Caucase.

ae latinae reserta aurea... /in Hun-

per Stephanum Benjamin Szilagyi.../

Lajos József
festő

M.D.K

Akt tanulmány (repro)

Élet és Irodalom, 1961. március 10 – 5 l.

Lajos József, szobrász

MDh

A Kazincbarcikai lakótelep játszó-parkjába gyermekfigurás díszkutat készít.

V. A.: Új képzőművészeti alkotások kerülnek az idén a vidéki városok lakótelepeire

10. l

Bp. 1962. júl. 15. [Vidéki]

NÉPSZABADSÁG

LAJOS József

M.D.K.

Bányász

Gábor István: Dolgozó emberek között
Kiállítás az Ernst Múzeumban
Magyar Nemzet 1961. december 19. 4.l.

Lajos József, szobrász

MDk

Két, szépen sikerült kisplasztikai
figurája értékes lehetőséget mutat.

Péter Imre: Dolgozó emberek köré 9. é
Kiállítás az Ernst Múzeumban

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 22.

Lajos József, szobrász 1 MDG

12 éves korában fedeztét fel. A tatabányai bányán képzőművész szakkör kiállításán látta meg munkáját Vedres Márk.

A főiskolán Pátzay Pál tanítványa.

Diplomamunkájának témáját – 2 sákot szekérre rakó parasztlegény – Hódmezővásárhelyen látta meg.

László Miklós: Három fiatal művész elindul

2.1.

Esti Hírlap, Bp. 1960. jún. 26.

MŰEMLÉKvédelem

Lajos József, szobrász (2) MDk

A Tanácsköztársaság érfordulója tiszteletére készült művét: szimbolikus női figurát, a főiskola bírálói megjutalmazták.

Prágában, majd Rómában is járt tanulmányúton.

László Miklós: Három fiatal művész elindul 2.l.

Esti Hírlap, Bp. 1960. jún. 26.

MŰEMLÉKvédelem

Lajos József 15 é. tanuló

MDK

Tatabánya

Kubikusok, gipsz

Ifjuségi Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950. jun.

15.1.

„...az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is..." (Fil. 2:5)

REFORMÁCIÓ

III. évfolyam
1995/5-6. szám

A DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

ÁRA: 96 FT

TISZTELETBELI FŐSZERKESZTŐ
DR. GYÖKÖSSY ENDRE

FŐSZERKESZTŐ
DR. HEGEDŰS LORÁNT

FELELŐS SZERKESZTŐ
PÁPAI SZABÓ GYÖRGY

Dr. Gyökössy Endre

Karácsony három dimenziója

Lekció: Luk 2:1-20
Textus: Ján 3:16 *„Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen."*
I Ján 4:19 *„Mi szeressük Őt, mert Ő előbb szeretett minket!"*
Ján 13:34/b *„Amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást!"*

Lajos Ferenc linóleummetszete

Minden kedves Olvasónknak békés, Istentől megáldott karácsonyi ünnepeket kíván a Szerkesztőség.

23 éve hirdetem az Igét, és a karácsonyi evangéliumot, és megvallom, hogy valamiképpen mindig **féltem** a karácsonyi szolgálattól. Féltem, mert mindig bizonyos **hiányérzettel** jöttem le a szószékről: mindig az volt az érzésem, hogy valamit kihagytam, amit el kellett volna mondanom – sőt, sokszor úgy éreztem az „Ámen" után, hogy most kellene igazán az igehirdetést elkezdeni.

Amióta sok emberrel van módom lelki beszélgetést folytatni, egyre inkább az a tapasztalatom, hogy **nemcsak én** nézek szorongással karácsonyi szolgálatom elé, hanem igen sokan vannak, akik így szokták magukat kifejezni: **félek a karácsonytól**. Azt még sohasem hallottam, hogy félek a húsvéttól, nagypéntektől vagy a pünkösdtől: de azt nagyon gyakran, hogy a karácsonytól félek. Úgy magamban ezt a félelmet el is neveztem karácsonyi pszichózisnak. Ennek okát több félében találom meg: a magányosság fojtogatása, a nyugtalanság, mely egyeseket körülvesz, bizonyos szomorúság, depresszió érzése, sőt bizonyos fokú ingerültség is. De mintha mindennek valami megmagyarázhatatlan hiányérzet volna az oka, minek következtében alig várják, hogy túlessenek a Szentestén, s kikerüljenek így a karácsonyi pszichózisból.

Valaki egyszer így fejezte ki magát e részben: „Nevetés közben is fáj a szív, végre az öröm fordul szomorúságra."

Az elmúlt hetekben egy lexikonban lapozgattam, a régi bizánci képek színes másolatát nézegettem, köztük merev, arany háttérben, egy síkban (tehát egy dimenzióban – kiterjedtségben) egy merev mozaik-alak, Jézus Krisztus képmása.

S míg néztem a képet, belémvillant: Így hirdetjük, így hirdetem én is az Igét, a testet öltött Igét! És ezért merev, sokszor élettelen és hideg a karácsonyi evangélium, mert csak egy síkban mozog a mondanivalóm. Már pedig az életet egy dimenzióban átélni nem lehet ott, ahol legalább három dimenzió kell! Ma egy kísérletet teszek: háromdimenziós Igét hirdetek a karácsonyról, és ha csak egy hallgatómnál sikerül feloldani a karácsonyi pszichózist, – akkor úgy érzem, nem prédikáltam hiába! – Talán így, ha Isten Lelke is akarja, valóságosabbá, életesebbé válik számunkra a karácsony és annak gyógyító ereje.

I.

Úgy érzem, hogy az első dimenzió a karácsony mélységét fejezi ki: **Isten szereti az embert,** ahogyan az a legklasszikusabban meg van írva az örök evangélumi Igében, a Ján 3:16-ban. Azt jelenti ez az Ige, hogy Isten nem démon, akitől félnünk kell, hanem: **szeretet, amely kiűzi a félelmet.**

A karácsonyi kép: a gyermek a bölcsőben, körülötte Mária, József és a pásztorok – nem egy démon-Istenről beszél, hanem az Atyáról, aki **szeretet-Isten.**

Nem fogalom, nem hideg filozófiai vagy teológiai elmélkedés tárgya, hanem valóság, a hozzánk lehajló Isteni szeretet valósága.

S ha még tovább nézzük a jászolbölcsőben Isten közeljöttét, legnagyobb ajándékában, a gyermekben, akkor lehetetlen, hogy fel ne oldódjék bennünk a sokszor megnevezhetetlen és névtelen szorongás Isten iránt. Aki gyermekben üzen, és gyermeken keresztül jelenik meg, – az ilyen Isten nem lehet félelmes Isten! – Isten szeretete a betlehemi jászolban olyan kézzelfogható szeretet, amilyet te is nyújtottál át tegnap a szeretteidnek, talán nem is gondolva arra, hogy amit adtál, az csak a jelképe volt az Isten legnagyobb ajándékának, Jézus Krisztusnak.

Van egy olyan közmondás: távol a szemtől, távol a szívtől! Van ebben bizonyos bölcsesség. Valóban nehéz azt szeretni, aki távol van, és íme Isten közelvalóvá lett, mert a szívét adta egy bölcsőbe, és Isten szívét ezen a földön mi úgy hívjuk, hogy Jézus Krisztus.

Ez tehát a karácsony első dimenziója egy mondatban: **Isten szereti az embert**.

Mégpedig nem is akárhogy, hanem a Ján 3:16 szerint úgy szeret, hogy nemcsak testbe és bölcsőbe adta értünk a Fiát, hanem közénk adta, szenvedésre adta – halálra adta!

Mikor lelkésztársam segített nekem abban, hogy megfaragja a karácsonyfa alját, hogy beleerőltessük a talpába, nekem az volt az érzésem, amikor azt a szép kis élőfát érték a fejszecsapások: – be kár volt kivágni, és mégis milyen kedves, hogy itt lehet szobánkban, szépségével, illatával! – De vajon eszünkbe jut-e az, Akit jelképez – szimbolizál – az érettünk kitépett, életből kimetszett, keresztre adott Krisztust, mert így szeret az Isten bennünket, fiait, gyermekeit, hogy a legdrágábbat adta értünk? Valaki egyszer azt mondta, hogy ez megbotránkoztató szeretet.

Valóban érthetetlen, szinte felfoghatatlan ez a szeretet, csak le kell borulni előtte, ahogyan Bach János Sebestyén tette, amikor befejezte a Máté passiót. Felesége a kottára borulva, sírva találta, s mikor kérdezte: miért sírsz? – egyre csak ezt hajtogatta: – Meghalt Jézus Krisztus! – Felesége megsimogatta a fejét, és hozzátette megnyugtatásul: – Éretted is János! Ennek átélése nélkül nincs karácsony! Ha kimaradt belőle, csak hiányérzet marad utána.

II.

A karácsony második dimenziója annak kihirdetése és átélése, hogy **az ember szeretheti az Istent.** Egy démon-Istent nem lehet szeretni, attól csak félni lehet. Egy kozmikus lényt ugyancsak nem, azt csak tudomásul lehet venni, és megtanulni, mint egy káté kérdésre adott választ. Egy kozmikus lénytől legfeljebb borzongni lehet csupán. De egy apát lehet szeretni, meg lehet csókolni a kezét, ölébe lehet hajtani a fejünket. Így lehet szeretni Istent is. Mert nem néma Isten, hanem beszélő Atyánk. Szól hozzánk az Igében, és mi szólhatunk Hozzá, imádságunkban. Atyánk, aki tanácsait és beszédét hozta hozzánk Fiában, Atyánk, aki Lelkét adja annak, aki kéri. És ezért

életünkben, iskolai nevelőmunkánkban, világmissziónkban, népünk, nemzetünk megmaradásában és felemelkedésében, az emberiség békéjének helyreállításában és megőrzésében. Utolsó időkben mondott könyörgésünkben vállunkon hordjuk az isteni igazságosság kupoláit, hogy azok leomolva maguk alá ne temessék a bűnös emberiséget. Ördögi káromlásokat legyőző Isten-magasztalásunkban égig szárnyaltatjuk a földet, földre imádkozzuk az eget, Istennek Lelke által a Jézus Krisztusban. Soli Deo Gloria!

Dr. Szilágyi Ferenc

A fiatal református értelmiség jövője

Magam is meglepődtem, mikor a meghívóval arra kaptam felkérést, hogy a református ifjúság helyzetéről beszéljek e helyen.

Hiszen jelene és jövője gondjairól, kilátásairól – vagy kilátástalanságáról – elsősorban maga a fiatalság, annak egyik tagja beszélhetne. S a fiatal értelmiséghez – bármily szívesen tenném is – nem számíthatom magam.

Szívesen – mondottam. De ez egy kis költői túlzás. Nem vagyok jövőkutató, jövőkutatással nem foglalkozom: magamnak már a betakarításra kellene összpontosítanom erőmet, hogy a tálentumokkal, amelyek rám bízattak, méltóképpen elszámolhassak. De ezzel nem akarok kitérni a válaszadás alól. A mai s a holnapi magyar égbolt, amely alatt fiatalságunknak élni kell, nem valami rózsás.

De hát vajon a miénk az volt-e, mikor csaknem kerek fél évszázada a megmaradt iskolai zászló nyelét szorítva a hadikórházzá, majd magyar fogolytáborrá alakított ősi, 400 éves református gimnáziumból (ahonnan ruháskosárban mentettük ki az ősnyomtatványokat, a görög-római s a magyar klasszikusokat a romok alól), a „Szól a kakas már"-t énekelve nekiindultunk az életnek, a jövőnek. De az a 400 év előtti idő sem volt könnyebb, mikor a hívő, iskolaalapító prédikátor, Mohács után négy évvel megálmodta az új hit feilegvárául az iskolát – az alföldi nádasok és ingoványok közepén – amely ma, több mint három évtizedes kényszerű szünet után, újból református gimnázium, a tudós első rektor, Szegedi Kis István nevével a homlokán.

Lajos Ferenc linóleummetszete

Pedig el akarták törölni a föld színéről, megölni lelkét, szellemét: megszüntetve az évszázados humán gimnáziumot, mezőgazdasági gépészeti iskolává – ahogy a helyiek mondták – „tanonciskolává" – alakították. De Isten nem hagyta magára az Ő nevében, az Ő országának egyik pilléréül megépített iskolát.

Soroljam-e ötödfélszáz év magyar történelmének viszontagságait? Vagy csak a város történetét? Mikor a reformáció diadala után (Debrecen után ez a „kis Debrecen"-ként emlegetett mezőváros volt a Tiszántúl legerősebb, legnagyobb lélekszámú kálvinista helysége, fiai Wittenbergbe jártak tanulni), a kuruc szabadságharc dicsősége után (a város s diákjai ebből is kivették részüket) következett az ellenreformáció megtorlása, amikor a hitéhez, templomához és lelkészéhez ragaszkodó várost a Mária országáról álmodozó bécsi királynő négy pusztára akarta széttelepíteni, hogy megtörje. De az Isten nem engedte. Majd jött a vörös uralom, a román megszállás, a német megszállás megpróbáltatása, az angolszász bombázás s az orosz hódoltság.... De ez már a mi személyes történelmünk is, amely kezdődött az 1944. március 19-i német megszállás elleni szervezkedéssel és tüntető tiltakozással, amikor a megszállás estéjén a diákotthoni zsoltáréneklésкor a *„Perelj Uram perlőimmel"*-t énekeltük az „ellenségeimet kergesd el !" –

A megtérés azonban csak akkor igazi, hiteles és végérvényes, ha a megtérő lélek legmélyén végbemegy az újjászületés. A Jézus döntő Igéjének minden szív mélyén meg kell valósulnia: „Szükség néktek újonnan születnetek!" (Ján 3,7/b). A megtérés döntése csak megjavulás addig, amíg valaki bűnös életének önző létformáját átgondolva rá nem döbben arra, hogy neki megjavulnia nem elég, mindenestől újjá kell születnie. Nem oldhatja meg olcsóbban élete üdvösségügyét: meg kell halnia önmagának, hogy Krisztus élhessen benne! Mindenestől át kell élnie a Gal 2,20 igéjét: „Krisztussal együtt megfeszíttettem, élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus, amely életet pedig testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta érettem." Az újjászületés döntő pillanata vagy vajúdásos szenvedése: „e gyarló testben Jézus él már, nem mi". Megszületett a Jézusban élő emberben az emberben élő Jézus. Ő hozza elő, árnyalja, ihleti gondolatainkat, átjárja az örömök és bánatok minden vénáját, döntően vonzza saját életstílusa felé akarati döntéseinket, hatalmasan megerősít tudatalatti belső emberünkben, hogy Ő lakozzék hit által a mi szívünkben. Örökre szabadítva uralja sorsunk életirányát Ő, aki az Isten-gyilkosságból is világüdvösséget hoz elő; Általa „akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra van" (Róm 8,28). Nyilvánvalóvá lesz, hogy akik kétszer születnek (magukban és Krisztusban), csak egyszer halnak meg (önmagukban, de Őbenne feltámadnak).Viszont akik csak egyszer születnek, kétszer halnak meg: mivel Krisztusban nem születnek újjá, meghalnak előbb földi, aztán örök halállal.

Természetes, hogy az újjászületés e titokzatosan mélységes csodájának viszont a megtérés látható fordulatában kifejezésre kell jutnia. Ahogyan a megtérés újjászületés nélkül végső fokon képmutatás, úgy az újjászületés megtérés nélkül puszta feltételezés, merő fikció. Lehetetlen, hogy a valóban újjászületett élet ne teremje az igazi megtérés gyümölcseit (Mt 3,8).

Kell-e hangsúlyozni, hogy mai egyházi életünkben csak újjászületett életek munkálhatják az egyház újjászületését, amikor az egész múlandó világ megavulása és újjászületése felé mutat a bibliai kijelentés: „Új eget és új földet várunk, az Ő ígérete szerint, amelyekben igazság lakozik" (2Pét 3,13). Ma a legnagyobb igehirdetők, legáldozatosabb misszionáriusok, sőt Pál apostoli méretű személyiségek is tehetetlenek az égi-földi feladatok betöltésében. Csak egyetlen Valaki hozhat megoldást: maga Jézus Krisztus, aki az égben az Atya jobbján, a földön az újjászületett szívekben él.

A megtért és újjászületett szívekre a megszentelődés vár. „Régi szentek mind elestek." Végletes és végleges világcsalódások után az álszentek miatt csak „Istennek neve... káromoltatik a pogányok között" (Róm 2,24). Nekünk viszont ma: „mint testének, vendégének, szükséges lennünk szenteknek." (V.ö. 3Móz 19,2). Szent az először is, aki Isten tulajdona, mint Isten hajlékában a szentek szentje, a szent hely, a szent edények, mint „Szent Lélektől indíttatva szóltak az Isten szent emberei" (2Pét 1,21.). Szent az, akinek életében és halálában egyetlenegy vígasztalása, hogy ő testestül-lelkestül, úgy életében, mint halálában nem a magáé, hanem az ő hűséges Megváltójának, az Úr Jézus Krisztusnak a tulajdona, aki az Ő drága vérével minden bűnéért tökéletesen eleget tett." (H.K. 1. kérdés-fel.) Csak az ilyen élet mondhatja örömmel: „Mindaz az áldozat, amit én hozok Megváltómért, semmiség ahhoz az áldozathoz képest, amit Ő hozott értem a kereszten." – Ebből eredően szent az, aki Istenhez hasonlóan „egészen más" – mint a világ. A világ végső fokon önistenítő önszeretet. Isten viszont a Krisztusban: önfeláldozó világszeretet (Ján 3,16). Ezért Isten szentjei, amikor mindenki igent mond, ők nemet mondanak – a bűnre, s amikor mindenki nemet mond, ők igent mondanak – a krisztusi áldozatosságra: Áldozat a vérig, szolgálat a sírig, szeretet az égig! – S ez a szent élet a világ életének folytonos szennyeződése közepette is szüntelen tisztul. A bűnösök bűneiket igazolva azt hazudják, hogy szentek. De a szentek a Szent Istenhez hasonlítva magukat látják, hogy bűnösök, s szüntelen tisztulnak a kegyelemben:

„Tisztíts meg teljesen!
Szentelj meg, hadd legyen
Fényedből fénysugár az életem!"

Ugye nyilvánvaló, hogy lelkileg, testileg, környezetileg halálosan szennyezett világunkban csak a megszentelődés egyháza töltheti be rendeltetését?!

Kérjük Istentől, fogadjuk el és engedjük megvalósulni egyházunkban a megtérés, újjászületés és megszentelődés ajándékait és feladatait. Így tölthetjük be rendeltetésünket istentiszteleti

magam". De ahogy ő nem, a felnövő új magyar református értelmiség sem feledheti el, hogy nemcsak a maga szerencséjének kovácsa, s Isten országa mellett – azon belül – van egy Istentől rendelt másik hazája is. Már Madách Ádámjának próbálta bemagyarázni Lucifer a *hon* fogalmának elavult voltát.

Lélek és szándék – jó szándék alapján; a költővel valljuk:

Ha nem születtem volna is magyarnak
e néphez állnék ezennel én,
mert elhagyott, mert elhagyatottabb
minden népek közt a föld kerekén...

Mi azt valljuk a Világszabadság költőjével, hogy minden embert és minden nemzetet megillet a szabadság, s azt valljuk a Szentírással, hogy: „ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság", s hogy egy nemzet van, az emberi nemzet, melynek minden nép egyenrangú tagja, s Isten nem ok nélkül teremtetett külön népeket, nyelveket, s a Teremtés végtelen gazdagsága lenne szegényesebb, szürkébb, ha csak egyetlen nép is kiveszne. Nekünk pedig – „a legnagyobb magyar" gondolataival: „kötelességünk az emberiségnek egy nemzetet megtartani".

Mindezt azért tartottam fontosnak elmondani, mivel az új magyar értelmiség talán hiténél is jobban van – s lesz fenyegetve – magyarságában; s e kettő számukra elválaszthatatlan.

De nem kell félniünk azoktól, akik a testet megölhetik, sokkal inkább azoktól, akik a lelküket fenyegetik. S erről is szól az Ige üzenete is: „Ne féljetek! Álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek! Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!"

S hitelesítő példaként annak a fél százada elindult fiatal református értelmiséginek tanúságát idézhetem, aki ma is vallja: lehet és érdemes *hűnek lenni a kevesen*, érdemes a keskeny utat választani, s elismételgetni a kísértések idején a költővel:

„ingyen sem szolgálhatok aljas,
nyomorító hatalmakat..."

Mert kezdetben ingyen kínálják a dús lakomát, fényes ajánlatokat tesznek, de hamarosan benyújtják a számlát. S a kalicka, a szellemi ketrec akkor is az, ha rácsai aranyból vannak. S idővel, ha már szárnyukat szegték, tovább bocsátják őket, de többé már szállani nem tudnak, csak földön, porban vergődni, vegetálni, vagy elpusztulni.

A fiatal magyar református értelmiség útja nem könnyű, s nem lesz az a jövőben sem. De ma már van élő támaszuk, hátterük: élő egyház, eszmélő gyülekezetek, s növő létszámú, új, öntudatos református értelmiséget szárnyára bocsátó egyházi iskolák, főiskolák, sőt egyetemek. S a csüggedés perceiben fölemelheti őket az isteni Ige bíztatása, ahogy a mi nemzedékünket is próbákon át annyiszor: **„Elfáradnak az ifjak, és meglankadnak, megtántorodnak a különbek is. De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el!"**

Ez legyen vezércsillagunk az élet háborgásai közben, s fényeinél bizonyosan révbe érünk.

Rövidebb változatban elhangzott 1995. április 30-án „Az ifjúság helye a gyülekezetben" címmel megrendezett találkozón, a Bp-Szabadság téri református templom gyülekezeti termében.

Lajos Ferenc linóleummetszete

Vékey Tamás

A dalnok

Azért szárnyalhatott,
mert Krisztusban nyert
szabadságot,
szent ártatlanságot...

Az a bizonyosság,
amit az emberi lét
színe, virága teremt;
oldhat és köthet –
ám aki, se hűnek,
se igaznak
nem bizonyul,
kiket szolgál,
hová tartozik?

Támadj föl
szent bizonyosság,
hogy bennünk a lélek
hű és igaz legyen.

Biztatás

Ki sorsában s nyelvében
magyar,
Láncokat, béklyókat
oldani akar...

S míg ráleshet gyilkos
és orv támadó,
angyalok hárfája:
jól hallható...
Nagy napok hatása
s szent szelleme,
sokszor a lelkét is
megedzette.

Szellemi magaslat -
lángok sora,
görcseit de sokszor
feloldotta.

Szilágyi Ferenc

A Protestáció ünnepére

Elég volt már a gálya, lánc,
a tömlöc, inkvizíció:
az elkobozott templomok,
a bujdokoló iskolák
a földúlt lelkiösmeret
az elorzott szó, néma hit!
Ma Isten adta szólani!
A pontokat kiszegezem:
vigye a Nép
ország-világnak szerteszét!

Elég volt a dús álnokokból,
a juhbőrbe bújt farkasokból
az igaz hit kufáriból -

jöjj szent harag
jöjj tisztító tűz!
Ha ellened bár légió:
velünk a Sion Istene!
Velünk a szomjazó világ!

Hódít e hit mindenfelé:
Prágában és fenn Budavárban,
e kis magyar hon, a pogány
igáját nyögő árva nép
megtalálta új istenét:
Sopron, Miskolc, Pécs, Kecskemét
fölgyúlt szavakkal hirdeti
az új – a régi, az örök –
Isten nem romló igazát!

A magyar Isten prédikál
Debrecen, Kőrös, Győr, Szeged
Budavár templomaiban:
romházakban, szétdúlt lakokban
összebújva gyűl ma a nép -
s a városok tanklőtt falán
kiszögezve az új Igék!

– Krisztus Urunk, Ég fejedelme,
add, hogy bűnünktől megtisztulván:
gyűlölködéstől, széthúzástól
fátumos magyar nyavalyánktól,
e szent tűzben újjászülethessünk!

Új, igaz hitre keresztelj meg –
s űzd ki pogány elleneinket!

1956. október 31.

Szilágyi Ferenc

IN MEMORIAM

A protestáció emlékünnepén

Mélyebbre már nem is igen lehet:
Mohács sírjának fenekére
lökték az egész nemzetet
s fut szerteszét, ki megmaradt
mint megriadt madárcsapat
ha közelít a részeg ősz
macskafejű, goromba csősz -

és akkor, mint jel, hirtelen
feltűnik az ónszín egen
mint szivárvány, szent égi jel,
egy jelenés: s a vert csapat
rendeződik, új szárnyra kap
ijedtiből magára lel
s az üszkök fölött énekel

– Jöttél, szentelt Forradalom
lélekújító ünnepe
protestáló, s hű lázadás
zsarnokok Mene tekele

s emelkedett egy nép veled
itt állunk - zsoltározta szánk -
mert tudtuk, másképp nem lehet:

Lajos Ferenc linóleummetszete

az Isten lelke szállt belénk
a kényszerű belső ige
s nem törődtünk, ha dzsida száll
akár szívünk közepibe:
szennynél, bűnnél jobb a halál
odafenn Isten trónja vár —

Mélyebbre már nem lehetett
Mohács sírjának fenekére
löktek, de Isten kiemelt
mégis egy egész nemzetet

míg nyomták volna vissza, kik
mint Golgotán a katonák
reszkettek, látván a csodát —

1964. október 31.

Pápai Szabó György

„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?"

Róma 8:31

Október 23 – Október 31.

„Pároscsillag" a történelem égboltozatán

Az 1956-os magyar forradalom nemzeti ünnepe, valamint a Reformáció emléknapja előtt emlékezzünk Isten kegyelmes tetteire, sorsfordító, emberi ésszel felfoghatatlan csodáira, sebeket bekötöző, vigasztaló irgalmára, Krisztushoz hajlító szeretetére, egyéni és közösségi létünkben egyaránt megtapasztalt reformáló, megújító, újjászülő akaratára. De emlékeznünk kell azokra, akik a történelemben hitünk világító fáklyái voltak, s akik a maguk életét Isten ügyének rendelték alá, s vallották protestáló-reformáló akarattal:

-Itt állok, másként nem tehetek!

-A testet megölhetitek, de a lelket nem!

-Szívemet égő áldozatul Istennek ajánlom! Soli Deo gloria—Egyedül Istené a dicsőség!

Október 23-át és október 31-ét a hit és az igazság aranyhídja köti össze. S itt magyar földön mindkettőben a legmagasabbra, szenvedő Krisztusához emelkedhetett ez a nemzet.

Emlékezzünk most a levert, de erkölcsileg győztes 1956-os forradalomra, az igazságért az életüket feláldozó hitvallókra. Vérük magvetéssé lett. S Krisztusért, Krisztusban nekünk kell folytatnunk és befejeznünk azt, amit ők elkezdtek.

Istenben csak győztes lehet minden "levert", látszólag elbukott forradalom. Ahogyan Krisztus forradalmi ügyét is a golgotai kereszten tette Isten győztes-világméretű üggyé. Isten megszentelte nemzeti áldozatunkat, gyászunkat, hogy eggyé váljunk a szenvedő Krisztussal. Zászlóvá tette hitvallásunkat, az újjászületés áldott lehetőségévé. Ahogy a török hódoltság jármát, az ellen-reformáció üldöztetését, a gályarabságot, Világost és Aradot, 1956 áldozatos odaszánását.

Isten a szenvedésben megszentelt, megújított, Krisztus képére formált s hitre juttatott, mert *az igaz ember hitből él.* S ez az áldozat, a hitnek ez az áldozata Istennek tetsző volt, mert igaz volt. Protestáló hit és küldetéses vétó jellemezte.

S éreztük, amikor egyedül maradtunk a történelem porondján, a népek országútján: *"Mikor elhagytak, mikor a lelkem roskadozva vittem, csöndesen és váratlanul átölelt az Isten..."* S válaszolt erre a Pál-i Bethlen Gábor-i, református jelmondat: *"Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?"*

1517, 1956 s 1995 reformációi üzenete ez: Vállalnunk kell Krisztustól kapott küldetésünket és keresztünket, bármilyen nehéz is legyen az. *"Ha élünk az Úrban élünk, ha meghalunk az Úrban halunk meg..."* Szenvedésünk, állhatatosságunk nem hiábavaló. Isten éles oltókésének próbáin át így megyünk az örökéletbe, így keresztelkedünk bele Krisztus halálába és feltámadásába. Ahogy 1956 hótisztaságú, hős fiai és leányai is. Akik életüket adták másokért, értünk, a nemzetért, s élnek többé már nem ők, hanem él bennük a Krisztus. Ott vannak már ahol csak Fény, Kegyelem hull rájuk a magasból. S elmondhatjuk róluk egy oroszországi, I. világháborús magyar hadifogolytábor feliratával:

"Ugye szép volt akarni,
Jézus nyomán haladni.
Embernek emberért,
Magyarnak, magyarért!
És meg nem állni,
Meg nem pihenni,
Tövisre hágni,
Göröngyön menni,
Útvesztett embert,
Emberré tenni.

Ámen

hitet megtartotta – hogyne tétetett volna el neki végezetre az igazság koszorúja, amit megád amaz igazságos bíró mindazoknak, akik szerették az ő megjelenését."

A végső szó legyen Szász Károlyé, a „Kereszt a sziklaúton" című versének befejező két sora, mely nagyon összecseng az énekeskönyvünk – öccse által írt – énekének e sorával : *„Jézusomra föltekintek a kereszt alatt"*

„Kereszt alatt pihenni jó,
A hit olyan vígasztaló!"

Dr. Bán Ervin

Egy élet a nemzeti kultúra szolgálatában

Emlékezzünk a magyar szellemi élet egyik legszorgalmasabb és legtiszteletreméltóbb munkására halálának félszázados évfordulója idején.

Vikár Béla (1859-1945) foglalkozását tekintve tanár volt.

Az irodalom egy-két sajátos területe, továbbá az irodalom és a vele szomszédos szellemi régiók határvidéke érdekelte, ott járt, kutatott, és gyűjtött többé-kevésbé régi, de a közönség által fel nem ismert értékeket. Fordította La Fontaine francia költő (1621-1695) verses meséit, és megalapította a La Fontaine Társaságot, hogy műhelyt teremtsen a Nyugat felé tájékozódó magyar irodalmi érdeklődésnek. Irodalomszervező volt, mint Kazinczy, csak más módon, egy másik század viszonyai között. Munkatársként vett részt az 1927-ben megjelent irodalmi lexikon szerkesztésében.

Legnagyobb érdemeit azonban két különleges vállalkozásával szerezte.

Az egyik a magyar népdalok gyűjtése volt. Ő gyűjtött először tudományos hitelességgel: fonográffal. Az ének gépi rögzítése kizárta a dallamok szubjektív hallását, csinosítását, a zenei divathoz való igazítását. A magyar parasztság elsüllyedőben lévő énekkincsének, ennek a különleges értéknek az utolsó pillanatban történt megmentése rendkívüli jelentőségű nemzeti tett volt, és három névhez kapcsolható – Bartóké és Kodályé mellé kell jegyeznünk Vikár Béláét is. Időben ő volt az első. Több népköltészeti gyűjteményt adott ki.

A tudománytörténet, a lexikonok elsősorban néprajzi kutatóként ismertetik.

Tanulmányozta a finn nyelvet, irodalmat, folklórt, s ennek a munkásságnak lett az eredménye másik nagy vállalkozása, a *Kalevala* finn népeposz lefordítása.

Már előtte is lefordították, de ezt a fordítást az irodalmi közvélemény – bár ez úttörő eredményét elismerte – nem tartotta kielégítőnek. Aki Vikár Béla magyar Kalevaláját olvasta, úgy véli: utolérhetetlen nyelvi és verselési mestermű.

Ugyanez lehet a véleménye annak, aki a költemény orosz, német fordításába beleolvas,

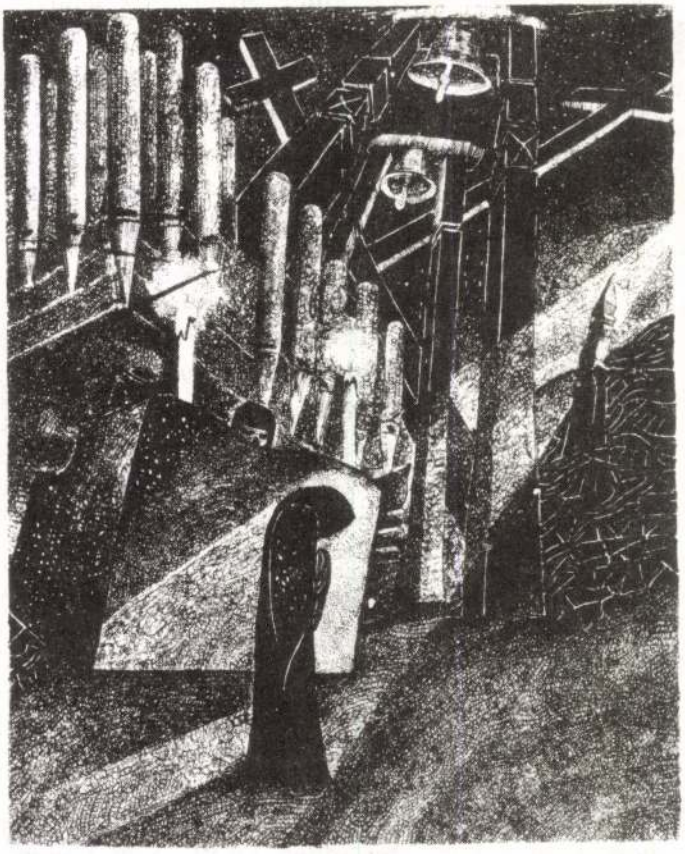

„Hallgatni orgonák búgását, síri harangok mély zúgását."
(Ady Endre)

Lajos Ferenc munkája

erdélyi püspök. – 1868-ban Szász Károly tett 1.000 osztrák értékű örök alapítványt a helybeli helvét hitvallású népiskolák javára, azzal a kikötésssel, hogy annak gyümölcse, évi 500 o.é.Ft kamat taneszközök vásárlására fordíttassék. – A következő évben a még hátralévő fizetéséből 112 forintról akként rendelkezik, hogy annak kamatai egy szabadszállási születésű, Kecskeméten tanuló ifjúnak könyvváráslásra szolgáljon.

1869 január 9-én a Presbitériumtól, 10-én a közgyűléstől kérte azon ígérete alóli felmentését, hogy másfél év eltelte után visszatérjen. Bár a hívek számítottak visszajövetelére, az előzmények után nem érte őket váratlanul távozási szándéka, szomorúan és nem szívesen járultak hozzá Pestre való költözéséhez. – Hat gyermekük közül éppen az a kettő: Póli és Károly, itt született (1863, 1865) Szabadszálláson, kiknek szintén helyük van a magyar irodalomtörténetben. Szabadszállásról elkerülve pályája tovább ívelt felfelé.

Tanfelügyelő volt 1869-től Pest-megyei, 1872-től Jászkun kerületi, 1875-ben minisztériumi tanácsos, 1882-ben magántanári képesítést szerzett a budapesti egyetemen, és ott előad, majd díszdoktorrá avatják.

A csúcsra 1884-ben érkezett el, amikor a Dunamelléki Egyházkerület püspökévé választotta, *Török Pál* utódaként.

Szabadszállástól való elválása azonban nem volt végleges elszakadás, az iskolalátogatáson túl sokoldalú a további kapcsolat.

1973-ban temetési szolgálatot végzett: eltemette az óvoda adományozóját, özv.Tóth Jánosné Méhes Lídiát.

1874-ből jegyzőkönyvi adat: *„a Nagy. Mélt. Magyar Kir. Közoktatási minisztérium részéről Szász Károly tanfelügyelő úr iskoláinkat igen értékes és szép tanszerekkel nevezetesen 3 nagy föld abrosszal, természettani és természetrajzi ábrákkal ajándékozta meg." Ugyanabban az évben tanfelügyelői hivatalának megszűnésekor: „Fájdalommal veszi tudomásul, hogy az iskoláinkra való felügyelet nem maradhat továbbra is Szász Károly úr gyakorlott, tapintatosan vezető kezei között."*

1884-ben, püspökké választásakor, a szavazat: *„jelenlévő tagjai egy szó ellenében szavazatukat Szász Károly úrra adják."*

1892. május 20-án hivatalos püspöki látogatás, mely után a tanácsteremben látott, nem éppen sikerült fényképe helyett, egy nagy dedikált fényképet ajándékozott. Ekkor keresztelte meg Paál István községi főjegyző és Gerenday Etelka, Flóra, Zsófia leányát.

Év végén megható levélváltásra került sor édesanyja halála alkalmából. 1898-ban megeskette utódjának, Tóth Gábornak leányát Koszorús Ferenccel.

1900-ban ismét szomorú levélváltás felesége halála miatt.

Hogy a kortársak mennyire értékelték Szász Károlyt, ezek a tények is bizonyítják. A Magyar Tudományos Akadémia már 1858-ban megválasztotta levelező, 1869-ben rendes, 1878-ban igazgatótanácsának a tagjává, 1892-ben másodelnökké. 1898-tól I. osztály elnökévé, 1899-ben tiszteletbeli taggá.

A Kisfaludy Társaságnak 45 éven át rendes tagja, és 17 éven át másodelnöke volt. Elnöke volt a Protestáns Irodalmi Társaságnak, és a bibliarevíziót végző bizottságnak, továbbá számos rangos újságnak, folyóiratnak állandó munkatársa.

Akadémiai ünnepi beszéd így jellemezte: *„Ott volt ő mindenütt, ahol dolgozni, ahol a magyar műveltséget ésszel, szívvel, önzetlenül szolgálni lehet."* – Mint püspök is fáradhatatlanul járta be nyolc egyházmegyéjének valamennyi gyülekezetét, s ezekre az útjaira mindig nagy alapossággal készült.

Szász Károly a sokoldalúsága miatt részletes méltatást igényel, mint igehirdető, gyülekezet építő, egyházkormányzó, politikus, tudományos kutató és igen termékeny irodalmár. Az utóbbi, a ránkhagyott legnagyobb hagyatéka. Művelte ennek minden formáját, leginkább a műfordításokat. Olvassuk róla: *„hivatali pályája és papi működése során sem hagyta nyugodni úgyszólván egy napra sem a maga költői tollát."*

Fia, aki nevén túl, irodalmi vénát is örökölt, és nagyapja, apja nyomdokában vallás és közoktatásügyi minisztérium szolgálatában állott, harmadik generációként tagja volt az országgyűlésnek, s mint ilyen, 1917-ben a Ház elnöke is volt. Ő is tagja volt az Akadémiának és a Kisfaludy Társaságnak, így foglalta össze apja életútját: *„Élete boldognak és nagyon hasznosnak volt mond-ható. Lelke meggyújtott gyertyáját nem rejtette véka alá. Hűségessen sáfárkodott a rábízott talentumokkal. Megalázta magát és felmagasztaltatott. Befogadta az Üdvözítőt – s így befogadta azt, Aki Őt elküldötte. Eleget tett a nagy parancsolatoknak. Teljes szívéből szerette az Istent – s szerette felebarátait, mint önmagát. Ama nemes harcot megharcolta, futását elvégezte, a*

Lajos Ferenc: Mesevár

Lapunk 5., 8., 15., 34., 39. oldalain Haranghy Jenő egykori nagy grafikusművészünk munkáit közöltük.

Köszönjük Lajos Ferenc grafikusművésznek, könyvkiadónak, református atyánkfiának jelenlegi számunk illusztrálásához nyújtott önzetlen segítségét. Saját, valamint Haranghy Jenő munkáit is (híres egyháztörténeti sorozatából) ő bocsátotta rendelkezésünkre.

szerző által átdolgozott) rövid formájának kiadását? A szerző a marosvásárhelyi vártemplom presbitere. Ez is nagy ok.

Minket anyaországi szunyókálókat is ébreszt és serkent. A szórványkérdés megoldása nálunk is létkérdés. Az erdélyi Mezőség egy nemzedékkel „előbbre jár" a szórványosodásban. Az értő olvasó magláthatja belőle azt, hogy mit kell **ma** cselekedni. Perifériális megyéink: Zala, Somogy, Baranya, s több fel Szabolcsig könnyen a Mezőség sorsára juthat.

Vajon tanulunk-e? Vagy pedig a „hivatalosak" továbbra is a budapesti állásokat lesik, míg végül is valamennyi „Isten szolgája" a budapesti Dunaparton elmélkedik a világ mulandóságán és a halhatatlanságon?

Istennek hála azt is megtudhatjuk a könyvből, hogy vannak a hűségre életfogytig elkötelezett presbiterek és lelkipásztorok. Ők 5-10 ember helyett is dolgoznak.

Ajánljuk a könyvet minden lelkésznek és presbiternek. Teológusoknak pedig egyenesen kötelezően ajánlott olvasmányul. A szerző azt mondja: *„Isten nélküli életet folytatva magyarnak maradni Erdélyben nem lehet!"*

Tegyük hozzá:

Magyarországon még kevésbé.

Megtérés nélkül nem lehet a mocsárból „kilábalni". Legfeljebb a sarat egy helyben dagasztva belefulladni.

Papp Vilmos

REFORMÁCIÓ

A Dunamelléki Református Egyházkerület és Püspöki Hivatala időszaki lapja
Megjelenik évente 6 alkalommal

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
1092 Budapest, Ráday u. 28. I. em.
(Püspöki Hivatal)
Megrendelhető ugyanitt!

Felelős kiadó: Barátossy Jenő
Technikai szerkesztő: Füstös Gábor
Készült a Ráday Nyomdájában
Felelős vezető: Demeter Levente
Terjeszti a Kiadóhivatal

Egy szám ára: 48,- Forint

ISSN 1216-7266

szellemi iránytűje a lényegi összefüggések terén különös tehetséggel veszi célba a legkirívóbb csomópontokat: ezek a kötetbe foglalt „új" tanulmányok nemcsak témájukat, anyagukat tekintve *úttörőek*, de a szerzői lényeglátásból következően nagymértékben *szemnyitogatóak* is.

Dr. Biernaczky Szilárd

K. Kiss Ferenc: *Még szólnak a harangok!*

(Magyar Református Presbiteri Szövetség, Budapest 1995.)

De sokszor esett meg egyházunk történelme során, hogy elnémuljanak a harangok! Többnyire külső csapás, üldözés, alkalmanként belső romlás volt az oka. Az ellenreformáció másfél évszázadában templomaink százait rombolták le. Háborúk sem kímélték Isten házát. Mások az ateizmus céltábláivá lettek. Ne mutasson torony az ég felé.

Rákosi Viktor elnémult harangjai a külső veszélyek mellett a belső bajokra utaltak: a gondozatlan maradt hit nem termi meg a gyümölcsöket. Minden tekintetben öngyilkos lelkületű az az ember, aki valamilyen formában azt mondja ki, hogy „nincs Isten" (53. zsoltár).

Kövesdi Kiss Ferenc könyve címében is több hangsúlyú „kiáltó szó". *„Még szólnak a harangok!"* – de jól vigyázz, mert elnémulhatnak! „Még szólnak a harangok!"– – de adj hálát Istennek azért, hogy bűneid ellenére is magához hív általuk! „Még szólnak a harangok!" – tehát neked is van hivatásod!

A szerző ifjabb korában lévita-tanító Erdélyben és a regáti misszióban. Később tanfelügyelő, költő, néprajzkutató. Számos erdélyi énekkar, tánccsoport, színjátszó csoport szervezője. Túl a nyolcvanon – Isten éltesse sokáig! – elmondhatja, hogy félévszázados terepmunkával feldolgozta a Mezőség és a Nyárád-mente falvainak múltját, jelenét.

Járt útttalan utakon, hegynek fel, völgynek le. Lakott tizenhét gyermekes családnál, s ült gyermektelen portán haldokló néne mellett. Széttaposta bakancsait – nem is egy párat – és ábécézett oly helyeken, ahol már csak romjaiban volt meg az egykori református iskola. Hatalmas mezőségi szociográfiáját az Országos Széchenyi Könyvtár kézirattára őrzi. E munka egyes részleteit a „Szeku" elől menekítették ki még a kemény diktatúra idején.

Mindenekelőtt néhány szó Erdély szívéről, a Mezőségről. Arról a hatalmas köralakú területről van szó, melynek peremén Kolozsvár, Torda, Ludas, Marosvásárhely, Szászrégen, Beszterce, Dés található. Másfélszáz község a Cigla-mezőn. Az egyik hagyomány azt tartja, hogy idehúzódott, itt őrizte magát Csaba királyfi népe. Ez az egykori erdős, mocsaras, tavas vidék támadások ellen védekezőket segített, túlélésüket biztosította. A reformáció lelkileg erősítette az itt élőket. A táj megtelt csillagtornyos templomokkal, magányos oratóriumokkal, iskolákkal.

Nevezetes embereket szülő, nevelő táj: Kemény Zsigmond, Vass Albert, Sütő András, Barcsay Jenő festőművész, a világhírű művészeti anatómia szerzőjének hazája. Ma, másfél száz év rövidlátása nyomán többszörös szórványterületté aszalódott. Sokan elfeledték magyar anyanyelvüket, a zsoltárt és a gyermeket.

Kapzsi főurak, idegen, olcsóbérű munkaerőt telepítettek be. Mások Bécsben kártyázták el a birtokukat. Sokan, magyar anyanyelvük ellenére sem tudnak magyarul.

S szomorú, hogy fiatal lelkészek büntetőtelepnek tekintik a Mezőséget…

Sajnos ilyen helyekre mondja a rövidlátó hit: „Nem érdemes rákölteni, a ráfordított idő: pazarlás...".

Kövesdi Kiss Ferenc viszont azt mondja:

„Egy lélekért se érjen vádja téged!"

Feldolgozza a szórványosodás okait, a kívülről ólálkodó veszedelmeket csakúgy, mint a belül ható tunyaságot. Ő a református zsoltárok Zrínyi Miklós-i lelkületű őrállója: „Szegény magyar nemzet, annyira jutott-e ügyed, hogy senki ne is kiáltson fel utolsó veszedelmeden? – hogy senkinek ne keseredjék meg szíve romlásodon, hogy senki utolsó halállal való küszködéseden egy bíztató szót ne mondjon? Egyedül legyek én őrállód, vigyázód, ki megjelentsem veszedelmedet? Nehéz nagyon e hivatal nékem, de ha az Isten az hazámhoz valóm szeretetet rám tettem íme kiáltok, íme üvöltök: hallja meg engem élő magyar, ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz."

Miért tekintette rendkívül fontos kötelességének a Presbiteri Szövetség az eredeti mű (a

LAJOS Ferenc

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lajos Ferenc
grafikusművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 OKT - 4

1021

Lajos Ferenc grafikusművész — megyénk szülötte — alkotásaiból október 6-án nyílik kiállítás Budapesten, a Hazafias Népfront V. kerületi helyiségében, amelyet S. Hegedüs László, a HNF Országos Tanácsának titkára nyit meg

Közéletünk eseményei

Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió Kommunista Pártja KB Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára az MSZMP Központi Bizottsága meghívására szeptember 26.—október 3. között látogatást tett hazánkban. A látogatás során fogadta őt Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára.

Gáspár Sándornak, a SZOT főtitkárának vezetésével vasárnap szakszervezeti küldöttség utazott Ausztriába. A küldöttség a magyar szervezett dolgozók képviseletében vesz részt az Osztrák Szakszervezeti Szövetség (ÖGB) október 3—8. között Bécsben tartandó 10. kongresszusán.

Pozsgay Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára hétfőn fogadta Sam Nujomat, a SWAPO elnökét
(Telefotó)

Szürös Mátyás, az MSZMP Központi Bizottságának titkára hétfőn fogadta Sam Nujomát, a Délnyugat-afrikai Népi Szervezet (SWAPO) elnökét, aki küldöttség élén

George Habbas, a Népi Front Palesztina Felszabadításáért nevű szervezet vezetője, és az általa vezetett delegáció, amely a Magyar Szolidaritási Bizottság meg-

Lajos Ferenc, grafikus

Lajos F

Élet

4.

XXX/23

Lajos Ferenc metszete

selekvő látomásba. Csodák pety-
ves, robogó, tajtékos-szügyű ken-
aurcsordája a barna titánárny
ém-lüktetése elől. Találkozás a
árkánynőstény-emlőjű sejtelem-
nel. Vérengzéseken, hóhérokon győ-
elem. Balga-boldog embervarázslat
)on Quijote-árnyék. Krisztus szá-

**A Szép Könyv 1985, az 1986-os könyv-
api könyvek, s a Heckenast Gusztáv
mlékkiállítás megnyitója. Zichy-kas-
ly, május 30.**

vigaszcsöndje. A megváltás talaja, a megváltás halál-előtti szigetcsöndje a kősivatagban, homoksivatagban. Őrző hit a könyv. Ablak a léthomályban. Híd önmagunkhoz. Aranyszálakból font függőhíd önmagunk belseje felé, önmagunk hömpölygő, fortyogó, örvénylő zuhatag-embermagánya fölött. A fekete aranyszűzesség ablaka. Tűznégyszög a sötéten. Szívünkbe dugott lázmérő. Hőmérő az önismeret szájnyílásába, vagy végbélnyílásába dugva. A könyv a létismeret és léthit összefoglalt pontos

Lajos Ferenc, grafikus

Lajos Ferenc rajza

Lajos
Élet

6.
XXX/4

szám ezt az egyesítő szerepet... A tengelyhatalmak bukása most a szövetségesek előtt nyitotta meg a világuralomhoz vezető utat." Vagy egy másik hasonló kiadványban: „a mai politikai gondolkodásban a fasizmus jelképezi, minden más ideológiát megelőzve, az ördögöt. A náci koncentrációs táborok szolgáltatják a pokol legkézenfekvőbb mintáit. Az antifasiszta ideológia magára vállalja a demokrácia védelmét a fasizmus és a hozzá többé-kevésbé hasonló diktatúrák ellen. A valóságban azonban ez az ideológia is csak eszköz a proletariátus igazi célkitűzéseinek elhomályosítására, arra, hogy az osztályt a kapitalizmus védelmezőinek sorába integrálják."

[illegible] kivehető az a végletes, mil-

a szerep is bizalomgerjesztő. S napjaink állítólagos dogmái közé tartozik a gázkamrák boszorkánymeséje is. „Jelenleg minden megmerevedett, azok erőfeszítései nyomán, akik az emlékekre hivatkozva egy nem túlzottan logikus történelemkép kimerevítésére törekszenek. Sokan vélik úgy, hogy egy új vallás tanúi, mégpedig a Holocausté, annak dogmáival és hirdetőivel" — írja *Serge Thion Történelmi igazság vagy politikai igazság* című könyvében. Ilyen légkörben hogyne lenne sikere egy Faurisson—Voltaire-nek, aki ráadásul „jó hírt hoz a sokat szenvedett emberiségnek"?

★

A Fény gyermekeit [illegible]

LAJOS FERENC

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

BÉKÉSCSABA, MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

A BÉKÉS MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

tisztelettel meghívja

LAJOS FERENC

gyüjteményes kiállításának megnyítójára
a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumba,
1993. március 26-án 15 órára

Megnyitja:

Dr. SIMON IMRE

a Békés Megyei Közgyülés elnöke

A kiállítás megtekinthető
1993. március 26 — április 26-ig.
Naponta 9 — 17-ig
HÉTFŐN ZÁRVA

Házigazda:
Dr. SZABÓ FERENC múzeumigazgató

A kiállítást rendezte:
BANNER ZOLTÁN művészettörténész

A kiállítás vendégeihez

1912-ben születtem Arad megyében. Iskoláimat Gyulán, majd Budapesten a Török Pál úti művészeti gimnázium elődjében végeztem. Békés megyéhez, Gyulához ezernyi élmény, baráti kapcsolat fűz.

Ösztöndíjakkal bejártam Európa sok részét. Első utam 1931-ben, utolsó 1992-ben. Megközelítően negyven önálló kiállításom volt. Az első 1930-ban Gyulán. 1980-ban Münchenben, 1984-ben Pécsett, 1988-ban Budapesten, Győrben, 1992-ben Sopronban és Gyulán. A békéscsabai múzeum nagytermében a harmincas években volt kiállításom.

Műveimről több kiadvány készült idehaza és Olaszországban.

Alkotásaim az első illusztrációtól a mai napig egy külön világot képviselnek. Kerestem, kutattam a magyarság önkifejeződésének útját, a néphagyományokon keresztül. Ez az egyetlen út, hogy a magunk eredeti alkotásaival egyenrangú társai lehessünk az egyetemes európai kultúrának.

Szakítani kell azokkal a gyakorlatokkal, amelyek egy úgynevezett modern stílus szolgai másolatát jelentik. Magamról és a művészetről vallott nézetem, hogy nem ars poeticat kell teremteni, hanem mítoszt. Ezt bővebben kifejtettem gödöllői kiállításom katalógusában, az "Alkotás és genetika" című írásomban.

A mítoszteremtés alapja bennünk van, benne fészkel abban a mikrovilágban, mely a szemünk mögött tárolódik. Az ott születő impulzusok szemünk előtt a makrovilágba vetítődnek ki és ott formálódnak látvánnyá, vagy más alkotási formává. Csak a mikrovilágunkból kiindult indítás adhatja saját lelkivilágunk arculatát, tehát eredetiségét. Ha a külső világ befolyásolja a bennünk megindult alkotó energiákat, azok csaknem minden esetben elszürkítőleg hatnak. Minél erősebb a külső nyomás, annál jobban beszűkül az önálló alkotó akarat. A külső idegen világ vonzásába kerülve utánzóvá, epigonokká válhatunk. Ez vezérelt egész életemen keresztül és ez adta alkotásaimnak különös arculatát. Talán sok embernek idegen ez a világ, de mindenekfelett hű maradok életem munkásságához, mert zsinórmértéke a bibliai idézet:

„Légy hű mindhalálig és neked adom az életnek koronáját".

LAJOS FERENC

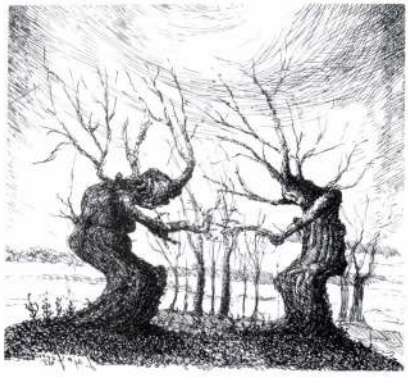

DANTE: PURGATÓRIUM **DANTE: DAS FEGFEUER**

Lajos Ferenc grafikai mappái, műveivel illusztrált kötetek

(Arató Antal bibliográfiája — Kisgrafika 1992/3. — nyomán)

Ázsia. 12 rajz. (1938, 1944)
12 linómetszet (1938, 1992)
Karácsonykor égben, földön. (1939, 1944)
Ady: Sírni, sírni, sírni... 12 rajz (1940, 1943, 1991)
Haláltánc. Versek Holbein metszeteihez. (1942)
Díszítőművészet a cukrásziparban (1943)
Három szerelem után. Naplótöredékek. (1943)
Dürer metszetei. Sajtó alá rend. és bev.(1945)
Fata morgana. Disegni. (Verona, 1958)
Alkotás és genetika (1982)

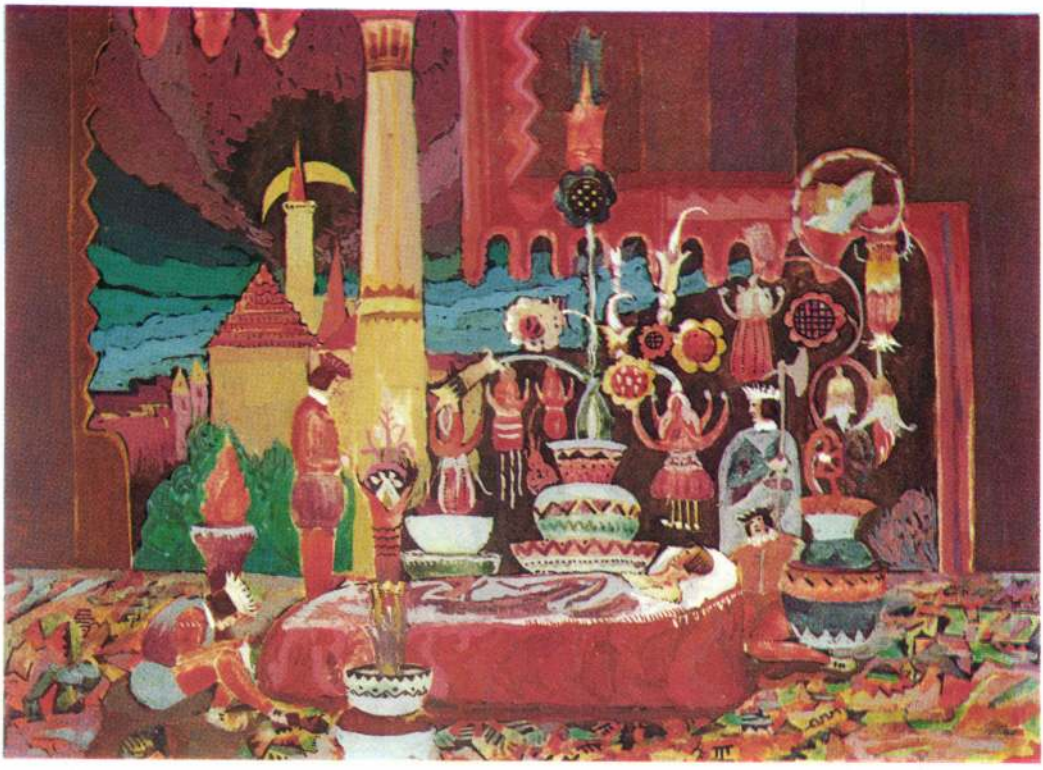

ADY ILLUSZTRÁCIÓ **ILLUSTRATION EINEM GEDICHT VON ADY ENDRE**

A néphagyomány vonzásában. 12 rajz (1984)
Postludium. 12 rajz (1990)
Álmok egy Platon töredékről. Atlantisz. (1990)
Valóság és álmok határán. (1991)
Dante: Inferno. 26 rajz (1991)
Mitológiai legendák. 16 rajz (1991)
Dürer: János Jelenések könyve. Fametszetek.(1991)
Álmok és víziók. 15 rajz (1991)
Dante: Purgatórium - Mennyország. 30 rajz (1992)
Alfától az omegáig. 26 rajz (1992)
Rajzok — gondolatok. 25 rajz (1992)
Képírásos üzenetek a mélytudatból. 32 rajz (1992)
Gondolatok és vázlatok. II. 15 rajz (1992)
80 év rajzban 1912-1992. 36 tábla (1992)

BÁLVÁNY **DER GÖTZE**

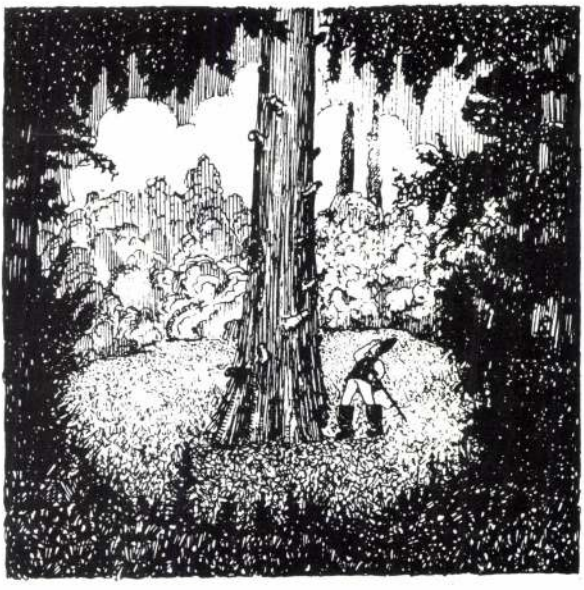

ÉGIG ÉRŐ FA

EINGANG ZUM ZAUBERGARTEN

POGÁNY TEMPLOM HEIDENTEMPEL

ARANYBORJÚ TEMPLOMA

DER TEMPEL DES
GOLDENEN KALBES

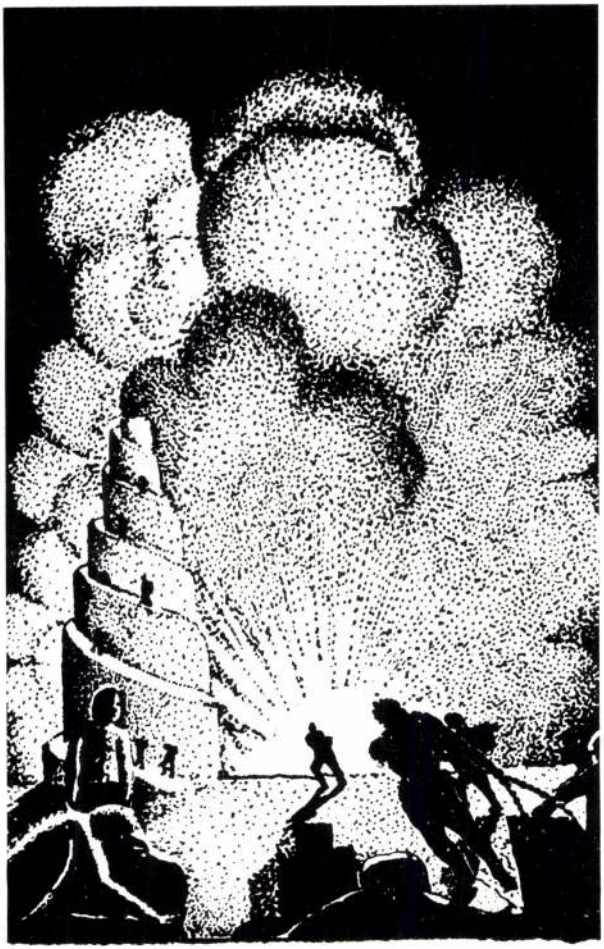

BÁBEL TORNYA TURM ZU BABEL

Felelős kiadó
Lajos Ferenc
Kiadja a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága

Lajos Ferenc

— **Lajos Ferenc** grafikusművész kiállítása nyílt meg kedden Győrött, a városi könyvtár galériájában. Az idős alkotó — aki eddig már 40 önálló tárlaton vonultatta fel munkáit itthon és külföldön —, ezúttal mintegy félszáz grafikát, az utóbbi évek termését tárja az érdeklődők elé. A tárlat május 26-ig tekinthető meg.

Népszava 1986. V. 7.

Lajos Ferenc, grafikus

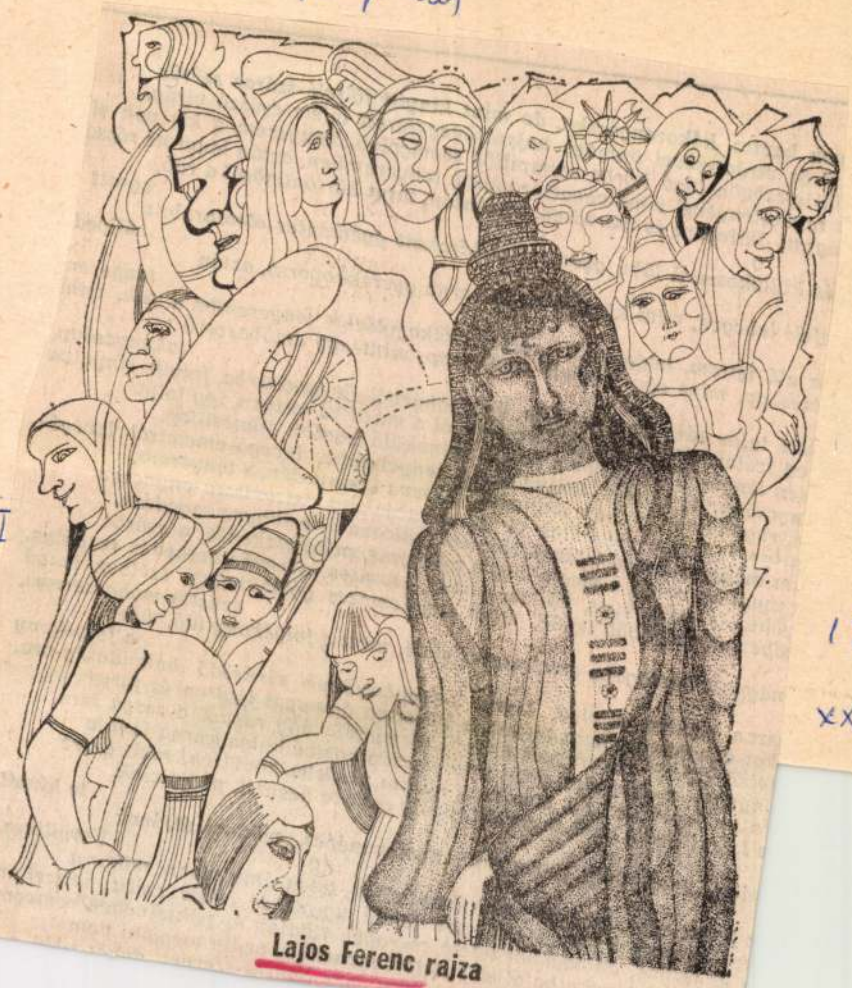

Lajos Ferenc rajza

Lajos I
Élet

13

XXIX/15

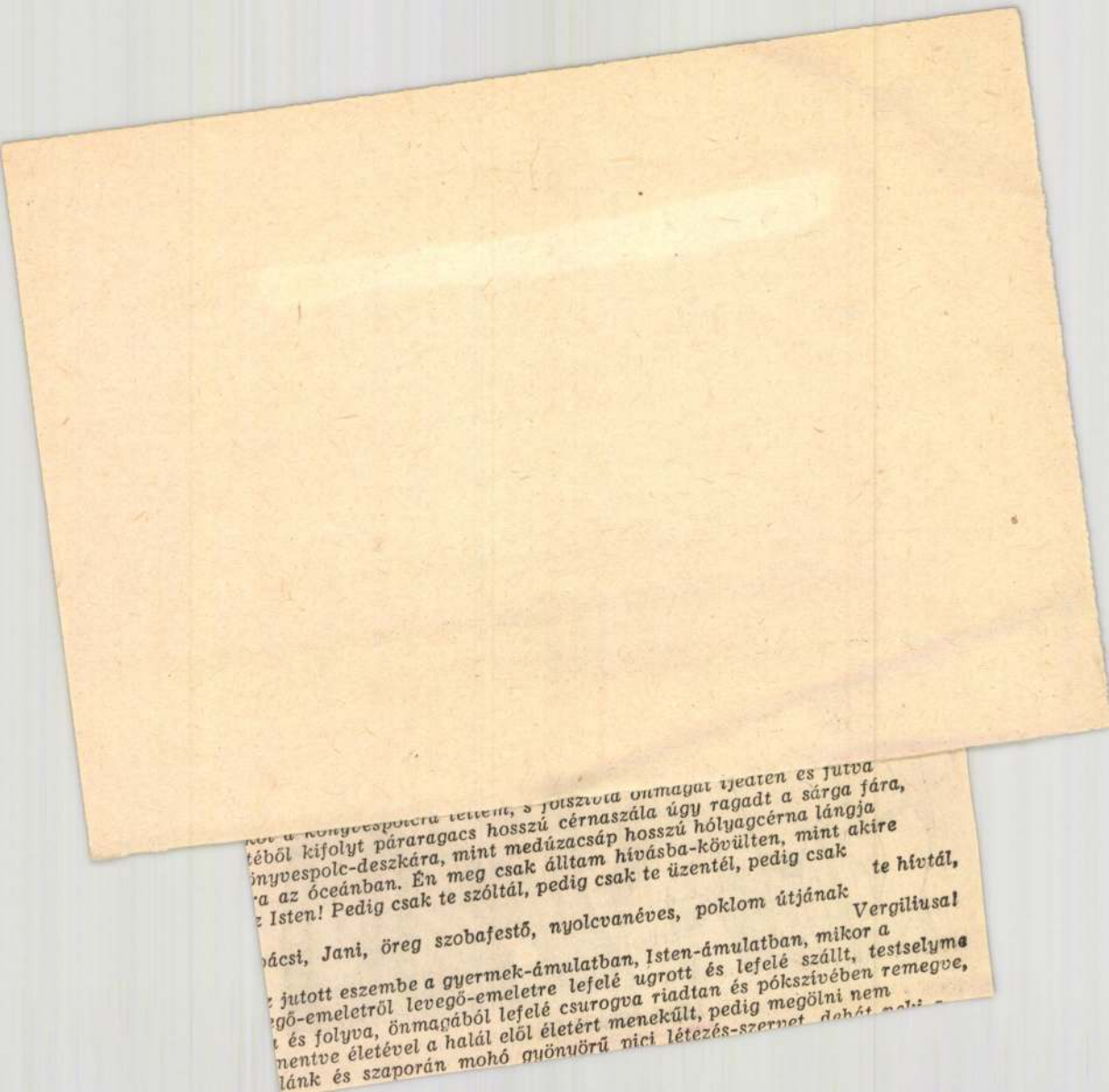

Lajos Ferenc, grafikus

Lajos

Lajos Ferenc rajza

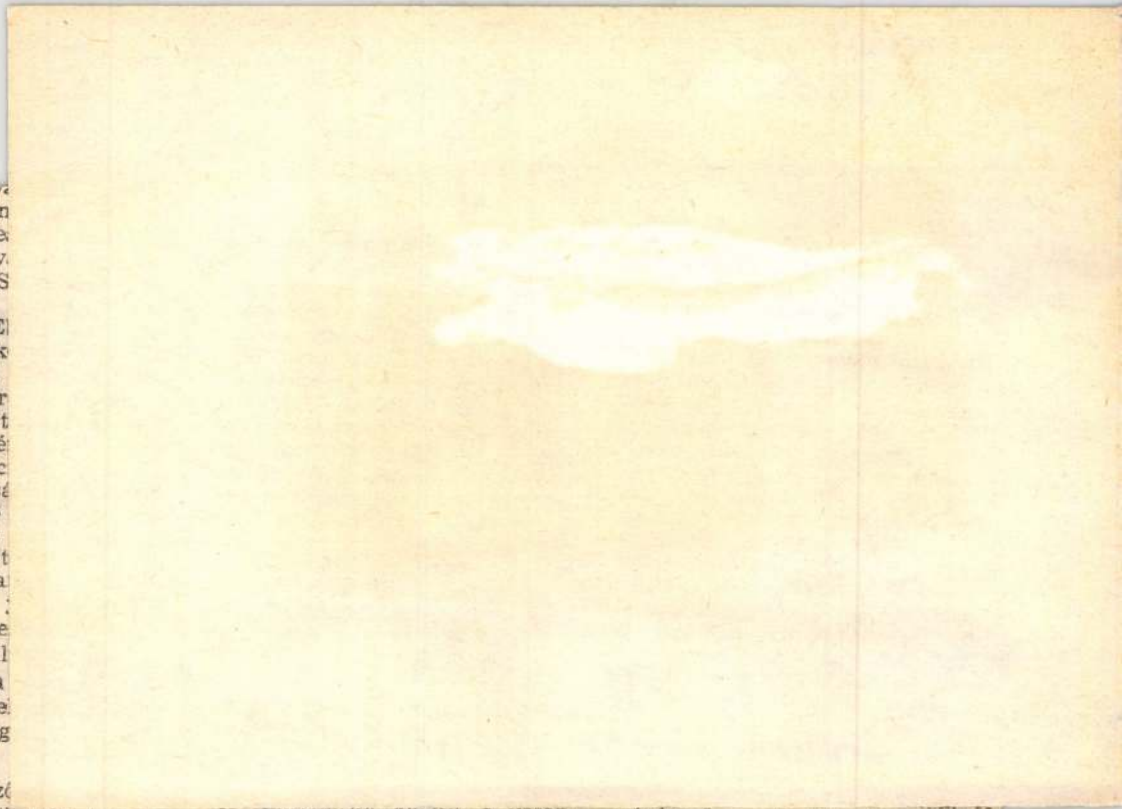

on hallani a szen
művészekből össze
enekart, hanem v
néterre a Német S
ársaság nyugati
heim városában. E
ennyi-szegednyi k
ban rendezik meg
szel az elsőfilmes r
találkozóját. De mit
zetközi seregszemlé
meg a Szerelem c
megyek a katonai sá
rű székek, a túlsó
szon, videószalagot
rá. És látni a hát
Wahorn András, a
gos mozdulatokkal
szerelem fölemelő-e
sát. Az ifjúsági fil
vevői nem értik a
veget, de érzik a he
te érdeklődéssel fig
adót.

Már nem a képz
szek láthatók és hallhatók, hanem *Méhes Marietta* meg *Derzsi János* — az élet értelméről beszélgetnek, az előtérben pedig hullanak az almák. Őszi hangulat, bódys tálalásban. A sátorban ugyanis *Bódy Gábor* utolsó hazai játékfilmjét, a Kutya éji dalát játsszák. Nincs ebben semmi meglepő, a magyar dező ugyanis Mannheim fölfe-

jobbra, a vásárlóutca közepén, bokormozi: a fesztiválközpont. Kétszázan tolongtunk benne, kritikusok, ötven országból érkeztünk pályakezdő rendezőket nézni. Meg azt, hogy mi lesz a divat öt-hat év múlva. Az elsőfilmesek ugyanis hajlamosak arra, hogy megizmosodjanak, hogy a nemzeti filmgyártásban ők diktálják az iramot. Bár egyelő-

színésznő — *Martha Henry*, Kanada egyik legjobbjának számít, és klasszikus szerepeken edződött — annyira kifejezően jeleníti meg a rézkilincset szidolozó, fürdőkádat súroló és fáradt urával kedvesen csevegő háziasszonyt, hogy izgatni kezd a sorsa. Hiszen ki sem mozdul a házból. Konyhából ki, fürdőszobába be, hosszú a folyosó, a hálószoba pedig egyene-

Lajos Ferenc, grafikus

9.

XXIX/51-52.

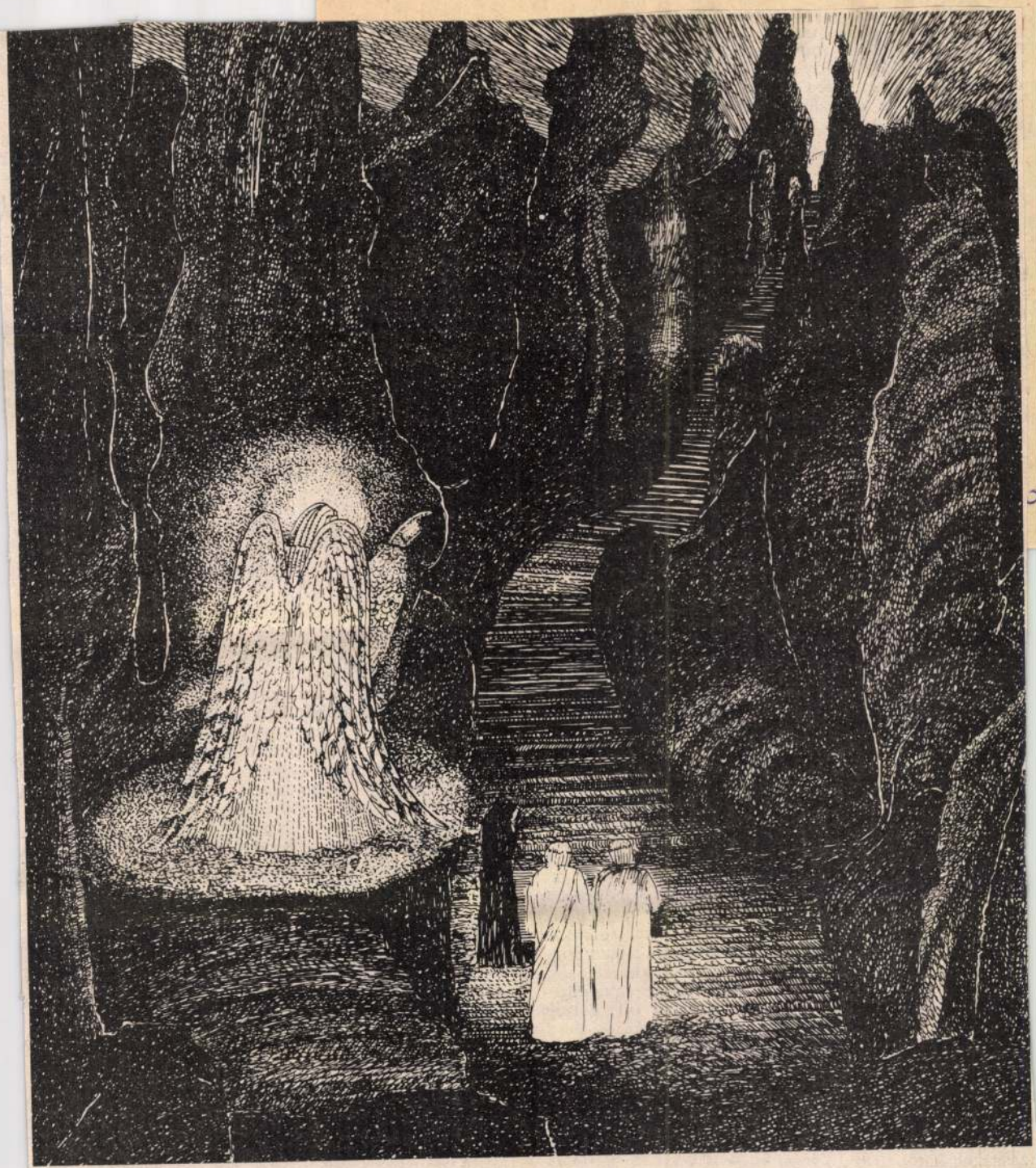

Lajos Ferenc: Dante-illusztráció

etlenül az ellentétek törvényének
egükből alávetett alanyokból épül?
tételből adódó matematikai való-
l továbbépítkezni? Lehet-e a zárt
t valóságával tovább szerkeszteni?

a ki a kezem? Ki szabadítja ki a
t, minden mozdulatom csak kijjebb
jgyökereimet; az éhség és a szom-
oka álmatlanságomnak. Lehetet-
etlen óra falát is általüsse. Jöjjön
torkom egy éles kaviccsal.

kaviccsal.

szál ingben van. Körülnéz, hol a
negnedvesíti kiszáradt szájpadlá-
Az ablakdeszkára könyököl. Nézi
ongó sugárnyalábot önt a mellére,
zelíd ezüstparányok úgy libegnek,
vár, hogy a hajnali szürkület új
djon, bármily csekélyet, földúlt

szolút reggel.

Hol élünk.

GYÖRE BALÁZS:

MERÜLÉS

Hidegen pengve tördöstük a gyönyörű jégcsapokat Újpesten, az Erzsébet utca 17-es számú ház udvarán. sufni ereszéről, peremeről lógtak le, elérhető magasságban. Hosszúak voltak, „méretesek". Sűrűn, szinegymáshoz tapadva csüngtek, kecsesen vékonyodva. emelyek tűhegyesek voltak. Jócskán lehetett belőlük rni minden reggel. A tenyerünkben olvadni kezdtek. éha megízleltük őket. Összevizeztük a ruhánkat. Fázkezdett a kezünk. Amikor nagyapám szénért ment, e lehetett kukucskálni a fészer félig tárt ajtaján, négethettük a szerszámokat, deszkákat, nyugágyakat, prűket, székeket. Ilyenkor a nyár jutott eszünkbe. jégcsapok észrevétlenül fogytak el, nem éreztük egsemmisülésük pillanatait. Voltaképpen használhatlanok voltak, ugyanakkor kihívóak, követelőzők, ltűnőek, ünnepélyesek. Jelenlétük, nehezen megközethető jelentőségük arra ingerelt, hogy letördeljük ket az ereszről. Megnyugvás, elégedettség és derű adt szét bennünk. Arra gondolok félénken, hogy vél is a *felhasználhatatlanság* miatt szerettük ezeket a ülönleges téli képződményeket. Mellesleg *talán azóta em láttam jégcsapot.*

★

Kilépsz a kapun. Erzsébet utca, Nyár utca. Átvágsz az iskola előtti téren. Vasárnap délelőtt van. Elsőnek érkezel. Néhány perc múlva nyit a pénztár. Sima a jég. Feszes. Kemény. Hófehér bőr, érzéki. Megrázkódsz. Karcolás nélküli pálya. Van időd bőven. Lüktetés. Tűz. Fékezel. Jégport permetezel. Zene szól a hangszórókból. Gonzales. Kikillai Dorottya sosem jött ki a jégre. Vártad minden vasárnap. Leroskadsz a melegedő helyiség padjára. Átgondolod. Moszkvában, egy lakótelep kis zugában tör rád Újpest, az igazi *túlsó part.* A jég fölhasítja arcodat. Tüzes a bőröd, hosszú karcolások, szikrázik a fény, kettéhasad a pálya, zuhansz. Megrezdül a drótkerítés, ahogy nekilök valamelyik nagyobbik fiú. Kavarodás. Cikázol a tömegben. Remekül korcsolyázol. Fölkapsz egy elejtett kesztyűt. Véded jeget. Hamarosan tavaszodik. Repedés, vigyázz! Megugrik a korcsolya. Jégcsapok lógnak az udvar ereszéről. Nem tördelheted le őket 1971-ben Moszkvában. Az olvadás elkerülhetetlen. Hiába fekszel rá a pályára. Már kásás a jég. Vékony hártya. Vér csöppen rá. Valakinek eleredt az orra vére. Öleled.

★

— Csináljátok már? — kérdezte Ottlik a telefonban szenteste, pontosan 6 órakor. Egyedül volt Attila utcai lakásában. Úgy tűnt, mintha a mennyből szólt volna le hozzánk egy angyal, megbizonyosodni, hogy a felügyeletére bízott kis család valóban elkezdte már. Megilletődve, összeszedtem magam és végül kinyögtem: „Csináljuk".

Lajos Ferenc

LAJOS FERENC *grafikusművész kiállítása nyílt meg kedden Győrött, a városi könyvtár galériájában. Az idős alkotó — aki eddig már 40 önálló tárlaton vonultatta fel munkáit itthon és külföldön — ezúttal mintegy félszáz grafikát, az utóbbi évek termését tárja az érdeklődők elé.*

Magyar Hírlap 1986. VII.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 JUN 25
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Lajos Ferenc, grafikus

1021

NÉPÚJSÁG

Lajos Ferenc: Ketten

Az ember a fény felé halad

Lajos Ferenc grafikái Budapesten

Tavaly nyáron Gödöllőn volt alkalmam Lajos Ferenc grafikáit megcsodálni, a Gödöllői Galéria állította ki képeit a művelődési központban. A művész, aki hetvenen felül is frissen és megújulásra készen alkot ma is, ezúttal a budapesti Almássy téri szabadidő-központ csupa üveg, gyönyörű épületébe érkezett, és hozott magával 29 grafikát. De milyen grafikákat!

Nem véletlenül írja a meghívóra: „A néphagyomány vonzásában". Ezek az Almássy térre hozott grafikák (zömmel az elmúlt év termései) bartóki értelemben is a legtisztább forrásból merítik sugarazó belső tüzüket, balladisztikusan hullámzó mesevilágukat, motívumaik a népművészet legszebb, leggazdagabb tárházait derítik fel és hozzák közelünkbe. Ott van azokban az alföldi paraszt természetre csodálkozása, a kopjafákat faragó székely mesélőkedve, mely színekbe, formákba vágyakozik. Sok minden ott van, fellelhető Lajos Ferenc művészetében, mely annyira sajátos, annyira eredeti, hogy senki mással össze nem téveszthető. Huszonkilenc grafikai lap, nem sok, de éppen elég ahhoz, hogy hírt adjon a művész elmúlt két-három esztendejéről, hogy hírt hozzon a képzőművészet ismerőinek és barátainak arról, hogy Lajos Ferenc — mint említettem, túl a hetven esztendőn — a legkézenfekvőbben képes arra, hogy tovább lépjen, hogy egyszerűsödjön-sűrűsödjön kifejezőkészségben; hogy mindinkább ellenálljon a gazdagon ömlő motívumok, élmények, rajzi ötletek és lehetőségek csábításának, hogy mind erőteljesebben arra koncentráljon, amit közölni akar velünk, amit hangsúlyozni akar a világból, életünk egy-egy pillanatából, folyamatából, gondolatainak varázslatosan kibomló mesefáinak egy-egy fénylő ágáról. A rajzai is ilyenek, mint ahogyan ez a pár mondat jellemezni próbálta: belső feszültség robban bennük, néhány vonal (vékonyabb és vastagabb vonal) elegendő számára ahhoz, hogy emberek, arcok, történések jelenjenek meg a fehér lapokon. Nem lehet szó nélkül hagyni, hogy mindez valami hallatlanul tudatos kompozíciós készséggel párosul, hogy Lajos Ferenc grafikáin minden a helyén van, és semmi sincs ott, ahol nem kell lennie.

A budapesti kis kamaratárlat, fent, az Almássy téri szabadidő-központ második emeletén: korántsem mutat valamiféle kései aratást, hanem sokkal inkább egy fáradhatatlan művész évről évre teljesebb kibontakozását, és alapvetően azt, hogy látja a valóságot, érzi és érti, és úgy transzponálja más valósággá, hogy észre sem vesszük, merre járunk, csak azt tudjuk, mi, szemlélők, hogy ahová vezet, ott jó időt tölteni, ott gazdagabb lesz az ember és tisztább, elszántabb, reménykedőbb.

A huszonkilenc lapból alig lehet kiemelni, így együtt hatnak legerőteljesebben. Mégis érdemes szólni néhányról. A *Katonák* díszes sisakú, kemény emberarcokkal üzen arról, hogy a világ békére termett, a *Nő madárral* lírai játék, a szépség komoly-kemény hitvallása. A *Büszkeség*, a *Töprengő*, a *Mesecsoport* és különösképpen a *Mesemondó* (a kis tárlat legszebb lapja) Lajos Ferenc egyértelműen emberközpontú művészetét mutatja fel, és ülteti szívünkbe a reményt arról, hogy az ember, tévedjen bármerre, mégiscsak a fény felé megy, mégiscsak arra halad, ahol egyszer rátalál majd a harmóniára, ahol rátalál elhivatott önmagára.

(S.)

NÉPÚ

A r

Beszélgetés Csikós Nagy Bélával, az

Nemrég megyénkben járt Csikós Nagy Béla államtitkár, az Országos Anyag- és Árhivatal elnöke. Látogatása során találkozott megyénk vezetőivel, ismerkedett Békés megye gazdasági helyzetével, és előadást is tartott a gazdasági mechanizmus továbbfejlesztésének kérdéseiről. Az előadás után kértük meg az államtitkárt: válaszoljon néhány kérdésünkre.

— Hazánk megőrizte nemzetközi fizetőképességét, és ez mindenképpen nagy eredmény. A nemzeti jövedelem az elmúlt két évben évenként két százalékkal nőtt, az idén is ennyit várunk. Ez azt jelenti, hogy a nehezén már túljutottunk?

— A helyzet nem egyértelmű. Ha csak az utóbbi két évet nézzük, akkor azt mondhatjuk, hogy egy szolid növekedési pályán vagyunk. Ha négy év átlagát vesszük, akkor a növekedés másfél százalék körüli, ami csaknem stagnálást jelent. Figyelmeztető jel az is, hogy az iparban a kapacitástartalék nagyobb, mint kellene, magyarul: termelőberendezéseink nincsenek kellően kihasználva. Mindezeket figyelembe véve, szerintem, a növekedési pálya nem működik megfelelően, tehát még nem vagyunk túl a nehezén.

— Nehézségeink már jó néhány év óta fennállnak. Mi okozza, hogy ilyen lassú a kibontakozás?

— Külső és belső tényezők egyaránt közrejátszanak ebben. A tőlünk független tényezők közé sorolom az elhúzódó világgazdasági válságot, amelynek következtében a világkereskedelem stagnál, sőt csökken, és egy olyan nyitott ország, mint a miénk ezt nagyon megérzi. Másik ok, hogy jelenleg a KGST-n belüli együttműködés sem tökéletes, ezt jelzi, hogy ipari nyersanyagaink kétharmadát dollárért kell behoznunk. Főleg amerikai beavatkozás miatt erőteljesen megnehezült a kelet—nyugati kereskedelem. Néhány szocialista ország fizetési gondjai miatt blokkszerűen ítélik meg a szocialista világot, és kimondva, kimondatlanul részleges hitelembargót léptettek életbe. Végül, de nem utolsósorban: a többszöri olajárrobbanás után az árak számunkra kedvezőtlenül alakultak, mintegy 20 százaléknyi cserearányromlás következett be. Ez a nemzeti jövedelmet 10 százalékkal csökkentette.

— Amiket eddig mondott, azok olyan reálfolyamatok, amelyekbe nem sok beleszólásunk van. Ezek szerint nyugodtan ki kell várnunk, míg a helyzet jobbra fordul?

— Szó sincs erről! Okos irányítással a káros hatások csökkenthetők.

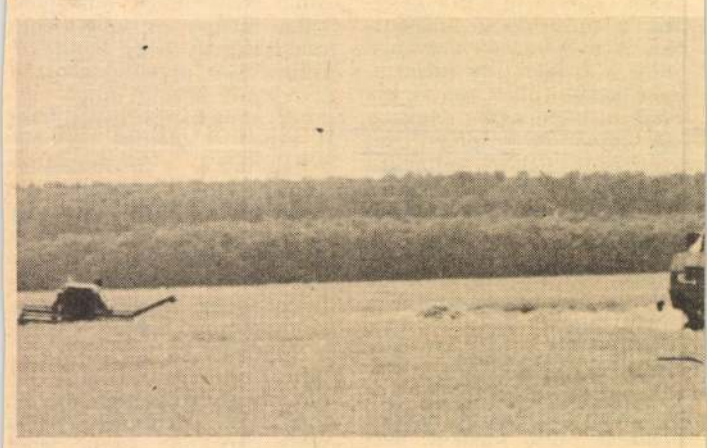

Életutak

Igazi csapattá lenni

Úgy kezdődik, hogy az időjárást vitatjuk meg, „nálunk az eső időben érkezett a kalászosokra, meglesz búzából, amit terveztünk, a kukorica meg majd októberben kiderül. Talán több mint tavaly. Persze, nemcsak az időjárás. Jó talajba ment a mag." A medgyesegyházi pártbizottság ablakain tavaszi hangulatú napfény igyekszik befelé: június 21-én délután, ilyen volt az idő. *Varga János* délelőtt a Haladás Téeszben járt, friss benyomásait meséli. Különben is szokása, hogy reggelenként, még nyolc előtt, elmegy ide, oda. Vagy a vasipariba, vagy a téeszbe, kinéz a tehenészetbe („ott ugyan már régen voltam, biztosan hiányolnak!"), mert „közelről kell látni, tudni az életet, találkozni az emberekkel".

A haja őszül, de nem különösebben, tartása, egész lénye fiatalos, de éves, ilyenkor nyáron pomp gát egy könnyű, színes ingb rágban, és ha beszélgetni szívesen megiszik egy kávé elgondolkozik.

Amikor ezek a percek köv ismétlem, hogy jó lenne, ha ismernék a medgyesegyház titkárát, aki idestova tizenh hogy itt tölti élete lényeges lönös van ebben?" kérdezi, kockáztatja azt is, hogy „s és vannak mások, akik..." merem, nemcsak innen, a ti így aztán azt is tudom, hog vai mögött „kötelező szer olyan ember, mint a medg nos, persze, hogy meglepőd aztán arra kér: „Esetleg má érdemelné..." Érdem? Mar ban, hogy amit Varga Jáno

dek óta, ab amire azt becsület, el

Ebben m Van ebben „Akkor mo gyermekkor nos sóhajt, csöppent és sél, habár igaz mesét nagyon kev

Mezőhegy a 73-as maj majd később kor nevezte ide-oda mu nyitotta. „N utaztunk eg lékei között

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lajos Terenc, grafikus

1983 JUN 25

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1021

Lajos Ferenc: Csoport

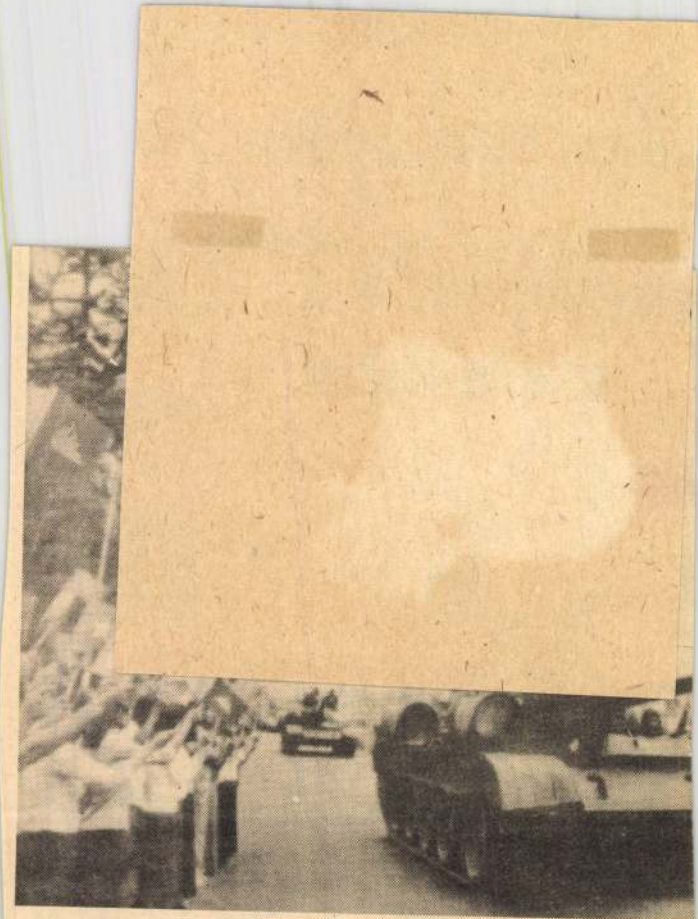

A Cuu Long hadtest kivonulása Phnom Penhből

Indokína az elmúlt években olyan tartós válsággócá vált, hogy a politikai kommentátoroknak igen kockázatos akár borúlátó, akár optimista jóslásokba bocsátkozni. Ezúttal is, miközben a sorozatos thaiföldi provokációk következtében változatlan a feszültség Kambodzsa nyugati határtérségében, más oldalról nagyon óvatos politikai mozgás jelei is ta-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lajos Ferenc grafikus-művész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 MÁJ 29

/ 1021

úli Napló

Ázsia-, Ady- és Dante-illusztrációk

Lajos Ferenc (baloldalt) képeiről beszél a kiállítás megnyitóján
Fotó: Proksza L.

Lajos Ferenc életmű-kiállítása

Tegnap délután a Magyar Néphadsereg Helyőrségi Művelődési Otthonának galériájában (Pécs, Kossuth Lajos u. 13.) Lajos Ferenc grafikusművész tusrajzaiból nyílott kiállítás. Dr. Takács József, az IBUSZ megyei igazgatójának méltató szavai után a még ma is alkotó, 72 éves művész vezette végig a megjelent érdeklődőket a tárlaton: ismertette a művek születési körülményeit, és egyben életútjáról is beszélt:

— Arad megyében születtem 1912-ben, majd a budapesti Török Pál utcai ipari rajziskó-

Dunánti

jogszabály?

endezési eljárás abályai

az érdekeltek kérelmére indul. Az ést hivatalból akkor rendelhet el, ha dék indokolja és az alakitandó lakó-, szabályok szerint szükséges utakkal és vagy biztositható. Az épitésügyi ható-

29.) ÉVM sz. rendelettel közzétett Országos Épitésügyi Szabályzat I. kötetének 16. § (2) bekezdése kimondja, hogy a zártkerti földrészletek 800 m²-nél (222,6 négyszögölnél), az országos jelentőségű üdülőterülettel rendelkező városokban és községekben 1500 m²-nél (417 négyszögöl) kisebb részletekre megosztani nem szabad. Az új zártkerti ingatlanok szélessége ne legyen kevesebb 14 m-nél. A 4/1981. számú ÉVM irányelveiben megfogalmazott 16 m széles ingatlant ott célszerű kialakítani, ahol jellemzően észak—déli irányú ingatlanok vannak. Kialakult helyzet esetében a közölt telekszélességektől, foghíjszerű telekalakításnál, terepviszonyokra te-

,5 szobás, kismére- zamat bő- da. Pécs, Barbakán-

ll palatető- konyha, arázs, 400 teményez- szés miatt, 0 000 Ft. bent van. ossuth u.

it keresek OTP. Ta- t. Kertvá- Ugyanitt ámás hét- akható 26 el, termő ölcsössel, eladó. „1 re a Hu- etőbe.

„Egyetemváros" jeligére a Hunyadi úti hirdetőbe.

Belvárosi, 84 m²-es, kétszobás öröklakás eladó. Megtekinthető szerdán, csütörtökön, pénteken este 16—19 óráig. Bercsényi u. 2., földszint .1

Gazdálkodásra alkalmas kis családi ház kerttel eladó. Kökény, Kossuth u. 18.

Kispostavölgy legszebb részén 650 n-öl gyümölcsös eladó. „Megosztható" jeligére a Hunyadi úti hirdetőbe.

Kertvárosi, 60 m²-es, kétszobás, első emeleti, tehermentes OTP-öröklakás garázzsal eladó. Érdeklődni minden nap, este 7 után, hétvégén egész nap. Pécs, Kamilla u. 8. I. 8.

laban vegeztem a tanulmanyaimat. Huszonegy évesen már kiállitásom volt. Aztán úgy éreztem, hogy világot kell látnom: így 150 pengővel gyalogosan nekivágtam Európa országútjainak. Olaszországot kiváve mindenüvé eljutottam. Hazaérkezve dekorációs munkára szegődtem, és mellette rajzoltam.

— *Több korszakát lehet nyomon követni a most kiállitott képek alapján.*

— Először Ázsia gazdag motivumvilága kötött le, aztán Ady versei ragadtak magukkal. Utána Dante poklának az illusztrálásával foglalkoztam. Sokat töprengtem az Atlantis keletkezésének és pusztulásának mondájával. A mitoszokat sorozatban örökítettem meg. Maid úgy éreztem, hogy meg-

Lajos Ferenc grafikus

LAJOS FERENC grafikusművész kiállítása nyílt meg Győrött. A bemutatón félszáz grafikát láthatnak az érdeklődők.

Népszabadság, 1986. V. 7

Lajos Ferenc
grafikusművész

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 343-726

1983 MAR 17
CAMION ÚJSÁG

1021

Lajos Ferenc grafikái

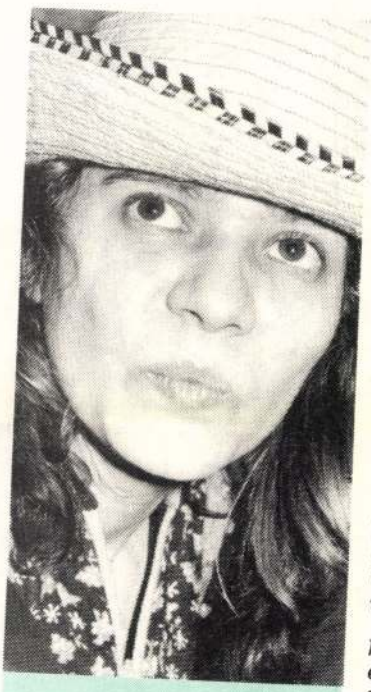

Fotó: Hargitai

KALEID

Ki tudja a példáját

Késő reggeli forgalom a metrón. Míg az érkező szerelvényre várunk, egy idősebb férfi beszélgetést kezdeményez a körülötte álldogálókkal. Feltehetően nyugdíjas, a lába mellé helyezett tömött szatyrok jelzik, hogy bevásárolt, nyilván az egész család számára.

A beszélgetés meglehetősen egyoldalú. A hallgatóság, mint a közvetlen mellette álló elegáns hölgy is, udvarias kis mosollyal félre néz, mintegy mutatva, hogy a bőbeszédű bácsi nem tartozik hozzá. A többiektől is csak elnéző, sőt lenéző pillantásokat kap, de nem hagyja magát zavarni.

Mesél. A múltról mesél természetesen, de nem arról a nagyon távoliról, hanem egy, a még napjainkban is folyó munkáról, a metró építéséről. — Nehéz feladat volt — közli, s munkamódszereket ismertet, számokat ar-

ról, hány k
melyik szak
lyozták a h
— És aká
teszi hozzá
mert íme –
—, sokan ha
kat, visszad
azt, s belép
kocsijába.

Akik mel
nehogy tová
get". Remél
kedve folyta

Irigylem é
késő reggel
múltával m
hasznára do

Mivel

ó jól bevált megoldást is
— részleges eredmény-
történet" gesztusa és az
s!) szerző és a történet-
tős köre enyhíti, sőt né-
a mű szembeötlő stilá-
n az, hogy a lábjegyze-
szereplők (és Szalay) el-
s történeteit, nem a re-
eségeit karikírozó szán-
m jelenti a szerkezetnek
en stílus változatosabbá
a regény stiláris jellem-
atja egy példa: „A teste
aragott szobor. Két fél
cskékkel, de ezek a tes-
dombocskák nemhogy
m még fokozták alfele
yesedett erotikáját. (Ez
' A közbeszúrásra vála-

LAJOS FERENC fametszetei a *Még meghallja fájó messzeség* című könyvhöz

gítják meg. Ezek közül vitathatatlanul két kiadvány a legfontosabb és -gazdagabb *A forradalom sajtója* és *A forradalom hangja*, vagyis az újság- és rádióadás gyűjtemények. Az első mindenekelőtt egy személy érdeme. A franciaországi Giromagnyban élő Nagy Ernő gyűjtötte össze hosszú évek fáradhatatlan munkájával azt a kiadásról kiadásra bővülő kötetet, amely végül 1989-ben a hazai olvasóhoz is eljutott.

Egy ilyen jellegű, több száz fővárosi és vidéki újságot, valamint röplapot, vagyis *több ezer* cikket és közleményt közreadó gyűjteményt tartalmilag méltatni, avagy bírálni nem lehet. *A forradalom sajtója* — a közvélemény hangja. Egységes, és mégis száz hangon beszél és ezernyi fényszóróval világítja meg 13 nap megszámolhatatlan mozzanatát a világpolitika szintjétől a gyárig és a faluig.

Ennek az egyedülálló szimfonikus zenekarnak a történetét nem írhatta meg, partitúráit nem elemezhette a külföldi anyaggyűjtő és kiadó. Már azért sem, mert a kötet bámulatos gazdagsága — a nagy lapokat illetően teljessége — ellenére nem

[illegible] közvetítő volt a különböző emberek, csoportok és helyszínek között. Olyannyira, hogy az 1956-os Rádió „tömegkommunikációs politikai szociológiája" is feldolgozásra vár. Az 1956-os magyar forradalom volt a világ első ilyen jellegű, a tömegkommunikációval felerősített népi-nemzeti eseménye. A Kádár-korszak propagandájának hitelességét, ha más nem, ez a tény söpörte el megsemmisítő erővel minden tárgyilagos megfigyelő szemében.

A forradalom hangja lényegében a Free Europe Press első, amerikai kiadását reprodukálja, az előszóban megindokolt kissé módosított cím alatt. Ami az eredeti kiadást illeti, csupán az elévülhetetlen munka összeállítójának, Varga Lászlónak egy mondatát kívánjuk idézni az 1989-es utószóból: „A Münchenből kapott szövegekből egy sort nem hagytam ki, nem is tettem hozzá. Megjegyzést sem füztem hozzájuk, mert az igazságot felesleges magyarázni." Igaz szavak. De néhány jegyzet egy 33 évvel későbbi kiadáshoz nem ártott volna . . .

Ez utóbbi megjegyzésünk féltucatnyi más kiadványra is vonatkozik. Valamennyi a fenti alapvető

A vegyes válogatott [illegible]
jeleztük, egy igényt és s
kielégíteni. Gyorsan és
eleget tettek feladatukn
megérthetőek. Az olvasó
lani, hogy az így nyert i
próbálja rendszerezni, n
mi monográfiák segíts
vagy Méray Tibor műv
gyilagos tényközlésre sz
nulmánygyűjtemény, an
zetek kiadásában jelent
nyei, alakulása és utóéle
találhatók Donáth Fe
Széll Jenő, Mécs Imre
tosságú tanulmányai.

Más szerepet tölt be,
tosságú művek sorába
Imre ügyben, amely, az
adás után, Budapesten
füzetekben ugyanannál
dalom hangja.

ÉL A „BEVARTSZEMŰEKTŐL"
XIV. ÉNEK

Lajos Ferenc:
Dante: Purgatórium, Mennyország c. albumából

őteremtése érdekében
at, szerzetesrendeket,
magánszemélyeket,
formájában rendeljék
et. Így kedvezményes
nt 70 Ft-ért tudják
ni. Az erre a célra
djék a következő cí-
: Szent Gellért Egy-
i, Aradi vértanúk te-
Gellért Hittudományi
ialma, Vár 1., 9090.
oliaközpont, Budapest
u. 6. II/1. 1084.
ecember 28. — A pon-
érdekében kérik, kü-
lezzék adataikat és a
nnyiségét, célját.

jelent

f: Az édesanya című
45 óta először kerül
nyi meglepetés! Az
érete, amit a világon
r édesanyának ajánl-

enty József rehabili-
ére, Művészi illuszt-
kivitelben, fóliázott

Igazi Ajándék!
esia Szövetkezet, Bu-
Mihály u. 4—8. és
ársulat könyvesbolt-

Budapest XIII., Vá-

, Budapest VII., Rá-

áriumban, Budapest

lóhivatalában, Buda-
jos u. 1.,
lelhető a Hunikum
50. Tel./fax: 128-8286.

lők antik bútorokat, festményeket, szőnyeget, csillárokat, szobrokat, álló, asztali és faliórákat, komplett hagyatékot teljes lomtalanítással. T.: 1588-680.

Gyűjtő keres megvételre régi dísztárgyakat, festményeket. „Ajánlatokat várok" jeligére.

VIGILIA 1949 előtti számait példányonként vagy évfolyamonként megvételre keresem. Kovács István, Bp. XI., Szakasits Á. út 32/b. IV. 32. 1119. T. 186-3295.

Egyházközség zenetanításhoz szívesen vásárolna, ill. elfogadna zongorát. „Caritas 1219" jeligére.

400 nm hódfarkú tetőcserép — bontásból — március 1-től eladó. „Dunántúlon 1220" jeligére.

Mindenféle régiséget vásárolok. Hívjon bizalommal! T.: 1638-102, 15—20 óráig.

Harmóniumot — még javíthatót — keresünk hitoktatáshoz, megvételre. „Okleveles hitoktató" jeligére.

Harmónium 23 ezerért eladó. „5 oktáv" jeligére.

ANGSTER harmónium eladó. „Üzemképes" jeligére a kiadóba.

szaka. „Leinformálható, értelmiségi 1213" jeligére.

LAKÁS

Fiatal, vallásos házaspár eltartási szerződést kötne idős nénivel vagy bácsival, lakásért. Jelige: „Szakszerű ápolás".

Egyedülálló, pályakezdő, diplomás, vidéki, budapesti munkahellyel rendelkező fiatal lány vagyok. Eltartási vagy életjáradéki szerződést kötnék jólelkű nénivel, akinek a házimunkában is segítenék. Minden megoldás érdekel. „Korrektség 1236" jeligére vagy hétköznap 18 óra után a 1113-705-ös telefonszámon.

Diplomás lány életjáradékot fizetne és segítségére lenne idős néninek vagy bácsinak budapesti belvárosi lakásért, ottlakás nélkül is. Dr. Skuteczky Rita, 1179-570, hétköznap 9—16 óráig vagy 1838-051, este. Cím: Bp., Nagyvázsony u. 13. 1165.

Eltartási szerződést kötnék idős, megbízható hölggyel havi 5000 Ft-os életjáradékra, Budapest területén. „Családi ház 1109" jeligére.

XIII., Pozsonyi úti, 43 nm-es, telefonos lakás hosszabb időre, idősebb úr vagy hölgy részére kiadó. T.: 1359-076, az esti órákban.

erdélyi magyarok levelét is várom. „Szeretet 1242" jeligére.

Istenben bízva keresem társam magas, 30 év feletti, családra vágyó hajadon személyében. „Adventi ajándék" jeligére.

40/180, műszaki diplomás, magánkereskedő férfi keresi diplomás, 30 év körüli, családszerető lány ismeretségét házasság céljából. „Római katolikus 1204" jeligére.

EGYÉB

Szülők nélkül élő gyermekek otthonteremtéséhez elfogadunk használt ágyakat, más bútorokat, bontott cserépkályhát, háztartási felszereléseket. „Gyöngyszemek" jeligére.

Gyógytornásznő gyógytornát, gyógymasszázst vállal, csak nőknek, a lakásukon. T.: 1343-037.

Vallásos, ötgyermekes édesanya kér gyors segítséget. Ötödik gyermeke születése után maradandó csípőkárosodást szenvedett. Nyugaton elvégzendő műtétre lenne szüksége. Ehhez kér segítséget erre alkalmas kórház, vagy ilyen műtétet vállaló orvos nevének, címének megküldésével, ahová segítségért fordulhatna. „Gondviselés 1240" jeligére.

Lajos Ferenc

Grafi Szemüvész

műszi a magyar József Attila Múzeumban

Csongrád Megyei Hírlap
1982 okt. 8

LAJOS Ferenc grafikus

Új Ember 1989.dec.10. 8. p.

kin u. 12. Ara 250,— Ft.

MAGÁNKIADÁSBAN november végén megjelent a „Míg meghallja fájó messzeség" c. székelyföldi költők antológiája. Szeghalmi Elemér irodalomtörténész előszava, valamint Lajos Ferenc grafikusművész 7 rajza teszi még gazdagabbá a versgyűjteményt. A kötet beszerezhető a budaörsi kat. templom plébániáján, valamint a kiadónál, utánvéttel az alábbi címen: Siklós Endre, Budaörs, Halom u. 10. 2040.

6320. sz. jegyzék

tom. 80. xxx tom. 8. 1976:
tom. 82. tom. 83. 1977: tom.
84. tom. 85. 1977: Contents-
Subj.- Auth. index. 1978: tom.
86. tom. 87. 1979: tom. 88.
tom. 89. 1980: tom. 90. tom.
91. 1981: tom. 92. tom. 93.
1982: tom. 94. tom. 95. 1983:
tom. 96. 1984: tom. 97. 1985:
tom. 98. 1986: vol. 99. no. 1-2.
F. no. 3-4. F.

x Jubileumi kötet.
xx kötéshibás.
xxx Contents - Subj. - Auth. index.

1965: tom. 8. 1966: tom. 10.
1968: tom. 12.

LAJOS Ferenc grafikus

A NÉPHAGYOMÁNY VONZÁSÁBAN

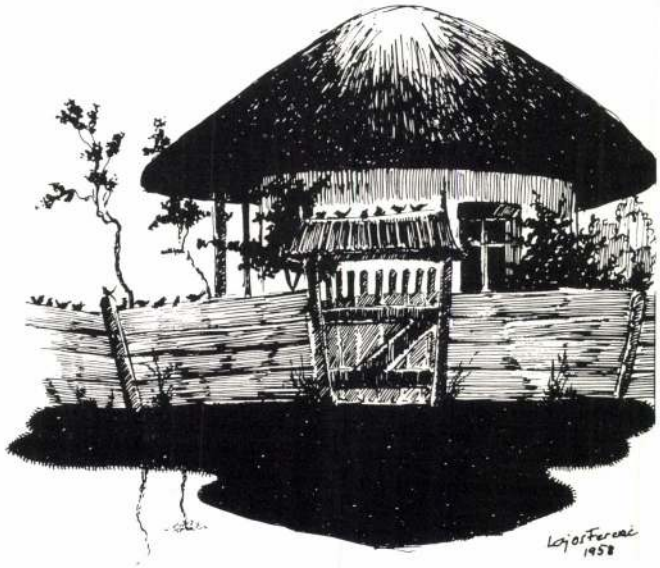

Lajos Ferenc

Grafikusművész kiállítása

GYŐR VÁROSI KÖNYVTÁR GALÉRIÁJA

1986. MÁJUS 6 – 24-IG

A NÉPHAGYOMÁNY VONZÁSÁBAN

SZÉKELY TEMETŐ

A KIÁLLÍTÁST
SALAMON NÁNDOR
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
NYITJA MEG:

HÁZIGAZDA:
MEZEI GYÖRGY
KÖNYVTÁRIGAZGATÓ

NYITÁS:
1986. MÁJUS 6-ÁN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 14 – 18 ÓRÁIG
SZOMBATON 9 – 13 ÓRÁIG

A KIÁLLÍTÁST
SALAMON NÁNDOR
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ RENDEZTE

GYŐRI VÁROSI KÖNYVTÁR HERMAN OTTÓ U. 22.

F. k.: MEZEI GYÖRGY

LAJOS Ferenc

80 ÉV RAJZAI (1912–1992), LAJOS FERENC címmel gyűjteményes kiállítást rendez a Dürer Társaság, Gyula Város Önkormányzata és a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága szeptember 11-től 27-ig Gyulán, a Dürer teremben.

Magyar Nemzet 1992. aug. 10.

árnyél

electrogr

Az **Árnyékkötök Electro** folyóirat, mely az ele bemutatására vállalkozik. alkotócsoport - Dárdai Zsu István és Zsubori Er márciusában. A három formátumban, átlagosan 6 negyedévente jelenik meg, gondozásában. Sokszorosí fénymásológépein történik. számítógéppel, telefaxsza berendezéssel készített gr foglalkozó elméleti írásoka várja mindazok jelentke

MDK

Lajos Ferenc

Himes fák

Csodamadár

Májusfa

Kiállitás a Müteremben. Uj Magyarság 1942. szept.3o. 8.l.

MDK

Lajos Ferenc

Bálványok a pusztában

Paradicsom

Kiállitás a Müteremben. Uj Magyarság 1942. szept.3o. 8.1.

MDK

Lajos Ferenc

Mese
Mesebarlang
Mesemondó
Meseillusztráció

Lajos Ferenc és Ujhelyi Antónia gyüjtm.
kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-i

MDK

Lajos Ferenc

Ör a várhegyen (Finta Geró)
Mesetáj
Paradicsom
Első hajnal a paradicsomban

Lajos Ferenc és Ujhelyi Antónia gyüjtm. kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-ig

MDK

Lajos Ferenc

Mesemondó

Meseillusztráció

Tengerfenék

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Keleti táj

Mese

Mesebarlang

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Májusfa

Bálványok

Hóvár bércek alatt /Ady/

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Perenc

Mátyás

Kolvenyok

Hóvár Györgyné alatt /Udv/

Lajos P. és Ujhelyi A. Erzsébetkeresztes Kisfil. Kat.
Bp. 1942. augusztus.

MDK

Lajos Ferenc

Fehérárnyak szigete

Áldozati tüz

Bálványudvar

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Sárkányország /Gombavár/

Bálványudvar

Keleti oltár

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Meseerdő

Éjjel orditóbbak a rémek /Ady/

Tündérkert

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Elmélkedés

Bábel

Elátkozott város

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Tájkép, vf.

Tájkép, vf.

Tündértánc

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Áldozás

Ázsia /rajzfantázia sorozat/

Ady Endre "Sirni, sirni, sirni c. versének versszakonkénti illusztrálása

Lajos F. és Ujhelyi A. gyűjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Madarak paradicsoma

Lázár a palota előtt

Meseillusztráció /Gombavár/

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll.kat.
Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Keleti kapu

Magyar táj

Őrtüz

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Sárkányország /Gombavár/

Ülök a virágdombon /Ady/

Néma madarak /Ady/

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll.kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Madárdal

Meseillüsztráció /Gombavár/

Tündérkert /Gombavár/

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll.kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Tündérkert /Gombavár/

Bábel

Uj vizeken járok

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll.kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Bálványtemplom

Madárka, kőrajz

Kompozició

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Reggel /linoleum/

A három torony

Keleti kapu, tus

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Várás a tavaszkunyhóban /Ady/

Megölelném a lányod /Ady/

Fantázia

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bpest. 1942. szept.

Letos Farma

Verze s tavaskumyšlen /adj/

Nedoleinem s lenyod /adj/

Fantázie

Letos F. za Ujbelyi A. Gyűjtemenyes Kiadó. Ket.
Ppest. 1982. asopt.

MDK

Lajos Ferenc

Khaosz

Bucsu

Bálványok a pusztán

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Paradicsom

Első hajnal a paradicsomban

Havas csucsok

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Tengerfenék

Phönixmadár

Himesfák

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Csodamadár

Mesemondó

Napkeleti kolostor

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

MDK

Lajos Ferenc

Imaoltár

Őr a Várhegyen

Mesetáj

Lajos F. és Ujhelyi A. gyüjteményes kiáll. kat. Bp. 1942. szept.

Lajos Ferenc
festőm.

* **A budapesti Mép-szervezet képzőművészeti kiállítása.** A magyar élet pártja székesfővárosi szervezetének művészeti szakbizottsága a budai Vigadóban május 28-án, csütörtökön este hét órakor nyitja meg harmadik képzőművészeti kiállítását. A kiállítás tartama alatt, június 4-én este hét órakor Lajos Ferenc festőművész tart előadást „A második vonal" címmel.

Új Magy. 1942. V. 27.

5.64

Lajos Ferenc

1.

Kisgrafika

1944. 1–2. f.

11. l.

átást a kormányrendeletben foglaltak

-áig a pénzügyminiszterium IV.főosz-

eni sziveskedjék.

ıt azt az emlitett körrendelet is

ıó 24.

ől:

csos.

ıak

Budapest.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP KIADÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 343-726

1981 MÁR 9

CAMION ÚJSÁG

1021

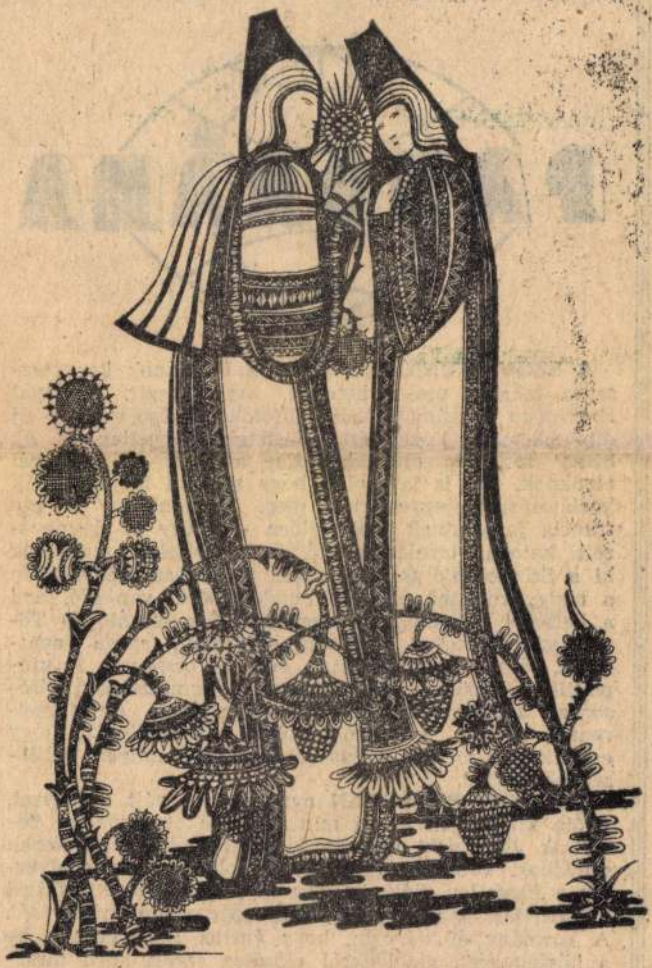

Lajos Ferenc grafikája

A SZOVJETUNIÓ Kommunista Pártjának kongresszusa február utolsó hetében tanácskozott. *Leonyid Brezsnyev* beszámolójából külföldön elsősorban az új diplomáciai és leszerelési javaslatokra figyeltek fel. Az SZKP főtitkára csúcstalálkozót ajánlott az amerikai elnöknek. Azt is javasolta, hogy további fegyverfajták korlátozásáról egyezzenek meg. Felajánlotta — egy francia javaslatnak megfelelően —, hogy az úgynevezett katonai bizalomerősítő intézkedéseket terjesszék ki a Szovjetunió teljes európai területére. Lényegében a hadgyakorlatok előzetes bejelentéséről van szó, ami a helsinki megállapodás szerint a Szovjetunió és Törökország esetében csak egy határmenti sávra vonatkozik, hiszen ezek nemcsak európai országok. A külpolitikán kívül a pártkongresszus természetesen elsősorban a Szovjetunió életével foglalkozott. Aki figyelmesen olvasta a felszólalásokat, megtudhatta, hogy eredményei mellett a szovjet gazdaság milyen nehézségekkel küzd.

LENGYELORSZÁGBAN nyugodtabbá vált a helyzet, mióta kinevezték az új miniszterelnököt. Egyelőre betartják *Jaruzelski* kormányfő felhívását, és nincsenek sztrájkok. Több vitás kérdés megoldódott: engedélyezték a független diákszövetség és az úgynevezett „falusi szolidaritás" (az egyéni gazdák szervezete) működését. A kormány elhatározta, hogy április 1-től vezetik be a húsjegyeket, amelyekről előzőleg széles körű társadalmi vita folyt a szakszervezetek bevonásával. A minisztertanács bizottságokat hozott létre egy-egy miniszterelnök-helyettes vezetésével, hogy a gazdaságpolitikával, a szakszervezetekkel és a mezőgazdasággal így

KÁRPÓTLÁS

Termőföld-árverési hirdetmények

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kárrendezési Hivatal közleménye

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9826. oldalon megejelent, **Ajak** községben, a **Búzakalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Ajak** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 1-jére kitűzött árverési hirdetmény az alábbiak szerint módosl: a hirdetmény 076/A-ból hrsz-ú sora nem kerül árverezésre, a hirdetmény az alábbi sorokkal kiegészül:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Ajak		0152/3/D-ből	6 ha 8333 nm	erdő	22,55	
		0136/A	8 ha 5672 nm	szántó	44,55	
		0136/B	3995 nm	árok		
		0136/C	0819 nm	gyep	0,43	
		0101	5 ha 0493 nm	gyep	66,55	
		0108/12	1 ha 2086 nm	szántó	13,63	
		049/B-ből	13 ha 3098 nm	gyümölcsös	463,18	

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9828. oldalon megjelent, **Gacsály** községben, a **Dózsa Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Gacsály** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 1-jére kitűzött árverési hirdetmény az alábbi sorral kiegészül:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Gacsály		031/1/D	5 ha 3216 nm	gyep	33,64	

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9830. oldalon megjelent, **Kállósemjén** községben, az **Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Kállósemjén** által kijelölt termőföldterületére, 1993. december 2-re kitűzött árverési hirdetmény az alábbiak szerint módosul: a hirdetmény 0334/5 hrsz-ú, valamint a 0519/11 hrsz-ú sora nem kerül árverezésre.

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9838. oldalon megjelent, **Csaroda** községben, az **Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Csaroda** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 6-ra kitűzött árverési hirdetmény az alábbiak szerint módosul: a hirdetmény 0124/2/A, 0124/2/B, 0124/2/C, 026/F, 026/G-ből, 069 hrsz-ú sorai nem kerülnek árverezésre, a hirdetmény az alábbi sorokkal kiegészül:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Csaroda		035/B	7 ha 8814 nm	szántó	178,12	*
		054/2/A	1 ha 2965 nm	gyep	2,20	*
		054/2/C	14 ha 6380 nm	szántó	300,32	*
		054/2/D	12 ha 0376 nm	szántó	194,90	*
		054/2/F	2 ha 4114 nm	szántó	39,79	*
		054/2/G	5 ha 7468 nm	gyep	43,68	*
		054/2/H	12 ha 9000 nm	szántó	194,90	*

* Védett terület.

Dr. Sveda Béla s. k., hivatalvezető

A Tolna megyei Kárrendezési Hivatal közleménye

A Magyar Közlöny 1993./154. számában, a 9430. oldalon megjelent, **Iregszemcse** községben, az **Egyetértés Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Iregszemcse** által kijelölt termőföldterületre, 1993. november 24-én, 10 órára kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./154. számában, a 9433. oldalon megjelent, **Iregszemcse** községben, a **Tamási Állami Gazdaság** által kijelölt termőföldterületre, 1993. november 25-én, 10 órára kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9850. oldalon megjelent, **Bölcske** községben, a **Paksi Állami Gazdaság** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 1-jére kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10600. oldalon megjelent, **Miszla** községben, a **Petőfi Mgtsz, Gyönk** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 15-re kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10611. oldalon megjelent, **Tamási** városban, a **Gyulaji Állami Erdő- és Vadgazdaság, Tamási** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 17-re kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10614. oldalon megjelent, **Paks** városban, az **Aranykalász Mgtsz, Paks** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 21-re kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10617. oldalon megjelent, **Paks** városban, a **Dunamenti Egyesülés Mgtsz, Paks** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 21-re kitűzött árverés elmarad.

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10617. oldalon megjelent, **Paks** városban, a **Halászati Mgtsz, Paks** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 21-re kitűzött árverés elmarad.

Paks városban, a **Paksi Állami Gazdaság** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 22-re kitűzött árverés elmarad.

Dr. Ótós János s. k., hivatalvezető

A Veszprém megyei Kárrendezési Hivatal közleménye

A Magyar Közlöny 1993./159. számában, a 9907. oldalon megjelent, **Ugod** községben, a **Szabadság Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Ugod** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 6-ra kitűzött árverési hirdetmény az alábbiak szerint módosul: a hirdetmény 0200, 0203, 0273 hrsz-ú sora az alábbiak szerint módosul:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
		0200	8287 nm	erdő	0,33	
		0203	2 ha 6069 nm	erdő	1,04	
		0273	5043 nm	erdő	0,20	

a hirdetmény az alábbi sorokkal kiegészül:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
		054/M	4801 nm	gyep	2,16	
		054/N	5 ha 2488 nm	szántó	114,72	
		054/R	13 ha 2810 nm	szántó	306,24	
		0543	2 ha 6127 nm	gyep	11,74	

A Magyar Közlöny 1993./167. számában, a 10655. oldalon megjelent, **Aszófő** községben, a **Kék Balaton Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Aszófő** által kijelölt termőföldterületre, 1993. december 15-re kitűzött árverési hirdetmény az alábbiak szerint módosul: a hirdetmény 055 hrsz-ú, 4972 nm területű, szántó művelési ágú, 5,01 Ak-értékű, valamint a 058 hrsz-ú, 3372 nm területű, gyep művelődési ágú, 4,72 Ak-értékű földrészlete nem kerül árverezésre.

Dr. Koczka K. Attila s. k., hivatalvezető

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kárrendezési Hivatal **Jászfelsőszentgyörgy** községben, a **Felszőszentgyörgyi Mgtsz, Jászfelsőszentgyörgy** által kijelölt termelőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Jászfelsőszentgyörgy, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. december 28., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
		0169/B	6 ha 9519 nm	szántó	187,01	
		0171	7 ha 1622 nm	legelő	130,35	
		0175	9536 nm	szántó	25,65	
		0178/B	1 ha 9106 nm	szántó	51,40	
		0178/D	2199 nm	rét	5,34	

* A földrészlet művelés alól kivett területet is tartalmaz.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kárrendezési Hivatal **Olaszliszka** községben, a **Gazdász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Olaszliszka** által kijelölt termelőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Olaszliszka, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. december 29., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Olaszliszka		058/1	10 ha 2787 nm	legelő	75,03	
		077/1-ből	10 ha 3773 nm	szántó	229,71	*
		080/1-ből	2 ha 2442 nm	szántó	50,72	*
		085-ből	3222 nm	szántó	4,48	*
		088-ból	4 ha 4108 nm	szántó	57,81	*
		0117/4	9043 nm	szőlő	44,04	267 Ft/Ak**
		0117/6	3 ha 9894 nm	szőlő	194,28	267 Ft/Ak**
		010/2	11 ha 6865 nm	legelő	40,90	
		029/2	6 ha 3960 nm	legelő	46,39	
		029/4	14 ha 8077 nm	rét	70,60	
		034/2	13 ha 0347 nm	rét	67,51	*
		048/1	8345 nm	legelő	3,76	
		048/3	5 ha 7158 nm	legelő	25,72	
		048/4	2 ha 1354 nm	rét	11,10	
		048/5	9371 nm	rét	4,87	
		056	18 ha 0578 nm	legelő	131,82	
		067	6234 nm	szántó	8,67	
		070	4285 nm	szántó	8,63	*
		073/1-ből	1792 nm	szántó	2,49	
		075/4/A	6689 nm	szántó	9,30	
		075/4/B	1 ha 6491 nm	legelő	12,04	
		075/4/C-ből	5 ha 4252 nm	szánt	122,61	*
		084	8660 nm	szántó	12,04	
		0100-ból	6750 nm	legelő	4,31	*
		0107/A	1 ha 0387 nm	87 nm	szántó	3,63
		0107/B	1 ha 3641 nm	legelő	9,14	*
		0110/2/A-ból	17 ha 2591 nm	szántó	55,65	
		0110/2/B,C,F	46 ha 2713 nm	legelő	175,24	*
		0112/2	23 ha 9944 nm	szántó	187,61	
		0114/2	17 ha 6893 nm	szántó	245,88	
		0122/2/A	3 ha 8306 nm	szőlő	226,39	
		0122/2/B	623 nm	rét	1,08	
		0122/2/D	10 ha 3968 nm	szőlő	614,44	
		0122/2/F	1496 nm	rét	2,60	
		0132	63 ha 2582 nm	szántó	1374,72	*, 611 Ft/Ak**
		0140	14 ha 8721 nm	legelő	106,78	
		0146/B	9989 nm	legelő	6,29	*
		0146/C-ből	14 ha 6022 nm	szántó	235,66	
		0146/D	1 ha 1462 nm	legelő	8,37	
		0146/F	3 ha 2479 nm	szántó	22,74	
		0147/11/A	2 ha 7310 nm	rét	28,40	*, 1457 Ft/Ak**
		0147/11/C	9977 nm	rét	10,38	1457 Ft/Ak**
		0147/11/D	1 ha 3857 nm	szántó	9,70	1457 Ft/Ak**
		0149/4	5773 nm	rét	10,05	
		0151/A,D,G	60 ha 4426 nm	legelő	204,60	*
		0151/H	17 ha 5871 nm	szántó	61,55	
		0153	7 ha 7583 nm	szántó	107,84	
		0155	7689 nm	szántó	2,69	
		0156	8892 nm	legelő	3,11	
		0158/1/A	5260 nm	legelő	1,84	
		0158/1/B	7 ha 4918 nm	szántó	26,22	
		0158/1/C	3269 nm	gyümölcsös	3,40	
		0158/2	2272 nm	szántó	0,80	
		0158/3	1643 nm	gyümölcsös	1,71	
		0160/A	2 ha 8807 nm	szántó	10,08	
		0160/B	2 ha 8176 nm	legelő	9,86	
		0166/2	6 ha 9826 nm	legelő	24,44	
	Zártkert	1215/A	9 ha 0211 nm	szőlő	376,18	
		1215/B	1 ha 9996 nm	szántó	14,00	
		1311	8804 nm	szántó	6,16	
		1312	2645 nm	szántó	1,85	

Eskütételek az önrendelkezésre

„A magyar nemzetnek, ha életképességéről, megmaradási ösztönének karbantartásáról akar tanúbizonyságot tenni, akkor rendíthetetlenül vállalnia kell az egybetartozás gondolatát. Vállalnunk kell, hogy egy tizenhatmilliós közösség tagjai vagyunk, olyan nemzet gyermekei, amelynek természetes igénye saját kultúrájának, hagyományainak az ápolása, a szabad kapcsolattartás, az együvé tartozás gondolatának ápolása. Aki ezekről az igényekről lemond, s kevesebbel megelégszik, az a nemzet holnapját teszi kockára."

Köteles Pál szavait idéztem; elhangzottak az 1989. évi *Anyanyelvi Konferencián*, Kecskeméten. S hogy most nyomtatásban is olvashatjuk őket, az az útjára indult „Erdélyi Szövetség Füzetei" zsebkönyvsorozatának köszönhető; e sorozat első három kötete fekszik asztalomon.

Ki a babiloni fogságból

Az első: a barátság és tisztelet gesztusa is. *Köteles Pál* talán elsőként lépte át azt a kényszer-övezte határt, amely évtizedeken át útját állta annak, hogy tiszta szándékkal bár, ám kendőzetlen őszinteséggel nézzünk, nézhessünk szembe Trianon tragikus örökségével. Írásaiban nem elégedett meg az *okozatok* felszínes, álságos állapotával; nem elhallgatta, hanem világgá kiáltotta az *okot*.

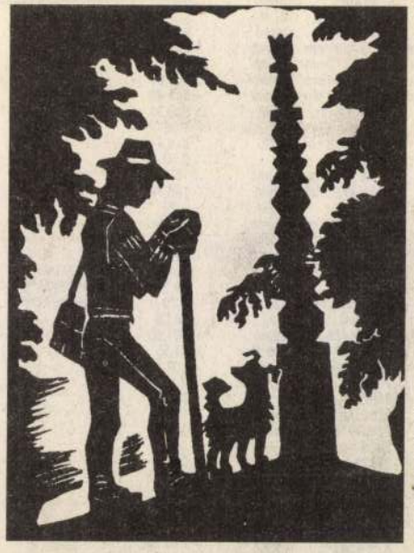

Jakab Zsigmond illusztrációja

E könyv három, igen fontos, s eddig kiadatlan írását közli. Az elsőben a második világháború követő évek illúzióiról, s a gyorsan ébresztő valóságról olvashatunk. Hogyan készítette elő, s hogyan valósította meg terveit a misztikus nacionalizmusból és a jaltai szellemből egyaránt táplálkozó sajátos „román internacionalizmus". A következő egy tényszerű és racionális felvázolása annak: mit is jelent az önrendelkezés fogalma, az erdélyi etnikumok autonómia státusa; milyen alkotmányjogi garanciák törvénybe iktatásával lehet és kell elérni azt a helyzetet, amelyben „minden etnikum és nemzetrész szorongás nélkül élheti mindennapjait". S végül a már idézett felszólalás szövege, amely nem mentes a szellemiségéből fakadó érzelmektől sem; tükrözve mindazt a lelki minőségű többletet, amely hitelesítő erején túl ösztönző erőt is adhat számunkra *Köteles Pál* – immáron – életművének forgatása közben.

Ezredvég

Már e könyvben is jelen vannak a sorozat szerkesztői, de szerzőként is ők jegyzik a következő köteteket. Ez esetben helyeselhető is e módszer. Könyveik egyben szerkesztői koncepcióik kijelöléseként is felfoghatóak: milyen gondolati egységet, milyen szellemiséget is szeretnének ők a továbbiakban e sorozattal tükröztetni?

Pomogáts Béla nagyszerű életrajzi tanulmánya szerves egysége Köteles Pál könyvének. Önálló kötetében – *Ezredvég* – azt taglalja: milyen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális erőtérváltozásokat hozott a magyarság életében a világpolitikai térkép megváltozása; milyen kérdéseknek kell megfelelnünk ezen erőtérváltozások következtében. Párhuzam, amelyet a harmincas-negyvenes évek kataklizmája és a kilencvenes évek történelemfordító hatása között von, egyként veti fel azt az igényt, hogy ne kövessünk el újra egyszer (?) már elkövetett hibákat, s azt, hogy a múlt nem a történések magyarázatából keletkezik ugyan, ám a jövő a magyarázatok története – s *„A magyar realitásérzékre, politikai józanságra, a ‚magyar okosság és nyugalom' hagyományos erényére igen nagy szükségünk van az ezredforduló táján is."*

Tanulmánya nagyívűségében is inkább tűnik azonban töredéknek, mintsem egésznek. Ez nem a szerző hibája; korlátozta őt a bizonyára megszabott terjedelmi keret; de a maga választotta koncepció is önkorlátozóvá vált. Hiszen hogyan is lehetne minden, a magyar sors útján keletkezett – nemhogy választ, de akár csak kérdést is egyetlen tanulmányban érinteni? Pomogáts Béla erre vállalkozott; s az általa alkalmazott tematikus felosztás szinte minden oldalán eljuttatja olvasóit egy-egy elgondolkodtató következtetés szellemizgalmi állapotába.

Hiányérzett ekkor keletkezik; az olvasó maga is a Pomogáts által idézett könyvek után nyúl, majd tágabb körben böngészget, nota bene: hiszen ez minden jól megírt tanulmány rejtett szándéka is...

Egyetlen út

Beke György könyve – Egyetlen út: az önrendelkezés – interjúk és dokumentumok gyűjteménye. Valamennyi a címadó kérdéskört kutatja, ám kitágítva azt a jelenkor Felvidékét, Kárpátalját, Vajdaságot és Erdélyt érintő változásaira.

Az interjúkban *Duray Miklós* („Elsősorban arra gondolok, hogy a két állam közötti kapcsolatban a nemzeti kisebbséget politikaalkotó tényezőként kell kezelni") *Dupka György* („Elképzeljük a határok légiesítését, mert így erős gazdasági és kulturális kapcsolatrendszer jöhetne létre, s evvel – remélhetőleg – megállítható lenne a kárpátaljai magyarok áttelepülési hulláma.") *Pecze Ferenc* („A vajdasági magyar nemzetrész megmaradásnak egyik alapvető tényezője az anyanemzettel fennálló kapcsolat minősége), és *Borbély Imre* („Legfontosabb a személyi autonómia, amit mi szövetségi önkormányzatnak nevezünk. Az önkormányzati struktúra kiépítése és ezzel párhuzamosan, erre alapozva a kulturális autonómia megteremtése.") foglalják össze az adott terület önrendelkezési törekvéseinek mozgásterét, lehetőségeit.

Lajos Ferenc illusztrációja

A dokumentumok ezen törekvések jogi és strukturális dekrétumai, amelyek megismerése elengedhetetlen minden, a kérdés realitását vizsgáló olvasó számára.

Fontos, alapvető igényeket kielégítő vállalkozás indult tehát útjára. Nemzetiségpolitikai és társadalomismereti tanulmányok szerepelnek a szerkesztők további terveiben is, egyelőre évente négy alkalommal. Követendő példája ez ama bizonyos „együvé tartozásnak"; s ezt mélyítheti bennünk már a kiadvány impresszuma is: az *Erdélyi Szövetség Füzeteinek* kiadója a Budapest-Ungvár közös bejegyzésű Intermix Kiadó.

A megtörtént jövő

Lászlóffy Csaba verseiről

A Héttorony Könyvkiadó gondozásában Sepsiszentgyörgyön nyomták a verseskötetet, melynek borítóján kollázs látható Amerigo Tot munkáiból. Mintha valami kőablakon tekintenénk ki, az ablakban segítségért esedező, széttárt ujjú tenyér. De láthatom kút mélyében is, űrbe néző távcsőben is. A szürke, halvány ábrázolat egyszerre lírai, magasztos és viszolyogtatóan, kínosan lelkiismeretborzoló, miként a jó költészet maga. Lászlóffy Csaba egy beszélgetésben azt mondotta: „Nem meghalni, hanem élni nehéz a haza földjén". Nos, a méltóságos és értelmes túlélésről szól egyebek közt ez a sokfelé vágó új verseskötet, melynek szerzője így jajdul fel: „Jaj, csak bábu ne légy az ezredfordulón!"

Az 1939-ben született erdélyi költő, dráma-, regényíró és novellista több, mint három évtizedes pályájának delén áll, ez a férfikorban a nagy begyűjtés ideje, a diadalmas alkotásé, a kiérlelt stílusé, az önálló filozófiáé. *Lászlóffy Csaba* nem akarja neopogányként lesúrolni homlokáról „az anyanyelv nehéz keresztvizét", s bár gyönyörűséges versében nem menekül el a rútság elől, csak felfohászkodik: *„Ha meg lehetne menteni / amit a papír fehérsége eltakar / a gyanútlan s kivédhetetlen élet verseit".*

Számos régebbi, csak most publikálható vers közlése tanúskodik a mindannyiunk által jól ismert régi küzdelemről, a sorok

LAJOS Ferenc

Földink volt. *Ezen a napon Gyulán hunyt el 1808-ban Tertina Mihály tanár. Eperjesen, Miskolcon, Budán és Nagyváradon tanított, latin nyelvű verses művei jelentek meg. Tervezte egy életrajz gyűjtemény kiadását. Több külföldi tudományos társaság tagja volt. Utóbb elzüllött és tanári állásától is megfosztották.*

A pályázat nyertese. A Néprajzi Múzeum által kiírt Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázaton második helyezést ért el dolgozatával Jávocsik Béla. A nagyszénási művelődési ház vezetője pályamunkájában a helyi lakodalmi szokásokat, a vőfélyek szerepét, munkáját, az általuk használt rigmusokat és mondókákat gyűjtötte csokorba.

Reformációi mérföld. Orosházán a református gyülekezet szervezésében az idén is sor kerül a reformációi mérföld (1517 méter) lefutására a következő útvonalon: Táncsics utca—Dózsa György utca—Csendes utca—Zombai utca—Eszperantó utca— Kond utca, a református gyülekezeti ház. Start október 30-án, vasárnap reggel 7 órakor a Táncsics gimnáziumnál lesz. A szervezők várnak minden korán kelő „lábrakapót".

Táncverseny. Az Orosházi Gyopár Táncsport Klub versenyzői a hét végén Makón jártak, ahol rangos hazai mezőny gyűlt össze. Az orosháziak eredményei: Gyarmati András—Czédula Mónika B. standard kategóriában első, míg a C. latinban ötödik lett. Tóth Attila—Ujj Jolán C standardban 5., Hanó Ferenc—Kovács Adrienn C latinban 8., Dobi János—Horváth Zita E. standardban és D latinban a 8. helyet szerezte meg.

November 20-án Orosháza látja vendégül a három korosztály D, C, B osztályos táncosait, hiszen itt rendeznek országos versenyt.

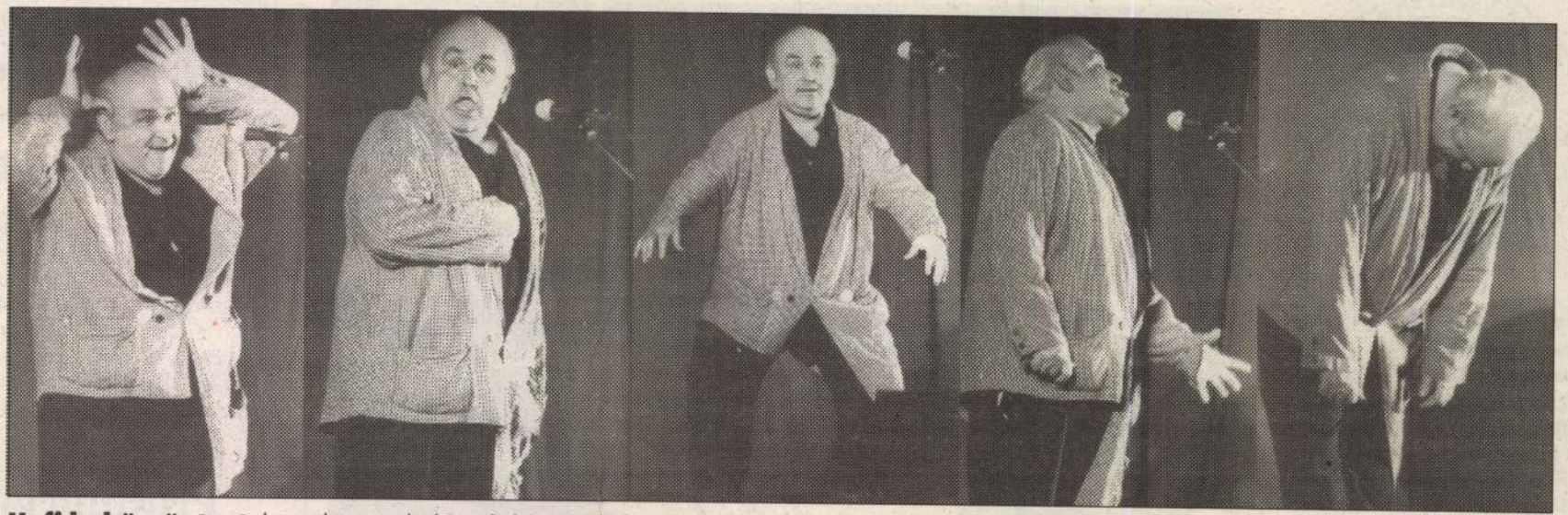

Hofi beköszönt — Békéscsabán mindenkit csókoltat a Stadler FC —, aztán 75 percig poénesőt zúdított a hallgatóságra

Fotó: Such Tamás

A békéscsabai sportcsarnok közönsége még bírta volna nevetéssel

Hofi, a profi

A szolnoki Molnár Lajosnak gyerekkori vágya volt, hogy találkozzon Hofi Gézával. Alapított egy betéti társaságot Molnár Reklám néven és meghívta a művészt a városba. Hofi profinak ítélte a szervezést, így megállapodtak, hogy vidéki turnéját a Molnár Bt. bonyolítja le. Nyíregyházán kezdtek a sportcsarnokban, telt ház, 3200 néző várta a humor professzorát. A második állomás a békéscsabai sportcsarnok volt szerdán este.

Hofi Mercedessel érkezett és míg sofőrje a bérelt garázsba kocsikázott el, a művész megtekintette az arénát, majd eltűnt szobájában — ahol rétes fogadta — a sztorira éhes újságírósereg elől. Semmi exkluzív kéréssel nem élt a szervezők felé, csupán azt kérte, legyen szőnyeg és tükör abban a szobában, ahol átöltözik.

Csaknem kétezer ember döntött úgy: Hofi „megér" 590 forintot és nevetésre kiéhezve vártak. Hofi beköszönt — Békéscsabán mindenkit csókoltat a Stadler FC —, aztán 75 percig poénesőt zúdított a közönségre. „Az MDF le akart seperni, én itt vagyok, ők hol vannak?" — kérdezte, de a politikai paletta egyik pártja és nevezetes személyisége sem úszta meg a fricskát Békesitől Torgyánig, Maczó Ágnestől Király B. Izabelláig. Viccmesélő stílusa sem változott, hiába ismert néhány csattanót a közönség, Hofi előadásában ez újnak hatott. A nézőkkel szokásához híven szoros kapcsolatot tartott, a tegezés mellett rezdülékseikből poént improvizált, faragott.

Hofi profi — summázta a megjelentek többsége a show végén, de azért sokan megemlítették, nevetőizmaik bírták volna tovább is, azaz hosszabb műsorra számítottak. Mi meg arra, hogy néhány kérdésünkre válaszol, de az újságírókat most nem fogadta kegyeibe. Négy éve afférja volt Békéscsabán előadás közben — állítólag engedélye nélkül videóra vették a műsort — és ezt nem bocsátotta meg.

NYEMCSOK

Rendőri, tűzoltói és határőri előképzés egyetlen (gyulai) középiskolában

Tűzoltó leszel, s katona – avagy rendőr

Rendőröket, tűzoltókat és határőröket „előnevelnek" a jövőben a gyulai 613. számú Munkácsy Mihály Ipari Szakmunkásképző, Szakközépiskolában.

— Sőt idén szeptember óta a tűzoltó-katasztrófaelhárító szakgimnáziumi képzésünk 37 tanulóval már folyik is — mondta *Kelló István* igazgató. — Győri példa alapján vágtunk bele a képzésbe, miként győri előzményei vannak a rendőr-közbiztonsági és a határőr-határrendészeti képzésnek is. Mindhárom szervezet országos vezetése írásban támogatja törekvéseinket. A tűzoltóság, a rendőrség és a határőrség megyei vezetőivel hamarosan együttműködési megállapodást írunk alá.

— Mitől sajátos e szakokon a képzés?

— Az első két évben gimnáziumi oktatásban részesülnek a tanulók, igaz intenzív számítástechnikai képzéssel és mindennapos testneveléssel. Harmadikban lép be a szakirányú, gyakorlatias képzés. A gyerekek négy éven át két idegen nyelvet is tanulnak, az egyikből a tanulmányok befejezéséig középfokú nyelvvizsgát kell tenniük. Ugyanígy mindhárom szakon gépjárművezetői engedéllyel a zsebükben állnak fel az iskolapadból a gyerekek, sőt a tűzoltók nehézgépkezelői és lángvágói szakképesítést is szereznek. Általánosságban az a célunk, hogy szakmai középiskolai képesítést adjunk, mellyel a felsőfokú oktatási intézményekbe is be lehet jutni, illetve tanulóink bekerülhessenek a határőrség, a tűzoltóság és a rendőrség hivatásos állományába.

— Lányok jelentkezhetnek-e?

— Csak a rendőri osztályba, nyolcan-tízen. Az 1995-ben induló tanévre várunk most jelentkezéseket, mindhárom szakra. Csak négyes fölötti tanulmányi eredménnyel rendelkezőket áll módunkban felvenni, akiknek testnevelési osztályzata jeles, sőt megfelelő egészségi alkalmassággal is rendelkeznek. Egyébként október 31-én reggel nyolctól délig nyílt napot tartunk az érdeklődő gyerekeknek és szüleiknek.

K. A. J.

Miniszteri vizsgálat Apor püspök emlékének védelmében

Hazarendelik a nagykövetet

Újabb fejlemény történt a báró Apor Vilmos emlékét sértő római incidenssel kapcsolatban. Amint arról szerdai számunkban beszámoltunk, a múlt héten az olasz fővárosban nyilvános kerekasztal beszélgetést rendeztek a holocaust magyar áldozataira emlékezve. Szörényi László nagykövet bevezetője után Gonda Imre atya, a pápai Magyar Intézet rektora tartott előadást. Beszédében nagy teret szentelt Apor Vilmos, mártírhalált halt győri püspök, egykori gyulai plébános kikeresztelkedett zsidók körében folytatott embermentő tevékenységének. Az ülésen jelenlévő zsidók egyre értetlenebbül hallgatták az előadást, többen a termet is elhagyták, köztük Elio Toaff római főrabbi is. Gaetano Fano, a római zsidó közösség laikus vezetője szerint az előadás azt sugallta, hogy a megkeresztelt zsidók érdemesebbek voltak a megmentésre, mint az át nem térők. A főrabbi kijelentette, mindent elkövetnek Apor Vilmos folyamatban lévő boldoggá avatása ellen. Gyulay Endre szeged-csanádi megyéspüspök pedig kijelentette: Apor Vilmos érdemei a zsidók mentésében elévülhetetlenek, a mártír püspök boldoggá avatása pedig a katolikus egyház belügye.

Tegnapi értesülésünk szerint a történtek tisztázására a külügyminiszter hazarendeli a római nagykövetet, a művelődési tárca vezetője pedig hazahívja a Római Magyar Akadémia igazgatóját, kideríteni kit terhel felelősség az ottani botrányért.

Nyugdíjasnap Békésen

Október 29-én, szombaton délután fél háromtól a városi művelődési központban, sok programmal és teadélutánnal egybekötött nyugdíjasnap lesz, ahol köszöntik majd a város legidősebb nyugdíjasát. A programban többek között fellép a Tilinkó együttes, a mezőberényi citerazenekar, a helyi nyugdíjasklub énekkara, valamint a zeneiskola néptánc- és a művelődési központ moderntánc-csoportja, a békéscsabai versenytánc-csoport, valamint az est fénypontjaként Záray Márta és Vámosi János, a népszerű táncdalénekes házaspár. A nyugdíjasnapon lesz még orvosi előadás, gyógynövény-bemutató és díszítőművészeti kiállítás. A belépés mindenki számára díjtalan.

Grafikai múzeum nyílik ma Gyulán

Gyulán, a Kossuth Lajos utca 7. szám alatt október 28-án, ma új múzeum nyílik. Lajos Ferenc Budapesten élő grafikusművész adja gyűjteményét a város hasznára és használatába. Az egykori csendőrlaktanya épületét a műemlék-felügyelőség útmutatásával felújították az eredeti állapotnak megfelelően. Alsó szintjén a megyei Tourinform-iroda található, az emeletet Lajos Ferenc gazdag gyűjteménye számára alakította ki a város. A földszinten galéria is nyílik, ahol a gyulai művészek folyamatosan kiállítanak, alkotásaik megvásárolhatók.

Az Arad megyei születésű Lajos Ferenc alsóbb iskoláit Gyulán végezte, az akkori város ismerője, de a maié is, hiszen vezetésével itt alakult meg a Dürer Társaság, amely Albrecht Dürer művészetének jegyében — hogy csak ezt említsük — nemzetközi ex libris kiállításaival már letette névjegyét. A grafikai anyag és a kortárs emlékek régen hazakívánkoztak, hogy állandó kiállításon ismerje meg a közönség a műalkotásokat, kiadványokat, fotókat. Lajos Ferenc grafikáiból látható lesz Dante halhatatlan művéhez, az Isteni színjátékhoz készült illusztráció-sorozata, amellyel egykor Olaszországban díjat nyert. Sokan kiemelik művészetéből az Ázsia-sorozatot, amely transzcendentális gondolatisággal ötvözve visszanyúl az ősi magyar kultúrához, a sámánizmushoz, sajátos vonalvezetésével a honfoglaláskori öltözékekhez, az erdélyi népviselethez.

Grafikái mellett festményeit, s Szépmíves Könyvkiadójának termékeit is átadja. Molnár C. Pál, Dandé József, Illésy Péter, Haranghy Jenő rajzoltak a kiadónak illusztrációkat, történelmi képeket. Haranghy képei — például 1848-as sorozata — amellett, hogy művészeti értékek, történelemórákhoz is kiváló szemléltetők. Molnár C. Pál Cyrano-albuma eredeti fadúcok felhasználásával készült, a nyomdatechnika megőrizte úgy, hogy igazi fametszetek maradjanak.

Az új múzeumban helyet kaptak a Gyulai Művészek Társasága tagjainak grafikái és Lajos Ferenc '56-os fotói is. Az idős művész a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjének tulajdonosa. Fanyar humorral e földi értéket sem kívánja magával vinni egy másik világba.

Sz. M.

Lajos Ferenc: Ázsia

MAGYARORSZÁG BÉKÉS MEGYE

Óvodai híradók. Füzesgyarmaton az óvodák rendre önálló kis lapokat írogatnak, szerkesztgetnek. Nos, a legutóbbi időben a Mátyás utcaiak hírmondója, a Hüvelykmatyi jelent meg. A Az óvónők és a szülők által összeállított kis lapocskában tájékoztató olvasható az új gyerekek beilleszkedéséről, a követelményrendszerről. Találhatunk még benne játékokat és sok ötletes rajzot, ételreceptet is. A falu többi óvodája is készül saját lapjával a megfelelő megjelenésre.

Duatlon Füzesgyarmaton. Október 29-én délután két órától duatlon (kerékpározás és futás) verseny lesz Füzesgyarmaton. A vállalkozó szellemű fiúk és lányok a megadott időben a sporttelepen jelentkezhetnek.

A közbiztonságért. Köztudott, hogy Nagyszénáson — mint bárhol máshol — romlott a közbiztonság a külterületeken. Az is ismert, hogy a rendőrség költségvetésében nincs elegendő pénz az ottani járőrözésre. Megoldásként a zsebébe nyúlt az önkormányzat, havi 10 ezer forintot biztosít a rend őreinek a község külterületein való szolgálat ellátására.

Nagy sikert aratott. A napokban rendezték meg Békéscsabán, a Jókai Színházban a Nemzeti Filharmónia második bérleti hangversenyét . A zenekart Kocsár Balázs vezényelte. A hangversenyen Mozart B-dúr divertimentóját, Devienne e-moll fuvolaversenyét, Donizetti Concertóját és Dvorak Szerenádját játszották

Fotó: Such Tamás

Varga István az expo mellett

Lezárta az Országgyűlés az 1996-os Budapesti Expo megrendezésének lemondásáról szóló törvényjavaslat általános vitáját kedden este. Az utolsó néhány órában már csak ellenzéki képviselők szólaltak fel, akik a szabaddemokraták meggyőzéséről lemondva, a szocialista képviselők lelkiismeretére próbáltak hatni érvek garmadával. Közöttük volt *Varga István* (MDF) Békés megyei képviselő is.

Varga István a kormányelőterjesztést pongyolának, félkésznek minősítve, arra mutatott rá, hogy az nem tartalmazza sem a várható kártérítéseket, sem a honfoglalás 1100 éves évfordulója méltó megünneplésének költségeit. Az előbbit 25—30 milliárd forintra, az utóbbit 15—20 milliárd forintra becsülte képviselőnk, fölvetve, hogy így aligha igaz a kormány által a lemondás esetére kimutatott 40—45 milliárdos nyereség. *(Pál László ipari miniszter itt nagyon csóválta a fejét, nyilván ő másképp számolt.)*

A szónok arra is emlékeztette szocialista képviselőtársait, hogy 1,8 millió választópolgár többek között azért is szavazott az MSZP-re, mert azt ígérték, hogy az expo mellett lesznek. Az adott szó kötelez. Szükséges-e az SZDSZ—Luciferrel kötött rossz paktum miatt a választási ígéreteikkel szemben dönteni?

Képviselőnk megismételt még néhány, az ellenzéki felszólalásokban többször előforduló véleményt: a kormány törvényt sértett, amikor a még érvényben lévő expo-törvény ellenére értesítette a nemzetközi fórumokat a lemondásról és leállította az építkezéseket. Ez a kis nép ügyes, szorgos, rendkívül tehetséges, meg kell hát magunkat mutatnunk a világnak. A világgazdaságban vége a recessziónak, bűn lenne elszalasztani azt a lehetőséget, hogy a növekvő pályára mi is rálépjünk. Az expo megrendezésével 60—70 ezer munkahelyet lehetne teremteni, az idegenforgalom pedig igenis növekedne, hiszen 10 millióval többen jönnének ide.

S. Á.

Olvasóink írják

Az itt közölt vélemények nem okvetlenül azonosak a szerkesztőségével. Az olvasói leveleket a szerzők előzetes hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteletben tartásával, rövidítve jelentetjük meg.

Visszhang – helyett...

Miután Borbíró úr ugyancsak nem a szavak embere, a szerkesztőség óhajának megfelelően nem vitatkozom vele, mindazonáltal egy sora az alábbi kijelentésre kötelez:

Zsibrita Pált, az Elektroház „szülőatyját" pályakezdő kora óta ismerem, kedvelem bámulatos szakértelmét, páratlan üzleti rátermettségét, halk szavú emberi tisztességét. Ha írásomban bármivel megbántottam, megsértettem volna, azt szándékom ellenére tettem, így ezúton tisztelettel megkövetem.

KOVÁCS ANDRÁS, BÉKÉSCSABA

Prostitúció, szexturizmus

A fejlődő és elszegényedett országok életének szerves része a prostitúció. A szexturizmus már az összeomlott és elszegényedett keleti világban is virágzásnak indult.

Az elmúlt időszakban a házastársi hűség is kiment a divatból, divattá vált az erkölcstelenség és a válás, így az elhagyatott, csonka családban felnőtt gyerekekből rossz generációk csoperedtek fel, akik egyre kevésbé lettek alkalmasak a házasságra és családalapításra.

A prostitúció két legfőbb összetevője az erkölcstelenség és a szegénység. Nagyanyáink a szegénység ellenére sem mentek az utcasarokra, hanem inkább vállalták anyai hivatásukat, nehéz körülmények közt becsületes gyerekeket neveltek, s így a társadalom becsületes emberekkel gyarapodott. Napjainkban azonban a becsület és az emberi értékek is egyre inkább kimennek a divatból.

A leggátlástalanabb, legbecstelenebb emberek, maffiózók, országcsalók élik virágos életüket és ők veszik igénybe leginkább a prostitúció szolgáltatásait, tehát az örömlányok behódoltak az ördögnek. A prostitúció szentesített formája az érdekházasság, mely nem biztosítja az ember biológiai jövőjét, sem az igazi boldogságot.

A legszebb, legegészségesebb gyerekek ugyanis szerelemből köttetett házasságokban születnek. Az evolúció nem más, mint a szépség és szeretet továbbfejlődése. Mivel a szerelem is egyre inkább kimegy a divatból, így további visszafejlődés várható, s az emberek egyre ösztönösebben fognak viselkedni.

A szexturizmus egyik része immáron hazánk is, melynek népessége egyre csökken. Az a nő, aki ebből akar megélni, nem alkalmas sem anyának, sem feleségnek.

IFJ. SALAMON GYÖRGY

Földtulajdonosok figyelem!

A békéscsabai Nimród Vadásztársaság ingyenes akácfaültetési akciót szervez.

Azok a földtulajdonosok jelentkezzenek, akik legalább 4000 m² egybefüggő erdősítést telepítenek és a földterületük Békéscsaba—Szabadkígyós—Újkígyós—Csabaszabadi—Csorvás-alsó—kétsopronyi községhatár—Fiala csárda—Békéscsaba útvonalon belül helyezkedik el.

Jelentkezni lehet a földtulajdonát igazoló okmánnyal munkanapokon 15—17 óráig, Békéscsaba, Bajza u. 11. szám alatt.

A BAREX Kft., mint a Sarkadi Mezőgazdasági Szövetkezet felszámolója, nyilvános árverés keretén belül értékesíti a szövetkezet alábbi erőgépeit, járműveit, munkagépeit:

Erőgépek: RÁBA 250-es 1 db, MTZ 80 5 db.

Járművek: IFA W 50 tehergépkocsi 3 db, IFA műhelygépkocsi 1 db, IFA ADK—70 autódaru 1 db, IFA W 50 tehergépkocsi Tornádó adapterrel 1 db, MBP 6,5 pótkocsi 5 db.

Munkagépek: RAU Unimat kombinátor 3 db, RAU multitiller 1 db, vontatott eke 1 db, földnyeső láda 1 db, útgráder 1 db, talajlazító 3 db.

Az árverés helye: a szövetkezet II-es termelési kerülete, Sarkad, Sarkadkeresztúri út.

Ideje: 1994. november 9-én 9 óra.

Az árverésre kerülő gépek a helyszínen november 8-án egész nap és az árverést megelőzően 2 órával a helyszínen megtekinthetők.

Az árverésről részletes tájékoztatást Boltizár László ad a szövetkezet Sarkad, Kürt u. 1. szám alatti központjában délelőttönként 8-tól 12 óráig. Telefon: (66) 375-222.

A szövetkezet tagjai és hitelezői elővásárlási jogukat a helyszínen az árverés keretén belül gyakorolhatják. Fizetés módja: a helyszínen, készpénzben.

BAREX Kft.

Már kapható a

Csók és Könny

c. női magazin

NŐK VALLANAK ÖNMAGUKRÓL...

IGAZ TÖRTÉNETEK:

❖ **szerelemről**
❖ **bánatról**
❖ **boldogságról,**

valamint sok más érdekes olvasnivaló is található a Csók és Könny című, most megjelent női lapban.

Pályázat!

A Csorvási ÁFÉSZ pályázat útján bérbe kívánja adni Csorvás, Rákóczi u. 16. sz. alatti 1. sz. presszó vendéglátó egységét, alapterülete 200 m².

A pályázat beérkezési határideje: 1994. november 10.

Felvilágosítás személyesen, Csorvás, Rákóczi u. 14. vagy telefonon a (66) 458-008-as számon, Pásztor József elnöknél vagy Raczkó Pálné főkönyvelőnél.

AGROBANK RT.

Kiemelkedő devizabetéti kamatokkal és valutaárfolyamokkal várja jövendő ügyfeleit az Agrobank Rt. Békéscsabai Fiókja.

RÉSZLET A KAMATKONDÍCIÓNKBÓL:

USD 1 hónapos lekötés: 4,25%, 3 hónapos lekötés 4,75%.
DEM 1 hónapos lekötés: 4,00%, 3 hónapos lekötés 4,25%.

Ha a lekötés értéke nagyobb mint 10 000 USD + 0,5% kamatot, 50 000 USD érték felett extrakamatot fizetünk.

Akkor, ha betétje eléri az 1000 USD értéket, nálunk lehetősége van egyhetes lekötésre is a fontosabb devizanemekben.

USD 1 hetes lekötés: 3,0%,
DEM 1 hetes lekötés: 3,0% stb.

Mindezek mellett külkereskedelmi ügyletek banki bonyolításában és utazási keretek vezetésével is állunk ügyfeleink rendelkezésére.

HASONLÍTSA ÖSSZE MÁS LEHETŐSÉGEKKEL ÉS TUDJUK, MELLETTÜNK DÖNT!

AGROBANK RT.,
5600 Békéscsaba, Szent István tér 2.

MDK

Lajos Ferenc

Keleti kapu
Magyar táj
Örtűz
Várás a tavaszkunyhóban (Ady)

Lajos Ferenc és Újhelyi Antónia gyüjtm.
kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-ig

MDK

Lajos Ferenc

Tündérkert (Gombavár)
Sárkányország (Gombavár)
Ülök a virágdombon (Ady)
Néma madarak (Ady)

Lajos Ferenc és Ujhelyi Antónia gyüjtm.
kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-tól okt.7-ig

MDK

Lajos Ferenc

Madarak paradicsoma,
Lázár a palota előtt (Ady ill.)
Meseillusztráció (Gombavár)
Tündérkert (Gombavár)

Lajos Ferenc és Ujhelyi Antónia gyüjtm.
kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-ig

MDK

Lajos Ferenc

Bábel
Uj vizeken járok (Ady)
Madárdal
Meseillusztráció (Gombavár)

Lajos Ferenc és Ujhelyi Antónia gyüjtm. kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-ig

Lajos Ferenc
Graphus

M.DK.

Teljes sorozatot készített a Commedia első két fejezetéhez, 26 tolbrajzot az Infernohoz és 26-ot a Purgatoriumhoz. „Inferno VIII" (repro)

Geszti László: A Divina Commedia magyar szövegkipa
Művészet, 1964. november – 24 lap

MDK

Lajos Ferenc

Megölelném a lányod (Ady)
Fantázia
Reggel (linoleum)
A három torony

Lajos Ferenc és Újhelyi Antónia gyujtm.
kiáll.-nak kat. 1942.szept.27-től okt.7-ig

Lajos Ferenc

festménnyel, rajzzal v metszettel áldozott egy-egy Ady vers élményének.

Uj Irás 1977-12-14
Bodri:A fiatal Szőnyi Ady illusztrációiról

Lajos Ferenc

Az Ady-irodalom számon tartja a költő arcát megrajzoló, vagy megfestő művészeket, az egykori festőket:

Bodri Ferenc: A fiatal Szőnyi István Ady-illusztrációi.
Új Irás. 1977. 12. 14. old.

Lajos Ferenc

A szürrealizmus formanyelvén groteszk fintorokat megjeleniti

Péter Imre: Kiállítások művelődési házakban
A vasutas képzőművészek országos kiállítása

Népművelés 1970/9 45 old.

Lajos Ferenc, grafikus

2 rajz: rézkarc

Lajos Ferenc: Rajzai

4,12
oldal

Élet és Irodalom Bp. 1984. nov. 2. XXVIII/44

Lajos Ferenc

tőipari Vállalat termékeit.

KÉT KIÁLLITÁS nyílt meg tegnap a gyulai várban: Lajos Ferenc grafikus- és Veres Mihály festőművész mutatkozott be harminc-harminc alkotással.

BŐVÍTIK A SZUEZI-CSATORNÁT.
A japán szállítás

Magyar Hirlap 1980/10/18/9

Lajos Ferenc, [ ]

l. Fölk Menyhért

Pap Gábor: Fölk Menyhért, a képíró 88-91

Forrás, Kecskemét, 1978. dec. X/12.

Lajos Ferenc, grafikus

A záródíszeket kénítette.

Lajos Ferenc: grafikai — —

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. ápr. 1.

Lajos Ferenc, grafikus

L.: Mulácsy L.
[Fotol.]

8.

—: Hír

Nagyszabadság Bp. 1980 okt. 18.

Lajos Ferenc, grafikus

Lajos Ferenc rajza

Lajos I

Élet é

5.

XXVIII/40

is barátok, kollégák, nemzedéktársak voltak, majd emigránstársak lettek, össze is vesztek, ha jól tudom, de nemrég kibékültek, s másfél hónapnyi különbséggel haltak meg, a hét évvel fiatalabb Szabó Zoltán Franciaországban, váratlanul, ő pedig hosszú és keserves szenvedés után egy budapesti kórházi ágyon. Harmincöt évi önkéntes száműzetés után, ha már az imádott Kolozsvárra, gyermekkora színhelyére nem mehetett vissza, itt, a szülővárosában. Hazajött meghalni. Sem szívet, sem hazát nem cserélt.

Valójában mint író, mint a babitsi Nyugat hagyományainak őrzője és folytatója s Németh László mellett a kor talán legműveltebb és legsokoldalúbb gondolkodó írója, vagyis esszéistája (azok

is nyilván tisztában volt. Az angol író csak író, és semmi más; angolsága amilyen természetes, éppolyan mellékes adottság neki, írói programját, alapállását, munkahipotézisét nem határozza meg. A magyar íróban — nem tudok ez alól számottevő kivételt — egyik adottság, akár tetszik, akár nem, meghatározza a másikat, a magyarság az íróságot, és viszont. Cs. Szabó legfőbb mestere, az esszéíró Babits is, akárcsak ő, nem magánkirándulásokat tett a világirodalomba, a divatos szellemi áramlatok partjaihoz, vagy műfordítóként Dante világába, s a századvég angol és francia lírájába. Hanem hogy közvetítsen, átadja amit talált, igazolást keressen, figyelmeztessen, felvilágosítson, szélesítse a magyar szel-

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Lajos Ferenc, grafikus

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 JUN 5.

1021

Lajos Ferenc: Bálvány

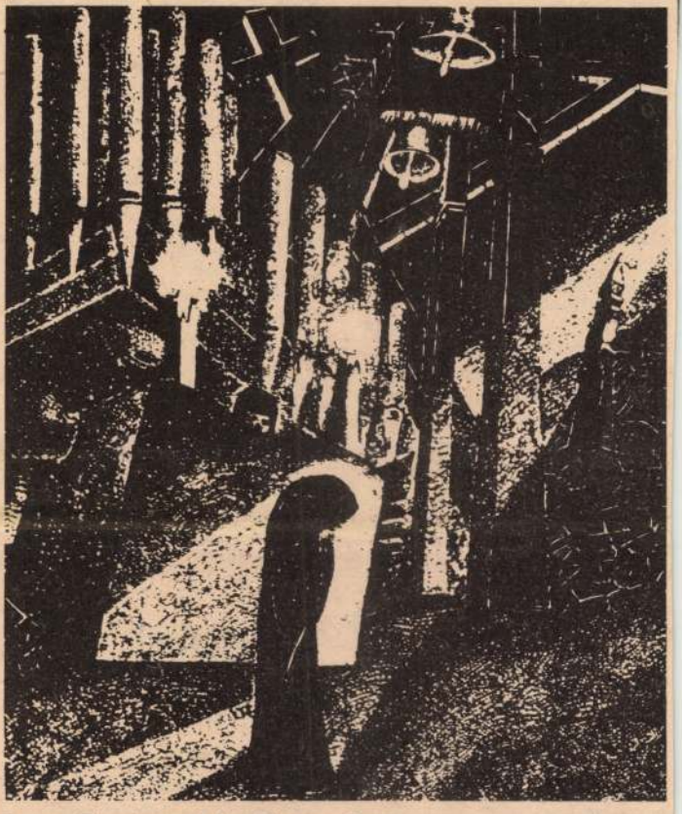

Lajos Ferenc: Ady-illusztráció

NAGYVILAG

Belgrádi tudósítás

A testvériség-egység j

Jugoszláviában készülnek a kommunisták szövetségének XII. kongresszusára. Mindegyik köztársaságban és autonóm tartományban már megrendezték a kommunista szövetség kongresszusát, illetve beszámoló-választási konferenciáját. Minden alkalommal, csakúgy, mint a JKSZ legutóbbi központi bizottsági plénumán, külön figyelmet szentelnek az ország nemzeti és nemzetiségei közötti viszonynak. E hagyományos gyakorlaton túlmenően most időszerűvé teszi ezt az is, hogy tavaly tavasszal Koszovó tartományban albán nacionalista és irredenta hullám jelentkezett. A szocialista önigazgatási rendszerrel szemben ellenségesen léptek fel, ami más vidékeken is érezteti hatását.

Nem lehet kampány

A JKSZ nemzetiségi politikája évtizedek óta világos és tiszta. A teljes nemzeti-nemzetiségi egyenjogúságon alapul, a testvériség-egység politikáján, amelyet a felszabadulást követően az ország minden alkotmánya rögzített. A „testvériség-egység" jelszóban tömörített, s az elmúlt évtizedekben a szocialista építésben sikerrel kipróbált elvvel tehát nincs baj. A kérdés: minél teljesebb gyakorlati megvalósítása, s ennek érdekében a nacionalizmus, az irredentizmus minden fajtája elleni fellépés módja.

A hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején tanúi lehettünk a horvát és a szerb nacionalizmus fellépésének. Ezt a kommunisták szövetsége, *Tito* elnökkel az élén, hamarosan visszaszorította. Tito azonban figyelmeztetett: a soknemzetiségű államban a nacionalizmus elleni harc nem kampány jellegű, hanem állandó feladat. A múlt hagyományát nem lehet máról holnapra eltüntetni, s bizonyos körülmények között a nacionalista nézetek az önigazgatású szocialista ország egyik vagy másik nemzeténél, nemzetiségénél újra tért hódíthatnak.

Drámai példa

Lazar Mojszov, a JKSZ KB elnökségének tagja, a Központi Bizottság legutóbbi plénumán tartott vitaindító beszámolójában szintén hangoztatta, hogy a JKSZ-nek napjainkban „kitartó és következetes harcot kell folytatnia a nacionalizmus minden formája ellen". A koszovói ellenforradalmi akció drámai módon megmutatta, hogy a nacionalizmus menynyire ellentétes az albán nemzetiség létérdekeivel, és mily veszélyes fegyverré válhat a Jugoszlávia és társadalmi rendszere elleni harcban — mutatott rá, és így folytatta: „A jugoszláv dolgozók és az önigazgatási társadalom legfőbb eszmei-politikai ellenfele ma a különféle színezetű nacionalizmus. Ezért az országunk minden nemzete és nemzetisége nemzeti identitásának megőrzéséért és érvényre juttatásáért folytatott állandó harcot határozottan el kell választanunk a nemzeti érdekekkel és érzésekkel való visszaéléstől, a nacionalista romantikától, a mítoszoktól, a régi előjogok megőrzésétől, újabb monopóliumok megteremtésétől."

Történelmi tanulság

Dusan Popovics, a Vajdasági Kommunista Szövetség tartományi bizottságának elnökségi tagja a kérdésben

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1081 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Lajos Ferenc, grafikus

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
1982 JUN 51

NÉPÚJSÁG

1021

Lajos Ferenc: Aranyborjú temploma

SALTOFICYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-750
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

NÉPÚJS

Az Akadémia palotaja

Fővárosunk egyik meghatározó építészeti ékessége a Magyar Tudományos Akadémia Duna-parti épülete. Az a ház, amely a Lánchíd tövében, a budai várral szemben a hazai tudományosság valóságos váraként komorlik.

Bizonyára kevesen tudják, hogy „a tudományok és a szép művészségek minden nemeiben a magyar nyelv kimüveltetésére" alapított intézményt most százhúsz éve — tehát históriai mércével mérve nem is oly rég —, 1862 áprilisában kezdték építeni, mégpedig seregnyi huzavona és többszöri nekirugaszkodás után.

Történelmi tanulmányainkból az még csak-csak felrémlik, hogy a „Magyar Tudós Társaságot" 1825-ben a pozsonyi rendi országgyülésen gróf Széchenyi István alapította, fölajánlva támogatásául birtokainak egyévi jövedelmét. Ám az nyilván már kevésbé közismert, hogy az alapeszme — egy összekötő árkádsor alatt ballaghatnának ide-oda a mindenféle „doctorok". A tetszetős elképzelés megint csak képzelmény maradt.

A saját otthon létrehozásának ideája azonban tovább

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lajos Ferenc, grafikus

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 JUN 51

1021

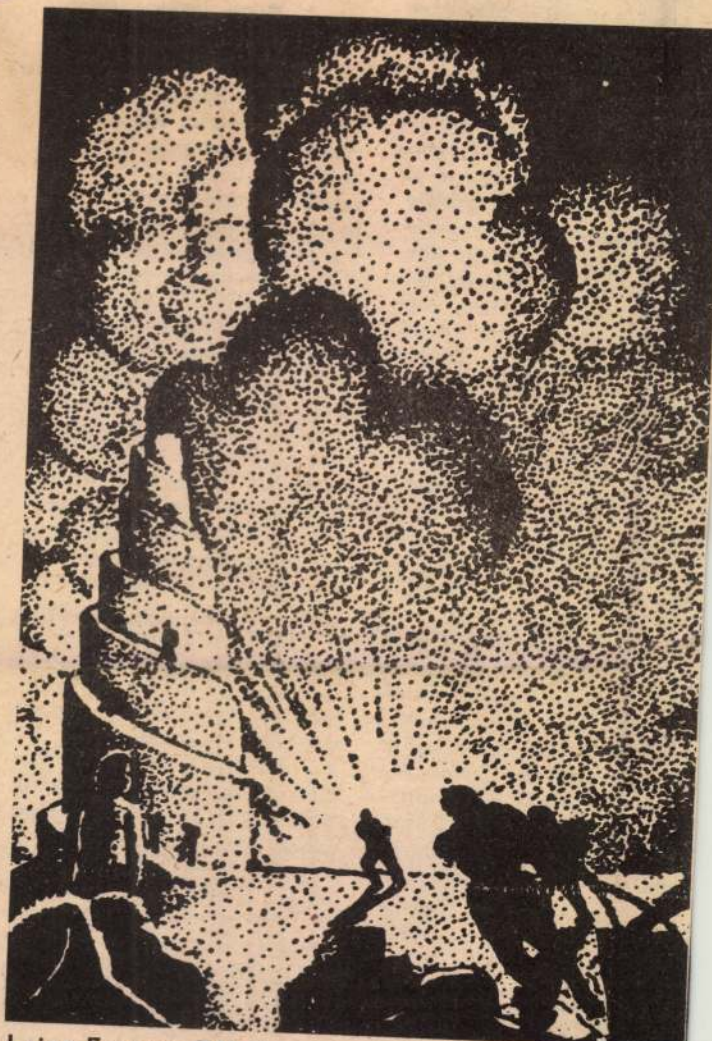

Lajos Ferenc: Bábel

— Magyarországon az ú nevezett kényes kérdé közül a legtöbb vitát s deklődést kiváltó: a Bala ügye.

— Igen, bár nem tart szerencsésnek, ha ezt a k dést környezetvédelmi pr lémává szűkítik, hiszen sajátos és összetett kér körrel állunk szemben. zetünk szerint minden gon dunk alapja az a tény, hogy a Balaton egyszerűen nem alkalmas annyi ember fogadására, amennyien igénybe veszik. Természetesen, utólag könnyű okosnak lenni, de hát szükség volt a tapasztalatokra, hogy tisztábban lássunk. Annak az egyébként politikailag is, szociálisan is helyénvaló jelszónak és gyakorlatnak, hogy „a Balaton mindenkié" — most fizetjük egy kicsit az árát. Nem az a baj, hogy mindenkié, hanem az, hogy a tó és környékének fejlesztése nem tudott lépést tartani az igényekkel, s a korszerűség mércéitől lemaradt. Hosszan tartó, kemény munkával kell majd a már meglevőt színvonalasabbá tennünk, karbantartanunk.

— A közérdeket nem gátolják itt különféle partikuláris érdekek?

— Dehogynem. Éppen ma reggel hallottam a rádióban, hogy valahol a Balaton mentén bővítették valame-

zunk, hiszen hazánkban évente 300 000 tonna ilyen hulladékot „termelünk". Ugyancsak fontos meghatározója tevékenységünknek az Elnöki Tanács új törvényerejű rendelete a természetvédelemről. A végrehajtásban egyik fő célunk úgy megőrizni a magyar természetvédelem legjobb hagyományait, hogy ugyanakkor a mai idők feltételeihez tudjuk igazítani ezt a tevékenységet. Minden mai teendőnk elvégzésének fontos eleme és feltétele, sőt garanciája az a tény, hogy ma már a tanácsok országszerte úgy végzik sokrétű tevékenységüket — a településfejlesztéstől az életkörülmények javításának tennivalóiáig —, hogy nem esnek ki látókörükből a környezet- és a természetvédelem követelményei, szempontjai és céljai. Ez igen nagy és örvendetes változás az előző időszakokhoz képest — mondta befejezésül dr. Gonda György.

Cserhalmi Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-728

~~1979~~ 1978

LÉGI KÖZLEKEDÉS

1978 DEC 27

Lajos Ferenc, grafikus

1021

Béke
Lajos Ferenc grafikája

Szavai néha nekiiramodnak, máskor megbokrosodnak, nehezen akarnak mondattá formálódni. Agya gyorsabban jár, mint a nyelve. Nem a szavak mestere — szoktuk mondani. Most éppen gondolkodik. Kis szünet után folytatja.

— *Tudod, mit kérdezzél meg tőlem?*

— No?

— *Idd meg a kávédat, mert kihűl. Addig megfogalmazom... Szóval, ahhoz, hogy a hajózóállomány ténylegesen teljesíteni tudja feladatát, megkapod-e a közreműködőktől azt a segítséget, amit a honvédségnél megkaptál?*

— Tessék. Vedd úgy, hogy megkérdeztem.

Gondolkodás nélkül válaszol, mint aki már régen készül a kérdésre:

— *Egyértelmű, nem úgy, ahogy kellene. Sokszor itt is a bürokrácia csápjait kell venni. A másik oldalá tük is igen k vannak, de sc nem érte. Itt elásva. Mindk tehát az LRI tálya és a r ágazat azon v repülést vigye az ökölharc k dés ne essék, ellentét van. Az kell is. De ellenséges magatartás nincs. Ha van ilyen, ki kell irtani. Itt l'art pour l'art szemléletnek helye nincs. Akár tudomásul veszi valaki, akár nem: ez így van.*

— Közrejátszik ebben az is, hogy a két főnök megérti egymást.

— *Igen. Az emberi kapcsolatoknak nagy jelentősége van, ezt kár lenne elhallgatni. Tiszteljük egymást. Tiszteljük egymásban azt, hogy nem akarunk a másiknak „betartani". Mindketten meg vagyunk győződve arról, hogy a másik ugyanazt akarja, csak más alapállásból,*

Egy él

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 DEC 27

LÉGI KÖZLEKEDÉS

Lajos Ferenc, grafikus

1021

Lajos Ferenc linómetszete

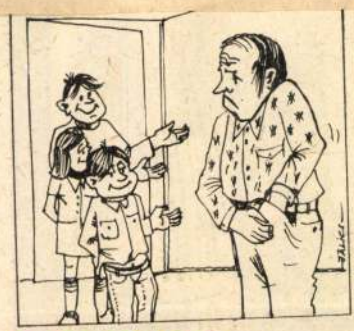

ÜNNEPI

XII. 21. Gyermekeink a saját pénzükön ajándékot vesznek nekünk

XII. 23. M
lunk, csak a
dékot nem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-743, 340-726

1978 DEC 27

LÉGI KÖZLEKEDÉS

Lajos Ferenc, grafikus

1021

Lajos Ferenc linómetszete

Ferihegyi repülőtér
Budapest, 1185
Telefon: 140–400 (153 mellék)
Kiadja:
a HÍRLAPKIADÓ VÁLLALAT
Budapest, Blaha Lujza tér 3. 1959
Felelős kiadó:
CSOLLÁNY FERENC
Előfizetési díj egy évre 26 forint
78-8964 Alföldi Nyomda,
Debrecen (2)
Felelős vezető:
Benkő István igazgató

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Lajos Tóth
- grafikus

CAMION ÚJSÁG

1980 AUG 25

/1071

Szabadtéri fékbetét csere

ig nem késő

éve beszélgettem régi kamionos ismerő-
kor szomorúan ült a

Lajos Ferenc grafikája

LAJOS Ferenc

ÉS 1991
aug. 30.

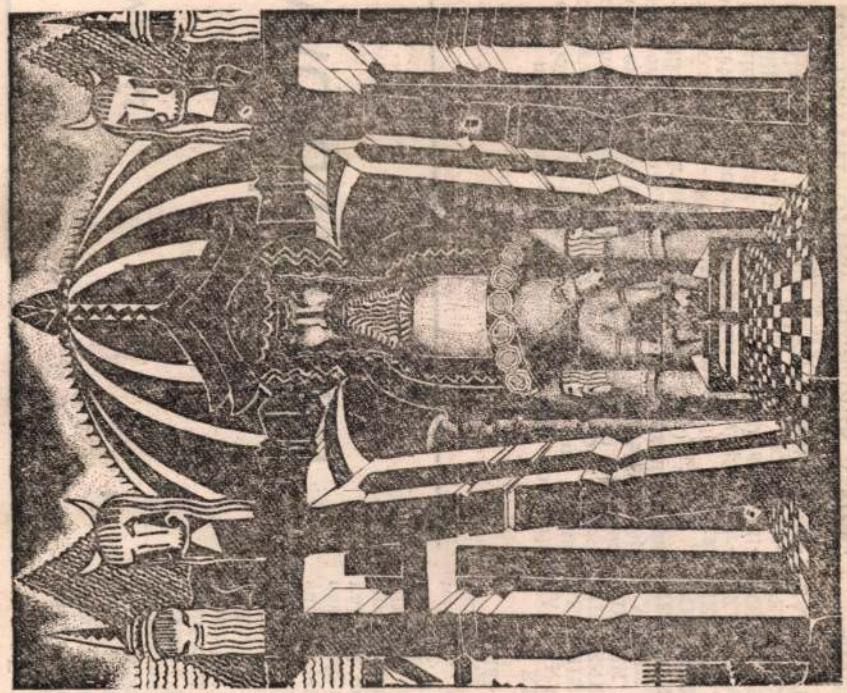

Lajos Ferenc: Ázsia

csakugy a kis talian szeker vilaga is elfogy

LAJOS Ferenc festő

LÁNGOK

1912–1992

80 ÉV RAJZAI

LAJOS FERENC

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

GYULA

DÜRER -TEREM

1992. IX. 11.–IX. 27.

Rendezi:

DÜRER TÁRSASÁG
GYULA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
BÉKÉS MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

Megnyitja:

POCSAY GÁBOR polgármester

Nyitva:

1992. IX. 11.–IX. 27-ig
HÉTFŐTŐL–PÉNTEKIG 14 –18 óráig
SZOMBATON 9–13 óráig

Házigazda:

DR. SZABÓ FERENC múzeum igazgató

Előszó

Születtem 1912-ben Arad megyében. Iskoláimat Gyulán, majd Budapesten a Török Pál úti művészeti gimnázium elődjében végeztem.

Ösztöndíjakkal bejártam Európa sok részét. Első utam 1931-ben, utolsó 1992-ben. Megközelítően negyven önálló kiállításom volt. Az első 1930-ban Gyulán. 1980-ban Münchenben, 1984-ben Pécsen, 1988-ban Budapesten, Győrben és 1992-ben Sopronban.

Műveimről több kiadvány készült idehaza és Olaszországban.

Alkotásaim az első illusztrációtól a mai napig egy külön világot képviselnek. Kerestem, kutattam a magyarság önkifejeződésének útját, a néphagyományokon keresztül. Ez az egyetlen út, hogy a magunk eredeti alkotásaival egyenrangú társai lehessünk az egyetemes európai kultúrának.

Szakítani kell azokkal a gyakorlatokkal, amelyek egy úgynevezett modern stílus szolgai másolatát jelentik. Magamról és a művészetről vallott nézetem, hogy nem ars poeticát kell teremteni, hanem mítoszt. Ezt azonban jobban kifejtettem gödöllői kiállításom katalógusában az „Alkotás és genetika" című írásomban.

A mítoszteremtés alapja bennünk van, benne fészkel abban a mikrovilágban, mely a szemünk mögött tárolódik. Az ott születő impulzusok szemünk előtt a makróvilágba vetítődnek ki és ott formálódnak látvánnyá, vagy más alkotási formává. Csak a mikrovilágunkból kiinduit indítás adhatja saját lelkivilágunk arculatát, tehát eredetiségét. Ha a külső világ befolyásolja a bennünk megindult alkotó energiákat, azok csaknem minden esetben elszürkítőleg hatnak. Minél erősebb a külső nyomás, annál jobban beszűkül az önálló alkotó akarat. A külső idegen világ vonzásába kerülve utánzóvá, epigonokká válhatunk. Ez vezérelt egész életemen keresztül és ez adta alkotásaimnak különös arculatát. Talán sok embernek idegen ez a világ, de mindenekfelett hű maradok életem munkásságához, mert zsinórmértéke az alanti bibliai idézet:

„Légy hű mindhalálig és neked adom az életnek koronáját".

LAJOS FERENC

Készült Mravik Zoltán
vállalkozó nyomdájában
2209 Péteri, Széchenyi u. 47.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

Lajos József

1967 NOV 19

1021

ŐSZI TÁRLAT 67

Bemutatjuk a díjnyertes alkotásokat

A Képző- és Iparművészeti Lektorátus a Komárom megyei tanács és Tatabánya városi tanács pályadíjait a beküldött munkák közül a következőknek ítélte oda. Az első díjat a bizottság nem adta ki. Második díjat kapott Lajos József Ülő legény című bronzszobra és Krajcsirovics Henrik Bányászok című olajtemperája. Harmadik díjban két alkotást részesítettek: Kerti Károly Három bányászfej című grafit-kompozícióját és Szlávik Lajos Asszonyok című olajképét.

Lajos József: Ülő legény.

Kerti Károly: Három bányászfej

rejtélyes „Obon"

őre bukkantak Esztergom és Tát között

érfiakat? A levéltárakban árguló okiratokból csak anyi derül ki, hogy a templomombolás híre Rómáig is eljutott, s a Vatikán végülis iátkozta az esztergomi jotannitákat.

Horváth István, az Esztergom—Dorog környéki árpádkori települések tehetséges utatója az írásos emlékek ldolgozása és terepbejárásai edményeként fedezte fel a lepülés sírmezőjét, s kezdte eg itt a leletmentő ásatást. ldig 111 sírt tárt fel, s az atás újabb értékes adatokl gazdagította ismereteint a koraközépkor emberék életéről. Horváth István ldás szakszerűséggel végezte eltárást, minden egyes sírról, csontmaradványok elhelyezéséről milliméter beosztású papíron készített méretarajzot. Mint e rajzokból lerül, ebben az időszakban g a pogányvilágból átszárzott keresztény-rítus szeit „keletelték" a sírokat, gyis arccal a felkelő nap nyába fektették sírba az hunytakat. Érdekes az is, ogy a tetemek kezét hezték el. Háromféle helytet ábrázolnak a rajzok: ellkason keresztbefektetett rral, ímára kulcsolt kézl, vagy „a koponya két olalán „égre néző tenyérrel" ldelték el a halottakat. Ez óbbi kar-, illetve kéztartás lán még a táltos világ szerrtásrendjének hagyományait rzi.

Antropológiai szempontból endkívül érdekes és értékes smereteket nyújthat majd a sontok szakszerű vizsgálata, udományos feldolgozása. Egyik-másik sírból rendkívül nagyméretű csontvázak kerültek elő, „gazdájuk" ereleti testmagassága 2 méteren felül lehetett. Ezek a csontleletek már csak azért is érdekesek, mert az eddigi megfigyelések szerint a honfoglalás utáni generációk általában középmagas, de inkább alacsony termetűek voltak. Számos csontmaradványon látni úgynevezett fejlődési rendellenességet, kóros eredetre utaló deformáretlen momentumot deríthet ki elődeink életkörülményeiről.

Önálló kiállítás anyagát képez hetnék azok a leletek, amelyek a sírokból bukkantak napfényre. A sírmellékletek között igen sok gyűrű, pénzérme, ezüst és bronzhajkarika szerepel. A kor ötvösművészetéről különösen a mesterien cizellált gyűrűk adnak ízelítőt, közülük egy-egy szép darabot ma is szívesen viselne bárki. A legszenzációsabb lelet, ami egy női csontváz mellől került elő, ma is érdekessége lehetne bármelyik ékszer kirakatnak. 36 szemből álló, ritkaszép gyöngysort rejt a leletes zacskó, víztiszta hegyikristályból és rózsaszín árnyalatú opálból, kalcedonból gömbölyűre csiszolt gyöngyöket.

A pénzleletek közül jó korjelzők I. András ezüst érmei, amelyek közül jónéhány viszonylag épségben vészelte át a kilenc évszázadot. A pénzérméket legtöbbször a halottak szájába, vagy kezébe rejtették a hozzátartozók. Ennek az egyház által tiltott babonás szokásnak úgylátszik sokan hódoltak még a XI—XII. században. Elképzelhető, hogy a túlvilági utazás megváltásaként ilyenformán lerótt obulusok a klasszikus mitológia kései hajtásai voltak.

Tudományos, múzeális szempontból a maga nemében páratlan értékű a mai Szentkirály-dűlő környékén húzódó sírmező. A koraközépkorra vonatkozó meglehetősen hézagos ismereteink szempontjából jelentős esemény a 111 sír feltárása. A leletmentés korlátozott anyagi lehetőségein túl, többet, alaposabb feltárást érdemelne ez a terület, Horváth István jelenleg ugyanis anyagiak hiányában egymagában ássa, dolgozza fel régészetileg a gazdag leletanyagot. A hajdani Obon környékén még számos sírt, várhatóan bőséges leletet rejt a homok, amelynek teljességű feltárásához félő, hogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 JAN 17

Lajos József

Szeged szobrai

1021

Orvosi tudományok

(149.) Szeged egyik legújabb épületdísze az a szimbolikus samotidombormű, amely az orvosi tudományokat jelképezi. Lajos József monumentális munkája a Szegedi Orvostudományi Egyetem id. Janecsó Kollégiumának falán kapott helyet. Fölirata: „Aki elültetett egy fát, s megölt egy kigyót, már nem élt hiába".

Gyakorlott gépírót, adminisztrátort azonnali felvételre keres VIDIA Kereskedelmi Vállalat szegedi központja (Szeged, Bakay Nándor u. 52.). xDK. 76

A KENDERFONÓ ÉS SZÖVŐIPARI V. Szegedi Jutaárugyára (Szeged, Dorozsmai út 18.) felvesz szövőnőket, betanuló szövőnőket, kazánfűtőt, bádogos és vízvezeték-szerelőt, valamint szakképzett bölcsődei gyermekgondozónőt. Jelentkezés a munkaügyi osztályon. xDK. 66.

Adminisztrációs munkakörben jártas gyors-gépírót azonnal felveszünk. Közgazdasági technikumot végzettek előnyben. IRODAGÉPTECHNIKA VÁLLALAT szegedi üzemegysége, Bartók Béla tér 12. xDK. 67.

Szakácsot keres felvételre Állami Szanatórium Sopron (Városi út 2.). Férőhelyes elhelyezés biztosítása mellett. xDK. 68.

A DELTA Kereskedelmi Vállalat felvételre keres szegedi munkahelyre háztartási-vegyi árudába szakképzett eladót. Jelentkezés: Kölcsey u. 4. szám. xDK. 69.

Az OGV Szegedi EMERGE Gumigyára felvételt hirdet férfi és női betanított munkások, valamint lakatos, hidraulikus lakatos, csőszerelő és villanyszerelő szakmunkások részére. Jó kereseti lehetőség, 44 órás munkahét (kéthetenként szabad szombat). Férfiaknak korszerű szállónkon szállást biztosítunk. Távollakóknak utazási hozzájárulást adunk. A két vagy három műszakban dolgozók részére külön műszakpótlékot fizetünk. A felvételre jelentkezők számára, díjtalan különbuszt indítunk a Centrum Áruház főbejáratától, az alábbi napokon: január 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23. Indulás délelőtt fél 10-kor.

Szárítószabályozónak segédmunkást, tehergépkocsi-vezetőt felvesz az Alföldi Bútorgyár, Szeged, Cserzy Mihály u. 11.

AFIT XI. sz. Autójavító Vállalat új üzemébe felvesz autószerelő, vasesztergályos, karosszérialakatos, géplakatos szakmunkásokat és segédmunkásokat. Jelentkezés a munkaügyi osztályon, Vásárhelyi Pál u. 4., vagy Tolbuhin sgt. 11.

Csemegés eladót és kifutófiút felvesz az Anna-kúti Csemege.

Gyakorlattal rendelkező szállítási ügyintézőt keres az Alföldi Bútorgyár, Szeged, Cserzy Mihály u. 11. x

Felvételre keresünk férfi munkaerőket 17 éves kortól textilfestő és kikészítő munkakörbe betanított munkásoknak. Magas kereseti lehetőség. Albérleti szobát biztosítunk. Jelentkezés levélben. Újpest, Hazai Pamutszövőgyár, Bp. IV., Baros u. 99. xBp. 138

A Szegedi Patyolat Vállalat (Szeged, Fonógyári u. 4.) fehérnemű és felsőruha kézi és gépi vasaláshoz női munkavállalókat, férfi segédmunkásokat, vízlágyítót és kazánfűtőket vesz fel. xS. 77 171

Szövőátképzős munkakörbe 16. évét betöltött fiatalokat felveszünk. Leányotthoni elhelyezést biztosítunk. Jelentkezés levélben. Újpest, Hazai Pamutszövőgyár, Budapest, IV. Baross u. 99. xBp. 139.

Kisteleki Új Élet Mgtsz vontatóvezetőket felvesz. Fizetés megegyezés szerint. Kistelek, Rákóczi u. 7. sz. x

A Csongrád megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat szegedi körzeti üzeme felvesz malomüzembe, keverőüzembe segédmunkásokat jó kereseti lehetőséggel, 2 fő nyugdíjast udvaros fűtőnek. 44 órás munkahét. Jelentkezés: Vértanúk tere 6. sz. x

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ruházati Munkás

1967 DEC

1021 Lajos József

HETVENÖT ÉV

Szakszervezetünk fennállásának hetvenötödik évfordulóját bensőséges összejövetelen ünnepeltük meg szakszervezetünk székházában. Varga József főtitkár ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy tisztelettel gondolunk azokra az elődökre, akik az első internacionálé megalakulása nyomán a vörös lobogó alatt vívták harcaikat. Az ő küzdelmük eredményeként jött létre 1892-ben a Szabómunkások és Munkásnők Szakegylete. Ez alkalommal székházunk bejáratánál a mártírok táblájával szemben leplezték le azt a fehér márvány domborművet, mely hirdeti a hetvenöt év munkáját, Lajos József fiatal képzőművész alkotását. Az ünnepség után baráti beszélgetésre került sor a központi vezetőség tagjai és a résztvevő veterán elvtársak között.

A 44 ÓRÁ

A BÉREKRŐL, AZ ÁRA

December első napján Varga József elvtárs, szakszervezetünk főtitkára, felkereste a Zalaegerszegi Ruhagyárat, hogy nagyaktíva értekezleten tájékoztassa az üzem dolgozóit az aktuális kérdésekről, választ adjon mindazokra a problémákra, melyek az üzem dolgozói körében felvetődtek.

Rajkay Miklósné az üzem szb-titkára megnyitójában beszámolt szakszervezetünk XXIII. kongresszusáról, elemezte az ott hozott határozatok jelentőségét, végrehajtásuk módszereit.

Varga elvtárs beszédének első részében szintén a
szólt, értékelte a
szólásait, elismerő
Szabó Mária műhe
lásáról, mely olyar
fel, amelyek ak
tatták a Zalaegerszeg
gozóit. A kongresszu
ponti vezetőség, i
eredményes munká
fontos tanácskozáson
viselte a ruhaipari
keit. Az elnökség ülé
kérdések napirendr
lyek a dolgozókat k
tik. Ezután választ
problémákra.

44 ÓRÁS MUNKAHETET, JELENTŐSEBB INTENZITÁSNÖVELÉS NÉ

Pártunk 1021/1967. júliusi 12. sz. határozata intézkedik a rövidített munkaidő bevezetéséről. Kimondja, hogy a vállalatok belső tartalékaik és egyéb forrásaik e célra történő felhasználásával a heti munkaidőt 1968. július 1. és 1970. december 31. között 44 órára csökkenthetik. Ez akkor valósítható meg, ha ez gazdasági tevékenységük fejlődését, a termelés, termelékenység, önköltség és kapacitás kihasználás kedvező alakulását, valamint a népgazdaság kielégítésének szükségességét hátrányosan nem befolyásolja. Figyelembe kell venni azt is, hogy a rövidebb munkaidő a lakosság ellátásában nem okozhat zavarokat. Igen fontos szempont, hogy az érintett dolgozók bére emiatt nem csökkenhet.

A rövidített munkaidő bevezetését önerőből kell megoldani. Az önerőből történő megvalósítás azt jelenti, hogy az emiatt kieső munkaidő-alapot a vállalatok különböző műszaki, szervezési, gazdasági intézkedésekkel teljes mértékben pótolják. Az önerőből történő megvalósítás a gazdaságirányítás rendszerével összhangban
önállóságot biztosít a
mára, minden olyan
kentésével kapcsolato
re, amelyek a vállala
kait felszínre hozzák,
csökkentés céljára f
teszik. A munkaidő-c
zetésénél törekedni
és üzemszervezési l
tékony kihasználásár
idők felszámolására,
tal benyújtott újítá
ban való alkalmazás
ta munkaverseny a
kihasználására, és e
hatékonyabb gazdálk
intézkedések alkalm

A SZOT a Munk
riummal minden ipa
lalatot jelölt ki az ill
vezetek és minisztériu
ra, ahol már az év
képpen bevezetik a
hetet. A ruhaiparban
hagyár vezeti be els
munkahetet. Arra tö
dotta Varga elvtárs,
Ruhagyár tapasztalat
juk és 1968. júliusától

MDK

Lajos József

Szinjátszó, br.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

atur(Ste 342); Ausser diesen
Leser einen Bericht über
ngarischen Ethnographischen
trag des Rumänen Dr. Nicolae
es Klausenburger Institutes
r Wissenschaften. Der Vortrag
hungen des Klausenburger
schen Akademie der Wissen-
r volkstümlichen Kultur in
ragen zu den ungarisch-rumä-
iehungen".(Ste 343-345) - Das
esprechungen abgeschlossen.

Lajos József

MDK

Éneklő uttörólány, gipsz

Mücsarnok 1961 Boldog gyermekévek kiáll.

Lajos József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 AUG 13

1021

Lajos József: Portré

Egy marxista

Molnár Erik (1894—1966)

Nem mindenki alkalmas rá, hogy önnön szobrának modellje legyen. Molnár Erik szobra sem nyújtaná a Tudós, a Pedagógus, a Forradalmár vagy az Államférfi ráismeréses látványát. Minél „élethűbb" lenne, annál kevésbé. A forma inkább cáfolná, mint hordozná a tartalmat.

Szinte eltűnt az előadói asztal mögött. Törékenynek és törődöttnek láttuk, viaszszürke arcát árkosnak, szemét keskeny résnek a valószínűtlenné nőtt szemzacskók párnáiban; hangja rekedt-fáradt volt, szavait gesztusokkal alig kísérte, érzelmi hatásokra nem törekedett.

De mondataiban szellemi izgalom vibrált. Ha megéreztünk valamit abból (a negyvenkilenc-ötvenes évek . bölcsészhallgatói), hogy tantárgynál is, érzelmi újhiszekegynél is több a marxizmus, mert a világlátás zseniálisan végiggondolt tudományát kínálja — elsősorban neki köszönhetjük. Történelmi materializmust adott elő. Visszatekintve arra a korszakra, már-már hihetetlen, hogy mennyi önállósággal, gondolati igényességgel, elsődleges forrásokra hivatkozással, szövegkommentátori önlefokozás, rituálissá üresült frázisok, leegyszerűsítő „aktualizálások" nélkül. A marxizmus tudományos tekintélyét sugallta számunkra, amikor ezt a tekintélyt a politikai gyakorlatban is, az elméleti munkában is, az oktatásban is veszélyek fenyegették.

Amikor arról beszélt egyszer,

lés volt ez akkor: vitát feltétel zett, kételkedve-gondolkodva k zelítést, verítékes Jákob-angy birkózást az elsajátításért — h ott a gondolkodásnélküli elfog dás volt divatban. Lenyűgöző i tellektuális teljesítmény? A ma xizmust hitvallásnak tekintett inkább; megtértünk, volt leve ték, vallásos kamaszok, mucs népfiak, zagyva világnézetű világnézettelen fiatalok, pozi vista vagy szellemtörténész egy temi tanerők, mielőtt megtan tuk volna, hogy a marxizm nem hit, hanem tudomány, s van krédója, akkor az éppen kételkedés. Neofiták voltun Molnár Erik akkor már töl mint húsz éve tanulta-gyakorol a kételkedés tudományát.

És ez a tudomány — magata tássá lényegült benne.

Vidéki pedagógus családbo nevelkedett. Majdnem egyedü álló, hogy ez a magyar értelmis gi réteg, amelynek legjobbjai csak a múlt század végi irraci nalizmussal és 48-as színezet nacionalizmussal kevert „érzelm szocializmusig jutottak el, ilye szikáran racionalista és progr mosan nacionalizmus-ellenes t dóst adjon a kommunista mozg lomnak. Harca a magyar törté nelem osztályszempontú, nemze elfogultságoktól mentes értékelé séért, a magyar marxista társa dalomtudomány egyik legragyo góbb fegyverténye. Nemcsak az bizonyította vele, hogy kitűn bajvívó, hanem — országos fel zúdulást támasztva —, azt is

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1959 DEC 13

Lajos József

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

ÚJ SZOBORÖNTÖDÉT avattak a Képzőművészeti Kivitelező és Iparvállalat dolgozói. A régi Jász utcai szoboröntöde utóda a kőbányai Barabás utca 23—25. alatt épült fel. Elkészült az első próbaöntés: egy Kölcsey-mellszobor, Lajos József alkotása.

1021

Lajos József

MAGYAR SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁJ 24.

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

KÖLCSEY FERENC SZOBRÁT avatta fel tegnap Kőrmenden, a nevét viselő gimnázium és szakközépiskola előtt, Lator László költő és műfordító, az Európa Könyvkiadó főszerkesztője. A bronz mellszobor Lajos József szobrászművész alkotása.

Lajos József
Nobrah

Kerustok plakett jet ebben az ivben
Végvári S. János k apta.

— : —

Művészet, 1970. junius - 17 lap.

Lajos József

Kétfigurát kémiteň a zalaegerszegi általános iskola kertjébe.
Terv = 1963.

Magyar Építőművészet 1968. 6. n. 32. l.

Lajos Terenc

Említve

Péter Imre: A vasutas képzőmű-
vészek országos kiállítása
Népművelés, Bp. 1970. sept.
45. l.

Lajos József

Ismerkkel

Szerepel az alábbi táslatok

Szabó Endre: Megnyílt a XI. Szegedi Nyári Táslat

Csongrád megyei Hírlap 1970 VIII. 4

Lajos József

Emlitve

D.I. Képzőművészet

Vipka, Bp. 1970. jún.

Lajos József
rajzai

Képével szerepel a tárlaton

Kovács Gyula: A 17.Vásárhelyi Tárlat.
Művészet, 1971. május - 37.oldal

MDK

Lajos József

br. érem, plakett

Erasmus

Stravinskij

Adam Mickiewic

M.Solohov

11. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Lajos József

Vonatnéző, br.

11. M. Képzőm. Miáll. Mücs. 1968.

M.D.K.

Lajos József
szobrász

„Erasmus" (repr)

Kovács Gyula: Mai magyar érem művészetünkről
Művészet, 1968. szeptember – 22 lap.

Lajos József

cirellált plan Ticitést hanyszé-
forra ésmeibe.

Művészet, 1968, szept. Kovács
Gyula, Mai Magyar Éremművészet.

24

M.D.K.

Lajos József
szobrán

Circlált plaszticitásokban
véli megtalálni a tökélyt.

Kovács Gyula: Mai magyar érem műveszetünkről
Művészet, 1968. szeptember – 22 lap.

MDK

Lajos József

Vonatnéző fiu, br

12. Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J.Muz.
1965.okt.

Lajos József

öreg ház I. br. 11 cm
— " — II. — " — 10 cm

21. vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1974.

Lajos József

Az idő tere kb. 9 cm

21. Városkutató Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz.
Hódmezővásárhely 1974.

Lajos József

Az „Új Forrás" legújabb számában közli a művész művének reprodukcióját.

Dolgozók Lapja /Komárom/ 1975. jan. 7.

LAJOS JÓZSEF szobrász és éremművész
Ujpest, 1936

1960-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, mesterei Vigh Tamás és Pátzay Pál voltak. 1962 óta kiállító művész, egyéni kollekcióval 1973-ban mutatkozott be Tatabányán. - Éremmel, kisplasztikával, továbbá dekorativ épületszobrászattal foglalkozik. Munkáinak elbeszélő hangvételét poétikus nyitottság teszi általánossá, vonzódik a korjelenségek szimbólikus megjelenitéséhez. Mint érmész főként a történelmi és mozgalmi témák területén otthonos, tartalmi mondanivalóit a felületek erőteljes plasztikájával, az anyaghatások intenziv kihasználásával fejezi ki. Eddig négy köztéri munkája került felállitásra.

Művészéletrajzok 1975

Lajos József, szobrász

Tiszai hajósoknak emléket állító domborművet készített Lajos József szobrászművész, amelyet most Gallát István farag kőbe (MTI Foto)

Lajos József, szobrász

L: Blaskó János

—: szoborszemlén

4.

Esti Hirlap Bp. 1977. máj. 27

Lajos József szobrász

A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat „Tiszai hajósok" c. alkotását Szolnokon ~~h.~~ állítja fel. (remlétve)

Tuvi András: Kőbe, bronzba.
Magyarország, 1975. dec. 14.

Lajos József szobrászművész.

A tatabányai óvoda kertjében lévő medencéhez mese, vagy állatfigura tervezésére kérték fel a művészt.

(j.j.): A lektorátus segítségével.

Dalgozók Lapja (Komárom), 1942. szept. 21.

Lajos József

A ma nyíló jubileumi kiállítá-
son 1919-t szimbolizáló női figurá-
ja szerepel. (említve)

Jenkei János: Komárom megyei képzőművészek
jubileumi kiállítása Tatán.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja, 1969. márc.
21.

Lajos József

Öreg ház I., br. 11 cm
— " — II., br. 10 cm
Az idő tere, br. 9 cm

21. Vásárhely Tárlat, 1974.

Lajos József szobrász (Tatabánya).

Az idén önálló kiállításon je-
lentkezik, a kiállítási program
szerint.

Dalsorok Lapja, 1943. febr. 4.

Lajos József.
Szimbolikus jelentéssel telitett konkrét
ábrázolású plaketteiben bár van némi köz-
helyszerűség az Öregtelep rönvromantiká-
jában, és az Ujváros heroizált optimiz-
musában. Részt vett a Tatabánya város
25. évfordulójára rendezett képzőművé
szeti kiállitáson.

Havas Lujza: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/296 6 old.

Lajos József

Bemutatott mű:

„Vonatjegy", bronz, 13 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

Lajos József

1. Új remény-ele bronz 7,2 cm

2. „1945." —"— 7,5 cm

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Lajos József

Bemutatott művei: „Erasmus", 9 cm; „Stravinskij", 9 cm; „Adam Mickiewic", 8 cm; „M. Solohov", 9 cm., bronz.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

16 l

Lajos József

Sándor
Általános iskola, Zalaegerszeg /Pulai ~~Sándor~~ épitész, Lajos József szobrász, Rékassy Csaba keramikus./ - Ism: Szerdahelyi Károly, Magyar Épitőművészet, 1968.6.sz. 32-33.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l. 156.l.

Lajos József

alkotása,mely az V országos nyári tárlaton szerepelt

munka vagy munkásábrázolás,erőtlen

Alföld 1976/1o/88

Szabó:Mire kíváncsi a látogató?

Lajos József szobrán

Emlékmű a tiszai hajósoknak

Impozáns emlékművet állít *Szolnok* társadalma a tiszai hajósoknak. A süttői mészkőbe faragott, monumentális méretű domborművet — *Lajos József* szobrászművész munkáját — a Tiszahíd felüljárójának 30 négyzetméteres falán helyezik el.

Az emlékmű, amelyet a tervek szerint augusztus 20-án adnak át rendeltetésének, a mai kor figyelmét is ráirányítja a vízi út gazdaságosságára, a folyami hajózás lehetőségeinek jobb kihasználására.

– Emlékmű a tiszai hajósoknak

8.

Népszabadság, Bp. 1979 jún. 7.

Lajos József: nobrán

A TISZAI HAJÓSOK emlékművét szombaton avatták fel Szolnokon, a Tisza-hídnál. A süttői mészkőbe faragott, monumentális dombormű Lajos József szobrászművész munkája.

—: Hír

21.

Nepszabadság, Bp. 1979. szept. 30.

Lajos József

Komáromi megyéből, elszár-
mazott művészek hozzá tar-
tozik a művész is.

—

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Lajos József

A tatabányai szabadiskolá-
ból került a budapesti képző-
művészeti Főiskolára a mű-
vész.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május - 36. lap.

Lajos József

Macló" kritfigura, 110 mm „harenti" ménző, Komárom megye, Tata-bánya, Megyei könyvtár.

16 l.

Tájékoztató 64/65 Képző és Iparmüvészeti Lektorátus

Lajos József

„Zodiákus jegyek", „dombormű", „20 m.², harmonii mérkő",

Bp. IX rev. Építőipari-s Közlekedési Műszaki Egyetem, Kinizsi-u. 1-7.

Tájékoztató 64/65 képző és Iparművészeti Lektorátus

20 l.

MDK

Lajos József

Szinjátszó, br.

9. Vásárhelyi őszi tárlat 1962. okt. Tornyai J. Múz. Helyben

Lajos József

MDK

Robbantásra figyelő bányász, gipsz

Ujságolvasó, gipsz

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Múz.1961.

MDK

Lajos József

Éneklő uttörőlány, gipsz

Boldog gyermekévek ... kiáll. Műcs. 1961.

MDK

Lajos József

Nyár, gipsz

VIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat. Tornyai J. Muzeum
Hódmezővásárhely, 1961. okt.

M.D.Y.

Hajas József
grafikus

„Tanulmány"

Élet és Irodalom, 1966. febr. 5 - 2 lap.

LAJOS JÓZSEF

Portré I, II, III gipsz plakett

Fiatal képzőművészek és iparművészek kiállítása 1955

Legjos József
grafikus

M.D.V.

„Akt"

Élet és Irodalom, 1968. szept 7 – 3 lap.

Lajos József

Résztvesz a jub-i Miállításon

(is) A jubileumi Miállításról
Dolgozat Lapja, Tatabánya,
1970. ápr. 12. 7. l.

Lajos József
nohrán

Részt vett a pályázaton

Horváth Gyula: Lenin portré pályázat
Művészet, 1970. április - 12 lap

M.D.K

Lajos József
gráfikus

„Olvasó nő"

Élet és Irodalom, 1966. nov. 5 - 4 lap

Lajos József
grafikus

M.D.K

"Postás" (repro)

Élet és Irodalom, 1966. aug. 13- 1lap.

Lajos József, szobrász

M Ok

Entz Ferenc bronz mellszobrát készítette el. Művét szept. 3-án leplezték le a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola dísztermében.

– : Megkezdődött a Kertészeti jubileumi ünnepségek 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. szept. 4.

Lajos József, szobrász MDh

Entz ferencről Készült bronz mellszobrát rövidesen felállítják Budapesten, a Kertészeti főiskolán.

—: Hír 6.

ESTI HIRLAP Bp. 1963. aug. 14.

Lajos olasz kőmivesmester Bártfán.
1564.

Archaeologiai Értesítő
1915., 113–114.
Divald Kornél: A bártfai
lokt. Egyed templom.

Lajos, olasz mester; épitész

Művészet, IV., 1905. 89-97.

Divald Kornél: A bártfai városháza

Lajos, festő

Honmüvész, 1833. 102[illegible].

Magyar szorgalom....rajzolatja

LAJOS József

A Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola 1947-1949. = Uj Forrás, 1987.5. 72.p.

Abb. 653, 714. Die vier Darstellungen in den Ecken der Relieftafel beziehen sich auf Gericht und Erlösung: 1. Die Arbeit der Ureltern nach der Austreibung aus dem Paradies als Erfüllung des über sie verhängten Fluches. 2. Der Tod, der in vier Gestalten in eine Familie einbricht, eine mit der Gerichtsposaune, die zweite mit der Sense, die beiden anderen holen die Menschen ab; die Sanduhr der Zeit ist für sie abgelaufen. 3. Die Hölle mit ihren Unwesen. 4. Die Höllenfahrt Christi mit der Öffnung des Totenreiches und der Befreiung der Gefangenen.

Der Tod auf Golgatha ist immer als Überwindung des Todes verstanden und auch in der Kunst in mannigfacher Weise so interpretiert und veranschaulicht worden. Doch erst die Kunst der Reformation des 16. Jh. stellt den auferstandenen Christus als Sieger über den Tod in so eindringlicher Weise neben den Gekreuzigten und schildert sinnfällig die Existenz des Menschen zwischen Tod und Leben.

Lajos József

Meghiztak a művészt, hogy a szelnoki, Tisza hidon „Tiszai hajósok emlékére" ciminü domborművét helyezze el.

— Kötléri munkák.

Művészet, 1980. november – 47. lap.

Lajos József, [ ]

L. Mátis Sz.

Goór J.: Művéntelen .. 75–89.

Forrás, Kecskemét, 1980. máj. XII/3.

Lajos József szobrán

Emlékmű a tiszai hajósoknak

helyezik [illegible] Tiszán. A [illegible] a terület gazdasági életének. Hatasztadtt [illegible] hajók, gabonaszállító vízi járművek szállították a sót, a gyümölcsöt, a gabonát és a fát a Tiszán.

– Emlékmű a tiszai hajósoknak.

8.

Esti Hirlap, Bp. 1979. jún. 6

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 MAJ -
Társadalmi Szemle

Lajos József

1021

Lajos József:
Chilére gondolva

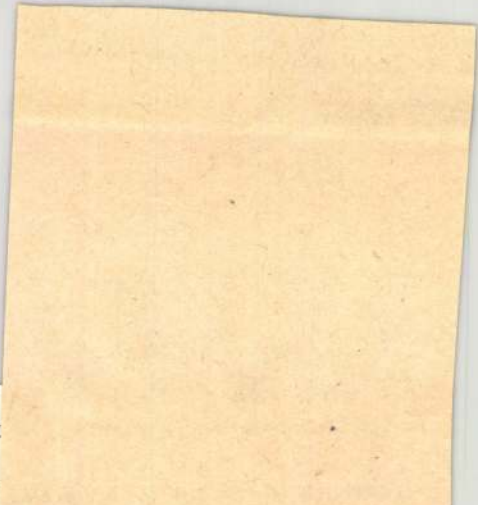

ladás alapján előbb meg
matot pozitív előjelűvé k
zdasági tevékenységnek.
tműködés egész gazdasági
Ugyanakkor a tőkés or
eskedelmet is fokozni kell. Mindegyik piacon gazdaság
zállításokra és kooperációkra, stabil és tartós szerződéses
re kell törekedni. Elsőrendűen fontos, hogy a mérleghiá-
okozzuk a gazdaságos exportot.

zatos helyreállításában a gazdasági tevékenység minden
ti területének megvan a maga sajátos szerepe. A tervezés-
sére, a fejlesztések jobb anyagi-műszaki megalapozására
gyensúlyra ható tényezőket, mint például a hitelek össze-
m és a termelés növekedésének viszonyát, a fő arányok
n tartani és tervezni.

egyensúly-fenntartó szerepe is igen jelentős. Célszerű
elhalmozási, a támogatási és az államigazgatási kiadások
zeti jövedelemhez viszonyított arányának jövőbeli válto-
özponti döntéseket. Bizonyos arányoknak normatívasze-
solniuk az állami költségvetés összeállítását és teljesítési

n-politika egyensúlyi szerepe egyebek között abban áll,
ló külföldi valutával szemben felértékeli a forintot, és így
infláció árualapot elszívó hatásait, csökkenti az import-
s az ezzel kapcsolatos költségvetési terheket. A hitelszféra-
kerülni az olyan megtakarításra alapozott pénzkibocsátást,

Lajos József

Mostanában fejezi be Lajos József a tiszai hajósok emlékművét, melyet Szolnokon fognak felállítani.

Magyar Hirlap 1978-34-6

Lajos József

A tatabányai „Bányász Képzőművészeti Szabadiskola" 30. éves jubileumi tárlatán szerepelnek a művész művei

Wehner Tibor: A jövő.
Dolgozók Lapja, 1977. okt. 16.

Lajos József

Balaton
Idő lege
Megujulás
Mondóka

a érmei szerepelnek
az Évemmüvészet 1977
kiállításon

Csontváry terem 1977 szeptember

Lajos József

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

Budapest

1979 MÁJ 24

— **Kölcsey-szobrot avatlak** Kömlenden, a Kölcsey Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola előtt. A bronzmellszobor Lajos József szobrászművész alkotása.

dr. Lajos László

az alábbi fotopályázaton megvételt nyert

Kathy Imre: Müemlék és szabadidő. Építészeti fotopályázat, 1971. - Magyar Építőművészet, 1972.3.sz. 58-63.l.

dr. Lajos László

felvételét közli és értékeli

Kathy Imre: Potók a faluépítészetről.
Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.48-51.l.

Dr Lajos Sándor

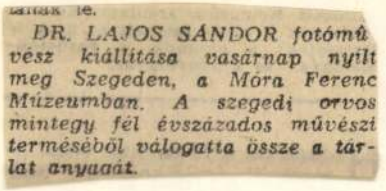

tanak le.

DR. LAJOS SÁNDOR fotómûvész kiállítása vasárnap nyílt meg Szegeden, a Móra Ferenc Múzeumban. A szegedi orvos mintegy fél évszázados művészi termésébõl válogatta össze a tárlat anyagát.

Magyar Hirlap 1976/4o/1o febr.5

Lajosmizsei Arpádkori
pusztatemplom

Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 61. szám. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 127. szám. — Dutka 71. l. (Képe 72. l.) — Lepold—Lippay 60. l.

KORONÁZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.
Bibliai jelenet, bordürje hiányzik. A következőnek párja.
Gyapjú, 252×160 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 251. szám. — Dutka 75. l. — Lepold—Lippay 56. l.

AJÁNDÉKOZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.
Bibliai jelenet, bordürje kiegészítve. Az előbbinek párja.
Gyapjú, 331×240 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Dutka 75. l. (képe 74. l.) — Lepold—Lippay 56. l.

MÓZES ELSÜLLYESZTI A FÁRAO SEREGÉT

Flamand, XVII. század.
Gyapjú 334×544 cm.
Restaurálta Thuma Anna 1884.
A szakolcai templomból. Simor prímás kapta 1878-ban.
Esztergom, 1878-as évf., 386. l. — Rényi 51—52. l. — Simor János . . . Egyházművészeti Lap, V., 1884., 160. l. — A szakolcai gobelin. Egyházművészeti Lap,

II. Lajos magyar
király ikonogr.

Török Árpád: Das
älteste Bildnis Stephan
Báthory und des
ungarischen Königs
Ludwig des Zwei-
ten im Berliner
Museum. 8-r 1 kép
12 l. Bp. 1864.

Gyarl (2226)

gyar, Louis XVI. 500.—

Y IRÓSZEKRÉNY, diófa, bronzverettel, henger-elzáróval. Louis XVI. 400.—

BUTOR, mahagónifa: kredenc, tálaló, kihuzóasztal és nyolc . sz. 600.—

ÓASZTAL, mahagónifa. XIX. sz. v. 200.—

JTÓS SZALONSZEKRÉNY, Boule-modoru berakással, ekkel és szürke márványlappal. Francia, Louis Philippe. —.—

KENY SZALONSZEKRÉNY, Boule-modoru bronzhermák- márványlappal. Francia, Louis Philippe. —.—

ASZTAL, Boule-modoru berakással, bronzveretekkel, köszö- edőlappal. Francia, Louis Philippe. —.—

, KÉT KAROSSZÉK, KÉT SZÉK, diófa, zöld ripsz-kárpito- edermeier-stilus. 280.—

diófa, két bakos lábbal. Biedermeier-stilus. 70.—

OSSZÉK, diófa, faragott korabarok diszitéssel, zöld brokatell sal. Olasz. 150.—

II. Lajos király ikonogr.

arczejei repr.

Tóth-Szabó Pál

Szatmári György primás (1457-1524)

Magy. Tört. Életrajzok.

Bp. 1906. 223. l.

237. l.

253. l.

NÉVMUTATÓ.

KÜLFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Allbauer Gyula, 19
Bagothay Sándor, 14
Balás-Piri László, 26
Banner János, 45
Baráth Tibor, 32
Bars Gyula, 29
Bartha László, 9
Becker Jenő, 52
Bella Lujza Mária, 57
Beöthy Konrád, 44
Gáldi (Göbl) László, 32
Gömöri Pál, 24
Grandtner Jenő, 26
Györke József, 51
Hack Alfréd, 33
Haraszti Emil, 37
Hartnagel Erzsébet, 12
Hekler Antal, 47
Horváth József, 29

II Lajos Király

Cimerfestője

l.

Magy. orsz. mův.

topogr.

314. l.

Lajos Miklós kovácsmester M.D.K'

Csiktapolcai. A csiksomlyói templom keresztjeit készíti vasból. /1809 /

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943 38.

mdk.

II. Lajos

Korából ismeretes egy kozlés az egykori pénzverde helyére vonatkozólag. Öt évtized fünetelese után 1521 ben indult meg újra a pénzverés Budán, a csökkent értékü „nova moneta" vereséval.

Huzár Lajos. A Budai Pénzverés Története a Középkorban
Budapest 1958. 21, 22. l

M K.

Dr.Lajos László

Fotópályázaton dijat nyert

Magyar Nemzet 1966 dec. 17.

MDK.

Dr.Lajos László

Fotópályázaton dijat nyert

Magyar Nemzet 1966 de.cl7.

Lajosmizsei rk. templom

(Pest vm)

Épült 1895-96-ban

840.000ft költséggel

Chobotáč

298.l.

LÁJPCZIG István térképész

Gál 1939 33.p. No.41. 1846

MDK.

Dr.Lajos Sándor

Fotókiállitási kritika

Fotó 1966 okt.p.446.

MDK.

dr.Lajos Sándor

Fotókiállitási szerepléséről

Csongrádmegyei Hirlap 1965 ápr.15.lap -

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMondó

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUL 13

1969 JUL 11

Lajos József

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

— **Lajos József** szobrászművész kerámia faliképét helyezik el hamarosan a Szegedi Orvostudományi Egyetem id. Jancsó Kollégiumának falára. A huszonnégy négyzetméter nagyságú alkotás az orvostudomány és a gyógyszerészet történetének jeleneteit ábrázolja.

— **A párizsi városi tanács**

Laczkovits Koszta

1828 Nagykikinda

Kapmagyarorszötvösök 39 l.

bra néz. Jobb kezében botot és zacs-
zölőfürtöt tart. Öltözete tiara és pa-

III. 22-én (138/901.)

LAJOSMIZSE

Pusztatemplom

Nem árverezik el a romot. =
Petőfi Népe, 1994. január 27.
(Lajosmizse melléklet)

Nem árverezik el a romot

● **Nem kerül kalapács alá a Pusztatemplom.**

A lajosmizsei Pusztatemplom romjai körül az 1200-as évekbeli kun település maradványai találhatók. A műemlékvédelmi megőrzéséhez szükséges felmérések elkészültek. A templomrom körüli, mintegy 3,5 hektárnyi, 66,5 aranykorona értékű földterület cseréjéről létrejött a megállapodás az önkormányzat és a Kossuth Szövetkezet földkiadó bizottsága között. A földben lévő emlékek így megőrízhetők.

Korábban felmerült ugyanis, hogy ha a terület magánkézbe kerül, úgy nem biztosított az ereklyék megőrzése és későbbi feltárása. Ezért kellene a földet az önkormányzatnak megszereznie. A megyei kárrendezési hivatal áldását adta arra, hogy a földterületet kivegyék a kárpótlásra kijelölt ingatlanok jegyzékéből. Az önkormányzat az iratokat tulajdoni átvezetésre megküldte a kecskeméti városi földhivatalnak.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 16

Dunántúli Napló

dr. Lajos László
1021

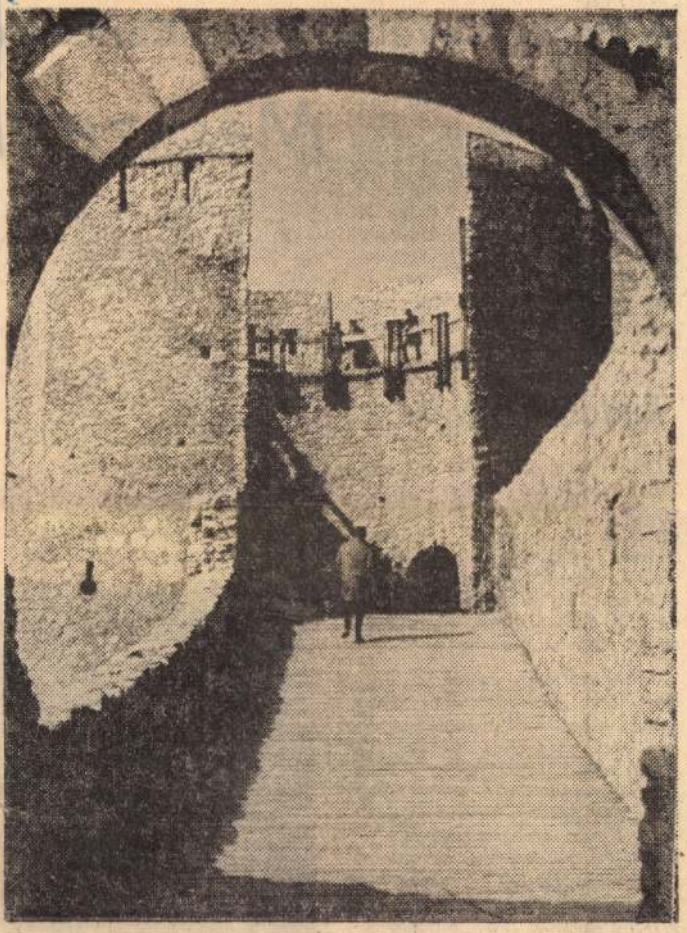

Dr. Lajos László: Siklós

A Péc[illegible]

Azt a régi [illegible] szor emlege[illegible] lummá vált. A „hőskorszak" jelképének tartják, pedig az a láng több ennél. Nemcsak hit, akarat, muzikalitás, nemcsak önmaga jelképe, hanem a magyarországi kamarakórus-éneklésnek is örökmécse lett — végiggondolva ezt a 15 évet. Akkor viszont senki sem gondolt még erre.

Tudatos program

Akkor tizenöt-húszan kezdték. Magánlakásokon jöttek össze, vidám reneszánsz dallamokat daloltak a maguk kedvére. Azután próbahelyet kaptak a városi művelődési házban. Ám egy este valahogy minden teremből kiszorultak. Az udvarra... Nem mentek haza.

Munkatársunk éppen a házban járt: *„Önszántukból jöttek ennek a kórusnak a tagjai, a zene iránti szeretetükről vezetve Ezért aztán se a hideg udvar, se a gyertyavilág, semmi nem okoz egy percnyi kedvetlenséget sem. Fiatal arcokra vetődött az imbolygó gyertyafény, a viasz az ujjakra csöpögött, s egy 200 éves madrigál szelid hangjai visszhangoztak, a lépcsőházban..."* — írta akkor az *Esti*

Messze V[illegible]

a következő évben Arezzo nemzetközi versenyén újabb trófeákat szereznek: két 3. és egy 4. díjat — rendkívül erős mezőnyben.

A hazai sikerek: valamennyi országos minősítésen a legmagasabb fokozatot, legutóbb a „Diplomás fesztiválkórus" minősítést kapták meg, és négyszer eddig a „Kiváló együttes" címet. Repertoárjuk a reneszánsztól a fiatal magyar komponisták új utakat kereső művészetéig a kórusirodalom minden jelentősebb korszakát felöleli. A

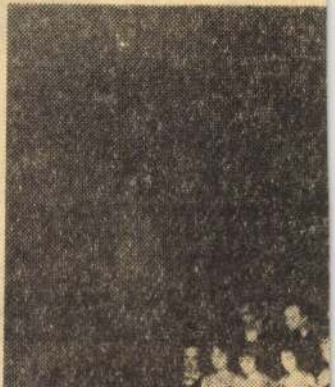

Lajos József, szobrász

DOMBORMŰ SZOLNOKRA

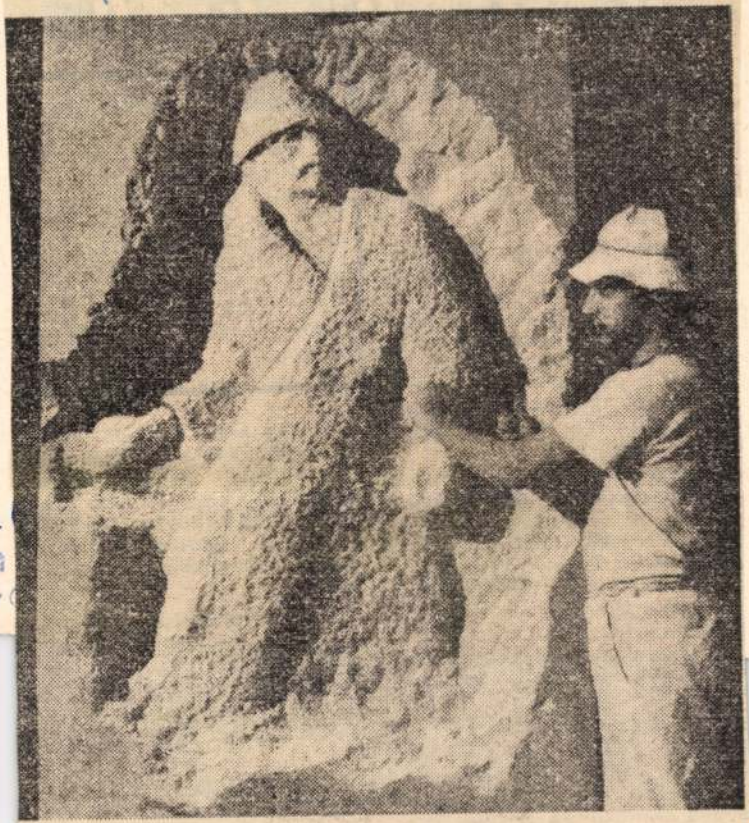

A szolnoki tiszai hídat díszíti majd Lajos József szobrászművész most készülő új domborműve. A Tiszai hajósokat a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat műtermében faragják süttői mészkőbe.
(Bánhalmi János felvétele.)

...HEGYEK BARÁTSÁGA nyári ...gyetemet az idén — a hagyomá...yoktól eltérően — nem Pécsett, ha...em Harkányban rendezi meg a TIT ...aranya megyei szervezete.

— *DOOR FERENC festőművész kiállítása nyílt meg a Képcsarnok dunaújvárosi bemutatótermében csütörtökön. Az idős mester pasztell- és olajfestményei a hangulatos dunántúli táj, a Duna-part sok szépségét tükrözik.*

— **A Nógrádi Szénbányák** kányá...

...lamába dr. Gergely István államtitkárnak, az OVH elnökének vezetésével csütörtökön, a Madel Platában megrendezésre kerülő ENSZ vízügyi konferenciára.

— *CSEHSZLOVÁK—MAGYAR KAPCSOLATOK az ellenállás harcokban — címmel csütörtökön kiállítás nyílt meg Zsolnán. Fényképek tucatjai, könyvfordítások és egyéb dokumentumok szemléltetik a nemzeti és társadalmi*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 DEC 19

József Lajos

WOCHE FÜR WOCHE

1021

Steinmetz István Gallát bei der Arbeit am Denkmal der Theiß-Schiffer, ein Werk des Bildhauers József Lajos

objektive Wirklichkeit existiert, was notwendigerweise zur Überlegung führen mußte und führte, daß auch viel unsicherere gesellschaftliche Formen als die Geometrie Euklids nicht notwendig sind. Und wenn sie das nicht sind, dann können alle überflüssigen Formen aus dem Weg des Fortschritts geräumt werden. Sich auf die Geometrie beziehend, formulierte Bolyai diesen Gedankengang folgendermaßen: Ich war der Meinung, daß die Natur zu nichts gezwungen werden kann, daß sie nicht aufgrund von in Phantasien geborenen Hirngespinsten geformt werden darf. Vernünftig und natürlich müssen wir die Wahrheit oder die Natur sehen und uns mit ihrer bestmöglichen Besprechung zufriedengeben. Bolyai erkennt folglich, daß die Natur objektive Realität ist, und das kann als Kriegserklärung an die

Spielzeug un

Wenn Weihnachten v
der Tür steht, zählt jed

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-720

1977 MÁR 21

BUDAPESTER RUNDSCHAU
József Lajos

1021

In Keszthely (am Balaton) wurde das IV. konsultative Treffen der Europäischen Jugend- und Studentenorganisationen abgehalten

„Theißschiffer"
18 m² großes Relief des Bildhauers József Lajos

Das letzte Foto von Geburtshelfer Ignác Semmelweis

„Eine kriminalistische Geschichte"

Wir fragten den Chefarzt, wie er diesen kostbaren Dokumenten auf die Spur kam.

„Semmelweis setzte sich Zeit seines Lebens für die Anerkennung seiner Entdekkung ein, doch blieb ihm diese Anerkennung versagt", antwortet Dr. Silló-Seydl. „In die Wiener Nervenheilanstalt wurde er unter mysteriösen Umständen eingeliefert, und noch rätselhafter schien,

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 343-726

CAMION ÚJSÁG

1982 AUG 9

1021

Asszonyok

Lajos Ferenc grafikája

kozzanak ezzel a kérdéssel és
egoldás lehetőségét.

közi forgalom problémáit vitat-
ópa Parlament közlekedési kér-
alkozó bizottsága. A bizottság
ban került sor. Görög részről a
a hajózási miniszter volt jelen.
gjai egyetértettek azzal az elő-
ogy a görög nemzetközi közúti
több tranzitengedélyt kell kap-
piaci országokba. Ezt indokolja
özlekedés szempontjából az or-
t a Közös Piac országai és a
p-Kelet között.

SZOT

KÖZPONTI ISKOLA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók
Lapja

1963 NOV 3

LAJOS JÓZSEF
két emlékplakettje.

Rotterdami Erasmus

Révay József
(Foto: Lajos László)

Le
virá
diva
te.

—
kérte
reai

— *Mi van a batyudban?*

— *Egy fazék, meg egy teásáscsésze.*

— *Gyere hozzám feleségül.*

— *Nem jön már senki?*

— *Utánam senki. Akár három évig is várhatsz, akkor sem jön több koreai erre.*

— *Biztos?*

— *Legyél a feleségem. Nem tudsz továbbmenni. Én is elmegyek.*

— *Biztos, hogy senki sem jön már?*

— *Megmondtam. Éppen azért. Hallgass rám.*

— *... Igen.*

— *Rendben van.*

A munkás átölelte a vállát, felálltak. Fölvették a batyujukat.

— *Biztos vagy benne, hogy már senki sem jön?*

— *Nem tudsz belenyugodni?*

— *Vezess el innen, hogy ne is lássam a tengert.*

(Megjelent a párizsi Le Monde 1968. október 19-i számának mellékletében).

(Fordította:

Homoródy József)